DIVINUM, AC IMMOBILE SANCTI PETRI APOSTOLORUM PRINCIPIS,

Circà omnium ſub cœlo Fidelium ad Romanam ejus Cathedram

APPELLATIONES

Adversùm profanas hodie vocum novitates

ASSERTUM PRIVILEGIUM,

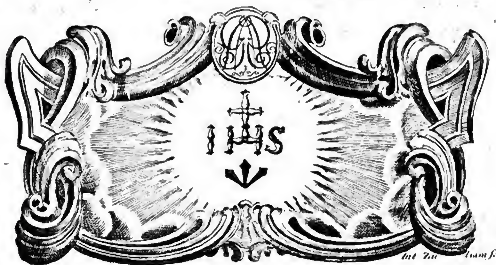
PER F. CHRISTIANUM LUPUM,

Iprenſem, in Alma Lovanienſi Univerſitate Sacræ Theologiæ Doctorem, ac Profeſſorem Primarium & Regium, Heremitarum Sancti Auguſtini nuper Priorem Provincialem.

EJUS OPERUM TOMUS OCTAVUS

STUDIO, AC LABORE

F. THOMÆ PHILIPPINI RAVENNATENSIS EJUSDEM ORDINIS.

VENETIIS, MDCCXXVII.

Proſtant { APUD JO: BAPTISTAM ALBRITIUM Q. HIERON. ET SEBASTIANUM COLETI.

CUM GRATIA, ET PRIVILEGIO.

Sanctus Gelasius Pontifex Epist. 4.

Nobis opponunt Canones, dum nesciunt quid loquantur: Contrà quos hoc ipso venire se produnt, quod Primæ Sedi, sana rectaque suadenti, parere fugiunt. Ipsi sunt Canones, qui Appellationes totius Ecclesiæ ad hujus Sedis examen voluere deferri. Ab ipsa verò nusquam prorsùs appellari debere sanxerunt. Ac per hoc illam de tota Ecclesia judicare, ipsam ad nullius commeare judicium, nec de ejus unquam præceperunt judicio judicari. Sententiamque illius constituerunt non oportere dissolvi, cujus potiùs Decreta sequenda mandarunt.

Sanctissimo Domino, ac Beatiss. Patri, D.

INNOCENTIO XI.

CATHOLICÆ ECCLESIÆ

PONTIFICI OPTIMO MAXIMO.

BEATISSIME PATER,

Anctum Petrum Apostolum, ejusque in Romana Cathedra Successorem, post Dominum Deum esse primum totiùs Mundi Patrem ac Doctorem, rectè apud Bonifacii secundi Pontificis Consistorium solemniter professus fuit Stephanus Larissæ Episcopus, Metropolita Thessaliæ. Hinc dubias & morum, & Dogmatum quæstiones ad ipsum referre, atque ab ejus Sacro-sancto & supremo Oraculo, infallibili ac semper immaculato Evangelici Depositi Custode, atque Interprete, Orthodoxam veritatem & Catholicam pacem supplicare atque accipere, est Apostolica institutio, perpetua consuetudo omnium Ecclesiarum. Et hac in pietate semper cunctis antecelluit Gallicana Ecclesia. Etenim ad Viennensis Provinciæ Episcopos scripsit olim Magnus Leo: *Nobiscum vestra Fraternitas recognoscat Apostolicam Sedem pro sui reverentia à vestræ etiam Provinciæ Sacerdotibus, innumeris relationibus esse consultam.* Unicæ istius Provinciæ relationes affirmat esse innumeras. Quod S. Victricius Rothomagensis Episcopus, secundæ Lugdunensis Provinciæ Metropolita, licentiosos Moralis Theologiæ Articulos ad S. Innocentium primum retulerit damnandos, docemur ab hujus ad illum Rescripto: *Exstiterunt nonnulli, qui Statuta Majorum non tenentes, castitatem Ecclesiæ sua præsumptione violarent, Populi favorem sequentes, & Dei Judicium non timentes.* Hominibus placendi amor, est consuetus fons istiusmodi libertatum. Plurima sunt istiusmodi exempla Gallicanæ Ecclesiæ: Et vetusta, & recentia. Nec mirum. Etenim ad Alexandrum tertium Pontificem verè scripsit Guilielmus Electus Carnutensis Ecclesiæ: *Inter omnia Regna Mundi non est ex animi mei sententia Regnum, quod fidem sinceriorem, charitatem ferventiorem, devotionem uberiorem Apostolicæ Sedi semper exhibuerit, quàm Francorum. Non est inter Reges & Principes, qui benigniùs exaudiat preces vestras, qui Mandatis obediat humiliùs, qui Ecclesiam & Viros Ecclesiasticos devotiùs honoret, & studiosiùs tueatur, Christianissimo Rege nostro. Non est Ecclesia, quæ Romanæ Ecclesiæ fuerit utilior in omnibus angustiis suis, quàm Gallicana.* Exstat epistola in Regesto S. Thomæ Archi-Episcopi Cantuariensis. Quàm prompta mente, non soli cunctarum Gentium Christiani Reges, sed & ipsi Romanæ Monarchiæ Augusti Principes, consueverint has Romanorum Pontificum Decisiones amplecti, docet nos Imperator Justinianus, tunc Domesticorum Comes, de Articulis per Schytiæ Monachos ad Apostolicam Sedem relatis scribens ac supplicans Hormisdæ Pontifici: *Quid suscipiendum sit, quid sequi, quid super hoc evitare debeamus, Paterna provisione Reverentia vestra cautissimo suo Rescripto nos certiorare dignetur. Imponite igitur vobis semel susceptum laborem, Sancte & venerabilis Pater, & de hac intentione liberos nos properetis reddere, & securos. Hoc enim credimus esse Catholicum, quod vestro Religioso Responso nobis fuerit intimatum.* Hujus obedientiæ plenitudinem singulariter emicuisse in Gallicana olim Ecclesia, demonstrat sanctissimus destructæ apud nos Christianitatis Restaurator Apostolus Bonifacius: *Tanta reverentia Apicem Apostolicæ Sedis omnes suscipiunt, ut sanctorum Canonum disciplinam, & antiquam Christianæ Religionis institutionem, magis ab ore Præcessoris ejus, quàm à sacris Paginis & Paternis Traditionibus expetant. Illius velle, illius nolle tantùm explorant, ut ad ejus arbitrium suam conversationem & ipsi remittant aut intendant.*

Pari pietate Clementissimus Dominus noster, & Rex Catholicus Carolus secundus ad Venerabiles vestræ Sanctitatis Pedes transmisit nos, supplicaturos variis Christianæ vitæ Capitibus Apostolicum Judicium, laxatæ Disciplinæ medelam, Ecclesiasticam quietem suis Populis ac Ditionibus. Et vestræ Beatitudinis Divinus pro Catholica Regula zelus est imitatus sanctum suum Antecessorem Innocentium, rescribentem laudato Victricio: *Ergo ne silentio nostro existimemur his præbere consensum, dicente Domino,* Videbas furem, & currebas cum eo, *hæc sunt quæ deinceps intuitu Divini Judicii omnem Catholicum expedit custodire.* Proscripsit & damnavit sexaginta quinque Christianis moribus scandalosos ac perniciosos Articulos: Evangelico Apostolicæ authoritatis Ventilabro multam novarum ac pravarum vocum paleam è quibusdam Scholasticorum Doctorum Areis sanctissimè eventilavit. Venerabile opus summo cum gaudio excepit omnis Ecclesia. Veri namque Fideles nihil explorant, nisi vestrum velle, aut vestrum nolle. Quisquis ei non acquiescit, se adjungit numero illorum, de quibus ad Possessorem nescio cujus in Africa Sedis Episcopum vester Antecessor Hormisdas: *Quando virus, quod viscera penetravit, evellitur? Quando corda malè sibi credula veritatis obtemperant Institutis? Quando induit obedientiæ humilitatem opinionibus suis vallata superbia? Quando acquiescunt paci contentionum studiis adsueti, sola certamina de Religione amantes captare, & Mandata negligere? Nunquam apud*

eos charitas novo commendata Præcepto, nunquam pax Dominico relicta discessu: Una pertinacis cura Propositi, rationi velle imperare, non cedere. Contemptores authoritatem veterum, novarum cupidi quæstionum, solam putantes scientiæ rectam viam qualibet conceptam facilitate sententiam: Eò usque tumoris elati, ut ad arbitrium suum utriusque Orbis putent inclinandum esse Judicium, nec in numero Fidelium deputantes Sequaces Traditionis Paternæ, si suæ viderint cedere nolle sententiæ.

At ecce dum ex hujus vestri saluberrimi examinis atque Judicii causa moras duco in alma Urbe, & ob litterariorum instrumentorum absentiam cogor inchoatis Synodorum Scholiis largiri ferias, incido in Magni Papæ Leonis opera, novis typis & Commentariis donata per Paschasium Quesnellum, apud Parisienses Presbyterum Congregationis Oratorii Domini JESU. Commentariis eruditis. Dignis carere nævo & ruga. Verùm adeò rugosa sunt, ut etiam ipsum, cujus Encomiasten agunt, invadant Magnum Leonem, adseverantia eum, dum suæ Cathedræ Phylacteria studet ampliare, excessisse in Canones, in Provincialium Synodorum jura, in privilegia & libertatem Ecclesiarum. Quin & ipsum impetit Apostolorum Principem, ejusque Divinam Potestatem, qua à Christo Domino accepit solvere omnia, & suos in iniquæ damnationis salo fluctuantes aut naufragantes Fratres confirmare. Romanas totius Mundi appellationes contendit esse non à Divina Majestate impartitam Romanæ Cathedræ authoritatem, sed nescio quod Hosii Cordubensis Episcopi, & Sardicensis non-Œcumenicæ Synodi fragile Indultum. Quin immò prorumpit ulteriùs. Etenim scribit: *Certissimè evincitur Orientales ab Occidentalium ore tunc temporis non pependisse.* Est diserta ac lucida professio Eusebiani Schismatis: Philippo-Politani Conventiculi. Longè aliud nos docet Stephanus, laudatus Larissæ Episcopus, adversùs sibi inflictam ab Epiphanio Patriarcha Constantinopolitano degradationem clamans ad vestrum Antecessorem Bonifacium: *Si enim & alia peccata dimittere potestatem à Verbo Dei percepistis, Divina dicente Scriptura, quia quod in terra solveritis, hoc & in cœlis esse solutum, quantò magis habebitis potestatem in his, quæ adversùs me acta sunt atque decreta?* Profitetur, non solorum Metropolitarum, sed & Patriarcharum, nec dumtaxat circa fidei dogmata, sed etiam circa Canonicas causas Synodalia judicia posse retractari & exsufflari per Romanorum Episcopos, & hanc potestatem esse non modicam portionem cœlestium Clavium, quas Magister-Deus dedit Sancto Petro.

Nec in solum Apostolici Collegii Coryphæum, ac ejus Romanam Sedem sistit istorum Commentariorum injuria. Invadit omnes Episcopos, omnes Christianos. Etenim ad Sylvanectensis, quæ Rothaldum Svessionensem Episcopum exauthorarat, Synodi Antistites rectè scripsit Sanctus & Magnus Pontifex Nicolaus: *Privilegia Sedis nostræ usque ad mortem, Divina annuente gratia, vestigia Patrum nostrorum sequentes, defendemus. Sed & vos illa, quatenus illibata, utpote totius Ecclesiæ Domini remedia, custodiantur, toto conamine & omnibus votis operari ac desudare debetis. Quoniam Apostolicæ Sedis Privilegia sunt tegmina, ut ita dicamus, totius Ecclesiæ Catholicæ. Privilegia, inquam, hujus Ecclesiæ sunt munimina circa omnes impetus pravitatum. Nam quod Rothaldo hodie contigit, unde scitis, quod cras cuilibet non eveniat vestrum?* Quod ipsum, uti caput magni ponderis, repetit in litteris ad Francorum Regem Carolum Calvum, ac in litteris ad Rudolphum Archi-Episcopum Bituricensem. Agit in Hincmarum Metropolitam Rhemensium Rothaldi Degradatorem, Romanas appellationes ordientem rodere, & mussitantem ipsas adversari Juribus Provincialium Synodorum. Rosionem in plenum morsum, mussitationem in altum clamorem perficiunt hæc Commentaria. Clamant Sardicensis Synodi commentum non transisse in mores, Provincialium Synodorum Judicia mansisse olim suprema & inconcussa, nulli subesse nisi Œcumenicæ Synodo totius Ecclesiæ, damnatos olim Episcopos ad hanc solam, non ad Romanam Sedem provocasse. Omnibus Christianis claudunt Divinum illum ac Beatissimum portum, in quo tot omni sæculo magni quarumcumque Gentium Episcopi, itemque Clerici ac Laici, inflicta sibi aut intentata à suis Metropolitis aut Patriarchis Synodalia naufragia gloriosè evaserunt. Innovant & firmant Eusebianæ Factionis Philippo-Politanam Aristocratiam. Improbant Matrem Ecclesiam, quæ cum Photianæ Rebellionis Sectatoribus Græcis nunquam sustinuit redire in communionem, nisi Sancto Petro reparatis ac ex integro redditis omnium gentium appellationibus. Scio illa Commentaria multis verborum phaleris profiteri Primatum Romanæ Ecclesiæ. At sibi-ipsi non cohærere fabulam demonstrat in litteris ad Thessaliæ Episcopos. Sanctus Pontifex Bonifacius primus: *Tenet Sedes Apostolica Principatum, ut querelas omnium licenter accipiet.* Porrò Commentaria habent non paucos Symmystas. Omnium Princeps est Petrus de Marca, Archi-Episcopus Parisiensis Ecclesiæ. Et malum non desinit serpere. Haud leve malum. Verè enim ad Orientalis Illyrici Episcopos scripsit laudatus Bonifacius: *In Sancti Petri contumeliam quisquis insurgit, habitator cœlestium non poterit esse Regnorum, in quæ nullus sine gratia Janitoris intrabit.*

Quis hæc Christiano pectore considerans, in anima sua non sentiat aliquam scintillam istius Sacro-sancti Ignis, cujus plenam flammam sensit Jeremias Propheta: *Factus est in corde meo quasi ignis exæstuans, claususque in ossibus meis. Et defeci, ferre non sustinens.* Cum Magno Leone novi Apostolicam Cathedram esse Sacratissimæ firmitatis Petram, cui nec Inferorum portæ, longè minùs humana possit prævalere temeritas. Nihilominus ad vindicandam ejus dignitatem optabam saltem duo pauperculæ Viduæ minuta conferre. Verùm deerat sanitas, deerat libraria supellex. Animavit me Facundus Hermianensis Episcopus: *Mocianus coegit me non consideratis viribus valetudinis meæ, & quomodocumque inceptis ejus Assertionibus respondere. Nam & Codices ad necessaria Testimonia requirenda mihi nunc desunt.* Etiam de suis eruditissimis duodecim libris præfatur: *Hoc opus suadentibus*

bus fratribus ad Imperatorem Constantinopoli scripsi. Facundum semper æstimavi, & fui veneratus. Ex animo dolui tantum Virum pro iniqua & frivola causa expendisse tempus, & quasi pro schismate gloriosam famam decoxisse. Hinc ex ipso deduxi exemplum: Si pro suis infelicibus Capitulis Facundus, non solùm sine sanitate & libris, sed & sine Divini luminis subsidio tantum valuit, cur pro Divina Apostolicæ Sedis causa tantumdem quis non audeat, Sancti Petri meritis & cœlesti radio ducendus omninò, atque adjuvandus? A Spiritu Sancto, quem vestræ Beatitudini adesse cuncti videmus manifestis indiciis, præsumpsi omnia mihi suggerenda.

Sanctissima vestra opera altè clamant ad omnem Ecclesiam: *Spiritus Dei est hic*. Etenim quid sanctius sub Cœlo, quod Romano Pontifice magis dignum opus, quàm Apostolicam sanctimoniam revocare in Clerum, atque ita cum S. Joanne Baptista corda Patrum reducere in filios? Exstat Magni Cardinalis Juliani Cæsarini, adhuc legitimo Basileensi Concilio præsidentis, ad Eugenium quartum Pontificem gravissima epistola, qua nervosè docet necessitatem istius operis, nec aliam superesse viam aut spem, qua in Christianum Populum tunc restitueretur benedictio Divinæ Clementiæ. Quantæ plagæ ex lapsa & neglecta Cleri Disciplina in Ecclesiam irruant, & vario tempore irruerint, malim legi in Regesto Sancti Gregorii septimi Pontificis, & litteris Sancti Cardinalis Petri Damiani, quàm scribere. Ab ista Prælatorum somnolentia Ecclesiam quasi in afflictionis sepulchro concludi constanter asserit ille Gregorius. Per istam portam Saraceni, Turci, Nortmanni, Barbari omnes, Hussitæ, Lutherani, aliæque humani generis pestilentiæ intraverunt in mundum. Quin & Gentilium olim Persecutiones intrasse per istam portam testatur gloriosus Martyr Cyprianus in Sermone de lapsis. Inchoatum à vestra sanctitate opus, quàm sit acceptum Divinæ Majestati, olim in Germaniæ Monasteriis demonstrarunt Sanctorum Reliquiæ: In restauratæ Disciplinæ Ecclesiis cœperunt intra suas thecas exultare, & frequentibus coruscare miraculis. Ita habemus in Chronico Augustensis Ecclesiæ. Et hanc esse propriam Apostolicæ Sedis functionem, licèt res ipsa clamet, insigniter tamen ob quorumdam contra Benedictum duodecimum Pontificem obloquia, demonstrarunt Magnum Belgii Chronicon, & Henricus Monachus Rebdoiffiensis.

Sanctissima vestra Providentia juxta S. Petri Damiani consilium rectissimè exordium ducit à supremo Clero Romanæ Ecclesiæ. Nempè Spiritus S. Te docet Christianæ Sanctimoniæ unguentum debere fundi in caput Aaron, quod inde per barbam diffluat usque ad oras totius vestimenti. Et certè Apostolici Patrimonii non recta dispensatio quantum percutiat & lædat infirmas simplicis fidei conscientias, docet concepta in Symmachum Pontificem suspicio. Erat temeraria & falsa. Nihilominùs tantùm valuit, ut Romana plebs ipsum lapidarit. Quod quisq; Episcopus Ecclesiæ suæ substantiam, non per filios aut Nepotes, sed per Presbyteros aut Diaconos administrare debeat, & quod ipsis, nisi forsitan Pauperibus, ut minus egeant, nihil possit elargiri, est altissimus clamor Sacrorum Canonum. Nec sine gravi vindicta dantium atque accipientium. Episcopos, qui Nepotibus Dignitates, licet non ex Ecclesiæ facultatibus, sed à Principis gratia ambirent, gravissimè culpavit S. Gregorius Nazianzenus. Ex eodem opere Theophilum Alexandriæ Patriarcham malè apud omnes oluisse affirmat Palladii Helenopolitani Episcopi Dialogus cum Theodoro Diacono Romanæ Ecclesiæ. Quid S. Cyrilli Nepotibus ex isto fonte manaverit, ostendunt Acta Chalcedonensis Concilii. Crimen istud adeò aversatus est Imperator Justinianus, ut eos qui Nepotes haberent aut filios, ad Episcopatum reddiderit inidoneos. Et istas olim leges adeò venerata est Romana Ecclesia, ut propter ipsas Pelagius I. Pontifex Syracusanæ Ecclesiæ Electum, quod filios haberet superstites, nec ad Cethegi Patritii preces fuerit ausus confirmare. Et sanè vestra Sanctitas novit plenam Sacrorum Canonum custodiam ad nullam arctiùs spectare Sedem, quàm ad primam. Novit illos esse Spiritu Dei conditos, ideòque etiam Apostolicæ Sedis Reverentia consecrandos.

Qua in re æmulatur Eugenium III. Papam, qui Nepotem suum Gratianum Romanæ Ecclesiæ subDiaconum, virum omni virtutum splendore illustrem, nunquam voluit, vel in Diaconum suum sublimare. Unde utriq; tanta crevit authoritas, ut etiam post Pontificis mortem Henricus II. Angliæ Rex in suis contra Ecclesiasticam libertatem insultibus, magis timuerit istum unicum sub-Diaconum, quàm omnes Eminentiss. D. Cardinales. Ex eadem radice Sanctitati vestræ apud omnes hujus Mundi potestates non minor est authoritas, quàm B. Pio V. Pontifici Elisabetham Angliæ Reginam excommunicanti fuisse scribit in Anglicani schismatis historia Ven. Nicolaus Sanderus. Quod *Judicium* Hæreticos *in primis malè habuit, quod non ab alio Pontifice profectum sit, quàm ab eo, qui omnium bonorum calculis sanctissimus, &, ipsorum Protestantium opinione, in optimis multorum sæculorum Pontificibus habebatur*. Libro 3.

Cæterùm, qui Vestram Sanctitatem tam gloriosis & necessariis citra quietem laboribus videt distendi, quomodò possit feriari? Hæc enim sunt opera, quæ omninò consequetur magnus ille fructus, quem similibus ab Antecessore vestro Joanne II. postulatis ac præstitis operibus promisit Imperator Justinianus: *Plus ita & circa vos omnium amor, & vestræ Sedis crescet authoritas*. Hinc & ipse apprehendi instrumenta litteraria, & pro Apostolica Sede feci, non quod debui aut volui, sed quod potui. *Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas*. Hanc spero placituram Benignissimæ S. V., quam ad suæ Ecclesiæ solatium Divina Clementia dignetur in multa tempora custodire.

Dabam Romæ, ad D. Augustini, in Festo SS. Apostolorum Petri, ac Pauli, 1679.

Sanctitatis Vestræ

Minimus Famulus

ac Filius,

Fr. CHRISTIANUS LUPUS.

NOI REFORMATORI
DELLO STUDIO DI PADOVA.

AVendo veduto per la Fede di Revisione, ed approbazione del P. F. Tomaso Maria Gennari Inquisitore nel Libro Intitolato: *Divinum, ac Immobile S. Petri Apostolorum Principis, &c. Circà Appellationes, &c. F. Christianum Lupum, &c.* non v' esser cos' alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Secretario Nostro; niente contro Principi, e buoni costumi, concedemo Licenza a Sebastian Coleti Stampatore, che possi esser stampato, osservando gli Ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. 12. Agosto 1726.

(Carlo Ruzini Cav. Proc. Ref.
(Andrea Soranzo Proc. Ref.
(Z. Pietro Pasqualigo Ref.

Agostino Gadaldini Segr.

2. Ottobre 1726.
Registrato al Magistrato Eccellentiss. degli Essecutori Contro la Bestemmia.
Antonio Canal Nodaro.

DIVI-

DIVINUM AC IMMOBILE
APOSTOLICÆ SEDIS
Quoad Romanas Appellationes Privilegium,
ADSERTUM AC DEMONSTRATUM
Adversus quosdam nostrorum
TEMPORUM NOVATORES.

Cap. 12. Post laudatas suas parabolas Sapiens Ecclesiastes adjunxit: *His amplius, fili mi, ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis: Frequensque meditatio, carnis afflictio est*. Alii legunt: *Fili mi cave ne multos libros conscribas. Non est finis*. Quem textum olim Origeni, plurimorum librorum scriptori, quidam objecerunt. Hinc se in Philocalia purgaturus demonstrat omnes veritatis adsertores libros non esse nisi unicum, & solum errorem dividi in plures, atque concludit: *Quare si hæc fidem facere apud vos possunt, quid sit unus liber, & quid multi, nunc magis*

Cap. 5. *sum sollicitus, non quidem propter multitudinem Scriptorum, sed propter vim intellectorum, nè forsan eò prolabar ut Mandatum transiliam, si quid præter veritatem tamquam veritatem exponam, vel in uno meorum Commentariorum. Tùm enim fuero Scriptor multorum librorum. Et cum nunc specie ac prætextu cognitionis aliarum opinionum Assectæ in Sanctam Christi Ecclesiam insurgant, & multorum librorum compositionem divulgent, quibus Evangelicarum & Apostolicarum constitutionum expositionem pollicentur, si jam sileamus, nec illis salutaria & vera documenta opponamus, avidas & jejunas animas cibi inopia expugnabunt, ad vetitas, & omninò impuras, atque abominandas escas festinantes. Quare necessè mihi videtur esse, eum, qui sine fraude ac prævaricatione potest se pro Ecclesiastico sermone Oratorem interponere, & confutare eos, qui falsam sibi cognitionem assumunt, stare adversùm hæretica commenta, & excelsitatem Evangelici præconii illis opponere, in quo est plenissima consensio communis doctrinæ: Veteris cum novo Testamento*. Hinc omnia utriusque Testamenti à pluribus conscripta volumina non sunt nisi liber unicus. Proindè soli Errones sunt plurium librorum scriptores. Quos inter omnino sunt, qui Catholicæ Ecclesiæ Monarchiam lacerant aut turbant, ac in Christianum Orbem reducere satagunt schisma Eusebianum. Petulanti errori est obviandum, & contra ipsos ampliandus unicus liber a vitæ veritatis. Hoc, fisus Divino auxilio, aggredior, idque *sine fraude & prævaricatione*. Etenim constanter profiteor regulam, quam Imperatori Constantio, Eusebiani Schismatis Coryphæo, Papalis authoritatis protendendæ ambitum & studium improperanti, repo- Epist. 2.
suit Liberius Pontifex: *Secutus sum morem, ordinemque Majorum*. Nihil addi Episcopatui urbis Romæ, nihil minui passus sum.

DISSERTATIO PRIMA.

De antiquis Gallicanæ Ecclesiæ ad Apostolicam Sedem Appellationibus.

CAPUT PRIMUM.

Exponuntur Paschasii Quesnelli Sensa circa has Appellationes.

Ota inter Sanctum Leonem Pontificem, & Sanctum Hilarium Arelatensem Archi-Episcopum quæstio est Eruditis explorata. Originem duxit ex Chelidonii Episcopi, per Hilarium Synodaliter degradati, ac Romam appellanti, facta per Sanctum Leonem reparatione. *Dicebatur ille internuptam suo adhibuisse conjugio, & sæculi administratione perfunctus capitali aliquos condemnasse sententia.* Ita scribit in præfati Hilarii vita incognitus Auctor, quem prætendunt esse Sanctum Honoratum Massiliensem Episcopum, atque adjungit: *Accusatio testimoniis confirmatur.* Et prosequitur: *Chelidonius Urbem credidit expetendam. Quod ubi comperit vir B. Hilarius, inconcussa fidei radice constanter animatus, intrepidus Urbem Romanam festinus intravit. Apostolorum ac Martyrum occursu peracto, B. Leoni Papæ illicò se præsentat, cum reverentia impendens obsequium, & cum humilitate deposcens, ut Ecclesiarum statum more solito ordinaret, adstruens aliquos apud Gallias publicam meritò excepisse sententiam, & in Urbe Sacris Altaribus interesse. Rogat atque constringit, ut si suggestionem suam libenter accepit, secretò jubeat emendari. Et se ad officia, non ad causam venisse. Protestandi ordine, non accusandi, quæ sunt acta suggerere. Porrò autem si aliud velit, se non futurum esse molestum. Et quod tantorum virorum, præsertim jam ad supernam gratiam vocatorum, nec in narratione audeo judicia ventilare, hoc breviter tetigisse sufficiat: Quod solus tantos sustinuit, quod nequaquam minantes expavit, quod inquirentes edocuit, quod altercantes vicit, quod potentibus non cessit, quod in discrimine vitæ positus, communioni suæ, quem cum tantis viris damnaverat, conjungi nullatenùs acquievit, quod custodibus appositis, hyemis rigore sæviente, quos ratione non flexerat, credidit relinquendos.*

Cap. 16.

Encomiastes affirmat plura. Primò, quod Chelidonii Appellationem ac Romanum accessum Hilarius indignissimè tulerit, ideoque sit ipsum mox secutus. Et quidem per saxeas alpes, pedes, sine equo aut asino. Emphaticè hæc disertè addit. Secundò affirmat, quod Hilarius primùm Sanctos Apostolos & Martyres; deinde statim Pontificem salutaverit, cum reverentia impendens obsequium. Haud dubiè tunc etiam consueta oscula pedum. Tertiò, quod cum humilitate depoposcerit Ecclesiarum statum more solito per Pontificem ordinari. Questus est vetustum administrandæ Ecclesiæ modum à Pontifice alterari ac innovari. Et expressit inductæ novitatis speciem: *Adstruens aliquos apud Gallias publicam merito excepisse sententiam, & in Urbe Sacris Altaribus interesse.* Notat Chelidonium, quem in Gallia degradatum, Pontifex ante visum ac auditum Hilarium, antè discussam causam revestiverat in Episcopum, & uti talem permiserat secum in Sacris procedere. Et hoc in puncto censuit Pontificem excessisse. Hinc ipsum rogavit atque constrinxit, ut suum factum secretò emendaret. Addidit se ad officia, ad explendum Metropolitici muneris debitum venisse, non ad istam causam judicialiter retractandam. Hinc se uti protestandi ordine, non accusandi. In Romano, aut quovis alio appellatarum causarum judicio prior judex demutatur in Reum, aut certè in Accusatorem: Eò descendere Hilarius noluit, ideoque edixit se simpliciter protestari. Et nostri Leonis clementiam audiamus ex ejus litteris ad Episcopos Viennensis Provinciæ: *Hilarius nobiscum residens.* Honoravit Hilarium, non detrusit ad Reos aut Accusatores; sed uti conjudicem in appellationis retractatu gratiosè admisit ad Synodalem consessum & suffragium. Quæ fuit gratia admodùm singularis.

Præfatus Encomiastes pergit: *Solus tantos sustinuit, minantes nequaquam expavit, inquirentes edocuit, altercantes vicit, potentibus non cessit, in discrimine vitæ positus, communioni suæ, quem damnaverat, conjungi nullatenus acquievit.* Hæc omnia egit, qui dixerat se venisse ad simpliciter protestandum. Verùm longè alia scribit in præfatis litteris Magnus Leo: *Quæ apud nos in causa Chelidonii Episcopi Gesta confecta sint, & quæ Hilarius dixerit dum cum eodem præsente Episcopo audiretur, inditus chartis rerum ordo demonstrat. Ubi postquam Hilarius rationabile, quod in sanctorum concilio Sacerdotum posset respondere, non habuit, ad ea se occulta cordis ipsius transtulerunt, quæ nullus Laicorum dicere, nullus Sacerdotum posset audire. Doluimus, Fratres, & hunc ejus mentis tumorem medelis patientiæ nostræ curare tentavimus. Nolebamus etenim ea illi exacerbare vulnera, quæ suæ animæ insolentibus subindè sermonibus infligebat: Et quem susceperamus ut fratrem, delenire magis ipsum, quamvis ipse se suis responsionibus innodaret, quàm contristare nostris interlocutionibus nitebamur. Absolutus est Chelidonius Episcopus, quoniam se injustè Sacerdotio fuisse dejectum, manifesta testium responsione, ipso etiam præsente monstraverat, ita ut quod Hilarius nobiscum residens posset opponere non haberet.*

ret. Paternum contrà viduarum maritos Canonem demonstrat plenissimè observari à Romana Ecclesia, addit Chelidonium ab isto vitio probatum immunem, atque concludit: *Mansisset namque in illum prolata sententia, si objectorum veritas exstitisset. Redditus itaque est Ecclesiæ suæ, & huic, quam amittere non debuit, dignitati Co-Episcopus noster Chelidonius, sicut Gestorum series, & post decursam cognitionem sententia, quæ à nobis prolata est, testatur*.

Aliud ille Encomiastes, longè aliud scribit Magnus Leo. Ille Hilarium in Romana Synodo vicisse ac triumphasse, hic affirmat fuisse convictum atque confusum, utpotè qui pro suo in Chelidonium judicio nihil rationabile potuerit adducere. Hinc in iram abreptus prorupit in mentis tumorem, in suorum arcanorum propalationem in insolentes sermones, quos Laicorum nemo dicere, nemo Sacerdotum posset audire. Et adjunxit contumaciam, de qua Scriptor iste: *In discrimine vitæ positus*, utique apud Urbem Romanam, communioni ejus, videlicet Chelidonii, quem cum tantis viris, inter quos Sanctus Germanus, Antissiodori Episcopus, damnaverat, conjungi nullatenùs acquievit. *Papale pro Chelidonio judicium probare & admittere contumaciter noluit: Noluit Chelidonio ut Episcopo communicare. Hinc custodibus appositis, hyemis rigore sæviente, quos ratione non flexerat, credidit relinquendos*. Pontifice insalutato aufugit. Verba, *Custodibus appositis*, innuunt durum Hilarium fuisse Papali jussione, ne fugeret, arctè custoditum.

Notanda sunt hæc Laudatoris verba: *Tantorum virorum, præsertim jam ad supernam gratiam vocatorum, nec in narratione audeo judicia ventilare. Paschasius Quesnellus non probat hanc modestiam: Revelata fronte asseverat Sanctum Leonem graviter & multipliciter excessisse*. Hinc demonstrare cogor excessisse Hilarium. Antè Sardicensem Synodum aliqui hinc indè Metropolitæ degradatis à se Episcopis mox consecrabant successorem, & Romanæ appellationi solum dabant devolutivum effectum, non suspensivum. Adversabatur Apostolico Canoni. Hinc quartus laudatæ Synodi Canon de appellante Romam Episcopo edixit: *Non priùs in Cathedram alius substituatur, quam Romanus Episcopus causa cognita sententiam tulerit*. Edixit per appellationem suspendi Metropolitæ, aut etiam Patriarchæ judicium, appellantem permanere Episcopum, spoliari non posse, spoliatum plenè restituendum, ne nudus ac inermis teneatur cum armato Metropolita, ac ejus Synodo præliari. Hinc pro Maximo Cynico, qui à Constantinopolitana Synodo degradatus Romam appellaverat, & in cujus appellantis locum illa consecraverat Nectarium, ad Imperatorem Theodosium scripserunt Sanctus Ambrosius & cæteri Italiæ Episcopi: Prius quam attentaretur ista Consecratio, *constare oportuit, utrùm huic abrogandum, quàm alii conferendum Sacerdotium videretur. Itaque cum Maximum Episcopum receperunt in communionem nostra Consortia, quoniam eum à Catholicis constitit Episcopis ordinatum, nec ab Episcopatus Constantinopolitani petitione putavimus removendum*. Exstat epistola apud Jacobum Sirmondum post Appendicem Theodosiani Codicis. Affirmat appellantem à sibi per tantam Synodum inflicta degradatione Maximum fuisse à Sancto Damaso Pontifice ac ejus Synodo agnitum pro Episcopo, atquè ita admissum ad judicium retractatorium. Plurima sunt hujusmodi exempla. Eandem regulam in degradato ac appellante Chelidonio secutus fuit Magnus Leo Pontifex: Hinc vana fuit Hilarii querimonia. Et hic fuit primus illius excessus.

Secundus fuit, quod Papale de Chelidonio judicium protervus spreverit, illum noluerit agnoscere ut Episcopum, nec ipsi ut tali communicare. Tertius est, quod Roma aufugerit insalutato Pontifice. Utique post absolutum ac reparatum Chelidonium: Ex nimia impatientia. Paschasius Quesnellus scribit egressum ante pronuntiatam sententiam. Verùm plura Sancti Leonis verba palàm innuunt oppositum. Quartum ejus excessum edicit Sanctus Leo in litteris ad Episcopos Viennensis Provinciæ: *Non nobis Ordinationes vestrarum Provinciarum defendimus, quod potest forsitan ad depravandos Sanctitatis vestræ animos Hilarius pro suo more mentiri*. Quintus excessus est, quod non dumtaxat in Galliam redux, sed & in alma urbe, ac in ipsa Papali Synodo effutiverit insolentes ex iracundia sermones, quos *nullus Laicorum dicere, nullus Sacerdotum posset audire*.

Qui ab Hilario Romanas Appellationes censent tentatas excuti, sunt in ipsum graviter injurii. Omnis lis fuit non de substantia, sed de forma Sardicensi. In Chelidonii reparatione damnavit duo. Primò reparationis modum. Revestitionem ante omne judicium. Clamavit illum non ex Canone, ideoque non ex Sancti Petri Privilegio reparatum, sed violenter per potentiam, ideoque ipsi noluit uti Episcopo communicare. At inania clamasse evincunt hæc verba Pontificis: *Absolutus est Chelidonius Episcopus, quoniam se injustè Sacerdotio fuisse dejectum manifesta testium responsione, ipso etiam præsente monstraverat, ita ut quod Hilarius nobiscum residens posset opponere, non haberet. Remotum est judicium, quod ab Hilario prolatum in hac sententia legebatur*. Chelidonius, licet ob invocatum Sancti Petri auxilium statim reindutus, tamen non nisi post plenum examen fuit purgatus, ac in Episcopali gradu stabilitus.

Alter Hilarii clamor fuit longè audacior. Audiamus rem ab ipso Pontifice. Divinum, qui etiam in Successores traducitur, Sancti Petri Apostoli Primatum exponit eleganti ac sublimi compendio, atque prosequitur: *Verùm hanc Petræ istius Sacratissimam firmitatem, Deo ædificante constructam, nimis impia vult præsumptione violare, quisquis ejus potestatem tentat infringere favendo cupiditatibus suis, & id quod accepit à Veteribus, non sequendo. Cùm nulli se subditum legi, nullis institutionis Dominicæ credat regulis contineri, à vestro nostroque per usurpationis ambitum more desciscens præsumendo illicita, & quæ custodire debuit negligendo. Verùm hæc nos, servata circà vos nostræ charitatis gratia, quam Sanctitati vestræ Apostolica semper Sedes impendit, nitimur consilio maturiore corrigere, & vestrarum Ecclesiarum statum, communicato vobiscum labore, componere, non nova institu-*

tuen-

tuentes, sed vetera renovantes, ut in statu consuetudine, quæ nobis à nostris Patribus est tradita, perduremus, & Deo nostro per boni operis ministerium, remotis perturbationum scandalis, placeamus. Nobiscum itaq; vestra fraternitas recognoscat Apostolicam Sedem, pro sui reverentia, à vestræ etiam Provinciæ Sacerdotibus, innumeris relationibus esse consultam, & per diversarum, quemadmodum vetus consuetudo poscebat, appellationem causarum aut retractata, aut confirmata fuisse judicia, adeò ut servata unitate spiritus in vinculo pacis, commeantibus hinc indè litteris, quod sanctè agebatur perpetuæ proficeret charitati: Quoniam sollicitudo nostra, non sua quærens, sed quæ sunt Christi, dignitatem Divinitùs datam nec Ecclesiis, nec Ecclesiarum Sacerdotibus abrogabat. Sed hunc tramitem, semper inter Majores nostros & benè tentum & salubriter custoditum, Hilarius Ecclesiarum statum & concordiam Sacerdotum novis præsumptionibus turbaturus excessit, ita suæ vos cupiens subdere potestati, ut se B. Apostolo Petro non patiatur esse subjectum, Ordinationes sibi omnium per Galliam Ecclesiarum vindicans, & debitam Metropolitanis Sacerdotibus in suam transferens dignitatem, ipsius quoque Beatissimi Petri reverentiam verbis arrogantioribus minuendo, cui cùm præ cæteris solvendi & ligandi tradita sit potestas, pascendarum tamen ovium cura specialiùs mandata est: Cui quisquis Principatum æstimat denegandum, illius quidem nullo modo potest minuere dignitatem, sed inflatus Spiritu superbiæ suæ semetipsum in inferna demergit.

Hinc discimus plura. Primò, quod mota inter magnum Leonem & Sanctum Hilarium quæstio fuerit de Gallicanæ Ecclesiæ, Episcoporum præsertim, ad Apostolicam Sedem ac ejus Pontificem appellationibus. Secundò, quod hæ appellationes sint antiqua Gallicanæ Ecclesiæ consuetudo: Non novum Institutum, sed vetusta traditio. Tertiò, quod exstent diversa illius antiqua exempla. Quartò, quod Apostolica Sedes Gallicanæ Ecclesiæ judicia, ad se per appellationem devoluta, quandoque confirmaverit, quandoquè cassarit & reformarit, ideòque super ipsa habuerit ac exercuerit plenissimam authoritatem. Quintò, quod propter has appellationes nulla unquam fuerit contentio inter Ecclesias, sed constans spiritus in pacis vinculo unitas, perpetua ac inconcussa charitas. Sextò, quod hic sit vetustus trames, inter Majores nostros bene tentus, ac salubriter custoditus. Septimò, quod hæc sit Dominica seù Evangelica regula. Octavò, quod Romana Ecclesia non sua, sed quæ Christi sunt quærat, adeoque aliis Ecclesiis aut Episcopis datas Divinitùs dignitates nunquam tentarit invadere: Quod istæ appellationes sint Divina dignitas Romanæ Ecclesiæ. Nonò, quod quisquis hanc ejus dignitatem tentat infringere, non sequatur traditionem veterem, sed serviat suis novellis cupiditatibus: Quod sequatur novæ usurpationis ambitum, quod desciscat à veteribus Ecclesiæ moribus, quod præsumat illicita, quod velit esse exlex, etiam extra regulas Dominicæ institutionis. Decimò, quod hæc omnia facinora patret Metropolita Hilarius. Quod Ecclesiarum statum & Episcoporum concordiam turbet novis præsumptionibus. Quod totius Narbonensis Galliæ Episcopos cupiat ita suæ subdere potestati, ut se Beato Petro non patiatur esse subjectum. Quod nempè ipsos à se synodaliter damnatos clamaret non posse accedere Romam: sua judicia non posse istic retractari per Pontificem, longè minus reformari. *Quin & ipsius quoque Beatissimi Petri reverentiam minuebat verbis arrogantioribus, cui cum præ cæteris solvendi & ligandi tradita sit potestas, pascendarum tamen ovium cura specialiùs mandata est. Ut Romanas appellationes truncaret, quibusdam videtur ipsum quoque Sancti Petri Primatum arietasse. Hæc verba*, Cui cum præ cæteris &c. *Videntur mendosa. Videtur legendum: Cui licet cum cæteris, &c. Magni & multi sunt hi excessus Sancti Hilarii.*

Ad laudata Pontificis verba scribit in quinta Dissertatione Paschasius Quesnellus: *Controversiæ cardo in eo positus est, utrùm recepti tunc in Gallia Canones, & Gallicanæ Ecclesiæ mores ac consuetudo id ab Hilario exigerent, ut sententiam ritè & Canonicè in Gallicana synodo prolatam ab Episcopo Romano ad examen revocari, & vi appellationis aut confirmari, aut retractari fineret. Quid posterioribus sæculis actum fuerit, vel fieri debuerit, quid novo, ut ajunt, jure, nostra vel Majorum ætate, quid etiam per illa tempora in aliis Provinciis fuerit usu inductum, non est animus inquirere: Quippe quod ad Hilarii causam non facit. Satis enim superque sanctissima ejus memoria ab omni improbæ cupiditatis nota vel violati Pontificii juris suspicione vindicabitur, si nihil ab ipso præsumptum esse ostenderimus, quod Gallicanæ Ecclesiæ consuetudini consonum non esset, nec ullam unquam appellationem à Gallicanis partibus ad Romani Episcopi tribunal esse delatam ab ipsis fidei incunabulis usque ad Hilarii Arelatensis tempora. Totum igitur opus, totus labor noster in examine erit Facti, non in discussione Juris, quæ ab Instituto nostro aliena est.*

Quin immò, optimè Quesnelle, te misces quæstioni juris: Affirmas à Gallicana olim Ecclesia ad Apostolicam Sedem non potuisse provocari. Etenim prosequeris: *Porro jam à primordiis seminati intrà Regiones nostras Evangelii hoc Antistitum Gallicanorum mentibus insedit, quod Africanis semper fuit persuasum totis his quadringentis quinquaginta & amplius annis, nempè Episcopatum unum esse atque indivisum, cujus à singulis in solidum pars tenetur, ac proinde si quem ex portione gregis Christi adscripta, quam regit Pastor unusquisque ac gubernat, in aliquod crimen prolabi contingeret apud eundem agere causam suam compelli debere, servato appellanti ad Provincialem vel etiam majorem synodum jure. Si quis secùs fecisset, & ad extraneos judices vellet per appellationis libellum confugere, is Episcoporum concordiam cohærentem collidere, unitatemque scindere meritò putabatur. Authoritas autem, quæ Episcopis quibusque in suos Presbyteros, cæterosque gregis sui alumnos competebat, hæc eadem Metropolitanis unà cum Provinciæ Concilio in Comprovinciales Episcopos deferebatur jure quodam naturali, & consuetudine ab omnibus recepta, quam sacro-sancta postmodum Conciliorum firmavit authoritas.* Palam dogmatizat & in Gallicana & in Africana olim Ecclesia nec Presbyteros aut alios Clericos, immò nec ipsos Episcopos potuisse à suæ Synodi judicio Romam accedere aut appellare. Omnium Provin

vincialium aut sanè Diœcesanarum Synodorum judicia fuisse olim inconcussa atque inappellabilia. Eusebiana Arianorum factio in suo olim Philippopolitano Conventiculo sanxit Patriarchalium Synodorum judicia esse istiusmodi; de Provincialibus nemo unquam Orthodoxus, nisi nostris nuperrimè diebus, istud somniavit. Somniarunt id in Opere de Sacerdotii ac Imperii concordia Petrus de Marca, & in Præfatione ad Gratiani Monachi Decretum Stephanus Baluzius. Has sordes resorbet Paschasius Quesnellus. Inconcussam Provincialium synodorum authoritatem censet esse *jus quoddam naturale*.

CAPUT II.

An Gallicani Episcopi à suis synodis damnati olim appellaverint ad Sedem Apostolicam?

JAm audivimus Magnum Leonem in momentosissima ad Viennensis Provinciæ Antistites epistola id constantissimè affirmantem: Asseverantem innumera Relationum, diversa esse Appellationum exempla. Verùm Paschasius Quesnellus hæc omnia evadit insigni compendio: *quod ut ritè ac secundùm juris ipsius leges inquiratur, non ex Leonis Epistola, aliisque Scriptis discutiendum est, nemo enim in propria causa testis est idoneus; sed ex publicis, quæ supersunt, Ecclesiæ monimentis, quæ quid in occurrentibus Episcoporum causis gestum sit, sincerè exhibent*. Et infra scribit: *Qui attentè, nec occupato animo ea omnia perspexerit, quæ hactenus disseruimus, haud dubito, quin conceptam adversùs Hilarium pervicaciæ, cupiditatis ambitionisque opinionem facilè ex animo deponat, hocque potiùs sibi persuadebit, Majorum suorum vestigia pressisse Hilarium, cum sententiam in Synodo latam à Sanctissimis Episcopis tanta constantia & fortitudine tutatus est: Sed mirabitur è contra, quod Sanctus Leo consuetudinem disciplinamque tam continua serie custoditam sit prætergressus, Sedis suæ amplitudini, quæ Sanctorum etiam virorum infirmitas est, plùs æquo studens*. Pergit in tertia istius Dissertationis parte: *Nihil contrà Canones actum est ab Hilario, immò verò nihil nisi pro custodia Canonum, vel contrà Chelidonium decretum in Synodo, vel Romæ coram Pontifice prolatum est ab Hilario. Quamobrem quod Leoni sententiam æquitate plenam rescindere volenti strenuè obstiterit, non protervia in eo indicium, sed invicti animi, disciplinæque tenacissimi argumentum fuit*. Affirmat Hilarium per omnia benè, Sanctum Leonem per omnia malè egisse: Excessisse suæ potestatis limites, esse prævaricatum Canones, Gallicanas appellationes esse per ipsum intrusas, ideoque in suis momentosissimis litteris imposuisse varia, immò esse mentitum: ad protendendam suæ Sedis amplitudinem. Eodem pede graditur in Dissertatione de causa & Romana appellatione Hæresiar-
Num. 9. chæ Eutychetis: *Non Leoni ipsi, Sanctissimo licet viro, aurem accommodamus, Sedis videlicet suæ splendorem ac jura prosequenti*.

Est lepida evasio, hausta ex purissimis Fontibus: Ex Marco Antonio de Dominis, Archi-Apostata Spalatensi, qui Sancti Petri supra alios Apostolos Primatum impugnans, tentans destruere, Sanctis Leonis sibi ipsi opponens testimonia, respondet & scribit: *Fateor, si præcedentia & subsequentia hujus eloquentissimi Pontificis verba considerentur, eum plurimum in Petri Primatum inclinare. Ex quo Primatu cum Romani Pontificis Primatus deducatur, quidni Leo Romanus Episopus in propriæ dignitatis & Sedis authoritatem inclinet, ubi* Lib. 1.
liberum videatur esse opinari? Propterea omnium Ro- Cap. 3.
manorum Pontificum in hoc genere Dicta meritò suspecta possint haberi. Demonstrare nititur nemini credendum in causa propria, & concludit: *Verùm hoc non tam Leonis, aut aliorum veterum Pontificum elationi aut ambitioni, ut nunc, quam bono cuidam pioque ipsorum Zelo tribuendum, dum Cathedram suam exaltarent, quo nimirùm syncera tùnc fide, addita Sedis authoritate, tot undique pullulantes hæreses possent faciliùs comprimere*. Calva excusatio.

Marcus Antonius hæc didicit à Joanne Calvino. Hic in quarto Institutionum libro affirmat prætensum Romanæ Ecclesiæ Primatum consistere in quatuor capitibus: *Ordinatione Episcoporum*, Cap. 7.
Conciliorum Indictione, audiendis appellationibus, aut jurisdictione, Monitionibus castigatoriis aut Censuris. Demonstrare nititur quartum ac duo priora nunquam competisse Romano Episcopatui, atque prosequitur: *Superest quarta species Potestatis, quæ appellationibus constat. Summum imperium penes eum esse constat, ad cujus tribunal provocatur. Multi sæpè Romanorum Pontificem appellarunt: Ipse quoque causarum cognitionem ad se trahere conatus est, sed semper fuit derisus, quoties suos fines excessit. Nihil dicam de Oriente aut Græcia, sed constat Galliæ Episcopos fortiter restitisse, cum sibi imperium in eos sumere videretur. In Africa diù fuit ea de re dissertatum*.

Etiam ipse Galliam Africæ æquiparat, & affirmat neutra in Diœcesi Romanas olim appellationes fuisse admissas. An Sancti Hilarii cum Magno Leone, an verò Hincmari Remensis cum Nicolao primo & Adriano secundo, an potiùs ambas quæstiones respiciat, non possim affirmare. Quidquid sit, blaterat Pontificem semper fuisse derisum; ideoq; nec creditum ipsi nec esse credendum. Calvinus hæc dicit ab Eusebiana Arianorum factione, quæ in præfato Philippo-politano Conventu Sanctum Julium Pontificem arguit, quod suæ Papalis authoritatis limites excessisset, & tentasset transfigere. Ex quo spiritu etiam Imperator Constantius istud ipsum improperavit Sancto Liberio. Et erat quæstio de appellationibus.

Sequentia Paschasii Quesnelli verba sunt nonnihil molliora: *Talis fuit Ecclesiæ Gallicanæ status* Num. 16.
usque ad Sancti Leonis tempora, qui proindè cum dixit per diversarum appellationem causarum, sicut vetus consuetudo poscebat, aut retractata, aut confirmata fuisse judicia, vel memoria lapsus est, vel à Chelidonio palpante & imponente delusus, vel denique alia penes se rerum in Gallis gestarum monimenta ha-

habuit, quæ ad nos usque non pervenerunt. Hoc tertium est omninò verum. S. namque Leo ex authenticis suæ Ecclesiæ Scriniis scripsit, ideòque à nemine est arguendus falsi, longè minùs imposturæ aut mendacii. Scripsit ex sui Prædecessoris Innocentii ad Sanctum Victricium Rothomagensem Metropolitam litteris: *Si quæ causæ vel contentiones inter Clericos, tam superioris ordinis quam etiam inferioris, fuerint exortæ, ut secundum Nicænam Synodum congregatis ejusdem Provinciæ Sacerdotibus jurgium terminetur. Nec alicui liceat, sine præjudicio tamen Romanæ Ecclesiæ, cui in omnibus causis debet reverentia custodiri, relictis his Sacerdotibus, qui in eadem Provincia Dei Ecclesiam nutu Divino gubernant, ad alias convolare Provincias. Quod si quis fortè præsumpserit, ab officio Clericatus submotus, velut injuriarum reus judicetur*.

Agit de interjectis post terminatum à Provinciæ Synodo jurgium appellationibus. De appellationibus etiam infimi Cleri. Affirmat ipsas fieri non posse ad vicinam, quamvis in Gallia, vel alibi Provinciam, sed dumtaxat ad Sedem Romanam. Huic enim in omnibus causis debet custodiri reverentia: Utique non solius Relationis reverentia, sed & Appellationis. Et quod ita sanxiverint non soli Sardicenses, sed etiam Nicæni Canones, suo loco demonstrabitur. Proindè non soli Episcopi, sed & infimus Galliæ Clerus semper Romam provocavit.

Paschasius Quesnellus reponit hæc verba, *Cui in omnibus causis debet reverentia custodiri*, non reperiri apud Abbatem Dionysium Exignum, ideòque esse spurium additamentum: Et margine irrepsisse in textum. Respondeo ista verba reperiri in pluribus exemplaribus Dionysio antiquioribus, ideòque locum esse his ipsius Paschasii Quesnelli de quodam Africano, etiam non reperto apud Dionysium, Canone verbis: *Responderi potest Dionysium incidisse in truncatos mendososque Codices, nec Africanam collectionem habuisse ex Romano Codice, in quem Africanorum ad Bonifacium Epistola numquam relata esset*. Et certè clausulam istam esse legitimam agnoscunt non solummodò Jacobus Sirmondus ac Philippus Labbæus, sed etiam Petrus de Marca, ac Hincmarus Remensis. Ex quo lucet ipsam apud Gallicanæ Ecclesiæ Bibliothecas esse antiquissimam, ac universalissimam. Addo tamen forsitan esse spuriam & adjectitiam. Etenim deest etiam in antiquo Codice Romanæ Ecclesiæ. Quidquid sit, ipsius intermissio nobis non nocet. Ejus quippe substantia plenè continetur in verbis prioribus: *Sine præjudicio tamen Romanæ Ecclesiæ*.

Hæc omnia affirmant in Novella ad Ætium Patricium ac utriusque militiæ Magistrum lege Imperatores Theodosius II. ac Valentinianus III. *His talibus & contra Imperii Majestatem, & contra reverentiam Apostolicæ Sedis admissis per ordinem Religiosi viri Urbis Papæ cognitione discussis, certa in Hilarium ex his, quos malè ordinaverat, lata sententia est*. Agit de Apostolica in Hilarium ac perperam ab ipso consecratos Episcopos lata sententia. Et prosequitur: *Et erat quidem ipsa sententia per Gallias etiam sine Imperiali sanctione valitura. Quid enim tanti Pontificis authoritati in Ecclesias non liceat?* Utique sententia, quæ damnatos per Hilarium Episcopos repararat, & per ipsum consecratos degradarat. Et post quædam denuò pergit: *Ne levis saltem in Ecclesias turba nascatur, vel in aliquo minui Religionis disciplina videatur, hoc perenni sanctione decernimus, ne quid tam Episcopis Gallicanis, quàm aliarum Provinciarum contra consuetudinem veterem liceat sine viri venerabilis Papæ Urbis æternæ authoritate tentare, sed illis, omnibusque pro lege sit, quidquid sanxit vel sanxerit Apostolicæ Sedis authoritas, ita ut quisquis Episcoporum ad judicium Romani Antistitis vocatus venire neglexerit, per Moderatorem ejusdem Provinciæ adesse cogatur, per omnia servatis, quæ Divi Parentes nostri Romanæ Ecclesiæ detulerunt*. Principes palàm agunt de Romanis appellationibus. Palàm asserunt ipsas esse antiquam consuetudinem: Non donatam, sed Romanæ Ecclesiæ delatam à suis etiam Majoribus. Utique secundùm Nicænos ac Apostolicos Canones. Hoc enim Imperator Valentinianus profitetur in variis quoque litteris, scriptis adversùm Acta Ephesini Latrocinii.

Harum Appellationum ac Evocationum antiquitas laudatur etiamà Sancto Avito, Viennensi Archi-Episcopo, in litteris ad Romanæ Urbis Senatores Faustinum & Symmachum: *Fuerat talis status rerum desiderandus, ut ipsi per nos Urbem Orbi Venerabilem pro dependendis Divinis humanisque officiis expeteremus*. Hoc est, antiquus Galliæ sub Romano Imperio status, antè ipsam laceratam à Barbaris. Et inter ista Divina ac humana Episcoporum apud almam Urbem officia omninò erant & appellationes. Lucet hoc ex aliis ejusdem sancti Episcopi litteris ad illustrem virum Ansemondum. Nescio quis petulcus juvenis Sacram Virginem maculaverat, & pro ipso ad solemnem pœnitentiam damnato Ansemondus intercedebat; hinc ad ipsum Avitus: *Licet diversas in me flammas evomat, & ad Romanæ forsan Ecclesiæ audientiam vocet, nec minas adsentatione placabo, nec fatigatione itinerum verebor*. Hinc discimus varia. Primò, quod isto etiam, dùm Barbari Reges omnem Romanum sine sua venia accessum vetabant, tempore non soli Gallicani Episcopi aut Clerici, sed etiam Laici consueverint Romam appellare. Secundò, quod appellarint etiam à publicis pœnitentiis. Tertiò, quod appellatio impositorem pœnitentiæ Episcopum evocaret, & cogeret ad Romanum accessum. Quartò, quod Barbari Reges istas appellationes ac evocationes nec sisterent, nec impedirent. Nec ista fuit nova apud Gallias disciplina. Quod antiqua fuerit, laudata per præfatam Sancti Leonis Epistolam, rectè advertit, ac disertè affirmat in suis ad Sancti Aviti Epistolas Notis Jacobus Sirmondus. Epist. 43.

Eandem sententiam constanter tenuerunt Imperator Ludovicus Pius, & cuncti tùnc per Galliam ac Germaniam Episcopi. Etenim ille sanxit in quarto Additamento suorum Capitularium: *Ut omnes Episcopi, qui in quibusdam gravioribus pulsantur vel criminantur causis, quoties necesse fuerit, liberè appellent Apostolicam Sedem, atque ad* Cap. 15.

eam

tam quasi ad matrem confugiant, ut ab ea, sicut semper fuit, profulciantur, defendantur & liberentur, cujus dispositioni omnes majores Ecclesiasticus causas, & Episcoporum judicia, antiqua Apostolorum, eorumque Successorum, atque Canonum authoritas reservavit. *Quoniam culpantur Episcopi, qui aliter erga fratres egerint, quam ejusdem Sedis Papæ fieri placuerit. Canonibus quippè jubentibus in talibus absque Romano nil decerni Pontifice, nec ad Synodum Episcopum convocari debere: Et quidquid ex his eo inconsulto præsumptum fuerit, viribus carere.* Romanas Appellationes affirmat esse antiquam SS. Apostolorum, Successorum Episcoporum, & Sacrorum Canonum authoritatem. Et firmat ex Synodo Sardicensi, ex Sancti Leonis ad Cæsarensis Mauritaniæ Episcopos litteris, ac ex laudata lege Theodosii ac Valentiniani. Hanc omninò respiciunt hæc verba: *Culpantur Episcopi, qui aliter erga fratres egerint, quam ejusdem Sedis Papæ fieri placuerit.* Quæ omnia in suis Capicularibus firmavit & Carolus Magnus. Quin immò hæ appellationes sunt Evangelicum jus, Sancto Petro ac ejus Successoribus datum per Domini verba: *Confirma fratres tuos.* Ita tradunt antiquissimi atque gravissimi Patres.

Eadem omnia firmat Sancti Hilarii pœnitentia ac palinodia, de quo in Gallias regresso scribit ejus Encomiastes: *in civitatem regressus, licet corporali infirmitate fractus, tamen perfectione sanctus, & pietate promptissimus, totum se ad placandum tunc animum Sancti Leonis inclinata humilitate convertit. Misit primitùs Ravennium tùm Presbyterum, postmodò proprium Successorem; deindè Sanctum Nectarium, Sanctumque Constantium, præcipuos Sacerdotes.* Fecit hæc omnia non spontaneo motu, sed compulsus nova evocatione Pontificis, & Divali jussione Valentiniani Imperatoris. Hæc ipsi extorserunt humilitatem, & voluntatem placandi Pontificis. A personali accessu se excusavit ob infirmitatem, atque ita misit suorum Presbyterorum Primatem Ravennium. Verùm hæc Legatio non satisfecit Apostolicæ Sedi. Hinc successit alia per duos digniores provinciæ Episcopos, Nectarium Diniensem, & Constantium Ucetiensem. Pergit Encomiastes: *Quanta in hac causa dictaverit, huic operi nulla possum ratione connectere.* Suorum Actorum plures scripsit Apologias; haud dubiè partim expurgatorias, partim pœnitentiales. Hoc palàm afferunt verba: *Inclinata humilitate.* Sua contra Chelidonium judicia & Acta studuit, licet non firmare, tamen purgare. Huc respicit Encomiastes: *Tantorum virorum nec in narratione audeo ventilare judicia.*

Cap. 17.

Etenim Hilarius, licet erraverit, possit fuisse non prævaricatus. Quod tamen de suis in Apostolicæ Sedis authoritatem Attentatis omninò egerit pœnitentiam, & pœnitentiales scripserit Apologias, non est dubitandum. Alias nunquam admisisset Romana Ecclesia: Item sinè aliis Hilarium nunquam inscripsisset suis Sanctorum tabulis. Hasce purgatrices ac pœnitentiales litteras haud dubiò detulerunt Legati Episcopi. Et nihilominus Leonem Pontificem adeò timuerunt, ut primò accesserint ac imploraverint Auxiliarem Præfectum, & ad illum non præsumpserint accedere, nisi priùs ab hoc dispositum atque placatum. Encomiastes adducit fragmentum ex Auxiliaris Præfecti ad Sanctum Hilarium Rescripto: *Sanctos Nectarium & Constantium Sacerdotes, de Beatitudinis tuæ parte venientes, digna admiratione suscepi. Cum his sæpius sum locutus de virtute animi atque constantia, contemptuque rerum humanarum, quo inter fragilitates nostras semper beatus es. Nam quid potest in hac corporea vita esse securum, quæ cum sit misera, tamen non potest esse perpetua? Locutus sum etiam cum Sancto Papa Leone. Hoc loco, credo, aliquantum animo perhorrescis, sed cum Propositi tui tenax sis & semper æqualis, nulloque commotionis felle rapiaris, sicut nullis extolleris illecebris gaudiorum, ego nec minimum quidem factum Beatitud.nis tuæ arrogantiæ memini contagione fuscari. Sed impatienter ferunt homines, si sic loquamur, quomodò nobis conscii sumus. Aures præterea Romanorum quadam teneritudine plus trahuntur: In quam si Sanctitas sua se dimittat, plurimum, nihil perditurus, acquiris. Da mihi hoc, & exiguas nubes parvæ mutationis serenitate compesce.* Paschasius Quesnellus affirmat omnia Hilarii apud Urbem Acta ab Auxiliari, teste oculato, laudari & probari, & adjungit: *Hilarius sui Propositi tenax, semper æqualis, jura suæ Ecclesiæ, & usque ad extremum spiritum obtinuit, & qua pollebat eloquentia, strenuè defendit.*

Respondeo Auxiliaris verba esse afflicti, senis, infirmi, ac magni Episcopi consolatoria, ideoque non per fallacem adulationem, scripta tamen per dispensatoriam commiserationem: Et omnia videntur agere de sola reparatione Chelidonii. Absit ut tantus Romani Imperii Minister contra suorum Principum Avitam fidem, & perpetuam in novissima etiam contra Hilarium lege professionem laudarit aut probarit impugnari ac everti Romanas appellationes. Fuisset crimen læsæ, etiam humanæ Majestatis. Absit ut vel cogitaverit Magno Leoni talia proponere. Singula ejus verba sunt introspicienda.

Primò scribit se cum Nectario & Constantio Episcopis disseruisse de virtute animi, de constantia, de rerum terrenarum contemptu, quo Hilarius erat beatus. Scribit ipsum solo isto contemptu, non etiam animi virtute & constantia fuisse beatum. Nempè disputavit, an Hilarii Acta essent vera constantiæ virtus, & cum tam eximio rerum mundanarum contemptu rectè cohærerent? Quis non videat notari Hilarium? Auxiliaris egit cum ejus Legatis, uti magnus Gregorius egit cum Joanne Jejunatore, Constantinopolitano Episcopo, Monasticæ humilitatis tenacissimo, rogans an hæc cum ejus circa *Universalis Episcopi* titulum Gestis convenirent? Etiam reliqua Præfecti ad Hilarium verba, licet nobilis humanitatis vario melle condiantur, omninò arguunt & admonent. Tantus, & variè afflictus, Episcopus non erat sale perfricandus.

CAPUT III.

Quæstiones aliquot circa Lapsum Sancti Hilarii.

QUæstio prima est, Quis fuerit Sancti Hilarii scopus, quis circa Romanas appellationes error, quæ audacia? Quidam censent impegisse in Romanæ Ecclesiæ Primatum, & ex hac radice Romanis Appellationibus, quæ istius Primatus sunt palmaris character, pertinaciter ivisse obviam. Adhæsisse Philippo-Politano sensui Eusebianæ factionis. Et huic opinioni favere videntur Magni Leonis ad Viennensis Provinciæ Episcopos adversùs Hilarium verba: *Cui*, Beato Petro Apostolo, ac ejus Romanæ Cathedræ *quisquis Principatum æstimat denegandum, illius quidem nullo modo potest diminuere dignitatem, sed inflatus spiritu superbiæ suæ, semetipsum in inferna demergit*. Respondeo tamen Sanctum Hilarium ab ista non dumtaxat schismatica, sed & hæretica impietate fuisse per omnia longè alienissimum. In ejus Actis & Scripris nullum est illius vestigium. Quod Papalem Primatum usque tunc Occidentalium nullus, nisi forsitan Ursacius & Valens, errando aut rebellando tetigerit, est cunctis exploratissimum. Et Hilarii scopo non solummodò non proderat ista impietas, sed etiam capitaliter adversabatur. Etenim Philippo-Politana factio non quasvis, sed solas Patriarchales, ac alias Autocephalas Synodos voluit esse supremas, inconcussas, inappellabiles: Quod cunctæ Provinciales ad Patriarchæ, aut Autocephali Primatis Cathedram possent appellari, nunquam dubitavit. Istam Patriarchalem ac Primatialem dignitatem defendit constantissimè. Eandem constantissimè defendit omnis Factio Photii, ac Michaelis Cerularii. Quare hodierna Petri de Marca, Stephani Baluzii, Paschasii Quesnelli, ac Symmistarum doctrina est profana vocum novitas, longè remotiùs transiliens limites veritatis. Cuncta Sancti Hilarii quæstio fuit circa auctoritatem suæ Provincialis Synodi: Quare ejus error & lapsus fuit alterius ordinis.

Quibusdam videtur fuisse idem ipse error, qui postmodò invasit Sanctum Marinianum, Metropolitam Ravennatis Ecclesiæ. Etenim nescio cujus Abbatis Claudii appellationem excussit, & deferri noluit ad magnum Gregorium. Errorem revellit optimus Pontifex, & adjungit: *Vos autem ibi stultorum verba non moveant, nec per nos credatis aliquod dispendium Ecclesiæ vestræ fieri*. (Lib. 5. Epist. 24.) Nempè per Imperialis Exarchi Sedem exaltata erat tunc Ravenna, atque ita quidam spargebant prima Autocephaliæ semina: Circumscripserunt Sanctum Marinianum, & cum tanto Pontifice commiserunt. Eadem vanitas possit ob nuper in Arelatensi civitate positam Gallicani Prætorii ac Præfecti Sedem illusisse S. Hilario. Possit censuisse non minùs suas Episcopales, quam ipsius Præfecti sententias esse inappellabiles. Ex ista suæ civitatis dignitate Sedi suę accessisse Autocephaliam. Hilarius omninò videtur ab ista vanitate fuisse circumscriptus. Ejus namque Encomiastes scribit: *Hilarius Beato Leoni Papæ illicò se præsentat, cum humilitate deposcens, ut Ecclesiarum statum more solito ordinaret, adstruens aliquos apud Gallias publicam meritò excepisse sententiam, & in Urbe Sacris Altaribus interesse*. (Cap. 17.) Affirmat Hilario adversùs Pontificem fuisse duplicem querimoniam. Primò, quod Gallicanis Ecclesiis novas leges imponeret, novam formam Hierarchiæ. Quod solidam Narbonensis Galliæ Provinciam divideret in plures, atque ita Arelatensi Cathedræ non modicam irrogaret injuriam. Secundò, quod à sua Synodo degradatos, ac Romam provocantes Episcopos permitteret Urbem accedere, quod provocationi suspensivum effectum adscriberet, quod Romanum provocantis accessum probaret, & in suo Apostolico tribunali causam retractaret. Quod ipsam ad priores Judices non remitteret. Hinc pergit Encomiastes: *Hilarius rogat atque constringit, ut Leo secretò jubeat emendari. Se ad officia, non ad causam venisse: Protestandi ordine, non accusandi, quæ sunt acta suggerere*. Se venisse ad explendum tuendæ suæ Dignitatis & Cathedræ officium, non ad causam retractandam. Se nolle demutari in accusatorem, sed merè protestari. Hinc Pontificem non solummodò rogavit, sed insuper constringere præsumpsit ad secretam saltem palinodiam.

Utramque querimoniam insigniter elucidat in sua Novella adversùs Hilarium lege Imperator Valentinianus tertius: *Verùm ne levis saltem inter Ecclesias turba nascatur, vel in aliquo minui Religionis disciplina videatur, hac perenni Sanctione decernimus, ne quid tam Episcopis Gallicanis, quam aliarum Provinciarum, contra consuetudinem veterem liceat sine viri Venerabilis Papæ Urbis æternæ authoritate tentare, sed illis, omnibusque pro lege sit, quidquid sanxit, vel sanxerit Apostolicæ Sedis Authoritas. Ita ut quisquis Episcoporum ad Judicium Romani Antistitis conventus venire neglexerit, per Moderatorem ejusdem Provinciæ adesse cogatur, per omnia servatis, quæ Divi Parentes nostri Romanæ Ecclesiæ detulerunt*. Prior respicit Hierarchiam ac Ordinationem Narbonensis Provinciæ; posterior legis pars frænat Hilarii in Romanas appellationes, aut potiùs in Romanas Appellantium Evocationes impetum. Hilarius namque Romanas appellationes nullatenus prætendebat auferre aut circumducere. Quo enim colore, quo fuco? Proindè circa prosequendæ appellationis modum prætendebat sola duo. Ne Appellationi suspensivus tribueretur effectus, & ne retractatorium Judicium Romæ fieret in tribunali Apostolico. Huic enim audaciæ frænum palàm injiciunt hæc Legis verba: *Quisquis Episcoporum ad Judicium Romani Antistitis conventus venire neglexerit*, &c.

Verùm quis huic prætensioni color, quis fuit fucus? Etenim Sardicenses, quin immò & Apostolici Canones utramque istam formam omninò deferunt Romanis Appellationibus. Et ipsos Hilarius ignorare non potuit. Etenim Sanctus Maximinus Treverensis, Euphratas Coloniensis,

Sanctus Servatius Tongrensis, aliique plures Gallicani Episcopi Sardicensi Concilio adfuerant, aut certè illi subscripserant, atque ita ejus Canones deportaranr, aut traduxerant in Galliam. Et quidem gloriosus ille Maximinus sancto Pontifici Julio fuerat author, ut in Sanctum Athanasium, aliosque Orientales ad ipsum appellantes Episcopos faceret quæcumque fecit: Ut plena, per Apostolicos, immò & per Evangelicos Canones donata, suæ Sedis authoritate in ipsos uteretur. Quare etiam Author fuit, ut hanc Divinam Romanæ Cathedræ authoritatem Hosius & Gaudentius per Sardicenses Canones innovarent ac stabilirent. Hæc sunt ejus prætensa crimina, ob quæ ad suos Gregales scripsit Eusebiana ac scelerata Philippo-Politani Conventiculi Factio: *Julium Urbis Romæ, Hosium, & Protogenem, & Gaudentium, & Maximinum à Treveris damnavit omne Concilium secundùm antiquissimam Legem, ut Authores communionis Marcelli, & Athanasii, & cæterorum sceleratorum.* Horum omnium Gallicana Ecclesia semper fuit, uti callentissima, ita & observantissima. Proindè aliud nequiit Hilarium in istos errores circumscribere, quàm fucus novæ Autocephaliæ. Ex ipso censuit suæ Sedi accrevisse nova jura, nova Privilegia. Suis Synodalibus Judiciis accessisse dignitatem illam, quæ Prætorialium Præfectorum sententias non per Appellationem suspendi ac retractari, sed dumtaxat ob humiles preces permittit devolvi ac revideri: Quæ Præfectum non permittit humiliari in Reum aut Accusatorem, sed mandat ipsum revisoriæ cognitioni adesse, immò & præsidere. Et hæc est vera causa, ex qua magnus Leo offensum Hilarium in retractatorio Chelidonii Judicio non jussit stare ut Reum, sed gratiosè permisit ut Judicem considere & suffragari. Hoc dispensatorio beneficio speravit ejus animum liberandum ab ulcere.

Ex eadem radice adversus pertinacem, & ab Urbe fugitivum Sanctus Pontifex scripsit ad Antistites Viennensis Provinciæ. Exponit Sancti Petri ac Apostolicæ Sedis Divina Privilegia, ac pergit: *Verùm hanc Petræ istius Sacratissimam firmitatem, Deo ædificante constructam, nimis impia vult præsumptione violare, quisquis ejus potestatem tentat infringere favendo cupiditatibus suis, & id quod accepit à veteribus non sequendo, cum nulli se subditum legi, nullis Dominicæ Institutionis credit regulis contineri, à vestro nostroque per novæ usurpationis ambitum more descifcens, præsumendo illicita, & quæ custodire debuit negligendo.* Hilarium arguit, non quod hæretica vel schismatica sapiendo, sed quod suis cupiditatibus favendo tentaret Apostolicæ Sedis potestatem infringere: Non quod ab orthodoxa fide, aut unitate, sed quod ab avitis Romanæ ac Gallicanæ Ecclesiæ moribus per novæ usurpationis ambitum descisceret. Quod veteres Patrum traditiones excuteret, quod nullis subdi legibus, nullis vellet contineri Canonibus, quod illicita præsumeret, quod negligeret observanda. Certum est Pontificem in his omnibus respicere ac laudare Sardicenses Canones, & ab ipsis stabilitos favores Romanis Appellationibus. Eos queritur excuti & sperni ab Hilario. Idque contra perpetuam pietatem ac observantiam Gallicanæ Ecclesiæ.

Hinc prosequitur: *Verum hæc nos nitimur consilio maturiore corrigere, & vestrarum Ecclesiarum statum communicato vobiscum labore componere, non nova instituentes, sed vetera renovantes, ut in status consuetudine, quæ nobis à nostris Patribus est tradita, perduremus, & Deo nostro per boni operis ministerium, remotis perturbationum scandalis, placeamus.* Nequaquam agit de stabiliendæ Narbonensis Provinciæ divisione, ac variis in ipsa manu-tenendis Metropolitis. Hæc enim omnia nequaquam erant vetustissima, sed omninò noviora. Agit igitur de instaurando Romanarum Appellationum antiquo statu & formà. Hinc enim subjungit: *Nobiscum itaque Fraternitas vestra recognoscat Apostolicam Sedem, pro sui reverentia, à vestræ etiam Provinciæ Sacerdotibus, innumeris Relationibus esse consultam, & per diversarum, quemadmodum vetus consuetudo poscebat, Appellationem causarum aut retractata aut confirmata fuisse Judicia, adeò ut servata unitate Spiritus in vinculo pacis, commeantibus hinc indè litteris, quod sanctè agebatur perpetuæ proficeret charitati. Quoniam sollicitudo nostra, non sua quærens, sed quæ sunt Christi, dignitatem Divinitùs datam nec Ecclesiis, nec Ecclesiarum Sacerdotibus abrogabat.* Constanter affirmat in Chelidonii causa se non novo modo, sed juxta avitam consuetudinem ac regulam processisse.

Notanda sunt verba: *A vestræ etiam Provinciæ Sacerdotibus.* Affirmant avitam consuetudinem ac regulam æquis semper passibus ambulasse per omnem Galliam: Etiam per Provinciam Narbonensem. Istum tramitem à nullo unquam fuisse derelictum, longè minùs redargutum, nisi nunc ab unico Hilario. Quod Pontifex potentissimis verbis exprimit: *Sed hunc tramitem, semper inter Majores nostros & bene-tentum, & salubriter custoditum, Hilarius, Ecclesiarum statum & concordiam Sacerdotum novis præsumptionibus turbaturus, excessit, ita suæ vos cupiens subdere potestati, ut se Beato Apostolo Petro non patiatur esse subjectum.* Revera enim quisquis Romanam Appellationem, licet non excutere, tamen studet suis Juribus truncare, omninò ambit in subditos sibi Episcopos dominatum ac tyrannidem exercere; & Sancto Petro, quemadmodum oportet, non esse subjectus.

Notanda sunt & hæc verba: *Sollicitudo nostra dignitatem Divinitùs datam nec Ecclesiis, nec Ecclesiarum Sacerdotibus abrogabat.* Affirmant quod antiqua prosequendæ appellationis forma nullius Ecclesiæ, nullius Episcopi privilegium aut dignitatem circumscripserit: Quod per ipsam Romana Sedes non sua quæsierit, sed quæ Jesu Christi. Quod ipsa sit Divinum, ab ipso Christo Domino impartitum, Apostolicæ Cathedræ Privilegium. Hinc item discimus, quod Hilarius etiam clamarit suæ Ecclesiæ dignitatem ab ista forma mutilari. Notanda denique sunt & hæc verba: *Quemadmodum vetus consuetudo poscebat.* Edicunt istam exequendæ appellationis formam non esse à Sardicensi Synodo, sed à perpetua omnium Ecclesiarum consuetudine: Ab Apostolico,

lico, immò ab Evangelico Canone, per istam Synodum declarato dumtaxat ac innovato. Hinc etiam in sua lege Imperator Valentinianus, postquam dixerat evocatum à Romano Pontifice Episcopum esse à Rectore Provinciæ compellendum ad obedientiam, statim subjunxit: *Per omnia servatis, quæ Divi Parentes nostri Romanæ Ecclesiæ detulerunt*. Affirmat hæc Romanæ Sedis Privilegia esse longè antiquissima, à Christianis Imperatoribus semper agnita, honorata, atque defensa. Ex quibus omnibus lucet Paschasium Quesnellum non solummodò in Magnum Leonem, sed etiam in Sanctum Hilarium esse iniquum. Huic enim, qui solum prosequendæ Appellationis modum invasit, imponit quod destruere tentarit omnem ejus substantiam. Qnod fieri non possit citra manifestam Hæresim.

Secunda Quæstio est, an Sanctus Hilarius in his suis præsumptionibus victor adversùs Pontificem evaserit ac permanserit? Paschasius Quesnellus affirmat: *Hilarius sui Propositi tenax, semper æqualis, Jura suæ Ecclesiæ & usque ad extremum spiritum obtinuit, & qua pollebat eloquentia,*
Cap. 71. *strenuè defendit*. Respondeo oppositum disertè asseri ab ipso etiam Hilarii Encomiaste: *Hilarius in civitatem regressus, licet corporali infirmitate fractus, tamen perfectione sanctus, & pietate promptissimus, totum se ad placandum tùnc animum Sancti Leonis inclinata humilitate convertit. Misit primitus Sanctum Ravennium, tùnc Presbyterum, postmodò proprium Successorem: Deindè Sanctum Nectarium, Sanctumque Constantium, præcipuos Sacerdotes*. Quod etiam hi potentes ac validi intercessores, nec quoad Narbonensi Provinciæ integritatem, nec quoad prosequendæ Appellationis modum, nec item quoad Chelidonii causam obtinuerint ullam victoriam, est per omnia exploratissimum. Etenim & Narbonensis Gallia fuit secta in plures Provincias, & Sardicensis appellandi disciplina per omnem Galliam mansit constantissima. Etiam Chelidonius permansit Episcopus. Licet hoc non valeam ad oculum ostendere, nullum tamen possit adduci dubitandi indicium. Graves Authores ex authenticis Ecclesiarum monimentis affirmant Chelidonium fuisse Vesontionensem Episcopum, & à Sancto Leone restitutum, esse in sua Sede defunctum. Addunt Importunum, quem Hilarius dejecto Chelidonio mox superordinaverat, fuisse ab eodem Pontifice turpiter ejectum. Nempe in Magno Leone fervebat ille animi vigor, ex quo ad Sabinianum, suum Diaconum, ac in Regia civitate Apocrisarium, postmodò scripsit Magnus Gregorius: *Ante paratior sum mori, quàm Beati Petri Apostoli Ecclesiam in meis diebus degene-*
Lib. 7. Epist. 1. *rare*. Et ista Importuni Superordinatio etiam persuadet Hilarium recalcitrasse adversùs solum Chelidonianæ Appellationis suspensivum effectum, adversùs solam formam Sardicensem.

Tertia Quæstio est, An Sanctus Hilarius ob istos excessus fuerit à Sancto Leone degradatus? Quidam affirmant. Et ipsis suffragari videntur hæc præfatæ Novellæ verba: *His talibus & contra Imperii Majestatem, & contra reverentiam Apostolicæ Sedis admissis, per ordinem Religiosi viri Urbis Papæ cognitione discussis, certa in Hilarium ex his, quæ malè ordinaverat, lata sententia est*. Alii legunt: *Quos malè ordinaverat*. Et omnino videtur ita legendum. Verba affirmant, quod Magnus Leo non solas Hilarii Ordinationes, sed etiam Ordinatorum personas synodaliter discusserit, ac non in solum Hilarium, sed etiam in istorum quosdam tulerit sententiam. Utique degradationis. Respondeo tamen ita non esse. Etenim Novella statim subdit: *Hilarium adhuc Episcopum nuncupari sola mansueti Præsulis Leonis permittit humanitas*. Affirmat Hilarium fuisse degradatione dignissimum, gratiosè tamen ac dispensatoriè non degradatum. Interim fuit insigniter mulctatus: Per divisionem non solius solidæ Narbonensis, sed etiam ipsius Arelatensis Provinciæ. Hujus non modica portio fuit transcripta in Viennensem Metropolim. Novella rectè affirmat ipsum deliquisse non solummodo in Apostolicæ Sedis reverentiam, sed insuper in Majestatem Imperii: Quia nempè civitatibus, quas non sola Apostolica Sedes, sed & Imperium in singulares Provincias erexerat, pertinaciter nolebat cedere. Per armatam violentiam tentabat perseverare solidus omnium Metropolita.

Quarta Quæstio est, An Hilarius post suam ex alma Urbe fugam fuerit à Sancto Leone revocatus ad Judicium? Respondeo fuisse. Lucet ex laudata lege, nec non ex ipso Hilarii Encomiaste. Hæc enim evocatio est omninò sententia illa, quam in Hilarium à Leone latam Novella asserit, ac adjungit: *Et erat quidem ipsa sententia per Gallias etiam sine nostra Sanctione valitura. Quid enim tanti Pontificis Authoritati in Ecclesias non liceret? Sed nostram quoque Præceptionem hæc ratio provocavit, ne ulterius vel Hilario, nec cuiquam alteri liceat Præceptis Romani Antistitis obviare*. Hanc sententiam lucidius exponit ipse Pontifex in datis statim post Hilarii fugam litteris ad cunctos Galliæ, Viennensis præsertim Provinciæ, Episcopos: *Quali pertinacia Hilarius Judicium nostrum effugerit, sancta vestra Fraternitas non ignorat. Unde & justum esse videmus, ut quia Principis Apostolorum magnam in judiciis moderationem, quam in potestate per Vicarios suos semper exhibet, Arelatensis Episcopus non exspectavit, à Privilegio suæ civitatis submotus humili loco discat, quod in magno, gratis munere nostrorum Prædecessorum concesso, tenere noluit. Sitque redintegratum Viennensi Archi-Episcopo Privilegium, & jus antiquum, quod Apostolica Benignitas ad Arelatensem ex parte transtulit civitatem, ut tali severitate Hilarius coercitus discat non temerè transgredi terminos antiquos, Canonica prolatione fundatos*. Affirmat varia. Primò, quod Hilarius in retractatorio Chelidonii judicio tamquam Conjudex noluerit assidere Pontifici, ideoque Roma aufugerit. Nempe pertinaciter vo-
lebat

lebat ipsum fieri in suo Tribunali. Secundò Pontifex affirmat, quod istam retractandarum Appellationum formam Apostolica Sedes semper servaverit: Etiam ante Sardicensem Synodum. Tertiò, quod hoc vetustum Privilegium Canonica Prolatio fundarit seù confirmarit: Utique Sardicensis. Quartò, quod hæc Hilarii prævaricatio non sit modica, ideoque propter ipsam jure meritò sit mutilatus amplo suæ Cathedræ Privilegio, gratìs donato per Romanam Ecclesiam. Nihilominus inauditum Leo damnare noluit, ideoque & Romam revocavit. Tunc igitur reductus est ad mentem Hilarius, & uti ejus Encomiastes scribit, Romam legavit primò Ravennium Presbyterum, deinde duos Primates Episcopos, ad placandum Pontificis animum, & se à Romani tribunalis accessu excusandum. Et tandèm conversus ac illuminatus est ad seriam adeò pœnitentiam, ut quidam affirment ipsum sponte ex Episcopali Throno descendisse, ac rediisse ad silentium Lerinensis Monasterii. Quidquid sit, certum est fuisse ex pleno corde contritum. Alioquin ipsum in suas Sanctorum tabulas nunquam admisisset Romana Ecclesia. Et hinc patet illos, qui hodie ad Divinum Romanæ Sedis circa Appellationes Privilegium circumducendum, aut certè circumscribendum utuntur illius authoritate & exemplo, esse similes istis, qui olim ad firmandas suas de Rebaptismo nugas invocabant authoritatem & exemplum Sancti Cypriani.

Quinta quæstio est, An memoratus Sancti Hilarii Encomiastes sit revera Sanctus Honoratus Massiliensis Episcopus? Et quidem quod Honoratus Hilarii vitam scripserit, videtur non dubitandum. Etenim in ejus elogio Gennadius Massiliensis, aut certè quis ejus Prosecutor hæc habet: *Honoratus sanctorum Patrum vitas ad ædificationem Posterorum coaptat legendas, præcipuè nutritoris sui Hilarii Arelatensis Episcopi*. Dico: *Vel quis ejus prosecutor*. Etenim in Gennadii Scholiis ad Sancti Eugenii Carthaginensis Episcopi elogium scribit Aubertus Miræus: *In vulgatis Gennadii exemplaribus post Eugenium Pomerius Maurus, & Honoratus Massiliensis subnectuntur, quos tamen duos Honorius Augusto-Dunensis in suo catalogo non habet, ideoque videntur ad Gennadii catalogum non pertinere. At vero Isidorus Hispalensis ac Sigibertus Gemblacensis Pomerium memorant, Honorati neuter meminit. Manu-scripta Gennadii exemplaria vetustiora inter se variant: In quibusdam solus Honoratus, in aliis præterea Pomerius, Cæsarius, Sidonius, & Gelasius Papa omittuntur. Ne quid tamen à curioso Lectore desiderari possit, plenam Scriptorum centuriam dabo, ut eam Gennadii titulo Suffridus Petrus Coloniæ Agrippinæ publicavit*. Cujuscumque verò sit istud caput, quæstio est, an hæc præsens Sancti Hilarii vita sit genuinum opus Sancti Honorati? Paschasius Quesnellus constanter affirmat: Quo per ejus authoritatem firmet omnia Hilarii Acta, & illorum, quæ Sanctus Leo ad Viennensis Provinciæ Episcopos scripsit, fidem exsufflet. Respondeo tamen esse rem penitus incertam. Rectè enim in primo Gallicanarum Synodorum tomo scribit Jacobus Sirmondus: *Honoratus, seù quis alius vitæ Hilarii author*. Et Aubertus Miræus affirmat se à Joanne Jacobo Chiffletio, Societatis Jesu Presbytero, habere litteras sequentis tenoris: *Gennadii Massiliensis de Scriptoribus Ecclesiasticis habeo exemplar unum pervetustum, edito non plenius, immò contractius à fine. Pomerium enim nonagesimo quinto, eoque ultimo loco recenset, Honoratum Massiliensem præterit. Sanè vitam Sancti Hilarii Arelatensis, quam author Chronologiæ Lerinensis huic Honorato inscribit, solo vulgati Gennadii fretus testimonio, Petrus Saccius in Pontificio Arelatensi, ex manu-scripto Codice, vendicat Reverentio, seu Ravennio Arelatensi Episcopo, Hilarii Successori. Et sunt alia, quæ mihi suspectam faciant illam apud Gennadium Honorati Massiliensis mentionem*. Lerinense Chronicon habet hanc Epigraphen: *Sancti Hilarii vita ex membrano perantiquo manu-scripto Monasterii Lerinensis, authore Anonymo*. Proinde vetustus ille codex caret authoris nomine. Etiam Fratres Sammarthani in Gallia Christiana censent illud Honorati elogium non esse à Gennadio, sed adjectum post ejus mortem. Quidquid sit, nec Ravennius, nec Honoratus, nec Angelus de cœlo possit evacuare fidem Magni Leonis.

CAPUT IV.

Discutiuntur quæ circa hanc Romanam Chelidonii Episcopi appellationem nuperrimè scripsit Joannes Gerbais, Doctor Parisiensis, Socius Sorbonicus, Regius Eloquentiæ Professor.

Sapientissimus hic ac Eloquentissimus Magister noster in sua de Majoribus causis Dissertatione hæc scribit: *Anno quadringentesimo quadragesimo Chelidonius Episcopus in Concilio Arelatensi dejectus est, quia, ut ferebatur, Viduam Uxorem acceperat, præfueratque aliquando Judiciis capitalibus. Quia verò inique secum putavit actum*, Fol. 176. *ad Leonem Papam se contulit, Judicii reformationem juxta Concilii Sardicensis Placita petiturus*. Errat in duobus. Primò, quod dicat istam Synodum ab Hilario fuisse actam anno illius sæculi quadragesimo. Etenim Chelidonius statim à sua damnatione abivit Romam, Hilarius est ipsum statim secutus, paucis diebus hæsit Romæ, ac refugit in Galliam, & Magnus Leo est fugientem statim secutus suis litteris: At verò prima hujus contra illum ad omnes Gallicanæ Ecclesiæ Antistites Epistola est data octavo Idus Januarias anni quadragesimi quinti, ideoque Synodus ista omnino fuit habita anno quadragesimo quarto. Et quidem sub finem: forsitan mense Octobri. Tunc enim est tempus Episcopalium Synodorum. Hinc famosus Encomiastes scribit Hilarium sæviente hiemis rigore rediisse Roma: Nempe in exordio Januarii, aut in fine Decembris. Secundus error est, quod scribat istam Synodum fuisse

actam in Arelatensi civitate. Jacobus Sirmondus ad Gallicanas Synodos rectius scribit esse incerti loci. Et Fratres Sammarthani in Gallia Christiana scribunt: *Vetus author vitæ Sancti Romani Abbatis Jurensis docet circa annum quadringentesimum quadragesimum quartum habitum Concilium haud procul ab urbe Vesontionensi*. Revincunt utrumque errorem. Eloquentissimo tamen viro gratulamur, quod non parum veritatis agnoscat: Quod profiteatur Chelidonium ivisse Romam ad postulandam Hilariani Judicii reformationem juxta Placita Sardicensis Concilii. Profitetur hoc in Gallia tunc solemniter viguisse.

Sensa sua lucidè aperit in alio loco: *Insuper contendo præter Canones primorum Conciliorum Orientalium, qui continebantur in antiquo Ecclesiæ codice, alios etiam in Galliis ante Carolum Magnum usitatos fuisse, qui deinceps à Dionysio Exiguo priscis illis adjecti sunt, puta tam Africanos, quam Sardicenses*. Hos demonstrat quoad varia morum capita laudari ac firmari à prima Turonensi, ac à prima Synodo Aurelianensi, & adjungit: *Quod si Sardicensis disciplina quoad aliqua capita valuit apud Gallos ante Carolum Magnum, quidni & quoad appellationes valuisse ibidem asseramus? Maximè verò cum Episcopi Romani occasionem nullam omiserint ejus, ut cæteris Ecclesiis, ita & Gallicanis intimandæ*. Demonstrat hæc ex Decretalibus Sancti Innocentii primi ad Sanctum Victricium Rothomagensem Metropolitam litteris. Adducit totum caput de Ecclesiasticis Judiciis: Et quidem cum famosa circa Romanam Ecclesiam clausula: *Cui in omnibus causis debet reverentia custodiri*. Et exponit; *In priori Responsionis hujus parte Pontifex causas quidem Clericorum, tam superioris quam inferioris ordinis, terminari vult in Synodis Provinciarum, juxta Nicæni Concilii Placitum, quod & ab ipso ibi laudatur; sed neque in posteriori parte Sardicenses Canones de liberis ad Apostolicam Sedem Appellationibus prætermisit. Synodus enim, quæ commemoratur ab Innocentio, alia non est à Sardicensi*.

Denuò pergit: *Jam verò cum Ecclesia Gallicana obsequentissima fuerit semper Apostolicæ Sedi, quorsùm, quæso, Sardicensem de Appellationibus disciplinam rejecisset? Quæ cum Apostolicæ Sedi grata esset & honorifica, leges tamen à sanctis Patribus, Nicænis præsertim, de Judiciis Ecclesiasticis latas non evertebat*. Hæc omnia non recedunt à Regno Dei. Quod enim ista Sancti Innocentii epistola partim Nicænos, partim Sardicenses Canones laudet, advertit etiam Remensis Hincmarus. Et est longè certissimum. Eadem epistola est quasi primus Canonum codex Gallicanæ Ecclesiæ. Et apud ipsam semper fuit in summa authoritate ac reverentia. Secunda Turonensis Synodus ex ipsa restaurat lapsam disciplinam, & adjungit: *Quis Sacerdotum contra Decreta talia, quæ à Sede Apostolica processerunt, agere præsumat? Et quorum authorum valere possit prædicatio, nisi quos Apostolica Sedes semper aut intromisit, aut Apocryphos fecit?*
Cap. 20. *Et Patres nostri hoc semper custodierunt, quod eorum præcepit authoritas*. Affirmant laudatam Decretalem, adeoque & Sardicenses Canones semper in Gallia floruisse. Hi sanè floruerunt etiam ante istum Pontificem. Nec enim ipse primus, sed dudum antea per Galliam promulgarunt Sanctus Maximinus Treverensis, Euphratas Coloniensis, Sanctus Servatius Tongrensis, aliique nostri Parentes Episcopi, qui Sardicæ fuerunt, aut ejus Acta in suis Sedibus subscripserunt. Eosdem in Apologia ad Constantium Imperatorem laudat magnus Pictaviensium Episcopus Hilarius.

Eloquentissimus Magister pergit de Appellatione Chelidonii: *Hunc tamen agendi modum, appellandi nempè à Provinciæ Synodo ad Romanum Pontificem, ægerrimè tulit Hilarius Arelatensis, qui Chelidonii damnationi præfuerat. Quia nempè insolentior paulò visus est, neque hactenùs Galli talem consuetudinem habuerant*. Suadet hæc per superiùs adducta Hilariani Encomiastæ verba, & prosequitur: *Leo Magnus non sic facilè acquievit Hilarii suggestioni, sed Chelidonii causam retractari apud se voluit. Ex quo quidem incensus Hilarius durioribus paulò verbis Leonem insequutus est, ipseque inter hæc, neque expectato fine Judicii, neque salutato Leone, ex Urbe excessit*. Et statim post: *Quod ad Chelidonium attinet, quia injustè accusatus fuerat, re ipsaque innocuus visus est, Ecclesiæ suæ est redditas. Fuitque pariter restitutus Projectus, cui ægrotanti alterum substituisse Hilarius perhibebatur*.

Eloquentissimus vir retrocedit à veritate, quam fuerat professus. Professus namque fuit Sardicenses Canones, & ab ipsis sancitam Romanæ Appellationis disciplinam semper viguisse in Gallia; at verò nunc scribit istum appellandi modum fuisse insolentiorem, & usque tunc apud Gallos non fuisse illius consuetudinem. Hinc Hilarium fuisse offensum. Agit non de quavis Appellatione, sed de illa, quæ in Romana Synodo per ipsum Pontificem retractari debeat, ac in qua prior Judex, in Reum aut Accusatorem demutatus, possit Romam evocari, cogendus reddere rationes sui Judicii. Et graviter labitur. Etenim Sanctus Leo ad Viennensis Provinciæ Episcopos disertè & constanter scribit: *Nobiscum Fraternitas vestra recognoscat Apostolicam Sedem, pro sui reverentia, à vestræ etiam Provinciæ Sacerdotibus, innumeris relationibus esse consultam, & per diversarum, quemadmodum vetus consuetudo poscebat, Appellationem causarum aut retractata, aut confirmata fuisse Judicia. Et hunc tramitem, semper inter Majores nostros & benè tentum, & salubriter custoditum, Hilarius Ecclesiarum statum, & concordiam Sacerdotum novis præsumptionibus turbaturus excessit: Ipsius quoque Beatissimi Petri reverentiam verbis arrogantioribus minuendo, cui pascendarum ovium cura specialiùs mandata est*. Affirmat plura. Primò, quod adduci possint innumera Relationum ac Appellationum exempla. Secundò, quod istas Appellationes Apostolica Sedes non quovis modo, sed apud semetipsam discusserit: Et priora Judicia confirmaverit quandoque, quandoque etiam reformarit. Quod eodem modo processerit, quo jam procedebatur in causa Chelidonii. Tertiò, quod hæc sit perpetua consuetudo Gallicanæ Ecclesiæ: Perpetuus trames, semper benè tentus à Majoribus, ac salubriter custoditus. Quartò, quod circà hæc omnia semper fuerit firma concordia Ecclesiarum ac Sacerdotum. Quintò, quod

istam

istam consuetudinem, istamque concordiam primus rumpere tentarit Hilarius, atque ita insigniter turbarit Ecclesias. Sextò, quod ista Appellationis prosequendæ forma sit non à Sardicensi, vel quavis alia Synodo, sed ab ipso Christo Domino, qui Apostolicæ Cathedræ tradidit Pasturam omnium suarum Ovium, plenam authoritatem solvendi atque ligandi. Proindè penitùs devium est, quod Hilarius se fundarit in priori consuetudine Gallicanæ Ecclesiæ. Ista tamen adeò insolenter tentasse non possit sine aliquo colore aut fuco. Ego nescio aliud, nisi quod ex Gallicani Præfecti Sede censuerit suo Throno accessisse novam dignitatis speciem.

Quod ipsum non vanè colligitur ex adeo festina in degradatorum Episcoporum Sedes superordinatione. Etenim Hilarius non soli Projecto, sed & Chelidonio statim superordinavit. At verò hæc festinatio erat penitùs aliena ab antiquis Galliæ moribus. Etenim duæ Gallicanæ Synodi, quæ Euphratam Coloniensem dicuntur degradasse, non præsumpserunt superordinare, licet degradarent ob manifestam hæresim. Etiam Biterrensis Pseudo-Synodus, quæ Sanctum Hilarium Pictaviensem dejecit, non superordinavit. Nec item Pseudo-Synodus Arelatensis, ejiciens Sanctum Paulinum Treverensem. Nec ipsa item Orthodoxa Parisiensis, damnans Saturninum Arelatensem, ausum sceleratas manus mittere in duos istos gloriosos Antistites.

Hodierni Apostolicæ Sedis Detractores assiduè proclamant ad Africanam Ecclesiam: Clamant ipsi eandem cum Gallicana semper quoad Judicia fuisse disciplinam. Insigniter falluntur ac fallunt. Interim etiam Africana Ecclesia degradatis Episcopis nunquam statim superordinavit. Nequi-
Epist.55. dem ante Sardicensem Synodum. Etenim Donatus Carthaginensis Episcopus damnato à se Privato Lambesitano superordinare non præsumpsit, antequam Sanctus Fabianus firmasset ejus Judicium. Ita colligitur ex Sancti Cypriani litteris ad Sanctum Cornelium. Et Sanctus Augustinus Donatistas graviter arguit, quod ante similem Romanam confirmationem præsumpserint dejecto Cęciliano superordinare Majorinum. Nempè Provinciarum Synodi, uti ad Sanctum Victricium scripsit Sanctus Innocentius, suum de dejectis Episcopis Judicium debuerunt semper referre Romam, & ante Apostolicum Rescriptum non superordinare. Quapropter clarum est, quod hanc suam novitatem Hilarius fundare non potuerit in avitis moribus Gallicanæ Ecclesiæ. Ego nescio fundamentum aliud, nisi novam dignitatem ex Sede Præfecturæ.

Possint opponi duo. Primum est, quod non soli vulgares Metropolitæ, sed etiam quicumque Autocephali Exarchi, ac ipsi etiam Patriarchæ fuerint obligati circa Romanas Appellationes revereri ac observare Sardicensem formam ac disciplinam; adeoque Hilarius ex vano Autocephaliæ prætextu non potuerit istud onus excutere. Erat namque doctus Episcopus, peritus Ecclesiasticæ Hierarchiæ. Secundum est, quod ipse regulam, quæ datam alicui civitati aut regioni à Principe dignitatem transfundit in istius civitatis aut regionis Episcopum, semper aversatus oderit. Hinc enim à Romanis Imperatoribus erectas in Narbonensi Gallia novas Provincias pertinaciter agnoscere in rebus Ecclesiasticis noluit: Voluit & quoad Consecrationes, & quoad Judicia permanere solidus ac solus Metropolita. Quomodo igitur credi possit, quod ille ex Præfecti Sede tentarit sibi singularem dignitatem advocare?

Respondet in litteris ad Sanctum Marinianum, Ravennæ Metropolitam, Magnus Gregorius: *Scripta Fraternitatis vestræ suscepimus, in quibus indicastis quosdam de Clero ac Populo clamitasse, contra leges & Canones esse, ut inter Ecclesiam vestram & Claudium Abbatem causa hic examinari ac judicari debeat. Qui si Ecclesiasticum ordinem, vel inter quos vertitur, nossent advertere, se à superflua querela modis omnibus abstinerent: Præsertim quia nec causa illic dici possit, ubi se prædictus Abbas à Decessore vestro questus est injustitiam pertulisse, & ex ea hactenùs laborare. Hoc enim poterat fortassis opponi, si non ad Majorem recurreret, & apud eum causæ suæ meritum peteret terminari. Nunquid non ipse nosti, quia causa, quæ à Joanne Presbytero contra Joannem Constantinopolitanum fratrem & Co-Episcopum nostrum orta est, secundùm Canones ad Apostolicam Sedem recurrit, & nostra est sententia definita? Si ergò de illa civitate, ubi Princeps est, ad nostram causa cognitionem deducta est, quantò magis negotium, quod contra vos est, hic est veritate cognita terminandum? Vos autem ibi stultorum verba non moveant, nec per nos credatis dispendium aliquod Ecclesiæ vestræ fieri. Fraternitas autem vestra sapienter egit Personas pro negotio ipso transmittere, & verba inania non audire.* Lib. 5. Epist.24.

Claudius Abbas non à Mariniano, sed ab ejus Antecessore Joanne in nescio quo negotio gravatus appellarat Sedem Apostolicam: Et Magnus Gregorius Appellationem admiserat, ideoque Mariniano mandavit, ut Responsales transmitteret, qui in retractatorio Judicio purgarent Joannis sententiam, aut ipsam audirent reformari. At intercessit Ravennæ Clerus ac Populus, altè clamans esse contra leges & Canones, ut iste Retractatus Romæ fieret. Clamarunt Ravennatis Ecclesiæ dignitatibus per Pontificem inferri vim atque dispendium. Quod nempè Ravenna esset Exarchi, Prætoriorum Præfectis æqualis, gloriosa Sedes, ideòque ejus Episcopus gauderet eorumdem circa Ecclesiasticas causas Prærogativis: Et Imperator Justinianus nuperrimè sanxerat, uti Præfectorum, ita & Patriarcharum, adeoque & omnium Autocephalorum Primatum sententias esse inappellabiles. Hinc Claudii Abbatis, & spectantis ad ipsum causæ Romana evocatio clamabatur esse etiam contra leges. Nequaquam Appellationis substantiam, sed solam ejus Sardicensem formam tentabant effugere: Volebant causam istam ab ipso Mariniano cum quibusdam per Dominum Papam adjunctis Episcopis esse revidendam. Et Sanctus Marinianus, licet in Romana civitate, ac sub Monastica ipsius Gregorii disciplinà enutritus, nec non insigniter eruditus, attendit ad ista, & non parum cespitavit.

tavit. Attamen ne magistrum Potificem, ac Romanam Ecclesiam offenderet, transmisit Responsales, verùm cum protestatione. Quid ad ista Gregorius? Respondit esse verba stultorum: Verba inania. Et demonstravit ex recentissimo Constantinopolitanæ, in qua non Italiæ Exarchus, sed totius Mundi Imperator Sedem habet, Ecclesiæ exemplo. Etenim Joannes Presbyter contra Joannem Patriarcham appellaverat Romam, & ipse Marinianus propriis oculis viderat istam causam retractari in urbe, ac definiri juxta formam Sardicensem. Viderat nec Patriarcham, nec Imperatorem, qui tamen uterque admodum modicè diligebat Gregorium, in ullo contraiisse. Ista igitur ipsa stultorum inania verba, quæ Sanctum Marinianum cespitare fecerunt, seduxerunt Sanctum Hilarium. Utrumque eximiè doctum ac sanctum. Nempè in propriæ dignitatis causa *Quandoque bonus dormitat Homerus*.

Iterum audiamus eloquentissimum Magistrum nostrum: *Sua hæc Judicia Leo significavit Episcopis Viennensis Provinciæ epistola illa, quæ jam laudata est; cum autem intelligeret vix habitura effectum apud Gallos, tum quia nondum assueti erant Appellationibus illis nuper invectis, tum verò maximè quod Episcoporum Gallicanorum causas Romæ cognovisset, Valentinianum Imperatorem rogavit, ut Edicto suo Judiciorum, quæ tulerat, executionem vellet adjuvare. Valentinianus, Leoni morem gerens, Edictum emisit.* Magister adducit Capitalia Edicti verba, & pergit: *Hac porro Constitutione plus dedit Valentinianus, quàm Leo rogaverat. Immò & amplius dedit, quam ipse posset. Plus quidem dedit quàm Leo rogaverat: Aliud quippe nihil optaverat Leo, quam ut Judicii contra Hilarium lati executio Imperatoria Authoritate juvaretur. Plus etiam indulsit, quam posset: Cum enim Imperatores condere leges de Ecclesiasticis rebus non possent, nisi quæ conformes sint Canonibus; quæque ad eorum executionem tendant, fert ibi legem Valentinianus, quæ Canonibus non quibusvis, sed Sardicensibus ipsis omnino contraria est. Jubent enim Sardicenses Canones Episcoporum causas agitari in Provinciis, sive quoad primam, sive quod secundam cognitionem. Imperator verò cogendos vult Episcopos, ut in Urbem ab Episcopo Romano judicandi sese conferant. Quare mirum nihil est, si Galli, Canonum antiquorum usque semper observantissimi, generali huic legi de petenda Urbe nunquam obsecuti sint.*

Palam retrocedit à sua priori sapientia in plures errores. Primus est, quod Romanæ Appellationes tunc essent nuper invectæ, ideoque Gallicani Episcopi necdum essent ipsis assueti. Etenim Sanctus Maximinus Treverensis Episcopus, dum Sancti Athanasii, ac aliorum Orientalium Episcoporum Appellationem admitti, & Antiochenæ Synodi de ipsis Judicium suspendi ac retractari suasit ac persuasit Sancto Julio, omnino
Lib. 1. suasit ex more & sensu non solius Romanæ, sed
Cap. 4. & Gallicanæ Ecclesiæ. Quin immò quod Julius sit antiquum Universalis Ecclesiæ Canònem ista in re sequutus, disertè testatur in Ecclesiastica historia Theodoretus. Ipse item Julius idem asseverat in litteris ad Antiochenam Synodum. Et istum Canonem laudatus Maximinus omnino innovavit ac stabilivit apud Sardicam. Et quid Magnus Leo de harum Appellationum apud Gallos antiquitate dicat, jam abundè audivimus. Proindè de hoc eloquentissimo Magistro nostro Magnus Gregorius diceret, quod venum exponat *inania verba stultorum*. Secundus error est, quod Magnus Leo in eo maximè deliquerit, quod Gallicanorum Episcoporum causas cognoverit Romæ. Etenim laudatus Maximinus Sancto Julio etiam author fuit, ut Sancti Athanasii & aliorum Orientalium Episcoporum causam cognosceret Romæ. Et istius sui consilii fundamenta omninò desumpsit ex more & Canone totius Ecclesiæ, suæ præsertim Gallicanæ. Quæ omnia Magnus Leo confirmat. Operis hujus decursus adducet plura authentica exempla ac testimonia.

Proindè tertius error est, quod Magnus Leo ad hanc sui operis novitatem Gallicanis Ecclesiis imponendam ab Imperatore Valentiniano postularit Legis adjutorium. Etenim ipse Imperator in ipsa lege palam scribit contrarium: *Hæc cum hactenus inviolabiliter fuerint custodita, Hilarius contumaci ausu inlicita quædam præsumenda tentavit. Ne quid Gallicanis Episcopis contra veterem consuetudinem liceat.* Unica igitur postulandæ Legis ratio fuit dura Hilarii in Papalem Authoritatem, & avitam Gallicanæ Ecclesiæ consuetudinem contumacia. Hoc ipse Imperator disertè profitetur. *Et erat quidem ipsa Papalis sententia per Gallias etiam sine Imperiali Sanctione valitura. Quid enim tanti Pontificis Authoritati in Ecclesias non liceret? Sed nostram quoque Præceptionem hæc ratio provocavit, ne ulterius Hilario, nec cuiquam alteri liceat Præceptis Romani Antistitis obviare.* Et Lex nulli magis profuit quam ipsi Hilario. Ejus enim duritiam fregit, aperuit oculos, perduxit ad veritatis cognitionem ac veram pœnitentiam, perfecitque in sanctissimum Episcopum.

Quartus error est, quod Magnus Leo solam sui contra Hilarium Judicii executionem postularit, adeoque Valentinianus plura dederit, quàm fuerit rogatus. Etenim Magnus Leo nullam contra Hilarium tulit definitivam sententiam, sed Principi exposuit plura alia, omnia postulans adjuvari per ejus Brachium. Primò, quod Hilarius alios incompetenter removisset, alios Episcopos indecenter invitis ac repugnantibus civibus ordinasset. Secundò, quod ipsos per armatam violentiam intrusisset suis Sedibus. Tertiò, quod Romanis Appellationibus nec suspensivum effectum, nec Romanum vellet concedi accessum, ideoque nec appellantes Episcopos Romam accedere, nec eorum Damnatores permitteret illuc evocari. Quod his evocationibus omnem denegaret obedientiam. Idque contra sacræ, Sardicensis utique ac Nicænæ, Synodi Authoritatem. Et omnia tria Valentinianus damnavit, plenè confirmans Pontificis Judicium.

Quintus error est, quod Valentinianus suæ Potestatis limites excesserit: Quoniam Sardicenses Canones nec Appellantium Episcoporum

Judi-

Judices Romam evocari permittant, nec istas causas per Pontificem retractari. Hunc Magistrum nostrum plane credo esse non dumtaxat eloquentissimum, sed & sapientissimum: Easdem interim virtutes omnino credo infuisse magno Leoni, nec non & Valentiniani III. Assessoribus. Et hic ipse Magister profitetur se istis omnibus scribere contraria. Cui igitur sit credendum judicandum permitto cunctis Lectoribus. Quod igitur iste Magister ab avito Gallicanæ Ecclesiæ sensu longissimè retrocedat, licet tanti Pontificis ac istorum Assessorum Authoritas abundè evincat, volo tamen paucis aliis demonstrare exemplis ac testimoniis. Gloriosus Treverensium Antistes Maximinus Papæ Julio author fuit, non dumtaxat ut Sanctum Athanasium statim revestiret, sed etiam ut ejus Damnatores citaret Romam: Et hanc vetustam Romanæ Appellationis disciplinam curavit innovari atque firmari per Sardicenses Canones. Omnia ista fecit ex avito sensu Gallicanæ Ecclesiæ. De Sancto Briccio Turonensi Episcopo, per rebellem populum ejecto, & Romam abeunte ac appellante, scribit Sanctus ejus Successor Gregorius: *Post cujus abscessum ajunt Turonici suo Sacerdoti Justiniano, quem Briccio superordinaverant, vade post eum, & exerce negotium tuum. Quia si prosecutus eum non fueris, ad nostrum omnium contemptum humiliaberis. Justinianus vero egressus à Turonis, Vercellas Italiæ civitatem adgressus, Judicio Dei percussus, obiit peregrinus.* Omnis Populus cum gravibus minis Justiniano mandavit, ut & ipse Romam accederet, in Retractatorio Pontificis Judicio purgaturus civitatis factum, ac suam ordinationem defensurus. Mandavit juxta Sardicenses Canones. Quod nempe eorum legitimus intellectus non apud solum Clerum, sed etiam apud Galliæ Populum esset longè notissimus. Et hinc Justinianus promptè obedivit. Gregorius adjungit, quod Briccius per Romanum Apostolicæ Sedis Judicium tandem receperit suum Thronum atque Ecclesiam. Heroten & Lazarum, Gallicanos Episcopos, Zozimus Pontifex in litteris ad Aurelium Carthaginensem & cæteros Africæ Episcopos appellat: *Erubescenda Factis & Damnationibus nomina*, & adjungit: *Specialis illos Sedis Apostolicæ Authoritas ab omni communione submovit.* Nempe in Gallia damnati Romam appellaverant atque accesserant: Et eorum causam Romæ per semet-ipsum retractarat Zozimus, & firmarat Gallicanam sententiam. Idem Pontifex in litteris ad Hilarium Narbonensem Episcopum enumerat Ursii ac Tuentii, Gallorum ac in Gallia damnatorum Episcoporum, crimina, & adjungit: *Hæc omnia apud nos Gestis, Testimoniisque discussa sunt.* Utique in retractatorio Appellationis Judicio. De nescio quo obscœno Juvene, quem subdere volebat publicæ pœnitentiæ, ad illustrem virum Ansemondum scripsit Sanctus Avitus Viennensis Archi-Episcopus: *Licet me ad Romanæ forsitan Ecclesiæ Audientiam vocet, fatigationes itinerum non vereor.* Sapaudo Arelatensi Archi-Episcopo, de frivolis suorum Clericorum Appellationibus & Romanis accessibus expostulanti, rescripsit Pelagius Primus: *Necesse habemus solliciti esse, ut si quis venerit, non facilè nobis, tamquam ignaris subrepere aliquid videatur. Melius tamen Fraternitas tua faciet, si cognoscens illos, quos suspicamini, ad nos esse venturos, etiam vos personam instructam ex omni parte dirigatis, quæ eis possit obsistere. Quia cum epistola vestra nihil de causa contineat, si hic, qui modò nobis ex voluntate vestra verbo suggessit, tunc apud nos nequeat inveniri, videbimur nos Accusatoris officium suscepisse.* Palàm affirmat Accusatoris in appellatis causis officium spectare ad ipsum Sapaudum. De Salonio ac Sagittario, Gallicanis ac Synodaliter damnatis Episcopis, scribit Sanctus Gregorius Episcopus Turonensis: *At illi, cum adhuc propitium sibi Regem nossent, ad eum accedunt, deplorantes se injustè remotos, sibique tradi licentiam, ut ad Papam Urbis Romanæ accedere debeant. Rex verò annuens petitionibus eorum, datis Epistolis eos abire permisit. Qui accedentes coram Papa Joanne tertio exponunt se nullis rationalibus existentibus causis dimotos. Ille verò Epistolas ad Regem dirigit, in quibus eosdem locis suis restitui jubet. Quod Rex sine mora, castigatis prius illis verbis multis, implevit.* Pontifex eos revestivit, dilato in opportunum tempus retractatorio Judicio. Et fuit plenissimè obeditum. Etenim uterque quarto, quod sub Benedicto primo, proximo Joannis Successore, fuit celebratum, Parisiensi Concilio assedit & subscripsit ut integer Episcopus. Quæ omnia manifestissimè facta sunt juxta Sardicenses Canones. Quid opus multis? Et Dionysius Exiguus, & Isidorus Mercator Sardicensem Canonem transtulerunt hoc modo: *Si depositus Episcopus proclamaverit agendum sibi negotium in Urbe Roma, alter Episcopus in ejus Cathedra non ordinetur nisi causa fuerit in Romani Episcopi Judicio determinata.* Et hanc translationem probavit etiam, ac suæ Canonum collectioni inseruit Cresconius Africanus Episcopus. Quare grandi stupore digna sunt istius Magistri nostri hæc verba: *Galli generali huic legi de petenda Roma nunquam obsequuti sunt.*

Lib. 2. Cap. 11.

Epist. 49.

Epist. 9.

Lib. 5. Cap. 20.

CAPUT V.

Romanarum in Gallia Appellationum antiquitas demonstratur ex Sancto Cypriano.

MArtianus Arelatensis Archi-Episcopus olim patravit tria crimina: *Primò jactabat & prædicabat, quod Novatiano studens, & ejus pervicaciam sequens, à nostra communicatione se segregasset.* Nec Sanctum Cornelium, nec Sanctum Lucium, nec item Sanctum Stephanum voluit uti Pontifices agnoscere: Dixit Novatianum fuisse legitimum Romanorum Antistitem, ideòque etiam defuncto perstitit contumax adhærere. Secundò, item Novatiani errorem pari pertinacia tenuit ac defendit. Docuit Lapsos non posse reparari

parari per Ecclesiæ Claves: Istud crimen esse reservatum judicio Divinæ Majestatis.

Tertium ejus crimen habes in his Sancti Cypriani verbis: *Ex quibus, utique execrandis Hæreticis, cum Martianus esse cœperit, & se Novatiano conjungens, adversarius misericordiæ & pietatis exstiterit, sententiam non dicat, sed accipiat, nec sic agat quasi judicaverit de Collegio Sacerdotum, quando ipse sit ab universis Sacerdotibus judicatus.* Blaterabat Sanctos Pontifices Cornelium & Lucium, ipsamque Romanam & omnes ei adhærentes Ecclesias in suo pro Lapsis Decreto errasse, Novatianum autem docuisse ex Evangelio. Lucent hæc ex sequentibus Sancti Cypriani verbis: *Servandus est enim Antecessorum nostrorum, Beatorum Martyrum Cornelii & Lucii, honor gloriosus, &c.* Utique honor martyrii. Eos Martianus clamabat esse prævaricatores Christiani dogmatis, ideoque & Pseudo-Martyres. Homo sceleratus ac impudens damnabat omnem Ecclesiam. Commovit omnem Galliam, & plurimos lapsos sine Sacramentalis Reconciliationis Pace ac Viatico transmisit ad aliud sæculum.

Audiamus rei decursum ex Sancti Cypriani litteris ad Sanctum Papam Stephanum: *Faustinus Collega noster, Lugduni consistens, semel atque iterum mihi scripsit, significans ea quæ jam scio vobis utique nuntiata, tàm ab eo, quàm à cæteris Co-Episcopis nostris, in eadem Provincia constitutis. Quod Martianus, Arelatæ consistens, Novatiano sese conjunxerit, & à Catholicæ Ecclesiæ unitate atque à corporis nostri & Sacerdotii consensione discesserit, tenens hæreticæ præsumptionis durissimam pravitatem.* Nempè pravitatem crudelitatis Novatianensis. Exponit crudele dogma, & concludit: *Quapropter facere te oportet plenissimas litteras ad Co-Episcopos nostros in Galliis constitutos, ne ultra Martianum, pervicacem, & superbum, & Divinæ pietatis ac fraternæ pacis inimicum, Collegio nostro insultare patiantur, quod necdum videatur à nobis abstentus, qui jam pridem jactat & prædicat, quod Novatiano studens, & ejus pervicaciam sequens, à communicatione se nostra segregaverit, cum Novatianus ipse, quem sequitur, olim abstentus, & hostis Ecclesiæ judicatus sit.* Et post quædam: *Quàm vanum est, Frater charissime, ut Novatiano nuper retuso & refutato, & per totum orbem à Sacerdotibus Dei abstento, nunc adulatores nobis adhuc patiamur illudere, & de majestate ac dignitate Ecclesiæ judicare? Dirigantur in Provinciam, & ad plebem Arelatæ consistentem à te litteræ, quibus abstento Martiano alius in locum ejus substituatur.* Et tandem concludit: *Significa planè nobis, quis in locum Martiani Arelatæ fuerit substitutus, ut sciamus ad quem Fratres nostros dirigere, & cui scribere debeamus.*

Ex quibus verbis discimus plura. Primò, quod Martiani per Galliam grassatio fuerit sæpius relata ad Stephanum Pontificem. Relata fuit per Faustinum Lugdunensium Metropolitam, & per ipsos Martiani Comprovinciales Episcopos. Et ad hæc atque similia exempla respexit Magnus Leo, dum ad Viennensis Provinciæ Episcopos scripsit Gallicanas ad Apostolicam Sedem Relationes ante se fuisse innumeras. Secundò, discimus verum esse hunc Jacobi Pamelii commentarium: *Licuisse jam olim Pontificibus Romanis Episcopos justis de causis excommunicare, imò destituere, & novos in eorum locum substituere, perspicuum facit hoc loco Cyprianus de Gallis. Quod mirum in modum commendat authoritatem & Primatum.* Quæ verba probavit, & in suos Commentarios transcripsit etiam vir Francus ac eruditus Nicolaus Rigaltius. Insuper eleganti compendio refutat somnia Joannis Launoy, ex Apostolicæ Sedis odio præsumentis istam epistolam proscribere ad spuria. Ita consuevit Erronum desperatio. Hinc Paschasius Quesnellus istam evadendi portam vidit nec honorificam sibi fore, nec securam.

Nihilominus irrefragabilem Sancti Cypriani authoritatem omnibus nervis tentat evacuare. Ex ejus multiloquio audiamus aliqua: *Martianus Arelatensis Episcopus, Novatiana labe infectus, vastabat Gallias, Sedis suæ amplitudine fretus. Cum autem cæteri Episcopi Gallicani adversùs hominem in sua Provincia potentem nihil auderent, nec id etiam temporum ratio sineret, cum præterea plebs Arelatensis, Martiani fraudibus decepta, Episcopum suum tueretur ac defenderet, uti ex epistola Cypriani licet conjicere, à cæteris exterarum Provinciarum Episcopis opem imploraverunt, præcipuèque à Romano & Carthaginensi, quorum maxima erat in Ecclesia authoritas. Ad utrumque ergo litteras dederunt Faustinus Lugdunensis Episcopus, & Romanæ Provinciæ, id est, Narbonensis solidæ Episcopi.*

Imprimis verò Romanum Episcopum tanquam cætus Episcopalis Caput, Apicemque sollicitabant, ut Ecclesiæ sub schismatici Episcopi jugo laboranti adesset, authoritate Sedis suæ fretus. Quod eam ob rationem egerunt, quod & nullum in ea Provincia sibi imminentem habebat Martianus, & non ita pridem à Sede Apostolica transmissum acceperant Trophimum, de cujus indigno Successore Martiano apud ipsum querelam deferendi jus habebant. Tardante verò Stephano, nec suppetias ferente, iterùm ad Cyprianum scripsere Galli, ut ipse apud Romanum instantius ageret de Martiani depositione. Fecit quod rogabatur Cyprianus, deditque litteras ad Pontificem querelarum, precumque Gallicanæ Ecclesiæ indices, in quibus utriusque Ecclesiæ mentem ac disciplinam licet intueri.

Divinæ veritatis potentiam demonstrant hæc verba: *Instantius ageret de Martiani depositione procuranda.* Etenim Quesnellus, ut hujus epistolæ pagella cantat, assiduè blaterat ipsam non agere de depositione. Depositionis ab abstentione discrimen affirmat à nemine ignorari. Et ecce hìc profitetur Martiani depositionem fuisse à Gallis Episcopis & Sancto Cypriano postulatam, ideòque & à Sancto Stephano Pontifice inflictam. Hæc veritas in adductis illius verbis latet inter plurimos errores, uti aurum inter lutum. Porrò primus error est in his verbis. *Cum cæteri Episcopi Gallicani adversus hominem in sua Provincia potentem nihil auderent.* Etenim Episcopi isti fuerunt adeò generosi, ut suis clamoribus permoverint omnem Galliam, ut Martianum apud vicinum Metropolitam Faustinum detulerint, ut Apostolicam Sancti Stephani authoritatem sæpius

pius imploraverint, ut ejus moras tandem abruperint per Sanctum Cyprianum. Verùm cur ipsi illum non dejecerunt? Aperta est ratio: Quod esset ipsorum Metropolitanus. Hinc nec per propriam Synodum, nec per vicinum Metropolitam damnari & exui potuit, sed per solum Pontificem, suum Primatem ac Patriarcham. Quod Metropolita per solum Patriarcham possit dejici, nequaquam ducit originem ex famosa Imperatoris Gratiani ad Sanctum Damasum Pontificem lege: Est Apostolica regula, per Patrum Canones & Principum leges postmodò adversùs quorundam prævaricationes frequenter confirmata.

Secundus error est in his verbis: *Nec id etiam ratio temporum fineret*. Quæ temporum ratio? Etenim tempus, qnod per omnem Galliam & Africam clamari, quod hominem multis ad Apostolicam Sedem Relationibus invadi, ac tandem per ejusdem Sedis Antistitem degradari permisit, cur non permitteret projici per propriam Synodum? Certè quin omnes istæ Relationes fuerint Synodales, non est dubitandum. Quapropter omnis ratio fuit defectus potestatis in proprium Metropolitam.

Tertius error est in his verbis: *Cum Arelatensis plebs Episcopum suum tueretur ac defenderet*. Etenim oppositum disertè edicunt hæc Sancti Cypriani de Arelatensibus verba: *Servis Dei pœnitentibus & dolentibus, & ad Ecclesiam lacbrymis, & gemitu, & dolore pulsantibus, diebus & noctibus ingemiscunt, & Divinam ac Paternam, utique Episcopalem, misericordiam deprecantes, solatium nostræ opitulationis exposcunt*. Nempè adversùs suum Episcopum Martianum. *Grex Christi ab illo dissipatus & vulneratus contemnitur*: Dum ab ipso Sacramentalis Reconciliationis Pacem magnis fletibus postulabat. Quartus error est in his verbis: *Ab exterarum Provinciarum Episcopis opem imploraverunt*. Etenim non refugerunt, nisi ad vicinissimum Faustinum, Metropolitam Lugdunensem, qui quod par nihil valeret in parem, rem omnem cum Martiani Suffraganeis retulit Sancto Stephano, omnium Papæ & Patriarchæ. A Faustino aliud non flagitarunt, quàm fraternum auxilium.

Quintus error est in his verbis: *Præcipuèque à Romano & Carthaginensi. Tardante verò Stephano, nec suppetias ferente, iterùm ad Cyprianum scripsere Galli*. Falsum est, quod iterum. In prima instantia scripserunt ad solum Stephanum. Lucet ex Cypriani verbis: *Quæ etiam vobis scio nuntiata tàm ab eo, quàm à cæteris Co-Episcopis nostris in eadem Provincia constitutis*. Nempè antequam ego ab illis invocarer. Hinc Cyprianus pergit: *Faustinus semel atque iterum mibi scripsit*. Nempè Cyprianus ad primam epistolam movere se noluit, & Pontificem quasi de negligentia increpare. Forsitan nata inter ipsos de Hæreticorum Baptismo controversia possit illum reddidisse tardiorem. Quidquid sit, Cyprianus non nisi tardante Stephano fuit invocatus.

Quare sextus error est in his verbis: *Quorum maxima erat in Ecclesia authoritas*. Nempè si agatur de authoritate Sedium. Etenim Carthaginensis Ecclesia, licet Primatialis, non tamen fuit Autocephala, ideoque ejus Sedes authoritate non fuit inter maximas. Et quid Gallis cum ipsa? Certè Joanni Hierosolymæ Episcopo, à Theophilo Alexandriæ Patriarcha auxilium postulanti, respondit olim Sanctus Hieronymus: *Tu qui Regulas quæris Ecclesiasticas, & Nicæni Concilii Canonibus uteris, responde mibi, ad Alexandrinum Episcopum Palæstina quid pertinet? Ni fallar, hcc ibi decernitur, ut Palæstinæ Metropolis Cæsaræa sit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Cæsaræensem Episcopum referre debueras, aut si procul expetendum Judicium erat, Antiochiam potius litteræ dirigendæ*. Eadem ratione ad Carthaginensem Episcopum Gallia quid pertinet? Nicæni Canones nullum ei dant Primatem, nullum Patriarcham, nisi Dominum Papam. Proinde dum Sedium respicitur auctoritas, contra Martianum Faustinus nullatenùs ad Cyprianum poterat, sed referre debebat ad solum Stephanum.

Fuit tamen, verùm longè alia, ratio referendi etiam ad Cyprianum. Eam exponit præfatus Joannes in illis, quas Sanctus Hieronymus impugnat, litteris ad Patriarcham Theophilum: *Tu quidem ut homo Dei, & Apostolica ornatus gratia curam omnium Ecclesiarum, maximè ejus, quæ in Hierosolymis est, sustines, cum ipse plurimis sollicitudinibus Ecclesiæ Dei, quæ sub te est, distringaris*. Affirmat alias esse, alias Ecclesias non esse sub Theophilo, & tamen laudat, quod gerat omnium sollicitudinem: Nempe de istis Paternæ justitiæ, de his sollicitudinem solius Fraternæ charitatis. Et hanc charitatem Sanctus etiam Cyprianus de omni Ecclesia habuit: Præsertim circa materiam Novatianensis crudelitatis. Etenim usque ad ista tempora Lapsis non fuerat data Sacramentalis Reconciliationis Pax: Ne-quidem in ipso exitu. Clementiæ novitas excogitari & agitari cœpit post Sancti Fabiani Pontificis Martyrium, vacante Romana Ecclesia. Ob Imperatoris Decii de non creando novo Pontifice Edictum vacavit illa diutius, & grassans persecutio omnem Romanum Orbem impleverat Lapsis. Et ipsi ejulantes ac flentes Catholicæ Matris viscera & fores pulsabant apud omnes Ecclesias: Et magnum Cyprianum ad sui commiserationem permoverunt. Hinc ille viduato Clero fuit auctor, ut clementiam sub futuri Pontificis Beneplacito admitteret. Et postmodò per Sanctum Cornelium Pontificem, ejus Successorem Lucium, & plerasque sub cœlo Ecclesias fuit comprobata, & suscepta in mores. Hinc Gallicani Episcopi adversùs clementiæ isti oftem Martianum invocarunt Sanctum Cyprianum. Non propter Sedis, sed propter solius personæ, in ista præsertim causa auctoritatem. Alias potuerunt magis amicum Pontifici intercessorem impendere.

Hæc Paschasii Quesnelli verba, *Imprimis verò Romanum Episcopum tanquam cœtus Episcopalis Caput, Apicemque sollicitabant*, nescio an sint atra, vel alba. Suspicionem fovent & augent item hæc: *Ut Ecclesiæ laboranti adesset, authoritate Sedis suæ fretus. Quod eam ob rationem egerunt, quod nullum in ea Provincia sibi imminentem babebat Martianus, & non ita pridem à Sede Apostolica trans-*

transmissum acceperant Trophimum, de cujus indigno successore Martiano apud ipsum querelam deferendi jus habebant. Sunt tenebrosa ac amphibia. Tenebras augent hæc: *Quod nullum in Provincia sibi imminentem habebat*. An fateantur ei ullum in omni Ecclesia fuisse superiorem Episcopum, novit Divina Sapientia. Possint asserere, quod nimia Martiani Tyrannide lassati Gallicani Episcopi refugerint ad primum Christianitatis Episcopum, uti olim suorum Regum violentiis fracti Persidis fideles imploraverunt Imperatorem Constantinum. Deindè, Abbatiæ passim propagantur ex Abbatiis: Et propagantis Abbas dicitur propagatæ Pater, & aliquid potestatis in ipsam retinet. Eadem forma viget in Ecclesiis. Hinc enim Hincmarus Remensis aliquid suæ in Laudunensem, istius Juris aliquid scripsit Hipponensi Cathedræ esse in Fussalensem. Hinc igitur etiam R.P. Paschasius videtur Romanæ Ecclesiæ ob datum primum Episcopum Trophimum adscribere aliquid potestatis in Arelatensem. Ego nolim indulgere suspicionibus: Nolim accusare quod nescio. Clarè profiteamur, quod Martianus, utpote Occidentalis Metropolita, nullum in terris, nisi Romanum Pontificem, habuerit sibi Prælatum ac imminentem, ideoque Gallicani Episcopi nullum, nisi Romanæ Cathedræ, potuerint implorare auxilium. Sic nobis erit pax & veritas.

Nec vacat nec lubet singula viri verba discutere. Post quædam ille pergit: *Nequaquam verum est hic agi de depositione, cujus ne nomen quidem apparet in epistola, sed de abstentione agitur, cujus à depositione discrimen qui ignorat, ad judiciorum Canonicorum tractationem illotis manibus, pedibusque accedit*. Immò non sine fundamento quis dicat ad tractandas S. Cypriani epistolas illotum te accedere. Etiam S. Cyprianus per Episcopi aut Clerici abstentionem frequentissimè intelligit depositionem. Etiam in hac ipsa epistola: *Cum Novatianus olim abstentus, & hostis Ecclesiæ judicatus sit*. Est Romani Imperii phrasis, quod abjiciendum & degradandum Imperatorem priùs judicabat ac declarabat hostem Imperii, & tunc abstinebat seu deponebat. Pergit epistola: *Novatiano nuper retuso & refutato, & per totum Orbem à Sacerdotibus Dei abstento*. Quis non videt laudari degradationem? Eandem manifestè laudant hæc verba: *Abstento Martiano, alius in locum ejus substituatur*. Etenim substitutio seu novi Episcopi consecratio fieri non potest, nisi post degradatum Episcopum: Suspensio aut excommunicatio nullatenus sufficiunt. Eadem vocis acceptione Sanctus Cyprianus utitur etiam in aliis locis. Scio vocem ab ipso etiam pro excommunicatione accipi. Excommunicatio enim est abstentio à communione. Verùm apud antiquos fideles vox, *Communio*, importabat varia: Communionem Episcopalem, Clericalem, Laicam. Et cujusvis communionis abstentio erat quandoque perpetua, quandoque temporanea & reparabilis. Ab Episcopali aut Clericali communione abstentio perpetua erat Episcopi aut Clerici in laicam communionem dejectio, ideòque vera degradatio. Proindè Papa Stephanus non suspensionem Martiani, aut excommunicationem fuit rogatus, sed omninò degradationem. Et licet de sola suspensione aut excommunicatione ageretur, scopus noster manet integer. Etenim & istæ sunt jurisdictionis actus, ideòque evincunt Papalem authoritatem in Gallicanos Episcopos.

Pergit Paschasius Quesnellus: *Supponit Cyprianus Martianum sine ulla Synodi sententia, vel alio judicio, sententiæ adversùs Novatianum prolatæ subjici debere*. Affirmat Martianum, utpotè professum Novatiani Sectatorem, non indigere novo degradationis judicio; sed ipsum Novatiani per Sanctos Cornelium & Lucium factæ damnationi esse per omnia obnoxium, & irretitum, ideòque opus esse sola istius judicii extensione. Etenim data in Novatianum sententia obstrinxit omnes Novatianenses: Et præsentes & futuros. Quesnellus vult hæc à Cypriano adduci ad evacuandam, aut certè contrahendam authoritatem Romani Pontificis. Respondeo Cyprianum ista omninò sensisse. Epistolæ verba sunt lucida. Continent avitum & Apostolicum Canonem, ex quo postea & Sanctus Felix tertius scripsit contra Eutychianistas: *Facta semel Synodus abjecti cujuslibet erroris cunctos sequaces consequenter involvit*. Verùm absit, ut Sanctus Cyprianus ista adduxerit ad circumscribendam authoritatem Romanæ Ecclesiæ. Palàm adduxit ad firmandam. Etenim Novatianus non à Generali, immò nec à Patriarchali Synodo, sed à solo Sancti Cornelii Presbyterio degradatus fuerat: Et Cyprianus constanter affirmat Judicium istud valere ac extendi etiam in Martianum. Allegat ista ad excutiendam Stephani tarditatem: Edixit nec nova Synodo, nec novo examine, nec alio judiciali molimine, sed sola executione esse opus, ideòque omnem in tanto negotio moram esse inexcusabilem. Hinc contentus non fuit scripsisse: *Quapropter facere te oportet plenissimas litteras*. Sed statim repetivit: *Dirigantur in Provinciam à te litteræ*. Et tandem conclusit: *Significa planè nobis, quis in locum Martiani fuerit institutus*. Omnia ad lentum Pontificem accendendum. Et hæc quoque evertunt Quesnelli commentationes. Etenim cur Provinciæ Synodus, cur vicinissimæ Provinciæ Metropolita Faustinus, cur Sanctus Cyprianus non extrusit Martianum? Cur necessaria ac imploranda fuit Sedes Apostolica? Quod ista etiam extrusio sit Patriarchalis authoritatis actus, ideoque fieri non potuerit nisi per Patriarcham.

Paschasius Quesnellus opponit hæc Cypriani verba: *Quapropter facere te oportet plenissimas litteras ad Episcopos nostros in Galliis constitutos, ne ultrà Martianum Collegio nostro insultare patiantur, quod necdum videatur à nobis abstentus*. Et commentatur: *Cyprianus per illud, Nobis, satis insinuat Gallos non solius Romani Pontificis sententiam attendisse, sed etiam Carthaginensis, quem & pro sua parte in Gallias scripsisse, verba hæc dubitare non sinunt. Præsertim cum superiùs dixerit*. Cui rei nostrum est consulere & subvenire, Frater charissime: *Et postea suum à fratribus Gallicanis postulatum esse asserat auxilium*. Probat ex his ejusdem epistolæ verbis: *Solatium nostræ opitulationis exposcunt*. Respondeo plures iterùm misceri errores. Primus est, quod Sanctus Cyprianus suo motu

motu & ex officio, seu pro sua parte scripserit in Gallias. Lucet ex verbis: *Faustinus semel atque iterùm mihi scripsit*. Asseverant, quod Cyprianus non nisi ex iterato Faustini motu se moverit.

Ex ipso enim norat etiam à Gallis esse scriptum ad Urbem: Hinc credidit suum incitamentum non esse Pontifici necessarium. Et repeto: Quid Gallicanæ Ecclesiæ cum Africana? Quesnellus assiduè decantat Cypriani verba: *Singulis Pastoribus portio gregis adscripta est, quam regat unusquisque & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus*. Quo apud ipsum jure Gallicana Ecclesia spectat ad portionem Primatis Carthaginensis? Hinc enim Cyprianus scripsit ad Stephanum: *Cui rei nostrum est consulere & subvenire, Frater charissime, qui Divinam clementiam cogitantes, & gubernandæ Ecclesiæ libram tenentes, sic vigoris censuram peccatoribus exhibemus, ut tamen Lapsis erigendis, & curandis vulneratis bonitatis & misericordiæ Divinæ medicinam non denegemus*. Excusat se, quod se misceat alienæ Ecclesiæ. Affirmat se esse illum Episcopum, qui cum Stephano, tùnc inter majores Romanæ Ecclesiæ Clericos constituto, & cum ejus Antecessoribus Cornelio & Lucio condiderit clemens in Lapsos Decretum, ideoque hanc causam ad se pertinere. Hinc Gallicanæ Ecclesiæ Lapsi: *Opitulationis solatium ab ipso expoposcerunt*. Hoc est, fraternæ apud Papam intercessionis auxilium. Nec aliud Cyprianus attentavit.

(Epist. 55.)

Secundus error est, quod Galli non solius Romani, sed etiam Carthaginensis Episcopi sententiam attenderint. Etenim qui sub cœlo Canon sancit aut suadet Gallicanam Ecclesiam Romano Episcopo non aliter subjici quam Carthaginensi? Quæ sunt hæc paradoxa? Certè Sanctus Cyprianus agere debuit, & omninò egit cum Arelatensi Martiano, quomodò Acacius Constantinopolitanus Episcopus egit in Petrum Mogum Pseudo-Patriarcham Alexandrinum, de quibus Sanctus Gelasius Pontifex scripsit ad Orientales Episcopos: *Acacius Petrum petita Sedis Apostolicæ præceptione damnavit*. Et adjungit petitæ præceptionis causam: *Nam cum Acacius nullo Privilegio fulciretur, ut de secunda Sede posset ferre Judicium, non potuit jure quemquam damnare*. Utique sine ista præceptione. Affirmat eandem esse rationem de Petri reparatione, & prosequitur: *Sicut ergo Acacius antè non priùs damnavit, quàm & referret & posceret Petrum Apostolica authoritate damnandum, sic & in recipiendo modum servare debuisset, ut priusquam se ei communione misceret, per Sedem Apostolicam posceret examinari eum, & legitima ratione purgari, cum nec examinandi, aut recipiendi eum haberet ipse Pontificium, & non nisi per illius Sedis authoritatem consensumque hoc posset implere, sine cujus authoritate non potuerat ipse damnare. Cum enim constet semper aut Sedis Apostolicæ authoritate hujusmodi personas discussas, vel esse purgatas, &c.* Extat epistola apud Jacobum Sirmondum post appendicem Theodosiani Codicis. Affirmat Petrum Mogum, alienæ Diœcesis Episcopum & Patriarcham, licet manifestè hæreticum atque intrusum, ab Acacio nec damnari potuisse, nec reparari: Et Acacium adhuc Catholicum sensisse istud ipsum, utpotè qui illum non nisi post petitam & obtentam Apostolicæ Sedis facultatem præsumpsit damnare. Addit semper fuisse ita factum, & istud certò constare. Esse omnibus exploratum Canonem Apostolicum.

Eodem sanè modo in Hæresiarcham Nestorium processit Sanctus Cyrillus Patriarcha Alexandrinus. Dorotheus Martianopolitanus Episcopus, secundæ Mœsiæ Metropolita, in solemni Constantinopolitanæ Ecclesiæ Synaxi coram Præsidente Nestorio, & omni adstante Clero ac Populo dixerat pro concione. *Si quis Mariam esse Deiparam dixerit, Anathema sit*. Anathematizarat totam Christi Ecclesiam, omnes ejus orthodoxos Episcopos, qui cuncti una voce profitentur sacrosanctam Virginem esse Dei Matrem. Hinc gravissimè offensus Cyrillus scripsit: *Cum nos ipsi, qui etiamnùm in vita manemus, cæterique terrarum Orbis Episcopi, tùm Patres quoque nostri, qui hinc jam olim ad Deum profecti sunt, Anathemate ab illo percussi sumus, quid vetabat & nos quoque vocibus illius contraria scribere, ac dicere; Anathema, si quis Mariam Deiparam esse negaverit? Verùm id hactenus propter illum facere nolui, ne sint qui Episcopum Alexandrinum, Ægyptiamvè Synodum Anathematis sententia in Nestorium tulisse, atque ita suæ potestatis limites transiliisse dicerent*. Affirmat id spectare ad Occidentis Synodum, ad Episcopum Romanum. Uti Alexandrinum Episcopum ac Ægyptiam Synodum, ita Occidentis Synodum & Romanum Episcopum habet pro eisdem: Causa Præsidentiæ; Quod est notandum. Etiam in suis ad Sanctum Pontificem Celestinum litteris Cyrillus de multis Nestorii in se injuriis, de pertinacia in hæresi, de impudentibus ejus blasphemiis plura refert, & concludit: *At quamvis res ita se habeat, non priùs tamen illius communionem confidenter deserere ausi sumus, quàm hæc ipsa Pietati tuæ judicaremus*. Plura sunt hujusmodi antiqua exempla. Eandem ergò regulam secuti sunt Gallicani Episcopi, & Sanctus Cyprianus: Martianum damnare non sunt ausi sine præceptione Stephani. Hinc Romam retulerunt, & Pontificem urserunt.

(Epist. 6.) (Epist. 9.)

Error tertius est, quod hæc Cypriani verba, *Quod necdum à nobis videatur abstentus*, asserunt Gallicanis Episcopis fuisse aliquid dependentiæ à Carthaginensi. Etenim illa adhærent his præcedentibus: *Nè ultra Marcianum Collegio nostro insultare patiantur*. Respiciunt avitum Ecclesiæ morem & Canonem, ex quo Patriarcha, ac præsertim Romanus Pontifex, super degradati à se Episcopi nomine per omnes Diœceses mittebat subscribendam Tractoriam, atque ita suum Judicium jubebat ab omni Episcopali Collegio confirmari. Damnatum à se Episcopum jubebat ab omnibus Collegis condemnari & abstineri. Hujus Canonis executionem fieri per Gallias rogat à Stephano Cyprianus, ut ita facinorosus Marcianus se videat abstentum ab omnibus, etiam sibi subjectis Episcopis, ac proindè desinat toti per istam Diœcesim Episcopali Collegio, ac præsertim subjectæ sibi Provinciæ furiosus insultare. Proinde voces, *A nobis*, non solos Stephanum

& Cyprianum, sed comprehendunt cunctos generarim Episcopos, ideòque Reverendus Pater Paschasius Quesnellus irrito conatu aliquid ex ipsis venatur. Fateor tamen Sanctum Cyprianum utpotè novæ in Lapsos clementiæ Authorem, singulariter in Martiani damnationem influxisse ac debuisse influere. Non ob suæ Sedis, sed ob singularem istius sui operis authoritatem. Quare risu digna sunt hæc verba Quesnelli: *Quid porrò Cyprianus de Pontificis Romani circa depositionem Episcoporum potestate senserit, non est hujus loci inquirere. Satis clarè mentem suam aperit aliis in locis. Sufficit, quod ad rem præsentem spectat, probasse, nihil in causa Martiani postulasse Gallos à Stephano Papa, quod à Cypriano similiter non petierint, nihil Cyprianum scribi voluisse in Gallias à Romano Pontifice, quod ipse non scripserit; totamque demùm causam Synodi Gallicanæ potestati fuisse relictam.* Attamen hoc non est Romanæ Appellationis, sed primæ instantiæ exemplum. Evincit Gallicanos Metropolitas in prima etiam instantia, ideoque & Provinciales Episcopos in causis appellatis semper pleno jure spectasse ad Tribunal Romanæ Ecclesiæ.

Adducenda sunt & hæc R. P. Paschasii Quesnelli verba: *Video quidem authores nonnullos magni nominis hanc epistolam mirum in modum jactare pro suprema Pontificis Romani in Episcopos deponendos potestate. Quos æmulatus, aut etiam prætergressus novitius quidam Scriptor multa oggerit, homine causis forensibus procurandis addicto dignior, quam in Theologia versato.* Per istos magni nominis Authores existimo intelligi Jacobum Pamelium, ac Nicolaum Rigaltium. Hi enim ex hac epistola non jactant, sed demonstrant supremam Romani Pontificis in deponendis Episcopis potestatem. Utriusque Scriptoris verba, profectò alta ac reverenda, adduxi superiùs. Nec dubitandum, quin Rigaltius, vir Laicus, ac Regii Tribunalis Præfectus, scripserit ex communi sensu totius Galliæ. Ex eodem sensu, & quidem per longè altiora verba, scripsit istius R. P. Paschasii Magister Dominus Petrus de Marca:

L. 8. c. 10. *Summum jus Romanæ Sedis in sententia de rebus ad se relatis ferenda, disertissimis verbis Cyprianus agnovit. Quod evidentissimè patet in causa Martiani Arelatensis Episcopi, qui se Novatiani, à Sacerdotibus Dei per totum Orbem absentis, partibus adjunxerat. Faustinus Episcopus Lugdunensis, & suæ Provinciæ Co-Episcopi, qui Martianum Sacerdotio dejicere non poterant, quod alterius Provinciæ, nempè Narbonensis, esset Episcopus, hac de re Stephanum Papam Relatione sua monuerunt.* Et post varia prosequitur: *Sed illustriora sunt verba quæ sequuntur, quibus decernendi & pronuntiandi de re proposita, juxta sententiam Gallicanorum, & Africanorum Episcoporum, potestas Romanæ Ecclesiæ asseritur, eique plenissima executionis cura demandatur.* Adducit laudata Sancti Cypriani verba, & concludit: *Nulla industria Novatores hoc Cypriani testimonium elevare possunt. Futilis est enim illa responsio, non deponi à Stephano Martianum, sed deponendum declarari. Quin immò conceptis verbis Cyprianus exigit à Stephano, ut suis litteris Martianum damnet, atque adeò alium substituendum decernat.* R. P. Paschasius dignetur suum Magistrum attendere & imitari: Et ob ejus imitationem non reprehendere, ac elogiis insignire eruditum virum Joannem David.

CAPUT VI.

Discutitur aliud, ex Sancto Cypriano adductum, Romanæ Appellationis Exemplum.

Basilides Asturicensis in Hispania, & Martialis Emeritensis ibidem Episcopus, ob Idololatriæ libellos ac alia crimina à suis Synodis degradati, Romam appellaverant, & per Sanctum Stephanum Pontificem fuerant reparati ac restituti. Et quidem Asturicenses in Basilidis appellantis locum elegerant & consecrarant Sabinum. Emeritenses, Romanam Appellationem reveriti, videntur non superordinasse. Quidquid sit, per istam reparationem, & Reparatorum ad suas Sedes reditum turbatæ fuerunt istæ Ecclesiæ, & Sancti Cypriani Synodum consuluere. Hæ litteræ perierunt, ipsarum tamen substantiam novimus ex Synodali Rescripto Sancti Cypriani: *Cum in unum convenissemus, legimus litteras vestras, quas ad nos per Felicem & Sabinum Episcopos nostros pro fidei vestræ integritate, & pro Dei timore fecistis, significantes Basilidem & Martialem libellis Idololatriæ commaculatos, & nefandorum facinorum conscientia vinctos, Episcopatum gerere & Sacerdotium Dei administrare non oportere, & desiderantes rescribi ad hæc vobis, & justam pariter ac necessariam sollicitudinem vestram vel solatio vel auxilio nostræ sententiæ sublevari.* Epistola enumerat utriusque degradati Episcopi facinora, & pergit: *Frustra tales sibi Episcopatum usurpare conantur, cum manifestum sit ejusmodi homines nec Ecclesiæ Christi posse præesse, nec Deo sacrificia offerre debere. Maximè cum jam pridem nobiscum, & cum omnibus Episcopis in toto Mundo constitutis etiam Cornelius Collega noster, Sacerdos pacificus ac justus, & martyrio quoque dignatione Domini honoratus, decreverit ejusmodi homines ad pœnitentiam quidem agendam posse admitti, ab Ordinatione autem Cleri atque Sacerdotali honore prohiberi. Nec vos moveat, Fratres dilectissimi, si apud quosdam in novissimis temporibus aut lubrica fides nutat, aut Dei timor irreligiosus vacillat, aut pacifica concordia non perseverat.* Et tandem concludit: *Quare etsi aliqui de Collegis nostris extiterunt, qui Deificam disciplinam negligendam putant, & cum Basilide & Martiale temerè communicant, conturbare fidem nostram res ista non debet, &c.*

Discimus hinc varia. Primò, quod Basilides & Martialis fuerint Romæ per Stephanum Pontificem reparati, & quod Stephanus ipsis ut integris Episcopis communicaverit, atque ut tales remiserit in suas Sedes. Item reducibus non dumtaxat Laici aut Clerici, sed etiam quidam Hispaniarum Episcopi plenè communicarunt. Quidquid alii ipsos Apostolicæ Sedi obrepsisse, ideoque

que non admittendos, sed magis puniendos instarent, isti perrexerunt in suo opere, reveriti qualecumque Romani Pontificis judicium. Perrexerunt & isti alii. Et ad hos Sanctus Cyprianus multis demonstrat damnatorum Episcoporum communionem esse contagiosam atque vitandam, & concludit: *Propter quod integritatis & fidei vestræ religiosam sollicitudinem, Fratres dilectissimi, & laudamus pariter & probamus, & quantum possumus, adhortamur litteris nostris, ne vos cum profanis & maculatis Sacerdotibus communicatione sacrilega misceatis, & ut sinceram fidei vestræ firmitatem religioso timore servetis.*

Secundò discimus fundamentum, ex quo quidam Hispaniarum Episcopi crediderint Basilidem & Martialem, licet criminum reos, fuisse per Stephanum legitimè reparatos. Discimus ex his verbis: *Cornelius Collega noster decrevit ejusmodi homines ad pœnitentiam quidem agendam posse admitti, ab Ordinatione autem Cleri atque Sacerdotali honore prohiberi.* Episcopi illi censebant nuperum clementiæ in Lapsos Decretum esse non pro solis Laicis, sed etiam pro Episcopis & Clericis, ideoque ipsos potuisse in sui quoque gradus communionem redintegrari. Quod ipsum suadent hæc verba: *Præceptis Divinis necesse est obsequia nostra deserviant, nec personam in ejusmodi rebus excipere, aut aliquid cuiquam largiri potest humana Indulgentia, ubi intercedit & legem tribuit Divina præscriptio.* Eodem errore laborarunt Antonianus & quidam alii intra Africam Episcopi. Crediderunt istius Decreti vigore lapsum Episcopum Trophimum fuisse à Sancto Cornelio plenè reparatum, ideoque ipsum, utpotè Apostolicæ regulæ prævaricatorem, noluerunt agnoscere in Pontificem. Erat crassus error. Etenim Decretum omninò se extendebat etiam ad Clericos atque Episcopos. Verùm pro sola laica communione.

Tertiò discimus causam, ex qua Hispaniarum Ecclesiæ in tanto dubio habuerint recursum ad Sanctum Cyprianum, ab ejus sententia exspectantes auxilium aut solatium: Quia videlicet ille fuerat istius clementis Decreti author, ideoque reperiri non poterat securior interpres.

Audiendus est reliquus Sancti Cypriani contextus. Exponit Apostolicam Episcopalis electionis formam, laudat ipsam vigere in Hispaniarum Ecclesiis, & prosequitur: *Quod & apud vos factum videmus in Sabini Collegæ nostri Ordinatione, ut de universæ Fraternitatis suffragio, & de Episcoporum, qui in præsentia convenerant, quique de eo ad vos litteras fecerant, judicio, Episcopatus ei deferretur, & manus in locum Basilidis imponeretur. Nec rescindere Ordinationem jure perfectam potest, quod Basilides post crimina sua detecta Romam pergens, Stephanum collegam nostrum longè positum, & gestæ rei ac tacitæ veritatis ignarum fefellit, ut exambiret reponi se injustè in Episcopatum de quo fuerat justè depositus. Hoc eo pertinet, ut Basilidis non tam abolita sint, quam cumulata delicta, ut ad illa superiora peccata ejus etiam fallaciæ & circumventionis crimen accesserit. Neque enim tam culpandus est ille, cui negligenter obreptum est, quam hic execrandus, qui fraudulenter obrepsit. Obrepere autem si hominibus Basilides potuit, Deo non potest. Sed nec Martiali potest profuisse fallacia, quo minùs ipse quoque delictis gravibus involutus Episcopatum tenere non debeat, &c.*

Etiam ex his verbis plura addiscimus. Primò, Sabinum, novum Asturicensem Episcopum, fuisse à solis quibusdam præsentibus Provinciæ Episcopis electum & consecratum, reliquos verò consensisse per litteras. Et hanc formam Sanctus Cyprianus affirmat esse Apostolicam. Est illa ipsa, quam postmodò instauravit & confirmavit quartus Canon Nicænus. Secundò discimus, quod Basilides & Martialis, à suis Synodis degradati, Romam appellaverint & accesserint, fuerintque per Sanctum Stephanum restituti. Tertiò, quod Stephanum per obreptiones circumvenerint, ideoque cassa fuerit ista reparatio: Quod ipsorum crimina non purgaverit, sed auxerit. Quartò, quod Stephanus sibi obrepi negligenter permiserit. Quintò, quod Asturicensis Ecclesia Basilidis Appellationem spreverit ut frivolam, ideoque Sabinum sibi in novum Episcopum consecraverit. Sextò, quod Emeritensis Ecclesia sui Episcopi Martialis Appellationem fuerit reverita, atque ideò cessaverit à nova electione & consecratione. Et Sanctus Cyprianus videtur sensisse cum Asturicensibus. Ex quo discimus similem novi Episcopi creationem tùnc fuisse ancipitem: Diversas & adversas de ipsa fuisse sententias. Quidquid sit, istud Cypriani judicium Africana Ecclesia non fuit amplexa.

Etenim in litteris ad quosdam Donatistarum Episcopos Sanctus Augustinus Secundum Tigisitanum Episcopum, Numidiæ Primatem, ejusque Synodum gravissimè arguit, quod damnato per ipsos Cæciliano Carthaginensi Archi-Episcopo, antequam ista damnatio confirmaretur per Romanam Ecclesiam, Majorinum superordinassent. Supponit hanc regulam isto etiam tempore fuisse certam apud omnes Afros: Et Orthodoxos & Donatistas. Et loqui nequit ex Sardicensi Canone: Constat enim istos Canones Afris, etiam Sancto Augustino, fuisse ignotos. Et Sanctus Cyprianus videtur non negasse regulam: Videtur dumtaxat asserere, quod in Basilidis manifestè frivola appellatione non habuerit locum. Eandem Romana Ecclesia semper tenuit constantissimè. Hinc de damnato, & suæ causæ desertore Evaristo Episcopo scripsit ad Sanctum Cyprianum Sanctus Cornelius Pontifex: *Evaristus author Schismatis fuit, & Successor plebi, cui ante præfuerat, Zetus in locum ejus est Episcopus constitutus.* Ex novi Episcopi constitutione concludit datum de Evaristo judicium jam transiisse in rem judicatam, & nullum esse locum retractationi. Esse Apostolicum Canonem, suo loco demonstrabitur.

Epist. 162.

Epist. 48.

Audiamus nùnc Paschasii Quesnelli de his censuram: *Priori*, per Provinciæ Synodum datæ, *Sententiæ standum esse respondit Cyprianus, omisso Stephani judicio, quod rescindere Ordinationem alterius Episcopi, in locum Basilidis substituti, jure perfectam non potuit. Basilides porrò appellatione sua aliud non profecit, quam ut cumularet delicta, & ad*

& ad priora peccata ejus etiam fallaciæ & circumventionis crimen accederet. Respondeo aliud esse adversari Romanæ appellationis operi ac effectui, aliud ejus authoritati. Non hoc, sed istud fecit Cyprianus. Stephani in datas contra Basilidem & Martialem à Provinciæ Synodo sententias authoritatem palam profitetur, ast ipsarum cassationem affirmat factam per obreptionem, ideoque & appellationem & Papale judicium rectè fuisse refutata ab Hispanis. Quod obreptio esset manifesta. Hinc enim scribit: *Quapropter cum, sicut scripsistis, Fratres dilectissimi, & ut Felix & Sabinus Collegæ nostri asseverant, utque alius Felix de Cæsar - Augusta, fidei cultor ac defensor veritatis, litteris suis significat, Basilides & Martialis nefando idololatriæ libello contaminati sint, &c.* Tantis testimoniis Cyprianus fidem adhibuit, ideoque censuit Stephanum non sine potestate, sed per errorem judicasse. Quid Stephanus circa istos Episcopos egerit, non plenè constat. Certum est, quod ipsos non repararit per potentiam, aut dispensatoriam gratiam. Hæc enim ignorabat istorum temporum immobilis disciplina. Certum item est, quod ipsos ob Appellationis reverentiam revestiverit. Quid de Retractatorio ad plenam reparationem judicio fecerit, aut faciendum sanxerit, ignoro. Quidquid sit, hoc exemplum manifestè ac firmè evertit commenta Paschasii Quesnelli.

CAPUT VII.

Adducuntur alia antiqua Romanæ Appellationis Gallicana Exempla.

PAschasius Quesnellus ad Romanas appellationes è Gallia proscribendas adducit & alia exempla. Primum est Euphratæ Coloniensis Episcopi, Metropolitæ per secundam Germaniam, ab Agrippinensi Synodo degradati propter hæresim. Blasphemabat enim & docebat Christum Dominum fuisse purum hominem. Quesnellus adjungit: *Euphratas de sententia Synodi per appellationem ad Sedem Romanam deferenda ne cogitavit quidem*. Respondeo non esse mirum. Constabat enim de crimine, & plena sententiæ justitia. De ipso enim edixit Sanctus Maximinus Treverensis Episcopus, primæ Belgicæ Metropolita: *Perditum & blasphemum Euphratam omnis Mundus jam ore Domini cognovit esse damnatum*. Et Severinus Senonensis Episcopus: *Constat Euphratam subscriptione Fratrum plurimorum in Spiritum Sanctum blasphemasse, negando Christum Deum*. Et Jesses Spirensis Episcopus: *Non solum Epistolis omnium Ecclesiarum, quæ audierunt Euphratam negare Christum Deum, sed ego ipse auribus meis audivi sub præsentia Martini Consenioris nostri, & Metropii Presbyteri, & Victoris Diaconi*. Victor Wormatiensis Episcopus addidit reum fuisse multorum aliorum criminum. Proinde non Romanæ Sedis impotentia, sed manifesta sententiæ justitia Euphratam retraxit ab appellatione. In Gallia Christiana Fratres Sammarthani perperam affirmant illum damnatum ob Arianam hæresim. Etenim aliud in suo suffragio habet Valerianus Antisiodorensis Episcopus: *Euphratas, falsus Doctor, nudum tantùm hominem asserit Christum*. Fuit è fæce Pauli Samosatensis, aut Marcelli.

Respondeo secundò non esse improbabile, quod Euphratas appellaverit ad Romanam Ecclesiam, aut ad ejus gratiam supplex confugerit. Etenim sequenti post hanc Synodum anno, uti integer & Canonicus Episcopus, adfuit & subscripsit Sardicensi Concilio, ab eodem una cum Vincentio Capuano Episcopo Legatus ad Imperatorem Constantium, supplicaturus relegatos ob Catholicam fidem Episcopos revocari in suos gradus & Sedes. Refert hæc in epistola ad suos Monachos Sanctus Athanasius, & adjungit ambos fuisse viros mirificos, promptos ad quodvis facinus. Et uti tales à Constante Augusto per litteras Fratri Constantio commendatos.

Euphratas fuit Arianis adeò odiosus, ut ipsorum apud Antiochiam Patriarcha Stephanus ipsi nocturnam meretricem sceleratissimè immiserit, non ejus pudicitiam, sed famam devastaturus. Et impudens scortum adeò veneratum fuit viri dormientis faciem, ut mox fugerit è cubiculo, & multis clamoribus infames Stephani dolos propalaverit. Et sanè Synodales Legatos, qui Synodalia Decreta rogarent à Principe in executionem mitti, oportuit esse viros integerrimos. Proindè oportet Euphratam ab infami prioris anni apud Agrippinam judicio fuisse expurgatum plenissimè, ac reparatum. Sancti Servatii Tongrensis Episcopi Acta affirmant in damnari Euphratæ locum fuisse mox ordinatum Sanctum Severinum. Oportet omnia hæc fuisse ex integro exsufflata. Et exsufflari non potuere, nisi per Sedem Apostolicam: Utique ab Euphrata invocatam. Aut hæc vera sunt, aut ista Coloniensis Synodus nequiit, uti ejus Acta habent, fuisse celebrata anno quadragesimo sexto quarti sæculi. Certè postmodò, post Sardicensem Synodum, celebrari non potuit. Etenim Sancti Servatii Acta affirmant Euphratam præsente Sancto Athanasio delirasse, adeoque & tùnc temporis fuisse discussum Synodaliter, atque damnatum. Nempè dum post Tyriam Synodum à magno Constantino proscriptus Athanasius exulabat in Gallia, & qui post Sardicensem Synodum eò non rediit, nec potuit redire. Imperator quippè Constans tunc statim fuit occisus à Tyranno Magnentio, & Occidentis Imperium est devolutum ad Constantium, professum Athanasii adversarium, atque ita isthuc ille proficisci non poterat, nec esse securus. Proindè nec Agrippinensis Synodus potuit celebrari post Sardicensem. Quidam existimant Euphratam fuisse integerrimum semper Episcopum, ideòque hæc omnia esse spuria figmenta: Similia illis, quæ circumferuntur de Lapsu Sancti Pontificis Marcellini.

Nec desunt fundamenta. Etenim nec Sanctus Athanasius, nec quis alius apud Antiquos authen-

thenticus Scriptor istorum meminit. Deindè quis credat tot & tantos istius Agrippinensis Synodi Episcopos circa Euphratam fuisse circumscriptos, ideoque ipsum provocasse ad Sedem Apostolicam, fuisse exsolutum à perperam injectis vinculis, & reparatum? Præsertim quia Synodalia Acta affirmant fuisse relapsum. Quomodo tanti viri adeò deviassent? Præterea gratiosam ac dispensatoriam lapsi, ac præsertim relapsi in hæresim Episcopi reparationem penitùs ignorabat disciplina istorum temporum. Et quomodò per gratiam reparatus, ideoque delicti sui stigmata adhuc portans Episcopus fuisset per Sardicensem Synodum honoratus tam gloriosa Legatione, & adjunctus atque æquatus magno Capuanorum Vincentio? Quomodo Eusebiani, qui tanta clamarunt contra Marcellum, non plura clamassent contra Euphratam? Quomodò non clamassent esse relapsum Hæreticum, bis damnatum, ab ipso etiam Athanasio? Quomodò hæc omnia ipsi etiam Julio non improperassent? Et certè Sanctus Severinus videtur Euphratæ tùnc non successisse. Etenim hic Sardicam profectus est, & istic omnibus fulsit in Episcopali gloria. Quæ omnia fortissimè suadent ista Agrippinensia Acta esse infirma & caduca. Est intricata quæstio. Et ejus decisio non est necessaria ad nostrum Propositum.

Paschasius Quesnellus pergit ad secundùm exemplum: *Ab Arelatensi Synodo, quæ Paulinum Treverorum Episcopum Catholicum injustè deposuit anno trecentesimo quinquagesimo tertio, à Biterrensi anni trecentesimi quinquagesimi sexti, undè Saturnini Arelatensis opera Sanctus Hilarius in exilium pulsus est, & à Parisiensi anni trecentesimi sexagesimi secundi, quæ ipsum Saturninum damnavit, appellatum esse non apparet, licet injusta Paulini & Hilarii damnatio utrique ad Romanum Pontificem confugiendi jus peculiare tribuerit.* Respondeo hanc fabulam sibi ipsi non cohærere. Etenim si Paulinus & Hilarius habuerint peculiare jus suam injustam damnationem referendi, ac item propter ipsam confugiendi ad Apostolicam Sedem, omninò potuerunt etiam appellare. Ista enim relatio & istud refugium fieri non poterant, nisi ad iniquum judicium circumducendum, & recuperandum Episcopatum: Quæ quid sunt aliud, quàm Romana appellatio?

Quæstio est. Quare non appellaverint? Quidam respondent ipsos fuisse non dumtaxat damnatos ab istis Synodis, sed insuper à Principe relegatos. De Paulini relegatione scribit ad Imperatorem Constantium Sanctus Hilarius: *Paulinum beatæ passionis virum, blandimento sollicitatum relegasti, & Ecclesiam sanctam Treverorum tali Sacerdote spoliasti. Ipsum usque ad mortem demutasti exiliis, & fatigasti. Extra Christianum quoque nomen relegasti: Ne panem aut de horreo tuo sumeret, aut de Montani Maximillæque antro profanatum exspectaret.* Eum Constantius relegavit in Phrygiam: Et istic, quò hæreticis communicare compelleretur, circumscripsit intra civitates Montanistarum. Deindè eorum damnatio ac relegatio incidunt in annos, quibus deportati Liberii Pontificis Cathedram insedit intrusus Felix, cui nemo Catholicus poterat communicare. Hisce de causis aliqui censent neutrum ab iniquis damnationibus provocasse. Verùm hæc non concludunt. Istæ enim causæ impedire potuerunt appellationis prosecutionem, non ipsam appellationem. Hinc Romam appellarunt etiam Sanctus Joannes Chrysostomus, ejus Successor Sanctus Flavianus, Eusebius Dorylæi, Theodoretus Cyri Episcopus, aliique plures, quos Regiæ relegationis violentia impedivit à Romano accessu, & provocationis prosecutione.

Proindè respondeo Sanctum Paulinum, itemque Sanctum Hilarium, de hisce suis damnationibus censuisse istud ipsum, quod de attentata in Sanctum Cyrillum per Joannis Antiocheni Factionem damnatione censuit in Ephesino Concilio Acacius Melitinensis Episcopus, secundæ Armeniæ Metropolita: *Fieri non potest, ut hi qui à Sancta Synodo descivverunt, & pravæ opinioni Nestorii se adjunxerunt, quidquam contra Œcumenicæ bujus Synodi Præsides audeant efficere, cum nullam omninò habeant authoritatem.* Dixit istam sententiam fuisse non Episcopale judicium, sed hostile convitium, ideoque nulla opus fuisse appellatione vel absolutione. Et hanc Acacii assertionem confirmavit in relatione ad Sanctum Celestinum Pontificem plena Ephesina Synodus, scribens istam sententiam fuisse non dumtaxat iniquam, & à Canonibus discrepantem, sed insuper Contumeliam, utpotè attentatam citra quamvis potestatem. Idem de attentata per Nicænum Dioscori Patriarchæ Alexandrini Conventiculum in Magnum Papam Leonem excommunicatione judicavit in relatione ad Valentinianum ac Martianum Imperatores universa Chalcedonensis Synodus: *Dioscorus super alias suas nequitias adversùs ipsam Apostolicam Sedem latravit, & excommunicationis litteras adversùs Sanctissimum Papam Leonem facere conatus est.* Hujusmodi Synodales Hæreticorum in Orthodoxos latratus sunt manifesta convitia & Attentata, ideoque nulla appellatione indigent, nulla circumductione. Sunt incruenta persecutio, incruentum martyrium. Disertè hoc scribit ipse Hilarius in libello ad Imperatorem Constantium, quem ipsi apud Constantinopolim tradidit in proprias manus: *Episcopus ego sum in omnium Gallicarum Ecclesiarum atque Episcoporum communione, licet in exilio, permanens, & Ecclesiæ adhuc per Presbyteros meos communionem distribuens. Exulo autem, non crimine, sed factione.* Apud adversantem sibi Principem intrepidus adseverat se esse, non degradatum, sed exulem: Et quidem non crimine, sed factione. Se adhuc esse plenum Episcopum, & talem agnosci ab omnia Gallia: Utpotè qui in omnium istic Episcoporum ac Populorum communione permaneat, eamdemque per suos Vicarios Presbyteros pleno jure distribuat Pictaviensi Ecclesiæ. Gallicana Ecclesia norat avitam, posteà à Pelagio primo Pontifice in litteris ad Narsetem Patricium laudatam ac expositam, Regulam, quæ per talia hæreticarum aut schismaticarum Synodorum facinora affirmat neminem à Sacerdotum Collegio, aut Christianitatis consortio separari, sed elongari à polluto ipsorum contagio. Eamdem secutus fuit gloriosus Treverensium

Act. 4.

Epist. 3.

sium Antistes Maximinus, dum in damnatum ab Eusebianis, & ab Augusto Constantio proscriptum Athanasium fecit, quod in Eusebiani Chronici supplemento laudat Sanctus Hieronymus: *Maximinus Treverorum Episcopus clarus habetur, à quo Athanasius, dum à Constantio quæreretur ad pœnam, honorificè susceptus est.* Eadem ex regula idem Hieronymus scribit in illustrium virorum Catalogo: *Hilarius factione Saturnini Arelatensis Episcopi, de Synodo Biterrensi in Phrygiam relegatur.* Addit in Dialogo contra Luciferianos: *Hilarium de prælio revertentem Gallicana Ecclesia complexa est.* Citra omnem Appellationem aut revestitionem. Quod ipsum censuit omnis etiam Orientalis Ecclesia. Nam & Seleuciensis Synodus Sanctum Hilarium, licet damnatum & exulem, citra omnem absolutionem admisit ad consessum atque suffragium.

Eadem est ratio Sancti Paulini: Imitatus est suum gloriosum Antecessorem Maximinum, ejusque Collegas, Hosium Cordubensem, Protogenem Sardicensem, aliosque plures, quos norat à crudelissima Philippo-Politani Conventiculi sententia nunquam appellasse. Quis enim appellet ab istiusmodi contumeliis? Hinc Paulinum Treverensis Ecclesia, quia vivum recipere non potuit, defunctum è Phrygia reportavit in Galliam, & uti canonicum Episcopum immò ut triumphantem Martyrem, gloriosè sepelivit.

Tertium Paschasii Quesnelli exemplum est Hæresiarcha Priscillianus. Ejus Acta sunt breviter audienda. Sanctus Sulpitius Severus in Chronico affirmat à Priscilliano adhuc laico etiam Instantium ac Salvianum, Hispaniarum Episcopos, fuisse seductos, & pergit: *Quo Adyginus*
L.2.c.61. *Cordubensis Episcopus comperto, ad Idatium emeritæ ætatis Sacerdotem refert. Igitur post multa inter eos certamina apud Cæsar-Augustam Synodus congregatur: Cui tum etiam Aquitani Episcopi interfuere. Verùm Hæretici committere se judicio non ausi. In absentes tum lata sententia, damnatique Instantius & Salvianus Episcopi, Elpidius & Priscillianus laici. Additum etiam: Ut si quis damnatos in communionem recepisset, sciret in se eandem sententiam promendam.* Hac sententia Instantius & Salvianus offensi Priscillianum ad ampliandas sui erroris vires crearunt Episcopum Labinensem, & Sanctus Sulpitius prosequitur: *Tunc Idacius atque Ithacius*, Orthodoxi Hispaniæ Episcopi, *acriùs instare, arbitrantes posse inter initia malum comprimi. Sed parum sanis consiliis sæculares judices adeunt, ut eorum Decretis atque executionibus hæretici urbibus pellerentur. Igitur post multa & fœda, Idacio supplicante elicitur à Gratiano tunc Imperatore Rescriptum, quo universi hæretici excedere non Ecclesiis tantum aut urbibus, sed extra omnes terras propelli jubebantur. Quo comperto Gnostici diffisi rebus suis, non ausi judicio certare, spontè cessere qui Episcopi videbantur, cæteros metus dispersit. At tum Instantius, Salvianus, & Priscillianus, Romam profecti, ut apud Damasum, Urbis ea tempestate Episcopum, objecta purgarent. Hi ubi Romam pervenere, Damaso se purgare cupientes, ne in conspectum quidem ejus admissi sunt. Regressi Mediolanum, æquè adversantem sibi Ambrosium repererunt. Tum vertere consilia, ut quia duobus Episcopis quorum ea tempestate erat summa authoritas, non illuserant, largiendo & ambiendo ab Imperatore cupita extorquerent.* Ita corrupto Macedonio, tum Magistro Officiorum, Rescriptum eliciunt, quo calcatis quæ prius decreta erant, restitui Ecclesiis jubebantur. Ita Instancius & Priscillianus redierunt jactabundi in Hispaniam, & suas receperunt Ecclesias. In ipsis permanserunt usque ad invasum à Maximo Imperium, & Sulpitius prosequitur: *Ubi Maximus Oppidum Treverorum victor ingressus est, Ithacius ingerit preces, plenas in Priscillianum ac socios ejus invidiæ atque criminum. Quibus permotus Imperator, datis ad Præfectum Galliarum atque ad Vicarium Hispaniarum litteris, omnes omninò, quos labes illa involverat, deduci ad Synodum Burdigalensem jubet. Ita deducti Instantius & Priscillianus. Quorum Instantius, prior jussus causam dicere, postquam se parum expurgabat, indignus esse Episcopatu pronuntiatus est. Priscillianus verò, ne ab Episcopis audiretur, ad Principem provocavit. Permissumque id nostrorum inconstantia: Quia aut sententiam in refragantem ferre debuerant, aut si hi ipsi suspecti habebantur, aliis Episcopis audientiam reservare.*

Hæc postrema appellatio facta est anno tertio post mortem Sancti Damasi. Ejus meminit etiam Prosper in Chronico: *Priscillianus in Synodo Burdigalensi damnandum se intelligens, ad Imperatorem Maximum provocavit. Auditusque Treveris ab Evodio Præfecto Prætorio, à Maximo gladio addictus est.* Omnem rei seriem edicit in suo Chronico Idacius Lemicensis Episcopus: *Priscillianus de-* Anno 386.
clinans in hæresim Gnosticorum, per Episcopos, quos sibi in eadem pravitate collegerat, Abulæ Episcopus ordinatur. Qui aliquot Episcoporum Conciliis auditus Italiam petit & Romam. Ubi ne ad conspectum quidem S. S. Episcoporum Damasi & Ambrosii receptus, cum his, cum quibus iverat, redit ad Gallias. Inibi similiter à Sancto Martino Episcopo, & ab aliis Episcopis hæreticus judicatus, appellat ad Cæsarem: Quia in Galliis his diebus Maximus Tyrannus obtinebat potestatem Imperii. Rectè scribit Priscillianistas ab aliquot Synodis fuisse auditos in Hispania & damnatos. Et hi ab omnibus istis Romam appellarunt, atque accesserunt.

At longè aliud censet Paschasius Quesnellus. Etenim de postrema ad Imperatorem Maximum provocatione scribit: *De Romano Episcopo ab alterutro appellato nulla mentio.* Respondeo non esse mirum. Qua enim fronte scelerati homines, qui Sancto Damaso detecti non potuerant illudere seù obrepere, ideòque nec ejus faciem fuerant permissi videre: Qui insuper ad evadendum istud totius Hispaniæ ac Apostolicæ Sedis judicium fecerant perfugium ad laicas Potestates, ipsas pecunia corruperant, atque ita rursum turbarant & macularant plures Ecclesias. Qua, inquam, fronte isti provocassent aut accessissent ad Successorem Siricium? Norant se per ipsum eodem modo tractandos. Hinc uti Gratiani Ministros auro depravarant, ita sperarunt & ipsum Maximum inescare, ideòque ad ipsum provocarunt.

Major est Paschasii Quesnelli fiducia circa primam Appellationem. Quærit, cur Sanctus Da-

masus appellantes nec ad suam faciem admiserit? Et respondet rationem esse hæc Cæsar-Augustanæ Synodi verba: *Si quis damnatos in communionem recepisset, sciret in se eandem promendam sententiam*. Respondeo hæc iterùm olere Eusebianæ Factionis proterviam. Etenim & ista Factio Sanctum Julium Pontificem censuit cecidisse in inflictam Sancto Athanasio damnationem, quod eum à se damnatum ille in communionem recepisset. Suarum Synodorum sententias censuit non posse devolvi Romam, nec istic retractari, longè minùs corrigi aut exsufflari. Et quidem illi agebant de solis Patriarchalibus, aut totius Orientalis Ecclesiæ Synodis; at verò Paschasius Quesnellus scribit de Synodis Occidentalium Provinciarum, quas suo Patriarchæ subdi nemo est unquam inficiatus. Proindè Sanctus Damasus nequaquam timuit istud contagium, sed secutus est antiquissimum Romanæ Ecclesiæ morem, ex quo Sanctus Papa & Martyr Stephanus Sancti Cypriani, circa Baptismum errantis, *Legatos Episcopos nec ad sermonem colloquii saltem communis admisit*, & omne illis apud fideles interdixit hospitium. Ita in famosa sua epistola testatur Firmilianus, apud Cappadoces Archi-Episcopus Cæsaræensis. Eodem modo Magnus Papa Leo tractavit Eutychianos Legatos Alexandrinæ Ecclesiæ: *Legati nec ad aciem usque salutationis admissi, sine aliquo effectu reversi sunt*. Ita Dioscorus Presbyter & Cheræmon Lector, ejusdem Ecclesiæ apud Constantinopolim Apocrisarii, questi sunt Cresconio & Germano Episcopis, istic Legatis Anastasii secundi Pontificis. Etiam de Petro Fullone, Antiochiæ Patriarcha, & Joanne Apamæensi Episcopo, Metropolita Secundæ Syriæ, Eutychianis hæreticis, scribit Narratio de Eutychianæ perfidiæ successu usque ad damnatum Acacium Constantinopolitanum Episcopum: *Acacius petiit Apostolicam Sedem, ut si ad eandem confugerent, ne ipso quidem digni haberentur adspectu*. Et de Sancto Agapeto Pontifice, Constantinopolim advecto, scribit in Breviario Liberatus Diaconus: *Agapetus Anthimi*, hæretici ac intrusi Constantinopolitani Patriarchæ, *præsentiam sprevit, eumque ad salutandum suscipere noluit*. Et nullis Principum, ipsius etiam Augustæ Theodoræ Promissis, precibus, aut minis ad id se permisit inclinari. Et de Græcorum Episcopis, sibi circa tria famosa Capitula obedire detrectantibus, ad omnem Ecclesiam scripsit Vigilius Pontifex: *Eos ulteriùs non permisimus esse nostræ communionis participes, nec adspectus eorum oculi nostri receperunt*. Hinc & Pyrrhus, Eutychianus Constantinopolitanæ Ecclesiæ Antistes, à Sancto Abbate Maximo convictus & confusus, humiliter supplicavit: *Hoc unum & solum rogo, primum quidem ut merear Apostolica Delubra, magis autem ipsos Apostolorum Principes adorare. Deindè verò ut liceat sanctissimum Papam in faciem videre, eique libellum eorum, quæ absurdè gesta sunt, tradere*. Et Sanctus Maximus, ac Gregorius Patricius responderunt: *Quando tua propositio bona est atque utilis, sic fiat*. Tunc Pyrrhum ex Africa portarunt Romam, & Sanctus Maximus pergit: *In hanc celeberrimam Urbem Romam cum Pyrrhus venisset nobiscum, Promissum implevit, damnavitque impia Ecthesios dogmata, ac se per rectam professionem cum sancta Ecclesia conjunxit*. Et fuit admissus ad faciem Pontificis. Nemo Hæreticus, nisi post conversionem & solemnem Hæresis abjurationem, potuit unquam hanc videre. Et hanc regulam secutus est Sanctus Damasus in Priscillianum.

Cap. 21.

CAPUT VIII.

Examinatur Imperatoris Gratiani Lex, quæ omnes Occidentalis Ecclesiæ Metropolitas Episcopos jussit in prima etiam instantia judicari à Romano Pontifice.

ZOzimus Pontifex ad se traxit primam instantiam Proculi Massiliensis Episcopi, se novum secundæ Narbonensis Provinciæ Metropolitam prætendentis, & de hac re scribit Paschasius Quesnellus: *Hoc illustrissimus Petrus de Marca dicit actum esse Romæ post Gratiani legem promulgatam, quæ Romani Pontificis judicio commiserat Metropolitanos, quamque merito jure non multi faciebant Gallicani, utpote consuetudini Ecclesiasticæ, receptisque regulis adversam. Quidquid sit de hac lege, quæ Canonum sanctiones infirmare non potuit, non est cur nos Zozimi conatus iste plurimum sollicitet*, &c. Anti-Papæ Ursicini, licet Coloniam Agrippinam relegati, Factio graviter vexavit Ecclesias. Plures Episcopos movit in rebellionem Romanæ Ecclesiæ. Hinc in Romana Synodo Sanctus Papa Damasus ab Imperatoribus Gratiano ac Valentiniano postulavit plura auxilia, inter quæ fuit & hoc: *Jubere Pietas vestra dignetur, quicumque vel Fratris nostri Damasi, vel nostro judicio, qui Catholici sumus, fuerit condemnatus, atque injustè voluerit retinere Ecclesiam, vel vocatus à Sacerdotali judicio non adesse, accitus ad Urbem Romam veniat, aut si in longinquioribus Partibus hujusmodi emerserit quæstio, ad Metropolitani deducatur examen. Vel si ipse Metropolitanus est, Romam necessariò, vel ad eos, quos Romanus Episcopus Judices dederit, contendere sine dilatione jubeatur*. Et Principes in eadem verba rescripserunt. Paschasius Quesnellus cum Petro de Marca censet & Synodum postulasse, & Principes sanxisse contra Canones.

Respondeo hanc esse enormem contumeliam & in istam Synodum, & in istos Principes. Quæ contumelia major, quam tantum Pontificem, ejusque Apostolicam, cui Sanctus Ambrosius adfuit, Synodum de Apostolicorum Canonum infractione infamare? Apostolicum namque Canonem omninò laudat in relatione ad Sanctum Cælestinum Pontificem Ephesina Synodus, scribens contra Joannis Patriarchæ Antiocheni Factionem, ausam damnare Sanctum Cyrillum Patriarcham Alexandrinum: *Si quibuslibet potestas fiat majoribus Sedibus contumeliam inferendi, & in illos, in quos nihil juris habent, sententias pronuntiandi usque adeo iniquas, & à Canonibus discrepantes, vel*

potius contumelias, in extremam confusionem res Ecclesiasticæ delabentur. Quod ipsum in causa Acacii Constantinopolitani Episcopi scribit in litteris ad Dardaniæ Episcopos Sanctus Gelasius, & suum Rescriptum fundat in hac generali Regula: *Ab Inferioribus Potior discuti non potest, aut judicari*. Etiam in Tomo de Anathematis vinculo scribit idem Pontifex: *Inferior Potiorem absolvere non potest*. Addit hunc esse perpetuum Ecclesiæ tramitem. Est Apostolica regula, quæ Clericum à proprio Episcopo, Episcopum à Metropolita, Metropolitam à Patriarcha vel Exarcho, Exarchum & Patriarcham semper jussit à Papa Synodaliter judicari. Hinc in Ephesino Concilio adversùs Joannem Antiochiæ Patriarcham, Synodali evocationi parere detrectantem, dixit Juvenalis Hierosolymæ Episcopus: *Oportebat Joannem confestim accurrere ad Apostolicam Sedem Magnæ Romæ nobiscum confidentem, apud quam mos est ex Apostolico ordine & traditione, ut ipsa Sedes Antiochena dirigatur & judicetur*. Romanæ Sedi hac in parte adjunxit Apostolicum Hierosolymæ Thronum. At ex proprio arbitrio: Quò fucaret suum ambitum. Ex isto Canone Pentapolitana Ægyptiacæ Diœcesios Provincia suum Patriarcham Dionysium, profani Dogmatis suspectum, detulit Sancto Dionysio Pontifici: Et hic illum judicavit. Hæresiarcham Nestorium, quod Constantinopolitana Ecclesia tùnc Patriarchalia jura ambiret, Sancto Cælestino Pontifici detulit Sanctus Cyrillus. Hujus Successorem Dioscorum Clerici Alexandrini accusarunt apud Sanctum Papam Leonem. Plura sunt istiusmodi exempla. Arabici Canones Patriarcham à subdito Metropolita nec accusari permittunt, nisi de consilio & assensu alterius Patriarchæ.

Ex eadem regula Metropolitanus à suæ Provinciæ Synodo nunquam damnari potuit aut judicari, sed à solo Patriarcha aut ejus Synodo. Ita docet primus Canon Ephesini Concilii. Omnes quippè Episcopos, qui Synodo præsentes fuerant Joannis Antiocheni Patriarchæ Factionem secuti, damnat, & pergit ad absentes ejus Congregales: *Si quispiam Metropolita Provinciæ derelicta sancta & œcumenica Synodo aut accessit ad illorum defectionis Consessum, aut accedet imposterùm, sivè cum Cælestio sensit, sivè sentiet, ipse nihil ampliùs poterit agere adversùm Provinciæ Episcopos, ut qui jàm indè à Synodo totius Ecclesiasticæ communionis expers sit factus, & prorsùs inutilis, sed & ipsis Episcopis illius Provinciæ, circumque vicinis Metropolitis recta sentientibus subjacebit, ut omninò dejectus à Sede Episcopatus*. Ephesina Synodus fuit in duas partes lacerata. Et istorum, qui Hæresiarcham Nestorium damnaverant, aut ejus damnationi accesserant atque subscripserant, Metropolitarum ac aliorum Episcoporum aliqui, à Joanne Patriarcha Antiocheno circumscripti aut seducti, post-modò verterunt vela, recantarunt sua suffragia, & ad Joannis factionem retrocesserunt. Hos castigat laudatus Canon. Et inter alias istius-modi Metropolitæ pœnas ponit, quod deinceps suæ Provinciæ Synodo subfuturus sit, & ab ipsa judicandus: Quia videlicet integer Metropolita ipsi non subest, nec ab ipsa potest judicari. Hinc Edessenæ Metropolios Clerici suum Episcopum Ibam accusarunt non apud Synodum suæ Provinciæ, sed apud *Magnum & sanctum Concilium*, Domni Patriarchæ Antiocheni. Ita habes in decima Actione Concilii Chalcedonensis: Et hujus nonus Canon sanxit Clericum apud Episcopum, Episcopum apud Provinciæ Synodum, Metropolitam esse conveniendum apud Diœcesios Primatem, aut apud Episcopum Regiæ civitatis Constantinopolitanæ.

Agit de Thracicæ, Asianæ ac Ponticæ Diœcesios Metropolitis, quorum Consecrationem Constantinopolitanus invaserat, & invadere moliebatur etiam judicialem in ipsos authoritatem. Hoc Synodus noluit: Statuit Alternativam, positam in arbitrio Convenientis. Interim Metropolitam noluit judicari à sua Synodo. Quod ipsum confirmavit octava Synodus. Sanxit ut damnatus à Metropolita Episcopus provocet ad Can. 26.
Patriarchale Caput, & adjunxit: *Insuper etiam nullo modo quisquis Metropolitanorum ab Episcopis Provinciæ suæ judicetur, sed à solo proprio Patriarcha*. Idem habent Arabici Canones, & adjungunt: *Patriarcha querelam unius Archi-Episcopi de* Can. 46.
alio Archi-Episcopo non accipiat, nisi altero Archi-Episcopo ex Fratribus interveniente. Ex simili nescio quo Canone Guntharius Coloniensis, & Thergaudus Treverensis Metropolitæ, à Nicolao primo Pontifice damnati, apud Ludovicum secundum Imperatorem conquesti sunt, quod isti judicio nullus alter Metropolita adfuisset. Ex isto capite tentarunt judicium exsufflare. Quæ omnia nequaquam ducunt originem ex lege Gratiani Principis. Hæc enim scripta fuit ad solam Occidentalem Ecclesiam, ad solum Patriarchatum Romanum. Nec item sunt novum jus: Sunt Canones innovantes ac stabilientes Apostolicam traditionem.

Fateor tamen istos Canones quandoque non viguisse in Gallia. Etenim tertia Aurelianensis Synodus Episcopis & Clericis rigidè interdicit omne extranearum mulierum contubernium, omnem præsertim carnis Lapsum, atque concludit: *Metropolitanus*, utique lapsus, *à Compro-* Can. 4.
vincialibus suis distringatur. Et quinta Synodus sanxit: *Si Metropolitanus à Comprovinciali Episco-* Can. 17.
po bis fuerit in causa propria appellatus, & eum audire distulerit, ad proximam Synodum, quæ constituetur, negotium suum in Concilio habeat licentiam exerendi, & quidquid pro justitia à Comprovinciali- Can. 16.
bus suis statutum fuerit, studeat observare. Utique Metropolitanus. Quod ipsum repetit secunda Arvernensis Synodus. Paschasius Quesnellus dat causam: *Gratiani legem merito jure non multi faciebant Gallicani, utpotè consuetudini Ecclesiasticæ, receptisque Regulis adversantem*. Respondeo legem à Gallicanis Episcopis nec contemptam fuisse, nec neglectam. Ea enim usi sunt sub Pontificibus Innocentio, Zozimo, Bonifacio, Cælestino, Sixto, Leone. Et ipsam ad Magni Leonis preces innovavit contra Sancti Hilarii novitates Valentinianus tertius. Neglectus igitur causa fuit non legis ad Ecclesiasticam consuetudinem aut receptos Canones contrarietas, sed Galliæ invasores Reges barbari, qui suis Episcopis

interdixerunt Regni egressum, ac ipsum etiam Romanum accessum, eosque jusserunt esse contentos solis Relationibus. Ita testatur in litteris ad Romanos Senatores Faustum & Symmachum S. Avitus Archi-Episcopus Viennensis. Hinc Metropolitæ, ne sibi impunis foret delinquendi aut excedendi licentia, semetipsos suarum Provinciarum Synodis spontè submiserunt. Erat manifestè contra Canones. Hinc unà cum multis aliis, per barbaros istos Reges intrusis, Ecclesiasticæ disciplinæ depravationibus morem istum abolevit, & Canonum vigorem reduxit Magnus Imperator Carolus, Reparator Gallicanæ Christianitatis. Etenim in septimo Capitularium libro habemus: *Si adversùs Provinciæ Metropolitanum Episcopus vel Clericus habuerit querelam, petat Primatem Diœceseos, & apud ipsum judicetur, aut apud Sedem Apostolicam.* Primates tùnc habere incœpit Gallia: Hinc Capitulum aliquos apud suum Primatem, aliquos Metropolitas mandat apud Sedem Apostolicam judicari. Utique istos, qui non habebant Primatem. Est Canon Chalcedonensis. Hæc ejus verba, *Aut Sedem Regiæ urbis Constantinopolitanæ*, Carolus transmutat in hæc: *Aut apud Sedem Apostolicam.* Hausit hoc ex fictitia epistola, quæ passim adscribitur Sancto Julio Pontifici. Et hinc videmus, quod Hincmarus Metropolita Remensis non cœperit primus hunc antiquum Canonem introducere in Gallias. Nam & Adrianus primus, dum Bituricensem Cathedram reposuit in Metropoliticam dignitatem, voluit ejus Episcopum deinceps judicari à sola Sede Apostolica. Eandem regulam habent Capitula, quæ Angilramnus Metensis Episcopus vel accepit ab eodem Pontifice, vel potiùs ipsi obtulit.

Cap. 241.

Canon tamen semper habuit exceptionem, quam in suo ad Ephesinam Synodum libello adduxit Charisius, Philadelphiensis in Lydia Ecclesiæ Presbyter: *Omnes qui rectè sapiunt, ita comparati sunt, ut honorem semper, & quam decet observantiam spiritualibus maximè Patribus & Doctoribus deferre desiderent. Si verò illos, qui docere debent, talia de fide auditoribus insonare contigerit, quæ omnium & aures & animos offendant, tùnc sanè ordinem commutari necessè est, & pravæ doctrinæ Magistros à Subjectis reprehendi.* Exceptionem in sua Romana, octavi Concilii Actis inserta, Synodo exponit Adrianus II. Pontifex, dicens de suo Antecessore Honorio, damnato ab Orientalibus: *Sciendum est, quia super hæresi fuerat accusatus, propter quam solam licitum est Minoribus Majorum suorum motibus resistendi, vel pravos sensus liberè respuendi.* Quæstio est, quid hic intelligatur per reprehensionem ac resistentiam? Quidam censent intelligi solam facultatem accusandi, aut sanè se separandi ab errantis Prælati communione.

Respondeo tamen intelligi etiam facultatem judicandi. Quisque privatus, etiam Laicus, possit accusare Prælatum similem, ac ejus communionem deserere; subdita autem Synodus habet authoritatem ipsius etiam judicandi. Ita subjecta Antiochena Synodus damnavit ac ejecit suum Patriarcham Paulum Samosatensem. Et Euphratam Coloniæ Episcopum, Metropolitam secundæ Germaniæ, damnavit propria Synodus. Et de Cosma Epiphaniensi ac Severiano Arethusæ Episcopo, Severi Patriarchæ Antiocheni manifesta hæresi offensis, scribit Evagrius Epiphaniensis: *Cosmas & Severianus primùm se à Severi communione segregarunt, deindè libellum abdicationis ad eum mittunt.* Non est dubitandum, quin iste libellus fuerit Synodalis, formatus ab aliqua Synodo. Similem Synodum laudat antiqua & authentica Eutychiani successus Narratio, scribens de ejusdem Sedis Patriarcha Petro Fullone: *Petrus, pulso Martyrio, Catholico Episcopo, per vilissimum populum & hæreticos Sedem ipsius occupavit, continuoque est damnatus ab Episcopis, atque à Leone Imperatore Oasin deportatus.* Hujusmodi Synodale judicium præfati Antistites fuerunt in Severum executi.

Notanda tamen sunt verba Charisii: *Quæ omnium & aures & animos offendant.* Esse debet manifesta hæresis. Si dubia sit & palliabilis, opus est prævia Relatione ad Sedem Apostolicam. Hinc Dionysium, suum Alexandriæ Patriarcham, Pentapolitanæ Provinciæ Episcopi non præsumpserunt damnare, sed accusarunt apud Dionysium Pontificem: Quod nempe ejus error esset dubius, non manifestus. Eadem de causa Jubajanus, Pompejus, aliique per Africam Episcopi suum Primatem Cyprianum, prava de Baptismate docentem, non invaserunt, sed detulerunt apud Stephanum Papam, quod ejus error haberet aliquid fundamenti. Item dum error esset dubius, subjecta Synodus semper sibi adsociavit aliquem æqualem, aut etiam majorem reo Metropolita, Primatem, aut Patriarcham. Ita Antiochena Synodus contra Paulum Patriarcham, processura ad definitivam sententiam, adesse voluit Dionysium Patriarcham Alexandrinum, ac item Firmilianum Cæsaræensem in Cappadocia Episcopum, Exarchum Ponticæ Diœcesios. Et suum judicium mox retulit ad Sedem Apostolicam. Ex eadem regula Coloniensis Synodus, missura damnationis manum in suum Metropolitam Euphratam, sibi adjunxit Maximinum Treverensem, & Valentinum Metropolitam Arelatensem. Et ex hoc fonte possit prodiisse Arabicus Canon, mandans Patriarcham aut Metropolitam non judicari, nisi præsente alio Patriarcha aut Metropolita. Quod observatum voluit, etiam dum Metropolita judicaretur à suo Patriarcha. Præfatæ exceptionis ratio est clara. Etenim manifestè hæreticus semetipsum damnat ac degradat. Est opus non judicio, sed sola declaratione ac executione. Hanc Canones semper permiserunt etiam subjectæ Synodo.

Eadem fuit ratio de peccato idololatriæ. Hinc enim Martialem Emeritensem Episcopum, Metropolitam Lusitaniæ, propria Synodus degradavit. Si tamen fuerit Metropolita. Etenim Ferdinandus Mendoza, Joannes Mariana, ac alii Hispanicarum rerum periti, affirmant usquè ad Imperatoris Constantini tempora nullos in Hispania fuisse Metropolitanos Episcopos, sed tùnc istic viguisse Hierarchiam Africanam, quæ acceptæ Consecrationis ætate seniorem faciebat Prima-

matem Provinciæ. Et ipsorum assertio habet fundamentum in Canonibus Illiberritanis. Antiquam formam insigniter exponit in litteris ad quosdam Donatistarum Episcopos Sanctus Augustinus, scribens adversùs Secundum Tigisitanum Episcopum, Numidiæ Primatem, ausum damnare Cæcilianum Carthaginensem Episcopum, Primatem totius Africæ, quod diceret Ordinatum à Traditoribus. Cæcilianus ad Synodum evocatus adesse noluit, allegans Superiorem citari aut evocari non posse à Subditis. Hinc illum Secundus pro confesso habuit, & damnavit in contumaciam. Hunc impetum Augustinus graviter improbat, & adjungit Secundum debuisse ad suam Synodum perorare in hujusmodi verba: *Videtis Fratres, post tantam stragem persecutionis misericordia Dei à Principibus sæculi pacem esse concessam, non debemus nos Christiani & Episcopi unitatem dirumpere Christianam, quam jam Paganus non insequitur inimicus. Itaque aut omnes istas causas, quas clades turbulentissimi temporis inflixit Ecclesiæ, Deo Judici dimittamus, aut si aliqui in vobis sint, qui certa istorum crimina ita noverint, ut ea facilè valeant edocere, negantesque convincere, & talibus communicare formidant, pergant ad Fratres & Collegas nostros Transmarinarum Ecclesiarum Episcopos, & ibi primò de istorum Factis & contumacia conquerantur, quod ad judicium Collegarum Afrorum malè sibi conscii venire noluerint, & indè illis denuntietur ut veniant, ibique objectis respondeant. Quod si non fecerint, ibi eorum pravitas & perversitas innotescet, missaque Tractoria super eorum nomine per totum Orbem terrarum, quocumque jam Ecclesia Christi dilata est, ab omnibus Ecclesiis eorum communio præcidetur, ne aliquis error in Cathedra Ecclesiæ Carthaginensis oriatur. Tùnc demùm securi Episcopum alium Plebi Carthaginis ordinabimus, cum à tota Ecclesia illi fuerint separati, nè fortè cum alius modò fuerit ordinatus, non ei communicetur ab Ecclesia Transmarina, quia iste ab honore depositus non videbitur, quem jam Ordinatum fama celebravit, & ad eum commeare communicatorias litteras fecit, atque ita magnum scandalum schismatis in unitate Christi jam pacatis temporibus oriatur, dum præproperè nostras volumus præcipitare sententias, & non contra Cæcilianum, sed contra Orbem terrarum, qui ei per ignorantiam communicat, Altare alterum erigere audeamus.*

Sanctus Augustinus docet varia. Primò, quod Africana Synodus Primatem suum Cæcilianum, si quidem ejus in traditionem Lapsus erat certus ac manifestus, potuerit evocare ad judicium. Secundò, quod contumacem non potuerit cogere, nec damnare in contumaciam. Tertiò, quod contumacem debuerit deferre ad tribunal Romanæ Ecclesiæ. Quartò, quod Romana Ecclesia potuerit contumacem damnare, & super ejus nomine ad omnes sub cœlo Ecclesias mittere damnationis Tractoriam. Quidam codices habent: *Tractatoriam*. Est mendum. Hæc omnia fundantur in Cæciliani Primatu, propter quem non subdebatur isti Synodo. Quintò Augustinus docet quod antè confirmatam à Romana Ecclesia Cæciliani damnationem nequiverit procedi ad creationem novi Episcopi. Et addit causam: Quia nempè ante istam confirmationem inflicta per Africanam Synodum degradatio non est firma, ideoque Sedes necdùm censetur vacare. Traditio & per Traditores accepta Consecratio erant crimina capitalia graviora hæresi. Propter ipsa Cæcilianus poterat judicari à suis Subditis. Attamen Afrorum tanta erat in suum Primatem reverentia, ut ipsum subdita Synodus invitum non potuerit ad se trahere, sed contumacem debuerit Romam provocare. Et istam Regulam noscens Cæcilianus recusavit evocatus adesse: Maluit Romæ judicari. Ex eadem regula Carthaginensis Donatistarum Synodus in suum Primatem Primianum fecit, quod in quarto contra Cresconium libro scribit Sanctus Augustinus: *Synodus ad Primianum non semel, sed iterùm ac tertiò Legatos misit, ut si ad eos ipse venire nollet, ipsos ad se venire permitteret.* Quæ omnia non fundantur in lege Imperatoris Gratiani, sed in Apostolico Canone per istam Legem innovato & confirmato. Cap. 7.

Ex his addiscimus causam, cùr Narbonensis Provinciæ Synodus suum Arelatensem Metropolitam Martianum damnare non præsumpserit: Cùr item Sanctus Stephanus Pontifex in ipso damnando fuerit lentior, & per iteratas Sancti Cypriani litteras debuerit urgeri. Quia nempè palmare ejus crimen erat adhuc utcumque ambiguum, nec plenè exploratum. Clemens Sancti Cornelii in Lapsos Decretum quidam Episcopi noluerunt admittere per hæreticam contumaciam, quidam per rigidam disciplinam. Nam & de clementi Sancti Zephyrini in Mœchos Decreto scribit ipse Cyprianus ad Antonianum Episcopum: *Apud Antecessores nostros quidam de Episcopis istic in Provincia nostra dandam pacem Mœchis non putaverunt, & in totum pœnitentiæ locum contra adulteria clauserunt, non tamen à Co-Episcoporum suorum Collegio recesserunt, aut Catholicæ Ecclesiæ unitatem vel duritiæ vel censuræ suæ obstinatione ruperunt, ut quia apud alios adulteris pax dabatur, qui non dabat, de Ecclesia separaretur. Manente Concordiæ vinculo, & perseverante Catholicæ Ecclesiæ individuo sacramento, actum suum disponit & dirigit unusquisque Episcopus, rationem Propositi sui Domino redditurus.* Episcopi isti clemens Zephyrini Decretum non impugnabant hæretica duritia aut censura: Nequaquam censebant esse Divinæ legis prævaricatorium. Censebant Mœchiam per Ecclesiæ claves post expletam pœnitentiam posse absolvi: Attamen clementiam istam credebant suis populis non convenire. Populis, de quibus postmodò scripsit Sanctus Salvianus: *Tam impossibile est Afrum esse castum, quàm Afrum non esse Afrum.* Hinc illi à communi Ecclesiæ Altari se non separarunt. Hæc ipsa sententiarum diversitas evenit Decreto Cornelii. Nam & diù post Illiberritana Synodus quibusdam & Mœchis & Lapsis negavit extremum Sacramentalis Reconciliationis viaticum. Censuit antiquam disciplinam esse suis populis convenientiorem. Quod ipsum quidam Gallicani Episcopi adhuc censuerunt multo tempore post Nicænum Concilium. Lucet ex litteris Sancti Celestini Pontificis. Porrò qua sententia ageretur Martianus, videtur

dudùm

dudùm latuisse ac fuisse obscurum. Hinc nec Synodus ipsum fuit ausa invadere, & Stephanus dissimulavit. Tandem ille palàm blateravit Decretum esse prævaricatorium Evangelici dogmatis, professus est se docere cum Novatiano, erexit novum Altare, evasit manifestus hæreticus. Tùnc Stephanus prævenit Synodum, functus officio.

CAPUT IX.

Discutiuntur Joannis de Gerbais Sensa circa laudatam Imperatoris Gratiani legem.

HÆc Lex mirificè ferit oculos novarum hodie vocum Authoribus. Eloquentissimus igitur ille Magister noster post impugnatam Valentiniani tertii pro Magni Leonis adversùs Arelatensem Hilarium Decretis legem pergit ac scribit: *Non plus habet roboris lex altera, quæ à Gratiano paulò ante ad Relationem Concilii, tum Aquilejensis, tum Romani, edita erat.* Adducit palmaria legis verba, & concludit: *Non habet, inquam, lex ista plus roboris, si fortè generaliter accipiatur. Nam & peccat ista quoque contra Canones, & quatenus Episcopos judicandos decernit à Damaso & quinque aut septem Episcopis, & quatenus Metropolitanos promiscuè Episcopi Romani, aut virorum ab ipso deputatorum judicio planè subjicit.* Hic novarum vocum Dilector potius primas judicandorum instantias, quam judicatorum Episcoporum Appellationes vult Apostolicæ Sedi subripere. Cunctos à suæ Provinciæ Synodo, nullum vult posse à Papa damnari. Nec ipsos Metropolitas. Hinc Augusti Gratiani legem censet impingere in Canones. Istud hominum genus tentat novam Hierarchiam fabricari, ideoque protervè asseverat, quod ante ipsorum Gloriosum Magisterium nemo sub Sole intellexerit Canones.

Dico igitur istum eloquentissimum Magistrum hìc labi in duos errores. Primus est, quod lex in Canones peccet, quatenùs decernit Episcopos judicandos à Romano Pontifice cum consilio quinque aut septem Episcoporum. Lex enim sanxit de Suburbicariis Romanæ Provinciæ Episcopis, quorum Pontifex erat proprius Metropolita. Vastissima erat tùnc ista Provincia. Omnis Italia non habebat nisi quatuor Metropolitas: Romanum, Mediolanensem, Aquilejensem, & Calaritanum. Proindè tùnc omnes à Liguria usque ad Jonium mare intra Italiam Provinciæ, ipsaque etiam Sicilia spectabant ad Metropoliticam subjectionem Romani Pontificis, ac proindè nullus istic Episcopus judicari poterat, nisi per ejus Synodum. At verò hanc tantam Synodum adunare erat non parvi moliminis. Longè majoris, quàm adunare aliquam Africanam. Hinc uti Africani Canones degradandorum Episcoporum potestatem soli cum duodecim Episcopis Primati crediderunt, ita perpetua Italiæ consuetudo illam semper permisit soli Pontifici cum consilio quinque aut septem Episcoporum. Non cum Concilio, sed cum consilio. Rationem dat in sua ad Orientales Clericos & Monachos Synodali epistola Sanctus Felix III. *Quoties intra Italiam propter causas Ecclesiasticas, præcipuè fidei, colliguntur Domini Sacerdotes, consuetudo tenetur, ut Successor Præsulum Sedis Apostolicæ ex persona cunctorum totius Italiæ Sacerdotum cuncta disponat, qui Caput est omnium.* Affirmat in ista Synodo solum Pontificem sancire ac definire omnia, assidentibus ei Episcopis esse consultivum dumtaxat suffragium. Affirmat hanc esse perpetuam consuetudinem, & adjungit ipsam fuisse confirmatam à Nicæna Synodo: Utique per sextum Canonem. Romanus igitur Pontifex subjectos suæ Metropoli Episcopos poterat etiam solus degradare: Attamen nè in mente aut effectu pateretur aliquid humani, passim adhibebat quinque vel septem Episcoporum consilium. Et hanc consuetudinem Imperator Gratianus sua lege confirmavit. Quod contra Canones aliquid egerit, in nullius unquam mentem incidit.

Alter istius eloquentissimi viri error est, quod ista lex impegerit in Canones, quatenùs Metropolitas promiscuè Episcopi Romani, aut virorum ab ipso deputatorum judicio planè subjicit. Etenim lex nequaquam de cunctis sub cœlo, sed de solis Romani Patriarchatus, præsertim tamen de Italiæ ac Galliæ Metropolitis sanxit, ideoque est lucidissima observatrix ac executrix Canonum. Uti Metropolitarum Consecratio, ita & prima de ipsorum delictis cognitio per Apostolicos Canones ac perpetuam consuetudinem semper spectavit ad Patriarcham, aut certè ad Primatem. At verò Romanæ Ecclesiæ Patriarchatus nullum olim Primatem habuit, nisi solum Carthaginensem, ideòque omnes per Illyricum, Italiam, Galliam, ac Hispaniam Metropolitæ sine medio suberant Romanorum Episcopo: Proindè à nullo, nisi ab isto, aut ejus Delegatis poterant judicari. Hanc ejus perpetuam authoritatem lex confirmavit. Quod contra Canones egerit, sapientissimus ille Magister dignetur suæ Rhetoricæ artis Auditoribus, non Ecclesiasticæ Hierarchiæ Peritis suadere aut prædicare.

Audiamus sequentia: *Sed neque etiam Gratiano mens fuit constitutionem istam generaliter proponere, quasi verò & pro locis omnibus, & in omne tempus valitura esset. Verùm ea dumtaxat cautum esse voluit, nè Ursicinus, qui Romanam Sedem Damaso invidebat, ampliùs quidquam moliretur contra Damasum: Non per se quidem, cùm jam in exilio esset, sed per Episcopos, quos olim ordinaverat, & qui contempto Damasi, ac aliorum Episcoporum, qui Damaso favebant, judicio Sedes suas impunè retinebant.* Eloquentissimus Doctor adducit verba legis, & concludit: *Itaque lex ad supplicationem hujusmodi lata, temporanea tantùm fuit; atque ad id unum comparata, ut pax Ecclesiæ redderetur, quam turbabat Ursicinus, utque Episcopi, qui legitimis obtemperare Judiciis recusabant, ad obsequium cogerentur.* Quod lex pro omnibus locis non fuerit lata, libens fateor. Jam enim professus sum esse latam pro solo Romano Patriarchatu. Præ-

fertim pro Italia & Gallia. At quod lata non fit pro omnibus temporibus, est insignis error. Illa enim confirmavit, ac in executionem misit Apostolicum Canonem, quem Barbarorum violentiæ, licet pro tempore dissimulandum suaserint, non tamen potuerunt circumducere.

Proindè quod Apostolicus Canon, qui primam de Patriarchis, Autocephalis Exarchis, & Romani Patriarchatus, si solam forsitan demas Africam, Metropolitis cognitionem privativè defert Romano Pontifici, etiam post istam legem semper viguerit, licet abundè demonstratum sit, ostendere placet aliis adhuc testimoniis & exemplis. Oportet penitùs obstruere os loquentium iniqua. Memnon Ephesinorum Episcopus, ac Asiaticæ Diœceseos Exarchus, suum Presbyterum Bassianum ex quibus nescio causis non diligebat, ideoque ipsum, ut à suis amoveret oculis, reluctantem & recalcitrantem consecravit Evazorum Episcopum. At verò ille Thronum istum adscendere, immò & accedere penitùs noluit, ideoque humilis & afflictus permansit Ephesi. Defuncto Memnoni successit Basilius, & de ipso Bassianus dixit ad Chalcedonensem Synodum: *Is evocans Concilium Provinciæ, & agnoscens violentiam quam fueram passus, & quoniam machinatio fuerat, alium in illa civitate ordinavit Episcopum, mihi verò reddidit communionem & locum Episcopatus.* Communionem & locum vacantivi Episcopi. Bassianus pergit: *Contigit iterùm & hunc vitæ finem suscipere, me autem cum multa necessitate & vi inthronizaverunt in eadem civitate Ephesi Populus & Clerus, & Episcopi, quorum unus Olympius Episcopus hic est.* Episcopus Theodosio-Politanus. Omnes post Sanctum Joannem Chrysostomum Constantinopolitani Episcopi tentaverunt Ephesinos Exarchos sua Autocephalia exuere, ac Regiæ civitatis Throno subjicere, atque ita sese evehere in Patriarchas. Et istic tùnc sedebat Sanctus Proclus, laudati Joannis Diaconus, omniumque ejus Actorum acerrimus defensor ac Prosecutor. Hinc ejus potentiam, qua novum Episcopum omninò erat consecrandum ad suas manus evocaturus, metuentes Ephesiorum Clerus & Populus, consecratum Bassianum exaltarunt, atque ita se præservandos sperarunt à multis contentionibus, à multo periculo suæ Exarchalis Autocephaliæ. Bassianus pergit: *Agnoscens autem hæc piissimus noster Imperator, repentè hoc confirmavit, & continuò per Commonitorium apertè declaravit, confirmans Episcopatum. Posteà direxit iterum Sacram per Eustatium Silentiarium, quæ confirmaret Episcopatum. Veni autem in Regiam Constantinopolim, & suscipiens nos idem rerum Dominus, id est, me & eum, qui erat in Regia civitate, Episcopum Proclum, amicos nos fecit. Et communicavi cum eo, & cum omnibus Episcopis, qui tùnc temporis sunt reperti. Et faciens Synodicam idem Sanctissimus Proclus direxit & civitati, & Episcopis, & Clericis.* Ex his docemur plura. Primò, quod Sanctus Proclus istam sine sua Patriarchali venia, seù prævia confirmatione factam Inthronizationem pessimè ceperit, ideoque & minatus sit Bassianum extrudere. Secundò, quod Bassianus Imperatorem Theodosium de Ecclesiæ suæ dignitate, & ei donata per ipsos Apostolos Autocephalia instruxerit, atque ita binam sui Episcopatus confirmationem obtinuerit. Nempè tùnc necdum prodierat vigesimus octavus Chalcedonensis Canon, ideoque Princeps judicabat juxta regulas antiquæ Hierarchiæ. Tertiò docemus, quod Sanctus Proclus propter ista non cessaverit, sed constans perrexerit apud Principem urgere sua Patriarchalia Jura. Quartò, quod hæc omnia Bassianus timens tandem iverit Constantinopolim, & quod illic Princeps ipsum cum Proclo pacificaverit. Haud dubiè per aliquam, salvo utriusque partis jure, interlocutoriam transactionem. Quintò, quod hac via placatus Proclus ei dederit Synodicam, ejusque Episcopatum plenè confirmaverit.

Quæ omnia sunt planè verissima. Eis enim ad Chalcedonensem Synodum attestatus est Lucianus Byziæ in Europa Episcopus. Gloriosissimis judicibus interloquentibus, *Reverendissimus Episcopus Bassianus edoceat, quis eum fecit Episcopum*, præfatus Lucianus respondit: *Qui habuit jus, suscepit eum bonæ memoriæ Proclus. Et suscepit eum beatæ memoriæ Theodosius, piissimus Imperator: Et vocans eos amicos fecit.* Notanda sunt verba: *Qui habuit jus.* Affirmant illud in Ephesinam Ecclesiam, ac omnem Asiaticam Diœcesim jus omninò competisse Proclo, & Constantinopolitanæ Cathedræ, ideoque de legitima Bassiani promotione non esse dubitandum. Isti ipsi gloriosissimi Judices Teodosio Assessores & Authores fuerant, ut ante Procli interventum Bassiano Episcopatum confirmaret: Utique juxta antiquos mores & Canones. Item ut Proclum cogeret ad faciendam præfatam interlocutoriam transactionem. Hinc Lucianus eos intrepidè notat: Affirmat plenum istius rei Jus Constantinopolitano Throno competere. Nempè erat in ipsa Europæ Provincia Episcopus, ideòque mordicus stabat pro istis rapinis Constantinopolitanorum Antistitum. Et hinc ejus testimonio non fidentes Gloriosissimi Judices perrexerunt: *Si Proclus sanctæ memoriæ suscepit Bassianum Reverendissimum Episcopum, & communicavit ei tamquam Episcopo Ephesiorum Metropolis, Reverendissimus Clerus sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ nos edoceat.* Et Theophilus istius Ecclesiæ Presbyter respondit: *Ut coram Deo, & suscepit eum sanctæ memoriæ Proclus communicantem, & Synodalibus litteris honorans dimisit eum ad Ephesum, & in Diptychis posuit ejus nomen, & recitabatur usque ad modicum ab hinc tempus.* Et cunctus ejusdem Ecclesiæ Clerus confirmavit Theophili testimonium. Et tanta authoritate munitus Bassianus per quatuor annos in plena pace sedit Episcopus.

Verum hæc omnia gravissimè displicuerunt pluribus Asiaticæ Diœceseos Episcopis, pluribusque Clericis Ephesinæ Ecclesiæ. Indignissimè ferebant à Sancto Paulo Apostolo fundatam, & à Sancto Joanne Evangelista dudum directam Ephesiorum Ecclesiam spoliari sua Autocephalia, & violenter captivari, ac traduci in servitutem Constantinopolitanæ Cathedræ. Istas rapinas & Apostolicorum Canonum prævaricationes noverant per omnia displicere Romanæ Ecclesiæ, ac

ac præsertim sedenti tunc zelosissimo Pontifici Magno Leoni. Noverant similes Juvenalis Hierosolymitani Episcopi, quas per Ephesini Concilii Authoritatem stabilire tentaverat, in Antiochenum Patriarchatum rapinas fuisse ab ipso, licet tunc dumtaxat Archi-Diacono, potentissimè excussas & exsufflatas. Noverant Autocephalorum Exarchorum Episcopalem confirmationem, & primam de ipsorum Consecratione ac quibusvis causis cognitionem privativè ac sine medio spectare ad Romanum Pontificem. Hinc igitur suum Archi-Episcopum Bassianum, ejus illegitimam inthronizationem, invalidam à Sancto Proclo confirmationem, aliosque ejus defectus & excessus detulerunt & accusarunt apud Magnum Leonem. Eum accusarunt, quod non ab Episcopis impositus, sed à Gladiatoribus, Arenariis, aliisque id genus violentiis fuisset conjectus in Episcopalem Thronum. Et de accusationis successu in Chalcedonensi Synodo ad Gloriosissimos Judices dixit ejus Successor Stephanus: *Et pro hoc expulsus est à Sanctis Patribus, à Sanctissimo Regiæ civitatis Romæ Leone, à Beatissimo Sanctæ memoriæ Flaviano Constantinopolitanæ Urbis, & ab Alexandrino & Antiocheno. Ab his expulsus est. Romanus Episcopus eum deposuit, & Alexandrinus eum damnavit. Videat vestra Magnificentia epistolam scriptam à Sancto Leone.* Et ad ulteriorem Gloriosissimorum Judicum interrogationem denuò reposuit: *Relatum est ab Episcopo Alexandrinæ civitatis, Sanctissimæ memoriæ Theodosio Principe scribente illuc. Allatæ sunt etiam litteræ à Beatissimo & Sanctissimo Papa Romano, quatenus istum esse non oporteret Episcopum. Et manifestæ sunt litteræ. Jubete venire Notarios.* Et rursum dixit ad omnem Synodum: *Sanctissimus Archi-Episcopus Romanus Leo hunc deposuit, quoniam præter Regulas factus est.* Et istam Romanæ Ecclesiæ authoritatem, istudque Magni Leonis Judicium, & Dioscorus Alexandrinus, & Domnus Patriarcha Antiochenus, & Sanctus Flavianus, qui Sancti Procli Presbyter fuerat, agnoverunt, comprobarunt, & miserunt in plenam executionem. Etenim Ephesino Latrocinio non Bassianus adsedit, sed Successor Stephanus. Quin immò Dioscorus videtur fuisse Author totius negotii. Etenim Constantinopolitanorum Episcoporum rapinas pessimè oderat: Hinc videtur Ephesinæ Ecclesiæ Episcopos & Clericos instigasse; ut Bassiano datam à Sancto Proclo Episcopalem confirmationem accusarent apud Pontificem. Istud judicium etiam probavit omnis Chalcedonensis Synodus. Etenim Bassianum pronuntiavit legitimè abjectum ac degradatum. Nempe tunc necdum ediderat vigesimum octavum Canonem, ideoque norat primam de Ephesino Exarcho notitiam, ejusque Episcopalem confirmationem, non ad Constantinopolitanum Episcopum, sed privativè sine medio spectare ad Pontificem Romanum: Ex Apostolico Canone. Nam & Sanctus Victor Pontifex primæ instantiæ judicium exercuit in Ephesinum Polycratem. Laudata Sancti Leonis epistola, dum è latebris apparuerit, poterit nos plura docere.

Eundem Apostolicum Canonem novit & observavit Timotheus Salophaciolus, Patriarcha Alexandrinus, de quo ad Acacium Constantinopolitanum Episcopum scripsit Sanctus Simplicius Pontifex: *Frater & Co-Episcopus noster Timotheus, persecutione probabilior factus pristini non immemor Instituti, per Fratrem & Co-Episcopum Isajam, & filios nostros, Nilum Presbyterum, & Martyrium Diaconum Alexandrinæ Ecclesiæ, solemnia Scripta direxit, quibus & illud, quod ante perterritus de Dioscori nomine fecerat, se destruxisse memoravit, & remissionem ipsius erroris expetiit, nosque de quiete fecit Ecclesiæ gratulari, expertus erga se, quod in eo tunc reprehendimus, non inultum, & reconciliatum sibi nunc Divinæ miserationis affectum.* Et in alia ad eundem Acacium epistola: *Sicut in reditu Fratris & Co-Episcopi nostri Timothei gratulamus, ita eum commonente Dilectione tua cupimus irreprehensibilem reperiri. Quia meministi eum jamdudum fidelis Præsulis non habuisse constantiam, quando ei, ut damnati Dioscori nomen inter Altaria recitaretur, extortum est.* Ex Alexandrino Clero & Populo plures Chalcedonensem sui Patriarchæ Dioscori degradationem contumacissimè aversabantur. Hinc enim Sanctum Proterium, quem in illius adhuc viventis, & apud Gangras in Paphlagonia exulantis, locum Orthodoxi consecraverant, illi crudelissime in quinta sancta feria, in ipso Baptisterio trucidarunt. Hoc ipsum sibi metuens Proterii Successor Timotheus Eutychianis Dioscori dilectoribus benignissimum se exhibuit, & ad ipsos placandos damnati ac hæretici hominis nomen reddidit sacris Ecclesiæ Tabulis, atque ita professus est ipsum, & vivum & mortuum, fuisse semper legitimum Episcopum, ac iniquè damnatum. Existimabat esse dispensatoriam pacis ac publicæ quietis fibulam. At erat gravissimum ac varium delictum. Manifesta damnatio Chalcedonensis Synodi, & contagiosa communio cum hæretico nomine. Hinc ipsum Simplicius graviter increpavit, minatus graviora: Degradationem. Verùm ille prævenit Justitiam, errorem agnovit & correxit, rasit Dioscori nomen, humiliter postulavit veniam, pollicitus meliora. Et suis precibus adjutorem adhibuit Acacium Constantinopolitanum Episcopum, tunc adhuc sanum & integrum, ideoque verbo & opere pontentissimum apud Romanam Ecclesiam. Ambo profitebantur ad ipsam spectare istud judicium. Hinc enim de Timotheo Pontifex dicit: *Pristini non immemor Instituti.*

Ex eodem Canone Orientales Archi-Mandritæ & Monachi adversùs Anthimum Trapezuntis Episcopum, qui hæretico Theodoræ Imperatricis favore nixus semetipsum in Regiæ civitatis Cathedram intruserat, & occultè fovebat Eutychianam hæresim, scripserunt ad Imperatorem Justinianum: *Misit Deus huic civitati Agapetum, Pontificem antiquæ Romæ, in depositione Anthimi, tamquam olim Petrum Magnum Apostolum Romanis in depositione Simonis præstigiatorum. Iste verò honorabilis vir, sciens per libellos plurimorum nostrorum ea, quæ inique contra Ecclesias præsumpta fuere, ea ipsa visu semel accipiendo, neque ad visum susci-*

pere voluit Anthimum, furentem adversùs Canones, sed hunc justè ejecit de Sacerdotali Sede hujus civitatis, & opitulante ac adjuvante Catholicam fidem ac Divinos Canones vestro Imperio, præfecit ipsi Ecclesiæ Sanctissimum Mennam rectæ fidei, & pudicæ vitæ, & honestæ conversationis, & infirmantium in injuncta sibi dispensatione approbatissimum. Præterea rursus de Anthimio libellos, & Episcopi Palæstini in civitate congregati, & alii Orientales, & Legati aliorum Pontificum, & nos ipsi postulavimus Anthimum Episcopum Trapezuntinum, quæ perpetravit, facere per libellum nota Sedi Apostolicæ, & liberare se ipsum ab omni hæretico errore, & proficisci ad Ecclesiam Trapezuntinam: Aut si hoc non velit, finaliter condemnetur, & omni dignitate & operatione Sacerdotali nudetur, sicut Sanctus Cælestinus fecit contra impium Nestorium.

Affirmant varia. Primò, quod Sanctus Agapetus Pontifex Constantinopolim venerit ad Imperatorem Justinianum. Occasionem & scopum exponit in Breviario Liberatus Diaconus. Secundò, quod tùnc præfatus Anthimus incubaret Constantinopolitanæ Ecclesiæ, homo versutus ac dolosus. Etenim licet pessimus Eutychianista, putatus fuit tantus Catholicæ fidei Assertor, ut in Constantinopolitana Collatione fuerit unà cum Hypatio Ephesino, Demetrio Philippi-Cæsaræensi, & aliis sanctissimis Episcopis assumptus ad disputandum contra Episcopos Severianos. Tertiò, quod hæc ùtcumque sciens Pontifex hominem statim aversatus fuerit, nequidem dignatus admittere ad suum conspectum. Quartò, quod hæc omnia videntes, & hac optima occasione usi Orientales Archi-Mandritæ ac Monachi, Agapeto exhibuerint libellos supplicantes ex Regiæ civitatis Throno Anthimum hæreticum ejici, ac imponi virum orthodoxum, verum Episcopum & Pastorem. Quintò, quod Agapetus libellos & causam admiserit, suumque Tribunal in ipsa Regia civitate erexerit, judicialiter procedens contra Anthimum. Sextò, quod ipsum propter illegitimum contra Canones transitum dejecerit, atque ita ex Constantinopolitano Patriarcha jusserit denuò esse Trapezuntinum Episcopum. Septimò, quod mox in ejus locum propriis manibus consecraverit Mennam Presbyterum, Præfectum pauperibus infirmis. Octavò, quod tùnc Monachi non cessaverint, sed adversùs ipsum perrexerint agere, uti contra hæreticum. Nonò, quod hanc Actionem non apud Amasenum Episcopum, Trapezuntini Metropolitam, instituerint, sed continuarint apud Agapetum. Decimò, quod hæc omnia non soli ipsi Archi-Mandritæ ac Monachi egerint, sed insuper plures Hierosolymitani, ac Antiocheni Patriarchatus Episcopi, nec non & ipse Imperator Justinianus.

Ex quibus discimus præsertim tria. Primò, quod prima de Constantinopolitani Patriarchæ promotione ac excessibus cognitio privativè spectet ad solum Pontificem. Secundò, quod Papa, dum illum degradat, suo jure possit consecrare Successorem: Tertiò, quod etiam prima de aliis, tàm Provincialibus quàm Metropolitis, Orientalium Episcopis cognitio, licet fieri possit per Patriarcham & Metropolitam; devolvi possit etiam ad Papam. Quod sit alternativum jus, ideoque accusator habeat electionem præsertim in causa fidei. Et hinc novus Patriarcha Mennas unà cum Romanæ Ecclesiæ Apocrisariis ac Legatis perrexit adversùs Anthimum, & uti hæreticum degradavit. Etiam Severum Antiochenum, Petrum Apamæensem, ac Zoaram Monachum. Quæ omnia Mennas suæ Sedis authoritate palàm non potuit, sed propter adsidentes Legatos Romanæ Ecclesiæ. Ita ipse in sua Synodo est assiduè professus. Et Synodalia Acta profitentur Sanctum Cœlestinum Pontificem ista sua authoritate egisse in Nestorium, ac ipsum degradasse. Quod ipsum constanter professa est Ephesina Synodus.

Quod eadem potestate in cunctos Romani Patriarchatus Metropolitas non solus Damasus sit usus, sed omnes etiam Successores constanter uti perrexerint, ostendi possit multis, in superiori capite non adductis, aliis exemplis. Quod ista forma in Gallicanis Ecclesiis usque ad barbaros Reges constanter viguerit, lucet ex Decretis Sancti Hilari Papæ. Etenim nescio quis Hermes, ad Biterrensem Ecclesiam electus & consecratus, & ab ipsa iniquè rejectus, nescio quo iniquo modo invasit, aut impositus fuit in Cathedram Narbonensis Metropolis. Hinc ad Leontium Arelatensem Archi-Episcopum suum in Gallia Vicarium, Hilarus scripsit: *Miramur Fraternitatem* Epist. 1.
tuam ita legis Catholicæ immemorem esse, ut quæque iniqua, & contra Patrum nostrorum Statuta in Provincia, quæ ad Monarchiam tuam pertinet, si ipse aut non vis aut non potes, etiam nec nos silentii tui taciturnitate permittas corrigere. Compendio exponit Hermetis excessum, & adjungit: *Quam rem decuerat Sanctitatem tuam, ut nobis è vestigio indicares.* Affirmat quod Leontius debuerit Hermerem aut statim corrigere per vices Apostolicas, aut certè corrigendum referre Pontifici. Nempè quia Hermes erat Metropolitanus. Undè & Pontifex ipsum correxit. Etenim dispensatoriè confirmavit in Narbonensi Cathedra, sed sub hoc pœnali moderamine: *Ei qui nùnc Ecclesiæ Narbonensi præsidere permittitur, Ordinandorum Episcoporum, ob hæc, quæ pravè facta sunt, sustulimus potestatem, quam ad fratrem & Co-Episcopum nostrum Constantium, Uceticæ Ecclesiæ Antistitem, quia ævo honoris Primas esse dicitur, pertinere censuimus.* Tractavit Hermetem, quomodo à Bonifacio & Cœlestino, & nescio quo alio Pontifice tractatos Epist. 8.
fuisse Antonium Fussalensem, & tres alios in Mauritania Cæsaræensi Africanos Episcopos, testatur in litteris ad laudatum Cælestinum Sanctus Augustinus. Ejus Metropoliticam potestatem Epist. [illegible]
insigniter circumscripsit & mutilavit. Etiam Mamerti Viennensis Metropolitæ contra Arelatensem Metropolim excessus, quod Leontius Vicarius in hac causa esset pars, ideòque congruè non posset Judicem induere, Diensis Ecclesia retulit ad Hilarum, & ipse illum judicavit, compescuit, atque correxit.

Etiam nata inter Æonium Arelatensem & Hesychium Viennensem de Metropolici juris limitibus ac modo controversiam isti ipsi Metropolitæ retulerunt Romam, & Symmachus Pontifex hæc

hæc Æonio rescripsit: *Ne facilè alterius partis absentia præjudicialiter videamur aliqua decrevisse, id magis duximus ordinandum, ut Fraternitas tua competenti tempore de Ecclesiastico ordine instructum non moretur de omni causa dirigere, qui apud nos totius veritatem causæ competenter alleget, quatenùs pertractatis omnibus, quod statuendum est, sub deliberationis robore sanciatur. Illud etiam Dilectionem tuam facere debere præcipimus, ut Fratrem & Co-Episcopum nostrum Viennensis urbis Antistitem misso Nuntio & scriptura commoneat, ut is quoque constitutis diebus hominem proprium dirigat, qui partis ejus allegationes competenter insinuet, ut depromptis ab utraque parte suggestionibus, quæ in perpetuum servanda sunt, securiùs disponantur.* Ecce non dumtaxat ad Retractatorium appellatę causę Judicium, sed etiam ad primam Instantiam Pontifex utrumque Gallicanum Metropolitam, aut certè ipsorum Vicarios evocabat Romam, atque illic discutiebat causam, ac definiebat. Et quod nemo tùnc intercesserit Gallicanus Episcopus, lucet ex superiùs adducta Sancti Aviti ad Romanos Senatores epistola. Sanctus namque Avitus fuit Hesychii Successor & filius, ideoque omnia scripsit ex Patris sui sensu. Plura sunt istiusmodi Gallicana exempla.

Proindè certum ęst, quod injecta per barbaros Reges calamitas cœperit hanc Apostolicam formam mutare. Hinc mutationem meritò proscripsit, & avitos Canones reduxit Imperator Carolus Magnus. Quin & antè Imperium, dum Tilpinum admovit Rhemensi Throno, istius Ecclesiæ Privilegia, in Sancto Rigoberto per Carolum Martellum graviter læsa, curavit per Adrianum primum Pontificem innovari & confirmari: Inter quæ erat, quod Rhemensis Archi-Episcopus per nullum, nisi per ipsum Romanum Pontificem, posset judicari. Pontificium Diploma exstat apud
ib. 2: Flodoardum in historia Rhemensis Ecclesiæ. Sic
ap. 17. Caroli Successor & filius Ludovicus Pius Fortunatum Gradensem Archi-Episcopum, licet læsæ Majestatis reum, Romam misit à Papa judicandum.
824. Ita habes apud Annales Eginardi. Hinc & Theonis-Villana Synodus Ebbonem Rhemensem Archi-Episcopum, quod non nisi per Papam aut ejus Vicarios judicari posset, induxit ad cedendum Episcopatui. Ita docent Acta de ejus depositione. Posterioribus etiam sæculis Sanctus Thomas, Cantuariensis Archi-Episcopus & Martyr, dum à suis Suffraganeis & Regni Proceribus damnaretur, proclamavit adversùs Attentatum, contestans esse inauditam audaciam.
ib. 1. Exstat Alexandri III. Pontificis ad istum Athle-
pist. 40. tam epistola, qua constanter affirmat istud judicium contra Patrum Statuta, contraque Divinas ac humanas leges fuisse præsumptum.

Omittere non possim Magnum Gregorium. Fuit rigidissimus Apostolici hujus Canonis observator ac executor. Etenim Sardiniæ Episcopis serió præcipiens, ne sine sui Metropolitæ Formata quoquam irent, adjungit: *Nec eum postponere in ali-*
. 7. *quo præsumatis, excepto si, quod non optamus, contra*
ic. 2. *eundem Metropolitanum vestrum aliquid causæ vos*
ist. 8. *habere contingat, ut ob hoc Sedis Apostolicæ judicium requiratis.* Etiam quidquid contra Maximum Salonitanum Episcopum, Dalmatiæ Metropolitam potenter egit, egit in prima Instantia. Eodem modo nisi sacrarum Jussionum violentia obstitisset, parabat agere in Severum Gradensem. Et Adrianum, Thebanæ in Thessalia civitatis Episcopum, nec per Larissæ Metropolitam, nec per ipsum primæ Justinianæ Primatem, sed per solam Apostolicam Sedem aut ejus Delegatos judicari voluit, eò quod illum ac ejus Ecclesiam Pelagius II. exemisset ab omni eorum potestate, ac suæ Sedi immediatè supposuisset. Ejus ad Joannem Larissæ Metropolitam verba sunt lucida: *Decernimus ut Fraternitas tua ab Adriano, Ecclesiaque ejus omnem ante-habitæ suæ potestatem jurisdictionis abstineat, & secundùm Scripta nostri Decessoris, si causa vel fidei, vel criminis, vel pecuniaria adversùs præfatum Consacerdotem nostrum potuerit evenire, vel per eos qui sunt vel fuerint in Regia Urbe Responsales, si mediocris est, quæstio cognoscatur; vel huc ad Apostolicam Sedem, si ardua est, deducatur, quatenùs nostræ Audientiæ sententia decidatur.* Ex quibus omnibus lucidissimè patet laudatam Imperatoris Gratiani legem non hæ- L.2.Judic.
sisse in sola persona Sancti Damasi, sed fuisse 11.Epist.7
perpetuam Interpretem ac executricem Canonis Apostolici.

Ista lex, licet pro sola Occidentali Ecclesia emanaverit, attamen etiam apud Orientales quoad illam partem, quæ apud ipsos servari poterat, semper fuit in summa reverentia ac plena obedientia. Nempe quoad illam partem, quæ degradatum, & contumaciter parere reluctantem, Episcopum deportari mandat ad centum ab ista civitate milliaria. Hanc enim partem omnino respexit Theodoretus Cyrensis Episcopus, dum ab Ephesino Latrocinio degradatus scripsit ad Anatolium Patricium: *Magnitudinem tuam obtestor, hanc à Victore Augusto gratiam petat, ut habitare me saltem jubeat in Monasterio nostro, quod à Cyrensi civitate abest millibus centum & viginti.* Omnino loquitur ex sensu, & juxta observantiam Orientalis Ecclesiæ. Et hinc istam pœnam, Epist. 119.
quod esset obnoxia incommodis, Imperator Justinianus commutavit in clausuram intra aliquod Monasterium. Et istud etiam pro Orientali præsertim Ecclesia. Eandem Legis partem ad Africanæ Ecclesiæ preces innovarunt Imperatores Arcadius & Honorius. Ob frænandam turbulentiam Equitii, apud Diarætorum Hipponem Episcopi. Palam supponunt legem usque tunc mansisse in pleno vigore, ideoque & stabilierunt ejus executionem. Eandem legis partem laudat, ac in Gallia semper viguisse, nec non & Magnum Papam Leonem eadem adversùs Eutychetem hæresiarcham fuisse usum, affirmat in litteris, quas ex Duziacensi Synodo, ac ex Caroli Calvi Francorum Regis nomine scripsit ad Adrianum II. Pontificem, Hincmarus Rhemensis. Ista legis Actor. 6.
pars fuit omnino nova, fundata quidem in antiquis Romani Imperii moribus, in nullo tamen Canone; at vero altera ejus pars omnino fuit Apostolici Canonis executrix: Et adeo semper apud omnem Romanum Patriarchatum viguit,

ut ejus innovatio nunquam debuerit postulari à Principe. Quo igitur fuco dici possit fuisse limitata ad personam solius Damasi?

CAPUT X.

Examinantur alia Romanarum è Gallia Appellationum Exempla.

PAschasius Quesnellus hæc iterum scribit: *Majoris momenti est Proculi Massiliensis Episcopi causa, cujus ad se traxisse etiam primam cognitionem Zozimus Pontifex dicitur instante Patroclo Arelatensi, cujus & studio depositus est. Hoc Illustrissimus Petrus de Marca dicit actum esse Romæ post Gratiani legem promulgatam, quæ Romani Pontificis judicio commiserat Metropolitanos. Quidquid sit de hac lege, non est cur nos Zozimi conatus iste plurimùm sollicitet. Primùm enim ex solo Facto jus nasci cuiquam non potest, præsertim cum repugnantes & contradicentes habet adversæ partis Patronos. Deinde Zozimi Factum Appellationum jus nequaquam attinet, neque ex Sardicensibus Canonibus patrocinium trahere potest. Hi enim nec de prima cognitione, nec de Appellatione quidquam habent, sed de sola causæ in Provincia ipsa retractatione procuranda. Tertiò, etsi nolumus epistolis Zozimi fidem derogare, nihilominus totius istius negotii ratio non satis perspecta habetur, quæ non nisi ex his epistolis innotescit. Cum enim authoritatis Sedis suæ amplificandæ studio plurimùm laborasse convincatur ex Africanis monimentis, non temerariè conjicimus eandem Repulsam passum in Galliis Zozimum, quam in Africa.* Honorat Zozimum, uti supra honoravit Magnum Leonem: Affirmat ipsi circa Apostolicæ Sedis jura non esse credendum. Et Romanas appellationes tunc non viguisse in Gallia.

Rei series est paucis exponenda. Solidam Narbonæ Provinciam Magnus Constantinus videtur divisisse in Viennensem & Narbonensem. Priorem Magnus Theodosius, aut ejus Antecessor Gratianus creditur subsecuisse in Viennensem & secundam Narbonensem. Eodem tempore emerserunt Maritimarum Alpium Provincia, & Provincia Alpium Grajarum. Et sic Massilia evasit in Metropolim. Rationem adducit in litteris ad Græcum Massiliensem Episcopum Apollinaris Sidonius: *Jam non primi*, utique vos Massilienses, *Comprovincialium cœpistis esse, sed ultimi.* Massilia ante istam Provinciarum divisionem fuerat Viennensis Provinciæ prima civitas, prima Episcopalis Sedes, primus Thronus. Hinc per divisionem profecit in Metropolim, ideoque Proculus Episcopus se prætendit ac gessit Metropolitam. Prætendit civitatem suam ex ista divisione profecisse non dumtaxat in civilem Metropolim, sed insuper in Ecclesiasticam. Nec carebat fundamento. Hac enim via etiam Turonum, Senonum, Remensium, & plures intra ipsam Galliam civitates ita profecerunt. Verùm Arelatensis Ecclesia, antiqua totius Narbonæ Metropolis, potenter intercessit. Et tandem causam deduxit ad Synodum Taurinensem, à qua emanavit hæc sententia. *Cum vir Sanctus Proculus, Massiliensis civitatis Episcopus, se tanquam Metropolitanum Ecclesiis, quæ in secunda Provincia Narbonensi positæ videbantur, diceret præesse debere, atque per se Ordinationes in memorata Provincia summorum fieri Sacerdotum, siquidem adsereret easdem Ecclesias vel suas fuisse, vel Episcopos à se in eisdem Ecclesiis ordinatos; & è diverso ejusdem Regionis Episcopi*, utique spectantes & permanentes ad Arelatensem Cathedram, *aliud defensarent, ac sibi alterius Provinciæ Sacerdotem præesse non debere contenderent, id judicatum est à Sancta Synodo, contemplatione pacis atque concordiæ, ut non tam civitati ejus, quæ in altera Provincia sita est, cujus magnitudinem nesciremus, quàm ipsi potissimùm deferretur, ut tanquam Pater Filiis honore Primatus adsisteret. Dignum enim visum est, ut quamvis unitate Provinciæ minimè tenerentur, constringerentur tamen pietatis affectu. Hæc igitur ipsi tantùm in diebus vitæ ejus forma servabitur, ut in Ecclesiis Provinciæ secundæ Narbonensis, quas vel suas Parochias, vel suos Discipulos constiterit fuisse ordinatos, Primatus habeat dignitatem.* Fuit interlocutoria sententia: Lata ab extraneis Judicibus.

Hæc Synodus passim creditur celebrata ad quarti Sæculi annum nonagesimum septimum, atque ita Arelatensi Ecclesiæ tunc præsidebat Constantius. Et unà cum Proculo possit Synodo adfuisse. Quidquid sit, acquievit sententiæ. Acquievit & Successor Heros. Verùm hujus Successor Patroclus appellavit ad Zozimum Pontificem, & Romam accessit. Lucet ex quinta Pontificis ad ipsum epistola: *Quid de Proculi damnatione censuerim, tenet conscientia tua, cum meo interesses examini. Nec te Gestorum nostrorum authoritas latet, vel Scriptorum, quæ de ipsius damnatione per terrarum diversa loca direximus.* Patroclus armabatur authoritate Constantii Imperatoris: Nam per ipsum, adhuc Magistrum militum in Gallia, intrusus fuerat in Arelatensem Cathedram. Hinc à Zozimo impetravit varia. Primò evocationem Proculi ad Urbem. Lucet ex tertia Pontificis epistola: *Multa contrà veterem formam Proculus usurpasse detectus est in Ordinationibus nonnullorum indebitè celebrandi, quas proximè numerosa cognitione discussimus, licet ipse diu exspectatus, fastidiosè ferens sibi inducias attributas, convenire dissimulet.* Proculus ergò etiam post impetratas inducias non comparuit. Hinc Patroclus secundò obtinuit cassationem Taurinensis Judicii. Pergit enim Pontifex in eadem epistola: *Attamen illa præsumptio nos admodum movit, quod in Synodo Taurinensi, cum longè aliud ageretur, in Apostolicæ Sedis injuriam subripiendum putavit, ut sibi Concilii illius emendicata obreptio præstaret ordinandorum veluti Metropolitano, in Narbonensi secunda Provincia potestatem.* Patroclus tertiò impetravit suæ Sedi restaurari plenum Metropoliticum jus in totam, prout olim fuerat, Narbonæ Provinciam. Lucet ex prima Zozimi epistola: *Jussimus præcipuam, sicuti semper habuit, Metropolitanus Episcopus Arelatensium civitatis in ordinandis Sacerdotibus teneo.*

Lib. 7. Epist. 7.

teneat authoritatem. Viennensem, Narbonensem primam, & Narbonensem secundam Provincias ad Pontificium suum revocet. Tacet Maritimarum & Grajarum Alpium Provincias: Quod cuncti ipsarum Episcopi obedirent Patroclo, & nullus præsumeret se Metropolitanum. Patroclus quartò impetravit Proculi, hisce Decretis contumaciter refragantis degradationem.

Ex quibus lucet Paschasium Quesnellum hic variè labi. Primus lapsus est, quod Zozimus in hac causa non respexerit ad laudatam legem Imperatoris Gratiani. Eum respexisse evincunt hæc ipsius adducta verba de Taurinensi Judicio: *In Apostolicæ Sedis injuriam Proculus subripiendum putavit.* Synodum manifestè arguit, quod Metropoliticas, ideoque Apostolicæ Sedi reservatas, causas judicando in Apostolicam authoritatem impegisset. Eandem legem respexit in litteris ad Viennensis ac Narbonensis Provinciæ Episcopos Sanctus Papa Cælestinus: *Massiliensis Ecclesiæ Sacerdotem, qui dicitur, quod nefas est, in nece fratris taliter gratulatus, ut huic qui ejus sanguine cruentatus advenerat, portionem cum eodem habiturus occurreret, vestro audiendum Collegio delegamus.* Agit de Proculo. Rem elucidat Prosper in Cronico: *Patroclus Arelatensis Episcopus à Tribuno quodam Barnabo multis vulneribus laniatus occiditur. Quod facinus ad occultam jussionem Felicis Magistri militum referebatur.* Inimici mors placuit Proculo. Hinc percussori Barnabo, manibus adhuc cruento, gratulabundus occurrit, & invitavit ad mensam. Pontifex agit de secunda Narbonensi Provincia. Et ipsi non soli, sed simul Viennensi Provinciæ delegat hanc causam Proculi: Quod nempè ille esset Metropolita, ideoque ejus prima Instantia ex Gratiani Edicto spectaret ad Sedem Romanam. Fateor tamen Zozimum ex isto non processisse Edicto. Ejus quippè Judicium non fuit prima cognitio, sed Retractatoria. Quare secundus Quesnelli lapsus est, quod hoc Zozimi Factum non tangat jus Appellationum. Clarum est hanc causam fuisse appellatam.

Reponit ille Proculum nec comparuisse ad Romanum tribunal, nec obtemperasse sententiæ, nec cessasse ab exercitio Metropoliticæ potestatis, nec agnovisse aut curasse degradationem, sed in consecrandis Episcopis etiam tunc processisse. Quæ omnia esse verissima censet ex Zozimi epistolis. Ab ipsa Romana Ecclesia probatam ejus contumaciam. In adductis enim verbis Cælestinus Pontifex ipsum agnoscit pro Massiliensi Episcopo, ejusque causam delegat adunandæ Synodo duarum Provinciarum. Respondeo Proculo evenisse, quod Acacio Constantinopolitano Episcopo, per Joannem Alexandriæ Patriarcham appellato Romam, evenisse testatur in data contra illum sententia Felix III.: *Ad libellum fratris & Co-Episcopi mei Joannis, qui te gravissimis objectionibus impetivit, in Apostolica Sede secundùm Canones diffidens, objecta firmasti.* Attamen Proculi contumacia fuit longè inferior. Timuit enim authoritatem Imperatoris Constantii, ideoque comparere non contempsit, sed non fuit ausus. Nec dubitandum est, quin postmodò se submiserit Apostolicæ Sedi, atque ita ab injecto per Zozimum vinculo solutus redierit ad gradum, reparatus in integrum Episcopum. Proculus enim fuit magnus Antistes, celebratus multorum Patrum elogiis. Factum istud existimo, dum Bonifacius Pontifex circumduxit Zozimi pro Arelatensi Metropoli judicium, ac à Lutubensi Ecclesia excitatus Hilarium Narbonensem Episcopum firmavit in dignitate Metropolitica supra primam Narbonensem. Idem Pontifex à Taurinensi Synodo sancitum, & à Zozimo exsufflatum, Metropoliticum Jus reparavit Viennensi Ecclesiæ. Patet ex Sancti Cęlestini ad Narbonensis ac Viennensis Provinciarum Episcopos litteris: *Juxta Decreta Canonum, unaquæque Provincia suo Metropolitano contenta sit, ut Decessoris nostri data ad Narbonensem Episcopum continent Constituta, nec usurpationis locus alicui Sacerdoti in alterius concedatur injuriam. Sit concessis sibi unusquisque contentus limitibus. Alter in alterius Provincia nihil præsumat.* Loquitur de utraque Narbonensi Provincia. Etenim generatim scribit *ad Episcopos Narbonenses*. Item *ad Viennenses Episcopos*. Et singulis his Provinciis reddit & firmat suum Metropolitam. Et asseverat se sancire ex Decreto Antecessoris Bonifacii, atque ita testatur hunc ista omnia sibi præformasse.

Tùnc igitur & Proculus refugit ad laudatum Bonifacium, questus est de Zozimi Judicio, exposuit causas suæ non comparitionis, & impetravit non dumtaxat sui gradus reparationem, sed insuper dignitatis Metropoliticæ. Hinc Cælestinus ipsum agnovit ut Metropolitam atque canonicum Episcopum, & primam de ejus crimine cognitionem delegavit propriæ ipsius Provinciæ. Certè si fuisset Provincialis solummodò Episcopus, Provinciæ Synodus ad ipsum de tanto crimine discutiendum atque damnandum non indigebat delegata authoritate Sedis Apostolicæ. Proindè Proculus non ad Romanas Appellationes spernendas recalcitravit Zozimo, sed ad evadendum ejus non æquum pro Patroclo Judicium. Credidit Zozimum pro Patroclo sentire cum Augusto Constantio. Et ejus suspicio non caruit fundamentis. Hinc à Bonifacio consecutus est plenam gratiam.

Paschasius Quesnellus prosequitur: *Ex ejusdem Papæ Zozimi epistolis discimus alios aliquot Episcopos in Galliis sententiam excepisse, quos inter Lazarus Aquensium Episcopus, & Ursus, cujus Sedes ignota, numerantur. Nullius tamen appellationem legimus. Tantum abest, ut primam sententiam in illos ferre adgressus sit Romanus Episcopus. Ita ut Patrocli improbitati ac audaciæ tribuendum sit, quod primum in Proculi negotio tentatum est. Nam veritus ne Ordinationem ejus, sacris Canonibus contrariam, in irritum mitterent Gallicani Episcopi, Romani Pontificis gratiam & favorem sibi variis artibus conciliavit, spemque fecit maximè authoritatis ejus in Galliis magis promovendæ: Quam occasionem avidè arripuit Zozimus, ut impervium hactenùs hujusmodi consuetudini ac moribus Galliarum circa Episcoporum judicia, aliarumque rerum administrationem, tandem aliquando pervium haberet. Quod tamen eo, quem optabat, exitu caruit.*

Errores varii. Primus est, quod nullam hic lega-

legamus Appellationem. Etenim manifestum est, quod Patroclus à Taurinensis Synodi judicio Romam provocaverit. Secundus error est, quod nulla hìc item appareat prima Romani Pontificis sententia in Gallicanum Episcopum. Etenim apparet criminalis causa Proculi Metropolitæ Massiliensis, Synodo delegata per Cælestinum Pontificem:* Hæc delegatio est omninò prima cognitio, seù fieri non potest, nisi per primæ cognitionis Judicem. Tertius error est, quod ista Appellatio sit primum Attentatum in Gallia, tribuendum Patrocli improbitati atque audaciæ. Etenim nemo tunc Gallicanus Episcopus, nullus antiquus Scriptor Patroclum hic arguit attentatæ novitatis. Sunt novissima Paschalii Quesnelli Dogmata. Patroclus egit juxta antiquum Canonem & morem totius Ecclesiæ. Quartus error est, quod Patroclus timuerit suam Episcopalem creationem rescindi à Gallicanis Episcopis. Ipse enim erat supremus Galliæ, & quidem Imperatoris Constantii authoritate armatus Metropolitanus, ideoque ab isto metu liberrimus. Et ejus Ordinatio erat ambigua. Gallicani Episcopi qui Martiani Arelatensis Metropolitæ dubiam hæresim non præsumpserant invadere, quomodo invasissent dubiam Patrocli promotionem? Ipsam invadere debuerant in primis annis. Certè Constantius tùnc solummodo erat Magister militum. Qua fiducia, qui tunc timuerant, sub ejus Imperio cœperunt à Patroclo timeri? Proindè Patroclus non ex isto metu, sed ex suo plenæ Metropoliticæ dignitatis ambitu, ac ex plena in novum Constantii Imperium fiducia provocavit Romam, & causam obtinuit. Quintus error est, quod Patroclus variis artibus Zozimi gratiam sibi conciliarit, & spem fecerit Apostolicæ authoritatis per Galliam promovendæ. Hæc omnia sunt frivola figmenta. Patroclus nullam artem impendit, nisi solam authoritatem amici Principis.

Videamus causam Lazari Aquensis Episcopi. Ipsi Quesnellus jungere debuerat non ignotæ Sedis Ursum, sed Herotem Archi-Episcopum Arelatensem. Hos enim Zozimus passim jungit. Et ipsi se junxerunt. Videntur simul appellasse Romam, aut sanè appellationem fuisse simul prosecuti. Simul profecti sunt in Palæstinam, aut certè simul isthic vixerunt. Isthic hæresiarcham Pelagium simul accusarunt, & traduxerunt ad Diospolitanam Synodum. Zozimus Pontifex in litteris ad Africæ, Galliæ, ac Hispaniæ Episcopos hæc scribit de Lazaro: *Lazarus, dudùm in Taurinensi Concilio gravissimorum Episcoporum sententiis pro Calumniatore damnatus, cum Briccy innocentis Turonensis Episcopi vitam falsis objectionibus appetisset, post verò indebitum ab eodem Proculo, qui inter cæteros in Synodo damnationis ejus adsederat, Sacerdotium consecutus, à quo se ipse vitæ suæ conscientia, datis litteris in abdicationem sui, spontè submovit.* Affirmat tria. Primò, Proculum adfuisse Taurinensi Concilio. Secundò, Lazarum, adhuc Clericum, ob patratas in Briccium Antistitem calumnias fuisse damnatum. Tertiò, ab ipso damnatore Proculo postea fuisse consecratum Episcopum ad Aquensem Ecclesiam. Proculus tunc agebat Metropolitam istius Provinciæ, ideoque credendus est solvisse istud vinculum, & Lazarum solutum consecrasse. Quidquid sit, Lazarus Episcopus fuit denuò degradatus, admisit sententiam, & propriæ manus subscriptione confirmavit. Aut certè degradari timens à Synonodo, prævenit Judicii infamiam, ac semet ipsum degradavit. Zozimus adjungit & aliud, Proculo & Lazaro commune crimen, patratum in Episcopali Consecratione Ursi atque Tuentii: *Hic multa concurrunt. Improborum & damnatorum Ordinatio, prætermissio Metropolitani, & Lazarus in consortio illicitæ Ordinationis adscitus.* Arguit Proculum de tribus. Primò, quod damnatos ac irregulares homines consecraverit in Episcopos. Deindè, quod Metropolitica Patrocli jura invaserit. Tertiò, quod intrusum Lazarum sibi fecerit in ista Consecratione adsistere. De Herote autem scribit Prosper in Chronico: *Heros, vir Sanctus, & Sancti Martini discipulus, cum Arelatensi Oppido præsideret Episcopus, à Populo ejusdem civitatis insons, & nullis insimulationibus noxius, pulsus est, inquè ejus locum Patroclus ordinatur, amicus & familiaris Constantii, Magistri militum, cujus per ipsum gratia quærebatur. Eaque res inter Episcopos illius Regionis magnarum discordiarum materia fuit.*

Plura de his scribit Zozimus Pontifex in litteris ad Africanos Episcopos: *Patuit Herotem & Lazarum inobservatis Ordinationibus, Plebe Cleroque contradicente, ignotos, alienigenas, intra Gallias Sacerdotia vendicasse, quibus se ipsi propria abdicavere sententia, nosque, licet & alia, tamen eorum pœnitudinem secuti, Sacerdotali eos loco, & omni communione submovimus.* Et in alia ad eosdem epistola: *Itanè, Fratres dilectissimi, ad aures stras, qui sint isti turbines Ecclesiæ vel procellæ, nec opinione pervenit? Itanè vos latuit vita horum atque damnatio? Sed quamquam specialis illos Apostolicæ Sedis authoritas omni communione submoverit, discite & in hac epistola, licet strictim, hominum mores. Vetus Lazaro consuetudo est innocentiam criminandi. Per multa Concilia in Sanctum Brittium, Co-Episcopum nostrum Turonicæ civitatis, Diabolicus accusator inventus est. A Proculo Massiliensi in Synodo Taurini Oppidi sententiam calumniatoris excepit. Ab eodem Proculo fit post multos annos Sacerdos, Tyrannici Judicii defensor, civitatis Aquensium. Cumque contra iret afflicta civitas, in ipsum penetrale & Sacerdotale solium, sanguine innocentis penè respersum, irrupit. Stetitque in eo hactenus umbra Sacerdotii, donec Tyranno staret imago Imperii. Quo loco post internecionem Patroni spontè se exuit, & propria cessione damnavit.* De Herote verò omnia similia: *Idem Tyrannus, Patronus cædis, turbæ presbyterorum, contradicentium vinculu & custodiæ, & totius civitatis afflictio.* Similis pœnitentia de abdicatione Sacerdotii. Et tandem concludit: *Ubi Heros, ubi Lazarus?* Erubescenda factis & damnationibus nomina. Adducta de Lazaro verba, quidam Codices sic legunt: *In Sacerdotale solium, sanguine respersum, penè adhuc innocentis Decessoris, fretus Tyranni patrocinio irrupit.*

Ad Domini annum quadringentesimum octavum scribit Prosper in Chronico: *Constantinus ex*

inf.

infima militia, ob solam speciem nominis in Britannia Tyrannus exoritur, & ad Gallias transit. Et ad ejusdem sæculi annum duodecimum: *Constantinus per Honorii Duces Constantium & Ulfulam apud Arelatense Oppidum victus & captus est.* Occuparat omnem ferè Narbonensem Galliam. Ei adhæserunt Heros & Lazarus. Et dum in Aquensem civitatem irrumperet, occisus fuit Episcopus, ac ejus in locum intrusus Lazarus, à Massiliensi Proculo. Eodem modo Heros fuit intrusus in Arelatensem Cathedram. Et hinc dum Tyrannum occidit, & istas civitates Imperio reddidit Militum Magister Constantius, utrumque istum Episcopum ejecit, ac Arelatensi Throno imposuit Patroclum. Et istos ambos fecit Synodaliter damnari. Hinc Zozimus dicit ipsorum Ordinationes fuisse inobservatas, factas Clero & populo contradicente, contradicentium quosdam fuisse conjectos in vincula & custodias, atque ita evenisse afflictionem totius civitatis. Et adjungit ipsos post ejectum Tyrannum cessisse Episcopatui, idque per propria manu scriptos abdicationis libellos.

Notanda sunt hæc Pontificis verba: *Nos, licet & alia, tamen eorum de se pœnitudinem secuti, Sacerdotali eos loco, & omni communione submovimus.* Et hæc: *Erubescenda factis & damnationibus nomina.* Item ista: *Grave fuit Lazaro & Heroti litterarum suarum pedissequos esse. An nesciebant Dilectionem vestram relaturam ad Sedem Apostolicam? Huc certò calumniæ compendio navigassent. Ubi de Episcopatu abdicando agitur, maria terrasque lustrant, nec ulla suffragia prætermittunt; ubi verò innocentium fama percellitur, otiosi & delicati, sive accusatores sive testes, in cubilibus & lectulis suis litteris abutuntur, & totam Africam universumque Tranquillum Catholicæ Serenitatis innubilant ad libidines suas duæ pestes.* Hinc discimus plura. Primò, quod Heros & Lazarus fuerint damnati à pluribus Synodis. Nempè à Gallicana & Romana. Secundò, quod hæc Romana Synodus fuerit celebrata per ipsum Zozimum. Tertiò, quod illi ad recuperandum Episcopatum lustraverint maria ac terras, nullaque prætermiserint suffragia. Nempè ab irrogata sibi per Militum Magistrum Constantium, ac ejus jussu congregatas Synodos ignominia appellarunt ac accesserunt Romam, & datas contra ipsos sententias Zozimus Pontifex probavit ac confirmavit. Romam appellarunt Patroclum. Et ab hac victoria, nec non à subsecuto Constantii Imperio hic animatus invasit Proculum Massiliensem, Simplicium Viennensem, aliosque novos intra Narbonensem Provinciam Metropolitas, nec non & ipsam Taurinensem Synodum, & omnia gloriosus obtinuit. Ethinc quartò discimus, quod hæ Romanæ in Gallia appellationes nequaquam à Patrocli improbitate ac audacia ducant originem. Patroclus Herotem ac Lazarum, hi sunt imitati suos Majores, secuti perpetuam Gallicanæ Ecclesiæ consuetudinem. Nempè apud illam semper viguit laudata per Sanctum Gelasium Pontificem in litteris ad Dardaniæ Episcopos Regula: *Ad Beati Petri Apostoli Sedem de qualibet Mundi parte Canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo est appellare permissus.* Hinc à Zozimo damnati, vel potiùs in priori damnatione confirmati Heros & Lazarus secesserunt in terram sanctam, acturi illic pœnitentiam, aut certè suam calamitatem apud Dominicæ passionis loca consolaturi. Isthic accusarunt Hæresiarcham Pelagium, & perduxerunt ad Synodum Diospolitanam. Quare istam accusationem modici fecit Zozimus. Nec sine fundamento. De quo quidquid sit, lucet Paschasium Quesnellum vana nobis prædicare.

Pergamus ad Ursum ac Tuentium. Zozimus in litteris ad Africæ, Galliæ, ac Hispaniæ Episcopos præfatur Majorum Constituta esse ex integro observanda, & pergit: *Sed nihil minùs ab Urso & Tuentio. Quorum unus assidua hujus Sedis medicina curatus, ad emendati erroris non potuit pervenire sanitatem. Alter verò antè aliquod annos objecta criminatione submotus, sicut civium Scripta testantur, vel Ingesta docuerunt, etiam ab eo gradum summi Sacerdotis accepit, à quo fuerat antè damnatus. Cæcus error in utroque, ut quod est potissimum in omnibus, nec velit aliorum de Tuentio, nec suam in Urso tenere sententiam. Sed fac ut honesti mores in omnibus essent, & probata suffragia, quid illud quod prætermisso Fratre nostro Patroclo, Metropolitano Episcopo Arelatensium civitatis, sine cujus authoritate, juxta Majorum Canones, nulla penitùs potuit Ordinatio celebrari, tumultuosè & turbidè indebitis Sacerdotia impinguntur.* Adjungit non solum Metropolitam, sed & Provinciales Co-Episcopos, itemque legitimum Ordinationis diem fuisse neglectos, & concludit: *Hic multa occurrunt. Improborum & damnatorum Ordinatio, prætermissio Metropolitani, nec non & Provincialium Sacerdotum, locorumque alienorum impudentissima usurpatio, nec saltem diei custodita solemnitas, & Lazarus in consortio illicitæ Ordinationis adscitus. Hæc omnia apud nos Gestis, testimoniisque discussa sunt. Atque utinam in Tuentio pravi tantùm mores, non etiam Priscilliana superstitio patuisset: Quæ Sedis hujus dudùm humanitas & misericordia in hoc illi consulere voluit, ut emendatior de cætero permaneret. Quod beneficium, penè præter exemplum sibi præstitum, si diligentius observare voluisset, erroris illum ante-acti oportuit pœnitere, non ita præcipiti impetu ad Sacerdotium festinare, ut nec diei veterem solemnitatem, quæ præcipuè custodienda fuerat, observaret, nec indebito loco crederet abstinendum. Qua de re ad Sanctitatem vestram, & per totum Orbem Scripta dreximus, nè Tuentium & Ursum in communione Ecclesiæ, in quocumque Ecclesiastico gradu, à qua in totum anathematizati sunt, suscipiendos esse ducatis. Dicuntur enim circulatores esse, quod nos ex sententiis agnovimus in eorum damnatione Sacerdotali authoritate prolatis, quas in diversis regionibus exceperunt.*

Ursi ac Tuentii Ordinatio videtur fuisse patrata à Proculo. Hoc suadet assumpta Lazari adsistentia. Ipsum Proculus habuit pro suo Suffraganeo. Quidquid sit, Pontifex affirmat varia. Primò, quod & Ursus & Tuentius fuerint malè morati. Secundò, quod ob malos mores fuerint discussi in variis Synodis, & damnati. Tertiò, Tuentius insuper fuerit Priscillianista. Quartò, Quod ob ista Synodaliter damnatus, refugerit ad

Sedem

Sedem Apostolicam, pœnitens supplicaverit gratiam, atque acceperit. Nempè ex Regula, quam in laudata ad Dardaniæ Antistites epistola prædicat Sanctus Gelasius: *Cuncta per Mundum novit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententiis ligata Pontificum Sedes Beati Petri Apostoli jus habeat resolvendi*. Quintò Zozimus affirmat illud beneficium fuisse singulare, ac penè præter exemplum. Nempè Priscillianistis usitata erat hæc regula: *Jura, perjura, Secretum prodere noli*. Hinc ipsis Romana Ecclesia non facilè credebat ac impendebat Reconciliationis gratiam. Pontifex sextò affirmat, quod etiam post hanc gratiam Tuentius non potuerit creari Episcopus; sed persistere debuerit in pœnitentia, atque ita promereri novam gratiam. Nempè lapsus in hæresim Clericus, licet pœniteret, ex antiqua disciplina manebat perpetuò irregularis. Per Reconciliationem purgabatur à culpa, non ab ista pœna. Septimò, Pontifex affirmat, quod Ursus, licet antea electus in Episcopum, potuisset legitimè excuti: Propter objecta crimina. Octavò, quod post hæc omnia fuerint prævaricatoriè intrusi in Episcopalem dignitatem. Nempè per alienum, immò per imaginarium Metropolitam, per cooperationem famosi Lazari, illegitimo die, cum contemptu Comprovincialium. Propter hæc crimina Patroclus Metropolita eos damnavit atque extrusit. Hinc Romam appellarunt ad Zozimum: Et nihil retulerunt, nisi suæ damnationem consecrationis, ejusque solemnem publicationem per omnes sub cœlo Ecclesias. Ex quibus iterùm lucet, non solum Patroclum tùnc appellasse Romam, sed hanc appellandi consuetudinem fuisse famosissimam apud omnes Gallicanas Ecclesias.

Superiùs injecta Briccii Turonensis Episcopi memoria docet nos duo. Primò, Lazarum fuisse calumniatorem Briccii. Authorem adeò firmiter confutæ calumniæ, ut Briccius ipsam nec per miracula potuerit diluere, sed propter eam fuerit degradatus atque ejectus, ac ejus in locum superordinatus primò Justinianus, deindè Armentius. Ista memoria secundò nos docet insignem
Lib. 2. c. 1. ejusdem degradati Briccii, utique Gallicani Episcopi, Romanam Appellationem. Etenim in Francorum historia scribit Sanctus Gregorius Turonensis Episcopus: *Briccius Romanæ Urbis Papam expetiit, flens & ejulans, atque dicens; Meritò hæc patior, quia peccavi in Sanctum Dei*. Utique Sanctum Martinum. *Et eum delirum ac amentem sæpè vocavi, cujus videns virtutes non credidi*. Et infra: *At Briccius Episcopus Romam veniens, cuncta quæ pertulerat Papæ refert. Qui ad Sedem Apostolicam residens, plerumque Missarum solemnia celebrans, inibi quidquid in Sanctum Dei deliquerat, deflendo diluit. Septimò igitur regressus anno à Roma, cum authoritate Papæ illius, Turonos redire disponit. Et veniens ad vicum, cujus nomen est Laudiacum, sexto ab urbe milliario, mansionem accepit. Armentius verò febre corripitur, & media nocte spiritum exhalavit. Quod protinùs Briccio Episcopo per visum revelatum est. Qui ait suis: Surgite velocius, ut ad tumulandum fratrem nostrum Turonicum Pontificem occurramus. Cumque illi venientes portam civitatis ingrederentur, ecce istum per aliam portam mortuum efferebant. Quo sepulto Briccius in Cathedram suam regressus est, septem postea feliciter vivens annos*. Regressus est ac feliciter sedit per Papæ authoritatem. Et hoc omninò est unum Romanarum Appellationum exemplum, quas in litteris ad Viennensis Provinciæ Episcopos laudat Magnus Leo.

CAPUT XI.

Discutiuntur alia per Paschasium Quesnellum adducta Exempla.

HÆc Paschasius Quesnellus: *Sub Bonifacii Pontificatu, qui Zozimo proximè successit, unica occurrit Maximi Valentini Episcopi causa, adversùs quem, cum à Valentinæ civitatis Clericis conventus esset, non ad se causæ cognitionem pertraxit, sed monuit à Comprovincialibus instruendum esse judicium*. Maximus erat *involutus Manichæi caligine*. Constabat ex *Gestis Synodalibus*. Erat *commissis involutus undique flagitiis*. Ita solent Manichæi. Et propter hæc fuerat apud *sæcularium quoque Judicum Tribunalia subditus quæstionibus, quod in vili quoque persona turpissimum est*. Præterea *ex prolatis in medium Gestis* asserebatur damnatus homicidii. De hoc Episcopo scripsit ad Patroclum Arelatensem, aliosque septem in Gallia Provinciarum Episcopos Sanctus Bonifacius: *Valentinæ nos Clerici civitatis adierunt, proponentes per libellum crimina, quæ Maximum teste tota Provincia asserunt commisisse. Delegata toties cognitione illum constituta semper subterfugisse Judicia; nec confisum conscientia festinasse, ut si esset innocens, examinatis omnibus purgaretur. Qui è contrario probavit de se illa quæ dicta sunt, qui ad ea confutanda, cum essent innumera, à Decessoribus meis, Provinciali delegata cognitione, conventus etiam dicitur evitasse, & adesse minimè voluisse*. Hanc assiduam ejus fugam exaggerat, & prosequitur: *Debueram quidem jam nunc dignam pro ejus accusatis in nostro judicio actibus, qui cognitionem & Decretum Judicum sæpè declinando credidit illudendum, ferre sententiam, at nè aliquis præcoquam forsitan judicaret, & sibi qui absens est, licet sit quæsitus à nobis, nihil reservatum esse diceret, maluimus intercapedine temporis data differre*. Enumerat facinora Maximi, & concludit: *Dilationem tamen dedimus, & decrevimus vestrum intra Provinciam debere esse Judicium, & congregari Synodum ante diem kalendarum Novembrium, ut si adesse voluerit, præsens, si confidit, qd objecta respondeat; si verò adesse neglexerit, dilationem sententiæ de absentia non lucretur*.

Hinc discimus plura. Primò, quod Maximi accusatio fuerit inchoata non sub Bonifacio, sed sub ejus Antecessoribus; Zozimo ac Innocentio: Forsan & sub Anastasio. Etenim Sammarthani Fratres in Gallia Christiana affirmant Maximum à quinti sæculi ingressu sedisse Episcopum. Secundò discimus, quod hæc accusatio fuerit c-

per facta apud Sedem Apostolicam. Tertiò, quod Romani Pontifices causam semper remiserint ad Provinciæ Synodum, ac ipsi delegarint. Quæ verba non carent emphasi. Affirmant quod ista accusatio fuerit legitima, quod causam fixerit apud Romanam Cathedram, quod Pontifex etiam in prima Instantia possit judicare Provinciales Episcopos, quod Gallicana Ecclesia de isto articulo tunc non dubitarit. Et hinc ista remissio fuit delegatio. Exindè Synodus, quia Pontifex apposuerat manum, judicare nequiit per ordinariam authoritatem, sed solummodo per delegationem. Apostolicæ manus appositio est adeo antiqua. Ex his Principiis scribit Bonifacius: *Debueram quidem jam nunc pro ejus accusatis in nostro judicio actibus ferre sententiam*. Attamen ex causis maluit denuò remittere ac delegare. Quare errorem continent hæc Paschasii Quesnelli verba: *Monuit à Comprovincialibus instruendum esse judicium*. Nequaquam monuit, sed suo Tribunali jam affixam causam Synodo delegavit.

Proindè hic non de Appellatione agitur, sed de prima instantia, per Canones spectante ad Provinciæ Synodum. Hinc quæritur, quo fundamento, & qua occasione Valentinus Clerus hunc ordinem prætererit, & suum Episcopum accusaverit apud Sedem Apostolicam? Respondeo ob Narbonensis Provinciæ tunc per Imperatores factam divisionem, ob indè natas inter Episcopos de jure Metropolitico controversias, & ob ambiguum Taurinensis Synodi de ipsis judicium. Istas lites memorat in funebri Valentiniani secundi Imperatoris encomio Sanctus Ambrosius. Affirmat se à juvene Principe ad ipsum baptizandum fuisse vocatum in Gallias, atque adjungit: *Additur, eò ut properem ocius, nec arbitrarer itineris mei causam esse Synodum Gallorum Episcoporum, propter quorum frequentes dissensiones crebrò me excusaveram*. En Taurinense Decretum: *Illud inter Episcopos urbium Arelatensis & Viennensis, qui de Primatus apud nos honore certabant, à sancta Synodo definitum est, ut qui ex eis comprobaverit suam civitatem esse Metropolim, is totius Provinciæ honorem Primatus obtineat, & ipse juxta Præceptum Canonum habeat Ordinationum potestatem. Certè ad pacis vinculum conservandum hoc consilio utiliori decretum est, ut, si placet memoratarum urbium Episcopis, unaquæque de his viciniores sibi inter Provincias vendicet civitates, atque eas Ecclesias visitet, quas Oppidis suis proximas magis esse constiterit, ita ut memores unanimitatis atque concordiæ non alter alterum, sibi longius usurpando, quod est alii propius, inquietet*. Decretum hoc videtur quæstiones non composuisse, sed auxisse. Inter ipsas fluctuavit Valentina Ecclesia, nesciens an Viennensem Metropolim deberet respicere, an Arelatensem. Et possit ab utriusque Episcopo fuisse vexata. Hinc ipsa Episcopum suum, ne magis se involveret, detulit apud Sedem Apostolicam. Quare accusatio post datum à Zozimo pro Arelatensi Metropoli judicium videtur quievisse. Hinc statim post defunctum Zozimum fuit resumpta apud Successorem Bonifacium, & ab ipso remissa ad plenam Narbonensis Provinciæ Synodum: Ad Patroclum, Remigium, Maximum, Hilarium, aliosque septem Provinciarum Episcopos. Hilarius hic est Narbonensis Antistes, poniturque inter Provinciales: Quod nempè Zozimi judicium Bonifacius necdum circumduxisset. Hæc delegatio facta est sub Consulatu Monaxii, decimonono anno quinti sæculi: Circumductio contigit ad tertium decimum Honorii Consulatum, vigesimo secundo anno istius sæculi.

Ista Circumductio etiam spectat ad præsentem materiam. Zozimi pro Arelatensi Metropoli Sanctio adeò obtinuit per omnes istas novas Provincias, ut etiam primæ Narbonensis Metropolita Hilarius pareret, ac se gereret ut Provincialem Episcopum. Hinc in Maximi Valentini causa scribitur ac numeratur inter Provinciales. Verùm plures recalcitrarunt. Etenim Lutubensis, ad primam Narbonensem spectantis, Ecclesiæ Clerus & Populus adeò fuit aversatus istam Sanctionem, adeoque noluit novi sui Electi Consecrationem à Patroclo petere aut admittere, ut ad Hilarium Narbonensem Episcopum scripserit Bonifacius: *Ecce Lutubensis Ecclesiæ Cleri Ordo vel Plebis preces suas & lacbrymas ad nos magno cum dolore miserunt, dicentes Co-Episcopum nostrum Patroclum, sua petitione cessante, in locum decedentis Episcopi nescio quem in alia Provincia, prætermisso Metropolitano, contra Patrum Regulas ordinasse*. Affirmat ac demonstrat Patrocli Factum adversari Nicænis Canonibus & antiquis moribus, atque concludit: *Unde, Frater charissime, si ita res sunt, & Ecclesiam supra-dictam Provinciæ tuæ limes includit, nostra authoritate commonitus, quod quidem facere spontè deberes, desideriis supplicantium & voluntate respecta, ad eundem locum, in quo Ordinatio talis celebrata dicitur, Metropolitani jure munitus, & præceptionibus nostris fretus accede, intelligens arbitrio tuo, secundum Regulas Patrum, quæcumque facienda sunt, à nobis esse concessa, ita ut peractis omnibus, Apostolicæ Sedi, quidquid statueris, te referente clarescat, cui totius Provinciæ tuæ Ordinationem liquet esse mandatam*. Affirmat Zozimi Sanctionem, utpote adversam Nicænis Canonibus, nunquam substitisse, ideòque Narbonensem Antistitem & esse, & semper fuisse Metropolitam. Et hinc manifestum est Gratiani Imperatoris Legem, & ab ipsa confirmatum Canonem, qui primam contra Metropolitas Instantiam, reservat Sedi Apostolicæ, tunc viguisse in Gallia. Etenim Lutubenses agebant contrà duos Metropolitas: Contra Patrocli, alieni Metropolitæ audaciam, & contra negligentiam proprii Metropolitæ Hilarii. Hinc non ad Provinciæ suæ Synodum confugerunt, sed ad Bonifacium Pontificem. Narbonensium civitas & Regio per Magnum Constantinum sunt omnium primæ decisæ ab Arelatensi corpore, & evectæ in singularem Metropolim ac Provinciam: Et Civilem & Ecclesiasticam. Hinc & illa contra Zozimi Decretum prima intercessit, ipsum arguit novitatis, ac evicit. Natæ postmodò Provinciæ sunt secutæ ejus exemplum, & causam similiter obtinuerunt.

Paschasius Quesnellus pergit: *Cœlestinus Papa, qui post Bonifacium sedit, Danielem quemdam ad suum Tribunal videtur evocasse*; *sed hominem vagum*,

gum, qui ab Orientalibus, apud quos multa flagitia perpetrarat, accusatus apud Romanum Pontificem eique quasi traditus, apud Gallias diu quæsitus est ad judicium. Sed talis causa extra exemplum est, nec jus ullum simile sibi attribuisse in Gallicanos Episcopos credendus est Cœlestinus, qui in fine ejusdem epistolæ ad Episcopos Provinciæ Viennensis & Narbonensis causam Massiliensis Episcopi Provinciæ suæ Collegio audiendam pro consuetudine ac jure dimittit. Audiamus Pontificem. Quæritur indignos à Gallicana Ecclesia evehi ad Episcopatum, & demonstrat exemplo: *Daniel nuper missa ad nos relatione ex Orientalibus ad nos partibus, ab omni, quod tenuerat, Virginum Monasterio est nefariis objectionibus accusatus. Multa à multis objecta flagitia. In quanam lateret terrarum parte quæsitus est, ut si innocentiæ suæ confideret, contra se postulatum judicium minimè declinaret. Missa ad Arelatensem Episcopum per Fortunatum Sub-Diaconum nostrum, ut ad Judicium Episcopale destinaretur, epistola tantis gravatus Testimoniis, tanta facinorum accusatione pulsatus, Sacrarum, ut dicitur, Virginum pollutus incæstu, Episcopus asseritur ordinatus. In Scriniis Libelli continentur, quorum ad vos exemplaria direximus. In Pontificii dignitatem hoc tempore quo ad causam dicendam missis à nobis litteris vocabatur, obrepsit. Sacro nomini absit injuria.* Et infra: *Daniel, qui accusationem Pontificali honore subterfugere se posse credidit, & ad fastigium tantum accusatores suos latendo pervenit, à Sanctitatis vestræ cœtu interim se noverit segregatum, qui se nostro Judicio debet objicere, si conscientiæ suæ novit confidentiam se tenere.*

Daniel ergò erat Presbyter Orientalis Ecclesiæ. Cujus Diœcesis, Provinciæ, aut Parochiæ, ignoratur. Erat Præfectus sanctimonialium: Et quarundam stuprator. Hinc sui Episcopi Judicium timens fugit in Narbonensem Galliam. Et istic innotuit suis accusatoribus. Hinc illi flagitiosum hominem detulerunt Sedi Apostolicæ: Nempè & sui Episcopi, & sui Metropolitæ, & Patriarchæ aut Primatis limites evaserat, & agebat gyrovagum: Hinc accusari debuit apud Patrem communem, Episcopum Romanum. Ita Hæresiarcham Pelagium, dum ex Italia in Africam, ex hac in Siciliam, hinc in Palæstinam vagus abiverat, Sanctus Augustinus ac alii Afrorum Episcopi detulerunt Sancto Pontifici Innocentio, & supplicarunt Romam evocari. Ex hac Regula Sanctus Cœlestinus evocavit & Danielem. Et hiç interim circumscripsit Gallicanos Episcopos, fuitque ab ipsis in Confratrem consecratus. Ita & sceleratus Sancti Ambrosii Ex-Diaconus Gerontius, dum Constantinopolim fugit, circumscripsit Helladium Cæsaræensem in Cappadocia Episcopum, Ponticæ Diœcesios Exarchum, ac ab ipso est consecratus in Nicomediensem Episcopum, Metropolitam Bithyniæ. Ambo sperarunt sua crimina sepelire sub Episcopalibus infulis. Verum Danielis accusatores perrexerunt ad Cælestinum, & Cælestinus hominem evocavit ad suum Tribunal.

Et hinc lucent varii errores Paschasii Quesnelli. Primus est in his verbis: *Sed talis causa extra exemplum est, nec jus ullum simile sibi attribuisse in Gallicanos Episcopos credendus est Cœlestinus.* Etenim uti Gerontius, Bythynus ac Ponticus, ita Daniel per Episcopalem Consecrationem factus est Gallicanus Episcopus, atque ita uterque subiit omnia jura, omniaque onera suæ Diœceseos. Et hinc uti Sanctus Joannes Chrysostomus, Patriarchatus Constantinopolitani Propagator, degradavit Gerontium, ita quoque Galliæ Metropolita potuit Danielem invadere. Proinde Cælestinus omninò evocavit Gallicanum Episcopum. Et quidem Provincialem. Nempè propter litis pendentiam, inchoatam ante Danielis Episcopatum. Secundus error est, quòd Cælestinus Proculi Massiliensis Episcopi causam: *Provinciæ Collegio audiendam pro consuetudine ac jure dimiserit.* Etenim Pontifex disertè scribit se non dimittere, sed delegare. Nempè Proculus erat Metropolita, ideòque ejus causa privativè ac immediatè spectabat ad Sedem Apostolicam. Quæri possit cur Maximi Valentini Episcopi, hominis etiam vagabundi, causam Bonifacius Provinciæ Synodo delegarit, Cælestinus autem delegare noluerit causam Danielis? Ratio est obvia: Quod nempè Narbonensis aut Viennensis Provinciæ Episcòpi evehendo sceleratum hominem deliquissent, ideòque & ipsi essent rei, ac inhabiles ad tale Judicium.

Joannes à Bosco Parisiensis in appendice ad Bibliothecam Floriacensem adducit has, præsentem materiam illustrantes, Zozimi Pontificis litteras ad Simplicium Metropolitam Viennensem. *Zozimus Episcopus Simplicio Viennensi Archi-Episcopo salutem. Relatum nobis est, qualiter in Taurinensi Synodo causas tuæ Diœcesios prosecutus fueris. Et licet Arelatensi Episcopo, antequam Legatus tuus venisset, propter reverentiam Sancti Trophimi Jus & Pontificium super tres Provincias habere scripserimus, tamen si ita est, ut Scripta tua nobis missa continent, interim usque dum lucidiùs ventiletur, potestatem antiquam tibi manere permittimus, ut sicut in Taurinensi gravissimorum Episcoporum Synodo, pacis consilio, decretum, viciniores tibi intra Provinciam vendices civitates, donec plenius rei ordinem charitas Apostolica prosequatur. Lazarum indebitè Episcopum, criminatorem Fratris, ordinatum, scias nostro Judicio esse damnatum. Data sub die kalendarum Octobris, Honorio undecies, & Constantio Consulibus.* Quidquid aliqui contradicant, epistola videtur legitima atque authentica. Et tempora concordant. Etenim epistola, qua Zozimus Simplicium & Taurinense Judicium castigat, data est eodem Consulatu, tertiò Kalendas Octobris, ideòque hæc epistola est posterior. Nostras assertiones insigniter confirmat.

CAPUT XII.

Expenditur primum Paschasii Quesnelli Fundamentum.

Post agitatam Martiani Arelatensis Episcopi causam Paschasius Quesnellus pergit: *Paulò* Cap. 13.

Id fusius hanc Martiani causam excussimus, ut hoc uno exemplo, quod nobis ex primæva illa antiquitate Gallicana superest, evicerimus nullo alio judicio Gallicanum esse præventum, nullo retractatum. Tota enim in Comprovinciales Episcopos Potestas penes Synodicos Conventus residebat, tum in Galliis, tum in aliis Regionibus. Respondeo Martiani exemplum non spectare ad præsentem Controversiam, ideòque perperàm fuisse adductum: Et discussum fuit longè infeliciùs. Et quod datum de Martiano Gallicanum Judicium, nullo alio fuerit præventum, & verum est, & falsum. Est verum, quia nullum de ipso est factum in Gallia Judicium, ideòque nec præventum. Etenim nec Arelatensis Provinciæ Antistites, nec Lugdunensium Metropolita Faustinus præsumpserunt de homine judicare. Nec citra prævaricationem potuerunt. Dictum istud est penitùs falsum, quia lucidum & exploratum est, quod Stephanus Pontifex primam de Martiano cognitionem instituerit, & primus ipsum damnaverit. Si quis & alius damnarit, damnavit ex Stephani præceptione. Quod olim plena in Provinciales Antistites damnandos facultas resederit penes Provinciæ Synodos, libens admitto: Verùm nullatenùs excludi, & damnatis auferri possit facultas appellandi. Ista exclusio est non solummodò in Papalem, sed & in Patriarchalem authoritatem injuriosissima. Nec Eusebius Nicomediensis, nec Photius, nec Michael Cerularius, nec quis similium fœcum alius talia unquam vomere præsumpsit in Patriarchalem Dignitatem.

Audiamus primum Paschasii Quesnelli Fundamentum: *Hujus porrò disciplinæ causam & originem, in Episcopalis dignitatis natura, ac sacrosanctis Privilegiis fundatam Nicæna nobis Synodus aperit, quæ jus illud non scriptum scriptis Canonibus, totius Mundi reverentia consecratis, sanxit atque firmavit. Sic enim se habet Canon quintus.* De his qui communione privantur, seu ex Clero, seu ex Laico ordine, ab Episcopis, per unamquamque Provinciam sententia Regularis obtineat, ut hi qui abjiciuntur, ab aliis non recipiantur. *Et postea.* Placuit annis singulis per unamquamque Provinciam bis in anno Concilia celebrari, ut communiter omnibus simul Episcopis congregatis discutiantur ejusmodi quæstiones. *Tametsi enim Canon ille depositionem Episcoporum inter ejusmodi quæstiones non designet expressis verbis, hunc genuinum esse Canonis sensum sibi quisque facilè persuadebit, qui Concilii Constantinopolitani Patres audire voluerit, Canone suo secundo Nicænum interpretantes:* Non invitati Episcopi ultra Diœcesim accedere non debent super ordinandis aliquibus, vel quibuscumque disponendis Ecclesiasticis causis, servata Regula, quæ supra-scripta est de unaquaque Diœcesi. Manifestum namque est, quod per singulas quasque Provincias Provincialis Synodus administrare & gubernare omnia debeat, secundùm ea quæ sunt in Nicæa definita. *Administrationis vocabulo judicia adversùs Episcopos comprehendi, æquè ac alia negotia Ecclesiastica, ostendit illustrissimus Petrus de Marca. Et hujus interpretationis adstipulatores habemus Concilii Africani Patres, in epistola ad Cælestinum Papam, quem sic alloquuntur:* Decreta Nicæna sivè inferioris gradus Clericos, sivè ipsos Episcopos suis Metropolitanis apertissimè commiserunt. Prudentissimè enim, justissimèque viderunt quæcumque negotia in suis locis, ubi orta sunt, finienda. Nec unicuique Provinciæ gratiam Sancti Spiritus defuturam, qua æquitas à Christi Sacerdotibus & prudenter videatur, & constantissimè teneatur: Maxmè quia unicuique concessum, si Judicio offensus fuerit Cognitorum, ad Concilia suæ Provinciæ, vel etiam universale provocare. *Eidem sententiæ suffragantur Innocentius Papa in epistola ad Victricium Episcopum Rothomagensem, & Concilii Antiocheni Canon decimus quintus, quo statuitur sententiam ab omnibus Episcopis alicujus Provinciæ latam ab aliis Episcopis retractari nec debere, nec posse.*

Est caducum fundamentum, consutum ex multis erroribus. Primus error est, quod quintus Nicænus Canon agat etiam de Episcoporum depositionibus, aut aliis in ipsos sententiis. Manifestè agit de solis criminalibus in Clericos aut Laicos Judiciis. Etenim agit de unius Episcopi judicio, reformabili per Provinciæ Synodum. Hinc Dionysii Exigui, quem Quesnellus sequitur, translatio adjungit: *Et sic qui suo peccaverint Episcopo.* Et Gentiani Herveti translatio: *Et sic quos Episcopum offendisse constiterit.* Et translatio Isidori Mercatoris: *Hi qui ob culpas suas Episcoporum suorum offensas meritò contraxerint.* Et Ruffini Presbyteri compendium: *Ut si fortè ab uno iniquè aliquid gestum est, à cæteris emendetur.* At verò unus Episcopus nequit Collegam deponere, aut quovis modo criminaliter judicare. Nec Metropolita, immò nec Patriarcha id possit in suum Suffraganeum. Fieri nequit, nisi per plenam Provinciæ Synodum, aut sanè per definitum Episcoporum simul cum Metropolita numerum. Constantinopolitana Nectarii Patriarchæ circa Agapii ac Bagadii, de Bostrensi Episcopatu contendentium, causam Synodus est omnibus notissima. Et fuit non vulgaris. Adfuerunt enim Theophilus Alexandrinus, Flavianus Patriarcha Antiochenus, ac alii grandes Episcopi. Et ipsa pro Bagadio, quem duo Episcopi dejecerant, edixit dejici non potuisse, nisi per plenam totius Provinciæ Synodum: Et ita sanciri ab Apostolico Canone. Insuper unius Provinciæ Judicium nequit retractari per aliam Provinciam, longè minùs reformari. Proindè manifestum est à quinto Nicæno Canone non statui de Episcoporum damnationibus, sed de solis criminalibus Judiciis in Clericum aut Laicum.

Eodem sensu Canonem intellexit atque exposuit Gelasius Cyzicenus: *Exquiratur autem, num impotentia animi, aut pertinacia, aut aliqua alia indignatione Episcopi, sint excommunicati.* Non Episcoporum aut Synodi indignatione, sed solius Episcopi. Idem censuit Author, haud dubiè aliqua Synodus, Arabicorum Canonum. Audiamus novam ac meliorem interpretationem Abrahami Ecchellensis: *Nullus Episcoporum excommunicatum ab alio Episcopo recipiat; Presbyter ille sit, vel Monachus, aut Laicus. Et ne illum exsolvat ab excommunicatione, aut absolutionem impen-* L. 2. c. 31.

pen-

pendat ei ullam, nè contemni videatur, & parvi-pendi Episcopus ille, & ejus excommunicatio tanquam parvi ponderis habeatur. Verùm si Episcopus ille iniquus atque Tyrannus fuerit notorius, petieritque excommunicatus se purgare apud suum Metropolitanum aut Patriarcham, id licitum ipsi sit. Illi enim in eum potestatem habent. Scribant tamen priùs ad Episcopum de causa iniquitatis.

Nicæni Patres rectè dicunt ante istam Synodum multa fuisse facta *præter Canonem Ecclesiasticum*. Etenim propter Arii Blasphemias, & præstita ipsis per varios hinc indè Episcopos adjutoria, litibus & discordiis scatebant omnes Ecclesiæ. Episcoporum aliqui etiam in Orthodoxos ac Zelosos Clericos & Laicos exercuere tyrannidem, & multos perperam ex animi pusillanimitate damnarunt. Philippo-politanus Eusebianæ factionis Conventus inter cæteros Orthodoxos Episcopos degradavit etiam venerabilem Gaudentium Naxitanum, quod *immemor esset sui Decessoris Cyriaci, subscribentis sententiis in sceleratos digne inlatis*: Hermias Zozomenus exponit: *Quod contrario studio ducebatur, quam Cyriacus, cui successerat, & magni faciebat eos, quos ille abdicaverat.* Haud dubiè fuit calumniosa futela: Forsan tamen habens aliquid, non fundamenti, sed coloris. Quidquid sit similes Episcoporum in suos Clericos & Laicos petulantiæ tum grassabantur. Porrò Apostolicus Canon mandat ligatum ab uno Episcopo non solvi ab alio. Quare etiam injustè vincti quandoque per annos in ista miserabili calamitate cogebantur persistere. Hinc grandibus animarum periculis occurrens magna Synodus jussit quotannis fieri duos in quavis Provincia Conventus, qui talia discuterent atque sanarent: Ita afflictorum Clericorum, aut Laicorum animæ non nisi per medium annum gemere poterant sub acerbo vinculo iniqui Episcopi. Verùm Arabicorum Canonum conditrix Synodus censuit istud tempus esse justò prolixius. Hinc laudatam solvendi potestatem commisit etiam Metropolitæ ac Patriarchæ, omni tempore soluturis iniqua vincula.

Fuit optima ac justissima moderatio. Hinc ipsam probavit ac ampliavit Sardicensis Synodus: *Si Episcopus quis fortè iracundus, quod esse non debet, citò aspere moveatur adversus Presbyterum, sive Diaconum suum, & exterminari eum ab Ecclesia voluerit, providendum est ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Habeat potestatem Ejectus finitimos rogare Episcopos, ut ejus causam audiant, & diligentiùs tractent: Quia non oportet negare audientiam roganti. Et ille Episcopus, qui justè aut injustè ejecit, patienter accipiat ut negotium discutiatur. Ut aut probetur ejus sententia, aut temeritas emendetur. Priùs tamen quam omnia diligenter & fideliter fuerint examinata, communionem non debet præsumere, donec ipse eum recipiat, & communioni societ.* Quæ forma placuit etiam Africanæ Ecclesiæ. Etenim Milevitana, seu potiùs Carthaginensis Synodus sanxit: *Presbyteri, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici, in causis quas habuerint, si de judiciis Episcoporum suorum questi fuerint vicini Episcopi eos audiant; & inter eos quid est finiant, adhibiti ab eis ex consensu Episcoporum suorum.* Quem Canonem frequenter laudavit, & in Gallicanæ Ecclesiæ mores introducere studuit Hincmarus Rhemensis. At verò Chalcedonensis Synodus censuit in nullo recedendum à Canone Nicæno: *Si Clericus habeat causam cum Episcopo suo, apud Synodum Provinciæ causam dicat. Si autem disceptationem habeat cum Metropolitano Episcopo, aut ad Diœcesios primam Sedem recurrat, aut ad Sedem Constantinopolitanam.* Ita Canonem legit antiquus codex Romanæ Ecclesiæ. Ex quo lucet huic placuisse utramque formam. Etenim uti hunc Chalcedonensem, ita & istum Sardicensem Canonem olim inseruit suo codici. Dixi inductam per Arabicos Canones moderationem placuisse Sardicensi Synodo. Et possit esse. Alii tamen malunt hanc Synodum fuisse priorem.

Alter Paschasii Quesnelli error est, quod secundus Constantinopolitanæ Synodi Canon interpretetur & confirmet quintum Nicænum. Etenim interpretatur præsertim sextum. Quesnellus, qui supià quintum Nicænum adduxit ex translatione Dionysii Exigui, jam secundum Constantinopolitanum Canonem adducit ex translatione Isidori Mercatoris. Ego à Dionysio, utpotè probatissimo apud omnes Ecclesias, judico non recedendum sine rationibus. Audiamus integrum Canonem: *Qui sunt super Diœcesim Episcopi, nequaquam ad Ecclesias, quæ sunt extra præfixos sibi terminos, accedant, nec eas præsumptione confundant, sed juxta Canones Alexandrinus Antistes quæ sunt in Ægypto regat solummodò, & Orientis Episcopi Orientem tantùm gubernent, servatis Privilegiis, quæ Nicænis Canonibus Ecclesiæ Antiochenæ tributa sunt. Asianæ quoque Diœcesios Episcopi ea solùm, quæ sunt in Asiana Diœcesi, dispensent. Nec non & Ponti Episcopi ea tantùm quæ sunt in Ponto. Et Thraciarum, quæ in Thracia sunt, gubernent. Non vocati autem Episcopi ultra suam Diœcesim non accedant propter Ordinationes faciendas, vel propter alias dispensationes Ecclesiasticas. Servata verò quæ scripta est de gubernationibus regula, manifestum est, quod illa quæ sunt per unamquamque Provinciam, ipsius Provinciæ Synodus dispenset, sicus Nicæno constat decretum esse Concilio.* Christus Dominus Ecclesiæ suæ Regimen sanxit esse Monarchicum, ita tamen ut admisceatur aliquid Aristocratiæ. Hinc Apostoli omne istud corpus distribuerunt in sex Autocephalas, uni tamen Papali Capiti subjectas, Diœceses: Tres Patriarchales, Apostolicis Sedibus eximias, & tres Exarchicas, seù Primatiales.

Et huc in litteris ad Pulcheriam Augustam respicit Magnus Leo: *Quæ si à cunctis Pontificibus intemerata serventur, per universas Ecclesias tranquilla erit pax, & firma concordia. Nullæ de mensura honorum dissensiones, nullæ de Ordinationibus lites, nullæ de Privilegiis ambiguitates, nulla erunt de usurpatione certamina.* Epist. 55. Uti adversùm Meletii Lycopolitani Episcopi invasiones sextus Nicænus, ita adversùm Petri Alexandrini Patriarchæ præsumptionem prodiit secundus Canon Constantinopolitanus. Meletius Alexandrini Patriarchatus jura læserat. Hinc Nicænus Canon solos tres Patriarchas laudavit, eorumque firmavit dignitatem. Et solummodò summariè dixit

de

de tribus Exarchicis Diœcesibus: *Per cæteras Provincias sua Privilegia serventur Ecclesiis*. Gentiani Herveti translatio est expressior: *Et in aliis Provinciis sua Privilegia, ac suæ dignitates, & authoritates Ecclesiis serventur*. At verò Petrus Patriarcha Thracicæ Diœcesios, ac præsertim Heraclæensis Exarchi jura violaverat: Hinc Constantinopolitanus Canon non solos Patriarchas, sed insuper tres Exarchos expressit, & ipsorum providit juribus ac dignitatibus. Providit confirmando, exponendo, ac ampliando non quintum, sed manifestò sextum Nicænum Canonem.

Quæstio est, Cur totius Ægypriacæ Diœcesios administrationem committat soli Alexandrino Patriarchæ; Orientalem autem, Asiaticam, Ponticam, & Thracicam Diœcesim, quasi distribuat in omnes simul Episcopos? Item cur non meminerit Romanæ Ecclesiæ? Respondeo isto tempore Eustatianum Schisma adhuc viguisse apud Antiochiam: Sedebant isthic duo Patriarchæ, Paulinus ac Meletius. His quæstionibus noluit ex causis se miscere Synodus, ideoque dixit: *Orientis Episcopi Orientem tantùm gubernent*. Attamen addit: *Servatis Privilegiis, quæ Nicænis Canonibus Ecclesiæ Antiochenæ tributa sunt*. Quod nempè non ipsius Sedis, sed solorum Præsidentium jura essent vocata in controversiam. Quare per Orientis Episcopos Canon intelligit Meletium ac Paulinum: Permittit ut intra istum Patriarchatum quisque gubernet & administret suam communionem. In Thracica Diœcesi Constantinopolitanus Episcopus erigebat cristas, cœperatque se ostentare Autocephalum, & Heraclæense jugum excutere. Etiam has quæstiones Synodus duxit non tangendas, ideoque edixit de omnibus tribus Exarchatibus: *Episcopi gubernent atque dispensent*. Cur de Romana Ecclesia sileat, edicit in litteris ad Thessaliæ Episcopos Sanctus Papa Bonifacius: *Nicæna Synodus non aliquid super eum, Sanctum Petrum Apostolum ac ejus Romanam Sedem, ausa est constituere, cum videret nihil supra meritum suum posse conferri. Omnia denique huic noverat Domini sermone concessa*. Eandem Reverentiam detulit Constantinopolitana Synodus. Hinc ejus de Romana Ecclesia silentium.

Canon adjungit: *Servata verò, quæ scripta est, de gubernationibus Regula, manifestum est quod illa, quæ sunt per unamquamque Provinciam, ipsius Provinciæ Synodus dispenset, sicut Nicæno decretum constat esse Concilio*. Sensus est: Hæc tam nostra, quam Nicæna de gubernationibus Regula non solummodò Patriarchalibus atque Exarchicis Diœcesibus providet, sed insuper singulis Provinciis: Cujusque Provinciæ negotia sanxit administrari per ejusdem Provinciæ Synodum. Etenim Nicæni Canonis verba sunt universalia: *Suis Privilegia serventur Ecclesiis*. Sunt verba sexti Canonis. Et ipsa à præsenti Canone respici, puto non dubitandum. Nihilominus marginale Scholion passim censet respici quintum. Certè quintus non de quibuscumque Provinciarum negotiis sanxit, sed de solis Clericorum aut Laicorum per suum Episcopum inflictis excommunicationibus. Proindè ipsum, si præsens Canon respiciat, extendit & ampliat per paritatem rationis. Quod videtur hìc non fieri. Nolim contumaciter refragari. Quidquid sit, ipsum non extendit aut ampliat ad damnationes Episcopis inflictas per Synodos. Proindè exponit atque firmat hic Canon sextum Nicænum, quintum si tangat, tangit admodum modicè.

Tertius Paschasii Quesnelli error atque excessus est, quod sua adversùs Sancti Petri Sedem Commenta stabilire tentet per adductas Africani Concilii litteras ad Sanctum Cælestinum Pontificem. Certum est istarum miserandarum litterarum qualitatem à viro eximiè erudito non ignorari. Audiamus plenum contextum: *Præfato debitæ salutationis officio, impendio deprecamur, ut deinceps ad vestras aures hinc venientes non faciliùs admittatis, nec à nobis excommunicatos in communionem velitis admittere. Quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum, facilè advertit Venerabilitas tua. Nam etsi de inferioribus Clericis vel Laicis videtur ibi præcaveri, quantò magis hoc de Episcopis voluit observari, ne in sua Provincia communione suspensi, à tua Sanctitate vel festinatò, vel præproperè, vel indebitè videantur communioni restitui. Presbyterorum quoque & sequentium Clericorum improba refugia, sicut te dignum est, repellat Sanctitas tua: Quia & nulla Patrum definitione hoc Ecclesiæ derogatum est Africanæ, & Decreta Nicæna sivè inferioris gradus Clericos, sivè ipsos Episcopos suis Metropolitanis apertissimè commiserunt. Prudentissimè enim, justissimèque providerunt, quæcumque negotia in suis locis, ubi orta sunt, finienda: Nec unicuique Provinciæ gratiam Spiritus Sancti defuturam, qua æquitas à Christi Sacerdotibus & prudenter videatur, & constantissimè teneatur*.

Omnis inter Africanam & Romanam Ecclesiam quæstio erat de Romana Appellatione Cleri inferioris. Quod damnati per suæ Provinciæ, aut etiam per totius Dœcesios Synodum Episcopi semper potuerint provocare Romam, erat apud omnes in confesso. Perpetuam consuetudinem demonstrabant plurima exempla. Utriusque partis in hac lite fundamentum erant Nicæni Canones. Africani Antistites spondebant ipsis plenam reverentiam ac obedientiam. Verùm agnoscebant solos viginti, Papa Zozimus adstruebat plures: Ex vetusto Romanæ Ecclesiæ more Sardicenses simul cum Nicænis accumulabat in unum corpus, & similiter affirmabat Nicænos. Post multum examen Africani sunt stabiliti in sua opinione, tenacissimè persuasi Nicænos non esse nisi viginti. Et inter istos solus quintus sanxit de Appellationibus. Hunc cœperunt attentiùs discutere, atque ex ipso concluserunt sequentia. Primò, quod ille sanciat de solis Clericorum ac Laicorum, ab uno suo Episcopo damnatorum, ad Provinciæ Synodum provocationibus. Deindè, quod Canon istos appellantes suis Metropolitanis ac ipsorum Synodis committat apertissimè, atque ita istud judicium sit inconcussum, ideoque per ulteriorem appellationem devolvi non possit ad Romanam Ecclesiam. Tertiò, quod par atque eadem sit damnatorum & appellantium Episcoporum ratio, ideoque

quod nec ipsi à Canone permittantur per iteratam provocationem procedere Romam. Quartò, quod nulla hìc sit injustitia aut duritia: Quoniam isti appellantes valeant per novum refugium progredi ad plenam suæ Provinciæ, immò & totius Diœceseos Synodum. Etenim apud Afros damnati ab Episcopo Clerici ad vicinos Episcopos, ab his ad Provinciæ Synodum, ab hac ad plenarium Concilium poterant perfugere. Item ad damnandum Episcopum necessaria non erat plena Synodus Provinciæ, sed sufficiebant duodecim cum Primate Collegæ, atque ita & iste damnatus poterat bis intra Africam provocare. His considerationibus transversi Afrorum Episcopi Romanas etiam suorum Collegarum Appellationes censuerunt non permitti à quinto Nicæno Canone, ipsas etiam excusserunt, & contra perpetuam suæ Ecclesiæ consuetudinem prohibuerunt, & tentarunt abolere. Fuerunt reverà transversi. Ista est enim epistola, quam viri eruditi censuerunt adeò deviam & indignam, ut spuriam & fictam crediderint nullatenùs editam à venerabili Aurelio Carthaginis Archi-Episcopo, ac ejus Collegis. Processit à turbato per iram calamo, atque ita ita viri non est operata justitiam. Per ipsum Aurelius amisit, aut certè obnubilavit sua grandissima merita: Exclusus ab Ecclesiasticis Sanctorum tabulis. Quin immò per ipsam Africana Ecclesia creditur complesse sua peccata, ex quibus per Divinam justitiam tradita fuit in barbaras, hæreticas, & crudelissimas manus Wandalorum. Exstat sub Bonifacii secundi Pontificis nomine ad Eulalium Alexandriæ Patriarcham epistola, affirmans ex istis litibus Schisma fuisse inter Romanam & Africanam Ecclesias, quod duraverit usque ad Pontificatum istius Bonifacii. Est ficta ac supposititia, attamen non caret omni fundamento. Hæ enim lites, licet verum Schisma non conflaverint, fuerunt durissimæ. Has devias ac miserandas litteras Paschasius Quesnellus probat, ipsis consentit, per ipsas exponendum vult quintum Nicænum Canonem, ideoque & Romanas Appellationes explodendas è Gallia, immò ex omni Ecclesia. Quæ omnia an cadant in Catholicum Doctorem, relinquo aliis definiendum.

Quartus illius error atque excessus est, quod sua commenta adferat probari à tertio Canone, quem ad Sanctum Victricium Archi-Episcopum Rothomagensem transmisit Sanctus Papa Innocentius: *Si quæ causæ vel contentiones inter Clericos, tam superioris Ordinis quàm inferioris, fuerint exortæ, ut secundùm Synodum Nicænam congregatis ejusdem Provinciæ Episcopis jurgium terminetur. Nec alicui liceat, sine præjudicio tamen Romanæ Ecclesiæ, cui in omnibus causis debet reverentia custodiri, relictis his Sacerdotibus, qui in eadem Provincia Ecclesiam Dei gubernant, ad alias convolare Provincias. Quod si quis fortè præsumpserit, ab officio Clericatus submotus, velut injuriarum reus ab omnibus judicetur. Si autem majores causæ in medium fuerint devolutæ, ad Sedem Apostolicam, sicut Synodus statuit, post Episcopale Judicium referantur.* Paschasius Quesnellus videtur censere, quod hæc omnia dicantur aut deducantur ex quinto Nicæno Canone. Longè rectiùs censuit in sua nona Epistola Hincmarus Metropolita Rhemensis: *Beatus Innocentius ad Victricium Rotbomagensem Episcopum duo capitula magni Concilii Nicæni, & capitulum Sardicensis Concilii de Episcoporum ad Sedem Apostolicam appellationibus uno capitulo sagaciter atque sapienter explicuit.* Immò unum Nicænæ, & duo Sardicensis Synodi capitula congessit in unum. Etenim quod omnes Clericorum causæ debeant per Provinciæ Synodum terminari, est manifesta Sanctio quinti Nicæni Canonis. At ipsum Innocentius ampliat atque extendit etiam ad superioris Cleri, id est, Episcoporum contentiones atque jurgia. Ad primas de illis instantias, ad Episcopi contra Episcopum lites, quas planum est oportere terminari in eadem Synodo. Et sic recta est extensio. Quod nullus Clericus, aut etiam Episcopus possit suas causas traducere ad alterius Provinciæ Synodum, est Sanctio tertii Canonis Sardicensis: *Quod si in aliqua Provincia aliquis Episcopus contra fratrem suum Episcopum litem habuerit, ne unus è duobus ex alia Provincia advocet Episcopum Cognitorem.* Gentianus Hervetus vertit: *Neuter eorum ex alia Provincia Episcopos Cognitores evocet.* Nec item accedat. Quod de majoribus causis datum à Provinciæ Synodo judicium referri debeat ad Sedem Apostolicam, est item desumptum ex Sardicensi Synodo. Non ex aliquo Canone, sed ex Synodali relatione ad Julium Pontificem: *Hoc optimum, & valde congruentissimum esse videbitur, si ad Caput, idest, ad Petri Apostoli Sedem, de singulis quibusque Provinciis Domini referant Sacerdotes.* Hæc Relatio est Epist. 15. Apostolica traditio, ideoque per hanc Synodum meritò fuit laudata & stabilita: Et ipsa habet omnem appellationis effectum, devolvit atque suspendit. Etenim ad Felicem & Hilarium rectè Sanctus Augustinus: *Et in ipsis causis sæcularibus, quando ad majorem Potestatem refertur arbitrium judicandi, manentibus sicut erant omnibus rebus, exspectatur illa sententia, undè jam non liceat provocare, ne superiori Cognitori fiat injuria, si ejus pendente judicio, aliquid fuerit commutatum.* Eandem formam affirmat vigere in causis Ecclesiasticis. Quare ad illum, ad quem referri oportet, potest & provocari. Hinc Innocentius suis litteris indidit circa extranea judicia: *Sine præjudicio tamen Romanæ Ecclesiæ.* Et item ipse, vel quis alius rectè adjunxit: *Cui debet in omnibus causis reverentia custodiri.* Nempè tam appellationis reverentia; quàm relationis. Relationis in solis majoribus, appellationi reverentia etiam in causis minoribus. Quare hoc Innocentii Capitulum Paschasii Quesnelli commenta nullatenùs adjuvat, sed penitùs evertit.

Quintus illius error atque excessus est, quod ad stabilienda sua commenta advocet etiam decimum quintum Canonem Antiochenum: *Si quis Episcopus, de certis criminibus accusatus, condemnetur ab omnibus Episcopis ejusdem Provinciæ, cunctique consonanter eandem contra eum formam Decreti protulerint, hunc apud alios nullo modo judicari, sed firmam concordantium Episcoporum Provinciæ manere sententiam.* Quis enim nesciat Antiochenos Canones esse dolosas Eusebianæ Factionis con-

contra Sanctum Athanasium, aliosque Orientis Orthodoxos Antistites, nec non adversùs Divina Sancti Petri Apostoli Privilegia futellas, vaferrimo studio congestas præsertim adversùs Privilegium Romanæ Appellationis? Sanctus Athanasius adversùm Tyriæ Synodi & Mareotici examinis iniquissimas technas, alii Orthodoxi per Orientem Episcopi adversùm alias præfatæ Factionis injurias appellarant ad Sancti Petri Cathedram, & accesserant Julium illius Infessorem. Et hic Factionis Capita evocarat ad suum Tribunal, redditura rationes suorum operum. At in mala causa nullum prodest ingenium. Hinc isti desperati non Romam, sed cum suis Congerronibus processerunt Antiochiam, & isthic evomuerunt Canonum fucos, quibus non soli Athanasio ac ejus collegis, sed cunctis suis in perpetuum adversariis Romanam viam clauderent, & adversùm suas Synodales conjurationes subducerent omne auxilium atque solatium. Pararunt viam ad sua Attentata Philippo-Politana, in quibus deposuere larvam, & revelata fronte arietarunt, ac evertere studuerunt Divinam Ecclesiæ Monarchiam, definiverunt Ecclesiæ Regimen esse ex Divino Instituto Aristocraticum, æquali mensura distributum in tres Patriarchas, quorum nullus habeat authoritatem in alterum, & à quorum nullo possit ad alterum provocari. Romanum esse primum solo loco, non jurisdictione. In Antiochena Synodo posuerunt hujus pessimæ machinæ cooperta fundamenta: Sanxerunt damnatum à divisa in diversa suffragia Synodo Episcopum posse appellare, non Romam, sed aliud majus in Oriente Concilium; ab unanimi autem Conventu damnatis nullum superesse refugium. Eis nullam restare audientiam, sed solam in laica Communione pœnitentiam. In Arcana historia Procopius Cæsaræensis affirmat Imperatorem Justinianum in condendis variis legibus respexisse ad lites tum pendentes, ac suo aut suorum lucro prospexisse: Prospexisse victoriæ istius partis, à qua sperabat commodum. Apparebant leges justæ & congruæ, verùm in ipsarum visceribus latebat pessimus anguis. Istiusmodi sunt & Antiocheni Canones. Hinc ipsos dudum non sola Romana, sed & omnis Orthodoxa Orientis Ecclesia fuit aversata. Sunt ambidextri: Cothurnus aptus ad utrumque pedem. Hinc postquam Eusebiana vafrities, & ipsi congenita pericula cessarunt in orbe Christiano, purgari cœperunt isti Canones, atque ita variis placere. Nec enim inepti sunt ad bonum usum. Placere tandem cœperunt etiam Romanæ Ecclesiæ. Etenim Dionysius Exiguus ipsos inseruit suo codici, scripto ad usum istius Ecclesiæ, quem omnis Latina Ecclesia pedetentim probavit atque admisit.

Quin & dudum antea, dum ex universæ, utique Orientalis, Ecclesiæ codice istorum Canonum aliqui legerentur ad Chalcedonensem Synodum, Apostolicæ Sedis Legati non intercesserunt, atque ita demonstrarunt nec sibi, nec Romanæ Sedi ipsos displicere. Forsitan ex tunc erant in antiquo codice Romanorum. Et quidem isthic fuit etiam Canon decimus quintus. Nempe intellectus cum salutari clausula, quam in litteris ad Sanctum Victricium expressit Innocentius Pontifex: *Sine præjudicio Romanæ Ecclesiæ, cui in omnibus causis debet reverentia custodiri.* In Eusebiano sensu erat nequissimus, laudata clausula facit rectum. Verùm Paschasius Quesnellus probat priorem sensum, & tentat ipsum protrudere in Gallicanam Ecclesiam.

Redeamus ad quintum Nicænum Canonem. Videamus an ille permissam damnatis Clericis ac Laicis ad suæ Provinciæ Tribunal appellationem velit esse inconcussam & ultimam, ideoque neget ulterius procedere, non solummodò ad Patriarcham, sed etiam ad Romanam Ecclesiam. Partem affirmativam tenuit Antiochena Synodus. Item erratica Synodus Aurelii Carthaginensis. Et ipsis adhæret Paschasius Quesnellus. Quousque Aurelius intra Africanæ, quæ inferiori Clero Romanam Appellationem nunquam indulserat, consuetudinis defensionem constitit, generosè ipsi adhæserunt, ipsumque ex pectore adjuverunt Sanctus Augustinus, Sanctus Alipius, Sanctus Possidius, aliique meliores ac familiares Episcopi. Etenim rationabilis & avita totius gentis consuetudo justissimè poterat defendi. Ast ubi Aurelius Romanas etiam Episcoporum appellationes cœpit invadere, & in immobilem hujus Apostolicæ dignitatis Petram infelix caput impingere, laudati Episcopi retraxerunt manus, & Sancto Petro manserunt fidelissimi. Lucent hæc ex Sancti Augustini epistola, quam de causa Antonii Fussalensis Episcopi scripsit ad Cœlestinum Pontificem. Et hæc laudatorum Antistitum à suo semper dilectissimo Aurelio Primate secessio demonstrat, ac altissimè clamat ista ejus Acta fuisse devia atque prævaricatoria. Fuerunt prævaricatoria quinti Nicæni Canonis. Hic enim etiam Clericis & Laicis omninò permittit à suæ quoque Provinciæ Synodo, si iniquo Episcopi Judicio gratificetur, procedere & provocare ad Cathedram Romanam. Disertè hoc asseverat in litteris ad Antiochenam Synodum Sanctus Julius Pontifex: *Qui benè sentiunt de iis quæ egerunt, & in quibus ipsi Judices fuere, non indignanter ferre solent, si quod ab ipsis judicatum est, ab aliis excutiatur. Quippe qui securi sint, ea quæ ipsi justa judicaverunt, injusta nunquam fieri posse. Quocirca Episcopi, in magna Synodo Nicææ congregati, non sine Dei consilio permiserunt prioris Synodi Acta in alia Synodo examinari, ut & illi, qui judices erant, præ oculis habentes secundum de ea ipsa re Judicium futurum, cum omni diligentia causam expenderent, & illi qui sententiam acceperant, certò cognoscerent, se non per simultatem priorum Judicum, sed jure ac merito condemnatos esse. Quod si istiusmodi consuetudo olim fuit, ejusque memoria renovata est, & Scripto prodita in magna Synodo, eamque apud vos valere non finitis, rem profectò indecoram facitis. Morem enim, qui semel in Ecclesia obtinuit, & à Synodo confirmatus est, iniquum est à paucis abrogari.* Palàm differit de Appellationibus ad Sedem Apostolicam. Agit enim de Romana Appellatione Sancti Athanasii, Sancti Pauli Constantinopolitani, Marcelli Ancyrani, Asclepæ Gazensis, & aliorum Episcoporum Orientalium. Et affirmat

mat plura. Primò, quod hæc appellandi forma sit vetustus mos, antiqua consuetudo, traditio Apostolica. Secundò, quod pauci in Antiochena Synodo Episcopi tentaverint illam abrogare & proscribere. Nempè per vastas technas ambiguorum Canonum. Julius affirmat tertiò, quod in vanum laborarint. Etenim Nicæna Synodus discussit avitam consuetudinem, probavit, stabilivit, & ad perpetuam rei memoriam redegit in Scriptum. Factum id est in quinto Canone, ac præsertim in sexto. Etenim quintus subintellectam habet expressam à Sancto Innocentio clausulam; sextus autem disertè mandat sua Privilegia, dignitates, atque authoritates custodiri cunctis Ecclesiis. Præsertim Ecclesiæ Romanæ, super quam Synodus nihil fuit ausa statuere, sciens illi omnia concessa à Domino.

Arabici Canones non sunt Nicæni. Attamen ipsorum author non sine fundamento adscripsit eis istum sublimem titulum. Etenim Nicænos exponunt, & ampliant ad varias factorum species. Audiamus quadragesimum quartum: *Patriarcha inspiciat quodcumque negotium fecerit aliquis suorum Metropolitarum, sive Episcoporum in Provinciis, quibus præsunt. Si autem invenerit ex illis quidquam, quod non decet, permutet illud, ac de illo constituat, prout ipsi videtur. Etenim omnium ipsorum Pater est, & illi sunt ipsius filii. Metropolitæ autem Principatum super se agnoscere, eumque venerari debent instar Fratris majoris, quem sibi Fratres anteponunt, illique parere ducunt ob ejus optimum Regimen & Majoritatem. Patriarcha porrò instar Patris in sua Jurisdictione super filios suos. Et quemadmodum Patriarcha potestatem habet super subditos suos, ita quoque Romanus Pontifex potestatem habet super universos Patriarchas, quemadmodum Petrus habebat super universos Christianitatis Principes, & Concilia ipsorum: Quoniam Christi Vicarius est super Redemptionem, Ecclesias, & cunctos Populos.* Hæc omnia fundamentum habent in sexto Nicæno Canone. Et ex ipsis laudati Canones deducunt & confirmant Romanas Appellationes, immò & primas instantias. Et certè Pontifici incumbit sollicitudo omnium Ecclesiarum. Est Pater totius Ecclesiæ, totius Redemptionis, omnium Synodorum, omnium fidelium Populorum. Quia est Christi Vicarius. Ex quo vides labi illos, qui hunc Titulum volunt olim fuisse communem omnibus Episcopis, & non nisi à paucissimis sæculis appropriari cœpisse soli Papæ.

CAPUT XIII.

Expenditur aliud Paschasii Quesnelli fundamentum.

HÆc sunt ejus verba: *Sardicensem Synodum familiare est in hoc negotio proferre, indèque velut palmare argumentum sumere, quo appellationis jus à Synodis ad Sedem Apostolicam jam tunc Canonica authoritate stabilitum esse comprobetur. Quamvis enim hujus Concilii non meminerit Sanctus Leo, de appellationibus agens in hac ad Viennenses epistola, sed veteris tantummodo consuetudinis; illi tamen Concilio debetur earum appellationum origo, & illius Canones sub Nicænorum nomine allegavit ipse Leo aliquot post annis in causa Flaviani Constantinopolitani Episcopi. Indè, inquam, appellationum usui ratio quæsita est à Romanis Pontificibus, licet reverà nihil de appellationibus decernant Sardicenses Patres, sed tantummodò retractationis, seu revisionis causæ decernendæ potestatem faciant Romano Episcopo, ut demonstrat illustrissimus Petrus de Marca, & ex ipsa Canonum Sardicensium lectione manifestum fit. Quæ potestas retractationis in ipsa Provincia decernendæ, etsi jure appellationum longè inferior sit, trepidè tamen & dubitanter admodùm ab Hosio proposita est, qui rem novam Canonibus Nicænis minimè consonam, constantique adversam consuetudini, quasi supplex, & honorandam Sancti Petri memoriam prætendens, exoravit.* Si vobis placet, Sancti Petri Apostoli memoriam honoremus: *Sed tantæ Authoritatis non fuit apud Episcopos, sive Orientales sive Occidentales, Sardicensis Synodus, ut hujusmodi definitioni statim inhærendum esse censuerint. Hoc enim retractationis jugum à suis semper humeris amoliti sunt Orientales, qui ob hanc fortè causam Concilii istius Canones in suas Collectiones non retulerunt, sicut nec Gallicani. Africani etiam nunquam illam appellationis seu retractationis Prærogativam admiserunt, ut patet ex Synodica ad Cælestinum Papam epistola, quæ testatur antiquam esse consuetudinem ac disciplinam, ut Episcoporum & Presbyterorum causæ extrà Provincias vagari non sinerentur, sed ubi orta erant negotia, ibi Metropolitanorum authoritate esse finienda. Unde ne de Sardicensibus quidem audiisse, sed unius Nicæni Concilii Canones cum suis pro regula habuisse Africanos, manifestum est.*

Etiam hæc verba scatent erroribus atque excessibus. Primus est, quod ex Sardicensi Synodo sumamus palmare pro Romanis Appellationibus fundamentum. Etenim omnia, quæ jam adduxi ex Sancto Julio, istam præcessere Synodum. Et ipse pro palmari isto fundamento adduxit perpetuum Ecclesiæ morem & consuetudinem, confirmatam à Nicæna Synodo, & relatam in Scriptum, Adduxit traditionem Apostolicam, firmatam pluribus exemplis, ac perpetuo usu. Unde de ipso scribit in Ecclesiastica historia Theodoretus, quod circa jam adductas Orientalium Episcoporum appellationes fuerit *secutus Ecclesiæ Canonem*. Lib.1.c.4. Hoc est palmare istius juris fundamentum. Hinc & ipsum Sanctus Leo in litteris ad Viennensis Provinciæ Episcopos adduxit adversùs audaciam & novitates Sancti Hilarii. Quin immò videtur respexisse istas Sancti Julii litteras. Præsertim hæc verba: *Quod si ejusmodi consuetudo olim fuit, ejusque memoria renovata est, & Scripto prodita in magna Synodo, eamque apud vos valere non finitis, rem profectò indecoram facitis. Morem enim, qui semel in Ecclesia obtinuit, & à Synodo confirmatus est iniquum est à paucis abrogari.* Sanctus Leo affirmat istum morem semper viguisse etiam in Galliis, ideoque ab Hilario nec circumduci potuisse, nec circumscribi.

Se-

Secundus error est, quod harum appellationum jus dicamus *stabilitum*, seu introductum à Sardicensi Synodo. Quod enim vox, *stabilitum*, hanc ibi acceptionem habeat, suadent hæc verba: *Inde appellationum usui ratio quæsita est à Romanis Pontificibus.* Est error insigniter crassus. Quippe ante Sardicensem Synodum ad Apostolicam Sedem appellarunt Sanctus Athanasius, Sanctus Paulus Constantinopolitanus, Marcellus Ancyranus, Asclepas Gazensis, Lucius Adriano-Politanus, aliique plures per Eusebianæ Factionis Synodos degradati aut vexati Orientales Episcopi: Eos audivit Julius Pontifex, absolvit à perperàm injectis vinculis, reparavit in priorem gradum, ac per interim remisit in suas Sedes. Videlicet donec fieret totius causæ retractatorium Judicium. Hinc nata est omnis inter istam Factionem & Romanam Ecclesiam contentio; etiam Antiochenæ Synodi audacia, & horrenda ac inaudita facinora Conventus Philippo-Politani. Quid enim horrendius, quàm damnare Romanum Pontificem, & Monarchicum Ecclesiæ Regimen transmutare in Aristocraticum, atque ita manifesto schismate lacerare Ecclesiam? Etiam Donatistæ dudum ante Sardicensem Synodum à Constantino Augusto integros Judices postularunt contra Cæciliani Carthaginensis Archi-Episcopi Ordinationem: Et Apostolicam Traditionem ab Hosio Cordubensi Episcopo edoctus Princeps ipsos remisit ad Melchiadem Pontificem, & pro aliquo istorum factiosorum solatio rogavit illi assidere aliquot Gallicanos Episcopos. Plura istiusmodi exempla sunt jam adducta, ac in decursu adducentur. Proinde Sardicensis Synodus Romanas Appellationes nequaquam introduxit, sed adversùm Eusebianæ Factionis novas, violentas, schismaticas, atque hæreticas præsumptiones solummodò stabilivit & confirmavit.

Tertius error est, quod Sardicensis Synodus nihil de appellationibus decreverit, sed solam retractationis seu revisionis decernendæ potestatem fecerit Romanis Pontificibus. Et quod istud ex ipsa Canonum Sardicensium lectione sit manifestum. Certè oppositum est manifestissimum. Etenim isti Canones interjectis ad Romanum Pontificem proclamationibus donant non solum devolutivum effectum, sed & suspensivum. Donant potestatem, qua istiusmodi causas retractare possit vel per semet-ipsum in alma Urbe, vel in partibus per delegatos è suo Latere Presbyteros, vel per Synodum vicinæ, aut etiam ejusdem Provinciæ. Prout visum fuerit ejus sapientissimo arbitrio. Immò hanc potestatem non donat, sed à Christo Domino donatam, per Apostolos ordinatam, confirmatam à Nicæna Synodo, & plurimis stabilitam exemplis, solummodò innovat, & adversùm præfatas novitates exponit & armat. Quod ista omnia, etiam suspensivus effectus, sint à Christo Domino & Apostolicis Canonibus, mox ex authenticis Christianæ disciplinæ fontibus demonstrabitur. At verò ista sunt manifestus & propriissimus character veræ appellationis. Et de hac per Sardicenses Canones stabilita veritate nemo Catholicus ambegit: Dominus Petrus de Marca est forsitan omnium primus.

Error quartus est, quod Hosius Cordubensis Episcopus, Apostolicus Legatus ac Præses Sardicensis Synodi, Retractationis in Provincia decernendæ jus proponens, sciverit à se proponi rem novam, Nicænis Canonibus minimè consonam, constantique adversam consuetudini. Si solum decernendæ Retractationis jus proposuerit, fateor ista esse verissima. Addo illum longissimè recessisse à Nicæna Synodo, quæ super Sancti Petri Romanam Cathedram nihil fuit ausa constituere, sciens illi omnia concessa à Domino. Etenim Apostolici juris ad solius Retractationis decernendæ potestatem restrictio est omninò novum, Nicænis Canonibus adversum, perpetuam Ecclesiæ consuetudinem evertens, ac supra Sancti Petri Cathedram statuere attentans figmentum, à Confessoris Hosii sacris cogitationibus alienissimum. Quapropter ipse in sua ad Sardicensem Synodum Relatione haudquaquam circumscriptam & diminutam decernendæ Retractationis, sed plenissimam admittendæ, & quovis juxtà suum sapientissimum arbitrium modo judicandæ atque exequendæ appellationis potestatem adscripsit Sedi Apostolicæ. Erat res omnibus exploratissima. Quomodò aliter Julius Pontifex Orientalibus Antiochenæ Synodi Episcopis ipsam refricuisset in barbam? Certè isti omnes adfuerant Nicænæ Synodo. Eidem Hosius præfederat, habuerat cum Relationis authoritate Prærogativam suffragii, ideoque ejus arcana plenè noverat. Proindè dum isto pro Romanis Appellationibus officio functus fuit apud Sardicam, optimè novit se non referre rem novam, aut Nicænis Canonibus non consonam, aut constanti adversam consuetudini.

Quintus error est, quod Hosius Romanas Appellationes trepidè ac dubitanter admodùm, & quasi supplex Sardicensi Synodo retulerit, & honorandam Sancti Petri memoriam prætendens exoraverit: *Si vobis placet Sancti Petri memoriam honoremus.* Est effrænis in gloriosum Confessorem, Abrahamicum senem, & omnium tunc Synodorum Patrem contumelia. De Eusebianis Episcopis scribit ad omnem sub Cœlo Ecclesiam laudata Synodus: *In itinere Sardicensi certis in locis Conciliabula in modum Synodi inter se habuerunt, & fœdera cum interminationibus conflaverunt, ut ubi Sardicam pervenissent, minimè se in Judicio sisterent, aut in eundem locum cum sacra Synodo convenirent, sed mox ubi eò pervenissent, & perfunctoria specie adventum suum ostentassent, raptim indè aufugerent.* Et quò ista conjuratio esset magis firma, *curarunt ut omnes eodem*, & per viam & apud Sardicam, *domicilio uterentur, ne vel tantillum quispiam ab illis seorsim agere posset.* Palmaris quæstio erat de Athanasii, Pauli Marcelli, & aliorum Antistitum, ab ipsis damnatorum, Romana Appellatione, & per Julium Pontificem impartita illis revestitione. Conjurarunt hæc nunquam admittere, & potius patrare quidlibet, quam istos suos damnatos agnoscere in Episcopos, & cum ipsis Synodaliter considere. Intraverunt Sardicam, & multa de his cum Hosio, aliisque Latinis Episcopis disputarunt. Et ipsos tam pro dicto-

dictorum Appellantium innocentia, quàm pro Sancti Petri privilegio invenerunt constantissimos. Viderunt nullam patere portam excutiendi præsertim Athanasii, nisi per apertam rebellionem contra sedem Apostolicam. Hinc omnes de nocte fugerunt, & abjerunt Philippo-Polim, Thraciæ Diœcesios civitatem, ideoque spectantem ad Orientale Imperium sui Principis, sub quo liberè poterant quidlibet insanire. Isthic igitur insanierunt tres Patriarchatus esse Divino jure Autocephalos, & æquales per omnia, ideoque unum nihil posse in alium, & ab uno damnatos non posse ad alium provocare. Singulorum Judicia esse Divino jure inconcussa atque inappellabilia. Hinc concluserunt Julium Pontificem, qui talia in præfatos Episcopos attentaverat, esse Divinæ legis prævaricatorem, ideoque gradu & communione privarunt. Præfatos Episcopos pronuntiarunt nequaquam absolutos aut revestitos, sed ob tentatam novam appellandi audaciam esse prolapsos in majorem damnationem. Eorum furor præsertim efferbuit in Sanctum Maximinum Treverensem Episcopum; Quod ad ista omnia Julium permovisset. Et hinc lucet, quid Gallicana Ecclesia tum censuerit de Romanis appellationibus. Has omnes schismaticas atque hæreticas Eusebianæ Factionis petulantias noverat Hosius, ideoque sibi Apostolicæ Sedis Legato vidit non dormiendum. Hinc non trepidè, nec dubitanter, nec suppliciter, sed generosè, constanter, & ex Apostolico pectore clamavit ad Sardicensem Synodum: *Sancti Petri Apostoli memoriam honoremus*. Adversùm hæreticas sceleratæ Factionis petulantias nos Orthodoxi Episcopi confirmemus data per Christum Dominum Sancto Petro Privilegia, Apostolicos de eisdem Canones, & Nicænæ Synodi novissima Decreta. Per hoscè Sardicenses Canones invasit ac destruxit & jam dictam Eusebianorum audaciam, & simul ipsorum Canones Antiochenos.

Sextus error est, quod Orientalis Ecclesia istam Sardicensem definitionem non statim admiserit, sed semper studuerit excutere. Etenim Sardica Alexandriam rediens Athanasius transivit per Syriam & Hierosolymam: Et isthic Sanctus Maximus Antistes cum ipso celebravit Synodum in qua publicavit & executus est Acta & Decreta Sardicensia. Audiamus Photii Bibliothecam in Excerptis ex vita Sancti Athanasii:

Lib. 258. *Athanasius, cum pervenisset Hierosolymam, Maximo Episcopo & confessori nota fecit Acta Sardicensis Concilii. Quodque Constantius Imperator bene erga se animatus sit. Deindè congregat Synodum Episcoporum, quæ Beato Athanasio & communionem, & dignitatem Episcopalem decernit, & scribit ipsa Synodus Alexandrinis, & omnibus in Ægypto ac Libya Episcopis, quæ de Athanasio decreta essent & gesta. Athanasius autem Alexandriam cum venisset, Conventus Episcoporum in Ægypto egit, quæ Synodus consentiebat eis, quæ in Sardicensi ac Hierosolymitana Synodo decreta erant*. Quod pro Sardicensis Concilii publicatione diversas in Ægypto Synodos celebraverit, testantur Socrates & Hermias Sozomenus. Et suis ad omnes sub cœlo absentes Episcopos litteris subjunxit Sardicensis Synodus. *Quin & vos quoque, ut spiritu præsentes in nostra Synodo, studete idem suffragium conferatis per vestras subscriptiones, quo ab omnibus ubique Sacrorum Ministris concordia servetur*. Plurimos, & Occidentales & Orientales, subscripsisse demonstrat in secunda ad Constantium Imperatorem apologia Sanctus Athanasius. Philippo-Politanus Conventus ei inter cætera impegit, quod per ficta testimonia circumscripsisset Julium Pontificem, atque ita obrepsisset in communionem. Hinc in laudata apologia adjungit, quod etiam ante Sardicensem Synodum trecenti quadraginta Orientales Episcopi pro ipsius innocentia subscripserint: Ab eisdem probatam, admissam, subscriptam, ac publicatam fuisse istam Synodum, videtur non dubitandum. Eusebianæ Factionis turbulentissimi incentores Ursacius & Valens etiam subscripsere, de suis apud Philippo Polim Actis supplicantes veniam. Ex ista Factione plures redierunt ad mentem, & Synodum admiserunt. Eosdem Canones laudat, & secundùm ipsos Sancti Joannis Chrysostomi appellationem Epist. 19.
exequitur in litteris ad Clerum & Populum Constantinopolitanum Sanctus Pontifex Innocentius. Ipsos per omnem Orientem viguisse testatur Palladius Episcopus Helenopolitanus in Dialogo cum Theodoro Romanæ Ecclesiæ Diacono de vita laudati Joannis. Et hinc plena, plusquam sexcentos & triginta Orientales complectens Episcopos, Chalcedonensis Synodus in prosphonetico sermone dixit ad Martianum Imperatorem: *Illi qui apud Sardicam contra Arii reliquias convenerunt, Orientalibus direxerunt sui Constituta Judicii*. Palàm asseverant apud se vigere hanc Synodum, & observari. Palam edicunt inter Canones, quos per singulas Synodos à Sanctis Patribus hactenùs constitutos laudat & firmat eorum primus Canon, omninò comprehendi etiam Sardicenses. Eosdem authenticis Canonibus adnumerat Trullana Synodus. Omnem Synodum, ut apud se vigentem, describunt atque exponunt Socrates, Sozomenus, ac præsertim Theodoretus. Eandem Hæres. 71
laudat ac probat Sanctus Epiphanius. Ejusdem Cap. 8.
meminit magnus Basilius, nihil in ipsa culpans, nisi reparationem Marcelli. Post ipsam ad Romanos Pontifices appellarunt Petrus Alexandrinus, ejus Successor Joannes Thalaja, Maximus Constantinopolitanus, Sanctus Joannes Chrysostomus, ipsorum Successor Sanctus Flavianus, Theodoretus Cyrensis, Eusebius Dorylæensis, Calandion Antiochenus Episcopus, aliique multò plures. Item Ætius Constantinopolitanæ Ecclesiæ Archidiaconus, Salomon Presbyter, ac plures alii Clerici. Item Leo Sapiens Imperator ab inflicta sibi per Nicolaum Patriarcham excommunicatione provocavit ad Romanam Ecclesiam. Eandem invocarunt S. Nicephorus, Sanctusq; Ignatius, Patriarchæ Constantinopolitani. Et quis nesciat omnes istas appellationes fuisse directas per Canones Sardicenses? Certè Magnus Leo, dum S. Flaviani adversùs torum Ephesinum Latrocinium Epist. 40.
interjectam appellationem rogavit à Theodosio Cap. 3.
Imperatore permitti suo cursui, adjecit suis litteris: *Quam autem post appellationem interpositam hoc necessariè postuletur, Canonum Nicææ habitorum*

Decre-

Decreta testantur, quæ subter annexa sunt. Et adnexuit Sardicensem Canonem. Norat illos vigere apud Orientales Ecclesias, & haberi pro Nicænis.

Primus apud Orientales Photius cœpit hos Canones arietare: Quo nempe suam ex neophyto Episcopalem intrusionem purgaret, & fomenta quæreret fabricando schismati. At verò rescripsit Nicolaus Pontifex: *Quod verò dicitis Sardicense Concilium vos non habere vel recipere, non facilè nobis credendi facultas tribuitur. Maximè cum Sardicense Concilium, quod penes vos in vestris regionibus actum est, & omnis Ecclesia recipit, qua ratione convenerat, ut hoc sancta Constantinopolitana Ecclesia abjiceret, & ut dignum est non retineret?* Et certum est Photium imposuisse. Etenim Canones istos Joannes Scholasticus, tertius istius nominis Constantinopolitanus Episcopus, inseruerat suo Codici, haud dubiè observato apud istam Ecclesiam. Et ipse ante Lapsum Photius inseruerat suo Nomo-Canoni. Photio enim familiare fuit aliud ante, aliud post Lapsum cantare. Quapropter admiranda est Paschasii Quesnelli fiducia, ausi scribere: *Tantæ Authoritatis non fuit apud Episcopos Orientales Sardicensis Synodus, ut hujusmodi definitioni statim inhærendum esse censuerint. Hoc enim Retractationis jugum à suis semper humeris amoliti sunt, qui ob hanc fortè causam Concilii istius Canones in suas collectiones non retulerunt.*

Interim universæ, utique Orientalis, Ecclesiæ codex non continet istos Canones. Hinc Paschasius Quesnellus adeò constanter ipsis obstrepit. Conabor mox occurrere. Septimus ejus error est, quod hoscè Canones etiam Gallicana Ecclesia olim non admiserit. Affirmat Dionysii Exigui Codicem in Gallia non fuisse admissum ante Magni Caroli tempora, ideoque nec Canones Sardicenses. Affirmat hos non viguisse in Gallia, nisi per istum Codicem. Respondeo hujus Codicis in Gallia admissionem non spectare ad præsentem controversiam. Quidquid sit, dico istos Canones semper in Gallia viguisse. Primus Gallicanæ Ecclesiæ Codex, seu Gallicani Codicis prima exordia sunt Innocentii primi epistola ad Victricium Episcopum Rothomagensem. Hinc Papa ipsam appellat *Digestas vitæ & morum probabilium disciplinas, ac librum Regularem, Didascalum, atque Monitorem.* Quis ambigat ipsam semper viguisse in Gallia? At verò ejus tertium caput est desumptum partim ex Nicænis, partim ex Canonibus Sardicensibus: Et per Nicænam Synodum intelligit utramque. Et quod plures Gallorum Episcopi huic Synodo interfuerint, ac absentes subscripserint, disertè affirmat in secunda apologia Magnus Athanasius. Exprimit ipsorum nomina. Adfuit Sanctus Maximinus Treverorum Episcopus, ob præstitum Romanis appellationibus generosum auxilium degradatus Philippo-Poli. De Hosio Cordubensi Episcopo, Sardica regresso in Hispaniam, scribit antiqui authoris liber Synodicus: *Cordubæ Episcopus sanctissimus Hosius, Synodum Divinam & Sanctam in sua civitate convocans, Divinitùs expositam illustravit doctrinam, condemnans eosdem quos Sardicensis abdicaverat Synodus, & quos ea absolverat recipiens.* Certè existimo similem Synodum fuisse celebratam à regresso in Gallias Maximino, aliisque ibidem Metropolitis. Secunda Turonensis, inter Gallicanas nequaquam infima, Synodus adversùm incæstuosa conjugia innovat antiquos Canones, & adjungit: *Propterea fuit illos iterare necessarium, quia dicunt plures, quasi illud per Prædecessorum negligentiam Sacerdotum illis non fuisset apertum.. Sed revera mentiuntur, cum sciamus tales ac tantos viros nullatenus huic negligentiæ subjacuisse, sed hoc, quod Scripturæ sanctæ testantur, assiduè prædicasse.* Eadem diligentia prædicarunt Generalium Synodorum Canones. Proinde quisquis Magnum Maximinum opinatur hac in re fuisse negligentem, jam audivit Turonensis Synodi de sua opinione judicium. Cap. 21. A laudato Pontifice Innocentio creduntur etiam esse Canones Synodi Romanorum ad Gallos Episcopos. Quidquid sit, sunt antiqua, authentica, observata per Galliam, & forsitan ad ejus Codicem adjuncta Rescripta Sedis Apostolicæ. Et quædam sunt palam desumpta ex Canonibus Sardicensibus. Nempe capitulum duodecimum, vetans Episcopum assumi ex Laicis. Et capitulum decimum-tertium, secundum Nicænum Canonem, statuentem de prima Neophytorum specie, extendens ad secundam. Prima ex Gentilibus, secunda species est ex Laicis.

Hæc omnia similiter patent ex degradatione ac Romana appellatione Contumeliosi, Rejensis in secunda Narbonensi Provincia Episcopi, circa quem & Cæsarius Metropolita, & Joannes II. Pontifex, ejusque Successor Agapetus omnia egerunt ex Canone Sardicensi. Contumeliosus fuerat lapsus in adulterium, & involutus aliis criminibus. Hinc Provincialis Synodus ipsum degradavit, & ad agendam perpetuam pœnitentiam clausit in monasterio. Erat convictus & confessus, ideoque nec provocavit. Attamen in sua Synodo habuit fautores, de quibus Sanctus Cæsarius: *Quæ est ista Justitiæ inimica benignitas, palpare criminosos, & vulnera eorum usque ad diem Judicii incurata servare? Quod si etiam durissimam eos pœnitentiam per plures annos agere videremus, sic nos ipsi & saluti eorum consulere, & Canonum deberemus Statuta servare. Cum verò in aliquibus nec compunctionis humilitas, nec instantia orandi vel plangendi appareat, nec eos Jejuniis vel lectioni vacare videamus, possumus cognoscere, si ad honorem pristinum redierint, cum quanta negligentia, & cum quanto tepore, & inimica animæ securitate permaneant, credentes quod sic eos non acta dignè pœnitentia admiserit Deus, quomodò Sacerdotes indulsisse videntur.* Demonstrat esse falsam, periculosam, immò perniciosam misericordiam. Episcopi isti nolebant Contumeliosum degradari, nec ad perpetuam pœnitentiam detrudi in Monasterium, sed solummodò suspendi ad tempus, & tunc reddi Episcopalis communionis honori, de suis infirmitatibus responsurum Domino Deo. Ex quo liquet Apostolicum Canonem, *Oportet Episcopum sine crimine esse*, quoad carnalia flagitia cœpisse tunc tepescere in Galliis. Hinc erat causa major atque difficilis. Et ista

Epi-

Episcoporum intercessio habebat aliquid appellationis. Hinc Sanctus Cæsarius, summi Pontificis per Galliam Vicarius, ex Sardicensi Canone, & Innocentii ad Victricium Rescripto, post Episcopale Judicium omnia retulit ad Sedem Apostolicam, Contumelioso non permisit ordinari Successorem, & supplicavit ex Romana disciplina instrui. Porrò Joannes II. Pontifex probavit Cæsarii judicium. Contumeliosi degradationem confirmavit, jussit perpetùum claudi in Monasterio, & ipsi creari Successorem. Et dum hoc fiat, dari Visitatorem Rejensi Ecclesiæ. Et ad Cæsarium contrà istos indiscretè benignos Collegas instruendum atque armandum transmisit quædam Extracta ex Decretis Siricii Papæ, ex Canonibus Apostolicis, atque Antiochenis. Nempe non de appellatione, sed de sola degradationis causa atque justitia fuerat consultus, ideoque transmittere non debuit Sardicenses Canones.

Proindè Contumeliosus fuit clausus in Monasterio. Attamen nescio qua de causa non accepit Successorem. Interim Joannes Pontifex abiit ad meliorem vitam, & successit Agapetus. Cœperunt tunc spirare alii venti: Hinc & Contumeliosus vertit vela. Pœnitentiæ & clausuræ pertæsus provocavit ad Sedem Apostolicam, asseruit se innoxium, & postulavit novum examen. His permotus Cæsarius fecit, quæ ad ipsum rescripsit Agapetus: *Et nos quidem, quamvis culpatus à nobis Emeritus Defensor Contumeliosum Episcopum reversum ad Ecclesiam suam Charitatis tuæ voluntate firmaverit, usque ad exitum Judicii, quod delegaverimus, ipsum reddita sibi modò propria substantia, suspensum interim volumus ab administratione patrimonii Ecclesiastici, & celebratione Missarum. Quia id quod sibi viderat Judicio fuisse sublatum, gloriosiùs, si ei veritas suffragatur, Judicio, receperit, quàm usurpationibus occuparit. Melius autem fecerit Fraternitas tua, si posteaquam Sedis Apostolicæ appellatione interposita desideravit examen, circa personam ejus à tempore sententiæ nihil permisisset imminui, ut esset integrum negotium, quod interposita provocatione quæreretur. Nam si in executionem mittitur prima sententia, secunda cognitio non habet quod requirat. Addendum, quia etsi non esset prædictus Episcopus judicationi refragatus, privatam magis potuit secundùm Canones expetere secessionem, quàm severitatem Religionis excipere. Suspensus igitur, sicut præfati sumus, Episcopus Contumeliosus habeat tantùm, quam præsumpsisse dicitur, celebrationem Missarum: Et patrimonio Ecclesiæ in gubernatione Archi-Diaconi constituto, ita ut alimonia sufficienter Episcopo non negetur, Visitatoriam in ejus loco præcipimus ordinari personam, & patienter exspectare Judices, quos inspirante Domino constituerimus audire.*

Habemus hinc varia. Primò, quod Contumeliosi appellatione, ac Romanæ Ecclesiæ reverentia territus Cæsarius Contumeliosum relaxarit è Monasterio, ac redire permiserit ad Episcopalem honorem atque officium. Palam ex Sardicensi Canone, qui à degradationis judicio provocantem Episcopum mandat revestiri, perseverare Episcopum, & uti Episcopum per omnia tractari. Propter suspensivam appellationis virtutem. Secundò habemus, quod Contumeliosus statim cœperit se gerere uti Episcopum, & tam spiritualia quàm temporalia administrare. Etiam celebrare Missas, aliaque exercere Episcopalia ministeria. Tertiò, quod Cæsarius Romam legaverit Emeritum, Defensorem suæ Ecclesiæ, omnia hæc expositurum Pontifici. Quartò, quod hæc Cæsarii & Contumeliosi Acta non probaverit Pontifex, ideoque & Emeritum, ad cujus hæc etiam spectabant officium, culparit. Et rectè. Etenim Synodale degradati Contumeliosi Judicium erat confirmatum à Joanne Pontifice, & datum fuerat novæ Episcopalis creationis Mandatum, ideoque Contumelioso deinceps non suffragabatur Canon Sardicensis. Sententia transierat in rem judicatam, ac proindè appellationi non supererat locus, sed gratiosæ dumtaxat revisioni. Debebat ille supplicare restitutionis beneficium, atque interim permanere in humilitate degradati. Hinc Pontifex affirmat, quod Missarum celebrationem, ac Ecclesiasticæ substantiæ administrationem præsumpserit: Quod illa usurpationibus occuparit, quæ judicio recipere debuerat. Quintò habemus, quod Pontifex hanc qualemcumque provocationem noluerit carere omni fructu. Dedit ei plures effectus. Primò, Contumeliosum tractari voluit non ut degradatum, sed solummodò ut suspensum, ideoque nec Successorem ei permisit dari, sed Ecclesiam jussit persistere sub Visitatore. Deindè, ipsi indulsit celebrationem Missarum. Tertiò, jussit ipsi bona reddi patrimonialia, & subtrahi solam administrationem Ecclesiasticæ substantiæ. Degradato enim Episcopo auferebatur etiam sui patrimonii regimen, & ex ipsius proventibus alebatur. Quartò Pontifex mandat, ut hac appellatione pendente nihil innovetur aut attentetur. Istud volunt hæc verba: *Melius autem fecerat Fraternitàs tua, si posteaquam Sedis Apostolicæ desideravit examen, circa personam ejus à tempore sententiæ nihil permisisset imminui, ut esset integrum negotium, quod interposita provocatione quæreretur. Nam si in executionem mittitur prima sententia, secunda cognitio non habet quod requirat.* Videtur Cæsarius argui, quod nescio quid innovasset. Sextò habemus quod ex Judicibus Episcopis aliquos Pontifex Romam evocarit, omnem rei seriem expondituros. Usque ad istorum adventum, & tunc faciendum retractatorium judicium mandat omnia in jam dicto statu quieta persistere. Et ad demonstrandam hujus suæ Interlocutionis Justitiam adjungit: *Præterea ne quid deesset, quod Charitati tuæ videatur incognitum, studio dilectionis Constitutorum fecimus capitula subter annecti, ut scientia communicemur Canonum, sicut participamus effectu.* Epistolæ Descriptores Ecclesiasticæ eruditionis damno, prætermiserunt adjungere Canones. Fuerunt omninò Sardicenses. Quis enim non videat secundùm ipsos regi hæc omnia? Lucet & istos Canones tunc viguisse in Gallia, & Romanis Appellationibus ac evocationibus fuisse plenam libertatem.

Octavus tandem Paschasii Quesnelli error atque excessus est, quod etiam Africana Ecclesia istam

istam Apostolicam Appellationis seu Retractationis Prærogativam nunquàm admiserit. Et loquitur etiam de Episcopis, atque ita cantat indignissimam ignorantiæ aut malitiæ fabulam, infrà ex professo discutiendam. Et ipsam persuadere denuò tentat ex infelicissima, non totius Africanæ Diœcesios aut Synodi, sed quorundam dumtaxat Episcoporum ad Cælestinum Pontificem epistola. Interim verum est, quod Africani isto tempore Episcopi, etiam Sanctus Augustinus, ignorarint Sardicenses Canones. Rationem exquiram atque exponam suo loco.

CAPUT XIV.

Exponitur tertium Paschasii Quesnelli fundamentum.

Tertium viti fundamentum est in his verbis: *Quod ad Gallicanam attinet Ecclesiam, hoc notatu dignum est, de Sardicensibus mentionem non esse factam à Sancto Leone, in hac adversùs Hilarium querela, quæ de appellatione nata erat. Solam enim consuetudinem obtendit Pontifex ambitiosis Hilarii, ut putabat, conatibus: Quod magno argumento ad Leonem per Sanctum Prosperum, hominem Gallum, quem à Secretis habebat, vel per se ipsum, dum in Galliis ageret, certiorem factum esse, hos Canones à Gallicana Ecclesia non recipi, ut superfluum esset eos in medium adducere. Si enim inserti fuissent Gallicano Canonum codici, in propria causa prævaricatus esset Leo, eos Canones commemorare omittens, quibus & plurimum Sedi Romanæ deferebatur, & Hilarius tamquàm Canonum etiam in Gallia receptorum violator potuisset judicari: Nisi dixeris Leonem ab his abstinuisse, tùm quia repulsam noverat, quam Cælestinus Papa ab Africanis passus fuerat ob istos Canones Nicænis Patribus attributos; tum quia pro ingenio suo videbat Canones Sardicenses nihil de appellationibus, vel de retractatione sententiæ Romæ peragenda statuere, sed amplius nihil Romano Pontifici concedere, quàm ut novum Judicium in eadem Provincia celebrandum indiceret, quod in causa Chelidonii ab eo præstitum non fuerat. Quamobrem veritus, ne parium roboris habitura esset apud Gallos sua epistola, cui nulli Canones militarent, sed quam potiùs vetus consuetudo Canonibus roborata novitatis arguebat, eam curavit Imperatoria Constitutione muniri: In qua quidem & Petri meritum, & Romanæ dignitatem Ecclesiæ, & sacræ Synodi authoritatem pro Sedis Apostolicæ firmanda amplitudine commemorat Valentinianus, de Sardicensi verò Synodo pro asserendo appellationum jure mirum servat silentium. Quod argumento est Gallis ignotam fuisse disciplinam Sardicensibus Decretis inductam, quæ illis opponere minimè ausi sunt Romani.*

Respondeo Romanos Pontifices ac alios Patres, dum Romanæ Appellationis jus atque authoritatem stabiliebant, quandoque solos Nicænos, quandoque solos Sardicenses Canones, quandoque solam consuetudinem, quandoque allegasse simul omnia. Ita noster Magnus Leo, qui adversùs Hilarium adduxit solam consuetudinem, in litteris ad Imperatorem Theodosium pro Sancti Flaviani appellatione adduxit solos Sardicenses Canones, dicens Nicænos. Ex quo lucet istos tunc solemniter viguisse per omnem Orientem, & his fuisse adnumeratos. Pro hac eadem appellatione Imperator Valentinianus III. in litteris ad suum Collegam Theodosium adduxit solam consuetudinem, ex qua *Beatissimus Romanæ Civitatis Episcopus, cui Principatum Sacerdotii super omnes Antiquitas contulit, locum habet & facultatem de fide & Sacerdotibus judicandi*. Hanc à Majoribus traditam consuetudinem affirmat ab Augustis Principibus cum omni competenti devotione defendendam, & uti propriæ venerationis dignitatem Sancto Petro intemeratam conservandam. Eodem modo Authenticus Eutychianæ Historiæ Breviculus, seu antiqua super Acacii Episcopi Constantinopolitani nomine Acta de Joanne Thalaja Patriarcha Alexandrino, Apostolicam Sedem appellante, scribunt: *De consuetudine Majorum ad Apostolicam Sedem Synodica Scripta misit*. Et subdunt causam suæ Phrasios: *Nam & Priores ejus similiter Romanæ Ecclesiæ suffugium poposcerunt*. Porrò propriam causam, ex qua Magnus noster Leo phrasin ita variarit, fateor me ignorare. Dum scribimus, sumus quandoque ad solam attenti substantiam, & verba sine causis variamus. Existimo quod in sua adversùs Hilarium epistola respexerit ad Sancti Julii epistolam contrà Eusebianos.

Interim præfata Paschasii Quesnelli verba etiam non carent erroribus. Primus est, quod Sanctum Prosperum studeat facere Sancti Leonis seductorem aut circumscriptorem, qui persuaserit Sardicenses Canones non admitti à Gallicana Ecclesia. An in istius Ecclesiæ Codicem fuerint relati, nolim disceptare: Certum est fuisse isthìc admissos atque observatos. Proindè nec ista petulantia in Sanctum Prosperum, nec ista imperitia cadere potuit in doctissimum Leonem. Et quod Prosper Romanas è Gallia Appellationes probaverit atque defenderit, ejus Acta evincunt. Etenim quosdam Gallicanos Episcopos non solummodò ob Pelagianos errores, aut vicinas illis opiniones, sed insuper ob conjectas in Sanctum Augustinum blasphemias detulit in prima etiam Instantia ad Sedem Apostolicam. Forsitan quod ipsorum quidam essent Metropolitæ, atque ita prima in ipsos Instantia spectaret ad Sanctum Petrum. Quia Gratiani Imperatoris lex vigebat in Gallia. Porrò an Sanctus Prosper fuerit magni istius Pontificis Secretarius, est res valde incerta. Videtur non fuisse. Etenim in notis ad Apollinaris Sidonii epistolas scribit Jacobus Sirmondus: *Prosperum Aquitanum alii Rejensem in Gallia, alii Rhegiensem in Italia Episcopum faciunt. Sed mea quidem sententia Episcopus nunquam fuit*, Utraque Ecclesia habuit istius nominis Episcopum, verùm neutrius tempora quadrant in Aquitanum. Demonstrat hoc laudatus Scriptor, ac pergit: *Ut Episcopum prorsùs non fuisse sentiam, facit omnium veterum authoritas, Victorii de Cyclo Paschali ad Hilarium, Gennadii Scriptorum Ecclesiasti-*

siasticorum capite octogesimo quarto, *Gelasii Papæ de libris Apocryphis*, *Marcellini Comitis in Chronico sincero, & non vitiato*, *Bedæ in Martyrologio*, *aliorumque*, *qui cum de Prospero omnia alia narrent*, *de Episcopali ejus honore mentionem nullam faciunt*. Gennadius unicuique Scriptori addit sui gradus titulum: Dicit fuisse Episcopum, Presbyterum, Diaconum, &c. At verò de Prospero dicit: *Prosper homo Aquitanus*. Istud ipsum in sua Romana Synodo facit Sanctus Gelasius, & addit de Sancto Prospero: *Opuscula Beati Prosperi, viri Religiosissimi*. Est non leve argumentum. Etenim Joanni Hierosolymæ Episcopo, qui Sanctum Hieronymum nominarat non adjuncto Presbyteri Titulo, hic respondit: *Quis me decapitavit*. Plura sunt, quæ demonstrent istos Titulos olim nunquam fuisse prætermissos. Prætermissio erat contumelia. Prosper igitur fuit Monachus & Laicus, ideoque possit non fuisse Sancti Leonis Secretarius. Certè tantum munus videtur non cecidisse in Laicum Monachum. Attamen præfatus Gennadius adjungit: *Epistolæ Papæ Leonis adversùs Eutychen de vera Christi Incarnatione ad diversos datæ, à Prospero dictatæ dicuntur*. Vox, *Dicuntur*, affirmat rem esse dubiam. Ut ut sit, laudatæ epistolæ palàm prædicant Sardicenses Canones, atque ita liquet hos istarum, quiscumque fuerit, authori placuisse. Parùm refert ad præsentem materiam.

Alter excessus est, quod denuo laudet infelicissimam quorumdam Africanorum Antistitum ad Sanctum Pontificem Cælestinum epistolam, ac in ipsa fundet sua adversùs Apostolicam Sedem tentamina. Est res indignissima, lamentanda in Doctore Catholico. Excessus tertius est, quod Sanctus Leo pro suo ingenio viderit Sardicenses Canones nihil de appellationibus, vel de Retractatione sententiæ Romæ peragenda statuere, sed amplius nihil Romano Pontifici concedere, quàm ut novum indicat Judicium, in eadem Provincia celebrandum. Sunt Paradoxa, partim revicta in superioribus, partim mox largius revincenda. Quartus excessus est, quod Sancti Leonis epistolæ nulli militarent Canones. Etenim non solos Sardicenses, sed etiam Nicænos militasse, supra demonstratum est lucido atque irrefragabili testimonio Sancti Julii Pontificis. Quintus excessus est, quod vetus, Canonibus roborata, consuetudo epistolam novitatis arguerit. Ad similes Acaciani schismatis nugas olim reposuit Sanctus Papa Gelasius: *Viderint si alios habeant Canones, quibus suas ineptias exequantur. Cæterum isti, qui Sacri, qui Ecclesiastici, qui legitimi celebrantur*, Leonis epistolam fulciunt & firmant. Quorundam hodie adversùs Divinam Apostolicæ Sedis dignitatem conspiratio reverà habet alios Canones. Etenim Dominus Petrus de Marca producit Philippo-Politani Conventiculi litteras, Eusebianas, Schismaticas, Hæreticas, ab omni sub Cœlo Ecclesia damnatissimas: Et ex ipsis studet Sanctum Petrum denuò cribrare.

Sextus excessus est, quod suæ epistolæ infirmitatem sciens Sanctus Leo, ipsam curaverit Imperatoria constitutione muniri. Arguit Pontificem, quod ea quæ per Justitiam & Canones non poterat, fuerit executus per Laicam violentiam. etiam in alio loco non erubescit Sanctum Leonem infamare de variis excessibus, & scribit inter cætera: *Quartò denique in Canones peccasse videtur Leo, cum per imperatoriam Sanctionem Gallicanæ Ecclesiæ consuetudini derogare primus tentavit, illudque à Valentiniano tertio Edictum obtinuit*. Canonibus adversari affirmat hæc Edicti verba: *Ne quid tam Episcopis Gallicanis, quam aliarum Provinciarum liceat sine Viri venerabilis Papæ Urbis æternę authoritate tentare, sed illis, omnibusque pro Lege sit, quidquid sanxit, vel sanxerit Apostolicæ Sedis authoritas*. Est Sanctissima Constitutio: Absit ut sacris Canonibus adversetur. Istud non de appellandi jure aut more sanxit, sed de Episcoporum Consecrationibus, circa quas Hilarius gravissimè excesserat. Porro quis nesciat omnium, etiam Provincialium, Episcoporum non solam Confirmationem, sed etiam Consecrationem spectare ad Patriarcham? Est certa & clara Sanctio sexti Nicæni Canonis, adeoque est Canon Apostolicus. Ad Gallicanos enim Episcopos de Nicæna Synodo rectè scripsit primus Innocentius: *Episcopi in unum congregati Apostolicas traditiones ad omnium notitiam pervenire voluerunt*. Nicænos Canones affirmat esse Apostolicos. Secundùm hos igitur Canones Romanus Antistes cunctorum per suum Patriarchatum Episcoporum præviam Confirmationem & Consecrationem potest ad se trahere, Metropolitis permittere, variè de ipsis ex arbitrio disponere. Hoc firmat atque exequitur laudata Valentiniani constitutio, atque ita nullatenus impingit in Canones. Evertit Hilarii calumniam, qui in Galliam redux ad depravandos Collegarum animos blaterabat, quod Pontifex omnium Provinciarum Ordinationes sibi vellet defendere. Augustus Princeps affirmat ipsum Jure id omninò posse. Est res alterius loci. Interim Paschasius Quesnellus, quot ibi verba, tot habet in Magnum Leonem contumelias.

Ista Augusta constitutio adeò perstringit atque offendit hujus viri oculos, ut ad circumscribendam ejus authoritatem cogatur etiam Episcopo Hilario, suo dilectissimo clienti, maledicere. Plura rursum congerit ex infelicissima atque erratica quorundam Afrorum epistola, & pergit: *Quis non acquiescat tot rationum momentis, quibus quid opponi possit, planè non video, nisi Sancto Leoni visum esse pro Ecclesiæ bono, & ad minuendam Hilarii potestatem, quæ adversariis gratiæ Dei in Gallia invalescentibus animos addebat, novum sibi jus parare, Imperatoris authoritate munito, cujus animam pro arbitrio, quò vellet, inclinabat*. Quis hunc virum ad maledicendum conduxerit, ignoro. Maledicit Magno Leoni, quod Papalem authoritatem tentaverit ultra metas transfigere. Maledicit Augusto Valentiniano, quod Pontifici ad novitates, ideoque & ad iniquitates serviliter obediverit. Maledicit Sancto Hilario, quod Semi-pelagianæ perfidiæ fuerit Princeps atque incentor.

Septimus tandem illius error atque excessus est, quod ista Constitutio pro asserendo Romanæ Appellationis jure non adducat Canones Sardi-

dicenses. Respondeo adducere. Audiamus ejus exordium: *Cum Sedis Apostolicæ Primatum Sancti Petri meritum, & Romanæ dignitas civitatis, sacræ etiam Synodi firmarit authoritas*. Constitutio agit etiam de admittendarum appellationum Primatu, ideoque & Nicænam laudat Synodum, & Sardicensem. Lucet ex aliis ejusdem Imperatoris litteris ad Collegam Theodosium, scriptis pro admittenda appellatione Sancti Flaviani. Affirmat ipsum appellasse *secundùm solemnitatem*, seu solemnem constitutionem *Conciliorum*. Utique Nicæni & Sardicensis. Tam hæ litteræ, quàm ista Constitutio agunt de pariformi causa, & haud dubiè sunt ab eodem Secretario. Proindè ille easdem utrobique intellexit Synodos. Quidquid sit, Romanæ Appellationis jus non fundatur in sola Synodo Sardicensi.

Piissimam Valentiniani Constitutionem venerata semper fuit omnis, Gallicana præsertim, sub cœlo Ecclesia, ideoque indignum, ac nullatenùs tolerandum est ipsam hodie à nescio quibus hominibus ita conspui, & conculcari. Ex ipsa Sanctus Hilarus Pontifex pro Leontio Arelatensi Episcopo adversùm Mamerti Viennensis Episcopi excessus scripsit ad Gallicanos Episcopos: *Christianorum quoque Principum lege decretum est, ut quidquid Ecclesiis, eorumque Rectoribus, pro quiete omnium Domini Sacerdotum, atque ipsius observantia disciplinæ, in auferendis confusionibus Apostolicæ Sedis Antistes suo pronuntiasset examine, veneranter accipi, tenaciterque servari*. Et statim subdit: *Nec unquam possent convelli, quæ & Sacerdotali Ecclesiastica præceptione fulcirentur & Regia*. Eamdem in quarto Capitularium Additamento laudat ac firmat Imperator Ludovicus Pius: *Culpantur Episcopi, qui aliter ergà fratres egerint, quàm Apostolicæ Sedis Papæ fieri placuerit*. Quin immò Petrus de Marca affirmat istius Constitutionis pro Romanæ Ecclesiæ Primatu verba esse adeò lucida & veneranda, *ut hujus sæculi Novatoribus possint sanguinem suffundere*. Et adjungit: *Hæc novella Constitutio Codici Theodosiano adjuncta est, cujus Codicis usus apud Gallos, Romanæ Legis nomine, in rebus Ecclesiasticis invaluit*. Et hoc demonstrat ex antiquis Gallicanæ Ecclesiæ Synodis, ac Regum Edictis. Proindè frontem sub axillis gerunt, qui hodie de sua in istam Legem maledicentia non erubescunt. Nempè novam Hierarchiam diligunt, & tentant Mundo obtrudere, ideòque calcanda sunt antiqua omnia.

Prætermitti non possit eximium ac insigne elogium, quod præfatæ Legi impertit Honorius Pontifex in litteris ad Sergium Sub-Diaconum. Honorius Calaritanum Episcopum, Sardiniæ Metropolitam, & quosdam ejus Clericos, de nescio quibus accusatos, ad suum Tribunal evocaverat. Et Metropolita obedivit ac venit; verùm Clericos momordit, & morata est propria conscientia, ac fecit contumaces. Hinc Pontifex Barbarum, Romanæ Ecclesiæ Regionarium Defensorem, misit ad Sardos, qui Clericos potenter adduceret. Et ipsos navi imposuerat. At ecce Theodorus, Sardiniæ Præses, ipsos Defensori violenter eripuit, ac transmisit in Africam. Hinc Pontifex se convertit ad Georgium Africæ Præfectum, postulavit sibi tradi Clericos, & castigari Præsidem, ac alias litteras addidit ad Sergium Sub-Diaconum: *Exemplar Sacræ Theodosii ac Valentiniani tuæ Experientiæ curavimus destinandum, & Eminentissimo Præfecto per tuam Experientiam dirigendum, cujus series non solùm ejus Eminentiam, verùm etiam omnes omninò, qui à Sedis Apostolicæ ditione exorbitare contendunt, nihilominùs informare possit. Quemadmodum Serenissimi Principes hactenùs omnes innovaverunt cuncta Privilegia Sedis Apostolicæ, & quæ olim eidem sunt concessa, ipsa lectione poterunt approbari. Nam de Domini Dei nostri misericordia confidimus, quod Jura vel Privilegia Beati Petri curabimus expetere, atque immutilata intentione quæsita atque impertita defendere. Tua ergò Experientia, ejusdem Sacræ tenore attentiùs relegendo sufflata, non solùm Eminentissimo Præfecto, sed etiam aliis hæc eadem insinuare non differat*. Palam & constanter affirmat laudatam legem plenissimè viguisse per omne Imperium, per omnes Occidentis Ecclesias, per ipsam firmari Apostolicum Canonem, datamque ab ipso potestatem, qua Romanorum Episcopus non solos in appellatis causis Provinciales Episcopos, sed etiam in prima instantia Occidentales Metropolitas, & eorum execessibus admixtos Clericos possit ad suum in alma urbe Tribunal evocare, & compellere.

CAPUT XV.

Sancti Leonis circa Chelidonium Acta purgantur à prima Paschasii Quesnelli calumnia.

PAschasius Quesnellus Sanctum Hilarium Romanæ Chelidonii Episcopi Appellationi recalcitrando, & sui Synodalis Judicii authoritatem inappellabilem contumaciter sustinendo, legitimè secundùm Canones egisse; Sanctum autem Leonem isti appellationi deferendo, istudque judicium exsufflando, affirmat egisse perperàm contrà continua serie custoditam consuetudinem ac disciplinam, & plùs æquò studuisse amplitudini suæ Sedis, atque prosequitur: *Verùm non in eo solùm Canones Sanctus Leo visus est minùs attendisse in præsenti adversùs Hilarium concertatione. In hoc etiam à Sardicensibus, quorum maximè authoritati incumbebat, recessit, quod causam Chelidonii extrà Provinciam examinandam susceperit, & absque primorum Judicum communione eam in suo Judicio retractarit: Quod tentatum priùs non fuerat ab ejus Prædecessoribus, qui saltem Sardicensium Canonum limites non excesserant. Isti autem Canones ita redintegrandi Synodorum Provincialium Judicii potestatem faciunt Romano Episcopo, ut tamen velint novos ab eo Judices decerni ex vicina Provincia, qui una cum Judicibus, à quorum sententia appellatur, iterato examini intersint. Hoc enim necessarium erat ex Decretis Sardicensibus, ut priores Judices posterioris examinis participes essent, quem-*

admodum

admodum ab Illustrissimo Marca observatum est. Neutrum fecit Sanctus Leo, sed totam sibi causam reservavit proprio subjiciendam examini, Judicioque absolvendam. Hæc sua Commenta iterum stabilit ex infelicissima ac prævaricatoria quorundam Africanorum Antistitum ad Sanctum Pontificem Cælestinum epistola, & adjungit: *Has disciplinæ regulas à strenuo suo Præcessore Cypriano hauserant Beatissimi Patres, quorum pars magna Augustinus erat.* Sanctum Leonem arguit de duobus. Primo, quod retractatorium Judicium non delegarit in partibus, sed appellantes atque appellatos evocaverit ad suum Tribunal. Hanc evocationem censet adversari Canonibus Sardicensibus.

Hujus opinionis nec Paschasius Quesnellus, nec Petrus de Marca est primus Author. Eandem sæculo nono pertinaciter sustinuit Hincmarus Metropolita Rhemensis. Etenim ad suum nepotem Hincmarum Laudunensem Episcopum, qui degradatus Romam appellaverat, & volebat accedere, dicit in Duziacensi Synodo: *Diversi Canones Episcopum à congregatis Regionis Episcopis de gradu suo dejectum, à finitimis Episcopis cum ejusdem Provinciæ Episcopis, Apostolicæ Sedis authoritate, vel cum à Latere suo Directo, in Provincia, in qua ventilata & judicata est, jubent audiri.* Et ipsum item probat ex præfata Afrorum epistola, nec non ex Magni Gregorii litteris ad Columbum Episcopum Numidiæ. Et cum universa ista Synodo Hincmarus ad Adrianum secundum Pontificem scripsit solemnissimas litteras, omne suum de Laudunensi Hincmaro Judicium retulit, supplicavit confirmari, atque adjunxit: *Si fortè, quod non putamus, visum vobis necessariò fuerit, ut secundum Sardicenses Canones renovetur Judicium, detis Judices, scribendo Episcopis, qui in finitimis & vicinis Provinciis sunt, ut & ipsi diligenter omninò requirant, & juxta fidem veritatis deffiniant. Vel si decreveritis mittere à Latere vestro habentes authoritatem vestram, qui cum Episcopis judicent, eo in gradum non restituto, sicut sacri Sardicenses Canones præcipiunt, non abnuimus.* Denuo se fundat in ista Afrorum epistola, & concludit: *Quia ergo nos, quantum scimus & possumus, privilegium sanctæ & primæ Sedis Romanæ & confirmare, & obaudire, & extollere cupimus atque satagimus, servet vestra Paternitas, & à Deo in prima Sede constituta authoritas, nobis filiis & subjectis suis Episcopis Ecclesiastica privilegia, à sacris Canonibus, & vestris Decessoribus atque Prædecessoribus, nostris Decessoribus atque Prædecessoribus confirmata. Quatenus & Apostolica Sedes proprium vigorem retineat, & à se concessa aliis Jura sua non minuat.* Et hæc stabilit authoritate Magni Gregorii, non semel scribentis ad suos Episcopos: *Mihi ipsi injuriam facio, si Fratrum meorum Jura perturbo:* Affirmat Sardicensem Canonem semper in Gallia fuisse sic intellectum atque observatum. Destinata fuit hæc epistola per Sanctum Arctardum Episcopum Namnetensem. At retulit Rescripta non placentia. Adrianus Pontifex Sardicenses Canones intellexit aliter, & Hincmarum Laudunensem, itemque ejus Adversarios voluit ad se transmitti, & causam eorum coram se retractari. Rhemensis

Part. 5. Cap. 1.

Hincmari artes, Romæ jam pridem notissimas, videtur notasse suis coloribus. Hinc sine suo Præside Duziacensis Synodus denuò scripsit: *Apertissimè jubent sacri Canones Sardicenses, ut Episcopi in Provincia qualibet regulariter judicantes Episcopum, post judicium scribant Romano Pontifici, qualiter causam examinarint judicati Episcopi, dicentes;* Ut si aliquis Episcopus judicatus fuerit. *Et paulo post:* Scribatur ab his, qui causam examinarunt, Julio Romano Episcopo. *Et ne quilibet in hoc interpendere posset, in quarto & septimo Capitulo id ipsum consequenter repetendo, ac apertiùs inculcando explanant, dicentes:* Cum aliquis Episcopus depositus fuerit. Et; Si Episcopus accusatus fuerit, & judicaverint, & de gradu suo eum dejecerint Regionis Episcopi, & appellaverit qui dejectus est, & confugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesiæ, & voluerit se audiri, & justum putaverint, ut renovetur examen, det judices. Id est, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & vicina Provincia sunt, ut ipsi diligenter omninò requirant, & juxta fidem veritatis definiant. *Et reliqua, sicut ibidem Canon prosequitur. Et Sancti Innocentius, Bonifacius, ac Leo consonanter ex eisdem sacris Canonibus promulgarunt, quæ Canonibus ipsis conveniunt, ut in promptu esse legentibus constat.* Hanc in rem congerunt plurima, ex quibus pertinaciter censent suam opinionem manifestò demonstrari. Attamen Pontificem, qui Laudunensem cum suis adversariis Antistitem sibi sisti seriò mandarat, non ausi deinceps offendere, addiderunt: *Apud Dominum Regem obtinuimus, ut quicumque vellent de Clero & familia Laudunensis Ecclesiæ Romam cum Hincmaro Episcopo ire, haberent licentiam. Pergat igitur secundum Mandatum vestrum, non abnuimus, non contendimus, non resultamus. Et sententia Sedis Apostolicæ secundùm sacros Canones, & Decreta ipsius Sedis Pontificum, de illo exequatur. Et ea, ut Leo decernit, quæ juxta Ecclesiasticum morem justè & rationabiliter à nobis sunt definita, vestra quoque sententia roborentur.* Conantur Pontificem bonis verbis circumscribere. Nec enim Laudunensis Ecclesiæ Clericos aut mancipia, sed quosdam è Judicibus Episcopos adjungi Hincmaro jusserat Pontifex, & Romam ad retractandum judicium transmitti. Nempè Rhemensis Hincmari, è cujus versatili ingenio prodierunt omnes hæ litteræ, animo firmissimè infixum stabat, nunquam permittere istud Romanum Judicium. Hic ergo est originalis fons, ex quo prodeunt hæc nova adversus Apostolicam Sedem Dogmata.

Respondeo Sanctum Leonem rectissimè per omnia egisse in causa Chelidonii. Etenim Julius Pontifex, qui ob Sancti Athanasii, & aliorum Orientalium Antistitum Romanam Appellationem aliquos ex ipsorum Judicibus ad retractandas causas evocarat Romam, ad Antiochenam ac refractariam Eusebianæ Factionis Synodum rescripsit: *Quid actum est dignum offensa? Aut qua in re vobis, quibus scripsit, causam succensionis præbui? Qui enim benè sentiunt de iis quæ egerunt, & in quibus ipsi Judices fuere, non indignanter ferre solent, si quod ab ipsis judicatum est, ab aliis excutiatur. Quippe qui securi sint, ea quæ ipsi justa*

judi-

judicaverunt, injusta nunquam fieri posse. Affirmat hanc esse antiquam Ecclesiæ consuetudinem, confirmatam in Nicæna Synodo, & redactam in Scriptum. Et concludit: *Morem, qui semel in Ecclesia obtinuit, & à Synodo confirmatus est, iniquum est à paucis abrogari*. Palàm agit de appellatarum causarum, & ambarum in ipsis partium ad Romanum retractaturi Pontifici Tribunal evocatione. Antiochenam Synodum, quæ per dolosos Canones ipsam impugnabat, arguit horrendæ contumaciæ, & perniciosæ novitatis.

Et prosequitur: *Quin ne hoc quidem concesso, quidquam æqui habet vestra offensio. Siquidem vestri Legati, Macarius Presbyter, & Hesychius ac Martyrius Diaconi, nullo modo, cum huc venissent, pares Presbyteris ab Athanasio missis, ac semper ab illis convicti, refutatique, Concilium indici à nobis postularunt, litterasque & ad Eusebianos, & ad Athanasium Alexandriam, quibus convocarentur, mitti, ut coram omnibus justo judicio de causa cognosci possit: Tum enim se de Athanasio probaturos esse, quod jam nequirent. Publicè enim coram nobis Martyrius & Hesychius refellebantur, Athanasii Presbyteris bona cum fiducia alacriter resistentibus. Martyrius verò cum suis, si vera dicenda sint, ubique profligabatur, ac proinde Concilium generale postulabat. Si igitur Martyrio & Hesychio nullam Synodum postulantibus, adhortatus fuissem, ut ad Synodum, qui ad me scripsissent, convocarentur, idque in gratiam fratrum, qui se injuriam pati conquerebantur, etiam vel ita æqua & justa fuisset nostra cohortatio: Cum ea sit & Ecclesiastica, & Deo grata. Jam ubi eidem illi, qui à vobis pro gravibus viris, & fide digni habiti fuere, Authores mihi fuerint, ut vos convocarem, certè id à vobis ægrè ferri non debuit, sed potiùs alacriter ad citationem occurrere. Quapropter indignatio eorum, qui hac citatione offendantur, temeraria, & tergiversatio sistendi se Judicio inhonesta & suspiciosa videtur. An quisquam stomachari debet, si quæ ipse fecit, ab aliis fieri videat? Si enim, ut scribitis, inconcussam habet authoritatem qualibet Synodus, & contumeliosè agitur cum Judice, cujus Judicium ab aliis examinatur, considerate, quæso, Dilectissimi, quinam sint, qui Synodum improbant, & qui aliorum judicata rescindunt, ne singula excutiendo certos homines gravem.*

Pontifex docet varia. Primò, antiquam Ecclesiæ, præsertim jam à Nicæna Synodo confirmatam consuetudinem esse sufficientissimum veritatis, & rectè administrati à se officii argumentum ac fundamentum. Deinde licet hoc fundamentum non adesset, suas in hoc negotio actiones fulciri aliis principiis, subministratis per ipsam Eusebianam Factionem. Etenim ejus Legati, quod Sancti Athanasii Legatis non possent resistere, postularunt ipsos Principales, nempe ipsum Athanasium, & aliquos ex ipsis Tyriæ ac Antiochenæ Synodorum Episcopis evocari per Pontificem, & per ipsos, & coram ipsis causam retractari. Postularunt generale Concilium: Non totius Ecclesiæ, sed commune Partibus contendentibus. Istud hic dicitur generale. Papa supponit ipsos egisse secundùm Ecclesiæ mores & Canones, ideoque & sua Acta ab ipsis justificari. Tertiò affirmat se ad talem decernendam ac exequendam evocationem non indiguisse postulatu aut consensu Partium: Evocari à se posse etiam invitos. Et utitur judiciali vocabulo, *Citari*. Hinc concludit Eusebianorum tergiversationem esse temerariam, inhonestam, suspiciosam. Utique de propria causa & conscientia. Et adjungit tergiversationis fundamentum: Quod nempe Eusebiani in Antiochena Synodo contrà omnem antiquitatem jam blaterare cœpissent Orientalium Synodorum authoritatem esse inconcussam, ideoq; ab ipsis non posse Romam provocari. Affirmat esse lepidum factionis judicium. Etenim ipsa sacrosanctas ipsius Nicæni Concilii sententias impudenter sine fronte rescindebat & exsufflabat; at verò sua factiosa, iniqua, & palam scelerata apud Tyrum & Antiochiam judicia volebat esse immobilia & sacrosancta. Hic est omninò primus fons, ex quo Paschasius Quesnellus ac ejus Symmistæ potant turbidas aquas, & ex ipsis universam Ecclesiam student contrà Apostolicam Sedem inebriare. Profero alta verba, at non sine rationibus. Etenim Eusebiana factio non de Provincialibus, sed de solis Patriarchalibus Synodis sanxit: Quin Provinciales possent ad Patriarchalem retractationem provocari ac evocari, apud ipsam erat, ac etiamnùm apud Photiani Schismatis Sectatores est indubitatissimum. At verò hi novi Dogmatistæ etiam hęc Judicia volunt abrepta Romanæ Ecclesiæ. Evertunt non solam Papalem dignitatem, sed etiam Patriarchalem.

Julius Pontifex prosequitur: *Macarius Presbyter, ac Martyrius, ac Hesychius Diaconi, authores nobis fuerunt, ut Alexandriam scriberemus cuidam Pisto, quo tempore etiam Athanasius Alexandriæ versabatur. Hunc autem Pistum Athanasii Presbyteri supervenientes docuerunt Arianum esse, & eo nomine ab Alexandro & Nicæna Synodo reum factum, gradumque sui Ordinis à quodam Secundo, quem magna Synodus ut Arianum rejecerat, accepisse. His verò nec Martyrii quidem sodales contradicebant, neque Pistum à Secundo fuisse constitutum negabant. Videtis igitur vel ex hac causa, qui potiùs in culpa habendi sint, nosne, qui persuaderi non potuimus, ut Ariano Pisto litteras scriberemus, an illi, qui mihi consilium dedere, ut contempto magno Concilio ad impios hæreticos, velut ad pios homines, litteras darem? Certè Macarius Presbyter, cum Legatus ab Eusebio venerat, ubi audivit Athanasii Presbyteros Pisto obsistere, nosque ejus præsentiam non admittere, unà cum Martyrio & Hesychio, quamvis gravi valetudine, de nocte profectus est: Ut non inconcinnè divinaremus eum impatientia refutati Pisti fugam arripuisse. Impossibile enim est Secundi ordinationem, ut potè Ariani, vim ullam in Catholica Ecclesia habere. Id enim verè ad Synodi, & Episcoporum, qui in Synodo fuere, contumeliam vergeret, si quæ illi tanto studio & cura, veluti Deo præsente, egissent, à nobis ut vana & futilia abrogarentur.*

Pistus est unus ex Arii congerronibus, qui unà cum ipso & aliis istius impietatis Authoribus subscripsit infami contra Sanctum Alexandrum Alexandriæ Patriarcham epistolæ. Subscripsit in hunc modum: *Pistus qui Alexandriæ ab Arianis collocatus est*. Exstat epistola apud Sanctum Epiphanium. Elogium istud existimo non fuisse ab

ipso Pisto adjectum, sed vel à laudato Alexandro, vel à Sancto Athanasio, vel à quovis alio, qui epistolæ exemplar ad perpetuam rei memoriam indidit Archivis Alexandrinæ Ecclesiæ. Etenim dum scribebatur epistola, Pistus necdùm erat collocatus Alexandriæ. Alioquin non ultimus subscripsisset, sed primus. Hic igitur sceleratus hæreticus, dum Ariana factio omnem Dei ac hominum projecit reverentiam, à Secundo Pentapolitano Episcopo fuit contrà Sanctum Alexandrum creatus Alexandrinus Episcopus, erectus in turbulentissimum Idolum. Novo suo Altari facinorosa factio dedit novum Antistitem. Ille erat cum suo consecratore Secundo jam damnatus à Sancto Alexandro, nec dubitandum videtur, quin tunc fuerit iterata damnatio. Quidquid sit, ejus damnatio fuit iterata & confirmata Nicææ. Igitur Eusebii Nicomediensis Episcopi, & cunctæ istius factionis Legatio, dum appellantis Athanasii Legationem exspectat Romæ, familiariter egit cum Julio Pontifice, & ejus benignitate abutens studuit circumscribere. Laudavit Pistum, contestata est esse innocentem, & non tantummodò ab Alexandro, sed etiam Nicææ malè damnatum: Addidit non minùs quàm Athanasium provocasse ad Sedem Apostolicam, ideòque etiam ipsum supplicavit evocari Romam, ac ejus causam retractari. Et Pontifex videtur non fuisse alienus. At interim advenit Sancti Athanasii Legatio, exposuit Pisti Acta & causam, atque ita sanctissimum Pontificem præservavit ab isto præcipitio. Porrò Antiochena Synodus jam sanxerat Orientalis Ecclesiæ judicia esse inappellabilia, ideòque nec Appellantes, nec Appellatos posse Romam evocari. Laudata igitur Julii epistola huic Schismaticæ præsumptioni opponit præfatorum Legatorum pro Pisto tentamina: Admiratur Patriarchalis Synodi sententias jam prædicari inconcussas ab istis ipsis, qui nuperrimè per suos Legatos professi fuerant ab ipsa etiam Œcumenica Nicæna Synodo posse provocari ad Sancti Petri Cathedram, atque hac via studuerant suum Pistum adjuvare. Qui Athanasii ad dictas in ipsum sententias retractandas evocationem probarant, & supplicarant etiam Pistum evocari. Qui hoc postularant tanto impetu, ut ob repulsæ impatientiam Roma aufugerint insalutato Pontifice, de nocte, gravi valetudine. Ex his Pontifex concludit istiusmodi Romanam evocationem esse antiquam consuetudinem, nunquam ab aliquo pulsatam, nisi jam ab Antiochena Synodo. Et concludit per hanc ironiam: *Nos scilicet discordiam induximus, qui compatimur cum patientibus fratribus, & omnia secundùm Canonem facimus.* Et inferiùs: *Hæc potissima mihi scribendi causa fuit, ut huc veniretis, quò vobis præsentibus omnia corrigi & sanari possent. Ac propterea alacriùs à vobis, & sine recusatione occurrendum fuit, ne qui hactenùs istorum scelerum infamia laborant, contumacia non comparendi in judicio libellos contrà se datos videantur refellere non potuisse. Cum igitur tantasque rumoribus & fama circumferantur, tantasque injurias Ecclesiæ patiantur, & istiusmodi insidiis vexentur, quinam quæso sunt, qui flammam discordiæ accendunt? Nosne, qui ista dolemus, & patientibus fratribus compatimur; an illi qui hæc scelera designant?* Constanter asseverat se & agere in his, & egisse secundùm Canones. Undè & omnia ejus Acta probavit atque confirmavit Sardicensis Synodus.

Et certè omnia appellatarum ante Nicænam Synodum causarum retractatoria Judicia fuerunt acta Romæ. Basilidis ac Martialis, Hispanorum Antistitum, damnationem isthìc retractavit Stephanus Pontifex. Fortunatus, Pseudo-Episcopus Carthaginensis, cum pessima Felicissimi Diaconi & quinque rebellium Presbyterorum factione, acturus contra Sancti Cypriani ex Neophyto Episcopalem creationem, & ab ipso datum in se judicium, Romam navigavit ad Sanctum Cornelium. Etiam Donatistarum adversùs Cæcilianum provocatio fuit retractata Romæ per Sanctum Melchiadem. Hanc igitur consuetudinem probavit, confirmavit, ac in Scriptum redegit Nicæna Synodus. Eandem secutus Sanctus Julius. Et hinc omnia ejus Acta stabilivit Sardicensis Synodus. Scripsit enim ad Alexandrinam Ecclesiam: *Qua in re æquitas judicii fratris & Co-Episcopi Julii liquidissimè apparuit, qui non temerario consilio, sed cum matura deliberatione sententiam tulit.* Et in relatione ad ipsum Julium: *Orientales Episcopi conventi per Presbyteros tuos, & per epistolam, ad Synodum, quæ futura erat in urbe Roma, venire noluerunt.* Et in litteris ad universos sub cœlo Episcopos: *Eusebianorum Sycophantiæ ex eo præcipuè cognosci potuit, quod accersiti à dilecto nostro Comministro Julio, judicio non steterint. Accessissent enim, si Actorum suorum in Comministros nostros fiduciam habuissent.* Hanc contumaciam Synodus omninò damnavit.

Quocircà Sardicenses Canones hanc evocandi potestatem nullatenus eripuerunt Romano Pontifici. Absit. Sic enim Sancti Petri memoriam non honorassent, sed gravissimè castrassent & circumscripsissent. Ausi fuissent aliquid constituere supra istum, cui Dominus concessit omnia. Hæc sunt verba tertii Canonis: *Si Pontifex judicaverit renovandum esse judicium, renovetur, & det Judices.* Septimus Canon addit: *Si Romanæ Ecclesiæ Episcopus justum putaverit, ut renovetur Judicium, vel discussionis examen, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua Provincia sunt, & ipsi diligenter omnia requirant, & juxta fidem veritatis definiant, quod si is qui rogat causam suam iterùm audiri, deprecatione moverit Romanum Episcopum, ut de Latere suo Presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi quid velit, & quid æstimet. Et si decreverit mittendos esse, qui præsentes cum Episcopis judicent, habentes ejus auctoritatem à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si verò crediderit Episcopos sufficere, ut negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo suo consilio judicaverit.* Sensus est: Retractatorias [illegible] palium appellationum causas Romano [illegible] non solummodò per semetipsum [illegible] sed & ipsas delegare: Vel eidem [illegible] Provinciæ vicinæ, vel etiam [illegible] re. Prout placuerit. Quin [illegible] posset agitare, nulli erat ipsa [illegible] bium. Hinc de ista potest[illegible]

exprimunt solam delegandi potestatem. Exprimunt varios delegandi modos, & adjungunt: *Quod sapientissimo suo consilio judicaverit*. Quia nempe super ipsum non audent aliquid constituere.

Eodem modo Canonem intellexerunt Sanctus Ambrosius, & omnes Episcopi, qui cum ipso assederunt Sancto Damaso Pontifici in Romana Synodo. Maximi Cynici, à Petro Alexandrino Patriarcha promoti in Episcopum Constantinopolitanum, & à Constantinopolitana Synodo degradati, Romanam appellationem exponit in litteris ad Theodosium Imperatorem Sanctus Ambrosius, atque prosequitur: *Nos in Synodo ea, quæ totius Orbis Episcopis erat præscripta, nihil temerè statuendum esse censuimus. Adeò ipso tempore, qui generale Concilium declinaverant, Constantinopoli gessisse dicuntur. Nam cum agnovissent ad hoc partium venisse Maximum, ut causam in Synodo ageret suam, quod etiamsi indictum Concilium non fuisset, jure & more Majorum, sicut & sanctæ memoriæ Athanasius, & dudum Petrus, Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopi, & Orientalium plerique fecerunt, ut ad Ecclesiæ Romanæ, Italiæ, & totius Occidentis confugisse judicium viderentur, &c.* Maximi causam amplè exponit, addit propter illi adversam Nectarii ordinationem esse dissolutam ac dissociatam Ecclesiarum communionem, atque concludit: *Nec videmus eam posse aliter convenire, nisi aut is reddatur Constantinopoli, qui prior est ordinatus, aut certè super duorum ordinatione fit in Urbe Roma nostrum, Orientaliumque Concilium. Neque enim indignum videtur, Auguste, ut Romanæ Ecclesiæ Antistitis, finitimorumque, & Italorum Episcoporum debeant subire Tractatum, qui unius Acholii ita exspectandum putaverunt esse judicium, ut de Occidentalibus partibus Constantinopolim evocandum putarint.*

Sanctus Ambrosius docet nos varia. Primò, quod post exstinctum Valentem Imperatorem Arianum, & datum illi Orthodoxum Successorem Theodosium, Damasus Pontifex ad expurgandam ac reconciliandam Orientalem Ecclesiam totius Orbis Episcopis præscripserit, seu indixerit generalem Synodum, celebrandam in Urbe. Ex quo videmus hanc indictionem semper spectasse ad Papam. Secundò docet, quod Orientales Episcopi se excusaverint ab hujus Synodi accessu, & inter se Constantinopoli Concilium egerint. Hæc est secunda generalis Synodus: Generalis & authentica, non ob suum meritum, sed ob Sancti Damasi authoritatem, qui ex causis ipsam accumulavit cum sua Romana, plenè confirmavit, atque ita fecit œcumenicam atque authenticam. Tertiò Ambrosius docet, quod ab ista Synodo damnatus Maximus Romam appellarit, atque confugerit ad Synodum, quam isthic propter jam dictam Orientalium absentiam Damasus agebat cum solis Episcopis Italiæ. Quartò docet, quod ad istam appellationem suscipiendam Damasus non indiguerit generalis Concilii authoritate, sed istud potuerit ex sola authoritate suæ Sedis. Ex Jure & more Majorum, quo etiam Sanctus Athanasius, ejus Successor Petrus, & plures alii Orientales Episcopi appellarunt. Hæc sola verba evertunt Paschasium Quesnellum, & cunctos ejus Symmistas, nugantes Sanctum Athanasium & alios Orientales Episcopos non provocasse ad Papam, sed ad Synodum totius Ecclesiæ. Ambrosius quintò docet, quod Orientalis Ecclesia spreverit Maximi appellationem, atque ita Nectarius perrexerit Constantinopolitanis præsidere Episcopus. Sextò, quod hanc contumaciam Romana & omnis Latina Ecclesia adeò indignè tulerit, ut propter ipsam fuerit laxata atque dissoluta utriusque Ecclesiæ communio. Septimò, quod hujus resarciendæ nulla fuerit spes, nisi Orientales Episcopi Romam advenirent ad retractandum suum de Maximo judicium. Octavò, quod in hac Romana Synodo Orientales Episcopi non essent futuri conjudices, aut habituri Synodale suffragium, sed Synodalem Romani Episcopi Tractatum atque Judicium subituri. Et bene notanda sunt Ambrosii verba: *Non est indignum, Auguste*. Manifestè respiciunt Sardicenses Canones, & ipsos jam dicto modò interpretantur. Edicunt esse dignum ac justum, ut Orientales Episcopi isto modo *honorent memoriam Sancti Apostoli Petri*.

Canones Sardicenses eundem in sensum intellexit Theodoretus Cyrensis Episcopus. Etenim in litteris, per quas ab inflicta sibi per Ephesinum Latrocinium degradatione provocavit ad Magnum Leonem, hæc habet post varia: *At ego Apostolicę vestræ Sedis exspecto sententiam, & oro atque obtestor Sanctitatem tuam, ut mihi rectum & justum Tribunal vestrum invocanti opem ferat, jubeatque ad vos venire*. Eadem de re scripsit ad Renatum, Romanæ Ecclesiæ Presbyterum, quem à Magno Leone Legatum isti Ephesino Concilio Præsidem turbulentus Dioscorus excusserat: *Oro Sanctitatem tuam, sanctissimo ac beatissimo Archi-Episcopo persuadeat, ut Apostolica potestate utatur, & me ad Concilium vestrum advolare præcipiat. Habet enim Sanctissima illa Sedes Ecclesiarum, quæ in toto sunt Orbe, Principatum*. Non ad generalem Synodum, sed provocavit ad Apostolicam Sedem, ad justum & rectum Tribunal solius Pontificis. Quod ipsum fecit Eusebius Dorylensis, atque adeò & alii Antistites degradati per istud Latrocinium. Proindè & Sanctus Flavianus. Istud ipsum antea fecerat hæresiarcha Eutyches. Quare hæc unica Theodoreti professio evertit omnes nugas, quas nobis circa Sancti Flaviani ac Eutychetis appellationem Paschasius Quesnellus studet obtrudere. Theodoretus pergit: *Ante omnia ut à vobis doceat oro, an me oporteat in hac injusta depositione acquiescere, an non. Vestram enim sententiam exspecto. Quod si in judicatis manere me jusseritis, manebo, neque ulli hominum deinceps ero molestus, sed rectum Dei ac Salvatoris nostri Judicium expectabo. Hæc per Presbyteros Hypatium & Abrahamium Sanctitati vestræ suggessi, quandoquidem ne ad vos contenderem, Regiarum litterarum vincula retinuerunt*. Etenim Augustus Theodosius ipsum Regia sua jussione intra Cyrenses muros circumscripserat. At ipse Papalem evocationem tanti fecit, ut conferet isti circumscripto exilio, cunctisque sacris jussionibus prævalere. Quod nempè ista fundaretur in Sar-

Epist. 115.

Epist. 116.

Sardicensibus Canonibus, omni tali jussione validioribus. Et quidem Magnus Leo non solummodò ipsum, & alios degradatos atque appellantes Episcopos, sed etiam ipsorum Ephesinos Judices parabat Romam ad retractandam sententiam compellere: Sed obices injecit Augusti Theodosii, per sceleratum Chrysaphium Eunuchum circumventi, Regia violentia, errans Latrocinalia acta esse Nicænæ fidei, & Canonibus conformia, atque ita potenter jubens prævalere. Nihilominus Magnus Leo Theodoreti appellationi detulit effectum suspensivum, suspendit injectum illi à Latrocinio vinculum, agnovit ut Canonicum Episcopum, & uti talem jussit ab omnibus agnosci. Et fuit agnitus. Etiam à Chalcedonensi Synodo. Quæ & peregit retractatorium judicium. Etenim interim defuncto Theodosio successit piissimus Martianus. Hic cum Collega Valentiniano tertio permisit Pontifici liberum Papalis authoritatis exercitium: Plenam potestatem judicandi de fide atque Episcopis. Idque juxta antiquam consuetudinem, & Nicænos Canones. Sub quibus intellexit & Sardicenses. Nam hos Nicænos inscribens, Leo pro sua potestate allegaverat apud Theodosium. Verùm ex causis hoc retractatorium judicium noluit Romæ fieri: Primum Nicææ, deinde faciendum censuit Chalcedone in plena Synodo. Et ita factum est. Hac ipsius authoritate cassatum est Latrocinale judicium. Etiam secundum Sardicenses Canones.

Habemus plura istiusmodi exempla. Primum est ipsum Sardicense Concilium. Etenim Julius Pontifex nec Tyriam aut Antiochenam, nec alias Orientalium Synodos, à quibus Sanctus Athanasius, aut alii Episcopi fuerant damnati, cassavit aut circumduxit: Nec enim poterat inauditis partibus. Et partes primùm per variarum excusationum technas, deinde per apertam contumaciam detrectabant adesse. Hinc præfatos Episcopos solummodò revestivit, graduique & communioni reddidit, & retractatorium Judicium delegavit Synodo Sardicensi: Et ad ipsam transmisit è suo Latere Presbyteros, Judicio præfuturos. Eodem modo, & simili de causa Innocentius primus Sancti Joannis Chrysostomi, gradui & communioni ante omnia redditi, retractatorium Judicium delegavit Synodo Thessalonicensi. Ita & Adrianus II. Sancti Patriarchæ Ignatii retractandam causam delegavit octavæ Synodo. Ex his exemplis Paschasius Quesnellus & similes Dogmatistæ conantur Mundo obtrudere, quod Orientales Episcopi non ad Romanum Pontificem appellaverint, sed ad generale Concilium. Hallucinantur. Etenim appellatas causas Papa potest ad se evocare, delegare eidem Synodo, aut cuicumque alteri. Et è suo Latere legare Presbyteros aut Episcopos, qui isti Judicio præsideant. Appellata causa quandoque vel ob propriam nodositatem, vel ob futuræ executionis obices est difficilior, quàm ut ab unius, ipsius etiam Romanæ Provinciæ, Synodo expediatur. Hinc tales causas laudati Pontifices delegarunt Œcumenicis Synodis. Non per necessitatem, sed quia suo sapientissimo consilio judicabant ita convenire. Secundùm Canones Sardicenses.

De hoc istorum Canonum intellectu Gallicana etiam Ecclesia olim adeò non dubitavit, ut magnus ejus Antistes Sanctus Avitus contrà nescio quem petulantem juvenem, ab ipso damnatum ad publicam pœnitentiam, & minitantem appellare Romam, scripserit ad illustrem virum Ansemondum: *Licet diversas in me flammas evomat, & ad Romanæ forsan Ecclesiæ audientiam vocet, nec minas adsentatione placabo, nec fatigationes itinerum verebor*. Palam profitetur Romanas Appellationes tunc in Gallia fuisse familiares. Quid opus multis? Et Occidentalis & Orientalis Ecclesia istum intellectum professa fuit in Florentino Concilio. Græcorum Episcopi sub Synodi finem cum suo Imperatore consultantes & inquirentes, tandem *admiserunt privilegia Papæ, præterquàm duo*. Hoc erat secundum caput: *Ut si quis putet se ab aliquo Patriarcharum pati injuriam, & veniat qui interposuit appellationem, ne Patriarchæ ipsi sese sistant judicandos, sed Papa mittat in Provinciam quamque Inquisitores, & ibi per eos præsentibus negotiis in partibus injuriam passi jus suum obtineant*. Erat modica exceptio: A Sardicensis Canonis observantia non Provinciales aut Metropolitanos Episcopos, immò nec Primates aut Exarchos eximebat, sed solos Patriarchas. Et tamen Eugenius Pontifex constanter respondit: *Se velle omnia Ecclesiæ suæ Privilegia, velleque ad se fieri appellationes, nec non regere ac pascere universam Christi Ecclesiam, uti omnium Pastorem. Et omnes Patriarchas obedire ejus voluntati*. Et Græci tandem acquieverunt. Quocirca Magnus Leo in retractatorio Chelidonii Judicio non excessit suæ potestatis limites, nec prævaricatus est Sardicenses Canones, sed Paschasius Quesnellus ipsi & veritati impingit calumniam.

CAPUT XVI.

Expurgatur secunda in Sanctum Leonem calumnia.

Secundus Paschasii Quesnelli in supra adductis verbis error est, quod Sanctus Leo retractatorium Chelidonii Judicium non potuerit facere solus, sed quod priores Judices ipsi assidere debuerint, ac simul judicare. Et quod ita sanciant Canones Sardicenses. Ipse ex Petro de Marca, Petrus de Marca errorem bibit ex Hincmaro Rhemensi. Censent criminalia Provincialium Synodorum Judicia esse suprema, ideòque ab ipsis appellari non posse, sed de ipsorum justitia querentibus & provocantibus præstari posse solum gratiosum beneficium Revisionis. Hoc est enim Privilegium supremorum Magistratuum: Nempe Augusti Principis, Præfecti Prætorio, & similium. Eodem jure apud nos Belgas gaudent Sanctius suæ Majestatis Concilium, Parlamentum Mechliniense, ac Senatus Brabantiæ. Hinc dum ipsorum revidentur sententiæ, advocantur quidem alii Judices, verùm & ipsi debent cum pleno suffragio assidere. Hoc Jure principaliter

& super

& super omnes gaudet Romanus Pontifex. Hinc primo Arelatensi Concilio, ad quod à Sancti Melchiadis Romana sententia Donatistæ provocarant, Sancti Sylvestri Legatio præsedit. Etiam Ephesino Concilio, ad quod contra Sancti Cælestini sententiam provocarat Nestorius, Sanctus Cyrillus, itemque Arcadius ac Projectus Episcopi, necnon & Romanæ Ecclesiæ Presbyter Philippus, Legati ejusdem Pontificis, adfuerunt ac præsederunt. Et hæc est palmaris ac prima Ephesini Latrocinii prævaricatio, quod Dioscorus Alexandriæ Patriarcha Sancti Leonis Legatos excluserit, ac ipse præsederit. Hæresiarcha Eutyches, non dumtaxat à Sancti Flaviani sententia, sed etiam à Sancti Leonis, ipsam confirmantis, judicio provocarat: Hinc Dioscorus etiam Pontificem asseruit è Judice cecidisse ac transiisse in Reum, aut certè Accusatorem, atque ita præsidendi Prærogativam ad se, secundum Ecclesiæ Patriarcham, devenisse. Verùm longè aliter censuit Chalcedonensis Synodus: Laudati Pontificis Legatos admisit ad plenam præsidentiam. Eodem non quidem præsidendi, sed tamen adsidendi privilegio gaudere omnes Provinciales Synodos, prætendunt Dominus Petrus de Marca ac Paschasius Quesnellus. Petrus de Marca est mitior: Obtinere id vult in solis Judiciis civilibus ac criminalibus. Paschasius Quesnellus extendit etiam ad Dogmatica.

Ambo infeliciter errant. Eandem Prærogativam in Chalcedonensi Synodo prætendit præfatus Patriarcha Dioscorus. Etenim licèt hìc ageretur Sancti Flaviani, & aliorum Episcopornm, qui ab ejus apud Ephesum Latrocinali sententia ad Magnum Leonem provocarant, retractatorium Judicium, ipse post Legatos Apostolicos ac Anatolium Constantinopolitanum Antistitem sedit omnium primus. Se ingessit in locum debitum suæ Ecclesiæ. Et existimabat se non carere omni fundamento. Etenim Patriarchæ sunt istud ipsum in Ecclesia, quod Prætoriorum Præfecti in Imperio: Hinc & ipsorum Prærogativam Dioscorus prætendit suis Synodalibus Judiciis. Sed longè alia erat sententia Legationis Apostolicæ. Etenim Sanctus Paschasinus, Lilybeti apud Siculos Episcopus, ac Sedis Apostolicæ Legatus, statim in ipso Synodi exordio intercessit adversùs istum Dioscori consessum, & dixit ad Gloriosissimos Judices: *Beatissimi atque Apostolici viri, Papæ Urbis Romæ, quæ est Caput omnium Ecclesiarum, Præcepta habemus præ manibus, quibus præcipere dignatus est ejus Apostolatus, ut Dioscorus Alexandrinorum Archi-Episcopus non sedeat in Concilio, sed audiendus intromittatur. Hoc nos observare necesse est. Si ergo præcipit Vestra Magnificentia, aut ille egrediatur, aut nos eximus.* Et Lucentius Esculanus Episcopus, alter Sedis Apostolicæ Legatus adjunxit: *Non patimur tantam injuriam nec vobis fieri nec nobis, ut iste sedeat, qui judicandus advenit.* Et gloriosissimis Judicibus, singularis hujus contra Dioscorum exceptionis causam interrogantibus, idem Lucentius reposuit: *Judicii sui necesse est eum reddere rationem. Quia cum personam judicandi non haberet, præsumpsit, & Synodum subripuit facere sine authoritate Sedis Apostolicæ, quod nunquam licuit, nunquam factum est.* Adducit tres criminales rationes. Quod sine Authoritate Sedis Apostolicæ subripuisset præsidere generali Synodo. Quod Judicis personam non habens præsumpsisset judicare. Et quod à pravo ejus judicio esset provocatum ad Sedem Apostolicam, ideoque in retractatorio, quod ex Sancti Leonis mandato jam inchoabatur, judicio Judex esse non posset, sed advenisset Judicandus. Quod jam ex judice esset demutatus in Reum. Et hanc rationem, licet non palmarem, Lucentius adduxit primo loco: Quod nempe contineret causam propriam, ex qua Dioscorus non posset Synodo considere. Et Sanctus Paschasinus perrexit: *Nos contra Præcepta Beatissimi atque Apostolici Papæ venire non possumus, nec contra Ecclesiasticas regulas, nec contra Instituta Patrum.* Affirmat hanc Dioscori exclusionem postulari juxta sacros Canones. Quæ omnia audientes gloriosissimi Judices exaudierunt has intercessiones, & jusserunt Dioscorum è cathedra descendere, & ut Reum stare in medio.

Eandem rationem adduxit Eusebius Dorylęensis Episcopus, qui à Dioscoro apud Ephesum degradatus appellarat ad Pontificem, & dixit ad gloriosissimos Judices ac omnem Synodum: *Per salutem Dominorum universi Mundi, jubete etiam preces meas legi, sicut placuit piissimo Imperatori. Læsus sum à Dioscoro: Læsa est fides. Occisus est Flavianus Sanctus Episcopus, impleor lachrymis, simul mecum injustè damnatus est ab eo. Jubete preces meas perlegi.* Affirmat se à Martiano Augusto supplicasse executionem Canonum, qui injusti Judicii authorem Episcopum mandant in retractatorio Judicio demutari in Reum: Affirmat istas suas preces admissas à Principe, & exequendas transmissas ad Synodum, ideoque Dioscorum omninò fuisse à consessu excludendum. Hic precum contextus: *Quoniam igitur non modica sunt, quæ à Dioscoro usurpata sunt adversus Christi fidem & adversùm nos, provoluti precamur vestram Clementiam, ut præcipiatis Reverendissimum Episcopum Dioscorum respondere his, quæ à nobis ei ingeruntur.* Palam expostulat Dioscorum transire in Reum. Utique secundum Canones.

Etiam Sanctus Paschasinus dixit Magnum Leonem hæc jussisse secundùm Patrum Instituta & regulas Ecclesiasticas. Etenim eodem modo procedi in secundo Ephesino Concilio jusserat Imperator Teodosius. Ejus ad Elpidium sacri Consistorii Comitem, & Eulogium Tribunum ac Notarium, futuros Synodi Assessores, directa Divalis Sacra jussit *causam ordine provenire, his qui pridem Eutychetis religiosissimi Archi-Mandritæ Judices exstiterant, præsentibus quidem ac tacentibus, nullum tamen Judicantium habentibus locum, sed communem aliorum omnium sanctorum Patrum sententiam exspectantibus, quoniam ea quæ dudum ab ipsis judicata sunt, jam retractantur.* Et hujus Sacræ jussionis vigore ad Sanctum Flavianum, qui Eusebium Dorylęensem, primum Eutychetis Accusatorem, volebat introduci functurum officio, dixit in Ephesino Latrocinio præfatus Comes Elpidius: *Sacratissimus Imperator, implens ipse primus ordinem Legum, quarum est & inven-*

tor & custos, præcepit eos, qui dudum Judices fuerunt, in loco eorum esse qui judicandi sunt, neque habere tempus docendi, quoad ejus licentiam vos dederitis. Ad ea ergò, quæ nunc à religiosissimo Archi-Episcopo Flaviano dicta sunt, & hoc doceo, quia accusator quidem suam accusationem implevit, & ut arbitratus est, vicit, & Judex accusatoris causam jam in semetipsum transtulit, sicut & in publicis sententiis custoditur. Affirmat Eusebium in prima cognitione fuisse suo officio plenè perfunctum, ideoque totum accusandi onus esse jam in retractatorio Judicio devolutum in priorem Judicem Sanctum Flavianum. Dicere debuerat istud onus etiam in Judicem transiisse. Sic ejus interlocutio fuisset irreprehensibilis. Quare talis sententia nequaquam improbata fuit per Synodum Chalcedonensem. Immo circa Dioscorum fuit confirmata.

Eadem norma processum fuit in primo Ephesino Concilio. Etenim Sanctus Cyrillus Patriarcha Alexandrinus, & Memnon Ephesiorum Primas, per factiosam Joannis Antiocheni Patriarchæ Synodum degradati, ac suæ appellationi insistentes, isthìc dicunt ad Patres: *Vos Jure permoti, Joannem per sanctissimos Episcopos accersistis, ut quæ contra Leges Ecclesiasticas, immo verò contra Ordinem Ecclesiasticum deliquerat, defenderet, & rationem de his, quæ temerè contra Canones molitus fuerat, redderet.* Et rursùm: *Libellos obtulimus, postulantes ut Joannes Reverendissimus Ecclesiæ Antiochenæ Episcopus, & qui unà cum ipso injuriam in nos contexuerunt, ac depositionis abuti nomine præsumpserunt, ad sanctam hanc ac Œcumenicam Synodum accerserentur; quò coram causam pro se dicant, suæque dicacitati patrocinarentur, sive injustas machinationes defenderent.* Imperator Theodosius, ab ejusdem Joannis factione seductus, cassavit Acta laudati Concilii. Comes Irenæus ad istius Factionis Episcopos scribit rationem: *Quin & illud quoque modis omnibus perspicuum evasit; nec recto & congruo ordine servato Concilium convocatum fuisse ab Ægyptio, nec ei judicare licuisse, cum unus esset ex eis qui judicandi erant.* Per Ægyptium intelligit Sanctum Cyrillum. Hæresiarcha Nestorius ab ejus etiam judicio provocaverat ad Synodum. Hinc præsidere, immò adsidere non potuisse, sed inter judicandos reos stare debuisse censuit circumventus Princeps Theodosius, ideòque & circumduxit omnia Acta Synodalia. Epistola exstat inter Acta Ephesini per Joannem Antiochenum habiti Conciliabuli. Verùm Cyrillus Nestorii non personam, utpotè alterius Diœcesios, sed solam hæresim damnaverat: Ea de causa non poterat è Judice cadere in reum.

Actor. 4.

Actor. 5.

Ex eadem regula processit Sardicensis Synodus. Etenim de Sancto Athanasio, qui Eusebianos, sui Damnatores, Tyriæ ac Antiochenæ Synodi Episcopos Romam appellarat, scribit ad Alexandrinam Ecclesiam: *Frater noster Athanasius animum non despondit, sed magna cum fiducia eos ad Judicium provocavit. Quod & nobis in voto fuit. Ac proindè eos hortabamur, ut judicio se sisterent, & si possent, accusationis causam certis documentis peragerent.* Ut se sisterent retractatorio apud Sardicam Judicio, & isthìc non Judices agerent, sed accusatores. Eadem Synodus scribit ad omnes sub cœlo Episcopos: *Eusebiani fraudem suam per ea, quæ in hac sacratissima Synodo gessere, longè manifestiùs declararunt. Nam cum ad Sardicam civitatem accessissent, conspectis ibi Athanasio, Marcello, & Asclepa, aliisque nonnullis, veriti sunt in Judicium procedere. Et cum non semel aut bis, sed iterùm atque iterùm citati essent, citationibus non obtemperarunt: Tametsi omnes Episcopi simul congregati essent, & omnes exspectarent & hortarentur eos, ut in Judicium prodirent, & ea quæ rumoribus & litteris de Comministris nostris absentibus jactaverant, præsentes justis rationibus comprobarent. Verùm illi, quantumcumque citati, prodire noluerunt. Qua tergiversatione suam Sycophantiam manifestissimam reddiderunt, & propemodùm ex ipsa recusatione accipiendi Judicii insidias suas & conspirationes quasi clamoribus confessi sunt.* Palam affirmat ipsos fuisse citatos ad Retractatorium judicium, cui adessent ut rei aut accusatores. Quare Paschasius Quesnellus, dum suum errorem affirmat sanciri à Sardicensi Synodo, infeliciter hallucinatur. Et hinè lucet, quod ista Synodus Romano Episcopo adscripserit non solùm decernendæ in partibus revisionis jus, sed plenam authoritatem veræ appellationis.

Hoscè Canones ita intellexit atque executus est etiam primus Pontifex Innocentius. Etenim accepta Sancti Joannis Chrysostomi appellatione, & auditis utriusque partis Legatis, Sanctum Joannem in sua communione retinuit, jussit revestiendum, & de retractatorio judicio scripsit ad damnatricis Synodi Principem Theophilum Alexandrinum: *Itaque si conscientiæ confidis, tu quoque judicio accurre ad Synodum proximè in Christo celebrandam, & illic juxtà Nicæni Concilii Canones & Decreta contende. Alios quippe Canones Romana non admittit Ecclesia.* Ipsum evocat ad Romanam Synodum. Verùm hæc non successit, & ex causis fuit translata Thessalonicam. Hinc ad fratrem & Collegam Arcadium scripsit Imperator Honorius: *Hoc ante omnia de tua Mansuetudine postulo, ut Theophilum Alexandrinum etiam invitum adesse præcipias.* Manifestum est Theophilum citari ut reum: Ad reddendas rationes sui Judicii. Et Pontifex affirmat hæc omnia decerni juxta Nicænos Canones. Palam intelligit Sardicenses.

Huc etiam spectat, quod de Imperatore Arcadio ad laudatum Pontificem scribit idem Chrysostomus. Affirmat se de iniquo Theophili Patriarchæ Alexandrini, ac totius apud Quercum Synodi judicio fuisse conquestum apud istum Principem, & adjungit: *Arcadius pro sua pietate missis ad Theophilum Nuntiis, eum & omnes, qui cum ipso erant ex Ægypto, vocavit, ut rationes factorum redderent.* Utique redderent in superiori Synodali Judicio. *Neque sufficere putarent ad defensionem, quæ attentarant ex una parte, absentibus nobis, tam injustè, contra tot ac tantos Canones.* Certè non alios, quam Apostolicos & Sardicenses.

Hæc omnia insigniter confirmat Evagrius Epiphaniensis. De Sancti Cyrilli ac Memnonis adversùs iniquum Joannis Antiocheni in se judicium ad Ephesinam Synodum appellatione hæc

scri-

Lib. c 4. scribit: *Post libellos à Cyrillo & Memnone oblatos accersitur Joannes, de abdicatione ab ipso facta responsurus*. Non ampliùs Judex futurus, sed reus. Idem Scriptor de Sancti Flaviani in Eutychetem
Cap. 10. retractando per Ephesinum Latrocinium judicio hæc habet: *Theodosius ista quæ sequuntur, Elpidio mandavit*. Elpidio Comiti, directuro istud Synodale Judicium. *Qui ante-hac Judicium de Eutyche Religiosissimo Abbate tulerunt, intersint Concilio illi quidem, & quietè se gerant, & judicandi authoritatem nullam habeant, sed communem omnium sanctissimorum Patrum sententiam exspectent: Quandoquidem ea, quæ fuerunt ante ab illis judicata, jam excutiuntur*. Etiam de Chalcedonensi Synodo, Ephesinum Dioscori de Sancto Flaviano judicium retractatura, scribit idem Evagrius: *Leonis Pontificis Vicarii Senatoribus dixerunt Dioscorum non debere cum illis in Concilio considere. Istud enim suum Episcopum Leonem mandasse: Quod quidem si minimè observarent, se ab Ecclesia discessuros. Et cum Senatores rogarent, quænam crimina objicerentur Dioscoro, responderunt illum, qui personam Judicis præter æquum & bonum susceperat, debere pro judicio, quod ipse de aliis dederat, judicium subire. Quæ cum dixissent, Dioscorus de sententia Senatus in medio Consessu statutus est*. Uti discutiendus reus. Etiam Liberatus Diaconus in
Cap. 12. Breviario scribit de Ephesino Latrocinio: *Convenerunt Flavianus & Eutyches, tamquam judicandi*. Jam pariformiter rei. Quæ omnia sunt manifestè facta juxta Sardicenses Canones. Et sic vides ipsos laudari tam à Græco, quàm à Latino Scriptore, atque ita in utraque Ecclesia plenè ac æqualiter viguisse. Etiam tunc fuisse notissimos ac probatos Africanæ Ecclesiæ. Quin immo est Disciplina Sardicensi Concilio longè antiquior. Etenim Magnus Athanasius, à Tyria Synodo in contumaciam damnatus, de istius judicii iniquitate suas querimonias facturus, Regiam civitatem & Magnum Imperatorem Constantinum accessit, & hic ad istius Synodi Episcopos varia scripsit de æqua judiciorum forma, & adjungit: *Quam ob causam ut properè ad nostram Pietatem veniatis volo, ut & rerum à vobis actarum exactam rationem nobis exhibeatis, & de vobis ipsis satisfaciatis*. Sacra exstat apud Ecclesiasticam Cæsaræensis Eusebii historiam. Est Apostolicus Canon, desumptus ex judiciali disciplina Romanæ reipublicæ, firmatus per Sardicensem Synodum, ac redactus in Scriptum. Hunc esse istius Synodi sensum, & prior & posterior totius Christianitatis consuetudo evincit. Porrò Dioscorus ac Sanctus Flavianus erant Patriarchæ: Proinde ab ista appellati Judicis in reum demutatrice lege nullus unquam, nisi Romanus Pontifex, fuit per Canones exemptus.

Paschasius Quesnellus errori superaddit calumniam, scribens quod Sanctus Leo in retractatorio Chelidonii Judicio non dederit Hilario Synodalem consessum atque suffragium. Etenim contrarium manifestò patet ex his verbis Pontificiæ epistolæ ad Episcopos Provinciæ Viennensis:
Cap. 3. *Hilarius nobiscum residens*. Utique in retractatorio Judicio. Nequaquam ex sacrorum Canonum debito, sed ex gratioso beneficio fecit id Pontifex: Ob famam de Hilarii sanctimonia. Eandem gratiam Hosius in Sardicensi Synodo obtulit Eusebianis Episcopis: Ad mitigandos ipsorum animos, ad pacificandam Ecclesiam. Eundem eadem de causa honorem Orientalibus Episcopis, qui Maximum Cynicum damnaverant, obtulerunt Sanctus Papa Damasus ac Sanctus Ambrosius.

Paschasius Quesnellus calumniatur etiam Sanctum Cyprianum, ac Sanctum Augustinum. Etenim scribit, quod Aurelius & quidam alii Afrorum Episcopi suæ infelicissimæ ac prævaricatricis ad Cælestinum Pontificem epistolæ fundamenta hauserint ex Sancto Cypriano, adeoque quod Sanctus Cyprianus Romanas appellationes fuerit etiam aversatus. Est manifesta calumnia. Etenim quod gloriosus iste Martyr Romanas Africanorum Episcoporum Appellationes agnoverit, ac fuerit reveritus, evincunt ejus litteræ ad Sanctam Papam Cornelium. Suo loco demon- Epist. 55.
strabitur. Paschasius Quesnellus similiter scribit, quod inter Africanos prævaricatoriæ epistolæ Authores magna pars fuerit Sanctus Augustinus. Calumniosè. Ei nec Augustinus suum nomen præfixit aut subscripsit, nec Alipius, nec Possidius, nec quis alius Augustino familiaris Episcopus. Quod Romanas Afrorum Antistitum appellationes ille semper defenderit constantissimè, demonstrant plures ipsius libri atque epistolæ. Quod ipsas etiam tunc defenderit, demonstrat Epist. 261.
ejus ad Sanctum Cælestinum epistola, scripta de causa Antonii Episcopi Fussalensis. Sunt res suo loco elucidandæ.

CAPUT XVII.

Purgatur tertia in Sanctum Leonem calumnia.

PAschasius Quesnellus pergit in Sanctum Leonem: *Tertium etiam vulnus Canonibus inflixisse Leo videtur, cum Chelidonium communionis suæ participem fecit, & sacris Altaribus interesse passus est, antequam ejus causæ examen de novo institueretur. Quod procul dubio Canonicæ dispositioni contrarium erat, qua cautum est propter Ecclesiæ Sacerdotiique indivisam unitatem, ut qui à singulis Episcopis sententiam damnationis exceperunt, ab omnibus per totam Ecclesiam constitutis Sacerdotibus damnati censeantur*. Adducit varios Canones, qui ab uno Episcopo damnatum vetant admitti ab alio, & prosequitur: *Quam consultiùs igitur imitatus esset Sanctus Leo Ecclesiæ Romanæ Proceres,* Hæres. 72.
quos olim Marcion Hæresiarcha, à proprio Parente Episcopo Ecclesia pulsus, adiens ut Ecclesiasticæ communioni restitueretur, nunquam hoc ab eis obtinere potuit, teste Sancto Epiphanio, sed hac ab illis responsione repulsus est: Nos injussu venerandi Patris tui facere illud non possumus. Una siquidem fides, & animorum una consensio. Neque contra spectatissimum Collegam Patrem tuum quidquam moliri possumus. *Ita Cleri Romani Seniores*, ab

ab Apostolorum discipulis edocti, *traditionem Apostolicam violare nefas ducebant.*

Sanctissimo Pontifici impingit tres excessus. Primus est, quod appellantem Chelidonium ante expletum rerractatorium judicium, immò ante omne causæ examen, admiserit ut Canonicum Antistitem, ipsique permiserit sacrum ministerium, & omnem Episcopalem communionem. Hujus erroris fons est item Hincmarus Merropolita Remensis. Etenim ipse cum suæ Provinciæ Episcopis, è Duziacensi Synodo, adversùs Hincmarum Laudunensem Episcopum, qui Romam provocarat, scripsit ad Adrianum secundum Pontificem: *Si fortè visum vobis necessariò fuerit, ut secundùm Sardicenses Canones renovetis judicium, & detis Judices, scribendo Episcopis, qui in finitimis & vicinis Provinciis sunt, ut & ipsi diligenter omnino requirant, & juxta veritatis fidem definiant. Vel si decreverit mittere è Latere vestro habentes authoritatem vestram, qui cum Episcopis judicent, eo in gradum adhuc non restituto, sicut Sardicenses Canones præcipiunt, non abnuimus.* Et infra: *Veruntamen quantâ possumus humilitatis devotione deposcimus, ut etiam in hac causâ nobis Canonicam definitionem servetis. Videlicet ut si, quod non credimus, ea quæ regulariter definivimus, prout sacras regulas intelleximus, vobis præsentialiter non placuerit vestra sententia roborare, non antea communioni Sacerdotali, à qua separatus est, restituatur, antequam secundum regulas & leges in provincia, in qua causæ gestæ sunt & judicatæ, requiratur. Quia usque ad nostra tempora nulla Patrum definitione hoc Ecclesiis Gallicanis & Belgicis est derogatum.*

Est error ab Elisebiana Factione inductus; damnatus per Canones Sardicenses. Adeò hi Canones ipsi non suffragantur. Etenim cuncta istius Factionis apud Sardicam lis fuit propter Sanctum Athanasium, aliosque ab ipsa degradatos Episcopos, quos ante retractatorium examen Julius Episcopali communioni reddiderat, & quos Hosius Cordubensis Episcopus, istius Synodi Apostolicus Præses, volebat uti Canonicos Episcopos admitti ad consessum, postmodò retractatoriè discutiendos. Synodalis ad Julium relatio habet: *Tria fuerunt quæ tractanda erant. Ante omnia de fide, & de integritate veritatis, quam Eusebiani violaverunt. Secunda de personis, quas dicebant esse dejectas. De iniquo judicio. Ut si potuissent probare, justa fieret confirmatio. Tertia verò quæstio* erat de variis eorundem Eusebianorum aliis facinoribus. Præfatas personas primæ Actioni adsidere, & gaudere suffragio, uti integros Episcopos, volebat Hosius, in secunda demum Actione tractandos ut reos. Quia nempè illi Romam appellaverant, quia ipsorum appellationem Julius admiserat, ideoque reposuerat, vel potius suspenso Tyrio ac Antiocheno Judicio, illos continuarat in Episcopali communione. Hoc Eusebiani fuerunt adeò aversati, ut potius quam cum istis suis damnatis considere Synodaliter, maluerint fugere Philippo-Polim, conflaturi primum schisma, primamque hæresim adversùs Privilegia Apostolicæ Sedis.

Sardicensem Canonem eodem modo intellexetunt ac executi sunt Sanctus Ambrosius, & omnis cum ipso adsidens Sancto Pontifici Damaso Romana Synodus, in litteris ad Imperatorem Theodosium, agentibus de Romana appellatione Maximi Cynici, degradati per Synodum Constantinopolitanam. Exponunt Principi fundamenta causæ & concludunt: *Itaque cum Maximum Episcopum receperunt in communionem nostra Consortia, quoniam eum à Catholicis constitit Sacerdotibus ordinatum, nec ab Episcopatus Constantinopolitani putavimus petitione removendum.* Profitentur appellantem Maximum à se admissum & continuatum in Episcopali communione, idque ante inchoatum retractatorium Judicium: Continuatum in Episcopatus possessione, & admissum ad ejusdem petitionem, seu examen petitorium. Epistola exstat apud Jacobum Sirmondum post appendicem Theodosiani Codicis.

Eodem modo cum Sancto Joanne Chrysostomo processit Innocentius primus. Etenim acceptis Theophili Alexandrini Patriarchæ Synodali relatione, & Sancti Joannis adversùs illam appellatione, rescripsit ad Theophilum: *Frater Theophile, nos & te & Fratrem nostrum Joannem communionis nostræ esse decrevimus, sicut & prioribus in litteris apertè satis expressimus. Et nunc in sententia nostra & voluntate perdurantes, rursùs eadem scribimus. Et quotiescumque scripseris, nisi debitum sequatur conveniensque judicium, propter ea quæ magno cum dedecore sunt gesta, possibile non est nos à Joannis communione recedere. Itaque si conscientiæ confidis, tu quoque judicio occurre ad Synodum proximè in Christo celebrandam, & illic juxta Nicæni Concilii Canones & Decreta contende. Alios quippe Canones Romana non novit Ecclesia.* Priores ejus litteræ latent aut perierunt. Has nobis custodivit Palladius Helenopolitanus Episcopus in Dialogo cum Theodoro, Romanæ Ecclesiæ Diacono, de Actis Sancti Joannis. Addit Theophili, ac ejus apud hortos Ruffinianos Synodi judicium fuisse à Pontifice irritatum atque cassatum. Rectiùs dixisset fuisse suspensum. Cassatio enim fieri non poterat, nisi in retractatorio Judicio.

Innocentius igitur appellantem Joannem mox ante omnem audientiam continuavit in Episcopali communione, & Theophilum evocavit cum ipso Romam ad causæ retractationem. Palladius laudat Theotecnum, Constantinopolitanæ Ecclesiæ Presbyterum, exuli Joanni fidelissimum, & prosequitur: *Cui & ipsi communionis litteras, & ad Episcopum Joannem, & ad omnes ei communicantes Episcopos Innocentius tradens, orabat cum lacbrymis, ut patienter tolerarent, cum opem ipse ferre non posset, eò quod nonnulli obsisterent potentes Adversarii, Ecclesiasticæ pacis inimici.* Versatilis quippe Theophilus per istam ipsam Imperatricis Eudoxiæ violentiam, quâ apud hortos Ruffinianos omnia egerat, jam impediebat suam etiam Romanam evocationem, & retractatorium isthic Judicium. Hinc tandem per Honorii Augusti authoritatem Innocentius coegit hujus Collegam & fratrem Augustum Arcadium, ut intra Occidentale Imperium permitteret indici Synodum Thessalonicensem, & compelleret eò accedere, aut invitum adduci ipsum etiam Theophilum.

Et

Et suis ad istam Synodum Legatis Vicariis inter alia Mandata dedit hoc Commonitorium: *Non oportere Joannem judicium ingredi, nisi illi priùs Ecclesia, communioq; redderetur, ut omni dilationis occasione sublata, suâ sponte Concilium posset ingredi*. Jussit spoliatum revestiri ante omnia, atque armari, ut non nudus ac inermis, sed vestitus atque armatus cum vestito ac armato Theophilo posset pro justitia decertare, & suam causam defendere. Et hæc omnia juxta Nicænos Canones. Id est, Sardicenses. Ita Innocentius disertè testatur in litteris ad Clerum ac Populum Constantinopolitanum. Theophilus Joannem ex Antiochenis Canonibus damnarat: Hinc ipsum per Sardicenses, istorum circumductores, Innocentius voluit reparari. Ita amplè demonstrat Palladius. Et hoc Innocentii judicium probavit atque firmavit omnis tandem etiam Orientalis Ecclesia. Etenim & Theophili Successor Cyrillus, & ipsius Joannis intrusus Successor Atticus ejus nomen retulerunt in Episcopalia Dyptica, & omnis tandem Oriens in Sanctorum tabulas.

Eodem modo Magnus Leo tractavit Theodoretum, Eusebium Doryleensem, aliosque per Latrocinium Ephesinum degradatos, ac ad se appellantes Episcopos. Et ejus factum probavit atque admisit plena Chalcedonensis Synodus. Theodoretum, uti revestitum, admisit ad Episcopalem consessum ac suffragium, at non nisi post plenè retractatam causam reparavit. Quid igitur miri, quod idem Pontifex eodem jure tractarit Gallicanum Antistitem Chelidonium? Plurima sunt hujusmodi authentica exempla. Hæc abundè sufficiunt, ut revincant Paschasii Quesnelli calumniosam Scriptiunculam de tanto Pontifice. Hanc in rem quidam adducunt Ephesinam etiam Synodum, quæ Hæresiarcham Nestorium, licet à Cælestini Pontificis judicio provocasset, appellavit religiosissimum Episcopum, & advocavit ad Synodalem consessum. Existimant Sardicenses Canones obtinere etiam in provocantibus à summi Pontificis sententia ad generale Concilium. Et certè Hæresiarcham Eutychetem, qui à Magni Leonis judicio provocarat, ita tractavit Dioscorus in secundo Ephesino Concilio. At gravissimè errant. Etenim Romani Pontificis Judicia sunt omninò suprema, atque ita in illis nullus est appellationi locus, sed soli gratiosæ Revisioni. Et provocans revestiri non potest, nisi post victoriam in retractatorio Judicio. Quare ista Nestorii intitulatio fuit ex causis dispensatoria. Eutychetis admissio fuit una ex Dioscori prævaricationibus.

Obstare his videtur authoritas Sancti Nicolai primi Pontificis, rescribentis ad Synodum Suessionensem: *Porrò si quispiam Sedem Apostolicam, per Sergium sanctæ memoriæ Papam, Ebbonem quondam Archi-Episcopum indignum Clericali communione sanxisse perhibet, noverit quoniam talem Sedes Apostolica debuit Ebbonem, donec Synodali examine causa ejus discuteretur, habere, qualem ab aliis habitum non ignorabat*. Confirmat ex quinto Nicæno Canone, atque prosequitur: *Donec igitur authoritate sua de hujusmodi pusillanimitate, aut contentione, aut alio quolibet vitio examinatio vel dijudicatio proveniret, Apostolica Sedes nihil agere debuit, nisi quod egit. Videlicet ut ab aliis abjectum, ipsum nequaquam indiscussè susciperet. Præcipuè cum prædictus Ebbo non quasi pro depositione sua queritans, & legitimè restitui volens examine præcedente, Sedem Apostolicam appellaverit, sed à contumacibus suasus, & his junctus, repentè & reconciliari ab ea, & Pallio donari quærens, & quasi Episcopus inter Episcopos, nulla causæ suæ discussione præveniente, communicari poscens, ad eandem summam Sedem accesserit, à qua, jam reprobatus ab aliis, meritò debuit reprobari, donec supplex ab ea sese Canonicè posceret adjuvari. Nam constat, ut Sanctus scribit Papa Gelasius, uniuscujusque Synodi Constitutum nullam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quàm primam*.

Respondeo Nicolaum Pontificem exponi à semetipso. Etenim Ebbo non Romanam Sedem appellans, & ab ipsa juxta Canones adjuvari, ac sibi illatas tolli injurias supplicans, sed turbidus, ac adversùs sui damnatricem Synodum protervus accessit, volens ipsam sperni ut contumeliosam, & sese sine omni examine admitti ut Canonicum Episcopum, & Pallio donari. Hoc meritò admittere detrectavit Sergius secundus: Idque ob quintum Nicænum Canonem. Meritò addidit Sanctus Nicolaus, quod Romana Sedes quemque Episcopum aut fidelem debeat agnoscere talem, qualis est factus ab aliis: Utique à suo Episcopo aut Synodo. Quod alium agnoscere aut facere non possit, nisi præcedente examine. Quod omninò verum est etiam de appellantibus. Non totius causæ retractatorium ac definitivum, sed aliquod summarium debet præcedere judicium, quo Pontifex censeat appellationem admittendam, & procedendum ad plenam retractationem. Hinc supra in litteris ad Imperatorem Theodosium dixit nobis de appellante Maximo Cynico Sanctus Ambrosius: *Maximum Episcopum receperunt in communionem nostra Consortia, nec ab Episcopatus Constantinopolitani putavimus petitione removendum*. Et de Nicolai Pontificis recto sensu nequaquam est ambigendum. Etenim ipse jam dicto juxta Sardicenses Canones modo tractavit appellantem Rothaldum Episcopum Suessionensem.

Secunda Paschasii Quesnelli in Sanctum Leonem calumnia est, quod in isto circa appellantem Chelidonium actu sit prævaricatus quintum Nicænum Canonem. Quod alienum damnatum irregulariter admiserit. Est ipsissima Eusebianæ Factionis ac Philippo-Politani Conventiculi in Sanctum Julium Pontificem contumelia, de qua ipsum Conventiculum in suis Synodalibus litteris: *Julium urbis Romæ*, *Hosium* Cordubensem, *& Protogenem* Sardicensem, *& Gaudentium* Naxitanum, *& Maximinum à Treveris damnavit omne Concilium secundùm antiquissimam legem, ut authores communionis Marcelli, & Athanasii, cæterorumque sceleratorum.* Laudat Apostolicam Ecclesiæ legem, quæ unius Episcopi aut Synodi damnatum vetat admitti ab aliis. Agit non de plenæ ac firmæ per retractatorium Judicium communionis restitutione, sed de sola momentanea ante istud communione, de sola revestitione spoliati, ipsum

ar-

armante ac præparante ad retractatorium prælium. Hanc quippè solam Sancto Athanasio ac aliis appellantibus Episcopis Julius impenderat. Hoc ipsum opus in Magno Leone damnat Paschasius Quesnellus. Proindè viderit, quomodò se fecernat à Philippo-Politano Conventiculo.

Tertia ejus in Magnum Leonem calumnia est, quod Chelidonium sine Hilarii venia admiserit in gradum. Quod imitari debuisset Romanæ Ecclesiæ Presbyteros, qui Marcioni, per suum Patrem ac Episcopum Sinopensem damnato, noluerunt vel Laicam communionem reddere sine istius venia. Quidam censent hanc R. Patris Paschasii Quesnelli doctrinam non esse penitùs deviam, utpote quam in secundo libro de concordantia Catholica tradit etiam Nicolaus Cardinalis Cusanus: *Si dicis Papam Subditos Episcoporum absolvere & ligare, dico idem in aliis, quando consensus Propriorum intervenit. Actus enim aliter nullus per consensum aut ratificationem proprii Sacerdotis in hac materia validus efficitur. Cum ergò usu communi hoc fit introductum, & ex usu consensus elicitur, patet quod efficacia hujus vigorem ex consensu recipit. Cum enim nullus teneatur obedire, nisi in concessis à Canone, & cum non reperiatur Canon alicujus Concilii, Papam hoc posse appellatione nulla interposita, oportet ad consuetudinem, usum, & consensum illud resolvere. Papa enim non habet à Canone, quod lædere possit Jurisdictionem Episcoporum. Quia esset ordinem turbare.* Ejusdem mentis olim fuit Genricus Leodiensis Episcopus, ob nescio quem suum Parochianum Romæ absolutum, Gregorio septimo scribens *mordaci invectiva*, *tamquam Apostolicæ Sedi non esset authoritas, quoscumque & ubicumque vult ligare & absolvere*. Respondeo hæc non spectare ad nostram quæstionem, ideoque ab illis nul'as Paschasio Quesnello præberi suppetias. Præfati enim Doctores agunt de solutione citra appellationem facienda per gratiam; quod appellatas causas Papa possit retractare ac definire, & nata ab illis vincula in quovis homine per justitiam solvere, palam profitentur. Et tamen ad Henricum istum rescripsit laudatus Gregorius: *Intelligas te aut præsumptionis spiritu, aut ignorantia contra authoritatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ verba jactasse, quasi imitando Orientales, qui contra beatum Papam Julium obloqui præsumpserunt, eò quod ipse sanctissimum Athanasium Patriarcham sine consensu eorum absolverat.* Affirmat ipsum ruere in Philippo-Politanam & Schismaticam Eusebianæ factionis audaciam. Et rectè affirmat. Quod enim Apostolica Sedes quorumvis Episcoporum ac Synodorum judicia, etiam justa, possit per rationabilem gratiam solvere, mox audiemus à Sancto Pictaviensium Antistite Hilario. Et ostendi possit pluribus exemplis ac testimoniis. Proinde istud tanti Pontificis de isto Henrico, non ignobilis Sedis Episcopo, Judicium longè potiori Jure cadit in R. Patrem Paschasium. Audiamus & faciamus sequentia Gregorii verba: *Tibi deinceps caveas, ne hujusmodi contra nos temeritate rescribas, sed potiùs ad documenta sanctorum Patrum, quæ te loqui & scribere doceant, humiliter recurras.* Marcionis negotium statim discutietur.

Quarta Paschasii Quesnelli in Magnum Leonem calumnia est hæc: *Quartò denique in Canones Leo peccasse videtur, cum per Imperatoriam Sanctionem Gallicanæ Ecclesiæ consuetudini derogare primus tentavit, illudque à Valentiniano tertio Edictum elicuit.* Quintò Canonibus adversari censet hæc præsertim Edicti verba: *Ne quid tam Episcopis Gallicanis, quàm aliarum Provinciarum liceat sine viri venerabilis Papæ urbis æternæ authoritate tentare, sed illis, omnibusque pro lege sit, quidquid sanxit vel sanxerit Apostolicæ Sedis authoritas.* Verùm quibus Canonibus, cui Gallicanæ Ecclesiæ consuetudini adversatur istud Edictum? Aliud sanè huc usque credidit Gallicana Ecclesia. Sanctus Leo fecit adversùs Hilarium, quod contra Pelagianos fecisse Sanctum Bonifacium Pontificem scribit in libro contra Collatorem Beatus Prosper: *Non solùm Apostolicis, sed etiam Regiis utebatur Edictis.*

Horrenda est hæc Paschasii Quesnelli conclusio: *Quis non videat Leonem nostrum talia molientem Gallicanarum, immò omnium Ecclesiarum statum aliter, quàm more solito ordinasse, ut querebatur Hilarius? Dum, inquam, communionem suam Episcopo Canonicè deposito irretractata causa ultrò imperiit; dum Judicii Synodalis sententiam in Episcopum legitimè accusatum & convictum pronunciatam infringit; dum causam extra Provinciam iterato examini subjicit; dum denique sæculares Potestates adversùs Hilarium, totamque Ecclesiam Gallicanam commovit. E contra verò planum est Sanctum Hilarium, cum Pontificis concilio contradixit; cum non exspectata ejus sententia, gregem suum bonus Pastor quantociùs revisurus, abscessit*; cum communioni *Chelidonii*, quem cum tantis viris damnaverat, conjungi nullatenùs acquievit, *ut scribit vitæ ejus author*, etiam cum vitæ discrimine; *non novis præsumptionibus Ecclesiarum statum & concordiam Sacerdotum turbasse, sed religiosè servasse, nec eum deseruisse tramitem semper inter Majores & bene tentum, & salubriter custoditum, quod objicit Sanctus Leo, sed eum potiùs ab aliis desertum vigore Apostolico vindicavit.*

CAPUT XVIII.

Discutitur conclusio R. P. Paschasii Quesnelli.

REverendus P. Paschasius Quesnellus sua in Magnum Leonem elogia conatur concludere glorioso, ac jam audito Epiphonemate. Adducit varios Canones, qui ab uno Episcopo ligatum vetant ab alio solvi, & istiusmodi solutionem sanciunt esse ejusdem scabiei attractivum Attentatum, atque concludit: *Quantò consultiùs igitur imitatus esset Sanctus Leo Ecclesiæ Romanæ Proceres, quos olim Marcion Hæresiarcha, à proprio Patre Episcopo Ecclesia pulsus, adiens ut Ecclesiasticæ communioni restitueretur, nunquam hoc ab eis obtinere potuit, teste Epiphanio, Hæresi quadragesima secunda, quæ est Marcionistarum, sed*

hac

hac ab illis responsione repulsus est. Nos, *inquiunt*, injussu venerandi Patris tui facere illud non possumus. Una siquidem fides, & animorum una consensio. Neque contra spectatissimum Collegam, Patrem tuum quidquam moliri possumus. *Ita Clerici Romani, Seniores, ab Apostolorum Discipulis edocti, ut ait Epiphanius, traditionem Apostolicam violare nefas ducebant*. Rursus respondeo hæc esse ipsissima Philippo-Politana Eusebianæ Factionis dogmata. Etenim scelerata Factio non ob alium criminis fucum præsumpsit in Sanctum Julium Pontificem, ac Sanctum Maximinum Treverensem Episcopum, splendidissimam ac firmissimam totius, Gallicanæ præsertim, Ecclesiæ columnam, lattare degradationis convicium, quàm quod ille, quintum Nicænum Canonem prævaricatus, damnatum à Tyria ac Antiochena Synodo Athanasium admisisset in suam communionem, hic verò istius prævaricationis fuisset consultor atque incentor. Immò sunt ampla istorum dogmatum augmenta. Etenim Romano Pontifici non dumtaxat in Synodalia aliorum Patriarcharum judicia authoritatem abnegant, sed etiam in Provinciales Synodos suarum Diœcesium.

Romani Cleri in Marcionem opus est discutiendum. Audiendus est ex integro Sanctus Epiphanius: *Marcion fuit genere Ponticus, ex ea parte quæ Heleno-Pontus dicitur, oppido Sinope. Qui initio vitæ castitatem præ se ferens, Monachorum Instituta professus est: Parente natus Catholicæ communionis Episcopo. Postea cum Virginem quamdam adamasset, ac fraudibus pellexisset, à cœlestis vitæ spe illam juxta ac semetipsum dejecit. Ob hunc igitur incæstum ab ipso Parente est pulsus Ecclesia: Viro comprimis Religioso, ac veritatis amore flagrantissimo, & in hac Episcopalis muneris administratione præstanti. Cui cum Marcion diù multùmque supplicasset, ac pœnitentiam postulasset, hanc à Patre precibus nullis obtinuit. Vehementem siquidem ex ea re dolorem optimus senex & Episcopus ceperat, quod non ille solùm excidisset, sed & ignominiam sibi ac dedecus imposuisset. Ergo ubi se nullis artibus eblandiri posse quod cuperet animadvertit, Popularium suorum probra ac ludibria non sustinens, clam ab oppido secessit, ac Romam post Hygini Papæ obitum sese contulit. Eò statim ac Marcion pervenit, ac Seniores adiens, qui ab Apostolorum Discipulis edocti adhuc supererant, ut in communionem admitteretur ab iis frustra petiit. Quamobrem exstimulatus invidia, quod non Principem illic locum, ac ne Ecclesiæ quidem aditum impetrasset, ad impostoris Cerdonis hæresim confugere induxit in animum*. Et infra: *Marcion palam Seniores alloquens inquit, Cur me recipere noluistis? Responderunt illi: Nobis injussu venerandi Patris tui facere istud non licet. Una siquidem fides est, & animorum una consensio. Neque contra spectatissimum Collegam Patrem tuum moliri quidpiam possumus. At ille vehementiùs excandescens, ac superbia & invidia percitus Schisma conflavit, ac privatam hæresim est architectatus. Et ait: Ecclesiam vestram ego dissociabo, ac in eam Schisma sempiternum immittam*.

Verùm longè alia in Præscriptionum libro scribit Tertullianus: *Constat Marcionem ac Valentinum neque adeò olim fuisse, Antonini ferè Principatu, & in Catholicæ primò doctrinam credisse apud Ecclesiam Romanensem, sub Episcopatu Eleutheri Benedicti. Donec ob inquietam semper eorum curiositatem, qua fratres quoque vitiabant, semel & iterum ejecti, Marcion quidem cum ducentis Sestertiis, quæ Ecclesiæ intulerat, novissimè in perpetuum discidium relegati, venena doctrinarum suarum disseminaverunt. Postmodùm idem Marcion pœnitentiam confessus, cum conditioni sibi datæ occurrit, ita Pacem recepturus, si cæteros, quos perditioni erudisset, Ecclesiæ restitueret, morte præventus est*. Notanda est vox, *Constat*. Potenter suadet hanc Tertulliani de Marcione relationem esse authenticam & veram. Et certè Tertullianus fuit vicinissimus istis temporibus. Cap. 30.

Affirmat primò, quod Marcion apud Romanam Ecclesiam crediderit, adeòque & baptizatus fuerit. Secundò, quod ingenio inquietus sit lapsus in hæresim. Utique Cerdonis. Tertiò, quod istius erroris tandem Doctor evaserit, ac multos vitiarit. Utique post secundum lapsum. Quartò, quod semel & iterum fuerit ejectus è communione Ecclesiæ, ac bis per pœnitentiam receptus in Sacramentalis Pacis, seu Reconciliationis gratiam. Quintò, quod ob tertium lapsum sit relegatus in perpetuum discidium. Sextò, quod etiam tunc pœnitentiam egerit, ac fuerit recipiendus in præfatam gratiam. Ea tamen conditione, *si cæteros, quos perditioni erudierat, restitueret Ecclesiæ*. Septimò, quod conditionem acceptaverit, sed ab ipsa explenda fuerit præventus per mortem. Est igitur defunctus in pœnitentia.

Notanda sunt hæc verba: *Marcion quidem cum ducentis Sestertiis, quæ Ecclesiæ intulerat, novissimè in perpetuum discidium relegatus*. Docent nos plura benè notanda. Primò, quod Marcion Romæ non solum Baptisma acceperit, sed insuper fuerit evectus in Clerum. Etenim Romanæ Ecclesiæ Populus nunquam, juxta primitivum Hierosolymitanæ ac Alexandrinæ Christianitatis morem, in communi vixit, adeòque nec baptizati illic unquam omnia sua intulerunt Ecclesiæ. Istiusmodi illatio non fiebat, nisi ab evectis in Clerum. Ab illis omninò fiebat. Non dumtaxat Romæ, sed in plurimis Ecclesiis. Omnis enim sub cœlo Clerus, licet non eandem domum & mensam, olim tamen aliquid communis vitæ habuit, ideoque omnia sua ponebat ad pedes sui Episcopi, singulis juxta Ministerii merita distributuri divisiones mensurnas, & sportulas. Quæ inferendi forma postmodò transivit in Monasteria. Secundum est, quod Romana Ecclesia Marcioni nec in prima nec in secunda, sed dumtaxat in tertia ejectione reddiderit sua Sestertia. Quia nempe prima & secunda erant sola excommunicatio, at verò tertia ejectio fuit degradatio: Perpetuum discidium à Clero. Degradatus omni istarum distributionum jure excidebat, ideoque ipsi reddebatur illatum patrimonium. Tertium est, quod Marcion etiam post perpetui discidii inflictionem egerit pœnitentiam, & Pacis addictionem acceperit. Nempè Pacis seu communionis Laicæ. Quartum est, quod primitiva Eccle-

siæ disciplina, quæ solemnem pœnitentiam ac reconciliationem iterari vetuit, iterari omninò permiserit privatam. Etiam de gravibus criminibus. Verùm hæc omnia non faciunt ad præsens Propositum.

Sanctus Epiphanius Apocryphis quandoque credidit. Lucet ex illis, quæ scribit de Meletiano schismate. Quod etiam circa Marcionem fuerit nimium credulus, fortiter suadet ab ipso appositus Marcioni Monachatus. Quod enim Sanctus Antonius sit primus Monasteriorum author, disertè tradit in ejus vita Sanctus Athanasius. Anteà Ægyptus paucos hinc inde prope proprium pagum aut domum Solitarios habuit, nullum Cœnobitam. Quod verò idem Athanasius cœperit primus Monachos in Clerum assumere, atque ita contemplativam vitam cum activa jungere, affirmat in ejus Elogio Sanctus Gregorius Nazianzenus. Et de Pontica Diœcesi scribit Hermias Sozomenus: *Apud Armenios, Paphlagones, & Ponti accolas Eustatius Sebastiæ in Armenia Episcopus Monasticæ conversationis Author fuisse dicitur.* Item quod antè Sanctum Athanasium, ac ejus Successorem Petrum, qui appellationis prosequendæ causa accesserunt almam Urbem, nullus illic Monachus apparuerit, testatur in litteris ad sacram Virginem Principiam Sanctus Hieronymus. Sunt tamen argumenta non irrefragabilia. Etenim Sanctum Jacobum Nisibenum Episcopum, unum è Nicænæ Synodi Patribus, ideòque Athanasio longè seniorem, Theodoretus in Monastica historia testatur anteà fuisse Monachum. Et uti quidam in Ægypto ante Antonium, ita ante Eustatium pauci hinc inde in Ponto possint fuisse Solitarii. Et ex istis Marcion possit à Patre Episcopo fuisse evectus in Presbyterum.

Orat. 21. L. 3. C. 18. Epist. 16. Cap. 1.

Interim qualiscumque Sancti Epiphanii relatio nequaquam evertit Sancti Petri Privilegium. Absit. Immò potentissimè confirmat. Affirmat enim Marcionem à Patris Episcopi sententia appellasse Romam, & accessisse. Idque post mortem Hygini Pontificis: Vacante tunc Sede. Dudùm ante Pontificatum Zephyrini. Ejus peccatum erat mœchia; & quidem cumulata cum sacrilegio. At verò usque ad Zephyrini Papatum omnis sub cœlo Ecclesia tria crimina reservabat Christo Domino: Idololatriam, Homicidium, & Mœchiam. Istorum patratores compellebat ad perpetuam totius vitæ pœnitentiam: Et nec exeuntibus largiebatur Sacramentalis reconciliationis viaticum. Eos, suis commendatos suffragiis, transmittebat ad suum nostrum in Dei Patris dextera Pontificem, ab ipso judicandos, solvendos aut alligandos. Sanctus Zephyrinus est primus Author novæ tunc clementiæ, de qua scribit lapsus ad Montanum Tertullianus in libro de pudicitia: *Pontifex Maximus, Episcopus Episcoporum edicit, Ego & mœchiæ & fornicationis delicta pœnitentia functis dimitto.* Hinc igitur de Marcionis patre, Sinopensi apud Ponticos Episcopo, scribit Sanctus Epiphanius: *Cui cum Marcion multùm ac diu supplicasset, ac pœnitentiam postulasset, hanc à Patre precibus nullis obtinuit.* Eadem de causa Romanus Clerus ne Ecclesiæ quidem aditum

Cap. 1.

Marcioni aperuit, sed Patris de ipso sententiam plenè confirmavit. Quod nempe mœchia, præsertim sacrilega, tunc esset crimen reservatum Christo Domino. Non ex authoritatis defectu, sed ex rigore disciplinæ.

Notanda sunt Sancti Epiphanii de Marcione verba: *Quamobrem exstimulatus invidia, quod non Principem illic locum, ac ne Ecclesiæ quidem aditum impetrasset, &c.* Edicunt Marcionem non simplicem Monachum, sed omninò fuisse Sinopensis Ecclesiæ Presbyterum, ac à Romana Ecclesia expostulasse non solius Laicæ communionis, sed etiam Presbyteralis honoris restitutionem. Istum honorem Sanctus Epiphanius omninò intelligit per *Principem locum*. Major enim Clerus, nempe cum Episcopo Presbyteri, in sacro Tribunali simul sedebant, uti Principes ac Senatores Ecclesiæ. Proinde Epiphanius palam affirmat Marcionem & communione & gradu fuisse à Patre Episcopo exutum, & pro utroque appellasse & accessisse Romanam Ecclesiam. Erat superbiæ ac præsumptionis plenissima, & Apostolicis Canonibus adversissima audacia. Etenim Apostolus de Episcopis ac presbyteris disertè sanxit: *Oportet Episcopum sine crimine esse.* Præsertim sine flagitio: Et quidem patrato post acceptum Ordinem. Hinc igitur Romanus Clerus paternam sententiam meritò confirmavit in Marcionem, & ipsum exclusit non solum à gradu, sed insuper ab Ecclesiæ aditu.

Hæc sunt Sensa Sancti Epiphanii. Et ex ipsis discimus, quod istis etiam primitivis Ecclesiæ temporibus Orientalis Ecclesia à suorum Episcoporum Judiciis appellaret atque accederet Romanam Cathedram. Nec soli Episcopi, sed etiam Clerici. Et quidem Marcion à Sinopensis Episcopi sententia non ad Amaseni Metropolitæ, immò nec ad Cæsaræensis sui Exarchi Tribunal aut Synodum, sed immediatè provocavit ad Apostolicam Romanæ Ecclesiæ Cathedram. Et accessit. Quàm eximium ac momentosum pro Romanarum Appellationum antiquitate & amplitudine sit hoc exemplum, ipsa res altissimè clamat. Orientalibus non dumtaxat Episcopis, sed & Clericis permittit præteriri Metropolitam ac Exarchum, adeoque & Patriarcham, & Romanum Pontificem immediatè non dumtaxat invocari, sed & accedi. Et istam consuetudinem stabilivit Sardicensis Synodus. Vacans Romana Ecclesia tunc regebatur à Presbyteris, qui Apostolorum Discipulos viderant atque audiverant, Ecclesiasticam disciplinam ab ipsis edocti. Ex quo lucet, quod Romana Appellatio omninò ab Apostolis, immò & ab ipso Christo Domino ducat originem. En per qualia exempla R. Pater Paschasius Quesnellus conetur ac speret ipsam evertere.

Difficultatem faciunt hæc Romani Cleri ad Marcionem verba: *Nobis injussu venerandi Patris tui facere istud non licet. Neque contra spectatissimum Collegam Patrem tuum moliri quidquam possumus.* Videntur profiteri, quod non propter disciplinæ rigorem, sed propter authoritatis inopiam ita egerint. Nam disciplinæ rigor postulatam à Marcione gratiam nec ad Patris jussum permisis-

misisset. Videntur profiteri istud ipsum, quod postmodo Antiochena Eusebianæ factionis Synodus scripsit ad Sanctum Julium Pontificem: *Inconcussam authoritatem habet qualibet Synodus, & contumeliosè agitur cum Judice, cujus judicium ab aliis examinatur*. Eadem Romani Cleri verba urget Joannes Launojus, & ex ipsis confidit se de Sancto Apostolo Petro gloriosum triumphare. Respondeo istam Eusebianam ac schismaticam regulam abundè revinci à Rescripto laudati Pontificis. Aliud est quancumque sententiam retractari à superiori Judice, aliud est justam sententiam ab ipso circumduci & exsufflari: Solum posterius est inferioris Judicis contumelia. Ex Apostolico enim Canone Nicæna Synodus sanxit à superiori Judice non esse solvendum vinculum, nisi quod processerit ex inferioris Judicis pusillanimitate, contentione, aut alio vitio. At verò data à Patre Episcopo in filium Marcionem sententia erat undequaque justissima: Hinc Romanus Clerus rectè reposuit ipsam à se sine illius jussu non posse solvi; Justè enim ligatum reum remitti oportet ad jussum ad beneplacitum ligantis.

Et hæc quidem solutio possit videri sufficiens. Attamen res est penitiùs introspicienda. Notanda sunt hæc Sancti Epiphanii verba: *Marcion exstimulatus invidia, quod non Principem illic locum impetrasset*. Palam edicunt, quod Marcion Presbyteralis honoris restitutionem non simpliciter, sed illic Romæ obtinere postulaverit: Quod postularit Presbyter incardinari in Romanam Ecclesiam. *Etenim suorum Popularium probra & ludibria non ferens*, ex Sinopensi civitate clam discesserat, ideoque nunquam volebat eò redire. Voluit Romæ traducere vitam. De alma enim Urbe Cornelius Tacitus in Annalibus rectè scripsit: *Quò cuncta undique atrocia atque pudenda confluunt, celebranturque*. Hinc igitur etiam Marcion illuc non dumtaxat confluere & manere, sed etiam celebrari voluit: Esse de Clero, & quidem Princeps ac Presbyter. Et huc respexit, dum in hæresim prolapsus, palam, idest, impudenter ac sine fronte dixit ad Clerum: *Cur me recipere noluistis?* Et Clerus reposuit: *Nobis injussu venerandi Patris tui facere istud non licet. Contra spectatissimum Collegam Patrem tuum moliri nihil possumus*. Sensus est: Nec justissimam tui Patris de te sententiam circumducere, nec te, licet integer esses, in nostrum cardinem sine ejus jussu possumus admittere. Quia nempe Apostolicus Canon alienum Clericum sine proprii Episcopi jussu ac litteris vetat ab alio Episcopo incardinari in suam Ecclesiam. Istum Canonem tunc omnino servabat etiam Romana Ecclesia. Et hinc in hæreticum ac barbarum furorem versus Ponticus Marcion respondit: *Ecclesiam vestram ego dissecabo, ac in eam sempiternum Schisma immittam*. Sensus est lucidus: Quia me non vultis habere Presbyterum, equidem Romæ permanebo, futurus vobis perpetuus hostis, & vestræ Ecclesiæ crudelis lacerator. Uti Martinus Lutherus Papatum ac Apostolicam Sedem penitus suffocare, ita Marcion minatus est ipsam lacerare sempiterno schismate. Et certè permansit Romæ. Hinc enim de Sancto Policarpo scribit in Ecclesiasti-

Lib. 15. Cap. 44.

corum Scriptorum catalogo Sanctus Hieronymus: *Polycarpus, Ecclesiam in Urbe regente Aniceto, Romam venit, ubi plurimos credentium, Marcionis persuasione deceptos, reduxit ad fidem. Cumque ei fortuito obviam fuisset Marcion, & diceret, Cognoscis nos, respondit: Cognosco Primogenitum Diaboli*. Hygino successit Pius, Pio Anicetus: Et Pius sedit per novem annos. Quare vides, quod Marcion Romæ firmus permanserit, & pertinaciter perrexerit lacerare Ecclesiam. Hæc sunt Sensa Sancti Epiphanii: Et quod Romanis Appellationibus non detrahant, sed ipsis dent lucidissimum testimonium ac patrocinium, est penitus manifestum.

Notanda sunt item verba, quibus Romanus Clerus Marcionis patrem appellat: *Spectatissimum Collegam*. Ostendunt fuisse eximium Episcopum, ac notissimum Romanæ Ecclesiæ. Nec ambigendum est, quin & ipse de filii criminibus, de suo in ipsum Judicio, ac frivola ejus appellatione & fuga relationes Romam transmiserit. Proinde & ipse agnovit ac veneratus est istas Appellationes: Agnovit retractatorium judicium non necessario esse faciendum in propria Provincia, sed fieri omnino posse in alma Urbe. Prout placuerit sapientissimo Romani Episcopi arbitrio. Hinc item discimus, quod viduatæ Romanæ Ecclesiæ Clerus appellationes tunc admitteret, ipsasque retractaret, ac definiret. Quod ipsum lucidè demonstrat ejusdem per Sancti Fabiani Pontificis Martyrium vacantis Ecclesiæ Clerus in Rescripto ad Sanctum Cyprianum: *Quod autem pertinet ad Privatum Lambesitanum, pro tuo more fecisti, qui rem nobis sollicitam nuntiare voluisti. Omnes enim nos decet pro corpore totius Ecclesiæ excubare. Sed nos etiam ante litteras tuas fraus callidi hominis latere non potuit. Nam cum antehac quidam ex ipsius nequitiæ cohorte venisset Vexillarius Privati, & furto ac fraudulenter litteras à nobis elicere curaret, nec quis esset latuit, nec litteras, quas volebat, accepit*. Privatus Lambesitanus Episcopus fuerat à Donato, Sancti Cypriani Antecessore, damnatus ac degradatus: Et ejus sententiam in appellantem hominem Sanctus Fabianus confirmaverat. Hinc ille post Pontificis mortem studuit circumducere utrumque judicium: Romam misit suæ cohortis Vexillarium, qui viduatum Clerum in istam circumductionem circumscriberet. At fraudulentia non successit. Interim hinc etiam vides Africanos quoque Episcopos semper Romam provocasse: Nec dumtaxat ad Dominum Papam, sed etiam ad viduatum Clerum. Item vides istas appellationes non in Africa fuisse retractatas, sed in alma Urbe. Hæc suo loco demonstrabuntur largiùs.

Epist. 30.

Quæstio est, Quomodò Marcion potuerit talia, sacris Canonibus palam obvia, à Romana Ecclesia postulare? Erat Ecclesiasticæ regulæ ac disciplinæ peritissimus: Quo igitur titulo aut fuco postulavit impossibilia? Respondeo hunc nodum solvi à Commentario, quem Synodalibus Sardicensis Concilii litteris subdunt fragmenta Sancti Hilarii Pictaviensis Episcopi: *Quam opportunitatem nacti Ursacius & Valens, Romanæ Plebis Episcopum adeunt, recipi se in Ecclesiam depre-*

cantur, & in communionem per veniam admitti rogant Julius ex consilio veniam, quam orabant, impertit, ut cum lucro Catholicæ Ecclesiæ vires quoque detraheret Arianis, cum eos, qui veritatem ante turbaverant, consilii hujus & audaciæ pœnitentes, in communionem Catholicam per veniam reconciliatæ pacis admitteret. Ex his vides duplicem lapsi, etiam Clerici ac Episcopi, reparandi formam esse antiquissimam: Nempe reparationem per justitiam, ac reparationem per dispensatoriam gratiam. Certè Julius non est primus Author hujus clementiæ, sed etiam in hoc articulo sequutus priorem Romanæ Ecclesiæ consuetudinem. Eandem igitur gratiam postulavit Marcion. Quapropter omnem istam authoritatem agnovit in Romana Ecclesia: Authoritatem non dumtaxat solvendi quæcumque Episcoporum ac Synodorum judicia, sed etiam quoslibet sub cœlo Clericos transferendi in suum cardinem. Et per justitiam & per gratiam. At Romanus Clerus ea potestate uti ex rationibus noluit, forsitan quod majorem hanc causam censeret reservandam futuro Pontifici.

Porrò quod Sanctus Epiphanius Romanas Appellationes, ipsarumque antiquitatem omninò agnoverit, lucet ex variis ejus locis, præsertim ex illis quæ scribit de Marcello Ancyræ Episcopo, Metropolita primæ Galatiæ. Hunc Antiochena Eusebianæ factionis Synodus damnarat, ob hæresim. Et damnatio non carebat fundamento. Etenim de ipsa scribit in libro de Synodis laudatus Hilarius: *Adfuerunt Episcopi nonaginta & septem, cum in suspicionem venisset unus ex Episcopis, quod prava sentiret.* Hic est omninò Marcellus. Et talia de ipso scripsit Hilarius, qui cum omni latina Ecclesia dudùm studuit illum constanter defendere. At verò damnatus provocavit ad Romanam Ecclesiam, ac Julium Pontificem. Et personaliter accessit. Sua istic Acta exponit in libello, quem porrexit laudato Pontifici: *Cum nonnulli ex iis, qui, quod parùm integrè de fide sentirent, antea condemnati sunt, quique à me in Nicæna Synodo convicti sunt, contra me ad Pietatem tuam scribere non dubitaverint, me nec rectè, nec cum Ecclesiæ doctrina consentaneè de fide statuere, ut crimen suum in me transferrent, propterea necessariò Romam mihi veniendum, & te commonendum putavit, ut eos, qui contra me scripserunt, accerseres, ut cum advenissent, de duobus illis à me convincerentur, eum illa ipsa falsa esse, quæ in me scripserunt, tum eos adbuc in pristino errore perseverare. Et indigna quædam adversùs Ecclesias Dei, ac nos ipsos illarum Præsides esse machinatos. Sed cum illi venire noluerint, tametsi Presbyteros ad illos miseris, ego verò anno integro & tribus mensibus Romæ commoratus fuerim, faciendum mihi omninò censui, ut antequam hinc proficiscerer, meæ fidei professionem tibi sincerè atque ex animo, meaque manu perscriptam, offerrem.* Adjungit suæ fidei professionem, ipsi inserit integrum Apostolicum Symbolum, & supplicat reparari, aut plenè saltem revestiri.

Affirmat varia. Primò, quod Antiochena Synodus istud de sua damnatione judicium statim retulerit ad Sedem Apostolicam. Secundò, quod Romanæ Ecclesiæ contra istas injurias auxilium imploraverit, & quod ipsam accesserit, semetipsum expurgaturus, ac reparandus. Tertiò, quod ad istud retractatorium Judicium rogaverit Romam evocari istius Synodi Antistites, reddituros sui operis rationem, ac de iniquitate convincendos. Quartò affirmat, quod. Julius Pontifex ipsos ad istum finem evocaverit. Et quidem per Legatos Presbyteros. Quintò, quod per totum annum ac tres menses illi non comparuerint, ideoque digni fuerint damnari in contumaciam, ac ipse in Episcopalem honorem plenè reparari. Et quidem Pontifex reparare noluit. Ex integro tamen revestivit, ac plenam causæ retractationem fieri Synodaliter jussit apud Sardicam. Et Marcellum eò transmisit, & ipsum Synodus discussit, absolvit à vinculo, ac plenè reparavit. Et hæc omnia, licet Sardicensem Synodum à Marcello circumscriptam crediderit cum aliis passim Græcis, omninò probavit Epiphanius, ac suo inseruit operi. Et hinc iterùm videmus istam retractandæ Appellationis formam esse antiquissimam, & Sardicæ dumtaxat fuisse innovatam ac stabilitam.

CAPUT XIX.

Examinantur Dogmata D. Petri de Marca.

Harum sordium palmaris hoc sæculo fons est D. Petrus de Marca Archi-Episcopus Parisiensis. Ex ipso biberunt Paschasius Quesnellus, & omnes ejus Symmistæ. Quocircà fons hic est detegendus, ac obturandus. In sexto de Sacerdotii ac Imperii concordia libro fatetur Synodales Provinciarum ad Romanum Pontificem relationes esse antiquissimas, & prosequitur: *At Judicia in Synodis illis reddita quoad disciplinam erant* Cap. 14 *summæ authoritatis, ut constat ex Concilio Nicæno, non solùm quoad correctionem & depositionem Presbyterorum, aliorumque inferioris Ordinis Clericorum, sed etiam quoad depositionem Episcoporum. Itaque appellationi locus non erat, nullaque alia antiquitus ratio suppetebat damnatis, quam ut Rescripto Principis negotium retractaretur in majori Synodo: Quando videlicet agebatur causa alicujus Episcopi, aut aliquod negotium magni momenti.* Respondeo hic consui errores varios. Primus est, quod Nicænum Concilium, utique quinto Canone, sanciat etiam de depositionibus Episcoporum. Secundus est, quod damnatis nullum relinquat appellationis locum. Etenim longè aliud nobis supra dixit Julius Pontifex. Nec refert, quod Nicænus Canon Romanæ Ecclesiæ Privilegium non exprimat. Rationem dat in litteris ad Thessaliæ Episcopos Sanctus Bonifacius Pontifex: Quia nempe super Sanctum Petrum, ac ejus Apostolicam Cathedram ista Synodus nihil fuit ausa constituere, sciens illi omnia donata à Domino.

Tertius error est, quod damnatis Episcopis aut Clericis olim nullum suppeteret remedium, nisi refu-

refugium ad Rescripta Principum. Etenim usque ad Magnum Constantinum Principes erant gentiles, professi hostes Ecclesiæ, ac persecutores Episcopalium Synodorum. Quis tum ipsos accedere poterat ad postulandam majorem Synodum? Quis unquam accessit? Nullum suppetit exemplum, nisi forsitan facinorosi Pauli Samosatensis, de quo per Antiochenam Synodum damnato scribit in Ecclesiastica historia Eusebius Cæsareensis:
Lib. 7. Cap. 24 *Verùm cum Paulus ex Episcopi domo, ejus Ecclesiæ propria, exire nollet, Imperator Aurelianus, ea de re rogatus sententiam, sanctissimè quid esset agendum decrevit. Præcepit enim, ut domus Ecclesiæ illis tribueretur, quibus Christiani Italiæ, & Urbis Romæ Episcopi per litteras tribuendam præscriberent. Sic demùm Paulus cum summo dedecore, sæcularis Imperii ac Potestatis authoritate, ab Ecclesia penitus extruditur. Quo quidem tempore talem, & tam benignè ergà nos animatum Aurelianus se declaravit.* An Paulus ad Aurelianum confugerit, non est manifestum: Certè Synodum confugisse nunquam credidero. Quidquid sit, confugium istud non servivit ad appellationi novam impetrandam Synodum, sed ad obtinendam Synodalis Judicii executionem. Quis Apostolicus Canon, quæ Patrum regula, quæ Ecclesiæ consuetudo, quod authenticum exemplum Episcopos à Synodali damnatione provocantes misit ad Reges aut Principes?

Nullum est exemplum, nisi Donatistarum, ad quos, & adversùm quos declamat Sanctus Optatus Episcopus Milevitanus: *Quod de nobis dicitis*, Quid Christianis cum Regibus, aut quid Episcopis cum Palatio? *Si nota est nosse Reges, vos tota perfundit invidia. Nam Majores vestri, Lucianus, Dignus, Nassutius, Capito, Fidentius, & cæteri Imperatorem Constantinum, harum rerum adhuc ignarum, his precibus rogaverunt, quarum exemplum infra scriptum est: Rogamus te, o Constantine*, optime Imperator, quoniam de genere justo es, cujus Pater inter cæteros Imperatores persecutionem non exercuit, & ab hoc facinore immunis est Gallia. Nam in Africa inter nos & cæteros Episcopos contentiones sunt. Petimus ut de Gallia nobis Judices dari præcipiat Pietas tua. Datæ à Luciano, Nassutio, Digno, Capitone, Fidentio, & cæteris Episcopis partis
Lib. 1. Donati. *Quibus lectis, Constantinus pleno livore respondit. In qua responsione & eorum preces prodidit, dum ait: Petitis à me in sæculo Judicium, cum ego ipse Christi Judicium expectem: Et tamen dati sunt Judices.* Et in litteris ad Vincentium, Donatistarum Cartennensem in Mauritania Episcopum, Sanctus Augustinus: *Vos indubitanter ar-*
Epist. 48. *guimus, quibus crimen videtur de inimicis communionis nostræ Christiano Imperatori aliquid conqueri. Cum libellus à Majoribus vestris Anulino Proconsuli datus, & Constantino Imperatori mittendus, ita superscriptus sit*: Libellus Ecclesiæ Catholicæ, criminum Ceciliani, traditus à parte Majorini. *Illos autem magis hinc arguimus, quia apud Imperatorem ultrò Cecilianum accusaverunt, quem priùs apud Collegas Transmarinos convincere debuerant. Ipso autem Imperatore longè ordinatiùs agente, ut Episcoporum causam ad se delatam ad Episcopos mitteret, nec victi cum fratribus pacem habere voluerunt.* Ecce, quid Ecclesiæ Patres de isto confugio sentiant. Et quid senserit ipse Constantinus, adhuc Catechumenus. Augustinus affirmat Cæcilianum non ad Principem fuisse deferendum, nec à Principe postulandos Judices, sed implorandos fuisse Transmarinos Antistites, hoc est, Epist. 162.
Episcopum Romanum. Disertè semetipsum ita exponit in litteris ad quosdam Donatistarum Episcopos. Et hinc Constantinus factiosos istos remisit ad Papam Melchiadem. Aliquid tamen gratiæ volens ipsis impendere, rogavit adjungi quosdam Episcopos Gallicanos. Nempè etiam tunc non Laicus Princeps, sed Apostolica Sedes ex Christi Domini Instituto erat refugium damnatorum Episcoporum. Ad ipsam refugerunt ex Hispania Basilides & Martialis, ex Africa Privatus Lambesitanus Episcopus, & Fortunatus Pseudo-Episcopus Carthaginensis, ex Oriente Sanctus Athanasius & ejus Collegæ, & alii hinc indè plures. Non ad Reges, sed Sancto Petro dictum est: *Confirma fratres tuos.* Augustas Episcopalium causarum Delegationes fateor Christianis olim temporibus fuisse frequentes: Verùm solas Canonibus conformes probavit Ecclesia. Quasvis alias improbavit, & constanter excussit.

Dominus Petrus de Marca prosequitur: *Et authoritati temperamentum in Oriente adhibuit Sardicensis Synodus, in gratiam Episcoporum gradu suo dejectorum, data nimirum licentia appellandi ad Apostolicam Sedem, ut Judicium renovetur in Provincia, si Romanus Episcopus judicaverit renovandum esse. Quoad verò Presbyteros & Laicos excommunicatos nihil innovatum, quoniam eorum causæ non erant tanti momenti, ut Romanus Pontifex appellari posset. Sicut nec in Oriente concessa eis erat appellatio ad Patriarchas; ut patet ex Nicænis Canonibus, Antiocheno sexto, & nono Chalcedonensi. Concilium, inquam, Sardicense nihil prorsùs destruxit de suprema Conciliorum Provincialium authoritate quoad Presbyteros. Contra eam Canone decimo septimo firmavit adversùm iniquas quorundam Episcoporum volitiones, qui ferre non poterant Presbyterorum aut Diaconorum dejectorum querelas adversùm ipsos propositas apud cæteros Episcopos.* Habeat potestatem is qui abjectus est, ut Episcopos finitimos interpellet, & causa ejus audiatur, ac diligentiùs tractetur, quia non oportet ei negare audientiam roganti. Et ille Episcopus, qui justè vel injustè eum abjecit, patienter accipiat ut negotium discutiatur: Ut vel probetur sententia ejus à plurimis, vel emendetur. *Interim tamen executioni demandanda est sententia Episcopi, ut ait Canon:* Tamen priùs quam omnia diligenter & fideliter examinentur, eum qui fuerit à communione separatus, antè cognitionem nullus debet præsumere, ut eum communioni societ. *Hujus Canonis præjudicio, quem Legatus Faustinus tanquam Canonem Nicænæ Synodi protulerat, Zozimus firmare conatus est cognitionem à se habitam de accusatione Apiarii Presbyteri Africani, à proprio Episcopo dejecti, existimans videlicet eum esse Canonis illius sensum, ut Presbyteri excommunicati arbitrio relinquat querelam suam deferendi ad quos voluerit Episcopos, modò Provinciæ vicini essent,*

sent, cujusmodi esse Roma videbatur habita ratione Provinciarum maritimarum Africæ.

Errores plurimi. Primus est, quod inconcussæ Provincialium Synodorum authoritati temperamentum adhibuerit Sardicensis Synodus. Etenim quod appellandi facultas non à Sardicensi Synodo, sed à perpetua, per Christum Dominum instituta, per Apostolos confirmata, & per Nicænam Synodum reducta in Scriptum, Ecclesiarum consuetudine ducat originem, est abundè demonstratum in superioribus. Et Eusebiana Factio nequaquam Provinciales, sed solas Patriarchales Synodos prætendit esse inconcussas. Secundus error est, quod Sardicensis Synodus pro solo Occidente istud temperamentum dederit. Etenim ista Synodus, licet Sanctus Epiphanius dicat Occidentalem, plenum tamen vigorem habuit etiam in Oriente. Est supra demonstratum. Quod verè ac plenè œcumenica fuerit, possit faciliter ac lucidè demonstrari. Tertius error est, quod Sardicensis Synodus Romanam appellationem indulserit solis Episcopis. Longè aliud ad Antiochenam Eusebianæ factionis Synodum scribit Sanctus Papa Julius: *Non solum Athanasius & Marcellus Episcopi cum querimoniis de illatis injuriis, sed & plurimi alii Episcopi ex Thracia, Cælesyria, Phœnicia, Palæstina huc convenere. Presbyteri item non pauci, partim ex Alexandria, partim aliundè, huc ad Concilium occurrerunt, & coram omnibus Episcopis ibi congregatis inter reliqua Dicta sua conquesti sunt, vim & injuriam Ecclesiis illatam esse, suasque Ecclesias eadem, quæ Alexandrina, passas esse. Ex Ægypto autem & Alexandria, cum denuò supervenissent, Presbyteri litteras secum attulere, quibus plurimorum Episcoporum querimonia continebatur, se cum huc ad Concilium pergerent, detentos fuisse atque etiamnum detineri.* Ecce, etiam ante Sardicensem Synodum inferior Clerus, pari cum Episcopis jure, poterat provocare Romam, & provocabat. Et ipsum adeò displicebat primis istarum appellationum hostibus Eusebianis, ut appellantes & Romam accedentes Presbyteros comprehenderent per viam, ac traderent in custodias. Quam artem etiam novit atque exercuit primus apud Gallos Clericalium ad Sanctam Petri Sedem appellationum hostis, Hincmarus Metropolita Rhemensis. Porro Julius Pontifex, quoniam evocati istorum appellantium Adversarii detrectabant comparere ad retractatorium in Urbe Judicium, uti Episcopos, ita & Clericos, quorum appellationem admiserat, continuavit in suo gradu & communione, & omnium causas retractari jussit per Synodum Sardicensem. Et hæc in sua ad Julium relatione affirmat se convenisse ad tres causas, quarum hæc fuit tertia: *Tertia quæstio, quæ verè quæstio, appellanda est, quod graves & acerbas injurias, intolerabiles etiam & nefarias contumelias Ecclesiis fecissent, cum raperent Episcopos, Presbyteros, Diaconos, & omnes Clericos in exilium mitterent; ad deserta loca traducerent; fame, siti, nuditate, & omni egestate necarent; alios clausos carcere, squallore conficerent, &c.* Et in litteris ad Clerum Alexandrinum: *Quia cognovimus Aphtonium, & Athanasium Capitonis filium, & Paulum, & Plutionem, Con-Presbyteros vestros, eandem* cum variis Episcopis *fraudem ab Eusebianis perpessos esse, hac de causa hoc etiam vobis significare necessarium duximus, etiam illos à nobis esse receptos, & ut innocentes crimine liberatos.* Istorum igitur, tam Clericorum quam Episcoporum, quos spoliatos Julius revestiverat, & in sui gradus possessione continuarat, Sardicensis Synodus retractavit causas, ipsisque reddidit etiam jus atque titulum. Idque ex Mandato Julii. Quod enim Generalis Synodus solas sibi à Pontifice delegatas causas possit agitare ac definire, disertè scribit Sanctus Leo ad Anatolium Episcopum Constantinopolitanum. Proinde Sardicensis Synodus Romanam Appellationem inferiori Clero nec dedit nec abstulit, sed à Christo Domino datam confirmavit. Christus Dominus non solas oves, sed etiam agnos commisit Sancto Petro: Omnes possunt in suis angustiis ad hunc recurrere; omnes debent ab ipso adjuvari.

Quartus error est, quod Romanæ Appellationis retractatorium judicium sit renovandum in eadem aut vicina Provincia. Est abundè supra explosus. Quintus est, quod inferior in Oriente Clerus non possit à suæ Provinciæ Synodo provocare ad Patriarcham. Etenim contrarium supra audivimus à Canonibus Arabicis. Sextus error est, quod ita statuatur à Nicænis Canonibus. Est Paradoxum, alienissimum à sensu omnium Orientalium. Certè Arabicorum Canonum Authores censuerunt ipsos adeò conformes Nicænis, ut credi & haberi Nicænos voluerint. Error septimus est, quod ita sanciat sextus etiam Canon Antiochenus. Etenim Eusebiana factio, dum lubricum ac dolosum cudit Canonem, solam Romanam voluit Appellationem excludere, nullatenùs Patriarchalem. Et dum illum admisit Romana Ecclesia, purgavit per subintellectam clausulam: *Sine præjudicio Romanæ Ecclesiæ.* Quidquid sit, istos Canones circumduxit Sardicensis Synodus. Octavus error est, quod ita sanciat nonus etiam Canon Chalcedonensis. Etenim disertè sancit oppositum: *Quod si Clericus habet causam adversùs Episcopum proprium, apud Synodum Provinciæ judicetur. Quod si adversùs ejusdem Provinciæ Metropolitanum habet querelam, petat aut Primatem Diœceseos, aut Sedem Regiæ Urbis Constantinopolitanæ, & apud ipsam judicetur.* Agit de Clericis trium olim Autocephalarum Diœceseon. Ipsis permittit appellare à suo Episcopo ad Provinciæ Synodum, hinc ad novum Patriarcham Constantinopolitanum, ideoque similem recursum ad suos Patriarchas permittit & Clero aliorum Patriarchatuum.

Quin immò, quod Orientalis Ecclesiæ inferior Clerus semper etiam ad Apostolicam Sedem liberè appellaverit, est longè certissimum. Etenim Constantinopolitanæ Ecclesiæ Clerici, per Patriarcham suum atque Hæresiarcham Nestorium degradati, appellarunt ad Sanctum Cælestinum. Et Pontifex illis rescripsit multa ex Sacris litteris, ex Sancti Athanasii similiter appellantis exemplo, ac ex aliis istiusmodi principiis solatia, & tandem conclusit: *Ne tamen ad tempus Nestorii videatur valere sententia, apertè Sedis nostræ sanxit authoritas nullum, sive Episcopum, sive Clericum,*

seu

seu Professione aliqua Christianum, qui à Nestorio vel ejus similibus ex quo talia prædicare cœperunt, vel loco suo, vel communione dejecti sunt, vel dejectum, vel excommunicatum videri, sed hi omnes in nostra communione fuerunt, & hucusque perdurant. Quia neminem dejicere vel removere poterat, qui prædicans talia titubabat. Eorum absolutionem usque ad retractatorium in Ephesina Synodo Judicium differre noluit: Appellationem mox admisit, atque ita ipsos continuavit in suo gradu & communione. Quod etiam Pistus, Alexandrinæ Ecclesiæ Presbyter, Romam appellarit, supra audivimus à Sancto Julio Pontifice. Et quidem appellavit adversùs judicium Sacrosanctæ Nicænæ Synodi. Et Sanctus Ambrosius cum cæteris Italiæ Episcopis, dum ab Imperatore Theodosio postulavit generalem Synodum, adjunxit: *Neque enim æstimamus esse convitium, cum unus Constantinopolitanæ Ecclesiæ Presbyter, Paulus nomine, intra Achajam Synodum Orientalium juxta atque Occidentalium postularit.* Quod etiam Cheræmon, Victor, Sophronius, ac facinorosi Flaviani Puerulus, fæces Alexandrinæ civitatis, contra Sancti Cyrilli sententiam appellarint ad generalem Synodum, testatur idem Pater in litteris ad Clerum Constantinopolitanæ Ecclesiæ. Proinde & ad Papam appellare potuerant. Quid opus multis? Quod Orientales, ex ipsa etiam Regia civitate, Clerici Romam passim appellarent, testatur Magnus Gregorius in litteris ad Marinianum Ravennæ Episcopum. Et Ætius Constantinopolitanæ Ecclesiæ Archi-Diaconus contra suum Patriarcham Anatolium, qui invitum consecraverat Presbyterum, atque ita sub honoris specie degradaverat, invocavit Sanctum Papam Leonem, & causam obtinuit. Pontifici enim Anatolius rescripsit: *Reverendissimus nostræ Ecclesiæ Presbyter Ætius in priore loco atque honore est restitutus.* Etiam Archimandrita, & ejusdem Ecclesiæ Presbyter Eutyches, à suo Patriarcha Flaviano damnatus, appellavit ad eundem Pontificem: Et fuit auditus. Verùm quoniam ejus hæresis fuit manifesta, lata in ipsum sententia fuit confirmata. Athanasius item Alexandrinæ Ecclesiæ Presbyter, ac Sancti Cyrilli nepos, Ischyrion ac Theodorus, ejusdem Ecclesiæ Diaconi, necnon Sophronius, ibidem fidelis Laicus, à Dioscoro Patriarcha degradati ac variè vexati, appellaverunt ad eundem Pontificem, & sub ipso congregatam Chalcedonensem Synodum. Omnes suis libellis dederunt hanc Epigraphen: *Sanctissimo & beatissimo universali Archi-Episcopo & Patriarchæ Magnæ Romæ Leoni, & sanctissimo Concilio, secundùm voluntatem Dei & Divina mandata in Chalcedonensi civitate congregato.* Instantis Concilii opportunitas eis fecit animos ad ipsum provocandi, alioquin ad solum Pontificem provocaturis. Et omnis ista maxima Synodus provocationem probavit, admisit, exaudivit. Istam Epigraphen respicit Magnus Gregorius, in variis litteris scribens Universalis Episcopi titulum fuisse à laudata Synodo oblatum ac delatum Magno Leoni, at humiliter refutatum. Similiter ad Constantinopolitanæ Ecclesiæ Clerum & Populum de Salomone Presbytero, per Acacium Patriarcham dejecto, scribit Felix III. Pontifex: *Filio nostro Salomoni Presbytero, quem Acacius, ut placeret hæreticis, suo privare putavit gradu, gradum proprium sententia vestra confirmet, vel omnes qui fortè à memorato propulsi, in suis locis, & in nostra communione manere pronunciet.* Quia nempe Salomon ad Felicem provocaverat. Item Joannem Chalcedonensem, & Athanasium Isauriæ Presbyterum, à Joanne Patriarcha Constantinopolitano degradatos, atque ad se provocantes, exaudivit ac reparavit Magnus Papa Gregorius. Et hæc omnia sunt ab ipsis Apostolis: Immò ab ipso Christo Domino. Etenim quod Marcion, Sinopensis Ecclesiæ Presbyter, à sui Patris ac Episcopi sententia Romam appellarit, & quod ipsum vacantis Romanæ Ecclesiæ seniores Presbyteri audierint ac judicarint, supra audivimus à Sancto Epiphanio. Erant Presbyteri edocti ab Apostolorum Discipulis. Et certè Domini verba: *Pasce oves meas, Confirma fratres tuos,* aliaque id genus, nequaquam comprehendunt solos Episcopos.

Epist. 19.

Lib. 5. Epist. 24.

Epist. 106. Cap. 2.

Eandem formam viguisse in Gallicana Ecclesia, lucidè docet Magni Leonis epistola ad Rusticum Metropolitam Narbonensem: *Gestis, quæ in Episcoporum, Honoratorumque examine confecta sunt, recensitis, Sabiniano & Leoni Presbyteris actionis suæ intelleximus fiduciam defuisse, nec eis justam superesse querimoniam, qui se ab inchoatis disceptationibus spontè subduxerunt. Circà quos quam formam, quamve mensuram debeas tenere Justitiæ, tuo relinquo moderamini, suadens tamen charitatis hortatu, ut sanandis ægris spiritalem adhibeas medicinam. Et dicente Scriptura,* Noli esse justus nimiùm, *mitius agas cum eis.* Paschasius Quesnellus correxit hunc textum, & legit: *Actionis tuæ.* Evertit sensum. Nescio quo scopo. Quidquid sit, Sabinianus & Leo Presbyteri, à Rustico degradati aut castigati, provocaverant Romam. At in sua causa defecerant. Hìnc ipsos Pontifex remisit Rustico, permisit ejus moderamini, & commendavit clementiæ. Quod etiam Tuentius, Gallicanæ Ecclesiæ Clericus, quem Proculus Massiliensis Metropolita postmodò consecravit in nescio cujus civitatis Episcopum, à sui Antistitis Judicio Romam appellarit, ac ejus circumductionem, non per Justitiam, sed per singularissimam gratiam obtinuerit, testatur Sanctus Papa Zozimus in litteris ad Episcopos Africæ, Galliæ, ac Hispaniæ. Sapaudo Arelatensi Episcopo, de frivolis suorum Clericorum appellationibus querenti Pelagius I. reposuit ipsos interim audiendos, ideòque opus esse, ut & Sapaudus suos transmittat Responsales: Quo nempe causa retractetur secundùm Sardicenses Canones. Etiam nequam ille juvenis, qui Sacram Virginem stupraverat, ab imposita sibi per Sanctum Avitum Viennensem Metropolitam publica pœnitentia appellavit ad Sedem Apostolicam, aut certè minatus est appellare. Nec desunt alia exempla. Et nemo tunc Gallicanus Episcopus intercessit. Propter constantem consuetudinem. Et ecce nunc apud imperitos clamatur, inferiorem Galliæ Clerum nunquam fuisse gravisum ista facultate.

Epist. 2.

Nonus error est, quod Sardicensis Synodus Clerum inferiorem exuat Romanæ appellationis

auxilio. Est atrox in Synodum contumelia. Etenim Sanctissimi isti Patres Cletum voluerunt non opprimere intra Episcoporum manus, sed per istum Canonem adjuvare. Excommunicatorum absolvendorum potestatem, quam Nicæna Synodus ad Synodum Provinciæ, & ad duas per annum vices restrinxerat, ipsi ampliant ad vicinos Episcopos, & ad omnes dies totius anni. Sunt duo erroris fundamenta. Primum, quod Romanam Appellationem firmantes Canones palam loquantur de solis Episcopis, non de Clericis. Secundum est quartus decimus Canon, de damnatis à suo Episcopo Clericis hæc sanciens: *Qui ejicitur, potestatem habeat confugiendi ad Episcopum Metropolis ejusdem Provinciæ. Si autem Metropolitanus abest, ad finitimum concurrendi & rogandi, ut suum negotium accuratè examinetur. Neque enim non sunt aures præbendæ eis qui rogant. Ille autem Episcopus, qui jure vel injuria eum expulit, æquo animo ferre debet, ut rei fiat examinatio, & vel ejus confirmetur sententia, vel corrigatur. Priusquam diligenter, & ex fide fuerint examinata singula, qui communionem non habet, ante rei cognitionem non sibi debet communionem arrogare.* Est appellatio admodum accisa & contracta. Etenim devolvit solummodo, non suspendit. Et Dominus Petrus de Marca vult ab ipsa excludi Romanam Appellationem.

Respondeo hunc Canonem quibusdam olim displicuisse. Etenim Guilielmus Beveregius, licet Heterodoxus, eruditus tamen, adducit hoc ejus antiquum scholion: *Hic Canon contrarius est iis quæ ante ipsum sunt, & confusionum & scandalorum causa. Clericum enim ab Episcopo condemnatum confugere ad communem Metropolitanum est consentaneum & Canonicum; si autem Metropolitanus præsto non sit, ad alium confugere, eumque Dominum & Examinatorem sui Episcopi constituere, qui nullam omnino in eum potestatem habet, quàm absurdum est, tumultum & seditionem movens, & bono ordini exitiosum?* Quod ipsum in suo ad similem Africanum Canonem scholio scribit Alexius Aristinus. Nec sine omni fundamento. Nihilominùs non soli Africanæ, sed omni tandem Ecclesiæ Canon placuit ob singularem pietatem in oppressum à quorumdam Episcoporum violentia Clerum. Frequenter prædicatur ab Hincmaro Rhemensi. Etenim quintum Nicænum Canonem ampliat ac prorogat à Provinciæ Synodo non dumtaxat ad Metropolitam, sed etiam ad vicinum quandoque Episcopum. Clerici ab Episcopalis damnationis vinculo solvendi potestatem, quàm quintus ille Canon soli Provinciæ Synodo, & duabus dumtaxat per annum vicibus facit, hic extendit ad Metropolitam, immò & ad vicinum Episcopum, & ad cunctos totius anni dies.

Proinde quintum illum Canonem nullatenùs restringit aut circumscribit. Quod verò ille Romanas non excludat Appellationes, est longè certissimum. Nemo id unquam admisit in mentem. Joannes David rectè scribit esse assertionem fatuam. Longè minùs id fecit Sardicensis Synodus. Etenim ipsa, solas Romanas Appellationes retractans, non solas Athanasii ac Marcelli, aliorumque Episcoporum, sed insuper plurium Clericorum causas retractavit, ac definivit. Porrò in suis Canonibus solos Episcopos expressit ob duas causas. Primam possimus discere ex Græcis Romanæ Ecclesiæ Archi-Mandritis ac Monachis, Lateranensem Sancti Martini Papæ Synodum rogantibus, ut in Cyrum, Sergium, aliosque Monotheliticæ impietatis authores dignetur procedere *secundùm Synodales regulas*. At verò harum Act. 2. regularum una est, ut Synodus non definiat, nisi de motis apud ipsam controversiis. At isto tempore Eusebiana Factio non movebat, nisi de Episcoporum Romanis Appellationibus. Hinc igitur de hisce solis respondit Sardicensis Synodus. Secunda ratio est, quod plures damnati Episcopi ad nullum, nisi ad Romanum Pontificem possint provocare. Etenim damnari non possunt nisi per Provinciæ Synodum. At verò damnati Clerici istam omnes Synodum, & cuncti Orientales insuper suum Patriarcham aut Exarchum invocare poterant: Hinc in istis suis Canonibus Sardicensis Synodus exprimendos duxit solos Episcopos.

Proinde hæc Synodus in Clericos fuit liberalissima. Illis fecit quadruplicem appellandi viam: Ad Romanam Ecclesiam, ad Provinciæ Synodum, ad Metropolitam, & vicinum Episcopum. Duæ priores erant antiquæ, fundatæ in Apostolicis Canonibus; at verò duæ posteriores erant nova & singularis gratia, hinc restricta & circumscripta. Solummodò devolvebat, non suspendebat. Et jure merito. Etenim Metropolita, ac præsertim vicinus Episcopus judicabat ex mero indulto, ideòque ejus limites excedere non poterat: Non poterat ante expletam totius causæ retractationem revestire. Africani Canones, ex hoc Sardicensi palam desumpti, adjungunt ut appellatio fiat non ad unum, sed ad duos vicinos Episcopos: Et ut ipsi causam non retractent, longè minus definiant sine venia proprii Episcopi. Extat Sardicensis Canonis latina translatio, quæ hoc ipsum præcipit, & adjungit: *Priusquam omnia diligenter ac fideliter fuerint examinata, Clericus communionem non debet præsumere, donec proprius Episcopus eum recipiat, & communioni societ.* Metropolitæ, aut vicinis Episcopis permittit solam definitionem causæ, executionem fieri vult per proprium Episcopum. Quod autem Clerici ad Apostolicam Sedem, aut ad Provinciæ Synodum Appellatio etiam suspendat, non est dubitandum.

Error decimus est, quod Zozimus Pontifex vicinitatis jure, ac hujus Canonis vigore admiserit appellationem Apiarii Presbyteri Africani. Est miseranda ad obnubilandam veritatem subtilitas. Etenim Apiarius erat Siccensis in Cæsaræensi Mauritania Ecclesiæ Presbyter, ideoque à Romana civitate remotissimus. Hinc nequaquam vicinitatis jure, sed Apostolicæ Authoritatis Privilegio Zozimus censuit se fulciri. Verùm hæc est alia quæstio. Etenim inferior Africanæ Ecclesiæ Clerus ex avita gentis consuetudine carebat facultate invocandi Sedem Apostolicam, compulsus suarum Synodorum Judicio acquiescere. Excipitur à communi regula. Et generi non derogatur per speciem. Est quæstio suo loco singula-

gulariter ac amplè discutienda. Interim D. Petrus de Marca non totus deviat. Hæc sua nova Dogmata obtinere vult in solis Ecclesiasticæ disciplinæ, non in Christianæ fidei Judiciis: Circa hæc confitetur à Provinciarum, immò & à Diœcesion Synodis provocari posse, & semper provocatum fuisse ad Cathedram Sancti Petri. Ejus Discipuli, qui errorem etiam ad fidei Judicia extendunt, longè graviorem infligunt veritati injuriam.

Quod Provincialia Galliarum Concilia suprema ista potestate olim fruerentur, Dominus Petrus de Marca etiam probat ex Innocentii primi Rescripto ad Sanctum Victricium. Et confirmat ex prima Vasensi Synodo, ex secunda Arelatensi, ac ex tertia Aurelianensi. Respondeo hunc Cap. 5. esse Vasensem Canonem: *Si quis Episcopi sui sententiæ non acquiescit, recurrat ad Synodum*. Hic Cap. 48. est Arelatensis: *Si quis Episcopi sui sententiæ non acquiescat, Synodi legibus audiendum*. Aurelianen- Cap. 19. sis ita sancit de damnatis Clericis: *De quibus si querela procedit, officium agens recurrat ad Synodum*. In quibus omnibus nec unus est apex, qui errorem adjuvet. Etiam Innocentius Pontifex suo Canoni disertè addit: *Sine præjudicio tamen Romanæ Ecclesiæ, cui in omnibus causis debet reverentia custodiri*. Nempè in Clericorum causis appellationis reverentia, in Episcoporum negotiis insuper reverentia relationis. Et omnes istæ Synodi innovant quintum Nicænum Canonem: Hinc Arelatensis sancit appellantem Clericum *Synodi legibus audiendum*. Proindè tenuerunt & pietatem, ex qua Nicæni Patres nihil ausi sunt constituere super Romanam Ecclesiam, scientes ipsi omnia concessa à Domino. Et quod istarum Synodorum Patres suis Clericis, immò & Laicis Romanas Appellationes permiserint, adducta superiùs exempla docuerunt.

CAPUT XX.

An inferior Galliæ Clerus sub Carolinæ Familiæ Regibus Romam appellaverit?

L. 6. c. 14. DOminus Petrus de Marca è Romani Imperii temporibus, & à prima Merovingiorum Regum Dynastia transiit, novis suis Dogmatibus subsidia venaturus, ad Dynastiam Carolinam, & nobis obtrudit Canonem Franco-Fordiensis Cap. 6. Synodi: *Statutum est à Domino Rege & Sancta Synodo, ut Episcopi justitias faciant in suis Parochiis. Si non obedierit aliqua persona Episcopo suo de Abbatibus, Presbyteris, Diaconibus, Sub-Diaconibus, Monachis, & cæteris Clericis, vel etiam aliis in ejus Parochia, veniant ad Metropolitanum suum, & ille dijudicet causam cum Suffraganeis suis. Comites quoque nostri veniant ad Judicium Episcoporum. Et si aliquid est, quod Episcopus Metropolitanus non possit corrigere vel pacificare, tunc tandem veniant Accusatores cum Accusato cum litteris Metropolitani, ut sciamus veritatem rei*. Dominus Archi-Episcopus affirmat huic Synodo adfuisse ac præfedisse Apostolicam Adriani primi Legationem, ideòque & probatam & confirmatam esse à Romana Ecclesia. Et commentatur: *Constat igitur hoc Canone nullum appellationis genus relinqui à Judicio Metropolitani. Excipit solùm, ut si post sententiam Synodi superfit adhuc aliqua controversia, Accusator & reus adeant Principem cum litteris Metropolitani, ut Rex cognitionem extra-judicialem causæ suscipiat, authoritatemque suam tribuat pro executione rei judicatæ, aut protectionem suam Subditis suis, si contingeret eos opprimi in injuriam legum & Canonum*.

Respondeo hic nequaquam agi de judicialiter aut extra-judicialiter revidendo Provincialis Synodi judicio, sed de causis difficilioribus, ad quarum fundum Synodus pertingere non valuerat, nec ipsas definire. Agit de eventu, de quo & Magnus Leo in litteris ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum, suum per Illyrici Provincias Vicarium: *Bini Conventus per singulos annos habeantur, in quibus de omnibus querelis, quæ inter diversos Ecclesiæ Ordines nasci adsolent, judicetur. Ac si fortè inter ipsos qui præsunt, de majoribus peccatis causa nascatur, quæ Provinciali nequeat examine definiri, Fraternitatem tuam de totius negotii qualitate Metropolitanus curabit instruere, ut si coram positis partibus, nec tuo fuerit sopita judicio, ad nostram cognitionem, quidquid illud est, transferatur*. Epist. 12. Cap. 7. Istiusmodi causas, quas Leo ad suum Vicarium, Rex Carolus per Metropolitam jussit ad se referri, non ut judicaret, sed ut nosset rei statum ac veritatem, ac dispiceret meliorem modum definiendi. Ejusmodi causas, quoniam Gallia nunc non habebat Apostolicum Vicarium, Carolus delegabat suo Archi-Capellano. Et istud Tribunal, uti & plura alia, licet extra Canones, majoris boni intuitu Romana Ecclesia dissimulabat. Lamentabilem statum, in quem Carolus Martellus & Raginfredus, de Regiæ domus Majoratu litigantes, universum Galliæ Regnum & ejus Christianitatem detruserunt, exponit Hincmarus Rhemensis in vita Sancti Remigii. Lapsam religionem & disciplinam reparare Pippinus cœperat, & jam Carolus perficiebat: Hinc plura in ipso Apostolica Sedes toleravit. Quod tamen istud Tribunal Romanas Appellationes etiam inferiori Clero non eripuerit, est exploratissimum. Etenim primus & palmaris articulus, quem in lapsa nostra Christianitate reparavit Apostolus noster Sanctus Bonifacius, fuit plenissima obedientia atque subjectio sub Romana Ecclesia. Et tunc novus Canonum Codex, per Isidorum Mercatorem ex Hispania deportatus in Galliam, à Riculpho Moguntinensi Episcopo spargebatur per omnem Francorum Monarchiam, & à cunctis, uti res è cœlo lapsa, cum gaudio & reverentia suscipiebatur. Primus eum rodere ausus fuit Rhemensis Hincmarus. At successu infelicissimo. Porrò inter palmaria istius Codicis capita est Romana etiam Clericorum Appellatio. Et plures ejus de hac re articulos Carolus Magnus ac Ludovicus pius inseruerunt suis Capitularibus. Quare manifestum est, quod Gallicana tunc Ecclesia istas appellationes in nullo penitùs læserit aut con-

contraxerit. Porrò an Franco-Fordienſis Synodi Canones confirmaverit Romana Eccleſia, eſt non modica quæſtio. Eruditi plures cenſent ea dumtaxat confirmata, quæ illic ſancita ſunt pro orthodoxa fide contra errores Epiſcoporum Felicis ac Elipandi.

L. 1. c. 26. Dominus Petrus de Marca pergit ad ſextam Synodum Pariſienſem, & ſcribit: *Concilium Pariſienſe manifeſtè probat viam appellandi ad Sedem Apoſtolicam nondum fuiſſe apertam per iſtas tempeſtates, cum doleat Clericos ab Epiſcopis ſuis caſtigatos, querelas ad Regem deferre ſolitos, quando Synodi Provinciales non habebantur.* Synodus lamentatur quintum Nicænum Canonem, qui bis in anno mandat celebrari Provinciæ Synodum, non obſervari in Gallia, & adjungit: *Ob id Eccleſiaſticæ utilitati magnum diſpendium, & Principalibus auribus inſolens impedimentum, & multorum impunitas naſcitur flagitiorum.* Hinc rigidè mandat, ut Nicænus Canon deinceps ſervetur ab omnibus Metropolitis. Reſpondeo hanc Pariſienſem ſanctionem non facere ad Propoſitum. Etenim nos hic agimus de Romanis Clericorum adversùs Provincialium Synodorum judicia provocationibus, quæ fieri non poterant, dum nullæ iſtiuſmodi Synodi in Gallia celebrabantur. A ſingularibus ſuorum Antiſtitum Judiciis non ad Apoſtolicam Sedem Clerus conſuevit refugere, ſed ad ſuæ Provinciæ Synodos: Quia igitur hæ non fiebant, refugiebat ille ad Regem, ſupplicans appellationem ſuam transmitti ad tribunal Palatini Archi-Capellani. Quod Pariſienſis Synodus nihil contra Sanctum Petrum ſanxerit, liquet ex eo, quod ſanciat obſervari Nicænos Canones, à quibus ſciebat Romanæ Appellationis poteſtatem fuiſſe confirmatam, ac redactam in Scriptum. Et iſto tempore Romanæ etiam Cleri Appellationes plena libertate gaudebant in Gallia. Etenim ab Ebbone Remenſi Archi-Epiſcopo conſecrati, & per illius Succeſſorem Hincmarum degradati Clerici appellarunt ad Nicolaum Pontificem, & per ipſum fuerunt reſtituti. Et Epiſcoporum nullus præſumpſit intercedere.

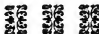
Carolinum Regnum ducit à Carolo Martello originem. At verò ſub ejus Principatu Gregorius III. ſcripſit ad Sanctum Bonifacium Apoſtolicum noſtræ gentis Vicarium: *Presbyterum,* Epiſt. 1. *quem præterito aſſeruiſti anno ad nos veniſſe, noſtroque judicio fuiſſe à ſuis nefariis abſolutum actionibus, credas neque nobis aliquam confeſſionem feciſſe, nec à nobis, ut ſuos expleat libitus, abſolutum fuiſſe.* Bonifacius nequaquam adversùs Presbyteri appellationem, ſed adversùs ſolam ejus frivoleitatem interceſſerat: Nec non adversùs nimiam Romanæ Eccleſiæ indulgentiam, quæ appellantibus Clericis non per ſolam juſtitiam, ſed etiam per gratiam nimis faciliter reddebat ſuum gradum. Hic eſt unicus titulus aut fucus, in quo Hincmarus Rhemenſis Epiſcopus, ac per ipſum Rex Carolus Calvus fundarunt ſuas querimonias contra Romanas Clericorum Appellationes. Nihilominùs illæ perrexerunt per omnem Galliam ambulare liberrimis pedibus. Etenim apud Gratiani Decretum exſtat Nicolai primi Pontificis epiſtola ad Gallionem Senenſem Epiſcopum. Eſt mendum. Legendum eſt: Ad Wenilonem Senonenſem Epiſcopum. *Volumus & Apoſtolica authoritate monemus, ut Presbyter, de quo agitur, ſi poſt excommunicationem ſuam adire Apoſtolicam Sedem voluerit, nullus iter ejus impedire præſumat.* Inter ejuſdem Pontificis fragmenta exſtat epiſtola ad Herardum Turonenſem Epiſcopum, qua Chriſtophorum Presbyterum, de variis damnatum, ac ad ſe appellantem, declarat innoxium, reponit in gradum, ei ſuper-ordinatum mandat expelli, ac ipſum ſine mora reſtitui. Et adjungit: *Nullatenùs Canonica Inſtituta alicujus temeritate contemni permittas, quia facientem & conſentientem par pœna conſtringit.* In litteris ad univerſos Galliæ Epiſcopos ſcripſit de cauſa Rothaldi Sueſſionenſis Epiſcopi, amplè demonſtrat omnes omninò, & Epiſcopos & Clericos, poſſe Romam provocare: Demonſtrat ex nono Chalcedonenſi Canone. Epiſt. 32. In litteris ad Sueſſionenſem Synodum affirmat Rhemenſes à degradato Epiſcopo Ebbone ordinatos Clericos non ad ſe ſolum, ſed etiam ad ſuos Anteceſſores Leonem Epiſt. 8. quartum ac Benedictum tertium appellaſſe, ex cauſis tamen quæſtionem non fuiſſe plenè retractatam ac definitam. In litteris ad Michaelem Epiſt. 1. Auguſtum ſcribit ex omnibus ſub cœlo gentibus plura aſſiduè hominum millia Romam accurrere: Hominum vexatorum non dumtaxat à ſuis Epiſcopis, ſed etiam à ſuis Regibus. Et omnibus deberi ac etiam præberi ſolatia atque auxilia. Etiam miſerabilis Monachus Godeſcalcus provocavit ad eundem Pontificem. Omittere non poſſim appellationem Balduini Flandrenſis Foreſtarii ac Judith Regiæ filiæ, factam item ad eundem Nicolaum. Ei nos Flandri debemus plurima. Ipſa enim ad laudati Pontificis preces nos evexit in liberum Populum. Nec mirandus eſt ferventiſſimus hujus Pontificis in defendendis Romanis Gallicani Cleri Appellationibus zelus. Fomenta dedit præfatus Hincmarus, appellantes Clericos conſuetus tractare ad eum modum, quo Rex Pharao tractavit Hebræos. Ad Adrianum ſecundum Pontificem, uti Herlefridus Sylvaneſtenſis Presbyter, ita & Carolomannus, Caroli Calvi Regis filius, adversùm paternas violentias appellavit. Et ipſum Pontifex mox reveſtivit. Plura exempla adducentur in decurſu.

Dominus Petrus de Marca pro ſuis Commentis
tandem adducit vigeſimum ſextum octavæ Syno-
di Canonem, qui Clericos à ſuo Epiſcopo de-
gradatos permittit provocare ad Provinciæ Syno-
dum, atque adjungit: *Metropolita verò libenter*
ſuſcipiat hujuſmodi, & advocet Epiſcopum qui de-
poſuit, vel alio modo Clericum læſit, & apud ſe cum
aliis etiam Epiſcopis negotii faciat examen, ad con-
firmandam ſcilicet ſine omni ſuſpicione, vel deſtruen-
dam per generalem Synodum, ex multorum ſenten-
tia, Clerici depoſitionem. Affirmat hos Canones,
licet à Gallicana non recipiantur Eccleſia, adeò
tamen admitti à Romana, ut ipſos contineat an-
tiqua Romani Pontificis profeſſio, ipſumque
obliget ad eos exequendos & obſervandos. Et
adjungit compendium, quo Canonem circum-
ſcribit Anaſtaſius Bibliothecarius: *Quod ſi Cleri-*
cus depoſitus, vel injuriam paſſus eſt à ſuo Epiſco-
po,

po, potestatem habeat recurrere ad Majores Catholicæ Ecclesiæ Principes, idest, summos Pontifices. Addit compendium esse obscurum, & per summos Pontifices intelligi Episcopos istius Provinciæ. Respondeo hoc posse transire. At quod Canon Provincialis Synodi de Clerico judicium sanciat esse inconcussum atque inappellabile, est ridiculum, paradoxum, indignum tanto Doctore ac Antistite. Etenim sic excluderet etiam provocationem Clerici ab ista Synodo ad Patriarcham. Quod nullus etiam Eusebianus aut Photianus admiserit. Longè minùs excludit Romanas provocationes. Synodus convenit ad retractandam Sancti Patriarchæ Ignatii Romanam Appellationem, & ad Photianas contra Romanæ Ecclesiæ Privilegia contumelias proscribendas: Quis credat quod & ipsa istis Privilegiis plagas inflixerit? Aliud est Romanas Appellationes non exprimi, aut non laudari per Canonem, aliud prohiberi. Dominus Archi-Episcopus à cunctis Canonibus, qui ad Provinciæ Synodum appellari permittunt, & Romanæ Appellationis facultatem expressè non adjungunt, scribit has appellationes prohiberi. Certè admodùm inconcinnè. Porrò quod hujus Synodi Canones Gallicana tunc Ecclesia non admiserit, fecit Hincmarus Remensis: Quod varios ejus excessus isti Canones damnarint. Eos postmodò admisit Gallia, atque est venerata.

Certè adsertio, quæ suadere tentat, quod Carolina Christianissimorum Regum progenies inferiorem Clerum à Romanis Appellationibus excluserit, atque ita Sancti Apostoli Petri Divina Privilegia non modicè mutilaverit, est dictis Regibus, & cunctis ipsorum Populis, nostris Progenitoribus, longè injuriosissima. Etenim de avita nostrorum Majorum in Apostolicam Sedem reverentia veraciter scripsit noster tunc Apostolus Sanctus Bonifacius: *Reverà tanta reverentia apicem Apostolicæ Sedis omnes suspiciunt, ut nonnullam sanctorum Canonum disciplinam, & antiquam Christianæ Religionis institutionem magis ab ore Præcessoris ejus, quam à Sacris Paginis & paternis Traditionibus expetant. Illius velle, illius nolle tantùm explorant, ut ad ejus arbitrium suam conversationem & ipsi remittant aut intendant.* Quod Magnus Carolus, licet de nimia Romanorum Pontificum in criminosos Clericos indulgentia fuerit questus, Romanas ipsorum Appellationes in nullo penitùs læserit, lucidè demonstrat eximium ejus Capitulum, quod suo Decreto inseruit Sanctus Ivo Carnutensis Episcopus: *In memoriam* (Part. 5. Cap. 50.) *Beati Petri Apostoli honoremus sanctam Romanam & Apostolicam Sedem, ut quæ nobis Sacerdotalis est mater dignitatis, esse debeat magistra Ecclesiasticæ rationis. Quare servanda est cum mansuetudine humilitas. Et licet vix ferendum ab illa sancta Sede imponatur jugum, feramus, & pia devotione toleremus. Si verò, quod non decet, quilibet, sive sit Presbyter, sive Diaconus, aliquam perturbationem machinando, & nostro ministerio insidiando redarguatur falsam ab Apostolica Sede detulisse epistolam, vel aliud quod inde non venerit, salva fide, & integra circa Apostolicum humilitate, penes Episcopum sit potestas, utrùm eum in carcerem, aut in aliam detrudat custodiam, usquequò per epistolam, aut per idoneos suæ partis Legatos Apostolicam interpellet Sublimitatem, ut potissimum sua sancta Legatione dignetur decernere, quid de talibus justo ordine Lex Romana statuat definire, ut & is corrigatur, & in cæteris modus imponatur.* Verba, *Epistolam vel aliud, quod inde non venerit*, faciunt hunc sensum: *Quod inde venire non debuerit*. Verba, *In memoriam Beati Petri Apostoli honoremus*, manifestè laudant ac firmant Sardicenses de Romana appellatione Canones: Carolus lamentatur, & cum patientia ac devotione suffert hominum vitia, datam illis à Deo potestatem honorat ac veneratur. Hoc est esse Principem Orthodoxum, verumque Catholicæ Matris filium: *Non verbo & lingua, sed opere & veritate.*

Ex cunctis Carolinis Regibus unus fere Carolus Calvus, à Rhemensi Hincmaro circumscriptus, egit in istas Appellationes. Hinc post-modo nata inter ipsum ac dictum Hincmarum discordia aperuit illi oculos, adjutos ab ambitione Occidentalis Imperii. Etenim tandem in Ludovici II. Imperatoris, sui ex fratre nepotis, Thronum electus est à Joanne VIII. Pontifice ac Italiæ Episcopis, ea tamen lege, ut in Ticinensi Conventu faceret hanc professionem: *Ut Sancta Romana Ecclesia, sicut est Caput omnium Ecclesiarum, ita ab omnibus honoretur ac veneretur. Neque quisquam contra jus & potestatem ipsius aliquid injustè agere præsumat, sed liceat ei debitum tenere vigorem, & pro universali Ecclesia Pastoralem exhibere curam, atque Sacris precibus omnium pro omnibus interpellare authorem. Ut honor Domino & spirituali Patri nostro, Joanni summo Pontifici, & venerabili universali Papæ, ab omnibus conservetur: Et quæ secundum Sacrum ministerium suum authoritate Apostolica decreverit, cum summa veneratione ab omnibus suscipiantur. Et debita illi obedientia ab omnibus conservetur.* Certè professio videtur desumpta ex novella lege Valentiniani III. Quidquid sit, ipsam Carolus repetivit in Pontigonensi Synodo coram Legatis ejusdem Pontificis, aque ita ejus Augusta electio fuit comprobata ac admissa etiam à Gallicanis Episcopis. Ipsam omnino fecit contra impetus, quibus Romanas Appellationes invaserat. Et Clericorum etiam appellationes Pontifex stabilitas voluit. Hinc enim in Pontigonensi Synodo habemus etiam hunc Articulum: *Quinto nonas Julii convenerunt Episcopi sine Imperatore. Et habitæ sunt contentiones de Presbyteris ex diversis Parochiis, clamantibus ad Legatos Apostolicos. Et sic soluta est Synodus in illo die.* Citra causarum definitionem. Postmodo autem revestitus est Adalgaudus Presbyter, retractatorio Judicio dilato ad quatuor Menses. Est revestitus non per Episcopos, sed per Apostolicos Legatos. Ita Romana Clericorum Appellatio est istic plenè stabilita.

CAPUT

CAPUT XXI.

Examinatur Hincmari Rhemensis Episcopi, sub Caroli Calvi Francorum Regis nomine scripta, Epistola ad Joannem VIII. Pontificem.

Dominus Petrus de Marca procedit ad aliud argumentum: *Extremis annis Regni Caroli Calvi, vis prima illata est authoritati Conciliorum Provincialium. Presbyteri enim depositi, & pœnitentiæ subjecti, qui nec Judicio Episcoporum suorum acquiescere volebant, nec Metropolitanum interpellare, Romam proficiscebantur, & illinc litteras Canonibus adversas deferebant, in quibus citra ullam causæ cognitionem Judicia Episcoporum rescindebantur, & Judices Romam evocabantur, sententiæ suæ rationes illic allaturi. De hoc enim usu cum Joanne octavo expostulat Carolus Calvus Imperator in epistola ad eum scripta, cujus Author est Hincmarus Rhemensis Archi Episcopus. In qua illud quoque additur, nolle Episcopos agnoscere authoritatem harum litterarum, quas existimabant concessas fuisse à Ministris, commotis videlicet misericordia quadam querentium, neque sibi persuadere posse eas jussu Pontificis fuisse decretas.* Et infra: *Imperator probat debere presbyteros judicari ab Episcopis, & à Synodo Provinciæ, si querela moveatur. Ita namque decretum in Conciliis Nicæno, Antiocheno, Sardicensi, Constantinopolitano, & Chalcedonensi. Neque licitam esse provocationem ab eis Judiciis, ut Synodus Carthaginensis disertis verbis definivit.*

Respondeo misceri hìc vera falsis. Primò falsum est, quod prima Presbyterorum Romana è Galliis Appellatio contigerit temporibus Joannis octavi Pontificis, & Imperatoris Caroli Calvi. Error est abundè demonstratus & revictus in superioribus. Secundò falsum est, quod Romanæ Appellationes inferant vim Provinciarum Synodis: Quod Nicæni, Antiocheni, Sardicenses, Constantinopolitani, & Chalcedonenses Canones sanciant Clericorum appellationes esse necessariò faciendas apud Provinciæ Synodum, & istìc sine ulterioris progressus spe finiendas. Etenim longè aliud docent Angilramni Metensis Episcopi, quæ Gallicana Ecclesia semper fuit venerata, Adriano primo Pontifici oblata Capitula: *Salvo Romanæ Ecclesiæ in omnibus Primatu, manifestum est, quod illa, quæ sunt per unamquamque*
Cap. 9. *Provinciam, ipsius Provinciæ Synodus dispenset, sicut in Nicæno constat decretum esse Concilio.* Palam profitentur Nicænis, adeòque & cunctis aliis, Judiciorum ac Appellationum formam præscribentibus, antiquis Canonibus inesse hanc intrinsecam conditionem: *Salvo Romanæ Ecclesiæ in omnibus Primatu.* Et hanc professionem Angilramnus, & omnis Gallicana Ecclesia didicit ex suo primo Canonum Codice: Ex Innocentii primi Rescripto ad Rothomagensem Victricium.

Carolus Calvus noni Christiani sæculi anno septuagesimo sexto est electus in Imperatorem. Et tunc tam in Ticinensi Conventu, quàm in Pontigonensi Synodo fecit præfatam professionem pro Romanæ Ecclesiæ dignitatibus. Manifestè fecit contra violentias, quas adversùs Rothaldi Suessionensis ac Hincmari Laudunensis Episcopi Romanas Appellationes intulerat Nicolao primo ac Adriano secundo. Et professio se omninò extendebat etiam ad Romanas Appellationes inferioris Cleri. At verò hæc ad Joannem Pontificem epistola est scripta anno sequenti. Hìnc quæritur, Quomodò non sit prævaricatoria? Respondeo ipsam processisse ex versatili Hincmari Rhemensis ingenio, peritissimo ad omnem ventum vela vertere. Attamen non est palam prævaricatoria. Primò, quia supplicat Pontifici. Deinde, quia potiùs contra Clericalium Appellationum abusum supplicat, quàm contra substantiam. Præsertim supplicat, ut inferior Clerus deinceps compellatur à suorum Episcoporum Judiciis non immediatè Romam, sed priùs appellare ad Synodum suæ Provinciæ. Hunc enim ordinem sanciunt cuncti præfati Canones. Et omninò ex Apostolica disciplina ducunt originem. Quare æqua & justa, salvis tamen salvandis, fuit ista postulatio. Præcipuum epistolæ peccatum est, quod ex abusuum prætextu moliatur suffocare & abolere substantiam.

Damnati ob crimina à suis Episcopis Clerici isto tempore passim nolebant suarum Provinciarum Synodos accedere, atque ita impingebant in tertiæ Aurelianensis Synodi Canonem: *Si quis Clericorum circa se aut districtionem aut tractationem Episcopi sui putat injustam, juxta antiquas Constitutiones recurrat ad Synodum.* Can. 20. Est antiqua & frequens apud omnes gentes Constitutio. Verùm maculosa Clericorum conscientia aversabatur hunc morem. Egebat enim non justitia, sed liberalissima gratia, quam ob damnatoris disciplinam, ac diligentis Episcopi præsentiam desperabat à sua Synodo. Hinc invocabant & accedebant maternam Romanæ Ecclesiæ clementiam, ipsam dolosis lachrymis ac aliis obreptionum artibus inflectebant, & gloriosi redibant in Galliam. Etiam insultabundi. Apostolicis enim absolutionum ac reparationum litteris armati spernebant suos Episcopos, vivebant libertinè, dehonestabant Ecclesiasticam vitam, & scandalizabant Christianum Populum. Et Joannem octavum Pontificem fuisse in sustinendo disciplinæ fræno ac nervo languidiorem, est exploratum. Hìnc zelosiores Episcopi modicè deferebant istis Romanis gratiis, ac Roma redeuntes Clericos cogebant ad explendam sibi impositam pœnam aut pœnitentiam. Et certè hæc de Romani Pontificis circumscriptione exceptio semper competiit Episcopis. Quod enim etiam Hispani Episcopi adversùs Basilidis ac Martialis Episcoporum reparationem, à Sancto Stephano Pontifice dolosè extortam, olim exceperint, ipsamque excusserint, testatur & comprobat gloriosus Martyr Cyprianus. Proinde si adversùm istos dumtaxat abusus intercessisset Imperator Carolus, justa ac fundata erat intercessio. At est egressa limites. Quare etiam Dominus Petrus de Marca errat tertiò, quod dicat damnatos Presbyteros nec à Synodali suæ Provinciæ Judicio potuisse Romam confugere. Quartò,

tò, quod hoc probet ex Africanis Canonibus, & velit ipsos obtinere in Gallia. Etenim Africanæ Ecclesiæ inferior Clerus nunquam potuit provocare Romam, sed debuit suarum Synodorum sententiis acquiescere. Fuit singularis consuetudo istius gentis, ideoque nullatenùs potest transcribi in alios.

Advertendum est, quod Rhemensis Hincmarus non cœperit primus provocare ad Africanos Canones & mores: Nequidem ad prævaricatoriam Aurelii Carthaginensis Primatis epistolam. Etenim Angilramnus Metensis Episcopus suis Capitulis inseruit etiam hunc articulum. *Prudentissimè, justissimèque Nicæna, sive Africana Decreta definierunt, quæcumque negotia in suis locis, ubi orta fuerint, finienda. Maximè quia unicuique concessum est, si judicio offensus fuerit Cognitorum, ad Concilium suæ Provinciæ vel etiam universale provocare.* Palam loquitur ex prævaricatoria epistola: Et ejus Sanctionem profitetur esse non solummodò Africanam, sed etiam Nicænam. Fuit tunc venialis error. Etenim Regia magni Caroli diligentia Gallicanam Ecclesiam necdum liberaverat à variis ignorantiæ tenebris, in quas illam detruserat Merovingiorum Regum ignavia. Angilramnus nesciebat granum discernere à palea, ideòque simplicem ac plenam fidem dabat isti epistolæ. Attamen sub jam laudata clausula: *Salvo Romanæ Ecclesiæ in omnibus Primatu*. At verò Rhemensis Hincmarus, emunctæ naris ac mentis Doctor, adversùs Romanam Ecclesiam studuit Africanos mores, immò & istam prævaricatoriam epistolam deducere in Gallias, atque ita potenter, si non in Episcopos, in omnem certè inferiorem Clerum dominari.

Præfata Caroli Regis, vel potiùs Hincmari epistola est discutienda. Distinguit inter Episcopos & Clericos, & istis profitetur esse plenam facultatem appellandi ad Sedem Apostolicam. Addit tamen retractatorium Judicium esse faciendum in partibus: Errat partes non posse Romam evocari. Multis nititur firmare errorem: Etiam ex infelicissima Africanorum Antistitum epistola ad Cælestinum Pontificem: Quæ aut ignorantia, aut vasrities fuit Hincmaro indigna. Pergit ad Cleri inferioris appellationes: Appellantes Presbyteri vel Diaconi, à quibus & qualiter sint *judicandi, sacri Carthaginenses Canones evidenter ostendunt*. Multis nititur demonstrare damnatis Clericis esse provocandum ad Synodum suæ Provinciæ, addit hæc esse Canonica istarum Synodorum privilegia, atque concludit: *Quæ si etiam illis servata, & ab eis secuta & executa non fuerint, nihil prodest eos secundùm sacros Canones, & Decreta Sedis Romanæ Pontificum, pro accusatis Presbyteris de manifestis criminibus Comprovinciales Episcoporum Synodos frequentare, sed faciet licenter quisque Presbyterorum quodlibet, unde si fuerit redargutus, veniat Romam. Et quia pro singulis Presbyteris Episcopi Trans-Alpini regulariter judicatis Missos dirigere, & actionum documenta scribere non valent, nec testium necessarias personas, vel propter sexus, vel propter senectutis infirmitatem, vel pro multis aliis impedimentis huc perducere, fiducialiter poterit mentiens quisque innocentiam suam asserere, cum non erit qui mendacia ejus possit refellere. Unde Legum & Canonum Conditores prudentissimè, justissimèque viderunt, quæcumque negotia in suis locis, ubi orta sunt, finienda, & per expressa Regularum Judicia discretissimè judicanda, & post judicium conservanda. Maximè de subintroductione contra regulas mulierum, pro qua ab Episcopis Trans-Alpinis Presbyteri regulariter judicati ad hanc sanctam Romanam Sedem insciis suis Episcopis veniunt, & eis epistolas eorum refragantes judiciis deferunt, eosque vel Comministros illorum ad hanc sanctam Sedem ad conquerendum contra eos venire præcipiunt: Quod nullis antiquorum Legibus, vel Patrum Regulis decretum fuisse legimus. Quas epistolas sacris Legibus obvias, nec authoritate Apostolicà fuisse missas, sed compilatas quorumcumque vafritie credimus. Non enim sibi ipsi Sedes Apostolica potest esse contraria vel diversa, de qua Gelasius Papa dicit, quod nulla Sedes magis obligetur sacros observare Canones, quàm prima.* De eisdem litteris scripsit in exordio epistolæ: *Trans-Alpinarum Regionum Presbyteri, à suis Episcopis de certis criminibus regulariter ab Ordine Sacerdotali dejecti, & pœnitentiæ subacti, sine licentia & conscientia Primatum & Episcoporum suorum, huc venire, & hinc epistolas, quæ Regulis non conveniunt, referre cœperunt. Quas non jussione Apostolica, sed ut assolet etiam in Republica, propter multiplicia Reclamatorum negotia, quorumcumque Ministrorum quasi pia miseratione factas, & nos & illius Regionis putant Episcopi.*

Gallicani isto tempore Presbyteri, ob concubinatum vel alia flagitia à suis Episcopis damnati, non ad suæ Provinciæ, à quo degradationem suam noverant confirmandam, Concilium provocabant, sed omnibus insciis secedebant Romam, & isthìc obtinebant litteras, quibus eorum appellatio admittebatur, quibus revestiebantur in suum gradum, & quibus Episcopus aut ejus Vicarius Romam evocabatur, ad retractatorium Judicium. Juxta Sardicenses Canones. Est forma Joanne Octavo longè antiquior. Etenim de ipsa apud Gregorium III. noster Apostolus Bonifacius, & apud Adrianum I. questus etiam fuit Francorum Rex Carolus Magnus. Istiusmodi miseriæ solent pedetentim irrepere. Proinde Hincmari expostulatio quoad duos articulos fuit fundata. Primò, quod flagitiosi Clerici, neglecta Provinciæ Synodo, immediatè Romam accederent. Deindè, quod Romana Ecclesia nimium faciliter ipsos exaudiret. Verùm Hincmarus graviter excessit, quod degradatis Clericis omnem Romanæ appellationis portam tentaverit claudere. Quod Transmarinum & Trans-Alpinum, id est, Africanum & Gallicanum Synodale Judicium æquiparaverit: Quod Africanæ Ecclesiæ in suos Clericos authoritatem voluerit communem Gallicanæ Ecclesiæ. Imitari debuerat Sanctum Bonifacium & Magnum Carolum, qui de Romanæ appellationis abusu conquesti, ejus substantiam fuerunt venerati.

Hincmarus pergit: *Potest fieri, ut illi, qui in vicinis Parochiis sunt hujus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quique juxta sacras regulas ad manus impositionem, & ad Synodos huc venire solent, ipsi pro reclamatio-*

matione contra Presbyterum suum ad præfatam examinationem conveniant, sicut sacri Canones ac leges præcipiunt, ut ad Primatem uniuscuiusque Provinciæ qui negotia videntur habere, concurrant, vel ad Synodum, qui se læsos existimant, quò non sit difficilè testes producere, invitentur. Transf-Alpinis autem, & aliis qui similiter in longinquis Regionibus commorantur, Apostolica Sedes, & sacrorum Canonum Promulgatores, quæ sunt unicuique Provinciæ possibilia, & authoritati convenientia, atque paci Ecclesiæ congruentia, tenenda & exequenda discretissimè præfixerunt. Et D. Petrus de Marca commentatur: *Francorum desiderio opponebatur consuetudo aliarum Ecclesiarum, quæ Presbyteros damnatos consentiebant in Synodo Romana, cui Episcopi eorum interessent, judicari. Excipit Imperator præclarè admodum, disparem esse rationem Episcoporum Romanæ Urbi vicinorum, & eorum qui trans-Alpes essent. Illos quippe à Papa consecrari, & ad ejus Synodum pertinere, quò secundùm Canones accedere tenentur, ideoque interesse posse examinandis querelis, quas eorum Presbyteri proponunt. At Transf-Alpinorum, aliorumque qui in longinquis Regionibus commorantur, diversam esse causam. Canones & Decreta Pontificum nihil aliud ab eis exegisse, quam id quod possibile fuerit, & quod authoritati Canonicæ, pacique Ecclesiasticæ consentaneum foret. Nunquàm adactos Transf-Alpinos Episcopos ad iter Romanum pro quæstionibus Presbyterorum. Quamquam fortasse ita usurpatum ab iis, qui ad specialem Episcopi Romani Diœcesin pertinebant.*

Quæstio erat, An Gallicani Presbyteri possent, prætermissa suæ Provinciæ Synodo, immediatè Romam provocare. Et Pontificis causam adjuvabat perpetuus mos totius Italiæ, cujus Presbyteri ita appellabant, & quorum Episcopos Papa evocabat ad retractatorium Judicium. Porrò Romanorum Episcopus est non solummodò Papa, sed insuper Occidentis Patriarcha, Exarchus Italiæ, ac Metropolita suæ Provinciæ. Et hujus omnes Episcopos consecrat, consecrandos evocat ad suas manus, & suo tempore ad suas Provinciales Synodos. Hæc Provincia olim erat vastissima: Comprehendebat Picenum, Æmiliam, Campaniam, reliquas Provincias usque ad Mare Jonium, ipsamque Siciliam & Corsicam. Isto quidem tempore Siciliam, Calabriam, Apuliam, aliasque Italiæ Provincias, per hæreticam Leonis Isauri Imperatoris violentiam abstractas, detinebat Patriarcha Constantinopolitanus: Verùm violentia non præjudicat juri. Rex igitur Carolus, ac Metropolita Hincmarus affirmant harum Regionum Clericos posse à suorum Episcoporum sententiis appellare ad Papam, atque ipsorum Episcopos ad retractatorium Judicium à Papa evocari, eo quod sit ipsorum Metropolitanus, ideoque non habeant aliud refugium. At longè aliam esse rationem in Clericis Transf-Alpinis, habentibus suas proprias Provincias, proprios Metropolitas, propriasque Synodos. Eos obligari ad istas Synodos proximè invocandas. Et quidem si isthic stetisset Hincmarus, non carebat fundamento, & poterat exaudiri. At istis Clericis auferre facultatem invocandi Sedem Apostolicam adversùs suarum Synodorum Judicia, & Africanum morem protrudere in Galliam, erat criminosa præsumptio.

Hincmarus hæc optimè norat. Norat inferiorem totius Mundi Clerum semper à suis Synodis provocasse Romam, & istas provocationes semper fuisse directas secundùm Canones Sardicenses. Hoc nodo ut se extricet, prosequitur: *Legimus etiam quàmvis rarissimè præceptum à Sede Apostolica, quosdam de longinquioribus Parochiis specialis Diœcesis Romani Pontificis, ad cujus sollicitudinem universalis Ecclesia pertinet, propter contumaces contentiones aliquas fuisse invitatos. Sed de Transf-Alpinis Regionibus, quibus decreta Privilegia servari debent, tale quid pro Presbyterorum & Diaconorum appellatione à Sede Apostolica præceptum fuisse non legimus.* Per longinquas specialis Diœcesis Romani Pontificis Parochias intelligit omnem Patriarchatum Romanum. Fatetur ex remotioribus istius Patriarchatus Provinciis ac Parochiis Presbyteros quandoque appellasse Romam, & Episcopos ad retractatorium Judicium evocatos comparuisse: Verùm rarissimè, & nonnisi ob contumaces contentiones. Addit id nunquam factum in Gallia: Eò quod ipsa circa hunc articulum habeat singularia Privilegia. Nempe Privilegia Africanæ Ecclesiæ. Quo in puncto gravissimè labitur. Lucet ex supra adductis testimoniis Sancti Leonis in epistola ad Rusticum Narbonensem, Sancti Aviti in litteris ad Ansemondum, Pelagii primi in Rescripto ad Sapaudum Arelatensem, ac Gregorii tertii in litteris ad Sanctum Bonifacium. Porrò quod Gallicana Ecclesia circa Romanas inferioris Cleri Appellationes habuerit Privilegium aut morem Africanæ Ecclesiæ, est frivolum nugamentum. Proinde hæc Hincmari exceptio meritò fuit refutata.

Petrus de Marca pergit agitare quæstionem, An Gallicani Presbyteri possent à suorum Episcoporum Judiciis immediatè, neglecta suæ Provinciæ Synodo, provocare ad Pontificem, & prosequitur: *Et Joannis quidem VIII. videtur majorem antiquarum institutionum curam habuisse post acceptam Caroli epistolam, quam Decreto octavi Concilii muniri conspiciebat. Quippe Sigebodo Narbonensi Archi-Episcopo exprobrat facinus quorundam Episcoporum Provinciæ Narbonensis, qui Presbyterum quemdam accusatum ad Sedem Apostolicam accedere jusserant, interim verò eum suspenderant, ac quibusdam epitimiis, idest, pœnitentiis oneraverant, donec aliter summus Pontifex statuisset. Porrò ea de causa Presbyterum illum Romani Episcopi Judicio commiserant, quod causa dubia esset. Addit verò rectè illos id agere potuisse, si ea* in plenario Concilio *examinata, constitisset esse difficilem. Eo enim casu consuli potuisse Sedem Apostolicam, secundùm antiquam consuetudinem:* Ut ita facta Scripto relatione, si quid dubium sibi vel difficile ingessisse videretur, nostrum super hoc, more prisco, Decretum exposcerent. *Quapropter Joannes cognitionem illam, ab eo Metropolitano suscipi jubet, ut jure proprio eam definiat cum Collegis suis.* Hæc sunt verba Pontificis: *Ergò saltem nunc Fraternitas tua, Metropolitani jure potita, ex Episcopis sub se degentium vel vicinorum sex unà cum Episcopo, cujus est iste Parœciæ, sibi*

sociant,

faciens, tantum negotium ventilet subtili discussionis ventilabro & invento quod justum est, Canonicè decernat, & communi Fratrum censura definiat.

Respondeo hæc non facere ad Propositum. Non de Romana Appellatione agunt, sed relatione. Neque enim iste Presbyter Romam provocaverat. *Facto tumultu Presbyterum illum quidam apprehensum, & à terra brachiis sublevatum, in proprium fratrem forti jactaverat impetu, ut idem Germanus suus tanto onere malè impulsus in terram ruerit, & prostratus atque oppressus vitæ flatum violenter amiserit.* Hinc nata est quæstio, an Presbyter ex isto homicidio esset irregularis? Ejus Episcopus, assumptis quibusdam Collegis, discussit causam, & judicavit dubiam atque difficilem. Quare Presbyterum suspendit ab officio, imposuit epitimia, & Romam misit ad Judicium Papæ Joannis. Misit sine debitis instructionibus. Audi ab ipso Pontifice: *At ubi nobis & persona Relatoris incognita, & nullo Episcoporum Scripto commendatio approbata est, & rursùs ubi nulla est Accusatoris objectio, nec accusati reatus confessio, nec fidelium comprobatio testium, nos nec illius solius narrationi creduli esse possumus, nec rursùs in eum definitivam damnationis sententiam proferre valemus.* Arguit istum Episcopum, quod causam, licet dubiam ac difficilem, non proximè ad Metropolitam aut ejus Synodum, sed Romam, & quidem sine instructionibus, & ipse Pontifici ignotus, retulisset. Executus est antiquum Canonem, quem ad Theodorum Foro-Juliensem Episcopum scribit Magnus Leo: *Sollicitudinis hic ordo esse debuerat, ut cum Metropolitano tuo primitùs de eo, quod quærendum esse videbatur, conferres; ac si id quod ignorabat Dilectio tua, etiam ipse nesciret, instrui vos pariter posceretis. Quia in causis, quæ ad generalem observantiam pertinent omnium Domini Sacerdotum, nihil sine Primatibus oportet inquiri.* Et adjungit: *Sed ut quoquo modo instruatur ambiguitas consulentis, quid de* quæstionibus tuis *habeat Ecclesiastica regula, non tacebo.* Affirmat Episcopales relationes vel ad Metropolitam posse fieri, vel ad Pontificem: Episcopis esse jus eligendi. Verùm Apostolica Sedes, quoniam per omnium Ecclesiarum sollicitudinem distrahitur in plurima, semper maluit primam relationem fieri ad Metropolitam. Hìnc quasi de speciali gratia Leo rescripsit referenti Theodoro. Hoc Alternativæ jus norat, & ipso usus fuit iste etiam Gallicanus Episcopus: Verùm Joannes Pontifex, quod causa non esset instructa, ipsum censuit non exaudiendum. Non igitur per Hincmari aut Caroli Regis epistolam fuit correctus, sed egit ex antiqua Regula Ecclesiæ, de qua nullam mentionem fecerat ista epistola.

Epist. 82 Cap. 1.

D. Petrus de Marca sua adversùs inferiorem Galliæ Clerum, & Apostolicæ Sedis authoritatem commenta probat etiam ex litteris Adriani secundi Pontificis ad præfatum Regem Carolum: *Quod præsentem Presbyterum Herlefridum, potestate sui Præsulis plusquam Canonicæ veritate perculsum, ad Sedem Apostolicam, utpotè Caput omnium Ecclesiarum, venire passi estis, benè quidem fecistis; sed nunc meliùs faceretis, si quod incivili consilio apud suum Episcopum perperàm gestum est, in Provinciali Synodo apud vos rationabiliter, & apud Fratrem nostrum Hincmarum Archi-Episcopum cassaretur. Quapropter Apostolica dilectione Gloriam vestram hortamur, ut aut præsentaliter huic Herlefrido Presbytero suam Ecclesiam cum omnibus suis, usque ad tempus Provincialis Synodi hanc liberè possessuro, pro tempore, quod Sacri Canones definiere, solemniter reddere faciatis, aut Erpuinum Episcopum suum Legatum nobis, qui hæc pleniùs veriusque renunciet, præsentaliter mittere cogatis: Quatenùs dum luce clariùs cuncta noverimus, sciamus in quem Apostolicæ animadversionis sententiam proferamus.* D. Petrus de Marca commentatur: *Adrianus itaque Pontifex agnoscit authoritatem Metropolitani, cui negotium istud judicandum relinquit, ac tamen indicat cupere se ut causa apud Sedem Apostolicam judicetur, si Rex ita patiatur. Ejus tamen arbitrio rem integram relinquit.*

Respondeo hoc exemplo lucidè evinci jus Sedis Apostolicæ, ac demonstrari quod Carolus Rex ipsum agnoverit. Hæc est facti species. Erpuinus Sylva-nectensis Episcopus nescio cujus Ecclesiæ Curatum Presbyterum Herlefridum deposuerat, ac sua Parochia ejecerat: Et quidem incivili consilio. Sic enim textus est corrigendus. Hìnc Herlefridus provocavit. Verùm non ad Hincmarum Metropolitam aut ejus Synodum, sed proximè Romam. Et Carolus Rex fecit ei facultatem exeundi Regni, & accedendæ Sedis Apostolicæ. Nempè noverat Gallicanum Clerum posse, etiam immediatè, Romam provocare à Judiciis suorum Antistitum. Adrianus Pontifex appellationem admisit, & paratum se exhibuit ad retractatorium Judicium; addidit tamen se malle, ut fiat per Hincmarum Archi-Episcopum in Provinciali Synodo. Quare errorem continent hæc verba D. Petri de Marca: *Indicat cupere se, ut causa apud Sedem Apostolicam judicetur.* Etenim Pontifex manifestè fuit indifferens. Et processit secundum Canones Sardicenses. Hìnc Herlefridum jussit mox sua Ecclesia & omnibus aliis revestiri, & ab Erpuino Romam mitti Legatum, qui in retractatorio, si quidem Romæ fieret, judicio esset ipsius Apocrisarius. Projndè Carolus Rex tunc etiam agnovit, quod istud Judicium posset Romæ fieri, & quod necessarias ad ipsum personas Pontifex posset evocare. Hæc tunc confessus est idem ille Rex, qui nuper in causa Rothaldi Suessionensis Episcopi, & postmodo in adductis ad Joannem VIII. litteris egit & scripsit omnia contraria: Nempè juxta varios ventos, qui spirabant ex Hincmari pulmonibus. Quare hoc Herlefridi exemplum pœnitùs evertit commenta D. Petri de Marca.

Audiamus illius conclusionem: *Adriani & Joannis Successores, ruptis Canonum cancellis, appellationes Presbyterorum admisere, adeò ut Gregorius VII. in Decretis suis, quæ vulgò Dictatus Papæ dicuntur, hoc quoque præceperit*: Ut nemo audeat condemnare Apostolicam Sedem appellantem. *Quod in jus commune versum est in Decreto Gratiani, & in libris Decretalium.* Respondeo immediatas ad Romanam Sedem appellationes inferiori Clero per nullum auferri antiquum Canonem. Alternativa est antiquissima. Lucet ex præfato San-

Sancti Leonis Rescripto ad Theodorum Foro-Juliensem. Etenim appellationis ac relationis est eadem ratio ac potestas: Ad ipsum, ad quem referre oportet, licet & appellare. Eundem morem viguisse in Orientali Ecclesia docet nos Anastasius Nicænus Episcopus, Bithyniæ tunc Metropolita, dicens ad omnem Chalcedonensem Synodum: *Sunt epistolæ Beati Joannis Episcopi Constantinopolitani ad Nicænum Episcopum, ut iret Basilonopolim, & emendaret Ecclesiam, tamquam sibimet competentem*. Affirmat nescio quos Basilonopolitanæ Ecclesiæ Clericos non ad Nicænum Metropolitam, sed immediatè provocasse ad Sanctum Joannem Chrysostomum, uti ad Patriarcham Constantinopolitanum, & ab hoc causam istam, quod propriis deberet oculis inspici, fuisse delegatam isti proprio Metropolitæ, ac ipsi mandatum, ut iret Basilonopolim, & istas lites definiendo emendaret ac pacificaret Ecclesiam. Item supra audivimus, quòd Marcion Presbyter proximè, prætermissis omnibus mediis, appellaverit ad Sedem Apostolicam. Istum morem Orientalibus Clericis fuisse familiarem demonstrant plura loca Magni Gregorii. Interim Sanctus Paulus Apostolus reliquit nobis eximium Canonem: *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt*. Quod immediatas Clericorum Appellationes passim admitti ac definiri à Romanis Pontificibus non expediat Catholicæ Ecclesiæ, Eugenio tertio in libris de consideratione rectè suadet Sanctus Bernardus. Quod item Joannis octavi Successores ista in re fuerint nimiùm benigni, docet sub Formosi Papatu & Arnulphi Imperio celebrata Triburiensis Synodus: Etenim supra adductum Magni Imperatoris Caroli Capitulum innovat, ac assumit in suum Canonem. Eximium istum Principem imitata frænavit abusum, Romanæ Sedis authoritatem nec tangere præsumpsit. Nempe Arnulphus erat Carolinæ stirpis ac virtutis Princeps, ideòque fuit memor, quod etiam Nicæna Synodus supra Sancti Petri Sedem nihil fuerit ausa constituere, sciens illi omnia concessa à Domino. Dominus Petrus de Marca non rectè culpat omnes à Joanne octavo usque ad septimum Gregorium Pontifices. Quod enim Sanctus Leo nonus, ejusque Successores, præsertim laudatus Gregorius, lapsam disciplinam strenuè restaurarint, & quod à propria domo, ab ipsa Romana Ecclesia inceperint, est cunctis manifestum. Ejusdem Gregorii Dictatus meretur apud omnes Ecclesias describi aureis litteris, & à cunctis Christianis addisci memoriter, ad instar Symboli. Nam & Gallicana olim Ecclesia hanc reverentiam detulit dogmatico Tomo Sancti Leonis. Dictatum suo loco sum conatus exponere, ac defendere ab æmulis.

CAPUT XXII.

An Gallicani Episcopi fuerint aliquando exempti à Patriarchali, intra Almam Urbem celebranda, Romani Pontificis Synodo.

AFfirmat Dominus Petrus de Marca, & eundem errorem imponit Hincmaro Rhemensi, ac Regi Carolo Calvo, ex his ipsorum verbis in superiùs adducta epistola ad Joannem octavum Pontificem: *Legimus etiam, quamvis rarissimè, præceptum à Sede Apostolica quosdam de longinquioribus Parochiis specialis Diœcesis Romani Pontificis, ad cujus sollicitudinem universalis Ecclesia pertinet, propter contumaces contentiones aliquas invitatos fuisse: Sed de Trans-Alpinis Regionibus; quibus decreta privilegia servari debent, tale quid pro Presbyterorum & Diaconorum appellatione à Sede Apostolica præceptum fuisse non legimus*. Hæc verba Dominus Petrus de Marca commentatur: *Exceptio illa, nimirùm Ecclesiam Gallicanam non pertinere ad specialem Diœcesim Romanam, idest, neque ad consecrationem Episcopi Romani, neque ad ejus Synodum, tametsi Sedem Apostolicam coleret velut particulare Occidentis, & etiam tanquam Caput universæ Ecclesiæ; exceptio, inquam, illa prorsùs legitima erat. Prudenter itaque Nicolaus I. conatus est efficere, ut Episcopi Galliarum ad Concilium Romanum convenirent, ut ea ratione eandem in Gallia & universo Occidente Patriarchalis Jurisdictionis amplitudinem constitueret, quam Patriarchæ Orientis possidebant in sua quisque Diœcesi. Illi autem Metropolitanos omnes evocabant ad Synodum Patriarchalem, juxta Canones Constantinopolitanos, & Chalcedonenses, Justinianique Novellas. Ea itaque de causa litteras ad Episcopos Galliarum & Germaniarum scripsit, ut eos ad Concilium Romanum evocaret. Quæ redditæ illis fuere cura Regum Caroli Calvi & Ludovici. At Episcopi, qui Nicolai consilium intellexerant, nihil suo nomine responderunt, sed scribi ad eum procuravere à suis Regibus, qui Protectores sunt libertatum Ecclesiæ. Igitur Principes scripserunt non potuisse Episcopos accedere ad Concilium ob brevitatem temporis, & ob pericula itinerum, & ob id etiam quod occupati essent pro tuitione Regni adversùm Pyratas. Quibus addunt nullam esse necessitatem, quæ Episcopos cogat Romam mittere*, ut Concilio intersint. Ut Episcopos de Regnis vestris Romam mittendi non postulet necessitas, *Ut ait Nicolaus in sua ad Reges epistola. Qui ex his verbis colligit nolle Episcopos Mandatis suis obedire. Nam Reges tanquam rem certam existimabant Episcopos suos non pertinere ad corpus Concilii Romani, atque ideò non teneri ad illud accedere toties, quoties eos evocari contingit, sed tantùm si ea necessitas incidat, ut Concilium œcumenicum sit celebrandum*.

Respondeo hanc fabulam sibi ipsi non cohærere.

re. Etenim si Gallicana Ecclesia Romanum Antistitem agnoscat & veneretur ut suum ac totius Occidentis Patriarchale Caput, quomodò ejus Episcopi non spectant ad ejus Synodum & consecrationem? Hæc enim sunt duo Patriarchalis dignitatis nobiliora capita. Quis hoc jure, quod non soli Constantinopolitani & Chalcedonenses, sed etiam Nicæni Canones confirmant omnibus Patriarchis, exuit Romanum? Quod enim Chalcedonenses & Constantinopolitani videantur sancire de solis Orientalibus, oritur ex avitæ reverentiæ regula, ex qua nullum generale Concilium præsumpsit aliquid constituere supra Romanam Ecclesiam, sciens illi à Domino concessa omnia. Certè isto præsertim ad Patriarchalem Synodum evocandi Gallicanos Episcopos jure Romana Ecclesia semper fuit gavisa & usa. Etenim Romana Synodus, in qua Sanctus Melchiades damnavit Donatistas, fuit Patriarchalis: Et ad ipsam evocati sunt, atque comparuerunt illustriores Galliarum Antistites. Scio illos evocatos per sacram jussionem Imperatoris Constantini: At illa facta est secundùm Canones. Etiam prima Arelatensis Synodus fuit Patriarchalis: Convocata ac directa per Sanctum Sylvestrum. Et habuit Gallicanos Episcopos. Idem Sylvester ad Nicænam Synodum transmittere voluit non solos suos, sed insuper Legatos suæ Patriarchalis Synodi, itemque cum sui suffragii Prærogativa suffragium istius Synodi: Hinc ad Almam Urbem convocavit ducentos sexaginta septem suarum Diœcesion Episcopos. Quis inficietur Gallicanam etiam Diœcesim adfuisse? Istud ipsum pro Chalcedonensi Synodo egit Sanctus Leo: Verùm in alia forma. Omnes suas Diœceses Romam fatigare ex causis nolens, jussit ipsas congregari intra suos limites, & ad se transmitti singularum Synodale suffragium. Quanta cum reverentia obediverit Gallicana Ecclesia, docet ejus Rescriptum ad Pontificem.

Et inter authenticas Sancti Damasi Pontificis litteras sexta est ipsius *& Episcoporum, qui ad eum in Romanam Urbem ex Italia & Gallia convenerant numero nonaginta*. Est Synodalis ad Illyricianam Diœcesim. Et alia ad ejusdem Diœcesis Antistites Synodica ejusdem Pontificis Epistola habet: *Significatum est nobis à Fratribus, qui in Gallia & agro Venetorum habitant*. Et rursum: *Gallorum atque Venetorum Fratrum relatione comperimus*. Quod nempe Galli, non minùs quàm Veneti, spectarent ad Patriarchalem Synodum Romanæ Ecclesiæ, Et Aquilejensi sub eodem Pontifice, quod Patriarchalis formam habuit, Concilio adfuerunt plures Gallicani Episcopi, & plures absentium Legati. Ejusdem Concilii Synodalis epistola habet hanc Epigraphen: *Concilium quod convenit Aquileæ, Dilectissimis Fratribus Episcopis Provinciæ Viennensium, & Narbonensium, primæ & secundæ*. Quod nempe istæ Provinciæ spectarent ad idem Patriarchale Collegium. Hinc ejusdem Synodi ad Principes Relatio habet: *Omnes propè Episcopi ex omnibus Provinciis Occidentalibus, missis adfuere Legatis*. Alia Relatio exponit istas Provincias: *Quod à vobis Africanæ & Gallicanæ Ecclesiæ per Legatos obsecrant*.

Illustrissimum Gallicanæ obedientiæ ac reverentiæ exemplum habemus à sexta Synodo. Sanctus Agatho, antequam suam Legationem mitteret Constantinopolim, convocavit suam Patriarchalem Synodum, & adfuerunt Episcopi centum viginti quinque. Inter hos erat: *Adeodatus Leucorum, seu Tullensis Episcopus, Legatus venerabilis Synodi per Galliarum Provincias constitutæ. Felix Episcopus Arelatensis, Legatus venerabilis Synodi per Galliarum Provincias constitutæ. Taurinus Diaconus sanctæ Ecclesiæ Telonensis, Legatus venerabilis Synodi per Galliarum Provincias constitutæ. VVilfridus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Eboracenæ, Legatus venerabilis Synodi per Britanniam constitutæ. Valentinus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Aquensis*. Imperator Constantinus optaverat istam Synodum esse numerosiorem; verùm cur esse non potuerit, audiamus à Pontificis Rescripto ad Principem: *Nisi longus Provinciarum ambitus, in quibus Humilitatis nostræ Concilium constitutum est, tanti temporis protelationem ingereret, olim hoc noster famulatus impleret*. Affirmat *familiare sibi Concilium* longè extendi. Nempè usque ad Oceanum, & ultra ipsum. Et supponit omnes istos Episcopos obligari ad suam Synodum. Et ad Faustum ac Symmachum, Romanæ Urbis Senatores, scribit Sanctus Avitus Archi-Episcopus Viennensis: *Fuerat talis status rerum desiderandus, ut ipsi per nos Urbem Orbi venerabilem pro dependendis Divinis, humanisque expeteremus officiis. Sed quia istud jam dudum per rationem temporum fieri posse cessavit, vellemus vel eo securitatis accedere, ut quæ in communi causa supplicari oportet, Amplitudo vestra Congregatorum Galliæ Sacerdotum relatione cognoscat*. Agit de Patriarchalibus Synodis Symmachi Papæ. Lamentatur in Gallia defecisse Romanum Imperium, & in ipsa variè lacerata dominari Barbaros: Et hinc duo præsertim evenisse Ecclesiæ vulnera. Primò, quod Gallicani Episcopi non possent Almam Urbem ad Patriarchales Synodos accedere. Deindè, quod nec totius Gallicanæ Diœcesis Synodus posset ad faciendas Romam Relationes convenire. Nempe barbari Reges, invasis à se Ditionibus metuentes, nolebant Episcopos suis finibus excedere. Hæc est vera ratio, ex qua Gallicani Episcopi cœperunt rariùs Patriarchalibus Romanorum Pontificum Synodis adesse.

Quod ad hascè Synodos semper spectaverit Gallia, palam lucet ex ejus etiam Apostolicis Vicariis. Etenim Romani Pontifices, uti in Illyrico, ita & in Gallia istos habuere. Suas isthìc vices delegarunt Æonio, Cæsario, Auxanio, Virgilio, ac aliis Episcopis Ecclesiæ Arelatensis. Item Sancto Remigio Episcopo Rhemensis. Est res antiqua. Etenim Zozimus Pontifex Patroclo Arelatensi dedit duo: Metropoliticam potestatem super solidam Narbonæ Provinciam, & Apostolicas vices per reliquam Galliam. Porro de horum Vicariorum potestate scribit Sanctus Leo ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum, suum in Illyrico Vicarium: *De persona consecrandi Episcopi, & de Cleri Plebisque consensu Metropolitanus Episcopus ad Fraternitatem tuam referat, quodque in Provincia benèplacuit, scire te* fa-

faciat, ut Ordinationem celebrandam tua quoque firmet Authoritas. Ei delegat authoritatem examinandi & confirmandi electiones omnium Episcoporum. Etiam Metropolitarum. Et pergit: *Si causa aliqua major exstiterit, ob quam rationabile ac necessarium sit Fratrum advocare Conventum, binos de singulis Provinciis Episcopos, quos Metropolitani crediderint esse mittendos, ad Fraternitatem tuam venire sufficiat.* Delegat ei potestatem Diœcesanæ Synodi. Ipsam verò limitat ob Anastasii excessum, nuper patratum in Atticum Episcopum Nicopolitanum, Metropolitam veteris Epiri. Easdem facultates habuerunt Gallicani Vicarii. At verò Pontifex non delegat, nisi suam authoritatem, atque ita Gallicani Episcopi convincuntur semper spectasse ad ejus Patriarchalem Synodum, & ad ejus consecrationem. Nullus unquam Galliæ Metropolita prætendit Autocephaliam, seu exemptionem à Patriarchico jugo Romani Antistitis, nisi unus Sanctus Hilarius. Hic ambitus videtur fuisse ejus delictum. Et sanè mitius est in hanc potestatem impingere, quàm in Papalem. At istum spiritum suppressit Valentiniani Augusti Lex, palam stabiliens etiam Patriarchalia jura Pontificis.

Et hinc patet Nicolai primi in evocandis ad istam suam Synodum Gallicanis Episcopis consilium fuisse Canonicum atque authenticum. Audiamus Pontificem: *Intelligi datur Episcopos Monitis nostris non velle parere, propter illud quod in litteris vestris subdunt. Dicunt enim post aliquanta: Ut Episcopos de Regnis vestris ad Synodum Romam mittendi necessitas non postulet. Unde si vos fortasse aliter dicitis, nos illud dicimus, quod Divinitùs revelatur, quia cum novitatum mala multiplicari videamus, si ex diversis Provinciis Fratres ad invicem convenissent juxta priscum morem, & nos consensu illorum revelante Domino, quæ decernenda sunt decerneremus, & ipsi necessitates suas referentes, & nos nostras exponentes, quæ decreta fuissent, meliùs in eorum notitiam facerent pervenire, qui semper Synodalem Conventum à nobis aggregari petierant, sicque fieret, ut secundum qualitatem morbi medicina conficeretur, & ad sananda vulnera longè latèque effunderetur.* Pontifex affirmat varia. Primò, quod Gallicanorum Antistitum ad Patriarchales Romani Pontificis Synodos evocatio non sit res nova, sed vetusta consuetudo. Secundò, quod præsens evocatio fuerit facta ex necessariis causis: Nempe ad medendum Ecclesiæ, etiam Gallicanæ, variis vulneribus. Tertiò, quod Episcopi talis evocationis potestatem non abnegarent Pontifici, sed existimarent nullam tunc fuisse illius necessitatem. Quare nullam hìc exemptionem aut libertatem allegant, nec Regiam istius libertatis protectionem invocant. Sunt Domini Petri de Marca in istos Episcopos injuriosa figmenta. Hincmarus Rhemensis, ex cujus nutu Rex Carolus egit hæc omnia, non adeò desipuit. Quod ipsum lucidissimè patet ex rationibus, ob quas Episcopi se excusarunt. Audiamus ipsas à Nicolao Pontifice rescribente Regibus: *Quia Episcopos ad Synodum nostram, & pro angustia temporis, & pro injuria transitus occurrere non valere dixistis, meritò durè habuimus, cum tanta temporis angustia non immineret, ut saltem de vobiscum conversantibus binos mittere nequivissetis. Reprehensibile denique valdè esse constat, quod tu, fili mi Carole Rex, subintulisti, dicendo majorem partem Episcoporum omnium diu noctuque cum aliis fidelibus tuis contra Pyratas maritimos invigilare, ob idque Episcopi impediantur venire, cum militum Christi sit servire Christo, militum verò sæculi, sæculo.* Harum rationum nulla innuit, longè minùs asserit dogmatizatam à Petro de Marca exemptionem.

Verùm cur Episcopi has excusationes non per se allegarunt apud Pontificem, sed per Reges, præsertim per Regem Carolum? Respondeo has esse consuetas sutelas Hincmari Rhemensis, qui isto tempore erat os & lingua Francorum Antistitum. Noverat tertiam excusationem non esse Episcopalem, & duas priores fuisse frivolas, in simili causa apud Julium ab Eusebiana Factione; & apud Damasum Pontificem adductas ab istius Factionis reliquiis, ac ab utroque Pontifice spretas atque explosas. Insuper noverat in ista Romana Synodo retractandam causam Rothaldi Suessionensis Episcopi, qui ab ejus Synodo damnatus Romam appellaverat, & quem Nicolaus Pontifex ob ejus in non comparendo contumaciam revestiverat, ac per interim reparatum remiserat in Sedem, retractatorium Judicium reservans primæ Patriarchali Synodo. Juxta Julii in Athanasii causa exemplum, & Canones Sardicenses. Proindè istam Synodum Hincmarus oderat, & jam dictas rationes noverat esse frivolas: Hinc usus est lingua & calamo Caroli Regis. Ex suo more. Et ex consueto in extremis refugio: *Rex non vult.* Interim nec per Regem ausus est effutire se exemptum à Patriarchali Synodo.

Nihilominus Romana Ecclesia optimè perspexit, quò hæc tenderent. Hinc in octava Synodo curavit prodire hunc Canonem: *Sancta & universalis Nicæna prima Synodus antiquam consuetudinem jubet servari per Ægyptum, & Provincias quæ sub ipsa sunt, ita ut horum omnium Alexandrinus Episcopus habeat potestatem, dicens, Quia & in Romanorum civitate hujusmodi mos prævaluit. Qua pro causa & hæc magna & sancta Synodus tam in seniori & nova Roma, quam in Sede Antiochiæ ac Hierosolymorum, priscam consuetudinem decernit in omnibus conservari, ita ut eorum Præsules universorum Metropolitanorum, qui ab ipsis promoventur, & sive per manus impositionem, sive per Pallii dationem Episcopalis dignitatis firmitatem accipiunt, habeant potestatem, videlicet ad convocandum eos, urgente necessitate, ad Synodalem Conventum, vel ad coercendum illos & corrigendum, dum fama eos super quibusdam delictis forsitan accusaverit. Sed quoniam sunt quidam Metropolitanorum, qui ne secundùm vocationem Apostolici Præsulis occurrant, à Mundi Principibus se detineri sine ratione causantur, placuit talem excusationem omnimodis esse invalidam. Cum enim Principes pro suis causis Conventus frequenter agant, impium est ut summos Præsules ad Synodos pro Ecclesiasticis negotiis celebrandum impediant, vel quosdam à Conciliis eorum prohibeant, licet tale impedimentum & fictam prohibitionem Metropolitanorum suggestione diversis modis fieri didicerimus. Consueverunt autem Metropolitani bis in anno* Can. 17.

no Synodos facere, ideoque, sicut dicunt, ad Patriarchale penitus non occurrere Caput. Sed sancta hæc & universalis Synodus nec Concilia, quæ à Metropolitanis fiunt, interdicens, multò magis illa novit rationabiliora esse ac utiliora Metropolitanorum Conciliis, quæ à Patriarchali Sede congregantur, & idcircò hæc exigit fieri. Exponit Patriarchalis Synodi utilitates, & post quædam alia concludit: *Quisquis ergo Metropolitanorum proprium Patriarcham contempserit, & vocationem ejus, quæ sive ad unum solum, sive ad plures, sive ad omnes fit, absque validissima ægrotatione vel Paganorum incursu, non obedierit, & per totos duos menses post notitiam vocationis ad proprium venire Patriarcham minimè festinaverit, vel si quocumque modo latitare, aut non cognoscere Nuntium ab illo missum tentaverit, segregetur; si verò intra unum annum eandem contumaciam & inobedientiam demonstraverit, deponatur omnibus modis*. Totus Canon invadit Hincmarum, & ejus consuetum, *Rex non vult*. Nam & ipse dixerat à se Metropolita bis in anno celebrari Synodum, ideoque non esse opus Synodis Patriarchalibus. Ipse non solummodò communem ad istas Synodos, sed etiam singularem sui evocationem spreverat, ad retractatorium Rothaldi Suessionensis Episcopi Judicium contumaciter nolens comparere, usus multis ambagibus. Hos ejus contra Patriarchalem Romani Pontificis Authoritatem excessus damnavit Canon, ac simul jam dictum, tunc adhuc futurum, errorem Petri de Marca.

Hìc interim pergit: *Bilem Nicolai movit hæc responsio, qui repræsentat communi consensu provideri non posse necessitatibus Ecclesiæ, nisi Episcopi venerint ex Provinciis ad Romanum Concilium. At diversa ratio prohibebat Reges nostros & Episcopos Galliarum, ne illuc accederent. Quippe illic Lex ipsis imposita fuisset, contendissent Pontifices Canones in eo Concilio conditos executioni demandandos esse citra novum examen, cum eis decernendis accessisset consensus Episcoporum Gallicanorum: Secus eveniebat, quando Concilia habebantur intra Gallias. Causæ enim in eis agitabantur ex sententia & consensu Regis & omnium Ordinum: Et si quid à Roma mittebatur, deliberationi Concilii obnoxium erat. Mitigatus tandem est Nicolai animus quoad jura Regum in Episcopos. Agnoscit enim eam illis authoritatem inesse, ut prohibere possint, ne Episcopi Romam accedant, neque id ullo modo exprobrari posse Episcopis, si obsequio suo prohibitionem exequantur. Attamen contendit posse Reges vituperari, si ea authoritate abutantur*.

Respondeo Nicolai bilem fuisse justissimam: Unde & ipsi plenè satisfecit octavum Concilium. Dominus Petrus de Marca addit errores erroribus. Primus est, quod conditi in Romana Patriarchali Synodo Canones executioni nequeant mandari sine novo Regis examine. Etenim quis Patrum Canon, quæ avita traditio his Canonibus hanc servitutem imposuit, Regibus dedit istam potestatem? Secundus error est, quod acta intra Gallias Concilia agitentur ex sententia & consensu Regis & omnium Ordinum: Et si quid Roma mittatur, sit deliberationi obnoxium. Etenim hæc longissimè deviant ab antiqua erga Romanam Cathedram reverentia, ex qua etiam Nicæna Synodus nihil fuit ausa super ipsam constituere, sciens ipsi omnia concessa à Domino. Sunt nova in S. Petrum Attentata, quæ S. Thomas Cantuariensis dixit esse consuetudines Barbarorum. Non spectant ad præsentem controversiam. Tertius error est, quod Nicolaus Pontifex Regia in Episcopos jura tandem agnoverit. Etenim istas Caroli violentias prudenter ac patienter dissimulavit: Absit ut tanquam jura agnoverit. Usus est Prophetica regula: *Cum accepero tempus ego justitias judicabo*. Et istud tempus à Domino Deo accepit ejus Successor Adrianus in octava Synodo. At Petrus de Marca adjungit de ipsa quartum errorem: *Videbimus postea, quid sexennio post in octava Synodo tentaverit summus Pontifex adversùs Jura Regni Francici*. Adrianus II. Nicænos & Apostolicos pro Patriarchalibus, Romani præsertim Pontificis, ab Hincmaro Rhemensi & Carolo Calvo graviter læsis, Synodis Canones isthic innovavit: Aliud non egit. Atque ita Petrus de Marca profitetur Regni sui Jura cum istis Canonibus non cohærere. Absit, ut avita Christianissimorum Regum pietas talia Jura ambiat. Certè talia ipsis non prædicavit Sanctus Remigius.

CAPUT XXIII.

Discutiuntur alia fundamenta Domini Petri de Marca.

Romanas Appellationes arietare Dominus Petrus de Marca ex professo pergit in septimo libro, & scribit: *Consuetudo illa, quæ Con-* Cap. 2. *ciliis uniuscujusque Provinciæ supremam Episcoporum deponendorum potestatem tribuit, Scripto tradita est, & firmata Canone quinto Nicæni Concilii*. Adducit Canonem, & pergit: *Canon ille confirmat authoritatem cujusque Provinciæ in judicandis definitivo Decreto causis Ecclesiasticis, quæ ad Clericos aut Laicos spectant, & per consequentiam idem jus statuitur quoad correctionem & depositionem Episcoporum, tametsi casus ille disertis verbis non extet in Canones. Sanè dubitari non potest, quin hic Canonis sensus sit, & ea mens, ut in generali hac lege comprehendantur Judicia adversùm Episcopos, cum eorum mentionem aliàs nullibi faciat Synodus*. Respondeo hunc Domini Petri de Marca librum esse thesaurum, ex quo Paschasius Quesnellus deprompsit sua omnia. Adducta verba ferè transcripsit. Et sunt abundè refutata. Et fons iste etiam errat multipliciter. Primò, quod inappellabilis deponendorum Episcoporum potestas competat Provincialibus Synodis. Deinde, quod ista suprema authoritas sit confirmata à Nicæna Synodo, & redacta in Scriptum. Tertiò, quod hocce Scriptum sit quintus Canon. Etenim Provinciæ Synodus est prima in deponendis Episcopis cognitio, ideoque si ipsius authoritas sit suprema, degradatis Episcopis nulla competit appellatio. Admiranda est fiducia, qua Dominus Archi-

chi-Episcopus talia spargit in Mundum.

Eadem fiducia pergit: *Præter argumentum illud exstat aperta ac expressa authoritas Concilii secundi Œcumenici, itemque Africani Concilii, & Innocentii primi Papæ, quorum ea est sententia, ut judicia Episcoporum eo Canone Nicæno contineri existiment. Canon quippe secundus Concilii Constantinopolitani Œcumenici apertè testatur administrationem & gubernationem Ecclesiarum hoc Canone Nicæno mandatam esse unicuique Provinciæ. Administrationis verò vocabulo Patres Constantinopolitani comprehendunt Judicia adversùm Episcopos, æquè ac alia Politiæ & Regiminis Ecclesiastici capita.* Etiam hæc verba ferè descripsit Paschasius Quesnellus. Item illa continent multiplices errores. Primus est, quod infelicissimi ac prævaricatorii istius Africani Concilii authoritate utatur adversùs Sanctum Petrum Apostolum. Secundus error est, quod Innocentii primi Rescriptum laudet solum quintum Nicænum Canonem. Quod etiam Sardicensem laudet, alibi rectè affirmat ipse Dominus Archi-Episcopus. Error tertius est, quod istud Rescriptum sanciat aut asserat Provincialium Synodorum judicia esse inappellabilia. Est fabula cantanda pueris. Quartus error est, quod secundus Canon Constantinopolitanus confirmet præsertim quintum Nicænum. Quintus est, quod apertè ac expressè sanciat Provincialia Judicia esse inappellabilia. Etenim sextus Canon apertè ac expressè permittit à Provinciali ad Patriarchalem aut Exarchicam, & ab hac iterùm provocari ad generalem Synodum totius Ecclesiæ.

Dominus Archi-Episcopus invocat etiam Antiochenos Canones: *Eadem veritas colligi potest ex Canonibus Concilii Antiocheni, cujus authoritas recepta fuit in Concilio Chalcedonensi, & dein in universa Ecclesia. Concilium enim illud cupiens prorsùs tollere difficultates, quæ persæpe occurrebant in executione Concilii Nicæni quoad depositiones Episcoporum, iis verbis utitur, quæ apertè docent definitivum Judicium ad Synodum uniuscujusque Provinciæ pertinere.* Respondeo longè aliud ad Clerum & Populum Constantinopolitanum scribere Innocentium primum: *Canonibus obsequendum esse scribimus, qui Nicææ sunt decreti, quos solos consectari decet Ecclesiam Catholicam, & juxta eos judicare. Si alii à quopiam proferuntur, à Canonibus Nicænis dissonantes, & hæreticos Authores referentes, ii à Catholicis Episcopis rejiciuntur. Hæreticorum namquè Inventa Catholicis Canonibus non sunt adnectenda. Semper enim illi per nefaria Decreta Patrum Nicænorum Concilium minuere intendunt. Quapropter non solùm hoc dicimus istos sequendos non esse, verùm etiam cum hæreticis & Schismaticis Dogmatibus condemnandos, quemadmodum antea in Sardicensi Concilio ab Episcopis factum est.* Agit pro Sancto Joanne Chrysostomo, quem Theophili Patriarchæ Alexandrini factio ex Antiochenis Canonibus damnaverat. Docet varia: Canones istos dissonare à Nicænis, esse ab hæreticis authoribus, hæreticorum Inventa, Decreta nefaria, contraria Nicæno Concilio, ipsum imminuentia, Hæretica & Schismatica Dogmata, damnanda ab omnibus, etiam pridem damnata à Sardicensi Synodo. Adeò absunt isti Canones, ut exponant Nicænos. Quod ipsos studeant evertere, etiam Julius Pontifex altissimè clamavit in litteris ad ipsorum conditricem Antiochenam Synodum. Quod nempè Patriarchales, & quasdam etiam alias Orientalium Synodos sanxissent esse supremas, atque ita avertissent Romanas appellationes, quas Nicæna Synodus confirmaverat, ac redegerat in Scriptum.

Hoc ipsum testatur Palladius Helenopolitanus Episcopus in Dialogo cum Theodoro, Romanæ Ecclesiæ Diacono, de Actis laudati Joannis. Affirmat datum de ipso judicium fuisse indiscretum atque nequissimum, & ejus scopum fuisse, *ut locus purgandi se Joanni nullus omninò daretur, vigore scilicet Canonum eorum, quos Theophilus miserat, à quadraginta Arii complicibus editos.* Adducit Antiochenum Canonem, ac pergit: *Et ista quidem regula, ut nequam, & à nequissimis edita, in Sardicensi Concilio eliminata est, quando Julius Athanasium & Marcellum admisit ad communionem. Quorum gratia etiam Canon ille fuerat editus.* Nempe ad evertendam, quam Julius fecerat, Athanasii ac Marcelli appellantium reparationem, & evertendam Sedis Apostolicæ circa ista authoritatem. Et tamen istos Canones postmodò admisit Chalcedonensis Synodus, ac universa Ecclesia. Nempè dolosi sunt, & ambidextri ad bonum & malum. Ecclesia ipsos admisit sub hac salutari clausula: *Sine præjudicio Romanæ Ecclesiæ, cui in omnibus causis debet custodiri reverentia.* D. Petrus de Marca ipsis utitur in sensu Eusebiano, atque ita longissimè saltat extra limites veritatis.

Affirmat inter Antiochenos Canones esse aliquam contradictionis speciem, & pergit: *Conciliatio horum Canonum pendet, ut ego quidem existimo, à praxi illarum tempestatum, quæ Interpretibus Græcis atque etiam Latinis ignota fuit. Ea autem versabatur in authoritate, quam Imperatores possidebant, concedendi Rescripta pro revisione supremorum Judiciorum, sive illa civilia essent, sive Ecclesiastica. Nam Edicta Præfectorum Prætorio obnoxia non erant appellationi, sed revisioni tantum, si eam is, qui causa ceciderat, fieri peteret libello in eam rem oblato Imperatori.* Demonstrat hæc ex Romanis legibus, atque prosequitur: *Implorabantur etiam Rescripta Principum adversùs suprema Synodorum Judicia. Cui consuetudini temperamentum adhibet Canon duodecimus Antiochenus, ut his quidem omnis spes restitutionis adimatur, qui postquam damnati fuerint, preces Imperatori obtulerint, ut ejus authoritate restituantur; eorum verò causa per revisionem retractetur, qui ab Imperatore obtinuerint, ut novum Concilium habeatur, ad quod major Episcoporum numerus accedat.*

Respondeo Dominum Archi-Episcopum hærere in petitione principii. Demonstrandum ipsi est, quod Provincialium Synodorum judicia olim non fuerint obnoxia appellationibus. Certè hac in re perperam comparantur cum Judiciis Præfectorum Prætorio. Nec enim Metropolitæ, sed soli Patriarchæ habent istum in Ecclesia locum, quem Prætoriorum Præfecti habent in Republica. Unde Imperator Justinianus horum Judiciis ac sententiis non Metropolitarum, sed solorum Pa-

Patriarcharum Judicia ac sententias æquiparat. Et quidem sub hac semper salutari clausula: *Sine præjudicio Romanæ Ecclesiæ*. Proinde Divalium Rescriptorum & sacrarum delegationum postulatio non ex suprema Provincialium Synodorum authoritate, sed ex desperata Donatistarum audacia ducit originem. Primi Donatistæ talia postularunt à Magno Constantino: Et sua audacia optimum Principem, adhuc Juvenem & Catechumenum, gravissimè scandalizarunt. Malum invaluit sub Constantio. Per Eusebianos. Nec mirum: Etenim scelerata Factio per laceratam in Philippo-Politano Conventu Catholicæ Ecclesiæ Monarchiam vidit esse solutam etiam Ecclesiæ unitatem, ideòque ad ipsam quovis modo resarciendam garrivit Constantium esse Episcopum Episcoporum. Ita disertè testatur Lucifer Calaritanus Episcopus in libro de Filio Dei. Et sanè sine unitate Capitis esse non potest unitas corporis. Hinc facinorosa Factio Papalem Prærogativam transcripsit in Imperatorem. Ex hoc fonte etiam Antiocheni, qui primi permiserunt ista refugia, Canones emanarunt. Hinc tandem evenit, quod ad quintum suum librum præfatur Socrates: *Passim in historia Imperatorum mentionem propterea fecimus, quod ex illo tempore, quo Christiani esse cœperunt, Ecclesiæ negotia ex ipsorum nutu pendere visa sunt, atque adeò maxima Concilia de eorundem sententia & convocata sunt, & adhuc convocantur*.

Eadem via invaluerunt sacræ delegationes. Etiam adversùm Provinciales Synodos. Verùm hæ nequaquam inde probantur esse supremæ aut inappellabiles. Ista nempe Divalia Rescripta debebant observare & exequi sacros Canones: Alioquin erant violenta in Ecclesiæ dignitatem injuria. Hinc Imperator Constantinus Donatistarum litibus, non Gallicanos, quos illi postulabant, Episcopos dedit Judices, sed Pontificem Romanum. Et Theophilus Alexandriæ Patriarcha ad Sanctum Joannem Chrysostomum, cui Imperator Arcadius criminalem ejus causam delegaverat, scripsit: *Arbitror te non ignorare, quid præcipiant Nicæni Concilii Canones, sancientes Episcopum non judicare causas citra suos terminos. Si autem ignoras, disce. Et libellos contra me suscipere desinas. Nam etsi judicari me opus sit, ab Ægyptiis magis, quàm à te id fieri oportet, qui septuaginta quinque dierum itinere à nobis separatus es*. Affirmat Divalem Delegationem sexto, per secundum Constantinopolitanum confirmato ac exposito, Canoni repugnare, ideòque nullius esse ponderis. Et Sanctus Joannes intercessionem agnovit justam, atque admisit. Ea de re postmodò scripsit ad Papam Innocentium: *Piissimus Imperator jussit, quæ contra Theophilum dicerentur, audire. Verùm nos, Patrum Decreta veriti, nequaquam acquievimus, sed vehementer obstitimus*. Utique ipsi Principi, volenti suum Rescriptum mitti in executionem. Eadem exceptione usus est ipse Joannes contra Synodum in hortis Ruffinianis: Dixit Thraciæ Episcopos non posse judicari ab Ægyptiis. Et Domnus Patriarcha Antiochenus contra sacram delegationem, qua Imperator Theodosius Ibæ Edesseni Archi-Episcopi causam commiserat alterius Provinciæ Episcopis, potenter intercessit, clamans ipsam debuisse devolvi ad suum tribunal, ideòque talem delegationem esse contemptum sui Apostolici Throni. Videatur epistola Theodoreti, & decima actio Concilii Chalcedonensis. Adversùm tales Delegationes frequenter ac potenter intercessit Magnus Papa Gregorius, constanter asseverans sacros Canones à Principe debere diligi, ideòque illis adversas Jussiones, utpote per obreptionem extortas, nullius esse vigoris aut reverentiæ. Proinde sacræ Delegationes, quoniam non ad aliam Provinciam, nec ad alium Patriarcham, sed ad proprium Exarchum debent dirigi, lucidè demonstrant Provincialium Synodorum Judicia esse omninò appellabilia.

Dominus Archi-Episcopus pro suis Commentis adducit etiam Imperatoris Gratiani Legem, postmodò innovatam & extensam ab Imperatoribus Arcadio ac Honorio: *Quicumque residentibus Sacerdotibus fuerit Episcopali loco detrusus & nomine, si aliquid contra sententiam, vel contra quietem moliri fuerit deprehensus, rursusque Sacerdotium petere, à quo videtur exclusus procul ab ea Urbe, quam infecit indignus, secundùm Legem divæ memoriæ Gratiani centum millibus vitam agat*. Et infra: *Sit hujusmodi personis tenore præsentis Legis inlicitum sacra nostra adire Secreta, & impetrare Rescripta. Omnia dejectis per culpam Sacerdotio personis, quæ impetrata sunt infecta permaneant*. Dominus Archi-Episcopus commentatur: *Præter ea argumenta validum quoque testimonium ad probandam veterem illam Principum authoritatem sumi potest ex Lege, quæ probibuit, ne deinceps hic mos usurparetur*. Et infra: *Lex damnatis Episcopis disertè inhibet, ne ad Principes accedant nevè Rescripta impetrent, quæ nulla esse pronunciat, si eorum Episcoporum damnatio peracta sit justam ob causam*. Censet damnatos Synodaliter Episcopos longè fortiùs arceri à Romana Appellatione.

Respondeo Romanas appellationes à neutra lege everti, sisti, lædi, aut circumscribi. Etenim Gratiani Lex sancit adversum solos ab Ursicino Antipapa seductos aut consecratos, & ob schisma à Sancto Damaso Pontifice Synodaliter damnatos Episcopos, Parmensem præsertim ac Puteolanum, qui etiam post relegatum in Gallias, ac intra Agrippinensis Coloniæ muros circumscriptum suum Idolum non cessabant fovere factionem, rebellare Damaso, suas Cathedras per violentiam retinere, suas civitates agitare sursum deorsum, vilem plebem circumscribere, atque ipsius incondito impetu Ecclesiam & Rempublicam arietare. Et quo fucum haberent, per technas obrepebant in sacra Rescripta, quibus Princeps eorum causam alteri Synodo delegabat retractandam. Et reverà obrepebant. Etenim & Romanæ Cathedræ Privilegia diligens, & istorum Schismaticorum technas non ignorans Gratianus suis sacris litteris passim adjungebat hanc clausulam: *Si Judicio Sacerdotum in Urbe Roma sit depositus, nec vocem quidem in Judicio proferre debet*. Nihilominus fraus quandoque prævalebat, & suffurabatur Rescriptum sine istiusmodi exceptione. Et dolosi Turbines, à prava retracti conscientia, non ad suæ causæ retractatricem accedebant

debant Synodum, sed ad amissas redeuntes Cathedras, quasi reparatos per Principem Episcopos ostentabant se, turbasque innovabant atque augebant. Et audacia transibat in exemplum etiam damnatis per alias Synodos Episcopis.

Audiamus Synodi preces: *Quoniam, licet jam dudum vestræ Clementiæ Judicio relegatus Ursicinus per eos, quos illicitè sacrilegus ordinavit, vilissimum quemque, occultè licet, sollicitare conatur. Eoque exemplo nonnulli Episcopi, qui malè Ecclesiis incubant, usu temeritatis suæ, & profani conspiratione contemptus, ne acquiescant Romani Sacerdotis Judicio, lacessunt. Ita ut etiam, qui se intelligunt pro meritorum suorum ratione damnandos, vel damnatos esse viderunt, redempta vulgi multitudine, Judices suos terrore mortis exagitent, contemptisque Cognitoribus vel fugatis, illicitum obtineant Sacerdotium. Idcircò Statuti Imperialis non novitatem, sed firmitudinem postulamus. Indignum quippè est, ut conventus quisque, adhibita manu, eò sit munitior, quò flagitiosior fuerit. Sicut Parmensis Episcopus, dejectus Judicio nostro, Ecclesiam tamen retinet impudenter. Damnatus æquè Florentius Puteolanus, postea quàm dejectus est, cum aures Tranquillitatis vestræ inquietasset, atque hujusmodi Rescriptum meruisset, ut si Judicio Sacerdotum in Urbe Roma fuisset depositus, ne vocem quidem in Judiciis proferre deberet, post sextum annum repsit ad civitatem, tenuit Ecclesiam, multas in Oppido Puteolano, de quo dejectus fuerat, seditiones insolentia concitavit.* Eadem exempla suæ Legi inseruit Imperator Gratianus, atque adjunxit: *Et Florentius Puteolanus post damnationem, quam recto Judicio convictus accepit, mansuetudinem nostram inquietare conatus, dignum tulit in progressione Responsum. Post quintum decimum annum, Ecclesiam, de qua extrusus fuerat, rursus contaminare conatur: Congressiones illicitas facere molitur, egentemque consilii multitudinem perditi animi persuasione depravat. Nostrorum videlicet Judicum socordia fretus, qui privatæ gratiæ Imperialia Præcepta condonant: Et Religionem, quam nos jure veneramur, quam fortasse ipsi negligunt, inquietari patienter accipiunt.* Pretio aut perfidia corrupti Romano Pontifici non præbebant Regii Brachii auxilium. Adversum hos igitur, quos ipse Pontifex Synodaliter damnarat, Episcopos, & adversum ipsorum turbulentias Romana Ecclesia postulavit auxilium, & Gratianus Imperator dedit. Nequaquam iniquè damnatis per suas Synodos Episcopis Romanæ appellationis asylum, sed justè per solam Romanam Ecclesiam dejectis clausit portas turbulentiæ. Ad preces Sancti Damasi, Sancti Ambrosii, totiusque Romanæ Synodi.

Istam Legem singulariter dilexit, & ad se extendi ambivit Africana Ecclesia. Hinc inter varia, quæ Aurelius Primas pro reparando Ecclesiæ suæ statu postulanda duxit à Principe, fuit & hoc: *Et illud petendum, ut statuere dignentur, ut si quis cujuslibet honoris Clericus Judicio Episcoporum quocumque crimine fuerit damnatus, non liceat eum sive ab Ecclesiis, quibus præfuit, sive à quolibet homine defensari, interposita pœna damni, pecuniæ, atque honoris, quo nec ætatem, nec sexum excusandum esse præcipiant.* Accessisse possint & preces aliarum Ecclesiarum. Hinc ergò Arcadius & Honorius ad Adrianum Prætorio Præfectum scripserunt: *Suggerentibus Episcopis didicimus quosdam Sacerdotes Christianæ Legis, quorum delicta Cœtu Episcopali & deprehensa fuerint, & eorum sententia vindicata, in sinu earum Urbium, in quibus talia commissa sunt, permanere, & quærere, turbas populi convocare, turbatores quietis existere, tumultus popularis authores, innocentes se post judicium dicere, plebem colligere, & velut adhuc Episcopos salutari, Comitatum sacrum petere, mereri mendaciis Oracula & furtiva Rescripta.* Adversùm istiusmodi turbines innovarunt & extenderunt laudatam Legem Imperatoris Gratiani. Primus qui Romanas damnatorum Episcoporum Appellationes prætendit everti per istas Leges, fuit Hincmarus Rhemensis. Erubuit è proprio ore talia nugamenta proferre: Hinc ipsa adversùs Romanam Hincmari Laudunensis Appellationem scripsit ad Adrianum secundum è Duziacensi Synodo per manum Regis Caroli Calvi. Et addidit fœdum errorem. Gratiani Legem dixit emanasse ad præfatas preces Afrorum.

Quod ista Lex Romanas Appellationes auferat, est cantanda pueris fabula. Hinc Theodoretus, Cyrensis Episcopus, qui circumscripto intra suam civitatem exilio clausus per Imperatorem Theodosium, & per Ephesinum Latrocinium degradatus, appellaverat ad Sanctum Leonem Pontificem, nec permittebatur accedere, scripsit ad Anatolium Patritium: *Magnitudinem tuam obtestor, hanc à Victore Augusto gratiam petat, ut in Occidentem veniam, ibique à Deo charissimis sanctissimisque Episcopis judicer, ac si vel minimum à fidei regula deflectere videar, in medium maris profundum dejiciar. Quod si his vestris precibus non cedat, habitare me saltem jubeat in monasterio nostro, quod quidem à Cyrensi civitate abest millibus centum & viginti. Horum, si fieri potest, priùs illud; sin minùs, alterum certè Magnitudinis vestræ opera concedi mihi postulo.* Affirmat aut sibi permittendam Romanæ Appellationis prosecutionem, aut certè tractandum juxta Legem Gratiani. Si nempe censeretur frivolè provocasse. Et hinc Imperator Martianus ipsi permisit istam prosecutionem. Ejusdem mentis olim fuit Gallicana Ecclesia. Etenim Cæsarius Contumeliosum Episcopum, cujus damnatoria sententia jam transierat in rem judicatam, ideòque & erat detrusus in Monasterium, mox ut reclamare cœpit, & appellare ad Agapetum Pontificem, extraxit è Monasterio, & redire permisit ad Episcopalem honorem. Eadem est ratio sacrarum Delegationum. Quod ipsas nec Gratianus, nec Arcadius, aut Honorius per suas Leges aboleverint aut abolere voluerint, est nimis manifestum. Etenim & Ephesinæ & Chalcedonensis Synodi Acta, Theodosianus Codex, aliaque antiqua & Ecclesiæ & Imperii Monimenta abundant sacris Delegationibus. Proinde præfati Principes aboleverunt solos iniquos adversùs Justitiam & publicam pacem justè damnatorum Episcoporum recursus. Quæ omnia tandem agnoscit ipse etiam Dominus Archi-Episcopus. Etenim adjungit: *Si damnatio peracta sit ob justam causam.*

Epist. 119.

CA-

CAPUT XXIV.

Discutiuntur exempla adducta per Dominum Petrum de Marca.

Dominus Archi-Episcopus affirmat sua Commenta confirmari plurimis exemplis. Hoc est primum: *Primum itaque exemplum petitur à Concilio Sardicensi, quod de Judiciis à Synodis Tyria, Antiochena, & Constantinopolitana adversùs Athanasium Episcopum Alexandrinum, & Marcellum Ancyranum latis cognovit permissu Imperatorum Constantii & Constantis, qui eorum causam retractari concesserant. Ingenuè id fatetur ipsa Synodus in epistola Synodica ad Julium Papam scripta*: Tria fuerunt quæ tractanda erant. Nam & ipsi Religiosissimi Imperatores permiserunt, ut de integro universa discussa disputarentur. *Eo Imperatorum permissu se Synodus Sardicensis tuebatur adversùs Orientalium conquestionem, qui ajebant judicia à suis Prædecessoribus fato functis facta non posse retractari.* Non erat fas eorum, qui jam cum Deo sunt, sententiam refricare, *ut inquiunt Orientales in sua Synodica epistola. Ex ea porrò epistola colligi potest usus, qui tum apud Episcopos invaluerat, auxilium Principum implorandi adversùs Judicia Episcoporum. Nam cum Occidentalibus obtulissent consensuros se,* ut ex utroque Concilio *Legati in Ægyptum mittantur ad noscenda Athanasii crimina, eam conditionem addunt, consentire se damnationi suæ, si calumniam ei impactam fuisse constiterit, ac præterea, ut ipsis præcludatur omnis via implorandi præsidium Imperatorum, aut Concilii, aut etiam cujuspiam Episcopi.*

Respondeo hæc omnia non spectare ad præsentem controversiam, ac insuper scatere erroribus atque excessibus. Etenim nos hìc quærimus de Provincialium Synodorum authoritate, an suprema sit, quæ nec per Romanam Appellationem possit concuti: At verò Tyria, Antiochena, & Constantinopolitana Synodi fuerunt Patriarchales, ideòque alterius formæ & fori. Et tamen etiam ipsæ fuerunt per Romanam Appellationem concussæ. Fuerunt primò per Julium Pontificem succisæ & circumscriptæ, ac tandem per Sardicensem Synodum circumductæ ac exsufflatæ. Idque secundùm Apostolicos Canones, atque Nicænos. Proinde Apostolica Sedes eandem longè potiori Jure potestatem habet in Judicia Provincialium Synodorum. Quod error, qui Provincialium Synodorum in degradatos Episcopos aut Clericos judicia affirmat suprema ac inappellabilia, sit quinto Nicæno Canoni injuriosissimus, ac Eusebiano, itemque Photiano Schismate pejor, licet cunctis exploratum sit, expedit paucis ostendi. Utriusque igitur Schismatis pertinax Sectator Theodorus Balsamon, ac in ipso Antiochenus Patriarcha Sardicenses Canones exponens scribit ad tertium: *Quæ autem de Papa definita sunt, eadem de Patriarcha Constantinopolitano sunt intelligenda, quod is à diversis Canonibus similiter ac Papa sit in omnibus honoratus.* Ex sui Schismatis regula censet Romanum Pontificem & Constantinopolitanum Patriarcham esse pares ac æquales, ideoque ad utrumque pariformiter à cunctis eorum subditis, Episcopis, Clericis ac Laicis, adversùm Synodales Provinciarum sententias posse provocari. Eadem repetit in Scholio ad quintum Canonem: *Quia in prioribus Canonibus diximus non esse, quæ de Papa constituta sunt, specialia ejus & solius Privilegia, ut necessè habeat quivis condemnatus Episcopus ad Sedem Romanam accedere, sed etiam apud Sedem Constantinopolitanam exaudiri, eadem quoque rursùm dicimus.* Eodem modo Sardicenses Canones exponit Joannes Zonaras: *Hujus Sardicensis Canonis Decreto summi Sacerdotes antiquæ Romæ in quacumque causa ab Episcopis provocationem ad ipsos dari jactant, ac eundem in prima Nicæna Œcumenica Synodo conditum fuisse falsò affirmant. Quod quidem cum in Synodo Carthaginensi propositum fuisset, minimè cum veritate consentire probatum est. Neque igitur hic Canon à Nicæna Synodo editus fuit, neque ad ipsum Romanum Pontificem provocationes ab omnibus Episcopis, sed ab iis tantummodò, qui eidem subjecti erant, dari oportere decernit. Romanæ autem Ecclesiæ ditioni eo tempore omnes ferè Occidentis Ecclesiæ subjiciebantur: Macedoniæ nimirùm, Thessaliæ, Illyrici, Græciæ, Peloponnesi, & ejus quæ Epirus dicitur, quæ postea in Constantinopolitani jura transierunt.* Affirmat plura. Primò, quod Romani Pontifices prætendant sibi per Sardicenses Canones adscribere appellationes omnium sub cœlo Ecclesiarum. Secundò, quod ipsos dicant esse Nicænos. Tertiò, quod utrumque sit falsum. Quartò, quod posterioris falsitas pateat ex illis, quæ Zozimus Pontifex olim egit cum Africana Ecclesia. Et in his quatuor convenit cum modernis Novatoribus. Quintò affirmat, quod Sardicensis Synodus omnes & solas Romani Patriarchatus appellationes attribuat Romanis Pontificibus. Hoc libens profitetur. Et adjungit Romanum Patriarchatum fuisse tunc vastissimum: Nempe ante rapinas ac violentias Imperatoris Leonis Isauri. Eandem veritatem in Alphabetico Syntagmate profitetur Mattheus Blastares. Et omnes alii Sectatores istius schismatis. O lamentabilem miseriam nostrorum temporum! Per talia testimonia compellimur in Orthodoxis Doctoribus frænare vocum novitates.

Primus porrò error est, quod Sardicensis Synodus Orientalium Synodorum, ac appellantium Episcoporum causam retractaverit ex delegatione Principum. Etenim ipsa Synodus diserte scribit se ex solo Principum permissu egisse, non ex ipsorum delegatione aut jussione. Generalis Synodus est, non solius Ecclesiæ, sed etiam totius Reipublicæ commotio: Hinc sine isto permissu fieri nunquam potuit. Præsertim istis temporibus, quibus, ut Sanctus Optatus Milevitanus ait, non Imperium in Ecclesia, sed Ecclesia erat in Imperio. Pontifex Synodum concipiebat, ejus causas exponebat Principi, ipsius postulabat permissum, ipsoque obtento indicebat Synodum. Ita factum Sardicensi Synodo, palam scribit Sanctus Athanasius in epistola ad suos Monachos: *Romæ congregati Episcopi propè quinquaginta, Eusebianos, ut suspectos ac timentes se sistere,*

non

non receperunt, & quæ ab ipsis scripta essent, pro vanis habuerunt; nos autem receperunt, nostramque communionem sunt amplexi. Interim cum ista fierent, simul & de Synodo Romana Constans Imperator, & quid Alexandriæ, & per universum Mundum contra Catholicos gereretur, rescivit. Missæ sunt igitur litteræ à Constante ad Fratrem suum Constantium, ibique de amborum sententia placuit ut Synodus Sardicensis celebraretur, & de rebus actis cognitio fieret, ne ulterius injuriosè habiti injuriis afficerentur, vel injuriosi ulteriùs pergerent injuriam facere. Julius suæ, in qua appellantem Athanasium revestiverat, & ad quam Eusebiani, retractatorium, ac definitivum Judicium audituri, comparere contumaciter noluerant, Synodi Acta exposuit, suggessit necessariam totius Ecclesiæ Synodum, & ad ipsam postulavit compelli Eusebianos. Constans permisit, & Fratrem Constantium compulit ad Eusebianos isthic exhibendos. Utique audituros præfatum judicium; spectans ad solam authoritatem Julii. Porrò Venerabilis Hosius in litteris ad Imperatorem Constantium laudat Imperatorem Constantem, quod Ecclesiasticis Episcoporum Judiciis nunquàm fecerit vim, immò nec se miscuerit: Omnia permisit Episcopis & sacris Canonibus. Præsertim Episcopo Romano. Et hinc Sardicensem Synodum voluit fieri intra suum Imperium. Quod ei Constans nullatenus se interposuerit, affirmat Athanasius in secunda Apologia: *Nos igitur, plurimis convenientibus Sardicam, eos qui cum Eusebio communicaverant, in Judicium provocavimus. Illi verò, quibus in oculis erant sua Delicta, conspectis ibi suis Accusatoribus, magnoperè judicium exhorruerunt. Cum enim omnes se ritè ac legitimè sisterent Eusebiani secum Comites Musonianum, Æsychium, & Castrisium adduxere, ut pro sua consuetudine illorum potestate, quidquid animo libuisset, perficerent. Ibi tum sine Comitibus Concilium ageretur, neque ullus miles intervenirei, isti à suis conscientiis ingentem animi consternationem acceperunt. Siquidem non eo modo, quo volebant, de ipsis fiebant judicia, sed ut veritatis ratio requirebat.* Istud ipsum repetit in epistola ad suos Monachos, & adjungit Sardicæ omnia fuisse peracta *secundum morem Ecclesiasticum*. Proindè non ex Delegatione Principum, sed ex authoritate Julii Pontificis.

Secundus error est, quod Sardicensis Synodus eo Principum permissu fuerit se tuita adversùs conquestionem Orientalium. Etenim longè aliud de generalibus, immò & de inferioribus Ecclesiæ Synodis docet Sanctus Martyr & Abbas Maximus. Theodosio Cæsaræensi apud Bithynos Episcopo, Lateranensem Sancti Martini Pontificis, quod sine Augusta jussione facta esset, contra Monothelitas Synodum spernenti, in habita cum ipso collatione respondit: *Si Synodos, quæ factæ sunt, jussiones Imperatorum firmant, & non pia fides, recipe Synodos, quæ contra Homousion factæ sunt. Nam jussione Principum sunt patratæ. Primam videlicet in Tyro, secundam in Antiochia, tertiam in Seleucia, quartam in Constantinopoli sub Eudoxio Ariano, quintam in Nicæa Thraciæ, sextam in Syrmio, & post hæc multò post septimam in Ephesio, cui Dioscorus præsedit. Omnes enim has Imperatorum jussio aggregavit. Attamen omnes damnatæ sunt propter impietatem infidelium Dogmatum ab eis confirmatorum. Quare autem non abjicitis eam, quæ deposuit Paulum Samosatenum sub Sanctis ac Beatis Dionysio Papa Romano, & Dionysio Alexandrino, atque Gregorio miraculorum Patratore, qui eidem præfuit Synodo, quoniam non est jussione facta Imperatoris? Quis præterea Canon promulgat illas solas approbandas Synodos, quæ Imperatoris jussione sunt congregatæ? Verùm etsi omninò jussione Imperatoris congregatis, illas novit Sanctas & probabiles Synodos pius Ecclesiæ Canon, quas rectitudo Dogmatum approbavit. Sed & his, quemadmodum novit Dominus meus, & alios docet, fieri Synodos in omni Provincia per singulos annos regula sancit, jussionis Imperialis nullam memoriam faciens, ad tuitionem salutaris fidei nostræ, & correctionem omnium capitulorum, quæ Divinæ non conveniunt Ecclesiæ Legi.* Et convictus Theodosius reposuit: *Ita est, ut asseris. Dogmatum quippe rectitudo Synodos firmat.* Ambo profitentur, quod Principis jussio aut permissio non spectent ad Synodi substantiam, & tam abesse possint, quàm adesse. Sola rectæ fidei custodia, & sacrorum Canonum observantia tuentur ac firmant Synodales Actus. Et juxta hosce Canones primum locum tenet authoritas Romani Pontificis, cujus est Synodo præsidere. In hujus nomen formantur Synodalia Judicia. Et hoc non paucis sæculis: Ita enim fecit Chalcedonensis Synodus. Sardicensi Synodo Augusta jussio adhibita dumtaxat fuit ad sistendos contumaces Eusebianos. Eam invocavit Julius tamquam Regii brachii auxilium. Proinde sola ejusdem Julii authoritas fuit Synodi tuitio atque directio.

Tertius error est, quod Orientales Episcopi dixerint sua Judicia non posse retractari. Et quod istud rectè probetur ex adducta ipsorum epistola. Quod item ex ista epistola rectè colligetur usus, qui tunc apud Episcopos invaluerat. Nempe usus recurrendi ad Principem, & ab ipso postulandi retractatorium Judicium. Respondeo errorem hunc esse enormem atque intolerabilem. Etenim ista epistola est sceleratissima Eusebianæ Factionis in Philippo-Politano Conventiculo futela, qua nequaquam tota Orientalis Ecclesia, sed sola facinorosissima Eusebii Nicomediensis Episcopi conjuratio tentavit Monarchicam Catholicæ Ecclesiæ unitatem lacerare, Apostolicæ Sedis Principatum destruere, Romanas appellationes de Dimaium destruere, Romanas appellationes de Dimaium destruere, damnare Julii viræ legis prævaricatu accusare, damnare Julii Pontificis Acta circa Athanasii ac aliorum Episcoporum revestitionem, & ipsum tamquam Divini Juris transgressorem excommunicare. Qua in re Petrus de Marca patrat excessus varios. Primò, sceleratissimum paucorum Eusebianorum facinus transcribit in totam Orientalem Ecclesiam. Secundò, ex istius sceleratissimæ epistolæ authoritate invadit Romanas appellationes. Tertiò, ex ejus testimonio affirmat nos doceri usum totius Orientis. Quartò, istius epistolæ iniquitatem transcendit atque excedit. Etenim epistola solas Patriarchales, ille autem Provinciales etiam Synodos affirmat esse supremas atque inappellabiles. Quæ omnia an quadrent in Orthodoxum

Ar-

Archi-Episcopum, permitto aliis definiendum.

Dominus Archi-Episcopus tradit & secundum exemplum: *Secundum exemplum exstat apud Epiphanium. Scribit enim Photinum à Synodo Sardicensi damnatum, velut novæ hæresios authorem, Constantii Imperatoris authoritatem imploraſſe, ut cauſam ſuam retractari obtineret, & ut oſtenderet iniquo ſe Judicio fuiſſe depoſitum. Conſtantius itaque octo Comites, id eſt, Conſiliarios ſuos delegavit, qui unà cum Concilio Orientalium in Urbe Syrmienſi cauſam ejus judicarent, ſuſcepta à Baſilio Epiſcopo Ancyrano cura convincendi impietatem ac hæreticas propoſitiones Photini.* Reſpondeo etiam hoc exemplum eſſe extra chorum. Etenim Sardicenſis Synodus fuit Œcumenica, ideoque ejus Judicium fuit omninò ſupremum, ac penitùs inappellabile: At verò nos hic agimus de Provinciarum Synodis. Harum ſupremam authoritatem ignoramus hactenùs, & doceri cupimus per authentica exempla aut teſtimonia, Porrò ille ad Conſtantium recurſus fuit dignus Hæreſiarcha Photino. Fuit ſimilis illi, quo Martinus Lutherus ad Ducem Saxoniæ, aut Joannes Calvinus contra Tridentinum Concilium recurreret ad Regem Angliæ. Etiam iſta Delegatio fuit Conſtantio digna. Etenim ille nihil magis habuit in voto, quàm Sardicenſem Synodum evertere. Et Syrmienſis Synodus fuit una iſtarum, de quibus in epiſtola ad ſuos Monachos Sanctus Athanaſius: *Quis videns Conſtantium in decernendo Principem ſe facere Epiſcoporum, & præſidere Judiciis Eccleſiaſticis, non meritò dicat illum eſſe ipſam abominationem deſolationis, quæ à Daniele prædicta eſt?* Dum in Sardicenſi Synodo credebatur quid corrigendum, ejus retractatio fuerat à Julio poſtulanda, non à Conſtantio. Retractatorium Judicium primi Donatiſtæ poſtularunt à Laico Principe. Quæ poſtulatio circa generalem Synodum eſt intolerabilis. Hac de re videatur epiſtola Sancti Leonis Pontificis ad Leonem Imperatorem.

CAPUT XXV.

Diſcutiuntur alia exempla, adducta per Dominum Petrum de Marca.

TErtium exemplum eſt Cyrillus Hieroſolymæ Epiſcopus. Dominus Archi-Epiſcopus affirmat ipſum eſſe lucidiſſimum, atque exponit: *Cyrillus fuerat depoſitus ab Acacio Cæſareæ Epiſcopo, Metropolitano ſuo, in Synodo Provinciæ Palæſtinæ, à qua provocavit ad majus Concilium, oblato Judicibus libello appellationis. Annotat Socrates primum omnium Cyrillum contra conſuetudinem & Canonem Eccleſiaſticum appellationem uſurpaſſe ad eum morem, qui in foro obtinet.* Audiendus eſt totus Socratis contextus, agens de Actis Seleucienſis Concilii: L.2.C.32. *Acaciana Factio ad Concilium accedere recuſavit. Qui autem alterius erant partis, in Eccleſiam convenientes accerſunt Acacium cum ſuis, quò de Cyrillo Hieroſolymorum Epiſcopo decideretur. Hoc loco intelligamus oportet Cyrillum jam antea accuſatum fuiſſe, & ab Epiſcopatu ſubmotum. Qui ſimul atque de gradu eſſet dejectus, appellationis libello ad eos, qui eum dejecerant, miſſo, ad majores Judices provocavit. Cui quidem appellationi Conſtantius Imperator ſuffragatus eſt. Atque à Cyrillo ſolo & primo, perinde ac ſi res apud Laicos Judices ageretur, contra Canonis Eccleſiaſtici conſuetudinem provocatum eſt. Tandem Seleuciam, ut de eo Judicium fieret, adveniunt. Et ob eam cauſam Epiſcopi Acacium cum ſuis accerſivere. At ubi ſæpiùs accerſiti non venerunt, illum ipſum Acacium abdicant.* Et Cyrillum reſtituerunt. Dominus Petrus de Marca commentatur: *Unde colligere poſſumus nondum receptam ea ætate fuiſſe appellationem à minori Synodo ad majorem, neque à Provinciali ad Patriarchalem. Nam Concilium Antiochenum non tribuebat facultatem appellandi ab una Synodo ad aliam. Unica ei mens fuit præſcribere, quandonam depoſito Epiſcopo liceret Principis Reſcriptum ad majus Concilium impetrare ad obtinendam reviſionem, quæ primos Judices non vetabat ſecundo Judicio intereſſe. Nihilominùs Cyrillus ſimpliciter appellavit ad majus Concilium, appellationemque ſuam primis Judicibus denunciavit, cum mos poſtulare videretur, ut Reſcriptum Principis impetraret.* Elucidat per Pariſienſis Parlamenti & Cancellariæ morem, atque proſequitur: *At Cyrillus ultra progreſſus eſt. Nam præter innovationem ab eo introductam Reſcriptum quoque Conſtantii obtinuit ſecundùm morem, quo cauſa eadem retractari juſſa eſt in Concilio Seleucienſi, cujus authoritate reſtitutus eſt Cyrillus.*

Reſpondeo Dominum Archi-Epiſcopum variè labi. Primus error eſt, quod dicat Cyrillum non ad ſuperiorem provocaſſe Synodum, ſed ad numeroſiorem. Etenim rerum ad Antiochenum Patriarchatum ſpectantium peritiſſimus Theodoretus ſcribit in Eccleſiaſtica Hiſtoria: *Acacius abdicavit Cyrillum, ac Hieroſolymis expulit. Cyrillus autem proficiſcitur Antiochiam, quam Paſtore orbatam reperit. Inde Tharſum petens, cum Sylvano Eccleſiæ illius Antiſtite ætatem degit. Quare rem ut accepit Acacius, litteras dedit ad Sylvanum, cumque de Cyrilli abdicatione certiorem fecit. At Sylvanus à miniſterio Eccleſiaſtico illum minimè prohibuit. Ubi Epiſcopi convenerunt Seleuciam, Cyrillus cum Sylvano fit Concilii Particeps.* Palam affirmat Cyrillum non ad numeroſiorem Synodum, ſed provocaſſe & acceſſiſſe ad ſuum Patriarcham Antiochenum. Et quia vacabat vidua Sedes, inſtitui nequiit retractatorium Judicium. Hinc novum Patriarcham exſpectans, acceſſit Tharſum, Metropolim Ciliciæ, quò potentis Metropolitæ patrocinio contra Acacii violentias muniretur. Et Sylvanus officio non defuit. Quidquid enim Apoſtolicum Canonem, qui unius Epiſcopi damnatum vetat admitti ab alio, Acacius inclamaret, ille Cyrillum non ſecluſit ab Epiſcopali communione, nec prohibuit à ſacro Miniſterio. Et ejus Judicium ac factum comprobavit Seleucienſis Synodus. Etenim utrumque admiſit ad Synodalem conſeſſum atque ſuffragium. Tractavit ut Canonicos Epiſcopos: Utique propter appellationem, juxta Canones Sardicenſes. Nempe iſthic erant non ſoli Antiochenorum Canonum,

L.2.C.27.

num, & Philippo-Politanæ audaciæ authores Episcopi, sed plurimi etiam Catholici, qui Sardicensem Synodum probabant & admittebant. Seleuciensis Synodus Acacium cum suis, non uti Conjudicem, sed uti futurum reum evocavit ad reddendas rationes sui Judicii. Et contumacem degradavit. Quæ omnia quis non videt facta fuisse juxta Canones Sardicenses? Quare & Socrates per majores Judices omninò intellexit superiores.

Secundus error est, quod Seleuciensis Concilii tempore necdum esset appellatio à Provinciæ Synodo ad Patriarchalem. Etenim contrarium lucet ex jam exposita appellatione Cyrilli. Et viginti circiter post annis habita Constantinopolitana Synodus sanxit: *Si qui dicunt se habere aliquas adversùs Episcopum criminationes, eas jubet sancta Synodus primùm quidem apud Provinciæ Episcopos accusationem prosequi, & apud eos probare crimina Episcopi, qui aliquarum rerum accusatur. Quod si evenerit, ut Provinciales Episcopi crimina, quæ Episcopo intentata sunt, corrigere non possint, tunc ipsos accedere ad majorem Synodum Diœcesis illius Episcoporum pro hac causa convocatorum. Si quis autem iis, quæ decreta fuerint, contemptis, ausus fuerit vel Imperatoris aures molestia afficere, vel sæcularium Principum, vel universalem Synodum perturbare, neglectis Diœcesis Episcopis, eum nullo modo esse ad accusationem admittendum, ut qui Canonibus injuriam fecerit, & Ecclesiasticum ordinem everterit.* Patriarchales appellationes adeò probat & firmat, ut ante expletum de ipsis retractatorium in Patriarchali Synodo Judicium rigidè interdicat recurri ad Rescripta Principum, aut etiam ad generalem Synodum totius Ecclesiæ. Profitetur se hæc sancire non de novo, sed juxta sacros Canones & Ecclesiasticum ordinem, quem everti nolit, aut perturbari. Has enim appellationes introduxit Canon Apostolicus. Hinc easdem firmant Chalcedonense Concilium, octava Synodus, Canones Arabici, & alii plures.

Cap. 6.

Tertius error est, quod Antiocheni Canones non ab una Synodo provocari ad aliam, sed solummodò permittant postulari Rescriptum Principis, qui malè judicatam causam dignetur alteri Synodo delegare. Respondeo parum referre, quid isti Canones sanxerint. Ex ipsis non possumus variam Ecclesiæ disciplinam, nec veram Ecclesiasticorum judiciorum normam agnoscere. Quoniam sunt Eusebiana soboles, damnata per Canones Sardicenses. Nihilominùs omnis veritas est suavis & amabilis, ideòque exquirenda. Sexti Canonis verba sunt lucida: *Si quis à proprio Episcopo fuerit excommunicatus, non priùs ab aliis suscipiatur, quàm fuerit susceptus à proprio Episcopo, vel facta Synodo accedens se defenderit, & persuasa Synodo aliam sententiam retulerit.* Permittit ab Episcopo provocari ad Synodum. Et nulla est mentio Rescripti aut Principis. Utor translatione Gentiani Herveti, quia hìc est clarior. Duodecimus Canon est æquè lucidus: *Si quis à proprio Episcopo depositus Presbyter vel Diaconus, vel Episcopus à Synodo, ausus fuerit Imperatoris auribus molestiam exhibere, cum oporteat ad majorem Synodum converti, & jus quod habere se putat, ad plures Episcopos referre, eorumque examinationem ac Judicium suscipere. Qui igitur his contemptis, Imperatori molestus fuerit, is nulla venia dignus, neque sui defendendi locum habeat, nec futuræ restitutionis spem exspectet.* Non est opus commentario. Canon non solummodò permittit, sed sub gravissima pœna mandat & Episcopis & Clericis, ut Rescripta intermittant, & à Synodo provocent ad Synodum. Utique à Provinciali ad Patriarchalem. Decimus quartus & decimus quintus Canon hanc facultatem limitant ad eos, qui unanimi totius Provincialis Synodi suffragio non fuerint damnati. Unanimiter damnatis occludit januam hujus refugii. Et contra hunc Canonem prodiit sextus Constantinopolitanus, qui non nisi post exceptam à Patriarchali Synodo sententiam permittit confugi ad Rescripta. Iste enim sextus Canon est ille, cujus vigore Theophilus Alexandrinus tentabat Sanctum Joannem Chrysostomum proscribere in perpetuum ac insolubile exilium. Palladius Helenopolitanus ipsum proponit in hæc verba: *Si quis Episcopus aut Presbyter, justè sive injustè depositus, ex se ipso absque Synodo in Ecclesiam redierit, hic jam excusationis non habeat locum, sed omninò expellatur.* Est variè alteratus. Mixtus ex quarto & sexto. Haud dubiè techna Theophili. An Constantius Cyrillo Rescriptum dederit, ignoro. Si dederit, ipsum non appellandi aut retractandi faciebat facultatem, sed factam appellationem comprobabat, & adjuvabat executoriis jussionibus.

Porro quid in Cyrillo Socrates propriè improbet, non est manifestum. Quidquid sit, graviter errat, dum scribit Cyrillum fuisse primum ac solum istius excessus Patratorem. Etenim etiam de Donatistis, à Romano Melchiadis Pontificis Judicio provocantibus, ad Arelatensem Synodum scripsit Imperator Constantinus: *O rabida furoris audacia! Sicut in causis gentium fieri solet, appellationem interposuerunt.* Existimo Cyrillum ab unanimi Acacianæ Synodi suffragio fuisse damnatum, atque ita appellando impegisse in quintum decimum Canonem Antiochenum. Et adjuvisse se per leges. Etenim leges etiam illum, qui apud Provincialis Præfecti Tribunal fuerit unanimi omnium Assessorum suffragio damnatus, permittunt provocare ad Præfectum Prætorii. Hinc Constantius fuit appellationi suffragatus. Censuit indultum Laicis per leges in minoribus etiam causis refugium, Episcopis in capitali causa non posse per Canones denegari. Proindè Socrates, dum scribit Cyrillum solum ac primum impegisse in Canonis consuetudinem, respicit Canones Antiochenos. Et isto sensu possit verum dicere. Interim Constantii atque Cyrilli Judicium probavit Constantinopolitana Synodus. Omnibus generatim damnatis per Provinciæ Synodum Episcopis permisit provocare ad Synodum Patriarchæ. Etiam damnatis unanimi suffragio. Hi namque damnati tunc passim confugiebant ad sacra Rescripta: Synodus maluit valere antiquos Canones, ideoque istis etiam damnatis reddidit appellationem ad Patriarcham. Existimo sanxisse ex

se ex rogatu optimi Imperatoris Theodosii, qui suas turbatis tunc Reipublicæ negotiis distentissimas aures inquietari nolebat similibus Episcoporum quæstionibus. Insuper Episcopi isti omnem Eusebianæ iniquitatis Factionem, omniaque ejus contra Apostolicam Sedem Attentata volebant extincta. Quod Socratis auctoritatem modici pendam, nemo admiretur. Etenim de ipso, Hæresiarchæ Nestorii res exponente, scribit in primo suo libro Evagrius Epiphaniensis: *Licet Socrates rem aliter, utpote ejusdem ignarus, commemoret*. Et tamen fuit vicinus Nestorii ævo.

Procedamus ad quartum exemplum: *Quartum exemplum peti potest ex damnatione Sancti Joannis Chrysostomi, qui cum in Synodo ad Quercum depositus fuisset à Theophilo Episcopo Alexandrino, in exilium actus est ab Imperatore, revocatus tamen ab eo paulò post. At is, tametsi revocatus fuisset, ægrè ferens Judicium adversùs se latum, tametsi nullitatibus plenum ac erroribus, Arcadii Augusti præsidium expetiit, rogans ut Synodum congregaret, in qua omnes accusationes de integro judicarentur*. Mox obsecrabamus Christianissimum Regem, ut Concilium ageret, quo facta hæc justificarentur, *ut ipse ait in epistola ad Innocentium. Et Concilium quidem illud convocatum est, sed infelici eventu quoad causam magni istius Viri*.

Respondeo facti seriem esse breviter elucidandam. Ab Arcadio, per quem ob prioris Synodi authoritatem ejectus, in honorem ac Sedem revocatus atque repositus beatus Joannes, per Antiochenos Canones, quorum directione damnatus fuerat, voluit se firmare. Prioris Synodi Judicium voluit per majorem circumduci. At res malè cessit. Ea circumductio fieri debuerat ante reditum, ante resumptum Thronum, ac præsertim ante resumptum sacrum ministerium. Hinc Theophilus conclusit ipsum impegisse in quartum & sextum Canonem, addidisse excessus excessibus, atque ita excidisse omni spe excusationis, audientiæ, ac restitutionis. Et ita relegatus fuit in perpetuum ac insolubile exilium. Extrema hæc calamitas Joanni aperuit oculos, & ipsos direxit ad Sanctum Petrum Apostolum, ejusque in Romana Cathedra Successorem Innocentium. Joannes ad hunc appellavit. Et per ipsum fuit revestitus. Et hujus Judicii justitiam ac plenam authoritatem agnovit omnis tandem Oriens. De authoritate nemo Orthodoxus dubitavit. Justitiam agnovere tandem Theophili etiam nepos & Successor Cyrillus, itemque Joannis intrusus Successor Atticus. Eorum de hac re litteras integras apud Nicephorum Calixtum, ipsarum fragmenta habes apud Facundum Episcopum Hermianensem. Optimi operis authores fuerunt Sanctus Alexander Patriarcha Antiochenus, Sanctus Isidorus Pelusiotes Presbyter Alexandrinæ Ecclesiæ, & Sanctus Augustinus. Hujus enim opera prodiit hic Africanus Canon: *Placuit ut de dissensione Romanæ atque Alexandrinæ Ecclesiæ ad Sanctum Papam Innocentium scribatur, quo utraque Ecclesia inter se pacem, quam præcepit Dominus, teneat*. Etenim Innocentius Pontifex Sanctum Cyrillum, quod suo in Joannem judicio nollet acquiescere, adeò aversatus fuit, ut licet non excommunicaverit, noluerit tamen vel ipsi vel ejus Ecclesiæ communicare, usque ad præstitam laudato Judicio plenissimam obedientiam. Dissociata fuit istarum Ecclesiarum communio. Quin & ipse Theophilus Judicium istud agnovit. Etenim in mortis lecto sibi adferri jussit Sancti Joannis imaginem, ab ipso supplicavit veniam, & veneratus est ut Canonicum, ac benè restitutum Episcopum. Ita in tertia pro sacris Imaginibus oratione testatur Sanctus Joannes Damascenus ex historia Isidori Diaconi. Et istum Canonem tanti fecit omnis Africana Ecclesia, ut retulerit in suum Codicem. Ex quibus omnibus manifestissimum fit hanc appellationem fuisse probatam ab omnibus sub cœlo Ecclesiis. Item manifestissimum est hæc Scripta esse indigna tanto Parisiensium Archi-Episcopo.

Cap. 101.

Ipse interim adducit & quintum exemplum: *Manet itaque sententia à me prolata, Judicia nempe in Synodis Provincialibus lata adversùm Episcopos appellationi obnoxia non fuisse secundùm antiquos Canones, tametsi Revisioni locus esset, si ita Princeps Rescripto juberet. Obtinebat ea consuetudo non solùm in Oriente, sed etiam in Gallia, ut constat ex iis, quæ Valerianus Episcopus Antisiodorensis disseruit in Synodo Agrippinensi, quæ habita est adversùs Euphratam illius civitatis Episcopum. Eum quinque Episcopi deposuerant propter hæresim. Primi verò Judices optarant, ut damnatio ab ipsis decreta confirmaretur & approbaretur à majori Episcoporum Gallicanorum numero. Eam itaque ob causam Metropolitanos octo Provinciarum evocarunt ad Coloniam Agrippinam. Eo in Concilio Valerianus dixit validam esse depositionem à quinque illis Episcopis decretam, neque necessarium prorsùs fuisse, ut nova hæc congregatio fieret*. Hoc fuit Valeriani suffragium: *Etsi non omnes Consenlores, hic apud Agrippinam Dei voluntate qui sumus adunati, convenissemus, suffecerat à quinque Episcopis Euphratam blasphemum, quia Christum Deum negat, pro meritis suis sententiari, ideòque Jure esse depositum*.

Respondeo antiquos Canones, qui Provincialium Synodorum Judicia sanciunt non esse Romanis appellationibus obnoxia, à nobis ignorari. Adducantur, & doceamur. Quod enim Nicæni, Sardicenses, Constantinopolitani, Chalcedonenses, & octavæ Synodi Canones istas appellationes comprobent, est nimis manifestum. De Nicæna Synodo audivimus testimonium Julii Pontificis. E' Constantinopolitana Synodo Romam provocavit Maximus Cynicus, consecratus Episcopus à Petro Alexandriæ Patriarcha, qui & ipse eo appellaverat. Chalcedonensis Synodus convenit ad retractandam appellationem Sancti Flaviani, & aliorum Orientalium Antistitum, qui per Ephesinum Latrocinium degradati appellaverant ad Sanctum Leonem. Præcipuus octavæ Synodi scopus fuit retractare Romanam appellationem Sancti Patriarchæ Ignatii. Sardicensis Synodus pro semetipsa loquitur. Parisiensis Archi-Episcopus pro suis figmentis nullos adducit Canones, nisi in Eusebiano sensu Antiochenos, & sceleratissimam Sanctionem Philippo-Politani Conventiculi. Quasi speret nos ex Orthodoxis facere Eusebianos.

Et ejus fabula sibi ipsi hic non cohæret. Etenim Imperatorias Episcopalium causarum delegationes affirmat viguisse etiam in Gallia, idque constare ex Valeriani Episcopi suffragio: Et statim addit Episcopos istos ad Agrippinensem Synodum convenisse *ad postulationem Fratrum*. Non igitur ex sacra delegatione. Valeriani suffragium nec unum jota habet, quod faciat talis delegationis memoriam: Quomodò igitur ex ipso constat istas delegationes viguisse etiam in Gallia? Non nego viguisse, sed affirmo istud non constare, immò nec conjecturari ex Valeriani suffragio. Præterea Valerianus, ac item Amandus Argentinensis Episcopus quidem affirmant priorem quinque Episcoporum Synodum suffecisse ad damnandum Euphratam; ast ubi dicunt ipsam fuisse inappellabilem? Toto cœlo ista differunt. Quin immò Euphratas videtur appellasse. Alioquin quomodò ad ejus causam retractandam convenisset hæc præsens major Synodus? Quin & ab hac videtur appellatum. Etenim Dominus Archi-Episcopus profitetur ipsam convenisse anno quadragesimo sexto quarti sæculi: At verò sequenti anno Euphratas, uti integer Episcopus, adfuit Sardicensi Concilio, & cum Vincentio Capuano egit res non modicas. Erat ergò solutus ab Agrippinensis damnationis vinculo. Certè non per alium, quam per Romanum Pontificem. Res est discussa superius. Persevero de istius rei veritate ambigere.

Audiamus & sextum exemplum: *Saturninum Episcopum Arelatensem Gallicani Episcopi in Synodo Parisiensi excommunicarunt, qui nulla mentione facta confirmationis à Romano Pontifice decretæ, Synodicam suam Epistolam miserunt ad Episcopos Orientis. Significant se inter excommunicatos ponere Auxentium, & reliquos Episcopos quos excommunicatos fuisse scripserant Episcopi Orientales. Tum denunciant excommunicatum à se fuisse Saturninum Arelatensem*. Respondeo Dominum Archi-Episcopum recedere à suo themate. Etenim non ait hanc Parisiensem Synodum fuisse immunem à Romana appellatione, sed non retulisse Romam, nec expectasse Romanæ confirmationis Rescriptum. Immediatè retulisse ad Orientales. Videtur contra sua priora Asserta Gallicanas Synodos à Romanis etiam relationibus eximere. Certè Sanctum Alexandrum Alexandriæ Patriarcham, dum Arium & ejus asseclas Clericos damnavit, retulisse ad Sanctum Pontificem Sylvestrum, & originales litteras tunc permansisse in Romanis Archivis, testatur in epistola ad Imperatorem Constantium Liberius Pontifex: Quomodò igitur Gallicana Synodus non retulerit damnationem Archi-Episcopi Saturnini? Est alia quæstio. Deinde Dominus Archi-Episcopus alibi profitetur dogmatica Provincialium Synodorum Judicia semper fuisse appellabilia: Quomodo igitur hic Agrippinensem & Parisiensem manifestè Dogmaticas Synodos prætendit inappellabiles? Oportet esse sui memorem. Epist. 2.

CAPUT XXVI.

Discutiuntur Sensa Domini Petri de Marca circa Synodum Sardicensem.

Audi exordium: *Canone itaque Nicæno firmata est, uti diximus, suprema Synodorum Provincialium authoritas in ferendis Judiciis, quæ temperata fuit Rescriptis Principum, qui revisiones causarum fieri præcipiebant. Hinc novæ Regulæ data occasio, quam Sardicense Concilium condidit, qua transfusa est in Romanum Episcopum potestas illa, quæ Imperatoribus competebat, concedendi revisiones hujusmodi. Eo tamen adhibito temperamento, quod infra adnotabitur*. O miserum Romanum Episcopum, qui in Provinciales suorum Episcoporum Synodos nihil potestatis accepit à Christo Domino, & nescio quid potestatis per Sardicensis Synodi gratiam mutuare debuit à laica Regum violentia! Immò ò miserrimum quemcumque hominem, qui talia commenta tentat Christianis mentibus imprimere! Si Romanus Episcopus nullam hic à Christo Domino authoritatem, sed solum istud laicæ violentiæ imitamentum habet, qua potestate antea degradavit Martianum Episcopum Arelatensem? Qua potestate appellantes admisit Basilidem & Martialem? Qua fronte Julius admisit & reparavit Sanctum Athanasium, & longè plures Orientalis Ecclesiæ ad se appellantes Episcopos & Clericos? Certè hac de re scribit in Ecclesiastica historia Theodoretus: *Julius Ecclesiasticam sequens regulam, & Eusebianos Romam venire jussit, & Divino Athanasio diem ad Judicium dixit. Qui simul ut citationem accepit, in viam se dedit. At qui fabulam norant, quippe qui eam ipsi condiderant, Romam ideò profecti non sunt, quod mendacium facilè deprehensum iri sentiebant*. Quam regulam, quem Canonem secutus est Julius? Certè non alium, quam Apostolicum, confirmatum à Nicæna Synodo, & redactum in Scriptum. Nemo indignetur, quod Imperatorias Episcopalium causarum delegationes dicam esse Regiam in Ecclesiæ dignitatem & sacros Canones violentiam. Etenim Dominus Petrus de Marca affirmat Provincialium Synodorum sententias, quas perpetua Ecclesiarum consuetudo, & Nicæni, adeoque etiam Apostolici Canones velint supremas & inconcussas, fuisse per sacra Rescripta retractari jussas à Romanis Imperatoribus: Quis istam Delegationem fuisse concussionem, quis tantorum Sigillorum infractionem inficietur fuisse violentam? Certè ista, sacris Canonibus consona, Rescripta dispensatoriè ac patienter toleravit olim Ecclesia; dissona constanter excussit, uti violentias. Cap. 3.

Quod Romana appellatio sit non desumptum ex Regia violentia imitamentum, sed perpetua consuetudo, atque Apostolica traditio, immò & Divinum Christi Institutum, est antiqua fides Gallicanæ Ecclesiæ. Etenim inter Ludovici Imperatoris Pii, in quarto additamento, Capitularia

ria sunt & hæc: *Placuit ut accusatus, vel judicatus à Comprovincialibus in aliqua causa Episcopus, licenter appellet & adeat Romanæ Ecclesiæ Pontificem, qui aut per se, aut per suos Vicarios retractari ejus negotium procuret. Et dum iterato Judicio Pontifex causam suam agit, nullus alius in ejus loco ponatur, aut ordinetur Episcopus. Quoniam quamquam Comprovincialibus Episcopis accusati Pontificis causam scrutari liceat, non tamen definiri, inconsulto Romano Pontifice, permissum est, cum Beato Petro Apostolo non ab alio, quàm ab ipso Domino dictum est:* Quæcumque ligaveris super terram, erunt ligata & in cœlis; & quæcumque solveris super terram, erunt soluta & in cœlis. *Ut omnes Episcopi, qui in quibusdam gravioribus pulsantur vel criminantur causis, quoties necesse fuerit, liberè Apostolicam appellent Sedem, atque ad eam, quasi ad Matrem, confugiant, & ab ea, sicut semper fuit, profulciantur, defendantur, & liberentur. Cujus dispositioni omnes majores Ecclesiasticas causas, & Episcoporum Judicia, antiqua Apostolorum, eorumque Successorum, atque Canonum authoritas reservavit.* Hæc est antiqua & perpetua Gallicanæ Ecclesiæ fides, quam Petrus de Marca non possit transfigere. Et disertè affirmat retractatorium Judicium posse fieri etiam per ipsum Pontificem. Utique in alma Urbe. Etiam hunc articulum affirmat esse traditionem Apostolicam.

Palmaris pro nostra fide præscriptio est, ut nihil credamus nisi quod accepimus à nostris Majoribus, illi à suis, isti tandem ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus autem accepit à Deo. Quidquid has lineas egreditur, est vana novitas, & damnandus error. At verò quod Episcopalium appellationum admittendarum & retractandarum potestas in Romano Pontifice sit quoddam Regalium Rescriptorum imitamentum, nemo unquam evomuit: Non ipse Nicomediensis Eusebius, non Photius, nec forsitan Michael Cerularius, longè minùs Rhemensis Hincmarus. Hoc novum dogma exspectabat felices Natales, aut Episcopales infulas Petri de Marca. Non indulgeo suspicionibus aut conjecturis, ipsemet illud disertè profitetur: *Sardicensi Concilio debetur prima origo juris summi Pontificis quoad Judicia Canonica Episcoporum. Quamquam si rem propiùs introspiciamus, neque Canonum verba egrediamur, manifestum erit nihil illic statutum esse adversùs supremam Synodorum Provincialium authoritatem, Canone Nicæno firmatam. Fateor equidem hactenùs universis persuasum fuisse, repertam esse in Synodo Sardicensi legem de appellationibus adversùs Episcoporum Judicia, easque à summo Pontifice judicandas esse ex Præscripto hujus Concilii. Verùm ut ab ea persuasione recedam, facit quod à me observatum est, nempe jus tantum concedendi revisionem à Synodo Sardicensi intro-ductum esse in gratiam Sedis Apostolicæ, & in quoddam detrimentum authoritatis Imperatoriæ. Hæc Interpretatio mea est. Quam cum aliquot viris doctis aperuissem, eam illi suffragio suo comprobarunt. Discrimen quippe est inter appellationem ac revisionem. Illa namque integram causæ cognitionem transfert ad Judicem superiorem, qui quæstionem excutit, & definit in suo tribunali; at revisio definitivum Judicium relinquit priori jurisdictioni, ea ratione ut prioribus Judicibus novi adjungantur. Sed huic persuasioni, quam dixi, occasionem dedit ipsa Sardicensis Synodus, quæ vocibus* Appellandi & Provocandi *impropriè utitur, quod retractatio vicem subeat appellationis. Unde factum est, ut sequens ætas existimaverit in his Canonibus agi de vera appellatione, juxtà propriam hujus vocis significationem.*

Disertis verbis gloriatur suum dogma esse novum, ac se esse ipsius inventorem, ideòque & novum Dogmatistam. Et addit plurimos errores. Primus est, quod Romanæ appellationis origo sit à Synodo Sardicensi. Secundus est, quod quintus Nicænus Canon Provincialium Synodorum judiciis adscribat supremam & inconcussam authoritatem. Hæc assertio est totius deviæ ac paradoxæ machinæ principale fundamentum, ideoque toties repetitur. Joannes David rectè scribit esse assertionem fatuam. Tertius error est, quod Sardicenses Canones istam supremam authoritatem in nullo diminuant. Quartus error est, quod circa hos Canones universa hactenus Ecclesia fuerit in errore. Quod veritas in Democriti puteo huc usque latuerit; & non nisi à paucis annis liberatorem invenerit. Et quidem tanta veritas. Quintus error est, quod universa huc usque Ecclesia crediderit appellationis Romanæ legem esse repertam per istos Canones. Etenim universa semper credidit Ecclesia Romanæ appellationis legem, utpotè Apostolicam atque Evangelicam, non esse repertam aut introductam per istos Canones, sed expositam, stabilitam & confirmatam. Sextus est, quod isti Canones non adscribant novæ appellationis authoritatem, sed solius revisionis.

Septimus error est, quod hi Canones istud jus adscribant Romano Episcopo, non in ablationem, sed dumtaxat in quoddam detrimentum authoritatis Imperatoriæ. Proinde hanc authoritatem Imperatoribus nequaquam auferunt, sed stabiliunt, & ipsam communicant ac derivant in Romanum etiam Episcopum. Ad eum modum, quo nonus Chalcedonensis Canon Exarchicæ appellationis jus per tres Autocephalas Diœceses, quod antea competebat solis Exarchis, extendit ac derivat in novum etiam Patriarcham Constantinopolitanum. Proinde uti hic Chalcedonensis inter istos Primates & istum Patriarcham, ita Sardicensis Canon inter Imperatorem & Pontificem introduxit appellandi Alternativam, & jus præventionis, Alternativam & eligendi jus dedit ipsis Appellantibus. Sunt lepida Dogmata. Porrò Imperator, qui Tyrannum non agat, Provincialium Synodorum sententias per semetipsum retractare non potest, sed dumtaxat delegare aliis Episcopis. Petrus de Marca censet nihil aliud Juris Romano etiam Pontifici adscribi per Sardicenses Canones. De Imperatore Constantio scribit ad suos Monachos Sanctus Athanasius: *Quis videns eum in decernendo Principem se facere Episcoporum, & præsidere Judiciis Ecclesiasticis, non meritò dicat illum esse eam ipsam abominationem desolationis, quæ à Daniele prædicta est? Nam cum circum-amictus sit Christianismo, & in loca sancta penetret, & inibi consistens devastet Ecclesias, abrogans Canones, & vi agens ut sua obtineat, quis* un-

unquam audebit dicere hoc tempus Christianis pacatum esse, & non potiùs persecutionem? Et talem persecutionem, qualis nec antea fuerit, & qualem fortasse nemo unquam fecerit, nisi filius ille iniquitatis? Quod nempè per se judicare non posset, sed solummodò delegare. Proindè & Romanus Pontifex, si talia attentet in Provinciales Synodos, hujus novi dogmatis judicio erit abrogator Canonum, persecutor Ecclesiæ, desolationis abominatio, & Anti-Christus. Lutherani & Calvinistæ hæc libentissimè audierint, Eusebiani ista in suo Constantio non solummodò tolerabant, sed & laudabant, ac insuper incitabant ad talia. Magnus enim Athanasius agit de Mediolanensi Synodo, quam à Liberio Pontifice postulatam ad pacandam tandem aliquando Ecclesiam Constantius permiserat. Verùm Eusebiani, videntes rem non succedere ad sua vota, authores fuerunt Principi, ut insignem plusquam trecentorum Episcoporum Conventum ex Ecclesia transferret ad Palatium, ac ipse præsideret, & Episcopos cogeret ad sua desideria. Et Constantius fecit. Erat retractatorium de Athanasii causa Judicium. An istiusmodi præsidentiam & Ecclesiasticorum Judiciorum retractationem Dominus Archi-Episcopus damnaret hodie in Regibus, ignoro: Et nolo accusare quod nescio. Quidquid sit, in Romano Pontifice censet ista esse intolerabile Attentatum.

Octavus error est, quod Romanus Antistes à retractatorio appellatæ causæ judicio non possit priores Judices excludere: Quod debeat definitivum Judicium relinquere priori jurisdictioni, ea ratione ut prioribus Judicibus novi adjungantur. Error est in superioribus abundè refutatus. Interim Dogmatistes pergit errores cumulare erroribus: *Attamen jus in Sardicensi Synodo quæsitum Episcopo Romano est prorsùs diversum à judicio appellationis, cum nihil aliud ei concessum sit, quam ut decernere possit causæ retractationem. Quippè Synodus statuit, ut si Episcopus damnatus Pontificem Romanum appellaverit, in potestate ejus sit appellationem respuendi, quo pacto sententia Episcoporum Provinciæ confirmabitur, aut eam admittendi: Quo casu debet Episcopus Romanus judicium integrum remittere ad Episcopos Provinciæ, & ad finitimos, ut illi causæ cognitionem suscipiant præsente Legato summi Pontificis. Præterea appellationis ea vis est, ut priore interim sententia supersedendum sit. Quod aliter obtinet in revisione. Nam confugium illud ad Apostolicam Sedem non impediebat, quin interim sententia depositionis executioni mandaretur.* Plures iterum errores. Primus est, quod Romanus Pontifex appellatas causas ipse per se judicare non possit, nec Romam ad suum tribunal evocare. Secundus est, quod nihil possit, quam delegare retractaturos Judices. Tertius est, quod delegare non possit quoslibet, sed solos ejusdem, aut vicinæ Provinciæ Episcopos. Quartus est, quod Romana appellatio solummodò devolvat, non autem suspendat, ideoque Appellantem Pontifex ante expletum retractatorium Judicium non possit revestire. Et ex his Dominus Archi-Episcopus concludit Romana perfugia nequaquam esse veras appellationes, sed dumtaxat revisiones. Et benè concludit. At falsum ex falso. Etenim omnes ejus Præmissæ sunt vanissima figmenta. Quare ego concludo Romana perfugia esse verissimas appellationes. Hinc Sardicensis Synodus vocibus *Appellandi* & *Provocandi* est usa in propria significatione.

Dominus Petrus de Marca pergit: *Hujus autem juris novam esse institutionem probant verba Canonis.* Si placet vobis, *inquit Hosius Cordubensis Episcopus*, Sancti Petri Apostoli memoriam honoremus. *Non ait confirmandam esse antiquam traditionem, quemadmodum fieri consuevit in negotiis, quæ renovatione tantum, aut explicatione juris antiqui indigent.* Eodem argumento utitur Paschasius Quesnellus: Et adjungit, quod Hosius trepidè, & admodum dubitanter, & quasi supplex istam Romano Pontifici gratiam à Synodo oraverit, ac exoraverit. Quod nempè sciret à se postulari rem novam, dissonam Nicænis Canonibus, & constanti adversam consuetudini. Respondeo hanc Synodalem Hosii Præsidis relationem dirigi adversus Philippo-Politana Eusebianæ Factionis Attentata, quæ eo ipso tempore Divinam Ecclesiæ Monarchiam Romanæ Ecclesiæ Primatum, Divinum Romanæ appellationis jus, omnia Sancti Petri Apostoli privilegia projiciebant in terram. Nam & in Sanctum Julium Pontificem propter admissam Sancti Athanasii ac aliorum Orientalium Episcoporum appellationem, propter ipsos ante retractatorium judicium revestitos, & ob istam retractationem delegatam Sardicensi Synodo, isto ipso tempore excommunicationem ore rabido latrabat & degradationem. Adversùm ista facinorosissima Attentata declamat Hosius: *Reverendissimi Patres, qualia jam fiant Philippo-Poli, vos nostis. Non sola Divina Ecclesiæ Hierarchia, sed & ipse Apostolorum Princeps projicitur & conculcatur. Restituti per ipsum Episcopi denuò spoliantur. Clamantur appellandæ crimina cumulasse criminibus, ideoque & in ipsos damnationes cumulantur damnationibus. Ipse summus Pontifex, cujus ego apud vos sum Vicarius, tamquam Divinæ legis prævaricator, & novarum in Ecclesia rerum propter admissas appellationes author, anathematizatur. Et cum ipso primates hujus Synodi Antistites. Quare nobis non licet dormire. Ante omnia, si vobis placet, oportet nos honorare memoriam Sancti Petri Apostoli.* Hosii relatio talem habuit sensum. Nullatenus novitatem olet, sed omninò clamat vetustatem, ejusque stabilimentum & confirmationem.

Confiteor, dicere potuerat, *Renovemus ac elucidemus Nicænos Canones.* Attamen nec debuit, nec dixit. Constantinopolitanæ Synodi Patres in suo Symbolo dixerunt de Spiritu Sancto: *Ex Patre procedit.* Potuerant dicere: *Ex Patre Filioque procedit.* Certè præcidissent duras Ecclesiarum quæstiones, lamentanda schismata. Hinc Caroli Magni Legatio dixit ad Leonem III. *Nunquid non benè iidem tunc authores fecissent, si quatuor tantum addendo syllabas, tam pernecessarium fidei Sacramentum cunctis deinceps sæculis perspicuum redderetur?* Et Pontifex respondit: *Sicut non audeo dicere non bene fecisse si fecissent, quia proculdubio sicut cætera quæ vel omiserunt, scientes*

utique,

utique, & non tam humana, quam Divina illuminati sapientia fecerunt; ita quoque non audeo dicere istud eos nobis minùs intellexisse. Perpendisse, cur dimiserint. Tu & tui videte, quid sentiatis de vobis. Nam & ego me illis non dico præferam, sed etiam illud absit mihi, ut coæquare præsumam. Hoc ipsum ego respondeo de Synodali relatione Confessoris Hosii. Haud dubiè Spiritus Sanctus ei non revelavit, quod periculosa novissimorum dierum tempora essent visura Catholicos viros, qui ejus verba tam perversè detorquerent.

Et quidem constantissimo huic Confessori timiditatem in Sardicensi Synodo adscribere est atrox nimiùm contumelia. Quam intrepido isthic animo egerit, edicit ipse in litteris ad Imperatorem Constantium. Hic ab Eusebianis seductus Princeps adeò oderat Sanctum Athanasium, ut in Mediolanensi Synodo dixerit ad Liberium Pontificem: *Præclaram illam victoriam, de Magnentio & Sylvano partam, non tanti facerem, quanti Athanasii ab Ecclesiasticarum rerum administratione abdicationem.* Hinc primum per Promissa, deinde per Regias minas tentavit Hosium cogere in suam sententiam. Ast ille respondit: *Ego Confessionis munus explevi, primum cum persecutio moveretur ab avo tuo Maximiano. Quod si tu quoque persecutionem moves, etiam nunc ad quidvis potius sustinendum paratus sum, quàm ut effundam innocentem sanguinem, & veritatem prodam. Fui ipse in Sardicensi Concilio, ipseque ultro Athanasii inimicos provocavi, ut si quid contra eum haberent, edicerent: Promisique eis securitatem, & ne quidquam aliud exspectarent, quam rectum in omnibus Judicium. Id non semel, sed bis feci.* Ecce quanto & quali Episcopo Paschasius Quesnellus impingit timorem, trepidationem, supplices preces pro Divinis Sancti Petri privilegiis. Adducenda sunt, quoniam nos docebunt rem non modicam, etiam sequentia epistolæ verba: *Quod si nollent rem ab universa Synodo disceptari, saltem me Judice uterentur.* Retractatorium Athanasianæ causæ Judicium per appellationem erat devolutum ad Sedem Apostolicam. Sed quoniam Eusebianæ Factionis Episcopi, qui ipsum in Tyria & Antiochena Synodo damnaverant, contumaciter nolebant Romam adesse, eos per Constantis & Constantii Imperatorum authoritatem Julius Pontifex jussit adduci Sardicam, & isthic fieri retractationem in generali Synodo, cui Hosius præsideret. Et in Factionis gratiam addidit facultatem, qua solus Hosius, si isti mallent, retractaret: Nempe ne coram tota Synodo confunderentur. Ex quo lucet, quod Apostolicus Canon, aut antiqua consuetudo Pontificem non constringeret ad certum retractationis modum. Quare nec constrinxit, aut constringere potuit Sardicensis Synodus: Ejus sapientissimo consilio permisit plenam libertatem. Authoritatem, quam Julius dedit toti Sardicensi Concilio, dedit & uni Hosio: Utrisque fuit delegata eadem authoritas. Quæ potestas residet in cunctis etiam Successoribus. Hinc & post Sardicensem Synodum Liberius Pontifex Imperatori Constantio, Tyriam Synodum valere volenti adversùs Athanasium, in Mediolanensi colloquio opposuit varia priora pro Athanasio Judicia, & adjunxit: *Omnes contemdamus Alexandriam, ubi Reus, ubi Accusator, & causæ eorum Patroni sunt, atque litigantium causa diligenter cognita, sententiam de ea pariter feremus.* Consensit in novam retractationem, & præscripsit novum ejus modum. Nec quisquam adversùs Pontificis potestatem, sed solus facinorosus Epictetus Centum-Cellensis Episcopus intercessit de nimiis impensis publicæ Vecturæ. Nempè omnes noverant retractationis modum esse in sapientissimo ac liberrimo Pontificis arbitrio. Quare nec Julius pro retractanda Sancti Athanasii ac aliorum Orientalium Episcoporum causa ad Sardicensem, nec pro ejusdem Athanasii denuò agitanda causa Liberius ad Aquilejensem aut Mediolanensem, nec Innocentius pro retractanda Sancti Joannis Chrysostomi causa ad Thessalonicensem, nec pro Sancti Flaviani ac aliorum Episcoporum retractanda appellatione Sanctus Leo ad Chalcedonensem, nec pro retractanda Sancti Ignatii causa Adrianus II. fuit obligatus ad indicendam octavam Synodum. Omne illud Judicium, uti Julius uni Hosio, sic ipsi poterant uni alteri delegare. Ipsorum sapientissimum consilium ex causis elegit modum retractandi per generalem Synodum.

Porrò quod quintus Nicænus Canon Provincialium Synodorum Judiciis adscribat supremam ac inappellabilem authoritatem, nemo unquam effutivit: Nemo Catholicus, nemo Schismaticus, nemo Hæreticus. Dominus Petrus de Marca est omnium primus. Etenim Eusebiana Factio Julium quidem Pontificem ob susceptos alienos damnatos, adeoque ob violatum istum Canonem damnavit apud Philippo-Polim, attamen nequaquam egit de damnatis per Provincialem sui Patriarchatus Synodum, sed de solis damnatis per Synodum Diœcesanas aliorum Patriarcharum. De damnatis per Synodum Tyriam, Antiochenam, & Constantinopolitanam. Quin quisque Patriarcha posset interjectas adversùs subditarum sibi Provinciarum Judicia appellationes admittere, ipsas retractare, & ista etiam Judicia circumducere, nulli Eusebiano venit in dubium. Excepto unico casu unanimis suffragii, de quo Canon Antiochenus, postmodò tamen circumductus per sextum Constantinopolitanum. Eundem in sensum locutus est ad Liberium Papam in Mediolanensi Colloquio Imperator Constantius: *Res de quibus constituta est formula, infringi nequeunt. Siquidem plurium Episcoporum rata debet esse sententia.* Loquitur de Tyria Synodo, cui antea dixerat *omnes Orbis terrarum Episcopos adfuisse.* Locutus est in sensum Eusebianum. Etiam Aurelius Carthaginensis, & quidam alii Afrorum Episcopi in infelicissima ad Cælestinum Pontificem epistola nequaquam favent Domino Archi-Episcopo. Censent quod quintus Nicænus Canon sanciat Synodalia etiam de Episcopis Judicia esse inconcussa, Ideoque & damnatos isthic Episcopos non posse Romam provocare: Verùm non de Provinciæ, sed de totius suæ Diœcesios agunt Synodo. Etenim in ea ipsa epistola profitentur, quod damnati in istis Episcopi, immò & Clerici, possint ad hanc confugere. Patriarchales

chales appellationes nec Photius extinxit, nec Michael Cerularius. Quod ipsas quintus Canon Nicænus extingueret, in nullius unquam, cujus nomen noverimus, venit animum. Quare hunc, quem Dominus Archi-Episcopus jam tentat Mundo obtrudere, istius Canonis intellectum Joannes David rectissimè scripsit esse fatuum.

Adducta jam Dogmata Dominus Archi-Episcopus pergit confirmare: *Sanè vix credi potest tam promptos ac faciles fuisse Episcopos, ut statim & absque ulla contradictione consenserint exui se suprema authoritate, quam possidebant, ut judicia sua simplici appellationi submitterent. Faciliùs eis persuaderi poterat, ut approbarent tribui Episcopo Romano jus concedendi Revisionem adversùs eorum judicia, id est, jus Imperatoribus quæsitum communicari cum Romano Pontifice, eaque ratione paulatim, ac sensim sine sensu adimi Imperatoribus. Neque enim Concilium in universum id jus ademit Principibus, ut colligere possumus ex verbis Canonis septimi, quæ sic habent:* Si appellaverit qui dejectus est, & confugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesiæ. *Verbis quidem illis conditionalibus datur damnato facultas implorandi auxilium Romani Episcopi; verùm id non impedit, quin etiam possit adire Imperatorem, cujus authoritatem in hac materia satis manifestè agnoscit Synodica epistola Concilii Sardicensis, paulò ante laudata.*

Errores suos repetit, & adjungit novos. Primus est, quod Provinciales Synodi ante Sardicense Concilium haberent supremam authoritatem. Secundus est, quod hac authoritate se exui permiserint in gratiam Romani Pontificis. Tertius est, quod non plenè se permiserint exui. Istam enim suam authoritatem permiserunt non per appellationes circumduci, sed solummodò circumscribi per revisiones. Quartus est, quod hoc Revisionis jus tunc esset quæsitum Romanis Imperatoribus. Quintus est, quod Sardicensis Synodus Romano Pontifici nihil adscripserit, nisi istius Imperialis Juris communionem. Sextus est, quod Synodus istud jus Imperatoribus non plenè ademerit. Septimus est, quod istud colligatur ex adductis verbis septimi Canonis. Etenim verba ista nec apicem habent de Imperatoribus. Et hoc advertens Dominus Archi-Episcopus recurrit ad Synodalem epistolam, in qua Patres confitentur se agere ex permissu Principum. Quia nempe generales Synodi, quoniam & Ecclesiam & Rempublicam movent, sine Principum permissu non solent celebrari. Quid hoc ad præsentem controversiam? Rectè tamen Dominus Archi-Episcopus addit, quod Synodus paulatim, & sensim sine sensu voluerit istud jus Imperatoribus adimere. Ita profitetur ipsum esse contra Canones, adeoque & istud ipsum censet de illius extensione ad Romanos Pontifices.

Audiamus & sequentia: *Magnum tamen discrimen intercedit inter jus quod Imperatoribus competebat, & illud quod Romano Pontifici tribuitur. Imperatores enim, cum negotia retractari præcipiebant, majus Concilium congregabant, ad quod evocabant Episcopos ex diversis Provinciis, prout eis libuerat. At Canones Sardicenses modum adhibent authoritati Episcopi Romani, cui nihil aliud licere volunt, quàm ut novos Judices donet Episcopos ex vicina Provincia, qui unà cum prioribus Judicibus intersint renovationi Concilii & Judicii.* Errores suos repetit, & adjungit novos. Repetitus jam frequenter error est, quod Sardicensis Synodus Romano Pontifici nihil detulerit, nisi Imperialis Juris communionem. Primus error novus est, quod plenam communionem non detulerit. Secundus est, quod Imperator Synodalium Judiciorum retractationem possit delegare Episcopis, quibus voluerit. Etenim omnes Ecclesiæ Patres nullum agnoscunt Principis jus ad istas delegationes, sed meram suam dispensatoriam tolerantiam. Canonibus conformes patienter tolerarunt, difformes constanter excusserunt. Tertius error est, quod Pontifex appellatarum causarum retractationem delegare non possit, nisi eidem aut vicinæ Provinciæ. Etenim Synodus profitetur se omnia relinquere ejus sapientissimo consilio. Dominus Archi-Episcopus illustriorem Papalis authoritatis partem transcribit in Imperatorem.

Quid de Imperialibus Episcopalium causarum Delegationibus senserit Sardicensis Synodus, audiamus ab ejus Præside Hosio in litteris ad Imperatorem Constantium: *Desine, quæso, & memineris te mortalem esse, reformida diem Judicii, serva te purum in istam diem, neque te misceas Ecclesiasticis negotiis, neque nobis in hoc genere præcipe, sed potius ea à nobis disce, Tibi Deus Imperium commisit, nobis concredidit quæ sunt Ecclesiæ. Et quemadmodum qui tuum Imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi Divinæ; ita & tu cave, ne quæ sunt Ecclesiæ, ad te trahens, magno crimini fias obnoxius.* Date quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. *Neque enim nobis fas est in terris Imperium tenere, neque tu Thymiamatum & Sacrorum potestates habes.* Palam scribit contra memoratas Delegationes. Eadem est sententia omnium Patrum. Talia nos oportet prædicare nostris Regibus. At ecce Dominus Archi-Episcopus mavult scribere, quod Sardicensis Synodus nihil detulerit Romano Pontifici nisi diminutam Regii Juris communionem. Movet & alias quæstiones: An Synodus Sardicensis fuerit Œcumenica? An Episcopo damnando permittat appellare ante definitivam sententiam? An appellare permittat ab ista etiam Synodo, cui Pontifex primi Judicii Retractationem delegavit? Non spectant ad præsentem materiam.

CAPUT

CAPUT XXVII.

An Dominus Petrus de Marca sit reverà primus Author Commenti, quod asserit Romanas Appellationes esse quandam, à Sardicensi Concilio donatam, participationem Augusti juris, quo Romani Imperatores semper potuerunt quorumvis, etiam Ecclesiasticorum ac Synodalium, Tribunalium sententias per Sacra Rescripta delegare retractandas aliis Judicibus?

ALiquid semper novi dicere fuit olim magna laus apud Gentiles Athenienſium Philoſophos. Apud nos verò Chriſtianos quid Gentium Doctor Apoſtolus ſentiat de vocum novitatibus, eſt omnibus exploratum. Quidquid apud nos in Dogmate eſt novum, eſt & falſum. Hanc eſſe firmiſſimam Præſcriptionem demonſtrat frequenter Tertullianus. Et hinc præſens Domini Archi-Epiſcopi gloria nihil eſt: Eſt miſeranda confeſſio erroris. Paucis tamen videndum eſt, an gloriatio, licet vacua, ſit tamen vera. Supradixi Commentum iſtud eſſe adeò devium, ut nec Nicomedienſi Euſebio, nec Photio in mentem venerit, immò forſitan nec Michaeli Cerulario. Quidquid ſit, in mentem omninò venit Leoni Acridenſi Epiſcopo, Exarcho-Bulgarorum, pertinaciſſimo ac nequiſſimo dicti Michaelis ſatelliti & cooperario. Hinc eſt primus author prodigioſæ fabulæ. Adversùs Latinam Eccleſiam ſcripſit plures epiſtolas, quarum una eſt *adversùm illos, qui dicunt Romam eſſe primum Thronum*. Contumaciter aſſeverat Primatum à Chriſto Domino non eſſe datum meritis Sancti Petri Apoſtoli: Domini verba, *Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, non in Petri perſonam, ſed in ejus de Dei Filio confeſſionem fuiſſe directam, ideoque hanc, non illam eſſe rupem immobilem. Aſſeverat Dominum ad *unam, Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam* fuiſſe locutum, *non ad Patrianam, aut Romanam, ut vult indoctus Romanorum faſtus*.

Attamen quin Romana Eccleſia ſit in longa iſtius Primatus poſſeſſione, non præſumit inficiari, ideoque quærit iſtius poſſeſſionis originem. Et definit: *Porrò ſi quis conſideret, à quo Roma Primas habere viſa eſt, et gradum vix concedet, ſiquidem Paganorum ſententia in Eccleſia Dei omninò abſurda eſt. Aureliani enim, Paganam Religionem colentis, judicio ea Primatum accepiſſe videtur. Contigit enim Aurelianum hunc, ad Exercitum tendentem, per Antiochiam iter facere, Paulum autem Samoſatenſem, loci illius Epiſcopum, judicio Epiſcoporum congregatorum, tum honore Sacerdotali, tum Throno depoſitum, ſeditiosè, & per vim contendere, ut quæ ſibi ablata erant recuperaret, hoſque qui eum depoſuerant, id ei non concedere: Magna interea contentione & rixa abſurda erumpente, utraque Pars tandem ad potentiam Mundanam, eamque quæ coercere poterat, reſpexit: Hi, ut Pauli Tyrannidem ſiſterent; ille verò, ut eorum ſuffragia irrita faceret, & Patrum Sanctiones impunè violaret. Indigent itaque, neceſſitate cogente, utraque pars, ſeorſim licet, auxilio Imperatoris. Ille autem ſeſe illa, de quibus contendebant, non intelligere affirmans, ad Epiſcopum Romanum cauſam adferre juſſit: Eoſque, recuſantes licèt eis ſtare quæ Romanus Epiſcopus judicaret, quippe qui antea, cum ejuſdem religionis eſſet, ejus rei aliunde notitiam habuit, Romam adduxit: Eiſque idcircò videbatur ei Primas dediſſe, & in omnium Tyrannidem Pontificatum aſſeruiſſe.*

Affirmat plura. Primò, quod & degradatus Paulus, & degradatrix Synodus ad Aurelianum provocaverint. Secundò, quod Aurelianus, utpotè Laicus & Paganus, iſtam Chriſtiani Dogmatis ac diſciplinæ quæſtionem non intellexerit. Tertiò, quod hac de cauſa ipſam remiſerit ad judicium Romani Epiſcopi. Quartò, quod utraque pars iſtud judicium detrectarit. Quintò, quod Princeps invitos Romam coegerit. Sextò, quod hoc ſit exordium Romanæ Appellationis, totiuſque Romani Primatus. Quia nempe Romani Epiſcopi hanc Imperialem Delegationem duxerunt in conſequentiam, atque ita ipſam pedetentim ſibi in Jus transformarunt. Miſcet vera falſis: interim palam docet, quod Imperator Aurelianus Auguſtæ Delegationis jus habuerit, & ipſum quoad Eccleſiaſticas quæſtiones tranſcripſerit in Romanam Eccleſiam. Dominus Petrus de Marca hanc tranſcriptionem à Sardicenſi Synodo, Leo Acridenſis cenſet factam ab Imperatore Aureliano. Hoc eſt unicum diſcrimen inter utriuſque Dogmata. Et Leonis opinio eſt Romanæ Eccleſiæ favorabilior. In tribus. Primò, quod dicat tranſcriptionem, natumque inde appellationis jus eſſe vetuſtiora. Secundò, quod iſtam dicat factam ab ipſo, qui ſua alienare poterat, Principe. Et certè, ſi facta ſit talis tranſcriptio, qua poteſtate Sardicenſis Synodus Auguſtam Rei-publicæ authoritatem potuit transferre in Romanum Pontificem? Tertiò, quod Leo Acridenſis retractatorium Judicium permittat in alma Urbe fieri. Affirmat enim, quod Aurelianus partes adduxerit Romam.

An Dominus Petrus de Marca iſtas Leonis Acridenſis fabuloſas blaſphemias legerit, ignoro, Interim habet etiam alia iſtis ſimilia. Leo enim pergit: *Porrò Synodus prima præcepit, ut unaquaque Provincia propria jura conſervet, & nemo alterius limites invadat, & alienas Provincias ſurripiat, ſibique ſubjiciat.* Laudat non quintum, ſed ſextum Nicænum Canonem. Et in ipſo fundat Epiſcoporum appellationes. Ex ipſo affirmat, quod una Provincia, ſeu Diœceſis non ſubſit alteri, nec ab alterius Epiſcopo poſſit invadi. Utique non Patriarchalis tantùm, ſed quævis Autocephala. Qualis tunc erat & ipſa Acridenſis. Etenim Græci Autocephaliam, qua olim Heraclæenſem, Epheſinam, & Cæſareenſem exuerunt, poſtmodo tranſtulerunt in plures alias Cathedras, atque ita ſuum ſchiſma transformarunt in hydram

dram multorum capitum. Leo agit in Romanam Ecclesiam: Affirmat quod ipsa omnes sub cœlo Appellationes, aliumque Primatum prætendendo invadat alienas Provincias; ideoque peccet in sextum Nicænum Canonem. Pontifici nequaquam Patriarchalem suarum Provinciarum Præfecturam ac Appellationes denegat: Absit. Ei concedit ac profitetur omnem istius potestatis plenitudinem. Divina Justitia passim schisma punit per schisma: Ecclesiasticæ unitatis laceratores passim transvertit in Cadmæos fratres. Hinc & schismaticis Græcis non defuerunt Metropolitæ, qui suas Synodos ambirent esse supremas ac inappellabiles. Verùm illos alii invaserunt isto impetu, quo olim apud Donatistas Primianistæ ctaturunt Maximianistas. Videatur Theodorus Balsamon in Meditato de Patriarcharum Privilegiis. Eodem modo nescio quem similiter ambitiosum Metropolitam invadit Callipolitanæ Ecclesiæ Œconomus in litteris ad Theodosium Constantinopolitanæ Ecclesiæ Proto-Notarium: Epistola exstat in Turco-Græcia apud Martinum Crusium. En quales Duces habeant nostri hodie Novatores. Illos non proscribo ad schismaticos: Absit. Divina Clementia me custodiat, & ipsos. Dico quod quædam cum istis prava, quædam sapiant ac doceant pejora.

Fol. 333. Hujus Leonis oculos etiam ferit Sardicensis Synodus. Hinc prosequitur: *Quod si dicas Synodum Sardicensem præcipere, ut Episcopus Romanus aliarum Provinciarum suffragia examinet, id multis modis solvi potest. Primò, quod cum localis sit, à quarta Œcumenica rescinditur. Ea enim Patriarchæ potissimùm Constantinopolitano aliorum judicia examinare concessit.* Cum Domino Petro de Marca affirmat Sardicensem Synodum non Œcumenicam, sed dumtaxat localem, seu Patriarchalem fuisse; ideòque ejus Canones non extendi ad omnem Ecclesiam. Hoc schismaticis Græcis est palmare fundamentum contra universalitatem istorum Canonum. Hinc concludunt potuisse circumduci per sequentes Œcumenicas Synodos: Et præsens Leo affirmat circumductos per Synodum Chalcedonensem. Per nonum ejus Canonem. Affirmat quod hic cunctas totius Mundi appellationes à Romano Episcopo transferat in Constantinopolitanum. Ridiculè. Etenim Canon manifestè agit de solis appellationibus trium, usque tunc Autocephalarum, Diœceseon: Thraciæ, Asiaticæ, Ponticæ.

Interim & hic Leo, & cuncta Photiani Schismatis Factio Sardicenses Canones longè rectiùs intelligunt, quàm hodierni Novatores. Ex animo profitentur, quod isti Canones Romano Pontifici plenam faciant potestatem evocandi, delegandi, & appellatas causas quovis juxta suum arbitrium modo retractandi. Etenim Theodorus Balsamon ad quintum Sardicensem Canonem scribit: *Præsens Canon dicit, quod si quis à Provincialibus Episcopis condemnatus fuerit, & ad Papam appellaverit, is verò vicinis mandaverit Episcopis, ut de appellatione cognoscant, si hoc justum esse putaverit, & ab eis quoque condemnatus fuerit, & secundò ad Papam accesserit, & illi visum est ea, quæ priùs judicata sunt, rursùs examinari, ne cogatur is, qui judicio vicerit, Romam venire, sed in Provinciam jussu Papæ veniant Presbyteri ex ejus Latere, sive ab ejus Ecclesia, & familiaritate illi conjuncti, qui authoritatem sive potestatem ejus habere debent, ut cum Regionis illius Episcopis de quæstione judicent, illamque decidant. Si autem Romanus Episcopus non esse justum perspexerit, ut rursùs examinentur ea, quæ priùs judicata fuerant, ejus enim judicio Canon omnia relinquit, faciet quod sibi justum esse videbitur. Cum Canon hæc definiat, ne tibi contrarium esse videatur caput primum tituli noni librorum Basilicorum, dicens non posse Judicem appellatum ad alium transmittere cognitionem appellationis, sed eam per se audire debere. Sed dic præsentem Canonem esse specialem, & ita editum esse propter viæ longitudinem, & ne vexentur Episcopi, in adeò longinquam & alienam Regionem trahendi. Cum Presbyteris autem Papæ secundam appellationem judicare Provinciales Episcopos, qui condemnarunt Episcopum, ne dicas esse contrarium legi, quæ dicit: Judex, qui semel pronuntiavit, officio functus est; & non potest rursùs propriam sententiam examinare. Nam & hoc etiam specialiùs editum est, ut mihi videtur. Propterea enim & Papæ judicio relictum est genus judicii. Quod enim ad Leges attinet, non poterant unà cum Papæ Presbyteris judicare illi, qui sententiam priùs tulerant. Sin autem dixeris alios esse Episcopos, qui sententiam tulerint, nihil invenies repugnans.* Affirmat Canonem quibusdam displicuisse, quod Pontificem ad appellatas causas per semet-ipsum retractandas non adstringeret, sed permitteret facultatem delegandi. Et quidem etiam illi Provinciali Synodo, à cujus judicio erat provocatum. Censebant Canonem adversari Romanis legibus, ideòque & deviare. Etenim Ecclesia in suis olim judiciis sequebatur formam Romanæ Rei-publicæ. Theodori responsio est lucida. Et recta. Affirmat Canonem esse ampliativum, hoc sensu: Romanus Episcopus possit istiusmodi causas non dumtaxat evocare ad suum tribunal, sed etiam quibuscumque aliis juxta suum sapientissimum arbitrium delegare. Evertit omnes Hincmarianas, ac item modernas vocum novitates.

Notandum est aliud ejusdem Leonis adversùs Sardicensis Synodi authoritatem argumentum: *Insuper quod Hosius Cordubæ Episcopus, Præsidentiæ Romanæ locum tenens, & gratiam majorem, quam par erat, ei potissimùm deferens, Episcopi Constantinopolitani, qui non tantum aberat, sed & hæresi laborabat, curam non levem haberet: Quod si hæc Synodus Œcumenicas priores, & præcipuè primam, quæ præcepit ut unaquæque Provincia Jura sua inviolata omninò conservaret: Hæc, inquam, cum sit localis Synodus, si Œcumenicam despiciat, potissimùm super hac re, quis eam æstimaverit.* Miscet vera falsis, & affirmat plura. Primò, quod Hosius fuerit istius Synodi Apostolicus Præsidens. Secundò, quod non timidus fuerit, sed nimiùm audax: Quod Romanæ Ecclesiæ nimiùm detulerit. Utique per verba: *Honoremus Sancti Petri memoriam.* Tertiò, quod Constantinopolitanæ Ecclesiæ dignitates neglexerit. Quoniam ejus Episcopus aberat: Et quoniam erat Hæreticus. Quod ob demerita Præsulum violaverit Jura Sedium.

dium. Quartò, quod sit prævaricatus Nicænos Canones. Non quintum, sed sextum. Hæc illius verba: *Suis privilegia serventur Ecclesiis.* Quintò, quod ob istum contemptum Synodus sit nullius ponderis.

Quod Sardicensis Synodus Constantinopolitanæ Ecclesiæ Jura læserit, est ridicula fabula. Hæc enim Ecclesia Patriarchalem dignitatem tunc necdum somniaverat. Habebat simplicem Archi-Episcopum, id est, solo nomine Metropolitam sine Suffraganeis. Patriarchicam Diœcesim ac potestatem primus architectari cœpit Sanctus Joannes Chrysostomus. Falsum item est, quod ejus Episcopus tunc fuerit Hæreticus, aut non fuerit apud Sardicam. Ejus namque legitimus Episcopus tunc erat Confessor Paulus, cujus ab Arianis ejecti Romana ad S. Julium Appellatio fuit ex ejusdem Pontificis jussu retractata Sardicæ, & ipse absolutus à calumniis, & repositus in gradum. Hac enim justitia offensi Eusebiani illum, ne rediret in Sedem, suffocarunt in balneo. Quod hæc Synodus dumtaxat localis fuerit, aut quod Nicænos Canones læserit, est etiam manifestè devium. Attamen utraque fabula plenissimè placet hodiernis Novatoribus. Hi quintum, Acridensis Leo affirmat læsum fuisse sextum. Et rectiùs. Longè item rectiùs affirmat Hosium per audaciam excessisse, quam defecisse per timiditatem, & quasi precarium beneficium supplicasse à Synodo. Utique proclamando: *Sancti Petri memoriam honoremus.* Rei veritas affirmat nec audaciam, nec timiditatem fuisse, sed Hosio dignam constantiam.

Et ipsam Romana Ecclesia semper est plurimùm venerata. Etenim Gregorius IV. Pontifex de causa Aldrici Cenomanensis Episcopi, cujus Romana Appellatio patiebatur contradictionis obices, scripsit ad Gallicanos Episcopos: *Quapropter has ad vos litteras destinamus, quibus Decreto nostro vestram rogantes Charitatem mandamus, ut si aliquis, quod non optamus, suorum Æmulorum Aldricum Episcopum accusare damnabiliter attentaverit, ut honoretur beati Petri Apostolorum Principis memoria, Ecclesiæque Romanæ, cui præsedit, privilegium, & nostri nominis authoritas. Liceat illi post auditionem Primatum Diœceseos, si necessè fuerit, nos appellare, & nostra authoritate, aut ante nos, aut ante Legatos ex nostro Latere missos, juxta Patrum Decreta, suas exercere atque finire actiones.* Palam laudat Sardicenses Canones, & exponit: *Aut ante Nos, aut ante Legatos nostros exercere suas atque finire actiones.* Nempe sicut sederit sapientissimo Romani Antistitis arbitrio. Hinc denuò addit: *Et authoritate Canonum, & Prædecessorum nostrorum Decretis sancitum est, ut Episcopus accusatus, si voluerit, appellet Romanum Pontificem, & ad eum, si libuerit, confugiat, ut ab eo ejus causa audiatur, aut ipse à Latere suo Legatos, qui eam audiant, mittat, qui justè cum omnibus Episcopis Comprovincialibus ejus authoritate judicent.* Et hanc epistolam tanti olim fecit Gallicana Ecclesia, ut plures ejus partes Sanctus Ivo Carnutensis Episcopus suo Decreto inseruerit. Præfatam Hosii Synodalem Relationem laudat in litteris ad Hincmarum Rhemensem Episcopum etiam Sanctus Papa Nicolaus: *Debuerat certè Beatitudo tua, cum Rothaldum Suessionensem Episcopum toties examinaveras, scribens Sancti Petri memoriam honorare, ejusque judicium, etiamsi nunquam appellasset idem Rothaldus, modis omnibus præstolari.* Eandem in suo supra-adducto Capitulo laudavit Carolus Magnus, laudemque in suum Canonem assumpsit Triburiensis Synodus. Et ecce hodie ista relatio clamatur fuisse timida, humilis, ac precaria supplicatio. Et hoc per sublimes Catholicæ Ecclesiæ Episcopos.

Acridensis Leo pergit adversùs Sardicensem Synodum: *Quoniam Carthaginensis Synodus, postea circiter annos duodecim, quæstiones exactè exhauriens, non solùm nullam venerationem Sardicensi Synodo attribuit, sed nec scire dignata est, an talis habita fuerit; sed ad Canones primæ Synodi respiciens, ad Cœlestinum planè scribit, ille enim tertius à Zozimo Sedem Romanam administrabat, ut Romanus Pontifex non audeat aliorum Decreta attingere. Quippe quod nullus Canon istud præcipiat.* Variè & fœdè errat. Primò, quod sexta Carthaginensis Synodus sit facta duodecim annis post Sardicensem. Distant enim ad septuaginta annos. Secundò, quod dicat omnes de ista re quæstiones fuisse exhaustas ab ista sexta Synodo. Etenim illic nihil definitum est, sed omnia fuere dilata in maturius examen. Tertiò, quod ista Synodus Sardicenses Canones non solummodo ignoraverit, sed etiam contempserit. Etenim Primates istius Synodi Episcopi ipsos, ubi agnoverunt, admiserunt cum plena reverentia. Quartò, quod ista Synodus etiam ad Sanctum Papam Cælestinum scripserit. Etenim id factum est post plures annos. Verùmtamen hi errores non sunt capitales, nec faciunt ad præsentis quæstionis substantiam. Capitalis igitur error est, quod ista Afrorum epistola sit authentica ac legitima: Quod rectè dicat Romanas tam Episcoporum quam Clericorum Appellationes in nullo fundari Canone, ideòque ipsas rectè excutiat. Et hoc ipsum plenis buccis profitentur hodierni Novatores. Prævaricatoria epistola est ipsis grande fundamentum.

Leo Acridensis prosequitur: *Porro quia Synodus Venethalensis, Canones primæ Synodi sequuta, Episcopos Romæ subjectos Synodicis ejus Decretis obedire jubet, eos autem qui sub Alexandrino Patriarcha sunt ejus Decretis. Et alios similiter.* Quæ & qualis fuerit ista Venethalensis Synodus, fateor me ignorare. Interim Leo tradit plura benè notanda. Primò palam laudat sextum Nicænum Canonem, qui Patriarchalia Ecclesiæ Alexandrinæ, à Meletio Lycopolitano Episcopo invasa ac læsa, jura reparat, & hac occasione laudavit etiam Divina Romanæ Ecclesiæ Privilegia, nec non dignitates Antiochenæ Sedis, & generatim omnium Autocephalorum Exarchatuum. Secundò affirmat per hunc, non per quintum Canonem stabiliri Romanas Appellationes. Tertiò affirmat appellationes non soli Romanæ Ecclesiæ competere, sed etiam Alexandrinæ, Antiochenæ, & aliis Autocephalis: Et has omnes stabiliri per istum Canonem. Ex his concludit Romanæ Sedi non totius Mundi, sed deberi appellationes solorum Episcoporum spectantium ad ejus Patriarchatum. Hos omnes affirmat à suarum

rum Provinciarum Synodis posse provocare ad Papam. Et istud sanciri per sextum Nicænum Canonem. Et ecce has etiam appellationes ei auferunt hodierni Novatores. Quod Sancto Petro Apostolo, ac ejus Romano Throno relinquunt Schismatici, auferre nituntur Orthodoxi. Res deploranda sanguineis lachrymis. Quod eadem Joannes Zonaras, Theodorus Balsamon, Matthæus Blastares, Alexius Aristinus, aliique omnes Photiani Schismatis Sectatores sentiant ac doceant, est supra demonstratum. Cuncti affirmant non in quinto, sed in sexto Nicæno Canone agi de faciendis ad Patriarchales Sedes appellationibus. Et rectè. Assertionem, quæ à quinto Canone affirmat Romanas appellationes auferri, Joannes David rectissimè scripsit esse fatuam.

Quod olim quicumque Orientales, à suarum Provinciarum Synodis damnati, Episcopi potuerint liberrimè ad suos provocare Patriarchas aut Exarchos; quod item hi istas causas non solummodò delegare in partibus, sed etiam potuerint ad sua tribunalia evocare, est longè certissimum. Plurima demonstrant exempla ac testimonia. Etenim quod Clerici Basilonopolitani ad Sanctum Joannem Chrysostomum, uti ad suum Patriarcham, provocaverint, supra nos docuit Anastasii Nicæni Metropolitæ attestatio ad plenam Chalcedonensem Synodum. Videtur id factum adversùs Alexandrum Basilonopolitanum Episcopum, qui à laudato Joanne consecratus, eique in persecutione fidelissimus, cum aliis ejus fautoribus debuit aufugere: Et fugit in Pentapolitanam Lybiam, benignè susceptus à Sancto Synesio, Ptolomaidis Episcopo. Erat enim natione Cyrenensis, ideoque fugit in suam Patriam.
Epist. 65. Et quia à Theophili Patriarchæ Alexandrini violentia fugerat, Synesius ad illum, ne suum Superiorem offenderet, omnia fideliter retulit. Ita habes in ejus litteris ad eundem Theophilum. In laudatis Chalcedonensis Synodi Actis etiam habemus, quod Athanasius, Perrhensis in Euphratesia Provincia Episcopus, à suo Metropolita Panolbio degradatus appellaverit Domnum Antiochiæ Patriarcham, & fuerit ab ipso Synodaliter auditus. Domnus causam non delegavit ejusdem aut vicinæ Provinciæ Episcopis, sed partes Antiochiam evocavit ad suam Synodum. Hæc integra exstat in præfatis Actis. Et ex ipsis discimus Panolbio Joannem, Joanni successisse Stephanum. Nempe Panolbius successerat Alexandro, qui cum Joanne Antiochiæ Patriarcha adfuit Ephesino Concilio, & ob rebellionem contra Ecclesiarum pacem fuit deportatus in Ægyptum. Item videmus omnes istos successores fuisse brevis vitæ. Idem Patriarcha Domnus gravissimè tulit Ibæ Edesseni Metropolitæ primam instantiam fuisse sibi per sacra Rescripta ablatam: Clamavit esse injuriam, immò contemptum sui Apostolici Throni. Certè prima de Metropolita cognitio, & retractatorium de Provinciali Episcopo Judicium spectant ad idem tribunal. Quid opus multis in re lucida? Nonus Chalcedonensis Canon firmat has Patriarchales appellationes. Firmari etiam à Constantinopolitanis, aliisque pluribus, est sæpe ostensum. Et ecce, non Schismatici, non homines Orientales aut Græci, sed Latini, Occidentalis Ecclesiæ Filii, Orthodoxi avent his omnibus exuere Sanctum Apostolum Petrum.

Etiam Commenti, quod Mundo suadet Romanas appellationes vetari à quinto Nicæno Canone, Dominus Petrus de Marca non est primus author. Etenim Guilhelmus Beveregius, Anglicani Schismatis Doctor, nobis adducit nescio cujus Schismatici Græci Scholion ad quartum Sardicensem Canonem. Affirmat in Amerbachiano Codice reperiri medium inter Theodori Balsamonis ac Joannis Zonaræ Commentaria. Hæc sunt verba: *Ex hoc Canone res Romana ad superbiam elata est. Et hunc, tamquam à Synodo Nicæna constitutum, olim proferentes malefici tunc temporis Romanorum Præsides à Concilio Carthaginensi deprehensi sunt, quemadmodum ipsum Synodicum Synodi Carthaginensis proœmium ostendit. Quin etiam nec hic amplius quid, quam alii Canones, istis concedit, licet illi ita sine ratione opinentur. Neq; enim absolutè uspiam depositum licentiam habere dicit ad Episcopum Romanum appellandi. Sic Sardicensis Synodus Œcumenicis planè adversaretur. Sed eum, qui à finitimis Episcopis, & rursùs eum, qui ab ipsius Provinciæ Episcopis depositus est. Neque enim Metropolitæ Conventum, neque Exarchi sive Patriarchæ præsentiam comprehendit: Adeò ut si quis eorum ibi adsit, & nec à finitimis Episcopis, nec in viciniis condemnatio Episcopi constituatur, nulla à Romano retractatio erit, quemadmodum in proposito hoc Canone traditur.* Affirmat non illos, qui à Provinciæ Synodo, sed dumtaxat eos, qui à Provincialibus, sive à finitimis sine Metropolita Episcopis damnantur, posse appellare ad Papam. Synodaliter damnatis nullum patere asylum. Verùm istiusmodi fabula nulli unquam schismatico Græco venit in mentem. Est risu, non refutatu digna. Hinc & ipsi Græci istud Scholion forsitan suppresserunt. Interim Romanæ Ecclesiæ odium adeò clausit dicti Beveregii oculos, ut scribat ipsum esse observatu dignissimum.

Ut adjutoria, præsertim arma, deportentur ad hostes, rigidissimè damnant & leges & Canones. Catholicæ Ecclesiæ hostibus Dogmatica arma transmittere est facinus longè enormius. Præsertim his periculosis ac malignis novissimorum dierum temporibus, quorum cuncti hæretici adeò oderunt, & non dumtaxat supprimere, sed & evertere tentant Apostolicam Sedem, ut cunctos Orthodoxos appellent Papistas. Credunt id esse ignominiæ nomen. Et nonne istud facinus patrant hodierni Novatores? Etenim præfatus Beveregius nuperrimè hæc scripsit ad quartum Sardicensem Canonem: *Synodus Nicæna Canone quinto decrevit, ut omnes Ecclesiasticæ causæ à Provinciali Synodo determinentur, in qua motæ sunt. Post istud itaque Decretum, à generali Synodo constitutum, ridiculum fuisset Provincialem Synodum decernere, ut à Provinciæ Synodo ad Episcopum Romanum appelletur, illeque causam finiret. Neque hoc quidem Concilio Sardicæ habito in mentem unquam venit. Nuspiam enim decrevit, ut ipse Romanus Episcopus causam aliquam in aliena Provincia ortam determinaret,*

sed

sed tantum ut ipsi liceret decernere, ut causa aliqua retractetur in eadem Provincia, ubi priùs judicata est, ut ex tertio, & quinto, aliisque bujus Concilii Canonibus patet. Et imprimis etiam observandum est, neque hoc, quidquid est privilegii, vel è Scripturis, vel ex antiqua traditione, aut consuetudine à Patribus Sardicensibus Episcopo Romano asseritur & instituitur, sed tantùm in honorem Sancti Petri. Sic enim Hosius Episcopus Cordubensis, qui Concilio praeerat. Adeò ut nullum aliud tunc temporis iis praesto esset argumentum, quo hoc fundaretur, nisi ut memoria Sancti Petri, per hujusmodi privilegium Episcopo Romano indultum, honoraretur. Sunt ipsissima nostrorum Novatorum argumenta & Sensa. Certum est esse hausta ex ipsis. Nam & Beveregius profitetur se scribere ex ipsorum fonte, Hincmaro Rhemensi.

CAPUT XXVIII.

Discutiuntur alia Domini Archi-Episcopi Dogmata circa Sardicensem Synodum.

DOminus Archi-Episcopus in quarto septimi libri capite hæc scribit: *Adnotandum est iniquum omninò visum esse Orientalibus, si Occidentales Episcopi, etiam in plenario Concilio, tentarent retractare Judicia in Synodis Orientalibus facta, quod eo pacto harum Synodorum authoritatem violari manifestum esset. Itaque vix credi potest, eos ita comparatos fuisse, ut solius Romani Pontificis authoritatem sua superiorem esse confiterentur. Praesertim cum Schisma recenter adversùs illum fecissent, eumque ob hoc excommunicassent, quod Caput esset eorum, qui leges Ecclesiasticas pessum dederant:* Ut Ducem & Principem malorum, qui primus januam communionis sceleratis atque damnatis aperuit, cæterisque aditum fecit ad solvenda Jura Divina. *Orientales enim per istas tempestates regulam hanc certam & indubitatam Ecclesiasticae disciplinae esse contendebant, res in Oriente judicatas retractari non posse in Occidente, nec è contra. Ita namque affirmavit Concilium Antiochenum in epistola ad Julium Papam, in qua Episcopi adserunt exemplum damnationis Pauli Samosateni, ab Episcopis Orientalibus decretae, quam Occidens recepit, consensuque suo firmavit absque novo examine, sicut etiam Oriens recepit, & approbatione sua confirmavit damnationem à Synodo Occidentali decretam adversùs Novatum. At Julius Papa respondens huic epistolae Concilii Antiocheni, non contradicit absolutè supremam esse authoritatem Orientalium Conciliorum, sed Athanasii tantùm facto inhaeret, explicandoque Judicio, quod adversùs eum fuerat latum in Synodo Tyria. Ait enim illud esse irritum, quod adversùs Athanasium, Presbyterumque ejus Macarium testimonia absentibus illis recepta fuerint à Judicibus delegatis, apertissimis Athanasii hostibus, & ab eo ejuratis, ideòque Judicium illud integrum non fuisse, sed tantùm ἐκ μονομερῶς, ex quo sequeretur illud executioni non esse mandandum. Cum itaque Athanasium in suam communionem susceperit, nihil se Canonibus adversum egisse, quoniam sententia excommunicationis nulla erat. Quibus addidit momenta ex visceribus causae petita, falsitatem nimirùm accusationis probatam authoritate Actorum, quamplures Orientis Episcopos à communione sua non abstinuisse Athanasium, tametsi damnationis sententia in eum lata fuisset; tum nolle Episcopos Orientales in unum convenire, quamvis per Legatos consensissent, ut Papa Julius universos Episcopos Romam evocaret pro discutienda causa Athanasii. Ait postremò nihil adversùs Statuta Nicaeni Concilii tentari, si quae Synodus quaepiam statuit, in posteriore retractentur. Alludit autem ad Synodum Alexandrinam, cui centum Episcopi interfuerant, in qua damnatus fuit Arius, cujus causa de integro discussa fuit in Concilio Nicaeno.*

Errores plurimi. Primus est, quod Orientalis Ecclesia censuerit sua Synodalia Judicia non posse retractari per Occidentalem. Secundus est, quod eadem Ecclesia censeret manifestum eo pacto violari istarum Synodorum authoritatem. Tertius est, quod eadem Ecclesia noluerit solius Romani Pontificis authoritatem esse sua superiorem. Quartus est, quod hac de causa fecerit Schisma ab Occidentali, & excommunicaverit Julium Pontificem, uti Caput eorum qui pessum dederant leges Ecclesiasticas. Quintus est, quod hæc omnia demonstrentur ex adductis verbis Orientalium. Etenim verba hæc non sunt Orientalis Ecclesiæ. Absit. Sunt scelerata Eusebianæ Factionis verba, desumpta ex scelerata epistola, quam Factio è Philippo-Politano Conventu misit ad suos Symmistas, etiam ad facinorosos in Africa Donatistas. Etiam istarum vulpium caudas ad demoliendam Christi vineam tentavit sibi colligare. Factio affirmat sibi adsuisse octoginta Episcopos: Et tamen epistolæ Synodali non subscripserunt, nisi septuaginta duo. Et inter istos est Illustris ille Ischyras, imaginarius Episcopus Mareotidis. At verò in secunda ad Constantium Imperatorem Apologia Sanctus Athanasius enumerat Orientales Episcopos, qui Sardicensi Concilio subscripserunt, & prosequitur: *Qui igitur Decretis Synodi subscripserunt, sunt isti. Et plurimi alii sunt, qui ante hanc Synodum pro nobis scripserunt, tum ex Asia, tum ex Phrygia, tum ex Isauria, quorum singulorum nomina cum suis epistolis circum-feruntur, prope sexaginta. In universum autem trecenti quadraginta.* Hi cum suo Clero & populo erant Orientalis Ecclesia. Hæc Ecclesia non dogmatizavit sua Synodalia Judicia non posse retractari per Romanam Ecclesiam, nec judicavit per istam retractationem manifestò violari suarum Synodorum authoritatem, nec negavit solius Romani Pontificis authoritatem esse sua superiorem, nec Schisma fecit adversùs ipsam, nec excommunicavit Julium Pontificem. Ea quippe nullo pacto sunt Christiana. Sunt horrenda facinora solius sceleratæ Factionis Eusebianæ, solius scelerati Philippo-Politani Conventiculi. Proinde Dominus Archi-Episcopus scelerata istius Factionis Dogmata & opera transcribit in omnem Orientalem Ecclesiam. Eo jure, quo olim Gentiles abominanda Gnosticæ Factionis flagitia transcri-

scribebant in omnes Christianos. Eodem privilegio quis possit Calvinistarum aut Lutheranorum Dogmata & Acta toti Latinæ Ecclesiæ affricare.

Sextus error est, quod Eusebiana Factio noluerit sua Judicia retractari etiam per Œcumenicam Synodum. Etenim ad hanc retractationem peragendam comparuerunt in Sardicensi Concilio. Omnis ipsorum contentio fuit de facta per Julium Papam revestitione Sancti Athanasii & aliorum Episcoporum. Volebant ipsos adesse ut damnatos, ac redactos in Laicam communionem, non ut Canonicos Episcopos, atque ita retractari Judicium Tyrium atque Antiochenum. Ipsis exclusis, ac stantibus inter Reos. Imperator Constantius, mox ut per fratris Constantis mortem adeptus est Occidentale Imperium, omnibus nervis studuit, ut Latini Episcopi, præsertim Liberius Pontifex, admitterent ista de Athanasio Judicia, & ipso damnato communicarent Eusebianis, atque ita pacificarent Ecclesiam. Hæc urgenti Eusebio Eunucho Liberius respondit: *Quomodò hoc contra Athanasium possit fieri? Quem enim non una, sed jam altera Synodus probè ab omni crimine liberum pronunciavit, & Romana Ecclesia cum pace dimisit, quomodò poterimus condemnare? Non ita se habet Ecclesiasticus Canon, neque unquam accepimus talem à Patribus traditionem, quam ipsi à Beato & magno Apostolo Petro acceperunt. Quod si omnino Imperator curam suam pro Ecclesiastica pace quærit interponere, aut si Scripta à nobis pro Athanasio deleri jubet, deleantur quoque ea, quæ contra illum scripta sunt, fiatque deinde Ecclesiastica Synodus longè à Palatio, ubi nec Imperator præsto est, nec Comes se ingerit, nec Judex minatur.* Affirmat Athanasii causam jam pridem esse finitam: Nempe & in Romana Julii Pontificis Synodo, & in Sardicensi. Earum sententias jam dudùm transivisse in rem judicatam. Et ista Judicia fuisse peracta juxta Canones, quos Sanctus Petrus Apostolus tradidit Romanæ Ecclesiæ. Nempe pro modo retractandi causas appellatas. Nihilominùs Pontifex paratus fuit suspendere omnia, & in nova generali Synodo instituere novam retractationem de Athanasio. Hæc ejus consilia non probavit Hosius, scribens ad Constantium: *Ego Athanasii accusationibus non subscribo, quem nos, & Romana Ecclesia, & universa Sardicensis Synodus innocentem pronunciavit.* Interim Liberius permansit in suo Proposito, & à Constantio postulavit Synodum fieri apud Aquilejam. Verùm Constantius noluit ipsam fieri longè à Palatio, nec sine sua præsentia, ideòque fieri jussit Mediolani. Et Eusebiani comparuerunt. Proinde suarum Synodorum, etiam Patriarchalium, Judicia professi sunt esse obnoxia retractationi per generalem Synodum. Aversabantur solam Romani Episcopi authoritatem esse supra suas Synodos; Res in Oriente judicatas nolebant per ipsum retractari.

Septimus Domini Archi-Episcopi error est, quod asserat istam fuisse sententiam totius Orientalis Ecclesiæ, & quod istud probet ex Antiochenæ Synodi ad Julium Pontificem epistola. Etenim nec ista Synodus, nec ista epistola fuit totius Orientalis Ecclesiæ, sed solius Eusebianæ Factionis. Qualis epistola fuerit, audiamus ex Rescripto Julii: *Nescio cur vobis ita rem agere placuit, ut nos in hanc opinionem redigatis, ut arbitremur nos sub specie reverentiæ pro ludibrio esse habitos, Dictaque vestra irridentium fuisse, cum & Presbyteros nostros ad vos missos, quos cum gaudio remissos oportuit, cum luctu remiseritis, ob ea quæ istic geri conspiciebant. Ego certè, cum litteras vestras evolverem, post varias ultrò citroque cogitationes, eas supprimendas putavi, ea spe quod crederem saltem aliquos ex vestris adventuros, nec opus fore istiusmodi epistolis, ne si illæ in publicum promerentur, multos sui dolore afficerent. Cæterum ubi nullus vestrum supervenit, necesse fuit ut eas proferrem. Credite mihi, omnes admiratione pleni vix induci poterant, ut crederent istiusmodi litteras à vobis profectas esse, in quibus rixandi potiùs, quam charitatis affectus eminebat. Quod si ambitione eloquentiæ ostentandæ ita exceptæ sunt à Dictatore, id certè studium ad alios spectat. In rebus enim Ecclesiasticis non specimen eloquentiæ, sed Canones Apostolici requiruntur, operaque dari solet, ne quis ex parvis in Ecclesia scandalizetur.* Hæc est facinorosissima epistola, qua Eusebiana conjuratio Romanam Julii Synodum, & ab ipsa factam Sancti Athanasii & aliorum Orientalium Episcoporum revestitionem damnare cœpit, Romanæ Ecclesiæ jugum palam excutere, & futura sui Philippo-Politani Conventiculi Attentata præformare. Epistola latet aut periit: Similiter & epistola, qua Julius istorum Episcoporum revestitionem intimavit Factioni, & cui Factio reposuit istam suam. Utriusque tamen compendium nobis conservavit Hermias Sozomenus: *Romanus Episcopus, cum propter Sedis dignitatem cura omnium ad ipsum spectaret, singulis* Appellantibus Episcopis *Ecclesiam suam restituit, scripsitque ad Episcopos Orientis, & eos incusavit, quod inconsultò de hisce viris judicassent, perturbassentque Ecclesias, cum Decretis Nicæni Concilii stare nollent. Deditque Mandatum, ut quidam illorum, omnium nomine, ad diem constitutum accederent, perspicuè declaraturi sententiam, quam de his tulerant, æquam & justam esse. Quin etiam minatus est se de reliquo non passurum eos inultos esse, nisi novis rebus studere desistant. Ista quidem scripsit Julius. Athanasius autem & Paulus in suas Sedes revertuntur, litterasque Julii mittunt Orientis Episcopis. Quibus illi graviter commoti, convenerunt Antiochiæ in unum, & epistolam verbis elegantibus ornatam, & disertè, ut Rhetorum mos est compositam ad Julium scribunt, eamque plenam ironiæ, & minarum non expertem gravissimarum. Nam quamquàm litteris suis fatebantur Ecclesiam Romanam Primas apud omnes ferre, utpotè quæ Apostolorum schola, & pietatis Metropolis, licet authores Christianæ Religionis primùm ex Oriente eò venissent, jam ab initio fuisset, tamen indignati sunt se posteriores ideo ferre, quod magnitudine Ecclesiæ separarentur: Idque cum virtute, & piè vivendi Instituto essent longè superiores. Quin etiam criminis loco Julio objiciebant, quod cum Athanasio & reliqui cum eo Episcopis communicaverit. Et ægrè admodùm ferebant, perinde ac si tum Concilium fuisset, tum ipsorum sententia abrogata. Quod* L. 3. C. 7.

factum

factum sit iniquum, & à Lege Ecclesiastica discrepans insimularunt. His de causis cum eum ad hunc modum criminati essent; & sibi factam injuriam testati, Julio pacem & communionem pollicebantur, si modò abdicationem eorum, qui ad ipsum perfugerant, approbaret; sin autem resisteret ipsorum Decretis, contraria se facturos prædicebant. Nam Episcopos Orientis, qui ipsos antegressi fuerant, minimè refragatos esse Episcopo Romano, cum Novatus ab eo erat Ecclesia ejectus. Hanc schismaticam atque hæreticam Eusebianæ Factionis epistolam Dominus Archi-Episcopus transcribit in totam Orientis Ecclesiam, ipsam laudat, ac ex ipsa confirmat sua Dogmata, atque ita palam profitetur ipsa esse Eusebiana. Ex hoc Sozomeni testimonio discimus, quod Julius Eusebianos bis Romam evocaverit ad retractatorium judicium: Proindè evocatio ad Sardicensem Synodum fuit tertia citatio.

Admiror verò, cur Sozomenus in isto sceleratæ epistolæ compendio prætermiserit articulum de damnatione Pauli Samosatensis. Cur eundem omiserit & Socrates. Erat enim palmare Fundamentum Eusebianæ audaciæ. Undè ipsum ursit in suis Synodalibus litteris Philippo-Politanum Conventiculum: *Et iterum quod in Oriente de Paulo Samosateno statutum est, ab omnibus est signatum.* Asserunt damnationis istius Synodale Judicium fuisse probatum & admissum à Romana Ecclesia sine novo examine, ideoque nullum ipsi esse jus circa Orientales Synodos. Respondeo ipsos gravissimè errasse, & in jure, & in facto. Etenim ista Antiochena Synodus egit tria, quæ sine prævia ad Apostolicam Sedem relatione, & accepto ab ipsa Rescripto expleri non poterant, aut firmari. Eusebius Cæsaræensis Historiæ suæ inseruit Synodi relationem ad Dionysium Pontificem, sed mutilam. Suo more prætermisit illa, quæ ejus non congruebant finibus. Integra Relatio nos plenè instruxisset. Porrò hæc sunt tria istius Synodi opera: Definierunt de fide, Paulum Patriarcham degradarunt, & statim Ecclesiæ imposuerunt Successorem Domnum. Quorum singula indigebant dicta relatione, & ad ipsum Rescripto. Etenim de damnandorum Episcoporum forma scripsit ad Orientales Antistites Sanctus Papa Gelasius: *Si crimine reperti erant aliquo, Ecclesiastica debuit examinatione cognosci. Taceam, & ad Sedem Apostolicam, ut ex more referri: Ne nostra privilegia curare videamur. Satis sit ostendere, quid secundum regulas & Patrum Canones facere deberetis.* Et infra: *Si hæretici erant, prodi, discuti, & legitimè convinci modis omnibus debuerant. Taceo, quia ad nos Paterna fuerat consuetudine referendum. Tantum commoneo, quid fieri Ecclesiastico Jure convenerit.* Et iterum: *Quos si à fide integra, communioneque Catholica putaretis errare, ad Apostolicam Sedem secundùm Scita Majorum, & sicut semper est factum, referre debueratis.* Quæ præsertim locum habent, dum agebatur de Patriarcha, spectante ad immediatam potestatem Romani Pontificis. Ante omnem sententiam erat necessarium præfatum Rescriptum. Ita sanè in causa sui Patriarchæ Alexandrini Dionysii processerunt Episcopi Pentapolitani. Ista Gelasii

epistola exstat post Theodosiani Codicis appendicem, & in antiquo Codice Romanæ Ecclesiæ.

Porrò qualiter Patriarchas recenter creatos tractaret olim Romanus Pontifex, exponit Sanctus Gregorius in litteris ad Anastasium Isauriæ Presbyterum: *Fratri nostro Cyriaco, Constantinopolitanæ civitatis Antistiti, qui nuper in Joannis Reverendissimi Episcopi loco ordinatus est, nostra voluimus Scripta transmittere, sed quia non est consuetudo, ut prius quam ad nos ejus Synodica deferatur, ei scribere debeamus, ideirò nunc distulimus.* Proinde de prima Romani Pontificis ad novum Patriarcham epistola erat Synodicæ approbatio, & confirmatio initi Episcopatus. Hanc consuetudinem esse antiquissimam, confirmatam à Nicæna Synodo, & Ecclesiasticæ unitati penitùs necessariam; demonstrat in alia ad Orientales epistola laudatus Gelasius, atque adjungit: *Qua ratione Majores nostri, Reverendi illi Ecclesiarum Magistri, clarissimaque illa Christiani populi lumina, quos merita virtutum suarum usque ad confessionis gloriosissimas palmas, & Martyrii fulgentes extulere coronas, ad illam Sedem, quam Princeps Apostolorum sederat Petrus, sui Sacerdotii sumpta principia repleti Christi charitate mittebant, suæ inde soliditatis gravissima & firmitatis roboramenta poscentes.* Demonstrat etiam ante Nicænam Synodum, in medio gentilium persecutionum æstu, viguisse istam consuetudinem, ideoque esse institutionem Apostolicam. Quomodò in isto interim se gererent novi Patriarchæ, docet in Breviario Liberatus Diaconus, agens de Flavita, Patriarcha Constantinopolitano, proximo Successore Acacii: *Moritur* Cap. 18.
Acacius, & ordinatur post eum Flavitas Presbyter, qui non consensit sine Romano Episcopo inthronizari, sed transmisit Synodicam Papæ Romano Felici, qui modico vivens tempore moritur, non accipiens ipsius epistolam. Proinde Græcorum Patriarchæ, Occidentalium Metropolitarum more, ante acceptam Papalem confirmationem non poterant sedere in Throno, nec fungi præcipuis muneribus suæ dignitatis. Et quin hæc omnia Antiochenum Concilium, & ab ipso promotus Domnus exactissimè servaverint, non est dubitandum. Hinc enim degradatus Paulus usque ad Papalia Rescripta contumax permansit in Episcopali Palatio, & tandem per Aurelianum Imperatorem fuit jussus Lib. 7.
excedere. *Aurelianus præcepit, ut Domus Ecclesiæ* Cap. 24.
illis tribueretur, quibus Christiani Italiæ, & Urbis Romæ Episcopi per litteras tribuendam præscriberent. Nempe tales litteræ jam advenerant, ipsasque gentilis Princeps fuit executus. Notanda item sunt hæc Antiochenæ Synodi ad Dionysium Pontificem verba: *Istum igitur tam Deo adversarium, & tam contumacem, eramus coacti Ecclesia excludere, & alium Episcopum in ejus locum substituere. Unde Domnum designavimus, omni virtutum, quæ Episcopum decent, genere exornatum: Ac vos de ejus electione per epistolam certiores fecimus, ut illi scribatis, & ab eo accipiatis communionis litteras.* Ei transmittunt Domni Synodicam, & supplicant ad ipsam rescribi, atque ita confirmari ejus Episcopatum. Sese purgant, quod tanta opera sine prævia relatione attentarint: Asseverant se per intolerabilia Pauli facinora fuisse

compulsos. Et quin Domnus usque ad Papalem confirmationem abstinuerit Episcopali Throno, non est ambigendum. Etenim qui usque tunc Episcopali Domo abstinuit, & Paulum in ipsa quietum perdurare permisit, haud dubiè abstinuit & Throno. Proinde Eusebiana Factio, dum hæc omnia sine novo Romani Pontificis examine scripsit transisse in firmitatem, erravit toto cœlo.

Et hinc octavus Domini Archi-Episcopi error est, quod præfatis Antiochenæ Synodi litteris respondens Julius, *non contradicit absolutè supremam esse Conciliorum Orientalium authoritatem, sed Athanasii tantum facto tubaret, explicandoque Judicio, quod adversùs eum fuerat latum in Tyria Synodo.* Patitur angustias & involvit sermones: Eum enim premit manifesta veritas. Et bonum ingenium malam causam non potest adjuvare. Ejus mentem non plenè assequor. Videtur asserere, quod circa Athanasium Julius nullum Apostolicæ potestatis aut Jurisdictionis Actum exercuerit, sed merè declaraverit Acta Tyria fuisse substantialiter nulla, ideòque nec curanda: Quod circa Athanasii à Tyria Synodo damnationem Julius non fecerit aliud, quam quod in Ephesina Synodo circa Sancto Cyrillo inflictam à Joannis Antiocheni Conventiculo damnationem fecit Acacius Melitinensis Episcopus, Metropolita secundæ Armeniæ. Censet fuisse Theologicum & Doctorale Judicium, nequaquam Jurisdictionale ac authoritativum. Sic videtur. Est verò error intolerabilis, pejor errore Eusebianorum. Hi enim in solo jure errabant, non in Facto. Censebant Julium circa Athanasium omninò fuisse usum authoritate, at quam non habebat, ideoque & ipsum, ut Attentatorem & præsumptorem, damnarunt ac degradarunt. Dominus Archi-Episcopus vult non degradari Julium, & tamen recusat in ipso agnoscere Apostolicam Jurisdictionem: Hinc docet ipsum nulla fuisse usum in Sanctum Athanasium.

Sed longè aliud in litteris ad Imperatorem Constantium docet Confessor Hosius: *Athanasium nos & Romana Ecclesia, & universa Synodus Sardicensis innocentem pronunciavit.* Romana Ecclesia id fecit per Julii Synodum. Et ad Eusebium, Imperatoris Constantii Eunuchum, dixit Liberius Pontifex: *Athanasium non unæ, sed jam altera Synodus probè ab omni crimine liberum pronunciavit, & Romana Ecclesia cum pace dimisit.* Refert hæc Athanasius in litteris ad suos Monachos. Porrò *pronunciare liberum aut innocentem, & cum pace dimittere* sunt omninò vocabula importantia authoritatem & jurisdictionem. Etenim hæc pax apud antiquos Patres, & Canones est culpæ aut pœnæ reconciliatoria solutio. Quare enormi cum fiducia Petrus de Marca scribit, quod scelestæ epistolæ respondens Julius, Orientalibus Synodis absolutè non denegaverit supremam authoritatem. Etenim scribit post ac inter varia: *Si ut scribitis, inconcussam habet authoritatem quælibet Synodus, & contumeliosè agitur cum Judice, cujus judicium ab aliis examinatur, considerate quæso, Dilectissimi, quinam sint qui Synodum improbant, & qui aliorum judicata rescindunt, ne singula excutiendo certos homines gravem. Certè id quod postremò gestum, cum sit horrendum auditu, sufficit ad cætera, quæ à me omittuntur, comprobanda. Ariani à beatæ memoriæ Alexandro, quondam Alexandriæ Episcopo, ob impietatem ejecti, non solùm in eo Judicio à cunctis civitatibus rejiciebantur, sed ab omnibus simul, qui ad Nicænum Concilium convenerant, anathemate feriebantur. Nihil enim erat in illorum delicto vulgare, neque in hominem peccaverant, sed in ipsum Jesum Christum. Iidem tamen ita ab universo Orbe rejecti, & per omnem Ecclesiam famosissimè notati, nunc denuò in Ecclesia, quod quidem triste vestris animis arbitramur, recipi perhibentur.*

Pontifex admiratur, quod Eusebiani clament Patriarchales Orientalium Synodos esse supremas & inconcussas. Affirmat fabulam sibi ipsi non cohærere. Etenim ipsimet non solas Patriarchales, sed ipsam etiam Nicænam Synodum concutiunt per appellationes ac retractationes, immò & per violentiam rescindunt. Exempla sunt in promptu. Etenim ipse Arius, & per Patriarchalem Sancti Alexandri, & per Nicænam Synodum damnatus, à tantis Judiciis provocavit ad Hierosolymitanam Encœniorum Synodum: Et fuit per ipsam absolutus. Talia Eusebiani patrarunt etiam in Euzoium, Lucium, Georgium, aliosque Arii congerrones. Quin & Pistum, suum imaginarium Episcopum, similiter & Alexandriæ & Nicææ damnatum, animarunt appellare Romam, & Julium Pontificem ad admittendam ejus appellationem studuerunt circumscribere. Videntur seditiosum hominem inflammasse ad agendum contra Sanctum Athanasium, & à Romana Ecclesia postulandum Episcopatum Alexandrinum. Julius Eusebianis hæc refricat in frontem, & admiratur quod suas Orientales Synodos velint adeò inconcussas, ut nec per Romanam appellationem possint concuti, & non nisi cum Orientalis Ecclesiæ contumelia per Pontificem retractari. Affirmat atque demonstrat, quod Romana Ecclesia omnes afflictos, ipsam invocantes, seu ad ipsam appellantes, possit ac debeat adjuvandos suscipere; quod priores Judices, ad reddendas sui Judicii rationes possit Romam evocare; quod possit tales causas retractare ex integro: quod in appellantium Sedes nullus interim consecrari possit; quod Appellantes, dum priores Judices comparere nolunt, possit revestire. Hanc potestatem sibi esse per Apostolicos Canones, ac item per Nicænos: Vetustam Romanæ Ecclesiæ consuetudinem fuisse discussam Nicææ, confirmatam, ac redactam in Scriptum.

Hinc Pontifex prosequitur: *Quod non temerè aut injustè susceperim in communionem Co-Episcopos nostros Athanasium & Marcellum, etiamsi priùs dicta sufficiant, brevibus tamen ratio vobis istarum rerum est demonstranda.* In prioribus epistolæ partibus demonstravit Romanæ Ecclesiæ potestatem; nunc demonstrare pergit Athanasio & Marcello etiam esse justitiam. Exponit Athanasii causam, & concludit: *Cum igitur istiusmodi allegarentur, & tot testes pro Athanasio starent, & ipse tam justa pro se adferret, quid quæso nos oportuit facere? An*

non

non quod Ecclesiastici Canonis est? Hominemque proinde non condemnaremus, sed potius reciperemus, eumque pro Episcopo, quemadmodùm est, haberemus? Præter hæc omnia, annum totum & integros sex menses apud nos hæsit, vestram præsentiam exspectans, aut quotquot comparere auderent, suaque præsentia pudefecit omnes. Non enim Judicio stetisset, nisi sui fiduciam habuisset: Neque sponte, sed litteris nostris ad judicium vocatus comparuisset, quemadmodùm vos per litteras citavimus. Et tamen post tanta argumenta nos velut insolitum quiddam agentes reprehenditis. Disertè affirmat se egisse judicialiter, secundùm Canones, & secundùm vetustam Ecclesiæ consuetudinem. Eodem modo demonstrat se egisse cum Marcello. Quisquis horum aliquid negat, non potest non esse Eusebianus. Legenda est integra epistola. Scribenda non solùm aureis litteris, sed & in omnium cordibus. Ita omnes habebunt arma ad explodenda Commenta Domini Archi-Episcopi.

Audiamus pejora ipsius Commenta: *Sed adnotandum est non dicere Julium redditas à se fuisse Ecclesias Athanasio & reliquis Episcopis. Nam ea erat quæstio principalis, quæ reservata erat cognitioni Synodi, quam Julius convocaverat, rogantibus Orientalium Legatis: Tametsi negarint dein Orientales id se Legatis suis dedisse in Mandatis. Sanè eidem Orientales in sua epistola Synodica, sub nomine Concilii Sardicensis edita, illud tantùm conqueruntur, receptos in communionem Athanasium & reliquos damnatos Episcopos.* Ad Julium Romam perrexit, sed & ad Italiæ quosdam suæ partis Episcopos, quos seducens per epistolarum falsitatem, ab eisdem perfacilè in communionem receptus est. *Quare cum legis apud Sozomenum, Julium recepisse in suam communionem Athanasium ac reliquos Episcopos, & unicuique eorum Ecclesiam suam reddidisse, ob curam videlicet universalis Ecclesiæ, quæ ei incumbit propter dignitatem suæ Sedis, existimare debes restitutionem illam Ecclesiarum non fuisse factam directè, sed per consequentiam, eò quod Episcopi illi à Julio in communionem recepti fuerint velut Episcopi hujus & illius Sedis.* Hominemque non condemnaremus, sed reciperemus, eumque pro Episcopo, quemadmodùm est, haberemus, *inquit Julius in epistola ad Orientales.*

Errores varii. Primus est, quod Julius Athanasio ac aliis Episcopis communionem reddiderit, non tamen Ecclesias. Etenim non solus Sozomenus, cujus verba sunt adducta superiùs, c. 11. istud habet, sed etiam Socrates: *Julius, quoniam Ecclesia Romana privilegium præter cæteras obtinebat, litteris suis ad Episcopos Orientis liberiùs perscriptis,* damnatorum Episcoporum *partes tueri studet. In Orientem litteras mittit, quo & suus cuique locus restitueretur, & eos qui illos temerè abdicaverant, graviter reprehenderet. Illi discedunt Roma, litterisque Julii Episcopi confisi, ad suas ipsorum redeunt Ecclesias: Litteras, ad quos scriptæ erant, mittunt. Hi ubi eas acceperunt, Julii reprehensionem ducunt contumeliæ loco: Concilium Antiochiæ convocant. Ubi simul atque convenerant, de communi omnium sententia Epistolam scribunt, per quam Julium contra acriùs insimulant: Ostenduntque si qui eorum arbitrio Ecclesia forte exacti essent, rem ab eo non debere decerni.* Proinde epistola, qua Julius Athanasio & reliquis reddidit suas Sedes, non est præsens, sed alia anterior. Quin ipsam Socrates & Sozomenus viderint, non est dubitandum. At ipsa Eusebianos adeò offendit, ut Antiochiam abierint ad novam Synodum, Athanasiumque non tantummodò iterum damnaverint, sed insuper in ejus Cathedram consecraverint novum Episcopum Gregorium Cappadocem, & ipsum armata militum manu jusserint inthronizari. Etiam in Marcelli Sedem intruserunt quemdam Basilium. Et Julio rescripserunt illorum restitutionem esse impossibilem: Nec enim duos simul Episcopos posse esse in eodem Throno. Hìnc Julius reposuit: *Esto ut sint Athanasius & Marcellus, ut scribitis, translati è suis Sedibus, &c.* Istas Superordinationes gravissimè damnat, vult superordinatos ejici, & reponi Athanasium atque Marcellum. Quare Petrus de Marca graviter errat, dum etiam in hac Julii epistola scribit nullam fieri mentionem de restitutione Sedium. Quin hanc restitutionem abundè laudat epistola, dum affirmat Athanasio & aliis Episcopis redditam à Julio communionem. Etenim laudat non Laicam, non Diaconalem aut Presbyteralem, sed omninò Episcopalem communionem: Quæ palam includit restitutionem Sedis. Hìnc in Sardicensi Concilio prima & palmaris inter Orthodoxos & Eusebianos contentio fuit, quod isti constanter vellent, hi pertinaciter nollent Athanasium & Marcellum admitti ad Synodalem suo loco consessum atque suffragium. Nempe Julius Pontifex illos plenè revestiverat, ac restituerat omnia. Et Petrus de Marca hæc non ignoravit. Ut veritatem effugiat, profert subtilem distinctionem restitutionis directæ à restitutione per consequentiam. Ridicula Commenta.

Secundus error est, quod quæstio de restituendis Ecclesiis fuerit principalis, reservata Synodo, quam Julius convocaverat. Censet damnatos ac appellantes Episcopos non potuisse revestiri, nisi per & post expletum retractatorium Judicium. Est error Eusebianus. Hæc enim facinorosa Factio in Sardicensis Synodi ingressu istud ipsum prætenderat observari in Marcello & Athanasio. Et quia non obtinuerunt, de nocte fugerunt Philippo-Polim, isthic laceraturi totam Ecclesiam. Cogor eadem repetere. Tertius error est, quod Dominus Archi-Episcopus certam & exploratam Socratis ac Sozomeni assertionem tentet evacuare per sceleratas & abominabiles litteras Philippo-Politani Conventiculi. Quartus error est, quod istas litteras denuò transcribat in cunctam Orientalem Ecclesiam. Quintus est, quod profiteatur se sequi sensa istius Orientalis Ecclesiæ, atque ita se palam profiteatur Eusebianum.

Non accuso quod nescio. Etenim novus Dogmatistes prosequitur: *Necessariam esse arbitratus sum discussionem præcipuorum capitum hujus epistolæ, quod ea, æquè ac verba Sozomeni, perperam hactenùs accepta sint ab iis, qui ea laudavere. Contendunt enim Factum Julii, quod nihil aliud est, quam velut quoddam obsequii genus ad retinendam communionem, à suprema ejus jurisdictione profectum esse,* at-

atque illum ea authoritate cassasse judicia Conciliorum Orientalium. Multiplicat errores. Primus est, quod Julii epistola, uti & adductum Sozomeni testimonium, à nullo hactenùs fuerint intellecta. Nempe etiam hæc liberanda veritas exspectabat Natales aut Insulas hujus Doctoris, denuò profitentis se dogmatizare nova. Secundus error est, quod Julius erga Athanasium ac alios appellantes Episcopos non fuerit usus suprema jurisdictione, nec per authoritatem cassaverit Orientalium Synodorum judicia, sed eis solummodò impenderit aliquod genus obsequii. Etenim non sola Julii, sed & Philippo-Politani Conventiculi epistola disertis & apertis verbis affirmant, quod Julius Orientalis Synodi *judicium refricarit*; quod *restauraverit aliud de ipsis judicium*; quod *Orientales* prætenderit *judicandos ab Occidentalibus*, atque ita prævaricatus sit Divinam legem & disciplinam. Proinde Petrus de Marca errat supra Eusebianos: Hi enim Julio denegarunt solam potestatem, ille verò insuper Actum.

Pergit errare: *Orientales Sardicæ congregati pertinaciter adhærent sententiæ Concilii Antiocheni, causasque secessionis suæ rejiciunt in Occidentales, qui adversùs veterem Ecclesiæ consuetudinem cognoscere vellent de causis Orientalium. Sic enim ajunt in epistola sua Synodica.* Emissa è Philippo-Politano Conventiculo. Primus error est, quod istam sceleratissimam epistolam denuò transcribat in totam Orientalem Ecclesiam. Secundus est, quost ipsam dicat scriptam Sardicæ. Tertius est, quod Occidentales, volendo de causis & judiciis Orientalium cognoscere, egerint contra veterem Ecclesiæ consuetudinem. Et quidem quod Occidentales voluerint ista agnoscere, est omninò verissimum. Et Petrus de Marca ipsum hìc confitetur, atque ita evertit suam priorem assertionem, qua dixerat Julium pro Athanasio & aliis Episcopis non per jurisdictionem seu authoritatem egisse, sed solummodò per obsequium.

Dominus Archi-Episcopus ab Antiochenæ Synodi & Philippo-Politani Conventiculi litteris se convertit ad litteras Imperatoris Constantii: *Sed quænam fuerit Orientalium mens, manifestè docet epistola Imperatoris Constantii, data ad Ariminense Concilium, quod constabat ex Episcopis Occidentis.* Hæc sunt verba epistolæ: *Non de Orientalibus Episcopis in Concilio vestro patitur ratio aliquid definiri. Proinde super his tantum, quæ ad vos pertinere cognoscit Gravitas vestra, tractare debetis.* Et iterum: *Quæ cum ita sint, adversùm Orientales nihil statuere vos oportet. Aut si aliquid volueritis contra eosdem, prædictis absentibus, definire, id quod fuerit usurpatum, irrito evanescet effectu. Non enim illa vires habere poterit definitio, cui nostra Statuta testantur jam nunc robur & copiam denegari.* Respondeo D. Archi-Episcopum à Calcaria cadere in Carbonariam. Etenim quod Constantius, Eusebianæ Factionis Dux, eadem cum ipsis senserit de suprema Orientalium Synodorum authoritate, non caret veri-similitudine. Quoniam ex Factionis ore fuit cum Liberio Pontifice locutus in Mediolanensi Colloquio. Et post Philippo-Politanum Conventiculum facinorosa Factio cœpit illum ompposè inscribere Episcopum Episcoporum. Ita Principem, cætera bonum, sed humanæ gloriæ cupidum; delusit & circumscripsit.

Attamen videtur non fuisse seductus. Etenim non isti Conventiculo, sed Synodo Sardicensi videtur adhæsisse. Hinc & Athanasium, licet Philippo-Poli damnatum, quia Sardicæ absolutum, cum honorificis litteris remisit in Sedem. Et contra istos dolosos circumscriptores scripsit ad ipsum Hosius: *Non est prudentis in gratiam alienæ libidinis seipsum in periculum certum conjicere. Desine, quæso, & ausculta mihi, Constanti: Hoc enim decet & me scribere, & te non vilipendere.* Quare videtur rectam habuisse fidem & tamen ista scripsisse ad Ariminense Concilium. Etenim Constantius in Ecclesiæ Synodis agebat omnia. Hinc ad ipsas mittebat Divales litteras, quibus præscribebat & tractanda, & tractandi ordinem. Explebat munus Romani Pontificis. Certè uti Frater ejus Constans, ita & Pater Constantinus non fecit talia. Ipse est author pravi operis, à quo Successores noluerunt recedere. Hinc igitur & talia Mandata misit ad Ariminensem Synodum. Nec sine causa. Etenim inter Seleuciensis Synodi Primates erant plures scabiosi, dorso suo metuentes à Romana Ecclesia. Præsertim propter Athanasium, quem noverant abjisse Ariminum. Item ipsum Athanasium, quem Seleuciæ sperabat damnandum, noluit denuò absolvi ab Ariminensibus. Hic est verus fons istius sacræ jussionis. Notanda sunt hæc verba: *Non enim illa vires habere poterit definitio, cui nostra Statuta testantur jamnunc robur & copiam denegari.* Affirmant adversa Acta non per Canones, sed per præfata Rescripta fore irrita. Possit ergo Constantius rectum sensisse de authoritate ac Primatu Romanæ Ecclesiæ, & Regiæ potestatis; dumtaxat excessisse limites. Proinde etiam hoc Domini Archi-Episcopi fundamentum est caducum ac ruinosum.

CAPUT XXIX.

Discutiuntur Domini Archi-Episcopi Sensa circa Sancti Julii Pontificis Rescriptum ad Antiochenam Synodum.

Varias hac de re & Julius, & Athanasius, & Eusebiani ultrò citròque scripserunt epistolas, quæ grandi Ecclesiasticæ eruditionis damno aut perierunt, aut latent. Tragædia incœpit non proximè post Tyriam Synodum, sed post reductum à Constantino Juniore Athanasium è Gallia, quò eum Magnus Constantinus proscripserat. Eusebiana Factio clamavit ipsum Tyri degradatum rediisse ac sedere authoritate Laica: Hinc novæ calumniæ, nova persecutio. Quare Athanasius provocavit Romam, misitque appellationis instrumentum per Legatos. Et suos miserunt etiam Eusebiani. Quibus auditis Julius Pontifex admisit appellationem, utramque partem

tem

tem evocavit Romam ad retractatorium Judicium, & Athanasius statim comparuit. Hæsit isthic per annum & medium, exspectans adversarios. Interim accesserunt etiam Marcellus Ancyranus, Paulus Constantinopolitanus, Asclepas Gazensis, Lucius Adriano-Politanus, aliique Orientales Episcopi & Clerici, ab Eusebianis passi similes injurias, ideòque & ipsi appellantes. Hinc lapso tanto tempore, de Eusebianorum adventu desperans Julius istos Episcopos plenè revestivit, & cum suis litteris remisit ad suas Ecclesias, mandans recipi ut integros Episcopos, & Eusebianos denuò citans ad retractatorium Judicium. Has litteras palam laudat Hermias Sozomenus. Et ad ipsas Eusebiani adeò non attenderunt, ut abierint Antiochiam, condiderint nequissimos Canones contra Athanasium & Julium, confirmarint Judicium Tyrium, ac insuper in Athanasii Sedem intruserint alium Episcopum. Et hæc omnia retulerunt Julio per sceleratissimas litteras, quas Sozomenus redigit in compendium. His Julius reposuit doctissimam epistolam, quam nobis in secunda sua Apologia custodivit Sanctus Athanasius. Et ipsam hic expurgare studeo à Commentis Petri de Marca.

Audiamus Commenta: *Negari certè non potest, quin aliter ea tempestate visum sit Occidentalibus. Verùm longè aberant ab opinione eorum, qui nostra ætate tractarunt de controversiis fidei, qui pronunciant appellationes Episcoporum Orientalium judicandas esse apud Urbem à summo Pontifice. Nituntur illi, ut ipsi existimant, præjudicio epistolæ Julii Papæ, cujus sensum detorquent ad mentem suam, cum tamen ex ea constet Jura Sedis Apostolicæ temperamento quodam prudenter adhibito per eas tempestates explicari solita. Nihil enim aliud ab Orientalibus exigebant Julius & Romana Synodus, quam ut causæ Ecclesiarum Apostolicarum, in primis verò Alexandrinæ, quoties de depositione Episcoporum earum Sedium ageretur, cum Papa & Synodo Romana communicarentur, antequam Synodi Orientales cognitionem de iis instituerent, ut communi sensu componi possent magnę Ecclesiæ. Quod si post judicium Orientalium querela manifestæ oppressionis deferretur ad Synodum Occidentalem, tunc retractandum esset negotium in Concilio Occidentalium & Orientalium. Unde constat in ea epistola non agi de appellatione, sed de prima tantùm causæ cognitione, aut revisione, neque excitatam controversiam de omnibus Episcopis, sed de iis tantùm, qui Apostolicis Ecclesiis præsiderent, in primis de Alexandrino, ac tamen judicium reddi non debere à solo Romano Episcopo cum Episcopis Occidentalibus, sed ab Episcopis Occidentis & Orientis in unam sententiam conspirantibus. Ista enim colliguntur ex epistola Julii, qua Orientales objurgat in causa Athanasii Episcopi Alexandrini, & Marcelli Ancyrani, quos Orientis Concilia damnaverant, inconsulto Episcopo Romano.* Urget hæc verba epistolæ: *Oportuit scribere omnibus nobis, ita ut ab omnibus, quod justum esset, decerneretur. Episcopi enim erant, & non vulgares Ecclesiæ, qui ista patiebantur, sed quas ipsi Apostoli sua-met opera ad fidem instruxerant. Cur igitur, & imprimis de Alexandrina civitate, nihil nobis scribere voluistis? An ignari estis hanc esse consuetudinem, ut primùm nobis scribatur, ut postea, quod justum est, definiri possit? Quapropter si isthic hujusmodi suspicio in Episcopum concepta fuerat, id huc ad nostram Ecclesiam referri oportuit.*

Errores plurimi. Primus est, quod ea tempestate soli Occidentales sentirent aliud. Etenim omnes Orthodoxi, etiam Orientales, semper rectà senserunt. Exposita in Sedem Apostolicam ac omnem Catholicæ Ecclesiæ Hierarchiam petulantia fuit solius Eusebianæ Factionis, de qua Julius: *Audio paucos esse istorum malorum authores*. Et etiam ex his post Philippo-Politanum Conventiculum multi erubuerunt de suis facinoribus, & pœnitentes ad Matrem Ecclesiam redierunt. Ec demus solam Occidentalem Ecclesiam rectà aut meliora sensisse. Certè etiam tunc Dominus Archi-Episcopus debebat observare regulam, quam Juliano Eclanensi Episcopo, pro suis erroribus provocanti ad Orientalem Ecclesiam, præscripsit Sanctus Augustinus: Occidentalis Ecclesia nos genuit, docuit & baptizavit, ideoque permanere nos oportet in ejus sensibus. Et quidem Dominus Archi-Episcopus etiam Occidentalem Ecclesiam calumniatur: In ipsam transcribit errorem Eusebianum. Affirmat quod ipsa olim censuerit Orientalium Synodorum judicia retractari non posse per solam Sedem Apostolicam, sed dumtaxat per Œcumenicam Synodum.

Secundus error est, quod hac ætate Occidentales illi, qui Orientalium Episcoporum appellationes pronunciant judicandas esse apud Urbem Romam à summo Pontifice, foveant opinionem deviam, alienam ab antiquis Occidentalibus. Etenim istam opinionem fovit in Florentino Concilio etiam Eugenius quartus. Et ipsam tandem admisit omnis Ecclesia. Etiam Orientalis. Quod sit verus Sardicensium Canonum, anterioris Ecclesiasticæ consuetudinis, & omnium posteriorum Patrum sensus, est supra demonstratum. Porrò admiror, quod Dominus Archi-Episcopus circa Romanas Orientalium Episcoporum appellationes agnoscat aliqua per istas tempestates jura Sedis Apostolicæ. Etenim jam docuit primam omnis Romani hic juris originem esse Sardicensem Synodum. Quomodò igitur istiusmodi jura jam scribit fuisse ante ipsam? Nempe omnium fortium fortissima veritas etiam ab invitis extorquet sui confessionem.

Tertius error est, quod jam laudata veritas nitatur præjudicio epistolæ Julii. Etenim epistolæ verba sunt clarissima, ideoque nullum hic possit esse præjudicium. Licet illa superiùs adduxerim, volo aliqua repetere: *An non dilectionis indicium erat nos Presbyteros misisse, qui compaterentur patientibus, & incitarent eos, qui judicium Scriptis postularant, ut præstò esse vellent, quò primùm omnia componerentur, & emendationem acciperent, ne diutiùs aut Fratres nostri injurias, aut vos calumnias pateremini?* Et infra: *Quid actum est dignum offensa? Aut qua in re vobis, quibus scripsi, causam succensionis præbui? An quia adhortati vos sumus, ut ad Synodum occurreretis? Atqui illud potius cum gaudio excipi oportuit. Qui enim benè sentiunt de iis quæ egerunt, & in quibus ipsi, ut ajunt, Judices fuere, non indignanter ferre solent, si quod* ab

ab ipsis judicatum est, ab aliis excutiatur: Quippe qui securi sint, ea quæ ipsi justa prædicaverunt, injusta nunquam posse fieri. Et iterùm: *Quapropter indignatio eorum, qui hac citatione offenduntur, temeraria; & tergiversatio se sistendi judicio inhonesta & suspiciosa videtur*. Assiduè inculcat factas à se Eusebianorum ad retractatorium in Alma Urbe Judicium citationes: Ipsas affirmat factas secundùm vetustum morem, juxta Patrum traditionem, juxta Canones Apostolicos, ideoque Eusebianos prævaricatoriè refragari. Liberius Pontifex ad Eusebium Constantii Imperatoris Eunuchum dixit esse Canones, quos Sanctus Petrus tradidit Romanæ Ecclesiæ.

Quartus error est, quod epistola agat, non de Orientalium Episcoporum appellatione, sed dumtaxat de prima instantia. Quis talia audiens aut legens credat epistolam fuisse visam à Domino Archi-Episcopo? Quod epistola de Sancti Athanasii, Marcelli, ac aliorum Orientalium Episcoporum Romana appellatione agat, est sole meridiano manifestius. Ego in tanta luce nolim verba perdere. Domini Archi-Episcopi verba etiam sibi ipsis videntur non cohærere. Etenim ajunt epistolam non *de appellatione* agere, *sed de prima tantùm cognitione, aut revisione*. Quis revisionem unquam dixit esse primam cognitionem? Interim epistola agit de omnibus: Et de appellatione seu revisione, & de prima insuper instantia. Prior & potior ejus pars agit de appellatione: Demonstrat Athanasium ac Marcellum ex fundamentis appellasse, ac legitimè revestitos, ideòque his Actibus fuisse per Eusebianos deferendum. Extrema tandem pars adjungit tantos Episcopos sine prævia ad Romanam Sedem relatione, & sine accepto ad ipsam Rescripto non fuisse degradandos, atque ex ista occasione quædam disputat de prima instantia. Ita demonstrat omnia Eusebianorum in tantos Episcopos Acta fuisse attentata contra Canones.

Quintus error est, quod epistola non agat de omnibus Episcopis, sed de illis tantum, qui Apostolicis præsederunt Ecclesiis. Etenim epistola, licet solum Athanasium ac Marcellum exprimat, tamen etiam agit de Paulo Constantinopolitano, Lucio Adriano-Politano, Asclepa Gazensi, & multis aliis ex Thracia, Coele-Syria, Phœnicia, ac Palæstina Episcopis, qui adversùs similes Eusebianorum in se injurias Romam appellaverant. Unde ipsos disertè damnavit iterùm, & in suis Synodicis litteris expressit Philippo-Politanum Conventiculum. At verò isti non præsidebant Apostolicis Ecclesiis. Eorum Ecclesiæ non erant Apostolicæ, nisi *ex consanguinitate doctrinæ*: Ita in Præscriptionum libro loquitur Tertullianus. Apostolica enim Ecclesia est triplex. Prima est, quæ habet Sedem Apostolicam. Et hæ non sunt nisi tres: Romana, Alexandrina, ac Antiochena. Nec enim cujusvis Apostoli prædicatio, sed sola solius Sancti Petri insessio Episcopalis facit Apostolicam Sedem. Secunda Apostolicæ Ecclesiæ species sunt istæ Ecclesiæ, quas quis Apostolus fundavit, & docuit proprio ore, aut per epistolas. Tales sunt Hierosolymitana, Corinthia, Ephesina, Philippensis, Thessalonicensis, Ancyrana, & plurimæ aliæ. Etenim Sanctus Paulus non ad solam Ancyranam, sed ad omnes scripsit Galatarum Ecclesias. Et proprio ore docuit Illyricum ac omnem Asiam, à Hierusalem usque Romam. Alii Apostoli istud fecerunt aut ibidem, aut in aliis Regionibus. Quare tales Apostolicæ Ecclesiæ sunt longè plurimæ. Singularis tamen dignitas atque authoritas semper fuit illis, quas Apostoli honorarunt suis epistolis. Tertia species sunt istæ, quæ sub Orthodoxa fide sunt postmodò fundatæ ab Apostolorum discipulis, & aliis Successoribus: Quæ in dies fundantur per Romanos Pontifices. Sunt Apostolicæ per consanguinitatem doctrinæ. Omnes simul junctæ sunt una Apostolica Ecclesia, quam profitemur in Symbolo. Dominus Archi-Episcopus agit de prima præsertim, ac etiam de secunda specie: De illa ipsius parte, quam Apostoli honorarunt suis litteris. Et rectè.

Sextus error est, quod primæ contra harum Ecclesiarum Episcopos instantiæ sententia dari non possit à solo Pontifice cum Episcopis Occidentalibus, sed dumtaxat ab Episcopis Occidentis & Orientis in unam sententiam conspirantibus. Hoc est, à solo generali Concilio. Agit præsertim de Episcopo Alexandrino. Hic enim, quoniam Patriarcha est, privativè spectat ad primam cognitionem Romani Pontificis, ideoque sine prævia ad illum relatione, & sine accepto ad ipsam Rescripto non potest ab ulla Synodo damnari. Eadem est ratio Patriarchæ Antiocheni. Item & trium Autocephalorum Exarchorum: Hæraclæensis, Ephesini, & Cæsaræensis. Ita fuit usque dum invasi & quasi absorpti fuere à Constantinopolitano. Ipsorum Autocephalia tunc in istum transiit. Docet ista in litteris ad Orientales Episcopos Sanctus Gelasius, agens de Petro Mogo, Alexandriæ Patriarcha, quem à Romana Ecclesia damnatum Acacius Patriarcha Constantinopolitanus, quod pœnitentem crederet aut diceret, præsumpserat absolvere ac reparare: *Concedamus pœnituisse, sed nunquam docebitur, nunquam monstrabitur, nunquam omninò probabitur ejus purgationem fuisse legitimam, quæ non est competentibus regulis celebrata. Secundæ enim Antistitem, nec expellere quisquam, nec revocare sine primæ Sedis assensu vel potuit vel debuit. Nisi fòrte jam ordine rerum confuso atque turbato, nec prima, nec secunda, nec tertia Sedes debeat observari vel suscipi secundùm Statuta Majorum, & sublato capite, ut videmus, omnia membra vario inter se compugnent certamine, fiatque illud quod de populo scriptum est Israel*: In illo tempore non erat Dux in Israel. Unusquisque quod placitum erat in oculis suis faciebat. *Qua enim ratione vel consequentia illis Sedibus defendendum est, si primæ Beatissimi Petri Sedi antiqua & vetusta reverentia non deferatur, per quam omnium Sacerdotum dignitas semper est roborata atque firmata, trecentorumque decem & octo Patrum invicto & singulari Judicio vetustissimus judicatus est honor?* Affirmat hanc formam esse longè vetustissimam, non introductam, sed confirmatam à Nicæno Concilio. Et prosequitur in sequenti epistola: *Sicut ergo Acacius Petrum*

trum non priùs damnavit, quàm & referret & posceret Apostolica potestate damnandum, sic & in recipiendo modum servare debuisset, ut priusquam se ei communione misceret, per Sedem Apostolicam posceret examinari eum, & legitima ratione purgari, cum nec examinandi aut recipiendi haberet ipse Pontificium, & non nisi per illius Sedis authoritatem, consensumque hoc posset implere, sine cujus authoritate eum non potuerat ipse damnare, & cujus principali diligentia & discuti potuit & purgari, & ad communionem convenienter admitti. Hanc Apostolicæ Sedis Prærogativam pluribus demonstrat. Et ipse Acacius, dum adhuc rectà saperet, eandem religiosissimè agnovit, & defendit constantissimè: Postmodò autem in reprobum sensum datus instauravit Eusebianam audaciam, tandemque à Romana Ecclesia damnatus Genti suæ reliquit lamentabile schisma Acacianum. Ex eadem regula Joannes Patriarcha Antiochenus, tertiæ Sedis Episcopus, gravissimè offendit omnem Ecclesiam, quod in suo Ephesino Conventiculo Sanctum Cyrillum Alexandrinum, secundæ Sedis Patriarcham, damnare præsumpsisset sine prævio consensu primæ Sedis Romanæ. Plura sunt istiusmodi exempla. Etiam antiquissima. Etenim in Sanctum Dionysium Patriarcham Alexandrinum, de gravi errore suspectum, sui Episcopi non præsumpserunt manus mittere, sed accusarunt apud Sanctum Papam Dionysium. Audiamus rem à Sancto Athanasio in libro de Dionysii sententia: *Dionysius Episcopus, certior factus de* Pentapolitanis Episcopis, quod Sabellii errorem admitterent, zelo religionis epistolam, in qua videbatur labi in contrarium errorem, scripsit. Verùm *quidam ex Ecclesia, rectè quidem sentientes, sed tamen ignari ejus causæ, cur ita ab eo scriptum esset, Romam adscenderunt, ibique eum apud Dionysium Romanum Præsulem accusaverunt.* Petrus de Marca vult Clericos, alii credunt fuisse Episcopos. Quidquid sit, Antiochena Synodus istud ipsum debuerat facere circa Paulum Samosatensem: Dispensatoriæ prætermissionis causas supra exposui. Quare & Eusebianam Factionem, quod sine suo prævio consensu fuerit ausa involare in Sanctum Athanasium, rectissimè hic reprehendit Papa Julius. Urget violatam fuisse antiquam consuetudinem: *An ignari estis hanc consuetudinem esse, ut primùm nobis scribatur, ut postea quod justum est, definiri possit? Quapropter si istbic hujusmodi suspicio in Episcopum concepta fuerat, id huc ad nostram Ecclesiam referri debuit.*

Notanda sunt verba: *Primùm nobis scribatur, Ad nostram Ecclesiam referri oportuit.* Exponunt priora verba: *Oportuit scribere omnibus nobis.* Utique in hac Romana Synodo præsentibus. Erant autem soli Episcopi Romanæ Provinciæ numero quinquaginta. Ista Synodus est Sedes Apostolica. Quare Petrus de Marca per istos omnes perperam intelligit Synodum totius Occidentis. Hinc & graviter errat, quod ad damnandum Patriarcham velit non sufficere Provincialem Romani Pontificis Synodum, sed requiri Concilium totius Ecclesiæ. Est error Paradoxus. Nullo fulcitur Canone, nullo testimonio, nullo exemplo. Quin immò sunt contraria exempla: Etenim Domnum Antiochiæ Patriarcham ex frivola causa damnavit ac ejecit Ephesinum Latrocinium: Erat sententia palam nulla. Et ob causam deficientem, & ob defectum potestatis. Et tamen ipsam ex alia causa confirmavit, seu potius de novo tulit Sanctus Leo, atque ita Domnum solus damnavit. Et ejus judicium probavit & admisit omnis Chalcedonensis Synodus. Etiam Acacium Constantinopolitanum damnavit solus Felix tertius. Et Sanctum Dionysium Alexandrinum, licet non damnaverit, tamen discussit ac judicavit solus cum sua Synodo Papa Dionysius. Sunt & alia exempla.

Quæstio est, Quo fundamento Julius Patriarchalium ac Exarchicarum Ecclesiarum privilegium extendat ad Ancyranam Ecclesiam? Quomodò dicat etiam Marcellum ab Orientali Synodo judicari non potuisse sine prævia relatione, ac prævio consensu Sedis Romanæ? Respondeo istud, quidquid dicat Petrus de Marca, non fundari in dignitate Apostolicæ Ecclesiæ. Etenim Ancyrana Ecclesia erat solius Galatiæ Metropolis, subjecta Exarchicæ potestati Cæsaræensis Sedis in Cappadocia, ideoque proximo & pleno jure spectans ad ejus judicium. Et inter Apostolicas Ecclesias multæ erant dumtaxat Suffraganeæ. Etiam inter istas, quas Sanctus Paulus honoravit suis epistolis, talis fuit Ecclesia Colossensis. Nulla proinde fuit ipsis exemptio, nullum circa suorum Antistitum damnationem aut alia judicia privilegium. Istarum Ecclesiarum dignitas, quam Petrus de Marca rectè commendat, consistit in aliis capitibus. Ipsa exposui in Scholiis ad Præscriptiones Tertulliani. Proinde dico istam exemptionem non fuisse factam à Julio. Solummodò dicit, quod prævia relatio & prævius Romanæ Ecclesiæ consensus omninò expediisset circa utrumque Episcopum. Quod nempe essent Episcopi, & non vulgares ipsorum Ecclesiæ. Vocem, *Episcopi*, emphaticè accipit, non pro solo Episcopali gradu, sed pro summis in ipso meritis, hoc sensu: Erant non tales quales, sed Episcopi summorum meritorum. Respicit heroica Marcelli contra Arianos Acta apud Nicænam Synodum. Addit tamen præviæ relationis necessitatem fuisse circa Athanasium. Hinc de ipso solo concludit: *An ignari estis hanc consuetudinem esse, ut primum nobis scribatur, &c.*

Dominus Archi-Episcopus pergit urgere Apostolicarum Ecclesiarum dignitatem. Pergit docere, quod ipsarum Antistites debeant judicari à Concilio totius Ecclesiæ, & prosequitur: *Sed inprimis causam Athanasii urget Julius, adfertque consuetudinem jam introductam, à Dionysio nimirùm Episcopo Alexandrino, quem cum Clerici ejus hæreticum suspicarentur, & ob id querelam adversùs ipsum detulissent ad Sedem Apostolicam, ipse accusationem hanc purgavit scripta ad summum Pontificem epistola. Unde concludit Julius monendum se fuisse, si quid suspicionis exortum esset Alexandriæ adversùs Athanasium. Huc enim tendit oratio Julii. Jus verò suum accersit à facto Dionysii. Cæterùm causam judicari debere scribit ab omnibus, non autem à se solo.* Et post quædam, quibus Eminentissimum Cardinalem Perronium arguit de pravo intellectu

Papalis

Papalis epistolæ, concludit: *Attamen certum est nihil aliud ex his verbis elici posse, quam eam esse Ecclesiæ Alexandrinæ consuetudinem, ut primùm ad summum Pontificem scribatur, ut dein decerni possit quod æquum videbitur, id est, communi omnium suffragio, ut antea dixerat. Cæterùm hic observandum est, satis audacter Julium tribuere consuetudini exemplum semel usurpatum.*

Respondeo Julium, Pontificem doctissimum atque sanctissimum, à Domino Archi-Episcopo audacter accusari de audacia. Etenim laudatam ab ipso consuetudinem audivimus jam à Sancto Gelasio esse antiquissimam, usitatam olim à Sanctis Martyribus & Confessoribus, & postea confirmatam à Nicæno Concilio. Licet nos ignoremus alia exempla, certum est aliqua alia fuisse nota Sancto Gelasio. Et cur Julius respexisse non possit etiam Acta circa Paulum Samosatensem? Arabici Canones sanciunt: *Ut non admittatur querela Archi-Episcopi contra suum Patriarcham de ullo peccato, neque reprehensio, neque judicium nisi adhibito altero Patriarcha, uno ex Fratribus ejus. Et nullus in hac re accusatori Archi-Episcopo faveat, neque cum eo consentiat, nisi authoritate alterius Patriarchæ.* Scio hunc Canonem aliter intelligi ac transferri ab Abrahamo Ecchelensi: Nihilominùs hæc translatio videtur verior. Et ex tali regula Antiocheni Patriarchatus Metropolitæ ad accusandum & judicandum suum Patriarcham Paulum videntur advocasse, ac suæ Synodo adjunxisse Sanctum Dionysium Patriarcham Alexandrinum, & Sanctum Firmilianum Primatem Cæsareensem. Verùm quod ad tale opus requiratur Œcumenica totius Ecclesiæ Synodus, nullus suadet Canon, nullum testimonium, nullum exemplum. Sancti Julii verba, *Ut ab omnibus decernatur*, sunt alienissima ab isto errore.

CAPUT XXX.

Discutiuntur Sensa Domini Archi-Episcopi circa epistolam Sancti Damasi Pontificis, è Romana Synodo scriptam ad Imperatorem Theodosium.

Lib. 7. C. 4. Dominus Archi-Episcopus videt Julii epistolam à se detorqueri, ideoque alia suis Commentis venatur arma: *Si quis in dubium vocare velit interpretationem epistolæ Julii à me propositam, quoad jus quod sibi vindicabant Occidentales, is mea sententia cedere saltem debet authoritati Concilii Italici, cui inter-fuit Sanctus Ambrosius. Sentiunt hujus Concilii Patres in Synodica ad Imperatorem Theodosium epistola, Maximum qui Constantinopolios Episcopus fuerat ordinatus, cum in Synodo Constantinopolitana depositus fuisset, captata occasione Concilii generalis, quod Imperatores Romani convocaverant, ad Apostolicam Sedem accessisse, ibique expostulasse de sua depositione, ac de Nectarii Ordinatione in locum suum. Attamen Occidentales, tametsi Maximum in suam communionem recepissent, nihil quoad Episcopatum decernere voluisse absentibus Episcopis Orientalibus, qui Constantinopoli subsistebant pro celebranda Synodo.* Nos igitur in Synodo ea, *inquiunt*, quæ totius Orbis Episcopis videbatur esse præscripta, nihil temerè statuendum esse censuimus. *Angi se nihilominùs, quod ex ea causa interrupta esset Ecclesiarum communio. Orientales enim, cum intellexissent Maximum Romam esse profectum, ut illic causam suam refricari procuraret in Synodo, ad quam universi Orbis Episcopi invitati erant, nolle ad eam accedere. Tunc adferunt vetustam consuetudinem usurpatam ab Athanasio, Petro Alexandrino, & à plerisque Orientalium Episcopis, qui judicium expetierant non solùm Ecclesiæ Romanæ, sed etiam Italiæ, ac totius Occidentis. Unde concludunt Orientales, cum Maximus ad Episcopos Occidentis accesserit, præstolari debuisse eorum sententiam in causa Maximi. Ne quis verò existimet eos solos velle negotium illud terminare, declarant se nihil aliud cupere, nisi ut hæc causa in Concilio judicetur ab Episcopis Occidentalibus & Orientalibus.* Et adducit verba epistolæ: *Nam cum* Orientales Episcopi *cognovissent ad hoc partium venisse Maximum, ut causam in Synodo ageret suam, quod etiamsi indictum Concilium non fuisset, jure & more Majorum, sicut & sanctæ memoriæ Athanasius, & dudum Petrus, Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopi, & Orientalium plerique fecerunt, ut ad Ecclesiæ Romanæ, Italiæ, & totius Occidentis confugisse judicium viderentur; cum eum, sicut diximus, experiri velle adversùm eos, qui Episcopatum ejus abnuerant, comperissent, præstolari utique etiam nostram super ea re sententiam debuerunt. Non Prærogativam vindicamus examinis, sed consortium tamen debuit esse communis arbitrii.* Et infra: *Nec quædam nos angit de domestico studio & ambitione contentio, sed communio soluta & dissociata perturbat. Nec videmus eam aliter posse convenire, nisi aut is reddatur Constantinopoli, qui prior ordinatus est, aut certè super duorum Ordinatione fit in Urbe Roma nostrum, Orientaliumque judicium. Neque enim indignum videtur, Auguste, ut Romanæ Ecclesiæ Antistitis, finitimorum, & Italorum Episcoporum debeant subire Tractatum, qui unius Acholii Episcopi ita exspectandum putaverunt judicium, ut de Occidentalibus partibus Constantinopolim evocandum putarint. Si quid huic uni reservatum est, quantò magis pluribus reservandum est? Nos autem à beatissimo Fratre tuæ Pietatis admoniti, ut tuæ Clementiæ scriberemus Imperio, postulamus, ut ubi una communio est, & commune velit esse Judicium, concordantiumque consensum.*

Ex his Dominus Archi-Episcopus concludit: *Quod si tunc temporis authoritas Concilii Sardicensis valuisset, occasio videlicet opportunissima reperta erat, quæ vocaretur in usum. Nullam autem ejus mentionem faciunt Episcopi Occidentales, nihilque aliud contendunt, quàm ut unà cum Orientalibus cognoscere possint de causa depositionis Episcopi Constantinopolitani. Eam ob causam Theodosium orant, ut Concilium universale apud Urbem Romam celebrari jubeat, eamque sibi videri unicam rationem revocandæ communionis inter Orientales & Occidentales. Attamen Occidentalibus satis-factum est epistola Synodica Orientalium, quam ex Concilio Constantinopolitano scripse-*

scripserunt ad Damasum & ad Synodum Romanam, qua Italos orant, non ut confirment ea, quæ in hac Synodo Constantinopolitana acta erant, sed ut charitate spirituali ipsi gratulentur propter Ordinationes Ecclesiarum Constantinopolitanæ, Antiochenæ, & Hierosolymitanæ, quibus præfecti erant Nectarius, Flavianus, Cyrillus.

Respondeo hìc etiam non deesse errores. Rei series est breviter exponenda. Imperator Valens Arianismo infecit omnem Orientem: Præsertim Constantinopolim. Excepta tamen Cappadocia, quæ per Magnum Basilium, ac Sanctum Gregorium Nazianzenum permansit quasi propugnaculum Catholicæ Fidei. Per Valentis mortem cessavit persecutio. Hìnc pauci apud Constantinopolim residui fideles, nec non & vicini Episcopi rogaverunt præfatum Gregorium, ut dignaretur Regiam civitatem accedere, sua doctrina ac zelo reparaturus fidem atque Ecclesiam. Et Gregorius venit. Non ut Episcopus, sed ut Missionarius. Et primò, quod Ariani haberent omnes Ecclesias, est concionatus sub dio, ideoque & ab Arianis passus solemnes lapides. Et habitavit pauper in modico Conducto. Postmodò acquisivit exiguam Ecclesiam Sanctæ Anastasiæ. Tandem Theodosius accepit Orientale Imperium, & statim Gregorio tradidit Cathedralem Ecclesiam. Et jussit isthic esse Episcopum. Quare Petrus Patriarcha Alexandrinus ipsum inthronizavit per litteras omnium primus. Et ejus judicium secuti sunt plures Episcopi. Verùm nescio quis Constantinopolitanæ Ecclesiæ Presbyter oderat Gregorium, atque ita Petrum per calumnias perduxit in contrariam sententiam. Quapropter hic venit Constantinopolim, & intra privatas ædes, quod Ariani adhuc tenerent Ecclesias, in illius civitatis Episcopum consecravit Maximum Cynicum. Ea res movit totum Orientem: Arianis motibus hunc super-addidit. Plurimi enim diligebant Gregorium. Porrò Orientalem Ecclesiam purgaturus & pacaturus Papa Damasus, ab Imperatore Theodosio rogavit generalem Synodum, faciendam Romæ. Et impetravit. Verùm Orientales Episcopi ex causis noluerunt Romam accedere, Synodum egerunt Constantinopoli, ac ex istius civitatis Episcopatu non solum Gregorium, sed etiam Maximum ejecerunt, ac imposuere Nectarium, adhuc Cathecumenum. Addiderunt schisma schismati, & eidem Ecclesiæ dederunt tres Episcopos. Hæc sunt successivè facta per duas in eadem civitate Synodos. Prima ejecit Maximum, & stabilivit Gregorium; secunda Gregorium abjecit, & superordinavit Nectarium. Hinc Maximus appellavit Romam. Accessit ad isthic adunatam sub Damaso Occidentalem Synodum. Et ejus appellatio fuit admissa. Rationem dat præfata Romanæ Synodi ad Theodosium epistola: *Nectarii Ordinatio quem ordinem habuerit, non videmus. Namque in Concilio nuper, cum Maximus Episcopus Alexandrinæ Ecclesiæ communionem manere secùm, lectis Petri sanctæ memoriæ Viri litteris, prodidisset, ejusque intra privatas ædes, quia Ariani Basilicas adhuc tenebant, secretum esse mandatoribus Episcopis ordinantibus, dilucidà testificatione docuisset, nihil habuimus, in quo de Episcopatu ejus dubitare possemus, cum vim sibi repugnanti à plerisque etiam de populo & Clero testatus esset illatam.* Et infra: *Quia reverà advertebamus Gregorium nequaquam secundùm traditionem Patrum Constantinopolitanæ Ecclesiæ sibi Sacerdotium vindicare.* Et rursùm: *Nectarium autem cum nuper nostra Mediocritas Constantinopoli cognoverit ordinatum, cohærere communionem nostram cum Orientalibus partibus non videmus. Præsertim cum ab iisdem Nectarius dicatur illicò sine communionis consortio destitutus, à quibus fuerat ordinatus. Non mediocris igitur hic scrupulus. Nec quædam nos angit de domestico studio & ambitione contentio, sed communio soluta & dissociata. Nec videmus eam posse aliter convenire nisi aut is reddatur Constantinopoli, qui prior est ordinatus, aut certè super duorum Ordinatione sit in Urbe Roma nostrum, Orientaliumque Concilium.* Maximi ordinationem, quia priorem tempore, & bonis nixam principiis, ducunt legitimam, ideòque ejus appellationem scribunt à se admissam. Et ipsum revestiverunt: *Itaque cum Maximum Episcopum in communionem receperunt nostra consortia, quoniam eum constat à Catholicis Episcopis ordinatum, nec nos ab Episcopatus Constantinopolitani putavimus petitione removendum.* Per *sua Consortia* intelligunt Alexandrinam Ecclesiam, omnem Ægyptum, ac omnem communionem Paulini Patriarchæ Antiocheni. Ab his, Maximum recipientibus, ajunt se non posse dissociari. Hinc ipsum admittunt uti Constantinopolitanum Episcopum, revestiunt, & omnia parant ad retractatorium Judicium. Rectè asserunt hunc scrupulum non esse mediocrem. Erant & plures gravissimæ quæstiones, spectantes ad fidem & pacem utriusque Ecclesiæ. Hinc generalem, Romæ celebrandam, & semel à Principe concessam, Synodum censent per-necessariam, ideoque rogant ipsam concedi denuò, & Orientales Episcopos ad ipsam compelli.

Primus ergo Domini Archi-Episcopi error est, quod Romana ista Synodus, absentibus Orientalibus Episcopis, de Maximi Episcopatu nihil voluerit decernere. Etenim decrevit admittendam ejus non dumtaxat appellationem, sed & communionem, ipsum revestivit, atque admisit ad retractatorium Judicium. Hocce tamen Judicium, quia non mediocres comprehendebat scrupulos, inchoare noluit, nisi in communi Synodo. Maximum revestivit ad illum modum, quo antea vestitus fuerat. Etenim ipse nunquam fuerat pacificus Possessor istius Ecclesiæ. Uti Nectarius ipsi, ita ipse fuit superordinatus Gregorio. Romana Synodus ipsum reponit in istum statum. Notanda sunt epistolæ verba: *Nam cum cognovissent* Orientales Episcopi, qui generale Romanum Concilium declinaverant, & particulare Constantinopoli celebrabant, *ad hoc partium venisse Maximum, ut causam in Synodo ageret suam, cum eum experiri adversùm eos, qui Episcopatum ejus abnuerant, comperissent, præstolari utique etiam nostram super eo sententiam debuerant.* Affirmant Maximum ante Nectarii Ordinationem provocasse, ideoque istam debuisse suspendi, & esse non veram Ordinationem, sed attentatam & damna-

damnatam Superordinationem. Utique damnatam per Canones Sardicenses.

Et hinc secundus Domini Archi-Episcopi error est, quod isto tempore apud Occidentales non viguerit Sardicensis Concilii authoritas, & hæc epistola nullam faciat ipsius mentionem. Etenim uti Dominus Archi-Episcopus, dum hæc Commentaria scripsit, nullam Grammatices aut Dialectices mentionem fecit, & tamen scripsit ex ipsarum Regulis; ita Sanctus Ambrosius, & alii Romanæ Synodi Patres in hac sua epistola, ac item in suis Synodalibus Actis tractarunt Synodum Sardicensem. Uti Logicales regulæ, ita & sacri Canones dividuntur in docentes & utentes. Attamen hæc Synodus Sardicenses Canones non explevit ad litteram, sed ex causis fuit usa aliquo dispensatorio temperamento. Etenim Nectarium, quoniam pendente Romana appellatione promotum, isti Canones mandabant ejici ut illegitimè superordinatum: At Patres dissimularunt. Permiserunt ipsum non quidem sedere, sed pendere. Usque ad retractatorium in generali Synodo Judicium. Nempe quod esset quæstio non mediocrium scrupulorum. Et propter pacem utriusque Ecclesiæ. Dissimularunt sub hac conditione: *Angit nos soluta & dissociata communio. Nec videmus eam posse aliter convenire, nisi aut is reddatur Constantinopoli, qui prior est ordinatus, aut certè super duorum Ordinatione fit in Urbe Roma nostrum, Orientaliumque Concilium.* Gregorii promotionem habent pro manifestè nulla, ideoque dum hæc non admitteretur conditio, voluerunt Maximum plenè revestiri ac inthronizari.

Tertius error est, quod Ecclesiarum Communio fuerit tunc soluta ac dissociata propter Ordinationem Maximi. Etenim hujus dissociationis causa est longè antiquior. Eam exponit exordium epistolæ. Laudat Theodosium, quod Orientalem Ecclesiam expurgarit ab hæresibus, & prosequitur: *Atque utinam Catholicos ipsos reverentiæ veteri reddidisses, ut nihil novarent contra Præscripta Majorum, nec temerè vel servanda rescinderent, vel rescindenda servarent. Itaque dolentius fortè, quam inconsultius ingemiscimus facilius potuisse expelli hæreticos, quam inter Catholicos convenire. Quanta enim nuper confusio facta sit, explicari non potest. Scripseramus dudum, ut quoniam Antiochena civitas duos haberet Episcopos, Paulinum atque Meletium, quos fidei concinere putabamus, aut inter ipsos pax & concordia salvo ordine Ecclesiastico conveniret, aut certe si quis eorum, altero superstite, decessisset, nulla subrogatio in defuncti locum, superstite altero, gigneretur. At nunc Meletio defuncto, Paulino superstite, quem in communione nostra mansisse, consortia, quæ à Majoribus inoffensè ducta, testantur, contra fas atque Ecclesiasticum Ordinem, in locum Meletii non tam subrogatus, quàm superpositus asseritur. Atque hoc factum allegatur consensione & consilio Nectarii, cujus Ordinatio quem ordinem habuerit, non videmus.* Ecclesia Antiochena dudum fuit in schismate propter ejectum ab Arianis Sanctum Eustatium, quem ipsa Nicæna Synodus isti Ecclesiæ dederat Episcopum. Posmodò habuit duos Catholicos Episcopos, Paulinum ac Meletium. Romana, omnis Latina, Alexandrina, omnis Ægyptia, ac plures per Orientem Ecclesiæ Paulinum, aliæ agnoverunt Meletium. Post varia conventum est inter partes, atque juratum, ut altero defuncto superstes esset solus & solidus Episcopus, atque amborum Clerus & populus adunaretur in unam pacificam communionem. Interim Romana cum aliis præfatis Ecclesia communicabat soli Paulino, & solis ipsi communicantibus, atque ita erat dissociata communio. Non à toto Oriente, sed ab illis dumtaxat Ecclesiis, quæ Paulinum aversabantur, communicantes soli Meletio: Quædam enim Orientis Ecclesiæ indifferenter communicabant ambobus, atque ita etiam istis dispensatoriè communicabat Romana Ecclesia. Porrò Constantinopolitana Synodus admisit Meletium, & exclusit Paulinum. Insuper in defuncti apud se Meletii locum promovit & admisit Flavianum, atque ita gravissimè offendit Romanam Ecclesiam. Hinc ipsa dissociavit suam communionem à tota Synodo, & sanxit ipsam non resociandam, nisi Orientales Episcopi venirent Romam, ac illic in communi Synodo retractarent & sopirent omnia. Ejusdem dissociationis meminit Aquilejensis Synodus in sua secunda epistola ad Imperatores Gratianum ac Theodosium. Affirmat à Sucorum monte, qui Thraciam à Dacia, adeoque Occidentale Imperium ab Orientali dividit, usque ad Oceani fines, id est, per totum Occidentale Imperium, esse plenam fidei inter Ecclesias pacem; agit Principibus gratias, quod idem Dei beneficium Orienti præstiterint, expellentes hæreticos, & Catholicis reddentes Ecclesias; ac prosequitur: *Sed tamen quoniam invidia Diaboli nunquam quiescere solet, inter ipsos Catholicos audivimus crebras dissensiones, impacatamque discordiam. Unde toto confundimur affectu, quod innovata pleraque comperimus, eosque gravari nunc, quos oportuit adjuvari, qui in nostra semper communione durabant. Denique Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus Timotheus, sed & Antiochenæ Paulinus, qui semper nobiscum communionis intemeratam habuere concordiam, dissensionibus aliorum, quorum fides superioribus temporibus hæsitabat, feruntur urgeri. Quos quidem, si fieri potest, & fides plena commendat, ad consortia nostra optamus adjungi; sed ita ut vetustæ communionis sociis sua Prærogativa servetur, quorum nobis hæc non superflua cura est. Primò omnium, communionis societas nullam debet habere offensam. Deindè, quia utriusque partis dudum accepimus litteras, præcipuèque illorum qui in Antiochiæ dissidebant Ecclesia. Et quidem nisi hostilis impedimento fuisset irruptio, aliquos etiam de nostro numero disposueramus illò dirigere, qui Sequestres & Arbitri refundendæ, si fieri posset, pacis existerent. Sed quia studia nostra tunc temporis habere effectum per tumultus publicos nequiverunt, oblatas Pietati vestræ nostras opinamur preces, quibus juxta partium Pactum poposcimus, ut altero decedente, penes superstitem Ecclesiæ jura permanerent, nec aliqua superordinatio attentaretur. Ideoque petimus vos, ut & Alexandriæ Sacerdotum Catholicorum omnium Concilium fieri censeatis, qui inter se pleniùs tractent atque definiant, quibus impartienda communio, quibus sit obseranda,*

Epi-

Epistola est scripta per Sanctum Ambrosium, ex Aquilejensi Synodo, cui adfuerunt septem Gallicani Episcopi, Legati totius Diœcesios: Erat Patriarchalis Synodus, atque ita ex ipsa etiam lucet Gallicanam Ecclesiam ab ista Synodo non fuisse exemptam. Epistola est scripta ante Constantinopolitanam Synodum, & affirmat varia. Primò, quod in Orientali Ecclesia, etiam post ejectos à Theodosio hæreticos, & redditas Catholicis Ecclesias, permanerent crebræ dissensiones ac impacata discordia. Secundò, quod per istud malum gravarentur illi, qui in fida Occidentalis Ecclesiæ communione semper perstiterant, ideoque debebant adjuvari. Tertiò, quod inter istos gravatos essent etiam Timotheus Alexandrinus, ac Paulinus Patriarcha Antiochenus. Quartò, quod ista gravamina inferrentur per eos, quorum fides superioribus temporibus hæsitaverat. Nempe per Meletii discipulos & communicatores, quorum plures, uti & ipse Meletius, antea Ariani fuerant, aut certè de errore suspecti. Quintò dicit, quod hos omnes optet admitti aut manere intra Ecclesiæ gremium, attamen sine præjudicio vetustæ communionis, cui custodiri debet sua Prærogativa, & caveri ejus offensa. Sextò, quod hæc vetusta communio præsertim sit apud Antiochiam: Videlicet ejus Patriarcham Paulinum. Ipse enim reverà successerat Sancto Eustatio, & fuerat consecratus per Luciferum Calaritanum Episcopum, Legatum Sedis Apostolicæ; at verò Meletius intrusis Arianis successerat, per eosdem intrusus & ipse. Septimò dicit, quod utraque, & Pauliniana & Meletiana, istius Ecclesiæ communio invocasset jam pridem Romanam Ecclesiam: Et quod hæc parasset eò Legatos transmittere, sed impedita fuisset per bellicos motus. Octavò, quod eadem Romana Ecclesia tunc Principibus supplicasset, ut juberent custodiri Pacta inter Paulinum & Meletium inita, cum juramento sancientia, ut altero defuncto non attentaretur Superordinatio, sed superstes haberet plena jura Ecclesiæ. Ad hæc per Orientem componenda Patres Aquilejenses rogant etiam apud Alexandriam indici Synodum, utique præparatoriam ad Œcumenicam Romanam. Nulla fit mentio Maximi aut Nectarii; Quod nempe ille necdum degradatus, hic necdum esset ordinatus. Proinde vera & unica causa, ex qua ante Constantinopolitanam Synodum dissociata fuit Ecclesiarum communio, erat sola discordia Antiochenæ Ecclesiæ. Dominus Archi-Episcopus pro se urget hæc verba: *Nec videmus eam posse convenire, nisi aut is reddatur Constantinopoli, qui prior est ordinatus*. Respondeo verba respicere audaciam Nectarii, qui non solùm se intrudi permiserat in Sedem Constantinopolitanam, sed insuper fuerat author Flavianum contra jurata Pacta intrudendi in Sedem Antiochenam. Ita Eustatianum istius Ecclesiæ Schisma innovarat & auxerat, ac insuper addiderat Schisma Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Et alterum cum altero insolubiliter intricaverat. Etenim universam Constantinopolitanam Ecclesiam à Paulini ad Flaviani communionem abstraxerat, atque ita etiam separarat à communione Romanæ Ecclesiæ. Romanæ Synodi Patres censuerunt hæc omnia in ordinem & pacem non posse redigi, nisi per Nectarii ejectionem ac inthronizationem Petri, aut certè per generale Concilium.

Quartus Domini Archi-Episcopi error est, quod Occidentales Episcopi circa Maximi appellationem nihil aliud contenderint, quam ut unà cum Orientalibus cognoscere possent de causa depositionis Episcopi Constantinopolitani. Quod istud retractatorium Judicium, ideoque & ipsa appellatio fieri non potuerint ad solam Romanam Ecclesiam, sed dumtaxat ad generalem totius Ecclesiæ Synodum. Est error alienissimus à textu epistolæ: *Ut causam in Synodo ageret suam, quod etiamsi indictum Concilium non fuisset, jure & more Majorum poterat*. Vox, *Poterat*, est supplenda. Istud jus ac iste mos constant per exempla Sancti Athanasii, ejus Successoris Petri, ac aliorum Orientalium Antistitum, qui non ad generalem Synodum, sed solummodò ad Romanæ Ecclesiæ, Italiæ, aut totius Occidentis Episcopos confugerunt & appellarunt. Et epistola adjungit: *Neque enim indignum videtur, ut Romanæ Ecclesiæ Antistitis, finitimorumque, & Italorum Episcoporum debeant subire Tractatum*. Totius Occidentis, quos antea expresserat, jam prætermittit Episcopos. Quod nempe nec totam Romani Patriarchatus Synodum censeat necessariam ad retractandas appellationes Orientalium Antistitum. Quin immò nec tota finitimorum ac Italorum Synodus est necessaria. Verùm hæc tunc simul confidebat, ideoque epistola dicit non esse indignum, ut Orientalis Ecclesia subsit ac obediat ejus retractatorio Judicio.

Proinde Generalis Synodus in isto casu non fuit necessaria, nisi ex voluntate Sancti Damasi, qui suo sapientissimo consilio judicavit ita expedire. Ob duas causas. Primò, quod harum quæstionum scrupulus non esset mediocris. Erat enim intricatissimus ex pluribus & gravissimis totius Ecclesiæ contentionibus. Secundò, quod tota Constantinopolitana Synodus degradasset appellantem Maximum, ac superordinasset Nectarium, adeoque tota esset ex Judice demutata in ream, & sic facta obnoxia Romanæ evocationi. Ex eadem regula Sanctus postea Leo totum Ephesinum Latrocinium evocavit Romam ad audiendum retractatorium Judicium Sancti Flaviani, & ejus Collegarum in degradatione, ac Romana appellatione. Et tandem adesse jussit apud Chalcedonem. Et ejus Principem Dioscorum jussit stare inter Reos. Et palam professus est hæc à se agi juxta Sardicenses Canones. Quare secundùm ipsos egit etiam Sanctus Damasus.

Notanda sunt & hæc epistolæ verba: *Non Prærogativam vindicamus examinis, sed consortium tamen debuit esse communis arbitrii*. Sunt copulanda cum his: *Nec quadam nos angit de domestico studio & ambitione contentio, sed communio soluta & dissociata conturbat*. Notant Orientales Episcopos, quod Romam ad indictum Œcumenicum Concilium non venerint, sed soli Synodum Constantinopoli egerint, atque in illa præsumpserint Maximum in prima instantia soli judicare. In generali

rali Synodo Papa habet duplex privilegium: Jus relationis seu propositionis, & Prærogativam suffragii. At verò Constantinopolitana Synodus erat pars Œcumenici Concilii indicti Romam, ideòque tenebatur eisdem legibus: Proinde Pontifex isthic excludi non poterat à privativis Juribus. Dum Romam illa nolebat accedere, nihil attentare poterat, nisi post postulata & accepta Papalem relationem ac suffragium. Hinc epistola adjungit: *Nec quædam nos angit de domestico studio & ambitione contentio*. Sensus est: Nolumus urgere, quod relatio & suffragii Prærogativa Pontifici competierint etiam in vestra Synodo, ideoque sine ipso Maximi causam nec inchoare potueritis. Nolumus hæc urgere, ne angi & contendere videamur de domestico studio, & ambitu Romanorum Jurium. Dumtaxat dicimus, quod tamen esse debuerit consortium communis arbitrii. Etiam in prima instantia: Quantò magis nunc in secunda? Insuper promittit Orientales, dum Romam advenerint, non transferre ad Reos, sed per singularem gratiam admittere ad Synodalem consessum & suffragium. Damasus imitatur suum Antecessorem Julium, qui eodem modo, & in sua ad Antiochenam Synodum epistola, & in Sardicensi Synodo, egit cum Eusebianis. Ex quo iterùm patet, quod Damasus hæc omnia egerit juxta formam Sardicensem. Iste est verus sensus epistolæ.

Hæc verba, *Sed communio soluta & dissociata perturbat*, continent tertiam causam, ex qua Damasus circa hoc negotium voluit esse consortium communis arbitrii. Hæc dissociatio erat palmaris scrupulus: Et resociari vix poterat, nisi per communem Tractatum. Hic esse debuerat etiam in prima omnium causarum cognitione, ideoque longè magis jam in retractatoria. Nam Maximi degradatio & Nectarii superordinatio dissociationem magis innodaverant. Huc etiam respicit conclusio epistolæ: *Nos autem à Beatissimo Principe Fratre tuæ Pietatis admoniti, ut tuæ Clementiæ scriberemus Imperio, postulamus, ut ubi una communio est, commune velit esse judicium, concordantiumque consensum*. Damasus affirmat se hæc scribere ex consilio Imperatoris Gratiani, cujus mens sit, ut ad resociandam Ecclesiarum communionem, & ad dirimendas alias ipsarum quæstiones fiat generale Concilium. Et quidem in Urbe Roma. Proinde istud Concilium non fuit necessarium per Canones, sed ex sola voluntate Pontificis, suo sapientissimo consilio judicantis expedire.

Quæstio est, Quid sint finitimi ad almam Urbem Episcopi, quid Episcopi Italiæ? Respondeo solidam Italiam à Romanis fuisse divisam in tres partes: In Provincias Suburbicarias, Provincias Urbicarias, & Italiam specialiter dictam. In Theodosiano Codice, ac apud Romani Imperii notitiam famosa est ista distinctio. Provinciæ Suburbicariæ erant illæ, quæ per gyrum continebantur intra centesimum ab Urbe lapidem. Eas inter erant pars Thusciæ,& pars Piceni. Utraq;enim hæc Provincia fuit divisa in partem suburbicariam, & partem Annonariam. Attamen istæ partes non explebant præfatum gyrum, ideoque & aliæ duæ Provinciæ habuerunt partem suburbicariam. Urbicariæ Provinciæ fuerunt decem: Campania, Thuscia, Umbria, Picenum suburbicarium, Sicilia, Apulia, Calabria, Brutii, Lucania, Samnium, Sardinia, Corsica, & Valeria. Speciatim sumpta Italia habuit septem Provincias: Venetiam, Istriam, Æmiliam, Liguriam, Flaminiam, Picenum Annonarium, Alpes Cottias, Rhætiam primam,& Rhætiam secundam. Omnes decem urbicariæ Provinciæ suberant Præfecto Urbis. Ita & immediato Metropolitico Jure suberant Romano Pontifici: Papa erat ipsarum Metropolita. Excepta tamen Sardinia, quæ proprium semper Metropolitanum habuit. Specialis Italia habebat duos Metropolitas: Mediolanensem & Aquilejensem. Episcopi igitur, quos Damasus finitimos vocat, & distinguit ab Italiæ Episcopis, sunt novem Urbicariarum Provinciarum Episcopi, immediate spectantes ad ejus potestatem Metropoliticam, & ad ejus Provincialem Synodum. Affirmat appellatas Episcoporum causas quandoque in hac sola, quandoque retractari in Synodo totius solidæ Italiæ.

Quintus Domini Archi-Episcopi error est, quod Occidentalibus fuerit satisfactum per Synodicam Orientalium epistolam, è Constantinopolitano Concilio scriptam ad Damasum Pontificem. Etenim contrarium evincunt Capuana Syricii Pontificis Synodus, Sancti Ambrosii ad Theophilum Alexandriæ Patriarcham epistola, & circa eandem rem Scripta Theodoreti. Romana Ecclesia Flavianum pro perjuro, exlege, contumaci, & ad facta Rescripta transfuga habuit: Adeò non acquievit præfatis Synodalibus litteris. Romanæ Ecclesiæ communionem ille non accepit, nisi sub finem vitæ. Per mediationem Acacii Berrhæensis Episcopi, & Sancti Isidori Pelusiotæ, Presbyteri Alexandrini. Ad horum Legationes & preces Apostolica Sedes tandem admisit ejus Episcopatum. Ex quo lucet Romanam confirmationem Patriarchis fuisse semper necessariam. Porrò de sua è Catechumeno in Episcopum promotione scribit ad Vercellensem Ecclesiam Sanctus Ambrosius: *Ordinationem meam Occidentales Episcopi judicio, Orientales etiam exemplo probarunt*. Utique ordinando Nectarium. Ex quo docemur Nectarii ordinationem, dum ista scribebat Ambrosius, fuisse probatam à Romana Ecclesia. Etenim ad suam ordinationem purgandam Ambrosius non assumeret reprobatum exemplum. Nempe Constantinopolitana Synodus Nicænam de sacro-sancta Trinitate, ac Divina Incarnatione fidem insigniter defendit & stabilivit. Hinc ipsam confirmavit tandem, & in eandem cum sua Romana Œcumenicam Synodum adunavit Damasus. Et ad Theodosii preces, nec non ad Ecclesiæ pacem confirmavit etiam Episcopatum Nectarii, instructus de Maximi dolosa hypocrisi, & antea occultis facinoribus. Epist. 9.

D. Archi-Episcopus addit, quod Constantinopolitana Synodus Damasum ac ejus Synodum oraverit, non ut sua Acta confirmaret, sed ut spirituali charitate ipsis gratularetur propter Ecclesiarum, & novorum Episcoporum ordinationes. Hinc conclusum vult generales Synodos non obstrin-

ſtringi ad confirmationem ſuorum Actorum poſtulandam à Romano Pontifice. Reſpondeo eſſe caducum argumentum. Etenim de iſtius Synodi Epiſcopis ſingularem orationem nobis reliquit Sanctus Gregorius Nazianzenus, & in ipſa ſcribit: *Epiſcopi dimiſerunt me ab urbe, non admodùm repugnantem. Quippe turpiſſimum erat me illorum fidei cauponum in numero eſſe, quorum alii nepotes erant illorum, qui Tributorum ſcribæ fuerant, & aliud nihil volvebant animo, quam falſas & ſubdolas rationum depravationes. Alii remos & exercitus reliquerant, redolentes adhuc ſentinam, vel corpus fœdatum cicatricibus habentes; populi gubernatores ac Duces militum, qui ne minimum quidem conceſſuri videntur. Nonnulli etiam opificiorum, quæ citra ignem operas ſuas perficere nequeunt, gnari ne fuliginem quidem carnis integrè abluerant, flagriones, ac piſtrinis digni. Qui priùs quam pretium Heris numerare queant ſi vel exiguam à laboribus requietem inveniant, laſciviunt inſigniter.* Eoſdem Epiſco-
L. 137. pos deſcribit in carmine de ſua vita: *Clamitant illi undique ut graculorum turma rem unam moliens. Juvenum caterva, quam tabernam diceres: Trahenſque turbo pulverem, venti æmulus. Dignatus eſſet cum quibus nemo, metu ſancto Thronoque præditus, quidquam loqui. Præpoſterè ut qui funderent verba, & velut veſpæ inſilirent concito in frontem impetu. At hos ſecutus eſt tamen Cœtus Senum, motus juvente fervidos, quos par erat frænare. Ratio porrò quam ſcita, adſpice: Debere noſtras nempe res Solem ſequi, ortum hinc trahentes, unde Regnator poli nobis, amictus carne, primum ſplenduit.*

Quod Euſebiana Factio homines ineptiſſimos intruſerit in Epiſcopales Cathedras, eſt omnibus exploratum. Iſtorum plures erant in hac Synodo. Etenim per Theodoſii Imperatoris Edicta debuerunt aut Eccleſiam & honorem relinquere, aut redire ad Matrem Catholicam. Hi igitur, uti Arianos errores, ita Antiochenæ Synodi & Philippo-Politani Conventiculi Schiſmaticam adhuc olebant audaciam, atque ex hoc fonte blaterabant: *Debere noſtras res Solem ſequi, ortum hinc trahentes.* Evangelicam prædicationem dicebant duxiſſe originem, non in Occidentali, ſed in Orientali Eccleſia, ideoque ſecundùm hujus, non ſecundum iſtius Canones ſibi eſſe agendum. Quod Orientalis Occidentali ſubeſſet, propter metum Principis non audebant negare, eo tamen tendebat clamoſum ſtudium. Huc reſpicit Romanæ Synodi ad Theodoſium epiſtola: *Utinam Catholicos ipſos reverentiæ veteri reddidiſſes, ut nihil novarent contra Præſcripta Majorum.* Agit de reverentia erga Romanam Eccleſiam. Ex iſto igitur forſan fonte Conſtantinopolitana Synodus ſolummodò retulit ſua Acta ad Damaſum, non ſupplicavit confirmari. Attamen ejus verba poſſint & ita accipi, ut ſupplicent confirmationem. Quidquid ſit, quod iſta confirmatio ſit neceſſaria, apud veros Chriſtianos eſt extra controverſiam. Etiam hic articulus eſt unus illorum, qui meritò notantur in Domino Archi-Epiſcopo. Hæc ſunt alterius loci.

CAPUT XXXI.

Quid Dominus Archi-Epiſcopus ſentiat de antiqua Sardicenſium Canonum obſervantia?

Dominus Archi-Epiſcopus, uti Romanas appellationes, ita averſatur & Sardicenſes Canones. Ipſos non ſolummodò interpretatur peſſimè, ſed inſuper ſtudet auferri ab antiquo uſu & reverentia omnium Eccleſiarum. Jam audivimus dicentem, quod ipſos nec Sanctus Damaſus attenderit, nec Sanctus Ambroſius: Quod ipſorum authoritas tunc non valeret apud Romanam Eccleſiam. At ipſum ſine fundamento loqui, eſt demonſtratum. In conſequentibus docet, quod item nec Innocentius, nec quis alius ante Zozimum Pontifex agnoverit: Quod primus ipſos produxerit Zozimus in quæſtione cum Africana Eccleſia circa Romanas appellationes inferioris Cleri. *Canones Sardicenſes*, inquit, *necdum rece-* L. 7. c. 12.
pti erant ætate Innocentii primi. Jus illud, quod ille vindicat Sedi ſuæ, prorſùs petit à Canonibus Synodi Nicænæ, quorum ſenſum, quoad jura Romani Pontificis in Occidente, primus ille aperuit in epiſtola ad Victricium Epiſcopum Rotbomagenſem. Infrà refert verba epiſtolæ, ac pergit: *Synodus cujus mentionem facit Innocentius, & Canones in epiſtola ad Milevitanum Concilium laudati, ſunt omninò alii præter Sardicenſes. Synodus enim Sardicenſis nihil ſtatuit de relationibus ad ſummum Pontificem mittendis in materia fidei. Itaque Synodus illa ab Innocentio laudata non eſt alia, quam Nicæna.* Porrò iſtas relationes Innocentius laudat etiam in litteris ad Milevitanum Concilium.

Reſpondeo Innocentium in adductis locis non de ſolis in fidei materia relationibus agere, ſed etiam de relationibus in materia diſciplinæ. In Reſcripto ad Milevitanam Synodum de ſolis prioribus, in litteris ad Victricium agit de ambabus. Agit enim de relationibus omnium majorum cauſarum, quæ & circa fidem verſari poſſint, & circa diſciplinam. Porrò de ambabus relationibus Sardicenſis diſertè ac expreſſè, Nicæna Synodus non niſi implicitè ſancit per generales terminos. Per hæc verba ſexti Canonis: *Suis privilegia ſerventur Eccleſiis.* At verò Sardicenſis Synodus habet in tertio Canone: *Scribatur ab his, qui cauſam examinaverunt, Julio Romano Epiſcopo.* Et in relatione ad eundem Pontificem: *Hoc aptum & valde congruentiſſimum eſſe videbitur, ſi ad Caput, ideſt, ad Petri Apoſtoli Sedem, de ſingulis quibuſque Provinciis Domini referant Sacerdotes.* Laudant utramque relationis ſpeciem. Quare Synodus, quam Innocentius laudat, eſt omninò Sardicenſis. Et hæc involvit Nicænam. Et utraque ſtabilivit Apoſtolicum Canonem, ac avitam Eccleſiæ conſuetudinem. Porrò alibi Dominus Archi-Epiſcopus ex Hincmaro Rhemenſi rectè dicit ab iſto Innocentii Decreto & Nicænam laudari Synodum, & Sardicenſem.

Dominus Archi-Epiſcopus in ſequenti capite affir-

affirmat Romanas à Provinciarum Synodis appellationes sub Damaso Pontifice & proximis Successoribus necdum viguisse in Occidente, & pergit: *At Innocentius primus, audaciæ subsidium à dignitate Sedis suæ petens, atrox vulnus inflixit authoritati Synodi Macedoniæ, cujus judicium retractavit in causa Bubalii & Tauriani, ab ea Synodo damnatorum. Id ægrè tulerunt Episcopi per Macedoniam constituti, qui de ea novitate apud Innocentium questi sunt. Quid faceret summus Pontifex? Erat hic sanè locus proferendi authoritatem Canonum Sardicensium, si tunc illi in usu fuissent. Nec sanè eos omisisset Pontifex. Sed neque Concilium Nicænum laudavit: Quod tamen non omisisset, si Canone aliquo Synodus illa Romanæ Sedi jus tribuisset retractandi judicia Provinciarum. At fortasse attulit consuetudinem Antecessorum suorum, quemadmodum & ab eo usurpatum videmus in plurimis occasionibus. Non ita sanè. Solam ergò æquitatem prætendit, ajens veritatem magis splendescere cum exagitatur, fructumque Divinum esse, cum veritas sæpè examinatur.*

Errores varii. Primus est fiducia, qua Dominus Archi-Episcopus, uti supra Julium, ita nunc Innocentium calumniatur de audacia. Secundus, quod Nicæni Canones non permittant à Provinciarum Synodis provocari ad Sedem Apostolicam. Tertius est, quod nec avita id permittat consuetudo. Quartus est, quod primus huic consuetudini atrox vulnus inflixerit Innocentius. Quintus est, quod Macedoniæ Synodus sit questa de novitate usurpatæ retractationis. Etenim questa est nequaquam de appellationis aut retractationis novitate vel usurpatione, sed de hujus superfluitate, illius frivoleitate. Affirmavit sui in Bubalium ac Taurianum judicii justitiam fuisse manifestam, ideoque damnatorum hominum appellationem non fuisse admittendam, longè minùs retractandam. Uti olim quidam cum Sancto Cypriano Hispanorum Episcopi adversùs Basilidis & Martialis Episcoporum, hominum manifestè criminosorum, factam à Sancto Stephano Pontifice reparationem, ita Macedones Episcopi fuerunt questi adversùs factam à Sancto Innocentio de similium hominum causis retractationem. Innocentius enim ipsos nequaquam reparaverat, sed factum de ipsis judicium solummodò retractarat. Querimonia non adversùs authoritatem intercessit, sed adversùs solam obreptionem seu circumscriptionem.

Audiamus Pontificis epistolam: *Mora Co-Episcoporum nostrorum Maximiani & Eumenii, vel potiùs importunitas temporum fecit, ut vos iteraretis de Bubalio & Tauriano querimoniam, & nos iterùm in homines perditissimos insurgeremus. Sed paucioribus verbis tantorum malorum imitabor compendium, & strictim quæ in volumine litterarum vestrarum conspexerim, retractabo. Grave non oportuit videri piissimis mentibus vestris, cujuscumque retractari judicium: Quia veritas exagitata sæpius, magis splendescit in luce; & pernicies revocata in judicium, graviùs, & fine illius, qui primùm judicavit, pœnitentia condemnatur. Nam fructus Divinus est justitiam sæpiùs recenseri. Verùm illud video movisse animos vestros, quod in multis Bubalius sæpè fallaciis deprehensus, objecerit exemplaria fictarum quasi à nobis litterarum, cum pro consuetudine hominis nihil, quod proferret, jam fide dignissimum videretur. Sed sileatur omne jam de tali negotio murmur, & convicti Diaboli ipsi anhelitus comprimantur.* Affirmat varia. Primò, quod Bubalius ac Taurianus, à Rufi Thessalonicensis Episcopi Synodo damnati, Romam non solummodò appellarant, sed etiam accesserant. Secundò, quod inspectis, quæ Rufus haud dubiè transmiserat, Synodalibus Actis, Pontifex in perditissimos homines insurrexerit: Quod censuerit ritè damnatos, ideoque nec audiendos. Tertiò, quod precibus ipsorum inflexus tandem admiserit ad retractatorium Judicium. Et adjungit istius gratiæ causam: *Grave non oportuit videri piissimis mentibus vestris, cujuscumque retractari judicium, quia veritas exagitata sæpiùs, magis splendescit in luce, & pernicies revocata in judicium, graviùs, fine illius, qui primùm judicavit, pœnitentia condemnatur. Nam fructus Divinus est justitiam sæpiùs recenseri.* Affirmat se de Thessalonicensis Synodi justitia non dubitasse, ideoque se nec retractasse ad ipsam inhonorandam, sed ad importunis ac rectè damnatis hominibus obstruendum os, ac magis illustrandam justitiam. Rufo respondit fermè istud ipsum, quod olim Antiochenæ Synodo responderat Sanctus Julius: *Qui benè sentiunt de iis quæ egerunt, & in quibus ipsi Judices fuere, non indignanter ferre solent, si quod ab ipsis judicatum est, ab aliis excutiatur. Quippe qui securi sint, ea quæ ipsi justa judicaverunt, injusta nunquam fieri posse.* Tandem Synodale Rufi de utroque judicium confirmat, atque ita extinguit omnem querimoniam.

Ambigua sunt hæc verba: *Illud video movisse animos vestros; quod in multis Bubalius sæpè fallaciis deprehensus, objecerit exemplaria fictarum quasi à nobis litterarum, &c.* Quales, seu cujus tenoris litteras Bubalius finxerit, ignoratur. Existimo non fuisse reparatrices. Etenim non adversùs hominis reparationem, sed adversùs solam causæ retractationem Rufus intercessit. Quin immò Bubalius videtur nec revestitus fuisse. Etenim degradatorii Judicii justitiam perspiciens Pontifex nec appellationem admittere, longè minùs hominem revestire voluit, sed ejus importunis precibus ac suggestionibus aliquid indulgere, & simul os claudere cupiens, causam admisit ad retractationem. Quidquid sit, manifestè processit secundùm Sardicenses Canones. Etenim & Bubalius Romam accessit, & ibidem facta est retractatio. Nec adversùs hoc aut istud quisquam intercessit. Quod Romanæ appellationes per omne Illyricum liberrimis semper pedibus ambulaverint, & juxta Sardicensem Normam semper fuerint retractatæ, statim docebunt authentica exempla ac testimonia. Et quid illis opus? Venerabilis Gaudentius, Naxitanus in Illyrico Episcopus, Præsidis Hosii Synodalem pro Romanis appellationibus relationem non probavit solummodò aut adjuvit, sed insuper ampliavit dicens ad laudatum Hosium: *Si videtur, necesse est adjici huic sententiæ, quam sincera dilectione protulisti, &c.* Et ejus propositionem omnis Synodus admisit in Canonem. Unde & ipsi Philippo-Politana Factio

ctio non pepercit, sed etiam in eum latravit Degradationis contumeliam. Eandem ab illa gratiam retulit Protogenes Sardicensis Episcopus, quod Hosium in cunctis constantissimè adjuvisset. Et adfuerunt cuncti Primates Illyricorum Antistites. Et Sardica, Synodi locus, est non extrema Metropolis istius Diœceseos. Quomodo igitur Romanæ appellationes, quomodo Sardicensis disciplina possint istic non viguisse?

In tertii libri tertio capite Dominus Archi-Episcopus hæc scribit: *Prætermittenda non est Canonum Collectio, quæ in quinquaginta titulos distributa, Theodoreti Cyrensis Episcopi nomine exstat in manuscripto Codice Bibliothecæ Regiæ. Eam Collectionem Joannes Scholasticus Patriarcha Constantinopolitanus, qui Justiniani temporibus floruit, collatione legum, sed præsertim novellarum constitutionum ejusdem Principis, ad singulos titulos addita ornavit. Unde sequitur hanc Collectionem Justiniani tempus antecessisse, atque adeò temporis rationem eis suffragari, qui Theodoreti genuinum esse opus censent. Quam ille ad usum privatum studiosorum concinnavit, ut in numerato haberent Canones omnes, qui ad unum negotii genus referuntur*. Affirmat quosdam esse oppositæ sententiæ, & adducit eorum fundamenta. Hoc est tertium: *Tertia causa petitur à Canonibus Sardicensibus, quos Græci non admisere in veteri Collectione*. Et ad hoc argumentum Dominus Archi-Episcopus respondet: *Aperta est ratio, cur Theodoretus Sardicenses Canones in suam Collectionem conjecerit. Nempe quod Sede sua à Dioscoro Alexandrino in Synodo Ephesina secunda depulsus, eorum Canonum beneficio usus, Sedem Apostolicam appellavit, & à Leone in communionem receptus, Episcopalique dignitati restitutus, Imperatoris Decreto, & Synodi Chalcedonensis irretractabili Judicio locum suum obtinuit. Quare nihil aliud à Theodoreto exspectandum erat, quam ut Canonibus Sardicensibus recensendis benignum se præstaret*. Istam Collectionem Theodoreto adscribunt etiam in Dissertatione de Primatibus Joannes Morinus, & in selectis de Jure Canonico Dissertationibus Franciscus Florens: Alii tamen censent posteriorem, & esse à Joanne Patriarcha.

Quidquid sit, Dominus Archi-Episcopus fatetur Sardicensium Canonum usum esse antiquum apud Orientales. Et jure meritò. Etenim Orientalium Antistitum Romanæ appellationes nobis pepererunt istos Canones. Et quod ipsos Sanctus Athanasius non per solam Ægyptum, sed etiam apud Hierosolymam Synodaliter publicaverit, est omnibus notum. Eosdem subscribi fecit à cunctis melioribus Orientis Episcopis. Quod ipsum omninò fecerunt Marcellus Ancyranus, Lucius Adriano-Politanus, Asclepas Gazensis Episcopus, aliique omnes reparati per istam Synodum. Paulus Constantinopolitanus facere non potuit, quoniam in istius Synodi odium fuit ab Eusebianis suffocatus in balneo. Juxta istos Canones Petrus Alexandrinus, ejus Successor Joannes Thalaja, Maximus Constantinopolitanus, ejus Successores, Sanctus Joannes Chrysostomus, & Sanctus Flavianus, Eutherius Thyanensis, Helladius Tharsensis, Theodoretus Cyrensis, Eusebius Dorylæensis, aliique longè plures Episcopi appellarunt Romam, & impetrarunt suam causam retractari. Magnus Papa Leo, dum ab Imperatore Theodosio postulavit adversùs Ephesinum Latrocinium fieri novam Synodum, adjunxit causas: *Quia nostri Legati fideliter reclamarunt, & eisdem libellum appellationis Flavianus Episcopus dedit*. Et post quædam: *Quam autem post appellationem interpositam hoc necessariò postuletur, Canonum Nicææ habitorum Decreta testantur, quæ subter annexa sunt*. Et subnexuit Sardicensem de Romanis appellationibus Canonem. Quod nempe sciret ipsum non dumtaxat cum omni reverentia vigere in Orientali Ecclesia, sed etiam haberi pro Nicæno. Per verba: *Quam autem hoc necessariò postuletur*, asseverat suam postulationem esse non solummodò rationabilem, sed omninò talem, cui non possit non annui. Quod nempe istorum Canonum authoritas etiam apud Orientales esset irrefragabilis. Eodem sensu ad eundem Theodosium scripsit pro eadem causa Valentinianus tertius Imperator, quod Sanctus Flavianus *secundùm Conciliorum solemnitatem appellasset*. Omninò intelligit Sardicense Concilium, atque ita affirmat ipsum viguisse per omne Romanum Imperium. Piget ac durum est in res lucidas expendere tempus, cujus nemo queat reparare jacturam.

Pergit Dominus Archi-Episcopus ad Gallicanam Ecclesiam: *Inspiciendum nunc est, quænam fuerit Ecclesiæ Gallicanæ praxis in peragendis Judiciis Canonicis Episcoporum sub prima Regum nostrorum Dynastia. Argumento sequentia erunt Canones Sardicenses in usu tum fuisse apud Gallos. Synodus itaque Provinciæ dejiciebat Episcopos. Si verò Pontifex Romanus appellabatur, is retractari causam in Provincia jubebat, si ita expedire arbitraretur. Exemplo erit causa Contumeliosi Episcopi Rejensis, quem in plena Synodo damnatum Cæsarius Arelatensis Episcopatu movit. Missa dein relatio ad Joannem secundum Pontificem, qui judicium illud confirmavit datis litteris ad Episcopos Galliæ. Attamen quoniam Contumeliosus provocaverat ad Sedem Apostolicam, Agapetus Papa præcepit causam ejus de integro examinari à Judicibus delegandis in Provincia, juxta Canones, Sardicenses nimirùm, ut patet ex verbis epistolæ Agapeti ad Cæsarium*. Adducit verba epistolæ & prosequitur: *Ex hac ultima clausula discimus solitos illa tempestate Episcopos Gallicanos exequi sententiam depositionis, tametsi ab ea appellatum esset, quamvis aliud obtinere debere censeret Pontifex*. L.7.c.19.

Paschasius Quesnellus censet Sardicenses Canones fuisse in Gallia ignotos usque ad secundam Regum Dynastiam. Tunc primùm vult admissum isthic fuisse Dionysii exigui Codicem, adeoque & Sardicenses Canones. In his ipsum labi, supra studui demonstrare. Et jam demonstrat etiam Dominus Archi-Episcopus. Eruditè & variè. At miscet vera falsis. Etenim falsum est, quod ista tempestate Gallicani Episcopi Synodales suorum Collegarum damnationes, licet ad Sedem Romanam esset provocatum, in executionem mitterent. Dominus Archi-Episcopus errorem suum probat ex Sancti Cæsarii Actis circa Contumeliosum, appellantem ad Agapetum.

Malè.

Malè. Etenim Contumeliosi damnatio transiverat in rem judicatam, & fuerat confirmata per Sedem Romanam, ideoque ille deinceps non gaudebat jure Sardicensium Canonum, sed indigebat gratioso restitutionis beneficio. Rei series est superiùs exposita. Sancti Maximini Treverensis, Euphratæ Coloniensis, Sancti Servatii Tongrensis, & multorum aliorum in Gallia Episcoporum pro Sancto Athanasio & Sardicensi Concilio Acta; Sancti Innocentii Rescriptum ad Sanctum Victricium ejusdemque Capitula transmissa ad omnes Gallicanos Episcopos, Sancti Bricii Turonensis, Lazari Aquensis, Herotis Arelatensis, Salonii Ebredunensis, Sagittarii Vappicensis, aliorumque Episcoporum & Clericorum Romanæ appellationes; secundæ Arelatensis, primæ Turonensis, ac primæ Aurelianensis Synodi Canones; nec non & plura alia altissimè clamant ac lucidissimè demonstrant Sardicenses Canones à sui exordio semper viguisse in Gallia: Et juxta ipsos Romanas appellationes. Addi possent Leonis Senonensis adversùs novum Meledunensem Episcopum, ac Sancti Wilfridi Eboracensis Metropolitæ adversùs Theodori Cantuariensis Primatis in se Synodale Judicium appellatio ad S. Agathonem Pontificem, ac postmodùm ad Joannem VII. aliæque plures. Nam & hæ processerunt secundùm Sardicenses regulas. Et Britannica uti Civilis, ita & Ecclesiastica, administratio olim spectavit ad Gallicanam Diœcesim. Et cur taceamus Magni Papæ Leonis adversùs Hilarium pro Chelidonio Acta? Certè tanti Pontificis authoritatem Gallicana, uti & omnis sub cœlo alia, Ecclesia semper venerata est, & agnovit irrefragabilem.

CAPUT XXXII.

An Sardicensis Synodus fuerit veraciter Oecumenica.

L. 7. C. 3. ILlustrissimus Dominus Petrus de Marca respondet: *Historiam Sardicensis Concilii hîc per aversionem describendam esse existimavi, quoniam observatio illa, quæ verissima est, & colligitur ex variis locis Athanasii & Hilarii, valdè conducit ad decidendam celebrem illam controversiam, quam Illustrissimi Cardinales Baronius & Perronius summa cura tractant, An videlicet concilium Sardicense sit Œcumenicum? Hac verò quæstione semel definita, facilis videtur esse responsio, an viginti & unus Canones in Sardicensi Synodo editi, sint ejusdem authoritatis ac Nicæni? Cui quæstioni respondeo convocationem hujus Concilii ea mente factam esse, ut Concilium Œcumenicum celebraretur, id est, compositum ex Legatis omnium Diœcesion, & magnarum Provinciarum Imperii Orientalis & Occidentalis, intra quorum limites Ecclesia Christiana penè coercebatur. Sed quia divortium ante contingit, quam Concilium foret constitutum ex Episcopis utriusque Imperii, res in illo definitæ spectari non possunt, nisi tamquam à Concilio Occidentali decretæ, quandoquidem decretæ sint absentibus Episcopis Orientalibus.* Sanè Sanctus Hilarius Episcopus Pictaviensis, qui tunc vivebat, itemque Epiphanius Concilium istud Sardicense vocant Concilium Occidentalium. *Nam quod ad trecentos quadraginta quatuor Episcopos attinet, referri numerus ille non potest ad eos tantùm qui Concilio interfuerunt, sed etiam ad eos, qui restitutioni Athanasii subscripserunt post celebrationem Concilii.* Eadem docet Reverendus Pater Paschasius Quesnellus, & cæteri istorum Collegæ. Hinc inferunt Romanarum appellationum originem non esse à Generali Synodo, ideoque ipsarum fundamentum non esse justi ponderis.

Quod non Sardicensis Synodus, sed ipse Christus Dominus, Apostolorum Principi promittens ac mandans, *Confirma Fratres tuos*, sit Romanarum appellationum origo, est abundè demonstratum. Et insuper in litteris ad Orientalem Ecclesiam insigniter demonstrat Sanctus Papa Gelasius: *Postremò æquum est, ut qui alios libenter & competenter vultis habere subjectos, cedatis & ipsi antiquo more Majoribus, ut confidenter imperare possitis Minoribus vestris. Duodecim certè fuerunt Apostoli paribus meritis, parique dignitate suffulti, Cumque omnes æqualiter spiritali luce fulgerent, unum tamen Principem esse ex illis voluit Christus, eumque dispensatione mirabili in Dominam Gentium Romam direxit, ut in præcipua Urbe vel prima primum & præcipuum dirigeret Petrum. Ibique sicut doctrinæ virtute sublimis emicuit, ita sanguinis gloriosa effusione decoratus æterno hospitio conquiescit, præstans Sedi, quam ipse benedixit, ut à portis inferi nunquam pro Domini promissione vincatur, omniumque fluctuantium sit tutissimus portus. In quo qui requieverit, beata & æterna statione gaudebit; qui verò contempserit, ipse videbit qualia excusationum genera prætendat in die Judicii.* Per fluctuantes palam intelligit injustè degradatos Episcopos. Et huic ejus Professioni nemo tunc, licet Acacianæ rebellionis sectator, Orientalis Episcopus contradixit aut obviavit. Quin immò omnes uno ore & calamo scripserunt ad Successorem Symmachum: *Supplicamus non pro perditione unius ovis, neque pro perditione unius drachmæ, sed pro amica nobis salute. Non pro Orientalium partium tantùm, sed trium propè plagarum habitabilis Mundi. Sanctissime, Beatissimeque festina ad adjuvandum nos.* Profitentur Sancto Petro à Christo Domino datam non dumtaxat ligandi, Sathanæ tradendi, eradicandi aut diruendi, sed etiam solvendi, dejectos erigendi, plantandi, ac ædificandi potestatem; istamque omnem transivisse in ejus Cathedram, & permanere. Nihilominùs istam Romanæ Sedis Sublimitatem adversùm Eusebianæ Factionis schismaticas violentias firmavit ac innovavit Sardicense Concilium, ideòque & hujus dignitas est adversùm hodiernos istius Factionis Dilectores vindicanda.

Dominus Archi-Episcopus imitatur Symmachi Pontificis Adversarios, qui in suo *adversùs incongruæ absolutionis Synodum* libello allegarunt. *Non omnes Sacerdotes Regis ad Concilium adscivit authoritas, nec omnes in judicatione consenserunt.* Ita scribit in suo Apologetico Ennodius Ticinensis Episcopus. Jacobus Sirmondus allegationem elucidat:

elucidat: *Quia nonnulli Episcopi, moræ tædio, post primum aut secundum Synodi conventum ab Urbe discesserant*. Ex hoc capite præfati Adversarii tentarunt persuadere palmarem pro memorato Pontifice Synodum non fuisse plenam, ideòque esse circumscriptæ authoritatis. Eadem ratione Dominus Archi-Episcopus Sardicensem Synodum ex Apostatica Eusebianæ Factionis fuga vult non esse Œcumenicam, ideòque & non pleni ponderis. Quid simile docuit Theodorus Balsamon, pertinax Michaelis Cerularii sectator, atque inde concludit Sardicenses pro Romanis appellationibus Canones sancire ac valere pro sola Occidentali Romani Patriarchatus Ecclesia, non pro Orientali. Istud ipsum censet schismaticus ille Scriptor, quem refutat Catholicus contra Græcos Tractatus, olim repertus in Constantinopolitano Conventu Patrum Prædicatorum. Dominus Archi-Episcopus hæc Commenta transcendit. Etenim non solarum Patriarchalium, sed quarumvis Provincialium Synodorum Canonica Judicia vult esse suprema, ideoque nec ab his posse provocari ad Pontificem Romanum. Hanc dignitatem negat per hoscè Canones adscribi ejus Cathedræ.

Balsamoni consonant omnes Affeclæ Photiani schismatis. Etiam Georgius Cedrenus. Audi ejus rationes. Laudat sex generales Synodos, ac prosequitur: *Tenendum est alias fuisse certis in locis Synodos, quarum Decreta habemus, tametsi eæ in numero sex istorum Conciliorum non exstent. Tale fuit quod Ancyræ actum est. Item Neo-Cæsareæ, Gangris, Antiochiæ, Laodiceæ, Sardicæ, Carthagine. Hæc enim coacta sunt ob quæstiones certis locis subortas, neque jussu Imperatorum, neque iis præsentibus*. Labitur in tribus. Primum est, quod Sardicensis Synodus fuerit indicta propter obortam in certo loco quæstionem. Etenim adunata fuit propter schismaticas Eusebianæ Factionis contra Romanæ Ecclesiæ Primatum violentias, blaterantes Ecclesiasticam Hierarchiam esse non Monarchicam, sed Aristocraticam, ideoque à Synodalibus Orientalium Patriarcharum Judiciis non posse Romam provocari. Accessit causa Sancti Athanasii, Sancti Pauli Constantinopolitani, Marcelli Ancyrani, Lucii Adriano-Politani, Asclepæ Gazensis, aliorumque plurium Orientalium Episcoporum, Clericorum, ac Ecclesiarum. Item accessit causa Nicænæ fidei, gravissimè per præfatam Factionem impetitæ, ideoque restabiliendæ. Quæ omnes causæ sunt universales. Secundus lapsus est, quod generalis Synodus debeat convocari per Principem. Est vetusta Græcorum adulatio. Tertius est, quod Sardicensis Synodus convocata non fuerit per Romanum Principem. Quare hi in suum Authorem retorti errores evincunt ipsam fuisse omninò Œcumenicam.

Hoc ipsum lucidè affirmat ac docet Magnus Athanasius, unus è Synodi Primatibus. Etenim in suis ad suos Monachos litteris amplè exponit Eusebianæ Factionis fugam ex Sardicensi civitate, & pergit de remanentibus apud ipsam Episcopis: *Synodus autem ex pluribus quàm triginta quinque Provinciis coacta, cognita Arianorum malitia, permisere Athanasio cum suis, ut causam diceret, tum de calamitatibus suis, tum de calumniis, quas passus esset, auditisque ejus rationibus hominem innocentem pronunciarunt*. Hascè Provincias edicit in Apologia ad Imperatorem Constantium: *Nostram innocentiam plures quàm trecenti Episcopi suis calculis comprobarunt, qui ex multis Provinciis, Ægypti, Lybiæ, Pentapoleos, Palæstinæ, Isauriæ, Cypri, Pamphiliæ, Lyciæ, Galatiæ, Daciæ, Mœsiæ, Thraciæ, Dardaniæ, Macedoniæ, Epyri, Thessaliæ, Achajæ, Cretæ, Dalmatiæ, Sisciæ, Pannoniarum, Norici, Italiæ, Piceni, Tusciæ, Campaniæ, Calabriæ, Apuliæ, Brutiorum, Siciliæ, Africæ universæ, Sardiniæ, Hispaniarum, Galliarum, Britanniarum, eò se ad Concilium contulerant*. Utique ad Sardicense Concilium, quod propter tantam Provinciarum ac Episcoporum adunationem idem Athanasius meritò appellat *Magnum*. Et hic & in aliis locis. Nec obsunt ejus verba in laudatis litteris ad Solitarios: *Convenerunt ab Oriente, & ex Occidente in Urbem Sardicam plus minùs centum septuaginta Episcopi*. Etenim hic numerus referri debet ad solos Occidentis Episcopos. Etiam Synodalis ad Alexandrinæ Ecclesiæ Clerum epistola habet hanc Epigraphen: *Sacra Synodus per gratiam Dei Sardicæ congregata è Roma, Hispaniis, Galliis, Italia, Campania, Calabria, Apulia, Africa, Sardinia, Pannoniis, Mœsiis, Daciis, Norico, Thuscia, Dardania, Macedonia, Thessalia, Achaja, Epyro, Thracia, Rhodope, Palæstina, Arabia, Creta, Ægypto*. Palam affirmat omnium harum Provinciarum Episcopos adfuisse Concilio.

Hoc ipsum constanter affirmat in quinto contra Eutychetem libro Vigilius Episcopus Tapsensis: *Apud Sardicam omnium Provinciarum Episcopi congregati, id est, ex Urbe Roma, Hispaniis, Galliis, Italia, Campania, Calabria, Africa, Sardinia, Pannonia, Mœsia, Dacia, Dardania, altera Dacia, Macedonia, Thessalia, Achaja, Epyro, Thracia, Rhodope, Asia, Caria, Bithynia, Hellesponto, Phrygia, Pisidia, Cappadocia, Ponto, Cilicia, altera Phrygia, Pamphilia, Lydia, Insulis Cycladibus, Ægypto, Thebaide, Lybia, Galatia, Palæstina, & Arabia*. Easdem Provincias adfuisse, & ex ipsis septuaginta sex Primates Episcopos disertè affirmat antiquus & authenticus Synodorum Catalogus, & adjungit Philippo-Politano Conventiculo adfuisse sexaginta dumtaxat Episcopos. Et certè ipsius Synodalibus litteris subscripserunt septuaginta tres: At verò inter ipsos fuit imaginarius ille Ischyras, & forsan plures istiusmodi, jure merito non computandi. Et hinc lucet, quam malè Dominus Archi-Episcopus sceleratæ istius epistolæ Schismatica nugamenta velit esse sensum totius Orientalis Ecclesiæ. Assertionem nostram confirmant apud Photii Bibliothecam vita Sancti Athanasii, & vita Sancti Pauli Episcopi Constantinopolitani. Ambæ scribunt: *E' partibus Occidentis supra trecentos convenerunt Episcopi, ex Oriente verò tantùm septuaginta sex, in quibus & ipse Ischyras quasi Mareotis Episcopus numerabatur*. Per Occidentales, qui videntur tot non fuisse, possint intelligere omnes, qui Occidentalibus adhæserunt, & cum ipsis per- Lib. 257.

manserunt Sardicæ: Solos Apostatas appellare Orientales. Disertè affirmant Synodum fuisse Œcumenicam. Etiam Zacharias, in Photiano schismate Metropolita Chalcedonensis, ad octavam Synodum dixit adfuisse trecentos Episcopos. Locutus fuit ex mente sui Magistri Photii, & nemo penitùs intercessit. Quid opus multis? Habemus evidens ac irrefragabile Imperatoris Justiniani testimonium in ejus ad omnem Ecclesiam Edicto pro Orthodoxa fide: *Alii vivi, alii post mortem anathematizati sunt à Damaso Papa, & ab Œcumenica Sardicensi Synodo, prout testatur Sanctus Athanasius*. Et hoc Edictum non quinta tantùm Synodus, sed & omnis recepit Ecclesia.

Petrus Franciscus Chiffletius laudatum Vigilii Tapsensis locum horrendè truncat & alterat. Romanam Urbem & Latinas, immò & omnes Occidentales Provincias abscindit, & censet Vigilium non de Sardicensi Synodo, sed loqui de Conventu Philippo-Politano. Hanc dat rationem sui Operis: *Adfuisse quidem Sardicensi Concilio legitimo Episcopos ex aliis quoque præsertim Occidentis Provinciis, fidem faciunt inscriptiones, subscriptionesque trium Synodicarum Sardicensium, ad Julium Papam, ad Alexandrinos, & ad omnes Episcopos Catholicos. Ex quibus fortasse qui primi hos Vigilii libros typis edidere, Romam, Hispanias, Gallias, Sardiniam, Africam, aliasque Occidentis Provincias in hunc locum inculcarunt. Sed advertisse potuerant non hìc mentionem esse Sardicensis veræ Synodi, sed Conciliabuli tantùm Philippo-Politani, quod Sardicense ab Hæreticis prædicatum est*. Tantæ fiduciæ fundamentum sunt septem definitionum Capitula, isthìc laudata à Vigilio. Scriptor ille existimat ipsa esse extremum finem, seu professionem Philippo-Politanæ Synodicæ.

Respondeo Vigilium omninò agere de vera Sardicensi Synodo. Agit enim in Eutychianos, pertinacissimè reclamantes ad solum Nicænum Symbolum. Adeò pertinaciter, ut etiam facta per Constantinopolitanam Synodum additamenta aversarentur ac damnarent. De hac enim audacia ipsum etiam Eutychetem in Chalcedonensi Synodo arguit venerabilis Diogenes Cyzici Episcopus, Metropolita Hellesponti. Et Timothei Æluri facinorosa Factio ad Leonem Imperatorem scripsit: *Synodum centum quinquaginta nescimus*. Ejusdem Factionis adversùs Chalcedonensem Synodum palmare fundamentum erat, quod illa ad Nicænum Symbolum addidisset. Calumnia cœpit in ipsa Synodo. Etenim ejus Prosphoneticus ad Imperatorem Martianum sermo vix est aliud, quam Apologia istius calumniæ. Eandem in quinto suo libro refutat Vigilius, demonstrans istiusmodi additiones semper viguisse, ac probatas fuisse ab Ecclesia: Et istud ostendit exemplo variarum Synodorum, quarum una est Sardicensis. Quis non videat ipsum loqui de solis Orthodoxis Synodis? Etenim Hæreticorum Conventiculorum Acta nequeunt esse competens justificatio Concilii Chalcedonensis. Proinde omninò laudat veram Sardicensem Synodum. Cum Theodoreto laudat adjectas ipsi tabellas, in quo lapsus est, debueratque hac in re sequi Magnum Athanasium. Quod istæ tabellæ fuerint septem Capitulorum ad Nicænam fidem additamenta, possit demonstrari facillimè. Non est hujus loci. Quapropter Scriptor ille nimia fiducia grassatur & in verba & in Sensa Vigilii. Et hic palam affirmat omnes istas Orientales Provincias omninò adfuisse vero Sardicensi Concilio.

Magnus Athanasius Sardicensis Synodi ad omnes sub cœlo Antistites epistolam etiam inseruit suæ ad Constantium Imperatorem Apologiæ, & adjunxit: *Hosius Episcopus subscripsit. Quod & cæteri fecerunt. Hæc ita Scriptis mandata sacrum Sardicense Concilium ad eos, qui interesse non potuerant, misit, qui ipsi quoque suis suffragiis Decreta Synodi approbarunt. Eorum autem qui in Synodo scripserunt, cæterorumque aliorum Episcoporum ista sunt nomina*. Enumerat horum Episcoporum ac Provinciarum nomina, & concludit: Qui igitur Decretis Synodi subscripserunt, sunt isti. Plurimique item alii sunt, qui ante hanc Synodum pro nobis scripserunt, tum ex Asia, tum ex Phrygia, tum ex Isauria, quorum singulorum nomina cum suis epistolis circumferuntur, prope sexaginta tres. In universum autem trecenti quadraginta quatuor. Si Synodali epistolæ addidisset Subscriptores Episcopos, res fuisset plana: Sciremus quot adfuissent Synodo. Istius rei silentium cogit nos cespitare. In Sancti Hilarii fragmentis exstat hic titulus: *Nomina Episcoporum infra, qui Synodo Sardicensi adfuerunt, & subscripserunt in Judicio. Enumerantur omnia nomina, & adjungitur: Episcopi omnes numero unus de sexaginta*. Certum est fuisse plures, ideòque iste Catalogus non est authenticus. Quidquid sit, Athanasius lucide affirmat trecentos quadraginta quatuor Episcopos Actis Synodalibus subscripsisse, atque ita nobis subministrat duo fundamenta, ex quibus concludamus Synodum fuisse Œcumenicam.

Primum fundamentum nobis explanat in sua, Adriano secundo Pontifici inscripta, ad octavam Synodum Præfatione Cardinalis Anastasius, Romanę Ecclesię Bibliothecarius, adducens rationes, ex quibus laudata Synodus sit veraciter universalis: *Universalis est, quia cum Christus in suo Corpore, quod est Ecclesia, tot Patriarchales Sedes, quot in cujusque mortali corpore sensus, locaverit, profectò nihil generalitati deest Ecclesiæ, si omnes illæ Sedes unius fuerint voluntatis, sicut nihil deest motui corporis, si omnes quinque sensus integræ, communisque fuerint sanitatis. Inter quas tamen Sedes quia Romana præcellit, non immerito visui comparatur, qui profectò cunctis sensibus præeminet, acutior illis existens, & communionem, sicut nullus eorum, cum omnibus habens*. Affirmat ad generalem Synodum requiri quinque Patriarcharum præsentiam, præsertim Romani. Quod enim sine hujus præsentia ac vario influxu esse non possit Œcumenica Synodus, est perpetua & firma totius Ecclesiæ confessio. Romanum Episcopum in ista Synodo esse luminare majus, ideòque omnes stellas ab ipso illuminari ac dirigi, ad eandem octavam Synodum rectè dixit Metrophanes Metropolita Smyrnensis. At verò de aliis Patriarchis rectè dixit magnificentissimus Patricius Bahanes: *Posuit Deus Ecclesiam suam in quinque Patriarchiis, & definivit in Evangeliis suis, ut nunquam aliquandò penitùs*

Actor. 6.

penitùs decidant, eò quod capita Ecclesiæ sint. Etenim illud quod dicitur, Et portæ inferi non prævalebunt adversùs eam, *hoc denunciat. Quando duo ceciderint, currunt ad tria; cum tria ceciderint, currunt ad duo; cum verò quatuor fortè ceciderint, unum quod permanet in omnium Capite Christo Deo nostro, revocat iterùm reliquum corpus Ecclesiæ.* Affirmat ad generalem Synodum ita requiri omnium Patriarcharum præsentiam atque consensum, ut tamen ipsa per duorum aut trium, immò & per quatuor defectum ac Apostasiam non amittat Œcumenicam dignitatem atque authoritatem. Dummodò nempe persistat, & suum ministerium expleat Pontifex Romanorum. Insigniter hoc in litteris ad Sanctum Tharasium Patriarcham Constantinopolitanum scriptis, & ad septimam Synodum lectis, professi sunt Cosmas Alexandrinus, Theodorus Antiochenus, ac Theodorus Patriarcha Hierosolymitanus: *Illud tamquam necessarium penes Pontificalem Apicem vestrum ducimus commonendum, ut si volueritis celebrare Synodum, ne vobis molesta appareat trium Apostolicarum Sedium almorum Patriarcharum, & sanctissimorum Episcoporum, qui sub ipsis degunt, absentia, non ex proprio eorum accidens Proposito, sed ex Tenentium seu Dominantium illis terribilibus minis, & mortiferis pœnis. Hoc autem subtilius est considerandum, etiam ab ipsa sacra & universali sexta Synodo, in qua nullus eorum, qui per idem tempus in his partibus Episcopi erant, convenisse repertus est propter Obscœnorum Obtinentiam. Sed nullum ex hoc sanctæ Synodo adhæsit præjudicium, neque vires habuit prohibitio aliqua statuendi & manifesta faciendi recta Dogmata pietatis: Præcipuè cum sanctissimus & Apostolicus Papa Romanus concordaverit, & in ea inventus sit per Apocrisarios suos. Et nunc hoc cum sanctissimi auxilio Dei similiter fiat. Nam sicut tunc illius fides in Orbis terræ personuit fines, ita & Synodi, quæ nunc per gratiam Dei congreganda est per interventionem vestram, & ejus qui moderatur Apostolorum Principis Sedem, prædicabitur in omni loco qui sub Sole est, videlicet quæ Tyrannicè destructa sunt erigens, & in antiquam ac Apostolicam reformans traditionem.* Loquuntur de absentia ob Tyrannicas & horrendas minas ac prohibitiones obscœnorum Saracenorum, tunc Dominantium in tribus istis Patriarchalibus. Si igitur ista justissima absentia Œcumenicam Synodi dignitatem atque authoritatem nec aufert nec circumscribit, longè minùs facere id possit absentia per prævaricationem, per rebellionem, per schisma, per hæresim. At verò Sardicensi Synodo, cujus ætas solos tres habebat Patriarchas, adfuit per Legatos Romanorum Episcopus, personaliter Sanctus Athanasius Patriarcha Alexandrinus. Adfuerunt Episcopi plusquam ex triginta quinque utriusque Romani Imperii Provinciis. Cum paucis infectis & Obscœnis abfuit solus Stephanus Patriarcha Antiochenus, homo intrusus & hæreticus, ab ipsis postea Arianis ob facinora degradatus. Abfuit per schisma, per hæresim, per Apostaticam fugam, per prævaricatoriam rebellionem. Quis ergo negare isti Synodo possit Œcumenicam dignitatem atque authoritatem? Quod ipsam Romana, immò omnis Orthodoxa sub cœlo Ecclesia semper Nicænæ Synodo æquiparaverit, & uti authenticam appendicem in unum cum ipsa corpus conflaverit, est suo loco abundè demonstratum. Sacrosanctum Tridentinum Concilium quis impuro corde aut ore præsumat inficiari veraciter ac plene Œcumenicum? Et tamen ipsi plures cum suis Episcopis defuerunt Patriarchæ. Per hæresim ac rebellionem. Plura de hoc articulo scripsi in Synodorum Scholiis.

Actor. 8.

Actor. 3.

Alterum Sancti Athanasii pro sua ac nostra assertione fundamentum est, quod plurimi per omnem Ecclesiam Episcopi jam peractæ Synodo accesserint & subscripserint. Hujusmodi enim accessus omninò sufficit ad sanandos qualescumque defectus, ad complendam defectuosæ etiam Synodi Œcumenicam dignitatem. Etiam ad sanandum essentialem defectum ex absentia, immò & ex contradictione Romani Pontificis. Etenim quis ignoret hunc defectum insuisse quinto Concilio, ac item primo Constantinopolitano? Loquor præsertim de illo, in quo cum Sancto Gregorio Nazianzeno dejectus est Maximus Cynicus, ac in Regiæ civitatis Cathedram impositus Nectarius. Et tamen accedens dispensatoria & confirmatoria Vigilii Pontificis & Sancti Damasi consensio atque subscriptio utramque fecit authenticam, atque ex integro Œcumenicam. Hæc posterior est una istarum quatuor, quas Magnus Gregorius ut quatuor sancta Dei Evangelia veneratus est, & jussit venerandas. Et omnis sub cœlo Ecclesia fuit semper venerata. Orientalis insuper inscripsit sacris Dyptichis, & ad sacrificium quotidiana professione laudavit. Similis igitur Antiocheni Patriarchæ accessio etiam Sardicensem Synodum potuit facere Œcumenicam. Et quod omnes Orthodoxi per istum Patriarchatum Primates Episcopi talem accessionem fecerint, lucet ex Actis, quæ statim post Synodum cum Sancto Athanasio celebravit Maximus Episcopus Hierosolymitanus. Attamen ipsa tali medicamine non indiguit: Fuit semper per suos Natales integra, ac Œcumenicè sana.

Dominus Archi-Episcopus nobis opponit authoritatem Sancti Epiphanii: *Photinus in Sardicensi Occidentis Synodo depositus est.* Et Sancti Hilarii Pictaviensis Episcopi authoritatem in libro adversùs Imperatorem Constantium: *Damnas & Substantiæ nomen, quo te & Sardicensi Synodo, & Sirmiensi pium esse Occidentalibus mentiebaris.* Affirmat Sardicensem Synodum ab utroque Patre appellari Occidentalem, utique solorum Occidentalium, ideoque negari Œcumenicam. Respondeo hoc Sancti Hilarii testimonio pariformiter concludi etiam Sirmiense Concilium fuisse Occidentalium, de quo tamen in quinto contra Eutychetem libro scribit Vigilius Tapsensis Episcopus: *Adversùs sacrilegam impiæ professionis unitatem, quæ per Hosium, Valentem, Ursacium, & Germinium, cæterosque similis pravitatis apud Sirmium fuerat conscripta, universi Orientales Episcopi convenientes, alias duodecim sententiarum definitiones ediderunt, quæ Nicæno Concilio non continentur.* Et infra: *Illius Catholici Concilii, apud Sirmium contra Photinum ex toto Oriente congregati, quis sufficiat multiplices fidei sanctiones comprehendere,*

Hæres. 17. Cap. 1.

quæ

quæ apud Nicænam Synodum non sunt omninò sancita? An ista etiam duodecim Capitula sint apud Sirmium edita, est quæstio. Quidquid sit, hoc posterius Sirmiense Concilium omninò laudat Sanctus Hilarius, & ipsum Vigilius palam affirmat fuisse Orientale. Licet enim intra Occidentalis Imperii limites fuerit celebratum, constabat tamen ex Orientalibus præsertim Episcopis. Nec aliud scribit Hilarius. Scribit ipsum placuisse Occidentalibus, non fuisse Occidentale. Idem eodem tenore scribit de Sardicensi. Proinde hoc Domini Archi-Episcopi fundamentum est infirmum & caducum.

Quæstio est, Quo sensu Sanctus Epiphanius scripserit Sardicensem Synodum fuisse Occidentalium? Respondeo illum exponi à Chalcedonensi Synodo in acclamatorio sermone ad Imperatorem: *Ita & qui postmodùm ubique adversùs varias Hæreticorum congregati sunt novitates, commune de fide Decretum unanimiter ediderunt, ea quæ fraterno consensu probaverant, absentibus evidentissimè intimantes. Et illi quidem qui apud Sardicam contra reliquias Arii convenerunt, Orientalibus direxerunt sui Constituta judicii. Qui verò in his partibus Apollinaris detexere pestilentiam, Occidentalibus proprium innotuere.* Sermo comparat Sardicensem Synodum cum prima Constantinopolitana, & hanc Orientalium, istam affirmat fuisse Occidentalium: Quia nempe Occidentales Episcopi in ipsa prævaluerunt. Deinde Epiphanius loqui possit ex Magno Basilio, cui Sardicensis Synodus propter Acta circa Marcellum Ancyræ Episcopum graviter displicuit. Etenim non solam Marcelli personam, sed & ipsius de æterno Christi Regno librum probavit, & à calumniis absolvit ista Synodus, in quo fuit omninò circumscripta. Adversùs hanc obreptionem, ac præsertim adversùs Marcelli errorem reclamarunt dudùm cum Basilio multi Orientales Episcopi, & tandem Constantinopolitana Synodus addidit suo Symbolo: *Cujus Regni non erit finis.* Istam igitur circumscriptionem, & ex ipsa factam Marcelli absolutionem digerere non potuit Basilius, & passim appellavit *Facinus Occidentalium.* Aversio in plurium animis permansit usque ad admissum à Romana Ecclesia, & probatum istud Marcelli damnatorium Additamentum. Quiescere tunc cœpit omne illud murmur. Interim ex illo possit Epiphanius adhuc fuisse locutus. Quidquid sit, falsum est, quod plures post peractam Synodum Episcopi subscripserint soli restitutioni Sancti Athanasii. Quod omnibus Actis subscripserint, supra audivimus ab ipso Athanasio. Et istam generalem subscriptionem improbavit Basilius. Nempe ob comprehensam absolutionem Marcelli. Adductum Imperatoris Justiniani pro Œcumenica hujus Synodi dignitate testimonium nobis repræsentat sensum totius Orientalis Ecclesiæ.

Notanda sunt hæc Domini Archi-Episcopi verba: *Convocatio hujus Concilii ea mente facta est, ut Concilium Œcumenicum celebraretur, sed quia divortium ante contigit, quam Concilium foret constitutum ex Episcopis utriusque Imperii, res in eo definitæ spectari non possunt, nisi tanquam à Concilio Occidentali decretæ, quandoquidem decretæ sint absentibus Episcopis Orientalibus.* Est ipsissimum Hæresiarchæ Nestorii argumentum adversùs sacrosanctam Ephesinam Synodum, magno impetu declamatum in querimonia ad Imperatorem Theodosium: *Piis litteris vestris morem gerentes, voluimus piissimorum Episcoporum undequaque venientium, præcipuè vero magnæ civitatis Antiochenæ Episcopi cum piissimis ejusdem Metropolitanis Episcopis, cæterorumque qui ex Italia & Sicilia exspectabantur, adventum operiri, atque ita communem omnium consessum instituere. Porrò Ægyptii & Asiatici quoddam seorsim conciliabulum instituerunt.* Affirmat Ephesinum Concilium, quod ex Theodosii intentione debebat esse Œcumenicum, ob non exspectatum Joannis Patriarchæ Antiocheni cum suis Episcopis adventum fuisse à Cyrillo ac Memnone, Ægyptiacæ ac Asiaticæ Diœceseon Exarchis, demutatum in particulare Conventiculum. Et circumscripto Theodosio argumentum placuit. Etenim inter rationes, ex quibus circumduxit Synodi Acta, fuit & hæc: *Neque omnes, ut decretum erat, piissimi Episcopi convenerunt, cum tamen magnæ Antiochenæ civitatis Episcopus cum aliis Metropolitanis jam appropinquaret.* Verùm Sanctus Cyrillus in Apologetico ad eundem Principem libro reposuit: *Qui Antiochenæ Ecclesiæ præest, à vestra Majestate ad præfinitum diem adesse jussus, à Sancta Synodo abfuit. Studio enim in itinere hærebat, ut ea cunctatione illius improbitati gratificaretur, qui contra Christum nugatus fuerat.* Affirmat Joannem non per necessitatem, aut rationabilem causam, sed per dolum aut certè per culpam serò venisse, ideòque nihil Œcumenicæ Dignitatis fuisse detractum Synodo. Et Princeps acquievit. Etiam ipse postea Joannes. Et omnis semper Ecclesia. Omnes Ephesinum Concilium, quia veraciter Œcumenicum, veneramur ut sacrosanctum Dei Evangelium. Porrò cum sua Eusebiana Factione Stephanus Antiochenus ad Sardicensem Synodum non serò venit, sed jam præsens per prævaricationem aufugit: Per schisma, per hæresim, per rebellionem. Quare Œcumenicæ Synodi potestas permansit apud reliquos Episcopos. Paucorum Apostatarum iniquitas Synodum, quam Julii Pontificis & Constantii atque Constantis Imperatorum convocatio ac intentio Œcumenicam esse jusserat, nequiit transmutare in particularem. Christi Domini promissio, *Ubi duo vel tres fuerint congregati in nomine meo, in medio eorum sum,* per aliquot factiosos exsufflari non possit, aut truncari. Veram de absentibus à Synodo Episcopis regulam tradit in litteris ad præfatum Imperatorem Theodosium Magnus Leo, scribens de Dioscori Patriarchæ Alexandrini in Ephesino Latrocinio violentiis: *In ipso judicio non omnes, qui convenerunt, interfuisse cognovimus. Nam alios rejectos, alios didicimus intromissos, qui pro Dioscori arbitrio impiis subscriptionibus captivas manus dederunt.* Sola igitur injusta exclusio, non dolosa absentia, longè minùs scelerata fuga possit Synodum circumscribere, aut ex Œcumenica transferre in particularem. Immò, nec negligens absentia id possit. Etenim Episcopum, qui accedere Synodum neglexerit, & qui legitimè detentus non

curaverit

curaverit legare Vicarium, sacri Canones graviter puniunt, & puniri mandant, etiam per ipsam Synodum, quam neglexit. Quod nempe ipsa plena integræ Synodi habeat authoritatem.

CAPUT XXXIII.

Demonstratur quod etiam Orientalis Illyrici Ecclesia semper appellaverit ad Sedem Apostolicam.

Cap. 14. DOminus Petrus de Marca in septimo sui operis libro ponit hanc conclusionem: *Concilia Provincialia, quorum suprema erat authoritas quoad depositionem Episcoporum, adeò ut nondum ea tempestate permissa esset in Occidente provocatio, relationes tamen interdum suas mittebant ad Sedem Apostolicam, quibus continebantur ea, quæ adversùs Episcopum dejectum decreta fuerant*. Horrenda conclusio. Et adjungit: *At Innocentius I. audaciæ subsidium à dignitate Sedis suæ petens, atrox vulnus inflixit authoritati Synodi Macedoniæ, cujus judicium retractavit in causa Bubalii & Tauriani, ea Synodo damnatorum. Id ægrè tulerunt Episcopi per Macedoniam constituti, qui de ea novitate apud Innocentium questi sunt. Quid faceret summus Pontifex? Erat hic sanè locus proferendi authoritatem canonum Sardicensium, si tunc illi in usu fuissent. Nec sanè eos omisisset Pontifex. Sed neque Concilium Nicænum laudavit: Quod tamen non omisisset, si canone aliquo Synodus illa Romanæ Sedi jus tribuisset retractandi judicia Provinciarum. At fortasse attulit consuetudinem Antecessorum suorum, quemadmodum ab eo usurpatum videmus in plurimis occasionibus. Non ita sanè. Solam ergò æquitatem prætendit, ajens veritatem magis splendescere, cum exagitatur, fructumque Divinum esse, cum veritas sæpè examinatur*. Affirmat varia. Primò, quod Provincialium Synodorum quoad Episcoporum degradationem judicia sint supremæ ac inappellabilis authoritatis. An ex Evangelico, an ex Apostolico Jure istam dignitatem ipsis adstruat, ignoro. Ad minus ex Apostolico. Hinc enim secundò asserit, quod Nicæni Canones nihil potestatis super istas Synodos adscripserint Sedi Apostolicæ. Tertiò, quod Sardicensis Synodus cœperit prima honorare Sancti Petri memoriam, & ipsi quid modicum impartiri. Quartò, quod isti Canones sub Innocentio primo necdum essent admissi apud Illyricum. Quintò, quod usque tunc Romanæ damnatorum Antistitum appellationes essent illic insuetæ atque incognitæ. Sextò, quod Innocentius ipsas primus tentaverit intrudere. Septimò, quod iste conatus fuerit audax Attentatum. Octavò, quod ista audacia atrox vulnus Synodorum authoritati inflixerit.

Authenticum atque legitimum Innocentii opus supra exposui. Hic addendum judico, quod utriusque Illyrici Ecclesia Romanarum appellationum consuetudinem semper habuerit, ac ipsas frequenter usitarit. Et ante omnia admiror, quomodò Illyrici Ecclesia dicatur ignorasse Sardicenses Canones. Etenim sextus decimus Canon totus est de Thessalonicensi Ecclesia. Decimus octavus componit litem circa Museum & Eutychianum: Qui putantur fuisse Episcopi præfatæ Ecclesiæ. Et de Romana appellatione Canones emanarunt non ad solam intercessionem Hosii, sed etiam ad relationem Gaudentii, Naxitani Episcopi, Metropolitæ Dacorum. Et hac forsitan de causa idem Gaudentius Eusebianæ Factioni fuit adeò exosus, ut damnari meruerit per Philippo-Politanum Conventiculum. Proinde dubitari non possit, quin Sardicenses Canones statim à sui exordio plenè viguerint in Illyrico. Nam & ipsa Sardica est Illyrici civitas. Quod item Romanæ appellationes illic semper viguerint, lucet ex Magni Leonis ad omnes Orientalis Illyrici Metropolitas litteris, quibus Apostolicas vices, quas Anastasio Thessalonicensi Archi-Episcopo Antecessor ejus Sixtus III. dederat, confirmat atque ampliat. Etenim in fine adjungit: *Si quæ verò causæ graviores vel appellationes emerserint, eas sub Anastasii relatione ad nos mitti debere decrevimus, ut nostra secundùm Ecclesiasticum morem sententia finiantur*. *Quid voces; Secundùm Ecclesiasticum morem*, importent, est omnibus exploratum. Epist. 6. Cap. 5.

Reverendus Pater Paschasius Quesnellus rectè dat hoc marginale Scholion: *Causæ graviores & appellationes Illyrici reservatæ*. Romanæ enim appellationes sunt suprema Romanæ Ecclesiæ dignitas, & de ipsa Dominus singulariter dixit ad Apostolici Collegii Principem: *Confirma Fratres tuos*. Hinc ipsam generatim delegare nunquam consuevit Sedes Apostolica. Eandem in Illyrico consuetudinem laudat in litteris ad Thessaliæ Episcopos Sanctus Bonifacius I. Rufi Thessalonicensis Archi-Episcopi Apostolicis vicibus ob nescio quos ejus excessus recalcitrarant, & ipsas excutere tentarant isti Episcopi, ideoque ad ipsos scripsit Pontifex: *Certè si in quoquam ejus supra debitum fuit visa correptio, quoniam ideò tenet Sedes Apostolica Principatum, ut querelas omnium licenter acceptet, interpellari nos super hoc missa Legatione convenerat, quos curam omnium rerum manere videatis*. Epistola exstat in Romana Bonifacii secundi Synodo, vulgata per Dominum Lucam Holstenium. Affirmat quarumvis non ex Illyrico dumtaxat, sed ex toto Mundo querimoniarum & appellationum susceptionem esse ipsum Apostolicæ Sedis Principatum, aut sanè illustrem ejus portionem. Idque ideò, quia ipsi manet cura omnium rerum, seu sollicitudo omnium Ecclesiarum. Ex quo vides R. Patrem Paschasium Quesnellum, qui Romanæ Cathedræ appellationes subducit, in vanum profiteri ac prædicare ejus Primatum. Sunt delusoriæ verborum phaleræ. Epist. 9.

Eandem consuetudinem idem Pontifex multa eruditione confirmat in litteris ad præfatum suum Vicarium Rufum, & cunctos Orientalis Illyrici Episcopos. Demonstrat omnes Orientales, etiam Patriarchales, Ecclesias esse ac semper fuisse subjectas Romanæ Sedis, atque prosequitur: *Sed quia res postulat, approbandum documentis est maximas Orientalium Ecclesias in magni negotiis, in quibus* Epist. 10.

bus opus esset disceptatione majori, Sedem semper consuluisse Romanam, & quoties usus exegit, ejus auxilium postulasse. Affirmat istius perpetuæ subjectionis duos etiam esse perpetuos characteres: Relationem ac appellationem. Affirmat Alexandrinam & Antiochenam, omnesque alias Orientales Ecclesias ad Romanam semper retulisse ac appellasse, ideoque ipsi semper fuisse subjectas. Est irrefragabile argumentum. Etenim nemo refert aut provocat, nisi ad Superiorem. Item ad omnem Superiorem referri potest ac debet, itemque appellari. Sunt correlativa. Sese mutuò ponunt ac tollunt. Proinde quisquis appellationes tollit, tollit & Primatum. Dolosa ac Eusebiana est ejus professio. Profitetur solum loci Primatum, non potestatis aut jurisdictionis.

Porrò quod omnes istæ Orientales Ecclesiæ ad Romanam semper retulerint atque appellaverint, Bonifacius demonstrat authenticis & magnis exemplis: *Sanctæ memoriæ Athanasius & Petrus, Alexandrinæ Sacerdotes Ecclesiæ, hujus Sedis auxilium postularunt. Cum Antiochena Ecclesia per multum temporis laboraret, ita ut fierent illinc propter hoc ipsum sæpè discursus, primò sub Meletio, postea sub Flaviano, Apostolicam Sedem manifestum est esse consultam. Ad ejus authoritatem post multa quæ ab Ecclesia nostra gesta sunt, nemini dubium est Flavianum communionis gratiam recepisse, qua in perpetuum caruerat, nisi hinc super hoc Scripta manassent. Clementissimæ recordationis Princeps Theodosius Nectarii ordinationem, propterea quia in nostra notione non esset, habere non existimans firmitatem, missis è Latere suo Aulicis cum Episcopis, Formatam huic à Sede Romana dirigi regulariter depoposcit, quæ ejus Sacerdotium roboraret. Ante breve tempus, id est, sub Prædecessore meo Innocentio, Orientalium Ecclesiarum Pontifices, dolentes se à Beati Petri communione sejunctos, per Legatos pacem, sicut Charitas vestra retinet, poposcerunt. Quo tempore Apostolica Sedes omnia non difficulter indulsit. Quoniam igitur ad probandam veritatem arbitror, quæ diximus, exempla sufficere, quamvis vestra notione teneantur, absque Fraternitatis injuria Conventui vestro volumus his litteris obviatum.*

Primum itaque exemplum Orientalium Antistitum, qui ad Romanam Sedem provocarunt, atque ab ipsa postularunt auxilium, sunt Sanctus Athanasius Patriarcha Alexandrinus, & proximus ejus Successor Petrus. Athanasius contra inflictam sibi à Tyria ac Antiochena Synodo damnationem ad Sanctum Julium, Petrus adversùs Pseudo-Patriarchæ Lucii intrusionem, ac sibi illatas ab ejus Factione violentias appellavit ad Sanctum Damasum, & postulavit auxilia. Et Julius Athanasium solummodò revestivit, retractatorium causæ Judicium delegans Sardicensi Concilio. Et hinc nati sunt Sardicenses Canones. Etiam præscripta ab ipsis forma, quæ omnem retractatorii Judicii seriem permittit sapientissimo arbitrio Romani Pontificis. Hosius innovavit Apostolicum Canonem, & stabilivit perpetuum Ecclesiæ morem, qui tantam authoritatem Romano Episcopo semper detulerat. Sanxir ex Julii Pontificis non solùm Factò, sed & Mandato. Ita enim jubet Apostolica Synodorum lex, Pontifici in generali Concilio adscribens jus relationis cum Prærogativa suffragii.

Hæc Hosius apud Sardicam omninò habuit, & usurpare non potuit sine singulari Mandato. At verò Damasus Petrum non solummodò revestivit, sed & plenè reparavit. Audiamus rem ab Hermia Sozomeno: *Athanasius Episcopus Ecclesiæ Alexandrinæ exiit è vita. Itaque morte ejus quamprimum per Arianos nunciata brevi tempore post Euzojus, Sectæ Arianæ apud Antiochiam Antistes, proficiscitur Alexandriam, & unà cum eo etiam Magnus Quæstor, ab Imperatore Valente missus. Qui duo Petrum, cui Athanasius Episcopatum commiserat, comprehensum concludunt in carcere, Petrus verò clam è carcere elapsus, conscensa nave, ad Damasum Episcopum Romanum trajecit.* Rem latiùs narrat Socrates. Et omnium latissimè ipse Petrus in litteris ad omnes Orthodoxos sub cœlo Episcopos, exstantibus in Ecclesiastica historia Theodoreti pergit Sozomenus: *Concilii Nicæni Fautores denuò cœperunt animis confidere. Et maximè Alexandrini: Nam Petro cum litteris Damasi tunc Roma reverso Ecclesias tradiderunt. Lucius autem inde ejectus Constantinopolim navigavit.* Hoc ipsum scribit Socrates: *Petrus cum litteris Damasi Pontificis Romani Roma reversus est. Quæ confirmabant & ejus creationem. Populus igitur illis confisus expellit Lucium, Petrum autem in ejus locum introducit.* Proinde Petrus non adversùm solas Magni Quæstoris ac Palladii Augustalis Præfecti violentias, sed etiam adversùs Lucii intrusionem pro sua creatione appellavit. Et hanc confirmavit Damasus, istam exsufflavit. Solus Damasus. Et isti judicio tantùm detulit Alexandriæ Clerus ac Populus, ut spretis Imperatoris Valentis Arianis terroribus ejecerint Lucium, & Petrum reposuerint in Thronum. Athanasium fuisse à solo Julio restitutum supra audivimus à Sancto etiam Gelasio, ac Sancto Felice tertio.

L.6.C.39.

L.5.C.30.

Secundum exemplum est Eustatianum Antiochenæ Ecclesiæ schisma, propter quod ad Romanam Ecclesiam facti sunt multi discursus, relationes multæ, appellationes. Et sub Meletio, & sub Flaviano. Sanctus Eustatius, unus ex Nicæni Concilii Primatibus, nequissimè fuit per Eusebianam Arianorum Factionem damnatus, ac Sede ejectus, ipsaque fuit tradita istis hæreticis. De Meletio scribit Socrates: *Meletius primum Sebastiæ, quæ est in Armenia, delectus est Episcopus. Deinde Sebastia in Episcopatum Berrheæ, urbis Syriæ translatus. Qui cum Concilio Seleuciæ habito interfuisset, fideique formulæ à Factione Acaciana compositæ subscripsisset, extemplo Berrheam repetiit. Mox Concilio Constantinopoli convocato Antiocheni, cum pro certo intellexissent Eudoxium ipsorum Ecclesiam contempsisse, & Constantinopolim divitiarum causa se transtulisse, Meletium Berrhea evocatum in Sede Episcopali Antiochenæ Ecclesiæ collocant.* Sanctus Epiphanius affirmat eum ab ipso Acacio Lusco, Cæsaræensium apud Palæstinos Metropolita, cujus Factionem Seleuciæ adjuverat, fuisse inthronizatum. Nicephorus Calixtus addit ipsum etiam Eudoxium adjuvisse, sperantem fore, ut Meletius Eustatianos, in Orthodoxa fide ac defuncti Eustatii communione

L.2.C.34.

ne

ne constantissimè perdurantes, ad Arianas partes seduceret. Meletius enim erat vir potens opere ac sermone. Quod ipsum scribit Hermias Sozomenus, & adjungit: *Sed longè ipsos sua fefellit opinio*. Etenim ad tantam Sedem evectus Meletius est subitò mutatus in alium virum: Mox cœpit se monstrare Orthodoxum, & constanter recta prædicare. Sanctus Joannes Chrysostomus affirmat, quod triginta dierum spatio omnem Antiochiam fecerit catholicam. Concionem, cujus causa hæreticus Archi-Diaconus adscendit Suggestum, ac Meletii os violenter compressit, Sanctus Epiphanius inseruit suo Panario. Et his gravissimè læsi Ariani Imperatorem suum Constantium impulerunt, ut Meletium uti prævaricatorem ejiceret, & intruderet fidissimum sibi Euzojum, utpotè ipsius Arii Congerronem, una cum illo olim damnatum ac ejectum à Sancto Patriarcha Alexandro. Incogniti Authoris Synodicus liber affirmat Meletium fuisse communi Arianorum & Catholicorum suffragio evectum, & ipsi ejecto suffectum fuisse Eudoxium. At certum est in utroque labi. Exulabat tunc apud Orientem unà cum Sancto Eusebio Vercellensi Episcopo Lucifer Calaritanus Episcopus, agebatque vices Liberii Pontificis ac Sedis Apostolicæ. Et licet Meletii conversionem probaret & laudaret, nullatenùs tamen ejus promotionem. Etenim non solum ab Arianis patrata erat, sed etiam in locum Arianorum, quos Sancto Eustatio superordinatos perfidia intruserat. Censuit Sedem à Sancti Eustatii morte semper vacasse, ac etiamnùm vacare. Hinc insuper videns abesse Meletium, ideoque Sedem non solo jure, sed etiam facto vacuam, ordinavit Paulinum Presbyterum, Eustatianæ communioni hucusque Præfectum, vacantis Sedis quasi Vicarium, & ipsum dixit verum ac legitimum Sancti Eustatii Successorem.

L.4.C.27.

Defuncto Constantio in Imperium successit Julianus, qui omnes Orthodoxos ab illo proscriptos Episcopos revocavit, atque ita redivit & Meletius. Hinc Antiochena Ecclesia habuit tres Episcopos: Paulinum, Meletium, & Euzojum. De ipsis scribit Socrates: *Omnibus ferè Ecclesiis, quæ ibi erant, Euzojus Arianæ Sectæ Patronus præfuit. Paulinus tamen unam solam obtinuit Ecclesiarum parvarum, quæ erant intra urbem. Ex qua quidem ipsum Euzojus propter reverentiam, quam versùs illum habuit, non ejecit. Meletius autem extra portas civitatis Conventus celebravit*. Et hi sunt Campenses, de quibus in suis ad Sanctum Damasum litteris Beatus Hieronymus, pessimè intellectus ab Erasmo. Et quidem de Meletio ac Paulino, quod ambo essent Orthodoxi, natæ sunt graves contentiones inter Ecclesias. Romana & omnis Occidentalis, licet Luciferi Factum non plenè probaret, adhæsit Paulino, & Meletium, quia olim Arianum, & ab Arianis translatione intrusum, dudùm censuit non posse esse Episcopum; Orientalis autem istud ipsum judicavit de Paulino, quoniam erat superordinatus Meletio. Accessit quod apud plures, licet immeritò, malè oleret de Marcello ac Sabellio.

L.5.C.7.

Hinc ortæ sunt plures Legationes ac provocationes ad Romanam Ecclesiam. Meletius enim priùs Dorotheum Diaconum, deinde legavit suum Diaconum Sabinum. Ita habemus in variis litteris Sancti Basilii, qui in suis ad Antiochum Presbyterum litteris exponit & primum Romanæ Ecclesiæ de hac lite judicium: *Postquam reversi sumus domum, confestim occuparunt nos ab Oriente epistolæ, quibus sumus certiores facti, litteras accepisse Factionis Paulinianæ Sectatores ab Occidente missas, Principatus ipsius contesserationes. Unde mirum in modum Factionis illius homines efferebantur, & tripudiabant, & fidei edebant confessionem: In qua quidem suscipienda paratissimi erant nostris hic Ecclesiis coadunati*. Eadem de re scripsit ad illustrem Comitem Terentium, qui Romanum Decretum reveritus volebat in executionem mittere: *Dicebantur Fratres, qui Paulino favebant, in colloquium cum tua Rectitudine descendere de sua nobiscum unione. Nobiscum, inquam, qui à partibus Meletii stamus, illius viri Dei, Episcopi Antiocheni. Quos audio circumferre Occidentalium litteras, quibus Episcopalis Antiochiæ Sedes ipsorum parti addicitur, vir autem admirabilis Meletius ab Episcopatu Ecclesiæ Dei abdicatur*. Judicii fundamentum credo à Basilio exponi in litteris ad Petrum Alexandriæ Patriarcham: *Dorotheus* Diaconus, Roma *reversus, referebat nobis quos tecum habuit ipse apud Damasum Reverendissimum Episcopum sermones, & mœrore nos affecit, cum prædicaret Fratres nostros, Deo charissimo nostros Comministros, Meletium atque Eusebium* Samosatensem Episcopum, *inter Arii furorem insanientes esse recensitos*. Omnibus nervis suadet istas Romanorum litteras esse subreptitias, & se nec ob delatas ex ipso cœlo litteras esse recessurum à Meletio. Imitatur Apostolum scribentem ad Galatas: *Licet Angelus de cœlo aliud evangelizet, anathema sit*. Nequaquam potestatis defectum arguit, sed vitium circumscriptionis. Et plura congerit de Sabellianismo. Grassabatur tunc quæstio de *tribus Hypostasibus*. Et Romanis volens consonare Paulinus refutabat ista vocabula. Hinc Græcorum pluribus reddidit se suspectum de Sabellio.

Epist.272.

Epist.349.

Epist.321.

Plures Orientalium Episcopos occupavit ista in Meletium, Virum veraciter eruditum ac sanctum, pertinax benevolentia. Hinc Damasus Pontifex, Ecclesiæ catholicæ pacem suæ authoritati præferens, non nihil recessit à suo judicio. Moderamen exponit, atque expostulat idem Basilius in litteris ad Sanctum Athanasium. Rogat Romanum Pontificem ab ipso permoveri ad destinandos, qui lamentandas Orientalis Ecclesiæ turbas componant, Apostolicos Legatos, atque adjungit: *Et cum qui mittendi sunt volente Deo advenerint, non inferant Ecclesiæ schismata, sed magis idem sentientes quovis modo ad unitatem pertrahant, etiamsi quosdam invenerint, qui peculiaria inter se quædam dissidii argumenta præferant. Ne populum Orthodoxum à suis Præpositis separent, & in multas partes dividant. Cavendum est enim, ut paci postbabeantur omnia. Et cum primis Antiochenæ Ecclesiæ medeantur: Ne in ea sincera pars imbecillis facta Personarum respectu scindatur*. Omnia satagunt pro Meletio. Rogat mitti Legatos, qui Orthodoxum Orientis populum à suis Orthodoxis

Epist.52.

doxis

doxis Episcopis non separent, atque ita addant schismatibus schismata, sed dispensatoriè omnia posthabeant paci, ideoque in illis civitatibus, in quibus duos repererint catholicos Episcopos, permittant sedere utrumque, ipsos inter se pacificent, & ambobus impertiant communionem Apostolicæ Sedis. Totus eorum conatus sit Evangelicum Dogma reducere ac stabilire. Et ista præsertim faciant in Antiochena Ecclesia. Inter Paulinum ac Meletium. Epistola hæc videtur non ad Damasum scripta, sed ad Liberium. Ipsam tamen, & ejus rationes attendit, exaudivit, & explevit Damasus. A suo judicio recedens tam Meletio, quàm Paulino confirmavit Episcopatum, & utrique dedit communionem suæ Sedis ac totius Occidentalis Ecclesiæ.

Lucet hoc ex Aquilejensis Concilii litteris ad Imperatores, Gratianum, Valentinianum, ac Theodosium: *Antiochenæ Ecclesiæ Episcopus Paulinus, qui semper communionis nobiscum intemeratam habuit concordiam, dissensionibus aliorum, quorum fides superioribus temporibus hæsitabat, fertur urgeri.* Omninò notatur Meletius: *Quos quidem, si fieri potest, & fides plena commendat, ad consortia nostra optamus adjungi, sed ita ut vetustæ communionis sociis sua Prærogativa servetur. Quorum nobis hæc non superflua cura est. Primo omnium, communionis societas nullam potest habere offensam. Deinde, quia utriusque partis dudum accepimus litteras, præcipuèque illorum qui in Antiochiæ dissidebant Ecclesia. Et quidem nisi hostilis impedimento fuisset irruptio, aliquos etiam de nostro numero disposueramus illò dirigere, qui sequestres & arbitri refundendæ, si posset, pacis existerent. Sed quia studia nostra tunc temporis habere effectum per tumultus publicos nequiverunt, oblatas Pietati vestræ nostras repetimus preces, quibus hoc poposcimus, ut altero decedente penes superstitem Ecclesiæ Jura permanerent, nec aliqua superordinatio vi tentaretur.* Hoc ipsum ad Imperatorem Theodosium scribunt Sanctus Ambrosius & cæteri Italiæ Episcopi: *Scripsimus dudum, ut quoniam Antiochena civitas duos haberet Episcopos, Paulinum atque Meletium, quos fidei concinere putabamus, aut inter ipsos pax & concordia salvo ordine Ecclesiastico conveniret, aut certè si quis eorum altero superstite decessisset, nulla subrogatio in defuncti locum superstite altero gigneretur.* Epistola exstat in appendice Theodosiani Codicis. Proinde Damasus & Paulinum & Meletium confirmavit in Episcopatu, atque ita istam pacificavit Ecclesiam.

Confirmavit sub tribus conditionibus. Primò, ut Meletium, qui de Ariana scabie non cessabat traduci, plena fides commendaret. Deinde, ut Paulinus, tanquam antiquus Romanæ communionis socius, haberet suam Prærogativam. Hoc est, licet Ordinatione posterior, esset tamen loco & communi intra Thronum consessu dignior & prior. Idque ideò, ut pax fieret citra offensam veteris amicitiæ. Et hæc Paulini Prærogativa fuit non minima cura Romanæ Ecclesiæ. Tertia conditio fuit, ut ultimo superstes esset plenus & solidus Episcopus, & defuncti Sequela nullam attentaret superordinationem. Factum hoc est ad quarti sæculi annum septuagesimum tertium, in Romana nonaginta trium Episcoporum Synodo, *qui ad audiendam causam Auxentii, Ariani Mediolanensis Episcopi, exponendamque fidem in Urbe Roma convenerant, & sua Acta direxerunt catholicis per Orientem constitutis Episcopis.* Synodalis Epistola habet hanc subnotationem: *Explicit hæc epistola, vel expositio Synodi Romanæ, habitæ sub Damaso Papa, & transmissa ad Orientem, in qua omnis Orientalis Ecclesia, facta Synodo apud Antiochiam, consona fide credentes, & omnes ita confitentes, eidem super expositæ fidei singuli sua subscriptione confirmant.* Omnium primus subscripsit Meletius: *Meletius Episcopus Antiochenus consentio omnibus suprascriptis, ita credens & sentiens. Et si quis præter hæc sentit, anathema sit.* Eodem modo proximus post ipsum subscripsit Eusebius Samosatensis. Et subnotatio concludit: *Similiter & alii centum quadraginta sex Orientales Episcopi subscripserunt, quorum subscriptio in authenticum hodie in Archivis Romanæ Ecclesiæ tenetur.* Tot appendices habebat Meletius. Per talem omnium subscriptionem demonstravit suam plenam fidem, atque ita explevit primam conditionem requisitam à Damaso. Et hæc omnia Dorotheus, ejus ibidem Legatus, ac tunc ex Diacono Presbyter, Pontifici authenticè persuaserat, atque ita plenè purgaverat Meletium. Haud dubiè adjutus à Petro Alexandriæ Patriarcha, qui aderat isti Synodo.

Hæc Synodus non solummodò Arianam damnavit hæresim, sed etiam errores Apollinarii. Nihilominùs dolosum Vitalem, licet gradu moverit, attamen communione impertiit, aut potiùs impartiendum remisit Antiochiam ad Paulinum. Ipsum per hunc, non per Meletium voluit admitti in communionem Romanæ Ecclesiæ. Et in scriptis ad Paulinum litteris adjunxit: *Fidem nostram misimus, non tam tibi, qui nobis ejusdem fidei communione sociaris, quàm his, qui in ea subscribentes, tibi, id est, nobis per te voluerint sociari.* Omnes ex quavis hæresi ad fidem accessuros voluit non per Meletium, sed per Paulinum discuti, probari, atque admitti. Quod nempe penes ipsum esset Antiocheni Episcopatus Prærogativa. Hæc potestas erat una ex istius Prærogativæ portionibus. Hæc item est causa, ex qua Paulinus laudatis Synodalibus Damasi litteris non subscripsit. Isto tempore Sanctus Hieronymus, hærens in Antiocheno Patriarchatu, ac ad Damasum scribens de quæstione *trium Hypostasium*, admiratus est Antiochiæ esse tres Episcopos, Paulinum, Meletium ac Vitalem; omnes gloriantes se communicare Damaso, ac ejus Sedi. Hinc addidit aut omnes tres mentiri, aut certè duos. Non plenè capiebat dispensatoriam Damasi gratiam. Vitalis tamen omninò mentiebatur. Ut potè à Damaso admissus in communionem, sed laicam. Homo contumax perstitit se ostentare Episcopum, & hæresim palam profiteri. Lucet ex illis, quæ cum ipso egit, ac de ipso scribit Sanctus Epiphanius.

Etiam tunc admissa fuit stipulatio, quam Paulino aliquando obtulerat Meletius: *Quoniam & mihi istarum ovium procurationem commisit Dominus, & tu aliarum curam suscepisti, ipsæque oves veræ*

ple-

pietatis communione consentiunt, Greges concordiæ vinculo conjungamus, & contentionem de Primatu dirimamus. Et cum oves communiter pascamus, communem illis ritè moderandis curam adhibeamus. Quod si Sedes contentionem gignit, ego banc contennem conabor à nobis repellere. Nam ponamus in ista librum Evangelii, & utrimque nos sedeamus. Quod si ipse prius è vita abiero, tu solus gregem moderaberis; sin autem tibi illud contigerit, ego curam omnium geram. Ita affirmat in Ecclesiastica
L.5. C.4. historia Theodoretus. Huic paci adfuit & intervenit Sanctus Gregorius Nyssenus Episcopus, ipsamque laudat in suis epistolis. Erat germanus frater Magni Basilii, ideòque certum est, quod constanter egerit pro Meletio. Hermias Sozomenus addit conditionem placuisse omnibus, & ab utriusque contendentis persona & Clero fuisse firmatam jurejurando. Unicum obstitisse Calaritanum Luciferum: Cujus rei fides sit penes ipsum. Rei igitur series fuit missa Romam per Petronium Paulini Presbyterum, & Dorotheum Presbyterum Meletii, & à Damaso confirmata. Non à generali Concilio, sed à solo Damaso.

Sanctus Bonifacius rectè affirmat duram hanc litem non solùm sub Meletio, sed etiam sub ejus Successore Flaviano fuisse judicatam & compositam à Sede Apostolica. Etenim post Meletii mortem neutra pars servavit pactorum fidem. Paulinus, dum se admitti ac firmari postulat in solidum Episcopum, rejicitur à Meletii Fautoribus, ac ipsi superordinatur Flavianus, à Diodoro Tharsensium Metropolita, ac Acacio Episcopo Berrheensium. Flavianus & Diodorus, Antiochenæ Ecclesiæ olim Compresbyteri, semper fuerant Paulino pertinaciter adversati. Et istam injuriam non sufferens Paulinus sibi adhuc vivo Successorem ordinavit Evagrium. Et quidem solus. Ita in Ecclesiastica Historia testatur Theodoretus. Alii tamen affirmant non nisi post Paulini mortem fuisse evectum. Utut sit, aut Paulinus, aut ejus communio egit ex vetusta regula: *Frangenti fidem fides frangatur eidem*. Et hinc Flavianum, utpotè manifestè perjurum atque intrusum, semper ac meritò aversata fuit Roma-
L.7.C.11. na Ecclesia. Quin & Diodorum atque Acacium pro excommunicatis habuit. Ita scribit Hermias Sozomenus. Hinc novæ atque horrendæ lites, de quibus ad Theophilum Alexandriæ Patriarcham scripsit Sanctus Ambrosius: *Inter hos duos*,
Epist. 9. Evagrium & Flavianum, *nihil quod ad Christi pacem pertineat eligentes, gravis toto Orbe stabat discordia. Cui bonæ pacis naufragio Sancta Synodus Capuensis tandem obtulerat portum tranquillitatis, ut omnibus per totùm Orbem daretur communio catholicam confitentibus fidem, & duobus istis tuæ Sanctitatis examen impartiretur.* Ad quæstionem decidendam Siricius Pontifex indixit Capuanam Synodum, & utrumque malè ordinatum jussit adesse. Adfuit solus Evagrius. Hinc Synodus causam delegavit Theophilo ac ejus Synodo: *Quia hoc verum judicium futurum arbitrati sumus, quod neutri parti sociata communione aliquo favore propenderet.* Romana Ecclesia, licet neutrius probaret causam, & utrumque non propriis meritis, sed alienis dumtaxat vitiis videret niti, magis tamen propendebat in Evagrium: Quòd Paulini Successor & creatura esset, & quod ipsum imitatus invocaret auxilium Sedis Apostolicæ. Hinc Siricium Flavianus suspectum habuit, & noluit advenire Capuam. At verò Theophilus neutri parti adhæserat per communionem, aut favoris fomenta præbuerat. Hinc Capuana Synodus ei delegavit causam. Sub ista tamen conditione, quam illi plenè observandam inculcavit Sanctus Ambrosius: *Sanè referendum arbitramur ad Sanctum Fratrem nostrum Romanæ Sacerdotem Ecclesiæ, quoniam præsumimus ea te judicaturum, quæ etiam illi displicere nequeant. Ita enim tuæ consultum erit sententiæ, ita pacis & quietis securitas, si id vestro statuatur Concilio, quod communioni nostræ dissensionem non adferat, ut nos quoque* accepta *vestrorum serie Statutorum, cum id gestum esse cognoverimus quod Ecclesia Romana haud dubiè comprobaverit, læti fructum hujusmodi examinis adipiscamur*. Delegatio facta est sub obligatione præviæ relationis ad Romanum Pontificem, & ab ipso accipiendæ comprobationis ante prolationem sententiæ. Ex quo lucet caduco fundamento niti Joannem Launojum, dum ex ista delegatione nititur elicere, quod Romanus Pontifex olim subfuerit generali Concilio.

Quomodò autem Flavianus huic delegationi obtemperaverit, exponit idem Ambrosius: *Cum ex his æquissimæ Synodi Constitutis speraremus jam remedium datum, finemque oblatum discordiæ, scribit Sanctitas tua iterùm Fratrem nostrum Flavianum ad precum auxilia, & Imperialium Rescriptorum suffragia remeavisse. Frustra ergò tantorum Sacerdotum fusus labor, iterùm ad hujus sæculi judicia revertendum. Iterùm ad Rescripta, iterùm vexabuntur Sacerdotes senes, transfretabunt maria, iterùm invalidi corpore Patriam peregrino mutabunt solo, iterùm sacrosancta Altaria deserentur, ut in longinqua proficiscamur: Iterùm pauperum turmæ Episcoporum, quibus ante onerosa paupertas non erat, externæ opis egentes compellentur inopiam gemere, aut certè victum inopem itineris usurpare. Intereà solus exlex Flavianus, ut illi videtur, non venit, quando omnes convenimus.* Flavianus recusavit etiam Theophili Tribunal, & ab isto Capuanæ Synodi Statuto appellavit ad generalem in Oriente celebrandam Synodum, ipsam postulavit ab Imperatore Theodosio, & videtur impetrasse. Ab Apostolica Sede provocavit ad Synodum. Quod in Oriente celebrandam postulaverit, demonstrant Ambrosii verba: *Transfretabunt maria*. Non utique Græci, sed nos Latini Episcopi. Hinc subditur: *Ut in longinqua proficiscamur.*

Sed qualem & quantam reverentiam isti appellationi detulerit Siricius, audiamus à Theodoreto, summo Encomiaste ac Patrono Flaviani. Exponit, licet non plena fide, rei seriem, ac prosequitur: *Romani nihil horum scire cupientes, Evagrii communionem sunt amplexati, ac Imperatoris animum contra Flavianum incitare studuerunt.* L.5.C.23.
Nam cum Imperatori nimis acriter instando multum sæpè exhibuissent molestiæ, accersit eum Constantinopolim, & Romam proficisci jubet. At Flavianus respondet hyemem jam esse. Itaque pollicitus se ineunte vere imperata facturum, in patriam revertit.

Sed cum Episcopi Romani, non solùm Damasus ille admirabilis, verùm etiam post illum Siricius & Anastasius, vehementiùs in Imperatorem invecti essent, dixissentque eum illos, qui Tyrannidem contra se exercere molirentur, opprimere, sed his qui per Tyrannidem Christi Leges evertere studerent, impunitatem concedere, eum Imperator denuò accersit, Romamque ut contendat, cogere laborat. Affirmat Romanos Pontifices Flaviani appellationem sprevisse, habuisse pro Tyrannide ac rebellione, nec permisisse causam divelli à suo Tribunali. Et interim Evagrium vestierunt ac posuerunt in Thronum. Ejusdem sententiæ fuit Sanctus Ambrosius, Flavianum dicens exlegem.

Rem tandem post Evagrii mortem composuit Sanctus Joannes Chrysostomus. Etenim à Meletio in Diaconum, ab Evagrio in Presbyterum consecratus, post hujus mortem transiit ad Flavianum, fuit illi familiarissimus, sub illo dixit Homilias ad Antiochenum Populum, & ex ejus Presbytero exaltatus est in Episcopalem Cathedram Regiæ civitatis. De ipso igitur apud Constantinopolim consecrato scribit Hermias Sozomenus: *Quamprimùm Joannes ad Episcopatum pervenisset, cum Ægyptii Sacerdotes & Occidentales adhuc cum Orientalibus dissiderent propter Paulinum, & communis quædam distractio ob hoc ipsum Ecclesias per universum Imperium detineret, Theophilum orabat, ut in hoc sibi auxilium ferret, quo Flavianus in gratiam Romani Episcopi reduci posset. Consensu igitur utriumque facto ad hoc negotium eliguntur Acacius Berrhœensis Episcopus, & Isidorus ille, cujus nomine Theophilus ordinationi Joannis obstiterat. Hi profecti Romam, ac Legatione pro votis functi, in Ægyptum adnavigabant. Et hinc porrò in Syriam pervenit Acacius, Flaviano litteras pacificas ab Ægyptiis & Occidentalibus adferens.* Quod ipsum referunt in Dialogo de Sancti Joannis Chrysostomi Actis Palladius Helenopolitanus Episcopus, & apud Photii Bibliothecam in ejusdem Sancti Joannis vita Georgius Patriarcha Alexandrinus, graviter tamen labens gratiam istam fuisse factam à Sancto Damaso. Facta enim fuit à Sancto Innocentio. Hic ipsam prius navigare in Ægyptum, ac Theophilo placere voluit, quod Flavianus etiam hunc graviter offendisset.

L. 8. C. 3.

Eadem de re Zachariæ, Photianæ Factionis Chalcedonensi Episcopo, ad octavam Synodum dicenti, *Flavianum Antiochiæ Patriarcham Romani non receperunt, sed eum Canon nullatenùs condemnavit*, atque hoc exemplo tentantis purgare schismaticam rebellionem sui Photii, reposuit Metrophanes orthodoxus Metropolita Smyrnensis: *Porrò Patriarcham Antiochiæ Flavianum recusabat quidem Romanorum Ecclesia suscipere, interim Paulinum propter magni Eustatii dilectionem stabilientes, qui Princeps erat eorum, qui propter Eustatium resistebant, & disjungebantur, ac seorsim colligebantur, non tamen & usque ad finem habuerunt hanc mentem. Piissimo enim Imperatore Theodosio mediante acceptum reddiderunt eum, & Patriarcham habuerunt eum Antiochiæ, ita ut & in hoc mendaciter loquens apparueris. Si enim usque in finem abjecissent eum, benè utique invenireris fuisse locutus. Si verò iste cum Paulino detenti restiterunt quidem propter causam, quam dixi, deposuerunt autem hujusmodi contentionem, & receperunt eum, frustra dixisti receptum fuisse Flavianum contra Romanam Ecclesiam.* Labitur fuisse receptum ad mediationem Imperatoris Theodosii. Receptus enim fuit post ejus mortem sub filio & successore Arcadio.

Tertium Romanæ appellationis Orientale exemplum Sanctus Papa Bonifacius adducit Nectarium Constantinopolitanum Episcopum, cui ad Imperatoris Theodosii preces, factas per Legatos è Latere Episcopos atque Aulicos, Episcopalem confirmationem & communionem tandem dedit Sanctus Damasus. Rectè. Quoniam Nectarii causa erat appendix ad Romanam appellationem Maximi Cynici. Etenim Maximus non adversùs solum Constantinopolitanæ Synodi judicium, & sibi ab ipso inflictam degradationem appellavit, sed etiam adversùs promotionem Sancti Gregorii Nazianzeni, ac præsertim adversùs factam pendente appellatione superordinationem Nectarii. Lucet ex Sancti Ambrosii ad præfatum Imperatorem litteris, quibus affirmat Maximi appellationem fuisse admissam, & ipsum revestitum à Romana Ecclesia: *Nectarii ordinatio quem ordinem habuerit, non videmus. Revera advertebamus Gregorium nequaquam secundùm traditionem Patrum Constantinopolitanæ Ecclesiæ sibi Sacerdotium vindicare.* Nec tantum de factæ superordinationis vitio, adeoque de Sardicensium Canonum prævaricatione, sed insuper de alio non modico crimine agebatur in Nectarium. Pergit enim Ambrosius: *Meletio defuncto, Paulino superstite, quem in communione nostra mansisse consortia, quæ à Majoribus inoffensè ducta, testantur, contra fas atque Ecclesiasticum ordinem in locum Meletii non tam subrogatus, quàm superordinatus asseritur. Atque hoc factum allegatur consensione & consilio Nectarii.* Erant omnes gravissimæ causæ. Et quidem Maximus Cynicus non adversùs aliquam Provinciæ, sed adversùs plenam totius Orientis Synodum provocaverat. Et ista omnia definivit solus Episcopus Romanorum.

Quartum Romanæ appellationis Orientale exemplum, hìc laudatum à Principe Bonifacio, est proximus Nectarii Successor Sanctus Joannes Chrysostomus. Eum Innocentius primus restituerat, & ad ejus causam plenè retractandam indixerat Thessalonicensem Synodum: Et quia Theophili Patriarchæ Alexandrini, & ipsi adhærentium Episcoporum contumacia obedire detrectaverat, separavit se & omnes Latinos à communione Orientalis Ecclesiæ. Hoc enim tunc erat frœnum, quo Romana Sedes Græcorum proterviam solebat domare & frangere. Et hanc præsentem per ipsum etiam fregit Sanctus Innocentius. De his enim rebus omninò scribit Bonifacius: *Ante breve tempus, id est, sub Prædecessore meo beatæ recordationis Innocentio, Orientalium Ecclesiarum Pontifices dolentes se à Beati Petri communione sejunctos per Legatos pacem, sicut Charitas vestra retinet, poposcerunt.* Sancti Joannis nomen reddiderunt sacris Ecclesiarum tabulis, atque ita illum ut Canonicum, quia benè ac plenè reparatum, Episcopum agnoverunt. Ex quo lucet

non

non sola de Dogmaticis, sed etiam de Canonicis quæstionibus Synodalia Orientalium Judicia fuisse semper per appellationem devoluta ad Apostolicam Sedem, ac per ipsam solam retractata ac definita. Bonifacius recte dixit: *Sicut Charitas vestra retinet*. Etenim Rufus ad laudatam Thessalonicensem Synodum viderat ac fecerat omnia præparamenta.

Quod Illyriciana Ecclesia Romam appellare semper consueverit, apertè etiam profitetur in exhibitis Bonifacio secundo precibus Stephanus Larissæ Episcopus, Metropolita Thessaliæ: *Denique per hoc quia venerabiles effecti ante vos, & quanti sancti illam Sedem habere meruerunt, corpore quidem in Romana gloriosa degentes civitate, spiritu autem ea, quæ ritè agebantur, omninò ornantes & trangressi, & plurimi ex corpore Ecclesiæ ab inimicorum calumniantium violentia sunt liberati à Deo & à venerabili Apostolica Sede*. Utique omnes ad ipsam ex bonis fundamentis provocantes. Insuper edicit liberationis ac liberatricis potestatis radicem: *Ergò nec tu ipse, sanctissime Pater, me multis circumdatum malis, & ad Deum solummodò atque vestram Paterna consuetudine Pietatem respicientem, habebis despectui. Quoniam nullus Ecclesiasticus ordo illam vestram, quæ à Salvatore omnium & primo Pastore vobis est collata, potest præcellere potestatem. Exiguum est vel humile, in quo non Providentia vestra respicit*. Affirmat istam potestatem non à Sardicensi aut alia esse Synodo, sed ab ipso Christo Domino, qui eam Sancto Petro dedit transfundendam in Successores.

CAPUT XXXIV.

Adducuntur varia Romanarum ex Illyrico appellationum exempla.

PRimum exemplum sit Perigenes Corinthi Episcopus, Metropolita Helladis. Hic Corinthi natus ac renatus, necnon in ejusdem Ecclesiæ Clero existens à prima ætate, nescio quomodo fuit electus & consecratus Episcopus ad Patrensem Ecclesiam. Ast ipsum *Civitate sua Patrenses populi unitæ contradictionis voce arcuerunt*. Hinc juxta Antiochenum Canonem permansit Corinthi, solo honore Episcopus. Intereà moritur Episcopus Corinthiorum. Hinc ista ipsum postulavit Ecclesia. Verùm quod quosdam quasi de translatione moveret scrupulus, relata fuit res ad Bonifacium primum Pontificem: Et hic ipsum post maturum examen admisit. Et rectè. Etenim quod istiusmodi à sua, ad quam consecrati, civitate per injuriam rejectos, & nunquam admissos Episcopos in aliam incardinari Ecclesiam permiserit Apostolica disciplina, docet non sola Antiochena Synodus, sed & perpetua omnium gentium consuetudo. Ista incardinatio nullatenus est translatio. Nihilominus Com-Provincialium aliqui sunt aversati Perigenem, & paraverunt convenire ad Synodum, ac definire quæstionem. Et videntur non solummodò adversùs formam, sed aliquid etiam habuisse contra materiam. Nec ipsos deterruit Regula per Eulalium Syracusæ Episcopum laudata apud quartam Symmachi Pontificis Synodum: *Quod si cujuslibet Provinciæ Sacerdotes, intra terminos suos Concilio habito, quidquam sine Metropolitani sui authoritate tentaverint, irritum esse debere sancti Patres sanxerunt*. Utique Nicæni Patres in suo quarto Canone. Nec item Regula vetans Præpositum judicari à subditis. Etiam censuerunt Perigenem esse intrusum, & proinde adhuc vacare Sedem, ideoque imitari crediderunt secundæ Mœsiæ, ac secundæ Syriæ Episcopos, qui ad Leonis Augusti jussum sine Metropolita convenerunt, & suum Synodale Judicium ediderunt de creatione Timothei Æluri & authoritate Chalcedonensis Concilii. Hinc Perigenes sibi metuit, ideoque provocavit ad Papam Bonifacium, supplicans auxilium, de quo Dominus ad Petrum: *Confirma Fratres tuos*. Et ipsum exaudivit Pontifex, & ad Rufum Thessalonicensem Episcopum, suum in Illyrico Vicarium scripsit: *Ad Synodum, quæ dicitur illicitè congreganda de causa Fratris nostri & Co-Episcopi Perigenis, cujus scripsimus statum nulla posse penitus ratione turbari, talia Scripta direximus, quibus universi Fratres intelligant primò convenire se citrà conscientiam tuam minimè debuisse. Deinde de nostro non esse Judicio retractandum.* Affirmat istam Synodum illicitè congregandam, & fore Attentatum, ideoque Perigenis dignitatem jubet esse stabilem, & à nullo vexari.

Ista Synodus videtur indicta per authoritatem Attici Episcopi Constantinopolitani, ideoque habuisse audaciam attentandi in proprium ab Apostolica Sede confirmatum Metropolitam. Perigeni adversantes Episcopi videntur adhæsisse nuperæ legi, qua Imperator Theodosius Orientale Illyricum Apostolicæ Sedi abstulerat, & transcripserat in Patriarchicam Potestatem Constantinopolitanæ Cathedræ. Præfati Episcopi ex hac lege videntur censuisse Bonifacium Pontificem dixisse jus extra Territorium, ac proinde sententiam esse nullius ponderis, ideoque reclamasse ad Atticum. Hoc penitus suadent hæc Bonifacii verba: *Quis certè Antistitum, ut Fratrum conveniret turba, præcepit, lectis Epistolis nostris?* Hoc est, Quis Antistes cognitis & lectis nostris pro Perigene litteris habuit authoritatem convocandi Synodum, & nostrum Judicium retractandi? Pergit Pontifex: *Quoniam locus exigit, si placet, recensete Canonum sanctiones, reperietis quæ sit post Romanam secunda Sedes, quæve sit tertia. A quibus ideò ita rerum videtur ordo distinctus, ut se Ecclesiarum Pontifices cæterarum, sub uno tamen eodemque Sacerdotio, habere cognoscant, quibus charitate servata propter Ecclesiasticam disciplinam debeant esse subjecti. Et quidem hæc sententia Canonum à vetustate duravit, & nunc usque Christo nostro favente perdurat. Nemo unquam Apostolico Culmini, de cujus Judicio non licet retractari, manus obvias audacter intulit, nisi qui de se voluit judicari*. Hæc omnia palam diriguntur in Episcopum Con-

ftantinopolitanum. Affirmant ipfum non effe Patriarcham, nec Illyrici, nec ullius gentis, ideoque hæc omnia ejus Acta effe novitatem & audaciam. Etenim Ecclefia non habet nifi tres Patriarchales Sedes: Inter quas cuncti norunt non effe Conftantinopolitanam. Affirmant omnes tres Romanæ fubjici, & judicare non poffe de ejus Judicio, ideoque longè minus poffe Conftantinopolitanam, quæ non eft aliud quàm fimplex Parochia in Provincia Europæ. Ita Pontifex fubnervavit iftam Corinthiæ Provinciæ Synodum, & provocantem ad fe Perigenem ftabilivit adversùs Attici violentias. Et hinc difcimus, quod olim appellari confueverit non folummodò adversùs latam, fed etiam adversùs ferendam à Synodis fententiam.

Secundum Romanæ ex Illyrico appellationis exemplum eft Perrevius Theffalæ Provinciæ Epifcopus, de quo laudatus Papa Bonifacius in lit-
Epift.8. teris ad Rufum Theffalonicenfem: *Perrevii Co-Epifcopi negotium, cujus nobis libellus ab eodem deftinatus fecit indicium, cui Con-Sacerdotes fui molefti nimis effe dicuntur, ita ut eum Ecclefia fua crederent effe pellendum, diligenter audire tuam volumus Charitatem, conventis fupra dictis Co-Epifcopis noftris, quorum fe vim fuftinere deplorat. Tunc demùm, ut intelligant fi quid à fe factum eft contra confuetudinem, prius effe caffandum, omnibus veftigatis ad nos tua Charitas referre maturet, quatenùs prolatum à tua Fraternitate judicium fententia noftra valeat roborari*. Juxta Sardicenfes Canones caufæ hujus retractationem delegat Rufo fuo Vicario, attamen cum onere ad fe referendi omnia. Et adjungit: *Sanè in epiftola Theffalis Fratribus deftinata id à nobis fcriptum volumus recognofcas, Paufianum, Cyriacum, & Calliopum à noftra communione penitùs fubmovendos, ita ut remedium folum interventionis tuæ gratiam fe habere cognofcant. Maximum autem, quem malè tua Charitas retulit ordinatum, in totum Sacerdotii cenfemus honore privandum*.

Hic eft omninò ille Perrevius, qui adfuit Ephefino Concilio, ifthìc appellatus Pharmalienfis Epifcopus, itemque Epifcopus faltuum Theffalonicenfium. Videtur effe unus & idem. Nempe erat nullius fpeciatim civitatis, fed totius Regionis Epifcopus, qualis in Italia eft Epifcopus Sabinenfis. Perrevius videtur à Rufo Vicario, aut certè ad ejus mandatum fuiffe confecratus, at verò Paufianus, Cyriacus, & Calliopus videntur per Attici Conftantinopolitani auctoritatem fuperordinaffe Maximum. Et uti Perrevius Romam, ita cum fuis intrufioribus Maximus videtur provocaffe Conftantinopolim. Hos enim Pontifex notare videtur in fequenti ad
Epift.9. Theffaliæ Antiftites epiftola: *Audio Epifcoporum quofdam, Apoftolico jure contempto, novum quidpiam contra Chrifti propriè Præcepta tentare, cum fe ab Apoftolicæ Sedis communione, & ut ita dicam veriùs, poteftate feparare nituntur, eorum petentes auxilium, quos Ecclefiafticarum Sanctio regularum majoris effe non dedit poteftatis*. Hoc eft, appellantes ad eum, cui facri Canones nullum dant præeminentiæ locum, quem jubent effe fimplicem Heraclæenfis Metropolitæ Suffraganeum. Et hinc Perrevius prævaluit: Maximus fuit ejectus. Ejus Ordinatoribus nulla fuit veniæ fpes, nifi per reditum ad Vicarii obedientiam, illiufque apud Pontificem preces pro pœnitentibus.

Tertium Romanæ ex Illyrico appellationis exemplum eft Felix, nefcio cujus in nova Epyro Sedis Epifcopus, de quo ad totius iftius Diœcefis Epifcopos fcripfit Sanctus Cæleftinus Pontifex: *Nunc Dyrrachenæ Provinciæ caufa nos monuit, ubi quorundam accufantium factione Frater & Co-Epifcopus nofter Felix, fi non noftra interveniffet diligentia, fuiffet oppreffus*. Videtur non oppreffus, fed dumtaxat fuiffe opprimendus, ideoque non à lata fententia, fed provocaffe adversùs ferendam. Ad inftar Perigenis. Cæleftinus adjungit: Epift.13.
Nullus Illyrici Metropolita *ufurpet eodem*, Theffalonicenfi Vicario, *inconfcio commiffam illi Provinciam; colligere, nifi cum ejus voluntate, Epifcopos non præfumant*. Exiftimo legendum: Per commiffam illi Provinciam colligere Epifcopos non præfumat. Quod ipfum Bonifacius fcripfit ad Rufum. Dyrrachienfis Metropolita hanc à Vicario dependentiam cenfuit fuæ dignitati & quarto Nicæno Canoni adverfam, ideoque Felicem judicaturus fuo arbitrio convocavit Synodum, & Rufi reclamationem contemfit. Hinc Felix provocavit ad Cæleftinum, & exauditus impetravit fufpendi Synodum, atque ita à damnationis periculo liberari. Ifta porrò dependentia, licet videatur, non adverfatur Nicænis Canonibus. Etenim fextus Canon firmavit Ægyptiacæ Diœcefis confuetudinem, in qua nullus Metropolita, fed folus Patriarcha potuit celebrare Synodos. Hinc ex omni Ægypto nullam reperias, nifi Alexandrinam. Idem Canon fanxit Patriarchicam Ægypti poteftatem procedere ad normam Romanæ. Proinde Romani Pontifices, dum Illyrici Metropolitis impofuerunt iftam dependentiam, non læferunt iftos Canones. Et impofitio habuit juftas rationes. Etenim Conftantinopolitani Epifcopi infidiabantur iftis Provinciis, & inter ipfarum Epifcopos hinc inde habebant fuos fautores. Hinc ad præcidendas Factionum technas Apoftolica Sedes Metropoliticam ifthìc poteftatem circumcidit, & nullam permifit ab ipfa celebrari Synodum fine confcientia & prævia facultate Vicarii. Epift.8.

Quartum Romanæ appellationis exemplum, à Sixto tertio Pontifice laudatum in litteris ad Epift. 16.
Sanctum Proclum Conftantinopolitanum Epifcopum, licet ex Illyrico non fit, fpectat tamen ad ipfum, utpotè adductum ad Proclum divertendum ab invafione iftius Diœcefios. Ad cohibendas ejus manus à Juribus Romanæ Ecclefiæ. Exemplum eft Idduas Smyrnenfis Epifcopus, qui inter cæteros Patres adfuit Ephefino Concilio, adhæfit Sancto Cyrillo, ac Primati & Metropolitæ fuo Memnoni, & cum ipfis damnavit Neftorium. Defuncto Memnoni in Epifcopatum fucceffit Bafilius, qui nefcio qua de caufa damnavit Idduam. Et hac de re Sixtus fcribit ad Proclum: *Habes recentiffimum nuper habitæ actionis exemplum Fratris noftri Idduæ, circa quem Fraternitatis tuæ decrevimus judicium cuftodiri, cognitioni tuæ facere nolentes injuriam, cum ejus intentionem*

nem justissimam innocentia tueteris. A Basilio ac ejus Synodo damnatus Idduas appellavit ad Proclum, & hic cassavit illius judicium, ac Idduam declaravit innocentem atque justissimum. Hinc aut Basilius, aut potiùs Iddux accusator, vel quivis Adversarius denuò appellavit ad Sixtum: Et hic probavit & stabilivit datam à Proclo sententiam. Quæ res Proclo haud dubiè fuit longè gratissima. Ita enim rapina, quam in Asiaticam Diœcesim Sanctus Joannes Chrysostomus, Procli Magister, inchoaverat, & Successores continuarant, probabatur & confirmabatur per Sedem Apostolicam. Quare certum est Sixtum non rectè hic egisse. Etenim omnes istas Constantinopolitanorum Antistitum rapinas, licet confirmatas à Chalcedonensi Synodo, exsufflavit & projecit proximus Sixti Successor Magnus Leo, ejusque fundatissimum judicium Successores sunt constanter prosecuti. Nempe suis Illyrici Diœcesibus à Proclo Xixtus metuebat. Legem, qua ipsas ab Attico circumscriptas Theodosius transtulerat in Patriarchicam potestatem Constantinopolitani Episcopi, licet jam ex Honorii mandato circumductam, resuscitare voluit Proclus, aut certè de ista machina fuit suspectus. Hinc ipsum multis laudibus demulcet Sixtus, suum in ipsum profitetur affectum, & hunc affirmat non stare in verbis, sed jam frequenter exiisse in opera. Præsertim in opus, quod datam pro Iddua à Proclo sententiam nuperrimè confirmaverat. Promittit tres Autocephalas Diœceses Proclo citra contentiones dimittere, atque ita suadet & rogat ipsum cessare à quovis tentamine in Provincias Illyricianas. Qua in re manifestum est Sixtum non esse usum Apostolico pectore.

Quintum exemplum est Stephanus Larissæ Episcopus Metropolita Thessaliæ. Hic juxta antiquam consuetudinem fuit in sua civitate consecratus à suis Suffraganeis: Ab Eustatio Gomfiensi, Elpidio Thebano, ac Stephano Laminensi. Probianus Demetriadæ Episcopus dixit consuetam Orationem Encomiasticam, & ipsam implevit eximiis elogiis. Consecratio facta est ad præviam confirmationem Thessalonicensis Vicarii. At ecce statim post præfatus Probianus, Demetrius Sciatensis, & quidam alii ejusdem Provinciæ Episcopi, unà cum Antonio Larissenæ Ecclesiæ Presbytero adscenderunt Constantinopolim, & apud Epiphanium Patriarcham accusarunt Stephanum de pluribus, præsertim de rebellione adversùs Constantinopolitanam Ecclesiam & postularunt ad degradationem. Etenim Epiphanius mortuam ac sepultam legem, qua Imperator Theodosius Orientalis Illyrici Ecclesias transcripserat in Patriarchale jus Regiæ civitatis, exhumare ac resuscitare studuit, atque non modicè conturbavit Ecclesias. Quin Imperator Justinianus magnis beneficiis Ecclesiam cumularit, nemo possit inficiari. Attamen etiam plures ei intulit violentias. Ipsarum non minima est, quod istam legem rescripserit in suum Codicem, atque ita voluerit vivificare.

Hinc Epiphanius istam accusationem admisit tanto impetu, ut nulla accusantium probatione, nec Canonica evocatione usus, alios Provinciæ Episcopos ac Ecclesiæ Clerum à Stephani obedientia & communione suspenderit, nec ipsi cibos aut alia necessaria permiserit ex Ecclesiastica substantia ministrari. Ipsum suspendit ab officio ac beneficio. Et invitum jussit deportari Constantinopolim. Sibi exhiberi etiam jussit præfatos ejus Consecratores. Nempe prætendebat Consecrationem sine sua prævia confirmatione non potuisse fieri, ideoque ipsorum crimen non indigere probationibus, sed esse manifestum. Et quidquid ad Apostolicam Sedem reclamaret Stephanus, affirmans Illyrici Ecclesias non ad Constantinopolitanum, sed pertinuisse semper ac etiamnùm pertinere ad Romanum Patriarchatum, nullatenùs fuit auditus, sed judicatus est delictis accumulare delicta, atque ideò fuit tractatus pessimè, ac tandem à collecta ex advenis Episcopis Synodo degradatus. Audiamus ipsum Stephanum, in suæ appellationis libello perorantem ad Bonifacium secundum Pontificem: *Cum igitur nihil approbatum de me fuisset, nec ulla esset Canonicæ ultionis culpa digna inventa, sententiam protulerunt, & condemnantes me à Sacerdotali Officio suspenderunt, cum me constet non dimissum fuisse pro meis pleniùs partibus allegare, sed & petenti aliqua meæ causæ profutura ostendere non esse permissum. Quapropter supplicabam, ut non ante sententia diceretur, quam quæ acta sunt ad vos beatissimos referrentur, ut inde vestra causæ discussio servaretur. Quod dictum magis eos adversùm me ampliùs incitavit, putantes de sacrarum Ecclesiarum Regiæ Urbis jure aliquid minui, quod ego Apostolicam vestram Sedem visus sum nominasse. Etenim dixi, quia authoritas Sedis Apostolicæ, quæ à Deo & Salvatore nostro est summo Apostolorum data, omnibus sanctarum Ecclesiarum privilegiis antecellit: In cujus confessione omnes Mundi acquiescunt Ecclesiæ. Sententia igitur lecta justam denuò vestram audientiam imploravi, apud quam nulla cujuslibet disceptatio vestram potest disturbare justitiam, sed timor Dei qui inest in vobis, ipse unicuique facit per vos sua jura restitui.*

Notanda sunt verba: *Supplicabam ut non ante sententia diceretur, quam quæ acta sunt ad vos referrentur, ut inde vestra causæ discussio servaretur*. Stephanus supplicabat, ut Epiphanius, dum Romanæ Sedis & Thessalonicensis Vicarii jura volebat invadere, saltem fixos huic ab ista limites non excederet. Etenim iste Vicarius sine prævia ad Romanum Pontificem relatione, & ante acceptum illius Rescriptum non poterat Episcopos degradare. Hoc opus erat ex reservatis. Hinc ista supplicatio offendit gravissimè. Epiphanius enim per istas Ecclesias nequaquam Apostolicus Vicarius esse prætendebat, sed authenticus Patriarcha. Hinc censuit Stephanum nominando Apostolicam Sedem impingere in jura Constantinopolitanæ Ecclesiæ. Epiphanius ab Acaciano schismate plenè recesserat, plenamque Romanæ Ecclesiæ obedientiam fuerat juxta præscriptum & transmissum à Pontifice Hormisda libellum solemniter professus, ideòque nullatenùs circa Papalem exorbitabat potestatem, sed dumtaxat circa Patriarchalem. Et hinc undecumque auxilia sibi exquirens Stepha-

phanus tandem transivit ad Papalem: *Authoritas Sedis Apostolicæ, quæ à Deo & Salvatore nostro est summo Apostolorum data, omnibus sanctarum Ecclesiarum privilegiis antecellit*. Supplicavit Epiphanio ut si Patriarchalia Romanæ Ecclesiæ jura non vereretur invadere, violentas manus saltem cohiberet à Papalibus: Quod non humana, sed Divina essent, & quod ad ipsa etiam ante sententiam posset provocari: Quod omnium Ecclesiarum quibuscumque privilegiis antecellerent, ideòque interjectis ad ipsa provocationibus etiam Patriarchæ deberent deferre reverentiam, & audientiæ locum reservare: Magni ponderis sunt verba sequentia. *In cujus confessione omnes Mundi requiescunt. Ecclesiæ*.

Interim Epiphanius ad omnia clausit oculos & aures. Quare Stephanus post recitatam sententiam denuò appellavit ad Pontificem Bonifacium. In appellationis instrumento enarrat Epiphanii in se violentias, & concludit: *Deprecor igitur vos, misereminì homini humili & extenuato animo, adjuvate me per gratiam, quæ vobis à Domino est collata. Si enim & alia peccata dimittere potestatem à Dei Verbo percepistis, quantò magis habebitis potestatem in his, quæ adversùs me acta atque decreta sunt? Tibi enim derelictus est pauper, pupillo tu eris adjutor. Quia ego ab omni humana spe derelictus esse cognoscor*. Profitetur Romanas appellationes esse non à Sardicensi Synodo, sed à Dei Verbo: Esse partem Cælestium Clavium, quas Dominus dedit Apostolo Petro. Etiam in aliis ad Pontificem litteris habet: *Supplico vobis, si qua est Dei misericordia, si qua pietas, si qua dilectio, transite, & hic ipsum in Sancto Spiritu, secundùm beatum Apostolum, Auxilium mihi ferentes, vestri & vestrorum illius beatæ Sedis Decessorum recordantes, quia nullum unquam ab aliquo injustè noceri passi sunt*. Profitetur has appellationes esse antiquissimum, ac semper securum omnibus afflictis refugium. Et hasce litteras Romam misit per Theodosium Echiniensis Ecclesiæ Episcopum. Et adjungit rationem, cur ipse non accesserit: *Cum relecta fuisset sententia, mox in custodiam Dei amatoribus sacræ Ecclesiæ Defensoribus datus sum. Sed aliqui Deum timentes, & meam miserantes miseriam, quod essem undique destitutus, in sua fide susceperunt, multam pro me quantitatem pecuniæ promittentes quia non recederem, sed observaturum me esse in Regia civitate. Hunc habentes magnoperè tractatum omnes, qui adversùm me ista consignaverunt, ut non possem ad vestigia vestræ Beatitudinis convolare, & pro Dei mandato aliquam misericordiam à vobis percipere*. Hasce litteras Theodosius Pontifici obtulit in *Consistorio*. Hæc est Papalis Consistorii prima memoria. Res haud dubiè est longè antiquior.

Huic appellationi se adjunxerunt Elpidius Thebanus, Timotheus Cæsaræensis, & Stephanus Laminensis Episcopus, quorum duo Stephanum consecraverant. Quare sibi cum illo metuebant eadem. Hinc & suas litteras tradiderunt communi Legato Theodosio. Exponunt iniquam sui Metropolitæ degradationem, ac Epiphanii de invadendis Illyrici Ecclesiis pravum animum, & concludunt: *Pro his & vestram appellamus Beatitudinem, & Apostolicam Sedem, & per eam ter Beatum Petrum, atque sanctæ Ecclesiæ primum Doctorem Christum Dominum nostrum audire & adorare credimus, sperantes ut miserorum hominum petitionem, quam cum anima tribulatione & doloribus plena porreximus, minimè despiciatis, sed ista congrua emendatione corrigentes, rebus istis succurrentes, remedium dare dignemini*. Et infra: *Quia si non Dei misericordia & vestra juvamina nos prævenerint, tertius & quartus nuncius similia deportans veniet. Quia non usque ad Stephanum Dei Amatorem eorum conquiescit intentio, sed & aliis plurimis ista facient, & non ante quiescent, quam ut ad effectum desideria sua perducant*. Per hujusmodi rapinas ac violentias Byzantina Ecclesia, in Europæ Provincia sub Heracleensi Metropolita vulgaris Parochia, pedetentim crevit in Patriarchatum. Tres isti Episcopi profitentur Romanam appellationem esse singularem reverentiam Sancti Apostoli Petri, ac adorationem Christi Domini. Quia nempe est hujus Institutum.

Quid Bonifacius Pontifex circa hanc appellationem egerit, ignoramus. Posterior Synodalium Actorum pars periit aut latet. Interim dubitandum non est, quin Epiphanium compescuerit, reparaverit Patriarchalia suæ Ecclesiæ Jura, & Stephanum suo Throno restituerit. Etenim Romana Ecclesia in istis Juribus firma permansit usque ad novas rapinas Imperatoris Leonis Isauri. Aliquid documenti nobis reliquit Agapetus Pontifex. Etenim omninò videtur hic esse ille Stephanus, de quo scribit ad Imperatorem Justinianum: *Unde de Stephani Episcopi Persona & causa non credatis alicujus nos studio defensionis impelli. Absit à quorumlibet mentibus Christianis, ut in quacumque Persona aut innocentiam redarguant, aut crimen absolvant. Sed universa, quæ Sedis Apostolicæ super hac sunt parte disposita, illo semper studio manaverunt, quæ Principatui B. Petri vos quoque cupitis per omnia reservari. Scilicet ne in his, qui Sedis ejus Audientiam postulassent, sperata ipsius reverentia, alterius sententia preveniret. Et ideò quia Clementia vestra salubriter offerre dignata est, ut à Legatis nostris omne negotium tractaretur, hanc operam his, quos incontinenti dirigimus, Deo authore mandamus, ita tamen ut jam nunc communione nostra vir Religiosus Achilles pro vestra jussione debeat gratulari*. Epiphanius Bonifacii pro Patriarchalibus Apostolicæ Cathedræ juribus sancita omninò admiserat: Quia nempe etiam Imperator Justinianus, meliora edoctus à Pontifice, Principatui Beati Petri volebat illa reservari. Attamen Stephanum noluit recipere in Sedem, affirmans criminosum, ideoque ab ipso circumventum fuisse Bonifacium. Addidit defensionis, qua nempe Romani Pontifices sua jura zelabantur, studio reparatum. Hoc Agapetus purgat, additque nec à se crimen absolvi, nec ab Epiphanio potuisse aut debuisse redargui innocentiam. Quare post Bonifacii mortem quæstio rediit ad tribunal Agapeti. Et hæc utrimque audiens Justinianus hæsit, ideoque rogavit retractari causam per Papales Legatos, ex alia causa venturos Constantinopolim. Et Papa assensit. Legati isti sunt Sabinus Canusinus, Epiphanius Asculanus, Asterius Salerni-

lernitanus, Leo Nolensis, ac Rusticus Fesulanus Episcopus. Qui etiam cum ipso Papa manserunt Constantinopoli, & post ejus mortem adsederunt Synodo Mennæ Patriarchæ, executi sententiam Agapeti contra Pseudo-Patriarcham Anthimum. Et hinc discimus Legatos istos non propter Anthimum ivisse in Regiam civitatem. Iverunt enim adhuc vivente Epiphanio.

In eadem ad Justinianum epistola Agapetus nos docet & aliam Romanam ex Illyrico appellationem, pergens de memorato Achille: *At verò de Sacerdotio perfruendo, cum ad nos universa, quæ Legati nostri cognoverint, plenissima eorum fuerint relatione perlata, consideratis sanctorum Canonum Regulis, quas servari præcipitis, sequenda firmiùs censebantur. Quod autem Clementia vestra Fratris & Co-Episcopi nostri Epiphanii dignata est excusare personam, quia in prædicti Achillis consecratione vestra potiùs jussio, quam illius ordinatio prævenisset, credimus quod & ipse cognoverit jure culpatum, qui præter alia quæ deliquit, hoc certè excusare vix poterit, quod tam piissimo & Clementissimo Principi, Beati quoque Petri privilegia defensanti, non vel opportunè suggesserit, quid in hac parte Sedis Apostolicæ reverentiæ deberetur.* Epiphanii delicta huc usque ignoravimus. Ea addidicimus ex Bonifacii secundi Pontificis Romana Synodo, publicata per Dominum Lucam Holstenium. Fuerunt excessus in Illyricum: in Patriarchalia isthic jura Romanæ Ecclesiæ. Epiphanius itaque sola istorum Episcoporum prævia confirmatione non contentus invasit etiam consecrationem. Et quò obtineret, à circumscripto Justiniano extorsit sacram jussionem. Ejus vigore consecravit nescio cui Provinciæ & civitati Achillem. Hic possit fuisse unus ex quatuor Scythiæ Monachis, qui tria famosa Capitula detulerunt ad Hormisdam Pontificem, & ipsorum Apostolicam approbationem tandem obtinuerunt à Joanne secundo. Erant enim grati & Justiniano & Epiphanio. Quisquis fuerit, Metropolita aut Thessalonicensis Vicarius non dormiit: Intrusum hominem Synodaliter excommunicavit ac degradavit. Et ille Romam accessit cum Regiis litteris, quæ omnem excessum ab Epiphanio transferebant in Principem, allegabant simplicitatem & circumscriptionem, reparabant jura Romanæ Ecclesiæ, & Achilli veniam, communionem, & gradum ex gratia supplicabant. Verùm Agapetus intellexit machinam: Propter Imperatoris preces Achilli communionem reddidit, gradus causam jussit pleniùs retractari per suos Legatos. Adducere possim etiam Joannis Nicopolitani Episcopi, per veterem Epyrum Metropolitæ, Thomæ, Nicostrati, & alterius Joannis ad Hormisdam, aliorumque in Illyrico Episcoporum ad alios Pontifices appellationem: Verùm adducta exempla abundè sufficiunt.

Scio omnia hæc exempla esse Innocentio primo posteriora, ideoque forsan futurum, ut Domini Petri de Marca Symmistæ eis obstrepant, & conentur rodere. Sed sine fundamento. Etenim omnia haud-quaquam sunt prima sui generis, sed ferè singula clamant ad antiquam consuetudinem. Hinc repeto Sardicenses Canones esse in Illyrico conditos, & à Gaudentio Illyriciano Episcopo postulatos, ideoque de perpetua ipsorum isthic observantia non posse dubitari. Quid memoro solum Gaudentium? Ipsius Sardicensis civitatis Episcopus Protogenes fuit Hosii Præsidis in omnibus adjutor, uti Sancto Cyrillo in Ephesina Synodo Memnon Ephesius. Hinc uti omnem suam rabiem Joannis Antiocheni Factio non solùm in istum, sed & in hunc profudit, ita & Eusebianæ Factionis Philippo-Politanum Conventiculum omnes sui furoris habenas laxavit non in solum Hosium, sed & in Protogenem. Et hoc ob Romanas appellationes, ob probatam & stabilitam, quam Julius Pontifex fecerat, Sancti Athanasii, Marcelli Ancyrani, aliorumque Orientalium, qui Romam appellaverant, Episcoporum restitutionem. Et ob susceptos alios appellantes. Non ob aliam causam. Audiamus verba Conventiculi: *Cum venissemus Sardicam, didicimus in media Ecclesia Athanasium, Marcellum, & alios sceleratos Concilii* Orientalis *sententia pulsos, & meritò singulos pro suis facinoribus prædamnatos, cum Hosio & Protogene sedere simul, & disputare, & quod deterius est, Divina celebrare mysteria. Protogenes Sardices Episcopus non confundebatur communicare Marcello Hæretico, cujus & Sectam & reprobum sensum propria voce ipse damnaverat.* Exponunt propositas à se circa Athanasii causam conditiones, & pergunt: *Hanc optionem à nobis propositam Hosius & Protogenes suscipere timuerunt. Immensa autem confluxerat Sardicam multitudo sceleratorum omnium ac perditorum. Et eos omnes secum collectos habuerunt Hosius & Protogenes, eosque honorantes, nos Sacerdotes Dei despiciebant, quia nec ipsi volebamus talibus aliquando conjungi.* Hi scelerati & perditi erant Orthodoxi Episcopi & Clerici, qui per Factionem istam degradati Romam appellaverant, & à Julio Pontifice revestiti erant Sardicam missi ad plenam suæ causæ retractationem. Sua in ipsos judicia illi volebant esse suprema, ideoque per Julium non potuisse eos revestiri. Hinc concludunt: *Nos enim omninò illis,* Hosio & Protogeni, *communicare noluimus, nisi eos, quos damnavimus, projecissent, & dignum honorem Concilio Orientis tribuerent.* Hac de causa fugerunt Philippopolim, & illic Hosium ac Protogenem, uti quinti Nicæni Canonis prævaricatores, in libri sui capite condemnaverunt.

Sardicensi Concilio etiam adsuit Ætius Thessalonicensis Archi-Episcopus: Et Canonibus non solummodò subscripsit, sed & illustri suæ civitati obtinuit illustre privilegium. Insuper ipse successit Eutychiano ac Museo, qui de ista Cathedra litigaverant, & ob utriusque electionis vitium fuerant ambo extrusi. Dubitandum non est, quin istam litem aut alterius aut utriusque appellatio Romam devolverit, atque ita ipsam diremerit Sanctus Julius. Nam & litis reliquias absolvit Sardicensis Synodus: Haud dubiè ex mandato ejusdem Julii. Legitimus Ætii Antecessor fuit magnus ille Alexander, qui Tyriæ Synodi Actis præsens se constanter opposuit, & Sanctum Athanasium adjuvit in omnibus, etiam in Romana appellatione. Hinc enim idem Athanasius ejus litteras suis Apologiis inseruit, exinde apud

totam

totam Ecclesiam contestans & firmans suam innocentiam. Hæc omnia altissimè clamant Romanas appellationes etiam ante primum Innocentium semper viguisse in Illyrico: Haud dubiè illic traditas & fundatas à Sancto Apostolo Paulo.

CAPUT XXXV.

Quomodo circa Romanas appellationes egerit Magnus Gregorius?

DE Magni Gregorii circa Romanas Gallicanæ Ecclesiæ appellationes Actis Dominus
L.7.C.18. Petrus de Marca hæc scribit: *Gallicanam Ecclesiam Gregorius haud aliter tractavit, quam Africanam. Jussit enim, ut causæ Gallorum in Conciliis Gallicanis definiantur, ut statim ostendam.* Et infra adducit Leonis quarti ad minoris Britanniæ Episcopos, & Gregorii quarti ad Gallicanos Antistites circa Aldrici Cenomanensis Episcopi causam litteras, & prosequitur: *Hæ duæ constitutiones contrariæ*
Cap. 21. *erant Canonibus, in duobus capitibus. Tum ex eo, quod jubent, ut si Episcopus accusatus appellet à Synodo Provinciæ ante judicium, vel si primam causæ suæ cognitionem à Romano Pontifice suscipi postulet, litis instructione supersedeatur, donec Papa statuerit, quid sequendum sit. Tum etiam quod arbitrio suo reservent, an Episcopus in Urbe Roma judicandus sit, an verò dimittendus in Provinciam, illic judicandus coram Legatis Sedis Apostolicæ. Quod sumptum ex more usurpato à Gregorio Magno. Qui tamen Gallias & Africam distinguebat ab aliis Provinciis, & cum eis diverso prorsùs modo se gerebat, quàm cum aliis.*

Errores varii. Primus est, quod quartus Gregorius & quartus Leo sanxerint contraria sacris Canonibus. Secundus est, quod istud ipsum fecerit Magnus Gregorius: Quod usurpaverit, & quod suas usurpationes transfuderit in Successores. Est non levis in tantum Pontificem, ac in non minimos ejus Successores injuria. Etenim non ipsi soli, sed omnis sub cœlo Ecclesia sacros Canones sic semper intellexit. Quantus sacrorum Canonum Doctor & custos fuerit venerandus & Magnus ille Gregorius, quis possit ignorare? Certè Sancti Pauli Apostoli Prophetiam, quæ nobis prædixit in periculosis novissimorum dierum temporibus futuros homines Parentibus inobedientes, Sanctus Augustinus intellexit de deneganda obedientia sanctis Ecclesiæ Patribus. Tertius error est, quod Magnus Gregorius Gallicanam Ecclesiam circa Romanas appellationes non aliter tractaverit, quam Africanam. Etenim quo suarum epistolarum aut aliorum Scriptorum loco æquiparavit ista illarum Ecclesiarum jura aut consuetudines? Nec apicem adduxeritis. Attamen Dominus Archi-Episcopus errando prædicat verum. Etenim Magnus Gregorius suæ sanctitatis ac prudentiæ suavitate ac fortitudine Africanam Ecclesiam eo perduxit, ut à sua avita, quæ Romanas inferioris Cleri appellationes nunquam admiserat, consuetudine recederet, & promptissimè acquiesceret istis appellationibus: Et ut ipsas retractari ac definiri à Papa permitteret juxta Sardicensem formam, atque ita se accommodaret ad mores ac leges totius sub cœlo Christianitatis. Hoc sensu Magnus Gregorius Gallicanam Ecclesiam tractavit non aliter, quam Africanam. Quia hanc deduxit ad illius mores. Hæc mea Asserta demonstrabo inferiùs per lucida exempla ac testimonia.

Dominus Archi-Episcopus è Gallia transit in Hispaniam. Sicut illi, ita & huic conatur affricare sua devia Commenta, atque ita eis patrocinium acquirere. Irrito ac in utramque Ecclesiam injurioso studio. Exponit quædam circa Romanas Afrorum appellationes, & pergit: *Alium ordinem tenuit Sanctus Gregorius quoad Hispaniam, ubi disciplina quiddam speciale invexerat in judiciis Episcoporum. Ecclesiæ enim illius nationis utebantur Canonibus à Martino Bracarensi collectis, itemque iis qui in Synodis Hispanicis condebantur. Eam collectionem concinnavit Martinus circa annum Domini quingentesimum septuagesimum primum, rogantibus Episcopis Gallecia: In qua Canones Græcos in Epitomen redactos edidit, quos accommodavit ad usum Hispaniæ & ad Canones Conciliorum Toletanorum. In Canone autem decimo tertio causam Episcopi definiendam esse ait in Synodo Provinciali; si verò divisa fuerint Judicum vota, tum vocandam esse Provinciam finitimam juxta Canonem Antiochenum.* Rectè. Attamen Martinus non omnem vicinam Provinciam, sed sanxit advocandum solum ejus Metropolitam. Antiochenus enim Canon variè legitur. Dionysius Exiguus legit: *Metropolitanus Episcopus è vicina Provincia Judices alios convocet, qui controversiam tollent.* Consonat Gentiani Herveti translatio: *Metropolitanus Episcopus ex propinqua Provincia alios evocet judicaturos, & controversiam decisuros.* At verò Isidorus Mercator transtulit in hunc modum: *Placuit Metropolitanum Episcopum vicinæ Provinciæ advocari; & aliquantos cum eo Episcopos alios.* Et hanc translationem secutus est, aut potius fecit Martinus Bracarensis, atque omisit voces: *Et aliquantos cum eo Episcopos alios.* Erat vir Græcus, ideoque omninò videtur ipse esse auctor translationis. Istum tamen Codicem non pro tota Hispania fecit, sed pro solo Suevorum regno, cujus Regem Theodomirum ab Ario traduxit ad Christum Dominum. Interim Codicem postmodùm assumpsit omnis Hispania, & servavit usque ad octavam Toletanam Synodum. Cur aliquot voces ex Antiocheno Canone Martinus omiserit, ignoro. Possit respexisse præsertim ad casum parium suffragiorum.

Quod tamen Romanis appellationibus nocere nequaquam voluerit, est longè certissimum. Lucet ex appellatione Januarii Malacitani Episcopi, ac alterius, nescitur ubi, Episcopi Stephani ad Magnum Gregorium. Attamen circa hunc Stephanum aliquid luminis accipimus ex his Gregorii verbis: *De persona Stephani Episcopi hoc attendendum est, quia nec invitus ad judicium trahi,* nec Lib. 11.
ab Episcopis alieni Concilii debuit judicari. Et in- Epist. 6.
fra: *Contra hæc si dictum fuerit, quia nec Metropolitam*

litam habuit nec Patriarcham, dicendum est, quia à Sede Apostolica, quæ omnium Ecclesiarum Caput est, causa hæc audienda ac dirimenda fuerat, sicut prædictus Episcopus petiisse dignoscitur, qui Episcopos alieni Concilii habuit suspectos. Hinc discimus istum Stephanum non fuisse Hispaniæ Episcopum. Etenim in omni Hispania nullus tunc Episcopus erat sine Metropolita. At verò accusabatur de læsæ Majestatis crimine, ideòque omninò erat subditus Gothici Regni. Proinde fuit ex Narbonensi Gallia. Hæc enim ad Regnum istud spectabat, & ipsum non ferebat bono animo. Hinc igitur Richaredus Rex Stephanum non ab ejus Gallis, sed à suis Hispanis judicari voluit: Et ille hos suspectos habuit, ideòque & provocavit ad Magnum Gregorium. Et istam appellationem Pontifex omninò approbat, affirmatque ipsi fuisse deferendum. Etiam ante omnem sententiam. Et nunquam, quidquid Dominus Petrus de Marca scribat, credidero illum censuisse contraria sacris Canonibus.

Itaque Stephanus Episcopus de læsa Majestate accusatus, fuit à Richaredo Rege evocatus Toletum, traditus judicio istius Synodi, ab ipsa degradatus, ac ejus in Sedem statim ordinatus alius. Et gloriosus Comitiolus, Regii Fisci Præfectus, invasit ejus omnia. Etiam Sanctus Leander Hispalensis Episcopus, Bœticæ Provinciæ Metropolita, in sua Synodo ob nescio quæ crimina degradavit Januarium Malacitanum Episcopum, necnon & quemdam ejus Presbyterum. Et omnes tres appellarunt ad Magnum Gregorium. Quare optimus Pontifex Joannem, Romanæ Ecclesiæ Defensorem, legavit in Hispaniam, cum his instructionibus: *Imprimis requirendum est de persona Presbyteri. Et si ita se veritas habet, sicut Episcopi Januarii petitio continet, in Ecclesia atque in loco suo idem Presbyter modis omnibus revocetur. Si autem dictum fuerit, quia contra ipsum causa aliqua mota sive probata est, subtiliter, ipso præsente, & pro se rationem reddente, quærendum est & genus causæ, & modus probationis, ut ex hoc colligere valeas, utrum adhuc in exilio demorari, an certè in Ecclesiam suam & officium suum debeat revocari. De Episcopi persona hoc statuendum est, ut si nulla contra eum criminalis causa, quæ exilio vel depositione digna est, mota sive probata est, is qui eo superstite Episcopus perversè, ac contra Canones in Ecclesia ejus ordinari præsumpsit, Sacerdotio privatus, ab omni Ecclesiastico ministerio repellatur. Qui etiam eidem dilectissimo Januario, Fratri & Co-Episcopo nostro, tradendus est ut ab ipso aut in custodia habeatur, aut certè ab eo ad nos per omnia transmittatur. Episcopi verò, qui eum ordinaverunt, vel ejus ordinationi consentientes interfuerunt, sex mensibus Dominici corporis & sanguinis communione privati, agere pœnitentiam decernantur in Monasterio: Et supra scriptus Januarius loco & ordini suo modis omnibus reformetur. Gloriosus autem Comitiolus, quidquid prædictus Episcopus per violentiam atque insecutionem ipsius expendisse, vel damnum pertulisse, dato sacramento firmaverit, eidem Episcopo restituere condemnetur.* Eadem sanxit circa causam Stephani. Et plura alia.

Sanxit varia. Primò, ad istas appellationes retractandas non legat è suo latere Episcopum aut Cardinalem Presbyterum, sed minorem Clericum: Joannem Defensorem Romanæ Ecclesiæ. Secundò, mandat non ut Joannes cum ejusdem aut vicinæ Provinciæ Episcopis, sed ut solus omnes istas causas retractet atque definiat. Causas tanti ponderis. Læsæ Majestatis. Tertiò mandat, ut sub quibusdam conditionibus statim revestiat non solos Episcopos, sed etiam Presbyterum. Quartò mandat, ut revestitos jubeat præsentes adesse retractatorio judicio, àtque ita ipsos definitivè reparet aut damnet. Quintò mandat superordinatos Episcopos statim ejici, declarari intrusos atque irregulares, tandemque insigniter castigari. Tradi in voluntatem ac potestatem Episcopi, cujus Thronum præsumpserunt per adulterium adscendere. Sextò mandat degradatos Episcopos non de solis spiritualibus revestiri, sed etiam de temporalibus: Regii Fisci Præfectum compelli ad reddenda ipsis omnia. Et juxta hæc Joannes Defensor constanter judicavit. Omnia juxta Sardicenses Canones. Et sic discimus horum sensum esse, quod Pontifex non obligetur è suo latere Episcopum aut Cardinalem Presbyterum legare, sed quod possit etiam minorem Clericum: Et quod hic solus judicare possit, sine quavis Synodo. Audiamus rationem ab homine Schismatico, Theodoro Balsamone, scribente ad quintum Sardicensem Canonem: *Papæ judicio Canon relinquit omnia.*

Dominus Archi-Episcopus hæc, utpotè lucidissima, evertere non valet, studet tamen rodere: *Suspicor Episcopos Hispanos non admodùm patienter tulisse judicia isthæc Romana. Nam appellationis ad Apostolicam Sedem removendę causa novam legem introduxerunt in gratiam Episcopi damnati: Nimirùm ut ei liceat secundam Synodum impetrare ad obtinendam restitutionem suam. Colligitur id ex Canone vigesimo octavo quarti Toletani Concilii.* Audi Canonem: *Episcopus, Presbyter, Diaconus, si à gradu suo injustè dejectus, in secunda Synodo innocens reperiatur, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram Altario de manu Episcopi.* Addere debuerat undecimum Canonem octavæ Toletanæ Synodi: *Decreta præcevellendum, ritè Synodalem censuere fieri Conventum, ut illic de diversitate judiciorum protensę lites habeant terminum, ubi Spiritus Sanctus universalem coadunavit cœtum. Ab hoc ergo Spiritu Sancto succensi, ne quęlibet imposterum aut impunè valeant committi, aut generalia Statuta convelli, plena decernimus unanimitate connexi, ut quęcumque pro fidei causis, Ecclesiasticisque negotiis, aut pręteritis Gestis, aut in pręsentibus Constitutis, aut futuris etiam Decretis, vel sint vel fuerint definitiones conscriptę universali authoritate, nullus his deinceps contradicere audeat, nullus ea evertere pręsumat, nullus non implere contendat.* Disertè sanxit generalis Hispanicæ Synodi Decreta esse inconcussa. Dominus Archi-Episcopus ex ipso potuerat dicere, quod sancirentur suprema, ac etiam Romam inappellabilia.

Sed absit hæc ab Hispanica pietate. Dominus Archi-Episcopus de ipsa suspicatur nimis temeraria.

ria. Quod constantissimè semper steterit pro avita Sancti Petri authoritate, & quod circa Romanas appellationes nunquam retrocesserit ab Orthodoxo sensu sui venerabilis Hosii, possit lucidè demonstrari aliis insuper exemplis ac testimoniis. Quæ pietas stetit immota, immò & crevit, etiam sub barbara captivitate Saracenorum. Testantur hoc famosæ antiquorum Pontificum epistolæ, quas octavo sæculo Isidorus Mercator ex Hispania portavit in Galliam. Sunt viri Hispani opus, conflatum ad suis Contribulibus retinendam aut refricandam, quam Barbarica calamitas dormire coegerat, antiquorum Canonum memoriam: Præsertim circa Romanas appellationes, aliaque capita Romani Primatus. Uti Vigilius Tapsensis Episcopus varia sub Sancti Athanasii, ac etiam sub Idacii Clari nomine scripsit contra Arianos, ita iste Anonymus Author contra veros aut fictos Æmulos Romanæ Cathedræ. Est vetusta, quandoque in bonum, quandoque in malum, industria. Nam & in libro de Pelagii apud Diospolitanam Synodum Gestis scribit Sanctus Augustinus: *Mihi quidam Fratres nostri nonnulla opuscula sub meo nomine in Hispaniam venisse dixerunt, quę quidem ab eis, qui alia nostra legissent, non agnoscerentur, ab aliis tamen nostra esse crederentur.* Ista industria nobis peperit plures Apocryphas Scripturas utriusque Testamenti.

Interim manifestum est, quod Hispanorum Episcopi sub Gothorum ac Suevorum Regum Principatu quasdam Ecclesiasticis judiciis novitates induxerint. Prima est præfata forma Antiocheni Canonis. Verùm illa non fuit perpetua. Fuit circumducta per undecimum Canonem octavæ Toletanæ Synodi: *Cum qualibet sancta Synodus agitur, aut pacificè inter Pontifices quidpiam definitur, si pauciores per nescientiam vel contentionem fortè dissentiant, aut commoniti plurimorum sententiæ cedant, aut ab eorum cœtu cum dedecore confusionis abscedant, aut excommunicationis annuæ sententiam luant.* Secunda novitas est, quod degradato per Provinciæ Synodum Episcopo aut Clerico permiserint appellare ad aliam Synodum. Nempe ad Synodum totius Regni. Etenim stante ante Gothorum invasionem Romano Imperio Hispania nullum Primatem, nullum Apostolicum Vicarium, ideòque nec Diœcesanam habuit Synodum: Omnes Provinciæ erant à paribus, adeòque ab ipsarum judiciis provocari non poterat, nisi ad Episcopum Romanorum juxta sextum Nicænum Canonem. Gothorum Dominatus invexit generales Synodos, ideòque & hanc novam appellationem. Tertia novitas est in primo Canone nonæ Toletanæ Synodi: *Quod si talia Episcopus agere tentet, Metropolitano ejus Clerici insinuare procurent; si autem Metropolitanus talia gerat, Regis hæc auditibus intimare non differant.* Est similis sexto Canoni Franco-Fordiensis Synodi: *Si aliquid est, quod Episcopus Metropolitanus non possit corrigere vel pacificare, tunc tandem veniant Accusatores cum Accusato, cum litteris Metropolitani, ut sciamus veritatem rei.* Francorum Reges istiusmodi negotia transmittebant suo Archi-Capellano. At verò Gothorum Reges non habuerunt istiusmodi Tribunal: Hinc transmittebant ad Synodum totius Regni. Utrumque fuit contra Canones. Utrumque tamen Regnum semper admisit clausulam: Salva in omnibus reverentia Romanæ Ecclesiæ.

Harum innovationum radix fuit Romani apud Hispanos Imperii per Barbaros eversio, cujus calamitates deplorari supra audivimus à Sancto Avito Viennensi Episcopo in litteris ad Faustum & Symmachum, Senatores Romanorum. Quæ ratio præsertim permovit Sanctum Martinum Bracarensem. Etenim Synodalia, præsertim Episcoporum degradatoria, judicia oportet esse matura: At verò ejus tempore apud Gallæcos & Lusitanos Suevorum Rex Theodomirus, apud alias Hispanias dominabatur Gothorum Rex Athanagildus, ambo Ariani, ideòque aversi, uti à Romana Republica, ita etiam à Romana Ecclesia. Quare hujus, licèt non invocatio, tamen accessus Orthodoxis erat impossibilis. Ejus item Legationem admittere erat obnoxium magnis difficultatibus. Hinc igitur Sanctus ille Martinus præfata judicia voluit esse maturissima, ideòque Orthoxis Hispanorum Synodis imposuit præfatam formam Antiochenam. Verùm Divina Clementia istis Ecclesiis tandem dedit meliora tempora. Dedit Richaredum, non solummodò Regem, sed & Apostolum suæ Gentis: Regem Catholicum, non verbo & lingua, sed opere & veritate. Ejus pietatem & reverentiam erga Apostolicam Sedem docent Gregorii Magni ad ipsum litteræ. Et ejus vestigia Successores sunt insequuti. Sic amplissimæ ex cunctis Hispaniis portæ patuerunt Romanis appellationibus. Hinc octava Toletana Synodus dispensatorio Martini Bracarensis temperamento, & Antiocheno Canoni valedixit, ac Provincialibus Synodis reddidit antiquam formam ac faciem.

Admiranda sunt, quæ Dominus Archi-Episcopus scribit de Romanis appellationibus Illyricianæ Ecclesiæ: *Post Gregorii Magni tempora Paulus Archi-Episcopus Cretæ, quę Patriarchatui Occidentis subjecta erat, ausus est prohibere, ne ad Vitalianum Papam provocaretur. Deposuerat is Joannem Episcopum Lappensem in ea Insula: Qui Romam appellans occasionem dedit Synodo, quę anno sexcentesimo quinquagesimo octavo congregata est à Papa Vitaliano. Cum recitata fuissent Acta, revocata sententia est, tamquam contraria Canonibus. Docet autem epistola Vitaliani ad Paulum, eum appellationi cedere noluisse, in quo sanè nullo jure nitebatur.* Tota Domini Archi-Episcopi mens ac spes est Mundo persuadere, quod Provincialium Synodorum judicia sint suprema, ideòque & inappellabilia, etiam ad Sedem Apostolicam: Et quod ita sanciatur à quinto Nicæno Canone. Quin & Innocentium primum Pontificem de audacia damnat, quod ista Illyricianæ Diœcesis judicia pulsare præsumpserit. Et ecce hìc Metropolitam Paulum, dum Joannis appellationi recusat cedere, affirmat nullo fuisse nixum jure, egisse Canonibus contraria, ac esse dignum de audacia notari. Nempe veritas, quantumcumque veletur aut vexetur, non potest non emittere suos radios.

Creta erat Illyriciana Provincia, ideoque hęc Joan-

Joannis Lappensis appellatio demonstrat istud Sancti Petri privilegium in ista Diœcesi semper viguisse. Et quidem juxta formam Sardicensem. Hinc enim Paulus Metropolita degradatum Joannem, licèt primò clauserit, appellantem tamen solvit, ac permisit Romam abire. Et misit Acta sui Synodalis Judicii. Et ipsum Pontifex graviter arguit, quod non per Clericum miserit, immò nec epistolam adjunxerit. Insuper ejus verba, quæ Joanni appellanti dixerat, *Quia non competenter quæris*, affirmat fuisse indecentia, & adjungit: *Quæ ergo SS. PP. sanxerunt indecentia sunt? An placentia tibi decentia sunt?* Et Joannes Pontificem supplex adjuravit, *ut secundùm Sacratissimos Canones, Institutaque Sanctorum Patrum, suæ causæ meritum requireret*. Et Vitalianus fecit ex Actis. Joannem revestivit, ac remisit in Sedem. Et Paulus plenè obedivit. Etenim Joannes, uti Canonicus Episcopus, adfuit ac subscripsit sexto generali Concilio.

Eadem forma sub Magno Gregorio constantissimè viguit per cæteras utriusque Illyrici Provincias. Etenim Adrianus in Thessalia Thebanus Episcopus à Joanne Larissæ Episcopo, suo Metropolita, ad Joannis ac Cosmæ Diaconorum accusationem fuit ob pecuniarias causas damnatus civiliter, & ob crimina degradatus. Et quidem priorem admisit, adversùs posteriorem sententiæ partem provocavit ad Joannem Acridensem, seu primæ Justinianæ Episcopum, istarum Provinciarum Apostolicum Vicarium. Et hìc degradationem confirmavit. Quare Adrianus appellavit ad Magnum Gregorium, & accessit Urbem. Et post varia Pontifex ad Joannem Vicarium scripsit: *Postquam ex abundanti tibi constat appellationem esse porrectam, mirati sumus, cur nec homines tuos, secundùm cautionem Honorato Diacono nostro per responsales Ecclesiæ tuæ expositam, qui tui judicii rationem potuissent reddere, transmisisti. Quod factum te vel de contumacia, vel de conscientiæ trepidatione redarguit. Si igitur hæc, quæ nobis aperta sunt, veritate vallantur, quoniam occasione virium nostrarum consideramus vos injusta præsumere, de his aliàs, secundum quod à nobis deliberatum fuerit, Christo auxiliante decernemus. Quod verò ad præsens attinet, cassatis priùs atque ad nihilum redactis sententiæ tuæ Decretis, ex Beati Petri Principis Apostolorum auctoritate decernimus, triginta dierum spatio te sacra communione privatum, ab omnipotente Deo nostro tanti excessus veniam cum summa pœnitentia & lachrymis exorare. Præfatum verò Adrianum, Fratrem & Co-Episcopum nostrum, ex tua sententia, neque Canonibus neque legibus existente damnatum, in locum suum atque ordinem reverti Christo comitante disponimus, ut illi non noceat contra justitiæ tramitem prolata sententia.* Quæ omnia consequenter Pontifex repetiit, ac latiùs exposuit in litteris ad Joannem Metropolitam Larissæ.

L.1.indic. 11.Epist.6.

Affirmat varia. Primò, quod Joannes Acridensis occasione Papalium virium injusta præsumeret. Nempe occasione vicis Apostolicæ. Etenim Acrida erat Justiniani Imperatoris Patria, ideòque per ipsum insignita glorioso nomine primæ Justinianæ. Idem Princeps ut illius Episcopum erigeret, à Vigilio Pontifice extorsit illi dignitatem Metropoliticam, nec non & partem Apostolici Vicariatus, quem Thessalonicensis Episcopus usque tunc habuerat in totum Illyricum. Hunc Vicariatum Sanctus Gregorius vocabat suas, seu suæ Sedis vires. Per ipsas igitur Joannes erigebat sua cornua, & in subditos sibi Episcopos exercebat tyrannidem. Secundò Gregorius affirmat, quod degradatus Adrianus ante omnia accesserit Constantinopolim, & illic coram Honorato, Romanæ Ecclesiæ Diacono ac Apocrisario, publicaverit suam Romanam appellationem. Tertiò, quod Honoratus advocaverit Joannis Acridensis Apocrisarios, ipsis hanc appellationem insinuaverit, jusseritque admitti. Quartò, quod ipsi eam admiserint, ac insuper non simpliciter, sed sub interposita cautione spoponderint fore, ut ipsorum Episcopus Romam mitteret Legatos reddituros rationem Synodalis in Adrianum judicii. Quintò, quod Joannes nihil minus fecerit, ideoque se Pontifici reddiderit variè suspectum. Sextò, quod hac de causa Pontifex fuerit compulsus causam retractare ex Synodalibus Actis. Septimò, quod repererit sententiam esse non solummodò iniquam, sed insuper malignam. Octavò, quod hac de causa Adrianum plenissimè repararit, ac Joannem insigniter castigaverit. Quæ omnia sunt manifestè facta secundùm Canones Sardicenses.

Aliud Romanæ ex Illyrico appellationis exemplum habemus in ejusdem Gregorii litteris ad Sabinianum Jadertinum Episcopum: *Habitatores Epidauriensis civitatis Florentium, quem suum dicunt esse Episcopum, sibi à nobis restituendum studiosissimè poposcerunt, asserentes frustra eum ad solam tantummodò voluntatem Natalis quondam Episcopi detrusum exilio. Et ideò quod de ejus causa Fraternitas vestra cognovit, nobis suis subtiliter epistolis innotescat: Si autem necdum cognoverit, requirat, nobisque renuntiet, ut quidquid de eo statuendum sit, certi deliberare auctore Domino valeamus.* Natalis Salonitanus Episcopus, Dalmatiæ Metropolita, Florentium Epidauriensem Episcopum degradarat: Et ipsum, quia nescio quibus de causis acquiescebat sententiæ, ejecit ac deportavit. Et res ita mansit usque ad mortem Natalis. Cuncti videntur timuisse ejus violentiam atque potentiam. At verò post ejus mortem, licèt Florentius ob quietis ac silentii amorem non se moveret, ejus cives sunt locuti: Provocaverunt ad Magnum Gregorium, ac suum iniquè degradatum Episcopum supplicarunt reparari, ac sibi restitui. Sententia jam pridem transiverat in rem judicatam, ideòque non erat revestitioni locus. Nihilominus justissimus Pontifex, qui violentos Natalis mores optimè noverat, censuit causam retractandam. Hinc à Sabiniano, annoso istius Provinciæ Episcopo, qui Synodo forsitan interfuerat, ante omnia postulavit instrui, atque ita non circumscribi ad impingendum in Canones.

Lib. 7. Epist. 12.

Et ecce hinc occurrit tertium Illyricianæ appellationis exemplum. Etenim præfatus Natalis Honoratum suum Archi-Diaconum, quod per ipsum impediretur ab Ecclesiæ bonis profundendis in suos consanguineos, invisum habuit, ideoque

que invitum consecravit in Presbyterum, atque ita callida arte sub honoris fuco degradavit. Hinc Honoratus, quoniam ad Provinciæ Synodum provocare contra Metropolitam non poterat, provocavit ad Sedem Apostolicam: Et ipsum Gregorius exaudivit ac revestivit, Natalem, nisi obediret, comminans ab Episcopalis Pallii usu, immò & ab omni Episcopali officio suspendere. Etiam superordinatum ejecit, & post varias querimonias ac minas adjunxit: *Restituto igitur loco suo Honorato Archi-Diacono, instructam personam sub festinatione transmitte, qui mihi hoc debere ex ratione fieri suis possit allegationibus demonstrare. Eundem namque Archi-Diaconum ad nos venire decrevimus, ut quidquid justum, quidquid omnipotenti Deo placitum fuerit, cognitis assertionibus partium decernamus. Nos enim nullum pro personali amore defendimus, sed auctore Deo normam justitiæ, postposita cujuslibet personæ acceptione, custodimus.* Utramque partem evocavit ad retractatorium in suo tribunali judicium. Palàm secundùm Sardicenses Canones. Et hinc videmus duo. Primò, quod etiam inferior Illyrici Clerus Romam appellaverit. Secundò, quod Sardicenses de Romana appellatione Canones, licèt solos Episcopos exprimant, comprehendant tamen & Clericos, &
Epist. 14. ambos jubeant tractari sub eadem forma. De hac
15.16.17. Honorati appellatione Magnus Gregorius scripsit quatuor epistolas. Exstant in secundo ejus Regesto, sub decima indictione.

Aliud Illyricianæ appellationis exemplum posset esse istius Natalis proximus Successor Maximus, quem laudatus Gregorius meritò appellat maximum prævaricatorem. Fuit enim plenus facinoribus, intrusus per Simoniam ac militarem violentiam. Ejus causa fuit partim prima cognitio, partim appellatio. Digna edisseri; at nimis longa. Interim ostendi oportet secundùm quos Canones Gregorius ipsam tractarit ac definiverit. Ostendit hoc Papalis epistola, cui hæc Epigra-
Lib. 5. phe: *Gregorius Maximo in Salona, qui Episcopa-*
Epist. 25. *tum arripuit.* Post quædam prosequitur: *Certus esto, quia justitiam tibi, & Canonum Statuta servabimus, atque causæ tuæ, revelante Domino veritatis auctore, amicum justitiæ finem imponemus. Nam quod postulas, ut illuc personam dirigere debeamus, qua præsente de his quæ dicuntur possit esse probatio, esset utcumque excusabile, si unquam ratio ei, qui accusatur, necessitatem probationis imponeret. At postquam non tibi, sed accusantibus hoc onus incumbit, ad nos, sicut præfati sumus, dilatione cessante venire non differas. Quod verò indicas Serenissimos Dominos, ut illic debeat esse cognitio, præcepisse, nos quidem nullas eorum alias de hac re, nisi quod ad nos venire debeas, jussiones accepimus. Sed etsi forsitan pro Reipublicæ suæ utilitate multa cogitantibus suggestum est, & eorum jussio per obreptionem elicita, postquam & nobis, & omnibus notum est piissimos Dominos disciplinam diligere, ordines servare, Canones venerari, & se Sacerdotalibus causis non miscere, instanter exequimur, quod & illorum juvat animam atque Rempublicam, & ad quod nos terribilis, tremendique Judicis respectus impellit. Quiesce ergo à cunctis excusationibus, & huc adesse non differas.* Prævaricator Maximus erat potens in aula & magnos Palatinos habebat sibi obnoxios, ideòque in ejus causa Gregorius timuit à sacris jussionibus: Nec sine causa. Etenim Maximus ex tunc operabatur ad obtinendam talem, quæ mandaret hanc causam non evocari Romam, sed per Papales Legatos tractari in partibus. Hinc etiam Gregorius supplicavit Principi, ut per sacrum Rescriptum permitteret omnia procedere secundùm Canones. Et obtinuit. Hinc Maximo adversas jussiones alleganti meritò non credidit, & addidit istiusmodi, licèt emanassent, jussiones esse palam obreptitias, ac nullius ponderis, eò quod Princeps disciplinam diligat & Canones, ideòque se non misceat Episcopalibus judiciis.

Notanda sunt hæc verba: *Instanter exequimur, quod & illorum juvat animam & Rempublicam, &c.* Affirmant sacras Principum jussiones, dum sacris Canonibus adversantur, esse negligendas ac excutiendas, non dumtaxat ob Ecclesiæ disciplinam, sed etiam ob Rempublicam, ac animas ipsorum Principum. Quod nempe ista in Ecclesiæ libertatem Regia violentia perdat Regum animas ac Regna evertat. Et plurima hoc demonstrant authentica exempla. Palmare enim Regni fundamentum est vera pietas in Deum Patrem ac Matrem Ecclesiam. Certè omnes obligamur talia prædicare nostris Regibus. Quare omni admiratione dignum est, quod Dominus Archi-Episcopus Magnum Gregorium, incomparabilem sacrorum Canonum Doctorem atque custodem, arguat ipsis contraria sanxisse. Porrò omnis hìc mentio manifestè est de Sardicensibus Canonibus. Manifestum est, quod illi faciant Pontifici plenam potestatem appellatæ causæ vel evocandæ ad Urbem, vel delegandæ in partibus. Manifestum est, quod ipsos non solus Gregorius, sed etiam Imperator Mauritius, ac ipse etiam prævaricator Maximus ita intellexerint. Etenim hic ab illo supplicavit gratiam ac sacram jussionem, qua Papam compelleret ad delegandum: Qua sapientissimi Pontificis arbitrium, cui Sardicensis Synodus permisit omnia, circumscriberet ad certum tractandi ac retractandi modum. Hæc sufficiant: Ex plurimis paucissima. Etenim qui cunctos Domini Archi-Episcopi errores voluerit ostendere ac revincere, conscribere debebit larga volumina.

DISSER-

DISSERTATIO SECUNDA
DE
AFRICANÆ ECCLESIÆ AD SEDEM APOSTOLICAM
PROVOCATIONIBUS.

Aschasius Quesnellus clamat etiam Africanam Ecclesiam nunquam appellasse ad Apostolicam Sedem, ideòque has appellationes esse novellam usurpationem. Hoc ipsum clamant Joannes Calvinus, Marcus Antonius de Dominis, aliique professi hostes Romani Primatus. Rhemensium Metropolita Hincmarus dixit olim & scripsit inferiori Afrorum Clero istas non licuisse appellationes, istamque disciplinam tentavit transducere etiam in Gallias: Et ejus Antecedens fuit verissimum. At verò Paschasius Quesnellus istud ipsum clamat de Episcopis. Fœdè hallucinatur. Porrò Africana Ecclesia Hierarchiam habuit diversam ab aliis. Etenim nullus olim in omni Romano Patriarchatu fuit pluribus Provinciis præfectus Primas, nisi solus Carthaginensis. Gallicani omnes sunt longè posteriores. Etiam apud Anglos Cantuariensis. Afri habuerunt insuper alias singularitates. Hinc ipsorum Hierarchia ad præsentis quæstionis intelligentiam est compendiò exponenda.

CAPUT PRIMUM.

Africanæ Ecclesiæ Diœcesis exponitur.

Africana Ecclesia semper spectavit ad Romanum Patriarchatum. Etenim ad Decentium Eugubinum Episcopum scripsit Sanctus Papa Innocentius: *Manifestum est in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam, Insulasque inter-jacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos quos venerabilis Apostolus Petrus, aut ejus Successores constituerunt Sacerdotes. Aut legant si in his Provinciis alius Apostolorum invenitur aut legitur docuisse.* Hinc concludit omnes istarum gentium Ecclesias obstringi ad observandam disciplinam Romanæ Ecclesiæ. Quòd nempe sint ejus Diœceses. Idem in Præscriptionum libro tradit Tertullianus: *Habes Romam, unde nobis authoritas.* Hoc est, origo. Hanc vocis acceptionem esse Tertulliano familiarem, ostendi in Scholiis ad dictum librum. Fuit familiaris omnibus Afris. Etenim in Nestorianæ & Eutychianæ hæresium Breviario Liberatus, Carthaginensis Ecclesiæ Archi-Diaconus, scribit Paulum Samosatensem & Apollinarium Laodicenum fuisse istarum pestium *authoritates.* Hoc est, origines. Tertullianus scribit Africanæ Ecclesiæ authoritatem esse non à Sancto Petro, sed à Romana Ecclesia. Profitetur ejus originem esse Apostolicis temporibus posteriorem. Apostolicas Ecclesias affirmat esse duplices: Alias per Apostolicam fundationem, alias per solam Apostolicæ Doctrinæ consanguinitatem. Hæc post Apostolorum tempora fundatæ sunt, fundantur in dies, & usque ad sæculi finem fundabuntur. In harum numero magnus iste Afer profitetur esse suas Africanas. Quod ipsum in libro de Unitate Ecclesiæ profitetur Sanctus Augustinus: *Nonnullæ etiam Barbaræ nationes post Africam crediderunt. Unde certum fit Africam in ordine credendi non esse novissimam.* Palàm supponit ipsam post Apostolica tempora credidisse. Disertè hoc profitetur in Carthaginensis Collationis Breviculo: *Ecclesia Catholica per totum Mundum diffunditur, incipiens ab Hierusalem, unde in propinqua & longinqua crescendo etiam in Africam venit.* Et in ipsa Collatione Petiliano, Constantinensi Donatistarum Episcopo quærenti, *Undè cœpisti*, idem Augustinus respondit: *Cœpit ista prædicatio ab Hierusalem. Inde se quam tenemus. Primò per vicina, deinde per longinqua, etiam in Africam venit.* Et in litteris ad Severinum scribit Evangelium in Africam venisse ex Orientalibus Ecclesiis, laudat Romanam Ecclesiam, & adjungit: *Unde ad istas, Africanas, partes Christianæ fidei manavit authoritas.* Primus, quem hodie novimus, Carthaginensis Episcopus est Agrippinus, cujus Presbyter fuit Tertullianus,

Cap. 36. Cap. 15. L. 3. C. 8. L. 3. C. 230. Epist. 170.

nus, primus apud Latinos author Rebaptismi. Hic Agrippinum circumscripsit in istam audaciam: Et plures Episcopos ac populos per Agrippinum. Quare Agrippinus non fuit Fundator, nec primus Episcopus Africanæ Ecclesiæ. Profitetur enim ante se fuisse aliam circa Baptisma consuetudinem, adeòque fuisse etiam Ecclesiam. Primus illius fundator ignoratur.

Africa quandoque appellatur etiam Lybia. Exponit in libro de Pastoribus Sanctus Augustinus:
Cap. 17. *Lybia duobus modis dicitur, vel ista quæ propriè est Africa, vel illa Orientis pars, quæ contigua est Africæ, & omninò collimitanea*. Africa ab Ægypto ac reliquo Oriente per Nilum dividitur: Omnis cis illum Regio appellatur Africa & Lybia. Hanc Regionem Syrtes magnæ intersecant. Et ambæ partes gaudent utroque isto nomine. Hinc antiqui Scriptores Sabellium, quem Lybem fuisse constat, appellant Afrum. Etiam Simonem Cyrenensem, Dominicæ Crucis portatorem,
Cap. 17. manifestè Lybem, Donatistæ dicebant Afrum. Sancti quoque Athanasii ad Africanos Antistites epistolam aliqui, licet malè, volunt scriptam ad Lybes. Hinc distinctionis gratia partem ultra Syrtes posterior ætas Lybiam, partem cis ipsas appellavit Africam. Quæ Phrasis est insigniter antiqua. Etenim ex ipsa Magnus Athanasius præfatas suas litteras inscripsit ad Africanos. Et Sanctus Augustinus istum Simonem dixit non fuisse Afrum. Et phrasios distinctio est fundatissima. Etenim Lybia ad Orientale Imperium ac Ægyptiacam Diœcesim, Africa semper spectavit ad Occidentis Imperium, fuitque singularis Diœcesis, ex Magni Constantini Decreto subjecta Prætorio Italiæ. Hæc in Ecclesiasticis rebus Primatem habuit Carthaginensem Episcopum, spectavit ad Romanum Patriarchatum, illa in duas divisa Provincias semper subfuit Patriarchæ Alexandrino. Nilus Doxopatrius, qui Tripolitanam Provinciam, sitam cis Syrtes, vult subfuisse Alexandrino, infrà exponetur. De quibus omnibus videatur Procopius Cæsaræensis in sexto libro de ædificiis Imperatoris Justiniani.

De Ecclesiasticis, adeoque & de Civilibus Afrorum Provinciis est mentio apud Sanctum Cyprianum. In epistola ad Sanctum Pontificem Cornelium: *Latiùs fusa est nostra Provincia. Habet etiam Numidiam, & duas Mauritanias sibi cohærentes*. Et in litteris ad Quintum Episcopum:
Epist. 45.
Epist. 71. *Agrippinus cum cæteris Co Episcopis suis, qui in Provincia Africa & Numidia Ecclesiam Domini gubernabant*. Et in epistola ad Jubajanum Episcopum:
Epist. 73. *Cum in unum convenissemus tam Provinciæ Africæ, quam Numidiæ Episcopi*. Et ad ejus Erraticam Synodum *convenerunt Episcopi plurimi: Ex Provincia Africa, Numidia, Mauritania*. Eidem Synodo adfuit Natalis Oeæ Episcopus, & hoc fuit ejus suffragium: *Tam ego præsens, quam Pompejus Sabratensis, quam etiam Dioga Lepti-Magnensis, qui mihi mandaverunt, censemus quod & Collegæ nostri, &c.* Hæ tres civitates constituunt Tripolim, seu Tripolitanam Provinciam, de qua Solinus: *Achæi Tripolim lingua sua signant de trium Urbium numero, Oeæ, Sabratæ, Leptis-Magnæ*. An tunc fuerit singularis Provincia, ignoro. Certè Sanctus Cyprianus nullam ejus facit memoriam. Et istam suam Synodum licet omnes Tripolitani per personam aut Mandatum adessent, affirmat fuisse ex solis Episcopis Proconsularibus, Numidis, & Mauris. Tripolis videtur tunc cum Byzacio fuisse adjuncta Numidiæ. Notanda sunt Sancti Cypriani verba: *Latiùs fusa est nostra Provincia*. Videtur asserere Africam non esse nisi unicam Provinciam. Nempe vox, *Diœcesis*, priùs inducta per Magnum Constantinum, tunc necdum erat in usu Romani Imperii, Ideoque vox *Provincia*, erat tunc latioris significationis. Ipsam Cyprianus accipit pro Diœcesi. Proinde Africana Diœcesis tunc constabat quatuor Provinciis: Proconsulari, Numidia, & duabus Mauritaniis, Cæsaræensi ac Sitifensi. Quæ divisio est antiquissima. Etenim in primo historiarum libro, agens de Actis Galbæ Imperatoris, Cornelius Tacitus laudat Africam & duas Mauritanias. Nec desunt antiquiora testimonia. Mauritaniæ ante Romanum Imperium dudùm fuerant duo Regna; Hinc in Imperio semper fuerunt duæ Provinciæ.

At verò Magnus Constantinus in litteris ad Ælafium Africæ Vicarium, per quas jussit in Donatistarum causa adunari Arelatensem Synodum, laudat Provincias, Byzacenam, Tripolitanam, Numidiarum, ac Mauritaniarum, Videntur tunc fuisse septem Provinciæ: Proconsularis, duæ Numidiæ, Tripolitana, Byzacena, ac duæ Mauritaniæ. Etiam ad sextam Carthaginensem Synodum dicuntur *convenisse Legati diversarum Provinciarum Africanarum, id est, Numidiarum duarum, Byzacenæ, Mauritaniæ Sitifensis, Mauritaniæ Cæsaræensis, & Tripolis*. Et sub Cæsarii & Attici Consulatu celebrata Synodus laudat Crescentianum Episcopum primæ Sedis Numidiarum. Et in Ceciliani Carthaginensis, & Felicis Aptungensis Episcopi purgatoriis Actis habemus: *Ad Mauritaniæ finum non nisi per Numidias pergitur*. Et in Nicæni Concilii historia Gelasius Cyzicenus affirmat Synodalia Gesta à Ceciliano Carthaginensi Episcopo fuisse promulgata Ecclesiis Africæ, *ac utriusque Numidiæ*, L. 2 C. 27.
ac Mauritaniæ. Et in Græci juris Syntagmate Matthæus Blastares distinguit veterem Numidiam ac novam. Sanctus Augustinus in litteris ad illustrem virum Pammachium laudat *Consularem Numidiam*. Quod ipsum repetit in pluribus locis. Hinc Christophorus Justellus, & quidam alii existimant Numidiam, olim unam, postmodò fuisse divisam in duas Provincias.

Quin immò videtur fuisse & octava Provincia: Nempe Mauritania Tingitana. Etenim ad Carthaginensem Synodum, quam duodecimo Honorii Consulatu celebravit cum ducentis & tribus Episcopis Primas Aurelius, convenerunt Provincia Byzacena, Mauritania Sitifensis, Tripolitana, Numidia, Mauritania Cæsaræensis, & Hispania. Hoc est, Tingitana Mauritania, vicina Hispanis. Ita habet antiquus Canonum Codex, quo ante Dionysium Exiguum fuit usa Romana Ecclesia. Et hac de re scribit in secunda de Afrorum contra Pelagianos Synodis Dissertatione Joannes Garnerius: *Accessit denique ad* priores

priores Afrorum Provincias *Hispania Transfretana, seu Mauritania Tingitana, si modò vera sit inscriptio Concilii plenarii, anno quadringentesimo decimo octavo habiti, prout legitur in manuscripto Codice Monasterii Sancti Bavonis Gandavensis*. At verò inscriptionem esse veram, docet laudatus Codex Romanæ Ecclesiæ. Joannes Garnerius pergit in tertia Dissertatione: *Aurelius Carthaginensis Episcopus erat Primas totius Africanæ Diœcesios. Debet enim fortè excipi Mauritania Tingitana, quæ ut olim Vicario Hispaniarum parebat, ita suberat Bœticæ citerioris Primati. Quamquam VVandalis primùm, tum VVisigothis hanc Hispaniarum partem invadentibus, mutatum aliquid reor, & ex eo tempore Mauritaniam Tingitanam, seu Hispaniam Transfretanam sub Africæ Primate exstitisse. In Actis enim Concilii Africani, anno quadringentesimo decimo nono habiti, Hispaniæ, Transfretanæ scilicet, Legati inter alios censentur. VVandali siquidem circiter annum quadringentesimum nonum, VVisigothi circiter quadringentesimum decimum nonum Bœticam citeriorem, victis VVandalis, tenuerunt*. Sanctus Victor Vitensis Episcopus in primo libro de VVandalica persecutione adducit alias insuper Africæ Provincias, de primo isthìc VVandalorum Rege Geizerico scribens: *Geizericus disponens singulas quasque Provincias, sibi Byzacenam, Abaritanam, atque Getuliam, & partem Numidiæ reservavit, Exercitui verò Zeugitanam, vel Proconsularem funem loco hæreditatis divisit, Valentiniano adhuc Imperatore reliquas, licet exterminatas, Provincias defendente*.

Respondeo Romanas Afrorum Provincias post Magni Constantini tempora fuisse dumtaxat sex: Olim non fuisse plures. Erant Provincia Proconsularis, Numidia, Byzacium, Tripolis, Cæsaræensis Mauritania, & Mauritania Sitifensis. Disertè hoc testatur sextus Rufus: *Per omnem Africam sex Provinciæ factæ sunt. Ipsa ubi Carthago, Proconsularis; Numidia, Consularis; Byzacium, Consularis; Tripolis & Mauritaniæ duæ, hoc est, Sitifensis & Cæsaræensis, sunt Præsidiales*. Tingitana Mauritania, licet esset intra Africam, nunquam tamen ad ejus Diœcesim, sed semper spectavit ad Hispaniam. Testatur hoc idem Scriptor: *Per omnes Hispanias sex sunt nunc Provinciæ, Tarraconensis, Carthaginensis, Lusitania, Gallæcia, Bœtica. Trans-fretum etiam in solo Africæ Provincia Hispaniarum est, quæ Tingitana Mauritania cognominatur*. Et in Carthaginensis Collationis exordio Ursus Ducenarius enumerat omnes Africanæ Diœcesis Provincias, & affirmat esse Provinciam Proconsularem, Provinciam Byzacenam, Numidiam, Sitifensem & Cæsaræensem Mauritanias, ac Provinciam Tripolitanam. Et Donatistarum apud Cavernas Susis celebrata Synodus universam Africam asserit esse Provinciam Proconsularem, Numidiam, Mauritaniam, Byzacenam, & Tripolim. Exstat Synodus apud Sanctum Augustinum in secunda concione ad trigesimum sextum Psalmum. Easdem Provincias habet Romani Imperii antiqua notitia, notitia Africanarum Ecclesiarum, vulgata per Jacobum Sirmondum, & variæ Afrorum Synodi.

Interim Numidia fuit duplex: Antiqua & nova. Et ante Romanum Imperium fuit divisa in duo Regna. At verò sub Romanis fuit unica, & Civilis & Ecclesiastica, Provincia. Uti antiqua & nova Castella apud Hispanos sunt unicum Regnum. Ex antiquæ divisionis memoria quidam Romani dixerunt Numidias, ac Episcopos Numidiarum. Et Sanctus Augustinus Numidiam dixit Consularem, non quod alia Præsidialis esset, sed ut in ejus Præfectura exprimeret qualitatem. Tingitana Mauritania tunc non transiit in Africanam Diœcesim. Interim uti Hispaniarum Episcopi quandoque vicinos Narbonensis Galliæ Episcopos, ita Africani aliquando invitarunt Tingitanos. Dum nempe quæpiam occurrit gravissima causa, qualis sub Zozimi Pontificatu fuit Pelagiana hæresis. Et adjuvisse possit Wandalorum in Hispania Tyrannis. Propter ipsam Tingitani Episcopi ad suos in Romana libertate Afros, quàm gementes sub barbarica captivitate Hispanos Collegas possint maluisse respicere. Ut ut sit, Hispaniæ Ecclesia tunc non habuit Primatem: Omnes ejus Metropolitæ erant pares. Toletanus Primatus est opus Gothicum. Victor Vitensis Episcopus non juxta Romanas Provincias, sed juxta Africanæ terræ situm isthìc loquitur: Et illa fuit divisa in longè plures Regiones. Harum plures continebantur ab unica Provincia. Et in litteris ad Hesychium Episcopum scribit Sanctus Augustinus: *Sunt apud nos in Africa barbaræ innumerabiles Gentes, in quibus nondum esse prædicatum Evangelium, ex iis qui ducuntur indè captivi, & Romanorum servitiis jam miscentur, quotidie nobis addiscere in promptu est. Pauci tamen anni sunt, ex quo quidam eorum, rarissimi atque paucissimi, qui pacati Romanis finibus adhærent, ita ut non habeant Reges suos, sed super eos Præfecti à Romano constituantur Imperio, & illi ipsi eorum Præfecti, Christiani esse cœperunt. Interiores autem, qui sub nulla sunt potestate Romana, prorsùs nec Religione Christiana in suorum aliquibus detinentur*. Epist. 80. Proinde Romani suas solas Ditiones distribuerunt in Provincias: Plures in Provinciam eandem. Et istæ Provinciæ apud Christianos ac Romanos Scriptores sunt universa Africa. Nempe Romana.

Omnes sex Provinciæ habuerunt suam Civilem Metropolim, Sedem Præfecti. Proconsularis Provinciæ Metropolis fuit alma & Magna Carthago, cujus amplissimæ laudes & apud Gentiles, & apud Christianos Scriptores sunt frequentissimæ. Aurelius Victor in libro de Cæsaribus affirmat ipsam esse *terrarum decus*. Loquitur de Carthagine quæ tunc erat: Reparata à Romanis post excidium. Hanc in prioris comparatione fuisse exiguam, testatur Paulus Orosius. Primæ ambitus continebat viginti millia passuum. Numidiæ Metropolis est Cirtha, seu Constantina. Duplicis nominis rationem tradit idem Aurelius: *Cirthæ oppido, quod obsidione Alexandri* Imperatoris *ceciderat, reposito exornatoque nomen Constantina est inditum*. A Reparatore Magno Constantino. Hinc Petilianus, apud Donatistas magnum nomen, à Sancto Augustino quandoque Cirthensis, quandoque appellatur Episcopus Constantinensis. Ex hujus rei ignorantia quidam censent fuisse duos tunc

Can. 86. tunc Petilianos. Quod ista fuerit Numidiarum Metropolis, patet ex Africano Canonum Codice: *Matricula & Archivus Numidiæ & apud primam Sedem sit, & in Metropoli, id est, Constantina.* Byzacii Metropolis est Adrumetus. Testatur hoc Procopius Cæsariensis in sexto libro de
Cap. 6. Imperatoris Justiniani ædificiis: *In Byzacio urbs est maritima Adrumetus, antiquitùs magna & frequens, & in ea Provincia nomen ac dignitatem adepta Metropoleos, quod cæteris & amplitudine, & absoluta felicitate præstaret.* Ipsam post ejectos Wandalos Justinianus instauravit, & appellavit Justinianam quartam. Acrida in Illyrico, Constantia in Cypro, & Magna Carthago erant Justiniana prima, secunda & tertia. Justinianæ fuerunt ultra viginti. Tripolitanæ Provinciæ Metropolis fuit Magna Leptis, Patria Imperatoris Severi. Ita testatur idem Procopius, additque & ipsam fuisse à Justiniano instauratam. Mauritaniarum Metropoles sunt Sitifis & Cæsaræa. Antiqua enim Romani Imperii notitia præponit Sitifim. Nempè quod sit Cæsarea antiquior. Hujus originem tradit in septimo libro Eutropius: *Cæsar Augustus tanto amore etiam apud Barbaros fuit, ut Reges, populo Romano amici, in honorem ejus conderent civitates, quas Cæsaræas nominarent,*
Jan. 23. *sicut in Mauritania à Rege Juba.* Hinc Sancti Adonis Martyrologium ipsam appellat Neo-Cæsaream. Ammianus Marcellinus scribit fuisse civi-
L. 29. c. 25. tatem opulentissimam. Tingi fuisse Tingitanæ Mauritaniæ Metropolim, testatur laudatum Martyrologion.

Omnium Provinciarum Princeps & caput fuit Carthaginensis, sive Proconsularis. Hinc ab antiquis Scriptoribus aliquando appellatur absolutè Provincia. Ita Sanctus Augustinus in libro de unitate Ecclesiæ scribit, Maximianistas reperiri apud solos *Tripolitanos, Byzacenos, ac Provincia-*
Cap. 3. *les.* Et in alio ejusdem libri capite: *Provincia, Byzacium, Tripolis, Numidia.* Et in Commen-
Cap. 19. tario Psalmi nonagesimi quinti: *Getulia, Numidia, Mauritania, Byzacium, Provincia.* Carthaginem Imperator Adrianus Adrianopolim, Commodus Commodianam, Justinianus appellavit Justinianam. Nempe erat caput totius Diœceseos. Ejus Proconsul habebat potestatem in omnes Provincias. Patet ex libro Tertulliani ad Scapulam Proconsulem, ex antiqua Romani Imperii notitia, ac ex multis Romanorum legibus. Iste Proconsul fuit tantæ dignitatis, ut dum sine addito nominabatur Proconsul, intelligeretur Africanus. Erat unicus in toto Occidenti Imperio.

Res ita mansit usque ad Imperatorem Justinianum. Hic per gloriosa Belisarii Ducis arma ejecit ex Africa Wandalos: Post nonaginta miserandæ captivitatis annos omnem illam Diœcesim reddidit Romano Imperio, omnia illi avita reparavit privilegia, & adjunxit aliquid novitatis. Ejus in codice exstat lex, qua de tanto in suum Imperium beneficio agit Divinæ Clementiæ Augu-
L. 1. tit. 27. stas gratias, & adjungit: *Per Divinam Legem sancimus, ut omnis Africa, quam nobis Deus præstitit, per ipsius Misericordiam optimum suscipiat ordinem, & propriam habeat Præfecturam. Ut sicut Oriens & Illyricum, ita & Africa Præfectoriana maxima potestate specialiter à nostra Clementia decoretur: Cujus Sedem jubemus esse Carthaginem. Et ab ea, auxiliante Deo, septem Provinciæ cum suis judicibus disponantur: Quarum Tingi, & quæ Proconsularis antea vocabatur Carthago, & Byzacium, & Tripolis Rectores habeant Consulares; reliquæ verò, id est, Numidia, & Mauritania, & Sardinia à Præsidibus cum Dei auxilio gubernentur.*

Inducit varias novitates. Primò, Africanæ Diœcesi adjicit duas Provincias: Tingitanam ac Sardiniam, quarum prior ad Hispaniam, posterior antea spectabat ad Italiam. Secundò, duas Mauritanias, Cæsaræensem ac Sitifensem, conflat in unicam Provinciam. Et sic toti Diœcesi assignat septem Provincias. Nempe Wandali etiam Sardiniam obtinuerant, atque ita Sardi assueverant Afrorum moribus: Hoc Justinianus permanere voluit. Tertiò, Proconsulatum extinxit, & evexit in Præfecturam. Quartò, Carthaginensem Provinciam è Proconsulari fecit Consularem, quam formam similiter dedit Provinciæ Byzacenæ, Tripolitanæ, ac Tingitanæ. Attamen hæ novitates non plenè obtinuerunt in Ecclesiasticis negotiis. Etenim quod Sardinia nec Africanas Synodos frequentarit, nec Carthaginensem Primatem respexerit, sed antiquo more pertexerit Patriarchalem Romanæ Cathedræ Synodum ac authoritatem venerari, demonstrant plures Magni Gregorii epistolæ, & Acta Lateranensis Synodi, quam contra Monothelitas celebravit Sanctus Papa Martinus. Illius Metropolita Deusdedit fuit illic non modica pars, & tertio loco subscripsit post Pontificem: Utpote Metropolita Italicæ Diœceseos. Carthaginensis Provincia titulum *Proconsularis Provinciæ* nunquam deposuit. Etenim istius Provinciæ contra Monothelitas Synodus in relatione ad Paulum Constantinopolitanum Patriarcham dedit sibi ipsi hunc titulum: *Episcopi Sancti Concilii Proconsularis.* Exstat in secundo laudatæ Lateranensis Synodi Secretario. Quin & Procopius Cæsaræensis in sexto libro de Imperatoris Justiniani ædificiis scribit: *Carthaginis Regio, quæ Proconsularis dicitur.* Ex quo lucet hunc titulum à Justiniano non fuisse simul cum Proconsulari dignitate suppressum.

Dixi: *Non plenè.* Quoniam utraque Mauritania videtur etiam quoad Ecclesiasticas res fuisse redacta in unicam Provinciam. Etenim Africana adversùm Monothelitas Synodus suæ ad Theodorum Pontificem Relationi dedit hanc Epigraphen: *Domino Beatissimo Theodoto Papæ Columbus, primæ Sedis Episcopus Concilii Numidiæ, & Stephanus primæ Sedis Episcopus Concilii Byzaceni, & Reparatus Episcopus primæ Sedis Concilii Mauritaniæ, & universi Episcopi de tribus Conciliis antedictæ Africanæ Provinciæ.* Non distinguit Mauritaniam, sed generatim dicit: *Concilii Mauritaniæ.* Quia nempe utraque ista provincia coaluerat. VVandalica Barbaries plurimas Africæ civitates everterat: Videntur in Mauritania tot evertisse, ut Episcopi residuas judicaverint non sufficere ad constituendas duas Provincias.

Hujus infelicis sæculi varietas Africæ induxit & aliam divisionem. Etenim in illa Romanarum Pro-

Provinciarum divisione, quæ Imperatori Leoni Sapienti passim adscribitur, enumerantur quinque Africanæ Provinciæ: Byzacium, Numidia, prima ac secunda Mauritania, & Tripolis. Verùm Tripolitana hæc provincia transfertur in Patriarcham Alexandrinum, ideoque Africana Diœcesis non retinet, nisi quatuor Provincias. Et inter ipsas Mauritania iterùm dividitur in duas. Proconsularis, omnium dignior & prima, Provincia extinguitur, adjecta Byzacio: Non hoc illi, sed illa huic adjungitur. Quod nempe omnes fermè ejus civitates, & quidem ipsam etiam Carthaginem, obscœni Saraceni destruxissent. Eadem de causa prima Mauritania habet unicam civitatem, secunda dumtaxat quatuordecim, ideòque mirum est harum Provinciarum unionem fuisse solutam: Forsitan propter civitatum distantiam. Et inter ipsas variæ habent ignota nomina. Credo esse oppida aut castra, in quæ destructarum civitatum Episcopi suas Cathedras transtulerant. Est non dumtaxat Ecclesiastica, sed etiam civilis divisio. Lucet ex hoc titulo: *Sub gloriosissimo Exarcho seu Præfecto Africæ*. Ex quo patet institutam à Magno Justiniano Præfecturam etiam tunc permansisse.

Infelix Africa, quam laudatus Justinianus à miseranda VVandalorum servitute liberaverat, sub Justiniano secundo cecidit in longè magis deplorandam servitutem Impiorum Saracenorum. Hi suo more illic destruxerunt omnia. Postmodò tamen eadem eidem Justiniano restituerunt. At verò ejus Successor Leontius denuò amisit omnia, atque ita Leo Sapiens in tota Africa nihil penitùs potestatis habuit. Quare novam hanc divisionem potiùs ab isto Justiniano factam credo, quam ab illo Leone. Existimo quod ipsam fecerit juxta statum, in quo recepit à Saracenis. Et juxta hanc divisionem Nilus Doxopatrius in libro de quinque Patriarchatibus scribit Carthaginem esse in Provincia Byzacii.

Et hìnc intelligimus fundamentum, ex quo Gummitanus Episcopus apud Sanctum Leonem nonum Pontificem prætendit esse Primas totius Diœcesios, & Carthaginensem Episcopum à sua dignitate excludere. Quia nempe Proconsularis Provincia erat adjecta Byzacio, ideoque videbatur debere sequi non ampliùs suam propriam, sed formam Byzacenæ Provinciæ. Videbatur ejus Metropolita ac Primatialis potestas non ampliùs Carthagini, præsertim jam destructæ, esse annexa, sed sequi seniorem Episcopum. At verò tunc Gummitanus erat senior. Hìnc discimus & aliud: Nempe adductam Provinciarum notitiam esse mutilam, aut certè Gummitanam civitatem fuisse etiam tunc destructam, & pro ipsa exprimi aliquod ejus castrum aut oppidum. Etenim constat ipsam fuisse in Byzacio, & notitia nullam ejus facit memoriam. Quidquid sit, Gummitanus Episcopus suæ, licet forsitan destructæ, civitatis retinuit titulum.

CAPUT II.

Exponitur Hierarchia Africanæ Ecclesiæ.

Sex istæ Provinciæ apud Afros fuerunt non solummodò civiles, sed etiam Ecclesiasticæ. Est res exploratissima. Et fuerunt quoad Episcopales Cathedras numerosissimæ. Etenim per Jacobum Sirmondum vulgata notitia Provinciæ Proconsulari quinquaginta quatuor, Numidiæ centum viginti quinque, Byzacio centum & tredecim, Mauritaniæ Cæsaræensi centum viginti sex, Mauritaniæ Sitifensi quadraginta quatuor, Provinciæ Tripolitanæ assignat quinque Cathedrales Ecclesias. Et numerus videtur esse mutilus. Etenim in Cæsaræensi Provincia omittitur ipsa Ecclesia Cæsaræensis. Et Carthaginensi Synodo, quam ex sola sua Provincia contra Pelagianos celebravit Primas Aurelius, adfuerunt Episcopi sexaginta octo. Quin istius notitiæ, seu catalogi author, Sanctus Victor Vitensis Episcopus, in primo Wandalicæ persecutionis libro scribit in Proconsulari tunc Provincia fuisse Episcopos centum sexaginta quatuor. Et videtur non de Sedibus loqui, sed de superstitibus tunc Episcopis, ideoque plures fuisse Sedes. Ejus de Mauritania Cæsaræensi isthìc dictum concordat catalogo: *Crescens, Metropolitanus Aquitaniæ civitatis, centum viginti Episcopis præest*. Legendum est: *Mauritaniæ civitatis*. Loquitur de Geizerici Regno, at verò catalogus agit de Regno Hunnerici. Crescens videtur tunc fuisse mortuus. Et tamen præter sex mortuos catalogus numerat centum viginti vivos Episcopos, ideòque est differentia quoad unum. Idem Victoris liber numerat duos Tripolitanos Episcopos Vicesebrarenum, & Cresconium Ensem. Legendum est: *Cresconium Oensem*. Hic habetur in catalogo, deest verò Vicessebrarenus, ideoque Tripolis habuit plures quam quinque Episcopos. Et ad tertiam Carthaginensem Synodum dixit Primas Aurelius: *In Tripoli, ut asseritur, Episcopi sunt quinque tantummodò*. Voces, *Ut asseritur*, edicunt ipsum de vivis agere Episcopis, non de Episcopalibus Cathedris. Etenim Diœcesios Primas nequit subjectarum sibi Sedium numerum ignorasse. Et in Carthaginensi Collatione Ruffinianus Scriba dixit de præsentibus Catholicis Episcopis: *Catholicæ partis Episcopi, secundum subscriptionem huic Brevi insertam, efficiuntur ducenti sexaginta sex. Exceptis his quos dicunt necdum subscripsisse*. Et hi erant viginti. Et post horum coram Comite Marcellino exhibitionem dixit Sanctus Alipius Tagastensis Episcopus: *Scriptum sit ducentos viginti Episcopos esse absentes, quos aut infirmitas, aut ætas, aut certè necessitas detinuit*. Et Fortunatianus Siccensis Episcopus addidit: *Sexaginta quatuor Cathedras habemus vacuas*. Proinde Cathedræ, quas tunc detinebat Catholica Ecclesia, erant quingentæ septuaginta. Et

Can. 39.

Lib. 1. Cap. 214.

non paucæ detinebantur à solis Donatistis. Porrò catalogus habet solummodò quadringentas sexaginta novem Cathedras: Est ergo incompletus. Aliud tamen in Collationis Breviculo scribit Sanctus Augustinus : *Episcoporum Catholicorum omnium præsentium nomina esse constitit ducenta octoginta sex. Viginti enim non subscripserant, qui tamen suam exhibentes præsentiam, & in medium procedentes, nisi quos infirmitas corporis illic apud Africam tenuit, præsentibus Gestis se mandare & consentire professi sunt.* Et infra: *Dictum est à Catholicis, alios Episcopos centum viginti non venisse Carthaginem.* Et iterum: *Responsum est à Catholicis sexaginta esse, quibus successores Episcopi nondum fuerant ordinati.* Quisnam textus sit viciatus, permitto aliis disquirendum. L.1.C.16.

Quævis Provincia, licet Metropoliticam potestatem habuerit, non tamen habuit Ecclesiasticam Metropolim, in cujus Episcopis ista potestas per successionem resideret. Ista potestas successit in diversarum Sedium Episcopos. Etenim sub Donatisticæ Factionis exordio Numidiæ Primatum Secundus Tigisitanus, ad Episcopalem Sancti Augustini electionem Megalius Calamensis, Milevitanæ contra Pelagianos Synodi tempore Sylvanus Summensis, exinde Valentinus Vajanensis, postmodo Sanctus Alipius Tagastensis, alii gesserunt aliis temporibus. Quod ipsum demonstrari possit in aliis Provinciis. Est res manifesta. Quod Sanctus Alipius istum Primatum gesserit, lucet ex epistola Dioscori ad Sanctum Augustinum: *Senex Alipius rogavit me.* Et ex Sancti Augustini Epistola ad ipsum Alipium: *Augustinus Alipio Seni.* Etenim, Senex, erat unus è titulis, quibus Afri Metropoliticæ potestatis Gestorem Episcopum insigniebant. Ita Carthaginensi, sub Attici & Cæsarii Consulatu celebratæ, Synodo adfuerunt Aurelius, Muzonius, ac alii Episcopi, & subscribitur: *Manu Senis Muzonii.* Hic est ille Muzonius, de quo in Dialogo contra Luciferianos Sanctus Hieronymus: *Muzonius Byzacenæ Provinciæ Episcopus, cui propter ætatem Primæ ab omnibus deferebantur, ita locutus est.* Utique in Ariminensi Concilio. Tempore istius Carthaginensis Synodi erat Primas Byzacii. Et precibus, quas in Carthaginensi Collatione Comiti Marcellino obtulerunt Catholici Episcopi, post Aurelium Carthaginensem subscribit *Sylvanus Senex, Ecclesiæ Summensis.* Hoc est, Summensis Episcopus, & Primas Numidiæ. Et Sanctus Augustinus scribit ad Sanctum Cælestinum Pontificem: *Sanctus Senex, qui tunc Primatum Numidiæ gerebat.* Et ad Profuturum Constantinensem Episcopum: *Quod Senex Megalius defunctus sit, jam vos audisse quis dubitet? Erant autem à depositione corporis ejus, cum hæc scriberem, dies fermè viginti quatuor. Utrum jam videris Successorem Primatus ejus, si fieri potest, scire volumus.* Omnes editi libri sunt mutili. Hoc modo supplendi ex Bibliotheca Serenissimi Domini, Magni Ducis. Editi libri addunt: *Disponebas enim.* Et legunt non, *Videris*, sed *inveneris.* Quæ lectio videtur melior. Et istud additamentum videtur non omittendum. Erat dubium, quis in Numidia Episcopus Megalio per consecrationis ætatem proximè succederet, adeoque cui post ejus mortem deberetur Primatus Provinciæ. Hac de re Augustinus & Profuturus ante Megalii mortem contulerant, & Profuturus promiserat sedulò inquirere: Hinc post istius mortem Augustinus rogat, an invenerit. Proindè apud Afros Metropolitica authoritas non erat adstricta certæ Sedi, sed semper transibat ad Seniorem consecratione Episcopum totius Provinciæ. Hinc non raró erant lites de successione: Dum nempè duo de consecrationis senio contenderent. Ita evenit inter Victorinum & Xantippum, Numidiæ Episcopos, de quibus videnda est Sancti Augustini epistola ad Victorinum. Et ad istud malum exscindendum emanavit hic Canon: *Quicumque deinceps ab Episcopis ordinantur, litteras accipiant ab Ordinatoribus suis manu eorum subscriptas, continentes Consulem & diem, ut nulla altercatio de posterioribus vel anterioribus oriatur.*
Epist.55.
Epist.67.
Cap. 7.
Epist.261.
Epist.149.
Epist.217.

Erat singularis & ab aliis gentibus diversa Hierarchia. Attamen non vacua fundamenti. Etenim Episcoporum translatio erat tunc summoperè vetita: Afri eam æquiparabant Rebaptismo. Hinc Metropoliticæ civitatis Episcopus erat non raró Juvenis, ac inter Senes Com-provinciales quasi discipulus inter Magistros. Nihilominùs ipsis præsidebat. Hoc Afri judicarunt incongruum, ideoque istam potestatem semper alligarunt seniori Episcopo. Et ipsum Provincia appellabat suum Senem. Titulus iste fuit tanti, ut illo etiam Carthaginensis, licet non ætatis, sed civitatis causa succederet in dignitatem, Primas fuerit usus & gavisus. Etenim in litteris ad Quintianum Presbyterum Sanctus Augustinus Aurelium Primatem scribit *Senem Aurelium.* Quod eadem Hierarchia usque ad Magni Constantini tempora viguerit apud Hispanos, affirmant Joannes Mariana, & in scholiis ad Canones Illiberritanos Ferdinandus Mendoza. Et res in istis Canonibus omninò habet fundamentum.

Isti Afrorum Primates habuerunt & alios titulos. Donatistæ ipsos appellarunt *Principes.* Ita in Carthaginensi Collatione Victor Tabborensis Donatistarum Episcopus dicit: *Beatissimus Pater & Princeps noster Primianus.* Loquitur de Primiano Carthaginensi. Et in Sanctum Augustinum scripsit Cresconius Donatista: *Epistolam Principis vestri, qua nescio quid de te scripsit, cum te ordinari nollet, tenent non pauci nostrorum.* Per Principem illum intelligit Megalium, Calamensem Episcopum, Numidiæ Primatem, cujus in Augustinum calumnia est eruditis notissima. Et in Carthaginensis Collationis Breviculo Donatistæ Cæcilianum Carthaginensem Episcopum arguunt, quod noluerit *Princeps à Principe ordinari.* Nempe Proconsularis Provinciæ Primas à Primate Numidiæ. Et in quarto contra Cresconium libro Sanctus Augustinus per ironiam scribit: *Primianus super Collegas Principatum gerit.* Titulus videtur inductus à superbissimo fastu Donati magni. Ipsum enim, quod nollet appellari *Episcopus*, sed *Donatus Carthaginis*, Sanctus Optatus appellavit *Principem Carthaginis.* Quidquid sit, titulus iste Catholicis Episcopis per omnia displicuit. Hinc contra ipsum sanxit tertia Carthaginen-
L.1.C.101.
L.3.C.80.
L.3.L.16.
Cap. 50.

Can. 26. nensis Synodus: *Primę Sedis Episcopus non appel-
letur Princeps Sacerdotum, aut summus Sacerdos,
aut aliquid hujusmodi, sed tantùm primę Sedis Epi-
scopus*. Hic ergo est secundus istorum Primatum
legitimus titulus. Ita in litteris ad Generosum
Sanctus Augustinus scribit Secundum Tigisita-
Epist. 165. num Episcopum fuisse in Numidia *Episcopum
primę Sedis*. Et sub Cæsarii ac Attici Consulatu
celebrata Cathaginensis Synodus laudat *Crescen-
tianum Episcopum primę Sedis Numidiarum*. Etiam
Muzonium dicit in Byzacio primæ Sedis Episco-
pum. Et Numidiæ Matricula jubetur esse & apud
primam Sedem, & apud Metropolim Constanti-
nam. Aliud ergò erat prima Episcopalis Sedes
Provinciæ, aliud civilis Metropolis. Carthagi-
nensis, per Sanctum Augustinum in tertio con-
tra Cresconium libro memorata, præfati Secundi
Synodus ipsum inscribit *Episcopum primæ Cathe-*
Cap. 27. *dræ*. Ex quo vides titulum esse antiquissimum.
Eundem Januario, vel potiùs Januariano, Do-
natistarum in Casis-nigris Episcopo, deferunt
Catholici Hipponensis Ecclesiæ Clerici: *Janua-
riano primæ Sedis Episcopo partis Donatianæ*. Eun-
dem titulum laudant Canones Illiberritani. Et
hoc est unum argumentorum, ex quibus Africa-
na Hierarchia videtur olim viguisse in Hispa-
niis.

Tertius titulus est Primas. Ita in quarto con-
tro Cresconium libro Sanctus Augustinus scribit
Cap. 64. de præfata Megalii Calamensis epistola: *Episto-
Epist. 161. lam Primatis nostri*. Et in litteris ad Sanctum Cæ-
lestinum Pontificem: *Gerebat Numidiæ Prima-
tum*. Et Hipponenses Clerici in præfata ad Ja-
nuarium epistola: *Secundus Tigisitanus, Primas
vester*. Et rursùm Augustinus in litteris ad Victo-
Epist. 217. rinum Episcopum: *Mauritanias Provincias scimus
Can. 13. suos habere Primates*. Et Milevitana Synodus:
Salvo jure Primatus Numidiæ & Mauritaniæ. Et
Sanctus Possidius in Sancti Augustini vita laudat
Carthaginensem Episcoporum Primatem, & adjun-
Cap. 8. git: *Tunc Primate Numidiæ Megalio, Calamensi
Episcopo*. Notanda est, ac inferiùs exponenda di-
stinctio: Megalium solius Numidiæ, Carthagi-
nensem appellat Primatem Episcoporum. Tituli
radicem exponit in litteris ad Galliarum Episco-
Epist. 4. pos Sanctus Papa Hilarus: *Constantius Uceticæ Ec-
Cap. 1. clesiæ Antistes, ęvo honoris Primas esse dicitur*. Hoc
est, senior inter omnes suffraganeos, ideoque
ipsorum post Metropolitam dignior & primus.
Apud Afros Provinciæ senior non solo Episcopa-
lis honoris ævo, sed insuper Metropolitica autho-
ritate præfulgebat, ideoque meritò dicebatur Pri-
mas. Magnus Gregorius in litteris ad Columbum
Numidiæ Episcopum dat & aliam rationem:
Libr. 2. Adeodatum Primatem inscribit *Primatem Synodi*.
Ep. 86.87. Quod nempe isthic obtineret authoritatem Præsi-
dis. Est antiquus titulus. Nam illum Diotrephi
Episcopo adscribit etiam Sanctus Joannes Aposto-
lus. Media Ecclesiæ sæcula Primates appellarunt
Episcopos præfectos pluribus Metropolitis ac Pro-
vinciis. Hincmarus Rhemensis titulum extendit
ad istos etiam unicæ Provinciæ Metropolitas, qui
nullum agnoscebant istiusmodi Primatem. Est
vox multifariæ significationis.

Quartus Africanorum Primatum titulus est
Metropolitanus. Quod Carthaginensi Episcopo
competierit, & attributus fuerit, est omnibus
notissimum. Erat enim Metropolitanæ Sedis Epi-
scopus, habebatque perpetuam Metropoliticam
authoritatem. Ita in prima Ephesini Concilii
Actione Petrus Presbyter, ac Notariorum Pri-
micerius, Capreolum Carthaginensem Antisti-
tem appellat *Reverendissimum Metropolitanum ac
Episcopum Carthaginis*. Quæstio est, An attri-
butus fuerit etiam aliarum Provinciarum Prima-
tibus? Respondeo fuisse attributum. Etenim in
libro de Gestis cum Emerito Cæsaræensi Donati-
starum Episcopo Sanctus Augustinus Deuterium,
Catholicum ejusdem civitatis Antistitem, appel-
lat *Episcopum Metropolitanum Cæsareensem*. Cre-
scentem ejusdem civitatis Episcopum eodem titu-
lo donat in primo libro de VVandalica persecu-
tione Sanctus Victor Episcopus Vitensis. Et quar-
ta Carthaginensis Synodus, de consecrando novo
Episcopo sanciens, dicit: *Cum consensu Clerico-
rum & Laicorum, & Conventu totius Provinciæ Epi-
scoporum, maximeque Metropolitani, vel authori-
tate vel presentia, ordinetur Episcopus*. Loquitur
generatim de cunctis Provinciis. Omnium ergò
Primates fuerunt dicti Metropolitani: Non à ci-
vitate, sed ab authoritate. Cæsaræensis tamen,
quoniam Deuterius & Crescens videntur ætate
Ordinis non fuisse seniores, possit sic fuisse dictus
à sola civitate.

In secundo VVandalicæ persecutionis libro
scribit laudatus Victor: *Geizericus Rex, adstante
vulgo, in media civitate, pro gradibus plateæ no-
væ, Episcopum suæ Religionis, nomine Jocundum,
quem Patriarcham vocitabant, precepit incendio con-
cremari*. Et ipsi successit Cyrillas. Hic cum no-
stris Episcopis voluit disputare, & Victor prose-
quitur: *Collocat sibi Cyrillas cum suis satellitibus in
loco excelso superbissimum Thronum, adstantibus no-
stris. Dixeruntque Episcopi nostri: Illa est semper
grata collatio, ubi superba non dominatur elatio, sed
ex consensu communi venitur, ut Cognitoribus decer-
nentibus, partibus agentibus, quod verum est agno-
scatur. Nunc quis erit cognitor, quis examinator,
vel libra justitię, ut benè probata confirmet, aut
pravè assumpta refellat? Et cum talia & alia dice-
rentur, Notarius Regis respondit: Patriarcha Cy-
rillas*. Et Catholici intercesserunt: *Legatur no-
bis, quo concedente istud sibi nomen Cyrillas assum-
psit*. Ex quibus discimus plura. Primò, quod
Africam ingressi VVandalorum Episcopi assump-
serint ac in se transtulerint Hierarchiam Africa-
næ Ecclesiæ. Quod sibi Carthagine Primatem
statuerint. Quod horum Primatum primi fuerint
Jocundus & Cyrillas. Secundò discimus, quod
istum Primatum exaltarint in Patriarchatum, &
Primatem inscripserint Patriarcham. Tertiò,
quod isti Primati excelsum & superbum, nempe
ut Patriarchæ, Thronum concesserint. Quartò,
quod Catholici Episcopi hæc omnia improbave-
rint. Et meritò. Etenim Carthaginensis Episco-
pus, licèt sex amplissimarum Provinciarum, ac
plurimorum Episcoporum Primas esset, nequa-
quam tamen erat Autocephalus, sed Patriarchico
Romanæ Ecclesiæ juri subjectus per omnia, ideo-
que remotissimus à Patriarchali dignitate. Et
hinc

hinc in plenaria suæ Diœcesios Synodo non habuit singularem Thronum, sed sedit Collega inter Collegas. Omnis hic Cyrillæ fastus erat novitas.

Videtur tamen non fuisse novitas. Etenim in Chronico Victor Tonnonensis Episcopus Reparatum Carthaginensem aliquoties appellat Archi-Episcopum. Etiam Sanctus Leo nonus Pontifex istius civitatis Episcopum appellat à primum, Romano Archi-Episcopum, ac maximum totius Africæ Metropolitanum. At verò Archi-Episcopi titulus tunc dabatur solis Patriarchis, aut Autocephalis Primatibus. Respondeo Victorem Tonnonensem aliter loqui de Capreolo, Eugenio, ac Bonifacio, Reparati Antecessoribus: Eos simpliciter appellat Episcopos. Et de Reparati exordio scribit: *Reparatus Carthaginensis Ecclesiæ Episcopatum post Bonifacium suscepit*. Et postmodò constanter inscribit Archi-Episcopum. Quem titulum istius Sedis Antistiti nec Sanctus Augustinus tribuit, nec Sanctus Optatus, nec Sanctus Cyprianus, nec ulla Africana Synodus, Victor Tonnonensis videtur posteriorem partem suorum Annalium scripsisse de anno in annum. Reparati Acta scripsisse apud Græcos, Constantinopoli, aut in exilio. Isthìc didicit Græcorum titulos, & ex ipsis cœpit Reparatum scribere Archi-Episcopum. Et falsum est, quod Archi-Episcopi titulus isto tempore daretur solis Patriarchis, aut Primatibus Autocephalis. Etenim Romana Ecclesia in suo antiquo Canonum Codice duodecimum Chalcedonensem Canonem legit hoc modo: *Quæcumque civitates per sacras litteras nomine Metropolitano funguntur, ipsæ solum honorem consequantur, & is, qui huic Ecclesiæ præest Episcopus, vocetur Archi-Episcopus, salvo utique proprio jure, quod reverà Metropolitanæ civitati convenit*. Adeò antiqua est ista significatio. Codex docet ipsam non esse Commentum recentium Græculorum. Hæc sunt alterius loci. Posterioribus sæculis cuncti Africanarum Provinciarum Primates fuerunt appellati Archi-Episcopi. Etenim Sanctus Gregorius septimus laudat Secundum Episcopum Hipponensem, & inscribit Archi-Episcopum Mauritaniæ Sitifensis.

Quæstio prima est, An ista Metropoliticæ potestatis successio, aut potius de civitate in civitatem migratio viguerit in omnibus sex Provinciis? Respondeo non viguisse in Proconsulari Provincia. Est res omnibus explorata. Quare quæstio præsertim est de Mauritania Cæsaræensi. Etenim per Jacobum Sirmondum vulgata Africanarum Ecclesiarum notitia in Sitifensi Mauritania primo Ruffinum Tamallumensem, secundo loco ponit Donatum Episcopum Sitifensem, atque ita affirmat non hunc, sed illum fuisse Primatem. At verò & Sanctus Augustinus, & Sanctus Victor Vitensis Cæsaræensem Episcopum affirmant fuisse Metropolitanum. Respondeo tamen eandem formam viguisse in Cæsaræensi Provincia. Lucet ex Sancti Augustini epistola ad Sanctum Cælestinum Pontificem: *Existat exemplo, ipsa Sede Apostolica judicante, vel aliarum Judicata firmante, quosdam pro culpis quibusdam nec Episcopali spoliatos honore, nec omnimodis relictos impunitos. Quæ* Epist. 261.
ut à nostris temporibus remotissima non requiram, recentia memorabo. Clamet Priscus Provinciæ Cæsaræensis Episcopus: Aut ad Primatum locus, sicut cæteris, & mihi patere debuit, aut Episcopatus mihi remanere non debuit. Clamet alius ejusdem Provinciæ Episcopus Victor, cui relicto in eadem pœna, in qua & Priscus fuit, nunquam nisi in Diœcesi ejus ab alio communicatur Episcopo. Hæc Prisci & Victoris pœna palam demonstrat Metropoliticam authoritatem etiam in Cæsaræensi Provincia non Cathedræ fuisse adnexam, sed seniori ætati Episcopalis honoris. Hinc in Carthaginensi Collatione Deuterius Catholicus, & Emeritus Donatista Cæsaræensium Episcopus non habuere locum, nisi suæ ætatis. Et laudatus Africanarum Provinciarum ac Episcoporum catalogus Apocorium Cæsaræensem ponit eodem ordine.

Eadem de pœna scribit in Chronico ad duodecimum annum à Basilii Consulatu Victor Tonnonensis Episcopus: *Primasius Aquimetensis Episcopus*, quod tria Chalcedonensis Synodi Capitula damnare nollet, *Monasterio relegatus est. Sed Boetio, Primate Byzaceni Concilii morte prævento, ut ei succederet, memoratæ damnationi protinus assensit, reversusque ad suos, quæ priùs defendebat, validissimis persecutionibus impugnavit, fidelibus calumnias generando, eorumque substantias auferendo. Sed in quibus peccavit, latere non potuit. Siquidem postquam à Catholicis sui Concilii Antistitibus pro suis prævaricationibus condemnatur, infelici morte extinguitur*. Quædam olim delicta Episcopum aut Clericum degradabant, quædam proscribebant à solo adscensu ad altiorem gradum: Et Imperatoris Justiniani tempore tale crimen erat non damnare tria ista Capitula. Hinc Primasius, apud Byzacenos Senior post Boetium Primatem Episcopus, ne istam pœnam incidens excluderetur à successione in Primatum, recessit à priori sententia, & Capitula damnavit. At istum recessum Collegæ censuerunt esse apostasiam: Hinc Primasium à Primatu ejecerunt.

Quæstio secunda est, An omnes sex Provinciæ habuerint suum proprium Primatem? Rationem dubitandi facit secundus Canon tertiæ Carthaginensis Synodi: *Propter causas Ecclesiasticas, quæ ad perniciem plebium sæpè veterascunt, singulis quibusque annis Concilium convocetur, ad quod omnes Provinciæ, quæ primas Sedes habent, de Conciliis suis ternos Legatos mittant*. Affirmat quasdam habere, quasdam Provincias non habere proprium Primatem, propriamque Synodum. Et in antiquo Romanæ Ecclesiæ Codice habemus hunc Canonem: *Primatem proprium Mauritania Sitifensis, cum id postularet, habere permissa est in longinquioribus Mauris*. Est compendium. Plenus Canon habetur in Codice Africanæ Ecclesiæ: *Placuit ut Mauritania Sitifensis, ut postulavit Primatem Provinciæ Numidiæ, ex cujus cœtu separatur, suum habeat Primatem, quem consentientibus omnibus Primatibus Africanarum Provinciarum, vel omnibus Episcopis; propter longinquitatem habere permissa est*. Alia lectio habet: *De Primatu Provinciæ Sitifensis. Primatem verò proprium cum Mauritaniæ Sitifensis Episcopi postularent, omne Concilium Episcoporum Numidiæ, consentientibus* Cap. 17.

omnibus Primatibus, vel universis Episcopis Provinciarum Africanarum, propter longi itineris novitatem habere permissa est. Cum consilio Carthaginensis Ecclesiæ factum est. Hinc discimus plura. Primò, quod duæ Mauritaniæ semper fuerint duæ Provinciæ. Et Civiles & Ecclesiasticæ. Secundò, quod Sitifensis Provincia olim nec Primatem habuerit, nec Synodum. Tertiò, quod non ad Cæsaræensis Provinciæ, sed ad Numidiæ Primatem ac Synodum spectaverit. Erat Heteroclyta Hierarchia: Radicem ignoro. Ipsam ob longinquitatem itinerum ac alias rationes pertæsi Sitifenses postularunt singularem Primatem, propriamque Synodum, & obtinuerunt. Hinc ad Victorinum Episcopum Numidam, qui contra Xantippum contendebat esse senior & Primas,
Epist. 217. scripsit Sanctus Augustinus: *Legi in eadem Tractoria, etiam ad Mauritanias esse scriptum, quas Provincias scimus habere suos Primates. Quod si & ex eis ad Numidiam convocandum esset Concilium, oportuit utique ut aliquorum Maurorum Episcoporum, qui illic priores sunt, nomina in Tractoria ponerentur. Quod in ista Tractoria non reperiens, multùm miratus sum.* Victorinus post Valentini Vajanensis mortem prætendit se Seniorem Numidiæ, ideòque & Primatem. Et statim se Primatem ostentaturus indixit Synodum, & per Tractorias litteras convocavit non solummodò Numidiæ, sed insuper Mauritaniæ, utique Sitifensis, Episcopos. Nempe dictam separationem improbabat, volebatque circumducere. Fecit istud ipsum, quod elapso sæculo fecit Dominus Carolus à Lotharingia, Archi-Episcopus Rhemensis, qui non solum Iprensem ac alios novos Flandriæ ac Artesiæ Episcopos, sed etiam ipsum Archi-Episcopum Cameracensem evocavit ad suam Synodum: Censuit ipsos à sua Metropoli illegitimè ac invalidè dismembratos. Sanctus Augustinus istud arguit: *Quas Provincias scimus suos habere Primates.* Affirmat divisionem esse legitimam, ideoque non tentandam. Videtur fuisse facta anno decimo septimo quinti sæculi.

De hac Hierarchia scribit ad Gennadium Patricium, Africæ Exarchum, Magnus Gregorius: *Concilium Catholicorum Episcoporum admoneri præcipite, ut Primatem non ex ordine loci, postpositis vitæ meritis, faciat, quoniam apud Deum non gradus elevatior, sed vitæ melioris actio compro-*
L. 1. Ep. 72. *batur.* Textus habet: *Gradus elegantior.* Videtur hoc modo corrigendus. Gregorius voluit Primates deinceps non per ætatem succedere, sed ex cunctis Provinciæ Episcopis juxta virtutum merita eligi digniorem. Et denuò scripsit ad omnes Numidiæ Episcopos: *Petistis per Hilarium Chartularium nostrum à beatæ memoriæ Prædecessore nostro, ut omnes vobis retrò temporum consuetudines servarentur, quas à Beati Petri, Apostolorum Principis, ordinationum initiis vetustas longa servavit. Et nos quidem, juxta seriem Relationis vestræ consuetudinem, quæ tamen contra fidem Catholicam nihil usurpare dignoscitur, immotam permanere concedimus, sive de Primatibus constituendis, cæterisque Capitulis, exceptis his, qui ex Donatistis ad Episcopatum perveniunt, quos provehi ad Primatus dignitatem, etiam cum ordo Clericorum eos ad locum eundem defert, modis omnibus prohibemus. Sufficiat autem illis, commissæ sibi plebis tantummodò curam gerere, non autem illos etiam Antistites, quos Catholica fides in Ecclesiæ sinu & edocuit & genuit, ad obtinendum culmen Primatus anteire.* Eadem de re Gregorius rescripsit ad Dominicum Primatem Carthaginensem. Audita Gregorii in Apostolicam Sedem evectione, Dominicus gratulatorias scripsit litteras, ac ipsas transmisit per solemnissimam Legationem: Per Donatum & Quod-vult-Deus Episcopos, Victorem Diaconum, & Angelum Notarium. Nescio qua ex causa fuerunt in via passi moras, & seriùs venerunt Romam, ideoque Gregorius non respondit, nisi decimo Kalendas Augusti, indictione decima. Erat sexti sæculi annus nonagesimus secundus; At verò Gregorius Pontificatum inierat jam ante biennium. Rescripsit inter cætera: *De Ecclesiasticis privilegiis quod vestra Fraternitas scribit, hoc postposita dubitatione teneat, quia sicut nostra defendimus, ita singulis quibusque Ecclesiis sua jura servamus. Nec cuilibet, favente gratia, ultra quam meretur, impartior, nec ulli hoc quod sui juris est, ambitu stimulante derogo, sed Fratres meos per omnia honorare cupio, sicque studeo honore singulos subvehi, dummodò non sit quod alteri jure ab altero possit opponi.*

Africanæ Ecclesiæ disciplina per longam sub VVandalis captivitatem fuit læsa in pluribus, & alterara. Et per lites de tribus Chalcedonensis Concilii Capitibus accesserunt alia vulnera. Et quis tunc Romanus Pontifex videtur avitam Provincialium Primatuum successionem, quia communi omnium gentium Hierarchiæ adversam, improbasse, & voluisse mutatam. Hinc Africani omnes, Numidiæ præsertim, Episcopi avitum morem probari & firmari postularunt à Pelagio secundo. Et ut Pontificem permoverent, asseruerunt esse antiquissimum, à tempore Sancti Apostoli Petri. Avitam suam Hierarchiam studuerunt per novam Apostolicæ Sedis confirmationem reddere immutabilem. Preces videntur Pelagium invenisse defunctum, ac fuisse traditæ Successori Gregorio. Et hic improbavit morem, ipsumque non quidem immutavit, sed jussit immutari per Synodum, & hujus executionem delegavit Exarcho Gennadio. Voluit Primates deinceps eligi per Synodos: Eligi digniorem totius Provinciæ. Erat sanctissima sanctio. Nihilominùs suarum consuetudinum tenaces Afri intercesserunt, & novas miserunt preces. Per Numidiæ Episcopos. Et optimus Gregorius indulsit aliquid moderaminis. Consuetudinem, quoniam Catholicæ fidei non adversabatur, permisit procedere, ea tamen lege ut apud Donatistas consecrati, & postmodo ad Matrem Catholicam accedentes Episcopi nunquam possent ad Primatum adspirare. Postea advenerunt etiam litteræ & Legatio Primatis Dominici: Et Gregorius denuò firmavit suum Decretum. Proinde ista Primatuum Successio semper permansit, & dum Africam contigerit reduci ad Christum Dominum debebit permanere. Et ista Gregorii contra Donatistas appendix non fuit nova. Lucet ex illis, quæ nobis Victor Tonnonensis dixit circa

Pri-

Primasium Episcopum Aquimetensem: Et quæ Sanctus Augustinus scripsit ad Sanctum Cælestinum.

Verba, *Etiam cum ordo Clericorum*, videntur mendosa. Videtur legendum: *Ordo annorum*. Est enim quæstio de gradu ætatis. Quid ibi operetur Ordo Clericorum? Notandum etiam est Gregorii Rescriptum ad Hilarium Monachum, ejus in Africa Legatum: *Felicissimus atquè Vincentius, Diacones Ecclesiæ Lamingensis, oblata petitione suggesserunt ab Argentio, ejusdem civitatis Episcopo, gravem se injustitiam pertulisse, & accepto præmio Donatistas, in Ecclesiis fuisse præpositos*. Quidam Lamingensium Donatistarum Clerici, ordinatione seniores Felicissimo ac Vincentio, redierunt ad Ecclesiam, ipsosque Argentius Episcopus admisit etiam ad locum juxta suæ consecrationis ætatem, ac duobus memoratis Clericis præposuit. Hoc similiter improbavit Gregorius: Uti istiusmodi Episcopos noluit esse Primates, ita similes Clericos voluit in Ecclesiæ tabula esse postremos. Gregorii verba, *Quas à Beati Petri Apostolorum Principis, &c.* videntur affirmare Africanam Ecclesiam esse fundationem Sancti Petri. Verùm sunt Africanæ Relationis verba, quæ Gregorius noluit discutere. Clariùs se exponit in aliis ad Dominicum Primatem litteris: *Scientes unde in Africanis partibus sumpserit ordinatio Sacerdotalis exordium, laudabiliter agitis, quod Sedem Apostolicam diligendo, ad officii vestri originem prudenti recordatione recurritis*. Affirmat primos Episcopos per Apostolicam Sedem fuisse consecratos, & transmissos in Africam. L.7.Ep.32.

CAPUT III.

Exponitur Primatus Carthaginensis Ecclesiæ.

IN Commonitorio super Hæresiarchæ Cælestii nomine Marius Mercator rectè affirmat *Carthaginem esse totius Africæ Metropolim*. Hinc uti Romanus Proconsul Civilem, ita istius civitatis Episcopus habuit Ecclesiasticam potestatem in omnes Diœcesios Provincias. Idque à prima fundatione istius Ecclesiæ. Etenim Sanctus Cyprianus suam erraticam Synodum collegit ex Provincia Africa, id est, Proconsulari, ex Numidia, ac utraque Mauritania. Quod etiam adfuerint Tripolitani Antistites, est supra demonstratum. Notanda est Sancti Cypriani ad istam Synodum præfatio: *Neque quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut Tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem Collegas suos adigit*. Quod Romanus Antistes passim inscriberetur Pontifex Maximus, ac Episcoporum Episcopus, testatur Tertullianus in libro de pudicitia. Sanctus Papa Stephanus videtur ita inscripsisse semet-ipsum, atque ista authoritate omnes sub cœlo Ecclesias compulisse ad obediendum suis Decretis contra Rebaptismum. Hoc Cyprianus rodit: Insinuat etiam se esse Episcoporum Episcopum, & tamen à se non præsumi istum titulum, nec talem Tyrannidem. Et in litteris ad Sanctum Cornelium Pontificem scribit: *Latiùs fusa est nostra Provincia. Habet etiam Numidiam & duas Mauritanias sibi cohærentes*. Provinciam accipit pro Diœcesi. Ibidem affirmat sibi in Adrumetinæ, quæ postmodò Byzacii est facta Metropolis, civitatis Ecclesiam esse plenam Primatialem potestatem. Quæ omnia Sanctus Cyprianus fecit & scripsit juxta consuetudinem servatam ab Agrippino, aliisque suis Antecessoribus. Magnum istum titulum probat in Sancti Augustini vita Sanctus Possidius: Carthaginensem Antistitem appellat *Primatem Episcoporum Carthaginensem*. Nempe omnium Episcoporum per omnem Africam. Hinc Victor Tonnonensis Firmum Numidiæ Primatem appellat non simpliciter *Primatem Episcoporum*, sed *Primatem Episcoporum Numidarum*. Eodem modo Sanctus Augustinus in Carthaginensis Collationis Breviculo Megalium Calamensem appellat *Primatem Episcoporum in Numidia*. At verò in litteris ad quosdam Donatistarum Episcopos scribit Carthaginem esse amplam ac illustrem civitatem, illi esse non mediocris authoritatis Episcopum, ejus Ecclesiam esse verticem totius Africæ; omnes alias esse illi subditum corpus. Etiam Sanctus Gregorius Nazianzenus in Sancti Cypriani Encomio scribit ipsum non soli Carthaginensi Ecclesiæ, sed toti Africæ fuisse præfectum. Hanc Præfecturam laudant plures Synodi, quas celebravit Primas Aurelius. In ipsarum una Epigonius Episcopus dixit ad Aurelium: *Minus præsumis Frater. Necesse habes tu omnes Ecclesias suffulcire*. Et ipse Aurelius ad omnem Synodum. *Scitis me multarum Ecclesiarum causam sustinere*. Et Primas Capreolus scripsit ad Ephesinam Synodum: *Missis ad universas Africæ Provincias congruis litteris, Synodum cogere voluit*. Et apud Victorem Vitensem Episcopum Sanctus Primas Eugenius *Zenonis Augusti Præceptum destinat universæ Africæ*. Et in suis ad Bonifacium Primatem precibus scribit Petrus Abbas: *Tantæ Sedis, quæ totius Africæ Ecclesiæ Primatum tenere dignoscitur, tenore muniamur*. Plurima sunt istiusmodi testimonia.

Epist. 45. L.3.Cap.7. Concil. 3. Cap. 45. Lib. 2.

Attamen Carthaginensis Antistes non fuit Autocephalus, sed Patriarchico jure subjectus Romanæ Ecclesiæ. Etenim Africana Ecclesia est fundata per Romanam, ideoque authoritatis seu originis causa palam spectat ad Romanum Patriarchatum. Primus Innocentius ipsam ponit in eadem classe cum Ecclesiis Hispanis, Gallicis, Italicis, ac Siculis. Hinc Carthaginensis Primas ad Romanam Ecclesiam semper retulit quasvis graviores ac difficiliores causas, itemque quosvìs de novo consecratos Episcopos. Lucet ex variis Sancti Cypriani epistolis. Et idem Cyprianus novam in Lapsos clementiam non præsumpsit attentare, nisi facta relatione ad Romanum vacantis Ecclesiæ Clerum, varioque ad ipsam Rescripto: Quod nempè isthic esset ejus Patriarchica authoritas. Ex eodem principio omnes, etiam Provinciales, Episcopi potuerunt Carthaginensem præterire Primatem, & à suarum Provincialium Synodorum Judiciis proximè Romam provocare. De Sanctis Monachis Martiniano ac Saturiano, per

per Geizericum VVandalorum Regem in Paganam Africæ Mauritaniam projectis, scribit in primo libro Victor Vitensis: *Ingentem multitudinem Gentilium Barbarorum Christo Domino lucraverunt, ubi antea nulla fama Christiani nominis fuerat divulgata. Mittunt Legatos per itinera distenta Deserti: Pervenitur tandem ad Romanam civitatem. Rogatus Episcopus, ut Presbyterum & Ministros credenti populo destinaret, explet eum gaudio, quod petebatur.* Utique Leo Magnus. Sub VVandalica captivitate tunc gemebat, & quasi vidua erat Carthaginensis Ecclesia: Hinc Presbyter & Ministri non è Christiana Mauritania, aut ex vicina Hispania, sed postulantur ab Apostolica Sede. Propter Patriarchalem auctoritatem. Hinc & in suo Chronico scribit Guillelmus Nangiacensis: *Rogerus Rex Siciliæ Africam invasit, captaque urbe, quæ Carthago dicebatur, Archi-Episcopum Africæ, qui sub servitute Romam venerat consecrandus, ad Sedem suam remisit liberum.* Africa tunc gemebat sub Saracenis. Et uti nuper sub Gregorii septimi Pontificatu, ita tunc reperiri non poterant duo intra Africam Catholici Episcopi, qui Carthaginensem Electum consecrarent: Hinc ille consecrandus accessit ad suum Patriarcham. Et in Lateranensi Sancti Martini Pontificis Synodo exstat Synodica epistola, qua Victor, novellus Carthaginensium Antistes, per solemnes Legatos refert *se accepisse Pontificalis honoris consecrationem & stolam.* Et illa postulat sibi per Pontificem confirmari. Nempe suum Patriarcham.

Anno 1049.

Hæc omnia insigniter illustrat Sanctus Leo nonus in litteris ad Thomam Africanum Episcopum: *Noveris proculdubiò, quia post Romanum Pontificem primus Archi-Episcopus, & totius Africæ maximus Metropolitanus est Carthaginensis Episcopus, nec quicumque sit ille Gummitanus Episcopus, aliquam licentiam consecrandi Episcopos, vel deponendi, seu Provinciale Concilium convocandi habet sine consensu Carthaginensis Archi-Episcopi, cujuslibet dignitatis aut potestatis sit, exceptis his, quæ ad propriam Parochiam pertinent; cætera autem, sicut & alii Africani Episcopi, consilio Carthaginensis Archi-Episcopi agit. Hoc autem nolo vos lateat, non debere præter sententiam Romani Pontificis universale Concilium celebrari, aut Episcopos damnari vel deponi. Quia etsi vobis liceat aliquos Episcopos examinare, definitivam tamen sententiam absque consultu Romani Pontificis non licet dare, quod in sanctis Canonibus statutum poteritis invenire.* Hæc posteriora Leo addit ex Isidori Mercatoris Codice, qui tunc vigebat per Latinam Ecclesiam. Pergit in litteris ad Petrum ac Joannem, Africanos item Episcopos: *Sed de Africæ Primatibus aliter intelligendum est, quia in singulis ejus Provinciis antiquitus Primates instituebantur, non secundùm potentiam alicujus civitatis, sed secundùm tempus suæ ordinationis, quibus tamen omnibus præerat unus, scilicet Carthaginensis Archi-Episcopus, qui etiam non incongruè dici potest Metropolitanus, propter Carthaginem Metropolim totius Africæ.*

Hanc Carthaginensis Ecclesiæ dignitatem graviter læserunt Donatistæ. Res infra exponetur. Et ista præsumptio non est admiranda in istis Turbinibus. Eandem quippè, immò longè majorem, posterioribus sæculis attentavit Orthodoxus Gummitanæ Ecclesiæ in Byzacio Episcopus, adversùs quem scripsit ad Petrum & Joannem, Proconsularis, ut videtur, olim Provinciæ Episcopos, Sanctus Leo nonus: *Rectè contra Gummitanum Episcopum dignitatem Carthaginensis Ecclesiæ defendistis. Quia sine dubio post Romanum Pontificem primus Archi-Episcopus, & totius Africæ maximus Metropolitanus est Carthaginensis Episcopus, nec pro aliquo Episcopo in tota Africa potest perdere privilegium, semel susceptum à sancta Romana & Apostolica Sede, sed obtinebit illud usque ad finem sæculi, & donec in ea invocabitur Nomen Domini Nostri JESU CHRISTI, sive deserta jaceat Carthago, sive resurgat gloriosa aliquando. Hoc ex Concilio Cypriani, hoc ex Synodis Aurelii, hoc ex omnibus Africanis Conciliis, hoc, quod majus est, ex venerabilium Prædecessorum nostrorum, Romanorum Pontificum Decretis apertè monstratur. Nec quicumque ille sit Gummitanus Episcopus, aliquam licentiam consecrandi Episcopos, vel deponendi, seu Provinciale Concilium convocandi habet sine consensu Carthaginensis Archi-Episcopi, cujuslibet dignitatis aut potestatis sit: Tantummodò procurabit ille Gummitanus Episcopus quæ ad propriam Parochiam pertinent; cætera autem, sicut & alii Africani Episcopi, consilio Carthaginensis Archi-Episcopi aget, qui solus in Africa Pallium ab Apostolica Sede habere solet. Unde & Episcopos consecrandi principale & antiquum jus retinet.* Quid Gummitanus ille Antistes prætenderit ac præsumpserit, est suprà expositum. Ejus item fundamentum.

Quædam Leonis Pontificis verba sunt elucidanda. Primò hæc: *Et post Romanum Pontificem primus Archi-Episcopus.* Nempe intra Romanum Patriarchatum. Etenim in illo nullus ex avita Patrum Institutione fuit Primas tot Provinciarum. Thessalonicensis Episcopus præfuit toti Illyrico: Verùm non per ordinarium Primatum, sed per vices delegatas Sedis Apostolicæ. Et ista vacaria Præfectura à Sancto Damaso duxit primam originem. Galliarum Primates sunt longè juniores. Omnium senior est per Carolum Magnum. Etiam Cantuariensis ac Toletanus spectant ad media sæcula. Hinc Carthaginensis Episcopus etiam extra Romanum Patriarchatum, ac in generalibus Ecclesiæ Synodis fuit summè honoratus. Etenim ad sextam Synodum Constantinus, Constantinopolitanæ Ecclesiæ Presbyter ac Grammaticus Latinus, solemniter dixit: *Scio temporibus Pauli quondam Patriarchæ venisse Fortunium, qui fuit Episcopus Carthaginensis, & cum Missas acturus esset in sancta magna Dei Ecclesia, quæsitum est, quomodò sedere debuisset, utrumnè ante Metropolitanos, qui hic morabantur, an post eos. Et requirente eodem Paulo quondam Patriarcha in Bibliotheca Patriarchii librum quinti Concilii, ut eos gnosceret quomodò sedere debuissent, contigit ut inveniretur & Latinus liber ejusdem Concilii. Et exinde instructus idem Paulus fecit eum ordinabiliter sedere.* Porrò in quinto Concilio Sextilianus Tuniensis Episcopus, Primosi Carthaginensis Primatis Vicarius ac Legatus, sedit proximè post Patriarchas ac Autocephalos Exarchos, ante omnes Metropolitanos, & Græcos & Latinos. Unicus ip-

sum

sum præcessit Thessalonicensis, propter amplas vices Apostolicas. Tres Græcorum Exarchi, licet per Constantinopolitani Episcopi rapinas amiserint Autocephaliam, retinent tamen ejus imaginem, & quasdam reliquias.

Notanda sunt & hæc Sancti Leonis verba: *Privilegium semel susceptum ab Apostolica Sede*. Et inter hæc privilegia Leo ponit potestatem *consecrandi Episcopos*. Hujus functionis antiquum & principale jus affirmat esse penes solum Carthaginensem. Ex Apostolico privilegio. Et addit omnia hæc constare ex Decretis Romanorum Præsulum. Et quidem ista omnia fuisse Afris Romana beneficia, nemo sana sentiens possit inficiari. Ipsum agnovit ac professus est Carthaginensium Primas Reparatus, qui post ejectos ex Africa VVandalos ad Sanctum Agapetum Pontificem solemniter legavit Cajum & Petrum Episcopos, ac Liberatum suum Archi-Diaconum, novo Pontifici gratulaturos adeptam dignitatem, & supplicaturos Primatiali Cathedræ antiqua privilegia. Lucet ex Pontificis Rescripto: *Universa, quæ inimicorum perversitas invaserat, Charitati tuę Metropolitana jura reparantes hortamur, &c.* Hoc ipsum professi sunt universi Afrorum Antistites, dum à Pelagio secundo ac à Magno Gregorio supplicarunt eandem reparationem, etiam heteroclytam Successionem Provincialium Primatum. Apostolicus Canon sanxit omnes & singulos, non dumtaxat Metropolitas, sed etiam Provinciales Episcopos consecrari per Patriarcham: Per ejus manus, aut certè ad ejus præviam confirmationem & litteras. Hic Canon, uti in quibusdam aliis Diœcesibus, ita in Africa non viguit ob transmarinam ab alma Urbe ac Patriarchali manu distantiam: Et hoc ex gratioso indulto Romanæ Cathedræ. Cathedra ista permisit omnes Afrorum Episcopos consecrari per manus, aut litteras Primatis Carthaginensis.

Et hoc indultum circumducendum censuit Siricius Pontifex, dum in Africam misit hunc Canonem: *Extra conscientiam Sedis Apostolicæ, hoc est, Primatis, nemo audeat ordinare*. Nempè Episcopos. Canon affirmat verum Africæ Primatem, seu Patriarcham sedere in Apostolica Sede, ideoque sine ipsius prævia confirmatione nullum isthic posse consecrari Episcopum. Et mandat deinceps sic observari. Et istam novam regulam Thelensis Synodus tentavit per Byzacium mittere in executionem. Verùm Reverendus Pater Paschasius Quesnellus nervosè contendit Siricii litteras, & Thelensem Synodum esse spuria, ac supposititia figmenta. At sine competenti fundamento. Etenim Fulgentius Ferrandus, Carthaginensis Ecclesiæ Archi-Diaconus, ac vir eximiè eruditus: Est enim omnino ille idem, qui scripsit vitam Sancti Fulgentii, & ad cujus litteras idem Fulgentius rescripsit librum de Baptismo Æthiopis. Hic, inquam, eruditus Ferrandus in sua breviativa Canonum collectione frequenter laudat & præfatas litteras, & præfatam Synodum, uti legitimas atque authenticas. Easdem laudat ille Canonum Codex, quem Reverendus Pater Paschasius Quesnellus vulgavit, & affirmat esse antiquum Romanæ Ecclesiæ, quo illa fuit usa, antequam alium meliorem edidisset Dionysius Exiguus. Attamen Synodum istam aliqui non Thelensem appellant, sed Theleptensem. Laudatus Ferrandus constanter appellat Zellensem. Et hæc appellatio videtur comprobanda. Etenim tantum testimonium quis improbet? Adductum Canonem præfatus Romanæ Ecclesiæ Codex legit in hunc modum: *Ut extra conscientiam Sedis Apostolicę Primates nemo audeat ordinare*. Quæ lectio suis etiam non vacat scrupulis.

Etenim Reverendus Pater Paschasius Quesnellus advertit vocem, Ordinare, esse æquivocam, & ab ipsa quandoque consecrationem, quandoque administrationem, aut quamvis dispositionem importari, atque prosequitur: *Verum ut communiori vocum usui & Grammaticæ legibus magis accommodatur* ista lectio: *ita Regionum istarum disciplinæ ac moribus prorsus adversatur. Si enim Primatum nomine Carthaginensem Episcopum intelligat, non pluralis, sed singularis numerus apponi debuerat: Cum unicus esset hujusmodi Primas in Africa. Sed & quam hoc ab Africanis Juribus & consuetudine alienum, ut ad Episcopum Romanum de ordinando Carthaginensi Episcopo consultatio vel relatio mitteretur. Quod si per Primates Metropolitanum uniuscujusque Provinciæ Episcopum, seu primæ Sedis Antistitem designat, jam verò ineptissimum est ac ridiculum istud Decretum, quod Primates extra conscientiam Sedis Apostolicæ ordinari vetat*. Cum Primates in Africa, excepto Carthaginensi, nunquam ordinarentur.

Respondeo tamen istam lectionem non esse paradoxam. Per Primates intelligi possint tam Carthaginensis, quàm primæ Sedis Episcopi per alias Provincias. Etenim inter Carthaginensis Ecclesiæ Primatialia Jura fuit & illud, quod ad Carthaginensem Aurelii Synodum, à qua proprium Primatem acceperunt, dixerunt Cæcilianus, & Honoratus, Legati Sitifensis Mauritaniæ: *Profitemur in conscientiam Ecclesiæ Carthaginensis perferre, quandocumque voluerimus habere primæ Sedis Episcopum. Ita ut cum primæ Sedis Episcopus de corpore recesserit, qui in ejus locum succedit, ad Ecclesiam Carthaginis mittat, & eam instruat, ut fiat primæ Sedis Episcopus*. Et omnis Synodus acclamavit: *Placet, placet*. Et adjungit: *Quandocumque habere voluerit quæcumque Provincia primæ Sedis Episcopum, instruat primitùs Carthaginensem Ecclesiam, & sic quod desiderat faciat*. Quod jus utcumque lapsum restauravit in sua Carthaginensi Synodo Bonifacius Primas. Et hujus Synodi, usque huc latentis, insignem ac utilem notitiam debemus Illustrissimo Domino Lucæ Holstenio, qui eam produxit ex Vaticana Bibliotheca. Proinde apud Afros nullus poterat fieri Primas sine prævio examine & confirmatione Archi-Episcopi Carthaginensis. Hic discutere debebat, utrum accipiendæ dignitati nullus obstaret obex. Et hinc lucet Magnum Gregorium, dum alicui notæ obnoxios Episcopos exclusit ab ista successione, nihil sanxisse contra Gentis mores aut Canones. Possit igitur fieri, ut Siricius Pontifex censuerit illud jus spectare ad suam Sedem. Nec sine fundamento. Etenim Primates isti, licet

cet non quoad civitatem & locum, quoad potestatem ac dignitatem erant veri ac pleni Metropolitæ: Et verò omnium Occidentalium Metropolitarum confirmatio, consecratio, ac inthronizatio singulari semper, per sextum Nicænum Canonem stabilito, jure spectavit ad Apostolicam Sedem, Patriarchalem totius Septemtrionis ac Occidentis. Siricius voluit nec Carthaginensem deinceps consecrari, nec aliarum Provinciarum Primates inthronizari sine suo prævio examine & assensu. Et hinc usus est communi ad consecrationem & inthronizationem significandam voce, *Ordinare*.

Est res non improbabilis. Attamen aliud fortissimè suadet quartum Ferrandi Diaconi compendium: *Ut Episcopus à tribus ordinetur, consentientibus aliis per Scripta, cum confirmatione Metropolitani, vel Primatis*. Ferrandus affirmat compendium esse desumptum ex quarto & sexto Nicæno, ex decimo nono Antiocheno, ex duodecimo Laodicensi, ex bino Carthaginensi, ex Zellensi Canone, ac ex epistola Papæ Siricii. Per Metropolitanum omnino videtur Carthaginensem Archi-Episcopum, per Primatem intelligere Præfectum unius Provinciæ. Etenim unicus per omnem Africam Metropolitanus fuit iste Archi-Episcopus. Ferrandus videtur docere Africanos Episcopos consecrari non posse, nisi per interventum utriusque Præfecti. Particula disjunctiva, Vel, videtur sumi pro copulativa, Et. Nec enim id novum est, etiam apud Canones. At verò nulla est hic mentio Sedis Apostolicæ, aut Romani Pontificis. Quærenda est ratio. Quærendum est, quomodò Ferrandus affirmet istud suum compendium esse desumptum ex Siricii epistola, quæ palam exigit Romanum consensum.

Volo meam, non sententiam, sed conjecturam liberè, attamen doceri paratus, edicere. Siricii Synodus videtur non fuisse collecta, ac ejus epistola non fuisse concepta pro sola Africana Ecclesia. Et Synodus & epistola videntur sanxisse pro omni latina Christianitate. Videntur esse istud Constitutum, de quo liber Pontificalis: *Siricius fecit Constitutum de omni Ecclesia, & contra omnes hæreses, & dispersit per universum Mundum, & per omnes Provincias, ut in omni Ecclesiæ Archivo custodiretur, ob oppugnationem contra omnes hæreses*. Etenim Synodalis epistola disertè dicit Synodum fuisse adunatam *propter emergentes plurimas causas, quæ in aliquantis non erant causæ, sed crimina. Exstiterunt enim nonnulli, qui Statuta Majorum non tenentes, castitatem Ecclesiæ sua præsumptione violarunt, voluntatem Populi sequentes, & Dei Judicium non timentes*. Etiam in hæreses egit ista Synodus: Præsertim in Novatianensem, ac Montensem, seu Donatisticam, maximè tunc grassantes in Occidentali Ecclesia.

Hujus igitur Synodi Constituta Siricius, uti in omnes alias sui Patriarchatus Provincias, ita transmisit etiam in Africam. Et uti Donatianus Teleptensis Episcopus Byzacii Primas, ita & aliarum Provinciarum Præfecti pro eorum executione adunarunt Synodos, aut Provinciales, aut Africanas. Hæc Thelensis, Teleptensis, aut Zellensis fuit palam Africana, & primus Siricii Canon movit ipsi grandem scrupulum. Nec sine rationibus. Etenim Africanam Ecclesiam adstringebat ad novum onus: Ad omnium suorum Episcoporum præviam confirmationem postulandam, non dumtaxat à Provinciæ ac Diœceseos Primate, sed etiam à Romano Pontifice. Hinc adversùs illud Synodus intercessit, allegans suos mores, suam perpetuam consuetudinem. Et tunc existimo Siricium rescripsisse secundam epistolam, prioris interpretativam ac moderativam, de qua Vincentius & Fortunatianus, Proconsularis Provinciæ Legati, dixerunt ad hanc Zellensem Synodum: *Etiam cum Tusdrum fuissemus, sicut mecum recolit memorialis auditio vestra, & epistolas sanctæ memoriæ Siricii Sedis Apostolicæ Episcopi dedissemus, unaque earum recitata esset à Sanctimonia Fratris nostri Episcopi Latonii, utrasque nos afferre suggestio indicavit. Has igitur recitari donate. Episcopi dixerunt: Recitentur epistolæ venerabilis memoriæ Siricii. Ut noverimus, quid earum textus contineat*.

Affirmant, ac nos docent varia. Primò, quod Siricius duas epistolas de hac eadem re miserit ad Africanam Ecclesiam. Nempe secundam ad interpretandos scrupulos natos circa primam. Secundò, quod ad exequendas has litteras factæ sint plures per Africam Synodi: Etiam post mortem Siricii. Nam proximè ante hanc Zellensem facta fuit Tusdritana: Et utrique adfuerunt plures eidem Episcopi. Tertiò, quod ad Tusdritanam Synodum Latonius Episcopus, ut istius Provinciæ Primas recitari curarit unicam dumtaxat epistolam. Quartò, quod adsidentes Episcopi non contenti postularint etiam recitari secundam: Et quod fuerit recitata. Nempe Latonius recitari curarat solam posteriorem, prioris interpretem ac moderatricem: At verò hæc sine illa plenè percipi non poterat. Hinc & ista recitari debuit. Erat præsens epistola. Posterior videtur hunc primum articulum temperasse, ac reduxisse ad communes Occidentalis Ecclesiæ mores, ad avitam Africanæ Gentis consuetudinem. Et hinc adductum suum compendium, quod ad consecrandos Episcopos solius Metropolitani ac Primatis consensum requirit, Ferrandus Diaconus fundari asseverat, non dumtaxat in quarto ac sexto Nicæno Canone, sed etiam in Zellensi Synodo, ac in epistola Siricii Pontificis. Non in prima, sed in secunda. Hæc periit aut latet. Hinc compellimur ad conjecturas. Eam videtur vidisse Sanctus Leo nonus. Etenim scribit amplissimam illam, quam ad omnes consecrandos Episcopos habet Primas Carthaginensis, authoritatem esse privilegium ac beneficium Romanæ Ecclesiæ. Quod nempe dedit ista secunda epistola. Mihi videor hæc non sine fundamento conjicere. Dum epistola apparuerit, docebimur firmiora.

Etiam Provinciarum Primates non caruerunt suis dignitatibus: Præsertim Numida & Cæsareensis. Etenim dum Victorinus & Xantippus litigarent de Primatu Numidiæ, ad deinceps evitandos istiusmodi scopulos emanavit hic Canon: *Hic ordo, quò junior Episcopus nunquam, præsertim in Synodo, sedere possit ante seniorem, & à Patribus & à Majoribus servatus est, & à nobis*,

nobis, Deo propitio, servabitur, salvo etiam jure Primatis Numidiæ & Mauritaniæ. Hisce duobus semper fuit primus locus post Primatem Carthaginensem. Et hi Primates fuerunt istius dignitatis adeò tenaces, ut in Carthaginensi, post duodecimum Honorii & octavum Theodosii Consulatum celebrata, Synodo Valentinus Numidiæ Primas sederit ante Faustinum, Potentinæ Ecclesiæ Episcopum, Legatum Romanæ Ecclesiæ, Eadem in Synodo Legati Byzacenæ Provinciæ, itemque Novatus Sitifensis Episcopus, ac ejusdem Provinciæ Legatus, sedent & subscribunt ante Legatos Cæsaræensis Mauritaniæ. Legati omnes sedent inter se permixtim: Omnes ejusdem Provinciæ Legati sibi mutuò non assident. Nempe Primatum privilegium non exibat personas: Nequidem communicabatur Provinciæ Vicariis ac Legatis. An in Primatum Legatos transierit, non possim affirmare. Existimo Primates omnes post Carthaginensem sedisse ante Provinciales Episcopos. Etenim in quinta Synodo Pompejanus, Victorianensis in Byzacio Episcopus, & haud dubiè Primas, sedit ac subscripsit inter Metropolitas. Quod nempe etiam in suæ Diœcesios Synodo obtineret istum locum, Sextilianus Tuniensis Episcopus, Primosi Carthaginensis Vicarius ac Legatus, ibidem obtinuit sui Principalis locum, ideòque ista regula videtur obtinuisse in domestica etiam Synodo.

In Romana Sancti Martini Pontificis Synodo exstat Synodalis epistola ab Africana trium Provinciarum Synodo ad Theodorum Pontificem, & habet hanc epigraphen: *Columbus primæ Sedis Episcopus Concilii Numidiæ, & Stephanus primæ Sedis Episcopus Concilii Byzaceni, & Reparatus Episcopus primæ Sedis Concilii Mauritaniæ*. Byzacii Primas subscribit ante Primatem Mauritaniæ, ideoque præfatum privilegium videtur cespitare. Respondeo cespitasse. Nam & ad Bonifacium Primatem, suæ Carthaginensi Synodo præsidentem, dixit Felix Zactatensis Episcopus, Legatus Numidiæ: *Extremus ego precor tuæ patientiæ bonitatem, ut legum institutio Paternarum, quam noviter constat esse sauciatam, inculcetur mentibus singulorum, ut & Doctor servet quod antea didicit, & minùs instructus discat scire quod nescit*. Agit de antiqua lege ac forma Synodalis præcedentiæ. Hinc subdit: *Tuæ Beatitudinis innocuam exspecto charitatem, ut Africanarum Provinciarum Concilia qualiter sint paternis institutionibus ordinata, his Gestis apertiùs demonstretur, & propatulò, quis post te sit alteris primus, non differas sanctis interlocutionibus publicare*. Rogat quis in Africanis Synodis debeat post Carthaginensem Primatem, qui illic *infulatus Sacerdos præsidet, & primus palmatus irradiat*, habere proximum locum, ac esse primus ante omnes alios. Et post relectos varios Aurelianarum Synodorum Canones Bonifacius respondit: *Ex paternis definitionibus evidenti veritate collegimus Proconsularem Provinciam Numidiæ, Numidiam verò Byzacenæ, vel cæteris antelatam. Quisquis ergò perturbare statutum ordinem quandocumque tentarit, honoris sui putabitur pati jacturam*.

Ex his discimus varia. Primò, quod sub VVandalica captivitate Africana Hierarchia fuerit alterata in variis articulis, ac sauciata. Secundò, quod horum articulorum unus fuerit antiquum præcedentiæ jus, quod in generalibus istic Synodis habebant Primas Numidiæ, ac Primas Cæsaræensis Mauritaniæ. Tertiò, quod sola Numidia reclamarit suum jus, postulans restaurari. De Mauritania nemo loquitur: Et tamen aderat, haud dubie Legatus, Secundinus Minensis Episcopus. Vigilii Tapsensis Episcopi catalogus appellat Minnensem, Nempe Barbari ipsam horrendè devastarant, ac adeò redegerant in nihilum, ut erubesceret adspirare ad vetusta sui olim splendoris Insignia. Et hæc omninò est una rationum, ob quas Imperator Justinianus utramque Mauritaniam contraxerit in unam Provinciam. Hinc item Primas Bonifacius respondit, quod post Carthaginensem Numida, post hunc proximus sedere deberet, non Cæsaræensis Maurus, sed Byzacenus. Nempe sublimis illa Mauritania jacebat in terra. Et ista ejus humilitas permansit etiam post Justiniani tempora. Hæc igitur est ratio, ob quam in laudata contra Monothelitas Synodo post Numidam Byzacenus sedit ante Maurum. Ex his item fortissimè suademur, quod ante eversam à Barbaris Africam, non solus Numida ac Maurus, sed etiam Byzacenus, & omnes reliqui Primates locum habuerint ante Provinciales Episcopos. Hinc etiam ita præfati tres sederunt in laudata Synodo. Numida & Maurus juxta dignitatem suæ Provinciæ, alii forsitan sederunt juxta ætatem suæ consecrationis. Quidquid sit, videntur ipsum semper eundem honorem obtinuisse in generalibus totius Africæ Synodis. Hinc generali Synodo, habitæ sub Consulatu Attici & Cæsarii, statim post Carthaginensem Aurelium subscripsit Muzonius Primas Byzacii. Et quartæ Carthaginensi Synodo post eundem Aurelium primus subscripsit Donatianus Talabricensis, Primas ejusdem Provinciæ. Et Milevitanæ Synodo similiter subscripsit ejusdem Byzacii Primas, Donatianus Teleptensis. Quartò ex præfatis discimus, quod Africani Antistites in suis Synodis sederent infulati ac palmati. Hoc est cum Mitra Episcopali, & veste palmata. Qualis verò, & quam gloriosa fuerit hæc vestis, videri possit apud Scriptores de re vestiaria Romanorum.

De Carthaginensi Ecclesia scribit in animæ Gemma Honorius Augusto-Dunensis: *Cum Christiani, relicta lege Dei, paganos spurcitiæ operibus imitarentur, Judicio Dei traditi sunt in manibus eorum, qui deletis Christianis possederunt loca eorum. Unde Antiochenus Patriarchatus est ad Hierosolymam translatus. Porrò Alexandrinus ad Aquilejam est positus: Quia huic civitati primùm Marcus Evangelista præsedit, qui Alexandriæ præfuit. Quamquam quidam contendant, quod Carthaginensis Episcopus hac translatione polleat*. Istud ipsum scribit in primo de Sacramentis libro Hugo Victorinus, omittens tamen Alexandrini Patriarchatus translationem in Sedem Carthaginensem. Et rectè. Est enim figmentum. Etiam Antiocheni Patriarchatus translatio. Etenim Hierosolymæ Patriarchatus, non per translationem emersit, sed per dismem-

L. 1. c. 137.

membrationem, fuitque firmatus per Synodum Chalcedonensem. Paschalis secundus, dum Flandri ac Franci obtinebant terram sanctam, ipsum præposuit Antiocheno. Carthaginensem Primatem honoravit etiam titulus Papa. Erat olim communis omnibus Episcopis: Etiam Africanis. Attamen hi ipsum nulli detulerunt, nisi suo Primati Carthaginensi. Lucet ex Africanis Synodis, ac variis Afrorum Antistitum atque Doctorum litteris. Solus iste Primas erat illis Pater Patrum, ac Episcopus Episcoporum.

CAPUT IV.

Exponitur varia, per Donatistas patrata, in Carthaginensis Ecclesiæ dignitatem injuria.

Donatistarum schisma est inchoatum à Numidiæ Episcopis: A Donato in Casis-nigris, Secundo Tigisitano, tunc Primate istius Provinciæ, ac ejus Synodalibus Collegis. Ortum est propter Ceciliani Carthaginensis Archi-Diaconi promotionem ad istius Ecclesiæ Episcopatum. Adversùs ejus electionem & consecrationem sunt venati omnes ansas. Inter alia dixerunt hanc vitiosam ex defectu legitimi Consecratoris. Facta fuerat à Felice Aptungensi, aliisque Episcopis Proconsularis Provinciæ. Posteriores Donatistæ clamarunt debuisse à Secundo fieri: Principem à Principe, Primatem debuisse consecrari à Primate. Et quidem à Primate Numidiæ. Hic enim post Carthaginensem erat primus inter Primates reliquarum Provinciarum. Hac via tentarunt non dumtaxat Ceciliani ordinationem infirmare, sed insuper suam Numidiam, suæ pertinaciæ originem ac primariam Sedem, exaltare. Hac de re scribit in Carthaginensis collationis Breviculo
L.1.C.16. Sanctus Augustinus: *Donatistæ longa prosecutione agebant* in collatione, *quod non exspectaverit Cecilianus ut Princeps à Principe ordinaretur, cum aliud habeat Catholicæ Ecclesiæ consuetudo, ut non Numidiæ, sed propinquiores Episcopi Episcopum Ecclesiæ Carthaginis ordinent, sicut nec Romanæ Ecclesiæ ordinat aliquis Metropolitanus, sed de proximo Ostiensis Episcopus. Hoc autem dicentes de sua consuetudine, quam nescio quandò instituerunt, Ecclesiæ præjudicare conabantur: Quæ consuetudo si antiqua esset, hoc ipsum objecissent Ceciliano, quandò eum absentem damnaverunt.* Omnis Patriarcha, omnisque Autocephalus Primas ex Apostolico Canone consecratur à propriis Suffraganeis. Etiam plerique Metropolitani, qui ob distantiam, aut aliam causam non obligantur ad Patriarchæ manus accedere. Habent ex indulto sui Patriarchæ. Et inter istos Metropolitanos semper fuit Carthaginensis. Quare tertia Aurelianensis Synodus, quæ Metropolitanos jussit à Metropolitanis consecrari, palam deviavit, nec fuit recepta in mores.

Istius apud Donatistas novitatis memoriam habemus in variis locis Sancti Augustini. In Libro de unitate Ecclesiæ scribit primam inter Catholicos, & Carthaginensis Ecclesiæ Schismaticos litem fuisse *crimen malæ ordinationis*. Et in Psalmo contra Donati partem: *Erant quidam Traditores librorum de sancta lege, Episcopi de Numidia, & non quilibet de plebe. Cum Carthaginem venissent Episcopum ordinare, invenerunt Cecilianum jam ordinatum in sua Sede. Irati sunt, quia ipsi non potuerunt ordinare.* Et in primo contra Parmenianum libro affirmat primos schismatis authores fuisse opulentissimam Lucillam, quosdam Carthaginensis Ecclesiæ criminosos Clericos, nec non quosdam ab ista Factione ad Ceciliani perniciem evocatos Numidiæ Episcopos, *ut illo deposito alter eis Episcopus ordinaretur.* Istorum Episcoporum Princeps erat Donatus à Casis-nigris. Hic evocavit Secundum Tigisitanum, Primatem tunc Numidiæ, ac ejus septuaginta Collegas: Hi damnarunt Cecilianum, ac ipsi superordinarunt Majorinum. Rem elucidat in primo suo libro Sanctus Optatus Milevitanus: *Botrus & Celesius*, Carthaginensis Ecclesiæ Clerici, post defunctum Mensurium ac extinctam gentilium persecutionem, *ut dicitur, apud Carthaginem ordinari cupientes, operam dederunt, ut absentibus Numidis, soli vicini Episcopi peterentur, qui ordinationem apud Carthaginem celebrarent. Tunc suffragio totius populi Cecilianus eligitur. Et manus imponente Felice Aptungitano Episcopo ordinatur.* Hinc irata factio advocavit Secundum Primatem, & hic ordinavit Majorinum. Proinde ad Carthaginensis Archi-Episcopi electionem & consecrationem solebant, non soli vicini, nec soli Proconsulares invitari Episcopi, sed etiam Numidarum aliqui, forsitan & aliqui aliarum Provinciarum. Patriarcharum ac Primatum consecratio sic solet honorari. Et Secundus Primas cum istis suæ Provinciæ Collegis, quibuscum ordinaverat novum Cirthensibus Episcopum, licet non advocatus, videtur ad istum finem accessisse Carthaginem, & fuisse præventus, ideoque & indignatus. Et istud sciens præventionis auctrix factio advocavit turbulentum hominem, atque ita simul schisma conflaverunt. Ista invitatio videtur fuisse solius honoris, non juris aut necessitatis. Hinc ipsius prætermissionem nec ipse Secundus Ceciliano objecit. Nihilominus præsumpsit superordinare. Attamen audacia non transivit in Successores. Etenim Maximianum Carthaginensem ordinarunt soli Proconsulares Episcopi. Et videtur factum ex vigente tunc apud Donatistas consuetudine. Existimo etiam Donatum Magnum, Parmenianum, ac Primianum fuisse isto modo consecratos. Bagajensis, cui præsedit Gamalius Numidiæ Primas, & quæ reparavit Primianum, Synodus videtur novitatem ad similia deinceps schismata avertenda induxisse. Gamalius videtur sui Antecessoris Secundi audaciam evexisse in legem. Hinc Sanctus Augustinus scripsit istam consuetudinem non esse antiquam, & ignotam sibi esse ejus originem.

Altera Donatistarum in Carthaginensem Ecclesiam injuria est ab eadem Bagajensi Synodo, eodemque Gamalio. Etenim hic Synodo præsedit, excluso Carthaginensium Primate Primiano. Episcopi sederunt hoc ordine: *Gamalius, Primianus, Pontius, Secundianus, Januarius, Satur-*

Cap. 10. *Saturninus, &c.* Lucet ex quartò Sancti Augustini libro contra Cresconium. De ista Synodo idem Augustinus scribit in secunda enarratione super Psalmum trigesimum sextum: *Tu per duas Maximianistarum Synodos damnate Primiane, tibi servasti Numidiam, Cecilianus Orbem terrarum. Sic servavit causam suam Orbi terrarum, quomodò tu servasti Concilio Numidiarum. Si innocentem te reddidit Sedes Bagaitana, quantò potiùs illum Sedes Apostolica? Magna differentia. Judices Numidas, apud quos te purgares, tu ipse adisti, apud eos autem Donatus à Ceciliano victus est, quos pars Donati Judices postulaverat.* Discimus hinc varia. Primò, quod Gamalius fuerit Bagajensis Episcopus, & Primas Numidiæ. Hinc Augustinus dicit Primianum fuisse reparatum, non dumtaxat à Bagajensi Synodo, sed etiam à Cathedra: Ad istum modum, quo Cecilianus fuit reparatus à Sede Apostolica. Quia nempe fuit reparatus per Bagajensem Episcopum. Secundò discimus, quod Gamalius Synodo præsederit, habuerit Relationem & suffragii Prærogativam, atque fuerit author Synodalis Judicii. Etenim Episcopus, cujus Sedes Reum reparat, non potest Synodo non præsidere. Et propter hanc Gamalii authoritatem Synodus convenit in civitatem Bagajensem. Tertiò discimus quod damnatus Primianus provocaverit ad Numidiæ Episcopos, ipsos adiverit, & sibi constituerit Judices. Etenim Primiani damnatrix Synodus constiterat ex solis Episcopis Proconsularibus, Byzacenis, ac Tripolitanis.
Cap. 3. Ita Sanctus Augustinus scribit in libro de unitate Ecclesiæ. Hinc ille adivit Numidas, quibus tunc adjuncti & subditi erant etiam Mauri Sitifenses. Ipsos sibi elegit in Judices, eis subjiciens suam causam & personam. Hinc Primas Gamalius utramque Provinciam, nec non & Cæsaræensem, à Maximianistis non seductam, Mauritaniam evocavit, atque ita coegit Synodum trecentorum & decem Episcoporum. Et ipsi præsedit.

Primianus ipsi adsedit. An statim à Synodi exordio, non possim certus affirmare. Affirmandum suadet antiquus Ecclesiæ Canon, qui damnatorum Episcoporum legitimis appellationibus adscribit suspensivum damnationis effectum, adeoque & istis Synodalem consessum usque ad inchoatam causæ retractationem. Et certè Primianus fuerat damnatus à suis subditis, ideoque videbatur potiùs convitium sustinuisse, quàm judicium. Quidquid sit, Gamalio cessit Primatialem præsidendi locum. Hac submissione sibi conciliavit viri patrocinium. Et istam cessionem, suæ dumtaxat personæ indultam ex rationibus, Gamalius edito Canone extendit ad suos Successores, fecitque perpetuam in Donati schismate. Canon periit: Nulla ejus superest memoria. Ipsum tamen non sine fundamentis assero. Etenim Notariæ, quam in Carthaginensi collatione exhibuerunt, Donatistarum Episcopi subscri-
L. 1. C. 14. pserunt hoc ordine: *Januarianus, Primianus, & cæteri sinceræ Christianitatis Episcopi.* Similiter
Cap. 148. & 149. subscripserunt suo ibidem Mandato: *Januarianus Episcopus Casensis-nigrensis, Primianus Episcopus Carthaginensis, &c.* Hic Januarianus videtur esse ille Januarius, qui quinto loco sedit in Bagajensi Synodo. Etiam Sanctus Augustinus ipsum appellat Januarium, affirmatque fuisse Primatem Numidiæ. Collatio quandoque Januarium, aliquando appellat Januarianum. Cur ille in Collatione sedit ac subscripsit ante Primianum? Quod fundamentum hujus novæ & extravagantis præcedentiæ? Nullum, nisi prævium Gamalii exemplum, ac ex ipso natus Canon Bagajensis.

Quæstio est, Quid Canon iste sanxerit? Quid Numidiæ Primatibus dederit? An totius Diœcesios Primatum, an simplicem dumtaxat præcedentiam? Respondeo hæc non constare, sed esse ignota. Numidiæ & Cæsaræensis Mauritaniæ Primates ex antiquo Privilegio habuerunt in generali Diœcesios Synodo proximum locum à Carthaginensi: Gamalius videtur hoc ampliasse, & sanxisse, ut Numidiæ Primas deinceps esset par etiam Carthaginensi, ideoque ipsorum senior præcederet in generali Synodo, ac præsideret. Hinc in collatione Primianum præcessit Januarianus. Etenim apud Cavernas Susis celebrata Synodus dixit de Primiano: *Recèns ordinatus est.* Hæc Synodus coiit quarti sæculi anno nonagesimo quarto, adeoque eodem, aut certè non nisi proximè priori anno ordinatus fuit Primianus. Eodem anno acta fuit Bagajensis Synodus, atque ita Januarianus, quoniam quinto loco sedit, erat senex Episcopus. Erat omnium Numidarum tertius. Etenim inter ejus antecessores erant Primianus, ac Primas Cæsaræensis. Hinc igitur in collatione debebat ex isto Canone Primianum antecedere. An eadem forma in Januariani ac Primiani Successores transiverit, ignoramus. Etenim Primianus fuit ultimus Donatistarum Carthaginensis Episcopus: Sceleratam hanc successionem partim Augustæ Romanorum leges, partim VVandalica captivitas penitùs exciderunt.

Plura videntur his obstare. Etenim collationis tempore non Januarianus in Casis-Nigris, sed Adeodatus Milevitanus Donatistarum Episcopus fuit Numidiæ Primas, ideoque ille propter hunc Primatum nequit sedisse ac subscripsisse ante Primianum. Antecedens lucet ex ipsa collatione. Etenim Severiano, Orthodoxo Ceramussensium Episcopo, asserenti sibi non esse adversarium Episcopum Donatistam, Habet-Deum Primiani Carthaginensis Episcopi Diaconus reposuit: *Habemus* Libro 1.
Senem Adeodatum. Et ipse Adeodatus exposuit:
In plebe mea Milevitana est Ceramussa. Nempe Orthodoxi Milevitanum Episcopatum diviserant in Cap. 34.
tres: Milevitanum, Tuncensem, & Ceramussæ. Ita Severianus habebat, & non habebat adversarium. Porrò *Senex* & apud Catholicos, & Cap. 65.
apud Donatistas erat titulus Primatis. Eadem in collatione Victor Tabborensis Donatistarum Episcopus dixit: *Beatissimus Pater ac Princeps noster* Cap. 101.
Primianus. Est palam titulus supremi Primatis, adeoque Numidiæ Primatem Donatistæ non æquarunt, longè minùs prætulerunt Archi-Episcopo Carthaginensi. Præterea Primianus in collatione habuit duos Diaconos, sibi & collationi servientes: Habet-Deum ac Valentinianum. Januarius nullum habuit. Ergò Primatus videtur fuisse penes Primianum. E' contrario inter Africanos Episcopos, qui adfuerunt & subscripserunt

Sar-

Sardicensi Concilio, Nessus subscripsit primo loco, ante Gratum Primatem Carthaginensem. Nessus videtur fuisse Primas Numidiæ. Quare hæc præcedentia & æqualitas est antiquissima apud ipsos etiam Catholicos, non inducta per Donatistas.

Ad primum respondeo Januarianum omninò fuisse Primatem Numidiæ. Etenim Sanctus Augustinus, & omnis Hipponensium Clerus ipsum Epist. 68. disertè inscribit *Episcopum primæ Sedis*. Et in Carthaginensi collatione semper & ubique stat, sedet, subscribit ante Primianum. Etiam dato Cap. 207. disputaturis Episcopis Mandato. Hinc certum est Adeodatum non fuisse Primatem Numidiæ. Lucet ex præfato Mandato. Etenim ille fuit unus ex septem Donatistarum Disputatoribus, ac semper ultimo loco ponitur post Primianum Carthaginensem, Petilianum Constantinensem, Emeritum Cæsaræensem, Protasium Tubuniensem, Montanum Zumensem, ac Gaudentium Thamugadensem. At verò Thamugadensis, Constantinensis, ac Tubuniensis Episcopi erant Numidæ, ideoque Milevitanus Adeodatus debet ipsis fuisse consecratione Junior, atque ita nequaquam ipsorum Primas. Nec obest titulus, *Senex*. Etenim Salvianus Donatistarum Episcopus eumdem in collatione dedit Victoriano Episcopo Abissensi, quem certum est non fuisse Primatem. Etiam Quod-vult-Deus, Carthaginensis Ecclesiæ Diaconus, Sanctum Augustinum, quem omnes scimus nunquam fuisse Primatem, inscribit *Sanctum Senem*. Proinde *Senex* apud Afros non solam dignitatem significabat, sed etiam ætatem, præsertim gravem multis virtutibus & meritis. Hoc modo Adeodatus à suis *dictus est Senex*. Ad secundum respondeo Ecclesiam Tabborensem fuisse in Proconsulari Provincia, ideoque Victorem Episcopum ita honorasse suum Primatem. Et possit Numidarum audaciam ac novitatem improbasse ac notasse. Porrò Carthaginensis Primas per Bagajensem Canonem non fuit exutus omni dignitate: Hinc solus Primianus habuit collationi ministrantes Diaconos. Cur Nessus Sardicensi Synodo subscribat ante Gratum, fateor me ignorare. Existimo esse mendum. Existimo Nessum fuisse ultimum Gallorum Episcoporum, ac Librariorum incuria irrepsisse in primum locum inter Afros. Nec mireris hoc in Actis Synodalibus. Nam etiam in sacræ Apocalypsios libro prima verba decimi tertii capitis migrarunt in finem capitis duodecimi. Franciscus Balduinus ob adducta testimonia censuit Januarianum fuisse Primatem Carthaginensem, Successorem Primiani. At lucidum est ipsum graviter labi: Porrò Petiliani Constantinensis Episcopi præcedentia ante Emeritum Cæsaræensem quibusdam suadet etiam istius Provinciæ privilegium fuisse spretum à Donatistis. Verùm sine fundamento. Etenim Emeritus non fuit Primas.

Tertia & omnium sceleratissima Donatistarum novitas atque audacia fuit in Romanam Ecclesiam. Etenim in Carthaginensi collatione Felicem, suum Romanum Episcopum, detruserunt in tertium locum, post Januarianum ac Primianum. Istud nomen conturbavit Catholicos Episcopos, ideoque Aurelius Carthaginensium Primas intercessit: *Quia Felix Urbis Romæ Episcopum se dicit, quare præjudicatur absenti?* Utique Innocentio, vero Romanorum Episcopo, de quo Aurelius pergit: *Abundat nos Innocentium dixisse Urbis Romæ esse Episcopum*. Oportet novisse originem hujus imaginarii apud Romanos Episcopi. De ipso Romana Sancti Damasi adversùm Antipapæ Ursicini violentias Synodus scripsit ad Imperatorem Gratianum: *Per Africam rursùs sacrilegos Rebaptizatores nutu Dei præcepistis expelli. Sed ab expulsis Claudianus est ordinatus, & ad perturbandam Urbem Romam quasi Episcopus destinatus. Qui contra Scripturæ Præcepta Divinæ, contra Jura Evangelica, vacuos omnes Mysteriorum, atque ut ejus verbum exprimamus, Paganos fuisse, vel præteriti temporis dicit Episcopos vel præsentis. Quem quidem Tranquillitas vestra jussit Roma pulsum Patriam repetere propriam, sed contemptis judiciis, & quidem sæpè constrictus, residet tamen, sollicitans pretio frequenter pauperiores, & redemptos baptizare non veretur.* Exstat epistola apud Jacobum Sirmondum post appendicem Codicis Theodosiani. L. 1 c. 154. Epist. 3.

Circa hanc rem plura scribit in secundo contra Parmenianum libro Sanctus Optatus Milevitanus: *Sed & habere vos in Urbe Roma partem aliquam dicitis. Ramus est vestri erroris, protensus de mendacio, non de radice veritatis. Denique Macrobio dicatur, ubi illic sedeat, nunquid potest dicere, in Cathedra Petri? Quam nescio, si vel oculis novit, & ad cujus memoriam non accedit, quasi Schismaticus contra Apostolum faciens, qui ait:* Memoriis Sanctorum communicantes. *Ecce præsentes sunt ibi duorum memoriæ Apostolorum: Dicite si ad has ingredi potuit, ita ut obtulerit illic, ubi Sanctorum memorias esse constat. Ergò restat, ut fateatur socius vester Macrobius se ibi sedere, ubi aliquando sedit Encolpius. Si & ipse Encolpius posset interrogari, diceret se ibi sedere, ubi ante sedit Bonifacius Ballitanus. Deinde si & ipse interrogari potuisset, diceret, Ubi sedit Victor Garbiensis, à vestris jam dudùm de Africa ad paucos Erraticos missus. Quid est hoc, quod pars vestra in Urbe Roma Civem Episcopum habere non potuit? Quid est, quod toti Afri & peregrini in illa civitate sibi successisse noscuntur? Non apparet dolus? Non factio, quæ mater est Schismatis? Interea Victor Garbiensis, ut hinc prior mitteretur, non dico ut lapis in fontem, quia nec valuit puritatem Catholicæ multitudinis perturbare, sed quia quibusdam Afris placuit Urbica commoratio, ut hinc à vobis profecti videantur, ipsi petierunt ut aliquis hinc, qui illos colligeret, mitteretur. Missus est igitur Victor. Erat ibi filius sine Patre, Tyro sine Principe, Discipulus sine Magistro, Inquilinus sine Domo, Hospes sine Hospitio, Pastor sine Grege, Episcopus sine Populo. Non enim grex aut populus appellandi fuerant pauci, qui inter quadraginta, & quod excurrit, Basilicas locum, ubi colligerent, non habebant, sed speluncam quamdam foris à civitate gradibus sepserunt, ut ipso tempore Conventiculum habere potuissent. Igitur quia Claudianus Luciano, Lucianus Macrobio, Macrobius Encolpio, Encolpius Bonifacio, Bonifacius Victor: successisse videntur, si Victori diceretur, Ubi sederit, nec ante se aliquem illic*

illic fuisse monstraret, *nec Cathedram aliquam*, *nisi pestilentiæ*, *ostenderet*.

Discimus hinc varia. Primò, quod sub Siricii Pontificatu, dum ista Optatus scribebat, Romanus Donatistarum Episcopus videatur fuisse Macrobius, quem primò Catholicæ Ecclesiæ Presbyterum, exinde Apostatam, & occultum Donatistarum in Romana Urbe Episcopum fuisse scribit in Illustrium virorum catalogo Gennadius Massiliensis, & adjungit: *Scripsit*, *cum adhuc in Ecclesia Dei Presbyter esset*, *ad Confessores & ad Virgines librum unum*, *moralis quidem*, *sed valde necessariæ doctrinæ*, *& præcipuè ad custodiendam castitatem*, *aptissimis valdè sententiis communitum*. *Claruit inter nostros primùm Africæ*, *& inter suos*, *id est*, *Donatianos*, *sive Montenses*, *postea Romæ*. Hic est omninò ille Macrobius, de quo Sanctus Optatus: *Si Macrobio dicatur*, *Ubi sedeat*, *&c.* Quæ verba palam edicunt tunc vixisse, & apud Romam sedisse. Et hinc quæstio est, Quomodò idem Optatus scribat Macrobio Lucianum, Luciano successisse Claudianum? Etenim hic omninò est ille Claudianus, quem Romana Synodus affimat per Roma expulsos Donatistas fuisse ordinatum in Africa, & remissum ad Urbem, & isthic contra Regia Edicta contumaciter perstitisse. Proinde Imperator Gratianus Lucianum ejecerat, omnemque ejus devium gregem: Et in ejus defuncti, aut redire recusantis locum ordinatus fuit Claudianus, & quasi Episcopus destinatus ad Urbem. Ipsum Princeps denuò proscripsit; at ille pertinax sprevit omnia, & permansit. Quin etiam non timuit rebaptizare. Quare hic Optati scribentis tempore erat Romæ Donatistarum Episcopus. Quæ videntur non benè cohærere.

Fateor esse gravem difficultatem. Etenim laudata Romanæ Synodi epistola videtur scripta quarti sæculi anno octogesimo primo, decimo quinto Damasi Pontificis. Etenim Gratiani Rescriptum affirmat Florentium Puteolanum Episcopum, primo anno damnatum à Damaso, jam post quintum decimum annum grassari in Ecclesiam, & agere turbas. Et isto eodem anno Romæ sedebat ac latitabat Claudianus. Hinc quæritur, Quomodò ejus ante Lucianum Prædecessor Macrobius sederit sub Pontificatu Siricii? Nec Optati textus possit dici vitiosus, in quo Macrobius debeat locari post Lucianum & Claudianum. Obstant enim omnia exemplaria. Et præfatus Vincentius, in suo catalogo servans ordinem temporis, Macrobium locat proximè post Vitellium, quem addit floruisse sub Constante, Filio Constantini Principis. Eum locat ante Sanctum Pachomium, qui creditur adolescens militasse sub Imperatore Maxentio, ideoque Vitellio fuisse coævus. Hæc altè clamant Macrobium non vixisse usque ad Siricii tempora. Et Romanæ Synodi, affirmantis sub Damasi Pontificatu sedisse Claudianum, attestatio est irrefragabilis. Proinde Macrobius omninò mediat inter Lucianum & Encolpium. Quare Sanctus Optatus per laudata superiùs verba defunctum Macrobium alloquitur ut vivum. Est figura usitata Rhetoribus. Porrò contumacem Imperatori Gratiano Claudianum secutus est in ista pestilentiæ Cathedra Felix, qui interfuit Carthaginensi Collationi. Adventus occasionem exposuit Petilianus Cirthensis Episcopus: *Quæ ratio huc Felicem detulerit*, *nullus ignorat*. *Nobilitatem omnem hic esse Romanam*, *nec ipsi nescitis*. *Idem igitur turbo*, *eademque necessitas eum huc detulit*. Nempe Gothica almæ Urbis captivitas. Imperatorum Gratiani ac Valentiniani cædes, variaque Imperii turbatio Romanis Donatistis fecit libertatem persistendi apud Romam, ac eligendi novum Episcopum. Felici nemo videtur successisse. L.1.c.159.

Ex laudatis Sancti Optati verbis secundò discimus, quod Macrobius, aliique Romani Donatistarum Episcopi, nec in Sancti Petri Cathedra sederint unquam, immò ipsam nunquam fuerint permissi videre. Item, quod Sanctorum Principum Apostolorum memoriis nunquam sint communicare permissi, nec ad ipsas offerre, immò nec ingredi. Per Sancti Petri Cathedram Sanctus Optatus intelligit ejus Episcopalem Thronum, atque ita affirmat Sanctum Petrum sedisse Romæ Episcopum, & istiusmodi Thronos esse ipsius Institutum. Item affirmat Romæ tunc fuisse altaria, in ipsis fuisse reconditas Sanctorum Apostolorum Reliquias, & ad ipsas oblatum Missæ sacrificium. Consecrandis Altaribus sacras Reliquias semper fuisse necessarias. Porrò Donatistarum Episcopos ab istis omnibus prohibuit ac interdixit antiquus Canon, qui neminem ignotum admittebat ad sacras Basilicas, nisi qui priùs emitteret solemnem professionem Orthodoxæ fidei. Canonem tunc viguisse per omnes Ecclesias, est suo loco demonstratum.

Tertiò discimus, quod Victor Garbiensis, primus Donatistarum apud Urbem Episcopus, fuerit consecratus in Africa, ac inde transmissus ad paucos Romæ Erraticos. Non Romanos, sed Afros, quibus placuerat Urbica habitatio, & qui isthic nolebant vivere sine suæ Factionis Episcopo. Hinc eò missus non fuit ut lapis in fontem, ad perturbandam Catholicæ multitudinis puritatem, sed dumtaxat ad solatium ac ministerium paucorum suorum Congerronum. Et hinc inter istos sex Pseudo-Episcopos nemo fuit Romanus, ideoque cuncti non solummodò ob schisma & hæresim, sed insuper ob peregrinitatem fuerunt inidonei ac irregulares. Ita habet antiquus Ecclesiæ Canon: Hunc Sanctus Optatus Donatistis refricat in frontem. Ex eadem regula Parmeniano, Carthaginensi Donatistarum Primati, improperat quod peregrinus, nempè Hispanus esset, ideòque ineptus ad istum Episcopatum. Ex ista peregrinorum apud Romam Successione addit agnosci hæreticum dolum, & Schismaticam Factionem. Loquitur ex Tertulliani Præscriptionibus: *Hæreticorum ordinationes sunt temerariæ*, *leves*, *inconstantes*. Loquitur de primo Donatistarum circa istum Episcopum scopo. Quod postea aliud ab ipso speraverint, infra audiemus à Sancto Augustino. Caput 41.

Quartò discimus, quod Romana Urbs ex tunc haberet ultra quadraginta Basilicas, adeòque & totidem Cardinales Presbyteros. Habebat & quatuordecim Diaconias, ideoque & tot Cardinales

nales Diaconos. Adeò antiqua sunt istius Cleri numerus & magnificentia. Ex istis Basilicis Donatistæ nullam potuerunt invadere. Hinc *speluncam quandam foris à civitate gradibus sepserunt, ubi ipso tempore Conventiculum habere potuissent. Unde Montenses appellati sunt*. Invaserunt nescio cujus montis aut rupis speluncam, isthìc latuerunt ut vespertiliones, & peregerunt sua sacrilega Sacra. Hinc ipsos Romanus populus per sarcasmum appellavit Montenses, Rupitanos, aut Rupezitas. Istius Episcopi spectrum appellavit Episcopum Montensem, aut Rupitanum. Istam Cathedram Sanctus Optatus appellat Cathedram pestilentiæ. Ex quo lucet præfatum Petilianum non esse authorem istius blasphemæ contumeliæ. Donatistæ, ex quo Sanctus Papa Melchiades Donatum à Casis-Nigris & omnem Factionem damnavit, pessimè oderunt Sedem Apostolicam, ipsamque latrarunt esse Cathedram pestilentiæ. Præsertim Petilianus. Hic blasphemiam omninò accepit à suis Majoribus, studuitque propagare, & imprimere omnium animis. Adversùs ipsam Sanctus Optatus scribit Romæ omnino esse Cathedram pestilentiæ: Verùm non in ejus Basilicis, sed in Monte, Rupe, ac Spelunca Donatistarum. Sancti Cypriani Episcopatus apud Carthaginem vidit alios Montenses: Factionem Felicissimi, sui Diaconi. Est alibi exposita. Et non spectat ad præsentem materiam.

Istorum Montensium Episcoporum frequenter meminit etiam Sanctus Augustinus. In litteris ad Illustrem Virum Generosum enumerat omnes à Sancto Petro Apostolo usque ad tunc sedentem
Epist.165. Anastasium Romanos Pontifices, & pergit: *In hoc ordine successionis nullus Donatista Episcopus invenitur, sed ex transverso in Africa ordinatum miserunt, qui paucis præsidens Afris in Urbe Roma, Montensium, vel Cuzipitarum vocabulum propagavit*. Est mendum. Legendum est: *Rupitarum*. Augustinus ex Sancto Optato, aut certè cum ipso affirmat primum istiusmodi Episcopum fuisse ordinatum in Africa, & paucis Afris transmissum ad Urbem, quibus placuerat Urbica commoratio. Quo tempore id factum fuerit, ignoro. Est res antiqua. Etenim Macrobius, homo vetus, istius intrusionis fuit solummodò quartus. Quare ista transmissio videtur facta in exordio schismatis. Hinc Sanctus Augustinus in libro de unico Baptismo exponit laudatum Sancti Melchiadis Judicium, & prosequitur: *De quo Judicio cum Ma-*
Cap. 16. *jores istorum importunissima pervicacia Constantino Imperatori quererentur, quod non plenè, nec rectè fuerat examinatum atque depromptum, nihil de Melchiadis traditione, vel thurificatione dixerunt. Ad cujus audientiam nec venire utique debuerant, hoc potiùs aut suggerentes Imperatori, aut ut suggereretur instantes, quod apud traditorem Codicum Divinorum, & Idolorum Sacrificiis inquinatum causam suam agere non deberent. Cum hoc ergò nec ante suggesserint, nec posteaquam contra eos pro Ceciliano judicatum est, saltem victi & irati objiciendum putarint, quid nunc inanes tam serò connectunt calumnias, quasi & innocentia Ceciliani, Melchiadis Judicis decoloratione fuscetur, & ipsa Romana Ecclesia, ubi nec damnare quemquam suo qualicumque Judicio potuerunt, nec aliquem suorum velut in locum surrogare damnati, contra quem paucissimis Afris partis suæ primò Interventores adventitios furtìm longèque mittebant, quos Petilianum nominatim commemorare non puduit, donec deceptæ plebeculæ proprios Episcopos ordinarent*.

Scribit plura benè notanda. Primò, quod posteriores Donatistæ ad evacuandum aut circumscribendum Melchiadis Pontificis de sua Factione Judicium cœperint ipsum, uti & Sanctum Marcellinum, accusare de lapsu, traditione, ac thurificatione. Et ista calumnia fidem invenit apud aliquos etiam Catholicos, & nobis peperit Sinuessanam Synodum. Secundò Augustinus scribit istam calumniam esse adeo manifestam, ut ipse Donatus à Casis-Nigris Melchiadem postulaverit in Judicem, ac etiam jam damnatus, adeoque gravissimè offensus non fuerit ausus prorumpere in istam contumeliam. Tertiò, quod iidem primi Donatistæ eundem Melchiadem, aut quemvis alium Pontificem nec damnare unquam præsumpserint de lapsu, nec ab aliis potuerint impetrare damnandum. Quartò, quod nullum suorum potuerint intrudere in Romanam Cathedram. Quintò, quod tamen Romam miserint Interventores. Antiqua disciplina viduatæ Ecclesiæ, ac etiam suspenso Episcopo dabat Visitatorem. Rectorem Vicarium. Vicinum passim Episcopum. Afri dederunt etiam Clericum. Et istiusmodi Rectorem appellabant Interventorem. Hoc est, Rectorem Inter-Regni. Hinc ergo Donatistæ aut Sancto Melchiadi, aut Sancto Sylvestro, quod sui Præcessoris Judicium confirmasset in Arelatensi Synodo, quem degradare non poterant, abnegarunt communionem, ipsum quasi suspenderunt, & miserunt Interventorem. Erat via ad degradationem. Nam & Ceciliano, antequam degradarent, Interventorem dederant. Hanc Africanam audaciam ne mireris in Donatistis. Etenim de Catholicis etiam Præsulibus scribit in Chronico Victor Episcopus Tonnonensis: *Africani Antistites Vigilium Romanum Episcopum, damnatorem trium Capitulorum, reservato ei pœnitentiæ loco, Synodaliter à Catholica communione recludunt*. Etiam quidam factiosi Symmacho Pontifici, dum fuit deductus in Judicium, extorserunt à Rege Theodorico dari Visitatorem. Et liber Pontificalis addit: *Quod Canones prohibent*. Etenim Romanum Pontificem nemo potest judicare, damnare, aut suspendere. Donatistæ igitur patraverunt eandem audaciam. Et quidem successivè miserunt plures Interventores, quorum omnium nomina Petilianus expressit in suo libro. Sextò Augustinus scribit, quod Donatistæ Romam tandem miserint non dumtaxat Interventores, sed proprios Episcopos. Nempe Victorem Garbiensem, & supra expressos ejus Successores. Interventores paucissimis suæ partis Afris, proprios Episcopos miserunt deceptæ plebeculæ. Dum nempè paucissimi illi aliquos seduxerant, atque ita evaserant in aliquam plebeculam. Horum Interventorum memoriam solus nobis conservavit Sanctus Augustinus, ideoque debemus ipsi gratias. Dolendum est, quod ipsorum etiam nomina ad nos non transmiserit.

Eorun-

Eorundem Montensium Episcoporum meminit in secundo libro contra litteras Petiliani. Affirmat ac demonstrat veram Ecclesiam debere esse in
Cap. 108. omnibus sub cœlo gentibus, & adjungit: *Non est ergo in sola Africa, vel solis Afris, Episcopum Romam paucis Montensibus, & in Hispaniam domui unius mulieris ex Africa mittentibus*. Et in libro de unitate Ecclesiæ: *Si Sacræ Scripturæ in Africa sola designaverunt Ecclesiam, & in paucis Romæ Rupitanis & Montensibus, & in domo vel patrimonio unius Hispanæ mulieris, non tenent Ecclesiam, nisi Dona-*
Cap. 15. *tistæ*. Et infrà: *Donatistæ ostendant esse prædictum, cæteris gentibus à fide Christi pereuntibus, solam Africam remansuram, & quocumque Episcopi ex Africa mitterentur*. Et iterùm: *Nisi fortè hoc restat*
Cap. 17. *hominum insaniæ, ut dicant non ex illis Ecclesiis, quæ fundatæ sunt per Apostolorum labores, adimpleri prædicationem Evangelii in omnibus gentibus, sed illis pereuntibus, earum reparationem ex Africa futuram per partem Donati, & residuarum gentium acquisitionem*. Et in secundo libro contra Cresco-
Cap. 37. nium: *Romam ex Africa ordinare paucis vestris so-*
Cap. 63. *letis Episcopum*. Et in tertio libro: *Partem Donati audes præponere* Catholicæ Ecclesiæ, *dicens quod & præter Africam nescio quos habeatis, quibus, tamen non apparentibus, ex Africa vos soli remittere Episcopos non negatis, unum aut duos, aut ut multum tres, & argumentaris inaniter contra evidentis-*
Cap. 55. *simam veritatem*. Et infra scribit Donatis partem *remanere in Africa, aut ex Africa in paucis latentibus peregrinari*. Et in libro de Hæresibus: *Donatistæ heretici in Urbe Roma Montenses vocantur, quibus hinc ex Africa solent Episcopum mittere, aut hinc illuc Afri Episcopi eorum pergere, si fortè ibi eum ordinare placuisset*.

Hinc iterum addiscimus varia. Primò, quod Romanus Montensium Episcopus passim in Africa, aliquando Romæ fuerit consecratus. Semper tamen ab Afris. Secundò, quod etiam apud Hispanos Donatistæ habuerint similem Episcopum: In domo ac Patrimonio opulentæ mulieris. Nempe sceleratæ Lucillæ, quæ prima est Cecilianum calumniata, & fuit inter authores hujus Schismatis. Ipsa videtur in calumniæ præmium accepisse Episcopum, atque ita habitasse in Hispania, & in Africa, dum Cecilianum invasit per calumnias, ob suas possessiones dumtaxat peregrina hæsisse. Ex hac scelerata Para-Synagoga videtur prodiisse Parmenianus, tertius in hoc Schismate Archi-Episcopus Carthaginensis. Etenim Sanctus Optatus affirmat fuisse Hispanum. An præter hos duos extra Africam Episcopos Donatistæ habuerint tertium, & in quo loco habuerint, quoniam Sanctus Augustinus non edixit, ignoramus. Augustinus rectè dicit istorum Episcoporum subditos fuisse peregrinantes, latentes, non apparentes. Latebant enim in Romana rupe, aut intra domum Lucillæ. Et major portio erant peregrini Afri. Inter palmaria Catholicæ Ecclesiæ contra istos Turbines argumenta erat, quod vera Christi Domini hæreditas non in sola esset Africa, sed per omnes sub cœlo gentes, ideoque quod essent Ecclesiæ apud Donatistas, uti sunt favi apud vespas. Item quod ista hæreditas non subsisteret extra Sanctum Petrum Apostolum, ejusque Successorem in Romana Cathedra. Hinc illi studuerunt suam Factionem extendere extra Africam, & imperito populo suadere omnes gentes tandem Donatisticæ Africæ acquirendas. Etiam almæ Urbi obtruserunt ridiculum & imaginarium Episcopum. Et exinde blaterarunt Romanam Sedem, in qua sedebat vera Sancti Petri successio, esse Cathedram pestilentiæ. Sui Idoli Rupem blaterarunt esse Cathedram veritatis. Verùm fabula sibi ipsi non cohæsit. Etenim istud Rupitanum Romani Episcopi Idolum sibi non fixerunt in caput, sed collocarunt, immò dejecerunt inter Primates suarum Provinciarum. In Carthaginensi collatione primum Januariano, secundum Primiano, tertium locum dederunt Felici Romano Episcopo. Eum æquarunt Primatibus Numidiæ, & Cæsaræensis Mauritaniæ. Hinc in tertio contra Cresconium libro Sanctus Augustinus inter cætera, quæ scribit adversùm Synodales Philippo-Politani Conventiculi litteras, hæc adjungit: *Quod hinc maximè credibile est, quod ad Carthaginensem Episcopum, Romano prætermisso,* Caput 34.
nunquam Orientalis Ecclesia scriberet. Ubi saltem vester scribi debuit, quem soletis paucis vestris mittere ex Africa. Epistola ista habet hanc inscriptionem: *Gregorio Alexandriæ, Amphioni Nicomediæ, Donato Carthaginis Episcopo, &c.* Ex ipsa Augustinus concludit epistolam non esse ab Orthodoxa Synodo, sed ab Ariana. Quia nempe Orthodoxa, dum ad totam Ecclesiam, aut ad totum Occidentem scribebat, nunquam prætermitteret Romanum Episcopum, sed poneret primo loco. Et adjungit duo. Primò, quod istam Prærogativam Donatistæ debeant suo etiam Romano Idolo. Deinde, quod Philippo-Politanus Conventus istud ignoraverit, ideoque & prætermiserit. Quin ista Epistola Donato Magno fuerit tradita, lecta per ipsum diligentissimè, ac intellecta, non est dubitandum. Porrò illa evertit Evangelicum Romanæ Ecclesiæ Primatum: Evangelicam Christianitatis Monarchiam transmutare studet in parem trium Patriarcharum Aristo-Cratiam, ponitque fundamenta Photiani Schismatis. Ex ipsa ergò Donatus didicit Romanam Cathedram spernere, ac redigere in ordinem: Locare inter Africanos Primates. Et quidem didicit cum fœnore. Etenim Eusebiana Factio Romano Episcopo reservavit primum locum: Ei abnuit solam supra alios Patriarchas ac ipsorum Synodos supremam potestatem. Pro Sancto Athanasio ac aliis per Factionem damnatis Episcopis data à Sancto Julio Pontifice sententia Philippo-Politanum Conventum, adversùs Donatum in Casis-Nigris Episcopum ac ejus Asseclas datum à Sancto Melchiade judicium inflammavit Donatum magnum, ac omnes Donatistas, ad ita insaniendum in Romanam Ecclesiam. Hac inaudita audacia tentarunt & sperarunt ejus jugum excutere, ejus judicia deinceps non timere.

CA-

CAPUT V.

Exponitur potestas sacrarum apud Afros Ordinationum.

DE hac potestate scripsit ad Petrum ac Joannem, Africanos Episcopos, Sanctus Leo nonus: *Carthaginensis Archi-Episcopus solus in Africa Pallium ab Apostolica Sede habere solet. Undè & Episcopos consecrandi principale & antiquum jus retinet.* Et Pontifex istud probat ex tertia Carthaginensi Synodo, ad quam dixit Carthaginensium Primas Aurelius: *In hac Ecclesia, ad quam dignata est vestra Sanctitas convenire, crebrò ac penè per diem Dominicam ordinandos habemus Episcopos.* Et iterùm: *Sermonem meum admittite Fratres. Contingit nonnunquam, ut postulentur ab Ecclesiis, quæ Præpositis egent, vel Episcopi vel Presbyteri, & tamen memor Statutorum id sequor, ut conveniam Episcopum ejus, atque ei inculcem, quod ejus Clericus à qualibet Ecclesia postuletur. Sed fortè in hodierno non reluctati sunt. Et nequando contingat ut reluctentur, cum fuerint à me in hac causa postulati, quem scitis multarum Ecclesiarum & Ordinandorum causam sustinere. Justum est ergo, ut quemlibet Consacerdotum conveniam cum duobus è consortio nostro, vel tribus testibus. Si ergo indevotus exstiterit, quid censet Charitas vestra faciendum? Ego enim cunctarum Ecclesiarum, dignatione Dei, ut scitis Fratres, sollicitudinem sustineo.* Et Numidius Maxulitanus in Proconsulari Provincia Episcopus reposuit: *Semper fuit hæc licentia huic Sedi, ut unde vellet, de cujuslibet nomine fuisset conventus, pro desiderio cujusque Ecclesiæ ordinaret Episcopum.* Epigonius Episcopus adjunxit: *Bonitas sequestrat possibilitatem. Minus enim præsumis Frater. Et cum te bonum & clementem omnibus reddis, habes enim hoc in arbitrio, satis est ut satisfiat personæ uniuscujusque Episcopi in prima tantummodò conventione. Si autem quodlibet huic Sedi vindicandum fuerit sibi arbitratus, necesse habes tu omnes Ecclesias suffulcire. Unde tibi non potestatem damus, sed tuam assignamus, ut liceat voluntati tuæ semper & tenere quem voles, ut Præpositos plebibus vel Ecclesiis constituas, qui postulati fuerint: Et unde voles.*

Cap. 19.

Hosce Canones, seu has Episcoporum interlocutiones respicit in Commentario ad decimum sextum Apostolorum Canonem Theodorus Balsamon: *Præsens Canon segregat Episcopum, qui suo Clero connumeravit alterius Diœcesis Clericum absque sui Episcopi dimissoriis litteris. Solus autem Episcopus Carthaginensis potest in suum Clerum referre alterius etiam Diœcesis Clericos absque dimissoriis litteris eorum, qui ipsos ordinaverunt. Etiam Archi-Episcopus Constantinopolitanus potest similiter facere.* Etiam in Commentario ad septimum decimum Canonem Trullanum scribit alienum Clericum non posse ab Episcopis suscipi, & adjungit: *Excipe mihi Constantinopolitanum & Carthaginensem. Hi enim possunt alienos Clericos suscipere præter voluntatem eorum, qui ipsos ordinaverunt.* Quod ipsum latissimè scribit in Commentario ad sexagesimum Canonem Africani Codicis. Addi debent duo. Primò, quod Carthaginensis Episcopus alienos Clericos potuerit non dumtaxat in suam transferre Ecclesiam, sed insuper in quamvis aliam. Clericos uni Ecclesiæ superfluos transferre in quamvis aliam indigentem. Debebat enim suffulcire omnes Ecclesias. Deinde, quod poterat omnibus per Africam plebibus, quæ id petierant, ordinare Presbyteros. Canon principaliter sancit de Electionum ac Postulationum confirmationibus, ac Electorum & Postulatorum translationibus: Et Carthaginensi impertit altam auctoritatem. Eandem tamen etiam omnino donat in eorumdem consecrationem. Presbyteri, aliique Clerici omnino poterant, immò & debebant ordinari à suo Episcopo. Etenim Sanctus Augustinus Hipponensi plebi fuit ordinatus ab ejus Episcopo Valerio. Plurima sunt alia exempla. Est res manifesta. Proinde Carthaginensis huic rei se miscere non poterat, nisi postulatus. Consecratio erat alternativa: Verùm electio spectabat ad plebem.

Eadem fuit ratio consecrandorum Episcoporum. Videtur in eligentis Ecclesiæ, aut etiam in Electi fuisse arbitrio vel suæ Provinciæ Primatem accedere, vel Archi-Episcopum Carthaginensem. Hinc ille singulis ferè Dominicis consecrabat Episcopos. Quod enim Africa habuerit plurimos Episcopos, est supra demonstratum. Et sola, cujus ordinatio privativè spectabat ad Carthaginensem, Proconsularis Provincia habebat ultra centum. Sanctus Possidius in Sancti Augustini vita rem elucidat: *Venerabilis Senex Valerius, sciens se corpore & ætate infirmissimum, egit secretis litteris apud Primatem Episcoporum Carthaginensem, allegans imbecillitatem corporis sui, ætatisque gravitatem, & obsecrans ut Hipponensi Ecclesiæ ordinaretur Episcopus, qui suæ Cathedræ non tam succederet, sed Consacerdos accederet, Augustinus. Et quæ optavit & rogavit, Rescripto impetravit. Post quam petitionem ad visitandum adveniente ad Ecclesiam Hipponensem tunc Primate Numidiæ Megalio, Calamensi Episcopo, Valerius Antistes Episcopis qui tunc fortè aderant, & Clericis omnibus Hipponensibus, & universæ plebi inopinatam cunctis suam insinuat tunc voluntatem, &c.* Cap. 8. Hæc ordinandi Episcopi forma videtur fuisse ordinaria, ideoque omnes videntur debuisse ordinari, aut per Carthaginensis Episcopi manus, aut ad ejus Rescriptum, seu præviam confirmationem. Hoc enim per Nicænos, ideòque & per Apostolicos Canones est Patriarchale jus, cujus hanc partem Carthaginensis Archi-Episcopus habuit per universam Africam. Ex avita consuetudine, & Indulto Romanæ Sedis. Et huc respexit in famosis ad Africanas Ecclesias litteris Siricius Pontifex: *Extra conscientiam Sedis Apostolicæ, hoc est, Primatis, nemo audeat ordinare.* Sensus est: Verus Africanæ Diœcesis Primas seu Patriarcha est Romanus Pontifex, ideoque isthìc sine prævia ipsius confirmatione nemo deinceps ordinetur Episcopus. Decretum erat longè fundatissimum. Attamen suarum consuetudinum tenacissimi Afri non fuerunt permoti ad executio-

eutionem & obedientiam. Temperamentum, quod per rationes à Pontifice supplicarunt, ac per novas litteras obtinuerunt, est ostensum in superioribus, ac expositum.

Interim singularum Provinciarum Primates potuerunt consecrare suos Comprovinciales, ipsorumque consecrationem delegare aliis. Hinc in secunda Carthaginensi Synodo Numidius in Proconsulari Provincia Maxulitanus Episcopus
Can. 12. dixit: *Alii Episcopi usurpatione quadam existimant, contempto Primate cujuslibet Provinciæ, ad desiderium populi Episcopum ordinare sine litteris ad se primæ Cathedræ manantibus, neque postea acceptis. Quid de hoc statuit Sanctitas vestra.* Et Genethlius Carthaginensis Episcopus retulit ad universam Synodum: *Quoniam communis est honorificentia, quæ unicuique servari oportet, id ipsum Fraternitati vestræ convenit pronunciare.* Et universi Episcopi responderunt: *Placet omnibus, ut inconsulto Primate cujuslibet Provinciæ, tam facilè nemo præsumat, licet cum multis Episcopis, in quocumque loco, sine ejus Præcepto Episcopum ordinare. Si autem necessitas fuerit, tres Episcopi, in quocumque loco sint, cum Primatis Præcepto ordinare debeant Episcopum.* Afrorum Provinciæ erant plurimorum Episcoporum & multæ distantiæ. Hinc viciniores Episcopi, præsertim numero plures, præsumpserunt ordinare Electos vicinarum Ecclesiarum. Et censuerunt se non impingere in Nicænos Canones: Quod ipsorum Provinciæ haberent non Metropolitam, sed dumtaxat Seniorem. Hunc abusum proscripsit Primas Genethlius. Et jure merito. Quoniam isti Seniores habebant omnia & plena jura Metropolitica. Hinc illis permisit arbitrium, quo possent aut ipsi consecrare, aut consecrationem aliis delegare.

Eandem Provincialium Primatum authoritatem laudat in litteris ad Fortunatum, & alios quinque Episcopos Sanctus Cyprianus: *Cum in*
Epist.53. *Capsensi civitate propter ordinationem Episcopi essetis.* Capsensis civitas est in Byzacio, ideòque tunc spectabat ad Provinciam Numidiæ. Proinde Fortunatus erat isthìc Primas, aut ipsius Delegatus. Quod sub Diocletiani Imperio secundus Tigisitanus Episcopus, Numidiæ Primas, Cirthensibus ordinaverit Episcopum, Sanctus Augustinus scribit in pluribus locis, in litteris ad Generosum,
Epist.155. C.26. 27. L.3.C.17. Nobilem Cirthensem, in tertio libro contra Cresconium, in Carthaginensis Collationis Breviculo, ac in libro post Collationem. Affirmat Secundum accessisse Cirtham, isthic fecisse Synodum, degradasse Paulum Episcopum, ac novum ordinasse. Et de semetipso ac Sancto Alipio Tagastensi Episcopo scribit ad quosdam
Epist.163. Donatistarum Episcopos: *Fortunium, quem apud Tuburſicum habetis Episcopum, per eandem civitatem, quamquam festinantissimè, cum ad Cirthensem Ecclesiam pergeremus, experti sumus. Sed quia ordinandi Episcopi necessitas nos inde jam jamque rapiebat, diutiùs cum illo esse nequivimus.* Et de nova Fussalensi Ecclesia, ac primo ejus Episcopo
Epist.262. Antonio scribit ad Sanctum Cælestinum Pontificem: *Episcopum ibi ordinandum, constituendumque curavi. Propter quem ordinandum, Sanctum Senem, qui tunc Primatum Numidiæ gerebat, de longinquo ut veniret, rogans litteris impetravi.* Et statim infrà: *Dum nolo gravissimum & sanctissimum Senem, ad nos utique fatigatum, sine effectu, propter quem venerat, tam longè ad propria remeare, obtuli non petentibus quemdam Antonium, &c.* Et in vita Sancti Fulgentii Ferrandus, Carthaginensis Ecclesiæ Archi-Diaconus, Victorem Byzacii Primatem appellat: *Provinciæ Ordinatorem.* Et Cap. 16.
pergit de promotione Sancti Fulgentii: *Nesciente* Cap. 17.
Beato Fulgentio, Victor Primas in itinere petitur à Ruspensibus, & vicinis Episcopis ordinandi Fulgentium licentia datur. Et infra: *Fulgentius ad Episcopum, qui admonitus fuerat ordinationem Episcopi celebrare, perducitur.* Affirmat Fulgentium non ab ipso Primate, sed per ejus Rescriptum ac Delegationem fuisse consecratum. Juxta laudatum Canonem secundæ Carthaginensis Synodi.

Notanda est insignis differentia inter Primatem Carthaginensem, & Primates aliarum Provinciarum. Hi passim ordinabant in viduatæ plebis civitate. Et videntur ad istud fuisse obstricti. Ita suadent omnia adducta exempla. Hinc in media Gentilium persecutione Fortunatum Capsam, Secundus Primas accessit Cirtham. Et Sanctus Augustinus gravissimum senectute Primatem perduxit usque Fussalam. Et quidem de tam remoto loco. At verò Aurelius semper ordinavit Carthagine. Nempe quotquot ab ipso debebant, aut postulabant ordinari, cogebantur ad ejus manus accedere. Summa dignitas, eminens Prærogativa, eximia portio authoritatis Patriarchalis. Et hinc facilè crediderim, quod alii Primates ordinare non potuerint, nisi ad Carthaginensis Rescriptum. Quod ipsum confirmare videtur Sancti Cypriani epistola ad Sanctum Cornelium Pontificem: *Misi tibi proximè nomina Episcoporum istic constitutorum, qui integri & sani in Ecclesia Catholica Fratribus præsunt.* Proinde Sanctus Cyprianus omnium Africanorum Episcoporum Catalogum habebat & conservabat in scriniis suæ Ecclesiæ: Quod nempe nullus isthìc consecraretur Episcopus, nisi per ejus Rescriptum. Attamen non est penitus certum. Pro hac Carthaginensis Archi-Episcopi dignitate nullum habemus lucidum testimonium, nisi unius Sancti Possidii. Et ipsum non est irrefragabile. Etenim Sancti Augustini electio & consecratio fuerunt extra regulam, ideòque Sanctus Valerius ex alio capite non potuit ipsam tentare sine interventu supremi Primatis. Quidquid sit, laudatum Sancti Cypriani testimonium docet Primatem istum fuisse obstrictum ad omnium per totam Diœcesim Episcoporum consecrationes referendas summo Pontifici, & supplicandam ipsorum confirmationem. Poterat simul referre consecrationem plurium. Quod prævia Relatio non fuerit necessaria, provenit ex Indulto Sedis Apostolicæ. Hinc ipsam Siricius ex firmis fundamentis potuit postulare. Epist.55.

Porrò Africani Episcopi suorum Collegarum consecrationes celebrarunt solemnissimè. Carthaginensis Primas consecrari consuevit à duodecim. Etenim in tertio contra Cresconium libro Sanctus Augustinus disertè scribit de Schismatico Donatistarum Episcopo Maximiano: *In Bagajensi Concilio damnati sunt cum Maximiano duodecim,* Cap. 52.

rius, quorum præsentium manibus ordinatus est. Et statim infrà: *Quando Maximianus ordinatus est, neque omnes interesse potuerunt, aut ex more debuerunt.* Et edicit singula ipsorum nomina. Quod ipsum repetit in quarto libro. Erant mixti ex variis Provinciis. Etenim Bejanus Vajanensis ex Numidia, Donatus Sabratensis erat ex Tripoli. Et hoc in puncto fundatur Secundi Tigisitani, & Collegarum adversùs Ceciliani Carthaginensis Archi-Episcopi ordinationem querimonia, de qua in litteris ad quosdam Donatistarum Episcopos Sanctus Augustinus: *Inerat eis nonnullus animi dolor de typho superbiæ veniens, quod non ipsi ordinaverant Carthaginis Episcopum.* Eandem querimoniam Donatistæ fortiter urserunt in Carthaginensi Collatione. Sanctus Optatus in primo suo libro elucidat: *Botrus & Celesius,* Carthaginensis Ecclesiæ Clerici, *apud Carthaginem ordinari cupientes, operam dederunt, ut absentibus Numidis soli vicini Episcopi peterentur. Tunc suffragio totius populi Cecilianus eligitur. Et manus imponente Felice Aptungitano Episcopus ordinatur.* Audi rationem aut fucum, ex quo suaserunt advocari solos vicinos Episcopos: *Tempestas persecutionis peracta ac finita est. Jubente Deo, indulgentiam mittente Maxentio, Christianitatis libertas est restituta.* Utique ad ordinandos novos Episcopos. Propter caducæ libertatis periculum ambitiosi Botrus & Celesius urserunt accelerari negotium: Sperarunt se à paucioribus faciliùs eligendos. Et hinc lucet etiam ante redditam à Magno Constantino pacem fuisse morem, ut ad Carthaginensis Primatis electionem & consecrationem peragendam invitarentur ac assumerentur Episcopi ex omni Provincia. Sanctus Augustinus in libro post collationem affirmat Felici Aptungitano adstitisse Novellum Tyzicensem ac Faustinum Tubnrbitanum, Episcopos Proconsularis Provinciæ. An & alii plures, non possim affirmare. Existimo omninò fuisse duodecim, juxta avitum honorem & morem. Totidem fuisse in ordinatione Majorini, videtur non dubitandum. Etenim ex sola Numidia aderant septuaginta Episcopi. Adducta Sancti Augustini verba, quæ affirmant Maximiani ordinationi nec potuisse, nec debuisse adesse omnes, docent consuevisse adesse solos duodecim.

Cap. 32. De aliorum Episcoporum consecratione ad tertiam Carthaginensem Synodum Honoratus & Urbanus Episcopi dixerunt: *Et illud nobis mandatum est, ut quia proximè Fratres nostri Numidæ, duo Episcopi ordinare præsumpserunt Pontificem, non nisi à duodecim censeatis Episcoporum celebrari ordinationes.* Et Aurelius Primas respondit: *Forma antiqua servabitur, ut non minùs quàm tres sufficiant, qui fuerint destinati ad Episcopum ordinandum, propterea quia & in Tripoli, fortè & Arzuge interjacere videntur barbaræ Gentes: Nam in Tripoli, ut asseritur, Episcopi sunt quinque tantummodò: Et possunt fortè de ipso numero vel duo necessitate aliqua occupari. Difficile est enim, ut de quolibet numero omnes possint occurrere. Nunquid debet hoc ipsum impedimento esse Ecclesiasticæ utilitati? Nam & in hac Ecclesia, ad quam dignata est Sanctitas vestra convenire, crebrò ac pene per Dominicam diem ordinandos habemus. Nunquidnam frequenter duodecim, vel decem, vel multò minùs adducere possum Episcopos? Sed facile est mihi duos adjungere meæ Parvitati Episcopos vicinos. Quare cernit mecum Charitas vestra hoc ipsum observari non posse.*

Hinc discimus plura. Primò, quod Primas Carthaginensis ad ordinandum Episcopos passim assumpserit duos Assistentes. Propter adductam rationem. Secundò, quod istud ipsum fuerit usitatum in aliis Provinciis. Hinc enim duo Numidæ præsumpserunt ordinare. Tertiò, quod frequenter assumpti fuerint etiam plures: Decem, immò & duodecim. Etenim Capsensis Episcopus etiam Gentilibus temporibus fuit ordinatus à sex. Eadem tempestate Secundus Tigisitanus, dum Sylvanum ordinavit Cirthensibus, habebat numerosos Assistentes. Hinc Honoratus Thabenensis in Numidia, & Urbanus Siccensis in Mauritania Episcopi, ac suarum Provinciarum Legati, à suis Synodis habuere Mandatum instandi in generali Synodo, ut deinceps ad majorem Episcopalis Ministerii honorem semper assumerentur duodecim. Et isto tempore non erat exotica postulatio. Etenim & prima Arelatensis Synodus sanxit: *De his qui usurpant sibi, quod soli debeant Episcopos ordinare, placuit ut nullus hoc sibi præsumat, nisi assumptis secum aliis septem Episcopis. Si tamen non potuerit septem, infra tres non audeat ordinare.* Secuti sunt avitam regulam, quam postmodò ad Sanctum Victricium Metropolitam Rothomagensem scripsit Sanctus Innocentius primus: *Integrum est judicium, quod plurimorum sententiis confirmatur. Nec unus Episcopus ordinare præsumat Episcopum: Ne furtivum Beneficium præstitum videatur.* Ista Arelatensis Synodus, utpotè celebrata propter pacem Africanæ Ecclesiæ, placuit Aurelio. Censuit ac sanxit, non ut deinceps assumerentur soli tres, sed ut quævis Provincia aut Ecclesia permaneret in sua antiqua consuetudine. Addidit non posse esse pauciores, quàm tres. Non tantùm propter istum Arelatensem, sed etiam propter Nicænum Canonem. Quartò discimus, quod Africana Ecclesia Episcopalem consecrationem, attentatam à duobus Episcopis, judicaverit illegitimam, attamen ratam ac validam. Caput 20. Cap. 1.

Aurelius his adjunxit: *Sed illud est statuendum, ut quando ad eligendum Episcopum convenerimus, si qua contradictio fuerit oborta, quia talia tractata sunt apud nos, non præsumant ad purgandum eum, qui ordinandus est tres jam, sed postulentur ad numerum supra dictorum unus vel duo, & in eadem plebe, cui ordinandus est, discutiantur primò personæ Contradicentium: Postremò illa etiam, quæ objiciuntur, pertractentur. Et cum purgatus fuerit, sub conspectu publico ita ordinetur. Si hoc cum vestræ Sanctitatis animo concordat, roboretur vestræ Dignitatis responsione.* Et universi Episcopi reposuerunt: *Placet satis.* Hinc iterum quædam discimus. Primò, quod vox, *Electio*, hic accipiatur pro consecratione. Etenim apud Afros tres Episcopi conveniebant non ad eligendum Collegam, sed solummodò ad consecrandum. Electio fiebat à solo Clero & populo, sub Præsidentia ac dire-

directione Interventoris, seu Visitatoris. Et contradictio non poterat adversùs eligendum fieri, sed dumtaxat contra Electum. Secundò discimus, quod Electi purgatio fieri debuerit in ejus civitate. Hinc ipse etiam Carthaginensis Primas hoc in casu debebat eò accedere, & ibidem consecrare. Purgatus enim debebat solemniter consecrari coram suo populo. Nempe ad ipsius consolationem, & confusionem Calumniatorum. Quare Aurelius hìc non nihil detraxit Juribus suæ Ecclesiæ. Notanda sunt verba: *Quia talia tractata sunt apud nos*. Videntur respicere Sanctum Augustinum, & ipsi illatam injuriam à Megalio Calamensi Episcopo, tunc Primate apud Numidas. Sanctissimum Electum ille diffamavit de nescio cui mulieri propinatis amatoriis poculis, atque ita ipsum studuit proscribere ab Episcopatu. Ast Augustinum purgavit numerosa Synodus, & Megalium compulit ad eum propriis manibus consecrandum. Hinc Aurelius sanxit duo. Primò, ut ante omnia discutiantur personæ Contradicentium; sine exceptione, etiam persona Episcopi, immò & Primatis. Quia nempe constabat Primatem fuisse lapsum in calumniam. Deinde Aurelius sanxit, ut ad hanc purgationem non fatigaretur universa, aut numerosa Synodus; sed sufficerent quinque aut quatuor Episcopi. Quia nempe Electorum accusatio consuevit ex æmulantium invidia procedere, ideoque esse consueta calumnia.

CAPUT VI.

Exponitur varia authoritas Primatis Carthaginensis.

PRima hujus Primatis authoritas fuit consecratio omnium per Africam Episcoporum. Est superiùs abundè exposita. Aliquid tamen novi in sua Synodo revelavit Bonifacius Primas: *Placuit ut Primates diversarum Provinciarum nomina Episcoporum, sive decedentium, sive etiam in eorum locum succedentium, ad Ecclesiam Carthaginensem mittant*. Provinciæ Primas circa defunctos suæ jurisdictionis Episcopos debebat facere tria: Defuncti mortem statim referre, postmodò referre novum Electum, mittere Cleri ac populi Decretum, præviam consecrandi confirmationem forsan postulare ac expectare, ac tandem referre etiam illius consecrationem. De hac postrema, ac item de prima relatione agit adductus Canon. Non est Bonifacii constitutio, sed Aurelii. Etenim Bonifacius affirmat à se innovari decimum nonum Aurelii Concilium. Et in hujus innovationis capite habent Acta Synodalia: *Agilejus Diaconus recitavit ex libro Canonum temporibus Sancti Aurelii*. Et ex ipso laudavit viginti Aurelii Concilia. Et superiùs habent Acta: *Agilejus Diaconus recitavit ex libro Canonum*. Recitavit Nicænum Canonem, & Canonem ex Carthaginensi Synodo Grati Primatis. Etiam Bonifacius Primas dixit ad Synodum: *Recitetur ex volumine Canonum*. Et Agilejus statim recitavit sextum Nicænum Canonem, & varios Canones ex Synodis Aurelii.

Ex quibus discimus varia. Primò, quod Africana Ecclesia semper ab antiquo habuerit singularem Canonum Codicem. Secundò, quod primum in illo locum occuparint Nicæni Canones. Tertiò, quod proximè sequerentur Canones è Grati Synodo, aut Synodis. Porrò hic Gratus interfuerat Sardicensi Concilio. Et sic quartò discimus, quod Gratus istos Canones non inscripserit in Africanum Codicem. Eorum authoritate est usus in suis Synodis, attamen ipsos non retulit in Codicem suæ Ecclesiæ. Rationem ignoro. Et hæc videtur esse vera causa, ex qua eosdem Canones Aurelius Primas cum suis Episcopis penitùs ignoravit. Quintò discimus, quod Aurelius omnes omnium suarum Synodorum Canones inscripserit in istum Codicem. Sextò, quod istæ Synodi fuerint omninò viginti. Et forsitan plures. Quæ omnia huc usque ignoravimus. Debemus gratias Illustrissimo Domino Lucæ Holstenio, qui nobis vulgavit istam Bonifacii Synodum. Codex ille periit aut latet. Exstans Africanæ Ecclesiæ Codex est privato nescio cujus studio ac scopo compilata farrago. Ejus origo & dignitas suo loco exponetur.

Præfata Carthaginensis Cathedræ Prærogativa nequaquam ducit originem ab Aurelio. Est longè antiquior. Etenim in causa Pseudo-Episcopi Fortunati scripsit ad Sanctum Cornelium Pontificem Sanctus Cyprianus: *Quod autem tibi de Fortunato isto Pseudo-Episcopo, à paucis & inveteratis hæreticis constituto, non statim scripsi, non ea res erat, quæ in notitiam tuam deberet per nos statim, quasi magna & metuenda, proferri*. Post quædam exponit etiam Maximi, rebellis sibi Presbyteri, & cum Fortunato conjurati, datum à Novatiani Factione Episcopatum, & prosequitur: *Nec tamen de hoc tibi scripserim, quando hæc omnia contemnantur à nobis, & miserim tibi proximè nomina Episcoporum istic constitutorum, qui integri & sani in Ecclesia Catholica Fratribus præsunt*. Affirmat varia. Primò, quod Africana Ecclesia quascumque graviores causas referre deberet ad Sedem Apostolicam. Secundò, quod ob non relatam Fortunati intrusionem fuerit reprehensus à Sancto Cornelio. Tertiò, quod etiam talis rebellium Clericorum petulantia non sit inter graviores causas, ideoque non debuerit referri. Quartò, quod non tales intrusiones, sed solas Catholicorum Episcoporum novas Ordinationes referri oportuerit. Quintò, quod has proximè retulerit. Igitur Provinciarum Primates omnium suorum Episcoporum mortem, eorumque novos Successores debebant referre Carthaginem, hujus autem civitatis Antistes ad Episcopum Romanorum. Apostolicus Canon mandabat omnes illos præviè confirmari per Pontificem. At ob distantiam erat res molestissima. Hinc Romanæ Ecclesiæ pietas erat contenta cum ista generali post consecrationem relatione. Quæ omnia lucidè demonstrant Africanam Ecclesiam semper subfuisse Romano Patriarchatui.

Præfata Sancti Cypriani verba Jacobus Pame-lius

lius commentatur: *Epistola Cypriani, qua transmisit nomina Episcoporum, hodie desideratur, nisi fortè intelligat epistolam præcedentem Synodi Africanæ.* Respondeo in præcedenti epistola nulla exprimi Episcoporum nomina: Item istam Episcoporum relationem non fuisse Synodalem, sed opus ac officium solius Primatis. Apparens est quod omni anno semel, aut fortè bis Primas debuerit referre ista nomina. Etenim Africana Ecclesia habebat plurimos Episcopos, ideoque quotannis non poterant non mori aliquot & succedere. Dolendum est, quod nulla istiusmodi relatio exstet. Quidquid sit, lucet quod ipsi Provinciarum Primates non potuerint consecratos à se Episcopos referre Romam: Privativè spectabat ad solum Carthaginensem.

Et hæc est secunda istus Sedis Prærogativa. Eam aliqui adeò ampliant, ut censeant etiam Provinciales Synodos non potuisse Romam referre, nisi per Primatem Carthaginensem. Nequidem in causa fidei. Probant ex Aurelii Primatis, ac Sanctorum Episcoporum, Alipii Tagastensis. Augustini Hipponensis, Evodii Uzalensis, ac Possidii Calamensis, ad Sanctum Innocentium I. Pontificem epistola: *De Conciliis duobus, Provinciæ Carthaginensis atque Numidiæ, ad tuam Sanctitatem à non parvo Episcoporum numero subscriptas litteras misimus contra inimicos gratiæ Christi.*

Epist. 95. Soli Carthaginensi, non autem Milevitano Concilio Aurelius adfuerat, & tamen affirmat utriusque Synodales litteras à se fuisse transmissas. Quia nempè Sylvanus, Summensis Episcopus, Numidiæ Primas, suæ Milevitanæ Synodi Acta non immediatè Romam, sed Carthaginem miserat, per Aurelium transmittenda ad Papam. Respondeo non esse improbabile. Attamen non constat. Etenim in suo Rescripto Innocentius nullam Aurelii memoriam fecit, sed in capite posuit Sylvanum Senem. Et certè inter istos quinque Episcopos non solus Aurelius, sed etiam Evodius erat ex Proconsulari Provincia, alii tres erant Numidæ: Hinc rectè dicunt utriusque Synodi Acta fuisse à se transmissa.

Tertia istius Primatis Prærogativa erat, quam per litteras ad Messorem Numidiæ Primatem exegit Primas Bonifacius: *Decedentium ac succedentium Episcoporum Matriculam, memores antiquæ consuetudinis, nobis dirigi suademus, ut de multis Provinciis ad nos venientes, præcipuè illi, qui se prioribus suis anteponere non dubitant, qualiter unusquisque eorum sedere debeat, sciamus.* Et Messor obedivit, ac rescripsit: *Matriculam hujus Concilii, ne priscorum oblitteretur authoritas, demandavi.* Quisque igitur Primas debebat suæ Synodi, seu Provinciæ catalogum transmittere. Et ita mandabat Priscorum authoritas, vetusta consuetudo. Proinde dum de sedendi in Provinciarum, aut etiam totius Diœceseos Synodis, aut quibusvis aliis congressibus ordine nascebatur quæstio, decisio spectabat non ad Provinciæ Primatem, sed ad Carthaginensem. Nec mirum. Etenim ex hac victoria dependebat successio in Primatum. Quapropter ista Matriculæ, seu nominum transmissio non soli præfatæ ad Urbem relationi serviebat, sed aliis insuper finibus.

Quarta Prærogativa fuit Judicium ac definitio quæstionum circa successionem Primatum. Etiam ipsorum, licet nulla esset controversia, confirmatio. Lucet ex precibus, quas Cecilianus ac Honoratus, Sitifensis Mauritaniæ Legati, dum singularem ac proprium Primatem habere supplicabant, obtulerunt Carthaginensi Primati Aurelio, ac ejus Synodo: *Profitemur in Carthaginensis Ecclesiæ conscientiam proferre, quandocumque voluerimus habere primæ Sedis Episcopum. Ita ut cum primæ Sedis Episcopus de corpore recesserit, qui in ejus locum succedit, ad Ecclesiam Carthaginis mittat, & eam instruat, ut fiat primæ Sedis Episcopus.* Et Aurelius reposuit: *Ut Ecclesia Carthaginensis de constituendis primæ Sedis Episcopis consultetur, impedimento nulli esse posse, mecum pariter cognoscit Sanctitas vestra.* Affirmat esse rem claram, expertem omnis dubii. Et ista reposuit non ad solos supplicantes Legatos, sed ad omnem Synodum. Hinc & ipsa omnis respondit: *Quandocumque habere voluerit quæcumque Provincia primæ Sedis Episcopum, instruat primitùs Ecclesiam Carthaginensem, & sic quod desiderat faciat.* Defuncto igitur Primate, Provincia aut Synodus, vel certè ipse successurus, aut succedere prætendens Episcopus debebat Carthaginensem Ecclesiam instruere: Utique de successuri jure, idoneitate, aliisque ad causam spectantibus. Et ante Carthaginensis Episcopi Rescriptum ac assensum inthronizari non poterat, neque uti Primatis nomine.

Agilejus, Carthaginensis Ecclesiæ Diaconus, ista omnia ad Bonifacii Synodum legit ex Hipponensi Concilio Aurelii. Et Megalius, Calamensis Episcopus, Numidiæ Primas, est hic in Sitifensis Mauritaniæ favorem interlocutus: *Ad compendium venit ista provisio, ut & voluntatibus satisfiat, & se Provinciæ teneant, responsuris tamen primæ Sedis Episcopis cunctarum Provinciarum ad Ecclesiam Carthaginensem, in quocumque usus exegerit.* Consentit in novum Primatum. Et erat necesse. Etenim Sitifensis Mauritania ante subfuerat Numidiarum Primati, ideoque abscindi non poterat sine ejus beneplacito. Hæc est omninò magna illa Hipponensis Synodus, ad quam Sanctus Augustinus, adhuc Presbyter, disputavit ac exposuit Apostolicum Symbolum. Facta fuit anno istius sæculi nonagesimo tertio, biennio ante Sancti Augustini Episcopatum. Exinde igitur Sitifensis Mauritania habuit proprium Primatem. Et retinuit usque ad novam Imperatoris Justiniani dispositionem, factam post ejectos VVandalos.

Quintam Carthaginensis Ecclesiæ Prærogativam habemus ab eadem Hipponensi Synodo. Etenim Honoratus & Cecilianus, Sitifensis Provinciæ Legati, dum proprium Primatem postulabant, professi sunt plerasque Carthaginensis Ecclesiæ Prærogativas, promiserunt venerari, ac inter ipsas posuerunt & hanc: *Et si qua de eadem Carthaginensi Ecclesia nuntianda sint ad Provinciam Mauritaniam, causa regulæ & disciplinæ, hoc profitemur Episcopum Sitifensem debere conveniri, per quem omnes Episcopi in Mauritania constituti possint informari.* Dum per aliquam Provinciam, aut ali-

aliquam ejus Ecclesiam erat quis sacrorum Canonum aut Christianæ disciplinæ neglectus, correctio spectabat ad Carthaginensem etiam Episcopum. Hic Provinciæ Primatem monebat, Primas Episcopum vel Episcopos, in quorum Parochiis disciplina patiebatur. Et hanc Prærogativam laudat Liberatus Byzacii Primas, è sua Junensi Synodo scribens ad Carthaginensem Bonifacium: *Novimus sapientiam tibi Divinitùs infusam, qua præcipuè hoc studeas, ut nullus permittatur Ecclesiasticorum Canonum aliquatenùs convellere firmitatem, teque cunctis formam præbere virtutum, ut terminos Paternis definitionibus constitutos non negligat servare posteritas.* Affirmat ad ipsum spectare custodiam Canonum.

Sexta Prærogativa est jus ac obligatio visitandi omnes Africanas Ecclesias. Etenim Honoratus & Urbanus, Sitifensis Provinciæ Legati, in nescio qua Synodo dixerunt ad Primatem Aurelium: *Et illud nobis verbo mandatum est, ut quia constitutum est in Synodo Hipponensi, singulas Provincias tempore Concilii visitandas esse, dignemini etiam, quod hoc anno secundùm ordinem distulistis, vel alio anno Provinciam Mauritaniam visitare.* Et Aurelius respondit: *Nunc de Provincia Mauritania, proptereà quod in finibus Africæ posita sit, nihil statuimus. Siquidem vicinæ sunt Barbarico. Sed præstet Deus, ut ex abundanti non pollicentes, venire possimus ad vestram Provinciam. Cogitare enim debetis, quia hoc sibi & Tripolitani, & Arzugitani Fratres potuerunt exigere, si ratio pateretur.* Igitur & hoc jus fuit stabilitum in Hipponensi Concilio. Immò non jus, sed potiùs obligatio. Etenim uti Metropolitæ suam Provinciam, ita Patriarchæ ac Primates obligantur suis temporibus invisere suas Diœceses. Carthaginensis medio inter duas Synodos tempore debebat visitare unam Provinciam. Servato ordine. Hipponensis Concilii Canones latent aut perierunt. Non habemus, Cap. 52. nisi quorumdam fragmenta aut memorias. Præsens memoria exstat in Africano Codice, ac item illa collectione, quæ passim appellatur Africanum Concilium.

Septima Prærogativa est, quod Carthaginensis Episcopus per omnem Africam potuerit novos Episcopatus erigere. Inter alia Africani Cleri vitia fuit ambitio, de qua ad Aurelium Primatem ac ejus Synodum dixit Epigonius Episcopus: *Plerique tumidi atque stolidi adversùs Episcopum suas cervices erigunt Presbyteri, vel conviviis concinnantes plebem, vel sanè persuasu maligno, ut illicito favore eosdem velint sibi collocare Rectores.* Quidam Parochialium in Oppidis Ecclesiarum Rectores Presbyteri suas plebes conviviis, aut aliis artibus alliciebant, divertebant ab affectu in Episcopum, atque ita seducebant, ut violenter postularent suam Oppidanam Parochiam erigi in Episcopalem Cathedram, ac suum Presbyterum sibi dari in primum Episcopum. Et quoniam consequi desperabant à Primate aut Synodo suæ Provinciæ, passim accedebant Carthaginensem Archi-Episcopum. Hinc enim subdit Epigonius: *Insigne mentis tuæ tenemus votum, Frater religiose Aureli, qui hæc sæpè oppressisti, non curando tales petitores.* Quæstio est, an ista per omnem Africam Aurelius fecerit, an dumtaxat per suam Proconsularem Provinciam. Etenim plura exempla suadent, quod soli Provinciarum Primates citrà Carthaginensis Cathedræ conscientiam diviserint Episcopatus, ac novos instituerint. Exempla plura habemus in Carthaginensi Collatione: Illic & Donatistæ Catholicos, & hi illos frequenter accusant de erectis novis Cathedris. Etiam Sanctus Augustinus, dum Fussalensem Episcopatum erexit, solius sui Primatis authoritatem invocavit, nequaquam Carthaginensis Aurelii. Ita disertè scribit in litteris ad Sanctum Cælestinum Epist. 261. Pontificem.

Respondeo tamen Epigonium omninò fuisse locutum de cunctis per Africam Provinciis. Etenim rogat tales Episcopatuum divisiones ac erectiones deinceps non permitti, nisi de consensu Episcopi, cujus Parochia dividitur. Et hoc juxta antiquum non solius Africanæ, sed omnis sub cœlo Ecclesiæ Canonem: *Multis Conciliis hoc statutum à Cœtu Sacerdotali est, ut plebes, quæ ab Episcopis in Diœcesibus retinentur, quæ Episcopos nunquam habuerunt, non nisi cum voluntate ejus Episcopi, à quo tenentur, proprios recipiant Episcopos.* Carthaginenses Primates, etiam invitis Episcopis, quandoque Diœceses diviserant in novos Episcopos: Hoc Epigonius supplicat deinceps non fieri. Nequaquam supplicat non erigi novos Episcopatus, sed solummodò non erigi sine assensu illius Episcopi, qui Diœcesim est perditurus. Et hoc per omnem Africam. Hinc enim Aurelius reposuit: *Fratris & Consacerdotis nostri prosecutioni non obsisto, sed hoc me & fecisse, & facturum esse profiteor, circa eos sanè qui fuerint concordes, non solùm circa Ecclesiam Carthaginensem, sed circa omne Sacerdotale consortium.* Per omnem Africam.

Notanda sunt verba: *Circa eos sanè qui fuerint concordes.* Est limitatio circa factam ab Aurelio promissionem. Epigonius suis precibus addiderat: *Quia nonnulli Dominatu quodam adepto communionem Fratrum abhorrent, vel certè cum depravati fuerint, quasi in arce quadam Tyrannica sibi Dominatum vindicant, plerique tumidi atque stolidi adversùs Episcopum Presbyteri suas cervices erigunt, &c.* Affirmat quosdam Episcopos fuisse causam præfati Presbyteralis ambitus, ac popularis conspirationis. Etenim obliti Sancti Petri Apostoli Canonem: *Non quasi dominantes in Clero, sed forma Gregis facti ex animo.* Hunc, inquam, obliti Canonem agebant Tyrannidem in suum Clerum ac populum: Talem, aut certè similem, qualem à Fussalensi Antonio fuisse exercitam Sanctus Augustinus deflet in præfatis ad Cælestinum Pontificem litteris. Ita & Oppidis, & eorum Presbyteris dabant causam cogitandi de novo Episcopatu. Hinc igitur Aurelius spondet fore, ut similibus Oppidorum postulationibus nunquam annuat: Attamen circa Oppida illorum Episcoporum, qui concordes fuerint cum suis populis, ac ipsos paternè & Episcopaliter tractaverint. Circà Tyrannicè excedentes vult permanere in authoritate, qua afflictis populis & Cleris possit per Episcopatus divisionem impartiri solatia. Ex quo lucet, quod Carthaginensis Pri-

Primas potuerit, etiam invitis Episcopis, Episcopatus per omnem Africam dividere. An solus potuerit, non ausim affirmare. Adducta exempla fortiter suadent, quod cuncti Primates etiam potuerint in sua Provincia. Et plurimùm favet quadragesimus sextus Canon tertiæ Carthaginensis Synodi. Præfata Epigonii postulatio, ac Aurelii responsio exstant in hodierno Codice Africanæ Ecclesiæ.

Hæc omnia plurimùm illustrat sequens Canon: *Ut plebs, quæ nunquam habuerunt proprios Episcopos, nisi ex Concilio plenario uniuscujusque Provinciæ, & Primatis, & consensu ejus, ad cujus Diœcesim eadem Ecclesia pertinebat decretum fuerit, minimè accipiant*. Permittit novos Episcopatus erigi. Attamen sub variis conditionibus & consensibus. Primò, ex consensu totius Provincialis Synodi. Non alicujus Turmæ, sed totius Synodi. Secundò, ex consensu Primatis. Proinde adversùs majorem totius Synodi partem solus Primas reluctari poterat, & obtinere. Tertiò requirebatur consensus etiam proprii Episcopi, cum eadem Prærogativa. Quæ omnia locum non habebant adversùs Primatem Carthaginensem. Hic solus, & sine Synodo, & sine Provinciæ Primate, poterat Episcopatum erigere: Quandoque etiam sine consensu Episcopi. Proinde ejus potestas erat veraciter Primatialis. Canon exstat in hodierno Afrorum Codice. Cujus Synodi, aut temporis sit, ignoratur.

Octavam Prærogativam memoravit, & confirmandam retulit ad tertiam Carthaginensem Synodum ipse Primas Aurelius: *Contingit nonnunquam, ut postuletur ab Ecclesiis, quæ Præpositis egent, vel Episcopis vel Presbyteris, & tamen memor Statutorum id sequor ut conveniam Episcopum ejus, atque inculcem, quod ejus Clericus à qualibet Ecclesia postuletur. Sed fortè in hodierno non reluctati sunt. Et nequando contingat ut reluctentur, cum fuerint à me in hac causa postulati, quem scitis multarum Ecclesiarum & Ordinandorum causam sustinere. Justum est ergò, ut quemlibet Consacerdotum conveniam cum duobus è consortio nostro, aut tribus testibus. Si verò indevotus exstiterit, quid censet Charitas vestra faciendum? Ego enim cunctarum Ecclesiarum sollicitudinem sustineo*. Affirmat varia. Primò, quod Africana Diœcesis laboraret inopia Clericorum, ideoque vacantes, & Cathedrales & Parochiales, Ecclesiæ quandoque non invenirent in suo gremio, quem eligerent in Episcopum aut Presbyterum. Secundò, quod tales Ecclesiæ eligerent aliquem alienum Clericum. Tertiò, quod illum, obtinere desperantes, non postularent ab ejus Episcopo, sed à Carthaginensi, communi omnium Patre. Quartò, quod Carthaginensis Episcopus semper habuerit potestatem admittendæ ac exequendæ istius postulationis. Quintò, quod tamen huic potestati statutum sit, ut Primas id non faciat, nisi audito & consulto Episcopo, cujus Clericum debet eripere ac transferre. Sextò, quod hac moderatione sit semper usus. Immo quod ipsa contentus non fuerit, sed post passam in prima consultatione repulsam processerit ad secundam, & quidem adhibens testimonium ac preces duorum vel trium Collegarum. Septimò, quod nullus huc usque Episcopus pertinaciter recalcitraverit, ac speret fore, ut nemo recalcitret. Addit tamen hoc esse possibile. Hinc quærit, quid Synodo placeat in tali casu: Quomodo & qualiter velit à Carthaginensi Primate procedendum?

Et Numidius Maxulitanus Episcopus respondit: *Fuit semper licentia huic Sedi, ut unde vellet, & de cujus nomine fuisset conventus, pro desiderio cujusque Ecclesiæ ordinaret Episcopum*. Respondit de sola alieni Clerici postulatione in Episcopum. Hinc Epigonius Episcopus adjunxit: *Bonitas sequestrat possibilitatem. Minùs enim præsumis, Frater. Et cum te bonum & clementem omnibus reddis, habes enim hoc in arbitrio, satis est ut satisfiat personæ uniuscujusque Episcopi in prima tantùm conventione. Si autem quodlibet huic Sedi vindicandum fuerit sibi arbitratur, necesse tu habes omnes suffulcire Ecclesias. Undè tibi non potestatem damus, sed tuam assignamus ut liceat voluntati tuæ semper & tenere, quem voles, ut Præpositos plebibus vel Ecclesiis constituas, qui postulati fuerint: Et unde voles*. Dicit plura. Primò, quod Carthaginensis Primas tales, non solummodò Episcopales, sed etiam Presbyterales electiones potuerit confirmare & exequi. Secundò, quod Episcopus, cui eripiendus erat Clericus, non pluries, nec cum Collegis conveniri debuerit, sed duntaxat semel, à solo Carthaginensi. Tertiò, quod refragante Episcopo habuerit plenam authoritatem procedendi ex arbitrio. Quartò, quod ab indigenti Ecclesia, etiam citra electionem, postulatus potuerit Clericum dare, & quidem ex qua volebat Ecclesia. Etenim ad ipsum spectabat omnes Ecclesias suffulcire. Non solummodò quoad Presbyteros, sed quoscumque Clericos. Epigonius addit hanc fuisse perpetuam Carthaginensis Cathedræ potestatem.

Posthumianus Episcopus unicum contra hæc adduxit scrupulum: *Qui unum habuerit, nunquid debet ipsi ille unus Presbyter auferri?* Et Aurelius respondit: *Episcopus unus esse potest, per quem dignatione Divina Presbyteri multi constitui possint; unus autem Episcopus difficilè invenitur constituendus. Quapropter si necessarium Episcopatui quis habet Presbyterum, & unum habuerit, etiam ipsum ad promotionem dare debebit*. Responsio est lucida. Ex ipsa discimus Africanam Ecclesiam fuisse Cleri adeò indigam, ut plures Cathedrales Ecclesiæ non haberent, nisi unicum Presbyterum. Hinc Posthumianus perrexit: *Ergò si habet alius abundantes Clericos, debet mihi alia plebs subvenire*. Et Aurelius reposuit: *Sanè. Quomodò Ecclesiæ alterius tu subveneris, persuadebitur illi, qui plures habet Clericos, ut unum tibi ordinandum largiatur*. Ex quo vides Carthaginensis Primatis in transferendis Clericis potestatem fuisse universalem, nullatenùs adstrictam ad electionem in Episcopum aut Presbyterum. Hinc item vides fundamentum, ex quo Valerius Hipponensis Episcopus circa suum Presbyterum Augustinum fecerit, quod in hujus vita scribit Sanctus Possidius: *Valerius metuere cœpit, ne Augustinus ab alia Ecclesia, Sacerdote privata, ad Episcopatum quæreretur, & sibi auferretur*. Hinc illum sibi adhuc

vivo curavit contra Canones superordinari in Co-Episcopum.

Hanc Carthaginensis Episcopi potestatem frequenter admiratur, ac laudat Theodorus Balsamon. Affirmat eandem esse in Pontifice Romano, ac Patriarcha Constantinopolitano, ideoque esse singularem, ac supremè Patriarchalem. Ejus testimonia supra adduximus. Ista tamen potestas, ac per ipsam facta Clericorum translatio plures lites causavit in Africa. Quas omnes per introducta Monasteria, ac mirificè statim multiplicata, exstinxit Sanctus Augustinus. Etenim omnes Episcopos aut Clero indigentes Ecclesiæ cœperunt ex istis Monasteriis eligere, & accipere. De primo ac novello adhuc Hipponensi Monasterio scribit laudatus Possidius: *Proficiente doctrina Divina, sub sancto & cum Sancto Augustino in Monasterio Deo servientes, Ecclesiæ Hipponensi Clerici ordinari cœperunt. Ac deinde magno desiderio poscere atque accipere Episcopos & Clericos pax Ecclesiæ atque unitas & cœpit primò, & postea consecuta est. Nam fermè decem Augustinus diversis Ecclesiis, nonnullis quoque eminentioribus, rogatus dedit.* Et infra scribit de morientis Augustini testamento: *Clerum sufficientissimum Ecclesiæ dimisit.* Utique è suis Monasteriis.

Nona Prærogativa est, quod Carthaginensium Primas posset generales suæ Gentis Synodos indicere, determinare tempus & locum, eisdem præsidere, ac ibidem habere jus Relationis ac Prærogativam suffragii. Lucet ex cunctis, hodie exstantibus, generalibus Synodis istius Diœceseos. Admodùm notabile est, quo ista etiam Electus potuerit, ante consecrationem. Hoc patet ex quarta Sancti Martini Pontificis epistola, qua suæ Lateranensis Synodi Acta transmisit in Africam. Epistola enim habet hanc Epigraphen: *Electo spirituali consensu Catholicæ Carthaginensium Ecclesiæ, & omnibus, qui ei subsunt, Episcopis, Clericis, Populisque Christi amantibus.* Electus ille fuit Victor, Successor Fortunii. Hic necdùm consecratus contra Monothelitas fecerat Synodum, & ipsi Sanctus Pontifex respondit. Facta Synodus lucet ex his epistolæ verbis: *Vos meritò de sincero affectu amplectimur, maximè cum, tanquam perennes lucernas, confessionis vestræ characteres exposueritis Sedi Apostolicæ per Synodales litteras vestras.* Notanda sunt verba. Etiam præfata epigraphe. Affirmat ex singulari Catholicæ fidei zelo Victorem fuisse electum, ex eodem statim fecisse Synodum, retulisse Romam, atque ita semetipsum Romanæ Ecclesiæ etiam ante consecrationem commendasse. Erat res extra consuetum cursum. Sanè innuit ea omnia fuisse acta contra Fortunium, tunc Carthaginensem Ex-Episcopum, cum Paulo Patriarcha, Monothelitarum Principe, degentem Constantinopoli. Innuit quod Fortunius non ob civilem causam, sed ob Monotheliticam hæresim fugerit, aut fuerit ejectus ex Africa, abierit Constantinopolim, ac istic fuerit à Symmista Paulo honoratus. Videtur fuisse perversus ab Ex-Patriarcha Pyrrho. Item contra ipsum videntur tunc factæ singularum Provinciarum Synodi. Res non spectat ad præsentem materiam.

Decima Prærogativa à quibusdam putatur, quod nullus Episcopus Africanus potuerit ultra mare, nec ad Comitatum, immò nec ad Apostolicam Sedem proficisci sine venia ac Formata Carthaginensis Archi-Episcopi. Intra Africam Clericus aut Laicus cum sui Episcopi, Episcopus proficisci ac peregrinari poterat cum Formata sui Provincialis Primatis; sed ad transeundum mare necessaria erat facultas Archi-Episcopi. Hæc Prærogativa non caret suis fundamentis. Attamen si cuncti Canones maturè perpendantur, videtur non subsistere. Trans-Marina peregrinatio videtur fuisse ejusdem formæ cum facienda intra Africam. Proindè decima Prærogativa est, quod Carthaginensis Episcopus quibuscumque Synodalibus litteris ac Mandatis solus subscriberet. Undecima erat, quod omnibus per Africam Ecclesiis diem Paschalem quotannis denuntiaret. Duodecima erat, quod etiam quorumvis Monasteriorum Monachos posset transferre, ac evehere in Clerum. Decima tertia erat, quod à quovis Monasterio potuerit eligi in immediatum Superiorem. Etiam excluso proprio Episcopo. Quæ potestas etiam fuit Romanæ Ecclesiæ. Ita Adrumetinum, in Sancti Augustini Scriptis notissimum, Monasterium illi semper immediatè subfuit. Hæc sunt alterius loci.

CAPUT VII.

Exponitur antiquitas Archi-Episcopalis Pallii.

Sanctus Leo nonus inter alias Carthaginensis Archi-Episcopi ponit dignitates, quod solus in Africana Ecclesia habuerit Pallium, ipsumque olim acceperit à Sede Apostolica. Hæc exponi non possint, nisi quædam dicamus de origine & natura istius Pallii. Dominus Petrus de Marca etiam hìc docet nova & paradoxa. Audiamus verba: *Cum materia istbæc digna sit Eruditorum hominum curiositate, dicam primùm, quid ipse sentiam de origine Pallii. Tunc aperiam, quo primùm tempore necessitas ejus introducta sit. Ac mihi quidem tria præcipuè notatu digna observasse videor. Primum, initio Pallium alia prorsùs forma compositum fuisse, quam illud, quod hodie in usu habetur. Secundùm, Pallium antiquitùs fuisse genus quoddam Imperatorii indumenti, cujus usum Imperatores permisere Patriarchis, à quibus dein communicatum est cum Metropolitanis.* Describit hodierni Pallii formam, & prosequitur: *Priscum verò Pallium erat indumentum præclarissimum & fulgens, quod ad terram dimittebatur. Quod me faciliùs comprobaturum esse confido, si priùs explicavero varia nomina indumenti hujus apud Veteres. Apud Latinos quidem Pallium constanter appellatum est, apud Græcos verò Omophorion, hoc est, Super-Humerale, & Phelonion. Omophorii tamen vox ambigua est. Quippe interdùm significat vestem quandam laneam, quam Episcopi ut plurimùm humeris suis imponebant* L. 6. C. 6.

extra

extra Sacrificii tempora, saltem apud Orientales, aliquo modo similem ei Palliolo, quo hodie utuntur Episcopi nostrates. Omophorii hujus mentionem facit Isidorus Pelusiotes, qui adnotat illud laneum ideò fuisse, ut ostendatur quantam gregis sibi commissi curam gerere debeant Episcopi. Effigiem ejus exhibet vetus numisma Imperatoris Theodosii apud Fulvium Ursinum, in quo Beati Apostoli Philippus & Joannes habitu Episcoporum repræsentantur, capite raso, & cum Palliolo illo crucibus ornato, & ad pectus usque pertingente, posito volumine quodam in manu dextra, & cruce in sinistra.

Dominus Archi-Episcopus est semper unus & idem: In omni materia seminat novitates atque errores. Primus est, quod Omophorion, de quo Sanctus Isidorus Pelusiotes, sit hodiernum nostratium Episcoporum Palliolum, sive Mozzetta, quo Græcorum Antistites utebantur olim extra Sacrificii tempora. Error lucet ex Sancti Isidori verbis: *Id autem amiculum, quod Sacerdos humeris gestat, atque ex lana, non ex lino contextum est, ovis illius, quam Dominus aberrantem quæsivit, inventamque humeris suis sustulit, pellem designat. Episcopus enim, qui Christi Typum gerit, ipsius munere fungitur, atque ipso etiam habitu illud omnibus ostendit, se boni illius ac magni Pastoris imitatorem esse, qui gregis infirmitates sibi ferendas proposuit. Ac diligenter animum intende. Nam cum ipse verus Pastor per adorandorum Evangeliorum apertionem accedit, tunc demùm assurgit, atque imitationis habitum deponit. Hinc nimirum Dominum ipsum, Pastoralis artis Ducem, ac Deum & Herum adesse significans.* Sanctus Isidorus affirmat varia. Primò, quod istud Episcopale amiculum, seu Omophorion sit vestis imitationis. Secundò, quod sit ex lana ovina. Tertiò, quod ista lana, Episcopalibus humeris imposita, significet ovem perditam, quam Christus Dominus quæsivit, invenit, redemit, imposuit humeris, atque ita reportavit ad salutis gregem, ac Paradisi ovile. Quartò, quod istam lanam indutus Episcopus repræsentet Christum Dominum, ista ove onustum portatorem. Quintò, quod ad solemnem sancti Evangelii in sacrificio recitationem Episcopus deponat istud Pallium. Et depositionis ratio est, quod Evangelium sit quasi ipse Christus Dominus, ideoque ipso præsente non sit opus vicaria imagine. Quo ritu Græci etiam hodiè utuntur. Non utuntur Omophorio, nisi intra Sacrificium. Magnus Gregorius in litteris ad Joannem Ravennæ Archi-Episcopum affirmat istum esse morem totius sub cœlo Ecclesiæ. Ex quibus omnibus lucidissimè patet Sanctum Isidorum nullatenùs de Mozzetta, sed loqui de sacro Episcoporum Pallio, ideoque Petrum de Marca insigniter deviare.

Lib. 1. Epist. 136.

Secundus error est, quod antiquum Græcorum Omophorion fuerit idem cum Phenolio. Etenim Phenolion apud Græcos est duplex. De primo habent Rubricæ ad Liturgiam Sancti Joannis Chrysostomi: *Post hæc Sacerdos accipiens Phenolion, & benedicens exosculatur. Latinus interpres vertit, Casulam.* Jacobus Goar in scholiis ad Græcorum Euchologion advertit istam vocem à quibusdam per dyphtongum, à quibusdam scribi per simplicem litteram, & adjungit: *Quoque modo scribatur, Casulam sive Planetam interpretamur. In utraque autem Ecclesia & eundem usum, & eandem formam obtinuerunt.* De secunda Phenolii specie habet ritus ordinandi Lectorem & Cantorem: *Et Pontifex Phenolio accepto induit illum.* Latinus Interpres denuò vertit, *Casula.* Exponit in libro de sacris ordinationibus Simeon Archi-Episcopus Thessalonicensis: *Lector obtinuit vestem, Camisiam vocatam, quæ ad parvæ Casulæ, vel certè Tunicæ modum, è lino conficitur, primamque Sacerdotii delibationem demonstrat. Parva est propterea. Dei protectionem menti repræsentat. Vel purpurea est, propter purpureum Christi indumentum; vel candida, propter Sacerdotii puritatem & lumen, quo resplendet.* Est idem, quod apud nos Alba. Græci non Albam, sed Camisiam vocant: Quod nempè apud ipsos in jejuniorum diebus, ac defunctorum officiis sit rubra, seu purpurea. De eodem Phenolio habet ritus ordinandi Subdiaconum: *Ordinandus in Subdiaconum Episcopo offertur, Phenolio indutus.* Latinus Interpres vertit, *Tunica.* Jacobus Goar exponit: *Phenolion, de quo præsens Textus sermonem habet, non est Casula Sacerdotalis, sed Lectoris vestis propria, Tunica è lino candido, vel certè purpureo colore tincta, quam Simeon Thessalonicensis sæpiùs vocat Camisiam, à qua & quidam Officiales sunt dicti Camisati.* Nempe in Subdiaconum Ordinandus procedit, & Episcopo offertur in sacro Lectoris habitu, qui est parvum Græcorum Phenolion: Nos dicimus Albam. Cur parvum dicatur, exponit laudatus Goar: *Ad alterius Phenolii, Casulæ nimirùm Sacerdotalis, quæ cæterorum indumentorum finis, & ultimò assumenda, differentiam.* Phenolion itaque est duplex, parvum & magnum; initiale, & finale. Finale seu Sacerdotale subdividitur in Presbyterale ac Episcopale. Istud est simplex ex lana, hoc est Polystaurion, seu insignitum pluribus crucibus. Ipsi Omophorion superponitur. Quare Dominus Archi-Episcopus palàm labitur, dum Phenolion affirmat fuisse aut Mozzettam, aut sacrum Omophorion.

Cap. 5.

Tertium Domini Archi-Episcopi errorem aliqui censent esse, quod dicat Græcorum Antistites olim fuisse usos Mozzetta, aut simili laneo Palliolo. Etenim in Lausiaca historia Palladius Helenopolitanus Episcopus scribit Sanctum Athanasium fuisse usum Tunica & Byrrho. Quid sit Tunica, exponit in suis Annalibus Sanctus Martyr Theophanes, scribens Athanasium fuisse accusatum, quod gereret vestem lineam. Nos Latini hodiè appellamus Rochetum. Græcorum Episcopi non utuntur. Sanctus Athanasius haud dubiè sumpserit à Latinis, quorum ob plures causas fuit amicissimus. Quid Græci per Byrrhum intelligant, docemur à Synodo Gangrensi: *Si quis vir ob eam, quæ existimatur, pietatis exercitationem utatur Peribolæo, id est, amictu Pallii, & velut in hoc justitiam constituens condemnet eos, qui cum pietate Byrrhis, & alia communi ac solita veste utuntur, anathema sit.* Pallium est stricta, Byrrhus erat vestis ampla, talaris, & longa. Hinc Sanctus Gregorius scribit Neophytos, dum è sacro Fonte adscendunt, indui Byrrho albo. Id

Cap. 135.

Can. 12.

L. 7. Ep. 29.

Id est, larga sabana. Etiam Latinos Episcopos olim fuisse vestitos Byrrho, liquet ex Sancti Augustini sermonibus de communi vita Clericorum. Episcopalem suum Byrrhum Græci jampridem appellant Mandyam undulatam. Mozzettæ apud ipsos nulla est memoria. Attamen hæc omnia aliter exponuntur ab aliis. Et tolerabiles opiniones ego nolim censere erroris. Quidquid sit, nemo unquam Græcorum Mozzettam dixit esse Episcopale Omophorion.

Quare tertius Domini Archi-Episcopi error est, quod sacrum hoc Omophorion sit ornamentum Patriarchis permissum ab Imperatoribus. Etenim ad Sanctum Ignatium Patriarcham Constantinopolitanum scripsit Theodosius Patriarcha Hierosolymæ: *Poderem, & Super-humerale cum Mitra, Pontificalem stolam Sancti Jacobi Apostoli, & Fratris Domini, & primi Archi-Episcoporum, quam Antecessores mei Patriarchæ circum amicti in Sancta Sanctorum ingrediebantur, Sacerdotio fungentes, tuo desiderabili ac honorando mihi Capiti ex amore & dilectionis copia transmisi.* Epistola exstat in prima actione octavæ Synodi. Eadem de re scribit in Sancti Ignatii vita Nicetas Paphlago: *Ignatius mortalem vitam reliquit. Statim igitur non tam funus, quam vitam curant, illumque sacro Patriarchæ ornatu domestici ex more vestiunt, & venerandum Jacobi Fratris Domini Super-humerale cum veneratione illum induunt, quod ante aliquot annos Hierosolymis sibi missum tanta veneratione prosecutus est, ac si ipsum Jacobum Apostolum, & primum in eo Humerali Pontificem spectaret. Hoc propterea voluit secum sepeliri.* In ipsius Encomio scribit etiam Michael Syncellus: *Ferunt Ignatium, postquam creatus est Patriarcha, Divi Jacobi, Fratris Domini, Super humerale nactum, sæpè, dum viveret, eo ornatum, ac Sacris in ipso operatum, & post mortem cum eodem sepultum.* Et in Nestorianæ ac Eutychianæ hæresis Breviario scribit Liberatus Carthaginensis Ecclesiæ Archi-Diaconus: *Consuetudo est Alexandriæ, illum Patriarcham, qui defuncto succedit, excubias super defuncti corpus agere, manumque ejus dexteram capiti suo imponere, & sepulto manibus suis, accipere collo suo Beati Marci Pallium, & tunc legitime sedere.* (Cap. 20.) Affirmat istud ipsum, quo Sanctus Marcus fuerat usus, Pallium semper transivisse de Successore ~~in~~ Successorem. Quæ successio usque ad Theodosium Patriarcham omninò fuit etiam Hierosolymæ. Sanctum similiter Petrum Apostolum fuisse usum Pallio demonstrant antiquissimæ Imagines. Quapropter ipsum non est Imperiale beneficium, sed Institutum Apostolicum. Apostoli per ipsum demonstrarunt ac prædicarunt Zelum, quo verus Pastor perditas oves reportat in humeris, debere in Episcopis, præsertim Patriarchis ardere. Ex eodem principio Romana olim Ecclesia istam veri Pastoris Effigiem sculpsit, ac prædicavit in suis sacris Calicibus. (Cap. 7.) Ita testatur Tertullianus in libro de Pudicitia. Et eandem, quasi in ipso Pontifice repræsentatam, Parabolam laudat in alio ejusdem libri capite. (Cap. 13) Eruditi quidam censent ipsum alludere ad Pallium. Quidquid sit, ex jam adductis constat istam repræsentationem fuisse in Sanctis Apostolis.

Dominus Petrus de Marca pergit: *Aliàs Omophorion accipitur pro indumento Patriarcharum, quod Latini Pallium appellant. Hoc autem indumentum usque ad talos dimittebatur. Descriptionis hujus probatio sumitur ex Zonara, qui in vita Constantini Copronymi ait Anastasium, insistentem vestigiis Germani Patriarchæ, Omophorion ejus calcasse, ut eum admoneret, ne festinaret. Sanè vox ipsa Pallii evincit illud fuisse indumentum integrum, non autem fasciolas aliquot laneas, ut probatur ex Pelagio, & Gregorio primo, Pontificibus Romanis, qui docent istud fuisse vestem augustam, quæ haud vulgari more ornaret eum, qui ipsa utebatur. Pelagii enim primi verba hæc sunt ad Sapaudum Arelatensem Episcopum scribentis:* Pallium dirigentes, ut in tanti loci fastigio constitutus, præclaro quoque habitu decoreris. *Gregorius verò Pallium esse dicit* habitus exterioris clariorem cultum, indumenti munificentiam, *ad Syagrium Augustodunensem scribens, quem statim admonet necesse esse,* ut cultui vestium actionis quoque ornamenta conveniant. *Et scribens ad Marinianum Ravennatensem Episcopum, eadem eum meminisse monet his verbis:* Sic eris alterno invicem decore conspicuus, si ad hujusmodi corporis habitum mentis quoque bona conveniant. *Quæ loca manifestè probant Pallium fuisse indumentum præclarissimum, non verò fasciolas solùm laneas.*

Variè iterùm labitur. Primus lapsus est, quod istius descriptionis probatio desumatur ex Omophorio Sancti Germani. Etenim ad Joannem Ravennæ Metropolitam scripsit Magnus Gregorius: *Illud tibi non putamus ignotum, quod penè de nullo Metropolitano in quibuslibet Mundi partibus sit auditum, extra Missarum tempus usum Pallii sibi vindicasse.* Affirmat esse constantem & perpetuam consuetudinem universalis Ecclesiæ. Ipsam semper viguisse etiam apud Orientales, in libro de sacris Ordinationibus disertè testatur Simeon Archi-Episcopus Thessalonicensis: *A principio Missæ, & in exaltatione Divini Panis, & in ordinationibus, & in aliis sacris Mysteriis Episcopus Pallio semper ab humeris in orbem cingitur.* At verò Anastasius Syncellus Sancti Germani vestem calcavit extra Ecclesiam. Ergò ipsa non fuit Pallium. Audiamus rem à Georgio Cedreno: *Aliquando Germani, in Regiam euntis, stolæ oram Anastasius calcavit.* Etiam in Græco textu est stola, non Omophorion. At verò stola erat vestis honestissima, manicata, talaris, fluens usque ad terram. Ea utuntur etiam hodiè Græcorum Episcopi. Erat quidem mulieribus propria, quod tamen ista vox virilem vestem aliquando significaverit, lucet ex Evangelio, ubi legimus sanctos Angelos apparuisse in stola candida. Et similes stolæ nobis promittuntur in futura vita. Fateor Joannem Zonaram scribere, quod Anastasius calcaverit Sancti Germani Omophorion: Vocem largè accipit pro quavis veste humerali. Unde & Latinus Interpres transtulit: *Cum aliquando Germanum à tergo sequeretur Anastasius, & vestem ejus pedibus calcasset.* Proinde erat Mandya Sancti Germani. Dominus Archi-Episcopus videtur asserere id factum, ut Anastasius admoneret Germanum. In quo dupliciter errat. Etenim Germanus admonuit

nuit Anastasium. Nec calcatio est facta in istum finem, sed ex ejus casuali eventu assumpta est admonendi occasio. Nec sub Constantini Caballini, sed evenerunt sub Imperio Leonis Isauri. Attamen hi errores non spectant ad notitiam Pallii.

Secundus error est, quod ipsa Pallii vox evincat ipsum fuisse indumentum integrum, non autem laneas aliquot Fasciolas. Joannes Morinus
Num. 19. in Adnotationibus ad sacras Græcorum ordinationes scribit aliquid non absimile: *Antequam enarrare incipiamus, notabit Lector nomine Pallii hic nihil minùs significari, quam quod mente prius concepit. Pallium enim vestis oblonga est, humeros & totum corpus, aut maximam illius partem tegens. Sed Pallium Ecclesiasticum Latinum est fascia lanea, duos aut tres digitos lata.* Describit & Latinum & Græcum Pallium, atque concludit: *Quamquam igitur nihil sit illis cum Pallii ministeriis commune, antiquus tamen usus obtinuit ut utrumque Pallium diceretur.* Est incongrua doctrina. Etenim Ecclesia vocem istam non assumpsit sine fundamento. Ipsum exponit in decimo nono originum libro Sanctus Isidorus Archi-Episcopus Hispalensis: *Pallium est quo administrantium scapulæ conteguntur, ut dum ministrant, expeditiùs discurrant.* Et infra: *Dicitur autem Pallium à pellibus. Quia priùs superindumenta pellicea veteres induebantur, quasi pellea.* At verò Ecclesiasticum Pallium contegit administrantium Episcoporum scapulas, & esse ovinam pellem audivimus suprà à Sancto Isidoro Pelusiota: Ergo ejus significatio non est hetroclita.

Tertius error est, quod Pelagius Pontifex, ac ejus Successor Magnus Gregorius in suis litteris loquantur de alia Pallii specie: De veste integra & talari. Est fatua assertio. Omnes, & quidem in magno numero, Gregorii epistolæ clamant oppositum. Clamant Gregorium loqui de Ecclesiastico Pallio, de modicis fasciis. Loquitur enim de Pallio, quod ipse gessit: istud ipsum haud dubiè transmisit omnibus, aut certè pluribus per suum Patriarchatum Metropolitis. Ipsum in ejus vita describit Joannes Diaconus
L. 4. C. 8. Romanæ Ecclesiæ: *In eo quod Pallium ejus bysso candente contextum, nullis fuisse cernitur acubus perforatum, sic ipsum circa scapulas devolutum fuisse, non autem confixum dignoscitur, sicut vetustissimis musivis, vel picturis ostenditur.* Dominus Archi-Episcopus laudat hoc testimonium, ideoque mirum est, quod ipsi non aperuerit oculos. Certè Magnus Gregorius in litteris ad Syagrium Episcopum Augustodunensem laudat, & transmittit istud ipsum Pallium, de quo posteà ad Lotharium Imperatorem rescripsit Leo IV. *Mandastis ut Privilegium & Pallium Altheo Episcopo concederemus. Unde poscimus, ut vestra super hoc Magnitudo non indignetur. Quoniam quod ab ipso Sanctissimo Papa Gregorio usque ad hæc tempora nostra factum minimè recordamur, facere non potuimus. Neque præfixos Patrum terminos immutare.* Altheus erat Augusto-Dunensis Episcopus, ideoque per Imperatorem Lotharium tentavit à Leone IV. impetrare istud ipsum Pallium, quod ejus Prædecessor Syagrius obtinuerat à Magno Gregorio. Et quis humana mente adeò excidat, ut credat integram ac Imperialem vestem fuisse ab Altheo postulatam? An Leo postea concesserit, ignoro. Interim Augusto-Dunenses Episcopi hodiè habent gratiam Pallii. Et constanter credunt à se geri istud ipsum, quod Gregorius transmisit Syagrio.

Quartus D. Archi-Episcopi error est, quod ex Magni Gregorii verbis, affirmantibus Pallium esse eximium Episcopi ornatum, concludat ipsum fuisse non laneas fasciolas, sed plenum hominis indumentum. Etenim uti quædam vocabula non propter litteras, ex quibus componuntur, sed ob res significatas sunt sacra vel prophana, honesta vel inhonesta, ita & quædam vestimenta. At verò Episcopalis Pallii significationem supra audivimus ab Isidoro Pelusiota. Eandem laudat in rerum Ecclesiasticarum Theoria Sanctus Germanus Patriarcha Constantinopolitanus: *Humerale, quo Episcopus circumdatur, significat ovis pellem, quam errantem cum Dominus invenisset, assumpsit. Habet autem cruces, quia Christus super humeros gestavit ovem suam.* Et in libro de sacris ordinationibus Simeon Archi-Episcopus Thessalonicensis: *Pallium manifestè significat Dei Verbi incarnationem, quoniam nos, ovem perditam, inveniens super humeros portat, naturamque humanam integram indutus, eamque sibi coadunatam Deificavit, atque id ipsum quod assumpserat, per Crucem & mortem Patri pro nobis obtulit, & suscitans nos exaltavit. Ideo Pallium circumfert cruces, & lana texitur, & collo ac humeris Episcopi imponitur.* Et in libro de Missa ac templo scribit Pallium esse tantæ dignitatis, ut in splendida magni introitus pompa primum locum teneat, & agat ducem: *Pallium cruce insignitum præcedit.* Et adjungit causam: *Quod signum JESU sit, & ipsum JESUM de cœlo ostensum iri hominibus præfiguret:* Propter has significationes affirmat Pallium, laneas fasciolas, *esse præcipuum & Sanctissimum ornamentum.*

Nihilominus D. Archi-Episcopus pergit: *Præterea Pallium illud fuisse verè Pallium, hoc est, aliud quàm exiguam fasciam, colligi potest ex iis, quæ refert Liberatus in capite decimo octavo Breviarii, scilicet sententiam damnationis à Felice Papa latam adversùs Acacium Patriarcham Constantinopolitanum, quam is recipere noluerat, Pallio ejus alligatam fuisse à quodam Monacho, dum Acacius ad celebranda Sacra ingrederetur:* Ita ut cogerentur, inquit, qui eas, *Id est, Felicis litteras adversùs Acacium*, detulerant, per quemdam Monachum Acœmetensem ipsam damnationis chartam, dum ingrederetur ad celebranda Sacra, suspendere in ejus Pallio, & discedere. *Quibus addi potest locus Joannis Diaconi ex vita Sancti Gregorii, cujus auctoritas efficiet, ne temerarius esse videar in hac sententia proferenda, simulque ostendet jam ejus ævo discrimen ingens fuisse inter Pallium veterum, & illud quod ejus tempore in usu erat. Affirmat enim B. Gregorium in veteribus picturis videri indutum Pallio ex bysso candenti contexto, & nullis acubus perforato, quod in morem vestis humeros ejus operiebat.* Adducit superius laudata verba Joannis.

Respondeo Græcum & Latinum Pallium in quibus-

quibusdam convenire, in quibusdam distingui. Utrumque est laneum, & crucibus insignitum. Singularem Græci formam compendio describit in Annotationibus ad Græcorum ordinationes Joannes Morinus: *Græcum Pallium est longa fascia, ejusdem cum latina, aut paulò majoris latitudinis, nempe trium digitorum, primò collum involvens, deinde à collo per medium pectus longè infra*
Cap. 7. *genua descendens*. Eodem modo altera ejus pars descendit per medium dorsum. Disertè hoc scribit Simeon Thessalonicensis: *Collo & humeris Episcopi imponitur. Circa humeros anterius & posterius*. Et tale Pallium gestavit Magnus Gregorius. Et plures Romani Pontifices, ac alii Latinorum Episcopi. Quare utriusque Palli usus videtur olim apud nos fuisse promiscuus. Insuper Latinum Pallium olim fuit longum, descendens usque ad oras Casulæ. Ita lucet ex antiquis per omnem latinam Ecclesiam picturis. Romanus Patriarchatus comprehendit plures Græcas Provincias: Nempe totum Orientale Illyricum. Hinc igitur Romani Pontifices, quoniam & Latinis & Græcis debebant transmittere Pallia, possint utraque specie fuisse indifferenter usi.

Quare primus Domini Archi-Episcopi error est, quod Joannes Diaconus dicat Magni Gregorii Pallium fuisse instar vestis. Etenim Joannes disertè scribit ipsum fuisse devolutum circa solas scapulas. Scribit ejus nullam à sui temporis Pallio fuisse differentiam, nisi quod esset ex lino contextum, & nullis acubus affixum, sed devolutum. Hoc est, quod esset non Latinum, sed Græcum. Et ita lucet ex antiqua Sancti Gregorii pictura, quam vulgavit Frater Angelus Rocca, Episcopus Tagastensis. Joannes non scribit fuisse Byssinum: Sic enim non potuisset significare ovem perditam. Scribit fuisse ex bysso contextum, id est, intertextum. Texturæ fundus erat byssinus. Cujus singularitatis radicem ignoro.

Secundus error est, quod Acœmetensis Monachus Felicis tertii sententiam affixerit Episcopali Pallio Acacii. Est res incerta, ideoque sine errore non possit asseverari. Dubium faciunt hæc verba: *Dum ad celebranda Sacra ingrederetur*. Dubium est, an agant de solemni processu ex Vestiario ad Altare, an de processu è domo ad Ecclesiam. Certè in priori processu Diaconi combinati ducunt agmen, Episcopus hinc inde sufsulcitur à Diaconis, & Presbyteri ipsum subsequuntur. Ita scribit Simeon Thessalonicensis. Quomodò igitur Monachus potuisset isthic affigere chartam Pallio Acacii? At verò posterior processio fiebat cum unico Diacono, ideoque erat aptior affixionem admittere. Porro tunc Acacius non erat indutus Episcopale Omophorion.

Quidquid sit, Græcorum Omophorion fuit semper idem. Lucet ex testimonio Sancti Isidori Pelusiotæ. Et ex sexta Synodo, quæ adversus
Act. 8. Macarium Antiochiæ Patriarcham exclamavit: *Macarius meritò ab Episcopatu alienetur. Nudetur circumposito ei Pallio*. Et hujus Pallii materiam & formam exposuit in Relatione ad Sanctum Agathonem Pontificem: *Macarium Pastoritia pelle meritò denudavimus*. Etiam de Sancto Papa Silverio, dum degradaretur, scribit liber Pontificalis: *Sub-Diaconus Regionarius tulit Pallium de collo ejus, & duxit eum in cubiculum, & exspolians eum, induit eum Monasticam vestem*. Pallium tegebat solum collum. Plenis vestibus non in Synodo exutus fuit, sed in cubiculo. Et de Sancto Martino Pontifice, dum Constantinopoli degradabatur, scribit authentica incogniti authoris epistola: *Carnifices exterius ejus Pallium Sacerdotalis stolæ exuerunt, & scindentes alas tunicæ, quæ erat interiùs, à summo usque deorsum, circumposuerunt ferrea vincula in sanctam ejus carnem*. Nempe loco Sacerdotalis Pallii. De Sancto item Ignatio Patriarcha Constantinopolitano, dum degradabatur, scribit Nicetas Paphlago: *Procopius Hypo-Diaconus, ablato à Patriarcha Pallio, vesteque reliqua sacra, proclamabat*. Pallium erat suprema omnium sacrarum vestium. Erat superpositum Casulæ. Proinde omnia ista Pallia nequaquam fuerunt plena vestimenta, sed pelles pastoritiæ, laneæ fasciæ. Quare & Acacius, dum celebrabat Divina, gerebat istam pellem. Et etiam post dorsum propendebat usque ad oram Casulæ. Unde & ad ipsam Monachus potuit suam chartam affigere. Est tamen res incerta. Incertum est, an affixio sit facta intra Ecclesiam. Quidquid sit, isti, Episcopum plenè vestienti, Imperiali Pallio nulla suffragatur authoritas, nullum testimonium, nulla antiqua pictura, nullum musivum. Est hesternum figmentum.

CAPUT VIII.

An sacrum Archi-Episcoporum Pallium sit Imperiale Donum ac Beneficium?

Dominus Archi-Episcopus affirmat: *Alterum quod mihi observasse videor notatu dignum, nempè Pallium esse genus quoddam Imperatorii indumenti, cujus usum Imperatores permisere Patriarchis, prima fronte videri posset audaciæ plenum, nisi fide-jussores optimos darem. Ecclesia namque Romana ita esse fatetur, quæ Constantini donationem, ubi scriptum est Pallium Romano Pontifici tributum beneficio istius Imperatoris, Decreto Gratiani insertam suscepit. Assentior planè viris eruditis, qui donationem illam falsi arguunt, eo in primis argumento, quod à Constantino esse facta dicitur. Fatendum est nihilominùs vetus esse monimentum illud, & antecedere tempora Caroli Calvi, contrà quàm visum est iis, qui antiquitatem ei maximam tribuere existimant, cum jam in rerum natura fuerit ævo Adriani primi, & Caroli Magni. Sufficit in præsentiarum, quod donatio illa, cujus authoritas semper viguit in Romana Ecclesia, donec techna ista detecta est, originem Pallii tribuit Imperatoribus. Id enim probat eam octingentos per annos invaluisse opinionem, & ob hoc ipsum non posse argui novitatis. Arte tamen quadam, & industria opus est, ut Pallium in hac donatione deprehendi possit*: Existimat deprehendi in his

in his verbis: *Deinde Diadema, videlicet coronam capitis nostri, simulque Phrygium, nec non Super-Humerale, videlicet Lorum, quod Imperiale circumdare assolet collum, verùm etiam & Chlamydem purpuream, atque tunicam coccineam.*

Demonstrat per Phrygium, non Pallium, sed Mitram intelligi, & pergit de Super-Humerali, seu Loro: *Lora Fascias aureas rectè dixerimus, aut purpureas, aut prætextas, tunicæ cuidam aut Pallio alligatas & connexas. Unde apud Flavium Vopiscum legimus* tunicas purpureas, rectas, dilores, & trilores. *Id est, tunicas purpureas, quibus duo aut tria lora prætexta erant alligata.* Hinc concludit: *Donatio igitur illa duo quędam docet: Constantinum videlicet dedisse Lorum, sive Fascias, quibus indumentum ejus ornabatur, & Chlamydem, id est, Pallium Imperiale. Unde colligi non absurdè potest Pallii vocabulum olim fuisse complexum, & Pallium ipsum Regium integrum, & Fascias, sive Lora, quibus illud erat ornatum. Quapropter mirum videri non debet, si Pelagius primus & Sanctus Gregorius tatoperè commendant pulchritudinem & splendorem hujus Pallii, quod ad humum usque dimittebatur, ut ostendi superiùs. Quia non solùm ex Loris constabat, sed etiam ex Pallio Regio, ut notavit Balsamon in Meditatione prima:* Unde fit, ut sanctissimi Patriarchæ, qui sanctarum Ecclesiarum Dei Capitis vicem implent, Saccos induant, Tunicasque fluviis ac triangulis, & Penulas multis crucibus depictas. *In Responsione trigesima septima ad interrogationes Marci Patriarchę Alexandrini ait indumentum, cui* Sacco & Polystaurio *nomen est, in quo depictæ sunt cruces, indumentum esse, quo Patriarchæ ornantur ad differentiam aliorum Episcoporum.*

Audiamus totam fabulam: *Igitur hæc tria, Saccus, Sticharion, & Phenolion non erant ejusdem coloris, & ad varios usus porrigebantur. Quippe Sticharion & Phenolion interdum purpurea erant, non undis, non crucibus ornata. Et nullo alio in usu erant, quam in officiis jejunii, & funeribus. Aliquando autem candida erant, undis quoque & crucibus ornata, eorumque usus usurpabatur cum Sacco. Porrò Saccus necessariò candidus esse debuit. Cui insuper hæc necessitas adstricta erat, ut eo uti Metropolitani non possent, nisi in tribus diebus solemnium Festorum, id est, Paschæ, Pentecostes, & Natalis Domini, ut observavit Demetrius Chomatenus, Bulgariæ Archi-Episcopus, in Responsione ad secundam Interrogationem Cabasilæ. Unde colligi videtur Saccum omnium optimè referre Pallium Latinorum, cum in solemnibus tantùm festis diebus usurpari potuerit à Metropolitanis, velut Pallium. Cæterùm quod attinet ad molem & formam Sacci, eam colligere possumus ex verbis Balsamonis, qui Meditatione prima ait Saccum significare vestem opprobrii, quæ Christo imposita est. Cum autem Demetrius Chomatenus nos docuerit eum fuisse albi coloris, patet ejus descriptionem congruere cum ea, quam Joannes Diaconus exhibet in vita Sancti Gregorii, cum ait Gregorii Pallium ex bysso candente contextum fuisse in veteribus picturis.*

Est integra sylva errorum. Primus est, quod Romana Ecclesia jam ab octingentis annis probaverit famosum instrumentum Constantinianæ donationis. Etenim plures Eruditi constanter docent ipsum non esse adeò antiquum. Docent esse figmentum Joannis Cardinalis Diaconi, cognomento Joannis Digitorum, qui viguit sub Imperio Ottonis tertii. Et multæ chartæ, multique libri ambulant per Orbem Christianum, qui licèt tolerentur, non tamen probantur aut suscipiuntur à Romana Ecclesia. Secundus error est, quod Romana Ecclesia istud instrumentum probarit, dum suscepit Decretum Gratiani. Etenim per istam susceptionem non probavit Gratiani omnia. Quædam solummodò permisit aut toleravit. Est Eruditis exploratum. Et graves Authores testantur, quod ipse Gratianus agnoverit istud instrumentum esse spurium. Tertius error est, quod Romana Ecclesia censuerit per istud instrumentum Romano Pontifici ac aliis Patriarchis donari Imperiale Pallium. Etenim ipse Dominus Archi-Episcopus fatetur istam Assertionem esse plenam audacia novitatem, ideoque per omnes Mundi angulos venatur ipsi Fidejussores. Item profitetur opus esse arte atque industria, ut ista donatio in instrumento reperiatur. Hinc quartus error est, quod Romana Ecclesia laudatum in instrumento Imperiale Pallium per octingentos annos crediderit esse Episcopale. Est indignissima calumnia.

Quintus error est, quod Episcopale Pallium ab instrumento significetur per Lorum & Chlamydem: Quod dicat ipsum fuisse Chlamydem ornatam Loris. Dominus Archi-Episcopus errat in primis rei vestiariæ elementis. Omnes enim Romanarum vestium vel modicè periti norunt lora, Clavos, Prætextas, aliasque istiusmodi Fascias nequaquam fuisse Chlamydum ornamenta, sed solarum Tunicarum. VValtriuvium, virum eruditum, Octavius Ferrarius in libris de re vestiaria rectè arguit, quod in libris de re militari scribat latos aut augustos Clavos à Tribunis fuisse additos ad Sagum seu Chlamydem, quoniam solis Tunicis indebantur. Et ipse Dominus Archi-Episcopus rectè advertit à Flavio Vopisco laudari non bilores aut trilores Chlamydes, sed Tunicas. Deindè Chlamys est militare indumentum. Imperialis Chlamys erat Principis Paludamentum, quo non utebatur, nisi in bello & castris. Proinde nequaquam convenit Romano Pontifici. Quis unquam Romanum Pontificem, quemvis Patriarcham, aut Metropolitam in libris legit, vel in Imaginibus vidit Chlamydatum aut Paludatum? Instrumenti conflictor nescivit quid esset antiqua Romanorum Chlamys. Eruditissimum Archi-Episcopum dedecet insistere talibus vestigiis.

Sextus error est, quod Pelagius primus ac Gregorius Magnus laudent externam pulchritudinem & splendorem Pallii dimissi usque ad terram. Etenim Paludamentum non erat splendidum. Erat ex lana. Aurea Paludamenta erant mali commatis. Res barbara. Deinde, Paludamentum Principis, licet militum Sagis ac Tribunorum Chlamydibus esset longius, passim tamen non extendebatur ad terram. Quidquid sit, Dominus Archi-Episcopus pessimè detorquet Pelagium Pontificem, ac Magnum Gregorium.

Et-

Etenim ambo, uti & Simeon Thessalonicensis, & cuncti alii Scriptores, Pallii magnificentiam & splendorem non in materia aut forma collocant, sed in sacris ejus significationibus. Magnus Gregorius in litteris ad Joannem Ravennæ Metropolitam scribit Pallium esse *grave jugum atque vinculum cervicis nostræ*, quod non *pro sæculari*, sed *pro Ecclesiastica dignitate* sit postulandum atque gestandum; & adjungit: Nihil in Episcopali cervice *splendidiùs fulget, quam humilitas*. Palam affirmat Pallium fuisse non Chlamydem, aut aliud talare vestimentum, sed Ornatum solius cervicis. Ornatum nullius ponderis. Et tamen addit esse grave jugum atque vinculum. Hoc est, symbolum gravis jugi atque vinculi. Eadem ratione est ornamentum non pro sæculari, sed pro Ecclesiastica dignitate portandum. Quia nempe gloria ejus est ab intùs, in sacris significationibus.

Septimus error est, quod Theodorus Balsamon per Saccos, per Tunicas fluviis ac triangulis ornatas, & per depictas multis crucibus Penulas intelligat Episcopale Pallium. Etenim intelligit tria diversa Patriarcharum indumenta ac ornamenta, diversissima à Pallio. Intelligit Saccum, Sticharion undulatum, & Phenolion Polystaurion, id est, Casulam ornatam multis crucibus. Saccum describit in libro de Missa & templo Simeon Thessalonicensis: *Sacrum Phenolion sublimiorem & supernè collatam Spiritus Sancti virtutem demonstrat. In primis Saccus, quo per ludibrium Salvator indutus est. Idcircò & Sacci formam habet. Nec enim in eo sunt, quæ appellantur, manicæ. Manifestiùs hoc confirmat, quod eo vestiuntur è Pontificibus selecti & primi, ipsaque Sacci appellatio.* Per selectos & primos Pontifices intelligit Patriarchas. Quod ipsis solis permitteretur illud ornamentum, disertè docet etiam Theodorus Balsamon in Responsis ad Quæsita Marci Patriarchæ

Quæst. 37. Alexandrini. Attamen Georgius Phranzes scri-
L. 3. c. 23. bit Lacedæmonis Metropolitam fuisse ipso usum. Idem de Monembasiensi habemus apud Martinum Crusium in Turco-Græcia. Videtur fuisse singulare quorundam Metropolitarum privilegium. Etenim Saccus erat ornamentum, quo solemniter etiam Imperator ornabatur. Hinc in libro de Constantinopolitanæ Ecclesiæ officiis scribit

Cap. 6. Georgius Codinus: *Quando Imperator fert Stemma, aliud indumentum non gestat præter Saccum & Diadema.* Et infra: *Palmarum festo nihil aliud*

Cap. 10. *fert, nisi Stemma & Saccum.* Erat vestimentum oblongum & strictum, simile sacco. Omophorion ipsi super-imponebatur. Adeò Saccus non erat Omophorion. Ejus forma Jacobus Goar nobis exhibet in imagine Sancti Patriarchæ Germani.

Sticharion exponit in libro de sacris ordinationibus Simeon Thessalonicensis, agens de Lectore

Cap. 3. ordinando in Subdiaconum: *Camision deponit, & Sticharion induit, Pontifice ipsum benedicente. Sed priùs ad Orientem versùs ter Deum adorat, authorem & subministratorem illuminationum, velut ad majorem illuminationem, quæ Stichario significatur, accedens. Porphyream quidem vestem exuit, quæ passionis indicium est, utpotè vibices adhuc sanguinolentas indicant; sed album Sticharion demonstrat puriores gloriæ Dei radios, amictumque perturbationis expertem.* Et in libro de templo ac Missa: *Primùm Stichario induitur. Sticharion autem lucidum demonstrat Angelorum amictum.* Et varii Græcorum rituales libri habent de ordinando in Subdiaconum: *Ordinandus adducitur indutus Stichario, & cinctus.* Et Sanctus Germanus in libro de sacris ritibus: *Primum Sticharion, cum album sit, Divinitatis splendorem indicat, & Sacerdotis splendidam conversationem.* Ipsum omninò laudat in Anastasiæ somnio Sanctus Gregorius Nazianzenus: *Ministri in splendidis vestibus adstabant, imagines fulgoris Angelici.* Laudat Diaconos Stichario indutos, affirmatque ipsos fuisse imagines Sanctorum Angelorum, apparentium in stolis candidis. Georgius Codinus in præfato libro scribit etiam Imperialis Palatii Archi-Diaconum gestasse consuetum Sticharion, & adjungit Sticharia per Quadragesimam fuisse purpurea, exceptis tamen Dominicæ Annunciationis Festo, Palmarum Dominica, & Sabbato sancto. Erant purpurea in omnibus diebus jejunii, ac in officiis defunctorum. Hinc Constantinus Cabasilas, Dyrrachii Episcopus, novæ Epiri Metropolita, rogavit Demetrium Chomatenum, Archi-Episcopum Bulgariæ: *An consentaneum sit in purpureis Pontificum vestimentis poni, quemadmodùm & in albis, in Stichario quidem flumina, in Phenolio autem cruces?* Et Demetrius respondit: *Consuetudo Ecclesiæ purpurea Pontificum vestimenta vult esse simpla, & sine prædictorum fluminum & crucium adjectione.* Et adjungit causam: *Purpurea hujusmodi vestimenta sunt luctus insignia. In solis enim jejunii diebus, & mortuorum memoriis assumuntur.* Græci in Divinis officiis non habent nigrum aut violaceum colorem: Eos supplet ruber seu purpureus. Itaque Sticharion est idem, quod nobis Alba. Est commune Subdiaconis, Diaconis, Presbyteris, ac Episcopis. Verùm ista Tunica est nobis semper alba, Græcis autem aliquandò purpurea. Et Theodorus Balsamon rectè dicit alba Episcoporum Sticharia habere singularia ornamenta: Nempe adsutos, seu intextos fluvios ac triangulos. Utique in diebus lætitiæ. Affirmat per ista significari *sanguinis & aquæ rivos, qui ex Divino Latere distillarunt.* Etiam nostræ solemniores Albæ habent sua ornamenta. Et hinc vides, quid sibi velit Sancti Athanasii vita, dicens ipsum fuisse amictum Stichario & Byrrho. Item vides, quàm levibus fundamentis Dominus Archi-Episcopus nitatur, ut nobis persuadeat Episcopale Pallium olim fuisse splendidam, ac talarem vestem, donumque ac beneficium Imperatorium.

Tertium, à Theodoro Balsamone laudatum, Patriarcharum ornamentum erat Polystaurion, seu Phenolion Polystaurion. Græcorum Phenolion est idem, quod nostra Casula, seu Planeta, ideòque Balsamonis translator debebat non *Penulam*, sed dicere *Casulam*. Porrò omnis Græcorum Casula est ex lana. Hinc author Schismatici Tractatus, reperti in Constantinopolitano Patrum Prædicatorum Conventu, Latinos uti de magno crimine arguit, quod habeant Casulas ex Serico. Presbyterorum Phenolion est simplex,

at verò Episcopale describit in libro de templo ac Missa Simeon Thessalonicensis: *Pontifices Casulam crucibus plenam induentes, quæ & Multi-Crucium vocari solet, clarè docent, quoniam Passionis Domini signum est, se illum imitari, qui per Passionem & Crucem consummavit veram justitiam.* Theodorus Balsamon in Meditatione de Patriarcharum Privilegiis disertè docet istud ornamentum competere solis Patriarchis: *Nec enim alii Episcopi Saccos, vel Casulas multis insignitas crucibus induunt, nec Tunicas frequenti littera Gamma, triangulisque depictas.* At verò Simeon Thessalonicensis in præfato libro, ac in præfato Rescripto Demetrius Chomatenus affirmant esse commune omnibus Episcopis. Quod ipsum demonstrant antiquæ Græcorum Episcoporum picturæ. Nempe Polystaurion singulari jure quadrat Patriarchis. Quidquid sit denuò lucet labi Dominum Archi-Episcopum, dum Episcopale Polystaurion credit esse aut fuisse Episcopale Pallium.

Et certè Theodorus Balsamon in ista Meditatione Omophorion disertè distinguit à Polystaurio, Sticbario, Sacco, omnique alio Patriarchali ac Episcopali Ornamento: *Sanctorum Patriarcharum Epimanikia celebrant Domini manicas, quæ volens sustinuit ob salutem nostram, dum instar Verberonis ad Caipham duceretur: Collaria, lorum illud, quod vitam ad mortem traxit. Tunicæ flumina habentes, sanguinis & aquæ rivos, qui ex Divino Latere distillarunt.* Hæc sunt alba Sticharia. *Genualia sunt documentum illius lintei, quo Dominus Apostolorum pedes tersit. Sacci, Pallium illud contumeliæ atque opprobrii. Super-humeralia, seu Omophoria, Primitivi transitum ab inferis ad cœlos. Insignitæ multis crucibus Casulæ, seu Polystauria Phenolia, venerandæ Crucis universalem gloriam atque potestatem. Quæ sunt in his triangula, lapidem illum angularem, CHRISTUM Deum nostrum, qui disjuncta conjunxit.* Palam distinguit Omophorion ab omnibus aliis. Et affirmat per Episcopale Collare significari lorum, quo CHRISTUS Dominus fuit tractus à Judæis. Istud ipsum Collare existimo esse lorum illud, quod laudat Constantini donatio.

Octavus Domini Archi-Episcopi error est, quod Latinorum Pallium dicat esse idem præsertim cum Sacco Græcorum. Deo laus, quod tandem recedat à Polystaurio & Sticbario. Attamen non minùs errat circa Saccum. Fateor hunc semper fuisse album. Item usui non fuisse, nisi in tribus Domini festivitatibus. Etenim ad Constantinum Cabasilam disertè rescripsit Demetrius Chomatenus: *Ecclesiæ consuetudo Saccum purpureum nequaquam novit. Quandoquidem Saccus in tribus tantummodò anni Dominicis festis suum usum præbet. Nimirùm Magno Paschate Domini, Pentecoste, & Natali CHRISTI. Hoc igitur satis plenam fidem facit necesse non esse, ut Saccus sit purpureus.* Nempè purpureus color apud Græcos est tristitiæ & luctus, ideoque non convenit istis festivitatibus. At verò non solùm Græci, sed etiam Latini Episcopi longè frequentiùs ornantur Pallio. Et Sacci formam esse à Pallio diversissimam, est supra demonstratum. Ex quibus lucet Dominum Archi-Episcopum miserabiliter labi.

Nihilominùs pergit: *Sed præter illam Ecclesiæ Romanæ confessionem, quæ octingentis abhinc annis agnovit Pallium, quo Romani Pontifices utuntur, Imperatorium esse beneficium, suppetunt etiam gravissima hujus rei argumenta, quibus contradici non posse existimo.* Quis æquis auribus sustineat tantam Romanæ Ecclesiæ contumeliam? Est abundè revicta. Porrò aliud irrefragabile Domini Archi-Episcopi argumentum est authoritas Liberati Diaconi, de Anthimo Patriarcha Constantinopolitano, per Agapetum Pontificem degradato, in Breviario scribentis: *Anthimus videns se Sede pulsum, Pallium quod habuit, Imperatoribus reddidit, & discessit, quò eum Augusta suo patrocinio tueretur.* Dominus Archi-Episcopus commentatur: *Nihil dici potuit apertiùs. Reddere enim ad eum refertur, à quo res quæpiam accepta est. Sed ne quis hujus argumenti vim eludere se posse putet eo prætextu, quod cum Anthimus Justiniani & Theodoræ suffragatione ad hanc Sedem promotus esset, Pallium ob hoc eis reddere voluerit, addam & argumentum aliud, ex eadem antiquitate petitum.* Cap. 21.

Respondeo longè aliter fuisse processum in degradatione Pauli Patriarchæ Alexandrini, de qua idem Liberatus: *Imperator Justinianus misit Pelagium Diaconum, & Apocrisarium primæ Sedis Romanæ, Antiochiam cum Sacris suis, quibus præcepit, ut cum Efremio ejusdem urbis Episcopo, & Petro Hierosolymita, & Hypatio Ephesino, venirent Gazam, & Paulo Episcopo Pallium auferrent, eumque deponerent. Pelagius ergo profectus Antiochiam, & inde Hierosolymam, cum memoratis Patriarchis & aliquantis Episcopis venit Gazam. Et auferentes Paulo Pallium deposuerunt eum. Et ordinaverunt pro eo Zoilum.* Et de Sancto Germano Patriarcha Constantinopolitano, per Imperatorem Leonem Isaurum dejecto, scribit Georgius Cedrenus: *Germanum Leo Patriarchæ solio dejecit. Et is Super-Humerale in sacra Mensa Magni Templi deponens, resignavit munus suum, atquè discessit.* Proinde Anthimi facinus fuit profana hæretici hominis audacia, cujus aliud non exstat exemplum. Et reverà ille Episcopatum à Theodora Augusta per intrusionem acceperat: Hinc eadem, qua intraverat, porta exivit.

Audiamus & aliud Domini Archi-Episcopi ex Ecclesiastica antiquitate petitum argumentum: *Episcopus Arelatensis nova quadam & peculiari dignitatis Prærogativa auctus erat beneficio Zozimi summi Pontificis. Eam deinde auxit & Symmachus Sedis Apostolicæ Vicariatu per Gallias & Hispanias. Auxanius ad hanc Cathedram evectus præter Papæ Vigilii Vicariatum Pallio etiam insigniri cupiit. Quod Pontifex distulit, donec ab Imperatore Justiniano probatum foret. Hujus autem dilationis hanc reddit causam:* Ut & vobis gratior præstitorum causa reddatur, dum quæ postulatis, cum consensu Christianissimi Principis deferuntur, & nos honorem fidei ejus servasse cum competenti reverentia judicemur. *Id est, fidem servasse Imperatori cum debita reverentia. Et biennio post, cum Episcopo illi morem gessisset secundùm desiderium Childeberti Regis, eum hortatur, ut preces ad Deum* fun-

fundat pro Justiniano & Theodora, qui annitente Belisario consenserant, ut Auxiano Vicariatus ille tribueretur, utque Pallium ad eum mitteretur: Qui pro his Charitati vestræ mandandis præbuere consensum, *inquit Vigilius Papa in epistola ad Auxanium. Auxanio verò defuncto, Successorem ejus Aurelianum eodem honore prosecutus est Vigilius, ut Regis Childeberti votis obsequeretur, Sed epistola ad Aurelianum scripta jussit, ut Belisario gratias ageret, qui & laborem & sumptus itineris, quod Aureliani Tabellarius ad Justinianum instituerat, sua cura abstulerat, & consensum Principis obtinuerat pro hoc beneficio. Gregorius tamen primus & Vicariatum & Pallii usum continuavit Virgilio Arelatensi Episcopo non exspectato consensu Imperatoris Orientis, sufficere ratus consensum Childeberti Regis Franciæ, quod usu jam receptum esset, ut Pallium tribueretur Episcopis Arelatensibus. At sequenti anno, dum Regina Brunehildis optasset, ut Syagrius Augustodunensis Episcopus Pallio honestaretur, non refragatus est Pontifex, sed tamen non ante concessit, quàm consultus Imperator per Gregorii Diaconum, in Constantinopolitana urbe commorantem, respondit sibi placere, ut ita fiat.* Syagrio, inquit, Pallium dirigere secundùm postulationem vestram voluimus. Propter quod & Serenissimi Domini Imperatoris quantum nobis Diaconus noster, qui apud eum Responsa Ecclesiæ faciebat, innotuit, prona voluntas est, & concedi hoc omninò desiderat. *Hic nunc interrogo, quæ tandem ratio excogitari possit, qua ostendatur necessitas consensus Imperatoris, ut Syagrio Pallium absque Vicariatu concedi posset, & Auxiano, Aurelianoque cum Vicariatu conjunctum? Sanè nullam aliam reperiri posse arbitror, quam jus illud, quod sibi Imperatores retinuerant in concessione horum indumentorum, quæ cum Imperialia essent, & summo Pontifici, cæterisque Patriarchis concessa ab Imperatoribus, vulgari non poterant absque eorum consensu. Multò minùs absque eorum consensu tribui poterant Gallicanis Episcopis, qui cum Regis Francorum Imperio subjecti essent, authoritatem Imperatoris non agnoscebant. Indumenta quidem Imperialia cum Rege Lazorum communicata sunt, sed à Justiniano, ut scribit Procopius. Par igitur erat, ut summus Pontifex Imperatorum consensu non destitueretur cum Episcopis Gallicanis honorem illum recenter tribuebat. Cæterum necessitas illa consensus Imperatoris, ex dignitate Pallii petita, bonorificentior haud dubiè est pro Sede Apostolica, quam si quis eam arcessat ab insita quibusdam opinione, non licere videlicet summo Pontifici gratificari cuiquam Episcopo absque consensu Imperatoris.*

Oportet etiam Dominum Archi-Episcopum quædam interrogari. Primò, ubinam sint authenticæ tabulæ, quibus Romani Imperatores RomanisPontificibus ac aliis Patriarchis concesserunt indumenta Imperialia? Quis istarum tabularum meminit? Quis refert aliquod ipsarum fragmentum? Dum simile quid videro, credam emanasse. Et sanè famosum Constantinianæ donationis instrumentum ista ornamenta donat, non Patriarchis, sed solis Romanorum Pontificibus. Hinc Michael Cerularius Patriarcha Constantinopolitanus, antequam purpureos Compagos præsumeret, scelerate edixit Papalia privilegia simul cum Imperialibus demigrasse ex antiqua Roma in novam. Deinde, quis unquam Romanus Pontifex, aut quis Patriarcha fuit visus indui ornamentis Imperialibus? Ego nullum scio, nisi unicum Bonifacium octavum, qui primo sui Jubilæi die in Papali, secundo die se in Imperiali ornatu ostendit populo. Ita scribit Supplementum Conrardi Abbatis Uspergensis. At ista ostensio, quia præsertim invasit Galliæ Regnum, apud Gallos est modicæ authoritatis.

Secundò Dominus Archi-Episcopus est interrogandus, si Justiniani ac Mauricii Imperatorum tempore Gallicani Episcopi non agnoverint Imperatoris potestatem, cur sine ipsius gratioso consensu non potuerunt obtinere Pallium? Quid opus consensu illius, cui nulla est in nos potestas? Certè Pelagius primus ad Childebertum Francorum Regem scripsit de Justiniano: *Pater vester Clementissimus Imperator;* Quis Pater sine authoritate in Filium? Et ad Imperatorem Leonem Isaurum, lapsum in Iconoclasticam hæresim, scripsit Gregorius secundus: *Testis est Deus, quascumque misisti ad nos epistolas, auribus cordibusque Regum Occidentis obtulimus, pacem illorum tibi ac benevolentiam conciliantes, teque commendantes, & mirificè efferentes, quomodò & antea conversantem intuebamur. Idcircò etiam Laureata tua receperunt, ut Reges à Regibus honore affici convenit. Idque cum nondum inceptum hoc, conatumque tuum, quo adversùm imagines insurrexisti, audivissent. Cum verò didicerunt, tunc projecta tua Laureata conculcarunt, & faciem tuam conciderunt.* Quid sit Laureata recipere, exponit præfatio ad undecimum librum epistolarum Sancti Gregorii: *Coronatus est Phocas, & Leontia Augusta, Septimi in Palatio. Venit autem Icona suprascriptorum Phocæ & Leontiæ Augustorum Romam. Et acclamatum est eis in Lateranis, in Basilica Julii, ab omni Clero, vel Senatu:* Exaudi Christe. Phocæ Augusto, & Leontiæ Augustæ vita. *Tunc jussit ipsam Iconam Dominus Beatissimus, & Apostolicus Gregorius Papa reponi in Oratorio Sancti Cæsarii Martyris intra palatium.* Quare Laureatorum receptio erat manifesta professio obedientiæ. Et hinc inter palmaria crimina, de quibus Patriarcham suum Dioscorum apud Synodum Chalcedonensem accusarunt quidam Alexandrini, fuit rejectio Laureatorum. Quapropter omnes Occidentales Reges dudùm retinuerunt & agnoverunt aliquid obedientiæ erga Romanum Imperium. Et jure merito. Etenim aliquam ejus partem invaserant ac detinebant.

Epist. 3.

Quod præsertim verum est de Regno Burgundiæ. Hinc enim in litteris ad Constantinopolitanum Episcopum S. Avitus Archi-Episcopus Viennensis Regem suum Sigismondum appellat *Patricium, ejus Filium*. Et in Epigraphe epistolæ ad Vitalianum Senatorem appellat ipsum *Comitem*. Nempè Anastasius Imperator ipsum creaverat Patricium & Comitem. Et in hac epistola ipse Sigismondus Anastasium appellat *Clementissimum communem Dominum*. Et adjungit: *Insinuate attentiùs obedientiæ famulatum, quem nunc in obsequio, semper habemus in voto.* Et iterùm: *Quoscumque honorum privilegiis erigitis, Romanos putare*

Epist. 7. Epist. 42.

tare debetis. Proindè Patricius & Comes non poterat non esse Romanus. Et in alia epistola scribit: *Dulce est, si hi quos militiæ fascibus, & pecularis gratiæ pietate sustollitis, quos in extremis terrarum partibus aulæ pollentis contubernio, & veneranda Romani nominis participatione ditatis, specialiter gaudia vestræ Perennitatis agnoscant, quæ generaliter cunctis fama concelebrat. Ornat quippè Imperii vestri amplitudinem longinquitas Subditorum, & diffusionèm Rei-publicæ vestræ asserit, quod remotiùs possidemur*. Sub hoc onere Clodovæus acquisivit Burgundiam, & Childebertus possedit. Hinc de ipso scribit Abbas Regino: *Mauritius Imperator Childeberto Regi Francorum quinquaginta millia Solidorum per suos Legatos direxit, petens ut Longobardos de Italia exterminaret. Qui cum Francis Italiam intrat. Longobardi ei munera tribuunt, & pacem cum eo faciunt. Imperator Solidos requirit, sed ille virium suarum potentia fretus pro hac re nec Responsum reddidit*. Et statim infra: *Mauritius Imperator Legationem ad Childebertum Regem dirigit, ei mandans, ut quod priùs non fecerat, nunc adimpleret. Ut Longobardos ab Italia removeret. Qui exercitum in Italiam direxit, & commissa pugna cum Longobardis Francorum acies graviter attritæ sunt*. At verò Arelata & Augustodunum erant in Regno Burgundiæ. Hinc igitur Romani Pontifices sine Augusti Principis licentia non poterant isthìc creare Apostolicos Vicarios, nec elargiri Pallia, nec alios impartiri sacros honores. Augustus Princeps volebat esse securus de persona.

Epist. 69.

anno 517.

Ex eodem principio Hormisdas Pontifex, dum Sancto Remigio per Clodovęi Regnum commisit vices suas, non agnovit Imperatorem: Quod nempè nec Clodovęus ipsum agnosceret. Præsertim post occisum Syagrium Romanorum Patritium. Eo modo in Angliam transmisit Sancto etiam Augustino Archi-Episcopo Cantuariensi, promittens similiter transmittere futuro Eboracensi. Quod nempè Romani, dum ex Britannia suam extraxere militiam, renunciassent omni in ipsam juri, ac plenæ libertati reddidissent. Eadem de causa laudatus Gregorius eundem Ornatum sine ista licentia transmisit Sancto Leandro Archi-Episcopo Hispalensi. Lucet ex ejus litteris ad Richaredum Regem Hispaniæ: *Reverendissimo Fratri & Co-Episcopo nostro Leandro Pallium à Beati Petri Apostoli Sede transmisimus, quod & antiquæ consuetudini, & nostris moribus, & ejus bonitati atque gravitati debebamus. Item Anagnostico ante longum tempus, dulcissima mihi vestra Excellentia, Neapolitano quodam juvene veniente, mandare curaverat, ut piissimo Imperatori scriberem, quatenùs Pacta in Chartophylacio requireret, quæ dudum inter piæ memoriæ Principem Justinianum & jura Regni vestri fuerant emissa, ut ex his colligeret, quid vobis servare debuisset. Sed ad hoc faciendum duæ res mihi vehementer obstiterunt. Una, quia Charto-phylacion prædicti piæ memoriæ Justiniani Principis tempore, ita surripiente subitò flamma incensum est, ut omninò ex ejus temporibus penè nulla charta remaneret. Alia autem, quia quod nulli dicendum est, ea quæ contra te sunt, apud temetipsum debes documenta requirere, atque hæc pro me in medium proferre*. Docet plura. Primò, quod Romani Imperatores Hispaniam à Gothis constanter repetierint. Secundò, quod ad evitanda bella, & ad unicuique servanda sua jura tandem Imperator Justinianus cum Gothorum Regibus inierit Pacta pacificatoria. Tertiò, quod istorum Pactorum quidam Gothis, quidam articuli faverint Romanis. Quartò, quod horum Romanis faventium articulorum palmaris fuerit, ut Gothi supra se agnoscerent Romanum Imperium. Hinc Justinianus se inscripsit Imperatorem etiam Gothicum. Quintò Gregorius docet, quod inter Mauricium Imperatorem & Richaredum Regem circa ista Pacta fuerint quæstiones: Quod Mauricius quædam postularit, quæ Richaredus volebat non debere. Sextò, quod Richaredus hac de causa rogaverit Gregorium, ut ipsum originale instrumentum dignaretur flagitare à Mauricio. Septimò, quod Gregorius judicaverit istud non expedire. Nempè quod exustum esset Imperiale Charto-phylacion, ideòque forsan & istud instrumentum, atque ita Richaredus jam esset in sua primæva libertate. Etenim Gregorius ex causis diligebat piissimum Richaredum. Quam pietatem Hispaniarum Reges, ideòque & affectum Romani Pontifices huc usque continuarunt. Ex ista igitur, quæ forsan & in Pactis fuerat expressa, libertate Gregorius Sancto Leandro, inconsulto Mauricio, transmisit Pallium. Sua etiam Pacta Burgundionum Reges iniverant cum Imperio: Propter ipsa Romani Pontifices ad istorum Episcopos sine illius venia non potuerunt istum Ornatum transmittere. Nec suas vices delegare. Hæc est vera & authentica ratio. Istud autem Imperiale Pallium, cujus apud antiquos Scriptores aut Pictores nulla est penitùs memoria, est merum phantasma ac nugamentum.

Lib. 7. Indict. 2. Epist. 127.

Nihilominùs Dominus Archi-Episcopus pergit: *Exstat in hanc sententiam locus singularis apud Sanctum Gregorium, qui Imperatorem rogat, ut Anastasius Patriarcha Antiochenus, qui Sede sua pulsus erat, apud Sedem Apostolicam commorari posset, ac dignitatem suam retinere*, concesso usu Pallii. *Cur autem beneficium hoc ab Imperatore postulet Gregorius, nulla alia ratio esse potest, quam quod Patriarcha ille Pallium ab Imperatoris munificentia habebat*. Respondeo esse incongruam & falsam rationem. Etenim quis unquam Patriarcha aut Metropolita fuit per Imperatorem investitus Episcopali Pallio? Aliquando Græcorum Imperatores, uti & Latinorum Reges, investiverunt per Pedum; nunquam per Pallium. Hujus Investituræ nullum est exemplum, nisi forsan prophani Constantini Patriarchæ Constantinopolitani, quem facinorosus Imperator Constantinus Caballinus in Ecclesiæ Ambonem duxit, & isthìc coram omni Populo vestivit in Patriarcham. Imposuisse ipsi possit etiam Omophorion. Audiamus verba Gregorii in litteris ad Sebastianum Episcopum Rhizinienseni: *Indico suggestionem me apud piissimos Dominos summis precibus plenam fecisse, ut virum beatissimum Dominum Anastasium Patriarcham, concesso usu Pallii, ad Beati Petri Apostolorum Principis limina, mecum celebraturum Missarum solemnia, transmittere debuissent, quatenus si ei ad suam* L. I. Ep. 27

Sedem reverti minimè liceret, saltem mecum in honore suo viveret. Sed quæ causa contigerit, ut eadem Scripta retinerem, præsentium Lator vobis innotescet. Ejusdem tamen Domini Anastasii animum cognoscite, & quidquid ei de hac re placuerit, vestris mihi epistolis indicate. Gregorius rem tentare noluit sine Anastasii beneplacito. Ne forsan Urbica habitatio ipsi non placeret.

Rem illustrat in Magni Gregorii vita Joannes
L. 4. C. 25. Diaconus: *Ab adversis Potestatibus prægravatos fortissimus Miles Christi Gregorius viriliter defendebat, injusteque dejectos non solùm inter depositos non habebat, verùm etiam pristinis gradibus authoritatis suæ privilegio reformabat. Nam Anastasium Antiochenum Patriarcham, qui Joannem Constantinopolitanum Præsulem voce libera reprehendens, Imperatoris Justini jussu detrusus in exilium, ab ipsis Joannis Papæ temporibus usque ad sui Pontificatus tempora permanebat, mox ut summum Sacerdotium meruit, eum inter Patriarchas reputans, talibus Scriptis animavit.* Præterea sicut Patriarchis aliis, Paribus vestris, Synodicam vobis epistolam direxi. Quia apud me semper hoc estis, quod ex omnipotentis Dei munere accepistis esse, non quod ex voluntate hominum putamini non esse. *Item eidem in alia epistola post nonnulla scribens*: Fraternitati tuæ indico, quia à Serenissimis Dominis, quantis valui precibus, postulavi, ut vos, honore restituto, ad Sancti Petri Apostolorum Principis limina venire, & quousque ita Deo placuerit, hìc mecum vivere concedant, quatenùs dum vos videre meruero, peregrinationis nostræ tædium, de æterna Patria invicem loquendo, relevemus. *Denique studiosissimus Pater Gregorius tamdiù penes Mauricium Imperatorem suggestionibus suis imminuit, donec post multorum annorum curricula Magnus Anastasius proprio Throno redderetur.* Anastasii causam exponit Evagrius Epipha-
L. 5. C. 5. niensis: *Justinus Imperator Anastasium Antiochena Sede exturbavit, his illi objectis criminibus. Primum, quod sacrum Thesaurum extra modum, & in nullum necessarium usum profunderet. Deinde, quod convitia in ipsum jecerat. Anastasium enim, cum rogaretur, quid causæ esset, cur sacrum Thesaurum tam effusè consumpsisset, respondisse ferunt*: Ne à Justino, communi Orbis pernicie, diriperetur. *Quin etiam dicitur Justinus Anastasio succensuisse, quod postulanti ei pecuniam, cum Episcopus esset designatus, Anastasius dare noluit.* Haud dubiè primum crimen fuit calumnia. Nam Magnus Gregorius semper Anastasium, nunquam ipsi superordinatum Gregorium agnovit pro Patriarcha. Interim Anastasium, quod Mauricii Augusti Antecessorem, & uxoris causa Avum offendisset, Gregorius sine istius beneplacito non poterat reponere in Thronum. Hìnc priùs honori reddere studuit, deinde Throno. Rogavit Mauricium, ut ipsum in Patriarchali dignitate permitteret secum morari. Hæc verba, *Concesso usu pallii*, sunt eadem cum his: *Restituto honore*. Quia nempe Pallium est Episcopalis honoris ultimum complementum. Quapropter non solius Pallii, sed totius Episcopalis dignitatis usum permitti Anastasio postulavit Gregorius. Postulavit à Principe, non quod essent ejus beneficia, sed quod ob ipsum offensum, licèt injustè, ejectus Episcopus sine recepta ejus gratia non posset reduci. In variis exemplis istud ipsum vidit etiam Gallia.

Dominus Archi-Episcopus tandem concludit: *Hieronymus Rubeus in historia Ravennatum edidit Rescriptum quoddam sub nomine Imperatoris Theodosii, quo Princeps ille plurimas civitates subjicit Metropoli Ravennatensi, Palliique usum Episcopo ejus concedit. Verùm Rescriptum illud omninò suppositițium est, & egregiè refutatum ab Illustrissimo Cardinale Baronio, ipsa Latini sermonis spurcitie omnem ejus authoritatem elevante apud Eruditos. In eo tamen cogor à Baronio dissentiri, quod enixè contendat Pallium Episcopo tribui non posse ab Imperatore, eo quod sit indumentum Ecclesiasticum. Nam præterea suspicor Pallium ætate Theodosii non fuisse in usu apud Ecclesiam. Neque mihi admodùm placet, quod scribit Anastasius, Marcum Papam Episcopo Ostiensi concessisse, ut Pallio uti posset in consecratione summi Pontificis.*

Respondeo Dominum Cardinalem Baronium rectissimè contendere Pallium, quoniam est Ecclesiasticum vestimentum, tribui non posse ab Imperatore. Eadem enim de causa Romani Pontifices, & omnis Latina Ecclesia, & Imperatorem, & omnes Reges exclusit ab Antistitum Investitura per porrectionem Episcopalis Pedi. Romani Pontifices pro ista Ecclesiæ libertate quantas & quales sustinuerunt calamitates & persecutiones? Et existimo, quod istud fictitium diploma solummodò confirmet factam à Romanis Pontificibus gratiam. Verba non cogunt ad aliud. Nec prodiit sub Theodosii, sed sub nomine Valentiniani tertii. Porrò adducta Domini Archi-Episcopi suspicio est non solummodò temeraria, sed palam falsa. Quod enim Pallium sit Apostolicum Institutum, confido esse demonstratum. Et Sanctus Isidorus Pelusiotes, qui sub Theodosii Imperio floruit, hodiernum Pallium laudat uti rem antiquam. Quod Ostiensis Episcopus gaudeat antiquissimo jure consecrandi Romanum Pontificem, supra audivimus à Sancto Augustino. An istam ob causam acceperit Pallii gratiam à Sancto Papa Marco, fateor non esse certissimum. Unus enim id testatur author libri Pontificalis. Existimo tamen ipsum non scripsisse sine fundamentis.

Quæstio est, & multorum admiratio, quare Dominus Archi-Episcopus has inconditas contra Episcopale Pallium fabulas sparserit per Ecclesiam? Respondeo causam ab ipso edici: *Post explicatam priorem Glossæ, quæ docet plures esse Archi-Episcopos, qui à summo Pontifice non consecrantur, sed solummodò Pallium accipiunt, observationem superest, ut ad secundam veniamus. Cum itaque ibi scriptum sit nonnullos esse Metropolitanos, qui non confirmantur à Papa, sed tamen ab eo Pallium accipiunt, observationes & ipse meas circa hanc materiam proponam, quæ magni est momenti, & argumenta quæ inde peti possunt. Optabant sanè olim summi Pontifices, ut omnes Metropolitani, qui ad eorum Patriarchatum pertinebant, aliquod confirmationis genus à Sede Apostolica acciperent. Verùm quia ubique receptum erat consecrationes fieri posse extra Italiam absque eorum consensu,*

vim

vim ei legi palam adferre noluerunt, sed Metropolitanos rei cujusdam novæ miraculo velut obstupefecerunt, quæ in initio magnifica, paulatim tamen antiquam eorum libertatem per cuniculos infregit: & Synodorum Provincialium authoritatem pessumdedit. De Pallii usu loquor, cujus origo cum sit satis vetusta, effectus tamen ejus, & cætera quæ nunc usurpantur, antiquitati prorsùs ignota fuere. Quippè Galliarum Metropolitani statim post ordinationem suam exercebant functiones sui muneris, juxta Canones antiquos. At jus novum eos probibet quidquam Pontificalis officii attingere, donec à Sede Apostolica missum ad eos fuerit Pallium, de Corpore Beati Petri sumptum. Dominus Archi-Episcopus, uti Romanas appellationes, ita etiam odit Romanas Episcoporum confirmationes, ideòque & Episcopale Pallium, Symbolum istius confirmationis. Romanum Pontificem studet facere solo honore & loco primum inter Episcopos, exutum omni potestate. Romanas appellationes esse quoddam, & quidem diminutum, Imperialis Delegationis; Episcopale Pallium vult Imperialis indumenti esse imitamentum ac beneficium. Et appellationes & confirmationes vult Pontifici esse non à Christo Domino, sed à Laicis Principibus. Ita Romanus Primatus dejicitur in terram, & intra Almæ Urbis pomeria circumscribitur.

Adductis suis verbis Dominus Archi-Episcopus plures iterùm errores inserit. Primus est, quod Romani Pontifices semper optaverint, ut omnes suarum Diœcesion Metropolitæ aliquod confirmationis genus ab Apostolica Sede acciperent. Etenim non optarunt, sed sibi per Nicænos atque Apostolicos Canones, immò per Evangelicum Christi Domini beneficium sciverunt istud jus competere, atque ita opportunis modis, ubi & quando ipsis placuit, miserunt in executionem. Secundus error est, quod Episcoporum ubique extra Italiam consecrationes fierent sine ipsorum consensu. Etenim quantumvis sine ipsorum prævia confirmatione fierent, non tamen sine consensu. Fiebant per ipsorum Indultum, gratiosè datum ob locorum distantiam. Tertius error est, quod ista Episcopalium consecrationum forma fuerit lex. Erat enim precarium gratiosi Indulti beneficium. Quartus error est, quod Romani Pontifices, dum isti legi nolunt apertam vim facere, Metropolitas novæ rei miraculo obstupefecerint: Nempe usu Pallii. Quod ejus origo sit quidem antiqua, sed ejus effectus antiquitas ignoraverit. Nempè effectum, qui Metropolitas, ante acceptum Roma Pallium vetat aliquid Pontificalis officii attingere. Est manifestus error. Etenim Liberatus Carthaginensium Archi-Diaconus disertè scribit Alexandriæ antiquam esse consuetudinem, ut Patriarcha non nisi post acceptum Pallium legitimè sedeat. Ea est Pallii natura per Apostolicos Canones. Hinc omnis Patriarcha ac Metropolita per Pallii ablationem degradatur, ideoque deinceps non potest sedere. Quintus error est, quod etiam Romana Pallii transmissio sit nova. Etenim Magnus Gregorius frequenter scribit ipsam esse vetustam consuetudinem. Sextus error est, quod ista transmissio sit cuniculus, per quem Romana Ecclesia infregit antiquam Metropolitarum libertatem: Nempe libertatem, qua quandoque nec ante nec post consecrationem supplicarunt Apostolicam suæ dignitatis confirmationem. Etenim ista libertas, precarium Apostolicæ Sedis beneficium, erat patens porta ad lacerandam Catholicæ Ecclesiæ, & Romani præsertim Patriarchatus unitatem; ideòque meritò fuit ablata. Septimus error est, quod ista transmissio etiam Provincialium Synodorum vetustam authoritatem pessumdederit. Nempè authoritatem supremam ac inappellabilem. Hunc errorem revici in superioribus. Alios, quod præsentem materiam directè non tangant, judicavi solummodò indicandos. Et fanè ipsos indicasse est expugnasse. Nihilominùs dum Domini Archi-Episcopi Symmistis placuerit amplè convinci ex fundamentis, confido fore, ut Divina non desit gratia.

CAPUT IX.

An Romani Pontifices Metropolitis ac aliis Episcopis olim transmiserint Pallia?

RESpondeo transmisisse. Etenim Magnus Gregorius transmisit Constantio Mediolanensi Episcopo, Metropolitano Italiæ. Et addidit: *Utendum ex more transmisimus*. Voces, *Ex more*, regunt & participium, *Utendum*, & verbum, *Transmisimus*. Ei transmisit, dum confirmavit ipsius Episcopatum. Etiam transmisit Joanni Episcopo primæ Justinianæ, Metropolitano Dardaniæ. Et addidit: *Ex more transmisimus*. Et ad Virgilium Arelatensem in Gallia Archi-Episcopum rescripsit: *Juxta antiquum morem, usum Pallii, ac vices Sedis Apostolicæ postulasti.* Et iterum: *Cum priscam consuetudinem Sedis Apostolicæ Fraternitas vestra repetit, quid aliud quam bona soboles ad sinum Matris Ecclesiæ recurrit?* Et ad Childebertum Regem, qui pro Virgilio intercesserat, rescripsit: *Virgilio Pallii usum, sicut prisca habuit consuetudo, concessimus*. Et Pallium & Apostolicas vices dedit, dum confirmavit ejus Episcopatum. In Episcopali etiam confirmatione juxta antiquam consuetudinem transmisit Mariniano Archi-Episcopo Ravennati. Et ad Joannem Corinthi Episcopum, Helladis Metropolitam, rescripsit: *Pallium direximus, quo ita vos uti necesse est, sicut Prædecessores vestri usi, concedentibus nostris Prædecessoribus, approbantur*. Eodem modo confirmavit Episcopatum Andreæ Nicopolitani Episcopi, Metropolitæ veteris Epiri, rescribens ad ejus Suffraganeos: *Andreæ Fratri & Co-Episcopo nostro Pallium nos direxisse cognoscite, atque Privilegia cuncta, quæ Prædecessores nostri ejus Prædecessoribus contulere*. Etiam Maximo Salonitano Episcopo, Dalmatarum Metropolitæ, dum tandem ex singulari gratia confirmavit ejus vitiosum Episcopatum, transmisit

L. 3. Ep. 1.

Lib. 1. Indic. 7. Ep. 8

Lib. 4. Epist. 50.

Epist. 55.

L. 5. Ep. 7.

 Pal-

Pallium. Eodem jure contulit Aquilejensi, Dyrrachiensi, Philippensi, Thessalonicensi, Cretensi, Calaritano, & aliis. Etenim assentiri non possum Petro Francisco Chiffletio, qui in opusculo de Scriptis Vigilii Africani Episcopi affirmat Sancti Ambrosii tempore Aquilejam non fuisse Ecclesiasticam Metropolim, sed Sedi Mediolanensi Suffraganeam Parochiam. Sanctus Gregorius etiam ad Sanctum Leandrum Hispalensem Episcopum, Bæticæ Provinciæ Metropolitam scripsit: *Ex benedictione Beati Petri Apostolorum Principis, Pallium vobis transmisimus.* Transmisit non in Episcopatus confirmatione, sed in delegatione vicis Apostolicæ. Et in litteris ad Richaredum Regem addidit causam: *Fratri nostro Leandro Pallium transmisimus, quod & antiquæ consuetudini, & nostris moribus, & ejus bonitati atque gravitati debemus.* Affirmat istam transmissionem esse antiquam Hispaniæ consuetudinem, antiquos mores Romanæ Ecclesiæ. Ex quo non temerè colligitur iste mos, ante hæresis per Gothos ingressum, sub Romano Imperio apud Hispanos viguisse. Apud eundem Gregorium etiam exstat generalis formula transmittendi Pallii, & in ipsa habetur: *Omni convenire novimus rationi, ut eos amictu Pallii decoremus, quos in illis civitatibus Sacerdotii honor illuminat, in quibus hoc etiam illis, qui præteritis temporibus Pontifices fieri meruerunt, ab Apostolica Sede constat esse indultum. Ideoque Charitati tuæ usum Pallii, sicut Decessores tui habuisse noscuntur, præsenti authoritate concedimus.* Quæ formula non est opus Gregorii. Est enim data imperante Domino Justino, sub quo Gregorius necdum erat Cardinalis. Et forsan est Justinus primus. Quidquid sit, formula sub Justino non est composita, sed juxta authenticum & antiquum exemplar data. Ejusdem transmissionis antiquitatem demonstrat Synodale Gregorii Constitutum: *Antiquam Patrum regulam sequens, nihil unquam de Ordinationibus accipiendum esse constituo, neque ex datione Pallii.* Hæ enim sordes non solent nisi pedetentim, in avitos mores irrepere. Quod etiam Pelagius, Vigilius, Symmachus, aliique Pontifices Pallia dederint mox ostendetur.

Lib. 7. Indict. 11. Epist. 116. Epist. 117.

Quin immò Gregorius non solis Metropolitis, sed etiam quibusdam Provincialibus Episcopis transmisit Pallium. Etenim Dono, novello Messinensium apud Siculos Episcopo, scripsit: *Pallii usum, prævidimus concedendum, illis videlicet temporibus atque ordine, quibus Decessorem quoque tuum esse usum non ambigimus.* Non dicit, Decessores, sed Decessorem: Quare hic videtur in ista Ecclesia primus habuisse Pallium. Eisdem verbis Pallium transmisit Joanni Syracusano Episcopo. Aliter scripsit ad Joannem Panormitanum Episcopum: *Pallii usum prævidimus concedendum, illis videlicet temporibus, atque eo ordine, ut alios quoque in Insula Siciliæ Sacerdotes, vel Decessores tuos esse usos non ambigis.* Dico fuisse Provinciales Episcopos. Etenim quidquid aliqui dicant, Sicilia usque ad Leonis Isauri Imperium nullos habuit Metropolitas: Omnes ejus Episcopi erant Suffraganei Romanæ Metropolios. Et ex his patet Gregorium non fuisse primum istius

L. 5. Ep. 8. Epist. 18. Lib. 11. Epist. 44.

transmissionis authorem. Etenim & in Galliam rescripsit ad Desiderium Episcopum: *Fraternitatis vestræ desiderium Joannis Regionarii relatione cognovimus. Quod quidem libenter parati sumus implere, si diligenter fuerimus de his, quæ retulit, informati. Inquit autem à vestra sibi relatum Dilectione, quod Ecclesiæ vestræ olim quædam privilegia ab Apostolica Sede concessa sint, atquè usum Pallii ejus Sacerdotes antiquitus habuisse. Quod quia vobis magnoperè poscitis reformari, in Ecclesiæ nostro scrinio requiri fecimus, & inveniri nihil potuit. Sed quoniam quantò studiosiùs ista cupitis adipisci, tantò vos arbitramur esse sollicitos, in requirendis chartis Ecclesiæ vestræ vigilantiùs curam impendite, & si qua ex inde Scripta inveniri potuerint, quæ nos valeant informare, huc curæ vestræ sit transmittere. Nam qui nova concedimus, vetera libentissimè reparamus.* Gallia isto tempore habuit duos istius nominis Episcopos. Desiderium Archi-Episcopum Viennensem, quem quarto post hanc epistolam anno ad Brunichildis Reginæ instigationem degradavit Cabilonensis Synodus: & Desiderium Thelonensem Episcopum, qui ante viginti sex annos quartæ Parisiensi Synodo, & cujus postea Legatus subscripsit secundæ Synodo Matisconensi. Et hic Desiderius videtur à Gregorio postulasse Pallium. Etenim Desiderius Viennensis præfatæ Parisiensi Synodo Præsidens sedit & subscripsit ante ornatum Pallio Sapaudum Arelatensem, ideoque oportet & ipsum fuisse similiter ornatum. Etenim uti Palliatus Provincialis inter omnes Com-Provinciales, ita Palliatus Metropolita inter omnes Collegas semper habuit primum locum, ideoque non Palliatus Desiderius nequiit Palliatum Sapaudum antecessisse. Non est opus conjecturis. Habemus lucidas litteras Joannis III. Pontificis ad Desiderii Antecessorem Edaldum: *Venerabilis Pallii usum per Sanctum Presbyterum vestrum Felicem tibi destinavimus, nolentes privari antiquo Beati Petri munere.* Notanda sunt verba: *Antiquo Beati Petri munere.* Haud dubiè non in solam Viennensem, sed etiam in alias Gallicanas Ecclesias. Exstat epistola apud Joannem à Bosco in Bibliotheca Floriacensi. Et ipsam uti legitimam in suis supplementis laudat Dominus Cardinalis Baronius.

Lib. 7. Indict. 11. Epist. 116.

Gregorius docet nos plura. Primò, quod Desiderii Prædecessores olim & antiquitùs habuissent usum Pallii. Quæ voces longè respiciunt, nequaquam unum diem aut annum. Secundò docet, quod Desiderius magnoperè optaverit hunc honorem sibi reparari. Tertiò, quod Gregorius fuerit pronus ad istud privilegium libentissimè reparandum. Quartò, quod talia privilegia etiam de novo libens concesserit. Certè concessit Syagrio Episcopo Augustodunensi. Audi causam: *Quia in prædicationis opere, quam diu cogitans Anglorum genti per Augustinum, Fratrem & Co-Episcopum nostrum, impendere studui, ita sollicitum ac devotum, adjutoremque te in omnibus, ut oportuit, fuisse cognovimus, ut multum me sibi Fraternitas tua ac de re faceret debitorem, tantæ rei consideratione commonitus, ne infructuosus erga te videar existere, Fraternitatis tuæ petitionem nulla pertuli ratione post-*

Lib. 7. Indict. 2. Epist. 112.

postponere. Proindè secundùm postulationis tuæ desiderium, Pallii te usu prævidimus honorandum.

Isto interim tempore hic honor non deferebatur omnibus Metropolitis. Quod ipsum affirmat Dominus Archi-Episcopus: *Nunc examinanda est tertia observatio nostra, an omnibus Galliarum Metropolitanis antiquitùs positum in usu fuerit, ut Pallium à Romana Sede acciperent. Ac primum quidem quæstio hæc inutilis esse videbitur ei, qui Vigilii Papæ litteras legerit, cum in eis scriptum sit Pallium Episcopo Arelatensi Auxanio concessum esse ob vicariatum Sedis Apostolicæ, atque ideò ad illum non pertinuisse jure proprio, eòquod Metropolitanus esset. Quibus addi potest necessarium fuisse, ut de eo ad Principem referretur, ut consensus ejus haberi posset. Unde patet manifestè, datum id extra ordinem, & ex privilegio, neque tribui potuisse, quin eodem tempore Vicariatus tribueretur.* Et quia, *inquit Vigilius in epistola prima ad Auxanium*, digna credimus ratione compleri, ut agenti vices nostras Pallii non desit Ornatus. *Id ipsum probatur ex epistola Pelagii primi ad Sapaudum Episcopum Arelatensem, qua eum instituit Vicarium:* Pariter etiam Pallium dirigentes ut in tanti loci fastigio constitutus, præclaro quoque amictu decoreris. *Itaque institutum illud Romanorum Pontificum, ut ad neminem Gallicanorum Episcoporum mitterent Pallium præter quàm ad Arelatensem, ut ea arte Vicariam ejus dignitatem in sublime eveherent, eumque ab aliis omnibus Episcopis distinguerent, duravit usque ad tempora Beati Gregorii Papæ.*

Omninò fateor quibusdam tunc per Galliam Metropolitis non fuisse Ornatum Pallii. Etiam in tota Hibernia non fuisse usque ad Eugenium tertium Pontificem, in vita Beati Malachiæ testatur Sanctus Bernardus. Nec mirum. Nam & quibusdam olim Episcopis non fuit Ornatus Mitræ, ac aliorum indumentorum Pontificalium. Ipsis dudùm caruisse Ultrajectensem Episcopum, disertè scribit Magnum Belgii Chronicon. Nihilominùs etiam in his Domini Archi-Episcopi verbis quædam deviant à vero. Primò, quod Arelatensis Episcopus à Symmacho Papa ac ejus Successoribus ob solas Apostolicas vices acceperit Pallium. Aliud suadent Vigilii Pontificis litteræ: *Scripta de ordinatione Charitatis vestræ cum animi spiritali gratulatione suscepimus, Domino gratias referentes, quia hoc in Arelatensi Ecclesia factum est, quod & Canonibus & Decessorum nostrorum Regulis conveniret.* Et infra: *De his verò, quæ Charitas vestra tam de usu Pallii, quam de aliis sibi à nobis petiit debere concedi, &c.* Auxanius ergò suam Episcopalem creationem ante omnia retulit, ideoque & supplicavit confirmari: Deinde postulavit & Pallium. Et quidem tanquam debitum. Nempè propter Metropoliticam dignitatem. Nam Apostolicæ vices ipsi non debebantur. Et dum postulavit Pallium, ipsas necdum habuit. Ipsum igitur postulavit isto jure, quo ipsum habuit Edaldus Viennensis Archi-Episcopus, ac ejus Prædecessores & Successores. Nec dubitandum est, quin plures isthic Metropolitæ habuerint istum Ornatum. Etenim Desiderius Telonensis Episcopus Magno Gregorio constanter scripsit ipsum fuisse suis pridem Antecessoribus: Proindè ipsum habuerant etiam Metropolitani ejusdem Provinciæ. Et primæ Matisconensis Synodi quintus Canon scribit: *Archi-Episcopus sine Pallio Missas dicere non præsumat.* Quare alter Domini Archi-Episcopi lapsus est, quod usque ad Magni Gregorii tempora dicat apud Gallos soli Arelatensi Antistiti fuisse Pallium.

Antequam laudatum Canonem exponam, audiendus est Dominus Archi-Episcopus: *Non levis tamen difficultas adversùm hæc exsurgit petita ex Concilio primo Matisconensi, in quo sancitum est, ut nullus Archi-Episcopus præsumat Missam celebrare sine Pallio. Sed animadvertendum est Pallium illud non esse Romanum, non solùm ob eam rationem, quam statim proposui, illud eo tempore nulli alii Episcopo communicatum fuisse præter Arelatensem, sed etiam quod Romani usus non erat licitus, nisi in festis solemnibus, ut constat ex Gregorio, qui hunc etiam fuisse morem Metropolitanorum Orientis docet. At in Canone Matisconensi statuitur, ut Archi-Episcopi Pallio utantur, quoties sacrum Missæ Sacrificium celebrant. Indefinita enim hæc locutio eam vim habet, ut vicem suppleat universalis propositionis. Pallium itaque Archi-Episcoporum Galliæ diversum erat à Romano, quantum ad ornamentum & fastum. Ac fortassis carebat loro, id est, iis fasciis, quæ in indumentis Imperialibus ornandi causa insuebantur, ut in donatione Constantini legitur:* Lorum, quod Imperiale circumdare assolet collum. *Indè haud dubiè factum est, ut ego quidem existimo, ut sequentis ætatis Pontifices, cum Pallio ornare Metropolitanos destinassent, Pallium integrum non miserint, sed tantùm fascias illas, quæ nunc usurpantur. Et illis quidem habitum deinceps honorem, sed Pallium ipsum evituisse paulatim, atque ob hoc ipsum apud omnes fuisse vulgatum. Forma porrò ejus, ut indicare videntur veterum Pontificum imagines, prorsùs referebat indumenta, quæ nunc Cappas aut Pluvialia vocamus.*

Errores varii. Aut potiùs variæ fabellæ. Prima est, quod Romanum & Gallicanum Pallium olim fuerint diversa. Etenim hujus diversitatis quæ memoria? Nec in libris, nec in picturis. Secunda fabella est, quod Gallicanum à Romano diversum fuerit quoad ornamentum & fastum: Quod forsitan loris caruerit. Nam & similium Palliorum nulla alibi memoria, nullum vestigium. Tertia est, quod Constantinianæ donationis diploma asserat lorum fuisse Imperialium vestimentorum ornatrices fascias. Etenim disertè dicit fuisse colli ornamentum, Augustum collare. Quarta est, quod Romani Pontifices, dum omnes Metropolitas voluerunt ornare Pallio, cœperint solas antiqui Pallii fascias transmittere, & ipsas vocitare Pallium. Etenim hæ fasciæ semper fuerunt dumtaxat humerales, ideoque solos semper ornarunt humeros, non vestimenta. Et semper fuerunt laneæ, ideoque ornandis vestimentis inidoneæ; præsertim vestimentis, quæ Dominus Archi-Episcopus comminiscitur fuisse augusta ac splendidissima. Quinta fabula est, quod antiqua Pallia fuerint hodiernis Cappis seu Pluvialibus similia, idque indicari ab imaginibus veterum Pontificum. Dominus Archi-Episcopus fabulatur consequenter. Antiqua Pallia, uti suprà & simplicibus & polystauris Græcorum

Phenoliis æquiparavit, ita nunc confert hodiernis Latinorum Pluvialibus. Rectiùs conferret antiquis Latinorum Casulis. Ipsas enim vidit in antiquis non solorum Pontificum, sed quorumvis Episcoporum picturis. Ast valdè miror, quod supra tam Phenolia, quàm Casulas non viderit humerales fascias. Hæ solæ sunt, semper fuerunt, & semper erunt Episcopale Pallium. Hoc non super Cappas aut Pluvialia, sed gestatum semper fuit supra solas Casulas. Dominus Petrus de Marca, dum hæc scripsit, necdum erat Archi-Episcopus, sed Regii Consilii Laicus Præses: Hinc ejus circa res sacras lapsus sunt venia digni.

Porrò primus ipsius error est, quod Magnus Gregorius scribat Orientales etiam Metropolitas non potuisse uti Pallio, nisi in Festis solemnibus. Etenim Gregorius non dumtaxat ex lectione vel auditu, sed etiam ex proprio visu noverat contrarium. Viderat non solùm Græcorum Metropolitas, sed generatim cunctos ipsorum Episcopos quotidie ad Missam ornari Pallio. Quæstio illi fuit cum Joanne Ravennatum Archi-Episcopo, qui non solùm intra Missarum solemnia, sed insuper in factis extra Ecclesiam Litaniis præsumebat istud ornamentum, affirmans esse antiquam suæ Ecclesiæ consuetudinem. Hac de re scripsit ad Joannem: *Illud tibi non putamus ignotum, quod penè de nullo Metropolitano in quibuslibet Mundi partibus sit auditum, extra Missarum tempus usum tibi Pallii vindicasse*. Et in alia ad eundem epistola: *Hac de re jam Diacono nostro Constantinopolim scripsi, ut per omnes Metropolitanos, qui sub se etiam tricenos & quadragenos Episcopos habent, inquirere debeat. Et sicubi iste usus est, ut in Litaniis cum Palliis ambulent, absit ut per me Ravennatis Ecclesiæ honor in aliquo imminui videatur*. Gregorius ergò affirmat, non quod Orientales Metropolitæ in solis Festorum solemnitatibus, sed quod in solis Missis, & intra solam Ecclesiam, non verò in Litaniis, seu extra Ecclesiam Processionibus utantur Pallio. Porrò non de Patriarchæ Constantinopolitani, quam viderat, sed de sola aliorum isthìc Metropolitarum consuetudine dubitavit Gregorius. Et quia in suis adversùs Ravennatum Episcoporum vanitatem Decretis constans permansit, certum est nullum in Oriente Metropolitam extra Ecclesiam fuisse Palliatum. Et hinc vides prophani Acacii, & Sancti Germani vestem, quam Anastasius Syncellus calcavit, & cui Acæmetensis Monachus Papalis damnationis chartam affixit, non fuisse sacrum Omophorion. Si tamen, uti apparet, ista affixio contigerit extra Ecclesiam.

Lib. 2. Indict. 11. Epist. 54.

Lib. 4. Indict. 13. Epist. 15.

Secundus Domini Archi-Episcopi error est, quod Matisconensis Synodus sanciat de nescio quo Gallicano Pallio, non autem de Romano. Etenim Romanum Pallium tunc non erat ignotum aut peregrinum in Gallia: Ipsum gerebat Arelatensis Episcopus, isti Synodo præsentium Episcoporum Apostolicus Vicarius. Et istorum Episcoporum unus fuit Syagrius Augustodunensis, qui paucis post annis postulavit & impetravit Pallium à Magno Gregorio. Quare manifestum est de hoc ipso Pallio agere Synodum. Et quis credat Syagrium postulasse aut impetrasse ornamentum, quo ejus Metropolita carebat? Hoc certè est paradoxum. Quare eodem ornamento etiam non carebat Metropolita. Desiderii Episcopi. Hinc Gregorius Syagrio adjecit hanc conditionem: *Cujus indumenti ne munificentiam nudam videamur quodammodò contulisse, hoc etiam pariter prospeximus concedendum, ut Metropolitæ suo per omnia loco & honore servato, Ecclesia civitatis Augustodunæ, cui Omnipotens Deus præesse te voluit, post Lugdunensem Ecclesiam esse debeat, & hunc sibi locum & ordinem ex nostræ authoritatis indulgentia vindicare*. Sancit Syagrium esse totius Procinciæ Proto-Thronum, attamen Metropolitæ suo subjectum per omnia. Nempè Palliati Episcopi ex tunc prætendebant esse exempti à Metropolitico Jugo. Et sanè quomodo Palliati subfuissent non Palliatis? Aut quibus oculis Metropolita non Palliatus adspexisset Palliatum Suffraganeum? Quare certum existimo & Lugdunensem, & plures tunc in Gallia Metropolitas habuisse Pallium.

Lib. 7. Indict. 2. Epist. 113.

Et per hæc manu ducimur in verum intellectum Canonis Matisconensis. Agit de solemni Missa. Et palam supponit quosdam Archi-Episcopos ipsam celebrasse cum Pallio, ideòque agit in solos quosdam alios celebrantes sine ipso. Sancit legem, ideoque facit hunc sensum: Nemo deinceps Archi-Episcopus præsumat sine Pallio Missas dicere. Sensus est: Omnis deinceps Archi-Episcopus à Sede Apostolica postulet Pallium, & ante ipsum acceptum non præsumat solemnem Missam celebrare. Etenim Pallii naturam exponit in Rescripto ad Bulgarorum Consulta Nicolaus primus: *Archi-Episcopo decedenti Episcopi Successorem eligant, & propter longitudinem itineris non huc consecrandus veniat, sed hunc Episcopi simul congregati constituant, sanè interim in Throno non sedentem, & præter Corpus Christi non consecrantem, priusquam Pallium à Sede Romana percipiat, sicut Galliarum omnes, & Germaniæ, & aliarum Regionum Archi-Episcopi agere comprobantur*. Quæ regula nequaquam ab ipso Nicolao, neque à nostro emanavit Apostolo Bonifacio, sed est antiquissima. Etenim quod etiam Patriarcha Alexandrinus ante impositum Pallium non sederet legitimè, supra audivimus à Liberato Diacono. Iste mihi videtur verus sensus Canonis.

CAPUT X.

An usque ad Sancti Bonifacii Apostolatum omnes generatim Galliarum Metropolitæ non habuerint Pallium?

HAc de re Dominus Archi-Episcopus scribit: *Ævo Divi Gregorii invaluerat, ut Romanus Pontifex Pallio ornaret præcipuos Metropolitanos, qui ad ejus consecrationem pertinebant, aut eos quibus*

bus vices suas in Provinciis committebat. Et inter priores numerat Metropolitas Calaritanum, Salonitanum, & Corinthium; inter posteriores ponit Thessalonicensem, Acridensem, ac Arelatensem. Quasi & hi non spectaverint ad consecrationem Romani Pontificis. Certè omnes spectabant pari jure. Etenim omnes Pontificem venerabantur ut Patriarcham. Et uti Arelatensis, ac alii Gallicani, ita etiam Calaritanus, Salonitanus, & Corinthius non accedebant ad ejus manus. Ex precario Indulto ob loci distantiam. Ita de Acridensi statim audivimus à Sancto Papa Nicolao. Quoad Pallium Dominus Archi-Episcopus persistit solum inter Galliæ Metropolitas Arelatensem fuisse ipso insignitum, & prosequitur: *Mansere in eo statu Galliarum Episcopi quoad Pallium, donec Bonifacius in Galliam, Germaniamque à Zacharia Pontifice missus est. Hic enim anno septingentesimo quadragesimo secundo Synodum coegit, in qua decretum est, ut omnes deinceps viverent in unitate & subjectione Romanæ Ecclesiæ, & Vicarii Beati Petri, & ut Metropolitani à Sede Romana Pallium quærerent, & per omnia Canonicè obsequerentur Præceptis Sancti Petri*. Probat hæc ex Sancti Bonifacii litteris ad Sanctum Cudbertum Archi-Episcopum Cantuariensem: *Decrevimus in nostro Synodali Conventu, & confessi sumus* Epist. 105. *Fidem Catholicam, & unitatem & subjectionem Romanæ Ecclesiæ fine tenus servare, Sancto Petro & Vicario ejus subjici velle, Metropolitanos Pallia ab illa Sede quærere, & per omnia Sancti Petri Præcepta Canonicè sequi*. Et pergit: *Huc usque enim Metropolitani Galliarum Pallio tantùm Gallicano usi fuerant. At Bonifacius eos coegit illud à Romana Sede quærere, ut ea ratione illos magis obnoxios esse faceret, ei Sedi, ac præcipuo quodam jure Romano Episcopo subjiceret. At illi, quibus unicus metus erat, ne novitate illa adigerentur ad insolitam quandam reverentiam in Sedem Apostolicam, ac ne insuper exciderent ab ea authoritate, quam Canones tribuunt Metropolitanis, in ambiguo fuere, an Promissis stare deberent. Certè licèt Bonifacius, cumque eo Princeps Carolomannus, tria Pallia à Pontifice Zacharia postulassent pro Archi-Episcopis Ecclesiarum Rothomagensis, Rhemensis, & Senonensis, ab ea petitione cessavit paulò post. Qua de re apud ipsum conquestus est Zacharias anno septingentesimo quadragesimo quarto. Bonifacius verò ad eum rescripsit Francos in hoc esse, ut propediem Promissorum fidem violent*: De eo quod jam præterito tempore de Archi-Episcopis, & de Palliis à Romana Ecclesia petendis, juxta Promissa Francorum, Sanctitati vestræ notum feci, indulgentiam Apostolicæ Sedis flagito. Quia quod promiserunt, tardantes non impleverunt. Et ventilatur, & quid inde perficere velint, ignoratur. Verùm cum ipsis ostensum fuisset *Pallium non ob aliud Archi-Episcopis tribui, quam ut hoc exteriori signo à suffraganeis suis distinguantur, & ut eo admoneantur teneri se ad vitam severiorem & sanctiorem, & continendos in officio subjectos, amplexi sunt honorem oblatum, ut constat ex Capitularibus Caroli Magni*: Dignum est ut Metropolitanus, qui est Pallio sublimatus, honoretur. *Pallium autem per illas tempestates ejus formæ erat, cujusmodi nostra tempestate videmus*. Probat hoc ex Alcuino Flacco & Rabano Mauro, atque prosequitur: *Sapienter itaque Hincmarus Rhemensis Archi-Episcopus, artium & temperamentorum Romanæ Curiæ callentissimus, cum ei Nicolaus primus exprobrasset Privilegia à Benedicto Papa concessa, inter quæ illud inprimis eminebat, ut Pallium deferre posset* ad quotidianum usum, *respondit privilegia illa nihil sibi novi juris tribuere, præter id quod prisci Canones tribuunt Metropolitanis, attamen se nova hæc Decreta expetiisse, eò quod, cum Ecclesia Rhemensis sita esset in confinio duorum Regnorum, iis privilegiis indigebat, ut terrorem injiceret quibusdam hominibus carnalibus & animalibus, apud quos veteres Canonicæ constitutiones eviluerant*.

Errores iterùm non pauci. Primus est, quod in Gallia usque ad Sancti Bonifacii Apostolatum solus Arelatensium Archi-Episcopus habuerit Pallium. Etenim oppositum, quod abundè huc usque demonstratum est, affirmat etiam Adrianus primus Pontifex in litteris ad Bertericum Archi-Episcopum Viennensem: *Illustris Carolus Francorum Rex, Romam ingressus, Pascha Domini nobiscum egit. Ubi inter alia monuimus eum de Metropolitanorum honore. Et quia jam Archi-Episcopalis dignitas per octoginta annos esset à Francis conculcata. Cum hæc, & his similia gloriosus Rex audisset, promisit ante corpus Beati Petri, quod omnia ad ordinationem nostram emendaret*. Spondet ex integro reparare dignitatem Metropoliticam, & pergit: *Nec præjudicium ulla Metropolis patiatur, si alicui Suffraganeorum aut nos, aut Prædecessores nostri, rogantibus piis Ducibus Francorum, Pallium largiti sumus*. Et tandem concludit: *Autoritate igitur Beati Petri Principis Apostolorum singulis Metropolitanis antiquo more potestatem suam reddidimus, & filium nostrum gloriosum Regem ante corpus Beati Petri inde rogavimus, ut antiquam potestatem omnes Metropolitani, qui in ejus Regno sunt, haberent*. Mediante Pallio. Exstat epistola apud Joannem à Bosco in Bibliotheca Floriacensi. Et probatur à Domino Cardinali Cæsare Baronio. Est scripta octavi sæculi anno octogesimo septimo, ideòque ista Metropoliticæ dignitatis conculcatio cœpit ante Caroli Martelli & Raginfredi civilia bella, sub Regno Childeberti secundi, cui Major Domus fuit Pippinus, Martelli Pater. Epistola docet Romana Pallia non dumtaxat in Galliæ Metropolitis, sed etiam in Provincialibus Episcopis esse antiqua. Esse partem Metropoliticæ dignitatis. Ac proindè ipsa à Sancto Bonifacio non fuisse inducta in Gallias, sed dumtaxat restituta.

Secundus error est, quod Galliarum Metropolitæ usque ad Bonifacii Apostolatum fuerint usi Gallicano Pallio, & quod Sanctus Bonifacius ipsos permoverit ad accipiendum Romanum. Proindè Dominus Archi-Episcopus recedit à suis Dogmatibus. Anteà enim professus est Arelatensem Archi-Episcopum semper habuisse Romanum Pallium: Et sic præsens ejus fabula non subsistit. Et quodnam istud à Romano diversum Gallicanum Pallium? Si Gallicanum Pallii usum à Romano quis distingueret, posset suæ assertioni hinc inde venari fucos; ast ipsa Pallia distinguere

guere est arbitrarium figmentum. Alcuinus Flaccus, Rabanus Maurus, aliique post restauratam à Sancto Bonifacio Gallicanam Christianitatem proximi Scriptores, dum Pallium describunt, nequaquam de nova, sed de antiqua specie clamant se scribere. Etiam apud Hincmarum Rhemensem, cui volupè est Romanam Ecclesiam de novitate aut quovis vitio notare, nulla est penitùs memoria istius discriminis. Palam novit & profitetur se gestare istud ipsum Pallium, quod omnes sub cœlo Metropolitæ, ac ipsi Romani Pontifices semper gessissent. Tempus, cujus nemo potest reparare jacturam, non expendamus in res manifestas.

Tertius error est, quod Gallorum sub Sancto Bonifacio Metropolitæ fuerint tergiversati admittere Pallia, quoniam timebant per istam novitatem adigi ad quandam insolitam reverentiam Apostolicæ Sedis, & excidere à jure, quod antiqui Canones Metropolitanis tribuunt. Etenim isti Episcopi eo usque non levabant oculos. De ipsis ad Austrobertum Viennensem Episcopum verè scripsit Gregorius II.: *Reverendum Fratrem Bonifacium rudibus gentibus Episcopum designavimus*. Etiam Episcopi erant rudes. Etenim de ipsis ad Imperatorem Constantinum quartum, qui eruditos Episcopos rogaverat mitti ad sextam Synodum, rescripsit Sanctus Papa Agathon: *Apud homines in medio gentium positos, & de labore corporis quotidianum victum cum summa hæsitatione conquirentes, quomodò ad plenum inveniri poterit Scripturarum scientia?* Synodus est celebrata anno octogesimo septimi sæculi: Regnante apud Francos Theodorico, Clodovæi secundi Filio. Et tales ex tunc erant Episcopi. Aliam ignorantiæ causam aperit Sanctus Martinus Pontifex in litteris ad Sanctum Amandum Trajectensem Episcopum: *Suggestum est nobis, eo quod Presbyteri, seu Diaconi, aliique Sacerdotalis Officii, post suas ordinationes in lapsus coinquinantur, & propterea nimio mœrore Fraternitatem tuam adstringi, velleque Pastorale obsequium pro eorum inobedientia deponere*. Apostolus Bonifacius ad Zachariam Pontificem scripsit esse isthic Diaconos viventes in tanta spurcitia, ut cum quatuor aut quinque concubinis de nocte volutarentur. Addidit ex ipsis creari Presbyteros ac Episcopos, qui talem pergerent vitam ducere. Præstat silere vetusta nostræ gentis opprobria. Ista igitur plurium Episcoporum vita atque inscitia fuit vera causa, ex qua Episcopalis dignitatis ac totius Christianitatis reparatio ad Bonifacii votum non succederet. Modica istis fuit cura de Pallii Privilegiis aut oneribus: maluerunt in suis deliciis insordescere. Rem succedere tandem ad Adriani Pontificis stimulos fecit Carolus Magnus. Omnes Metropolitas coegit ad Pallium. Et ut animales homines fortiùs permoveret ad obediendum, emisit laudatum Capitulum: *Dignum est, ut Metropolitanus, qui est Pallio sublimatus, honoretur*.

Quartus error est, quod Pallium Metropolitas adigat ad insolitam quandam Apostolicæ Sedis reverentiam, ac faciat excidere ab ea authoritate, quam Canones Metropolitanis tribuunt. Cum Magno Gregorio profiteor Pallium esse Episcopalis cervicis grave jugum ac vinculum. Est enim perdita Ovis, quam in humeris reportant usque ad gregem. Portare obligantur in supernum JESU CHRISTI Regnum. At quod jugum istud imponat indebitam Apostolicæ Sedis reverentiam, aut Metropoliticam authoritatem circumscribat vel mutilet, nemo unquam censuit Episcopus: Nec Latinus, nec Græcus. Pallii onus non malè exposuit in litteris ad Sanctum Cudbertum Cantuariensem Episcopum Apostolus Bonifacius: *Nostri ministerii labor unius & ejusdem causæ esse dignoscitur. Et æqualis speculatio in curis Ecclesiarum, sive populorum nobis credita est, sive in docendo, sive in arctando & monendo, sive in defendendo canonicos gradus vel plebeos. Major nobis sollicitudo Ecclesiarum, & cura Populorum, propter Pallia credita & recepta, quam cæteris Episcopis, qui proprias tantum procurant Parochias, incumbit*. Nihil igitur accedit decrementi circa Metropoliticam potestatem, nihil indebitæ in Sancti Petri Apostoli Cathedram reverentiæ.

Quintus error est, quod Benedictus tertius Pontifex Hincmaro Metropolitæ Remensi inter alia Privilegia concesserit etiam quotidianum usum Palli. Etenim Hincmarus videtur istud Epist. 60
apud suos affirmasse, at mentitus fuit, ideoque Nicolaus Pontifex meritò istud ipsi improperavit. Audiamus Nicolai ad Hincmarum litteras: *Postremò scire te volumus, nostris auribus intimatum esse, Fraternitatem tuam non certis temporibus, & juxta morem aliis Metropolitanis Antistitibus definitis, Pallio à Sede Apostolica concesso uti. Quod valde displicet, si id à Sanctitate tua fuerit elatè commissum, ut humilitatis oblita cæteris Fratribus suis studeat videri sublimior: Quamvis hoc non ad inanem gloriam, sed ad Ornatum cunctarum virtutum sit gestandum. Cujus usus si Fraternitati tuæ à Sede Apostolica est omni tempore concessus, licèt sit præter Ecclesiæ consuetudinem perceptus, ideòque rationabiliter amittendus, tamen his nostris admonitus competenter affatibus, stude ita modestè hoc uti, ut nec elatio mentis invadat, nec jactantia inflet, nec vana gloria vulneret*. Hæ litteræ terruerunt Hincmarum. Sui Privilegii tabulas non potuit exhibere, ideòque Nicolao rescripsit: *De Pallio, à* Epist. 16.
mea præsumptione non certis temporibus, & juxta morem aliis Metropolitanis definitis uso, unde vestræ Sanctitatis auribus intimatum esse Indignitati meæ scripsistis, authoritati vestræ veraciter fateor, quod & in istis regionibus per alios, si vobis placuerit, rescire valebitis, quia nisi die Natalis Domini, & in die sanctæ Resurrectionis ejus, vix in toto anno eodem Pallio utor. Quoniam de illorum numero, peccatis meis exigentibus, factus, de quibus scriptum est, Impedimenta sæculi fecerunt eos miseros, *rarò in decretis festivitatibus, quo uti Pallio Metropolitanis conceditur, in Sede mea, propter multas occupationes & necessitates Ecclesiæ & Regni, esse mihi permittitur. Et quando in eadem Sede sum, non solum non toties, sicut mihi concessum est, verùm vix aut nunquam eodem Pallio utor*. Multis se expurgat de isto excessu, & palàm profitetur sibi non esse singulare privilegium. Et addit se nunquam postulasse: *Pro cujus usu apud Sedem Apostolicam*

licam nihil petii, nisi sicut Decessores & Prædecessores mei uti solebant. Verùm his non fidens Nicolaus rem diligenter inquisivit. Etiam Successor Adrianus. Et compertam Hincmari audaciam damnari jussit in octava Synodo.

Fateor Hincmarum artium & temperamentorum fuisse callentissimum. Non dumtaxat ad ipsa exploranda, sed insuper ad practicanda. Hujus peritiæ dedit multa exempla. Et quod circa istud ipsum, quod à Benedicto reverà acceperat, privilegium quædam *celarit*, *quædam astutia quadam communi cognitioni negarit*, affirmat & queritur ipse Nicolaus Pontifex in litteris ad Carolum Calvum Francorum Regem. Interim nunquam devenit eò audaciæ, ut diceret sibi per antiquos Canones licere quotidianum usum Pallii, ideoque ad ipsum non esse opus Privilegio. Epist. 61.

Et hic est sextus error, quo Dominus Archi-Episcopus dilectum sibi Hincmarum denuo gravat non levi calumnia. Benedictus tertius Hincmaro præsertim duo concesserat. Primò, ut nullus Remensis Provinciæ Episcopus, Clericus, aut Laicus posset, *ipso contempto, aliena expetere aut exspectare Judicia; salvo tamen in omnibus jure Apostolicæ Sedis*. Secundò, ut prima circa ipsum Hincmarum, istius Provinciæ Primatem, instantia spectaret ad Sedem Apostolicam, ideoque omnis in ipsum accusatio deberet istius Sedis audientiæ reservari. De his solis, nequaquam de quotidiano Pallii usu Hincmarus scripsit: *Privilegia Sedis Apostolicæ non ideò petii, ut mihi non sufficeret, quod Sacri Canones & Decreta Sedis Romanæ Pontificum cuique Metropoli Sedi concedunt. Et nec alia, vel ampliùs, quam Ecclesiæ Remorum collatum est ex antiquo, mihi largiri specialiter petii, nec appeto*. Rectissimè hæc scripsit. Etenim sacri Canones, & Apostolicæ Sedis Decreta prohibent peregrina Judicia, & primam de cunctis per Romanum Patriarchatum Metropolitis cognitionem reservant Tribunali Apostolico. Hincmarus item rectè adjunxit: *Sed quia non solùm Diœcesis, verùm & Parochia mea inter duo Regna sub duobus Regibus habetur divisa, & res mihi commissæ Ecclesiæ sub multorum Principum potestate conjacere videntur, de quibus aut parum aut nihil utilitatis Ecclesia nostra potest habere, quia veteres constitutiones jam quasi pro vili apud quosdam habentur, ut his novis Decretis carnales & animales homines territi, quid reverentius contra Ecclesiam Indignitati meæ commissam agerent*. Rhemensis Ecclesia erat vicina Regno Lotharienfi: Et in ipso erant plures Suffraganeæ Cathedræ. Et Hincmaro vix benè convenit cum istis Regibus. Quare timuit, ne isti Suffraganei jugum excuterent, & Præcessoris Ebbonis calamitatem tentarent in ipsum devolvere. His de causis jura illa, quæ habebat per Canones, curavit sibi stabiliri per privilegium.

CAPUT XI.

Exponitur octavæ Synodi Canon de usu Pallii.

Etiam hunc Canonem Dominus Archi-Episcopus interpretatur: *Necessitas tamen obtinendi Pallii decreta est in octava Synodo Œcumenica, quæ Constantinopoli celebrata est sub Adriano secundo. In qua statutum est debere Metropolitanos confirmationem à Patriarcha suo accipere, sive per impositionem manuum, sive per concessionem Pallii. Ita ut earum, id est, Sedium Patriarchalium Præsules universorum Metropolitanorum, qui ab ipsis promoventur, & sive per impositionem manus, sive per Pallii dationem, Episcopalis dignitatis firmitatem accipiunt. Canon ille non exstat in editione Græca hujus Concilii, sed tantùm in versione Anastasii. Ex ea autem id colligitur, consuevisse Patriarchas Orientis Pallium ad Metropolitanos mittere, quemadmodùm à summo Pontifice fiebat in Occidente. Quare non frustra observatum est superiùs authoritate Sancti Gregorii, Metropolitanos Orientis Pallii usum habuisse. Quod confirmatur ex Responsione Demetrii Chomateni, qui eo uti licitum non esse ait, nisi in Festis Paschatis, Pentecostes, & Natalis Domini. Cæterùm hæc Demetrii observatio lucem adfert Balsamoni, scribenti Saccum, Sticharion, & Phenolion esse indumenta, quibus uti licet solis Patriarchis. Quod intelligendum est de usu ordinario & quotidiano, cum aliàs Metropolitanis non concedatur, nisi ex privilegio, & pro certis tantùm diebus. In Concilii namque octavi Canone vigesimo septimo prohibetur Metropolitanis, ne quotidiè Pallio utantur in Sacrificiis, vel in cæteris functionibus Ecclesiasticis.* Omni tempore, *inquit Canon*, Divini officii vel alius Ecclesiastici Ministerii. *Ex eo tamen colligi non potest non licere Metropolitanis uti Pallio omni tempore Divini Sacrificii, aut vi horum Canonum adigi ad ejus depositionem ante consecrationem. Quod tamen Eruditissimo viro hac nostra ætate placuisse video. Illa quidem sententia locum habet quoad Omophorion ordinarium, quod Episcopi ferebant ut cæteras vestes vulgatas ævo Isidori Pelusiotæ, qui docet Episcopos illud deponere consuevisse post recitatum Evangelium. Consuetudo autem illa rationi consentanea prorsùs erat. Quia cum Liturgia post Evangelium inchoaretur, sumenda erant vestimenta propria ad celebrandum Sacrificium.*

Denuò habemus integram sylvam errorum. Primus est, quod etiam Græcorum Patriarchæ olim suis Metropolitis ad Episcopalis consecrationis, & Metropoliticæ dignitatis firmitatem transmitterent Pallium. Plures censent non esse errorem. Etenim ad Joannem Ravennæ Metropolitam scripsit Magnus Gregorius: *Hac de re Diacono nostro Constantinopolim scripsi, ut per omnes Metropolitanos inquirere debeat. Et sicubi iste usus est, ut in Litaniis cum Palliis ambulent, absit ut per me Ravennatis honor Ecclesiæ in aliquo imminui videatur*. Videtur palàm supponere, quod Metropolitæ L.4.ep.15.

sitæ isthìc haberent, & à Patriarcha acciperent Pallia. Eundem morem probat Actio secunda octavæ Synodi: *Ponentes Episcopi libellum super Sancta Evangelia & pretiosa ligna, & rursùs sumentes eum dederunt Ignatio Sanctissimo Patriarchæ Constantinopolis. Et sumens Patriarcha Super-Humeralia, tradidit eis. Primò autem omnium dedit Metropolitæ Cariæ, & dixit ei: Ecce, sanus factus es, jam noli peccare ne deterius tibi aliquid fiat.* Agit de libello, quem Adrianus Pontifex lapsis in Photii Factionem Episcopis ad eandem ejurandam præscripserat. Hinc omnes isti Episcopi ad majorem firmitatem priùs ipsum ponebant super sacro-sancta Evangelia, ac super pretiosa Dominicæ Crucis ligna, deinde legebant in manibus Sancti Ignatii, atque ita ipsi profitebantur pœnitentiam ac obedientiam. Et quoniam per ablata Omophoria degradati erant, ea ipsis reddebat ac imponebat Ignatius, atque ita reparabat. Et de intruso Photio scribit in Sancti Ignatii vita Nicetas Paphlago: *Photius consecratos à Sancto Ignatio Episcopos resacrare conatur. Quod cum non succederet, omnesque cum indignissimè ferrent, atque execrarentur, ne ita quidem defecit iniquitas. Super-Humeralibus, & Orariis, & aliis status Sacerdotalis coemptis Insignibus, secretò preces super ea quasdam pronunciabat: Et sic ea singulis, loco muneris, & largitionis, dabat.* Eis transmittebat nova Pallia, atque ita faciebat suos. Et in litteris ad Imperatorem Basilium Joannes octavus Pontifex Photium arguit de variis excessibus, ac inter ipsos est etiam hic: *Quod Bulgariæ Archi-Episcopo, vel Episcopis, qui videntur ibidem existere, sacrum Pallium, quo inter sacra Missarum Solemnia uti Pontificibus solitum est, ipse Patriarcha mittere præsumpsisset.* Eundem morem in omnibus Patriarchis firmare videntur verba decimi septimi Canonis, adducta per Dominum Archi-Episcopum.

Respondeo tamen istius apud Græcos transmissionis nullum esse exemplum antiquum, nullum apud Patres testimonium, nullum apud Canones vestigium. Omnes isthìc Episcopi gerunt sacrum Omophorion: Nec ipsum sibi transmissum à Patriarcha accipiunt, sed vel ab ipso, vel à Metropolita in ipsa consecratione. Disertè hoc scribit in libro de sacris Ordinationibus Simeon Thessalonicensis: *A principio Missæ, & in exaltatione Divini Panis, & in Ordinationibus, & in aliis sacris Mysteriis Episcopus semper Pallio ab humeris in orbem cingitur: Quod etiam tunc Ordinatus ab Archi-Episcopo accipiens, collum induitur.* Quod ipsum confirmant antiqui Græcorum rituales libri. Nec aliud scribit Magnus Gregorius. Quæstio ipsi erat cum Joanne Ravennatum Metropolita, non an Archi-Episcopi deberent Pallium à Patriarcha accipere, sed an ipso possent uti extra Missæ Sacrificium, præsertim extra Ecclesiam in Litaniis. Hoc negabat licere Gregorius, affirmans adversum consuetudini omnium, etiam Orientalium, sub cœlo Ecclesiarum. Et de hac sola consuetudine inquiri per suum Apocrisarium jussit apud Metropolitas Patriarchatus Constantinopolitani. Etiam Sancti Ignatii Patriarchæ in octava Synodo opus non est nobis adversum. Etenim non solos Metropolitas, sed quosvìs lapsos Episcopos reparavit per reddita Omophoria. Sicut per eorum ablationem quivìs apud Græcos Episcopus degradatur, ita & per redditionem reparatur. Degradatis auferuntur, reparatis redduntur sui Ordinis ornamenta. Aliud item Episcopis, quos resacrare non permittebatur, non fecit Photius. Eos censuit partim malè ordinatos, partim degradatos: Hinc ipsis priora abstulit, & reddidit nova Omophoria. Non solis Metropolitis, sed cunctis generatìm Episcopis. Aliud tamen egit in Bulgaria. Ejus Archi-Episcopo, & paucis singulariter privilegiatis Episcopis transmisit Pallia. Romano more. Etenim ista Diœcesis & antiquo usque ad Leonis Isauri violentiam observato, & novo per Bulgarorum à Latinis Episcopis & Monachis factam conversionem acquisito jure spectabat ad Romanum Patriarchatum, ideoque erat consueta videre transmissionem Pallii. Hunc morem dolosus Photius censuit non mutandum. Et ipsum Joannes octavus arguit, non quod transmisisset Pallia, sed quod transmisisset in Bulgariam: Quod Romani Patriarchatus Diœcesim tentasset invadere. Dolosus Photius secutus est artem, quam Imperatori Theodosio olim suggesserat ejus Prædecessor Atticus. Ad hujus suggestionem ille, dum Orientale Illyricum transcripsit in Patriarchicam potestatem Constantinopolitani Episcopi, addidit ut omnia isthìc pergerent juxta antiquum morem fieri. Nempè ne morum novitas offenderet Populum, atque ita induceret ad retrocedendum.

Etiam decimus septimus octavi Concilii Canon non facit ad Propositum. Nec enim agit de transmittendo ad Metropolitas pallio, sed de præstanda per ipsos obedientia Patriarchalibus Evocationibus. Affirmat quosdam per Patriarcham consecrari, quosdam Metropolitas solo per ipsum Pallio insigniri: Omnes tamen ab ipso, sive hac, sive ista via, accipere sui loci & honoris firmitatem. Primum passim per Orientem, in Occidente fit apud quasdam Metropoles; secundum autem fit per solum Occidentem. Interim Canon sancit omnes & singulos propter Episcopalis firmitatis acceptam gratiam obstringi ad plenè obediendum legitimis sui Patriarchæ evocationibus. Palam agit in solemnem Hincmari Rhemensis contumaciam. Quò tamen ejus honori parcat, emittit generalem pro cunctis Patriarchis adversùm quosvìs Metropolitas Sanctionem. Est supra demonstratum. Ex his liquet, quod rectè dixerim ab Orientalibus Patriarchis Pallium non fuisse transmissum ad suos Metropolitas, ideòque istam transmissionem esse primum errorem Domini Archi-Episcopi.

Secundus Domini Archi-Episcopi error est, quod Demetrius Chomatenus agat de Pallio seu Omophorio. Agit enim de Sacco. Tertius error est, quod Theodorus Balsamon affirmet Saccum, Sticharion, ac Phenolion esse ornamenta solis Patriarchis propria. Etenim Phenolion omnibus non solùm Episcopis, sed insuper Presbyteris; Sticharion convenit etiam Subdiaconis. Theodorus ergò Balsamon istud affirmat de undulato

Stica-

Stichario, ac de Phenolio Polystaurio. Quartus error est, quod Patriarchæ possint quotidiè uti istis ornamentis. Etenim uti non possunt in diebus jejuniorum, nec in defunctorum officiis. Quintus error est, quod privilegiati Metropolitæ ipsis uti non possent, nisi in certis diebus anni. Uti poterant omnibus diebus, præter jam dictos. Sextus error est, quod solis Metropolitis daretur privilegium utendi undulato Stichario, & Polystaurio Phenolio. Etenim illis dabatur solum Privilegium utendi Sacco: Alia duo competebant omnibus Episcopis.

Septimus error est in expositione vigesimi septimi Canonis, qui Metropolitanis ac aliis Episcopis, ex jure vel privilegio habentibus Pallii usum, sancit ne omni tempore Divini Officii, vel alius Ecclesiastici Ministerii, sed certis dumtaxat temporibus & locis utantur isto ornatu. Dominus Archi-Episcopus commentatur: *Ex eo tamen colligi non potest non licere Metropolitanis Pallio uti omni tempore Divini Sacrificii, aut vi horum Canonum adigi ad ejus depositionem ante Consecrationem.* Respondeo hæc vera esse in Græcorum non solis Metropolitis, sed quibuscumque Episcopis. At verò Canon nequaquam de Græcorum Episcopis agit, sed de solis Latinis. Agit enim in præfatam audaciam Hincmari Rhemensis. Duo hujus Synodi Canones in ipsum agunt. Vigesimus septimus ejus excessus circa usum Pallii, decimus septimus frænat ac damnat ejus contumaciam contra Romanas evocationes. Porrò quod vigesimus septimus Canon in Græcorum Episcopos aut mores non statuat, est manifestum ex ejus exordio: *Secundùm traditas formas per singulas Provincias, & Regiones, ac urbes, in Ecclesiasticis promotionibus & consecrationibus illa, quæ indicia & signa sunt Ordinis, qui unicuique inesse videtur, retineri decernimus.* Lucidè affirmat circa Pallii gestamen ac usum esse varias variarum Regionum consuetudines: Aliam apud Græcos, aliam apud Latinos. Et mandat unicuique suam custodiri. Et prosequitur: *Ita ut Episcopi, quibus concessum est Palliis uti certis temporibus, &c.* Sancit in solos Episcopos, quibus permissum est certis dumtaxat temporibus ornari Pallio. Et hi palam sunt soli Latini. Quare octavus Domini Archi-Episcopi error est, quod Canonem statuentem de solis Latinis Episcopis extendat ad Græcos.

Nonus error est, quod Omophorion Græcis Episcopis olim fuerit vestis vulgata. Etenim omnes ipsorum Scriptores ac Rituales libri Omophorion adnumerant Polystaurio, Phenolio undulato, Epimaniciis, Genualibus, aliisque sacris Episcoporum Ornamentis. Decimus error est, quod istud scribat Sanctus Isidorus Pelusiotes. Etenim Isidorus disertè scribit Omophorion esse pellem ovinam, ornatam Sacrosanctis significationibus. Undecimus error est, quod Græcorum Episcopi Omophorion deponant post recitatum Evangelium. Etenim deponunt ad istam recitationem. Ratio est adducta superiùs. Duodecimus error est, quod Græcorum Episcopi vulgata sua vestimenta priùs deponant, aut certè ipsis sacra superinduant post recitatum Evangelium. Et quod istud scribat laudatus Isidorus. S... indigna refutatu paradoxa. Proinde & Latina & Græca Ecclesia semper habuit idem Pallium, Ornatum sacrum, laneas fascias, rem in substantia vilem, significatione Augustam, Sacrosanctam, Divinam.

Dominus Archi-Episcopus prosequitur: *Post devoratam ab Europæ Metropolitanis accipiendi Pallii necessitatem, quæ à Concilio octavo firmata Canone, novas deinde conditiones sibi à summis Pontificibus impositas coacti sunt amplecti. Primùm enim res eò devenit, ut coacti sint Scripto polliceri subjectionem & obedientiam Apostolicæ Sedi, & Præcepta ejus Canonicè per omnia sequi. Novi hujus juris Receptor fuit Bonifacius Moguntinus in Synodo ab eo celebrata, anno septingentesimo quadragesimo secundo, ut discitur ex ejus epistola ad Cudbertum. Antea enim Metropolitani nulla alia lege tenebantur, quam ut fidei suæ professionem emitterent, & observationem Canonum Com-Provincialibus Episcopis pollicerentur in sua consecratione. Nullam porrò obedientiæ sponsionem faciebant. Quam adeò alienam à prisco jure censebat Leo primus, ut ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum scribens de causa Attici Episcopi, à quo Anastasius similem sponsionem exegerat, dixerit in ea signum injuriæ contineri. At post Bonifacium nova clausula huic professioni addita est, qua videlicet subjectionem & obedientiam Romano Episcopo promitti invaluit, ut videre est in veteri formula, quæ Caroli Calvi ætate in usu erat:* Beato verò Petro, & Vicario ejus debitam subjectionem & obedientiam, Suffraganeis verò nostris adjutorium me exhibiturum profiteor. *Illa nihilominus obedientia ad observationem Canonum coercetur, id est, promittunt Metropolitani se summo Pontifici obedituros juxta Canones. Hoc est, quoties jussa ejus Canonum Statutis innituntur.* Hanc enim esse eorum verborum vim docet ipse Zacharias Papa ad Bonifacium scribens: *Nec enim ab hac Apostolica Sede illa diriguntur, quæ contraria esse Patrum, seu Canonum Statutis inveniantur. Bonifacius verò, qui sponsionis vim intelligebat, eandem in propria causa adhibuit clausulam, cum ea sponsionem Zachariæ faceret pro Archi-Episcopatu Moguntino:* Sicut Prædecessorum vestrorum pro authoritate Sancti Petri servi devoti, & subditi obedientes, & subditi sub jure Canonico. *Inquit ille in epistola ad Zachariam.* Epist.132.

Errores non pauci. Primus est, quod accipiendi Pallii necessitas sit res adeò acerba, ut à Metropolitis fuerit devoranda. Etenim hoc jure dici possit de Metropolitiçæ potestatis onere, reverà gravissimo, & humanis viribus importabili; verùm quo colore istud scribatur de accipiendi Pallii necessitate, non video. Est enim merum istius oneris, jam impositi & acceptati, symbolum. Immò non merum symbolum, sed insuper consolatorium ornamentum. Et video ipsum non solummodò à cunctis Metropolitis, sed insuper à multis Suffraganeis Episcopis summo semper ambitu fuisse appetitum: Nullum debuisse compelli ad devorandum. Nisi forsan quosdam Metropolitas, quos in Gallia reperit Sanctus Bonifacius. Nempe laxata disciplina ipsos dejecerat ad Barbaros, à quibus nec Pallia, nec ipsam Me-

Metropoliticam dignitatem fuisse æstimata, testatur in suorum librorum proœmio Guillelmus Neubrigensis. Erant gravissimè ac fœdissimè infirmi, ideoque panis, suavis sanis, erat illis pœna. Attamen Dominus Archi-Episcopus non de ipso forsan Pallio ista scribit, sed de solis per Sanctum Bonifacium adjectis conditionibus.

Secundus igitur error est, quod Sanctus Bonifacius Romanæ Pallii acceptioni perperam apposuerit professionem Romanæ subjectionis & obedientiæ. Quod ista professio sit amara & devoranda conditio, Paschali II. Pontifici, quod consuetæ Metropolitarum professioni juberet superaddi juramentum, quandoque obstrepuit Archi-Episcopus Polonorum: Neminem scio, qui murmurarit contra simplicem professionem Papalis obedientiæ. Etenim obedientiæ professio, quam Provinciales Episcopi in sua consecratione faciunt suo Metropolitæ, est adeò antiqua ut Hincmarus Remensis ipsam in famoso adversùs nepotem suum Laudunensem Episcopum librò probet ex litteris Sancti Leonis. Et certè Magnus hic Pontifex ipsam laudat uti antiquam. Quare Dominus Archi-Episcopus in alio hujus sui libri capite perperàm scribit similes *obedientiæ sponsiones* tunc temporis necdum fuisse in usu. Etiam Presbyteri in sua consecratione jam pridem profitentur obedientiam ac reverentiam suo Episcopo. Et Cardinales Diaconi in sua olim creatione spondebant, quod cunctis *pro Ecclesiastica utilitate* Papalibus Mandatis fideliter *sine vitio superbia, ac neglectu*, obedirent. Hanc cautionem roborabant testibus, & corporali super Sacrosancta Evangelia juramento confirmabant. Ita nos docet Vigilius Pontifex in Diplomate, quo degradavit Rusticum, suum ex fratre nepotem, & ejus Collegam Sebastianum, Cardinales Diaconos. Et Mauricium Imperatorem scribunt quidam Aquilejenses Episcopi: *Suggerimus, pie Dominator, quia tempore Ordinationis nostræ unusquisque Sacerdos in sancta Sede Aquilejensi cautionem Scriptis emittimus studiosè de fide Ordinatoris nostri, & nos fidem integram sanctæ Reipublicæ servaturos*. In sua consecratione profitebantur fidem ac obedientiam Romano Imperio. Erat res extra metas. Et tamen nullus isthìc vidit aliquid acerbi vel devorandi. Quia nempe istud debitum tacitè inest omnibus Episcopis. Et expressum non operatur aliud, quam tacitum. Quid igitur acerbi aut devorandi Dominus Archi-Episcopus videt in Decreto, quo Sanctus noster Apostolus ac Reparator Bonifacius antiquę Metropolitarum professioni adjecit articulum de subjectione & obedientia præstanda Romanæ Ecclesiæ.

Cap. 9.

Novi morbi exquirunt nova medicamenta. Hinc vetustæ Episcoporum aut Clericorum professioni novos articulos ex causis inserere est antiquissima & probatissima consuetudo Ecclesiæ. Propter Eutychianas contra dogmaticum Sancti Leonis Tomum violentias Pontifex antiquæ professioni adjecit istius Tomi acceptationem. Ita in prima sua apud Photii Bibliothecam oratione testatur Sanctus Eulogius Patriarcha Alexandrinus. Et Sanctus Proterius, primus ejusdem Sedis post Chalcedonensem Synodum Episcopus, suæ professioni omninò addidit istum articulum. Compulsus fuit etiam adjungere Symbolum Constantinopolitanum. Nempè Eutychiani istud Symbolum similiter aversabantur. Utique propter ejus ad Nicænum contra Apollinaristas facta additamenta. Hinc omnes Episcopi deinceps sunt jussi non solum antiquo more profiteri Nicænum Symbolum, sed plenum Constantinopolitanum. Euphemius Constantinopolitanus Patriarcha Anastasium Imperatorem coronare noluit nisi antiquæ professioni adderet Synodum Chalcedonensem. Et de Acacio, Euphemii Antecessore, scribit in libro contra Mocianum Scholasticum Facundus Episcopus Hermianensis: *Mortuus Acacius per libellos Ordinandorum Episcoporum usque nunc damnatur*. Antiquæ professioni inserta fuit ejus damnatio. Facundus adjungit: *Libellis suis Episcopi Ordinandi Theodorum Mopsuestenum cum suis dogmatibus, & epistolam Ibæ, & Theodoreti Scripta damnarunt*. Hoc est, tria famosa Chalcedonensis Synodi Capitula. De hoc ad antiquam professionem additamento scribit Constantio Mediolanensi Archi-Episcopo Sanctus Gregorius: *Bonifacius Diaconus mihi nunciavit, quod tres se Episcopi à pia Fraternitatis vestræ communione separaverint, dicentes vos in damnationem trium Capitulorum consensisse, atque cautionem fecisse. Et quidem si quid de tribus Capitulis in quocumque vel verbo vel Scripto nominatum est, Fraternitas vestra benè reminiscitur. Quamvis Decessor Fraternitatis tuæ Laurentius districtissimam cautionem Sedi Apostolicæ emiserit, in qua viri Nobilissimi ex legitimo numero subscripserunt. Inter quos ego quoque, Urbanam Præturam gerens, pariter subscripsi. Quia post quam talis scissura pro nulla re facta est, justum fuit, ut Sedes Apostolica curam gereret, quatenùs unitatem Universalis Ecclesiæ in Sacerdotum mentibus per omnia custodiret*. Docet varia. Primò, quod ista ad antiquam Ordinandorum Episcoporum professionem adjectio fuerit facta etiam in Occidentali Ecclesia. Secundò, quod Pelagius Pontifex fuerit istius additamenti adeo zelosus Executor, ut Laurentium Mediolanensis Ecclesiæ Electum compulerit contra morem venire Romam, isthìc solemnissime coram summis testibus professurum, & consecrandum. Tertiò, quod Gregorius à Successore Constantio videatur istud additamentum ex causis non exegisse. Quartò, quod quidam Episcopi contra istam novitatem tantoperè recalcitraverint, ut Constantio Metropolitæ, quem additamento consensisse suspicabantur, noluerint communicare. Quintò, quod istud additamentum fuerit legitimum. Quia necessarium *ad unitatem universalis Ecclesiæ in Sacerdotum mentibus per omnia custodiendam*. Eadem ratio Bonifacium permovit ad vetustæ Metropolitarum professioni addendam subjectionem & obedientiam Romanæ Ecclesiæ. Et qui istius temporis, & tunc viventium in Gallia Episcoporum qualitates novit, etiam novit additamenti necessitatem.

Lib. 230.

L. 3. Ep. 2.

Tertius Domini Archi-Episcopi error est, quod dicat omnem obedientiæ professionem à prisco more esse adeò alienam, ut Magnus Leo ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum scribens

bens de causa Attici Episcopi, à quo Anastasius similem sponsionem exegerat, dixerit in ea contineri signum injuriæ. Respondeo istam exactionem omninò fuisse injuriosam. Pontifex non tacet rationem: *Legebatur in litteris tuis, quod Frater Atticus Thessalonicam venisset, quodque consensum suum etiam scripturæ professione signasset, ut de illo non aliud à nobis posset intelligi, quam proprii arbitrii & spontaneæ devotionis fuisse quod venerat, quodque chartulam de obedientiæ sponsione conscripserat, in cujus tamen chartulæ mentione signum prodebatur injuriæ*. Atticus non erat talis qualis Episcopus: Erat enim Metropolita veteris Epiri. Et cum Anastasio nescio quas de Apostolicis vicibus, & ipsarum amplitudine quæstiones habuerat. Interim novellum Vicarium reveriturus, advenerat Thessalonicam, & dederat spontaneam professionem obedientiæ. Verùm sola voce non contentus Anastasius coegit ad scriptam sponsionem. Et de hac exactione scribit Pontifex: *In cujus tamen chartulæ mentione signum prodebatur injuriæ*. Et subjungit causam: *Non enim necessarium fuerat, ut obligaretur Scripto, qui obedientiam suam ipso jam voluntarii adventus probabat officio*. Hinc Pontifex affirmat ipsam chartæ mentionem esse manifestum signum injuriæ. Nec professiones, nec ipsarum additamenta exigi possint sine legitimis rationibus.

Notanda etiam sunt hæc Domini Archi-Episcopi verba: *Illa nihilominus obedientia ad observationem Canonum coercetur*. Sunt suspecta, & videntur prodire ex officina Hincmari Rhemensis. Etenim Hincmarus pertinaciter docuit à Romana Ecclesia sanciri non posse novos Canones, sed nova dumtaxat Decreta. Et non qualiacumque, sed sola hausta atque deprompta ex generalibus Ecclesiæ Canonibus. Quævis alia censuit ex Sancti Petri Apostoli privilegio non procedere, ideòque nec recipienda. Et ipse, & ab ipso instructus Rex Carolus Calvus istud Dogma sustinuerunt in multis ad Romanos etiam Pontifices epistolis. Et ipsum firmarunt præsertim ex Sancti Leonis epistola ad Episcopos per Campaniam, Picenum, Thusciam, aliasque Urbicarias Provincias constitutos: *Omnia Decretalia Constituta,*
Ep.3. c. 5. *tam beatæ recordationis Innocentii, quam omnium Decessorum nostrorum, quæ de Ecclesiasticis Ordinibus, & Canonum promulgata sunt disciplinis, custodiri debere mandamus*. Affirmarunt non quævis Romanorum Pontificum Decretalia Constituta, sed dumtaxat illa, quæ ex sacrorum Canonum disciplinis fuerint promulgata, esse veneranda & admittenda. Est Dogma Eusebianum ac Photianum. Ejus Sectatores aliud non crepant, quàm Papam obligari ad Canones, ideoque extra ipsorum metas nihil posse sancire. Blaterant Romanos Pontifices, & omnes ipsis adhærentes Latinos, jam pridem per diversa, immò & per adversa Decreta esse prævaricatores Canonum, ideoque veram Ecclesiam ad se solos decrevisse. An quidam hodie laborent ista scabie, suo loco discutietur.

CAPUT XII.

An Patriarchæ, Autocephali Exarchi, ac nominatìm Carthaginensis Primas olim acceperint Pallium à Romana Ecclesia?

RAtionem dubitandi facit Innocentii tertii Canon, editus in generali Concilio Lateranensi: *Antiqua Patriarchalium Sedium privilegia* Can. 5. *renovantes, sacra universali Synodo approbante sancimus, ut post Romanam Ecclesiam, quæ disponente Domino super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet Principatum, Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locum obtineat, servata cuilibet propria dignitate, ita quod postquam earum Antistites à Romano Pontifice acceperint Pallium, quod est plenitudinis officii Pontificalis Insigne, præstito sibi fidelitatis & obedientiæ juramento, licenter & ipsi suis Suffraganeis Pallium largiantur, recipientes pro se professionem Canonicam, & pro Romana Ecclesia sponsionem obedientiæ ab eisdem*. Sancit varia benè notanda. Primò Constantinopolitanum Canonem, quo ejusdem civitatis Episcopo primus post Romanum Pontificem locus defertur, & quem semper Romana constantissimè refutavit Ecclesia, tandem admittit & probat. Quidam existimant istud ipsum fuisse antea sancitum à decimo septimo Canone octavi Concilii. At sine fundamento. Quomodò enim octava Synodus circumduxisset Nicolai primi judicium, summa cum consideratione perscriptum ad Bulgaros? Octavæ igitur Synodi Canon unico contextu involvit antiquam & novam Romam, & Alexandriam prætermittens, subjungit Antiochiam. Studio ita involvit: Ne vetustum Romanæ Ecclesiæ judicium læderet, & ne Græcos, præsertim Imperatorem Basilium & afflictum Patriarcham Ignatium, offenderet. Innocentius tertius posuit novæ suæ sanctionis duas habuisse causas. Quod Constantinopolis tunc teneretur à Latinis: Et quod reliquæ Patriarchales Sedes gemerent sub Saracenis. Secundò Innocentius circumducit Paschalis secundi Decretum, quod Hierosolymitanum Patriarcham Antiocheno præposuerat: Antiocheno restituit primævam dignitatem & locum. Et rectissimè atque justissimè. Tertiò mandat, ut omnes Patriarchæ à Romano Pontifice accipiant Pallium, & ipsum tunc transmittant subditis Metropolitis. Hinc quæritur, An ista Papalis transmissio sit antiqua?

Respondeo non esse. Quod omnes Patriarchæ semper debuerint à Romano Pontifice consecrationis & dignitatis suæ confirmationem supplicare, & ante ipsam legitimè non potuerint sedere, est longè certissimum. Plurima hoc evincunt exempla ac testimonia. At quod Pallium simul postu-

laverint aut acceperint, nullum est testimonium, nullum exemplum. Etenim de Alexandrinæ Ecclesiæ Patriarchis scribit in Nestorianæ ac Eutychianæ Hæresis Breviario Liberatus, Archi-Diaconus Carthaginensis Ecclesiæ: *Consuetudo est Alexandriæ, illum, Patriarcham, qui defuncto succedit, excubias agere super defuncti corpus, manumque dextram ejus suo capiti imponere, & sepulto manibus suis, accipere collo suo Beati Marci Pallium, & sic legitimè sedere.* Et adjungit: *Defuncto Timotheo Alexandrino Episcopo Theodosius ordinatur. Qui licèt haberet Cleri Decretum, contradicere volentibus non permisit certamen Populi. Monachorum* agmen, *quos non habuit, pro Gajano fuerunt.* Est locus mendosus, simili modo supplendus. *Dum hæc*, nempè Timothei cadaver custodire, tradere terræ, & Sancti Marci Pallium accipere, *Theodosius pertentat, cognoverunt Populi & Monasteria, quid esset factum vespere in Episcopio. Mox Theodosium persecuti sunt, & expulerunt, ne colligeret funus Timothei. Inthronizaverunt autem Gajanum.* Liberatus docet nos varia. Primò, quod defuncto Patriarcha, Clerus & Populus statim eligeret novum. Secundò, quod iste Electus statim consecraretur. Tertiò, quod consecratus custodiret tota nocte defuncti corpus, humaret propriis manibus, Sancti Marci Pallium detraheret ejus humeris, ac transferret in suos. Quartò, quod ante ista peracta, ac præsertim ante acceptum suis humeris Pallium, legitimè sedere non posset, ideòque nec inthronizari. Hinc enim Alexandrini Monachi ab ista acceptione violenter impedierunt Theodosium, atque ita reddiderunt Inthronismo inhabilem. Statim elegerunt Gajanum, fecerunt ordinari, admiserunt ad Patriarchalis cadaveris custodiam & translationem Pallii, atque ita inthronizarunt. Liberatus nos sextò docet, quod Patriarchis Alexandrinis esset semper idem Pallium, ipsumque de Patriarcha semper transferretur in Patriarcham. Septimò, quod esset ipsum Sancti Marci Pallium, ideòque non Constantini aut alterius Imperatoris donum, sed Institutum Apostolicum. Octavò, quod vestiret solos humeros, ideòque esset simplex Omophorion, non talare ornamentum. Liberatus evertit omnes fabellas Petri de Marca.

Cap. 20.

Eundem Alexandrinæ Ecclesiæ morem laudat Sanctus Epiphanius: *Hæc est Alexandriæ consuetudo, ut post Episcopi mortem Successor non diutiùs differatur, sed subindè pacis tuendæ gratia subrogetur. Ne aliis hunc, aliis illum amplectentibus, jurgia in vulgus & contentiones existant.* Et in litteris ad Simplicium Pontificem Acacius Episcopus Constantinopolitanus: *Petrus* Mogus, hæreticus ac intrusus Alexandriæ Patriarcha, *filius noctis existens, & operum diei lucentium alienus apparens, omninò tenebras ad latrocinium peragendum congruas earum cooperator inveniens, media nocte, adhuc jacente cadavere illius, qui Paternos Canones subverterat*, utique Timothei Æluri, *insepulto, subrepsit in Sedem, sicut ipse arbitratus est, uno & solo præsente, & eo qui consors illius insistebat insaniæ.* Arguit Petrum Mogum de duobus. Primò, quod fuerit consecratus ab unico Episcopo. Secundò, quod Timotheo necdum sepulto, Pallium festinus acceperit, atque ita inthronizatus fuerit, & cœperit sedere. Licèt nec Acacius, nec Epiphanius Pallii acceptionem disertè exprimant, ipsam tamen omninò supponunt. Liberato Diacono, qui istius ritus lucidam notitiam ad nos traduxit, summas debemus gratias. Et ex ipsa lucet, quod Alexandrini Patriarchæ olim non acceperint Roma Pallium.

Hæresi 69. Cap. 11.

Idem traducendi Pallii mos olim viguit in Hierosolymitana Ecclesia. Uti Alexandrina Pallium Sancti Marci, ita Hierosolymitana Ecclesia Sancti Jacobi Omophorion traduxit de Patriarcha in Patriarcham. Quo ritu Successor ipsum acceperit, an ex defuncti Antecessoris corpore, an ex Altari, an ab Episcopo consecrante, ignoro. Interim manifestum est, quod Roma non acceperit. Traductio duravit usque ad Patriarcham Theodosium, qui istud Omophorion donavit Sancto Ignatio Patriarchæ Constantinopolitano. Sanè admirandum est, quod adeò pretiosum Thesaurum alienaverit. An hujus alienationis causa inceperint alio modo accipere Pallium, etiam ignoratur. Interim ista forma viguit etiam apud Armenios. Etenim ipsorum Exarcho Constantino Pazerpertensi Gregorius nonus Pontifex misit novum Pallium, eò, quod prius esset *nimia vetustate consumptum*. Papalis epistola exstat apud Clementem Galanum in prima parte operis de concordia Romanæ Ecclesiæ cum Armenia. Quidam putant istud Pallium fuisse à Sancto Gregorio Armeniorum Apostolo. Labuntur. Fuerat enim Roma missum, à Magno Papa Gregorio. Infra exponetur.

Eundem morem servavit Constantinopolitana Ecclesia. Etenim de Sanctis Metrophane ac Alexandro, primis Regiæ civitatis Episcopis, scribunt antiqua ipsorum Acta in Bibliotheca Photii: *Metrophanes post Evangelii lectionem nonnulla ad Populum locutus, Alexandrum Presbyterum, absentem, Archi-Episcopalis Sedis Successorem renunciat. Populus verò uno ore eum ipso Imperatore aliquot locis exclamavit*: Dignus est. *Deindè sacræ Mensæ Altaris Humerale imponit, præcipiens hoc Successori servari.* Et sic defunctus est. Et de Sancto Eutychio, in ejusdem civitatis Patriarcham promoto, scribit in ipsius vita Eustatius Presbyter: *Eutychius precibus & manu Pontificum consecratur, Sancto Spiritu inungitur, Ovis errantis typum super humeros tollit, in Sedem sublimem adscendit, & in Solio sedet.* Docet plura. Primò, quod Pallium fuerit typus Ovis errantis. Videlicet laneæ fasciæ. Secundò, quod gestaretur solis Episcopi humeris. Ita & hic Eustatius evertit fabellas Petri de Marca. Tertiò docet, quod ipse Eutychius Pallium de Altari sumpserit, ac suis imposuerit humeris. Quartò, quod post ipsum sumptum fuerit inthronizatus, & cœperit sedere. Quintò, quod in ipsa consecratione sua sumpserit. Etiam de Sancto Germano Patriarcha, ejecto per Imperatorem Leonem Isaurum, scribit Georgius Cedrenus: *Germanum Leo Patriarchæ solio dejecit. Isque Humerale in sacra Mensa magni templi deponens, resignavit munus suum, atque discessit.* Posuit in Altari, resumendum à Successore. Inter articulos, de quibus Joannes, Macarii Magnesiani

siani Episcopi Diaconus, accusavit Sanctum Joannem Chrysostomum, hic fuit nonus: *Joannes, totius Cleri habito Conventu, tres Diaconos citavit. Acacium, Edaphium, & Joannem, & quasi Humerale ejus furati essent, accusavit, quærens utrùm & ad quem usum cepissent*. Est obscurus articulus. Quis enim furari velit laneas fascias? Ast erat non personæ, sed Sedis, à primo forsitan Episcopo acceptum, & usque tunc custoditum Humerale: Hinc ejus furtum summi fecit Sanctus Joannes. Præsertim quod suspicaretur sublatum ad superstitiones. Hascè suspiciones Joannes Diaconus volebat temerarias, ideòque Zeloso Episcopo vertebat in crimen.

Porrò de Constantinopolitani Patriarchæ creatione scribit in libro de sacris Ordinationibus Simeon Thessalonicensis: *Si electus, utique in Patriarcham Constantinopolitanum, sit Episcopus, post solemnem declarationem statim est Patriarcha, nulloque alio indiget præter solum Inthronismum. Promotus in Ecclesiam venit, templumque ingressus & sacrum Altare, Epitrachelion & Pallium sibi circumponit*. At verò Electum, qui non est Episcopus, affirmat consecrandum à Metropolita Heracleensi, exponit omnem Ordinationis ritum, & tandem concludit: Pallium demùm accipiens, utique Consecrator, *& Cruce signans, Ordinato circumponit, exclamans:* Dignus. *Quod intra & & extra Sanctuarium clarè & magnificè ter decantatur*. Proindè recentiores Græci circa hæc aliquid mutarunt. Olim Patriarcha, dum non esset Episcopus, in consecratione accipiebat Pallium, attamen non à Consecrante, sed de Altari sumptum sibi imponebat: Mutationis causam & tempus ignoro. Quidquid sit, nunquam Roma acceperunt. Eadem est ratio Patriarchæ Antiocheni. Infra ostendetur. De Ephesinæ, adeoque etiam de Heracleensis & Cæsareensis Ecclesiæ ritu scripsit ad Imperatorem Marcianum, & ad Chalcedonensem Synodum dixit Bassianus Ephesiorum Episcopus: *Abripientes Pallium Sacerdotii mei, in Sede posuerunt quemdam, & in locum meum*. Haud dubiè illi imposuerunt & Pallium, nam antea inthronizare non poterant. Proinde & istic viguit eadem forma.

Cap. 9.

Cap. 11.

Quædam videntur his obstare. Primò; authoritas Luitprandi Cremonensis Episcopi, Apostolici apud Græcos Legati, ad ipsorum Imperatorem Nicephorum Phocam dicentis: *Sed quid commemorem, cum ipsa Constantinopolitana Ecclesia nostræ sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ meritò sit subjecta? Scimus, immò vidimus Constantinopolitanum Pallio non uti, nisi Sancti Petri nostri permissu. Verùm cum impiissimus Albericus, quem non stillatim cupiditas, sed velut torrens impleverat, Romanam civitatem sibi usurparet, Dominumque Apostolicum quasi servum proprium in Conclavi teneret, Romanus* Græcorum *Imperator, filium suum Theophylactum Eunuchum instituit Patriarcham. Cumque eum Alberici cupiditas non lateret, missis eò muneribus satis magnis effecit, ut ex Papæ nomine Theophylacto Patriarchæ mitterentur litteræ, quarum authoritate tum ipse, tum alii Successores absque Paparum permissu Palliis uterentur. Ex quo turpi commercio vituperandus mos inolevit, ut non solùm Patriarchæ, sed etiam totius Græciæ Episcopi Palliis utantur. Quod quam sit absurdum, censere opus non est*.

Joannes Morinus in Adnotationibus ad Græcorum Ordinationes respondet: *Fabella est id, quod scribit author historiæ Legationis Luitprandi Cremonensis Episcopi ad Nicephorum Phocam Orientis Imperatorem*. Arguit præsertim hæc verba: *Ex quo turpi commercio vituperandus mos inolevit, ut non solùm Patriarchæ, sed etiam Episcopi totius Græciæ Palliis utantur*. Et adjungit causam: *Nec refutatione eget Dictum ab universa & perpetua praxi tam insolens*. Reverà enim omnes Græcorum Episcopi ad omne Sacrificium sunt semper usi Pallio. Est res exploratissima. Attamen Jacobus Goar rectè scribit antiqua Monimenta non esse adeò faciliter projicienda. Et certè fœda istiusmodi commercia non sunt aliena ab isto infelicissimo tempore. Etenim ad undecimi sæculi annum vigesimum quartum scribit Glaber Rudolphus: *Constantinopolitanus Præsul, cum suo Principe Basilio, aliique nonnulli Græcorum, consilium iniere, quatenus cum consensu Romani Pontificis liceret Ecclesiam Constantinopolitanam in suo Orbe, sicut Romana est in universo, universalem dici & haberi. Qui statim miserunt, qui deferrent multa ac diversa donorum Xenia Romam, tam Pontifici, quam cæteris, quos suæ parti favere conspicerent. Ubi convenientes, apud Pontificem exposuerunt suæ profectionis querelam. Sed quid non pertentat cæcus amor habendi? Est proverbium:* Aureo pugillo murum frangere ferreum. *Ac licèt pro tempore Philargyria Mundi Regina queat appellari, in Romanis tamen inexplebile cubile locavit. Mox namque ut viderunt deferri sibi fulgidas Græcorum opes, versum est cor illorum ad fraudulentiæ diverticula: Pertentantes an fortè clanculò concedere quiverant, quod petebatur*. Addit tentamen fuisse impeditum per clamosa murmura totius Italiæ, ac præsertim per instantia Monita venerabilis Guillelmi Abbatis Cluniacensis, atque ita obtinuisse Domini verbum: *Portæ inferi non prævalebunt adversùs eam*. Post Photii tempora Græci, licet per Leonis Sapientis Imperatoris pietatem schisma deposuerint, ac redierint ad obedientiam Matris Ecclesiæ, semper tamen studuerunt Romanum jugum excutere. Pedetentim, per particulas, & per cuniculos. Hinc igitur Romanus Imperator obtinere studuit, ut Patriarcha Constantinopolitanus posset sine Papali consensu uti Pallio. Non ut deinceps Pallium Roma non peteret, sed ut ipso sine illius consensu posset uti. Nam ipsum Roma nunquam petierat. Attamen sine Romana venia non potuerat ipso uti. Etenim novus Patriarcha debebat semper ad Pontificem transmittere Synodicam, & suæ dignitatis confirmationem petere. Sine ipsa firmè non sedebat. Immò, licet inthronizatus, sedere in Throno non poterat. Nec exercere dignitatem, adeoque nec uti Pallio. Imperator igitur Romanus à Joanne undecimo postulavit, ut Regiæ civitatis Patriarcha deinceps non indigeret Romana confirmatione. Hanc Luitprandus significavit per usum Pallii. More Latino, ubi iste usus est Papalis confirmationis symbolum. Hinc Dominus Cardinalis Cæsar

Baronius rectè scripsit: *Hæc conversa sunt in magnum detrimentum ipsius etiam Constantinopolitanæ Ecclesiæ, ista indebita accipientis; & ea occasione se magis abalienantis à fine Matris.* Istud sæculum fuit ignorantissimum. Et Luitprandus Legatus, vel quivis alius Scriptor istius historiæ, Græcorum mores non satis calluit. Hinc miscuit falsa veris: Scripsit omnes Græcorum Episcopos ex ista occasione cœpisse uti Pallio. Ex eodem fonte Papalem confirmationem expressit per usum Pallii.

Objici etiam possit Constantinopolitana Photii Synodus, in qua Joannis octavi Pontificis Legatio defert eidem Photio Sacerdotales vestes, & Episcopalia ornamenta, ipsumque etiam Pallium. Et ad Constantinum Pazerpertensem, Armeniorum Exarchum, rescripsit Gregorius nonus: *Quibusdam petitionibus per Nuncios tuos nobis ex parte tua exhibitis, ad gratiam exauditionis admissis, petitum à te Pallium, tuo, quod olim Antecessoribus tuis fuit ab Apostolica Sede concessum, jam quasi præ nimia vetustate consumpto, nec non Mitram, Stolam, & Annulum in signum dilectionis & gratiæ, ac tuæ devotionis indicium, Fraternitati tuæ mittimus.* Et Magnus Gregorius Pallium transmisit Andreæ, Nicomedianæ civitatis Episcopo, atque ita videtur transmisisse etiam Constantinopolitano. Etenim Nicomediensis Metropolis est in Pontica Diœcesi, atque ita ejus Patriarcha potiori jure debuit Roma accipere Pallium. Respondeo istam Constantinopolitanam Synodum esse versutum figmentum, quo facinorosus Photius toti Mundo demonstrare molitus est se esse in communione Romanæ Ecclesiæ, & bona gratia Joannis Pontificis. Persuadere tentavit omnia contra se à Nicolao primo & Adriano secundo sancita esse per Joannem circumducta, atque ita istos iniquè judicasse. Nec finxit transmissum sibi solum Pallium, sed omnia Episcopalia Ornamenta: Non ad Episcopalis dignitatis firmitatem impartiendam, sed in singulare symbolum Apostolicæ benevolentiæ. Armeniorum Episcopi, contra Græcorum & aliorum Orientalium morem, utuntur Mitris, Annulis, aliisque Latinis ornamentis. A tempore Magni Papæ Gregorii. Cum Romana tunc Ecclesia inierunt firma Pacta, & ejus sacros ritus susceperunt, atque ita optimus Pontifex ipsorum Exarcho transmisit omnia Latina ornamenta, usque ad Pallium. Non ad accepti Episcopatus firmitatem, quam juxta vigesimum octavum Chalcedonensem Canonem accipiebant à Patriarcha Constantinopolitano, sed ad testimonium initæ concordiæ, ideoque & singularis dilectionis & gratiæ. Istud Pallium tempore Gregorii noni erat vetustate consumptum: Hinc Constantinus Exarchus postulavit novum, & accepit. Eundem in finem. Adducta Magni Gregorii epistola est vitiata. Legendum est: *Nicopolitanæ civitatis Episcopum.* (L. 5. Ep. 7.) At verò Nicopolis, utpotè caput veteris Epiri, spectat ad Romanum Patriarchatum.

Res ita cucurrit usque ad duodecimi sæculi exordium, quando Godefridus, Lotharingiæ ac Bullonii Dux, & alii Francorum Principes cœperunt suis armis proficere in terra sancta, atque Episcopalibus isthic Cathedris imponere Latinos Antistites. Tunc Latini isti Patriarchæ, immò & quidam Metropolitæ acceperunt Roma Pallium: Plerique Metropolitæ maluerunt à Patriarchis accipere. Omnes interim acceperunt. Etenim isthic plantarunt omnes ritus, omnemque disciplinam Latinæ Ecclesiæ. Guillelmus Tyriorum Archi-Episcopus in suis de sacro Bello libris adducit exempla varia, ex quibus discimus omnem rerum seriem. Audiamus singula exempla. In septimo libro scribit Albarensem in Apamæensi, seu secunda Syria civitatem fuisse expugnatam à Raimundo, Comite Tholosano, & Petrum Narbonensem illi datum Episcopum, atque prosequitur: (Cap. 8.) *Petrus Antiochiam, ut suæ consecrationis munus susciperet, de Mandato Comitis profectus, Pontificalis adeptus est plenitudinem potestatis. Postmodùm verò Antiochena ordinata Ecclesia, per Dominum Bernardum, ejusdem civitatis Patriarcham Latinorum Primum, suæ Metropolis in eandem Ecclesiam transtulit dignitatem, suscepto ab eodem Pallii genio, factus Archi-Episcopus.* Apamęa est antiqua secundæ Syriæ Metropolis: Ejus Metropoliticam dignitatem Bernardus Patriarcha transtulit Albaram, atque ita Petro, isthic Episcopo ac Metropolitano, Latino more transmisit Pallium.

In tertio decimo libro Guillelmus scribit de Guillelmo Tyriorum primo post captam Urbem Latino Archi-Episcopo, suo Antecessore: *Prędecessor noster Dominus Guillelmus, suscepto consecrationis suæ munere à Domino Hierosolymitano Patriarcha, ut Pallium acciperet, invito & renitente eodem suo consecratore, Romam profectus est, ubi à Domino Honorio Papa secundo benignè susceptus, quod petebat obtinuit, cum multa honorificentia remissus ad propria.* (Cap. 13.) Hierosolymæ Patriarcha erat D. Garmondus. Inter ipsum & Guillelmum orta est quæstio de jure dandi Pallium. Garmondus ad Patriarcham, Guillelmus censuit spectare ad Papam. Nempe dandi Pallii ritus antea sub Gręcis non fuerat apud istas Ecclesias, ideoque neutra pars allegare poterat manifestum Canonem, aut consuetudinem. Porrò in Latina Ecclesia vigebat tunc rigidissima regula, quæ Pallium nulli dabat absenti: Etiam remotissimi Metropolitæ cogebantur Romam accedere, & in Papali Consistorio accipere Pallium. Hinc Guillelmus Romam accessit, fuit gratissimus Honorio secundo, & cum summo decore remissus in Sedem. Placebat Pontifici, ut istud in Orientalium Patriarcharum Metropolitas jus devolveretur in Romanam Ecclesiam. Guillelmus historicus subjungit: *Quid autem in causa exstiterit, quod Guillelmus à Hierosolymitano Patriarcha consecratus, & ei obediens fuerit, cum à tempore Apostolorum usque ad eum diem Tyrensis Ecclesia Antiochenæ Sedi subdita fuisse dignoscatur, competenti loco sequens edocebit Tractatus.*

Defuncto Guillelmo in Tyriam Cathedram successit Dominus Fulcherius, Engolismensis apud Aquitanos, Canonicus Regularis Sancti Augustini, de quo Guillelmus Historicus in quarto decimo libro scribit: *Fulcherius post quam à Domino Hierosolymitano Patriarcha Guillelmo suæ conse-*

consecrationis munus accepit, exemplo Prædecessoris sui volens ad Romanam Ecclesiam pro obtinendo Pallio properare, ab eodem Patriarcha, & ejus complicibus est passus insidias & violentiam, ità ut vix, & cum multa difficultate manus eorum posset effugere, & ad Romanam Ecclesiam pro causa prædicta pervenire, sicut ex tenore litterarum Papæ Innocentii manifestè deprehenditur. Innocentii secundi ad Guillelmum Patriarcham litteræ sic habent: *Parùm tibi visum fuit, quod venerabilem Fratrem nostrum Fulcherium, Tyrensem Archi-Episcopum, more Prædecessorum suorum pro susceptione Pallii venientem ad Romanam Ecclesiam, disturbare præsumpseras, nisi & erga eum à nobis redeuntem te inhumanum ac difficilem, & nimis asperum exhiberes*. Innocentius diligebat Fulcherium. Durante enim Petri Leonis schismate, fideliter & generosè apud Aquitanos se gesserat: A Gerardo Engolismensi Episcopo, Petri Leonis pertinacissimo Fautore vexatus, Abbatiam suam derelinquere, in terram sanctam peregrinus abire, & isthic in Templi monasterio subditus vivere maluerat, quam Schismatico Idolo adhærere. Proindè lis inter Patriarcham & Papam tunc adhuc pendebat: Et Innocentius judicavit pro suo dilecto Fulcherio, adeòque & pro Sede Apostolica.

Defuncto Bernardo, primo Antiochenorum Latino Patriarchæ, successit Dominus Radulphus vir Illustrium Natalium, animo generosus, charus populo, verùm non ita Episcopis & Clero. Hinc sine horum suffragio fuit electus. Et de ipso scribit Guillelmus Historicus: *Quod*, utique factam à populo electionem, *audientes* Episcopi, *qui ad hoc, ut sibi Patriarcham, Authore Domino, præficerent, convenerant, timentes furentis & vociferantis Populi indiscretos impetus, divisi sunt ab invicèm, et quem non elegerant, obedientiam exhibere recusantes. Ille tamen nihilominùs Palatium & Ecclesiam occupans, statim sine mora Pallium de Altari Beati Petri, nulla ad Romanam Ecclesiam habita reverentia assumpsit*. Erat enim consecratus Episcopus, Archi-Episcopus Mamistranus. Hanc ejus præsumptionem Lambertus, Antiochenæ Ecclesiæ Archi-Diaconus, vehementer accusavit apud Innocentium Pontificem, atque ita Radulphus fuit citatus Romam, & compulsus accedere. Guillelmus Historicus

Lib. 15. prosequitur: *Radulphus Romam perveniens, pri-*

Cap. 10. *ma facie difficiles habuit ad Dominum Papam introitus, tanquam Romanæ persecutor Ecclesiæ, & qui singularem Sedis Apostolicæ Primatum comminuere & infringere voluerit, Sedem æmulam contra Romanam erigens, & parificans Ecclesiam, tanquam læsæ Majestatis reus, ab ingressu sacri arcetur Palatii, & à Domini Papæ colloquio suspenditur. Porrò tam Dominus Papa, quam universa Ecclesia, procliviores erant ad hoc, ut Dominum Patriarcham qualibet honesta occasione gravarent, ejusque Adversariis plurimum exhibebant favorem. Suspectus enim eis habebatur admodùm, eò quod vir esset dives & magnificus, & Sedem, cui præerat, Antiochenam videlicet, Romanæ subjacere dedignabatur, sed ei eandem in omnibus parificare contendebat, dicens utramque Petri esse Cathedram, eamque quasi primogenitæ insignem Prærogativa. Undè multipliciter ad ejus gravamen nitebantur. Tandem quorundam Amicorum usus officio, intervenientibus tam Domini Papæ, quam suis familiaribus, & semitas dirigentibus, admissus est ad Domini Papæ & Curiæ solemniter congregatæ præsentiam & cum multa susceptus est magnificentia*.

Guillelmus rectè scribit ipsum de schismatica adversùs Romanam Cathedram rebellione fuisse suspectum. Hinc enim omnium animi fuerunt constanter aversi. Attamen suspicio carebat firmis fundamentis. Etenim Radulphus censuit se, licet Latinum, esse tamen Antiochenæ Ecclesiæ Patriarcham, ideoque se succedere in omnia jura, in omnes mores & ritus, quibus à Sancti Petri Apostoli tempore Catholici ejus inter quos multi Sancti, Græci Antecessores fuerant constanter & perpetuò usi. Et inter istos mores fuerat Pallium non Roma petere, sed accipere de Altari. Nec dubitandum est, quin Radulphus ista adduxerit ad sui purgationem. Hinc Innocentius Pontifex causam suspendit, & Guillelmus prosequitur: *Verùm cognoscens tota Curia, quod qui ad accusandum prodierant, non erant eatenùs instructi, ut Domino Papæ & ejus Assessoribus plenam de objectis possent ibi facere fidem, significatur ambabus partibus, quod interim quiescant, quousque Dominus Papa aliquem de Latere suo ad partes dirigat Antiochenas, qui ibi habita testium & instrumentorum copia, de causa pleniùs possit cognoscere. Intereà resignato Pallio, quod idem Patriarcha de Altari Antiochenæ Ecclesiæ sua sibi sumpserat authoritate, in injuriam, ut dicebant, Sedis Apostolicæ, & Cardinalibus tradito, aliud ei, sumptum de corpore Beati Petri, more solemni per priorem Diaconum traditur. Sic itaque mora, quantum negotium ejus videbatur exigere, Romæ habita, cum plenitudine gratiæ, salva tamen quæstione, sumpta licentia, reversus est*. Nempè Innocentius Pontifex vidit nullam esse speciem attentati schismatis. Nihilominùs constanter voluit, ut omnes isti Latini Patriarchæ Pallium acciperent à Sede Apostolica. Hinc etiam Hierosolymæ Patriarcha Amalricus ipsum per Fredericum Acconensem Episcopum solemniter petiit, atque obtinuit ab Adriano quarto. Ita idem Guillelmus scribit in Cap. 20.
libro decimo octavo.

Res ita ambulavit usque ad Innocentium tertium. Interim Flandri nostri occuparunt etiam Constantinopolim, ipsi imposuerunt Latinum Patriarcham, & plerisque istius Imperii civitatibus Latinos etiam dederunt Episcopos. Hinc novus iste Orientalis Ecclesiæ status est deductus ad Lateranensem laudati Pontificis Synodum. Quæsitum est, an Latini isti Patriarchæ deberent Pallium Roma petere, an accipere ex Altari? Et an subjecti Metropolitæ idem ornamentum deberent à Papa obtinere, an à suo Patriarcha? Innocentius erat peritissimus sacrorum Canonum. Quare respondit Patriarchas à Papa, Metropolitas debere à Patriarcha insigniri. Etenim apud nos Latinos Pallium est Episcopalis confirmationis symbolum: At verò juxta Nicænos, ideoque & juxta Apostolicos Canones Episcopatus sui firmitatem Patriarchæ à Papa, Metropolitæ debent accipere à Patriarcha. Eadem ergò est ratio Pallii.

lii. Innocentius sanxit pro solis Latinis: Etenim Græcorum ritus sunt omninò Apostolicum Institutum, ideoque absit ut Lateranensis Synodus ipsos circumduxerit aut circumscripserit. Quapropter Græci, dum à Divina misericordia excessuum suorum veniam, veram Christianitatem, ac avitam libertatem receperint, vivere poterunt juxta Canones suorum Parentum. Romana Ecclesia, uti Afris post ejectos Wandalos reddidit, ita post ejectos Turcos Græcis libentissimè reddet omnia sua Privilegia.

Sanctus Leo nonus constanter affirmat, quod Carthaginensis Archi-Episcopus, & quidem solus, consueverit in Africa habere ab Apostolica Sede Pallium. Quod solus haberet, est manifestum. Et ratio est in promptu: Quod nempè Metropolitica isthìc potestas esset desultoria, ac de civitate migraret in civitatem. Etiam Pallium potuisset migrare; verùm Ecclesia judicavit non expedire. Quod autem Carthaginensis Pallium aliquando ab Apostolica Sede acceperit, Leoni nono est credendum. An semper fuerit ita observatum, non possim affirmare. Hac enim de re nihil reperio, nisi Synodicam epistolam, quâ Victor Carthaginensis Archi-Episcopus suam consecrationem per tres Legatos solemniter refert Theodoro Pontifici, & postulat confirmari: *Significamus Deo placitæ Fraternitati tuæ nostram Humilitatem in sancta Carthaginensis civitatis Ecclesia Pontificalis honoris accepisse consecrationem & Stolam. In quo dignitatis fastigio ut à Deo omnipotente regamur, vestris sanctis nos commendantes orationibus, poscimus.* Sacerdotalis honoris Stolam distinguit ab Episcopali consecratione, ideòque per ipsam videtur intelligere Pallium. Et addit se accepisse simul cum consecratione: Haud dubiè à consecrante Episcopo. Laudata Victoris Synodica exstat in Lateranensi Synodo Sancti Martini Pontificis.

CAPUT XIII.

Discutiuntur quædam novelli Scriptoris Asserta circa Pallium.

Novellus Scriptor nuperrimè vulgavit Diurnum librum Romanæ Ecclesiæ. Et addidit non solummodo Notas, sed insuper tres Appendices Dissertationes, quarum tertia est de usu Pallii. Plura satis infeliciter. Præfatæ Dissertationis quædam sunt discutienda. Primò, hæc
Num.5. verba: *In sacris Ornamentis vox, Pallium, ambiguam habet significationem. Sumitur enim aliquando pro veste sacra, quæ superinduitur: Ut quod Pluviale dicitur, quodque Cappa, & Casula. Aliquando pro Insigni quodam dignitatis eximiæ, quod ipsi etiam Cappæ, Casulæque imponitur. Atque inde Pallii nomen sortitur: Quoniam vel Pallio imponitur, sicut Pallium reliquis vestibus, vel est Pallii Ornamentum quoddam & decus. Frustra enim sunt, qui super ea nominatione anxiè quærenda se cruciant.*

Respondeo tria deviare. Primum est, quod dicat Pluviale seu Cappam, itemque Casulam in rebus sacris quandoque appellari Pallium. Certè pro ista nomenclatura nullum mihi occurrit testimonium. Præterea apud Romanos Casula & Pallium, uti forma, ita & nomine semper fuerunt diversissima. Secundum est, quod dicat Pallium aliquando superponi Cappæ seu Pluviali. Etenim Romanum Pontificale præscribit longe aliud: *Patriarcha vel Archi-Episcopus uti Pallio non potest omni tempore, sed tantùm in Ecclesiis, in Missarum Solemniis.* Omninò laudat antiquos mores universalis Ecclesiæ. At verò ista Solemnia fieri non possunt cum Pluviali, sed dumtaxat cum Casula. Tertium est, quod dicat Pallium appellari à superimpositione vel ornamento Pallii, quod est Casula. Errat variè. Meliorem Ætymologiam adduxi ex Sancto Isidoro Hispalensi. Interim valdè probo hanc præfati Scriptoris regulam: *Frustra sunt, qui super ea nominatione anxiè quærenda se cruciant.*

Novellus Scriptor pergit: *Sicut in Orientali Ecclesia nullum designari potest tempus, quo Pallium à* Num.9.
Patriarchis geri cœpit, sic neque in Occidentali Quare perpetuus meritò dici potest usus in summis Pontificibus, cum Sacris operarentur, aut munia sibi propria obirent. Fuit certè usus ante annum trecentesimum trigesimum sextum, quo anno Marcus Papa Hostiensi Episcopo permisit Pallium gerere tunc, cum Electum à Clero Romano in summum Pontificem more Majorum ordinaret. Respondeo Pallii antiquitatem esse longè certiorem ac manifestiorem in Orientali Ecclesia, quàm in Occidentali. Etenim quod Sanctus Marcus, primus Alexandrinorum Patriarcha, Pallium gesserit, ac ipsum suis Successoribus gerendum tradiderit ac reliquerit, supra audivimus à Liberato Diacono. Et ejus irrefragabilem authoritatem confirmat in literis ad Sanctum Cyrillum, ibidem Patriarcham, Sanctus Isidorus Pelusiotes, Presbyter ejusdem Ecclesiæ: *Filius tuus sum. Quippe qui magni illius* Lib. I.
Marci speciem atque habitum præferas. Græcus Epist.370.
textus habet, quod Magnum illum Marcum schematizes. Hoc est, imiteris ac repræsentes per eundem ejus habitum. Utique per Episcopale Pallium. Æquè firma testimonia adduxi etiam pro Pallio Sancti Jacobi Apostoli, primi Episcopi apud Hierosolymam.

Novellus Scriptor pergit: *Non recedit procul à vero sententia illorum, qui Linum, Petri Successo-* Num.10.
rem, hujus Ornamenti authorem faciunt. Affirmat Rupertum Abbatem Tuitiensem, ac Augustinum Patritium ita sentire, atque prosequitur: *Mirabile porrò est, quod scribit Rupertus Maternum, qui ad Treverensem Ecclesiam fundandam à Beato* Num.11.
Petro Apostolo missus est, hæreditatem Pallii suis Successoribus reliquisse. Id enim si verum sit, fateri oportet Sanctum Petrum fuisse usum Pallio, eoque Maternum donasse, atque adeò ab exordio nascentis Ecclesiæ summos Pontifices & gessisse & concessisse Pallium. Verùm ut sine testimonio Veterum author ille duodecimi dumtaxat sæculi tam antiquam Pallii concessionem

cessionem facit, ita fidem vix obtinere valet, saltem apud homines non vehementer credulos.

Respondeo Rupertum omninò adjuvari testimoniis Veterum; Irrefragabilibus; Testimonio Sancti Marci. Sanctus enim Marcus Alexandrinam Ecclesiam non tam suo, quàm potius Sancti Apostoli Petri nomine ac vice fundavit, insedit, ac rexit. Ista Ecclesia est Patriarchalis, ac Apostolica, & quidem secunda totius Christianitatis Sedes, ideoque fundari ac insideri debuit non per alium, quàm per ipsum Apostolorum Principem Petrum. Loquor rem firmam, & cunctis Christianæ Hierarchiæ Peritis exploratam. Proinde quidquid Sacræ disciplinæ Sanctus Marcus istic instituit, accepit à Sancto Petro. Insigniter hoc docet Magnus Leo in litteris ad Dioscorum, novellum Patriarcham istius Ecclesiæ: *Unum nos sentire oportet & agere. Cum enim Beatissimus Petrus Apostolicum à Domino acceperit Principatum, & Romana Ecclesia in ejus permaneat Institutis, nefas est credere, quod Sanctus Discipulus ejus Marcus, qui Alexandrinam primus Ecclesiam gubernavit, aliis regulis traditionum suarum Decreta formaverit, cum sine dubio de eodem fonte gratiæ unus Spiritus fuerit Discipuli & Magistri, nec aliud Ordinatus tradere potuerit, quam quod ab Ordinatore suscepit.* At verò quod inter alias Sancti Marci traditiones ac Decreta fuerit Episcopale Pallium, jam audivimus à Liberato Diacono ac Sancto Isidoro. Igitur Marcus istud accepit à Sancto Petro.

Epist.81.

Quod ipsum confirmatur ex Pallio Sancti Jacobi Apostoli. Etenim magnus ille, & antiquus adversùm Montanistas Scriptor, & gloriosus Martyr Apollonius *ex Veterum traditione refert Dominum Apostolis suis mandasse, ne infra duodecim annos Hierosolymis excederent.* Ita testatur in Ecclesiastica historia Cæsaræensis Eusebius. Isto igitur tempore Apostoli disposuerunt Ecclesiam, ac ejus fundamentales ritus ordinarunt. Quare dubitandum non est, quin ex istis Decretis Sanctus Jacobus assumpserit Pallium. Quod ipsum Sanctus Petrus omnino fecit Antiochiæ, ac inde portavit Romam. Quod perditæ Ovis, ac Pastoris ipsam super humeros reportantis Parabola fuerit & Apostolis & primis eorum Successoribus usitatissima, demonstrant plurima ipsorum testimonia. Et certè illa nobis prædicat originalem humani generis lapsum, illius reparationem per scandalum Crucis, Episcopalem zelum in lucrandis animabus, aliaque non pauca aut parva mysteria. Hinc illa omnia Apostoli censuerunt esse nobis repræsentanda per Episcopale Pallium.

L.5.C.17.

Scriptor ille pergit: *Par est credere, prioribus temporibus Pallium datum esse solis Occidentalibus à Pontifice. Nullum enim reperitur exemplum dati Orientalibus, ante constitutos in Oriente Patriarchas Latinos. Nam quod de Sancto Cyrillo narrant Theodorus Balsamon & Photius, eum accepisse à Sancto Cælestino cum Vicaria potestate exercendi in Ephesina Synodo Judicii de Nestorio Phrygium, quod interpretantur Pallium, infirmo fundamento innititur. Siquidem nullum de potestate præsidendi Concilio demandata exstat in litteris Sancti Cælestini, Actisque Concilii verbum, nullum & de Pallio. Immò creditur à nonnullis hæc fabula à Constantinopolitanis, tunc cum ab Ecclesia Latina se abstraxissent, eo consilio conficta, ut Alexandrinorum dignitatem deprimerent, velut à Romanis profectam, aut certè auctam.* Videntur hæc desumpta ex Andrea Saussayo, qui in libello de Sacro Pallio scribit: *Observandum, extra Occidentem Pallium dictum fuisse Phrygium, quod Phrygiorum opere texeretur, crucibusque passim insigniretur.* Libellus exstat in ejus opere de mysticis Galliæ Scriptoribus.

Num.29.

Cap. 3.

Respondeo utrumque manifestè labi. Primò, quod dicant Phrygium, Sancto Cyrillo à Beato Cælestino Pontifice datum, fuisse Pallium: Et ita tradi à Theodoro Balsamone ac Photio. Etenim Sanctus Cyrillus habebat Sancti Marci Pallium, ideoque non indigebat alio. Vacuum fuisset istud beneficium. At verò Græcorum Patriarchæ ac Episcopi olim non gestabant Mitras: Hinc fieri possit, ut ipsam Cælestinus Cyrillo donaverit. Ad firmandam ejus in Ephesina Synodo authoritatem. Et istud asserit Theodorus Balsamon. Audiamus ejus verba in Commentario ad Photii Nomo-Canonem: *Hujus quoque temporis Patriarcha Alexandrinus ex præsenti* Constantinianæ donationis *Edicto jus habet, ut cum Phrygio celebret. Habuit autem hanc facultatem Sanctus Cyrillus Alexandrinus à Romano Papa Cælestino, quando coacta est Synodus Ephesina contra Nestorium. Cum non posset Cælestinus adesse Ephesi, & judicare Nestorium, visum est ut Sancto Cyrillo à Cælestino permitteretur huic Synodo præsidere. Ut itaque constaret eum habere jus & authoritatem Papæ, sedit cum Phrygio, & condemnavit Nestorium. Ab illo igitur tempore cum eodem Phrygio Sacra celebrant, & procedunt Patriarchæ Alexandrini.* Per Phrygium nullatenùs Pallium intelligit, sed Mitram. Nam & istud ibidem appellat Caddenarium, non humerorum, sed capitis ornamentum. Et Pallium etiam apud Orientales est simplex lana, ideòque remotissima à Phrygio. Et pallium est intra Ecclesiam, immò intra sacra Missarum Solemnia circumscriptum: Cum ipso non potest procedi. Et quid opus multis? Nicephorus Calixtus lucidè scribit: *Ex quo tempore fama est Sanctum Cyrillum Mitram accepisse, quæ deindè per successionem ad eos etiam pervenerit, quibus forte Ecclesiæ Alexandrinæ Thronus legitimè obvenisset, sacros Episcopos.* Etiam in Græco textu habetur vox, *Mitra*. Quare non est paraphrasis Latini Interpretis.

Tit.8.C.1.

L.14.c.34.

Alter istius novelli Scriptoris error est, quod de Ephesina Sancti Cyrilli Præsidentia nullum sit verbum in Sancti Cælestini litteris, Actisque Concilii. Est horrendus error. Etenim Ephesinæ Synodi post Romanorum Legatorum adventum facta ad Principem relatio laudat istorum Legatorum potestatem, & adjungit: *Et hæc quidem etiam antequam Sanctissima hæc Synodus conveniret, Cælestinus Sanctissimus magnæ Romæ Episcopus per litteras suas indicaverat, Cyrilloque Sanctissimo magnæ Alexandrinæ civitatis Episcopo, ut suas vices subiret, commiserat.* Etiam relatio, quæ allatæ per Joannem sacrarum Largitionum Comitem Sacræ respondit, ac item alia Sancti Cyrilli reparationem postulans relatio disertè illum appellant Synodi Præsidem, ac Joannem Antiochenum

num de intolerabili audacia arguunt, quod fuerit in ipsum ausus contumeliosi Judicii manus mittere. Et hinc per Romanos Legatos reparatus Cyrillus præsedit cunctis Synodalibus Actionibus: Præsedit etiam ante illos. Scio quod utraque relatio non solum Cyrillum, sed etiam Memnonem, quem constat non fuisse, appellet Præsidem: Nempè per figuratam Grammaticam, quæ unius Substantivi idioma transcribit etiam in aliud, ei in eadem constructione adjunctum.

Porrò Cyrillum per Apostolicas vices præsedisse, disertè testatur prima Sancti Gelasii Pontificis Synodus: *In sancta Ephesina Synodo Nestorius condemnatus est, consensu Beatissimi Cælestini Papæ, mediante Cyrillo, Alexandrinæ Sedis Antistite, & Arcadio Episcopo ab Italia destinato.* Et in libello, quem Anastasii secundi Pontificis ad Anastasium Imperatorem Legatis dederunt Dioscorus & Chæremon, Apocrisarii Alexandrinæ Ecclesiæ: *Si quando contigerit in rebus ambiguis quædam Episcoporum Concilia celebrari, Sanctissimus is, qui Romanæ Ecclesiæ præsideret, reverendissimum Alexandrinæ civitatis Archi-Episcopum deligebat, ut sui loci curam susciperet.* Palam respiciunt Sanctum Cælestinum & Cyrillum. Et omnes Græcorum Episcopi in professione, quam Chalcedone apud Sanctam Euphemiam fecerunt Vigilio Papæ, laudant Ephesinam Synodum, & adjungunt: *In qua in Legatis suis atque Vicariis, id est, Beatissimo Cyrillo, Arcadio & Projecto Episcopis, Philippo Presbytero, Cælestinus Papa noscitur præsedisse.* Professio exstat in Constituto Vigilii. Etiam Liberatus Diaconus in Breviario scribit de Ephesina Synodo: *Cyrillus habens vices Sedis*
Cap. 5. *Apostolicæ.* Proindè Cyrillus fuit omnium Legatorum primus, ideoque & primo supra omnes loco semper sedit. Et Mitram accepit à Papa, non Pallium. Nicephorus tamen Calixtus rectè addit: *Fama est.* Quoniam est incertum.

Nihilominùs fateor in hodie exstantibus Cælestini Papæ litteris expressè non laudari hanc Apostolicam Cyrilli Præsidentiam. Nempe delegans epistola periit aut latet. Ejus tamen insignem memoriam habemus in Rescripto, quod ad varias Cyrilli quæstiones dedit Cælestinus: *Itaque breviter Responsum tuæ reddimus Sanctitati. Etenim quæris, utrùm sancta Synodus recipere debeat hominem,* videlicet Nestorium, *à se Prædicata damnantem, an quia induciarum tempus emensum, sententia dudùm lata persistat. Tuæ sit Sanctitatis hoc cum venerando Fratrum Concilio.* Cyrillus varias circa Synodalem Processum ac authoritatem quæstiones Cælestino proposuit, & Pontifex cunctas remisit ad Cyrilli cum futuro Concilio arbitrium, atque ita palàm affirmat ac supponit Cyrilli Præsidentiam: Et certè Cyrillus istiusmodi dubia referre non poterat, nisi ex officio Præsidis. Et quidem hoc Rescriptum non accepit nisi ab Arcadio & Projecto, Legatis Episcopis post damnatum Nestorium. Ex quo lucet delegatorias Præsidentiæ litteras fuisse priores, & Cyrillo ad manum fuisse in ipso exordio Synodi. Nam sine ipsis nihil Synodale inchoare poterat. Quæ omnia elucescent etiam ex Commonitorio, quod Legatis è suo Latere ad Synodum Episcopis Cælestinus dedit, & quod suo tempore vulgabitur.

Novellus Scriptor pergit: *Ex Veterum monimentis nullum reperitur vestigium dati Pallii Africanis ullis, saltem quamdiù Africana Ecclesia retinuit aliquid pristini splendoris. Immò datum omninò non fuisse ratio convincit. Nam cum Pallio tribuebatur Archi-Episcopi nomen, à quo ita abhorrebat Africana Ecclesia, ut in Concilio sanciverit, ne primæ Sedis Episcopus appelletur Princeps Sacerdotum, aut summus Sacerdos, aut aliquid ejusmodi, id est, Archi-Episcopus, sed tantùm primæ Sedis Episcopus.* Respondeo Archi-Episcopalis Tituli apud Afros usum esse abundè expositum in superioribus. Interim Carthaginensis Episcopus, licet ipso dudum usus non fuerit, erat tamen magnus Metropolita, ac insuper Primas multarum Provinciarum. Et quod Pallium habuerit, disertè affirmat Sanctus Leo nonus. Et rectè affirmat. Etenim Victorem Carthaginensem Episcopum, dum suam consecrationem retulit, & confirmandam supplicavit, supra audivimus scribentem ad Sanctum Theodorum Pontificem: *Significamus tuæ Deo placitæ Sanctitati nostram Humilitatem Divina gratia præveniente, in sancta Carthaginensis civitatis Ecclesia Pontificalis honoris accepisse consecrationem & Stolam:* Epistola exstat in Lateranensi Synodo Sancti Martini Pontificis. Per Stolam omnino intelligit Pallium. Est phrasis istius temporis. Etenim authenticus, & insigniter orthodoxus isto tempore Scriptor, qui laudati Martini Martyrium eruditè descripsit, hæc habet: *Suscipientes Sanctum Martinum Carnifices exuerunt exteriùs ejus Pallium Sacerdotalis Stolæ.* Et Theodosius Hierosolymæ Patriarcha Sancto Ignatio Patriarchæ Constantinopolitano, dum Sancti Jacobi Apostoli transmisit Pallium, scripsit se mittere *Poderem & Super-Humerale cum Mitra, Pontificalem Stolam S. Jacobi Apostoli.* Hoc est, quæ erant Pontificalis Stola. Quod palmare donum fuerit Super-Humerale, disertè testantur Nicetas Paphlago, ac Michael Syncellus. Et ex istis videmus, quod Carthaginensis Antistes Pallium Roma non acciperet, sed à suis Consecratoribus. Attamen S. Leo nonus non malè affirmat, quod ipsum acceperit ab Apostolica Sede.

Novellus Scriptor post varia pergit: *Cum summi Pontifices soliti sint Episcopos, quos Pallio donabant, sedulò monere, ut eo inter sola Missarum solemnia utantur, immò Gregorius Magnus Ravennatem Episcopum in Litaniis gerentem graviter redarguat, quamquam postea fatigatus importunis precibus id indulsit, quæri non immeritò potest, quæ fuerit tam expressi, tamque instantis Moniti causa.* Adducit varias conjecturas, & adjungit: *Inde verò fit consequens, ut pretiosæ vesti, cujusmodi sacra Casula, pretiosus olim Ornatus adderetur, non item lanea tænia, & vile quoddam additamentum. Neque objici potest, quod posterioribus temporibus eadem admonitio perseverarit, etsi laneum cœperit esse Pallium. Nam vel mos antiquus admonendi retentus est, quia retentæ pariter mittendi Pallii veteres formulæ.*

Respondeo hæc esse frivola, ac insuper falsa. Falsum est, quod sacra Casula olim fuerit pretiosa vestis. Fuit lanea, ad instar Pallii. Et talis

etiamnùm hodiè eſt apud Græcos, tenaciſſimos antiquorum rituum. Etenim clamoſus ille Græcus, qui Innocentii tertii Pontificis tempore varias contra Latinam Eccleſiam vomuit contumelias, ſcribit inter cætera: *Latinorum Sacerdotes & Epiſcopi Sacerdotales Stolas, id eſt, Caſulas, non de lana ſed de ſericis natura contexentes, eis operantur, diuturnas ipſas præparantes, cum hujuſmodi Stola, id eſt, Caſula vel Planeta, Chriſti habitum repræſentet, quem habuit, quando exutus fuit veſtimentis ſuis, & indutus Chlamyde Coccinea, quæ de lana contexta erat, quâ nos utimur Quadrageſimali tempore. In aliis verò diebus utimur albis: Eò quod Chriſtus Agnus immolatus dicitur. Et ideò ex veſtimentis Ovium nobis Caſulas præparamus.* Docet varia. Primò, quod omnis ſacra Caſula olim fuerit ex lana. Etiam Caſula Epiſcoporum. Nempè Phenolion Polyſtaurion. Secundò, quod id factum ſit ex cauſa ſacræ ſignificationis: Nempe ad repræſentandam laneam Chlamydem, qua Chriſtus Dominus per ludibrium fuit indutus à Pilati militibus. Tertiò, quod fuerit & alia iſtius ritus cauſa: Quia Chriſtus eſt magna illa Ovis quæ pro nobis immolatur, ideoque & immolationis Miniſter induitur ex lana. Quartò, quod Caſula ſit quandoque alba, quandoque coccinea. Quia nempe Græci in Divinis officiis non utuntur aliis coloribus. Quintò, Latinos graviter arguit, quod iſtum ritum mutarint, & ſericum admiſerint ad Caſulas. Eſt frivola calumnia. Eſt tamen vera. Etenim à multis ſæculis nos cœpimus uti ſerico ac aliis pretioſis texturis. Ex his interim vides novellum hunc Scriptorem caduco niti fundamento, ut credat aut ſuadeat Pallium olim fuiſſe non ex lana, ſed ex pretioſa materia.

Porrò ratio, ob quam Eccleſia noluit Epiſcopos nonniſi intra Miſſarum Solemnia uti Pallio, eſt non modica. Etenim laneum Pallium ſignificat Ovem perditam: Hæc autem reperta ac redempta non eſt, niſi per cruentum Crucis Sacrificium. Illic Chriſtus Dominus exſpoliavit Principatus ac Poteſtates, triumphans illos in ſemetipſo, ac nos ex ipſorum ſervitute redimens: & Decreti, quo noſtra captivitas erat ſigillata, chyrographum de medio tollens, & affigens cruci. Eadem igitur de cauſa Epiſcopi, noſtrum Redemptorem ac Portatorem repræſentantes, non poſſunt uti niſi in incruento Sacrificio. Eadem de cauſa Pallium inſignitur crucibus. Eadem de cauſa Magnus Gregorius fuit adeò difficilis ac moroſus, ut Ravennatum Metropolitæ ejus uſum
Lib. 4. in Litaniis permitteret. Nam quod & hoc Indul-
Cap. 7. tum poſtmodò circumduxerit, teſtatur in ejus vita Joannes Diaconus.

Novellus Scriptor proſeqnitur: *Ex dictis nonnulla poteſt oriri hiſtorica quæſtio de materia Pallii. Fuitne ſemper, quæ nunc eſt, an pretioſior quondam alia? Orientale laneum fuiſſe quinto ſæculo teſtatur Iſi-*
Num. 42. *dorus Peluſiotes. Nec videtur dubium, quin ſemper fuerit.* At verò de Occidentali Pallio plurimum dubitat, propter Joannis Diaconi verba de Pallio Magni Gregorii: *Gregorii Pallium byſſo candente contextum, nullis cernitur acubus perforatum. Circa ſcapulas obvolutum, non autem confixum digno ſcitur: Sicut vetuſtiſſimis muſivis vel picturis oſtenditur.* Multa de iſtis verbis diſputat, ac tandem concludit. *Uſum lanei Pallii incepiſſe circiter initia* Num. 55.
noni ſæculi, ex Joanne Diacono non obſcurè quis conjiciat. Videtur enim feciſſe byſſini Pallii Gregoriani mentionem, & ſimul antiquitatem viri laudaſſe, qui tacitè novitatem ſuis æqualibus objiceret. Qua enim alia de cauſa utrumque præſtitiſſet? Urget verba Joannis Diaconi, quæ aſſerunt per iſtam Pallii formam repræſentari viri antiquitatem.

Reſpondeo hæc inſigniter elucidari à Fratre Angelo Rocca, Tagaſtenſi Epiſcopo, Præfecto Apoſtolici Sacrarii. In eruditis ad Magni Gregorii imaginem Notis affirmat à Joanne Diacono laudari non Latinum, ſed Græcum Gregorii Pallium, & adjungit: *Ego tametſi in Ædicula Sancti Andreæ Pallium Beati Gregorii more Latino factum reperi, illud tamen more Græco, à Joanne Diacono conſcriptum, incidendum hoc loco putavi. Hunc item in modum non ſolùm in imaginibus ſummorum Pontificum typo æneo inciſis à Lino Papa uſque ad Meltiadem, ſed in vetuſtis quoque Eccleſiarum muſivis, præſertim verò ad Sanctum Petrum, in eorumdem Pontificum imaginibus, quas Formoſus Papa pingendas Romæ curavit, in hanc eandem formam Pallium pictum fuiſſe inveni. Idem videre eſt ad Sanctum Paulum, & multis aliis in locis: In quibus etiam Honorium primum, Joannem quartum, Theodorum primum, compluresque alios ante Gregorium Magnum, & poſt ejus tempora, hac Pallii forma, qua nunc Græci utuntur, decoratos reperi. Hæc itaque Pallii forma tempore Beati Gregorii in uſu habebatur, deinde multis poſt ſæculis in deſuetudinem deducta eſt, nova ad majorem commoditatem inventa, ac in uſum recepta.*

Affirmat duo. Primò, quod antiqua Romanarum Baſilicarum muſiva ac picturæ atteſtentur utrique ſummorum Pontificum Pallio. Et Græco & Latino. Etiam in eodem Pontifice. Et quidem item in Beato Gregorio. Quam diverſitatem non facilè invenies in picturis aliarum Gentium. Omnes Germanorum ac Gallicanorum Antiſtitum vetuſtæ picturæ eos repræſentant in ſolo Latino Pallio. Rationem adduxi ſuperiùs. Quia nempè Romani Patriarchatus Diœceſes olim erant partim Latinæ, partim Græcæ: Et cunctis Romanus Antiſtes tranſmittebat Pallia. Hinc ipſe, quò ſe communem repræſentaret Patrem, quandoque hoc utebatur, quandoque iſto: Et utramque formam pictores aliquandò ex cauſis, aliquandò ex artis arbitrio expreſſerunt. Angelus Rocca ſecundò affirmat hanc ambi-dextram formam manſiſſe uſque ad nonum ſæculum: Tunc factam mutationem, & contractionem ad forfactam mutationem, & contractionem ad formam Latinam. Et loquitur non ſine fundamento. Tunc enim non ſolus ſceleratus Photius, ſed etiam Sanctus, & tot ac tantis Romanæ Eccleſiæ beneficiis cumulatus Conſtantinopolitanorum Patriarcha Ignatius ſtabilivit rapinas Imperatoris Leonis Iſauri, & Orientale Illyricum ſine reſtitutionis ſpe avulſit ab Apoſtolica Sede. Tunc igitur etiam Romani Pontifices poſt ſint valedixiſſe Græco Pallio, & ſe ob Schiſmatis deteſtationem conſtrinxiſſe ad ſolum Latinum.

Et

Et hanc solam mutationem possit respexisse Joannes Diaconus. Quod tunc etiam Pallii materia fuerit mutata, est frivolum ac insigniter temerarium commentum. Et forsitan ad eandem classem pertineat Joannis Diaconi assertio de byssino Pallio Sancti Gregorii. Etenim ipsum Pallii corpus Joannes non vidit: Judicavit ex solis Romanarum Basilicarum musivis ac picturis. Et quomodo ex ipsis introspexisse possit, an istud esset lana, an linum. Joannes est Gregorio ad duo sæcula junior: Proinde non ex solis imaginibus loqui debebat, sed ex authenticis testimoniis. Et certè scribit de solo Græco Sancti Gregorii Pallio: Quod certum est fuisse ex pura lana. Græcorum Pallia semper fuisse talia, mox lucidè demonstrabitur. Interim ego nolim ipsius fidem frustrare. Hinc supradixi forsitan Gregoriani Pallii fundum fuisse Byssinum. Quod si ita sit, rationem ignoro. Et certè in Græco præsertim Pallio fuerit res mira. Quidquid sit, Gregoriani Pallii antiquitas, quam laudat Joannes Diaconus, possit fuisse in sola Pallii forma. Quia nempè Gregorius adhuc uteretur Græco Pallio. Certè unicum, posterum, ac infirmum Joannis Diaconi verbum non possit omnem antiquitatem subvertere.

Novellus Scriptor adjungit *Gregorium Magnum lanæ nunquam meminisse, cum de Pallio scriberet ad eos, quibus mittebat: Meminisset tamen absque dubio, si per veritatem licuisset. Ut enim erat allegoriarum incredibiliter amans, ex materia Pallii sumpsisset argumentum prædicandæ humilitatis, ad quam tantopèrè Pallio donatos hortabatur*. Respondeo Gregorium etiam frequentia scripsisse de Mappulis, Tunicis, ac Dalmaticis, & tamen nunquam earum edisseruisse sacras significationes, aut materiam. Quia nempe erant cunctis notissima. Porrò Pallium nequaquam est humilitatis symbolum: Est symbolum gravissimi oneris, ac summæ magnificentiæ. Etenim significat Christianum Populum. Apostolus ad Sanctum Titum scribit de Christo Domino: *Ut sibi mundaret Populum acceptabilem*. Græcus textus habet: *Populum circumsubstantialem*. Nempè nos omnes circumhæremus Christo Domino, ut filii ad Patrem, ut pulli ad matrem. Eodem modo totius Parochiæ Populus adhæret suo Episcopo: Provincia Metropolitæ, Diœcesis Patriarchæ, Romano Pontifici universa sub cœlo Ecclesia. Gestant omnem illum Populum, & gestare spondent ac debent usque in cœleste Regnum. Proindè sunt magnifica & splendida figura Christi Domini. Hinc Magnus Gregorius assiduè inculcat Pallium esse eximium ac illustre ornamentum. Addit Metropolitam ex ipso non posse inflari, sed portandum esse cum summa humilitate. Quia nempe omnia sunt precaria beneficia Divinæ gratiæ. Quæ omnes Mysticæ repræsentationes evanescunt, si Pallium non fuerit ex lana.

Novellus Scriptor paria docet de Orientali Ecclesia, & scribit: *Nihilo plus valet quod Græci habent, aut potiùs Græcorum unus Isidorus Pelusiota, de Pallio Orientalis Ecclesiæ Præsulum. Pro Latinis enim, de quibus agimus, non facit*. Adducit totam Sancti Isidori epistolam, & adjungit: *Observandum primò, totum in eo esse Isidorum, ut rerum sacrarum Mysticas significationes exponat, quo argumento nullum est vanitati conjecturarum opportunius*. Mystica Isidori circa sacrum Diaconale Linteum sensa refert ac refutat, & prosequitur: *Nihilo probabilius est, quod Isidorus de Super-Humerali Episcoporum commentatur, si tamen Super-Humeralis nominè intelligatur id, quod in hac quæstione Pallium vocatur*. Invadit significationem, qua Isidorus affirmat per Pallium, utpotè laneam fasciam, significari perditam Ovem, & ex his concludit: *Hæc cum ita sint, non video, qua ratione possit perpetuus ille lanei Pallii usus in Latina Ecclesia defendi*. Respondeo hæc ita non esse. Esse varios errores. Primus est, quod inter Græcos solus Isidorus Pelusiotes scribat Episcopale Pallium esse laneam fasciam, significativam perditæ Ovis. Etenim in Apologetico ad Imperatorem Theodosium libro Sanctus Cyrillus laudat Ephesinam Synodum, quod Nestorium degradando, rapacem Lupum, *Ovina pelle detracta, omnibus mortalibus notum reddiderit*. Et Chalcedonensis Synodus in relatione ad Sanctum Leonem Papam scribit de degradato à se Dioscoro, Alexandriæ Patriarcha: *Lupum Pastorali pelle nudavimus, qua prius quoque figura tantummodò, seu in speciem convincebatur obtectus*. Et in libello, quem adversùs Anthimum, Eutychianum, ac ab Eutychiana Imperatrice Theodora intrusum Patriarcham, Sancto Agapeto Pontifici obtulerunt Martinus, ac alii Regiæ civitatis Archi-Mandritæ, hæc habent: *Contra Anthimum insurrexistis, & Lupum, qui conabatur cooperiri per pellem Ovis, & transcendere ostium Ecclesiasticum, Ovina pelle denudastis*. Libellus exstat in prima Actione Constantinopolitanæ Synodi sub Patriarcha Menna. Pariformè sextæ Synodi de degradato Macario Antiocheno Patriarcha testimonium est adductum in superioribus. Adversùs Macarium in octava Actione exclamavit universa Synodus: *Novo Apollinario malos annos. Meritò ab Episcopatu alienetur. Nudetur circumposito ei Pallio*. Et fuit *denudatus*. Et de hac denudatione universa Synodus scripsit ad Sanctum Agathonem Pontificem: *Macarium Pastoritia veste denudavimus*. Quod item Sanctus Eutychius, dum in Patriarcham Constantinopolitanum fuit consecratus, Ovis errantis typum super humeros acceperit, supra audivimus ab Eustatio Presbytero.

Ex quibus addiscimus plura. Primò, quod Episcopale Græcorum Pallium omninò fuerit Ovina pellis. Secundò, quod ista pellis circumponeretur ipsorum humeris. Tertiò, quod omninò significaverit errantem ac perditam Ovem. Quartò, quod fuerit non dumtaxat Ovina, sed insuper Pastoritia. Quia nempe Episcopum constituebat Pastorem humeris portantem suas Oves. Omnem sibi subjectam Parochiam, Provinciam, aut Diœcesim. Quare Romanus Pontifex portat magnam Ovem: Universam sub cœlo Christianitatem. Deinde Episcopus esse debet non dumtaxat Ovium portator, sed etiam prima & omnium mundissima Ovis. Hinc pravi Episcopi, dum Pallium induunt, nec sunt Oves, nec Ovium Pastores, sed rapaces Lupi in veste Ovina.

na. Quintò, quod Alexandrinus, Antiochenus, & Constantinopolitanus, ideoque & omnis omninò Orientalis Episcopus gestaverit tale Pallium. Et quidem Pallium, quo Chalcedonensis Synodus denudavit Dioscorum, erat Pallium Sancti Marci, ideòque & ipsum fuit ex lana. Ex quo discimus sextò, quod istud sit non solius Sancti Marci, sed etiam Institutum Sancti Apostoli Petri. Proindè hic laneum Pallium gessit ac dedit etiam Antiochiæ & Romæ. Et omni Latinæ, immò toti sub cœlis Ecclesiæ. Septimò discimus, quod Græcorum Episcopi semper consueverint degradari per ablationem Pallii. Octavò, quod Anthimo Constantinopolitano Patriarchæ Sanctus Papa Agapetus abstulerit Pallium. Ex quo non parùm vacillat fides Liberati, Diaconi, scribentis ipsum ab Anthimo fuisse redditum Imperatrici Theodoræ. Nonò, quod hæc non sint commenta aut speculamina solius Isidori Pelusiotæ, sed perpetua ac firma traditio totius Orientalis, immò totius sub cœlo Ecclesiæ.

Secundus error est, quod hæc non faciant pro Latina Ecclesia. Etenim Græci Pallii author omninò est Sanctus Petrus: Quod ab ipso & Alexandrinum & Antiochenum ducat originem, quis possit ambigere? Nec ambigendum est, quin etiam concurrerit ad institutionem Hierosolymitanæ disciplinæ. Etiam certum est, quod istic institutum Pallium secum detulerit Romam. Quare similiter certum est, quod Sancti Gregorii Pallium fuerit Pastoritia & Ovina pellis. Ad istud evertendum nequaquam validus est Joannes Diaconus. Quid si quis conjecturet textum ejus esse mendosum, & legendum: *Quasi ex bysso candenti contextum?* Hanc inquisitionem & judicium relinquo me Sapientioribus. Tertius error est, quod Sanctus Isidorus per Omophorion forsitan non intelligat Pallium. Quis non videat istam dubitationem esse manifestum errorem? Quartus error est, quod mystica sacrorum Rituum significatio sit inter omnia argumenta quàm maximè opportuna vanitati conjecturarum. Certè ego ab infantia didici sacros Ecclesiæ mores, & ipsorum vetusta Significata humiliter venerari.

Trium Autocephalarum Sedium forma est nonnihil elucidanda. Bassianus Ephesinus Episcopus, Asiaticus Exarchus, adversùs suam violentam degradationem, immo latrocinalem ejectionem, scripsit in suo libello ad Imperatorem Marcianum: *Quidam eorum, qui Sacerdotio funguntur, nec non & alii vulgares, crudelia in me facere præsumpserunt. Spernentes enim immaculatorum virtutem Mysteriorum, quæ ex humilibus manibus meis susceperant, post quàm à nobis Mysteriorum perfectio celebrata est, repentè apprehendentes me, & abripientes de sancta Ecclesia, plagis afficiebant, ducentes & portantes in forum, aliquandò verò & recludentes, gladiis me subjecerunt. In iis itaque, dum ipsius vitæ periculum sustinerem, furentes & abripientes Pallium Sacerdotii mei, in Sede posuerunt quemdam ex eis, qui & ipse præsumpserat ea, quæ in me incongruè facta sunt, & in meum locum.* Eadem de re Bassianus dixit ad Chalcedonensem Synodum: *Crastina die Missas celebravimus omnes simul. Et post Missas, manus injicientes, incluserunt me, & cum vi abripuerunt Pallium Sacerdotii mei, & sumentes unum ex ipsis, hunc Stephanum, fecerunt Episcopum.*

Affirmat varia. Primò, quod in Missarum celebratione gestaverit Pallium. Quia nempè Græci ipso utebantur ad quodvis solemne Sacrificium. Etiam lucet vocem, *Missa*, esse insigniter antiquam. Non habetur in Græco textu, attamen hujus Latinæ translationis author videtur fuisse venerabilis Julianus, Coensis Episcopus, unus è Patribus Chalcedonensis Concilii. Secundò Bassianus queritur, quod ipsum inimici Pontificalibus indumentis ornatum traxerint extra Ecclesiam, usque in forum. Videtur non solam barbaram violentiam culpare, sed etiam suo sacro Pallio illatam irreverentiam: Quia ipsum portari non poterat extra Ecclesiam. Tertiò queritur, quod se illo spoliaverint, atque ita extra Episcopatum ejecerint. Quartò, quod Stephanum Presbyterum statim consecraverint in Episcopum, atque etiam inthronizaverint. Licèt non exprimat, apertè tamen supponit, quod consecrato etiam Pallium dederint, aut sanè quod ille sibi ipsi acceperit. Etenim ante acceptum Pallium nec Patriarcha legitimè poterat sedere in Throno, adeoque nec inthronizari. Quare existimo, quod Ephesinus, uti & alii duo Exarchi, Pallium, quorumdam Patriarcharum more, de Altari sumpserit. Et ipsum Pallium sui Antecessoris. Forsitan illud ipsum, quod Sanctus Timotheus acceperat à Sancto Paulo. Et ita videtur fuisse factum usque, dum Sanctus Joannes Chrysostomus, ac ejus in Regiæ civitatis Cathedra Successores cœperunt invadere istas Diœceses, consecrare eorum Primates, atque ita Autocephaliam evertere. Et tunc omninò illis imposuerunt etiam Pallium. Porrò Bassianus oderat istas rapinas, ideoque inthronizatus fuerat sine interventu Sancti Procli. Etiam Stephanus, ejus Adversarius, fuit taliter consecratus. At verò Chalcedonensis Synodus per suum vigesimum octavum Canonem probavit rapinam. Quapropter exinde isti Exarchi, uti consecrationem, ita & Pallium debuerunt à Constantinopolitano Patriarcha accipere. Non per transmissionem, sed in ipsa consecratione.

CAPUT XIV.

Exponuntur Africanarum Synodorum variæ species, forma, atque authoritas.

AFricanæ Synodi fuerunt in sextuplici differentia. Prima species erat illa Synodus, quam cum suæ Parochiæ Clero faciebat quisque Episcopus. Olim dici poterat Parochialis, nos hodie appellamus Synodum Diœcesanam. Est antiquissima. Etenim de Ursacio ac Valente, Arianis Episcopis, ad Imperatorem Constantium scribit

scribit Hosius Episcopus Cordubensis: *Ultrò Romam venerunt, & coram Episcopo ac Presbyteris ibi præsentibus confessionem suam scripto ediderunt*. Exstat epistola apud Sanctum Athanasium in litteris ad ejus Monachos. Et de Joviniano Hæresiarcha ac ejus Asseclis scribit ad Mediolanensem Ecclesiam Siricius Pontifex: *Facto ergò Presbyterio, constitit* ipsorum dogmata *doctrinæ nostræ, id est, Christianæ legi esse contraria, unde omnium nostrum, tam Presbyterorum, quàm etiam totius Cleri, una suscitata sententia est, ut novæ hæresis Inventores, Divina sententia & nostro judicio in perpetuum damnati, extra Ecclesiam remanerent*. Istam Synodum Siricius Presbyterium, nos hodiè appellamus Romani Pontificis Consistorium. In simili Synodo, memorata & exposita per Presbyterum Paulum Orosium, Joannes Hierosolymæ Episcopus discussit dogmata Hæresiarchæ Pelagii. Et ex Siricii testimonio patet, quod novas etiam hæreses non in generali totius Ecclesiæ Synodo, sed in solo Romano Consistorio damnasse sit res antiquissima, atque authentica. Talium in Africa Synodorum plura exempla habemus in litteris Sancti Cypriani. Istiusmodi item fuit Synodus, in qua Sanctus Augustinus curavit sibi in Successorem eligi Presbyterum Eradium.

Attamen rariora sunt apud Afros exempla hujusmodi Synodorum. Etenim modicus erat Clerus in multis Ecclesiis. Quod plures nonnisi unicum haberent Presbyterum, ad Primatem Aurelium dixit in plena Synodo Posthumianus Episcopus. Et ipse Aurelius: *Tanta indigentia Clericorum est, multæque Ecclesiæ ità desertæ sunt, ut ne unum quidem Diaconum vel illiteratum habere reperiantur. Nam de cæteris superioribus Gradibus & Officiis tacendum arbitror. Quia si Ministerium Diaconi facilè non invenitur, multò magis superiorum Honorum inveniri non posse, certissimum est. Et quotidiè nos planctus diversarum ferè emortuarum Plebium jam non sustinemus, quibus nisi fuerit aliquando subventum, gravis nobis & inexcusabilis innumerabilium animarum pereuntium causa apud Deum mansura est*. Hinc in Afrorum Synodis quandoque videmus Episcopos ob unicum puerulum Lectorem graviter contendentes. Subvenit tandem Sanctus Augustinus per sua apud omnem Africam multiplicata Monasteria. Quod ex ipsis abundantem Clerum omnis Africa acceperit, testatur in illius vita Sanctus Possidius. Insuper inopes erant Afrorum Ecclesiæ, & paucorum proventuum. Et in nulla, nisi in sola Carthaginensi, lego fuisse Archi-Diaconum, aut similes Dignitates. Non nego fuisse, sed affirmo occurrere rarissimam ipsorum memoriam. Hinc etiam existimo Parochiales Synodos apud Afros fuisse rariores. Fuisse forsan celebratas à paucis vicinis inter se Episcopis.

Cap. 54. [margin, beside "Aurelium dixit in plena Synodo Posthumianus Episcopus"]

Cap. 98. Afrorum Codex laudat *plenarium uniuscujusque Provinciæ Concilium*. Alius, qui quinto Carthaginensi Concilio adscribitur, ibidem Canon exponit: *Placuit ut quotiescumque Concilium congregandum est, Episcopi, qui neque ætate, neque ægritudine, neque aliqua graviori necessitate impediuntur, competenter occurrant. Et Primatibus suarum quarumcumque Provinciarum intimetur, ut de universis Episcopis vel duæ, vel tres turmæ fiant, & de singulis turmis vicissim quotquot electi fuerint, ad diem Concilii instantissimè occurrant. Quod si non potuerint occurrere, excusationes suas in Tractoria conscribant. Vel si post Tractoriæ adventum aliquæ necessitates repentè forsitan ortæ fuerint, nisi rationem impedimenti sui apud Primatem reddiderint, Ecclesiæ suæ communione debere esse contentos*. Afrorum Provinciæ habebant numerosissimos Episcopos. In catalogo, quem suis libris indidit Victor Vitensis Episcopus, Numidia habet centum viginti tres. Et non paucas deesse novit ille, qui plures hinc inde occurrentes diligenter annotare voluerit. Afri servabant Nicænum Canonem, mandantem ut bis in anno fiat Provinciæ Synodus. Hinc ne tot Episcopi toties fatigarentur, quasdam in tres, quasdam Provincias sanxerunt dividi in duas turmas, atque ipsas alternatim convocari. Divisio videtur subfuisse Primatis arbitrio, atque ita possit eadem Provincia quandoque trifariàm, quandoque bifariàm fuisse divisa. Excipe tamen Tripolitanam. Hæc non habebat nisi quinque, aut sex Episcopos, ideòque non egebat ista divisione. Nihilominus quandoque ex gravioribus causis conveniebant omnes Provinciæ Episcopi. Ita ad discutiendos Pelagianæ Hæresis articulos Aurelius omnes Proconsularis Provinciæ, Sylvanus Primas convocavit omnes Episcopos Numidiæ. Et sine talis Synodi assensu Carthaginensis Exarchus non poterat novos Episcopatus erigere. Dicebatur plenarium non totius Africanæ Diœcesios, sed totius Provinciæ Concilium. Quare plenarium Concilium apud Afros habuit duas species. Etiam Provinciæ Synodus. Non plena est secunda, plena ejus Synodus est tertia species Africanarum Synodorum.

Cap. 76. [margin, beside "ponit: Placuit ut quotiescumque Concilium congregandum est"]

De Tractoria, seu litteris Tractoriis scribit in sexto libro Dominus Petrus de Marca: *Legati, sivè Vicarii Episcoporum*, à Synodo aut simili Conventu *absentium, exhibebant vicem eorum cum litteris Tractatoriis. Sic illa ætas vocabat litteras quibus Episcopi committebant vices suas iis, quos ad Synodos mittebant, ut patet ex hoc loco, & ex formula decima quarta, quæ continet Tractoriam, quam Prudentius Tricassium Episcopus per Vicarium suum mittit ad celebrandum electionem Episcopi Parisiensis. In Collectione tamen Canonum Africanorum Tractoriæ, sivè Tractatoriæ dicuntur litteræ, quibus Metropolitanus Episcopus Com-Provinciales invitat ad Synodum*. Cap. 3. Locus ab ipso laudatus est inter antiquas, quas secundo Gallicanarum Synodorum Tomo subjecit Jacobus Sirmondus, Episcopalium promotionum formulas undecima, agens de examine Williberti Presbyteri, Electi Catalaunensis: *Convenientibus apud Carisiacum pro examinatione VVilliberti Presbyteri, qui futurus erat Catalaunensis Episcopus, Hincmaro Diœcesis Remensium Archi-Episcopo, item Hincmaro Laudunensium Episcopo, Odone Belgivagorum Episcopo, cum Legatis Rotbaldi, Erpuini, Hilmeradi, Raginelmi, & Joannis, ejusdem Diœcesis Episcoporum, vices eorundem Patrum suorum cum Tractoriis, sicut Regulæ præcipiunt, exhibentibus*. Porrò laudata

quarta

quarta decima formula habet hanc epigraphen: *Tractoria Prudentii Episcopi Tricassini, quam per Vicarium misit ad Ordinationem Æneæ Parisiensis Episcopi, cum ipse adesse non posset.* Erat Mandatum Episcopi, seu Episcopalis Mandati Instrumentum. Dicebatur *Tractoria, seu Tractatoria Epistola*, quod per ipsam Episcopus suum Legatum aut Vicarium traheret ad Synodum, aut aliud quodvis negotium. Grassabantur tunc in Gallia quæstiones miserabilis Monachi Godeschalci & Hincmari Metropolitæ Rhemensis de Divinis auxiliis atque Decretis. Hinc Sanctus Prudentius in Æneæ promotionem consentire noluit, nisi ille consuetæ Episcoporum professioni adderet duos articulos. Primum, quo Sancti Augustini de Divinis auxiliis ac Decretis dogmata profiteretur se admittere. Alterum, quo quatuor famosa præfati Metropolitæ Hincmari Carisiaca Capitula damnaret. Et hoc ante Hincmari oculos. Et Æneas debuit obedire, Judicio unius Prudentii. Quid igitur Dominus Archi-Episcopus culpat Sanctissimum suæ generis Apostolum ac Restauratorem Bonifacium, quoniam antiquæ Metropolitarum professioni curavit Synodaliter adjici articulum de præstanda obedientia Romanæ Ecclesiæ?

Interim Dominus Archi-Episcopus labitur, quod Sanctus Prudentius suum Vicarium miserit ad celebrandam Æneæ electionem. Etenim misit ad Electi examen & consecrationem. Et constanter dicendum est, Tractoria. Quidam hinc inde Codices legunt, Tractatoria: At certum est esse mendosos. Etiam Tractoriarum plures fuerunt species. Etenim in litteris ad Africæ Vicarium, quibus mandat Africanos Episcopos transmitti ad primam Arelatensem Synodum, Imperator Constantinus scribit: *Singulis Episcopis singulas Tractorias tribuas.* Jacobus Sirmondus in suis ad epistolam Scholiis exponit: *Tractoriæ dicebantur Diplomata seu Codicilli, quibus copia fiebat usurpandi cursus publici.* Desumpsit ex Hieronymo Bignonio, ad undecimam, quæ de Regiorum Legatorum Tractoriis sancit, Marculphi formulam scribente: *Tractoriarum usum à Romanis mutuatum esse hæc formula indicat. Sunt autem Diplomata, quæ dantur Missis, vel Evocatis à Principe, ut cursu publico uti possint, quem alioquin absque Diplomate usurpari fas non erat, adscriptis etiam locis & mansionibus, quibus sumptu publico ali debent. Commeatus enim in itinere præstandus definiri his litteris solebat, ut hæc quoque formula exemplo est.* Demonstrat istam vocem non raró sic usurpari etiam in antiquis Francorum Regum Capitularibus, & esse desumptam ex Legibus Romanorum. Et hæc est originalis & primaria significatio.

Secundam significationem adducit in litteris ad quosdam Donatistarum Episcopos Sanctus Augustinus, de Excommunicatis ac aliis per Ecclesiam damnatis scribens: *Missa Tractoria super eorum nomine per totum Orbem terrarum, ab omnibus Ecclesiis eorum communio præciditur.* Laudat Encyclicas litteras, quibus antiqua Ecclesiæ disciplina famosam alicujus damnationem denunciabat, atque ita trahebat per omnes sub cœlo Ecclesias. Tertiam vocis significationem adducit in Commonitorio super Cœlestii nomine Marius Mercator, laudans Encyclicam atque Dogmaticam epistolam, qua Sanctus Papa Zozimus damnavit Pelagianos errores, & quam subscribendam transmisit ad omnes sub cœlo Episcopos: *Beatæ memoriæ Episcopi Zozimi Epistola, quæ Tractoria dicitur, qua Celestius Pelagiusque damnati sunt, quæ & Constantinopolim, & per totum Orbem missa, subscriptionibus SS. Patrum est roborata.* Hæc est epistola, cui Julianus Eclanensis Episcopus subscribere noluit, & adversùs quam appellavit ad generalem totius Ecclesiæ Synodum, ideoque solemniter cum suis damnatus, fuit proscriptus ex Italia, atque ita tanquam secundus Cain cœpit vagari toto Orbe Romano. Simili ferè modò vocem accipit Sanctus Leo in litteris ad Sanctum Paschasinum, Lilybetanum in Sicilia Episcopum, suum in Chalcedonensi Synodo Legatum: *Antiochenus Episcopus, missis per Provincias suas Tractoriis, & universi Episcopi epistolæ meæ præbuere consensum.* Laudat Encyclicum programma, quo Maximus Patriarcha Antiochenus dogmaticum suum Tomum publicarat per omnes suas Provincias, & jusserat ab omnibus Episcopis admitti per solemnem professionem, atque subscribi. Istiusmodi litteræ & sua Objecta per totum Orbem, & Subditorum consensum trahebant in ipsas: Hinc meritò dicebantur Tractoriæ.

Epist. 162. Cap. 3. Epist. 63.

Quarta igitur Tractoriæ species est superioris Antistitis epistola, qua sibi subditos Episcopos ille convocat ad Synodum. Hanc Tractoriam laudat adductus Africani Codicis Canon, qui in quinta Carthaginensi Synodo est decimus. Eandem laudat in scripto post Carthaginensem Collationem libro Sanctus Augustinus, scribens Donatistas fuisse eò evocatos per sui Primatis Tractoriam. Istius Tractoriæ formam docet nos idem Augustinus in litteris ad Victorinum Episcopum: *Tractoria ad me quinto Idus Novembris venit, jam finito die, & me valdè indispositum invenit, ut occurrere omninò non possem. Verumtamen sive imperitiam meam moverit, sive justè motus sim, tuæ Sanctitatis & Gravitatis est arbitrari. Legi in eadem Tractoria etiam ad Mauritanias esse scriptum, quas Provincias scimus suos habere Primates. Quod si & ex eis ad Numidiam convocandum esset Concilium, oportuit utique ut aliquorum Maurorum Episcoporum, qui istic priores sunt, nomina in Tractoria ponerentur. Quod in ista Tractoria non reperiens, multùm miratus sum. Deinde ad ipsos Numidas ità perturbato & neglecto ordine scriptum est, ut nomen meum tertio loco invenerim, qui novi quam post multos Episcopus factus sim. Quæ res & aliis injuriosa est satis, & mihi invidiosa. Præterea venerabilis Frater & Collega noster Xantippus Tagastensis dicit, quod eum Primatus ipse contingat. Et ergà plurimos sic habetur, & tales mittit epistolas. Qui etiam error si fatur, & tales mittit epistolas. Qui etiam error si facilè inter vestram Sanctitatem cognosci & corrigi potest, non debuit tamen in Tractoria, quam Venerabilitas tua misit, nomen ejus prætermitti. Quod si in mediis locis conscriberetur, & non in primo poneretur, multùm mirarer: Quantò magis mirandum est, quod nulla ibi ejus admemoratio facta est, qui maximè ad*

mè ad Concilium venire debuit, ut de ipso Primatus ordine causa omnium Numidarum Episcopis Ecclesiarum primitùs ageretur. His de causis etiam venire dubitarem, ne forsan falsa esset Tractoria, quæ tanta perversitas appareret.

Epistola non caret mendis. Etenim pro verbis, *Inter Sanctitatem vestram cognosci & corrigi potest*, videtur legendum: *Inter Sanctitates vestras cognosci & corrigi non potest*. At verba, *Omnium Numidarum Episcopis*, videtur dicendum: *Ab omnium Numidarum Episcopis*. Ad vocem, *Qua tanta perversitas appareret*, addenda videtur præpositio, *In*. Deinde Xantippus malè scribitur Tagaltensis Episcopus. Etenim in Numidia non fuit, nisi unica Tagasta, & ejus tunc Episcopus erat Sanctus Alipius. Quare legendum puto: *Xantippus Tigisensis*. Quidquid sit, inter Xantippum & Victorinum fuit lis de Primatu Numidiæ. Uterque dixit se seniorem totius Provinciæ, ideòque & Primatem. Uterque se intrusit in possessionem, Tractorias mittens per omnem Provinciam, ac omnes Collegas evocans ad Synodum. Quo in loco, & qua ratione fuerit decisa causa, ignoro. Interim Xantippus obtinuit victoriam. Etenim in Africanis Synodis aliquoties legimus: *Xantippus Episcopus primæ Sedis Numidiæ*. Nisi tamen victor evaserit per mortem Victorini. Porrò Victorini Tractoria, licet ineptissima, per Sancti Augustini correctionem docet nos plura. Primò, quod in Synodali Tractoria debuerint exprimi nomina omnium Episcoporum, qui ad Synodum evocabantur. Quod omnes evocati, licet diversarum essent Provinciarum, debuerint poni in eadem Tractoria, nequaquam in diversis. Hinc enim Augustinus Victorinum arguit, quod Mauritaniæ Episcopos, quos ad suam Synodum etiam evocarat, in directa ad Numidas Tractoria non expressisset. Secundò nos docet, quod omnium & singulorum Episcoporum nomina debuerint inscribi, nullius penitùs prætermitti. Hinc enim Victorinus arguitur, quod Xantippum, licèt suum adversarium competitorem, non inscripsisset. Agitur de Tractoria ad plenam totius Provinciæ Synodum, non ad illam quæ fiebat per unicam dumtaxat turmam. Tertiò docemur, quod omnes debuerint inscribi suo ordine. Hinc enim Augustinus affirmat Xantippum debuisse inscribi primum, & graviter arguit ac queritur se tertio loco fuisse inscriptum, ante multos seniores. Et hinc sanxit quinta Carthaginensis Synodus: *Quod si non potuerint occurrere, excusationes suas in Tractoria subscribant*. Quapropter Tractoria debuit apud Afros esse largum folium, immò integrum volumen. Et inter singulorum Episcoporum nomina debuit habere spatium, capax interscribendæ excusationis. Hæc epistola, quoniam Episcopos trahebat ad Synodum, rectè dicebatur Tractoria.

Quarta Africanarum Synodorum species fuit *Africana Synodus*, de qua antiquus Romanæ Ecclesiæ Codex: *Quę in Concilio Africano sunt promulgata, in hoc Carthaginensi Concilio confirmantur*. Distinguit Carthaginense Concilium, & Cap. 2.
Africanum. Et in litteris ad Valentinum, Adrumetini Monasterii Præfectum, Sanctus Augustinus laudat ac distinguit Concilium Provinciæ Epist. 47.
Carthaginensis, Concilium Numidiæ, Africanum Concilium, & Concilium plenarium totius Africæ. Africanam Synodum credo fuisse illam, quæ non ex omnibus, sed tamen fiebat ex pluribus Provinciis. Istiusmodi fuit Synodus Adrumetina, de qua habet Carthaginensis, celebrata sub Arcadii tertio, secundo Honorii Consulatu: *In hoc Concilio Legati directi sunt Episcopi Proconsulares ad Concilium Adrumetinum*. Ejusmodi fuit etiam Teleptensis Synodus aut Zellensis in Byzacio. Aderant enim Vincentius Colusitanus, & Fortunatianus Neapolitanus Episcopus, Legati Proconsularis Provinciæ. Istiusmodi Synodum facere volebat etiam Victorinus ad sibi firmandum, quem prætendebat, Primatum Numidiæ. Et illum Sanctus Augustinus culpavit, non quod Mauros invitasset ad Synodum, sed solummodò quod ipsos in Tractoria non expressisset: Quod omnem, quam volebat, Synodum non convocasset per eandem Tractoriam. Ex quo discimus, quod Provinciarum Primates, dum tractandi negotii gravitas cogeret ac suaderet, potuerint ad suam Synodum invitare vicinam Provinciam. Carthaginensis poterat & cogere.

Quinta earum Synodorum species est illa, quam laudat ac dirigit tertia Carthaginensis Synodus: *Placuit ut propter causas Ecclesiasticas singulis quibusque annis Concilium convocetur, ad quod omnes Provincię, quę primas Sedes habent, de Conciliis suis ternos Legatos mittant, ut & minùs invidiosi, minusque hospitibus sumptuosi Conventus plena possit esse authoritas. De Tripoli autem propter inopiam Episcoporum unus Episcopus veniat*. Erat plenaria totius Africanæ Ecclesiæ Synodus, habebatque plenam universalis Concilii authoritatem, attamen celebrabatur per solos & paucos Legatos Provinciarum. Fiebat ista personarum diminutio, quo annuus iste Conventus esset minùs sumptuosus, ut minori pateret invidiæ, ut quotannis non fatigaret omnes Episcopos. Etiam Proconsularis Provincia, licèt intra ipsam ageretur Synodus, mittebat Legatos. At plures. Nam in Carthaginensi Synodo, quæ cum Apostolicæ Sedis Legatione tractavit quæstiones de Clericalibus ad laudatam Sedem appellationibus, adfuerunt decem Proconsulares Episcopi, & adjungitur: *Legati Proconsularis Provincię*. Et in Synodo, quæ dicitur tertia Carthaginensis, hæc legimus: *Omnes Episcopi, quadraginta quatuor numero, subscripserunt*. Duarum Mauritaniarum, Numidiæ, Byzacii, ac Tripolitanæ Provinciæ erant in universum tredecim: Non poterant esse plures. Quare ex Proconsulari Provincia, præter Præsidem Aurelium, erant Episcopi triginta. Catalogus, quem suis libris inseruit Victor Vitensis Episcopus, affirmat isto tempore in Proconsulari Provincia fuisse Episcopos quinquaginta quatuor. Erant longè plures Sedes. Etenim Synodo, quam sub Innocentii Pontificatu celebravit Aurelius contra Pelagianos, adfuerunt Episcopi sexaginta octo. Nec dubitandum est, quin plures adfuerint. Quare existimo istos triginta Episcopos fuisse unam è tribus turmis, &

harum

harum unam istis Carthaginensibus Synodis semper adfuisse. Porrò istæ Synodi non semper Carthagine, immò non semper in Carthaginensi Provincia, sed modò fiebant in hac, modò in ista. Hinc existimo Provinciam, in cujus gremio fiebat Synodus, habuisse singulare privilegium, ex quo possent plures Episcopi adesse. Ad minus una turma: Forsitan tota Provincia. Etenim quinto Carthaginensi Concilio præter Aurelium Præsidem subscripserunt septuaginta duo Episcopi, adeoque sexaginta, aut quinquaginta novem Proconsulares. Haud dubiè ipsorum aliqui ex causis abfuerunt, ideoque videtur adfuisse reliquum corpus totius Provinciæ. Erat reverà singulare privilegium. Etenim apud Ferrandum Diaconum habemus hunc Canonem Thusdritani Concilii: *Episcopus, qui non suscepta Legatione universali Concilio interesse præsumpserit, ab eis Episcopis, qui Legationem suscipiunt, ad ipsum Concilium non admittatur*. Canon debet intelligi de Episcopis Provinciarum, extra quas celebrabatur Synodus.

Quapropter hi Synodales Legati debebant Synodaliter eligi. Hinc in Carthaginensi, quæ sub Theodosii ac Rumorodi Consulatu celebrata dicitur, Synodo ad Præsidem Aurelium dixit Sanctus Alipius Episcopus Tagastensis: *Nos quidem de Numidia venimus, & Sancti Fratres Augustinus & Possidius, sed de Numidia Legatio mitti non potuit, quod adhuc tumultu Tyronum Episcopi propriis necessitatibus in civitatibus suis aut impediti, aut occupati sint. Nam etiam Tractoriam Sanctitatis tuæ cum ad Sanctum Senem Xantippum deferrem, in præsenti Tractatu hoc visum fuerat, ut Concilium indiceretur, quo instructa Legatio posset ad Concilium destinari, sed cum posterioribus litteris adjungerem de impedimento Tyronum, Rescriptis propriis excusavit*. Et Aurelius directo ad totam Synodum sermone respondit: *Non dubium est, quod prædicti Fratres & Co-Episcopi nostri Numidiæ, cum Gesta Concilii acceperint, & suos adhibebunt consensus, & in effectum deducere maturabunt quæcumque in Placitum venerint. Cura ergò istius Sedis hoc ipsum ut eis intimetur, necesse est provideri*. Alipius, Augustinus, ac Possidius videntur à Xantippo Primate transmissi ad Synodum. Quod tamen non essent Synodaliter electi non præsumpserunt se ingerere, sed causam, ex qua non esset facta electio, exponentes obtulerunt se judicio Synodi. Et Synodus gratiosè ac dispensatoriè eos admisit. Ob varias causas. Primò, quod intermisse, quę eligere debuerat, Synodi causa esset peremptoria. Secundò, quod personæ essent omni exceptione majores, ac plenæ fidei. Tertiò, quod essent ordinarii suæ Provinciæ Legati ad Synodos. Quartò, quod Synodi Acta, adeoque & suam admissionem, sponderent ratificanda, probanda, ac admittenda ab omni sua Provincia. Quintò, quod istam curam Aurelius diceret spectare ad suam Primatialem Sedem, atque ità in se reciperet. Porrò ista Legatio eligi debuit non à plenaria, sed dumtaxat ab ordinaria Provinciæ Synodo, quæ erat unius solummodò turmæ.

Eadem in Synodo defuerunt Legati Mauritaniæ Cæsaræensis, ac Tripolitanæ Provinciæ. Hinc quidam Episcopi hæsitarunt, utrum esset aperienda Synodus, & in ipsa procedendum. At verò Lucianus & Sylvanus, Sitifensis Mauritaniæ Legati, reposuerunt: *Serò ad Cæsaræenses Fratres nostros Tractoria venit. Nam jam & illi venirent. Tamen necesse est, ut veniant. Et confidimus de animis ipsorum, quia si quid in hoc Concilio gestum fuerit, & ipsi sine dubio suos consensus adhibebunt*. Rogant & suadent Legatos istos tantisper expectari, atque ità differri Synodum: Profitentur tamen, si diu morentur, posse procedi. At verò de Tripolitanæ Provinciæ Legato dixit ad Synodum Præses Aurelius: *De Tripolitanis Fratribus nostris, hoc potui condiscere, quod Dulcitium Fratrem nostrum destinaverint Legatum. Sed quia non potuit occurrere, hoc asseveraverunt quidam filii nostri, venientes de supradicta Provincia, quod memoratus navi se commiserit, & credendum est accidisse nonnullam de tempestatibus moram, quæ retardavit ejus adventum. Tamen etiam circa ipsos, si Charitati vestræ placet, hæc forma servabitur, ut Placita Concilii ad eosdem transmittantur*. Et Synodus reposuit: *Hæc quæ statuit Sanctitas vestra, omnibus placent*. Proindè quantumvis major Legatorum pars, etiam ex causis, abesset, Synodus poterat pergere, & habebat plenam authoritatem. Quod ipsum confirmat Honorati & Urbani, Sitifensium Legatorum, ad Carthaginensem Synodum interlocutio: *Jam dudùm, cum apud Sanctitatem vestram allegaremus Scripta, dilati sumus ea contemplatione, quousque Fratres nostri advenire possent de Numidia Legati. Sed quià non pauci dies sunt, quibus exspectati minimè venerunt, ultra prætermittere, quæ nobis mandata sunt à nostris Co-Episcopis, non oportet, atque ideò, Fratres, suggestionem nostram libenter admittite*. Et Synodus admisit ac processit.

Porrò Legati adducere debuerunt varias à suæ Provinciæ Synodo litteras. Primò testimoniales suæ Legationis litteras, sive Tractoriam. Et ipsas examinandas, probandas, Gestis inferendas exhibere Synodo. Hinc ad suam Carthaginensem, Theodosii ac Rumorodi Consulatu celebratam, Synodum præfatur Aurelius: *Ordo rerum deposcit, ut primitùs de Fratribus nostris & Consacerdotibus, qui ad Concilium vel de Byzacio, vel certè de Mauritania convenerunt, quæramus quemadmodùm huic Concilio decreverint interesse. Et offerentibus Philologio, Geta, Venustiano, & Feliciano, Episcopis Provinciæ Byzacenæ, Legationis litteras, & recitatis; offerentibus etiam Luciano & Sylvano, Legatis Mauritaniæ Sitifensis, Legationis litteras, & recitatis; Aurelius Episcopus dixit: Horum Scriptorum textus servabitur Gestis*. Sunt quatuor Byzaceni, duo dumtaxat Legati Sitifenses. Contra regulam. Rationem ignoro. Suspicor esse mendum: Unum Sitifensem Scriptorum vitio migrasse ad Byzacenos. Interim ista Tractoriæ exhibitio non fuit Afris propria, sed est commune jus totius Ecclesiæ. Præter istas litteras Legati habuerunt sua, quæ egredi non poterant, suæ Synodi Mandata, ac sua Commonitoria. Item quædam solo verbo citra Scriptum Mandata. Etenim præfati Honoratus & Urbanus dicunt ad Synodum: *Et illud*

illud nobis verbo mandatum est. Erant enim illustriores suarum Provinciarum Episcopi, ideoque fide per omnia digni:

Sexta Africanarum Synodorum species est plenissima totius Diœcesios Synodus, non per solos Legatos, sed per omnes omnium Provinciarum Episcopos. Joannes Garnerius in digressione de Conciliis Africanæ Ecclesiæ advertit ad plenissimas hascè Synodos nunquam comparuisse omnes omnium Provinciarum Episcopos, sed ex quavis unicam dumtaxat turmam, & dat suæ sententiæ fundamentum: *Undè intelligere est, quam ob causam nulla Catholicorum Africana Synodus legatur plures Episcopos habuisse, quam ducentos & viginti ad summum, cum tamen in Africa fuerint plures quingentis Ecclesiæ Episcopales Catholicæ. Scilicet conveniebat ex singulis Provinciis una tantùm turma, id est, media ferè pars, ex qua tamen aliqui justas haberent, absentiæ causas. Id verò sapienter institutum fuit, ne Pastoribus suis orbatæ Ecclesiæ damni quidquam paterentur. Suam enim vicino Episcopo remanenti profecturus commendabat. Ea porrò disciplina viguit apud Catholicos, sed aliis moribus vivebant Donatistæ*. Observatio non est temeraria. Etenim licet ista Provinciæ in turmas distributio fuerit introducta pro solis Provinciarum Synodis, videtur tamen usu fuisse extensa etiàm ad plenissimas totius Africæ. Numerosissima post istud Decretum celebrata Synodus, si Photii Bibliothecæ credimus, fuit ducentorum viginti quatuor Episcoporum. Hinc Joannes Garnerius non malè infert præfatis Synodis adfuisse non totas Provincias, sed unam solummodò turmam. Errat tamen turmam generaliter fuisse mediam partem. Erat quandoque tertia pars. At verò Aurelii Primatis Canones spernebantur à Donatistis. Quare ipsi non habuere turmas, & permanserunt in antiqua, quæ usque ad schisma per totam gentem fuerat, consuetudine. Hinc in ipsorum Bagajensi Synodo ex solis Primianistis fuerunt trecenti & decem Episcopi.

Lib. 53.

In hac etiam Synodo præsertim locum habuit hic Canon Africani Codicis: *Cum quibusdam peractis, multi Episcopi cæterorum peragendorum moras se conquererentur sustinere non posse, & ad proprias Ecclesias festinarent, placuit universo Concilio, ut ab omnibus eligerentur de singulis quibusque Provinciis, qui propter alia peragenda residerent*. Hos electos Synodus appellat Judices, & addit ex utraque Mauritania, Numidia, ac Byzacio tres, ac decem Proconsularis Provinciæ Legatos fuisse electos in istos Judices. Nullum ex Tripoli. Nempè quod nullus Legatus advenisset. Etiam in Carthaginensi collatione septem ex Catholicis, & totidem ex Donatistis fuerunt electi, ut agerent omnia. Erant omnium reliquorum Compromissarii. Attamen tunc id factum est, non ad dimittendos reliquos Episcopos, sed ad evitandas clamorum in futura collatione turbulentias. Dico istum Canonem habuisse locum etiam ac præsertim in plenissimis Afrorum Synodis. Quoniam licet in Synodo & pro Synodo ex Legatis emanaverit, potiori tamen jure locum obtinuit in plenissimis Synodis.

Cap. 127

Occurrunt aliquot quæstiones. Prima est, Quoties oportuerit celebrare hascè Synodos? Respondeo plenariam ex solis Legatis Synodum multo tempore fuisse celebratam singulis annis. Hinc tertia Carthaginensis Synodus, & Hipponensium Canonum Compendium ipsam appellant *Concilium universale anniversarium*. Et illud compendium adjungit: *Ut per singulos annos Concilium convocetur*. Exponit in Carthaginensi Synodo Primas Aurelius: *Constitutum fuit in Concilio Hipponensi, ut singulis annis contraheretur Concilium Africæ plenarium*. Exstat in Africano Codice. Videtur ibidem exstare integer Hipponensis Canon: *Confirmandum est in hac Synodo, ut secundùm Nicæna Statuta, propter causas Ecclesiasticas, quæ ad perniciem Plebium sæpè veterascunt, singulis quibusque annis Concilium convocetur, ad quod omnes Provinciæ, quæ primas Sedes habent, de Conciliis suis binos, aut quantos elegerint, Episcopos Legatos mittant, ut congregato Conventu plena possit esse authoritas*. Primas Aurelius Africanam Ecclesiam invenit & accepit valdè deformatam. Ex variis causis. Una fuit, quod generalis totius gentis Synodus fuisset rarior. Ità & Apostolus noster Sanctus Bonifacius scribit apud nos Christianitatem fuisse destructam, quod per octoginta annos cessasset celebratio Synodorum. Quapropter gentis suę mores restauraturus Aurelius statim in Hipponensi Synodo sanxit laudatum Canonem. Ista enim in qua & Sanctus Augustinus adhuc Presbyter coram Episcopis disputavit de fide & Symbolo, est inter omnes Aurelianas prima. Erat isti tempori duriusculus Canon. Hinc Aurelius addidit, quod in alia ad ipsum Synodo dixerunt Honoratus & Urbanus, Legati Sitifenses: *Sanctitati tuæ nos spopondisse jam dudùm meminimus, ut singulis quibusque annis ad retractandum conveniamus*. Aurelius Canoni superaddidit spontaneam Episcoporum professionem, & Pactum. Canonem polivit tertia, vel quævis alia Carthaginensis Synodus: *Similiter placuit, ut propter causas Ecclesiasticas, quæ ad perniciem Plebium sæpè veterascunt, singulis quibusque annis Concilium convocetur. Ad quod omnes Provinciæ, quæ primas Sedes habent, de Conciliis suis ternos Legatos mittant, ut & minùs invidiosi, minùsque hospitibus sumptuosi Conventus plena possit esse authoritas. De Tripoli autem, propter inopiam Episcoporum, unus Episcopus veniat*. Exinde Provinciæ non ampliùs binos, aut quot vellent, potuerunt Legatos mittere, sed fuerunt constrictæ ad mittendos tres. Excepta Provincia Tripolitana. Et juxtà has Aurelii regulas dudùm vixit Africana Ecclesia. At verò ad aliam Synodum post laudatas easdem regulas idem Aurelius edixit: *At quia hoc*, utique quotannis venire ad Synodum, *laboriosum omnibus Fratribus visum est, placuit ut non sit ultrà fatigandis Fratribus anniversaria necessitas, sed quoties exegerit causa communis, id est, totius Africæ, undecumque ad hanc Sedem hac de re datæ litteræ fuerint, congregandam esse Synodum in ea Provincia, ubi opportunitas persuaserit. Causæ autem, quæ communes non sunt, in suis Provinciis terminentur*. Aliquandò dubitavi de mendo Canonis, & forsan debere legi: *Undecumque ab hac Sede datæ litteræ fuerint*. Verùm adver-

Cap. 7. 8.
Cap. 6.
Cap. 94.
Can. 18.
Cap. 5.
Can. 94. 95.
Cap. 9.

adversantur, & Codicis lectionem confirmant Milevitana Synodus, & vasta illa atque confusa Afrorum Canonum collectio.

Ex his interim aliqua addiscimus. Primò, quod Hipponensis, immò forsan & tertiæ Carthaginensis Synodi tempore, Mauritania Sitifensis necdùm haberet primam Sedem, nec proprium Primatem. Deinde, quod ratio, ex qua quintus Nicænus Canon jussit quovis anno bis agi Provinciarum Synodos, fuerit impedire pendentium causarum veterascentiam. Præsertim veterascentiam iniquarum excommunicationum. Et hinc liquet me supra rectè dixisse eandem rationem à Sardicensi Synodo, dum excommunicatos Clericos sanxit à vicinis etiam Episcopis sanandos, fuisse attentam. Plenissimas Carthaginensis Sedis arbitrio, Africanas Synodos Canon iste permisit arbitrio Provincialium Primatum. Juxta antiqnos mores. An Provinciales Synodi juxtà Nicænum Canonem semper bis in anno fuerint factæ apud Afros, est grande dubium: Non possim definire. Certè plures Episcopi isthic ignorabant Canones, ideoque & negligebant. Hinc tertia Carthaginensis Synodus sanxit: *Ordinandis Episcopis vel Clericis priùs ab Ordinatoribus suis Decreta Conciliorum auribus eorum inculcentur, ne se aliquid contra Statuta Concilii fecisse asserant*. Canonis, à quacumque Synodo sit, author fuit Sanctus Augustinus, qui contrà Nicænum Canonem per ignorantiam ordinatus Episcopus, quod in se factum doluit, in aliis postmodò fieri noluit. Ita in ejus vita testatur Sanctus Possidius. Post hunc Canonem credo Afrorum Primates bis in quovis anno celebrasse suas Synodos. Hac de causa prodiisse videtur Canon de Episcopis distribuendis in turmas. Quidquid sit, omninò semel in anno agebant Synodum. Etenim quotannis debebat Legatio destinari ad plenariam Synodum: Et ista Legatio debebat designari ac eligi à Synodo Provinciæ. Et supra audivimus ab Alipio, Augustino, ac Possidio Primatem ipsorum Xantippum operosè excusari, quod isto anno propter Tyronum tumultus non celebrasset Synodum. Item ab Aurelio, dum anniversariam plenariæ Synodi necessitatem abstulit, audivimus: *Causæ autem, quæ communes non sunt, in suis Provinciis terminentur*. Utique singulis annis. More antiquo. Et istud ipsum lucet ex hoc Canone: *Dies Concilii*, utique plenarii & anniversarii, *idem servetur, qui in Hipponensi Concilio constitutus est, id est, decimo kalendas Septembris. Et scribendum ad singularum quarumcumque Provinciarum Primates, ut quando apud se Concilium congregant, istum diem non impediant*. Etenim quintus Nicænus Canon disertè mandat, ut secunda Provinciæ Synodus quotannis fiat circa tempus Autumni. Tunc igitur Afrorum etiam Primates agebant Synodos. Hinc videri possint bis fecisse.

Hinc etiam discimus, quo anni tempore fieret ista plenaria anniversaria Synodus. Nempè decimo Kalendas Septembris. Et ita statutum fuit ab ejus authore, Hipponensi Synodo. Præfatum Canonem, omissis tamen verbis, *qui in Hipponensi Concilio constitutus est*, confusa illa Afrorum Canonum farrago legit in eundem modum. At verò quinta Carthaginensis Synodus legit longè aliter: *Dies Concilii undecimo kalendarum Novembris servetur*. Quæ lectio videtur verior. Ista enim tempestas apud calidas Regiones est Episcoporum itineri longè opportunior. Et ipsum fortiter confirmat Sancti Augustini Rescriptum ad prætensum Primatem Victorinum: *Tractoria ad me quinto Idus Novembris venit*. Victorinus quo anniversariam plenariam Synodum non impediret, suam Provincialem indixit ad medium aut finem Novembris: Quod nempè ista undecimo Kalendas ejusdem mensis fuerat celebranda. Et omninò expediebat Provincialem post plenariam, ac post Legatorum reditum fieri: Quo nempè hujus Decreta possent in ista publicari, & mitti in executionem. Attamen dies ista non ampliùs obtinuit post sublatam anniversariam necessitatem plenariæ Synodi. Exinde hæc agitari cœpit quovis anni tempore: Ad rationabile Beneplacitum Primatis Carthaginensis. Aliquandò bis in anno, aliquandò nunquam. Prout rationes cogerent, aut suaderent. Ejusdem in arbitrio erant dies ac tempus plenissimæ Synodi. Exinde Provincialium Synodorum dies etiam redivit ad Beneplacitum Primatum. Epist. 217.

Altera quæstio est, Quis fuerit locus plenariæ per Legatos Synodi? Respondet Primas Aurelius: *Constitutum est in Concilio Hipponensi, ut singulis annis contraheretur Concilium Africæ plenarium, non tantùm hic apud Carthaginem, verùm etiam per diversas Provincias suo ordine. Et hoc reservatum est, ut indiceremus aliquando in Numidia, aliquando in Byzacio*. Et ita fuit omninò factum. Habemus in Byzacio Septimunicensem, Suffetulensem, Macrianensem, Juncensem, ac Marazanensem, in Numidia Hipponensem, ac Synodum Milevitanam. Joannes Garnerius addit: *Nullæ sunt habitæ extra Numidiam, Proconsularem, & Byzacium. Quia reliquæ Provinciæ minus erant opportunæ propter distantiam, quam prædictæ in media Africa sitæ*. Possit labi. Licet enim reservatum fuerit, ut præsertim in Byzacio ac Numidia istæ Synodi fierent, possint tamen aliquæ fuisse factæ in aliis Provinciis. Etenim Sitifensis Cellensem, forsitan & Macrianensem, Cæsaræensis Mauritania forsitan habuit Synodum Juncensem. Dico, *Forsitan*. Alia namque apud Byzacium, alia Macriana fuit apud Sitifenses. Alia item Junca fuit apud Byzacium, alia apud Cæsaræenses. An utraque, an unica, & quænam habuerit Synodum, ignoro. Ferrandus ad nos transmisit sola quorundam Canonum compendia. Interim omnes istæ Synodi fuerunt omninò plenariæ. Africani namque Codicis Collector ad Carthaginensem, sub Honorii septimo ac tertio Theodosii Consulatu celebratam, Synodum subnotavit: *Gesta hujus Concilii ideò non descripsi, quoniam Provinciale, non universale celebratum est*. Proinde Provincialium Synodorum Canones poterant suam Provinciam, nequaquàm dirigere omnem Africam, ideoque nec redigebantur in communem Codicem. At verò Ferrandus Diaconus, ac Cresconius Africanus Episcopus istarum Synodorum Canones congesserunt in suos Codices: Erant igitur plenariæ. Can. 107.

Ad primam Synodorum speciem laudavi, & pro exemplo adduxi Hipponensem, in qua Sanctus Augustinus Eradium Presbyterum curavit sibi eligi in Successorem. Addendum est illi adfuisse duos Episcopos, Religianum ac Martianum. Nempe ob negotii gravitatem erant singulariter invitati. Quæ invitatio fuit Afris frequens. Similes Synodos Augustinus fecit, dum suum Clerum coegit ad vitam communem. In priori solos septem Presbyteros, in his posterioribus nominatim enumerat omnes suos Clericos, etiam Diaconos & Sub-Diaconos: Et nullam facit mentionem Archi-Presbyteri aut Archi-Diaconi. Ex quibus conjecturo istas Dignitates non fuisse in Hipponensi Ecclesia. Et quia ipsa non erat ex ignobilioribus, suspicor præfatas Dignitates fuisse in paucis Ecclesiis. Certum est fuisse in quibusdam. Etenim quarta Carthaginensis Synodus
Can. 5. sancit de Ordinando in Sub-Diaconum: *De manu Archi-Diaconi Urceolum accipiat*. Insuper tres istic Canones laudant Archi Diaconum. Et alius Canon habet: *Episcopus gubernationem viduarum non per semetipsum, sed per Archi-Presbyterum, aut per Archi-Diaconum agat*. At verò in aliis Afrorum monimentis rarissima, aut forsan nulla est, nisi dum de Carthaginensi Ecclesia agitur, istarum Dignitatum memoria. Hinc suspicor in multis non fuisse Ecclesiis. Nec admirandum. Nam & Emeritensis in Hispania, ubi amplæ & largæ erant Ecclesiæ, Synodus sanxit, ut quivis
Can. 15 Episcopus deinceps habeat Archi-Diaconum & Archi-Presbyterum. Quoniam antea plures non habebant. Sunt alterius loci.

CAPUT XV.

Exponuntur Episcopalia Africanæ Ecclesiæ Judicia.

Ecclesiastica olim Judicia fuerunt passim Synodalia. Fuerunt tamen & personalia à solo Episcopo. Etenim nonus Chalcedonensis Canon sanxit: *Si quis Clericus adversùs Clericum habet negotium, non deserat proprium Episcopum, & ad sæcularia percurrat Judicia, sed priùs actio ventiletur apud Episcopum proprium, vel certè consilio ejusdem Episcopi, apud quos utræque partes voluerint, Judicium agitetur. Quod si Clericus habet causam adversùs Episcopum proprium, vel adversùs alterum, apud Provinciæ Synodum judicetur*. Proinde solæ adversùs Episcopum causæ erant olim Synodales: Adversùs Laicos & Clericos intentatas actiones judicabat solus Episcopus. Chalcedonensis Synodus suum Canonem hausit ex quinto Nicæno, decimo sexto Sardicensi, & constanti Ecclesiarum consuetudine. Hinc etiam de Sancto Augustino scribit Sanctus Possidius:
Cap. 19 *Interpellatus à Christianis Beatus Augustinus causas audiebat diligenter ac piè. Et eas aliquando ad horam refectionis, aliquando autem tota die, jejunans semper tamen, noscebat & dirimebat*. Loquitur de civilibus Laicorum causis. Hanc Episcoporum potestatem quinta Carthaginensis Synodus appellat *jus Apostolicum*. Fundatur enim in priori Sancti Pauli ad Corinthios epistola. Augustinus etiam audiebat ac dirimebat criminales suorum Clericorum causas: Et ipsos quandoque non puniebat solummodò, sed etiam degradabat. Lucet ex ejus ad Populum verbis in sermone secundo de communi ipsorum vita: *Delebo eum de tabula Clericorum. Interpellet contra me mille Concilia, naviget contra me, quò voluerit, sit certè ubi potuerit, ut ubi ego Episcopus sum, illic Clericus esse non possit*. Ago hic de solis criminalibus Episcoporum & Clericorum Judiciis: præsertim degradatoriis. Ab his enim maximè solet appellari. Cap. 1.

De consueta ipsorum apud Afros forma scribit Sanctus Augustinus in litteris ad Xantippum Tigisensem Episcopum, Primatem Numidiæ: *Ego sanè Presbyterum*, Rusticanæ in Hipponensi Diœcesi Parochiæ Rectorem, qui solemne in Dominici Natalis vigilia jejunium violare, ac apud infamem mulierem sine Clerico teste prandere, cœnare, ac dormire præsumpserat, *removendum ab officio Presbyterii arbitratus sum, timens ei deinceps Ecclesiam Dei committere. Quod si fortè Judicibus Ecclesiasticis aliud videtur, quia sex Episcopis causam Presbyteri terminare, Concilio statutum est; committat illi, qui vult, Ecclesiam suæ curæ commissam: Ego talibus, fateor, quamlibet curam committere timeo, præsertim quos nulla bona fama defendit, ut hoc eis possit ignosci, ne quid perniciosius, si eruperit, languens imputem mihi:* Respicit undecimum primæ Carthaginensis Synodi Canonem, conditum ad suggestionem Elpidophori, Cuiccalitani in Proconsulari Provincia Episcopi, ac ad relationem Grati Primatis Carthaginensis: *Si quis tumidus vel contumeliosus exstiterit in majorem natu, vel aliquam causam habuerit, à tribus vicinis Episcopis, si Diaconus est, arguatur; Presbyter à sex; si Episcopus, à duodecim Consacerdotibus audiatur*. Eundem Canonem firmavit secunda Carthaginensis Synodus, celebrata per Genethlium Primatem: *Etiam hoc adjicio secundùm Statuta veterum Conciliorum, ut si quis Episcopus in reatum aliquem incurrerit, & fuerit nimia necessitas non posse plurimos congregari, ne in crimine remaneat, à duodecim audiatur. Et à sex Presbyter, & à tribus Diaconus, cum proprio Episcopo*. Verba, *Secundùm Statuta veterum Conciliorum*, affirmant hunc Canonem esse antiquum, confirmatum sæpiùs, ac innovatum.

Degradatus à Sancto Augustino Presbyter appellaverat ad Numidiæ Primatem Xantippum, affirmans se non à sex Episcopis, sed damnatum à solo Augustino, judicium esse contra Canones sine legitima authoritate attentatum, ideóque evidenter nullum, ac exsufflandum. Et Xantippus videtur voluisse pro Presbytero procedere. Hinc Sanctus Augustinus potenter intercessit, & adduxit plura. Primò fatetur exstare istiusmodi Canonem. Secundò fatetur ipsum esse in precio apud Ecclesiasticos Judices, & ab ipsis observari. Quos intelligat per Ecclesiasticos Judices, est incertum. Videtur aut Ecclesiasticos Defensores

sores intelligere, aut Professores sacrorum Canonum. Nam & hi tunc non desuerunt Ecclesiæ. Tertiò asserit se nolle ligari isto Canone, ideòque sibi soli esse potestatem degradandi suos Presbyteros. Quartò affirmat istius Presbyteri, si à Xantippo fiat, reparationem nunquam à se admittendam. Quintò addit ipsam tamen, si pro alia Diœcesi fiat, à se dissimulandam ac negligendam.

Erat recentior, aut certè non antiquissimus Canon. Utique conditus & inductus à Grato Primate. Lucet ex Sancti Cypriani ad Rogatianum Novensem Episcopum, qui criminosum ac sibi contumacem Diaconum ipsi judicandum & castigandum retulerat, Rescripto: *Et tu quidem honorificè circà nos, & pro solita tua humilitate fecisti, ut malles de eo nobis conqueri, cum pro Episcopatus vigore, & Cathedræ authoritate haberes potestatem, qua posses de illo vindicari, certus quod Collegæ tui omnes gratum haberemus quodcumque circa Diaconum contumeliosum Sacerdotali potestate fecisses.* Eadem tunc erat ratio Presbyterorum. Certè non solum Felicissimum Archi-Diaconum, sed & quinque ipsi conjuratos Presbyteros videtur solus Cyprianus damnasse. Et ita fuit usque ad laudatam Grati Primatis Synodum. Et ejus Canonem, quod antiquam gentis consuetudinem infringeret, videtur non omnis Africa etiam post Genethlii confirmationem admisisse. Et huic parti adhæsit Sanctus Augustinus.

Utraque pars nitebatur fundamentis. Gratum Primatem, & ipsi assidentem Synodum ad faciendam istam Episcopalis authoritatis circumscriptionem permoverunt Episcoporum apud Afros numerositas, & à quibusdam in suum Clerum præcipitata per iracundiæ impetum judicia, Sanctum verò Augustinum, ac plures haud dubiè Episcopos in contrariam sententiam pertraxerunt antiqua consuetudo, ac dilecta Episcopalis authoritatis integritas. Interim novus iste Canon sanxit pro solis Presbyteris ac Diaconis. Subdiaconos ac alios inferiores Clericos permisit antiquæ formæ, de qua vigesimus Canon Africani Codicis: *Si Presbyteri vel Diaconi fuerint accusati, adjuncto sibi ex vicinis locis cum proprio Episcopo legitimo numero Collegarum, quos ab eodem accusati petiverint, id est, unà secum in Presbyteri nomine sex, in Diaconi tres, ipsorum causam discutiant; reliquorum autem Clericorum causas etiam solus Episcopus loci agnoscat & finiat.* At verò quartum Carthaginense Concilium adjunxit: *Episcopus nullius causam audiat absque præsentia Clericorum suorum. Alioquin irrita erit sententia Episcopi, nisi Clericorum sententia confirmetur.* Existimo per Clericos intelligi solos Presbyteros. Hi enim soli cum Episcopo sedere poterant, ideòque & judicare. Quibusdam videntur habuisse consultativum sollummodò suffragium. Canon enim requirit solam ipsorum præsentiam. Verùm isti opinioni palam obstant verba: *Nisi Clericorum sententia confirmetur.* Et Ferrandus Diaconus istos Canones redegit in hoc compendim: *Ut Episcopus accusatos Presbyteros convocatis quinque Episcopis audiat, Diaconorum cum tribus, reliquorum verò causam ipse solus discutiat. Ut autem unus Episcopus cognitionem sibi non vindicet, hoc in alio Carthaginensi Concilio actum est.* Disertè affirmat priorem Canonem fuisse ab hoc posteriori correctum & constrictum. Et hoscè Canones omninò probavit & subscripsit Sanctus Augustinus. Possint tamen contra ipsius judicium emanasse. Porrò Tripolitana Provincia, quod paucos haberet Episcopos, habuit aliquid singulare: *Propter inopiam Provinciæ Presbyter ibi à quinque audiatur Episcopis, & Diaconus à tribus, proprio Episcopo præsidente.* Hoc est, proprio Episcopo inter istos quinque aut tres connumerato. In aliis Provinciis proprius Episcopus debebat esse quartus aut septimus. Quare Ferrandus Diaconus videtur esse passus vitium sui Breviarii. Quidquid sit, hæc omnia sunt intelligenda de solis criminalibus Clericorum causis. Eorum civiles causas poterat solus Episcopus dirimere. Quod ipsum advertit Theodorus Balsamon in Commentario ad decimum quartum Canonem Africani Codicis. Tertia Carthaginensis Synodus addidit: *Sanè si ex consensu partium Judices electi fuerint, etiam à pauciori numero, quàm constitutum est, non liceat provocari.* Sancit, aut potiùs supponit arbitrarium seu electum contra Episcopum Tribunal non debere conflari ex duodecim Episcopis. Eadem est ratio de Presbyteris ac Diaconis. Et causa est cuivis obvia.

Canon, qui Episcopum nonnisi à duodecim Collegis damnari sanxit, placuit etiam aliis gentibus. Etenim ad minoris Britanniæ Episcopos scripsit Leo IV.: *Nullam damnationem Episcoporum esse unquam censemus, nisi aut ante legitimum numerum Episcoporum, qui fit per duodecim Episcopos, aut certè probata sententia per septuaginta duos idoneos testes.* Hoc casu permittit damnari à paucioribus. Attamen nonnisi per Provinciæ Synodum. Et ad Salomonem, ejusdem Britanniæ Regem, scripsit Nicolaus I.: *Episcopi nullam possint sui honoris sustinere jacturam, quos non constat fuisse à duodecim Episcopis, præsente, primamque sententiam Metropolitano Episcopo, cum examinarentur, obtinente, auditos.* Semi-Barbaros, qui nec Metropolitam habebant, nec duodecim erant numero, & tamen attentabant omnia Synodalia, Britonum Episcopos uterque Pontifex speravit per istam formam compescendos. Ipsam desumpserunt ex Decretali epistola, quam Isidori Mercatoris collectio adscribit Sancto Zephyrino Pontifici: *Duodecim Judices quilibet accusatus Episcopus, si necesse fuerit, eligat, à quibus ejus causa justè judicetur.* Eandem formam placuisse postmodò Græcorum Episcopis docet Theodorus Balsamon in Commentario ad duodecimum Canonem Africani Codicis: *Interrogarit quispiam, cum Canon contineat tunc fieri à duodecim Episcopis, & solis, Episcoporum depositiones, quando fieri omninò non potest, ut multi conveniant, si depositus fuerit Episcopus à duodecim Episcopis, idque cum sit facile, ut multi conveniant, dissolvetur depositio, an non? Dicunt quidam hoc modo non infirmari sententiam. Cum autem Joannes Amathuntis Episcopus ab illo Cypri Archi-Episcopo Joanne fuisset depositus, & depositionis Edictum in Tribunali Imperatorio lectum esset, quoniam inventi sunt undecim Episcopi*

& Ar-

Marginal notes: Can. 13. (beside "nense Concilium adjunxit"); Can. 51. 52. (beside "confirmetur. Et Ferrandus"); Can. 10. (beside "tia Carthaginensis Synodus addidit"); Epist. 2. (beside "scripsit Leo IV."); Epist. 65. (beside "Regem, scripsit Nicolaus I.")

& Archi-Episcopus depositionem fecisse, statuit Sanctissimus ille Patriarcha Dominus Lucas cum assistente Synodo, quin & adsistens Senatus, esse infirmam & nullius momenti depositionem, quod accersita non fuerit universa Synodus Cypriorum Ecclesiæ, aut saltem major pars ejus, etiamsi magna esset ejus cogendi facultas, & quod Archi-Episcopus non ultra duodecim Episcopos, sed una cum illis esset numeratus. Pergit in Commentario vigesimi tertii Canonis: *Cum duodecimus Canon definiat, à quot Episcopis debeant judicari Episcopi, Presbyteri & Diaconi, nunc jubent Patres, ut ultra duodecim, sex, aut tres sit quoque loci Episcopus Judex competens. Qui autem sunt præter eos, Lectores scilicet & reliqui, ab uno & solo competenti Episcopo judicentur.*

Hæc omnia Theodorus transfert in suam gentem. Etenim quod Orientalis Ecclesia istos in Canones græcam linguam transtulerit, ac suo codici inseruerit, docet secundus Canon Trullanus. Quod eosdem Gallicana Ecclesia dudùm probaverit ac usitarit, docet Sancti Cæsarii Arelatensis Archi-Episcopi sermo, dictus ad Collegas in causa Contumeliosi Episcopi Rejensis. Isidorianæ collectionis author fuit homo Hispanus, ideòque constat istos Canones tunc viguisse etiam in Hispaniis. Attamen cum aliqua ubique differentia. Etenim personatus Zephyrinus privilegium, quo accusatus Presbyter ac Diaconus poterant judicii Collegas ex vicinis civitatibus eligere, ac à suo Episcopo petere, extendit etiam ad accusatos Episcopos: Quod non videtur fuisse apud Afros. Leo quartus duodecim Episcopos censuit posse suppleri per abundantiam testium. Theodorus Balsamon rectè affirmat Episcopos præter Metropolitam debuisse esse duodecim: item sex aut tres præter proprium Episcopum. Hæc enim omninò videtur fuisse mens Africanorum Canonum. Etiam rectè excipit plenas Synodos istarum Provinciarum, quæ non habent tot Episcopos. Ità studet Africanos Canones conciliare cum Antiochenis. Eandem exceptionem censet fuisse servatam in Tripolitana Provincia. Afrorum Episcopi in aliis Provinciis erant numerosissimi, ideòque criminalia ipsorum Judicia poterant frequenter occurrere. Hinc noluerunt totiès fatigari plenas Synodos, nec crimina occurrentia ad consuetum ipsarum tempus differri. Tertia Carthaginensis Synodus his adjunxit: *Quisquis Episcoporum accusatus fuerit, ad Primatem Provinciæ causam ipsius deferat accusator. Nec à communione suspendatur, cui crimen intenditur, nisi ad causam suam dicendam, Primatis litteris evocatus, minimè occurrerit*. Docet nos plura. Primò, quod Provinciæ Primas potuerit solus Episcopales accusationes admittere, ac reos citare. Deindè, quod ipse potuerit duodecim Episcopos eligere. Tertiò, quod eis præsidere debuerit, aut alicui decimo tertio suas vices delegare. Et istum Canonem antiquo suo Codici inseruit Romana Ecclesia.

Lucidè hæc confirmantur ex causa & Synodali judicio erga Maurentium, novæ Germaniciæ in Numidia Episcopum, qui suæ Synodo, ad quam accusatores non comparuerant, supplicavit & dixit: *Judices peto Sanctum Senem Xantippum*, Primatem Provinciæ, *Sanctum Augustinum, Florentium, Theasium, Samsutium, Secundum, & Possidium. Hæc decerni mihi jubeatis*. Et Acta Synodalia pergunt: *Sanctum Concilium concessit Judices postulatos, reliquos autem Judices, ad complendum* duodenarium *numerum necessarios, eligentibus ipsis Senioribus à nova Germanicia*, accusatoribus sui Episcopi, *Senex Xantippus curavit decernere*. Utique sex, accusatus Episcopus à Synodo, sex à Primate petebat accusator Populus, & ipsis Provinciæ Primas præsidebat decimus tertius. Quæ forma non est antiquissima. Etenim in litteris ad Sanctum Papam Cornelium scribit Sanctus Cyprianus de Episcopis, Felicissimo rebelli suo Diacono adhærentibus: *Jovinus & Maximus comites cum Privato Hæretico adfuerunt, ob nefanda sacrificia & crimina in se probata, sententia novem Episcoporum condemnati, & iterato quoque à pluribus nobis in Concilio anno priore absenti*. Epist. 55.
Affirmat tunc fuisse duos damnandi Episcopi modos: Per Provinciæ Synodum, & per Conventum pauciorum Episcoporum. Affirmat novem suffecisse. An fuerint necessarii, non possim affirmare. Quidquid sit, duodecim Episcopos postmodò requisivit per suas Synodos Gratus Archi-Episcopus, & omnis Africana Ecclesia tandem admisit, confirmavit, & observavit.

Dum hæc scribo, prodit in Gallia Libellus Anonymus de antiquis & majoribus Episcoporum causis, contra Joannem David Apologus eorum, quæ pro suprema Provincialium Synodorum authoritate, ac à Romanis appellationibus independentia commentus est Dominus Petrus de Marca. In Præfatione author edicit causam suppressi nominis: *Verumtamen, ut ingenuè fatear, cum Societati Theologorum Parisiensium non paucis abhinc annis nomen dederim, paratumque me esse ad defensionem veritatis usque ad effusionem sanguinis juraverim, ejusmodi ratio ut nomen meum occulerem omninò non impulit; sed ne fortasse spes melioris fortunæ aliquando delusa me ad quandam palinodiam turpiter adigeret, qua apud plerosque fama nomenque Petri de Marca vehementer laborant*. Innocentius X. Pontifex Petrum de Marca, nisi multorum in suis libris articulorum scriptam palinodiam coram omni sub cœlis Ecclesia solemniter cantaret, confirmare noluit in Archi-Episcopum Tholosanum: Et ista tanti Doctoris constantia solemniter cantavit: Præsens Scriptor etiam sperat meliorem istiusmodi fortunam: Et metuit similem palinodiam, ac similem nominis jacturam. Hinc nomen supprimit. Quapropter quis non temerè existimet veritatem ab ipso nec esse inventam, nec defendi. Etenim *Quomodò potestis credere, qui gloriam ab hominibus quæritis?* Et certè Petrus de Marca passus est justa damna nominis. Etenim veritatem aut non defendit, aut defensam est prævaricatus. Et præsens Apologus palam affirmat rediisse ad priora. Affirmat fuisse vertumnum, ac passum aliquid Ecembolii, de quo Socrates:
Ecembolius Sophista Constantinopolitanus, se ad Imperatorum ingenia & naturam conformans, dum Constantius regnabat, se ardenter fidem Christianam amplecti simulavit; dum Julianus potiebatur Imperio, Gentilitatem magnoperè præ se tulit; Juliano L. 3. c. 11.

mor-

mortuo, Religionem Christianam denuò profiteri induxit in animum. Nam ante portam Ecclesiæ se pronum abjiciens, sic vociferatus est. Me quasi salem insipidum pedibus conculcate. *Ecembolius, sicut antea levis & inconstans fuit, sic quoque postea permansit.*

Adversùs præsentem Anonymum respondeo cum Tertulliano in quarto libro contra Marcionem: *Possem hic gradum figere, non agnoscendum contendens opus, quod non erigat frontem, quod nullam constantiam præferat, nullam fidem repromittat de plenitudine tituli, & professione debita authoris. Sed per omnia congredi maluimus.* Inter alia argumenta, quæ Joannes David adducit pro Romanis appellationibus, sunt Canones Sardicenses. Affirmat ipsos esse, ac semper fuisse solemnem ista in re regulam Catholicæ Ecclesiæ. Et benè affirmat. Ad hæc tamen exsufflanda Scriptor Anonymus adducit Canonem, quem de Diacono à tribus, de Presbytero à sex, de Episcopo à duodecim Episcopis judicando sanxit in sua Carthaginensi Synodo ad Elpidophori Cuiccalitani Episcopi suggestionem Gratus Archi-Episcopus, atque adjungit: *Hæc disciplina non solùm dissimilitudinem habet cum Decretis Concilii Sardicensis, verùm etiam est prorsùs inaudita & incognita. Huc usque Diaconi & Presbyteri Jurisdictioni Episcopi ac Cleri fuerant obnoxii, Antistites verò Concilii Provincialis primæ cognitioni. Sed in hoc Concilio Carthaginensi duodecim Episcopis delegatur Judicium Episcopi, sex Presbyteri, tribus Diaconi. Ex quibus plenissimè perspectum habemus, quam sit intolerabilis & insolens cogitatio Davidii, hoc Privati exemplo probantis usum sive praxim Canonum Sardicensium in causis Episcoporum.*

Cap. 2.

Cap. 16.

Respondeo istum Carthaginensem Canonem fuisse reverà hetroclytum. Hinc ipsi deferre aliquandò noluit Sanctus Augustinus. Et sine dubio habuerit Collegas. Nihilominùs ipsum postmodò probavit atque admisit. Ejus condendi & probandi magna ratio fuit Episcoporum in Africanis Provinciis multitudo. Omnes, excepta Tripoli, habebant ferè centum Episcopos: Aliquæ longè plures. Profiteor Episcopalium causarum judicia olim spectasse ad Synodum Provinciæ. Etiam ad illam, quæ dumtaxat quatuor aut quinque habebat Cathedras. Hinc Gratus Primas censuit pro uno judicando Episcopo non esse fatigandam tantam multitudinem, sed cum Primate sufficere duodecim. Ex alia parte voluit Episcopalia etiam de Presbyteris ac Diaconis judicia esse matura & gravia. Hinc inter numerosos adeò Episcopos censuit ipsos non ab unico, sed à pluribus judicandos. Et hoc omninò didicerat à Sardicensi Synodo. Etenim illic ab Hosio Præside audiverat referri multorum Presbyterorum ac Diaconorum querimonias: *Quod me adhuc movet, reticere non debeo. Si Episcopus quis fortè iracundus, quod esse non debet, citò & asperè commoveatur adversùs Presbyterum, sive Diaconum suum, & exterminare eum de Ecclesia voluerit, providendum est, ne innocens damnetur, aut perdat communionem.* Et Hosius providit per appellationem ad vicinos Episcopos. Palam contra Nicænos Canones, & priorem consuetudinem. Archi-Episcopus Gratus censuit medicinam non sufficere. Censuit expedire non solam sanatricem, sed insuper medicinam perseveratricem. Hinc sanxit Diaconum non nisi à tribus, Presbyterum non nisi à sex Episcopis esse damnandum. Joannes David nec Advocato indiget, nec adjutore. Ætatem habet: Credo futurum, ut pro se loquatur. Rectè dixit Sardicenses Canones fuisse à Graro deportatos in Africam, & isthic quoad Episcopales appellationes semper viguisse. Quòd illo etiam tempore, quo fuerunt ignorati apud Afros, ipsorum forma, utpotè Apostolica, isthic viguerit, suò loco demonstrabitur.

Et hæc quidem de primis causarum instantiis. At verò de Clericorum appellationibus sanxit secunda Carthaginensis Synodus: *Si quis Presbyter à Præposito excommunicatus vel correptus fuerit, debet utique apud vicinos Episcopos conqueri, ut ab ipsis ejus causa possit audiri, vel per ipsos suo Episcopo reconciliari.* Canon manifestè desumptus est ex Sardicensi. Ex quo patet Africam tunc se direxisse secundùm istam Synodum. Et Milevitana sanxit: *Placuit ut Presbyteri, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici in causis, quas habuerint, si de judiciis Episcoporum suorum questi fuerint, vicini Episcopi, eos audiant, & inter eos, quid est, definiant, adhibiti ab eis ex consensu Episcoporum suorum. Quod si & ab eis provocandum putaverint, non provocent nisi ad Africana Concilia, vel ad Primates Provinciarum suarum. Ad Transmarina autem qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam in communionem suscipiatur.* Et quinta Carthaginensis Synodus: *Clericus, qui Episcopi circa se districtionem injustam putat, recurrat ad Synodum.* Proindè Clerici poterant tribus modis appellare. Ad suæ Provinciæ Synodum. Ad ejusdem Primatem. Et ad vicinos Episcopos. Attamen non nisi ad probandos & admittendos à suo Episcopo. Alioquin enim potuissent currere ad sui Episcopi æmulos, atque ità extorquere iniquum judicium. Et horum Episcoporum judicium non erat irrefragabile. Ab ipso poterat denuò povocari ad Synodum, aut Primatem Provinciæ. Quarè præfatus Episcopi consensus non erat compromissum, aut electio Judicum. Nam ab electis Judicibus appellari non poterat. Existimo quod etiam à Primate potuerit ad Synodum provocari. An delatas sibi appellationes Primas potuerit solus dirimere, non possim affirmare. Etiam à Provinciæ Synodo provocari poterat ad generalem Synodum totius Diœcesios. Et hic sisti debebat à Clericis: Ad Transmarina, seù ad Sedem Apostolicam proclamari non poterat. Idque ex antiqua consuetudine, & antiquo Gentis Statuto, quod in litteris ad Sanctum Cornelium Pontificem laudat, & urget etiam Sanctus Cyprianus.

Cap. 22.

Epist. 55.

De damnatorum Episcoporum appellationibus habet quarta Carthaginensis Synodus: *Irritam esse injustam Episcoporum damnationem, & idcircò à Synodo retractandam.* Utiquè à Provinciæ Synodo. Canon quippè agit de damnato per duodecim Collegas Episcopo, ac ipsi facit potestatem provocandi ad Synodum Provinciæ. Et de evocato ob aliquem reatum ad Primatis judicium Can. 28.

aut

aut Synodum, & comparere detrectante Episcopo sanxit tertia Carthaginensis Synodus: *Si nec ad Concilium universale anniversarium occurrere voluerit, ut vel ibi causa ejus terminetur, ipse in se damnationis suæ sententiam dixisse judicetur*. Ei potestatem facit, ut vel ad Provinciæ, vel ad totius Diœcesios anniversariam ex Provinciarum Legatis Synodum possit judicandus occurrere, ideoque longè magis facit facultatem ad plenissimam totius Gentis Synodum. Et ad Quintianum Presbyterum scribit Sanctus Augustinus: *Plebs Vigesilitana, si Episcopum in plenario Africæ Concilio degradatum suscipere noluerit, sano capite faciet. Et nec cogi potest, nec debet. Et quisquis eam violenter coegerit, ostendet qualis sit, & qualis ante fuerit, quando de se nihil mali credi volebat, faciet intelligi. Nullus enim sic proditur, qualem causam habuerit, quam qui per sæculares Potestates, vel quaslibet violentias cum perturbatione & querela conatur recipere honorem, quem perdidit. Non vult enim volenti Christo servire, sed Christianis nolentibus dominari*. Episcopus ille à Provinciæ Synodo damnatus appellarat ad universale totius Africæ Concilium, & isthic fuerat denuò damnatus. Hinc judicium istud suspendi impetrarat per Augustum Principem, aut aliam supremam Imperii Potestatem. Consultus Sanctus Augustinus respondit esse acquiescendum Synodali Judicio: Attamen ideò non exclusit appellationem ad Sedem Apostolicam.

Cap. 7.

CAPUT XVI.

Referuntur errores varii circa Afrorum appellationes ad Sedem Apostolicam.

PRimus horum errorum author fuit sceleratus Photius, invasor Constantinopolitanæ Ecclesiæ, & infelix Parens miserandi Schismatis inter Græcam & Latinam Ecclesiam. Etenim ab ipso doctus & consecratus Zacharias Chalcedonensis Episcopus in sexta octavæ Synodi Actione tentavit exemplis demonstrare Romanum etiam Pontificem subesse Canonibus, posse limites excedere, errare in suis judiciis, ideoque singula ejus Acta non esse authentica & admittenda. Inter plura exempla adduxit & hoc: *Lugendum Apiarium, justificatum à Romanis Præsulibus, Africana Synodus non justificavit, sed repulit mittens ut propria curaret, & extra fines suos non excederet*. Et venerabilis Metrophanes, Orthodoxus Smyrnensium Metropolita, respondit: *Apiarium, cum esset Presbyter Ecclesiæ Siccensis, Africanæ Provinciæ, propter aliquam causam segregavit proprius Episcopus Urbanus; postea verò omnimodis deposuit Synodus, quæ ibidem collecta est. Zozimus autem Papa Romanus recurrentem ad se, & semet insontem exhibentem justificavit, & ad Africanam Synodum mittens cum litteris, ut iterùm susciperetur, egit, rationem reddente Synodo per Scripta Bonifacio post Zozimum Papæ Romano de depositione*, quæ facta est in Apiarium, & de iterata *justificatione*: Et quia nunc justificatum arbitramur, judicavimus autem non operari eum, quæ sunt Presbyteri in Ecclesia Siccensi, propter scandala, quæ subsecuta sunt. Porrò accipientem litteras commendatitias à nobis, in omnibus aliis Ecclesiis Sacerdotio fungi. *Invenitur igitùr Africana Synodus paruisse potiùs judicio Zozimi Papæ Romani, ac per hoc propriam reprobasse sententiam, & justificasse Apiarium, non restitisse, ut fassus es, voto Romanorum Pontificum*. Ex impugnata Apiarii Presbyteri Romana appellatione schismaticus Zacharias ineptè concludit similes etiam Episcoporum appellationes fuisse ab Afris impugnatas ac refutatas. Etenim soli inferiori Clero isthìc non patebat ista appellatio. Et ista nugamenta Paschasius Quesnellus tentat persuadere Gallicanæ Ecclesiæ.

Eundem tramitem in Commentario ad trigesimum primum, qui Romanas appellationes inferiori Clero interdicit, Africani Codicis Canonem sequitur Theodorus Balsamon: *Nota ex eo, quod frustra se jactant, qui sunt Romanæ Ecclesiæ, dicentes eandem debere de omnium Ecclesiarum quæstionibus per appellationem decidere. Si enim ei non permittitur appellationes eorum, qui sunt in Africa, examinare, multò magìs hoc jus non habent in alias Regiones*. Ejusdem mentis fuit Meletius, schismaticus Patriarcha Alexandrinus, in litteris ad Ruthenos: *Incidentes Ecclesiæ Præsulum controversias dijudicare non est permissum Papæ Romano. Transmarinas enim appellationes, qui in Africa convenerunt Episcopi, prohibuere, ne Romam transmearent*. Addit has appellationes esse contentionis pomum, quod Romani semper studuerunt invadere. Et in suo ad Sardicenses Canones Commentario scribit Joannes Zonaras: *Hujus Canonis Decreto summi Sacerdotes antiquæ Romæ in quacumquè causa, ab Episcopis provocationem ad ipsos dari jactant, ac eundem in prima Nicæna Œcumenica Synodo conditum fuisse, falsò affirmant. Quod quidem cum in Carthaginensi Synodo propositum fuisset, minimè cum veritate consentire probatum est*. Etiam ad Florentinam Synodum dixit Marcus Archi-Episcopus Ephesiorum: *Nosti apud vos olim, tempore Papæ Zozimi, productos fuisse Nicænos Patres Carthaginensi Synodo. Scripserat enim Zozimus Papa ad Concilium Carthaginense, Nicænam Synodum per suos Canones statuisse, ut universo orbi liceret appellare ad Papam Romanum: Miserat & Canonem, quo id decernebatur, quasi Nicænæ Synodi. Verùm Canonem illum non agnovit Carthaginense Concilium: Nec facilè illum recepit, sed nihil se tale dixit habere in Canonibus Nicænæ Synodi. Ab Episcopis Orientalibus, scilicet à Cyrillo Alexandrino, & à Beato Proclo Constantinopolitano, cum hæc authentica per epistolam ab eis quæsita, & missa essent ab Orientalibus Carthaginensi Concilio, non est inventus ille Canon, quem Papa protulit. Quocirca scripserunt ei, ne sibi jus illud appellationum postularet, quod non datur à Synodo Oecumenica. Vides à Papa illo prolatum Canonem, quem Synodus illa non ediderat, idque scribente ad Synodum de re tam*

gra-

gravi? Insigniter errat Nicænos Canones in ista Afrorum contentione fuisse postulatos à Sancto Proclo Episcopo Constantinopolitano. Etenim hæc postulatio facta est sub Pontificatu Zozimi, ad duodecimum Honorii, Theodosii octavum Consulatum, anno decimo octavo quinti sæculi, quo Constantinopolitanæ Ecclesiæ præsedit Atticus, quartus ante Proclum.

Verùm Marcus in sua Florentina disputatione non habuit satis validum Adversarium. Etenim Joannes de Monte-Nigro, Prædicatorii Ordinis Prior Provincialis in Lombardia, respondit: *Protulisti Zozimum Papam, ut quosdam Nicænæ Synodi Canones miserit Carthaginensi Concilio, & vis inferre Zozimum misisse corruptos Canones, adjecto de appellationibus Canone, qui non exstat inter Canones Nicænæ Synodi. Sed nullum nobis fide dignum & Classicum produxisti, quod ità corruperit Canones. Quare decorum sanè foret, si quæ hujusmodi proferre vis, non de tuo dicere, verùm testimonia Doctorum adferre.* Ex fictitiis Sanctorum Pontificum, Julii, Marci, Liberii, ac Felicis, nec non ex Sancti Athanasii epistolis conatur demonstrare Nicænos Canones fuisse longè plures, quàm viginti. Ex iisdem testimoniis asserit istos Canones non apud Orientales Ecclesias, sed in solis Romanæ Cathedræ scriniis exstitisse authenticos ac incorruptos, & concludit: *Qua ergò ratione dicis corruptum esse à Zozimo Canonem, missumque cum non extaret inter Nicænæ Synodi Canones. Dico igitur notum fuisse Carthaginensibus, per totum Orientem corruptos haberi Canones. Et si missi sunt, certè ab Oriente certi missi sunt, quod multis sanctorum Patrum & longè eruditissimis testimoniis patet. Possumusque proferre libros, qui apud nos sunt.* Ad quæ Ephesius: *Ad ea, quæ primò dicta sunt à te, quod scilicet nullum de Zozimo testimonium protulerimus, hoc volo dicere, vos testimonium non attulisse. Non quod proferre aut non habeamus, aut non valeamus: Possumus enim id nullo facere negotio, vel ex ipsis vestris Codicibus; quia nos huc paucos attulimus, sed liber est Constantinopoli. Rem indicavimus. Nam vobis etiam nota sunt, quæ diximus.* Et Fratri Joanni roganti, *Quisnam est liber iste*, Ephesius respondit: *Liber Canonum & Synodorum.* Laudat Orientalis Ecclesiæ Codicem, probatum à Trullana Synodo, & Commentariis illustratam à Theodoro Balsamone, aliisque Græcorum Doctoribus. Et rursùm Frater Joannes: *Apud Latinos nunquam invenietur facta à Zozimo Papa hæc depravatio. Sed ommittamus hoc: Indiget enim disquisitione.* Et Ephesius acquievit: *Placet omitti. Non est enim præsentis temporis hæc quæstio.* Rectè omiserunt. Neuter enim penetravit fundum controversiæ. Interim vides cunctos Photiani schismatis Sectatores fuisse hac Africana contentione abusos ad evertendam authoritatem Sedis Apostolicæ.

Horum vestigia secuti sunt Joannes Calvinus, ac Marcus Antonius de Dominis. Eorum verba adduxi superiùs. Successit nescio quis facinorosus in Gallia Tenebrio, qui adversùs Paulum quintum Pontificem scripsit Tractatum de libertate Ecclesiastica. Affirmat Romanis appellationibus originem esse à Sardicensi Synodo, addit ipsam non fuisse Œcumenicam, & prosequitur: *Post annos circiter septuaginta à Synodo Sardicensi celebrata, induxit in animum Zozimus Papa hoc ipsum, de quo disputamus, appellationum jus ad Romanam Sedem ab Africanis Episcopis impetrare, & ut Decreta Sardicensia super ea re facta vim Legis Ecclesiasticæ in Africa obtinerent, efficere. Eo fine Legatos à Latere, quos jam tunc vocabant, in Africam mittit, amplis Mandatis instructos.* Multa impudenter ac nequiter latrat, & pergit: *Sub idem tempus Pelagius & Celestius hæretici scelestissimi, ab Africanis Episcopis excommunicati, cum ad eundem Zozimum confugissent, pariter ab eo sunt suscepti. Atque horum occasione usus est Zozimus, ut jus appellationum ad Papam Romanum in Africa stabiliret. Quod ut efficeret, tres in Africam Legatos misit: Duos Presbyteros, Philippum & Asellum; item Faustinum, Potentinæ civitatis Episcopum.* Pertinaciter blaterat Romanas appellationes ante Zozimi Attentatum non apparuisse in Africa. Et addit insignes errores. Primus est, quod etiam Pelagius fuerit damnatus ab Africana Synodo, ideoque & ipse Romam provocaverit. Clarum est solum Celestium fuisse damnatum, & appellasse. Secundus error est, quod Zozimus appellantem Celestium admiserit, & absolverit ad istud appellationis jus suæ Sedi inchoandum & asserendum. Est non dumtaxat error, (quoniam Zozimus non absolvit Celestium) sed insuper mendacissima contumelia. Tertius error est, quod ob Celestii aut Pelagii causam Zozimus miserit Legatos in Africam. Cap. 3.

Eodem tramite, cum aliqua tamen moderatione, ambulat in libris de Sacerdotii ac Imperii concordia Petrus de Marca. Etenim in septimo libro scribit: *Ordinationes Episcoporum & Judicia Ecclesiastica fiebant à Synodo cujusque Provinciæ cum authoritate Metropolitani, adeò ut non liceret provocare à judicio lato in Synodo Provinciæ.* Ità servatum olim fuisse in Africa, probare nititur ex Sancti Cypriani litteris ad Sanctum Papam Cornelium, agentibus de causa Fortunati, in Carthaginensem Cathedram super-intrusi per factionem Felicissimi Diaconi, & quinque cum illo rebellium Presbyterorum. Eandem formam viguisse in Hispania suadere tentat ex causa Basilidis & Martialis, degradatorum Episcoporum, provocantium ad Sanctum Papam Stephanum. Constanter affirmat istam regulam usquè ad Sardicensem Synodum fuisse totius Ecclesiæ. Apud Afros viguisse affirmat etiam post ipsos liberatos à VVandalico jugo, ac per Justiniani & Belisarii arma redditos Romano Imperio. Etiam sub Pontificatu Magni Gregorii. Magistrum generosè sequitur Stephanus Baluzius in præfatione ad Gratiani Decretum, emendatum ab Antonio Augustino. Cap. 1.

Eadem cum fœnore & maximo animo tradit Paschasius Quesnellus. In Apologetica pro Sancto Hilario Arelatensi Archi-Episcopo Dissertatione scribit: *Porrò jam à primordiis seminati intra Regiones nostras Evangelii hoc Antistitum Gallicanorum mentibus inolevit, quod Africanis semper fuit persuasum totis his quadringentis quinquaginta & ampliùs annis, nempè Episcopatum esse unum at-* Cap. 14.

que

que indivisum, cujus à singulis in solidum pars tenetur, ac proinde si quem ex portione Gregis Christi adscripta, quam regit Pastor unusquisque ac gubernat, in aliquod crimen prolabi contingeret, apud eundem agere causam suam compelli debere, servato appellanti ad Provincialem, vel etiam majorem Synodum jure. Si quis secùs fecisset, & ad extraneos Judices vellet per appellationis libellum confugere, is Episcoporum concordiam cohærentem collidere, unitatemque scindere meritò putabatur. Authoritas autem, quæ Episcopis quibusque in suos Presbyteros, cæterosque gregis sui alumnos competebat, hæc eadem Metropolitanis unà cum Provinciæ Concilio in Comprovinciales Episcopos deferebatur jure quodam naturali, & consuetudine ab omnibus recepta, quam sacro-sancta postmodùm Conciliorum firmavit authoritas. Palam affirmat non solis Afrorum Clericis, sed etiam Episcopis Romanam appellationem fuisse vetitam & clausam. Et adjungit quædam rideri digniora, quam impugnari. Primum est, quod Metropolitæ ad subditum Episcopum damnandum authoritas sit jus naturale. Hinc enim sequitur omnem Ecclesiam, ex quo ista authoritas fuit Metropolitis adempta, extra jus naturale vivere. Et fabula sibi ipsi non cohæret. Etenim ipsa docet Sancti Irenæi ævo necdùm fuisse Metropoliticam potestatem, & tamen fatetur Ecclesiam tunc non vixisse sine aliqua portione juris naturalis. Alterum ridiculum est, quod Romana Ecclesia aut Apostolica Sedes sit aliis Provinciis Judex extranea. Præsertim si intelligatur de Provinciis ad ejus Patriarchatum spectantibus. Nec Eusebius Nicomediensis, nec Photius, nec Michael Cerularius sunt prolapsi in tantam audaciam.

Idem Paschasius Quesnellus Magni Leonis ad Cæsaræensis Mauritaniæ Antistites epistolam affirmat esse interpolatam, ac vitiatam: Partem illam, quæ tractat de Lupicini Episcopi causa & Romana appellatione, definit esse spurium additamentum. Et adjungit sui Judicii rationem: *Quod de Lupicini Episcopi causa ibidem legitur, quam perturbatis persecutionis Africanæ temporibus, quam illius Ecclesiæ moribus & disciplinæ contrarium est? Norunt enim omnes, quantoperè abhorrebant Africani ab appellationibus transmarinis, qui in Concilio Carthaginensi, quod sextum vocant, & in epistola etiam posterioris Concilii ad Cælestinum Papam, ignotæ sibi huic disciplinæ subjicere se recusarunt, cujus negotii recens adhuc erat memoria, triginta vix ab illa annis elapsis. Quid quod tum temporis ita omnes illas Provincias bellorum tumultus aut persecutionis æstus vastabat, ut nullus vel instruendo Episcopali Judicio, vel Synodo congregandæ locus esse posset, cum tamen Lupicini causam illic jubeat audiri Author epistolæ. Addo hunc Leonem nostrum non esse, vel ex eo persuasum me habere, quod vir sagacissimus vel ad se causam traxisset Episcopi Romanum Tribunal appellantis, vel saltem aliquem è suis delegasset, qui interesset Judicio, & ex ejus authoritate totum negotium cum illis discuteret. Nec contentus esset scribere, ut illic causa audiretur, nulla vel loci, vel Judicis, vel Legati mentione facta.*

Respondeo hæc fundamenta esse caduca. Etenim quod Romanæ Episcoporum appellationes semper viguerint in Africa, est exploratissimum, & ad oculos mox demonstrandum. Et isto tempore Cæsaræensis Mauritania adhuc parebat Romano Imperio, habebatque omnes suas Ecclesias ac Episcopos. Quidni ergo habuerit suas Synodos, ac alios Episcopales Conventus? Proinde Lupicinus Episcopus damnari isthic potuit, & Romam provocare. Patent ista ex Victore Vitensi Episcopo: *Gensericus Rex disponens singulas quasque Provincias, sibi Byzacenam, Abaritanam, atque Getuliam, & partem Numidiæ reservavit; exercitui verò Zeugitanam vel Proconsularem funiculo hæreditatis divisit, Valentiniano adhuc Imperatore reliquas, licet jam exterminatas, Provincias defendente. Post cujus mortem totius Africæ ambitum obtinuit.* At verò hæc facta sunt ante mortem Valentiniani. Porrò vir sagacissimus Leo causam hanc ex magnis rationibus non traxit Romam, nec item Legatum misit ad Afros, sed retractatorium Judicium delegavit Synodo Provinciæ. Nempè non à plena Synodo, sed à duodecim dumtaxat Episcopis damnatus fuerat Lupicinus, ideoque plurimorum Episcoporum mens erat adhuc indifferens & integra. Et propter bellicos tumultus plerique Afrorum in Italiam portus tenebantur à Barbaris. Infestæ erant omnes viæ. Hinc neque Lupicinus Romam accedere poterat; neque quis Apostolicus Legatus in Africam. Rectè igitur Leo ex Sardicensi Canone novum examen delegavit Synodo totius Provinciæ. Laudes & gratias veritati, quæ à Paschasio Quesnello extorsit, quod Leo appellantem Lupicinum potuisset Romam accersere. Certè juxta Sardicenses Canones. Quod istis viris solet non placere.

Idem Scriptor ostendit varios à variis titulos adscribi huic epistolæ, & prosequitur: *Ex quibus intelligis Lector, quàm intemperans fuerit interpolandi libido, quamque impunè in hanc epistolam grassata sit. Primum enim consilium fuit, augendam esse hac ad Africanos epistola Dionysianam collectionem, ut delata in Africam Pontificis Romani Decreta majorem ex Codice authoritatem sumerent: Nec aliter recipi posset, sive à Gallicanis, sive ab aliis Ecclesiis Dionysiana collectio, quin simul Romanam circa appellationes, aliaque hujusmodi disciplinæ capita amplecterentur. Sed quia parùm erat Mandata Pontificis illuc transmissa esse, nisi obediendi necessitas & exemplum appareret, hæc ob eam causam verba supposuerunt initio secundi capitis:* Superest Fratres, ut concordi obedientia salubres suscipiatis hortatus, &c. *Et quorum loco manu scripti Codices habent solummodò:* Concorditer. *Quid postea? Manebat adhuc alta mente repostum Concilii Africani Responsum ad Zozimum, Bonifacium, Cælestinumque, Leonis Prædecessores, quo ex Africa ad Romanum Pontificem causas Ecclesiasticas per libellum appellationis deferri non posse invictè contenderant: Opus itaque fuit, ut appellatio alicujus Episcopi Africani ad Sanctum Leonem Africanos illos Episcopos facti sui pœnitentes, appellationumque juri succumbentes exhiberet. Hinc adsutus pannus de Lupicini appellatione, cui & alia quoque adnexa Decreta de illicitis Ordinationibus, deque aliis negotiis, ut & consilium magis tegeretur, & supremum*

fuisse Romani Pontificis in Ecclesiam Africanam dominium innueretur. Post plura istiusmodi temeraria & calumniosa phantasmata tandem concludit: *Et certè valdè Leonis nostri solertiæ ac ingenio consentaneum mihi videtur, ut temporis opportunitatem captaverit ad confirmandam Sedis suæ authoritatem in Africanas Ecclesias. Nemo est qui nesciat, quoties, quantisque conatibus id tentaverint Leonis Prædecessores, quantumque Leonis ipsius ætate Bonifacius & Cælestinus in eam rem laboraverint, Africanis consuetudinem Ecclesiarum suarum invictè semper propugnantibus. Exspectanda enim illis fuerat opportunior occasio: Quæ ut sese Leoni obtulit, eam sibi vir cordatissimus elabi non est passus*. Has in sanctissimum Pontificem pessimas calumnias petulanter exaggerat, & pergit: *Dum hæc scribo, videor mihi hinc Catholicorum nonnullos submurmurantes audire, illinc Sectarios utraque applaudentes manu, quasi Pontificem Romanum mali ambitus, alienique juris notare videamur. Utrisque satisfaciam unius Casauboni verbis, cui non assentiri nec hæretici audeant, nec debeant hac in re Catholici*. Procopius Cæsaræensis, dum Imperatoris Justiniani arcanam scripsit Historiam, toto tremebat corpore: Rationes sunt exploratæ. Istud ipsum scribenti hæc Paschasio Quesnello videtur evenisse. Et certè omnium Catholicorum querimonia est longè justissima. Etenim Scriptor ille istud ipsum crimen imponit Magno Leoni, quod Liberio Pontifici ex Eusebianorum suggestione improperavit Imperator Constantius, & propter quod Philippo-Politanus Eusebianæ factionis Conventus damnationis convicium latravit in Sanctum Pontificem Julium.

CAPUT XVII.

Demonstratur ex Sancto Cypriano, quod Romanæ Episcoporum Appellationes semper viguerint in Africa.

HOc Apostolicæ Sedis apud Afros jus clarissima habet testimonia atque exempla apud Sanctum Cyprianum. Etenim ad ipsum de Privato, Lambesitano in Numidia Episcopo, damnato ac degradato, scribit Romanæ, per Sancti Fabiani Pontificis Martyrium vacantis, Ecclesiæ Clerus: *Quod autem pertinet ad Privatum Lambesitanum, pro tuo more fecisti, qui rem nobis sollicitam nunciare voluisti. Omnes enim nos decet pro corpore totius Ecclesiæ excubare. Sed nos etiam ante litteras tuas fraus callidi hominis latere non potuit. Nam cum ante-hac quidam ex ipsius nequitiæ cohorte venisset Vexillarius Privati, & furto ac fraudulenter litteras à nobis elicere curaret, nec quis esset latuit, nec litteras, quas volebat, accepit*. Ita legit Jacobus Pamelius. Nicolaus Rigaltius legit hoc modo: *Privati Vexillarius futurus, & fraudulenter, &c.* Placet Pamelii lectio. Etenim dolosa (Epist. 30.)

apud Apostolicam Sedem in communionem obreptio est plenissimum furtum. De eodem Privato Sanctus Cyprianus scribit ad Sanctum Papam Cornelium: *Per Felicianum significavi tibi, Frater carissime, venisse Carthaginem Privatum, veterem Hæreticum, in Lambesitana colonia ante multos ferè annos ob multa & gravia delicta nonaginta Episcoporum sententia condemnatum, Antecessorum etiam nostrorum, quod & vestram conscientiam non latet, Fabiani & Donati litteris severissimè notatum, qui cum causam suam apud nos in Concilio, quod habuimus Idibus Majis, quæ proximè fuerunt, agere velle se diceret, nec admissus esset, Fortunatum istum sibi Pseudo-Episcopum, dignum Collegio suo, fecit*.

Privatus Lambesitanus Episcopus, à nonaginta Episcopis, Lambesitanam totius Numidiæ Synodum constituentibus, ob gravia & plura crimina damnatus, provocavit ad Donatum Carthaginensem Episcopum, Primatem totius gentis. Verùm ille confirmavit sententiam, & hominem severissimè notavit Synodalibus litteris. Damnationis Tractoriam transmisit ad omnes Ecclesias. Hinc iste provocavit Romam, & accessit ad Sanctum Fabianum Pontificem. Sed, & isthic nactus est eundem suæ causæ successum. Franciscus Hallier, Episcopus Cavallonensis, in quarto libro de Hierarchia Ecclesiastica rectè adjungit: *Ad quid Romani Pontificis judicio iterùm damnarentur, qui ab Africanis damnati essent, nisi ejus sententia potuissent absolvi?* (Cap. 2.) Porrò Fabianus per gloriosum Martyrium migrat ad meliorem vitam. Hinc novus Privato animus. Causam resumpsit apud Clerum viduatæ Ecclesiæ. Ex suæ nequitiæ cohorte Romam misit nescio quem Vexillarium, qui fraudulenter curaret circumduci omnia præfata judicia, & sceleratum hominem reparari in amissi gradus communionem. Hinc Cyprianus Clerum instruxit, atque ità omnem irrependi, jam anteà clausum, aditum firmissimè obseravit. At impudens ac importunus Veterator necdùm siluit. Denuò provocavit ad Sancti Cypriani Synodum. Non impetrandi spe, sed animo turbandi. Etenim Felicissimi Carthaginensis Diaconi, & quinque Sancto Cypriano rebellium Presbyterorum Factioni adjunctus in Ducem, tandem Fortunatum ex quinque istis Presbyteris unum, ordinavit ac intrusit in Carthaginensem Cathedram, atque ità degradavit Sanctum Cyprianum. Omnes suas damnationes speravit hac via vindicare, consolari, ac reparare. Sub isto novo Episcopo sperabat apparere integer, magnus, & gratiosus. Sanctus Cyprianus adjungit de isto Privato: *Venerat etiam cum illo Felix quidam, quem ipse extra Ecclesiam in hæresi Pseudo-Episcopum olim constituerat*. Utique post damnationem. Nempè nulli judicio voluit acquiescere, atque ita non dumtaxat assiduis appellationibus, sed etiam Para-Synagogis, Schismatibus, ac sacrilegis Ordinationibus dudùm vexavit Ecclesiam. Hinc circumduxit integram cohortem suæ nequitiæ.

Quandoque bonus dormitat Homerus. Illustrissimus ac eruditissimus Dominus Lucas Holstenius ex laudato Sancti Cypriani loco scribit in

annotationibus ad Geographiam sacram Caroli à Sancto Paulo: *Ante Cyprianum Carthaginenses Episcopi sunt Agrippinus, Donatus, Fabianus; post Mensurius, Cæcilianus, Lucianus, Rufus, Gratus, Genethlius, Aurelius, Capreolus, Quod-vult-Deus, Deo Gratias, Eugenius, Bonifacius, Reparatus, Primasius, sive Primosus.* Labitur in duobus. Primò, quod Sanctum Fabianum Pontificem transmutet in Episcopum Carthaginensem. Existimo fuisse circumscriptum à verbis: *Antecessorum nostrorum Fabiani & Donati.* Verùm Sanctus Cyprianus scribit ad Papam Cornelium, & laudat utriusque proximum Antecessorem: Suum, Donatum; Cornelii, Fabianum. Deinde vir illustrissimus labitur, quod omittat Sanctum Cyrum, à Beato Possidio laudatum in indiculo Operum Sancti Augustini; & Thomam, laudatum in primo libro Victoris Episcopi Vitensis. Vera itaque Carthaginensium Episcoporum successio est hæc: Agrippinus, Donatus, Sanctus Cyprianus, Lucianus, Sanctus Cyrus, Mensurius, Cæcilianus, Gratus, Rufus, Restitutus, Genethlius, Aurelius, Capreolus, Quod-vult-Deus, Deo-Gratias, Thomas, Eugenius, Bonifacius, Reparatus, Primosus, & sic consequenter. An Agrippinus fuerit primus, certò non constat. Videtur non fuisse. Etenim ejus Presbyter Tertullianus palam docet Christianitatem suo tempore apud Afros fuisse antiquam. Item ignoratur, an inter Agrippinum & Sanctum Cyprianum solus Donatus mediaverit. Item an inter Cyprianum & Mensurium non fuerit aliquis tertius, aut etiam quartus.

Aliud Romanæ appellationis exemplum profert nobis Sanctus Cyprianus, scribens de Novato, nescio cujus loci apud Afros Episcopo, ad Sanctum Cornelium: *De Novato nihil inde ad nos fuerat nunciandum, cum magis per nos vobis debeat Novatus ostendi, rerum novarum semper cupidus, avaritiæ inexplebili rapacitate furibundus, arrogantia & stupore tumoris inflatus, semper istic Episcopis malè cognitus, quasi hæreticus semper & perfidus omnium Sacerdotum voce damnatus, curiosus semper ut prodat, ad hoc adulatur ut fallat, nunquam fidelis ut diligat, fax & ignis ad conflanda seditionis incendia, turbo & tempestas ad fidei facienda naufragia, hostis quietis, tranquillitatis Adversarius, pacis inimicus. Denique Novato illinc à vobis recedente, id est, procella & turbine recedente, ex parte illic quies facta est. Idem est Novatus, qui apud nos primum discordiæ & schismatis incendium seminavit, qui quosdam istic ex Fratribus ab Episcopo segregavit, qui in ipsa persecutione ad evertendas Fratrum mentes alia quædam persecutio nostris fuit. Ipse est qui Felicissimum, Satellitem suum, Diaconum, nec permittente me, nec sciente, sua Factione & ambitione constituit: Et eum sua tempestate Romam quoque ad evertendam Ecclesiam navigans, similia illic & paria molitus est, à Clero portionem plebis avellens, Fraternitatis benè sibi cohærentis, & se invicem diligentis, concordiam scindens. Planè quoniam pro magnitudine sua debeat Carthaginem Roma præcedere, illic majora & graviora commisit. Qui istic adversùs Ecclesiam Diaconum fecerat, illic Episcopum fecit.* Enumerat horrenda ejus facinora, & concludit: *Hanc conscientiam criminum jam pridem timebat. Propter hoc se non de Presbyterio tantùm excitari, sed & communicatione prohiberi pro certo tenebat, & urgentibus Fratribus imminebat cognitionis dies, qua apud nos causa ejus ageretur, nisi persecutio ante venisset. Quam iste voto quodam evadendæ & lucrandæ damnationis excipiens, hæc omnia commisit & miscuit, ut qui ejici de Ecclesia & excludi habebat, judicium Sacerdotum voluntaria discessione præcederet, quasi evasisse sit pœnam, prævenisse sententiam.* Harum rerum meminit in Sancti Fabiani vita etiam liber Pontificalis: *Eodem tempore supervenit Novatus ex Africa, & separavit Novatianum de Ecclesia, & quosdam Confessores.* Et in vita Sancti Cornelii: *Sub hujus Episcopatu Novatus Novatianum extra Ecclesiam ordinavit, & in Africa Nicostratum.*

Epist. 49.

Sanctus Cyprianus fuit è Neophyto ordinatus Episcopus. Primus apud Afros. Haud dubiè per Divinam inspirationem. Et mox ad ejus Tribunal proclamatus fuit Novatus Episcopus, reus criminum. Et jam imminebat per Cyprianum statutus cognitionis ac Synodi dies. At ecce supervenit persecutio, ideòque cessavit ista Synodus, & Sanctus Cyprianus fuit compulsus secedere. Hanc opportunam suis rebus ansam Novatus arripuit cum gaudio, & quo sibi plenè consuleret, cœpit Sancti Cypriani Episcopatum invadere. Blaterare illum contra Apostolicum Canonem esse intrusum ex Neophyto, ideòque non esse Episcopum, sed vacuum Episcopatus invasorem. Et in ipsa Carthaginensi Ecclesia invenit Asseclas. In inferiori Clero nescio quem Felicissimum, aptissimum suo satellitio, & quinque Presbyteros, qui electioni Cypriani fuerant ab exordio refragati. Existimo quod hi ipsum constituerint Ecclesiæ Visitatorem. Sic ille præsumpsit Felicissimum consecrare in Diaconum. Nec hìc stetit Novati temeritas. Insuper se purgaturus, unàque accusaturus Sanctum Cyprianum, provocavit ad Sanctum Fabianum Pontificem, & Romam transfretavit. At ecce invenit Pontificem Martyrio ablatum, ac viduatam Ecclesiam. Interim Romæ permansit exspectans Successorem. Successit Sanctus Cornelius, habuitque & ipse Adversarios. Horum unus fuit Evaristus, nescio cujus civitatis Episcopus. Etenim Cornelius in litteris ad Sanctum Cyprianum affirmat ipsum fuisse authorem schismati, ideoque à se degradatum, ac Sede ejectum. An Novatus causam suam Cornelio exposuerit, & fuerit passus repulsam, ignoro. Quidquid sit, adjunxit se factiosis, piscandum duxit in aqua turbida, & ad Novatiani intrusionem concurrit adeò potenter, ut Sanctus Cyprianus scribat quod ipsum constituerit Episcopum. Novæ tunc, ex qua turbidæ suæ ambitionis fundamenta sumpsit, in Lapsos clementiæ Novatianus ante Cornelii creationem omninò faverat, & cum aliis Romanæ Ecclesiæ Presbyteris subscripserat; Quod Novatus ipsum à priori sententia ac Ecclesia seduxerit, probare non possum, nisi ex libro Pontificali, Quin ab illo fuerit pro integro Episcopo agnitus, & plenæ purgationis sponsionem acceperit, non est

Epist. 48.

est dubitandum. His animatus se totum pro Novatiano expendit. Hinc in Apostolica Sede firmatus Cornelius ejus & apud Afros, & apud almam Urbem patrata facinora discussit, ac turbulentum hominem damnavit. Et huic, licet non adversùs latam, sed dumtaxat adversùs imminentem ac ferendam damnationis sententiam interpositæ appellationi, necnon huic Romano in appellantem Novatum judicio Cyprianus plenissimè acquievit. Quod nempè Novatus esset Episcopus.

Sancti Cypriani verba, *Qui istbic Diaconum fecerat, illic Episcopum fecit*, videntur omninò importare consecrationem. Affirmant quod Novatus Novatianum eo modo creaverit Episcopum, quo Felicissimum creaverat Diaconum: At verò hunc creaverat per consecrationem. Et hinc scribit author libri Pontificalis: *Novatus Novatianum extra Ecclesiam ordinavit*. At verò in litteris ad Fabium Antiochiæ Patriarcham Sanctus Cornelius disertè scribit Novatianum à tribus rudibus & agrestibus, per fallacias circumscriptis, & multo vino ad horam diei decimam inebriatis, Italiæ Episcopis fuisse *imaginaria quadam & vana manuum impositione* consecratum. Et adjungit: *Ex quibus Episcopis unus non longè post peccatum flebiliter lamentans, & idem apertè confessus, ad Ecclesiam revenit. Quem Populo universo pro eo rogante, tandem ut laicum in communionem recepimus, atque alios, qui in aliorum duorum Episcoporum loca succederent, misimus*. Exstat epistola in

L.6.C.35. Ecclesiastica Historia Eusebii Cæsaræensis. Hinc quæritur, Quomodo ista cohæreant? Respondeo nec de Sancti Cornelii, nec de Sancti Cypriani fide aut verbis esse dubitandum. Et sanè Romani Pontificis consecratio semper spectavit ad vicinos urbi, aut certè ad quosvìs Pontificis Comprovinciales Episcopos, ideòque Novatianus etiam ab ipsis voluerit consecrari. Et hoc palam evincit epistola Sancti Cornelii. Sanctus Cyprianus usus est æquivoco verbo, & tam ad electionem, quam ad consecrationem significandam ambidextro. Quare ipsum de electione, in qua Novatus Ducem egerat, est intelligendum. Electioni Cornelii adfuerant Africani Episcopi: Hinc etiam Novatianus gavisus est saltem unum suæ adfuisse. Isto enim tempore omnes, dum in Alma Urbe tunc reperirentur, Romani Patriarchatus Episcopi in eligendo Pontifice habebant suffragium. Liber Pontificalis hac in parte est modicæ authoritatis. Nam & addit à Novato in Africa fuisse ordinatum Nicostratum. Debebat dicere: *Felicissimum*. Nicostratus enim fuit Romanæ Ecclesiæ ac Sancti Pontificis Fabiani Archi-Diaconus, unus è Confessoribus, quos Novatus seduxit. Erat vir criminosus. Ejus crimina nobis aperit Sanctus Cyprianus in præfatis litteris ad Sanctum Cornelium.

Paschasius Quesnellus nobis opponit ejusdem Cypriani ad eundem Pontificem verba de præfatis quinque sibi rebellibus Presbyteris, ac ipsorum Duce Felicissimo. Eorum facinora Cyprianus enumerat, atque prosequitur: *Post ista adhuc insuper Pseudo-Episcopo sibi ab hæreticis constituto, navigare audent, & ad Petri Cathedram atque ad Ecclesiam principalem, unde unitas Sacerdotalis exorta est, à schismaticis & profanis litteras ferre, nec cogitare eos esse Romanos, ad quos perfidia habere non possit accessum. Quæ autem causa veniendi, & Pseudo-Episcopum contra Episcopos factum nunciandi? Aut enim placet illis quod fecerunt, & in suo scelere perseverant; aut si displicet, & recedunt, sciunt quo revertantur. Nam cum statutum sit omnibus nobis, & æquum sit pariter & justum, ut uniuscujusque causa illìc audiatur, ubi est crimen admissum, & singulis Pastoribus portio gregis sit adscripta, quam regat unusquisque & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus, oportet utique eos, quibus præsumus, non circumcursare, nec Episcoporum concordiam cohærentem sua subdola & fallaci temeritate collidere, sed agere illic causam suam, ubi & accusatores habere, & testes sui criminis possint. Nisi si paucis desperatis & perditis minor videtur esse authoritas Episcoporum in Africa constitutorum, qui jam de illis judicaverunt, & eorum conscientiam, multis delictorum laqueis vinctam, judicii sui nuper gravitate damnarunt. Jam causa eorum cognita est, jam de eis dicta sententia est, nec censuræ congruit Sacerdotum mobilis atque inconstantis animi levitate reprehendi, cum Dominus doceat & dicat:* Sit sermo vester, Est est, Non non. *Si eorum, qui de illis priori anno judicaverunt, numerus cum Presbyteris ac Diaconis computetur plures tunc adfuerunt judicio & cognitioni, quam sunt eidem isti, qui cum Fortunato nunc videntur esse conjuncti.*

Respondeo recolenda esse, quæ supra sunt dicta de Novati Episcopi, Felicissimi Diaconi, & quinque Presbyterorum rebellione contra Episcopatum Sancti Cypriani. Apud Afros tunc adhuc vigebat antiquus pœnitentialis disciplinæ rigor, Lapsis negans Sacramentalis Reconciliationis pacem etiam in exitu, & ipsos judicandos reservans ac transmittens ad supremum in Dei dextera Pontificem, Dominum nostrum JESUM-CHRISTUM. Et Ecclesia erat plena Lapsorum. Et rigor apud Romanam Ecclesiam mitigari cœperat. Hinc nequam ista Factio se segregavit à Cypriani communione, & novum Altare, & schismaticam Para-Synagogam erexit in nescio quo propè Carthaginem monte, & studuit Plebem eò seducere. Et quo pelliceret, omnes Lapsos invitavit ad communionem, & admisit sine satisfactione ac pœnitentia. De qua re Sanctus Cyprianus gravissimè queritur in variis epistolis, ac præsertim in sermone de Lapsis. Istiusmodi pacem asseverat esse falsam, vacuam, delusoriam. Et hinc patet profunda ac impudens Novati nequitia. Idem ipse, qui in Africa antiquum pœnitentiæ rigorem sceleratissimè solverat, Romæ Novatiano adhærens eundem contumacissimè ac hæreticè resuscitavit ac stabilivit. Et Factio plurimos Lapsos ad se seduxit. Et hæc est ratio, cur Sanctus Cyprianus ad admittendam Romanæ Ecclesiæ in Lapsos clementiam sit factus inclinatior. Factio eò usque profecit, ut sibi adjunxerit Privatum Lambesitanum Episcopum, antiquum Hæreticum, & in Africa & Romæ damnatum, nec non quosdam alios Episcopos similis fæcis. Hi venerunt Carthaginem, absentem ex persecutionis causa Cyprianum damnarunt, ac ipsi su-

perordinarunt Fortunatum, unum ex quinque præfatis Presbyteris. Et omnia sua per Legatos retulerunt Romam. Primò intrusionem Sancti Cypriani, & ejus crudelitatem in Lapsos. Damnari hanc, istam postularunt cassari. Deindè retulerunt promotionem Fortunati, flagitantes confirmari. Et ut fucum facerent, mentiti sunt istam peractam à viginti quinque Episcopis. Tertiò retulerunt suam à Sancto Cypriano factam damnationem. Dixerunt factam ab intruso, ex vindictæ spiritu, appellarunt contra ipsam, & rogarunt cassari. Legati hæc omnia fucarunt multis asturiæ ac eloquentiæ coloribus. Et tanta violentia sunt Cornelium aggressi, *ut summa desperatione comminarentur, quod si litteras, quas attulerant, non accepisset, publicè eas recitarent*. Utique litteras, quibus Fortunatus exponebat & postulabat præfata omnia. Legatorum Princeps erat Felicissimus. Ejus collegæ videntur fuisse quatuor Presbyteri. Fortunatus, uti totius Africæ Primas remanserat Carthagine. Hæc omnia simul juncta fecerunt Cornelium nonnihil hæsitare.

At verò Sanctus Cyprianus ad singula nervosè respondit. Ad primum respondit se *Divino Judicio, populi suffragio, Co-Episcoporum consensu in pace electum*, jam per quatuor annos probatum in Episcopatu, omnibus Collegis fideliter junctum, à Domino Deo in persecutione protectum, & non dumtaxat à Christianis, sed etiam à Gentilibus agnitum pro legitimo Episcopo. Utpotè qui per hos dies fuerit *adplicito & adjuncto Episcopatus nomine proscriptus*, & sub eodem elogio, tam in Circo quam in Amphi-theatro, ab omni Carthaginensi Gentilitate *postulatus ad Leonem*. Ità probat se non intrusum contra Apostolicos Canones, sed ex Divina ac humana ipsorum dispensatione electum legitimè, & consecratum. Porrò Sanctus Cyprianus quinquagesimo tertii sæculi anno est creatus Episcopus. Proinde Fortunati intrusio, ac ejus cum quatuor aliis Presbyteris & Felicissimo Diacono Synodalis damnatio quinquagesimo tertio, hæc autem Romana appellatio contigit anno quinquagesimo quarto. Cyprianus enim disertè testatur ipsos fuisse damnatos præterito anno.

Ad secundum respondit à se omninò servari Romanæ in Lapsos clementiæ Decreta. Se esse ipsorum non tantummodò fautorem & custodem, sed insuper authorem. Quin immò se in Africa à variis argui de nimia facilitate. Ad tertium reposuit Fortunatum nequaquam à viginti quinque, sed à solis quinque, eisq; damnatis & sordidis Episcopis fuisse intrusum & consecratum, ideoque exinde nihil dignitatis aut sanctimoniæ, sed accepisse incrementa criminum, novamque execrationem ac damnationem. Et de Privato Lambesitano, qui videtur fuisse principalis consecrans, adjungit: *Fuit nonaginta Episcoporum sententia condemnatus, Antecessorum etiam nostrorum, Fabiani, & Donati, litteris severissimè notatus*. Affirmat in Africa damnatum provocasse Romam, & ejus vinculum à Pontifice Fabiano fuisse confirmatum. Profitetur Africanos Præsules semper potuisse appellare ad Sedem Apostolicam.

Ad quartum de Fortunati, Felicissimi, ac aliorum Presbyterorum appellatione caput reponit laudata superiùs verba. Affirmat esse antiquum, idque æquum pariter ac justum Statutum, ut inferior Africanæ Ecclesiæ Clerus judicetur in Africa, ac domesticis Judiciis teneatur acquiescere. Totus contextus est exponendus. Primò notanda sunt hæc verba: *Cum statutum sit omnibus nobis*. Non toti Ecclesiæ, sed omnibus nobis Afris. Manifestè laudat non commune totius Ecclesiæ, sed quoddam singulare Statutum. Hinc addit: *Æquum sit pariter ac justum*. Quis de universalium Canonum justitia possit cespitare? Quomodò talis cespitatio cecidisset in Sanctum Cornelium? Proindè Cyprianus purgat aliquod singulare suæ gentis Edictum. Et ipsum non agit de prima audientia: Quin enim hæc debeat apud Provinciam institui, nemo unquam dubitavit. Cyprianus agit de Fortunati ac Felicissimi appellatione, & affirmat esse æquum ac justum ut Clericorum causa isthic audiatur ac finiatur, ubi fuit crimen admissum. Non asserit esse necessarium, sed æquum ac justum. Nempè suæ gentis morem sic purgat, ut communes Canones non notet, nec aliarum gentium consuetudines. Notanda sunt & hæc verba: *Et singulis Pastoribus portio gregis sit adscripta, quam regat unusquisque & gubernet, rationem sui Actus Domino redditurus*. Affirmant Ecclesiam, licet unicam, esse divisam in varios Pastores, utique Patriarchas atque Primates, & unicuique permittendum, ut sui Cleri ac Populi mores formet ex suæ conscientiæ arbitrio, de quo obstringatur Domino Deo dare rationes. Laudant proprium Africanæ Ecclesiæ Statutum, quo ejus inferior Clerus cogitur suorum Episcoporum judiciis non refragari. Et Cyprianus addit Statuti causam: *Oportet eos, quibus præsumus, non circumcursare*. Hoc est antiquum Africani Cleri vitium: Et ad ipsum præcidendum primitivi isthic Episcopi censuerunt Romanas etiam appellationes ipsi auferendas. Sequitur & secunda ratio: *Nec Episcoporum concordiam cohærentem subdola & fallaci temeritate collidere*. Etiam hoc fuisse Africani Cleri vetustum vitium testatur Sanctus Augustinus in litteris ad Primatem Aurelium. Et ad ipsum exercendum nihil est circumcursatione aptius. Cyprianus pergit: *Nisi si paucis desperatis & perditis minor videtur esse authoritas Episcoporum in Africa constitutorum, &c.* Affirmat hoc Africanæ Ecclesiæ Statutum placere ac probari omnibus, nisi paucis desperatis ac perditis, omni modo & via venantibus suæ perditioni ac desperationi qualiacumque auxilia. Felicissimus, Fortunatus, & omnis ista facinorosa Factio fecit istud ipsum, quod postmodò attentavit Presbyter Apiarius: Contra suæ gentis consuetudinem & singularem legem provocarunt & accesserunt ad Romanam Ecclesiam. Et sicut hic inter Zozimum, Bonifacium, & Cælestinum Pontifices, ac inter Primatem Aurelium suscitavit; ità isti inter Cornelium & Cyprianum tentarunt suscitare discordias, & cohærentem ipsorum concordiam subdola, & dolosa appellandi temeritate collidere: Appellandi contra suæ gentis consuetudinem & propriam disciplinam. Hinc

istam & consuetudinem & disciplinam. Cyprianus tanta verborum emphasi debuit exponere atq; firmare Communes Ecclesiæ Canones erant omnibus notissimi, ideoque nec egebant tantis Commentariis aut Apologiis. Cyprianus ergò urget Fortunatum non esse Episcopum, sed dumtaxat Presbyterum. Injectum illi Episcopatus fucum non esse novum gradum, sed novum crimen, ideoque ipsum esse remittendum ad domesticam Synodum. Fortunatum esse à Cornelio tractandum, uti ipse ab aliis Episcopis velit tractari Novatianum. Nempe non uti Papam, sed uti facinorosum Presbyterum. Manifestè docet aliam Episcoporum, aliam in Africa esse rationem Clericorum. Istos posse, hos non posse Romam appellare.

CAPUT XVIII.

Discutiuntur Domini Petri de Marca, & Anonymi Scriptoris Sensa circa adductum locum Sancti Cypriani.

DOminus Petrus de Marca ad laudatum Cypriani locum scribit in septimo libro: *Cyprianus, cum ex sententia Concilii sui à communione rejecisset quosdam Clericos, & quemdam Pseudo-Episcopum Hæreticorum, irascitur adversùs Cornelium Episcopum Romanum, quod cum illi Romam accessissent, hæsitasset aliquantulum Pontifex, an eos in communionem reciperet. Hanc ob rem Cyprianus apud Cornelium apertè edisserit jura Episcoporum uniuscujusque Provinciæ, quæ in eo versantur, ut ad eos pertineat discussio, Judiciumque causarum, & regimen gregis, rationem administrationis suæ Deo reddituros. Neque licere Romam, aliovè appellare. Nequè enim minorem esse authoritatem Episcoporum Africanorum, quam reliquorum. Damnatos porrò, si ad Cyprianum accedere voluerint, auditurum se libenter, & pœnitentiam eorum amplexurum, si crimine ullo fuerint involuti.*

Errores iterum varii. Primus est, quod Fortunatus fuerit Hæreticorum Episcopus. Etenim fuit quidem consecratus ab hæreticis, ideoque multa ipsorum communione contaminatus, attamen Sanctus Cyprianus nullibi ipsum arguit de lapsu in Hæresim. Ante hunc ambitum semper fuerat Orthodoxus, Presbyter Carthaginensis Ecclesiæ. Secundus error est, quod Cyprianus ad divertendum à Fortunati appellatione Cornelium adduxerit communia Jura Episcoporum uniuscujusque Provinciæ. Etenim adduxit proprium & singulare Statutum Africanæ Ecclesiæ. Ipsum demonstravit æquum & justum, ideoque non projiciendum à Romana Ecclesia. Addidit Fortunatum non esse Episcopum, sed imaginarium Episcopi spectrum: Esse suum rebellem Clericum, ideoque isti Statuto per omnia obnoxium. Tertius error est, quod Cyprianus Cornelio irascatur propter auditum hæreticum Episcopum. Etenim si Fortunatus, licet hæreticus, fuisset verus Episcopus, omninò poterat à Pontifice audiri. Nec Cyprianus, qui Privatum Lambesitanum laudat fuisse auditum à Fabiano, obstrepuisset. Proinde obstrepit ob duas causas. Primò, quod rebellem ab hæretico, ideoque nulliter consecratum, & legitimè jam per annos sedenti Episcopo superintrusum hominem, ac proinde manifestò inanem Episcopi fucum, Cornelius hæsitasset admittere ad appellandum, ideoque non ut Clericum, sed tractaret ut Episcopum. Secundam obstrependi causam edicunt hæc verba: *Satis miratus sum, cum animadvertissem te minis atque terroribus eorum aliquantum fuisse commotum.* Etenim & ipsi Pontifici violentam suarum litterarum recitationem, & Cypriano minati fuerant *fustes, lapides, & gladios.* Minati fuerant, nisi à Romana Ecclesia, ut vera Carthaginensis Archi-Episcopi Legatio, tractarentur, Cyprianum à se in Africam regressis fustigandum, lapidandum, gladiis trucidandum. Hinc circa ipsos audiendos cespitavit Cornelius. Et istum in ipso metum culpat Cyprianus. Censuit, uti Justitiam, ita æquas & justas Ecclesiarum consuetudines debere summa constantia per Pontificem defendi.

Domini Archi-Episcopi Parisiensis circa hanc epistolam Sensa pertinaciter tuetur Scriptor Anonymus, ideoque est breviter audiendus: *Petrus de Marca, ut refert Davidius, hac Cypriani epistola probare contendit primis temporibus Episcopos in Conciliis Provincialibus, omni appellatione remota ad Romanum Pontificem, judicatos fuisse. Ipse vero Davidius hoc argumentum æstimat imbecillum, nec accommodatè putat adduci posse exemplum Fortunati & Felicissimi ad probandum Episcopos Jurisdictioni Synodorum Provincialium esse obnoxios, omni jure appellationis ad Romanam Sedem remoto, quippè cum Presbyteri simplices fuerint, Episcoporum charectere atque amplitudine vacui. Sed ejusmodi observatio nihil attinere videtur. Quam difficile est enim probare ætate Sancti Cypriani aliam ac diversam judicandi Episcopi & Sacerdotis fuisse rationem, ut ipsomet exemplo Fortunati perspectum est, qui suis rebus non cavet, nec providet appellationis arte ad Romanum Pontificem, sed minarum ac metus, quibus ejus animum explet. Nec ei exprobrat Cyprianus usurpata Episcoporum Privilegia ob postulatam disceptationem litis judicatæ iterandam coram Pontifice Romano. Nec ipsi scripsit Pontifici ad recuperandam Jurisdictionem adversus Presbyteros Africanæ Ecclesiæ usurpatam, sed ut ab animo Pontificis injectum terrorem dispelleret, ipsumque impediret, ne familiariter uteretur hominibus, quibus communione interdictum fuerat, ne illos socios aut comites sive in conviviis, sive in colloquiis haberet. Ipsumque Pontificem in crimen vocare videtur cujusdam habiti cum ejusmodi hominum genere commercii. Præterea Sanctus Cyprianus causas communes seu generales profert, quæ æquabili ratione Episcopis & Presbyteris conveniunt, ut abducat Cornelius Papa ab ejusmodi hominum querimoniis aures suas, & perspectum sit omnibus ultimæ cognitionis sententia fuisse in Synodo judicatos.* Cap. 1.

Errores varii. Primus est, quod ista diversa Episcopi ac Presbyteri judicandi ratio non fuerit, aut certè difficulter probetur tunc fuisse in Africa, ideoque ista observatio ad rem non pertineat. Etenim istam diversam judicandi rationem tunc fuisse apud Afros est lucidissimum. Ipsam, dum cum Zozimo ac aliis Pontificibus contendit, non induxit Aurelius. Palam asseruit, & altissimè clamavit se contendere pro antiquissima ac perpetua Africanarum Ecclesiarum consuetudine. Nec ipsam induxit Cæcilianus. Etenim de ipso per Secundi Tigisitani Episcopi Synodum damnato scribit ad quosdam Donatistarum Episcopos Sanctus Augustinus: *Neque enim de Presbyteris, aut Diaconis, aut inferioris Ordinis Clericis, sed de Collegis agebatur, qui possent aliorum Collegarum judicio, præsertim Apostolicarum Ecclesiarum, causam integram reservare.* Manifestè laudat avitam consuetudinem, quæ Presbyteris ac aliis Clericis denegabat, Episcopis verò permittebat appellationem Romanam. Affirmat istam consuetudinem debuisse attendi à Secundo, & non ita faciliter prorumpi in tanti Antistitis damnationem. Nec Sanctus item Cyprianus introduxit istam consuetudinem. Ipsam in hac epistola manifestè laudat, & ex ipsa affirmat Fortunatum à Cornelio non potuisse admitti ad introducendam suam appellationem, longè minùs potuisse procedi ad ipsam retractandam. Insuper scribit in præsenti epistola: *Item Felicissimum Signiferum seditionis recognosceres, qui & ipse in eisdem Co-Episcoporum nostrorum factis ad te pridem litteris continetur, qui non tantùm istbic abstentus, sed abs te illic nuper de Ecclesia pulsus est.* Nempè & damnatus à Sancto Cypriano Felicissimus Romam appellaverat atque accesserat: Et ipsum, quoniam Clerus appellare non poterat, Cornelius nec audire sustinuerat, sed ejecerat ex Alma Urbe. Cyprianus rogat eodem jam modo tractari Fortunatum. Admodùm miror, quod tantus Ecclesiasticæ antiquitatis Doctor Episcopum condistinguat contra Sacerdotem. Quis enim ignoret vocem, *Sacerdos*, apud antiquos comprehendere & Episcopum & Presbyterum? Proinde Episcopus & Presbyter possint condistingui, nequaquam Episcopus & Sacerdos.

Epist. 162.

Secundus error est, quod Fortunatus suis rebus non caverit appellatione ad summum Pontificem, sed per minas & metus. Etenim de Fortunato ac Asseclis scribit Cyprianus: *Taceo de fraudibus Ecclesiæ factis, conjurationes & adulteria, & varia delictorum genera prætereo. Unum illud de eorum facinore puto non esse reticendum, quod à primo statim persecutionis die communicare cum Lapsis, & pœnitentiæ agendæ intercedere non destiterint.* Et infra: *Episcopi jam de illis judicaverunt, & eorum conscientiam multis delictorum laqueis vinctam judicii sui gravitate damnarunt.* Et hiscè non obstantibus Fortunatus fuit elevatus in Episcopum, Sancto Cypriano superordinatus. Hinc per suos Legatos tria postulavit à Sancto Cornelio: Dictæ damnationis cassationem, Sancti Cypriani ejectionem, & suæ Episcopalis consecrationis firmitatem. Et quia ista per Canones obtineri non posse noverat, censuit extorquenda per minas & terrores. Proinde Fortunatus sibi omninò providit per Romanæ appellationis artem, ac simul frivolæ appellationis imbecillitatem studuit per minas & terrores adjuvare. Quod Synodalis damnationis solutio Romæ obtineri non possit, nisi per appellationis viam, est nimis manifestum.

Tertius error est, quod Sanctus Cyprianus Fortunato non exprobret usurpata Episcoporum privilegia, nec à Sancto Cornelio recuperare postulet usurpatam Jurisdictionem in Presbyteros Africanæ Ecclesiæ. Etenim per omnem istam epistolam Cyprianus aliud non clamat, quàm Fortunatum non esse Episcopum, sed rebellem atque adulterum, qui Patris cubile temerare præsumpsit. Presbyterum, ideoque ejus appellatam causam esse non Romæ, sed in Africa retractandam. Exponit dolosa & sacrilega Factionis in miseros Lapsos facinora, & prosequitur: *Post hæc adhuc insuper Pseudo-Episcopo sibi ab hæreticis constituto, navigare audent, & ad Petri Cathedram atque Ecclesiam Principalem à schismaticis ac profanis litteras ferre, nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides Apostolo prædicante laudata est, ad quos perfidia habere non possit accessum.* Et infra: *Scire debes, Frater carissime, Fortunatum, posteaquam Pseudo-Episcopus ab hæreticis factus est, jam penè ab omnibus esse desertum. Namque ii, quibus in præteritum præstigia obtendebantur, & dabantur verba fallacia, quod simul ad Ecclesiam regressuri dicerentur, posteaquam viderunt illic Pseudo-Episcopum factum, frustratos & deceptos se esse didicerunt, & remeant quotidiè, atque ad Ecclesiam pulsant.* Et rursùm: *De istis quid dicam, qui nunc ad te cum Felicissimo navigaverunt, Legati à Fortunato Pseudo-Episcopo missi, tam falsas ad te litteras afferentes, quam est & ipse, cujus litteras ferunt, falsus?* Sanctus Cyprianus assiduè urget Fortunatum fuisse consecratum ab hæreticis, ideoque non esse, nisi falsum ac imaginarium Episcopum. Etenim non solum ab hæreticis Baptisma, sed etiam impressos ab ipsis Ordines censebat irritos & nullos. Et istud ipsum censebat Cypriani Populus. Etiam Lapsi isti, qui quinque rebellium Presbyterorum Factioni adhærentes sperarant novum Carthaginensi Ecclesiæ dandum Episcopum, à quo gratiosè repararentur, sperarant Catholicum & verum. Hinc ubi viderunt Fortunatum intrudi per hæreticos, subitò deseruerunt hominem, certi ipsum non esse, nisi vanum Episcopi spectrum. Sanctus Cyprianus, licet de his quæstionibus contendere primùm cœperit cum Papa Stephano, semper tamen errorem mente tenuit, edoctus ab Agrippini Successoribus. Hinc clamat Fortunatum non esse Episcopum, ideòque ad Petri Cathedram ac Principalem Ecclesiam non potuisse navigare. Fortunato palam improperat usurpata Episcoporum privilegia: Palam à Cornelio postulat recuperare Jurisdictionem in Presbyteros Africanæ Ecclesiæ. Hinc iterùm scribit; *Quæ autem causa veniendi, & Pseudo-Episcopum contra Episcopos factum nunciandi? Aut enim placet illis quod fecerunt, & in suo scelere perseverant; aut si displicet, & recedunt, sciunt quo revertantur. Nam cum statutum sit omnibus nobis, & æquum*

& æquum sit pariter & justum, ut uniuscujusque causa illic audiatur, ubi est crimen admissum, &c. Fortunatum hortatur, ut facti pœnitens, deponat Episcopi larvam, agnoscat se Clericum, & ad Africanum Tribunal revertatur. Quoniam statutum est, ut omnium, utique Clericorum, causa audiatur ac finiatur in Africa. Addit Statutum esse æquum & justum. Hic est verus sensus Sancti Cypriani.

Quartus error est, quod Sanctus Cyprianus videatur Sanctum Cornelium vocare in crimen cujusdam cum isto hominum genere commercii: Utique *cum hominibus, quibus fuerat communione interdictum*. Anonymus per gyros affirmat Sanctum Cyprianum sensisse ac scripsisse, quod Romanus Pontifex alienis damnatis non possit sine contagio communicare. Est famosus error Eusebianæ Factionis, ex quo Philippo-Politanum Conciliabulum damnavit Julium Pontificem de prævaricatu quinti Nicæni Canonis. Existimo Anonymum fuisse permotum his Cypriani verbis: *Declinent de cætero fortiter, & evitent dilectissimi Fratres nostri verba & colloquia eorum, quorum sermo ut cancer serpit*. Confirmat suas preces ex verbis Apostoli: *Hæreticum hominem post unam correptionem devita*. Et prosequitur: *Quod quamquàm sciam illic Fraternitatem nostram, vestra scilicet providentia monitam, sed & sua vigilantia satis cautam, nec capi hæreticorum venenis posse, nec decipi, tamen ex abundanti vel sollicitudo nostra, vel charitas scribere ad vos ista persuasit*. Non urget inflictam à se censuram, sed Factionis hæresim, aut sanè scabiem ex hæretica communione. Et benè urget. Nec dubitandum est, quin hiscè litteris instructus Cornelius Fortunati Legatos tractaverit isto ipso modo, quo ipsius Cypriani, circa Baptismum postea contendentis, Legatos Episcopos fuisse à Stephano Pontifice tractatos testatur Firmilianus Cæsareensis in Cappadocia Archi-Episcopus. Porrò dum Zozimus Pontifex Apiarium Presbyterum reparavit, Primas Aurelius & omnis Africana Synodus improbarunt factum; attamen exsufflare non præsumpserunt. Admiserunt Decretum Apostolicum, fortissimè dumtaxat intercesserunt, ne deinceps rentarentur talia. Admiserunt reparationem esse validam, at illegitimam, utpotè factam contra perpetuam & rationabilem gentis consuetudinem, quam decet non circumscribi à Romana Ecclesia, longè minùs infringi. Eadem fuerunt sensa Sancti Cypriani. Hinc operosè laborat, ut gentis suæ Statutum Pontifici persuadeat esse æquum & justum.

Quintus error est, quod adductæ per Cyprianum rationes sint æquabili modo communes Episcopis ac Presbyteris. Sunt ab Anonymo audiendæ: *Prima causa est, quia omnibus Episcopis & Presbyteris statutum, ut uniuscujusque illic negotium tractetur, ubi crimen commissum. Nam hæc verba Sancti Cypriani speciatim notanda sunt*: Uniuscujusque. *Quippè æqualiter Episcopos & Presbyteros significantia. Non enim sibi cogitatione fingendum est, ibi Sanctum Cyprianum de solitariis Presbyteris Episcopali amplitudine vacuis mentionem facere, &c.* Respondeo istum Cypriani intellectum non esse figmentum, sed firmissima cogitatione tenendam veritatem. Etenim Cyprianus non de prima instantia agit, sed de Retractatorio appellatarum causarum judicio: Et in hac ipsa epistola Romanas Episcoporum appellationes laudat ac probat, scribens Privatum Lambesitanum Episcopum, nonaginta Collegarum sententia condemnatum, fuisse insuper non solius sui Antecessoris Donati; sed etiam Sancti Fabiani Pontificis litteris severissimè notatum. Nempè à plena Numidiæ Synodo Privatus ad Donatum Primatem, & ab hujus etiam judicio ad Fabianum appellaverat, & sic circa ipsum servata fuerat forma, quam in litteris ad quosdam Donatistarum Episcopos laudat Sanctus Augustinus: *Romam veniant, ibique objectis respondeant. Quod si non fecerint, missa Tractoria super eorum nomine per totum Orbem terrarum, ab omnibus Ecclesiis eorum communio præcidetur*. Privatus Romam iverat: Verùm objectis non potuerat respondere. Hinc à Sancto Fabiano fuit notatus istiusmodi Tractoria. Proinde certum est Sanctum Cyprianum scribere, & ab ipso laudatum Statutum sancire de solis Presbyteris ac aliis Clericis. Hæc verba, *Oportet utique eos, quibus præsumus, non circumcursare, &c.* Exponunt rationes, ex quibus istud Statutum sit æquum & justum.

Anonymus urget omnes à Cypriano adductas rationes esse communes Episcopis. Et dicit verum. Etenim de Episcopis Cyprianus scribit in sermone de Lapsis: *Episcopi plurimi, derelicta Cathedra, Plebe deserta, per alienas Provincias oberrantes, negotiationis quæstuosæ nundinas aucupari*. Hoc plurimorum Episcoporum crimen affirmat esse unam ex causis, ob quas Dominus Deus in Africanam Ecclesiam immiserit duram persecutionem. Proinde Afrorum Episcopi, non minùs quam Clerici, erant prompti ad circumcursandum, & efficaciores ad cohærentem Collegarum concordiam subdola ac fallaci temeritate collidendam. Respondeo hæc esse verissima, verumtamen addo aliam Episcopalis, longè aliam esse rationem Clericalis ad Apostolicam Sedem appellationis. Romana Episcoporum appellatio est ex fundamentalibus Apostolicæ Cathedræ & Christianæ Monarchiæ articulis. Est ista potestas, de qua ad Petrum Dominus: *Confirma Fratres tuos*. Hinc nulla Synodus contra ipsam statuere, nullus Pontifex possit ipsi renunciare. Eusebianæ Factionis præcipua iniquitas fuit, quod hanc dignitatem Romano Throno sint machinati auferre. Et quoties post Photianum schisma Latina Ecclesia cum Græcis in pacem rediit, palmaris semper articulus fuit agnoscere ac profiteri Romanas Episcoporum appellationes. Et Adrianus IV. Pontifex, quod apud Beneventum captus à Guillelmo Siculorum Rege, ad recipiendam libertatem Romanis Siculorum Episcoporum appellationibus renunciarit, se fecit obnoxium multis querimoniis. Et Romana Ecclesia non quievit, donec Innocentius III. nova cum Siculorum Regibus iniisset Pacta, & Episcoporum appellationis suæ Sedi reddidisset. Attamen & ipse cessit inferioris Cleri appellationibus. Istiusmodi omnia noverant Fundatores Africanæ Ecclesiæ. Hinc adductis per Sanctum

Cy-

Cyprianum rationibus, licèt tam in Episcopis quam in Clericis haberent locum, uti non præsumpserunt, nisi ad Romanas appellationes inferiori Clero obserandas. Istius Statuti nescimus primum authorem: Hinc sine temeritate dici possit processisse ab istius Ecclesiæ Fundatoribus. Ex quibus spero liquere Lapsum Anonymi in his verbis: *Cum è contra perspectum sit Episcopos & Presbyteros æquabili ratione Synodorum judicio fuisse obnoxios, cum præsertim de iis indivisim loquatur Sanctus Cyprianus, eosque Presbyteros Romam euntes jura Episcoporum violasse, sibique eorum privilegia arrogasse non dicat.*

CAPUT XIX.

Eadem Africanæ Ecclesiæ disciplina demonstratur ex Sancto Optato Milevitano Episcopo, ac ex Sancto Augustino.

Romanæ appellationis insigne exemplum est Ceciliani Carthaginensis Archi-Episcopi causa contra Majorinum ipsi superintrusum, Donatum in Casis-Nigris apud Numidas Episcopum, & omnem Factionem istius schismatis. Et Ceciliani & Majorini Ordinationem, totumque schismatis exordium exponit in primo adversùs Parmenianum, Majorini Successorem, libro Sanctus Optatus, & prosequitur: *Majores vestri, Lucianus, Dignus, Nassutius, Capito, Fidentius, & cæteri, Imperatorem Constantinum, harum rerum adhuc ignarum, his precibus rogaverunt.* Loquitur ad Donatistas. Et adducit preces: *Rogamus te, ò Constantine, optime Imperator, quoniam de genere justo es, cujus Pater inter cæteros Imperatores persecutionem non exercuit, & ab hoc facinore immunis est Gallia. Nam in Africa inter nos & alios Episcopos contentiones sunt. Petimus ut de Gallia nobis Judices dare præcipiat Pietas tua. Datæ à Luciano, Digno, Nassutio, Capitone, Fidentio, & cæteris Episcopis partis Donati.* Non magni Carthaginensis Episcopi, sed Episcopi in Casis-Nigris. Etenim in primo retractationum libro Sanctus Augustinus corrigit suum librum contra epistolam Donati, in quo scripserat *Donatum magnum*, cujus *refellebat epistolam*, *rogasse ut Imperator inter ipsum & Cecilianum transmarinos Episcopos Judices daret.* Et subdit: *Non ipsum, sed alium Donatum, ejusdem tamen schismatis, hoc fecisse, probabiliùs invenitur. Ille autem non erat Carthaginensis Donatistarum Episcopus, sed in Casis-Nigris. Qui tamen primus apud Carthaginem ipsum nefarium schisma commisit.* Et inchoavit, & consummavit. Inchoationem exponit Sanctus Augustinus in Carthaginensis Collationis Breviculo: *Donatus à Casis-Nigris in præsenti convictus, adhuc Diacono Ceciliano, schisma fecisse Carthagine.* Ex nescio quibus causis rebellavit Mensurio tunc Afrorum Primati, discrevit se ab ejus communione, & laceravit Ecclesiam. Hujus lacerationis consummationem Sanctus Augustinus exponit in libro de Hæresibus: *Donatianæ Hæresis Principem accepimus fuisse Donatum, qui de Numidia veniens, & contra Cecilianum Christianam dividens Plebem, adjunctis sibi ejusdem Factionis Episcopis, Majorinum apud Carthaginem ordinavit Episcopum.* Et in secundo libro contra Cresconium: *Major Donatus à Casis-Nigris Altare contra Altare in Carthaginensi civitate primus erexit. Primus extra Ecclesiam sacrificavit.* Profanum hoc Sacrificium evenit, aut dum Ceciliano dederunt Interventorem, atque ità ab Episcopatu suspenderunt, aut certè dum ipsum plenè damnarunt, atque ità viam aperuerunt ad intrudendum Majorinum. Tunc fidelis Carthaginis Clerus & Populus istis turbinibus detrectavit communicare, atque ità ipsi erexerunt novæ communionis Altare, & Donatus in ipso primus sacrificavit. Et tandem intrusit Majorinum. Exinde Factio dici cœpit & *Donati pars*, & *pars Majorini*. An ab hoc Donato etiam vocitentur Donatistæ, Sanctus Augustinus disquirit in laudatis libris contra Cresconium.

Cap. 21. L.3.C.12. Cap. 69. Cap. 12.

Verùm hæc omnia Attentata manserunt sine effectu. Ceciliani consecrationem confirmavit Sedes Apostolica, & omnis sub cœlo Ecclesia, & Majorini superintrusionem fuit aversata. Disertè hoc Sanctus Augustinus scribit in litteris ad quosdam Donatistarum Episcopos: *Posteaquam*, Donatistæ *ipsis rebus experti sunt cum Ceciliano permanere communionem Orbis terrarum, & ad eum à Transmarinis Ecclesiis communicatorias litteras mitti, non ad illum*, Majorinum, *quem sibi sceleratè ordinaverant, puduit eos semper tacere.* Adversùs Ceciliani consecrationem provocarunt ad alios Judices. Rei seriem, à Sancto Optato expositam variè elucidat idem Augustinus in litteris ad Vincentium, Rogatistarum Cartennensem in Mauritania Episcopum: *Majores vestri Cecilianum, tunc Ecclesiæ Carthaginensis Episcopum, cui tanquam criminoso communicare noluerunt, apud Principem Constantinum per Anulinum Proconsulem accusaverunt. Libellus à Majoribus vestris Anulino Proconsuli datus, & Constantino Imperatori mittendus, ità supra scriptus fuit:* Libellus Ecclesiæ Catholicæ, criminum Ceciliani, traditus à parte Majorini. *Illos magis hinc arguimus, quia apud Imperatorem ultrò Cecilianum accusaverunt, quem priùs apud Collegas transmarinos convincere debuerunt. Ipso autem Imperatore longè ordinatiùs agente, ut Episcoporum causam, ad se delatam, ad Episcopos mitteret, nec victi pacem cum Fratribus habere voluerunt; sed rursus ad eundem Imperatorem venerunt, rursùs non Cecilianum tantum, verùm etiam datos sibi Episcopos Judices apud terrenum Judicem accusaverunt.* Et in litteris ad Januarianum, Donatistarum in Casis-Nigris Episcopum, Primatem Numidiæ: *Ne fortè aut oblita hoc sit Gravitas tua, aut te nosse dissimules, aut forsitan nescias, exemplum Relationis tunc Anulini Proconsulis, quem pars Majorini tunc interpellavit, ut ea crimina, quę objiciebat Ceciliano, ad Constantinum Imperatorem mitterentur.* Relatio affirmat post super-intrusum Ceciliano Majorinum Divales litteras, Ceciliano

Epist.161. Epist.48. Epist.68.

ac ejus Clero inscriptas, venisse in Africam, atque ita Ceciliani Episcopatum etiam à Principe fuisse stabilitum. Princeps plenam pacem dabat Ecclesiis, & cunctos ad sincerum Divinæ Majestatis obsequium hortabatur. Anulinus affirmat litteras fuisse à se cum debitis admonitionibus traditas. Verùm ista res momordit Donatum ac Majorinum, & Relatio prosequitur: *Post paucos dies exstiterunt quidam, adunata secum Populi multitudine, qui Ceciliano contradicendum putarent, quiquè fasciculum in aluta signatum, & libellum sine signo obtulerunt Dicationi meæ, atque impendio postularunt, ut ad sacrum & venerabilem Comitatum nominis vestri dirigerem. Quæ manente Ceciliano in statu suo, subjectis eorundem Actis, quò cuncta Majestas vestra posset dignoscere, Parvitas mea dirigere curavit.* Optimi Principis pietas turbulentis hominibus dedit ansam accusandi Ceciliani, ac tumultuandi. Sanctus Augustinus pergit: *Transmissi libelli duo. Unus in aluta, item alius sine sigillo, cohærens eidem alutæ, datus die decimo septimo kalendas Maii, Carthagine, Domino nostro Constantino Augusto tertium Consule. Post hanc Relationem ad se missam jussit Imperator venire partes ad Episcopale Judicium in Urbe Roma faciendum, ubi quemadmodum causa dicta atque finita sit, & Cecilianus innocens judicatus sit, indicant Gesta Ecclesiastica.* Prioris super-scriptionem supra audivimus ex epistola ad Vincentium Cartennensem. Posterioris libelli substantiam Sanctus Augustinus exponit in præfata epistola ad quosdam Episcopos Donatistarum: *Aliquantò post Majorini Ordinationem, quem contra Cecilianum nefario scelere levaverunt, Donatistæ erigentes Altare contra Altare & unitatem Christi discordiis furialibus dissipantes, petierunt à Constantino tunc Imperatore Judices Episcopos, qui de suis quæstionibus, quæ in Africa exortæ pacis vinculum dirimebant, arbitrio medio judicarent. Quod posteaquam factum est, præsente Ceciliano, & illis qui adversùs eum navigaverant, judicante Melchiade, tunc Romanæ Urbis Episcopo, cum Collegis suis, quos ad preces Donatistarum miserat Imperator, in Ceciliano nihil probari potuit, ac per hoc illo in Episcopatu confirmato, Donatus qui adversùs eum tunc aderat fuit condemnatus.* Donatistarum preces supra audivimus à Sancto Optato. Audivimus ab illis laudari Constantinum, quod esset de genere justo, quodque ejus Pater non fecisset persecutionem, ideoque Gallia à traditionis crimine esset munda. Inter Diocletiani Augusti Collegas fuerat Constantius Chlorus, Magni Constantini Genitor, qui Collegarum impiam crudelitatem aversatus, licèt Gentilismum non deponeret, Christianos non dumtaxat persecutus non fuit, sed insuper dilexit ac protexit. Impetravit in Gallia ac omni ejus Diœcesi. Porrò Donatistarum contentio originem ac prætextum traxit ex traditionis crimine ob duras persecutiones grassato in Africa. Persecutio etiam vexaverat Italiam & almam Urbem. Porrò Donatistæ Melchiadem Pontificem, quod Formatarum commercio semper communicasset Ceciliano, adeòque ejus Episcopatum confirmasset, meritò habuere suspectum. Verùm hanc causam non ausi exprimere, prætexuerunt suspicionem Lapsus, aut Traditionis. Ad retractandam Ceciliani ac Majorini causam postularunt Gallicanos Antistites: Sperarunt placiturum Principi, quod Gallicana gens ob Patris memoriam crederetur vivere in ejus benevolentia.

Donatistæ hac in re gravissimè impegerunt in Canones. Hinc enim ad Vincentium Cartennensem scripsit Sanctus Augustinus: *Donatistæ Cecilianum priùs apud Collegas Transmarinos convincere debuerunt. Ipse autem Imperator longè ordinatiùs egit.* Utique causam transmittendo ad Romanum Pontificem, aliosque partim Italos, partim Gallos Episcopos, spectantes ad ejus Synodum & Diœceses. Transmarini Judicii frequentissima est apud Afros memoria. Per ipsum passim intelligunt Tribunal Romanum. Eundem excessum Sanctus Augustinus notat in litteris ad Donatistas: *Donatistæ litteras ad Imperatorem Constantinum, ut inter Afros Episcopi Transmarini judicarent, miserunt. Datis Judicibus quos postulaverant, & Romæ judicantibus non obtemperaverunt.* Donatistas arguit, quod solos Gallicanos postularint Episcopos: Laudat Constantinum, quod illis adjunxerit Romanum Pontificem, voluerit que ipsum huic judicio præsidere. Clariùs hoc scribit in alia ad Donatistas epistola: *Majores vestri causam Ceciliani ad Imperatorem Constantinum detulerunt. Sed quia Constantinus non est ausus de causa Episcopi judicare, eam discutiendam atque finiendam Episcopis delegavit. Quod & factum est in Urbe Roma, præsidente Melchiade Episcopo illius Ecclesiæ cum multis Collegis suis.* Nempe Constantinus erat tunc Ecclesiæ Catechumenus, ejusque Hierarchiam, & Canones noverat. Ex tunc apud se habebat eximium Doctorem Hosium Cordubensem Episcopum. Ex ipso noverat se non posse Ecclesiasticas judicare causas, aut incompetentibus Judicibus delegare. Hinc præsentem causam transmisit Sancto Melchiadi, cui debebatur per Apostolicos Canones. Et quò Donatistis impartiret aliquid, Pontifici adjunxit quosdam Gallicanos Episcopos. Ità postmodo ipse scripsit ad Ælafium Africæ Vicarium, & ad Chrestum Episcopum Syracusanum.

Epistola, qua Constantinus causam transmisit Melchiadi, est hujus tenoris: *Visum est mihi, ut Cecilianus cum decem Episcopis, qui illum reum facere videantur, & decem aliis, quos ipse suæ litis dijudicationi necessarios existimaverit, Romam navigio trajiciat, & ibi coram vobis, Rheticio etiam* Augustodunensi, *Materno* Coloniensi, *& Marino* Arelatensi, *Collegis vestris, quos ea de causa Romam maturare jusserim, possit audiri, sicut sanctissima Dei lex, ut nostis, postulat.* Nempè Evangelica Dei lex Romanum Episcopum sanxit esse Primatem ac Judicem totius Ecclesiæ, & Apostolicus Canon addidit ipsum esse, totius Latinæ Christianitatis Patriarcham: Hinc præsens causa aliò devolvi non poterat, quàm ad Sedem Romanam. Hascè leges Constantinus observatas voluit, ac nullo in apice violari. Quod Melchiades Judicio præsederit, disertè testatur etiam Sanctus Optatus. Et rectè scribit in quarto libro Petrus de Marca: *Sententia sub Melchiadis nomine concepta est apud Optatum. Adeò antiqua est ista* Cap. 3.

forma

forma Synodalium sententiarum. Confirmat in litteris ad quosdam Donatistarum Episcopos Sanctus Augustinus: *Ipsius Beati Melchiadis ultima est prolata sententia*. Quia nempè Pontifex non solummodò in Patriarchalibus suis, sed etiam in œcumenicis Synodis habet Prærogativam Suffragii, Relationem judicandæ causæ, & Judicii conclusionem. Epist. 162.

Carthaginensis Synodus per Primatem Aurelium ac ipsi adsidentem Sanctum Augustinum sanxit: *Placuit ut quicumque ab Imperatore cognitionem publicorum Judiciorum petierit, bonore proprio privetur; si autem Episcopale Judicium ab Imperatore petierit, nibil ei obsit*. Episcopis ac omni Clero permittit, ut causas suas deferant ad Principem, ac ab ipso flagitent Ecclesiasticum Judicium. Erat mos istius temporis. De ipso scribit Dominus Petrus de Marca: *Usus istius Regiæ authoritatis manavit à Constantino in causa Ceciliani Carthaginensis Episcopi, qui per summam injuriam à septuaginta Episcopis, Donati schismate infectis, damnatus Ecclesiam retinebat. De qua re conquesti sunt Donatistæ Anulino Proconsuli Africæ, impendio postulantes, ut fasciculum in aluta signatum cum libello sibi oblato ad sacrum Comitatum dirigeret. Constantinus, juris religiosissimus Princeps, cognitionem criminis Ecclesiastici adversùs Episcopum suscipere noluit, sed Donatistis ea de re acriter objurgatis, & Episcopos è Gallia, ubi Princeps tunc morabatur, sibi Judices dari postulantibus, eò quod Africana Judicia per contentiones partium suspecta essent, Princeps pacis Ecclesiasticæ studiosissimus tres Galliarum Episcopos delegavit, qui unà cum Melchiade Romano Pontifice dijudicarent. Nec enim causa illa generalis, quæ totius Ecclesiæ communionem perturbabat, absque Romano Pontifice ritè definiri poterat*. Errat causam istam tunc fuisse generalem, & perturbatricem totius Ecclesiæ. Licèt postmodò talis evaserit, tunc tamen erat lis paucorum Episcoporum. Aliquot præsertim Numidarum. Constantinus ipsam ex isto capite non transtulit in Sanctum Melchiadem. Unica hujus transmissionis causa fuit vel supremum Papale, vel Patriarchicum Romanæ Ecclesiæ jus, cui Africana Diœcesis suberat. Juris Religiosissimus Princeps Patriarchalia etiam Apostolicæ Sedis Privilegia noluit lædere. Et tres Gallicani Episcopi erant minima istius Synodi portio. Etenim aderant quindecim Itali, electi Judicio Melchiadis. Et istorum Gallorum associatio erat consentanea Canonibus. Etenim & Gallicana Ecclesia pleno semper Jure spectavit ad Patriarchalem Synodum Romani Pontificis. Erant tres summi viri: Hinc ipsos Princeps, Donatistis volens largiri aliquid, suasit adjungendos.

Scriptor Anonymus etiam rodit hæc omnia: *Prima fronte falsum est Cecilianum ad Melchiadem Papam appellasse, aut ullo modo posse actionem litis de Ordinatione ejus, appellationis nomine significari*. Et infra: *Si vera fuit in hac causa ad sedem Apostolicam provocatio, aut fuit nomine Ceciliani, aut Donatistarum? Non potest censeri nomine Donatistarum, quoniam litem obtinuerant in Concilio Numidiæ. Non potest etiam dici nomine Ceciliani. Cur enim hanc silentio prætermisisset Sanctus Augustinus?* Cap. 5.

Respondeo nec Cecilianum, nec Donatistas appellasse ad Melchiadem. Etenim Cecilianus sedebat firmus in Carthaginensi Throno, & Donatistæ causam contra ipsum obtinuerant, ideoque neutra pars censuit appellandum. At Magnus Constantinus factas sibi Donatistarum preces transmutavit in Retractatorium Synodalis contra Cecilianum sententiæ Judicium, ideoque & in formam appellationis. Donatistæ, licet Cecilianum damnassent, attamen nec intra nec extra Africam potuerunt nancisci sui Judicii fructum & executionem. *Posteaquàm, inquit Augustinus, Donatistæ experti sunt cum Ceciliano permanere communionem Orbis terrarum, & ad eum à transmarinis Ecclesiis communicatorias litteras mitti, non ad illum Majorinum, quem sibi sceleratè ordinaverant, puduit eos semper tacere*. Hinc à Principe supplicarunt suæ sententiæ executionem. Porrò per Transmarinas Ceciliano communicantes Ecclesias Sanctus Augustinus præsertim intelligit Romanam. Nec dubitandum est, quin Cecilianus ipsi suam consecrationem, adeoque & Majorini intrusionem retulisset, ac obtinuisset istius firmitatem. Hinc Donatistæ non à Pontifice, sed à Principe postularunt auxilium. Norant suum de Ceciliano Judicium esse multis & magnis exceptionibus obnoxium, ideoque priùs retractandum & firmandum, quàm donandum executione. Hinc ipsum postularunt retractari: Attamen non per Romanam Ecclesiam, sed per Episcopos Galliarum. Item norant Gallicanis Episcopis nullam esse istiusmodi facultatem: Hinc refugerunt ad Majestatem laici Principis. In Occidente primi istam portam aperuerunt. Verùm Christianæ Hierarchiæ gnarus ac religiosissimus Princeps retractationem transmisit Melchiadi, cui debebatur per Canones. Utramque partem adesse jussit cum accusatoribus & testibus, aliisque personis necessariis. Ita Donatistarum preces transmutavit in formam appellationis. Epist. 162.

Anonymus pergit. *Quidquid actum est Romæ, referri debet rogationibus Donatistarum, quibus non abnuit Imperator Constantinus. Sed immò eorum instigatione victus ac sollicitatione, Judices deputavit, ex quibus fuit Melchiades Episcopus Romæ, ad iterandam disquisitionem litis jam judicatam in Concilio Numidiæ. Hanc authoritatem sibi proprio Marte non arrogat Pontifex, nec penes se solum existere putat iterato Judicio finiendi causam jam in Concilio Africæ, Primate Numidiæ Præside, judicatam*. An fortè non debuit Romanæ Ecclesiæ Melchiades Episcopus cum Collegis Transmarinis Episcopis illud sibi usurpare judicium, quod ab Afris septuaginta, ubi Primas Tigisitanus præsedit, fuerat terminatum? *Quid ad hæc respondit Sanctus Augustinus? Dicitne Papam esse supremum Episcoporum Judicem, & quemlibet in Synodo judicatum habere jus provocationis ad Tribunal Pontificum? Dicitne Cecilianum Episcopum jure potuisse postulare à Sede Apostolica iteratam suæ litis disquisitionem? De his ne verbum quidem profert: Ait tantùm Imperatorem precibus Donatistarum animatum misisse Episcopos de hac causa cum Papa judicaturos, quod nec ipse usurpaverat*. Hæc sunt Augustini verba: Quid? Quod nec ipse Melchiades usurpavit. *Rogatus*

gatus quippè Imperator Judices misit Episcopos, qui cum eo sederent, & de tota illa causa, quod justum videretur, statuerent. Hoc probamus Donatistarum precibus, & verbis Imperatoris.

Respondeo hæc omnia esse à Sancti Augustini sensu alienissima. Melchiadis de suis Majoribus judicium Donatistæ aversabantur & infamabant ex multis capitibus. Unum erat, quod ipsi suam causam non per Melchiadem, sed per solos Galliarum Episcopos postulassent retractari. Quod Melchiades in hoc judicium prævento animo se intrusisset. Huic calumniæ Augustinus respondet, quod Pontifex non usurpaverit, id est, non se ingesserit in hoccè judicium; sed rogatus à Principe, ideòque nullum sit de ipso perperàm suspicandi fundamentum. Porrò quod potuerit proprio Marte istam authoritatem assumere, quod jus habeat retractandi judicatas Afrorum Episcoporum causas, quod sit supremus Episcoporum Judex, adeò clarè Augustinus in eadem epistola docet, ut quis non temerariè suspicetur de Anonymo, quod ipse scribit de Joanne David: *Sed quoniam Davidius hanc epistolam nunquàm legit, quam fortè citat ex sibi suppeditatis præscriptionibus, truncis ac mutilatis, nemini hominum mirum videri debet, si ex ea prorsùs aliena ab Augustini mente intelligat, & inflatis loquatur buccis.* Profectò si legerit, legit cœcatis aut certè turbatis oculis per crudele odium in Sedem Apostolicam ac Ecclesiæ unitatem. Quod Romano Pontifici sit ista potestas, altissimè clamat ipsa hæc Melchiadis Synodus, cujus sententia est concepta in ejus solius nomen. Ex Apostolico Canone, qui Romano Pontifici in sua Patriarchali Synodo permittit omnia. Et ipsum fuisse à Nicæna Synodo confirmatum ac stabilitum affirmat in sua tali Synodo Felix III.

Absit, ut Melchiades Cecilianum judicaverit ex authoritate Imperialis delegationis. Etenim in hac causa Constantinus egit, quomodò posteà circà Clementium Byzacii Primatem egit Imperator Mauricius, de quo ad Joannem Syracusæ Episcopum scripsit Magnus Gregorius: *In quodam crimine Byzacenus Primas fuerat accusatus, & piissimus Imperator eum juxta Statuta Canonica per nos voluit judicari. Sed acceptis decem auri libris Theodorus Magister militum obstitit, ut minimè fieret. Tamen piissimus Imperator admonuit, ut transmitteremus, & quidquid est Canonicum faceremus.* Videtur mendum. Et legendum: *Ut transmitterentur.* Utique partes Romam ad nostrum judicium. Quod nempe ista transmissio esset per Canones debita Sedi Apostolicæ. Hinc Mauricius, licèt auri indigus & amantissimus, nullo ære permisit se transcribi in tantam prævaricationem. Ex eodem itaque Canone Magnus Constantinus Donatistarum quæstiones transmisit ad Sanctum Melchiadem. De Imperatore Arcadio, Theophili Patriarchæ Alexandrini causam sibi delegante, Sanctus Joannes Chrysostomus scripsit ad Sanctum Pontificem Innocentium: *Nos scientes leges Patrum, viroque honorem habentes, habentes etiam ejus super hac re litteras, oportere in quibusque Provinciis sua negotia tractari, & Transmarinos ad nostra judicia non trahendos, fortiter detrectavimus, ne causam susciperemus judicandam.* Sanctus Joannes deleganti Principi respondit Thraciam & Ægyptum non solummodò apud Rempublicam, sed etiam apud Ecclesiam esse disparatas Diœceses, ideòque istam Delegationem esse prævaricatoriam. Eodem modo, si causa fuisset similis, Constantino respondisset Melchiades. Proinde in præfata epistola Sanctus Augustinus non vult aliud, quàm quod Melchiades causam hanc non proprio motu, sed à Principe rogatus ad suum Tribunal devocaverit.

L. 7. Indic. 2. Epi. 65.

Quod Melchiades juxtà Canones, & per suæ Sedis authoritatem egerit, Sanctus Augustinus docet etiam in libro de unitate Ecclesiæ: *Afri inter se Episcopi confligebant. Si finire inter se obortam* Cap. 2. *dissensionem non poterant, ut sive per concordiam compositis, sive degradatis qui malè contenderent, hi qui bonam causam habebant, in communione Orbis terrarum per unitatis vinculum permanerent, restabat utique ut Episcopi Transmarini, qua pars maxima diffundebatur Ecclesiæ Catholicæ, de Afrorum Collegarum dissensionibus judicarent, illis videlicet instantibus, qui crimen malæ Ordinationis aliis objiciebant.* Per Transmarinos Episcopos intelligit præsertim Romanum, cui soli suberat Africana Ecclesia. Hinc in secunda super trigesimum sextum Psalmum concione Primiani contra Maximianistas causam comparat cum causa Ceciliani adversùm Donatistas, & post multa concludit, sermonem dirigens ad Primianum: *Dignare acceptare Cecilianum innocentem, qui noluit exire ad Majores tuos, & sic servavit causam suam Orbi terrarum, quomodò tu servasti Concilio Numidarum. Si innocentem te reddidit Sedes Bagaitana, quantò potiùs illum Sedes Apostolica?* Addit hujus judicium fuisse probatum & firmatum à toto Orbe terrarum. Quia nempè omnes sub cœlo Ecclesiæ supremum Romanæ Sedis Primatum, & omnium undequaquè, præsertim ex Romano Patriarchatu, appellationes semper crediderunt, & docuerunt esse immobile Dogma Evangelii.

CAPUT XX.

Hæc omnia largiùs demonstrantur ex aliis Sancti Augustini testimoniis.

Sanctus Augustinus in litteris ad quosdam Donatistarum Episcopos exponit à Secundo Tigilitano Episcopo, Numidiæ tunc Primate, attentatam Ceciliani Carthaginensis Archi-Episcopi damnationem, atque ità completum schisma & prosequitur: *Secundus tantò magis timere debuit,* Epist. 162. *ne pax unitatis violaretur, quantò erat Carthago civitas ampla & illustris, unde se per totum Africæ corpus malum, quod tibi esset exortum, tamquàm à vertice effunderet. Erat etiam Transmarinis vicina Regionibus, & fama celeberrima nobilis. Unde non mediocris utiquè authoritatis habebat Episcopum,* qui

qui posset non curare conspirantem multitudinem inimicorum, cum se videret & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ Cathedræ viguit Principatus, & cæteris terris, undè ipsum Evangelium ad Africam venit, per communicatorias litteras esse conjunctum, ubi paratus esset causam dicere, si Adversarii ejus ab eo illas Ecclesias alienare conarentur. Quia ergò venire noluit ad hospitium Collegarum, quos à suis inimicis contra veritatem suæ causæ perversos esse sentiebat vel suspicabatur, vel, ut ipsi asserunt, simulabat, tantò magis Secundus, si verè pacis custos esse voluisset, cavere debuit, ne damnarentur absentes, qui judicio eorum omninò interesse noluerunt. Neque enim de Presbyteris, aut Diaconis, aut inferioris Ordinis Clericis, sed de Collegis agebatur, qui possent aliorum Collegarum, præsertim Apostolicarum Ecclesiarum judicio causam suam integram reservare, ubi contra eos sententiæ datæ in absentes nullo modo aliquid valerent, quando eorum judicium non primò aditum posteà deseruerunt, sed suspectum semper habitum nunquàm adire voluerunt. Hæc res maximè sollicitare debuit Secundum, qui tunc erat Primas, si propterea Concilium regebat, ut paci consuleret. Facilè enim fortassè rabida in absentes ora placata vel frænata compimeret, si diceret: Videtis Fratres post tantam stragem persecutionis misericordia Dei à Principibus sæculi pacem esse concessam, non debemus nos Christiani & Episcopi unitatem dirumpere Christianam, quam jam Paganus non insequitur inimicus. Itaque aut istas omnes causas, quas clades turbulentissimi temporis inflixit Ecclesiæ, Deo Judici dimittamus, aut si aliqui in vobis sint, qui certa istorum crimina ità noverint, ut ea facilè valeant edocere, negantesque convincere, & talibus communicare formidant, pergant ad Fratres & Collegas nostros Transmarinarum Ecclesiarum Episcopos, & ibi priùs de istorum Factis & contumacia conquerantur, quod ad judicium Collegarum Afrorum malè sibi conscii venire noluerunt, ut inde illis denuncietur, ut veniant, ibique objectis respondeant. Quod si non fecerint, ibi etiam eorum pravitas & perversitas innotescet, missaque Tractoria super eorum nomine per totum Orbem terrarum, quacumque jam Christi Ecclesia dilatata est, ab omnibus Ecclesiis eorum communio præcidetur, ne aliquis error in Cathedra Ecclesiæ Carthaginis oriatur. Tum demùm securi Episcopum alium Plebi Carthaginis ordinabimus, cum à tota Ecclesia isti separati fuerint, ne fortè cum alius modò fuerit ordinatus, non ei communicetur ab Ecclesia Transmarina, quia iste ab honore depositus non videbitur, quem jam ordinatum fama celebravit, & ad eum commeare communicatorias litteras fecit, atque ita magnum scandalum schismatis in unitatem Christi jam pacatis temporibus oriatur, dum præproperè nostras volumus præcipitare sententias, & non contra Cecilianum, sed contra Orbem terrarum, qui ei per ignorantiam communicat, Altare alterum erigere audeamus.

Sanctus Augustinus affirmat & docet varia. Primò, quod Carthago habeat non modicæ authoritatis Episcopum. Utpotè Exarchum totius Africanæ Diœcesios. Secundò, quod ille sit tantæ authoritatis, ut quamvis Afrorum Antistitum contra se conspirantem multitudinem posset contemnere. Quia nempe est omnium Primas, ideoque juxta Apostolicum, Gratiani Imperatoris lege postmodò confirmatum, Canonem non possit ab illis criminaliter judicari. Tertiò, quod ubicumque judicatus possit provocare ad Sedem Apostolicam. Quartò, quod hoc locum habeat non dumtaxat in ipso Carthaginensi Archi-Episcopo, sed etiam in cunctis Afrorum Episcopis, quorum aliquos cum Ceciliano Numidica Secundi Synodus damnaverat. Cuncti possint suas criminales causas Apostolicæ Sedi reservare. Audi causam: Quia non sunt Presbyteri, Diaconi, aut inferiores Clerici, sed Episcopi. Nempè Africana consuetudo solos Presbyteros ac alios Clericos, nequaquam Episcopos vetat ad Apostolicam Sedem, aut etiam Generalem Ecclesiæ Synodum provocare. Quintò Augustinus affirmat hosce Episcopos non tantummodò post Synodale Judicium & acceptam damnationis sententiam, sed etiam ante omnem judicii ingressum posse ex legitimæ suspectationis causa taliter appellare. Sextò, quod hæc suspectationis causa non potuerit cognosci ac definiri per ipsos suspectatos Episcopos, sed per eos debuerit traduci ad Sedem Apostolicam. Quod suspectantes ante omnia debuerint illic convinci de frivola ac illegitima contumacia, & per Apostolicam Sedem tunc remitti & compelli ad Africanæ Synodi judicium. Septimò Sanctus Augustinus affirmat Africanos Episcopos, dum per Romanum Pontificem jussi nolunt redire ad domesticam Synodum, esse per eundem Pontificem damnandos ex contumacia, & hujus sententiæ Tractoriam esse transmittendam ad omnes sub cœlo Ecclesias. Et hoc *ne aliquis error oriatur in Cathedra Ecclesiæ Carthaginis*. Affirmat hoc præsertim servandum fuisse & esse in Primatiali Carthaginis Ecclesia. Octavò, tunc tandem securè potuisse consecrari novum Episcopum: Post factam aut confirmatam prioris damnationem à Romana Ecclesia. Quia videlicet perpetua Africanæ Ecclesiæ consuetudo Romanæ damnatorum à se Episcoporum appellationi semper detulit suspensivi etiam effectus reverentiam, postmodò confirmatam, & ad omnes Ecclesias extensam per Sardicenses Canones. Quæ omnia Romanas ex Africa appellationes interdicunt inferiori Clero, & patentissimè asseverant cunctis Episcopis.

Eadem in epistola Sanctus Augustinus demonstrat Carthaginensem, quæ absentem Cecilianum attentavit damnare, Secundi Tigisitani in privata domo celebratam Synodum non fuisse competentem ac legitimum Judicem, atque prosequitur: *Quibus omnibus rebus cum eos*, Secundum & ejus Asseclas, *non veros Judices, sed inimicos atque corruptos Cecilianus convenisse cognosceret, quomodò fieri posset, ut vel ipse vellet, vel Populus, cui præsidebat, permitteret, ut relicta Ecclesia iret in domum privatam, non Collegarum discutiendus examine, sed Factionis cuneo, & odiis muliebribus trucidandus? Cum sibi præsertim videret apud Ecclesiam Transmarinam, à privatis inimicitiis, & ab utraque parte dissensionis alienam, incorruptum & integrum examen causæ suæ remanere. Ubi si nihil Adversarii agere vellent, ipsi se ab innocentissima Orbis terrarum communione præciderent. Si autem illic*

rum accusare tentassent, tunc innocentiam suam adversùs eorum machinamenta defenderet, sicut posteà factum esse didicisti. Cum tamen nimis serò illi quæsissent Judicium Transmarinum jam schismatis rei, jam levati Altaris horrendo scelere maculati. Primò enim facerent, si veritate niterentur, sed falsis rumoribus temporis diuturnitate firmatis, quasi vetusta fama præjudicante ad judicium venire noluerunt. Aut quod magis credendum est, damnato priùs, sicut libuit, Ceciliano, quasi securi sibi videbantur, præsidentes numero suo, nec audentes alibi commovere causam tam malam, ubi nulla corruptione operante posset veritas inveniri. Sed posteaquàm ipsis rebus experti sunt cum Ceciliano permanere communionem Orbis terrarum, & ad eum à Transmarinis Ecclesiis communicatorias litteras mitti, non ad illum quem sibi sceleratè ordinaverant, puduit eos semper tacere, quia posset eis objici cur paterentur ignaram per tot gentes Ecclesiam communicare damnatis, & cur ipsi se ab innocentis Orbis terrarum communione præciderent, cum tacendo finerent Episcopo, quem Carthaginensibus ordinassent, à toto Orbe non communicari: elegerunt, sicut dicitur, agere causam cum Ceciliano apud Ecclesias Transmarinas, parati ad utrumque, ut si eum potuissent quacumque versutia falsæ criminationis evincere, satiarent plenissimè cupiditatem suam; si autem non possent, in eadem quidem perversitate durarent; sed jam tamen quasi haberent quo dicerent, malos Judices se esse perpessos, quæ vox est omnium malorum Litigatorum, cum fuerint etiam manifestissima veritate superati. Quasi non eis ad hoc dici posset, & justissimè dici: Ecce putemus illos Episcopos, qui Romæ judicarunt, non bonos Judices fuisse, restabat adhuc plenarium Ecclesiæ Concilium, ubi etiam cum ipsis Judicibus causa posset agitari, ut si malè judicasse convicti essent, eorum sententiæ solverentur.

Sanctus Augustinus denuò affirmat varia. Primò, quod Cecilianus ante omnem causæ ingressum potuerit Secundi Tigisitani Synodum habere suspectam, & quæstionem suam provocare ad Transmarinas Ecclesias: Ad Ecclesiam Romanam, caput omnium istarum Ecclesiarum. Secundò, quod etiam Secundus ac omnis illa Factio potuerint, immò debuerint ad idem Tribunal deducere ipsam primam causæ instantiam. Tertiò, quod huic evocationi Cecilianus debuisset parere, ac sibi adesse. Quartò, quod non Cecilianus, sed ipsi Donatistæ appellaverint Transmarinam Ecclesiam, atque ità causa per sacros Canones ac Imperatorem Constantinum sit traducta ad Judicium Romanum. Verùm nimis serò. Nempè post completum schisma, ac erectum novum Altare. Et sanè ipsorum rationes ità cogebant. Nec enim Damnator Judex appellare consuevit, sed damnatus Reus. Verùm per istos patrata Ceciliani damnatio fuit spreta à Romana ac omni Catholica Ecclesia: Omnes sub cœlo Ecclesiæ perrexerunt communicatorias litteras non ad Majorinum scribere, sed ad solum Cecilianum. Prima, & forsan unica Transmarinæ Ecclesiæ ad Factionem communicatoria epistola fuit Eusebianæ Factionis è sceleratissimo apud Philippo-Polim Conventiculo ad Majorini Successorem Donatum, qua vulpes vulpibus, Ariani Donatistis studuerunt caudas jungere ad depopulandam Catholicam JESU-CHRISTI Vineam. Et plurimi post exortum schisma fluxerant anni. Schisma adeò increverat, ut plures per Africam Ecclesiæ duos haberent Episcopos. Ista igitur necessitate compulsi Donatistæ causam suam traduxerunt ad Transmarinam Ecclesiam. Et ipsam Constantinus traduxit Romam.

Etiam hæc Augustini testimonia invadit ac pervertere studet Scriptor Anonymus: *Reverà Augustinus ait Cecilianum, cum nec Diaconus, nec inferioris Ordinis Clericus esset, causæ suæ disceptationem judicio Collegarum & Ecclesiarum Apostolicarum potuisse reservare. Sed hoc nihil speciatim attinet ad Romanum Pontificem. Quippe cùm præter Romanam multæ superessent Ecclesiæ Apostolicæ, ad quas hoc judicium poterat referri. Omnes Orbis Episcopi erant Collegæ Ceciliani. Propterea dum ait Sanctus Augustinus potuisse Cecilianum reservare causæ suæ cognitionem Ecclesiis Apostolicis & Collegis suis, habita ratione Episcopalis Dignitatis, qua pollebat, non idcò ab obsequio & obtemperatione Synodi Provincialis judicio debita liberat, sed hoc privilegium ei competere potuisse fortassè existimat propter quandam Episcoporum præ simplicibus Presbyteris aut Diaconis potestatis atque authoritatis eminentiam, quæ impedit, ne tam citò indicta causa judicentur. Jus enim violari poterat aliquandò adversùs Presbyteros, sed saltem difficiliùs adversùs Episcopos, qui suas lites non difficulter adeò poterant subjicere judicio Ecclesiarum Apostolicarum; Collegarum opem, & auxilium impetrare. Incredibile enim erat fore, ut indicta causa judicarent, pravaque istiusmodi judicia approbarent. Quam ob rem Constantinus constanter asserebat, absente Ceciliano, & Numidiæ Concilium ejurante, Secundum Tigisitanum debuisse intercedere, & condemnationis judicium cohibere. Hic esse mihi videtur sensus epistolæ Sancti Augustini, cui explicatio nostra quibusdam fortassè videbitur tenebras & obscuritatem adferre; aliis verò lumen adhibere maximum, qui sincero examine Sancti Doctoris mentem eruere conati sunt.*

Reverà isthæc non explicatio, sed depravatio Augustinianis litteris densissimas offundit tenebras. Nugacissimas fabellas. Prima est, quod Sanctus Augustinus non dicat Cecilianum per Episcopalis dignitatis causam fuisse exemptum ab obedientia debita judiciis Provincialium Synodorum. Etenim Augustinus dicit ipsum fuisse Carthaginensem non modicæ civitatis Episcopum, ideoque per ejus Episcopalem dignitatem intelligit Exarchatum totius Africæ: Ejus causa planè affirmat fuisse exemptum ab ista obedientia. Præsertim ab obedientia erga Numidiæ Synodum. Et quidem talem. Utique constantem ex conjuratis, inimicis, pecunia emptis, & criminosis Episcopis. Numidiæ Synodus nec minimum Proconsularis Provinciæ Laicum judicare poterat, longè minùs ejus, ac simul totius gentis Primatem. Hæc Augustinus omninò docet in ista epistola: Attamen non per laudata à me verba. Per ipsa docet Cecilianum, quoniam non Presbyter aut inferior Clericus sed Episcopus erat, non fuisse obstrictum domesticis acquiescere judiciis,

diciis, sed pleno jure potuisse Romam appellare. Hic est manifestus epistolæ sensus, quem nulla novorum hodie, Marcum Antonium de Dominis resuscitantium, Dogmatistarum fabella possit obnubilare. Anonymus omninò vidit istud lumen. Ad ipsum tamen obfuscandum fabulatur; *Sed hoc privilegium ei competere potuisse fortasè existimat*, &c. Nullus hic est locus cuicumque *Fortasè*. Augustinus firmissimè definit: Palam de Romana appellatione. Scribit Africanos Episcopos semper potuisse, Clericos non potuisse Romam provocare. Acerbum est in res lucidas profundere tempus, cujus nemo possit reparare jacturam.

Secunda istius Anonymi fabella est, quod Sanctus Augustinus affirmet Cecilianum, & quosvis Afrorum Episcopos potuisse quidem appellare ad omnes generatim Apostolicas Ecclesias, seu ad plenam totius Ecclesiæ Synodum, nequaquàm tamen ad solum Tribunal Romanum. Etenim Augustini verba sunt lucidissima: *Carthago erat etiam Transmarinis vicina Regionibus, & fama celeberrima nobilis. Unde non mediocris utiquè authoritatis habebat Episcopum, qui posset non curare conspirantem multitudinem inimicorum, cum se videret & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ Sedis viguit Principatus, & cæteris terris, unde Evangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias litteras esse conjunctum, ubi paratus esset causam suam dicere, si Adversarii ejus ab eo illas Ecclesias alienare conarentur*. Ubi esset paratus causam suam dicere? Certè non alibi, quam apud Romanam Ecclesiam, ubi Apostolicæ Sedis semper viguit Principatus. Sanctus Augustinus laudat istas Transmarinas Ecclesias, quæ Cecilianum aut quemlibet alium Africanum Episcopum poterant ob contumaciam aut quodvis aliud crimen damnare, & super damnati nomine ad omnes sub cœlo Ecclesias mittere Tractoriam. Hæc autem manifestè est sola Romana. Per Transmarinas Ecclesias, apud quas & Cecilianus & Donatistæ debuerunt suam causam primitùs agere, Augustinus intelligit illam, apud quam postmodò causa ista fuit acta. Manifestè Romana.

Et istam solam Ecclesiam non dumtaxat Sanctus Augustinus, sed etiam Africanæ Synodi passim intellexerunt per Transmarina, aut Ecclesias Transmarinas. Africanus Codex suo de quibusdam in suo honore recipiendis Donatistarum Episcopis aut Clericis Decreto adjungit: *Sed hanc rem placuit non confirmari priùs, quam exinde Transmarina Ecclesia consulatur*. Alius Canon exponit: *Litteræ mittantur ad Fratres & Co-Episcopos nostros, & maximè ad Sedem Apostolicam, in qua præsidet Venerabilis Frater & Collega noster Anastasius*. Item de firmando Divinorum librorum Catalogo Africanus Canon habet: *De confirmando illo Canone Transmarina Ecclesia consulatur*. Alius Canon exponit: *Hoc etiam Fratri & Consacerdoti nostro Bonifacio, vel aliis earum partium Episcopis pro confirmando illo Canone innotescat, quia à Patribus ista accepimus in Ecclesia legenda*. Et Milevitanus Canon sancit de Clericis: *Ad Transmarina qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam in communionem suscipiatur*. Certum ac manifestum est illic per Transmarina intelligi solam Romanam Ecclesiam. Plurima sunt istiusmodi testimonia. Proinde eadem vocis acceptione Sanctus Augustinus utitur in præsenti epistola. Eximiè se exponit in secunda concione super Psalmum trigesimum sextum, declamans ad Donatistarum Principem Primianum; *Dignare acceptare Cecilianum innocentem, qui noluit exire ad Majores tuos, & sic servavit causam suam Orbi terrarum, quomodò tu servasti Concilio Numidarum. Si te innocentem reddidit Sedes Bagaitana, quantò potiùs illum Sedes Apostolica*.

Can. 108.

Attamen Sanctus Augustinus, dum de Ceciliani causa, aut communicatoriis ad ipsum litteris agit, passim adjungit omnes Apostolicas Ecclesias, omnes Collegas, aut totum Orbem terrarum. Nec sine rationibus. Primam edicit Aquilejensis Synodus in litteris ad Imperatorem Gratianum, scriptis à Sancto Ambrosio: *Totius Orbis Romani caput Romanam Ecclesiam, atque illam sacrosanctam Fidem Apostolorum ne turbari sineret, obsecranda fuit vestra Clementia. Inde enim in omnes venerandæ communionis jura dimanant*. Romana Ecclesia est radix ac propago totius Orthodoxæ & Catholicæ communionis. Cuicumque ipsa, vel quicumque ipsi Formatarum commercio communicat, ipsi tota Ecclesia, & ipse toti communicat Ecclesiæ. Omnibus Apostolicis Ecclesiis, omnibus Collegis. Et unicus Romanæ appellationis fructus est Romanæ Ecclesiæ communionem recipere, aut in ipsa stabiliri. Hinc qui ad Romanam appellat, aut à Romana reparatur Ecclesia, appellat ad omnes, & ab omnibus reparatur Ecclesiis, ab omnibus Collegis. Præsertim ab Apostolicis. Ob singularem ipsarum gradum in Catholica communione. Hinc de Juliano Eclanensi Episcopo scribit in Commonitorio super Celestii nomine Marius Mercator: *Cælestius & Pelagius sunt damnati ab Innocentio, à quo & Julianus fuerat Ordinatus, quiquè post illorum damnationem usque ad prædicti Innocentii Episcopi excessum è vita in ejus communione permanens, & perseverans in sincera sententia, & communicans Damnatori prædictorum, ipse quoque sine dubio Pelagium, Cælestiumque damnavit*. Causa laudatæ communionis. Ac prætereà ob susceptam damnationis Tractoriam.

Cap. 1.

Eadem est ratio factarum reparationum per Romanos Pontifices. Hinc enim Sanctus Joannes Chrysostomus suum Romanæ appellationis instrumentum dirigit ad solum Pontificem Innocentium, & tamen concludit: *Igitur Domini maximè venerandi & pii, &c.* Conclusionem dirigit ad omnes Latinos Episcopos. Aut certè ad omnes Italos. Eadem de causa ad Imperatorem Arcadium scripsit Collega Honorius: *Erat inter Episcopos causa, quæ collato tractatoque consilio deberet absolvi. Missis ad Sacerdotes Urbis æternæ atque Italiæ utraque ex parte Legatis, exspectabatur ex omnium authoritate sententia*. Etiam Imperator Aurelianus, dum de exequenda in Paulum Samosatensem data sententia fuit motum dubium, *præcepit illis dari Ecclesiæ domum, quibus Christiani Italiæ & Urbis Romæ Episcopi per litteras tribuendam præscriberent*. Ita habemus apud Eusebium,

Et

Et ad Imperatorem Theodosium scripsit Romana Sancti Damasi Synodus: *Sanctæ memoriæ Athanasius, & dudùm Petrus Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopi, & Orientalium plerique, ad Romanæ Ecclesiæ, Italiæ, & totius Occidentis confugerunt judicium*. Et tamen certum est ipsos ad solum Romanum provocasse Pontificem, & ab ipso solo fuisse auditos ac reparatos. Hinc enim Philippo-Politanus Eusebianæ Factionis Conventus ob patratam Sancti Athanasii & aliorum appellantium reparationem non cunctos Occidentis aut Italiæ Episcopos, sed solum degradavit Julium Pontificem. Adjunxit Hosium Cordubensem, & Maximinum Trevirensem, quod Julium ad istam reparationem instigassent. Epistola est scripta à Sancto Ambrosio. Est quarta post appendicem Theodosiani Codicis. Eandem phrasim usitat Magnus Basilius. Quia nempe omnes Latini, immò omnes Orthodoxi sub cœlo Episcopi cum Romano Pontifice semper fuerunt quasi unica Ecclesia, unicaque familia: *Populus labii unius, ac sermonum eorundem*. Italiæ Episcopi insuper erant propria Romani Pontificis Synodus, & in Retractatoriis appellationum Judiciis Assessores atque conjudices. Secunda Augustinianæ phrasios ratio est, quod Cecilianus esset paratus non solùm coram Romana Cathedra, sed etiam coram plenaria totius Ecclesiæ Synodo, immò coram cunctis sub cœlo Ecclesiis suam causam tueri.

Anonymus evertit semetipsum. Etenim profitetur Afrorum Episcopis aliquid licuisse, quod Clericis non licebat: Nempe appellare ad Synodum totius Ecclesiæ. Certè hæc appellatio semper licuit aliarum gentium Clericis. Etenim ad Imperatorem Theodosium scripsit cum Italiæ Episcopis Sanctus Ambrosius: *Unus Constantinopolitanæ Ecclesiæ Presbyter, Paulus nomine, intra Achajam Synodum Orientalium juxta atque Occidentalium postulavit*. Epistola exstat post appendicem Theodosiani Codicis. Et adversùs Chæremonem, Victorem, & Sophronam, suæ civitatis sterquilinia, scribit ad suos Constantinopoli Clericos Sanctus Cyrillus Patriarcha Alexandrinus: *Nunquam formidavimus peregrinationem suscipere, sed nec illorum accusationibus respondere, si tempus hoc exigat. Potest enim evenire, ut etiam fortè ob vilissimas causas, ad purgandam Ecclesiam, juberi Concilium convocari*. Et nonne Eutyches Presbyter à Magni Leonis Judicio provocavit ad generalem Synodum? Ista appellatio Majores nostros compulit ad secundam Ephesinam, & ad Synodum Chalcedonensem. Ad Chalcedonensem Synodum appellarunt etiam alii Clerici & Laici, qui se oppressos affirmabant à suo Patriarcha Dioscoro: Et fuerunt auditi. Cur igitur isto Jure caruerunt Afrorum Clerici? Ob singulare gentis Statutum, quod Sanctus Cyprianus affirmat æquum & justum. At Cyprianus non de Clericorum ad generalem Synodum, sed de ipsorum ad Romanam Ecclesiam appellatione loquitur. Agnoscant hoc novi Dogmatistæ, & desinant tempus perdere ad lucidæ veritati quærendas tenebras.

Epist. 4.

Quid sibi volunt hæc Anonymi verba: *Sed hoc nibil speciatim attinet ad Romanum Pontificem. Quippè cum præter Romana multæ superessent Ecclesiæ Apostolicæ, ad quas hoc Judicium potuit referri, omnes Orbis Episcopi erant Collegæ Ceciliani*. Affirmant omnes Ecclesias atque Episcopos esse pares, & Romano nihil esse singulare, nisi primum locum. Si quippè ista speciatim non pertineant ad Romanum Episcopum, necesse est alios esse ipsi pares. Porrò quis unquam Afer, quis Gallus, quis Hispanus provocavit ad Thessalonicensem, Corinthiorum, Philippensem, aut aliam Apostolicam Ecclesiam? At verò plurimi ex omni gente frequenter provocarunt ad Ecclesiam Romanam. Et cum fructu, probato apud omnem Christianitatem. Prima istius fructus impugnatrix fuit Eusebiana Factio. Scire optarim, quas partes sequatur hìc Anonymus. Errorem confirmant ejus sequentia verba: *At verò instat Davidius enixè, & responsum assumit ex eo, quod Augustinus ait nihil fuisse Ceciliano pertimescendum, quamdiu communionis litteris cum Ecclesia Romana conjungeretur, in qua semper Sedis Apostolicæ Principatus viguit. Nisi plura diceret Augustinus, & aliis Ecclesiis prætermissis de sola communione cum Ecclesia Romana mentionem faceret, me victum faterer libentissimè, nihilque Davidio responderem. Sed prorsùs contrarium dicit. Omnes Ecclesias, quibuscum Cecilianus communicaverat, Romanæ exæquat, adjuncto tantùm discrimine Principatus Apostolicæ Sedis, qui semper Romæ viguit, unde Romanæ Ecclesiæ gloria singularis exsurgit*. Palàm docet omnes Ecclesias esse pares Romanæ, & hujus Principatum esse honorem solius loci. Est error Marci Antonii de Dominis. Teodorus Balsamon affirmat eundem tradi à quibusdam Sectatoribus Photiani schismatis: Et ipsum damnat ut fontem plenæ confusionis. Certè quisquis talia senserit, *bonum erat ei si natus non fuisset homo ille*.

Anonymus urget ad Romanam Ecclesiam ab Augustino adjungi cæteras fidelium terras, earumque laudari communicatorias ad Cecilianum litteras, & addi: *Ubi paratus esset causam suam dicere*. Et commentatur: *Augustinus significat Cecilianum non minus auxilium sibi comparasse ex aliis Ecclesiis, quibuscum communicabat, quam à Romana*. Respondeo hæc esse ejusdem fœtoris, & abundè refutata. Etenim si Augustinus Romanæ Ecclesiæ dumtaxat par & commune cum aliis adscribit impensum Ceciliano auxilium, cur scribit ipsum à sola Romana Sede fuisse purgatum ac reparatum? Certè Romano isti judicio non solus Pontifex adfuit, sed insuper Arelatensis Episcopus, Coloniensis, & Augustodunensis: Et tamen nec hæc, aut ista Sedes, sed sola Romana dicitur Cecilianum reparasse. Item Petrus de Marca profitetur reparatoriam sententiam fuisse conceptam in nomen solius Melchiadis. Et licet ista Synodus non Romæ, sed Coloniæ, aut Augustoduni fieret, Melchiades habuisset eadem elogia. Et Donatistæ nunquàm Maternum, Rheticium, aut Marinum, sed solum ex suis Judicibus Melchiadem accusarunt Thurificationis & Lapsus. Quæ ratio? Notissima est etiam infimo Christiano. Nempe diversitas auxilii, quod Melchiades Ceciliano impenderat.

Anonymus prosequitur: *Denique si Pontifex Ro-*

Romanus se Episcoporum supremum Judicem habuisset, cur post sententiam à se ipso prolatam, iteratam litis cognitionem in Concilio Arelatensi sustinuisset? Cur de hac causa solitarius Judex non sedebat, sed immò tot sibi Judices ab Imperatore adjungi patiebatur? Si ea fuisset mens Augustini, ut contendit Davidius, cur post Romanum Judicium toties Donatistis Concilium Arelatense opposuit? Cur denique post supremam Romani Solii decisionem posse adhuc hanc causam in Concilio generali universæ Ecclesiæ agitari reposuisset? Et adducit Augustini verba: *Ecce putemus illos Episcopos, qui Romæ judicaverunt, non bonos Judices fuisse, restabat adhuc plenarium universæ Ecclesiæ Concilium, ubi etiam cum ipsis Judicibus causa posset agitari*. Respondeo Anonymum ab istis ipsis Augustini verbis penitùs everti. Etenim ajunt: *Cum ipsis Judicibus*. Proinde istiusmodi provocatio Romanum Pontificem non demutat in Reum aut Accusatorem, sed permittit Judicem. Et non talem qualem, sed supremum ac plenum futuri Concilii Præsidem. Nam & Sanctus Sylvester fuit invitatus ad præsidendum Arelatensi Concilio. Proinde istiusmodi provocatio non est appellatio, sed simplex revisio. Et quod hæc non evertat supremam judicandi authoritatem, noverunt non soli Domini Senatores, sed ipsi etiam Procuratores & Apparitores Curiæ Parisiensis. Porrò Melchiades plures sibi assumpsit Assessores Episcopos ex ea ipsa causa, ex qua Sanctus Petrus ad motas à Cerintho quæstiones dirimendas non sedit solus, sed Antiochiam advocavit omnes Apostolos, & plures Episcopos. Et falsum est, quod omnes istos Constantinus adjunxerit. Adjunxit solos tres: Reliquos Melchiades assumpsit. Ad confutandos Eutychianistas omnis Ecclesia non solum, licet sufficientissimum, Sancti Leonis Tomum, sed semper adduxit etiam Chalcedonense Concilium. Ex eodem principio Sanctus Augustinus ad confutandos Donatistas non solo est usus Melchiadis judicio, sed insuper Concilio Arelatensi. Anonymus hic est omninò unus illorum, de quibus Tertullianus: *Firmos fatigant, infirmos capiunt, medios cum scrupulo dimittunt*. Ab inepto Tenebrione nihil reportabis, nisi tui stomachi commotionem.

CAPUT XXI.

Romana Africanorum Episcoporum appellatio demonstratur ex Sancti Augustini Epistola ad Sanctum Cælestinum Pontificem.

QUod Africani Episcopi semper potuerint Romam provocare, Sanctus Augustinus insigniter profitetur, ac exemplis demonstrat in litteris ad Sanctum Cælestinum Pontificem. Antonius, per Sanctum Augustinum evectus in Fussalensem Cathedram, ac primus istius civitatis Episcopus, pessimè se gessit: Illius nuperrimè à Donato ad Christum Dominum conversi Populi egit scandalosissimum Tyrannum ac expilatorem. Hinc Sanctus Augustinus ipsum impetravit Synodaliter frænari. Non degradari quidem, sed tamen authoritate ac potestate insigniter circumscribi, ac mutilari. Hinc ille sententiam clamavit Canonibus adversam, & Romam provocavit ad Sanctum Pontificem Bonifacium. Et Synodalia Gesta, omnisque causæ instructio fuerunt eò transmissa. Hac igitur de re Sanctus Augustinus scripsit ad Bonifacii Successorem Cælestinum: *In illis multiplicibus Gestis, quibus de Antonio nostrum judicium continetur, magìs* Epist. 261. *deberem vereri, ne tibi minùs severè, quàm oporteret, judicasse videamur, nisi scirem vos tam propensos ad misericordiam, ut non solùm nobis, quia illi pepercimus, verùm etiam ipsi existimetis esse parcendum. Sed ille, quod à nobis aut benignè, aut remissè factum, in præscriptionem vertere atque usurpare conatur. Clamat*: Aut in mea Cathedra sedere debui, aut Episcopus esse non debui. *Quasi nunc sedeat nisi in sua. Propter hoc enim loca illi eadem dimissa atque permissa sunt, in quibus & priùs Episcopus erat, ne in aliena Cathedra contra Statuta Patrum translatus illicitè diceretur. Aut verò quisquàm ita esse debet sive severitatis, sive lenitatis exactor, ut qui nonnisi fuerint Episcopatus honore privandi, nullo modo in eis aliquid vindicetur, aut in quibus aliquid visum fuerit vindicandum, Episcopatus honore priventur. Exstat exemplo, ipsa Sede Apostolica Judicante, vel aliorum judicata firmante, quosdam pro culpis quibusdam nec Episcopali spoliatos honore, nec relictos omnimodis impunitos. Quæ ut à nostris temporibus remotissima non requiram, recentia memorabo. Clamet Priscus Provinciæ Cæsaraeensis Episcopus*: Aut ad Primatum locus, sicut cæteris, & mihi patere debuit, aut Episcopatus mihi manere non debuit. *Clamet alius ejusdem Provinciæ Victor Episcopus, cui relicto in eadem pœna, in qua & Priscus fuit, nusquàm nisi in Diœcesi ejus ab alio communicatur Episcopo. Clamet, inquam*: Aut ubique communicare debui, aut etiam in meis locis communicare non debui. *Clamet tertius ejusdem Provinciæ Laurentius Episcopus, & prorsùs hujus vocibus clamet*: Aut in Cathedra, cui ordinatus sum, sedere debui, aut Episcopus esse non debui. *Sed quis ista vituperet, nisi qui parùm attendit nec inulta relinquenda, nec uno modo omnia vindicanda?*

Sanctus Augustinus affirmat varia. Primò, quod apud Africanas Ecclesias exstent plurima Episcopalium appellationum ad Sedem Apostolicam exempla: Et vetusta & recentia. Secundò, quod exempla rememorari nolit, & adducere. Ex recentioribus adduxit tria ex sola Provincia Cæsaræensis Mauritaniæ. Tertiò affirmat Synodalia Afrorum Antistitum circa appellatas Collegarum causas judicia fuisse per Apostolicam Sedem aliquandò reformata, aliquando confirmata. Quartò asserit Synodale de Antonio judicium nequaquàm fuisse insuetum aut hetroclytum, & esse justissimum. Hinc supplicat per Cælestinum stabiliri. Et ad permovendum Pontificem affirmat

mat ista tria Cæsaræensis Provinciæ exempla fuisse istius formæ. Palàm affirmat Romanas Episcoporum appellationes fuisse apud suam gentem frequentissimas atque liberrimas. Inter Romanam & Africanam Ecclesiam fumabat tunc contentio de Romanis appellationibus inferioris Cleri: Et hujus servitutem aliqui, quinto Nicæno Canone abusi, tentabant etiam ad Episcopos extendere. Verùm irrito conatu. Omnes meliores & doctiores Episcopi perrexerunt sentire cum Sancto Augustino.

Et hic prosequitur de Antonio: *Quam versuta suasione Antonius Sanctum Senem Primatem nostrum, gravissimum virum, ut ei cuncta crederet, quem velut omni modo inculpatum venerando Papæ Bonifacio commendaret, induxerit, & cætera, quæ à me quid opus est recoli, cum memoratus venerabilis Senex ad tuam Sanctitatem omnia retulerit?* Iste Numidiæ Primas fuit Valentinus Vajanensis Episcopus. Videtur enim tunc fuisse adhuc superstes. Et hinc manifestissimè lucet, quod etiam ipse temerariis Aurelii Archi-Episcopi adversùm Romanas Episcoporum appellationes machinamentis non fuerit cooperatus. Sanctus igitur Augustinus hìc iterùm primò affirmat Antonium non sub Cælestini, sed sub Bonifacii Pontificatu fuisse judicatum ac damnatum. Secundò, quod ad eundem Pontificem appellaverit. Tertiò, quod ad ipsum sibi conciliandum fuerit usus non bonis artibus. Palmaris fuit, quod ipsum suæ Provinciæ Primatem, ac damnatricis Synodi Præsidem, seduxerit ad impugnandum sui ipsius Synodale Judicium, & Antonio perhibendum innocentiæ ac integritatis testimonium. Et ipso fretus Pontifex Antonium absolvit, ac reparavit. Ex quibus lucet non solum Augustinum, nec solum Primatem Valentinum, sed omnes, aut sanè plurimos Numidiæ Episcopos de Episcopalium ad Romanam Cathedram provocationum antiquitate ac authoritate non cespitasse. Antonii appellationem cuncti sunt venerati. Porrò Antonii absolutio à prævento per mortem Bonifacio non fuit sortita effectum, nec missa in executionem: Hinc ipsam urgere ille perrexit apud Cælestinum. Verùm Bonifacii sententia habebat hanc clausulam: *Si Antonius ordinem rerum nobis fideliter indicavit.*

Hinc adversùs ipsam Sanctus Augustinus potenter intercessit, & scripsit ad Cælestinum: *Accipe nunc quæ post ejus sanctæ memoriæ viri*, Pontificis Bonifacii, *in Africa litteras gesta sunt, & subveni hominibus, opem tuam in Christi misericordia multo avidiùs, quam ille poscentibus, à cujus inquietudine desiderant liberari. Judicia quippe illis, & publicas Potestates, & militares impetus, tam quàm executuros Apostolicæ Sedis sententiam, sive ipse, sive rumores creberrimi comminantur, ut miseri homines Christiani Catholici graviora formident à Catholico Episcopo, quàm cum essent hæretici, à Catholicorum Imperatorum legibus formidabant. Non sinas ista fieri, obsecro te: Per Christi sanguinem, per Apostoli Petri memoriam, qui Christianorum Præpositos Populorum monuit, ne violenter dominentur inter Fratres. Ego Fussalenses Catholicos, Filios in Christo meos, & Antonium Episcopum, Filium in Christo meum, benignitati Charitatis & Sanctitatis tuæ, quia utrosque diligo, utrosque commendo. Neque Fussalensibus succenseo, quia justam de me querimoniam ingerunt auribus tuis, quod eis hominem, nondùm mihi probatum, nondùm saltem ætate firmatum, à quo sic affligerentur, inflixi. Neque huic noceri volo, cui quantò magis sinceram habeo charitatem, tantò magis pravæ ejus cupiditati obsisto. Utrique misericordiam mereantur: Illi, ne mala patiantur, ille, ne faciat. Illi, ne oderint Catholicum, si à Catholicis Episcopis, maximèque ab ipsa Sede Apostolica, contra Catholicum eis non subveniatur Episcopum; iste autem, ne se tanto scelere obstringat, ut quos molitur invitos facere suos, à Christo faciat alienos.*

Fussala ante fuerat Hipponensis Parochiæ Oppidum. Ex integro pertinax in parte Donati. Ipsam Sanctus Augustinus per missos eò Presbyteros, ac multam ipsorum prædicationem & passionem, Imperialibus adversùm Donatistas Legibus adjuvantibus, tandem perduxit ad Christum Dominum. Et ut in bono firmaret, ipsam dismembravit à sua Cathedra, & ei dandum curavit novum Episcopum. Verùm Electus, dum omnia ad consecrationem sunt parata & præsentia, ex humilitate, & tanti oneris fuga clandestinè se subtraxit, atque ità Sanctus Augustinus, præsertim ad evitandas senis Primatis defatigationes, fuit compulsus in ejus locum sufficere alium. Et tunc ad manum non habuit nisi Antonium, suæ Ecclesiæ, ac Episcopalis Monasterii Clericum, *hominem sibi needùm probatum*, & *necdum ætate firmatum*, & tamen ipsum curavit consecrari. At ecce hic juvenis, & primus Neophytorum Episcopus memoriæ suæ non infixit Canonem, quem ad juvenem etiam Timotheum scripsit Sanctus Paulus: *Juvenilia desideria fuge*. Cœpit suam Plebem vexare, concutere, exspoliare, & esse suspectus de aliis. Hinc ipsum Fussalenses detulerunt ad Provinciæ Synodum, & impetrarunt, licet non degradari, tamen compesci, circumscribi, puniri. Eam novæ Diœcesis partem, quam maximè vexaverat, Synodus ipsi abstulit, & denuò adscripsit Cathedræ Hipponensi. Nempe *Castellanos, & illius Regionis homines, qui de intolerabili ejus dominatione, de rapinis, & diversis oppressionibus, & contritionibus* fuerant veraciter conquesti. Nova ista Cathedra videtur fuisse sponsa sine dote. Hanc Antonius videtur violenter extorsisse. Quidquid sit, à Synodi sententia provocavit ad Bonifacium Pontificem, & propter Primatis testimonium meruit absolvi, purgari, ac reparari. Attamen cum salutari clausula: *Dummodò preces & testimonium veritate nitantur.* Isto interim Decreto fultus Antonius impetrare studuit publicas Potestates & militares impetus, qui Apostolicam sententiam exequerentur. *Qui invitos facerent suos*. Hoc est, qui suæ Cathedræ ablatos, & Hipponensi redditos Castellanos violenter cogerent ad ipsum redire. Talia aut ipse sparsit in suum Populum, aut spargi curavit, vel permisit. Hinc miseri ac Neophyti Fussalenses jam Catholici graviora formidabant à Catholici Episcopi turbulentia, quam anteà Donatistæ formidarant à pœnalibus Catholicorum

torum Principum legibus. Hinc apud Cælestinum Pontificem accusarunt non solum Antonium, sed & ipsum Sanctum Augustinum, tamquàm horum malorum fontem, qui talem ipsis donasset Episcopum. Quæ res senem Augustinum adeò afflixit, ut suum Episcopatum voluerit deponere, & semetipsum damnare ad perpetuam pœnitentiam. Ex quibus omnibus discimus, quod non soli Africani Episcopi adversùm suas Synodos, sed etiam Africani Populi adversùm suos Episcopos consueverint Romanos Pontifices invocare. Et Apostolicæ Sedis judicia erant isthic tanti ponderis, tantæque reverentiæ, ut ad ipsa exequenda publicæ etiam Potestates, ac militares impetus essent in promptu.

Hæc Sancti Augustini epistola est lucidissimum, atque inconcussum pro Romanis Africanorum Episcoporum appellationibus testimonium. Hinc audio in Gallia aut imprimi aut proximè imprimendam Dissertationem, quæ ipsam suadeat esse spuriam & suppositiciam, ideòque stramineæ authoritatis. Nescio quod hominum genus non minori hodie ergà Apostolicæ Sedis dignitatem odio æstuat, quam Martinus Lutherus, aut Joannes Calvinus erga plures Catholicas veritates. Hinc uti hi erga Divinas, quas in suos errores nullo possint fuco detorquere, litteras imitantur Marcionem, aut Manichæum, & nobis auferunt Machabæorum libros, Sanctorum Jacobi, & Judæ epistolas, quædam alia, ità isti pari impudentia grassantur in certissima sanctorum Patrum Monimenta. Ista namque epistola adeò clarè refert Sancti Augustini faciem, ut si hodie in nescio quo campo per sortem reperiretur, omnes Sancti Augustini stylo vel leviter assueti unanimiter clamarent esse manifestum ejus fœtum. Optarim ut istorum Sapientum aliquis sub Augustini nomine nobis fingat talem epistolam: Erit toti mundo summus vates. Norunt sua nugamenta nunquàm persuadenda Mundo, nihilominùs censent piscandum, sperantes hinc inde aliquos aut capere, aut dimittere cum scrupulo.

Exhæredandæ epistolæ præcipuum fundamentum audio esse præsertim hæc verba: *Me sanè, quod confitendum est Beatitudini vestræ, in isto utrorumque periculo tantus timor & mœror excruciant, ut ab officio cogitem gerendi Episcopatus abscedere, & me lamentis errori meo convenientibus dedere, si per eum, cujus Episcopatui per imprudentiam suffragatus sum, vastari Ecclesiam Dei, & quod ipse Deus avertat, etiam cum vastantis perditione perire conspexero.* Apostolicæ dignitatis Osores censent talia verba non cadere in virum constantem, præsertim in Sanctum Augustinum. Respondeo Sanctum Augustinum fuisse delicatæ conscientiæ, ideoque verba hæc ejus moribus omninò consonare. Nam similia scribit etiam ad suum Primatem Xantippum, agens de Presbytero illo, quem solus sine sex Collegarum assistentia damnaverat: *Ne si quid perniciosius eruperit, languens imputem mihi.* Legantur duæ ad Alipium, & alia ejusdem Augustini ad Sanctum Paulinum epistolæ, & videbis ipsum fuisse anxiè timoratum. Et certè in creandis Episcopis ita mandat Apostolus: *Nemini citò manus imposueris, ne communices peccatis alienis.* Quod omnia indigni Episcopi peccata devolvantur in Promotorem, demonstrat Sanctus Isidorus Pelusiotes. Porrò in evehendo Antonio Sanctus Augustinus, licet ex causis, fuerat præcipitantior. Hinc ipsum, ubi tot illius facinora vidit, acerbissimè momordit conscientia. Et quò morderet, nisi ad deponendum Episcopatum, atque ita agendam humilem pœnitentiam? Hanc enim legem sacri Canones imponunt Indignorum Promotoribus. Et quod Sanctus Augustinus ad deponendum ex causis Episcopatum fuerit paratissimus, ejus qualibuscumque lectoribus est exploratissimum. Nec mirandum est, quod novi Dogmatistæ aversentur hanc epistolam. Etenim ipsa demonstrat, & altissimè clamat, quod Sanctus Augustinus, Numidiæ Primas Valentinus, & fermè omnes istius Provinciæ Episcopi, à Carthaginensi Primate Aurelio, dum Romanas etiam Episcoporum appellationes arietare cœpit, retrocesserint, & famosæ illius ad Cœlestinum Pontificem epistolæ sese non miscuerint, immò constanter fuerint refragati. Quare præsens Augustini epistola pari voce clamat istam Aurelii epistolam esse prævaricatoriam, ac infelicem optimi Aurelii lapsum.

Epist. 236.

Epist. 224. 239. 250.

Prætermitti non possit etiam Primosi, Thiganensis apud Cæsarænses Mauros Episcopi, Romana appellatio, de qua Africanus Codex: *Protestatos esse præterea Mauros Cæsaræènses constat, Primosum per Principales civitatis Thiganensis conventum litteris eorum fuisse, ut secundùm principalia Scita plenario Concilio sui præsentiam faceret. Et, ut oportuit, requisitus Primosus, repertus non est, sicut Diaconi renunciaverunt. Sed quia poposcerunt eidem Mauri de plenario Concilio oportere litteras destinari ad venerabilem Fratrem Senem Innocentium, has placuit mitti ut agnoscat Primosum requisitum à Concilio & minimè fuisse repertum.* Primosus à suo Populo de nescio quibus accusatus apud suæ Provinciæ Synodum, ex quibus nescio causis detrectavit comparere, sed ab Imperatore Honorio supplicavit aliud Episcopale Judicium. Hoc enim tolerabat Africana disciplina: *Quicumque ab Imperatore cognitionem Judiciorum publicorum petierit, honore proprio privetur. Si autem Episcopale Judicium ab Imperatore postularit, nihil ei obsit.* Et Princeps Primosum transmiserat ad plenariam totius Africæ Synodum. Rectè: Secundùm Canones. Verùm Primosus nec isthic comparuit. Creditus est Romam provocasse, & abjisse ad Papam Innocentium. Hinc Synodus duxit Pontificem de omnibus instruendum, appellationem tamen plenissimè venerata. Facta hæc sunt ante Pontificatum Zozimi, adeoque ante lites de Apiarii Presbyteri, & omnis inferioris Cleri appellationibus. Unde nullum, ad quod novi Dogmatistæ jam ridiculè recurrunt, tunc erat *Interim*. Erat pura Africanæ Ecclesiæ consuetudo. Quare ejus vigore Primosus appellavit.

CAPUT

CAPUT XXII.

Discutiuntur Scriptoris Anonymi Sensa circa laudatam Sancti Augustini Epistolam.

HUic epistolæ, cujus tamen natales infamare non præsumit, interpretandæ etiam se commiscet Scriptor Anonymus. Memorat Synodum illam, ex qua Aurelius Primas istam infelicissimam adversus Romanas Episcoporum etiam appellationes epistolam scripsit ad Sanctum Cælestinum, & pergit: *Davidius ingenuè fatetur veram mentem Episcoporum Africæ in hoc Concilio fuisse omninò condemnare & abrogare usum appellationum ad Sedem Apostolicam in Episcoporum ac Presbyterorum causis. Insuper sibi persuadet in hoc casu hos Episcopos nec bona fide, nec sinceritate caruisse, sed oratione continenti sic fatur: Equidem credo huic abrogationi in ipsa Africa locum non fuisse. Enim verò animadvertimus tempore circiter hujus abrogationis, sub eodem Pontifice Romano, quo promulgata fuit, celeberrimum non solùm Africæ, verùm etiam universæ Ecclesiæ Episcopum, scilicet Sanctum Augustinum, qui hujus controversiæ principio interfuerat, non obstitisse, immò verò annuisse appellationi Antonii, Fussaliorum Episcopi, à Judicio Synodi Provincialis ad Apostolicam Sedem.* Respondeo Davidium rectà sentire. Etenim Sanctus Augustinus, & cum ipso Sanctus Alipius, Sanctus Possidius, Numidiæ Primas Valentinus, plurimique alii sanctiores & doctiores Afrorum Episcopi, hujus controversiæ principio, quoniam de solis Clericorum appellationibus tractabat, non solummodò adfuerunt, sed insuper causam generosè ac intrepidè adjuverunt, scientes à se defendi avitam ac bonis anchoris nixam suæ gentis consuetudinem. Ast ubi viderunt Aurelium salire extra metas, & contra Apostolicos Canones, itemque contra perpetuam gentis consuetudinem prorumpere ad proscribendas Episcoporum appellationes, retraxerunt manus, & dilectissimum Primatem Aurelium, Sancto Petro Apostolo postponentes, deseruerunt. Sanctus Augustinus istam Antonii appellationem non solummodo permisit, sed & ipsam appellandi consuetudinem stabilivit exemplis & rationibus. Eandem adjuvit Primas Valentinus.

Attamen Anonymus, ne manifestos veritatis triumphos permittat Joanni David, tacere non sustinet: *Prima fronte respondere possem, cum Antonius appellaverit, antequàm Africani Cælestino Papæ scripserint, aut litteras acceperint ab Attico Constantinopolitano & Cyrillo Alexandrino de exemplaribus Græcis Concilii Nicæni, mirum non videri, si Sanctus Augustinus & cæteri Africæ Episcopi huic appellationi non obstiterint. Quippe cum Bonifacio Papæ polliciti essent ex Decreto Concilii Carthaginensis, servaturos se paulisper hanc appellationum disciplinam, donec intellexerint ex inventis exemplaribus Nicæni Concilii, an vera esset citatio Canonum Nicænorum in Commonitorio Legatorum Zozimi. At nemo dubitare potest hanc appellationem Antonii Fussalensis Episcopi antecessisse acceptioni litterarum Attici & Cyrilli.* Respondeo esse frivolum effugium. Etenim ista transactio, seu istud *Interim* nequaquàm fuit circà appellationes Episcoporum. Circa has nec erat, nec unquam fuerat ulla controversia. Transactio fuit circa duo. Primò circa servandam in Episcoporum appellationibus formam Sardicensis Canonis, quem Zozimus appellabat Nicænum. Deinde ista transactio fuit circa provocationes Clericorum. Romana Sedes affirmabat ipsas probari ac juberi per Nicænos Canones, & Africana Ecclesia profitebatur se ab istis, utpotè Spiritu Dei conditis, & totius Mundi reverentia consecratis, nolle dissonare. Hinc igitur stipulatum est, ut usque ad repertam veritatem inferior etiam Clerus posset Romam provocare. Contra priorem consuetudinem. Propter reverentiam Apostolicæ Sedis & Nicæni Concilii. Hæc est certa veritas inferiùs demonstranda. Proinde nequaquam in hujus transactionis, sed in solam avitæ consuetudinis vim Antonius appellavit: Et Episcoporum nullus vel somniavit intercedere. Aurelii Primatis, & ipsi adhærentium Episcoporum intercessio non cœpit, nisi post adductos ex Oriente Nicænos Canones.

Pergit Scriptor Anonymus: *Quamvis hæc solutio adeò certa sit, ut nullum hac de re dubitandi locum relinquat, existimo tamen, accuratiùs perpensa historia hujus Antonii Fussalensis, ipsum nunquàm Juridiciali appellatione ad Papam provocasse, quamvis negare nolim ad ipsum confugisse, & opem ejus implorasse. Hanc autem agendi rationem tritam esse ætate Sancti Cypriani, iis omnibus qui pro factis judicia timent, & suarum rerum odio mutari omnia student, ostendimus capite primo hujus operis. Igitur fatemur Antonium Romam confugisse, non secùs ac anteà confugerat Basilides, de quo mentionem facit Sanctus Cyprianus. Ad quem, hæc verba,* Pergens Romam, *explicans Rigaltius, hanc notam efformavit: Quo solebant contumaces, ut procul ab his, quibus erant noti, faciliùs fallerent.* Respondeo istius solutionis certitudinem abundè patere ex dictis. Porrò Antonius, si Romam confugerit, & Romanæ Sedis opem imploraverit, quomodò non appellavit? Etenim imploravit opem contra Africanæ Synodi de se judicium, ipsumque postulavit retractari & rescindi: Quod quid est aliud, quàm appellare? Deo laus, quod Anonymus propria & consueta dumtaxat verba neget, rem verò atque substantiam profiteatur. Laudamus admirandam potentiam veritatis. An Judiciales appellationis apices Antonius adhibuerit, parùm refert. Certè ipsos in suis Appellantibus nunquàm exquisivit Ecclesia. Et addo istos apices omninò fuisse observatos ab Antonio. Lucet ex his Sancti Augustini verbis: *In illis autem multiplicibus Gestis, quibus de illo nostrum judicium continetur, &c.* Affirmat ista Gesta fuisse transmissa Romam, ideòque Ecclesiasticos apices huic appellationi non defuisse. Eadem est ratio Basilidis. Quod Romam appellaverit, est ipsa meridiana luce clarius. Petrus de Marca cœpit primus lucidam diem commentis obnubilare.

Porrò

Porrò Nicolaus Rigaltius scribit verum. Etenim omnes novimus Apostolicam Sedem vafrorum hominum obreptionibus fuisse semper obnoxiam. Attamen idem Scriptor Romanas appellationes, aliasque Romanæ Cathedræ dignitates nequaquàm abnuit. Lucet ex illis, quæ in suo Commentario scribit ad sexagesimam septimam Sancti Cypriani epistolam, tractantem de causa Marciani Episcopi Arelatensis.

Antonii Fussalensis causam Scriptor Anonymus largè exponit, & concludit: *Præter hanc Augustini epistolam nihil nobis hujusmodi litis narrationem amplificat, in illa nulla mentio fit Judicialis appellationis, aut judicii à Romano Pontifice in hac causa pronunciati. Sed è contra valdè credibile est Papam hoc negotium in eo reliquisse statu, in quo ab Afris judicatum fuerat, precesque ac sollicitationes Antonii, hominis perfidiosi, adspernatum fuisse.* Respondeo ab Anonymo nobis subministrari fundamenta, ex quibus non temerariè suspicemur istam Sancti Augustini epistolam ab ipso nunquàm fuisse perlectam. Etenim ex adductis jam verbis manifestum est, quod Antonius servaverit Judicialem formam Ecclesiasticæ appellationis. Item manifestum est, quod Bonifacius Pontifex appellationem admiserit, causam retractaverit, ac reformaverit Africanæ Synodi judicium. Sancti Augustini verba sunt lucida: *Antonius judicia, & publicas Potestates, & militares impetus comminatur, tanquàm executuros Apostolicæ Sedis sententiam.* Et adjungit quædam sententiæ verba: *Si ordinem rerum nobis fideliter indicavit.* Verùm adversùs hujus sententiæ executionem Cælestino Pontifici non solus Augustinus supplicavit, sed etiam Numidiæ Primas, & plures haud dubiè Episcopi. *Venerabilis Senex*, inquit Augustinus, *ad tuam Sanctimoniam universa retulit.* Et adjungit: *Et jube tibi quæ directa sunt omnia recitari. Vide Episcopatum qualiter gesserit, quemadmodùm judicio nostro usque adeò consenserit communione privatus, nisi priùs Fussalensibus omnia redderentur.* Et infra: *In illis multiplicibus Gestis, quibus nostrum de illo judicium continetur, magis deberem vereri, ne tibi minùs severè, quam oporteret, judicasse videamur, nisi scirem vos tam propensos ad misericordiam, ut non solùm nobis, quia illi pepercimus, verùm etiam ipsi existimetis parcendum.* Rationes sunt lucidæ, nec egent commentariis. Existimo Cælestinum ipsis fuisse permotum, censuisse Bonifacii judicium fuisse Antonii obreptionibus extortum, cessasse à promovenda executione, atque ita reliquisse negotium in eo statu, in quo fuerat positum ab Africano Judicio. Et hæc forsitan est ratio, ex qua Antonius se adjunxerit Aurelio, atque ità Episcopale Romanæ appellationis jus, quod anteà verbo & opere constanter defenderat, ac invocarat, cœperit contumaciter impugnare. Etenim omninò videtur adhæsisse Aurelio.

Scriptor Anonymus pergit: *Jam ergo sincerè discutiamus argumenta, quibus appellatio hæc Antonii ad Sedem Apostolicam comprobari possit. Dicunt Sanctum Augustinum Pontifici prodere tria exempla Episcoporum Provinciæ Cæsaræensis, scilicet Prisci, Victoris, & Laurentii, qui ab Apostolica Sede judicati fuerant, & adversùs quos judicia in Synodis Provincialibus lata, ab eadem Sede fuerant confirmata, ne hunc Episcopum in suam Sedem restituat, & judicia ab Africanis in eum lata vim habeant, seu firma atque inconcussa stare possent.* Adducit Sancti Augustini verba, & prosequitur: *Respondeo ex his consequi Antonium Fussalensem Juridicialis appellationis libello provocasse ad Pontificem Romanum, sed solùm auxilium ejus implorasse, ne judicium contra se latum exequeretur. At si quis instet de his verbis*, Ipsa Sede Apostolica judicante, vel aliorum judicata firmante, *dico tres Episcopos, Priscum, Victorem & Laurentium, quorum exemplum Sanctus Augustinus prodidit, ad Pontificem confugisse, & ad eum provocasse medio tempore, quod fluxit inter Concilium Carthaginense anni quadringentesimi decimi noni, & Pontificatum Cælestini, sub quo Africani ex litteris Attici Constantinopolitani, & Cyrilli Alexandrini, inventa esse exemplaria Græca Concilii Nicæni, Commonitorio Legatorum minimè congrua, intellexerunt. Quo quidem exiguo tempore Africani se disciplinam appellationum ad mentem Concilii Sardicensis paulisper servaturos polliciti & pacti erant. At verò ità se rem habuisse, luce meridiana clarius est. Quippe cum nemini homini dubium subolere potest, quia Sanctus Augustinus hæc, quæ profert, exempla à suis temporibus non remotissima, sed recentia existimat:* Quæ ut à nostris temporibus remotissima non requiram, recentia memorabo. *At ex his Episcopis negotium Laurentii potissimè necesse est in hoc tempus rejicere. Quoniam constat eum subscripsisse Concilio Carthaginensi anni quadringentesimi decimi noni, & de appellationibus in eo exagitatis suffragium tulisse, ideoque tunc temporis appellasse, non prorsùs incredibile videtur. At verò dubitandi locus non relinquitur, quin ante primum annum Pontificatus Cælestini appellaverint, proindeque negotium in primæ cognitionis sententia judicatum fuerit, quippe cum ejus exemplum adducat Sanctus Augustinus hac epistola congratulatoria, quam primo Pontificatus anno ad Cælestinum misit. Ergò manifestè consequitur appellationem Laurentii medio tempore inter annum quadringentesimum decimum nonum, & annum quadringentesimum vigesimum tertium, quo Africani hanc disciplinam paulisper admiserunt, contigisse. Igitur ex hac Augustini epistola colligere debemus Antonium Fussalensem, & tres alios Episcopos, Priscum, Victorem, & Laurentium, ad Romanum Pontificem nullatenus appellasse, sed ejus tantummodò auxilium vehementer implorasse. Vel si eos appellasse tandem aliquandò fateri necesse sit, appellationem contigisse temporibus illis non suspectis, quibus paulisper hanc disciplinam Africani sustinere non noluerant. Quamobrem insulsum est concludere abrogationem appellationum, quam Africanos sincerè & bona fide promulgasse fatetur Davidius, vanam & supervacaneam fuisse in ipsamet Africana Ecclesia, seu executione caruisse.*

Errores varii. Primus est, quod dicat Antonium implorasse solum Apostolicæ Sedis auxilium, ne judicium contra se latum exequeretur, ideoque non appellasse. Etenim Antonius imploravit auxilium, quo Bonifacius datum de ipso ab Africana Synodo judicium retractaret ac reformaret: Ut non quovis modo, sed mediante di-

cta

cta retractatione ac reformatione datum contra se judicium vetaret mitti in executionem. Certè Romanus Pontifex Provincialium Synodorum judicia alio modo non potest ab executione prohibere aut suspendere: Nisi fortè per gratiam, quæ tunc in usu non fuit, ex plenitudine potestatis. Etiam libellus, aliique Judiciales apices non defuerunt. Et tale implorare auxilium, quid est aliud, quam appellare? Etenim in litteris ad Sanctum Papam Innocentium scripsit Sanctus Joannes Chrysostomus: *Ad Synodum appellavimus, & judicium inquisivimus*. Et subjunxit: *Ea quæ perperàm fiunt, non solùm deploranda, sed & corrigenda sunt. Et ideò Charitatem vestram obsecro, ut provocetur ad condolendum, faciendaque omnia, quo mala hæc sistantur*. Paraphrasticè exponit, quid sit appellare. Ostendit non esse aliud, quàm implorare Synodale Romani Pontificis auxilium. Patienter feramus Anonymum, dummodò rem fateatur, ludere in vocabulis, & ità suam & sui dilecti Petri de Marca calamitatem consolari.

Secundus error est, quod denuò recurrat ad istud *Interim*, ad istud temporale Pactum inter Romanam & Africanam Ecclesiam, atque ità moliatur avitum Africanorum Episcoporum jus subvertere. Etenim istud Pactum solas inferioris Cleri appellationes attigit, nequaquam Episcoporum. Et abundè hoc patet vel ex solis hìc per Anonymum adductis Sancti Augustini verbis: *Quæ ut à nostris temporibus remotissima non requiram, recentia memorabo*. Augustinus palam affirmat esse etiam antiquissima Episcopalium ad Romanam Sedem appellationum apud Afros exempla, ideoque ipsas isthìc semper viguisse. Quod ipsum in superioribus est abundè demonstratum ex aliis Augustini testimoniis. Augustinus hìc laudat antiquissima ac recentia exempla: Quis dubitet etiam fuisse medii temporis? Et vox, *Recentia*, non importat res hesternas, ideòque res istæ appellationes videntur contigisse ante Pontificatum Bonifacii. Etenim Augustinus affirmat Africanum, quo Antonius quadam Episcopalis dignitatis portione mutilabatur, judicium non esse novum aut insuetum, ideòque à Bonifacio fuisse non rectè circumductum. Insuetum non esse etiam apud Romanam Ecclesiam. Quoniam ipsa circa appellantes ad se Africanos judicasset talia, aut certè talia Africanarum Synodorum judicata confirmasset. Si inter talium sententiarum authores vel confirmatores Pontifices fuisset etiam ipse Bonifacius, quomodò istam formam circa Antonium improbasset? Sanctus item Augustinus tria vicina appellationum exempla adducit ex eadem Provincia: Et supra audivimus quartum Primosi Thiganensis Episcopi. Quare dubitandum non est, quin per omnem Africam fuerint longè plura. Hæc etiam fortiter suadent memoratum à Sancto Augustino Laurentium non fuisse Icositanum Episcopum, Legatum Cæsaræensis Mauritaniæ. Etenim ille per Romanam & Africanam Ecclesiam erat privatus honore & facultate solemniter sedendi in suò Episcopali Throno, adeoque certum est istiusmodi virum non fuisse Synodalem Legatum suæ Provinciæ.

Tertius error est, quod Anonymus Episcopalium appellationum abrogationem adscribat omnibus Africanis Episcopis. Uti ejus dilectus Petrus de Marca sceleratas Philippo-Politani Conventiculi litteras adscribit toti Ecclesiæ Orientali, ità ipse istas infelicissimas litteras adscribit toti Africanæ Synodo. Pessimè. Etenim fuerunt à solo Aurelio, & quibusdam ipsi adhærentibus Episcopis. Sanctus Augustinus, & cuncti cum ipso meliores ac doctiores Episcopi Sancto Apostolo Petro constantissimi adhæserunt. Porrò an Aurelius sincera & bona fide istam abrogationem tentaverit, ignoro. Videtur ob Zozimi Pontificis in avitam suæ gentis consuetudinem tentamina fuisse lapsus in verbum Apostoli: *Ira viri justitiam Dei non operatur*. Videtur ex ira cecidisse in tenebras, atque ità in tenebrosa Decreta. An tales tenebræ non auferant bonam fidem, permitto aliis judicandum. Quidquid sit, abrogatio mansit sine effectu & executione. Etenim proximi Successores Aurelii improbarunt audaciam, & circumduxerunt. Hinc Fulgentius Ferrandus, Carthaginensis Ecclesiæ Archi-Diaconus, & Cresconius Africanus Episcopus, non remoti ab Aurelii tempore, in suis Collectionibus laudant Sardicenses Canones, & Romanas Episcoporum appellationes. Res suo loco exponetur.

CAPUT XXIII.

Examinatur quædam Gallicana circa hanc quæstionem Epistola.

DUm hæc scribo, nescio quis in Gallia vir doctus ad alium in Alma Urbe Eruditum scripsit hac de re epistolam. Et continet quædam non spernenda. Hinc ipsam censui discutiendam, & integram apponendam: *Qui epistolam ducentesimam sexagesimam primam Augustini ad Cælestinum impugnant, & eidem contendunt non rectè attribui, hoc præcipuè nituntur argumento; Quod si verè sit Augustini, ergo & ille cum suo Primate appellationi consensit, quam ad Sedem Apostolicam Antonius Fussalensis interposuerat. Immò & tres Provinciæ Cæsaræensis Episcopos eandem Sedem appellasse fatendum erit. Nec etiam antiquiora defuisse ejusmodi provocationum exempla. Hoc Adversarii cum Africana disciplina omninò pugnare clamant, proindèque cum Augustino: Cum Africanæ Ecclesiæ Dux Aurelius fuerit, Augustinus ingenium. Novimus & nos, quantum ab his Transmarinis Judiciis Africani Patres abhorruerint jam indè à Cypriano. Id Augustini, Aureliique tempore potissimum enituit. Vix dum etiam huic Ecclesiæ pax ab Hilderico reddita fuerat, cum in Concilio generali Carthagine habito legenda subscribendaque oblata sunt aliquot Decreta, Aurelio Præside olim sancita, inter quæ tria sunt, quæ Transmarinas appellationes omnimodis vetant. Et hoc authore Bonifacio Carthaginensi.*

Respon-

Respondeo Africanam Ecclesiam Romanis non Episcoporum, sed solius inferioris Cleri appellationibus olim fuisse adversatam, ideòque hæc omnia commenta esse inania; & ad rem non facere. Quod ista Ecclesia etiam Episcoporum appellationes detrectaverit, primus sub Sole effutiit Joannes Calvinus, & post ipsum Marcus Antonius de Dominis. Uterque sine fundamento. Et hæc à Romanæ Ecclesiæ æmulis invasa Sancti Augustini epistola est adeò lucidè legitimum ejus verbum, ut sola sufficiat omnem toti Mundo eximere scrupulum de istis appellationibus. Est irrefragabile pro ipsis testimonium. Hinc nemo miretur ipsam arietari ab isto hominum genere. Ità Marcion sacras litteras, quas detorquere non poterat, clamavit spurias, & proscripsit. Et ab avito Ecclesiæ suæ sensu ac more nequaquam recessit Primas Bonifacius. Etenim resuscitati ab ipso ac innovati Aurelianarum de hac re Synodorum Canones sunt hi tres: *Qui in Africa non communicat, si ausus fuerit in Transmarinis, damnetur. Ad Transmarina qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam in communionem suscipiatur. Ut nullus ad Transmarina audeat appellare.* Sunt Canonum compendia, ideoque & ipsorum, & Bonifacii Primatis, ac ipsi adsidentis Synodi sensus est ex integro originalium Canonum contextu discendus. At verò illi omnes palam sanciunt adversùm solas appellationes Clericorum ac Laicorum.

Primi Canonis contextus in Africano Codice est hic: *Quicumque non communicans in Africa, si in Transmarinis ad communionem obrepserit, jacturam Clericatus accipiat.* Non Episcopatus jacturam, sed Clericatus. Quia nempe sancitur in solos Clericos. Est Carthaginensis, octavo decimo istius sæculi anno ad Zozimi Pontificis gratissimam contra Pelagianos Tractoriam publicandam celebrati, Concilii Canon decimus nonus, & integer sic habet: *Placuit ut quicumque non communicat in propria Provincia, & in aliis Provinciis vel Transmarinis partibus ad communicandum obrepserit, jacturam communionis vel Clericatus accipiat.* Laicus communionis, Clericus jacturam Clericatus. Palàm agit non de Episcopis, sed de solis Laicis & Clericis. Fervebat & bulliebat tunc appellantis Apiarii quæstio. Hinc Synodus, ne directè in Pontificem ac Romanam Ecclesiam videretur statuere, sic libravit Canonem, ut & Laicorum appellationes comprehenderet. Eadem de causa addidit: *In aliis Provinciis.* Africani Codicis Compilator, quoniam revelata facie pugnabat pro Africanis moribus, expunxit istas moderationes, & Canonem contraxit ad solos Clericos. Propter Apiarium. Attamen non præsumpsit ad Episcopos extendere. Eadem omnia egit author alterius Collectionis, quæ vulgò inscribitur Africanum Concilium.

Tertius Canon in Africano Codice est hic:
Can. 28 *Item placuit, ut Presbyteri, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici in causis, quas habuerint, si de judiciis Episcoporum suorum questi fuerint, vicini Episcopi eos cum consensu sui Episcopi audiant, & inter eos definiant adhibiti ab eis Episcopi. Quod si & ab eis provocandum putaverint, non provocent ad Transmarina Judicia, sed ad Primates suarum Provinciarum: Sicut & de Episcopis sæpè constitutum est. Ad Transmarina autem qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam ad communionem suscipiatur.* Hæc verba, *Sicut & de Episcopis sæpe constitutum est*, exponunt sola proximè priora: *Sed ad Primates Provinciarum suarum.* Secundus Can. 125.
Canon est idem ipse, hoc solummodò habens discriminis. *Quod si & ab eis provocandum putaverint, non provocent nisi ad Africana Concilia, & ad Primates Provinciarum suarum.* Et prætermittit præfatam appendicem: *Sicut de Episcopis sæpe constitutum est.* Proinde Bonifacius solos legitimos, non prævaricatorios Aurelii Canones reduxit ac innovavit. Quod Aurelii Successor Capreolus ab ejus prævaricatione statim recesserit, infra demonstrabitur. Ipsius vestigia secutus est Bonifacius.

Pergit Gallicana epistola: *Sed quidquid sit de appellationum quæstione, hoc certum, nihil inde contra epistolam, quam tuemur, posse confici. Horruere Africani Transmarina Judicia. Tamen ea se in Episcoporum causis toleraturos, anno quadringentesimo decimo nono professi sunt, dum ab Orientalibus Ecclesiis Nicæni Canones haberentur;* in quibus, *inquiunt*, si ea quæ Faustinus attulit reperta fuerint, à nobis firmabuntur. *Nempe in perpetuum observanda.* Aut si non inveniantur, collecta Synodo de hoc in sequenti tractabimus. *Hæc totius Concilii vox in extrema conclusione, & in epistola ad Bonifacium. Hæc nominatim Alipii, ipsiusque Augustini.*

Respondeo etiam hæc omnia præsertim agere de Clericorum appellationibus. Respondent enim huic intercessioni Novati Sitifensis Episcopi: *Nunc meminimus hæc Commonitorio etiam de Presbyteris vel Diaconis contineri, qualiter audiri ab Episcopis suis vel à finitimis debeant, quod in Nicæno Concilio minimè legimus. Unde nobis hoc ipsum jubeat Sanctitas vestra recitari.* Et Daniel Notarius recitavit Sardicensem Canonem. Et post recitatum Sanctus Augustinus reposuit: *Et hoc nos servaturos profitemur, salvâ diligentiori inquisitione Nicæni Concilii.* Et post varia Primas Aurelius de omnibus per Zozimi Legatos adductis Capitulis conclusit: *Ea omnia aut ibidem,* in Nicænis Canonibus, *reperta à nobis firmabuntur, aut si non inveniantur, collecta Synodo de hoc in sequenti tractabimus.* Palmaris quæstio erat de appellationibus inferioris Cleri. Ob motas turbas per Apiarium. De Episcoporum appellationibus, utpotè apud Afros semper usitatissimis, nulla erat hæsitatio, nisi de deinceps servanda forma præscripta per Canones Sardicenses, quam usque tunc Africana Ecclesia aut ignorarat, aut certè non usitaverat.

Prosequitur Gallicana epistola: *Nunc id videndum restat, an Africani consensum, quem appellationibus Episcoporum dederant, revocaverint, quovè id tempore. Nam si eo intermedio, quo appellationes toleraverunt, epistola ducentesima sexagesima prima scribi potuit, nihil unquam ex toleratis vel ab Augustino, vel à Cæsaræensibus Mauris appellationibus conficitur. Missi à Concilio Carthaginensi in Orientem Legati, eodem anno quadringentesimo decimo*

cimo nono redire cum Canonibus Nicænis, in quibus nihil de his quæ Faustinus attulerat. Hique Canones continuò relati ad Bonifacium vigesima sexta Novembris. Hic jam Africanis quid de appellationibus agendum foret, collecta Synodo tractandum fuit. An statim id fecerint, fortè est incertum. Hoc certum, nihil de hac re ab ullo veterum prodi. Nequè porrò ullius in Africa Concilii ab anno quadringentesimo decimo nono memoria est usque ad illud, cujus ad Cælestinum epistolam habemus. Hàc epistola Africani Patres, reverenter quidem, sed ita apertè, ut nullo fuco eorum sensus obscurari possit, nullo se modo ultramarinas provocationes jam toleraturos esse denunciant. An id jam antea vel ipsi Cælestino, vel ejus Decessori Bonifacio denunciaverint, omninò non dicunt. Nihil indè in Africanis monimentis reperias, ut vix ullus sit dubitandi locus, quin appellationes usquè ad epistolam Synodalem Cælestino scriptam fuerint toleratæ. Qui contrarium voluerit asserere, divinare poterit, non probare. Et tamen non dubia, sed certa illi asserenda sunt, si epistolam ducentesimam sexagesimam primam non esse Augustini velit evincere.

Respondeo de Romanis Episcoporum appellationibus nihil unquam apud Afros fuisse controversiæ. Præsens omnis quæstio originem duxit ex attentata appellatione Apiarii, & circa ipsam tota hæsit. Nihil intravit de Episcopis, nisi forma Sardicensis. Hanc enim Apostolica Legatio voluit deinceps servari in Africa, asserens istos Canones esse Nicænos. Et quia isti Canones, licet non circa substantiam, sed circa solum modum volebant aliquid novi, suarum consuetudinum tenaces Afri constanter noluerunt admittere, nisi edocti quod isti Canones reverà essent Nicæni. Hos enim uti Spiritu Dei conditos, & totius Mundi reverentia consecratos omnis semper est venerata Ecclesia. Et hæc quæstio duravit usque ad memoratas Aurelii & quorundam Collegarum ad Cælestinum litteras. Plura intermediorum Actorum instrumenta omninò latent aut perierunt: Dum apparuerint, haud dubiè nos plura docebunt. Interim Aurelius, dum transmissos à Zozimo Canones certò vidit non esse Nicænos, horum quintum cœpit rimari diligentius & perscrutari. At conturbato per iram mentis oculo, Hinc non solùm Laicos & Clericos, sed ipsos etiam Episcopos credidit commissos suis Metropolitanis ac ipsorum Synodis, ideoque & istos non posse Romam provocare. Audienda sunt epistolæ verba: *Presbyterorum quoque & sequentium Clericorum improba refugia repellat Sanctitas tua, quia & nulla Patrum definitione hoc Ecclesiæ derogatum est Africanæ. Et Decreta Nicæna sive inferioris Gradus Clericos, sive ipsos Episcopos suis Metropolitanis apertissimè commiserunt*. Affirmant varia. Primò, quod Romana Presbyterorum ac aliorum Clericorum appellatio adversetur avitæ Afrorum consuetudini. Secundò, quod istam consuetudinem nulla Patrum definitio proscripserit aut circumscripserit. Tertiò, quod istæ proindè appellationes sint improba refugia, ideòque ab Apostolica Sede penitùs repellenda. Quartò, quod quintus Nicænus Canon etiam damnatos Episcopos committat suis Synodis, ideòque & ipsos vetet Romam provocare. Et addunt: *Apertissimè*. Aurelius palam profitetur Canonem huc usque à se non fuisse plenè intellectum, se jam pervenisse ad lumen, ideòque etiam Episcoporum appellationes deinceps à se non tolerandas. Affirmat Canonem esse apertissimum. Palam profitetur esse ac semper fuisse discrimen inter Clericos ac Episcopos: Hos semper, istos nunquàm appellasse Romam, deinceps nullos esse appellaturos. Clericos propter avitam, & à nulla Synodo abolitam consuetudinem, Episcopos propter noviter animadversum & apertissimum Nicænum Canonem. Hic est lucidus epistolæ sensus. An uti apertè, ità & reverenter sit scripta, permitto Lectori judicandum. Ejus namque irreverentia est apertissima. Nec est totius Africanæ Ecclesiæ aut Synodi, sed paucorum cum Primate Aurelio Episcoporum, inter quos certum est nec Sanctum Augustinum fuisse, nec Sanctum Alipium, nec Sanctum Possidium, nec ullum Augustini Discipulum aut Fidelem. Est imperita ac prævaricatoria. Quid enim imperitius, quàm credere & scribere, quod quintus Nicænus Canon sanciat pro damnatis & appellantibus Episcopis? Et sibi ipsi non cohæret. Etenim damnatos à suæ Provinciæ Synodo Episcopos profitetur posse provocare ad Synodum Diœcesios. Quidni igitur & ad Romanum Pontificem? Etenim Canon palam agit de Provinciæ Synodo, ideoque vel utramque provocationem interdicit, vel neutram. Quod Aurelii Successor Capreolus statim ab hac prævaricatione recesserit, infra est demonstrandum.

Pergit Gallicana epistola: *Porrò hæc epistola præcesseritne, an secuta fuerit eam, quæ ex Synodo Africana ad Cælestinum est scripta, non est ambigendi locus. Causa Fussalensis jam sub Bonifacio incepta, immò finita fuerat, unumque id restabat, ut Bonifacii sententia executioni mandaretur, ut hinc ad Cælestinum initio statim sui Pontificatus scribendum fuerit: Et sanè id fecit Augustinus, quippè qui Cælestino pacificum ingressum gratuletur. Nihil simile in illa Concilii epistola, neque ullum verbum de promotione Cælestini, ut illam scriptam appareat anno quadringentesimo vigesimo tertio, ante eas turbas, quæ post Honorii mortem Italiam ab Africa diviserunt; hanc anno ferè quadringentesimo vigesimo sexto, eisdem turbis jam sedatis.*

An Sancti Augustini contra Antonium Fussalensem ad Sanctum Papam Cælestinum epistola prævaricatoriam epistolam præcesserit, an secuta fuerit, esse omninò possit ambigendi locus. Adductam tamen, quæ præcessisse suadet, rationem fateor non esse frivolam. Accedit & alia. Etenim prævaricatoria epistola habet hanc inscriptionem: *Domino Dilectissimo & Honorabili Fratri Cælestino, Aurelius, Palatinus, Antonius*, &c. Hic est omninò Fussalensis Antonius, qui huic epistolæ, si Augustini epistolam præcessisset, nunquàm fuerat subscripturus. Qua enim fronte per Romanam Sedem reparatus non solummodò Reparatricis authoritatem, sed & ipsam sui reparationem arietasset? At verò post scriptam Augustini epistolam, & ab ipsa impetratam factæ

per Bonifacium Pontificem reparationis circumductionem, aut certè suspensionem, ira occupavit hominem, atque ita fecit facilem ad se de Cælestino vindicandum. Igitur possit Sancti Augustini epistola esse prior.

Addo tamen non fuisse scriptam anno istius sæculi vigesimo tertio, primo Cælestini Pontificis. Lucet ex his epistolæ verbis: *Cætera à me quid opus est recoli, cum memoratus Venerabilis Senex*, utique Valentinus Vajanensis Episcopus, Numidiæ Primas, *ad tuam Sanctitatem universa retulerit?* Et ex his: *Neque Fussalensibus succenseo, quia justam de me querimoniam ingerunt auribus tuis*. Item ex his: *Sanctum Senem, qui tunc Primatum Numidiæ gerebat*. Proindè Augustinus non statim ad novum Papam Cælestinum hæc scripsit, sed priùs retulit ipse Primas Valentinus, ac sexindè Fussalæ Populus adjunxit suas contra Augustinum querimonias. Nec ille tunc statim se movit, sed interim Primas ad meliorem vitam transiit, & tunc tandem Sanctus Augustinus scripsit, suum in Antonio opus studens apud Papam expurgare. Quæ omnia videntur non potuisse contingere intra unum ac eundem annum. Nec refert quod Augustinus Cælestino adgratuletur Pontificatum. Hoc enim fecit non propter hujus tunc decurrens initium, sed quod hæc esset ejus prima ad Pontificem Epistola. Notanda sunt ejus verba: *Judicia quippè illis, & publicas Potestates, & militares impetus, tanquam executuros Apostolicæ Sedis sententiam, sive ipse, sive rumores creberrimi comminantur*. Fortissimè suadent Africam tunc non fuisse divisam ab Italia. Divisionis enim turbidum tempus non permisisset istiusmodi executionem. Epistola igitur videtur scripta post pacatam Rem-Publicam. An antè, an post prævaricatricem epistolam, ignoro. Est res parvi ponderis. Adducta à me conjectura suadet fuisse priorem.

Rursum Gallicana Epistola: *Quod de Antonio Fussalensi certum est, id facilè de Prisco, Victore, Laurentio potest æstimari, hos nempe post annum quadringentesimum decimum octavum Romam provocasse. Immò id de Laurentio certum est, si is est Icositanus ille, qui Concilio anni quadringentesimi noni Cæsaræensis Provinciæ Legatus adfuit. Neque enim nisi integro atque inculpato. Legatio committeretur*. Respondeo hæc deviare.

Quod Antonius Fussalensis post decimum octavum istius sæculi annum appellaverit, est verum. Appellavit namque ad Pontificem Bonifacium, qui istius anni mense Decembri fuit evectus in Sedem Sancti Petri Apostoli. At quod per istud famosum Interim appellaverit, nullo possit fulciri fundamento. Nec facit ad rem. Etenim mota circa appellationes quæstio Episcopos non attingebat, sed solos Clericos. Longè minùs ostendi istud possit de Prisco, Victore, aut Laurentio, Cæsaræensis Mauritaniæ Episcopis. Immò clarum est ipsorum appellationes fuisse Bonifacii Pontificatu anteriores. Etenim ipsos Sanctus Augustinus adducit non in Romanæ appellationis, sed in exempla Synodalis Judicii, quod in Antonium tulerat Numidiæ Synodus, & à quo tanquam contra aut præter Canones incongruo ac exotico, Antonius provocaverat. Memorata Synodus Antonium non degradarat, sed ei dumtaxat Episcopalem *potestatem minuerat, ne scilicet eis præesset ulterius, cum quibus sic egerat*. Hanc Judicii formam ille dixit adversari Canonibus. Haud dubiè ex fundamento postmodùm resumpto per vigesimum nonum Chalcedonensem Canonem: *Episcopum in Presbyteri gradum deducere est sacrilegium. Si qua autem justa causa illos ab Episcopali actione removet, nec Presbyteri debent locum obtinere. Sin autem absque ullo crimine sint dignitate moti, ad Episcopalem Dignitatem redibunt*. Eadem ratione Antonius clamabat se aut ex integro degradandum, aut ex integro relinquendum Episcopum. Et ratio etiam moverat Pontificem Bonifacium. Et Sanctus Augustinus etiam Cælestinum timuit movendum. Hinc ei scripsit istam Judicii formam non esse novam, sed ipsius existere & recentia & antiqua exempla apud Africanam Ecclesiam, immò & apud Romanam, quæ talia Afrorum Judicia non solummodò confirmaverat, sed ipsa etiam judicarat. Et ex sola Cæsaræensis Mauritaniæ Provincia adducit tria recentia exempla. Adducit ad purgandum & firmandum suæ Provinciæ de Antonio Judicium. Hinc adduxit alienæ Provinciæ exempla: Quo scilicet demonstraret non in sola Numidia, sed in omni Africana Diœcesi istam formam semper viguisse. Proindè clarum est, quod ista exempla non solam Antonii appellationem præcesserint, sed etiam datum de ipso Africanum Judicium.

Quæ omnia quàm maximè locum habent in isto nescio quo Laurentio. Certum est ipsum non esse Icositanum Episcopum, qui decimo nono istius sæculi anno fuit ad Carthaginensem Synodum Legatus Cæsaræensis Mauritaniæ. Lucet ex ipsis, quam hic discutimus, epistolæ verbis: *Nequè enim nisi integro atque inculpato Legatio committeretur*. At verò memoratus ab Augustino Laurentius fuit percussus Synodali mutilatione ac vulnere, ex quibus juxtà Antonii regulam clamare poterat: *Aut in Cathedra, cui ordinatus sum, sedere debui, aut Episcopus esse non debui*. Hæc pœna illum fecit non esse integrum Episcopum. Et fuit ipsi perpetua. Quapropter illi Legatio committi non potuit, ideoque est omninò alius à Laurentio Icositano. Hæc omnia igitùr exempla sunt palam anteriora etiam Africano in Antonium Judicio. Adducuntur ut demonstrent istud non fuisse hetroclyton, sed omninò processisse juxta mores ac regulas non Africanæ dumtaxat Ecclesiæ, sed etiam Romanæ.

Audiamus prosequentem epistolam: *Instabunt fortè Adversarii, ponere Augustinum, fuisse & alia remotissima provocationum exempla. Quæ cum nulla sint, inquiunt, falsò hæc epistola Augustino tribuitur. Movit & aliquos ingeniosos hæc objectio. Quamquàm cum Augustinus se remotiora dicit exempla non requirere, quis ex hac locutione eum tunc aliqua ejusmodi exempla vidisse rectè concludat? Immò sibi requirenda fuisse testatur, si proferre velit, ut facilè videas nulla tunc ei occurrisse. Quis porrò eum tunc de Africa tantùm cogitasse probet, ac non etiam de Suburbicariis Provinciis, quæ Romanæ*

Sedi

Sedi ut Metropoli subjacebant, aut de Illyricianis, quas jam inde à Damaso ad suam peculiarem curam trahere nitebantur. Verùm neque illud fortaſsè satis certum, nullas olim in Africa ad Romanos Pontifices appellationes fuisse. Vetabat id Africana disciplina. Certè. Sed qui tam sancti Canones, quos non aliquandò malorum audacia perrumpat? Fecit hoc, nec semel, miserabilis Presbyter, cum id nunquam Presbyteris licere voluerint Africani, etiam cum Episcopis liceat. Cur non fecerint & Episcopi, etiam cum non liceat? Neque enim his appellationibus, si quæ fuerunt, Africanam Ecclesiam consensisse, ex ullis Augustini verbis elicias.

Respondeo hic commisceri errores. Primus est, quod Sanctus Augustinus ista tria Cæsaræensis Mauritaniæ exempla adducat ad firmandas Romanas Afrorum appellationes. Romanas Episcoporum appellationes in hac epistola omninò profitetur & firmat, attamen in istum finem non adducit exempla. Adducit ad purgandum & firmandum suæ Provinciæ de Antonio judicium. Adjungit Priscum, Victorem, ac Laurentium appellasse Romam: Non tamen ut Romanæ Ecclesiæ authoritatem, sed ut stabiliat judicium suæ Provinciæ. Affirmat simile Africanum de istis tribus judicium fuisse Romæ discussum, probatum, & confirmatum.

Secundus error est, quod Sanctus Augustinus nulla similium judiciorum ac appellationum noverit antiqua exempla. Ejus quippè verba lucidè & altè clamant ipsum omninò novisse: *Quæ ut à nostris temporibus remotissima non requiram, recentia memorabo.* Verbum, *Requiram*, non importat ignorantiam aut memoriæ lapsum, sed præteritionem ac neglectum, hoc sensu: *Nolim antiqua adducere.* Adducta exempla non sunt qualiscumque appellationis, sed sunt exempla appellationis à tali judicio, quale fuerat latum in Fussalensem Antonium. Et erant talia plura: Vetusta ac recentia. Quare constat qualiumcumque appellationum exempla fuisse plurima.

Tertius error est, quod Sanctus Augustinus, antiqua & recentia similium appellationum exempla laudans, non ad solam Africam respexerit, sed etiam ad Suburbicarias Provincias, quæ Romanæ Sedi subjacebant ut Metropoli. Nempè Scriptor iste censet Romanas appellationes olim licuisse solis Suburbicariis Provinciis. Prævaricatur manifestam veritatem, ac semetipsum evertit. Veritatem adeò prævaricatur, ut Eusebianæ Factionis, scelerati Photii, ac turbulenti Michaelis Cerularii transcendat errorem. Hi enim non solis Suburbicariis, sed cunctis Occidentalis Imperii Provinciis permittebant Romanum Refugium. Porrò Scriptor iste evertit semetipsum, quia non de Clericorum, sed hic agimus de solis Episcoporum appellationibus, quas iste in Provinciis illis & profitetur, & palàm evertit. Etenim Suburbicariarum Provinciarum Episcopi, quoniam tunc Romanæ Sedi subjacebant ut Metropoli, nullum Metropolitam, nullam habebant Provincialem Synodum, nisi in Urbe Romana. Proindè à nullo in prima instantia, nisi à Pontifice ac ejus Synodo, damnari poterant, ideòque ad ipsum non poterant provocare. Soli Clerici poterant damnari à suis Episcopis, ideòque & refugere ad Romanam Sedem.

Error quartus est, quod Sanctus Augustinus forsitan cogitarit etiam de Illyricianis Provinciis, quas Romani Pontifices jam indè à Damaso ad suam peculiarem curam nitebantur trahere. Omnes Orthodoxi aversamur Imperatorem Leonem Isaurum, non solummodò ob sacrarum Imaginum blasphemam proscriptionem, sed etiam propter cunctas Illyricianæ Diœcesis Provincias violenter ereptas Romano Patriarchatui, & transcriptas in Constantinopolitanum. Omnes clamamus ipsum fuisse eversorem Apostolici Canonis. At eccè hic Scriptor ipsum expurgat. Affirmat istas Provincias non ex Apostolico Canone, sed ex Damasi Pontificis nisu ac tractu spectare ad Romanum Patriarchatum, ideòque Apostolicos Canones per Leonem non fuisse læsos, sed potiùs, saltem quoad istarum Provinciarum subtractionem, restitutos. Proindè Sanctus Damasus istas Provincias nequaquàm ad suam Sedem trahere, sed cœpit in ipsis instituere Apostolicum Vicarium. Istarum Provinciarum Episcopi cœperant Constantinopolitanas frequentare Synodos, & ipsas potiùs, quàm Romam respicere. Quare Damasus non sine fundamento timuit ipsarum à sua Sede divortium. Hinc ad istud præcavendum illic posuit Apostolicum Vicarium. Has vices dedit Thessalonicensi Episcopo. Hic enim præsertim à Græcis invitabatur ac pelliciebatur ad istas Synodos. Ipsum Damasus censuit hoc beneficio obligandum suæ Sedi.

Quintus error est, quod Africani Episcopi Romam appellaverint, sed prævaricatoriè contra disciplinam & consuetudinem suæ Gentis. Quod prævaricatoriè attentaverint, non minùs quàm Presbyter Apiarius. Romanæ Afrorum Antistitum appellationes sunt adeò notæ omnibus, ut ipse etiam hic Scriptor erubescat inficiari. Nihilominus, ut in sui sensus pravitate persistat, adjungit fuisse prævaricatorias. Audi fundamentum: *Neque enim his appellationibus, si quæ fuerunt, Africanam Ecclesiam consensisse, ex ullis Augustini verbis elicias.* Respondeo consensum istum ex Augustini verbis non solummodò per conjecturas aut consequentias elici, sed ab ipsis lucidissimè asseri. Etiam à verbis Sancti Cypriani, & aliorum testium irrefragabilium. Verba adduxi superiùs. Unica, quoniam insolita, Apiarii Presbyteri Romana appellatio fecit horrisonos motus per totam Africam; at verò contra appellantes Episcopos, quos omninò fuisse meritò fatetur hic Scriptor, nullus unquam fuit obex, nulla contradictio, nulla intercessio. Nempè Africani mores hæc refugia probabant & permittebant.

Redeamus ad Gallicanam epistolam: *Nihil ergò, quantum arbitror, ex appellationum disciplina concludent unquàm contra epistolam, quam tuemur. Quidquid porrò aliunde proferunt, audio dicere, leve est, nihil est, unum si excipias, quod prima fronte validum, mox diligentiùs intuentibus evanidum, & inutile suæ causæ, immò nostræ proficuum apparebit. Afferunt enim alteram Augustini* ad

ad Quod-vult-Deus epistolam, ubi Fussalensem Presbyterum commendans inquit: Non possumus necessitates hominum ejusmodi deserere, qui in charitate Christi ad curam pertinent nostram. *Ergò inquiunt, si extremis Augustini diebus, anno ferè quadringentesimo vigesimo nono, tunc enim hæc epistola scripta est, adhuc ad ejus curam Fussalenses pertinebant, nondùm proprium Episcopum habere cœperant: Ergò ducentesima sexagesima prima epistola, quæ jam ante Cælestini initia Fussalensem Episcopum ponit, falsa omninò est & exspuenda.*

Huic difficultati nos aliam opponimus. Si anno quadringentesimo vigesimo nono nondùm Fussala habuit Episcopum, habebat autem certè anno quadringentesimo octogesimo quarto, quando, quæso te, habere cœpit? An inter VVandalorum bella & sævitias, cum Catholicis vix antiquos Episcopatus obtinere liceret, hic novus institutus est? Vix erit cui id probes. Undè ergò hæ tenebræ lucem accipient? Ex ipsa nempè ducentesima sexagesima prima epistola. Ibi enim sic in Antonium Fussalensem judicatum habemus, ut potestate minuta Fussalensibus non præesset, honorem tamen integrum, salvumque Episcopatum servaret, sederet etiam in sua Cathedra, locaque illa eidem dimissa atque permissa sunt, in quibus & priùs Episcopus erat, ne in aliena Cathedra contra Statuta Patrum translatus illicitè diceretur. Hæc Augustini verba: *Ex quibus id facilè eruas Antonium Fussalæ ut Episcopum remansisse, omni tamen jurisdictione ablata. Quis ergò hanc Ecclesiam gubernabat? Non enim potuit alius ibi Episcopus ordinari, ne duo in una Cathedra sederent. Neque id temporis disciplina patiebatur, ut sub Presbyterorum regimine, quot annis vixisset Antonius, remaneret. Nihil ergò promptius, nihil plausibilius, quàm ut ad antiqui Episcopi curam rediret, præsertim cum is esset omnibus amatus Augustinus. Hoc ergò, quod fieri debuisse ex antiqua disciplina conjiciebamus, re ipsa factum fuisse hic Augustini locus ad Quod-vult-Deus nos docuit. Nequè id tantum, sed & quod ad epistolam ducentesimam sexagesimam primam maximè pertinet, non obtinuisse Antonium, ut suæ Sedi gubernandæ restitueretur. Potuit id efficere ratio temporum, quæ omninò ab anno quadringentesimo vigesimo tertio, si quadringentesimum vigesimum sextum excipias, bellis fuerunt internis externisque turbata, ut Cælestinus huic negotio instare nequiverit. Potuit hoc Africanorum contra Transmarinas appellationes obstinata mens. Sed meliùs id Augustini rationibus precibusque tribuitur, quibus evictus Pontifex ab Antonio defendendo abstinuerit. Nequè id mirum, eum tam sancta, tam pia, tam humili, tam forti, tam Augustino digna epistola motum fuisse, maluisseque Augustinum servare Episcopatui, quàm Antonium. Certè nullam offensionem in ejus animo contra Augustinum resedisse constat, cum eum tam magnificè in Semi-Pelagianorum causa deprædicet.*

Respondeo de hoc Scriptore posse dici: *Adhuc modicum lumen in vobis est. Ambulate dum lucem habetis, ut non vos tenebræ comprehendant.* Licèt Romanas appellationes oderit, propter ipsas tamen à nescio quibus turbidis ingeniis invasam Sancti Augustini epistolam videt esse per omnia legitimam & authenticam, ideoque erubescit proscribere. Etiam rectè ostendit Fussalensem Episcopatum fuisse erectum à Sancto Augustino. Porrò locus in Augustiniana ad Quod-vult-Deus, Carthaginensis Ecclesiæ tunc Diaconum, epistola locus sic habet: *Cum mihi hæc scribendi offerretur occasio per Fussalensem Presbyterum, quem commendo*, &c. Et infra: *Commendo iterum Perlatorem, & negotium propter quod eò perrexit. Non enim possumus necessitates hominum ejusmodi deserere, qui nostri non Coloni, sed quod majus est, fratres sunt, & in charitate Christi ad curam pertinent nostram.* Quæstio est, Quomodò Sanctus Augustinus Fussalensis Ecclesiæ, si proprium tunc habebat Episcopum, Presbyterum scribat ad suam curam spectare? Præsens Scriptor conglomerat varia Sancti Augustini de Antonio, ac de dato in ipsum Judicio verba, & ex ipsis concludit: *Hæc Augustini verba. Ex quibus id facilè eruas Antonium Fussalæ ut Episcopum remansisse, omni tamen Jurisdictione ablata. Quis ergò hanc Ecclesiam gubernabat? Nihil promptius, quàm ut ad antiqui Episcopi curam rediret.* Errat in duobus. Primò in ipsis verbis. Ea alterat, addit, transmutat. Nescio quo privilegio. Sanctus Augustinus sic habet: *Sententias nostras sic temperavimus, ut salvo Episcopatu non tamen omninò impunita relinquerentur, quæ non deberent. Honorem itaque integrum servavimus Juveni corrigendo, sed corripiendo minuimus potestatem: Ne scilicèt eis præesset ulteriùs, cum quibus sic egerat.* Et infra: *Propter hoc loca illa eidem dimissa atque permissa sunt, in quibus & priùs Episcopus erat, ne in aliena Cathedra contra Statuta Patrum translatus illicitè diceretur.* Antonius igitùr non fuit privatus omni Jurisdictione, sed aliqua ejus portione dumtaxat truncatus. Permansit verus Episcopus, non vanum ac inane simulacrum Episcopalis nominis. Nam postmodò subscripsit Synodalibus ad Sanctum Cælestinum Pontificem Actis & litteris, & in istius Synodi consessu habuit suæ Ordinationis locum. Quæ omnia non potuisset omni Episcopali Jurisdictione exutus. Ei dumtaxat fuit diminuta. Nec quoad formam & substantiam, sed solummodò quoad materiam & loca. Omninò perseveravit præesse Fussalensibus. Quomodò aliàs fuisset Fussalensis Episcopus? Rem exponunt laudata Augustini verba: *Honorem integrum servavimus, sed minuimus potestatem, ne scilicet eis præesset ulteriùs, cum quibus sic egerat.* Non omnis Diœcesis potestati ejus fuit subtracta, sed ista tantummodò loca, in quæ Tyrannum egerat. Loca reliqua sunt illi dimissa atque permissa, & isto modo mansit in sua Cathedra, & non fuit translatus. Priora loca possint rediisse ad curam Sancti Augustini, ac apud ipsum, & ejus Successorem Eradium, quoad Antonius vixit, permansisse. Etenim Cælestinus, licet Bonifacii pro Antonio Judicium non circumduxerit, tamen propter Sancti Augustini rationes & preces non misit in executionem, atque ita Synodalis Numidarum Antistitum in istum sententia perstitit inconcussa in suo robore. Et memoratus Presbyter possit fuisse ex subtractis Antonio locis.

Aliud fundamentum, ex quo iste Presbyter, cujuscumque loci fuerit, adhuc spectaret ad Sancti

cti Augustini curam & potestatem, nobis suggerunt Eunomius Nicomediensis & Anastasius Nicænus Episcopus, in Chalcedonensi Synodo disceptantes de Metropolitica potestate per Bithyniæ Provinciam, ac præsertim de potestate super Ecclesiam Basilono-Politanam, extractam ex Nicæna Ecclesia, & per hujus Episcopum erecta in Cathedram. Eunomio alleganti, quod Anastasius Basilonopolis Clericos excommunicasset,
Action. 13 atque ita contra Canones invasisset alienam potestatem, hic constanter reposuit: *Ostendat quia Basilonopolis sub ipso est, & quia ego Clericos Ecclesiæ suæ excommunicatos effeci. Hæc duo probet. Ego autem ostendam Basilonopolim sub Nicæa semper fuisse. Nam Regio ejus fuit. Id novit Curia. Et dicat Curia, sub quo fuit Basilonopolis, si non fuit Regio Nicææ. Sicut Tattajus & Doris Regiones sunt sub Nicæa, sic fuit antehàc Basilonopolis sub Nicæa. Cùm priùs fuisset Regio, posteà Civitas effecta est. Ex illo perspicuum est ab Episcopo Nicæno ibidem Episcopum fuisse ordinatum: Et semel & secundò. Et sunt epistolæ Beati Joannis Episcopi Constantinopolitani ad Nicænum Episcopum, ut iret & emendaret Ecclesiam, tamquàm sibimet competentem.* Affirmat Nicæno Episcopo super novam Basilonopolis Ecclesiam remansisse duplicem potestatem: Uti matri super filiam. Nam & Parentes etiam in emancipatos filios semper retinent aliquid authoritatis. Affirmat remansisse Ordinationem Episcopi, & ipsius Ecclesiæ visitationem & correctionem. Ecclesiam mansisse adhuc illi competentem. Ex eodem principio Nundinarius Barchinonensis Episcopus, in nescio quo suæ Diœcesis municipio novum Episcopatum instituens, primum ejus Episcopum Irenæum consecravit, & ejus Successores perrexerunt idem jus prætendere. Ita habes in Tarraconensis Provinciæ relatione ad Sanctum Papam Hilarum. Quod etiam Sanctus Remigius in Laudunensem Ecclesiam, quam è sua Rhemensi dismembrarat, singulare jus habuerit, & ad suos Successores transmiserit, testatur & urget in famosa adversùs Hincmarum Laudunensem Antistitem epistola Hincmarus Metropolita Rhemensis. Eadem de causa Roffensis Episcopus semper fuit quasi Capellanus Archi-Episcopi Cantuariensis. Ex eadem forsitan Regula Eusebius Ancyranus Episcopus, primæ Galatiæ Metropolita, in Chalcedonensi Synodo asseruit atque monstravit ad se ac suam Sedem semper spectasse consecrationem Gangrensis Episcopi, Metropolitæ per Paphlagoniam. Quod nempe Gangrensis Ecclesia, non quidem ex Ancyræ Parochia, sed tamen ex ejus Provincia duxisset originem. Eadem igitùr de causa Sanctus Augustinus aliquid potestatis retinuit supra Fussalensem Ecclesiam. Hinc dixit istum Presbyterum ad suam curam pertinere. Ex his spero esse manifestum, quod omnia hæc contra laudatam Sancti Augustini epistolam, & in ipsa assertas Africanorum Antistitum Romanas appellationes excogitata atque adducta argumenta sint vana ac inania commenta.

CAPUT XXIV.

Discutiuntur novissima quorumdam ad laudatam Sancti Augustini Epistolam Scholia.

NIhil tristius aut acerbius est, quam pretiosum ac irrevocabile tempus in lucidas res expendere. Attamen cuncti immensas gratias debemus Divinæ Providentiæ, quæ dignatur etiam per tale opus exercere nostram patientiam. Novissimi Augustinianarum epistolarum vulgatores & Scholiastæ sua ad laudatam epistolam Scholia concludunt in hæc verba: *Notata hæc sint ad conciliandam fidem huic epistolæ, quam Eruditis nonnullis in suspicionem venisse intelligimus.* Respondeo duo in hiscè verbis displicere. Primum est, quod de legitimis ac authenticis epistolæ natalibus quasi dubitent; quod intrepidè non asserant esse veraciter ac lucidè Augustinianam. Nempè verentur quosdam suæ gentis Eruditos: Hoc est, quædam Sacra hujus sæculi ingenia, quorum unicus scopus est sacrosanctam Christianæ Religionis Monarchiam circumscribere. Eximiæ Religionis ac Eruditionis viros oportebat imitari istam ipsam Sancti Augustini epistolam. Sanctus enim Augustinus per ipsam recessit à devio sui dilectissimi Primatis judicio, malens manum aut oculum perdere, quàm lædere dignitatem Sancti Petri Apostoli. Secundum est, quod per ista sua notata sperent epistolæ, licet non firma fulcimenta, tamen aliquam fidem conciliare, atque ità suaviter sopire illorum, quos Eruditos vocant, suspicionem. Etiam notata sunt devia, & aptissima ab istis suspicionibus danda fomenta.

Ad hæc enim epistolæ verba, *Ut à nostris temporibus remotissima non requiram, recentia memorabo*, dant hanc notam: *Ad rem sufficere potuissent superiorum temporum exempla extra Africam quæsita. Sed præsentissima habebat ea, quæ profert. Si nimirùm, quod verisimile est, Episcopi illi, ut ipse quoque Antonius, Apiarii Presbyteri facto incitati confugerant pariter ad Romanum Antistitem, ut ejus authoritate in integrum restituerentur.* Errores varii. Primus est, quod Sanctus Augustinus in istis verbis respexerit non ad sola suæ Africanæ Ecclesiæ, sed etiam ad aliarum Gentium superiora exempla. Etenim nequaquam de communi Romanæ appellationis jure, sed palam agit de certa dumtaxat judicandi ac puniendi forma, quæ criminosum Episcopum non degradabat, sed solummodò intra certas potestatis metas circumscribebat, præsertim quæ illi claudebat aditum ad adscendendum in Primatum Provinciæ. Quæ forma tunc in nulla Romani Imperii Gente viguit, nisi in sola Africa. Augustinus affirmat istiusmodi sententias fuisse in Africa semper usitatas, ac etiam per Romanam Ecclesiam, dum per appellationem deferebantur ad ipsam, fuisse frequenter confirmatas. Esse plurima Romanæ istiusmodi confirmationis exempla: Et remotissima, & re-

centia. Et ita affirmat etiam esse tot exempla Romanæ appellationis ex Africa. Et hoc isti Scholiastæ non diffitentur. Etenim ipsorum verba, *Etiam extra Africam*, palam profitentur similia exempla etiam intra Africam fuisse.

Secundus error est, quod tria, quæ Sanctus Augustinus dicit recentia, Romanæ appellationis exempla fuerint præsentissima, ac Apiarii Presbyteri appellatione posteriora. Etenim in rerum ac Factorum eventibus aliud est recens, aliud præsens: Recens est omninò species præteriti. Proindè ista Romam appellata, & per Apostolicam Sedem confirmata judicia erant tunc peracta, & pacificè deducta in rem judicatam. Attamen Sanctus Augustinus meritò dicit fuisse tunc recentia. Etenim & Priscus, & Victor, & Laurentius videntur tunc adhuc vixisse. Hoc innuunt voces: *Clamet Priscus Provinciæ Cæsaræensis Episcopus, Clamet Victor Episcopus, Clamet Laurentius, & prorsùs hujus vocibus clamet.* Etenim de mortuis commodiùs fuisset dictum: *Potuisse clamare*, &c. Et istud ipsum suadent hæc de Victore verba: *Nusquam nisi in Diœcesi ejus ab alio communicatur Episcopo*. Est tamen res ambigua. Esse possit figurata locutio.

Tertius error est, quod isti tres Episcopi, ac item Fussalensis Antonius Romam appellaverint ex imitatione Apiarii Presbyteri. Affirmat nullum Afrum ante Apiarium provocasse ad Apostolicam Sedem. Est miserandus error. Etenim quis unquam scripsit aut legit istam Apiarii imitationem? Quod illius testimonium, aut memoria? Quæ sine fundamento finguntur ex arbitrio, sunt indigna refutatu. Et dum Privatus Lambesitanus Episcopus, dum Carthaginensium Pseudo-Episcopus Fortunatus, dum nescio cujus civitatis Episcopus Novatus, dum alii plures, quorum exempla Sanctus Augustinus affirmat fuisse à suis temporibus remotissima, Romam provocaverunt, ubi tunc erat Apiarius? Nempè isti non Presbyteri aut Diaconi, sed erant, aut esse prætendebant Episcopi, quos semper suo jure potuisse Romam appellare audivimus supra ab ipso Augustino. Et suo illos jure Romana Ecclesia audiebat ac judicabat. Et rursùm repeto quæstionem, quam istic Augustinus agitat, non fuisse de appellandi jure, sed de quadam Africana judicandi Episcopi forma, quæ cadere non poterat in Presbyterum, aut alium Clericum: Atque ita vanum istic atque inutile fuit exemplum Apiarii. Quin immò Apiarius possit ex istorum trium, ad suam Gentem spectantium, Episcoporum imitatione attentasse. Possit cogitasse, quod Christus Dominus non pro solis Episcopis, sed etiam pro Clericis dixerit ad Sanctum Petrum: *Confirma Fratres tuos*. Et sic tentasse apud Zozimum Pontificem, ac sperasse successum. Etenim omnia ista tria exempla Apiarius possit in propria Gente vidisse propriis oculis. Quidquid sit, indubitatum est, quod istorum trium Episcoporum appellatio fuerit Apiarii appellatione anterior, ideoque esse non potuerit ipsius imitamentum. Etenim hujus appellatio tunc adhùc pendebat sub gravissimis contentionibus, istorum autem appellatio erat tunc decisa, pacifica, res judicata.

Scholiastæ pergunt, & ad hæc Sancti Augustini verba, *Tamquàm executuros Apostolicæ Sedis sententiam*, scribunt: *Hæc idcircò spargebantur in vulgus, quod Africani Patres per id tempus deliberationem babuissent non semel adversùm appellationes Episcoporum Africæ ad Romanam Sedem*. Errores duo. Primus est, quod Africani Patres tunc non semel deliberassent adversùm Romanas appellationes Episcoporum. Etenim nulla ipsorum de hac re reperitur deliberatio, nisi unica, relata ad Cælestinum Pontificem. Secundæ nulla est memoria, nullum vestigium. Omnes aliæ deliberationes ac Synodi fuerunt de solis Clericorum appellationibus. Præfatæ Synodi etiam de Sardicensi circa appellantes Episcopos servanda forma disceptarunt, nulla tamen invasit aut tentavit substantiam istius refugii. Et an ista relatio hanc Sancti Augustini epistolam præcesserit, est valdè dubium. Demus præcessisse. Exindè manifestum fit, quod Sanctus Augustinus se ab Aurelii lapsu retraxerit, & nec avitam Africanæ Ecclesiæ disciplinam, nec Divina Sancti Petri privilegia voluerit tangere, longè minus vulnerare.

Secundus error est, quod ista Apostolici judicii apud Afros militaris executio originem duxerit ex lite circa Romanam appellationem Apiarii. Ejus exordium demonstrat in tertii sui libri exordio Sanctus Optatus Milevitanus. Demonstrat Ecclesiam ad compescendas Donatistarum violentias fuisse compulsam, ut adjutorium postularet à Principe. Non sola Romana, sed & ipsa Africana Ecclesia. Nam & hæc istud adjutorium, quod Sanctus Papa Damasus contra turbidissimam Ursicini Anti-Papæ Factionem obtinuit ab Imperatore Gratiano, impetravit ad se extendi. Extensionis diploma exstat in appendice Theodosiani Codicis. Afrorum ingenium fuit ex natura turbidum & contumax. Hinc Romana Ecclesia non dumtaxat ad hæreticos, sed etiam ad Orthodoxos illic quandoque compescendos, aut cogendos ad officium debuit uti isto auxilio. Et hujus usum forsitan isto tempore ampliavit Aurelii contra Romanas appellationes recalcitratio. Cælestinus, aut certè Antecessor Bonifacius videtur ipso voluisse uti ad suo gradui & loco reponendum Apiarium. Ex hoc metu processisse possit deprecatio, quam deviæ suæ ad Sanctum Cælestinum epistolæ Aurelium subnexuit.

De executione, quam adversùm Fussalenses etiam Sanctus Augustinus fuit deprecatus, Scholiastæ pergunt: *Cæterum Cælestinus nihil tale est molitus, quale verebatur Augustinus. Si quidem Antonio reddita nunquam apparet Ecclesiæ Fussalensis administratio, quam in se receptam Augustinus gerebat adhuc sub vitæ finem, uti intelligitur ex epistola ad Quod-vult-Deus, in qua Fussalensem Presbyterum ipsi commendat, eumque ad suam curam pertinere significat. At vita functo Antonio suffectum alium fuisse, par est credere. Certè in notitia Africæ censetur inter Numidas Episcopos Melior Fussalensis.* Plures iterum errores. Primus est, quod Antonius fuerit degradatus, aut certè perpetuò suspensus ab omni administratione suæ Ecclesiæ. Etenim longè aliud scribit in hac ipsa epistola Sanctus

ctus Augustinus : *Antonius clamat , aut in mea Cathedra sedere debui , aut Episcopus esse non debui. Quasi nunc sedeat , nisi in sua . Propter hoc enim loca illa eidem dimissa sunt atquè permissa , in quibus & priùs Episcopus erat , ne in aliena Cathedra contra Statuta Patrum translatus illicitè diceretur* . Affirmat plura . Primò , quod Antonius omninò permanserit Episcopus. Secundò , quod quædam Fussalensis Diœceseos loca fuerint illi per Synodalem sententiam permissa atque dimissa , quædam sublata . Sublata fuerunt illa , in quibus præsertim patrarat sua facinora atque flagitia . Tertiò , quod istic permanserit sedens in Cathedra , hoc est , habens atque exercens omnem Episcopalem functionem . Quartò , quod cuncta ejus pœna fuerit quorumdam locorum subtractio , adeoque similis fuerit illi , quæ non ita pridem fuerat inflicta Prisco , Victori , ac Laurentio , Episcopis Cæsaræensis Mauritaniæ. Et hinc inter Episcopos , qui deviæ Aurelii Synodo adsfuerunt , & qui infelicibus ejus ad Sanctum Cælestinum litteris subscripserunt , fuit etiam iste Antonius . Proindè erat administrans Episcopus.

Ex his sequitur ac patet secundus error , quod Fussalensis Ecclesiæ cuncta administratio redierit ad Sanctum Augustinum . Tertius est , quod istam administrationem Sanctus Augustinus usquè ad vitæ finem gesserit . Quartus est , quod hoc intelligatur ex ejus epistola ad Quod-vult-Deus, tunc Diaconum , postmodò Episcopum Carthaginensis Ecclesiæ. Etenim hæc sunt epistolæ verba : *Non possumus necessitates hominum ejusmodi deserere , qui nostri Fratres sunt , & in charitate Christi ad curam pertinent nostram*. Notanda sunt verba : *Et in charitate Christi* . Edicunt Presbyterum illum , non ex Episcopali officio , sed ex sola communi Christiana charitate , & Clericali communione spectasse ad Augustini curam. Et certè Sanctus Augustinus , si ad ejus spectasset curam , omninò scripsisset : *Per Presbyterum nostrum* . Vox, Fussalensem , fortiter insinuat fuisse alienum . Etiam ad Sanctum Cælestinum Beatus Augustinus scripsit de Fussalensi Ecclesia : *Fussala dicitur Territorio Hipponensi vicinum Castellum. Antea ibi nunquam fuit Episcopus , sed simul cum contigua sibi Regione ad Paræciam Hipponensis Ecclesiæ pertinebat*. Disertè affirmat olim pertinuisse , tunc non pertinere . Addit plura de Presbyteris , quos istic primùm Missionarios dederat , deinde Titulares sub Antonio fecerat , aut potius faciendos Antonio tradiderat . Erant ex Hipponensi Ecclesia . Horum forsitan unus ex causis ivit Carthaginem . Hinc illi Augustinus dedit litteras , & ipsum Amico Diacono commendavit . Alias rationes adduxi superiùs.

Quod Sardicenses de Romanis appellationibus Canones Romano Pontifici tribuant plenissimam appellatæ causæ non dumtaxat delegandæ in partibus , sed etiam ad suum Tribunal evocandæ , ac ibidem retractandæ & definiendæ potestatem , est longè certissimum . Est in superioribus per authentica testimonia ac exempla abunde & variè demonstratum . Nuperrimè tamen quis Eruditus interrogavit , quare Præses Hosius , & omnis cum illo Synodus expresserint solam delegandi , evocandi potestatem silentio presserint ? Haud dubiè enim id factum est non sine rationibus . Respondeo rationem nos doceri à Sancto Athanasio , de quo apud Tyriam Synodum agente scribit Socrates : *Athanasius in calumniis diluendis usus est exceptionibus , quas leges præscribunt* . Et in antiquis Conciliorum Actis frequenter legimus Ecclesiastica Judicia debere secundùm leges & Canones procedere : Et ex alterutro defectu proclamari irrita . Et ad Joannem , primæ Justinianæ Episcopum , scripsit Magnus Gregorius : *Sententia contra leges & Canones prolata ipso non potest jure subsistere* . Quare hac de re non malè scribit D. Petrus de Marca : *Indè profectum est , ut de ordine judiciorum nihil ferè constitutum legatur ab antiquis Conciliis , quia legitimum ordinem Episcopi in judicando sequebantur . Si quid verò Canonicæ discussioni accommodatum , & à legibus omissum decernerent , quod eam judiciorum partem attingeret , in cæteris articulis se leges sequi profitebantur* .

L. 1. C. 21.

Lib. 2. Indic. 11. Epist. 6.

Lib. 4. Cap. 20.

Porrò de antiqua judiciorum forma ad omnes , quos Prætorio Præfectis dederant , Vicarios olim scripserunt Imperatores Diocletianus ac Maximianus : *Placet nobis , Præsides de his causis , in quibus , quod ipsi non possent cognoscere , antehac Pedaneos Judices dabant , notionis suæ examen adhibere , ita tamen , ut si vel propter occupationes publicas , vel propter causarum multitudinem , omnia hujusmodi negotia non potuerint cognoscere , Judices dandi habeant potestatem . Quod nos ita accipi convenit , ut in his etiam causis , in quibus solebant ex officio suo cognoscere , dandi Judices eis licentia permissa credatur . Quod usquè adeò in Præsidum cognitione retinendum est , ut eorum judicia non diminuta videantur , dum tamen & de ingenuitate , super qua poterant etiam ante cognoscere , & de libertinitate Præsides ipsi dijudicent* . Exstat lex in Imperatoris Justiniani Codice , sub titulo de Judicibus Pedaneis . Sancit à Provinciæ Præside ordinarias nonnisi ex gravi causa , majores autem quæstiones nullatenùs posse delegari , sed ab ipsomet esse cognoscendas ac decidendas . Præsertim quæstiones de libertate ac libertinitate . Et Sanctio videtur obligasse ipsos etiam Prætoriorum Præfectos : Præsertim quoad causas appellatas . At verò in Theodosiano Codice ad titulum de officio Rectoris Provinciæ exstat adversa lex , ab Imperatore Juliano scripta ad Secundum , Præfectum Orientalis Prætorii : *Quædam sunt negotia , in quibus superfluum est Moderatorem exspectari Provinciæ , ideòque Pedaneos Judices , hoc est , qui negotia humiliora disceptent , substituendi damus Præsidibus potestatem* . Vulgata Codicis editio legem adscribit Constantino : At esse Juliani , validè ac lucidè demonstrat in suis ad ipsam Scholiis Jacobus Gothofredus.

L. 3. tit. 2.

Et adjungit insignem Commentarium . Exponit Pedanei Judicis naturam & qualitates , ac pergit : *Igitùr sciendum , ante eam legem tria causarum genera distingui solita . Unum causarum humiliorum , in quibus Rectores Provinciarum Judices Pedaneos dare cogebantur : Quia inferiores eæ causæ videbantur , quam ut ad has sese Rectores dimitterent . Secundùm genus erat earum , in quibus Recto-*

res ex officio suo cognoscere debebant ipsi, neque Judices dare poterant. Tertium, in quibus pro arbitrio suo vel cognoscere ipsi, vel Judices dare poterant. At enim ubi ad Diocletianum, & Maximianum, Galerium, & Constantium, Tetrarchas, ventum est, à quibus instituti sunt Vicarii Præfectorum Prætorio, Rectorum contra dignitas accisa fuit, atquè adeò imposita iis cognoscendi super omnibus causis necessitas. Judiciumque dandorum facultas penitùs iis adempta fuit. Iis tantùm casibus exceptis, puta propter occupationes publicas, in humilioribus causis, vel propter causarum multitudinem. Extra hos casus Rectores Provinciarum, etiam in humilioribus causis, Judices dare vetiti fuere. Verùm hac lege Julianus Imperator in humilioribus causis promiscuè Judicum dandorum facultatem iis tribuit. Et rationem assignat: Quia talia sunt negotia ista, ut in his superfluum sit Rectorem Provinciæ exspectari. Id est, causas illas non tanti esse momenti, ut judicium Rectoris deposcant: Frustrà denique Rectoris in his expeti cognitionem. Tria igitùr tempora, ac proindè & jura ncentur circa humiliores causas. Unum ante Diocletianum, quo de his Rectores Provinciæ cognoscere non poterant. Secundum, quo ipsi cognoscere tenebantur, neque Judices dare poterant. Tertium ex hac lege, quo pro arbitrio suo vel cognoscere ipsi, vel Judices dare potuerunt.

Porrò Sardicense Concilium fuit inter Diocletiani ac Juliani tempora celebratum, adeòque Romanum Imperium tunc regebatur ac vivebat ista in re secundum legem Diocletiani. Et Concilium sanxit præsertim de Episcoporum degradationibus, & adversùm ipsas interjectis ad Romanam Ecclesiam appellationibus, quæ sunt longè sublimiores omni quæstione circa cujuscumque libertatem aut libertinitatem. Quare non modicum, & non modicè fundatum poterat moveri dubium, an Romanorum Episcopus posset istiusmodi causas delegare. Quin per semetipsum retractare posset, devocari non poterat in controversiam. Hoc enim exigit appellationis indoles. At verò Sardicensis Synodus volebat plenam etiam delegandi potestatem, non dare, sed ab Evangelico ac Apostolico Canone datam confirmare Romanæ Cathedræ. Hinc igitùr non illam, utpotè omnibus exploratissimam, sed solam hanc, quæ à cavillatoribus vexari poterat, Sardicensis Canon expressit.

CAPUT XXV.

Harum appellationum consuetudo demonstratur ex Magno Papa Leone.

Sanctus Leo hæc scripsit ad Episcopos Cæsaræensis Mauritaniæ: *Causam quoque Lupicini Episcopi illic jubemus audiri, cui multum & sæpius postulanti communionem hac ratione reddidimus, quoniam ad nostrum Judicium provocasset, immeritò eum, pendente negotio, à communione videbamus esse suspensum. Adjectum etiam illud est, quod huic temerè superordinatus esse cognoscitur, qui non debuit ordinari, antequam Lupicinus in præsenti positus, aut confutatus, aut certè confessus justæ posset subjacere sententiæ, ut vacantem locum, quemadmodum disciplina Ecclesiastica exigit, is qui consecrabatur, exciperet.* Affirmat varia. Primò, quod Mauritaniæ Synodus Lupicinum degradasset, & ejus in Cathedram mox intrusisset alium. Secundò, quod Lupicinus mox provocasset ad Sedem Apostolicam, & supplicasset se reponi in Episcopalem communionem. Asseruit se spoliatum contra Canones, ideòque ante omnem Retractatorii Judicii ingressum postulavit revestiri. Et Pontifex reposuit ac revestivit: *Quoniam ad ejus judicium provocasset.* Leo provocationi adscripsit effectum suspensivum, & causam jussit retractari. Non apud suam Apostolicam Sedem, nec per Legatos è suo Latere Presbyteros, nec per alterius Provinciæ Synodum, sed per plenam Synodum propriæ Provinciæ Cæsaræensis. Nempè soli duodecim Episcopi Lupicinum damnaverant. Etiam superordinatum Episcopum Leo ejecit usque ad finem Retractatorii Judicii. Quæ omnia palàm sanxit ex Canonibus Sardicensibus.

Paschasius Quesnellus hæc omnia gravissimè improbat. Hæc de Lupicino. Asserta censet esse adsutum Leoni pannum, spurium figmentum. Audi rationes: *Quod de Lupicini causa ibidem legitur, quam perturbatis persecutionis Africanæ temporibus & disciplinæ contrarium est? Norunt enim omnes, quantoperè abhorrebant Africani ab appellationibus Transmarinis, qui in Concilio Carthaginensi, quod sextum vocant, & in epistola posterioris etiam Concilii ad Cælestinum Papam, ignotæ sibi huic disciplinæ subjicere se recusarunt: Cujus negotii recens adhuc erat memoria, triginta vix ab illa annis elapsis. Quid quod tunc temporis ità omnes illas Provincias bellorum tumultus aut persecutionis æstus vastabat, ut nullus vel instruendo Episcopali Judicio, vel Synodo congregandæ locus esse posset: Cum tamen Lupicini causam istic jubeat audiri Auctor epistolæ. Addo hunc Leonem nostrum non esse vel ex eo persuasum me habere, quod vir sagacissimus vel ad se traxisset causam Episcopi Romanum Tribunal appellantis, vel saltem aliquem è suis delegasset, qui interesset judicio, & ex ejus authoritate totum negotium cum aliis discuteret. Nec contentus esset scribere, ut illic causa audiretur, nulla vel loci, vel Judicis, vel Legati facta mentione.*

Errores varii. Primus est, quod ista Lupicini appellatio fuerit incompatibilis cum perturbatis Africanæ Ecclesiæ temporibus. Etenim quod isto tempore Cæsaræensis ac Sitifensis Mauritania, nec non Numidiæ pars, licèt Barbarorum latrociniis vexarentur, permanserint sub Romano Imperio, suprà audivimus à Victore Episcopo Vitensi. At verò Lupicinus erat ex Cæsaræensi Mauritania. Secundus error est, quod ista appellatio fuerit contraria moribus Africanis ac disciplinæ. Quod Africana Ecclesia semper abhorruerit à cunctis generatim ad Romanum Tribunal appellationibus; est imperitissima fabula, rideri dignior,

dignior, quam refutari. Tertius error est, quod isto tempore apud Afros adhuc vigeret temeritas Primatis Aurelii. Etenim ista appellatio videtur facta sub Primatu Sancti Quod-vult-Deus, quem exploratum est in omnibus adhæsisse sensibus Sancti Augustini, ideoque & penitùs recessisse ab istis Actis Aurelii. Ejusdem mentis non dubito fuisse ejus Antecessorem, & proximum Aurelii Successorem Capreolum. Proindè tunc apud Afros nulla supererant istius temeritatis vestigia. Præsertim in Cæsaræensi Mauritania, ubi audivimus tot exempla Romanæ Appellationis. Quartus error est, quod sagacissimus Pontifex appellantis Episcopi causam debuerit evocare ad suum Tribunal, aut ad ipsam transmittere Legatum, & eam nequiverit credere eidem Synodo. Etenim ipsum evertit Leoni dilectissima Sardicensis Synodus: Si Romanus Pontifex ejusdem Provinciæ Synodum *sufficere putaverit ad rei cognitionem & appellantis Episcopi sententiam, faciet quod prudentissimo ejus consilio rectè habere videbitur*. Firmæ rationes sagacissimo Pontifici persuaserunt istud expedire. Dionysius Exiguus laudata Sancti Leonis de Lupicino verba ac Decreta constanter affirmat esse authentica. Et certè ejus fides transcendit omnem exceptionem. Istud ipsum confirmant Manuscripta exemplaria Bibliothecæ Vaticanæ, ac nostræ item Augustinianæ in hac Alma Urbe.

Bonus vir sibi ipsi non constat, nunc omnem epistolam, nunc quasdam ejus solummodò partes studet ad Apocrypha proscribere. Audiamus quid scribat de sagacissimo, immò de sanctissimo ac justissimo Papa Leone: *Certè valdè Leonis nostri solertiæ & ingenio consentaneum mihi videtur, ut temporis opportunitatem captaverit ad confirmandam Sedis suæ authoritatem in Africanas Ecclesias. Nemo est qui nesciat, quotiès quantisque conatibus id tentaverint Leonis Prædecessores, quantumque Leonis ipsius ætate Bonifacius & Cælestinus in eam rem laboraverint, Africanis consuetudinem Ecclesiarum suarum invictè semper propugnantibus. Exspectanda tum illis fuerat opportunior occasio, quæ ut sese Leoni obtulit, eam vir cordatissimus sibi elabi non est passus. Perierat cum Africana libertate pristinus ille disciplinæ vigor, quem tum Sanctus Cyprianus, tum illarum Regionum Concilia nobis exhibent. Innumeræ jam Ecclesiæ suis orbatæ Pastoribus & Ministris sub VVandalica gemebant Tyrannide. Ipsa omnium Africanarum Ecclesiarum Mater, totius Regionis caput, Carthago miseranda strage jacebat prostrata, suo Senatu, suo Clero, suo Pastore destituta. Carthaginensem enim Episcopum, nomine Quod-vult-Deus, cum maxima Clericorum turba navibus fractis impositum, maris fluctibus committi præcepit Geizericus, quos Deus miseratione bonitatis suæ, prospera navigatione, Neapolim Campaniæ perducere dignatus est. Et ut nihil deesset, quod Pontificis consilium juvare posset, ad Leonis nutum Valentinianus Imperator, cujus potestate adversùs Gallicanarum Ecclesiarum Primatem quàm pro suis votis usus fuerat, testatur ejusdem Imperatoris Constitutio adversùs Sanctum Hilarium Arelatensem. His ità se habentibus, præsidioque Augusti ad Leonis vota semper parato, de Africanarum Ecclesiarum rebus ad Sedis suæ notitiam & judicium pertrahendis seriò cogitavit. Non earum quidem Regionum, quæ sub VVandali Imperio jacebant oppressæ, sed earum quæ adhuc Valentiniano parebant, quas inter præcipua erat Cæsaræensis Mauritania*. Scriptor iste plura in hunc suum conatum conglomerat.

Cordatissimam Sanctis Leonis sagacitatem affirmat utroque oculo & cunctis aliis animæ instrumentis fuisse in hoc attentam, ut novam in liberas, Africanam præsertim ac Gallicanam, Ecclesias potestatem dolosè ac violenter invaderet. Optimum Leonem accusat de isto ipso invasionis crimine, de quo Sanctum Liberium Pontificem accusavit ab Eusebiana Arianorum Factione circumscriptus Imperator Constantius. Tanti Pontificis Sanctimoniam à se adorari fingit, & alio ex latere per calumnias evertit. Deploranda sunt ista in Catholicis Doctoribus, non refutanda. Et sui ipsius miserabiliter obliviscitur. Hanc Papalem ad Cæsaræenses epistolam adscribit primo Sancti Leonis anno, & adjungit Carthaginensem Ecclesiam tunc gemuisse sine Pastore, & Sanctum Quod-vult-Deus à Geizerico Rege fuisse ejectum ex Africa. Hac sanguineis lachrymis deflenda Afrorum calamitate scribit Sanctum Leonem fuisse abusum ad amplianda suæ Sedis philasteria. Verùm quis ignoret hanc calamitatem dudùm posteà contigisse? Et quid Gallis cum Afris? Quid Gallicanæ Ecclesiæ cum Africana? Ambæ spectarunt ad Romanum Patriarchatum; attamen in sua varia disciplina nihil habuerunt commune. Quod Afri sint unquàm usi Gallicanis Canonibus, certè non memini. Et primus Gallicanus Episcopus, quem memini usum Canonibus Africanis, est Sanctus Cæsarius Arelatensis in epistola, qua transmissos sibi à Joanne secundo Pontifice Canones vulgavit per Galliam. Agit adversùs Contumeliosum Rejensem Episcopum: Non adversùs Romanam ejus appellationem, sed adversùs ejus fictam innocentiam.

Demonstrare nititur ipsum propter hanc fuisse meritò ac legitimè degradatum. Et in hujus demonstrationis subsidium invocat Africanos Canones. Hæc sunt prima exordia, per quæ isti Canones innotuerunt Gallicanis Ecclesiis. Eosdem postmodò Hincmarus Rhemensium Metropolita, Romanarum appellationum ac evocationum pertinax, ideòque & ab octava Synodo notatus atquè punitus, Adversarius eosdem usurpare cœpit adversùm istas appellationes. Verùm adversùs solas appellationes inferioris Cleri. Ità docet in litteris ad Sanctum Nicolaum Pontificem, in litteris adversùs Hincmarum Nepotem, Episcopum Laudunensem, in litteris ad Adventium Metensem Episcopum, ac præsertim in litteris, ex Caroli Calvi Imperatoris nomine scriptis, ad Joannem octavum Pontificem de judiciis ac appellationibus Episcoporum ac Presbyterorum. Disertè isthìc profitetur omnibus sub cœlo, etiam Afrorum, Episcopis esse plenam ac liberam Romanæ appellationis facultatem, atquè adjungit de Presbyteris ac aliis inferioribus Clericis: *Sacræ leges ac Regulæ Presbyteros, & cæteros inferioris gradus Clericos, non alibi quàm apud suos Episcopos præcipiunt accusari, à quibus, sicut*

Epist. 17. Epist. 33. C. 5. 10. 17 Epist. 47. C. 10. 11.

Africæ

Africæ Provinciæ Canones decernunt, eorum causa debet audiri, & sicut Sanctus Gregorius constituit, cum Presbyteris vel Clericis suæ Parochiæ judicari. Qui fortè si de judiciis Episcoporum suorum questi fuerint, ad quos eis sit provocandum, de appellatione Presbyterorum ac Diaconorum ad vicinos ac finitimos Episcopos, Papa Zozimus in Commonitorio per Faustinum Episcopum, & Philippum ac Asellum Presbyteros directo Carthaginensi Concilio, in Concilio Sardicensi continetur hoc modo. Africanum morem studuit traducere in Galliam. Hinc ipsum affirmat fundatum in Sardicensi Canone, ac probatum à Zozimo Pontifice, itemque à magno Gregorio. Quæ omnia an vera sint, erit aliis in locis discutiendum.

Quæ omnia Hincmarus hausit ex Canonum Codice, quem Adrianus primus Pontifex dedit Angilramno Metensi Episcopo, vel potiùs quem Angilramnus isti Pontifici obtulit examinandum, & confirmandum postulavit: *Prudentissimè, justissimèque Nicæna, sive Africana Decreta definierunt quæcumquè negotia in suis locis, ubi orta fuerint, finienda. Maxime quia unicuiquè concessum est, si judicio offensus fuerit Cognitorum, ad Concilium suæ Provinciæ, vel etiam universale provocare.* Utiquè ad universale Concilium Africanæ Ecclesiæ. Canon mandat isthìc sisti, nec procedi vel ad Sedem Apostolicam. Quia nempè agit de inferioribus Clericis. Quod enim hìc Angilramni Codex quibuscumquè Episcopis Romanam appellationem permittat, est nimis exploratum. An Adrianus Pontifex ipsum confirmaverit & inferiori Galliæ Clero avitum Romanæ appellationis asylum clauserit, aliqui controvertunt. At sine fundamento. Interim Angilramnus non caruit fundamento ad postulandam istam exclusionem. Etenim Sanctus Apostolus noster Bonifacius Franciciæ Ecclesiæ Clerum invenit per omnia turpissimum. Et inferior Clerus, uti illicò mori non potuit, ità nec statim totus sanari, aut reponi in disciplinam. Inter hujus repositionis obices erant frivolæ ad Romanam Sedem provocationes. Et quorumdam Pontificum nimia clementia. Quare istas provocationes abscindere studuerunt & Episcopi, & Rex Carolus Magnus, & ipsorum vicini Successores. Africanos hac de re Canones studuerunt introducere in Galliam. Et ut evincerent, addiderunt ipsis consonare Canones Sardicenses. Angilramni Codex asserit convenire etiam Nicænos. Nihilominùs non pervenit ille ad suum scopum. Adrianus Codicem nunquàm confirmavit. Inferior Galliæ Clerus perrexit liberis pedibus Romam provocare & ambulare. Quapropter hinc lucet istos hodiè Gallos, qui Africanis etiam Episcopis censent Romanas appellationes nunquàm licuisse, plurimùm exorbitare, non dumtaxat à veritate, sed etiam à vestigiis suorum Majorum.

Duo sunt præcipua contra legitimos præsentis epistolæ natales argumenta. Primum est, quod eadem de re respondeat bis, & quidem disparata. Etenim de sacris, Barbaricà violentia oppressis, ideoque Virginalem florem non animo, sed solo corpore amittentibus, Virginibus sancit: *Neque in viduarum dejiciantur gradum, neque in sacrarum & perseverantium Virginum numero censeantur.* Et postmodò de iisdem scribit, ac sancit aliud: *Laudabiliores sunt in humilitate ac verecundia, si se incontaminatis non audeant comparare Virginibus.* Non est credibile, quod Sanctus Leo hæc simul congesserit in eandem epistolam. Aliud argumentum producit Scriptor Anonymus: *De hac Lupicini causa vehementer instare non est animus. Non est enim omni suspicione falsi libera. Quippè cum ejus nulla mentio fiat in antiquis editionibus hujus epistolæ Sancti Leonis, ut patet ex editione Conciliorum, typis Gothicis expressa, cura Theologi Parisiensis Doctoris Merlini, anno millesimo quingentesimo trigesimo quinto. Quam confirmant antiqui codices manuscripti, quibus ad novam editionem operum Sancti Leonis usus est Reverendus Pater Quesnellus.*

Respondeo in Augustiniana Almæ Urbis Bibliotheca exstare insignem manu-scriptum codicem, in quo Magni Leonis ista epistola continet sequentes articulos: De illicitis Ordinationibus, de Virginibus passis Barbaricam violentiam, ac de appellatione Lupicini. Et subjungitur hæc conclusio: *Si quæ vel aliæ emerserint causæ, &c. Datum tertio idus Augusti.* Ex indè sequitur, sine titulo tamen, quasi alia epistola, continens hos articulos: De Donato Novatianensi, de Aggaro ac Tiperiano, & de violenter oppressis Virginibus. Adjungitur conclusio: *Cum itàque de omnibus, quæ Fratris nostri Potentii relatio continebat, &c.* Proindè existimo fuisse duas epistolas: Duo Rescripta ad duas relationes. Priori de sacris Virginibus Sancito quidam abusi ipsas non quidem dejecerunt ad viduas, excluserunt tamen de statione Virginum. Hinc ipsarum novæ preces, novaque ad Papam relatio: Et Leo rescripsit istas fore laudabiliores, quæ tantæ fuerint humilitatis ac verecundiæ, ut proprio motu se nolint incontaminatis comparari. Eas reliquit proprio judicio: Invitas excludi vetuit è classe Virginum. Suum prius Decretum ità fuit rectissimè interpretatus. Has duas Leonis epistolas quidam Antiquarius congessit in unam. Res non rara apud antiquos.

Aliud argumentum est nullius ponderis. Etenim à centum quinquaginta annis, quot quorumcumque Patrum ac aliorum Scriptorum editionibus accesserunt libri, epistolæ, additamenta, fragmenta, aliaque id genus? Et ipsa veneramur ut plenè authentica. Item olim multi ejusdem Patris, immò & ejusdem libri aut epistolæ non descripserunt omnia: Alter hæc, alter ista. Hic evenit, ut omnes antiqui Codices non habeant eadem omnia. Porrò præsens Sancti Leonis de Lupicino Decretum frequenter laudat, & sua Afferta ex ipso confirmat Hincmarus Rhemensis, atquè ita demonstrat nullum de ipso fuisse dubium in Gallicana Ecclesia. Istud ipsum evincit manifestus stylus Leonis. Hæc epistola est summi ponderis. Docet, quod Romanæ Episcoporum appellationes tunc liberrimo pede ambularint in Africa. Post tantas lites. Post horrendum Aurelii Carthaginensis Episcopi, & aliquot cum ipso Collegarum errorem & lapsum, quo etiam Africanis Episcopis voluerint omnem

Roma-

Romani refugii portam occludere. Factum id fuit sub Cælestino Pontifice antè eversam Africam. Quare hæc epistola docet, quod Wandalicæ captivitatis tentatio Aurelii Successoribus aperuerit oculos, persuaserit valedici tantæ cæcitati & contumaciæ, ac resumi & stabiliri avitam Africanæ Ecclesiæ disciplinam, & consuetudinem circa Romanas Episcoporum Appellationes, & Sardicenses Canones comprobari, ac mitti in plenam observantiam. Hæc per Excelsi dexteram facta mutatio elucidabitur inferiùs.

Porrò quia Reverendo Patri Paschasio Quesnello placet Dionysium Exiguum, fidelissimum ac eruditissimum sacrorum Canonum Collectorem, fide & authoritate exuere, oportet audire fidissimum ac irrefragabile Aurelii Cassiodori de ipso testimonium, scribentis in libro de Divinis
Cap. 23. lectionibus: *Fuit nostris temporibus Dionysius Monachus, natione Scytha, sed moribus omninò Romanus. Mecum Dialecticam legit, & in exemplo gloriosi Magisterii plurimos annos vitam suam Domino præstante transegit. Pudet me de Consorte aliquid dicere, quod in me nequeo reperire. Interveniat pro nobis, qui nobiscum orare consueverat: Ut cujus hîc fuimus oratione suffulti, ejus nunc possimus meritis adjuvari. Qui petitus à Stephano Salonitano Episcopo, ex Græcis exemplaribus Canones Ecclesiasticos moribus suis, ut erat planus atque disertus, magnæ eloquentiæ luce composuit: Quos hodiè usu celeberrimo Romana Ecclesia complectitur. Cujus nomini aliqua pravi homines calumniosè nituntur ingerere, unde sua videantur Errata aliquatenùs excusare.* Adducit eximia ejus encomia. Et hinc quem nomen dicit exiguum, omnis Christianitas semper affirmavit fuisse virtutibus ac meritis maximum. Immò non fuit nomen, sed ex profunda humilitate assumptus titulus. Juxtà piam consuetudinem istius temporis. Ita in Romana Bonifacii secundi Pontificis Synodo Stephanus Larissæ Episcopus, Thessaliæ Metropolita, se inscribit *Stephanum Exiguum*. Etiam plures ibidem Episcopi. Quod ipsum passim cum aliis fecit Cardinalis Anastasius, Bibliothecarius Romanæ Ecclesiæ. Et quia noster Dionysius multis produxit, & non paucis ante Cassiodorum annis finivit hanc vitam, possit vidisse magnum Leonem: Vidisse Lupicini appellationem, ac de illa emanantem præsentem epistolam. Quidquid sit, ejus Codicem statim admisit Romana Ecclesia, ac fecit irrefragabilem. Proinde quisquis istam epistolam devocat in dubium, nititur exhumare jam pridem sepultam calumniam: *Cujus nomini aliqua pravi homines calumniosè nituntur ingerere, unde sua videantur Errata aliquatenùs excusare*. Nostrorum temporum Sectarii, dum sacros Scriptores ac ipsorum libros erubescunt excutere, inficiantur hos esse illorum: affirmant spurios, & eis indignè affutos pannos. Et ità apud imperitam plebem declinant invidiam. Nempè non carent omni fuco. De istis namque libris apud quasdam olim Ecclesias fuit etiam aliqua cunctatio. At verò sacros libros, de quibus nemo unquam cespitavit, hodiè in quæstionem advocare erubesceret ipse etiam Diabolus. Et qui Platonis aut Aristotelis libros, aut Virgilii vel Ovidii Versus effutiret esse spurios pannos, nonnè à Populo lapidaretur? Certè Magni Leonis, ac superiùs laudata Sancti Augustini ad Cælestinum Pontificem epistola, sunt æquè certa Ecclesiæ monimenta. Et quidem Reverendo Patri Paschasio Quesnello non sufficit illam excutere. Volupè illi est variis insuper elogiis tantum Pontificem incrustare.

CAPUT XXVI.

Exponitur famosa quæstio circa Romanam appellationem Apiarii Presbyteri Siccensis in Sitifensi Mauritania.

QUæstionem hanc exponit in litteris ad Adrianum secundum Pontificem Duziacensis Synodus: *Sed & quia & legum & Canonum Constituta non sibi servari viderunt sancti Patres nostri, ex Africano Concilio scribentes ad Bonifacium Papam pro causa Urbani Episcopi, & Apiarii Provinciæ Africanæ Presbyteri excommunicati, secundùm definitionem Carthaginensium Canonum, ut Presbyteri, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici in causis, quas habuerint, si de judiciis Episcoporum suorum questi fuerint, vicini Episcopi eos cum consensu sui Episcopi audiant, & inter eos definiant adhibiti ab eis Episcopi. Quod si & ab eis provocandum putaverint, non provocent ad Transmarina Judicia, sed ad Primatem suarum Provinciarum, sicut & de Episcopis sæpè constitutum est. Ad Transmarina autem qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam in communionem suscipiatur. Contra quæ Papa Zozimus, subreptione quadam præventus, sicut in epistola ipsius Concilii, Sapientiæ vestræ notissima, pleniùs recensere potestis, per Faustinum Episcopum, ac Philippum & Asellum Presbyteros, Africano Concilio direxit Capitula Sardicensis Concilii de appellatione Episcoporum ad Romanæ Ecclesiæ Sacerdotem, & ne ad Comitatum Episcopi importunè navigent, & de tractandis Presbyterorum ac Diaconorum causis apud finitimos Episcopos, si à suis excommunicati perperàm fuerint, & de Urbano Episcopo excommunicando, vel etiam Romam evocando, nisi ea, quæ videbantur corrigenda, corrigeret. Quod quartum Capitulum ex eo mandatum est, quia Apiarius Presbyter excommunicatus ab Urbano Episcopo, non ad Primatem suæ Provinciæ secundùm Africanos Canones, sed ad Transmarinum Judicium provocavit. Quapropter idem Concilium ad Bonifatium, Successorem Zozimi, post explicationem Sardicensis Capituli de Presbyteris ac Diaconibus scripsit: Quia si ità, quemadmodùm in ipso Capitulo continentur, scilicèt finitimos interpellet Episcopos, & causa ejus audiatur, & diligentiùs tractetur, & ille Episcopus, qui aut justè aut injustè eum dejecit, patienter accipiat, ut negotium discutiatur, & ut aut probetur aut emendetur ejus sententia, eo ordine in Italia custodirentur,*

nullo

nullo modo, ipsi in Africa talia, qualia jam commemorare volebant, tolerare cogerentur.

Relatio hæc commiscet vera falsis. Primò affirmat, quod omnis hæc contentio originem duxerit ex Apiarii Siccensis Presbyteri, à suo Episcopo damnati, appellatione ad Zozimum, ac ejus per eundem Pontificem reparatione in sui gradus communionem. Et hoc est verum. Secundò affirmat Zozimum ad hæc tentanda fuisse subreptione præventum. Et hoc est falsum. Etenim Zozimus egit ex certa scientia, ex Canonibus Nicænis ac Sardicensibus, ex generali omnium Ecclesiarum consuetudine, apud quas inferior etiam Clerus fuit semper permissus Romam provocare. Et ipsum strenuè animavit ac stimulavit tunc concurrens Romana Celestii Hæresiarchæ appellatio, adversùs quam nullus Afrorum Episcopus intercessit. Ille censuit esse pariformem utrobique rationem. Quæ omnia attenderunt ejus item Successores Bonifacius & Cælestinus, ideòque causam sunt animosè prosecuti. Zozimus in Africam misit quatuor Capitula, tria priora mandans deinceps observari. Quartum mandabat Urbanum Episcopum, nisi Romanam Apiarii reparationem admitteret ac exequeretur, privari communione, immò & Romam ad causam dicendam evocari. Mandati radicem Duziacensis Synodus obscurè exprimit. Radix erat, quod Urbanus provocaret ad avitam Africanæ Ecclesiæ consuetudinem, ideoque Papali Decreto refragaretur. Nolebat reparatum Romæ Apiarium in gradum reponere.

Urbani Siccensis Episcopi frequenter meminit Sanctus Augustinus. In litteris ad Sanctum Comitem ac Martyrem Marcellinum: *Ille litteræ tuæ, quas Presbyter Urbanus attulit.* Utique Presbyter Hipponensis Ecclesiæ, in Sancti Augustini Monasterio. In litteris ad Sanctum Paulinum: *Con-Diaconus noster Peregrinus, ex quo à me profectus est, cum Sancto Fratre nostro Urbano, quandò Episcopatus sarcinam subire perrexit, nondùm remeavit Hipponem.* Urbanus igitùr ex Hipponensi Clericorum Monasterio est promotus ad Episcopatum. Successit Fortunatiano, ad quem Sanctus Augustinus scripsit centesimam undecimam epistolam. Ex quo lucet Augustinianarum epistolarum ordinem non esse digestum ad rationem temporis. Etenim Fortunatianus erat defunctus, antequàm Augustinus scriberet quinquagesimam nonam epistolam. Eundem Urbanum Sanctus Pater laudat in epistola ad Darium Comitem: *Urbanum apud Carthaginem in Hilarensi Oppido, & modò in Siccensi te nosse pervenit.* Etiam in primo suorum sermonum fragmento scribit Sanctus Augustinus: *Alia duo*, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, & Ne nos inducas in tentationem, *quando Pelagianis objiciuntur, quid eos putatis respondere? Horrui, Fratres mei, quandò audivi. Ego quidem non audivi auribus meis, sed Sanctus Frater & Co-Episcopus meus Urbanus, noster qui hic Presbyter fuit, & modò est Siccensis Episcopus, cum remeasset ab Urbe Roma, & ibi cum quodam talia sentiente confligeret, vel se conflixisse referret, cum urgeretur pondere orationis Dominicæ, urgebat enim eum, & dicebat*, Si in nostra potestate est non peccare, & in nostra potestate est omnes peccatorum tentationes solis voluntatis nostræ viribus superare, *quare Deo dicimus*, Ne nos inferas in tentationem? *Quid eum putatis respondisse? Rogamus, inquit, Deum*, Ne nos inferas in tentationem, *ne aliquid mali patiamur, quod non habemus in potestate: Ne ruam de equo, & ne frangam pedem, & ne latro me interficiat, & quid hujusmodi.* Eandem disputationem Sanctus Augustinus laudat in libro de dono perseverantiæ: *In confessionum libris dixi Deo nostro, & sæpè dixi.* Da quod jubes, & jube quod vis. *Quæ mea verba Pelagius Romæ, cum à quodam Fratre Co-Episcopo meo fuissent eo præsente commemorata, ferre non potuit, & contradicens aliquantò commotiùs, penè cum eo, qui illa commemoraverat, litigavit.* Joannes Garnerius hanc disputationem scribit contigisse anno quinto aut sexto quinti sæculi. Labitur. Etenim anno undecimo Fortunatianus Siccensis Episcopus in Carthaginensi Collatione fuit unus è Catholicæ Ecclesiæ Primatibus, atquè ità Urbanus longè adhuc aberat ab isto Episcopatu. Facta videntur ista sub Pontificatu Zozimi, à quo Urbanus, de suis in Apiarium Actis redditurus rationes, fuit Romam evocatus. Quidquid sit, ejusdem Urbani est honorifica, & frequens mentio in Africanis Synodis. Passim enim fuit suæ Provinciæ Legatus ad Synodos plenarias. Et isthic sæpè ac eruditè fuit interlocutus. Ipse igitur damnando suum Presbyterum Apiarium, & suæ gentis consuetudinem acriter defendendo adversùs Zozimum Pontificem, fuit author hujus famosæ ac infelicis controversiæ. Et ex hac sola novimus Apiarium. Sine ipsa erat latitaturus in altissima oblivione.

Ista Africanæ Ecclesiæ disciplina usquè tunc constabat sola consuetudine, nullo Canone. Sanctus quidem Cyprianus laudat Africanum de ista disciplina Statutum, attamen nullum producit Canonem. Hinc illam propter has controversias munituri Episcopi in plena ducentorum & septemdecim Collegarum Carthaginensi Synodo ediderunt duos Canones: *Placuit ut quicumquè non communicat in Provincia propria, & in aliis Provinciis vel Transmarinis partibus ad communicandum obrepserit, jacturam communionis vel Clericatus accipiat.* Canon omninò agit adversùs appellationem Romanam. Ipsum namque respicit in secundo sermone de communi Clericorum vita Sanctus Augustinus: *Quisquis meorum Clericorum inventus fuerit habens proprium, non illi permitto, ut indè faciat testamentum, sed delebo eum de tabula Clericorum. Interpellet contra me mille Concilia, naviget contra me, quo voluerit, si certè ubi potuerit, adjuvabit me Deus, ut ubi ego Episcopus sum, illic Clericus esse non possit.* Agit in communis vitæ osores Clericos, adversùs istud sanctissimum ejus institutum provocantes ad Romanam Ecclesiam. Aut certè minitantes eò appellare. Nempè Apiarius istam portam aperuerat: Et Romana Ecclesia sustinebat apertam. Porrò Carthaginensis Synodus istam appellationem non sine fundamento appellavit obreptionem. Quod nempè appellantes Clerici supprimerent

Epist. 7.
Epist. 263.
Cap. 20.

merent avitam suæ gentis consuetudinem, suam audaciam palliarent authoritate Nicænorum Canonum, atquè ità circumscriberent Romanos Pontifices. Attamen Canon non expressit Romanam Ecclesiam. Ex reverentia. Dixit: *In aliis Provinciis, vel Transmarinis partibus*. Per Transmarinas Partes omninò intellexit Ecclesiam Romanam. Etenim ad aliam ultra mare Ecclesiam non poterat ab Afris appellari. Cur Canon addiderit, *In aliis Provinciis*, suo loco exponetur.

Alter Canon est hic: *Placuit ut Presbyteri, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici in suis causis, quas habuerint, si de judiciis Episcoporum suorum questi fuerint, vicini Episcopi eos audiant, & inter eos, quidquid est, finiant, adhibiti ab eis ex consensu Episcoporum suorum. Quod si & ab eis provocandum putaverint, non provocent, nisi ad Africana Concilia, vel ad Primates Provinciarum suarum. Ad Transmarina autem qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam in communionem suscipiatur*. Africanæ Ecclesiæ Codex Canonem non modicè variat: *Placuit ut Presbyteri, Diaconi vel cæteri inferiores Clerici in causis, quas habuerint, si de judiciis Episcoporum suorum questi fuerint, vicini Episcopi eos cum consensu sui Episcopi audiant, & inter eos definiant adhibiti ab eis Episcopi. Quod si & ab eis provocandum putaverint, non provocent ad Transmarina Judicia, sed ad Primates suarum Provinciarum, aut ad universale Concilium, & sicut de Episcopis sæpè constitutum est. Ad Transmarina autem qui putaverit appellandum à nullo intra Africam in communionem suscipiatur*. Duo sunt capitalia discrimina. Primum est, quod alter textus ad solum Primatem aut ejus Synodum, alter damnatos etiam in secunda instantia Clericos appellare permittit ad plenarium quoquè Concilium totius Diœcesios. Forsitan alternativè: vel ad Primatem aut ejus Synodum, vel ad Synodum universalem. Etenim si copulativè accipias, debebis eidem actioni permittere quatuor instantias. Secundum discrimen est, quod posterior lectio adjungat eodem modo, & quidem frequenter fuisse constitutum de Episcopis. Nempè etiam ipsis Romanam appellationem fuisse interdictam. Utroque modo Canonem apud eruditum Lucam Dacherium in undecimo Spicilegii Tomo legit antiqua Collectio Canonum pœnitentialium. Neque mirum: Nam & ipse Africanus Codex habet utramque lectionem.

Præcipua difficultas est de hoc Canonis additamento: *Sicut & de Episcopis sæpè constitutum est*. De ipso scribit in septimo libro Petrus de Marca: *Digladiantur hic Scriptores. Cardinales enim Baronius & Perronius contendunt eam clausulam esse delendam pluribus argumentis. Primum enim ajunt eam non exstare in Canonibus Concilii Milevitani. Verum id quidem. Addita enim de industria fuit, quo primùm tempore adornata est hæc Collectio. Itaque spectari debet hic Canon tamquam vigesimus octavus istius Collectionis, non autem tamquàm vigesimus secundus Concilii Milevitani. Deindè ajunt eo in-primis argumento evinci delendam esse hanc clausulam, quod prohibitio illa nuspiàm exstet in Conciliis Africanis, quod tamen ut rem certam tradit Collector. Gravis sanè accusatio, si exstarent Canones omnium Conciliorum Africæ, nec quidquam simile in eis reperiretur. Verum caremus multis Conciliis Africanis, quibus si extarent, major habenda fides esset, quàm iis qui eorum scriptioni contradicunt. Nam prætereà Concilium Africanum anni quadringentesimi decimi octavi apertè pronunciavit non toleraturos se appellationes ad Sedem Apostolicam, si constiterit jus illud Sedi Romanæ tributum non fuisse à Synodo Nicæna. Prohibitio autem illa antecedit tempora Collectionis Canonum Africanorum, quamvis Concilium Milevitanum, in quo addita est hæc clausula, sit antiquius illa prohibitione. Constat ergò in ea sententia Afros fuisse, ut existimarent ad Sedem Apostolicam appellari non posse à judicibus electis, neque etiam à Concilio universali Africæ*. Audienda sunt etiam superiora illius verba. *Quod si quis quærat, utrùm à sententia Judicum electorum provocare liceret ad summum Pontificem, huic respondeo non solùm causas Presbyterorum, sed etiam Episcoporum ità in Provinciis finiendas fuisse, ut appellari ad Transmarina Judicia licitum non esse existimarent Afri. Hinc factum, ut cum illi mentem suam apertiùs explicare vellent, nondum enim satis explicatam rebantur in epistola Concilii Africani ad Cælestinum, tametsi non admodùm obscurè scripsissent, cum Canonum horum Collectionem adornarent, clausulam addiderunt Canoni vigesimo secundo Concilii Milevitani, quæ vetat ne ad Transmarina Judicia appellent Episcopi, nequè etiam Presbyteri*: Sicut & de Episcopis sæpè constitutum est. *Ut inquit Canon vigesimus octavus ejusdem Collectionis*.

Errorem, quo affirmat Romanas appellationes Afrorum etiam Episcopis nunquam licuisse, nolo hic rememorare. Est in superioribus abundè eversus. Eadem est ratio erroris, quo infelices ad Cælestinum Pontificem litteras, scriptas à paucis Episcopis, applicat toti Africanæ Ecclesiæ. An verò Africani Episcopi potuerint ab electis Judicibus ad Romanum appellare Pontificem, est alibi discutiendum. Oportet hic discutere errores alios. Primus est, quod isti ipsi Episcopi, eadem ista Synodus, quæ infelices istas litteras scripsit, etiam conflaverit Africanum Codicem. Dominus Archi-Episcopus rectè vidit, rectèque profitetur & Codicem & litteras esse ejusdem temporis ac ejusdem spiritus, ideòque & ejusdem, id est, nullius authoritatis. Attamen errat Codicem esse Synodale opus. Est enim personale. Uti Fulgentius Ferrandus, Carthaginensis Ecclesiæ Archi-Diaconus, & nescio cujus in Africa Sedis Antistes Cresconius fecerunt suas quorumcumquè Canonum Collectiones, ità nescio quis alius, aut qui alii conflarunt duas Collectiones solorum Africanorum Canonum, quarum altera passim dicitur Africanus Codex, altera non habet singularem titulum. Quod posterioris Collectionis author sit privata persona, lucet ex ejus subnotatione ad Canonem sexagesimum: *Hujus Concilii Gesta ideò non ex integro descripsi, quoniàm magis ea, quæ in tempore necessaria fuerunt, quam aliqua generalia Constituta sunt; sed ad instructionem Studiosorum ejusdem Concilii Brevem digessi*. Palam profitetur se non ad totius gentis Canonicam disciplinam & obligatoriam dire-

directionem congessisse hoc opus, sed dumtaxat ad instructionem Studiosorum: Quod manifestè spectat ad singularem Doctorem. Istud ipsum profitetur Codicis Compilator per similem subnotationem ad Canonem centesimum septimum: *Gesta hujus Concilii ideò non descripsi, quoniam Provinciale, non universale celebratum est*. Quis non videat istiusmodi subnotamen non cadere in Synodum, sed in singularem hominem? Fuit quis ex Aurelii sequacibus, devius impugnator Episcopalium etiam appellationum. Hinc in digerendis Africanis Synodis & Canonibus non servavit ordinem temporum, sed in operis sui exordio litigiosa circà Apiarii appellationem Acta, quæ vulgò dicuntur sexta Carthaginensis Synodus, in fine autem posuit infelices litteras ad Cælestinum. Hanc lamentandam litem voluit sui operis esse Alpha & Omega. Est author palam imputus, & palam scripsit sub Cælestino Pontifice. Hinc Conciliorum Compilatores opus istud non sub Siricio, sed ponere debebant sub Cælestino. Authenticus Africanæ Ecclesiæ Codex suo loco ostendetur.

Secundus error est, quod adducti contra Romanam inferioris Cleri appellationem Canones sint Concilii Milevitani. Etenim sunt à magno illo Carthaginensi ducentorum septemdecim Episcoporum Concilio, quod post damnatos à Zozimo Pontifice Pelagium & Celestium, & transmissam gratissimam ac sanctissimam istius damnationis Tractoriam Aurelius celebravit ad ista omnia publicanda per omnem Africam, & confirmanda. Hinc ibidem curavit edi insignia ista fidei Decreta, quæ laudat Author Capitulorum exstantium post Sancti Cælestini Pontificis Apologeticas litteras pro doctrina Sancti Augustini. Disertè affirmat emanasse à Carthaginensi Concilio. Nec desunt alia testimonia. Antiquus tamen error ista Decreta adscribit Concilio Milevitano. Et istum errorem secutus est Dominus Archi-Episcopus. Pendebat tunc Apiarii causa, ideoque & lis de Jure Clericalium appellationum. Porrò Zozimus per ista sua Acta non solam, in qua damnatus Celestius, Aurelii Carthaginensem Synodum, sed insuper aliam ejusdem contra Celestii & Pelagii Dogmata, & similem Numidiæ Milevitanam Synodum confirmaverat, ideoque lætificaverat totam Africam. Hinc suæ tunc Synodo videtur Aurelius proposuisse, an circa pendentem quæstionem esset cedendum Postulatis Romanæ Ecclesiæ, an avita gentis consuetudo constanter defendenda. Et omnis Synodus censuit hanc defendendam. Hinc edidit præsentes Canones. Attamen adjunxit Pontifici aliquid deferendum. Nempe ut inferior Clerus non dumtaxat ad suæ Provinciæ Primates aut Synodos, sed insuper provocare posset ad finitimos Episcopos. Ea tamen lege, ut propriam Provinciam non excederent. Etenim Limitanei Clerici quandoque alienæ Provinciæ Episcopos habent æquè vicinos, immò & viciniores. Hinc Canon addidit: *In aliis Provinciis*. Hæc tunc sancita fuerunt sine adjecta conditione, sine appendice.

Tertius error est, quod Africana, quinti sæculi decimo octavo anno celebrata, Synodus apertè pronunciarit non toleraturos se appellationes ad Sedem Apostolicam, si constiterit jus illud Sedi Romanæ tributum non fuisse à Synodo Nicæna. Etenim hæc ab Afris scripta sunt ad Bonifacium Pontificem, qui nonnisi extremo istius anni fine, nempè vigesima octava die Decembris, est Pontificatum ingressus, ideòque isto anno non potuit ab Afris ad ipsum Synodaliter scribi. Scriptum videtur ex sexta Carthaginensi Synodo, quæ facta fuit anno sequenti. Annus decimus octavus apud Carthaginem vidit duas plenarias Africæ Synodos. Alteram à Sancti Prosperi contra Collatorem libro laudatam, ex qua ducenti quatuordecim Episcopi Zozimum instruxerunt de causa & moribus appellantis Celestii, alteram celebratam post Celestii damnationem, in qua ducenti septemdecim Episcopi ediderunt laudata Decreta ac præfatos Canones. Et hi palam admiserunt, ut inferior Clerus etiam ad vicinos, intra suam tamen Provinciam, posset provocare Episcopos. At in sequentis anni Synodo videntur recantasse, aut certè adjecisse non modicam conditionem. Ità suadet memorata ipsorum ad Bonifacium epistola: *De primo & tertio*, Legatis suis à Zozimo Papa dati Commonitorii articulo, *id est, ut Romam liceat Episcopis provocare, & ut Clericorum causæ apud suarum Provinciarum Episcopos finiantur, jam priore anno etiam litteris nostris ad venerabilis memoriæ Zozimum Episcopum datis insinuare curavimus, ut ea servare sine ulla ejus injuria tantisper sineremus, usquè ad inquisitionem Statutorum Concilii Nicæni*. Tertium Capitulum erat Sardicensis Canon de Clericorum provocatione ad finitimos Episcopos. Affirmant se nonnisi per *Interim* de ipso sanxisse.

Attamen Domino Archi-Episcopo favet epistolæ titulus: *Domino Beatissimo Bonifacio Aurelius, Valentinus, & cæteri qui præsentes adfuimus, numero ducenti septemdecim ex omni Concilio Africæ*. At verò hæc plenaria Synodus manifestè est anni decimi octavi. Respondeo rem esse claram. Anni decimi octavi Synodus non potuit scribere ad Bonifacium, qui in isto anno nonnisi ad tres dies fuit Pontifex. Etiam clarum est, quod sexta Carthaginensis Synodus non potuerit habere tot Episcopos. Etenim fuit celebrata per solos in consueto numero Provinciarum Legatos. Proindè Africani Codicis Collector, quo Aurelii causam adjuvaret, præfata verba dolosè addidit, ac epistolam vitiavit. Eodem scopo subjunxit hæc verba: *Subscripserunt quoquè Alipius, Augustinus, Possidius*. Per ipsorum authoritatem studuit munire Aurelium. Non nego ipsos subscripsisse: Dumtaxat assero istam subnotationem esse Compilatoris, & non carere artificio. Insuper grande est mihi dubium, an Numidiæ Primas Valentinus huic Synodo interfuerit. Etiam Provinciæ ad hujusmodi Synodos non solebant destinare, nisi tres Legatos. Quidquid sit, istam subnotationem non habet epistola ad Cælestinum Pontificem. Quod nempè laudati tres Episcopi istis litteris non subscripsissent.

Proindè veritatem continent hæc Domini Archi-Episcopi verba: *Clausula ista*, Sicut & de Epi-

Episcopis sæpè constitutum est, *addita de industria fuit, quo primum tempore adornata est hæc Collectio. Itaquè spectari debet hic Canon tanquàm vigesimus octavus istius Collectionis, non autem tamquàm vigesimus secundus Concilii Milevitani*. At verò istius Collectionis author non fuit aliqua Synodus, sed nescio quis privatus, malè olidus. Et licèt esset Synodus, fuisset ejusdem fœtoris. Quisquis fuerit, stabilire voluit temeritatem Aurelii, ideoque adjecit istam clausulam. Nullum adduxit aut laudavit Canonem, sed simpliciter adscripsit: *Sicut & de Episcopis sæpè constitutum est*. Nempè ex illo tempore, quod post adductos ex Oriente Canones Aurelius cœpit limites transilire. Et hinc clausula docet non unicam, sed plures tunc sub Aurelio Synodos convenisse. Quapropter Domini Cardinales Baronius & Perronius rectissimè judicarunt istam clausulam esse spurium ac devium additamentum, ideòque radendum. Idem author possit alias temeritates Africanis ad Bonifacium & Cælestinum circa has quæstiones litteris intertexuisse.

Apiarii Presbyteri crimina Africani Episcopi exponunt in litteris ad Bonifacium Pontificem: *Apiarius Presbyter, de cujus & ordinatione, & excommunicatione fuerat exortum non solùm in Siccensi, verùm etiam toti Africanæ Ecclesiæ non leve scandalum, de omnibus erratis suis veniam petens, communioni est restitutus*. Et in litteris ad Sanctum Cælestinum: *Credidimus Apiarium cum Faustino Potentino Episcopo*, Sedis Apostolicæ Legato, *ideò missum* in Africam, *quoniàm sicut per ejus operam Presbyterio anteà redditus fuerat, ità nunc posset de tantis criminibus, à Tabracenis objectis, eo laborante purgari, cujus tanta ac tam immania flagitia decursum nostri Concilii examen invenit, ut & memorati patrocinium potiùs quàm judicium, ac defensoris magis operam, quam disceptatoris justitiam superarent*. Et infra: *Triduano laboriosissimo agitato Judicio, cum diversa Apiario objecta afflictissimi quæreremus, vel moras Co-Episcopi nostri Faustini, vel tergiversationes ipsius Apiarii, quibus nefandas turpitudines occulere conabatur, Deus Judex justus, fortis & longanimis, magno compendio resecavit. Tetriori quippè ac putidiori obstinatione compressa, qua tantum libidinum cœnum impudentia negationis volebat obruere, Deo nostro conscientiam ejus coarctante, & occulta, quæ in illius corde tamquàm in volutabro criminum jam damnabat, etiam hominibus publicante, repentè in confessionem cunctorum objectorum flagitiorum dolosus negator erupit: Et tandem de omnibus incredibilibus opprobriis ultroneus se ipse convicit, atquè istam quoquè nostram spem, quia eum & credebamus & optabamus de tam puniendis maculis posse purgari, convertit in gemitus, nisi quoniam istam nostram mœstitiam uno tantùm solatio mitigavit, quod & nos labore diuturnioris quæstionis absolvit, & suis vulneribus qualemcumque medelam, etsi invita, ac suæ conscientiæ reluctante, confessione providit*. Apiarius igitùr erat graviter reus. Primò erat illegitimè ordinatus. Forsan irregularis ex occulto crimine. Deindè in Tabracenam Ecclesiam varia patrarat. Tertiò, erat fœdissimus ex multis flagitiis. Quartum crimen erat dolosa & pertinax omnium abnegatio. Propter ista igitùr Urbanus Apiarium degradaverat.

CAPUT XXVII.

Exponuntur Acta Zozimi Pontificis circa Apiarium.

DEgradatus Apiarius provocavit ad Zozimum Pontificem, & Romam accessit. Quid Zozimus circa ipsum egerit, utcumquè colligimus ex præfatis Afrorum Episcoporum litteris ad Sanctum Bonifacium: *Quoniam Domino placuit, ut de his, quæ nobiscum egerunt Sancti Fratres nostri, Co Episcopus Faustinus, & Com Presbyteri Philippus & Asellus, non beatæ memoriæ Episcopo Zozimo, à quo ad nos Mandata & litteras attulerunt, sed tuæ Venerationi, qui in ejus locum es Divinitùs constitutus, Humilitas nostra rescriberet, ea breviter insinuare debemus, quæ utroruмquè concordia terminata sunt, non ea quæ prolixis Gestorum voluminibus continentur, quibus, salva quidem charitate, non tamen sine parvo altercationis labore demorati sumus, ea Gestis deliberantes, quæ nunc ad causam pertinent. Quamquàm & ille, si adhuc esset in corpore, hoc acciperet gratius, quod videret pacatiùs terminatum. Apiarius Presbyter, de omnibus Erratis suis veniam petens, communioni est restitutus. Prior autem Co Episcopus noster Siccensis Urbanus, quod in eo corrigendum visum est, sine ulla dubitatione correxit*.

Zozimus itaque appellantem Apiarium audivit, & admisit ad retractatorium Judicium, & in ipso discussum reparavit. Et ad reparationem exequendam Legatos misit in Africam: Faustinum Episcopum Potentinæ Ecclesiæ, ac Philippum & Asellum, Presbyteros Ecclesiæ Romanæ. Addidit Mandata & litteras. Utiquè quibus mandabat obediri suo judicio, & reparatum Apiarium reponi in sui gradus communionem. Apiarius non solummodò se purgaverat, sed insuper suum Episcopum Urbanum accusaverat de variis. Et accusationis articulos Zozimo persuaserat. Hinc & ipsum Pontifex jussit corrigere suas vias, alioquin à Legatis corrigendum. Et Urbanus his obedivit. *Prior quod in eo corrigendum visum est, sine ulla dubitatione correxit*. Legatio non dumtaxàt fuit destinata Siccam, sed insuper Carthaginem ad Primatem Aurelium, ac omnem Africanam Ecclesiam. Et ad Pontificis Mandata maturè disquirenda Aurelius coegit Synodum. Possit fuisse illa ipsa ducentorum septemdecim Episcoporum, convocata ad publicandam Cælestianæ ac Pelagianæ damnationis Tractoriam. Eadem Legatio possit Tractoriam apportasse. Et hinc forsitan ista Synodus edidit Canones, partim spectantes ad Dogma de Divinis auxiliis, partim stabilientes antiquam disciplinam circa appellationes inferioris Cleri. Quidquid sit, de facta

tunc Synodo scribunt Episcopi ad Bonifacium: *Salva quidem charitate, non tamen sinè parvo altercationis labore demorati sumus*. Et infra. *Sanè priusquàm hæc causa isto termino clauderetur, diuturnis disceptationibus versabamus*. De alia item circa has quæstiones Synodo Africani Episcopi scripserunt ad Bonifacii Successorem Cælestinum: *Nam primùm, quantum obstiterit Faustinus omni congregationi, diversas injurias irrogando, quasi Romanæ Ecclesiæ asserens privilegia, & volens Apiarium à nobis in communionem suscipi, quem tua Sanctitas credens appellasse, communioni reddiderat. Quod minimè tamen licuit, quod etiam Gestorum meliùs lectione cognosces. Triduano tamen laboriosissimo agitato Judicio, &c.* Dolendum est *prolixa Gestorum volumina*, periisse aut latere. Ex ipsis enim disceremus plurima. Per istas ergò concertationes quædam *utrorumquè concordia sunt terminata*. Et quidem *pacatiùs*. Primò, Apiarius, quem cum Legatis Zozimus remiserat ad propria, *de omnibus erratis suis veniam petens, est communioni restitutus*. Igitùr Romana Apiarii reparatio fuit ea lege ab Afris admissa, ut ille ab omni Synodo supplicaret veniam.

Reparatio admissa fuit cum aliquo moderamine. Episcopi enim pergunt ad Bonifacium: *Quia verò paci & quieti Ecclesiæ non tantùm ad præsens; sed etiam imposterùm prospiciendum fuit, quoniam talia multa præcesserant, ut vel similia, vel etiam graviora deinceps præcaveri oporteret, placuit nobis, ut de Siccensi Ecclesia, licèt retento honore gradus sui, Presbyter removeretur Apiarius, & accepto Epistolio, ubicumquè alibi posset & vellet, Presbyteri munere fungeretur. Quod eidem ipsi per proprias litteras postulanti sine difficultate concessimus*. Synodus propter Romanæ Ecclesiæ reverentiam amisit reparationem Apiarii. Verùm cum tribus temperamentis. Primò, citrà consequentiam. Propter pacem & quietem tàm Romanæ quàm Africanæ Ecclesiæ. Et dat hujus temperamenti causam: *Quoniam talia multa præcesserant, ut vel similia, vel etiam graviora deinceps oporteret præcaveri*. Clericorum plures utroquè oculo vigilabant in hujus causæ successum, & ipsi similem appellationem tentaturi.

Secunda conditio jussit Apiarium de omnibus suis erratis supplicare veniam. Hac enim ratione non solùm per Romanam, sed etiam per Africanam Ecclesiam est visus restitui. Tertia conditio fuit, ut in solum Presbyteri gradum, non in Siccensem Ecclesiam restitueretur. Hodiè diceremus: In solum Ordinem, non in Beneficium. Quæ conditio fuit omninò opus Sancti Augustini. Nam & ipse in secundo sermone de communi vita Clericorum dixit & scripsit adversùm Clericos proprietarios: *Quisquis inventus fuerit habere proprium, delebo eum de tabula Clericorum. Interpellet contra me mille Concilia, naviget contrà me, quò voluerit, sit certè ubi potuerit, adjuvabit me Deus, ut ubi ego Episcopus sum, illic Clericus esse non possit*. Palam respicit navigationes ad almam Urbem, & Romanas suorum Clericorum provocationes. Constanter asseverat ipsos, licèt Romæ reponantur in gradum, à se tamen unquàm reponendos in tabulam ac ministerium Hipponensis Ecclesiæ.

Rectè igitur adversùs Zachariæ Chalcedonensis Episcopi intercessionem dixit in octava Synodo Venerabilis Metrophanes, Orthodoxus Metropolita Smyrnensis: *Similiter etiam Apiarium, cum esset Presbyter Ecclesiæ Siccensis Africanæ Provinciæ, propter aliquam causam segregavit proprius Episcopus Urbanus, postea verò deposuit omnimodis Synodus, quæ ibidem collecta est. Zozimus autem Papa Romanus recurrentem ad se, & ad Africanam Synodum mittens cum litteris, ut iterùm susciperetur egit, rationem reddente Synodo per Scripta Bonifacio post Zozimum Papæ Romano de depositione, quæ facta est in Apiarium, & de iterata justificatione:* Et quia nunc justificatum eum arbitramur, judicavimus autem non operari eum quæ sunt Presbyteri, in Ecclesia Siccensi, propter scandala, quæ subsecuta sunt. Porrò accipientem litteras commendatitias à nobis, in omnibus aliis Ecclesiis Sacerdotio fungi. *Invenitur igitur Africana Synodus paruisse potius judicio Zozimi Papæ Romani, ac per hoc propriam reprobasse sententiam, & justificasse Apiarium, non restitisse voto Romanorum Pontificum.* Adducta Africanæ ad Sanctum Bonifacium epistolæ verba non sunt originalia: Sunt translata ex textu Græco, translato ex originali. Hinc non modicè ab originalibus differunt. Alia octavæ Synodi Acta sic habent: *Eadem ratione Apiarium, Siccensis Ecclesiæ, quæ in Africana Provincia est, Presbyterum, loci illius Episcopus quandam ob causam à cætu fidelium exclusit. Eundem posteà Synodus ibi coacta penitùs deposuit. Quem Zozimus Papa Romanus ad se confugientem, suamque causam illi probantem absolvit, & cum litteris remissum ad Synodum, recipiendum curavit. Rationem verò reddens per Apologeticum Scriptum Synodus Africana de Apiarii depositi, & rursùs justificati causa apud Bonifacium Papam Romanum, Zozimi Successorem, inquit:* Apiarium etiam hodiè absolutum judicamus. Censuimus tamen ei, propter scandala consecuta, in Ecclesia Siccensi Presbyteri locum non esse obeundum, at in aliis Ecclesiis rem ei Divinam facere licere. *Synodum ergò Africanam Zozimi judicio potiùs obtemperasse, compertum est.*

Rationem, ex qua Africani Episcopi Romanam Apiarii reparationem admiserint, docet eadem ad Bonifacium Papam Synodalis epistola. Affirmat Commonitorio, quod suis ad Afros Legatis dedit Zozimus, infuisse quatuor articulos. Primus de Romanis Episcoporum, tertius erat de Presbyterorum ac reliquorum Clericorum appellationibus. Pergit epistola: *Quorum omnium de primo & tertio, id est, ut Romam liceat Episcopis provocare, & ut Clericorum causæ apud suarum Provinciarum Episcopos finiantur, jam priore anno etiam litteris nostris ad venerabilis memoriæ Zozimum Episcopum datis insinuare curavimus, ut ea servare sine ulla ejus injuria paulisper sineremus usquè ad inquisitionem Statutorum Concilii Nicæni. Et nunc de tua poscimus Sanctitate, ut quemadmodùm ea apud Nicæam à Patribus acta & constituta sunt, sic ea à nobis facias custodiri, & ibi apud vos ista, quæ Commonitorio attulerunt, facias exerceri*. Nempè Canones Sardicenses. Ipsos adducit epistola,

ſtola, ac proſequitur: *Hæc utique uſquè ad adventum veriſſimorum exemplariorum Nicæni Concilii inſerta Geſtis ſunt. Quæ ſi ibi, quemadmodùm ipſo, quod apud nos Fratres ex Apoſtolica Sede directi Commonitorio allegaverunt, continentur, eoque ordine vel apud vos in Italia cuſtodirentur, nullo modo nos talia, qualia commemorare jam nolumus, vel tolerare cogeremur, vel intolerabilia pateremur. Sed credimus, adjuvante miſericordia Domini Dei noſtri, quod tua Sanctitate Romanæ Eccleſiæ præſidente, non ſumus jam iſtum typhum paſſuri, & ſervabuntur ergà nos ea, quæ nobis etiam non diſſerentibus cuſtodiri debeant cum fraterna charitate, quæ ſecundùm ſapientiam atquè juſtitiam, quam tibi donavit Altiſſimus, etiam ipſe perſpicis eſſe ſervanda, ſi fortè aliter ſe habent Canones Nicæni Concilii. Quamvis enim plurimos Codices legerimus, ſed nunquàm in Nicæno Concilio in Latinis Codicibus legimus, quemadmodum in ſupradicto Commonitorio indè directa ſunt, tamen quia hic in nullo Codice Græco ea potuimus invenire, ex Orientalibus Eccleſiis, ubi perhibentur eadem Decreta poſſe etiam authentica reperiri, magis nobis deſideramus adferri.*

Africani Antiſtites, dum Apiarii appellationem audiverunt admiſſam à Zozimo, ſtatim intercesſerunt, reclamantes ad avitam ſuæ gentis conſuetudinem. Interceſſit & Zozimus, reclamans ad Nicænos Canones. Hi, utpotè à Spiritu Sancto conditi, apud omnes Eccleſias fuerunt ſemper ſacroſancti, ideòque & Afros terruerunt. Cecilianus Carthaginenſis Archi-Epiſcopus adfuerat Nicæno Concilio, & ejus Canones publicaverat per omnem Africam: Hinc illi ſcrutati ſunt apud omnia Eccleſiarum Archiva, apud omnes Bibliothecas. Nec ſolummodò Latinos Codices, ſed etiam Græcos. Et tales Canones non invenerunt. Hinc ipſos ſibi tranſmitti ſupplicarunt à Zozimo. Hic in retractatorio Apiarii Judicio perrexit, ipſum reparavit, & in Africam deſtinavit ſolemnem Legationem, quæ iſtam reparationem exequeretur, conſerret Nicænos Canones, & Africanis Epiſcopis demonſtraret jus Sedis Apoſtolicæ. Legavit Fauſtinum Potentinum Epiſcopum cum duobus Presbyteris ſuæ Eccleſiæ, & cum ipſis reparatum, ac ſuo loco reddendum Apiarium. Miſit Sardicenſes Canones, affirmans Nicænos. Admirati ſunt Afri. Iſtos enim Canones nec per auditum noverant. Hinc Pontifici, ob Apoſtolicæ Sedis reverentiam, promiſerunt ſervare iſtas ſanctiones, dummodò tamen non cogerentur ad patiendum illum typhum, qui dicebatur ſervari in Italia. Non obſtante illa Italorum patientia, nullatenùs ſuſtinuerunt ſe compelli ad talia. Ob eandem Apoſtolicæ Sedis reverentiam admiſerunt Zozimi de Apiario Judicium, ſub jam dictis moderaminibus.

Verùm quis eſt ille typhus, quem Afri proteſtantur ſe nulla ratione paſſuros? Eundem memorant in Synodalibus litteris ad Cæleſtinum Pontificem: *Executores etiam Clericos veſtros quibuſquè petentibus nolite mittere, nolite concedere, ne fumoſum typhum ſæculi in Eccleſiam Chriſti, quæ lucem ſimplicitatis, & humilitatis diem, Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere.* Ad eundem Pontificem in cauſa Antonii Fuſſalenſis Epiſcopi ſcripſit Sanctus Auguſtinus: *Accipe nunc, quæ poſt ejus ſanctæ memoriæ viri, Bonifacii Pontificis in Africa litteras geſta ſunt, & ſubveni hominibus, opem tuam in Chriſti miſericordia multò avidiùs, quam ille, poſcentibus, à cujus inquietudine deſiderant liberari: Judicia quippe illis, & publicas Poteſtates, & militares impetus, tamquam executuros Apoſtolicæ Sedis ſententiam, ſive ipſe Antonius, ſive rumores creberrimi comminantur, ut miſeri homines Chriſtiani Catholici graviora formident a Catholico Epiſcopo, quam cum eſſent hæretici, à Catholicorum Imperatorum legibus formidabant. Non ſinas iſta fieri, obſecro te per Chriſti Sanguinem, per Apoſtoli Petri memoriam, qui Chriſtianorum Præpoſitos Populorum monuit, ne violenter dominentur inter Fratres.* Dum Romana appellatæ cauſæ deciſio moras alicubì aut obices pateretur, victor à Pontifice poſtulabat executoriales litteras, & Executores. Et Papa eos deſtinabat Clericos, qui à publicis Romani Imperii Poteſtatibus acciperent militares impetus, atquè ità Romanum Judicium exequerentur. Hunc contra Catholicos morem Africa uſque tunc poſſit non vidiſſe: Fieri poſſit, ut Zozimus Pontifex ipſum ibi ſtuduerit ſimul cum Sardicenſibus Canonibus plantare. Verùm Epiſcopi potentiſſimè intercesſerunt: Clamarunt eſſe typhum hujus ſæculi, Romana Eccleſia indignum, ideòque à ſe nec per interim admittendum; & Italorum, aut aliarum gentium patientiam ad ſe non ſpectare.

CAPUT XXVIII.

Exponuntur Fauſtini Potentini Epiſcopi, ac Philippi & Aſelli Presbyterorum, quos Zozimus Pontifex legaverat, apud Afros Acta.

DUm Legatio hæc venit in Africam, Zozimus non diu ſupervixit. Etenim primum Legationis officium erat celebrare, aut potiùs celebrandam curare plenariam Africæ Synodum: Et celebrata fuit illa, quam paſſim dicimus ſextam Carthaginenſem. Celebratam fuiſſe ſub Bonifacii Pontificatu, eſt manifeſtum ex Actis, præſertim ex interlocutione Sancti Alipii Epiſcopi Tagaſtenſis. Cap. 4. Celebrata fuit Honorii duodecimo, Theodoſii ſecundi octavo Conſulatu, octavo Kalendas Junii. Hoc eſt, quinti ſæculi anno decimo nono, die vigeſima quinta Maii. Erat Dominica prima poſt Pentecoſten. Iſto enim anno Paſcha inciderat in diem trigeſimam Martii. Zozimus anno præcedenti obiit ſeptimo Kalendas Januarii: Vigeſima ſexta Decembris. Bonifacius fuit electus biduo poſt, in feſto Sanctorum Innocentium. Eulalii contra ipſum ſchiſma duravit ſeptem menſibus, diebus quindecim. Fuit ille anteà compreſſus, attamen ſe movere non deſiit,

desiit, donec tandem, pacis causa, fuit creatus Episcopus Nepesinus. Ad quæstionem dirimendam Imperator Honorius in Idus Junias indixit Spoletinam Synodum, & ad ipsam convocavit cum Gallicanis etiam Africanos Episcopos, præsertim Primatem Aurelium, Sanctum Augustinum, aliosque similium virtutum. Litteræ datæ sunt tertio Kalendas Aprilis, in vigilia Paschatis; & Episcopi isti se parabant ad iter. Verùm Eulalius damnavit semetipsum, atque ita prævenit Synodum. Etenim quinto decimo Kalendas Apriles contra Principis Mandatum intravit Urbem, ac turbas egit. Hinc tertio nonas Apriles ipsum omni prætendendi Papatus jure excidisse pronunciavit Honorius, & Bonifacii electionem declaravit legitimam ac firmam. Septimo Idus Apriles ad Largum Africæ Proconsulem scripsit Spoletinæ Synodi necessitatem evanuisse, ideòque nec sibi necessarios esse Africanos Episcopos. Et hascè Litteras Largus mox vulgavit. Tunc igitur Aurelius suspensam Synodum indixit in diem vigesimam quintam Maii. Hinc intellige ejusdem Aurelii præfationem ad istam Synodum: *Post diem præstitutum Concilii, ut recordamini Fratres Charissimi, multa flagitata sunt per expectantes Fratres nostros, qui nunc ad præsentem Synodum Legati advenerunt, quæ Gestis necesse est ut consocientur. Qua de re Domino nostro de tantæ Congregationis cætu gratias referimus.* Illi qui Provinciarum Legatos exspectarunt, erant Legati Apostolici. Etenim inter Provinciarum Legatos erant Sanctus Augustinus, Sanctus Alipius, ac Novatus Sitifensis Episcopus, evocati Spoletum. Apostolici itaque Legati ad primò præstitutam Synodi diem venerunt Carthaginem, Spoletinæ Synodi eventum, ac Afrorum Episcoporum reditum isthic præstolantes. Et interim ab Aurelio, ac aliis præsentibus Episcopis postularunt varia, præparatoria ad Synodalem definitionem. Synodi compendium habes ad ejus exordium: *In hoc Concilio actum est, ut Nicænum Concilium ab Episcopis Orientalibus peteretur, cui Synodo interfuit Legatio Romanæ Ecclesiæ, Faustinus Episcopus, Philippus & Asellus Presbyteri.* Non sunt verba Synodalia, sed Compilatoris. Quem etiam ex his verbis constat fuisse hominem privatum.

De hac Synodo scribit in sexto suo libro Petrus de Marca: *Extraordinarium in Politia Ecclesiastica erat mitti in Provincias Legatum, qui Conciliis Provinciarum interesset, quemadmodùm ad Cœlestinum Papam scribit Concilium Africanum:* Nam ut aliqui, tamquàm à Sanctitatis tuæ Latere, mittantur, nulla invenimus Patrum Synodo constitutum. *Unde concludunt non toleraturam diutiùs Africam Faustini Episcopi, Sedis Apostolicæ Legati, præsentiam. De illo enim intelligi debet hic locus, non autem de Apiario, ut censuit Illustrissimus Cardinalis Perronius.* Et adducit locum: *Nam de Fratre nostro Faustino, amoto jam pro suis nefandis nequitiis Apiario, securi sumus, quod eum probitate ac moderatione tuæ Sanctitatis, salva fraterna charitate, ulteriùs Africa minimè patiatur.* Rectè affirmat locum hunc non de Apiario, sed agere de ulteriùs non ferendo Faustino. Errat in aliis. Primò, quod tunc in Ecclesiastica Politia extraordinarium esset in Provincias mitti Apostolicum è Papali Latere Legatum, qui Provinciarum interesset Synodis. Etenim pluribus, ad Nicænam præparatoriis, totius Ægyptiacæ Diœcesios Alexandrinis Synodis Hosius Cordubensis Episcopus, Sancti Sylvestri Legatus, non dumtaxat interfuit, sed insuper præfedit. Quod ipsum in Antiochena post Nicænam Synodo fecerunt Eusebius Vercellensis Episcopus, & Lucifer Calaritanus, Legatio Sancti Liberii. Eos Magnus Athanasius, ac ejus Synodus in Synodalibus ad istam Synodum litteris scribunt ante omnes Episcopos, ideòque affirmant præsedisse.

Secundus error est, quod Africani Episcopi improbaverint omnem istiusmodi Legationem. Etenim improbarunt solam istam, quæ mitteretur ad retractandas causas Romanarum appellationum. Et in eo graviter deviarunt. Tertius error est, quod Faustinum, qua Legatum postulaverint revocari. Etenim non ob Legationis, sed ob variæ molestiæ & aliorum excessuum causam id postularunt. Verùm quarè Faustinus huic Synodo non præsedit? Quod non ad præsidendum, sed dumtaxat ad conferendum, ac demonstrandum esset Legatus à Zozimo. Locum cessit solis Aurelio Carthaginensi, & Valentino Numidiæ Primati. Quod alter toti Diœcesi, adeoque & Synodo præsideret, alter singularem isthìc haberet Prærogativam.

Legationis & Synodi scopum exponit Synodalis ad Sanctum Bonifacium epistola: *Sanè priusquàm hæc* reparati Apiarii *causa isto termino clauderetur, inter alta, quæ diuturnis disceptationibus versabamus, quia ratio ipsa poscebat, ut apud Acta Ecclesiastica à Fratribus nostris Faustino Episcopo, & Philippo ac Asello Compresbyteris quæreremus, ut promerent quidquid eis nobiscum agendum fuisset injunctum, nonnulla quidem sine ullo Scripto prosecuti sunt verbis. Sed cum id potiùs flagitaremus, quod in litteris ferrent, Commonitorium protulerunt, quod recitatum nobis etiam Gestis, quæ secum ad vos deferunt, est allegatum. In quo eis quatuor quædam nobiscum gerenda mandata sunt. Unum de appellationibus Episcoporum ad Romanæ Ecclesiæ Sacerdotem. Alterum, ne ad Comitatum Episcopi importunè navigent. Tertium de tractandis Presbyterorum & Diaconorum causis apud finitimos Episcopos, si à suis excommunicati perperam fuerint. Quartum de Urbano Episcopo excommunicando, vel etiam Romam vocando, nisi ea, quæ videbant corrigenda, corrigeret.* Apostolici ad generales, aut alias Synodos Legati consueverunt habere Mandata duplicia, duplices instructiones: Secretam & patentalem. Hinc etiam præsentes Legati *nonnulla sine ullo Scripto prosecuti sunt verbis.* Nempè ex sua secreta instructione. Et quia ista videntur non placuisse, Synodus intercessit: Postulavit ut exhiberent patentalia Mandata suæ Legationis. Et illi exhibuerunt Commonitorium, comprehendens quatuor articulos. Quæ omnia ut plenè videantur, expedit Carthaginensem Synodum illustrare brevi Scholio.

EXOR-

EXORDIUM.

Oſt Conſulatum glorioſiſſimorum Imperatorum, Honorii duodecimum, & Theodoſii octavum, Auguſtorum, octavo kalendas Junii, ſcripta hæc ſunt Carthagine in Secretario Baſilicæ Fauſti. Cum Aurelius Papa unà cum Valentino primæ Sedis Numidiæ, & Fauſtino Eccleſiæ Potentinæ, Provinciæ Italiæ Piceni, Legato Eccleſiæ Romanæ, ſed & Legatis diverſarum Provinciarum Africanarum, id eſt, Numidiarum duarum, Byzacenæ, Mauritaniæ Sitifenſis, & Mauritaniæ Cæſaræenſis, ſed & Tripolis, & Vincentio Coluſitano, Fortunatiano, & cæteris Epiſcopis Provinciæ Proconſularis, ducentis decem & ſeptem, necnon Philippo & Aſello Presbyteris Romanæ Eccleſiæ, conſediſſent, adſtantibus Diaconibus, Aurelius Epiſcopus dixit.

SCHOLION.

MAnifeſtum eſt hæc non eſſe verba Synodalia. Sunt verba neſcio cujus Compilatoris: Imperiti, aut maligni. Quoniam clarum eſt huic Synodo non adfuiſſe ducentos ſeptemdecim Epiſcopos. Aderant enim ex cunctis extra Proconſularem Provinciis ſolummodò tres Legati. Etiam Valentinus Numidiæ Primas videtur non adfuiſſe. Etenim nullibi interloquitur. Et non eſt apparens ipſum fuiſſe Legatum. Quæ omnia quidam conſiderantes cenſent hanc Synodum, ipſam conſecutas litteras ad Pontifices Bonifacium & Cæleſtinum, omniaque circa Apiarium Acta eſſe neſcio cujus ſpuria figmenta. Eſt audax graſſatio in antiqua monimenta. Etenim iſta ferè omnia exſtant apud Dionyſium Exiguum, cujus authoritas eſt irrefragabilis: Fuit enim optimus Judex Apocryphorum. Quarè vero ſimilius eſt, quod quiſpiam Aurelii Primatis pertinax defenſor legitimis Actis commiſcuerit quaſdam paleas.

Quidquid ſit, Synodus dicitur celebrata in Baſilica Fauſti, cujus eſt frequens memoria apud Sanctum Auguſtinum. In ſermone de verbis Apoſtoli: *Dies anniverſarius Ordinationis Domini Senis Aurelii craſtinus illuceſcet. Rogat & admonet per Humilitatem meam, Charitatem veſtram, ut ad Baſilicam Fauſti devotiſſimè venire dignemini*. Et duodecimus, ac vigeſimus ſecundus poſt centeſimum ſermo de diverſis habent hanc epigraphen: *Habitus in Baſilica Fauſti, Carthagine*. Ejuſdem Baſilicæ eſt valdè frequens mentio in Africanis Conciliis. Eandem laudat in libris de VVandalica perſecutione Venerabilis Victor Vitenſis Epiſcopus. Laudat Sanctum Deo-gratias Carthaginenſem Epiſcopum, quod fovendis infirmis, qui ex capta & ſpoliata per Geizericum Romana Urbe venerant in Africam, paraverit *duas Baſilicas, nominatas & amplas, Fauſti & Novarum*. Et inter Divinas VVandalicæ captivitatis prænunciationes refert: *Quidam Presbyter vidit ipſam Fauſti Eccleſiam refertam turbis innumerabilibus Populorum, & poſt paululùm evacuatam, & repletam porcorum multitudine, atque caprarum*. Quod nempè Ariani VVandali, immundis porcis & capris ſimiles, eſſent venerandam Eccleſiam invaſuri ac profanaturi. Et de quodam cœco ſcribit: *Pergit ad Fauſti Baſilicam*. Ubi baptizabat Sanctus Eugenius. Et fuit iſthìc illuminatus. Etiam ſcribit de Elpidiphoro Apoſtata: *Fuerat apud nos in Eccleſia Fauſti baptizatus*. Et poſt ejectos VVandalos Africani Epiſcopi ſcripſerunt ad Joannem ſecundum Pontificem: *Ad univerſalem totius Africæ Synodum fideli devotione convenimus, in illa Juſtinianæ Carthaginis Baſilica Congregationis noſtræ primitias Domino conſecrantes, unde Patres noſtros Tyrannus Hunnericus expulerat. Hæc Baſilica Fauſti apud nos dicitur, multis Martyrum corporibus inſignita quorum Deus exaudivit orationes, ut daret hujus rei fiduciam Sacerdotibus*. Addunt adfuiſſe ducentos ſeptemdecim Epiſcopos. Proinde erat celeberrima Baſilica. Aliqui credunt fuiſſe Cathedralem. Etenim apud ipſam erat Baptiſterium. Quod olim in quavis civitate unicum videtur fuiſſe apud ſolam principalem Eccleſiam. Item Hunnericus Rex videtur Epiſcopos noſtros ejeciſſe ex Cathedrali Baſilica, & ipſam tranſcripſiſſe in ſuos Arianos. At certum eſt non fuiſſe. Cathedralis Eccleſia erat Sanctarum Felicitatis ac Perpetuæ. Quæ poſtquàm à Donatiſtis rediit ad Catholicos, dici cœpit *Reſtituta*. Fauſtus ille, à quo Fauſti Baſilica, videtur fuiſſe non Sanctus Eccleſiæ Patronus, ſed pius ejus extructor & fundator. Ignoro veram originem.

CAPITULUM PRIMUM.

POst diem præstitutam, ut recordamini Fratres Chariſſimi, multa flagitata ſunt per exſpectantes Fratres noſtros, qui nunc ad præſentem Synodum Legati advenerunt. Quæ Geſtis neceſſe eſt conſocientur. Qua de re Domino noſtro de tantæ Congregationis cœtu gratias referimus. Supereſt ut tam exemplaria Nicæni Concilii, quæ nunc habemus, & à Patribus conſtituta ſunt, quàm etiam hìc à Prædeceſſoribus noſtris, eandem firmantes Synodum, vel quæ ſecundùm eam formam per omnes Clericorum gradus, à ſummo uſquè in ultimum, ſalubriter ordinata ſunt, in medium proferantur. Ab univerſo Concilio dictum eſt: Proferantur. Daniel Notarius recitavit: Nicæni Concilii fidei profeſſio, vel Statuta ſic ſe habent.

Scholion.

HÆc eſt præfatio & allocutio Aurelii Primatis. Quare Africani Codicis Compilator rectè adjunxit hæc verba: *Aurelius Epiſcopus dixit*. Præſentis Synodi Compilator inconcinnè ſeparavit. Omnis quæſtio erat de Nicænis Canonibus: An hi inferiori etiam Clero permitterent Romanas appellationes. Africani Antiſtites affirmabant ipſas prohiberi per perpetuam Eccleſiæ ſuæ conſuetudinem, nihilominus ſe propter Nicænorum Canonum reverentiam receſſuros à ſua conſuetudine, & Zozimi Papæ Mandatis per omnia parituros. Erat ſumma ſubmiſſio: Etenim quod generales Canones ſingularibus ac rationabilibus, niſi ipſas ſpeciatim exprimant, conſuetudinibus non derogent, eſt antiqua & fundata regula. Et Nicæni Canones Africanam conſuetudinem non exprimebant. Eos igitùr conquiri per omnem Africam juſſit Aurelius: Et inventi non ſunt, niſi famoſi viginti, unaque fidei Decretum, ſeu Symbolum. Notanda ſunt verba: *Exemplaria Nicæni Concilii, quæ nunc habemus, & à Patribus conſtituta ſunt*. Edicunt quod etiam tunc Africana Eccleſia ex Nicæno Concilio nihil habuerit præter Symbolum & Canones, adeòque quod Cæcilianus iſta ſola ſecum Nicæa detulerit. Nulla ſecum detulit Synodalia Acta. Quod ipſum feciſſe videntur & alii, qui pauci adſuerunt Synodo, Latini Epiſcopi. Quin & ipſi Apoſtolici Legati. Hinc plena Acta videtur nunquàm vidiſſe Latina Eccleſia. Immò Sanctus Hilarius Pictavienſis Epiſcopus, tantus Latinorum Doctor, in libro de Synodis profitetur ipſum Nicænum Symbolum à ſe etiam Epiſcopo non fuiſſe viſum, niſi dum in exilio degeret apud Græcos. Hinc ergò ab Aurelio Primate juſſus Daniel Notarius recitavit: *Nicæni Concilii fidei profeſſio, vel Statuta ſic ſe habent*. Recitavit Symbolum & viginti Canones.

CAPITULUM SECUNDUM.

ET cum legiſſet, Fauſtinus Epiſcopus Plebis Potentinæ, Provinciæ Italiæ Piceni, Legatus Romanæ Eccleſiæ, dixit: Injuncta nobis ſunt à Sede Apoſtolica aliqua per ſcripturam, aliqua etiam in Mandatis cum veſtra Beatitudine tractanda, ſicut & Geſtis ſuperioribus meminimus. Hoc eſt, de Nicænis Canonibus, ut conſerventur, & conſtitutio eorum: Et conſuetudo. Quia aliqua ordine & Canone tenentur, aliqua conſuetudine firmata ſunt. De his ergò primitùs, ſi placet Beatitudini veſtræ, tractemus: Et poſteà cætera, quæ acta vel inchoata ſunt, inſerta firmabuntur, ut ad Sedem Apoſtolicam Reſcriptis veſtris intimare poſſitis, atque nos vos admonuiſſe apud Venerabilem Papam evidenter pateat, licèt & Capitula actionum jam inſerta ſint Geſtis. De ipſis ergò, ut dictum eſt ſuperiùs, quid

quid vestræ Beatitudini placeat, agere debemus. Veniat ergò Commonitorium in medium, ut scire possit vestra Beatitudo, quid in eo contineatur, ut ad singula respondeatur.

SCHOLION.

LEctos per Danielem Canones Faustinus Legatus sibi postulavit exhiberi discutiendos. Et in discussis non habuit quod reprehenderet. Notanda sunt verba ejus: *Sicut & Gestis superioribus meminimus*. Et Aurelii in sequenti Capitulo verba; *Quod Fratres nostri in Actis nuper allegaverunt*. Demonstrant hanc non fuisse primam Sessionem hujus Synodi. In priori Sessione Episcopi rogaverunt Faustinum, ut omissis secretis Mandatis exhiberet scriptum Commonitorium, ac ejus contenta tractaret. Hac in Sessione paret, & præfatur palmarem Commonitorii scopum esse, ut deinceps in Africa observentur Nicæni Canones. Ac item bonæ consuetudines. Quia quædam Ecclesiasticæ disciplinæ capita ex ordine & canone, quædam ex legitima consuetudine habent originem & firmitatem. Africana Ecclesia plures habuit singulares consuetudines, disformes generalibus Ecclesiæ Regulis. Eas non improbari, ideòque nec abolendas à Romana Ecclesia Faustinus promittit, dummodò tamen sint rationabiles, & non adversentur Nicæno Concilio. Hujus Canones affirmat esse Spiritu Dei conditos, & totius Mundi reverentia consecratos, ideoque nullam ab ipsis dissonantem consuetudinem posse esse legitimam. Omninò hos suos sermones dirigit in consuetudinem, qua Africana Ecclesia Clericos prohibebat à Romanis Appellationibus.

CAPITULUM TERTIUM.

AUrelius Episcopus dixit: Proferatur Commonitorium, quod Fratres & Consacerdotes nostri nuper allegaverunt, & cætera quæ acta sunt, vel quæ agenda sunt, subsequantur. Daniel Notarius recitavit Commonitorium: Fratri Faustino, & filiis Philippo & Asello Presbyteris, Zozimus Episcopus. Vobis commissa negotia non latent. Vos ità ut nostra, immò quia nostra ibi in vobis præsentia est, cuncta peragite: Maximè cum & hoc nostrum possitis habere Mandatum, verba Canonum, quæ in pleniorem firmitatem huic Commonitorio inseruimus. Ità enim dixerunt dilectissimi Fratres in Concilio Nicæno, cum de Episcoporum appellatione decernerent: Placuit autem, ut si Episcopus accusatus fuerit, & judicaverint congregati Episcopi Regionis ipsius, & de gradu suo dejecerint eum, & appellasse Episcopus videatur, & confugerit ad Beatissimum Romanæ Ecclesiæ Episcopum, & voluerit audiri, & justum putaverit, ut renovetur examen, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua Provincia sunt, ut ipsi diligenter omnia requirant, & juxta fidem veritatis definiant. Quod si is, qui rogat causam suam audiri, deprecatione sua moverit Romanum Episcopum, ut è Latere suo Presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi Romani, quid velit, et quid existimet. Et si decreverit mittendos esse, qui præsentes cum Episcopis judicent, habentes authoritatem ejus, à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si verò crediderit sufficere Episcopos, ut negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo suo consilio judicaverit.

SCHO-

Scholion.

In famosa sua ad Sanctum Flavianum Constantinopolitanum Antistitem epistola Sanctus Leo Pontifex Julium Puteolanum Episcopum, ac Renatum Sancti Clementis Presbyterum, suos ad Ephesinam Synodum Legatos, appellat suos Fratres. Et Paschasius Quesnellus commentatur: *Ità plerique Codices manuscripti, & omnes excusi cum Græca versione. Et congruit illius ævi moribus, cum Episcopi Presbyteros Fratres vocitabant*. Fateor olim fuisse istum morem. Verùm non fuit universalis. Palàm lucet ex præsenti Commonitorio. Plura sunt istiusmodi exempla. Ex eodem Commonitorio discimus, quod Romanus Pontifex etiam tunc se scriberet simpliciter Episcopum sine contractione ad Romanam civitatem. Quod nempè sit universalis Episcopus. Primum Commonitorii caput erat de Romanis Episcoporum appellationibus. Nulla unquàm de ipsis fuerat apud Afros quæstio. Attamen Zozimus demonstrare voluit ipsas non in sola fundari consuetudine, sed etiam in Nicænis Canonibus. Ità enim Afris promiserat. Deindè istas Afrorum appellationes deducere voluit ad formam, quam omnis observabat Ecclesia. Et ad hoscè fines adduxit quintum Canonem Sardicensem. Et adjunxit esse editum in Nicæno Concilio.

CAPITULUM QUARTUM.

Et cum recitaret, Alipius Episcopus Tagastensis, Legatus Provinciæ Numidiæ, dixit: De hoc jam superioribus etiam litteris Concilii nostri rescripsimus, & id nos servaturos profitemur, quod in Nicæno Concilio constitutum est. Adhuc tamen me movet, quoniam cum inspiceremus Græca exemplaria hujus Synodi Nicænæ, ista ibi, nescio qua ratione, minimè invenimus. Unde petimus Venerationem tuam, Sancte Papa Aureli, ut quia hoc authenticum Concilium Nicænum in Urbe dicitur esse Constantinopolitana, aliquos cum Scriptis Tuæ Sanctitatis mittere digneris. Et non solùm ad ipsum Sanctum Fratrem nostrum Constantinopolitanum Episcopum, sed etiam ad Alexandrinum & Antiochenum venerabiles Sacerdotes, qui hoc nobis Concilium cum substipulatione litterarum suarum dirigant, ut omnis postmodùm ambiguitas auferatur. Quia nos ità, ut Frater Faustinus attulit, minimè invenimus. Ista nos tamen tantisper servaturos, ut anteà dixi, donec integra exemplaria veniant, profitemur. Petendus est autem litteris nostris & venerabilis Ecclesiæ Romanæ Episcopus Bonifacius, ut ipse quoquè dignetur ad memoratas Ecclesias aliquos mittere, qui eadem exemplaria prædicti Nicæni Concilii secundùm ejus possint Scripta proferre. Nunc autem memorati Concilii Nicæni qualia exemplaria habeamus, his Gestis sociemus.

Scholion.

De admittendis & observandis quoad quasvis appellationes Nicænis Canonibus Africani Antistites jam fuerant stipulati cum Zozimo, & ab hac ejus Legatione exspectabant istos Canones. Hinc ad præsentem Sardicensem fuerunt admirati. Etenim ipsum nec invenerant in suis scriniis, nec usquam audiverant. Interim Religioni duxerunt de Romani Pontificis fide vel dubitare. Crediderunt sua exemplaria esse mutila aut mendosa. Authentica reperiri in Patriarchalibus Græcorum Bibliothecis. Præsertim in Constantinopolitana. Hinc Sanctus Alipius Aurelium Primatem movit, ut non solummodò ab Africana, sed etiam à Romana Ecclesia solemnis ad istas Ecclesias destinaretur Legatio, postulatura & allatura veros Nicænos Canones. Et adjunxit: *Nos tamen ista tantisper servaturos profitemur*. Utique propter Apostolicæ Sedis reverentiam. Ex hoc loco novarum hodie rerum dilectores educunt Romanas appellationes etiam Afrorum Episcopis nunquàm licuisse. Etenim Africani hic Episcopi nequaquam stipulantur de Clericorum, sed de solis Episcoporum appellationibus. Et istud ipsum

ipsum confirmatur ex istorum Episcoporum litteris ad Papam Bonifacium: *De Primo* Commonitorii articulo, *id est, ut Romam liceat Episcopis provocare, jam priore anno insinuare curavimus.*

Respondeo hoc Interim, sive Pactum non de Episcopalis appellationis fuisse substantia, sed de sola, Afris ignota, forma Sardicensi. Quod enim de ista substantia nunquàm dubitaverint, est abundè demonstratum. Quod de sola ista forma fuerit ambiguitas, ostendunt istorum Episcoporum tam ad Bonifacium, quàm ad Cælestinum Pontificem litteræ, præsertim hæc verba: *Nam ut aliqui tanquam à Tuæ Sanctitatis Latere mittantur, nulla invenimus Patrum Synodo constitutum.* Qui nempè per Pontificem delegatæ ad retractandam causam *Synodo* præsideant, & in Synodali opere habeant Prærogativam atquè Primatum. Tales Apostolicæ Sedis Legatos Afri nunquam viderant: At ignorabant probari per Canones. Nihilominùs stipulati sunt omnem Canonem per Interim observare. Uti hodiè novi Dogmatistæ censent retractatorium appellationum Episcopalium Judicium non posse Romam evocari, aut exerceri per ipsum Pontificem, sed eum obligari ad istud delegandum in partibus; ità tunc Africani Episcopi credebant istud Judicium spectare ad personalia Sancti Petri & Successorum privilegia, ideòque non posse delegari. Opinandi fundamenta adduxi superiùs. Ad istam igitur, omnemque aliam Sardicensem formam in Africa plantandam Zozimus transmisit etiam Canonem de Episcoporum appellationibus.

Nec aliud Afri scripserunt ad Papam Bonifacium. Etenim adductis suis verbis mox adjungunt: *Et nunc de tua poscimus Sanctitate, ut quemadmodùm ea apud Nicæam à Patribus acta vel constituta sunt, sic ea à nobis facias custodiri, & ibi apud vos ista, quæ in Commonitorio attulerunt, facias exerceri, id est, si Episcopus accusatus fuerit, &c.* Adducunt totum Sardicensem Canonem. Et concludunt: *Hæc utique usquè ad adventum verissimorum exemplarium Nicæni Concilii inserta sunt Gestis. Quæ si ibi, quemadmodùm ipso, quod apud nos Fratres ex Apostolica Sede directi allegaverunt, Commonitorio continentur, eoque ordine vel apud vos in Italia custodiantur, nullo modo nos talia, qualia commemorata jam nolumus, vel tolerare cogemur, sed credimus adjuvante misericordia Domini Dei nostri, quod tua Sanctitate Romanæ Ecclesiæ præsidente, non simus jam typhum istum passuri.* Zozimus ab Afris postulaverat duo. Primò, ut Episcoporum appellationes deinceps fierent juxta formam Sardicensem. Deinde ut retractati per Romanam Ecclesiam Judicii executio fieret eo modo in Africa, quo fiebat in Italia. Nempè dum prompta non sequebatur obedientia, fieret per violentam compulsionem; quam Afri dicebant esse *typhum sæculi.* Et primum usquè ad Nicænorum Canonum adventum servare spoponderunt, secundum articulum sunt omni modo aversati. Quæ omnia altè clamant hoc *Interim* fuisse non de Episcopalis appellationis substantia, sed dumtaxat de ordine & modo.

CAPITULUM QUINTUM.

FAustinus Episcopus, Legatus Ecclesiæ Romanæ, dixit: Nec vestra Sanctitas præjudicat Ecclesiæ Romanæ, sive de hoc Capitulo, sive de aliis, quia dicere dignatus est Frater noster & Co-Episcopus Alipius dubios esse Canones. Sed hæc ipsa ad Sanctum & Beatissimum Papam nostrum scribere dignemini, ut & ipse integros Canones inquirens, cum vestra Sanctitate de omnibus Constitutis tractare possit. Sufficit autem, ut ipse Beatissimus Episcopus Urbis Romæ, sicut vestra Sanctitas apud se tractat, ita ipse inquirat, ne contentio inter Ecclesias nasci videatur, sed magis charitate fraterna deliberare possitis, ipso rescribente, quid melius observari debeat. Aurelius Episcopus dixit: Præter ista, quæ promisimus Actis, necesse est ut etiam nostræ Parvitatis litteris, Sancto Fratri & Con-Sacerdoti nostro Bonifacio singula, quæ tractamus, plenissimè intimemus. Ergo si omnibus placet prosecutio nostra, ore omnium condiscamus. Universum Concilium dixit: Placet.

SCHOLION.

ADversùs Sancti Alipii intercessionem Faustinus Legatus nihil duxit opponendum. Afrorum de adducto Canone hæsitationem vidit esse fundatam, ideòque & dixit: *Vestra Sanctitas non præjudicat Romanæ Ecclesiæ. Attamen Legationem ad Orientales Ecclesias censuit non expedire, sed verorum Canonum inquisitionem esse faciendam*

dam apud solam Romanam & Africanam Ecclesias. Et adjunxit rationem: *Ne contentio inter Ecclesias nasci videatur, sed magis charitate fraterna deliberare possitis, ipso* Pontifice Bonifacio *rescribente, quid melius observari debeat.* Postulatam ab Alipio Legationem non penitùs improbavit, sed suasit non à Romana simul & Africana Ecclesia facienda, sed permittendam Pontificis arbitrio, & si facienda judicetur, ab ipso solo faciendam. Duplex enim & divisa Legatio altè apud Græcos clamaret esse contentiones inter istas Ecclesias. Et Primas Aurelius probavit consilium. Et omnis Synodus acclamavit: *Placet.* Tanta erat Afrorum reverentia in Romanam Cathedram.

CAPITULUM SEXTUM.

NOvatus Episcopus, Legatus Mauritaniæ Sitifensis, dixit: Nunc meminimus in hoc præsenti Commonitorio lecto etiam de Presbyteris sive Diaconibus contineri, qualiter ab Episcopis suis, vel à finitimis audiri debeant, quod in Nicæno Concilio minimè legimus. Unde hoc ipsum jubeat Sanctitas Vestra nobis recitari. Aurelius Episcopus dixit: recitetur ad locum etiam hoc quod deposcitur. Daniel Notarius recitavit: De appellationibus autem Clericorum, id est, minoris loci, restat ipsius Synodi certa responsio. De qua re quid acturi sitis, credimus inserendum, quod taliter dictum est ex Concilio. Hosius Episcopus dixit: Quid me adhuc moveat, reticere non debeo. Si Episcopus fortè iracundus, quod esse non debet, citò aut asperè commoveatur adversùs Presbyterum sivè Diaconum suum, & exterminare eum de Ecclesia voluerit, providendum est, ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideò habeat potestatem ejectus, ut finitimos interpellet Episcopos, ut causam suam audiant, & diligenter tractent, quia non oportet negari audientiam roganti. Et ille Episcopus, qui aut justè aut injustè eum ejecit, patienter accipiat, ut negotium discutiatur, & aut probetur ejus, aut emendetur sententia, &c.

Scholion.

NOvatus Sitifensis Episcopus, ac istius Mauritaniæ Legatus, à primo Commonitorii articulo perrexit ad tertium & palmarem, qui erat de inferioris Cleri appellationibus. Etiam pro ipsis adductum à Zozimo Canonem dixit non reperiri inter Decreta Nicæni Concilii. Quæstio est, quo fundamento, aut quo colore Zozimus ad Romanas appellationes inferiori Afrorum Clero impartiendas adduxerit istum Sardicensem Canonem? Dominus Petrus de Marca respondet: *Hujus Canonis præjudicio, quem Legatus Faustinus tanquàm Canonem Nicænæ Synodi protulerat, Zozimus firmare conatus est cognitionem à se habitam de causa tunc Apiarii Presbyteri Africani, à proprio Episcopo dejecti, existimans videlicèt eum esse Canonis illius sensum, ut Presbyteri excommunicati arbitrio relinquat querelam deferendi ad quos voluerit Episcopos, modò Provinciæ vicini essent, cujusmodi esse Roma videbatur, habita ratione Provinciarum Maritimarum Africæ.*

Respondeo hæc esse paradoxa. Quomodò enim Romanus Antistes Siccensi intra Sitifensem Mauritaniam Clerico possit dici finitimus? Interjacent Numidia atquè Byzacium. Quis credat, quod Zozimus Apostolicam Sedem computarit inter finitimos ubicumquè damnatorum Clericorum Episcopos, & ex hoc solo titulo adscripserit ipsi jus admittendæ appellationis? Fundavit istud jus in Primatu suæ Sedis. Proindè Zozimus, dum Afris Canonem misit, direxit suos oculos haud dubiè ad scopum Apiarii. Quin Apiarius plurima de impotenti Afrorum Episcoporum in suum Clerum dominatu instillaverit auribus Zozimi, non est dubitandum. Nec sine fundamentis. Istius enim dominatus insolentia Gratum Primatem permovit ad datam ipsis per Apostolicos Canones potestatem circumscribendam, ac Synodaliter sanciendum, ut Episcopus non queat solus damnare, aut judicialiter frænare suum Presbyterum, aut Diaconum, nisi cum assistentia sex, aut trium Collegarum. Proindè Zozimus Africanum Clerum censuit liberandum ab isto dominatu, & vidit Sardicensem Canonem esse isti fini aptissimum, & propter ipsum emanasse. Hinc prudentissimè transmisit in Africam. Per ipsum demonstravit Clerum non adstringi ad Retractatorium suæ Provincialis Synodi Judicium: Esse

adeò

adeò liberum, ut ipsa neglecta possit confugere ad vicinos Episcopos. Quocircà Dominus Petrus de Marca manifestè labitur, quod Zozimus hunc Canonem adduxerit pro Romanis inferioris Cleri appellationibus. Etenim lucidum est istum esse scopum aut sensum Canonis. Sardicensis de Romanis appellationibus Canon, licet solos Episcopos exprimat, omninò tamen sancit etiam de Clericis. Et quod omnis sub cœlo Ecclesia ipsum sic semper intellexerit, huc usque ostensum est per authentica, ac plura exempla, ac testimonia. Proindè omnis Zozimi per Canonem scopus fuit dignoscere, an paterna Sardicensis Synodi in Clerum providentia, & super quintum Nicænum Canonem adjecta clementia locum haberet in Africa, atque ità Clerus non opprimeretur per Episcopos. Possit in hujus canonis transmissione Zozimus oculos direxisse etiam in Romanas inferioris Cleri appellationes, & à minori ad majus duxisse argumentum, hoc sensu: Nicæni Canones inferiorem Clerum adeò non adstringunt appellare ad solam suæ Provinciæ Synodum, ut permittant appellare etiam ad finitimos Episcopos; quantò igitur magis ad Episcopum Romanorum? Ita aliqui existimant. Non malè.

CAPITULUM SEPTIMUM.

CUmque recitarentur, Augustinus Ecclesiæ Hipponis Regiensis, Legatus Provinciæ Numidiæ, dixit: Et hoc nos servaturos profitemur, salva diligentiori inquisitione Concilii Nicæni. Aurelius Episcopus dixit; Si hoc etiam omnium vestræ Charitati placet, responsione firmate. Universum Concilium dixit; Omnia quæ in Nicæno Concilio statuta sunt, nobis omnibus placent. Jocundus Episcopus Ecclesiæ Suffetulæ, Legatus Provinciæ Byzacenæ, dixit: Quod constitutum est in Nicæno Concilio, violari à quoquam nullatenùs potest.

SCHOLION.

ETiam hæc Sancti Augustini interlocutio demonstrat summam Africanæ Ecclesiæ reverentiam & in Sancti Petri Sedem, & in Nicænos Canones. Ex priori reverentia transmissos à Zozimo Sardicenses Canones omnis ista Ecclesia usquè ad lucidam veritatis manifestationem venerari perrexit tanquam Nicænos; ex posteriori fuit parata valedicere suæ antiquæ consuetudini, & inferiori etiam Clero Romanas appellationes permittere. Non soli duo Provinciarum Legati, sed omnis Synodus una voce exclamavit: *Omnia quæ in Nicæno Concilio statuta sunt, nobis omnibus placent*. Omnibus placuit Jocundi Suffetulensis Episcopi interlocutio: *Quod constitutum est in Nicæno Concilio, violari à quoquam nullatenùs potest*. Locuti sunt ex regula, ex qua & Magnus Leo posteà scripsit Nicænos Canones esse *Spiritu Dei conditos, & totius Mundi reverentia consecratos*. Ex ista reverentia Apiarii Presbyteri factam à Zozimo reparationem admiserunt. Non usque ad repertam Nicænorum Canonum veritatem, nequè ad quamvis aliam reincidentiæ conditionem, sed absolutè, ac in perpetuum. Attamen sub præfatis moderationibus.

CAPITULUM OCTAVUM.

FAustinus Episcopus, Legatus Ecclesiæ Romanæ, dixit: Adhuc secundùm professionem Sanctitatis vestræ, tàm Sancti Alipii, quàm & Fratris nostri Jocundi, aliqua infirmari credo, aliqua firmari debeant, cum jam in dubium ipsi Canones venerint. Ergò, ut placet & nobis & Beatitudini vestræ, ad Sanctum & venerabilem Ecclesiæ Romanæ Bonifacium Episcopum vestra scribere dignetur Sanctitas, ut & ipse, quod Sanctus Augustinus statuere dignatus est, deliberare possit, utrumnàm & hoc concedendum sit, an reticendum, hoc est, de appellationibus inferioris gradus. Si ergò adhuc in dubium venit, de hoc Capitulo justum

ſtum eſt ut Beatiſſimæ Romanæ Sedis Epiſcopus informari debeat. Si tamen in approbatis Canonibus hoc reperiri poſſit.

Scholion.

Canon eſt manifeſtè mendoſus. Forſan emendari poſſit hoc modo: *Aliqua infirmari credo, quæ firmari debeant*. Infirmari eſt non penitùs cohærere. Etenim Sanctus Alipius de Epiſcopalibus, Sanctus Auguſtinus de Clericalibus appellationibus dixerant: *Hoc nos ſervaturos profitemur, ſalva diligentiori inquiſitione Concilii Nicæni*. At verò Jocundus Epiſcopus dixerat: *Quod conſtitutum eſt in Nicæno Concilio, violari à quoquàm nullatenùs poteſt*. Hæc Fauſtinus Legatus cenſuit non ex integro cohærere. Nonnihil receſſit à priori ſua interlocutione: *Veſtra Sanctitas non præjudicat Eccleſiæ Romanæ*. Hæſitavit, an hæc de tranſmiſſorum à Zozimo Canonum legitima auctoritate diffidentia non præjudicaret. Hinc omnia cenſuit referenda ad Pontificem Bonifacium. Præſertim Sancti Auguſtini interlocutionem. Etenim ex ipſa videbat nutare reparationem Apiarii. Quoniàm reperta Canonum veritas poterat ipſam exſufflare.

Capitulum Nonum.

Aurelius Epiſcopus dixit: Etiam, quæ dudùm veſtræ Charitati intimavimus, nunc patimini exemplaria Statutorum Nicæni Concilii, ſed & quæ hic ſalubriter à noſtris Deceſſoribus ſecundùm ejuſdem Concilii normam formata ſunt, vel quæ nunc ordinata ſunt à nobis, recitari, & Geſtis inſeri. Omne Concilium dixit: Exemplaria fidei, & Statuta Nicænæ Synodi, quæ ad noſtrum Concilium per beatæ recordationis olim Prædeceſſorem tuæ Sanctitatis, qui interfuit, Cecilianum Epiſcopum allata ſunt, ſed & quæ Patres, ea exemplaria ſequentes, hìc conſtituerunt, vel nunc communi Tractatu ſtatuimus, his Geſtis Eccleſiaſticis inſerta manebunt, ita ut, quemadmodùm ſuperiùs dictum eſt, venerabilibus viris Antiochenæ & Alexandrinæ, ſed & Conſtantinopolitanæ Eccleſiarum Epiſcopis ſcribere veſtra Beatitudo dignetur, ut exemplaria veriſſima Concilii Nicæni ſub adſtipulatione litterarum ſuarum dirigant: Quò, declarata veritate, ea Capitula, quæ in Commonitorio præſens Frater, & Co-Epiſcopus noſter Fauſtinus, & Com-Presbyteri Philippus & Aſellus ſecum attulerunt, aut ibidem reperta à nobis firmabuntur, aut ſi non inveniùntur, collecta Synodo de hoc in ſequenti tractabimus. Daniel Notarius Nicæni Concilii profeſſionem fidei, vel ejus Statuta recitavit in Concilio Africano.

Scholion.

His omnibus auditis Primas Aurelius perſiſtit in ſuo priori, & quorumdam Collegarum judicio, cenſentium eſſe neceſſariam perquiſitionem verorum Canonum. Et omnis Synodus fuit adſtipulata. Dixit & allatos in Africam à Ceciliano Carthaginenſi Primate, qui Synodo interfuerat, Nicænos Canones, & omnia ex ejus Codice tranſcripta exemplaria comprehendere ſolos viginti, & à Zozimo tranſmiſſos non eſſe in illis, ideòque neceſſariam eſſe Legationem ad Alexandrinam, Antiochenam, & Conſtantinopolitanam Eccleſiam, quæ ab illis authentica exemplaria adduceret. Ad Sanctum Cyrillum Patriarcham Alexandrinum Innocentius Presbyter, ad Atticum Antiſtitem Conſtantinopolitanum miſſus eſt Marcellus Sub-Diaconus. Exiſtimo pro Marcello legendum eſſe Marcellinum. Nempè illum Carthaginenſis Eccleſiæ Sub-Diaconum, qui Afrorum circa Celeſtii cauſam Reſcripta deportavit ad Papam Zozimum. An Bonifacius Pontifex ſimilem Legationem, aut certè litteras miſerit, non poſſum affirmare. Iſtius rei nulla eſt memoria. Quin tamen Africana Synodus legaverit etiam ad Eccleſiam Antiochenam, videtur non dubitandum. Iſtam Patriarchalem Cathedram videtur tunc inſediſſe venerabilis Theodotus; & ante Legationis adventum obiiſſe: Succeſſor Joannes videtur non reſpondiſſe. Aut ſanè ejus Reſcriptum latet, aut periit.

Et

Et hæc omnia sua Acta Synodus retulit ad Sanctum Papam Bonifacium; Apiarii reparationem, suum judicium de Zozimi Commonitorio, & contentis in ipso Canonibus, ac præsertim suam Legationem ad Orientales Ecclesias. Hæc est relatio: *Quamvis plures Codices legeremus, sed nusquàm in Nicæno Concilio, in Latinis Codicibus legimus, quemadmodùm in supradicto Commonitorio inde directa sunt. Tamen quia hic in nullo Codice Græco ea potuimus invenire, ex Orientalibus Ecclesiis, ubi perhibentur eadem Decreta posse etiam authentica reperiri, magis nobis desideramus adferri. Pro qua re tuam quoque Venerationem obsecramus, ut scribere etiam ipse digneris ad illarum partium Sacerdotes, hoc est, Ecclesiæ Antiochenæ, Alexandrinæ, & Constantinopolitanæ. Et si aliis etiam placuerit tuæ Sanctitati. Ut inde ad nos iidem Canones apud Nicæam civitatem à Patribus constituti veniant, te potissimum hoc beneficium cunctis Occidentalibus Ecclesiis in Domini adjutorio conferente. Quis enim dubitet exemplaria esse verissima Concilii Nicæni in Græcia congregati, quæ de diversis locis, & de nobilibus Græcis Ecclesiis allata, & comparata concordant? Quod donec fiat, hæc quę in Commonitorio supradicto allegata sunt, de appellationibus Episcoporum ad Romanę Ecclesię Sacerdotem, & de Clericorum causis apud suarum Provinciarum Episcopos terminandis, nos usque ad prolationem servaturos esse profitemur, & Beatitudinem tuam ad hoc nos adjuturam in Dei voluntate confidimus. Cętera verò, quę in nostra Synodo gesta & confirmata sunt, quoniàm supradicti Fratres nostri, Faustinus Co-Episcopus, Philippus & Asellus Presbyteri secum ferunt, si dignatus fuerit, tuę nota facient Sanctitati.*

Plura hinc discimus. Primò, quod Faustinus Legatus, ac ejus Collegæ post hanc Synodum redierint ad almam Urbem. Secundò, quod Philippum & Asellum, Cardinales Presbyteros, quos Zozimus dixerat filios, hæc Synodus inscribat Fratres. Nempè aliter Romanus Pontifex, aliter inferiores Episcopi fuerunt semper consueti inscribere titulos. Etiam Innocentium Presbyterum, sibi alienum, Legatum hujus Synodi, Sanctus Cyrillus inscripsit filium. Forsitan quià Patriarcha Alexandrinus fuit semper consuetus in cunctis imitari Romanum Pontificem. Tertiò discimus, quod hæc Synodus decretam à se Legationem retulerit Bonifacio, sed tamen ejus executionem non distulerit usquè ad ejus Rescriptum. Quartò, quod Bonifacio supplicarit, ut & ipse similem Legationem decerneret. Quare omninò possit decrevisse. Quintò discimus, quod hæc de Nicænis Canonibus quæstio posterioribus sæculis forsan præbuerit ansam litigandi de eorumdem numero, & fingendi varias de ipsis epistolas, contentas in Codice Isidori Mercatoris. Africani Episcopi plurimum fiduciæ habebant apud Sanctum Bonifacium. Quippè ab Imperatore Honorio fuerant in Italiam vocati ad discutiendam ejus causam contra Anti-Papam Eulalium; Et se ad iter adcinxerant, ipsum adjuturi. Hinc ab ejus sapientia atquè justitia supplicarunt & sperarunt se liberandos à supra exposito Romanæ executionis modo, quem appellabant *typhum sęculi*. Idque *etiamsi fortè aliter se haberent Nicęni Canones*. Censebant adversari Christianæ modestiæ.

CAPUT XXIX.

Exponitur alia de his rebus Carthaginensis Synodus, habita sub Pontificatu Sancti Cælestini.

QUo tempore Innocentius Carthaginensis Ecclesiæ Presbyter, & Marcellinus ejusdem Ecclesiæ Sub-Diaconus, ex Oriente rediverint, non constat. Etenim ad Sanctos Alipium, & Augustinum scribit Sanctus Hieronymus: *Sanctus Innocentius Presbyter, qui hujus sermonis est portitor, anno preterito, quasi nequaquàm in Africam reversurus, mea ad Dignationem vestram Scripta non sumpsit.* Hic Innocentius omninò videtur esse ille ipse Synodalis Legatus. Cum Synodalibus litteris Carthagine Alexandriam ad Sanctum Cyrillum, cum aliis Sanctorum Alipii & Augustini litteris Alexandria profectus est Hierosolymam ad Sanctum Hieronymum. Etenim Alipius & Augustinus fuerant magna pars istius Synodi, ideòque ejus Legato addiderunt suas de Pelagiana hæresi litteras ad suum in isto bello strenuissimum Commilitonem Hieronymum. Ansam scribendi præbuit Cælestius, qui sua ad Zozimum Pontificem appellatione Africanam insigniter vexaverat, Romanam autem Ecclesiam fœdissimè, ac nuperrimè deluserat. An Innocentius solus, an simul cum Marcellino iverit Hierosolymam, ignoro. Videtur ivisse solus. Nam principales ipsorum termini fuerunt nimiùm disparati. Quidquid sit, ambo retulerunt Nicænos Canones cum Sancti Cyrilli & Attici litteris, inscriptis ad Aurelium, ac ejus Synodum. Sancti Cyrilli epistola scripta est anno istius sæculi vigesimo tertio, quarto post istam Synodum. Etenim proximum post epistolam Pascha erat futurum decimo septimo Kalendas Majas, id est, die decima quinta Aprilis: Quod factum est anno istius sæculi vigesimo tertio. Et Paschalis dies per Alexandriæ Patriarcham non solebat denunciari Ecclesiis, nisi ad Festum Dominicæ Epiphaniæ. Bonifacius Pontifex erat tunc adhuc superstes. Est enim isto anno defunctus octavo Kalendas Novembres. In Africano Codice ad Sancti Cyrilli & Attici epistolas habemus hanc annotationem: *Sanctus Cyrillus. Authentica Concilii Nicęni, translata de Gręco, per Innocentium Presbyterum transmittit. Quę, & etiam alię epistolę, cum eodem Concilio Nicęno per memoratum Presbyterum Innocentium, & Marcellum Sub-Diaconum Ecclesię Carthaginensis, Sancto Bonifacio Episcopo Romanę Ecclesię sub die sexto kalendas Decembris sunt directa.* Proindè circa Festum Epiphaniæ Innocentius Alexandria rediit in Africam. Exindè Episcopi transmissos Canones discusserunt, ac de suis rebus deliberarunt: Haud dubiè

dubiè Synodaliter. Sexto Kalendas Decembris eosdem Legatos cum Nicænis Canonibus, ac suo circa hæc omnia judicio miserunt ad Sanctum Bonifacium, haud dubiè supplicantes suam sibi circa inferioris Cleri appellationes consuetudinem confirmari, ac deinceps non infringi aut impeti. Verùm tunc ultra mensem defunctus erat Bonifacius, ac Cœlestinus Successor ferè per mensem sederat. Africana Ecclesia usquè tunc ista ignorabat. Ex his lucet labi Joannem Garnerium, ubi in Pelagiana historia asserit Innocentium Presbyterum ad conquirendos Nicænos Canones fuisse missum anno istius sæculi decimo octavo, & nono decimo rediisse. Rectè tamen dubitat, an hic Legatus sit idem cum laudato per Sanctum Hieronymum Innocentio. Etenim de suo Innocentio scribit Sanctus Hieronymus: *Quasi nequaquàm in Africam reversurus*. Attamen hoc non evincit. Poterat enim tunc non velle, aut ex Superiorum Mandato non posse reverti.

His cognitis Africani Episcopi denuò fecerunt aliam Synodum. Ejus, uti & istius prioris, Acta perierunt, aut latent. Utcumquè tamen disci possint ex hujus posterioris relatione ad Sanctum Cælestinum. Ejus verba, licèt superiùs adducta, sunt repetenda: *Optaremus, si quemadmodùm Sanctitas tua de Apiarii adventu lætatos vos fuisse missis per Compresbyterum nostrum Leonem litteris intimavit, ita nos quoque de ejus purgatione hæc Scripta cum lætitia mitteremus. Esset profectò & nostra, & vestra modò alacritas certior: Nec festinata, nec præpropera videretur, quæ adhuc tam de audiendo, quàm de audito præcesserat. Adveniente sanè ad nos Sancto Fratre & Co-Episcopo nostro Faustino, Concilium congregavimus, & credidimus ideò cum illo missum, quoniam sicut per ejus operam Presbyterio antè redditus fuerat, ità nunc posset de tantis criminibus, à Tabracenis objectis, eo laborante purgari. Cujus tanta & tam immania flagitia decursum nostri Concilii examen invenit, ut memorati patrocinium potiùs quàm judicium, ac defensoris magìs operam, quàm disceptatoris justitiam superarent. Nam primùm, quantum obstiterit omni Congregationi diversas injurias ingerendo, quasi Ecclesiæ Romanæ asserens privilegia, & volens eum à nobis in communionem suscipi, quem tua Sanctitas credens appellasse, quod probare non potuit, communioni reddiderat, quod minimè tamen licuit. Quod etiam Gestorum ex lectione meliùs cognosces. Triduano tamen laboriosissimo agitato judicio, cum diversa eidem objecta afflictissimi quæreremus, vel moras Co-Episcopi nostri Faustini, vel tergiversationes ipsius Apiarii, quibus nefandas turpitudines occulere conabatur, Deus Judex fortis, justus, & longanimis, magno compendio resecavit. Tetriore quippè, ac putidiore obstinatione compressa, qua tantum libidinum cœnum impudentia negationis volebat obruere, Deo nostro ejus conscientiam coarctante, & occulta, quæ in illius corde, tanquàm in volutabro criminum jam damnabat, etiam hominibus publicante, repentè in confessionem cunctorum objectorum flagitiorum dolosus negator erupit. Et tandem de omnibus incredibilibus opprobriis ultroneus se ipse convicit, atque ipsam quoquè nostram spem, qua eum & credebamus, & optabamus de tam pudendis maculis posse purgari, convertit in gemitus: Nisi quoniam istam nostram mœstitiam uno tantùm mitigavit, quod & nos labore diuturnioris quæstionis absolvit, & suis vulneribus qualemcumquè medelam etsi invita ac suæ conscientiæ reluctante, confessione providit.*

Hæc epistola non est Afrorum Antistitum prima ad Sanctum Cælestinum. Nec enim ipsi ex more gratulatur Pontificatum, nec circa ipsum fausta precatur. Solummodò habet in sui medio: *Præfato debitæ salutationis officio*. Est scripta ex impetu, ideòque oblita consuetam præfationis reverentiam locare in exordio. Ex ipsa interim colligimus plura. Primò, quod in adductis ex Oriente Nicænis Canonibus missos à Zozimo Canones non videntes Africani Episcopi censuerint se fundatos adversùs Romanam Ecclesiam, ideòque reparati Apiarii causam judicaverint retractandam. Et omninò retractarunt. Quin & reparationem exsufflarunt. Ipsam anteà admiserant sub certis moderationibus, attamen absolutè, sine dependentia à quovis successu circa Nicænos Canones. Et ecce nunc omnia circumducunt. Attamen ex alio principio. Adduxerunt enim nova ejus crimina, novasque probationes: Et de istis convictum, & confessum denuò dejecerunt. Immò non dejecerunt, sed à Cælestino Pontifice dejiciendum denuò transmiserunt ad almam Urbem. Appositis Apostolicæ Sedis manibus detulerunt antiquam reverentiam. Et Cælestinus ipsum accepit cum gaudio, ejus reparationem innovavit & firmavit, & cum Faustino Episcopo reponendum remisit in Africam. Quæ omnia apud Afros sunt acta Synodaliter. Et ex his patet tàm Faustinum, quàm Apiarium frequenter iisse & rediisse.

Ad Faustini redditum Africani Episcopi denuò adunarunt Synodum. Et in ipsa Faustinus Apiarii Advocatum potiùs egit, quàm Judicem. Et ante omnia potenter obstitit omni Congregationi, diversasque ei ingessit injurias, asserens Romanæ Ecclesiæ privilegia. Nempè Africanos Episcopos durè increpavit, quod Apiarii factam à Zozimo ac Bonifacio reparationem fuissent ausi retractare, atquè ità patenter impingere in privilegia Romanæ Ecclesiæ. Asseveravit, quod insuper novissimæ ejus appellationi fuisset deferendum. Etenim hæc verba, *Credens appellasse, quod probare non potuit*, manifestè laudant non primam ad Zozimum, sed longè posteriorem Apiarii appellationem ad Cælestinum. Nempè dum Africani Episcopi ipsum voluerunt denuò degradare, ille novam interposuit appellationem. Et hæc videtur fuisse causa, cur eum ipsi damnare non præsumpserint, sed damnandum transmiserint Pontifici. Et ipsam insuper negarunt, dicentes ab Apiario non posse probari. Quin & constanter adjecerunt: *Quod minimè tamen licuit*. Hoc est, quantumvis Apiarius appellasset, vestra tamen Sanctitas nequiit appellationem admittere, longè minùs ipsum reddere communioni. Nempè ob antiquam Africanæ Ecclesiæ consuetudinem, quam adducti Nicæni Canones non infirmabant.

Pergit Synodalis ad Cælestinum Pontificem epistola: *Præfato itaque debitæ salutationis officio, impendio deprecamur, ut deinceps ad vestras aures hinc*

hinc venientes non faciliùs admittas, nec à nobis excommunicatos in communionem ultra velitis excipere. Quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum, facilè advertet Venerabilitas tua. Nam etsi de inferioribus Clericis vel Laicis videtur ibi præcaveri, quantò magis hoc de Episcopis voluit observari, ne in sua Provincia communione suspensi, à tua Sanctitate vel festinato, vel præproperè, vel indebitè videantur communioni restitui. Presbyterorum quoquè, & sequentium Clericorum improba refugia, sicut te dignum est, repellat Sanctitas tua: Quia & nulla Patrum definitione hoc Ecclesiæ derogatum est Africanæ, & Decreta Nicæna sive inferioris gradus Clericos, sive ipsos Episcopos suis Metropolitanis apertissimè commiserunt. Prudentissimè enim, justissimèque providerunt quæcumquè negotia in suis locis, ubi orta sunt, finienda: Nec unicuiquè Provinciæ gratiam Spiritus Sancti defuturam, qua æquitas à Christi Sacerdotibus & prudenter videatur, & constantissimè teneatur. Maximè quia unicuique concessum est, si judicio offensus fuerit Cognitorum, ad Concilia suæ Provinciæ, vel etiam universale provocare. Nisi fortè quisquam est, qui credat unicuilibet posse Deum nostrum examinis inspirare Justitiam, & innumerabilibus congregatis in Concilium Sacerdotibus denegare. Aut quomodò ipsum Transmarinum Judicium ratum erit, ad quod testium necessariæ personæ, vel propter sexus, vel propter senectutis infirmitatem, multis aliis intercurrentibus impedimentis, adduci non poterunt? Nam ut aliqui à tuæ Sanctitatis Latere mittantur, nulla invenimus Patrum Synodo constitutum. Quia illud, quod pridem per Co-Episcopum nostrum Faustinum, tanquàm ex parte Nicæni Concilii, transmisistis, in Conciliis verioribus, quę accipiuntur Nicæni, à Sancto Cyrillo Co-Episcopo nostro Alexandrinæ Ecclesiæ, & à venerabili Attico Constantinopolitano Antistite, ex authentico missis, quæ etiam ante hoc per Innocentium Presbyterum, & Marcellum Sub-Diaconum, per quos ad nos ab eis directa sunt, venerabilis memoriæ Bonifacio Episcopo, Prędecessori vestro, à nobis transmissa sunt, in quibus tale aliquid non potuimus reperire.

Infelix, devia, ac prævaricatoria epistola. Ante omnia rogat, ut Romanus Pontifex nullam deinceps ex Africa appellationem admittat: Neque Laici, neque Clerici, nequè item Episcopi. Ut nullum ab Africana Ecclesia excommunicatum reddat communioni. Idque quia ità sancitur à Nicænis Canonibus. Epistola affirmat Romanas appellationes adeò non firmari per istos Canones, ut etiam Episopis per istos interdicantur. Putatur respicere quintum Canonem. Verùm ille nimiùm manifestè sancit de solis Clericis inferioribus: Nec video fucum, quo possit extendi ad Episcopos. Quare existimo Afros respexisse etiam ad quartum, ac præsertim ad sextum Canonem, per quos Metropolitis datur non modica potestas in creandis Episcopis. Afri videntur ipsam extendisse ad judicia. Quidquid sit, epistola singulariter rogat deinceps non admitti provocationes Presbyterorum, ac aliorum Clericorum. Ipsas appellat *Improba refugia.* Nempè vetita per antiquam Africanæ Ecclesiæ consuetudinem. Et adjungit isti consuetudini per nullam Patrum definitionem esse vel in minimo derogatum. Ex quo discimus singulares Ecclesiarum consuetudines posse aboleri per generales Synodos: Istud tamen non censeri factum, nisi disertè exprimatur. Hæc regula est adeò antiqua.

Et suæ consequentiæ, qua Nicænum Decretum extendit à Clericis ad Episcopos, epistola dat varias rationes. Primò, quia quævis negotia in suis ubi orta sunt, locis oportet audiri, & finiri. Deindè, quod Provinciarum Synodis speranda sit non deesse Spiritus Sancti gratia, qua causarum Justitia videatur ac teneatur. Tertiò, quod damnatis per duodecim Collegas Episcopis, immò & per pauciores damnatis Clericis non denegetur appellatio. Appellare & ipsi possint ad plenam Provinciæ Synodum, immò & ad universale Concilium totius Diœcesios. Et hoc videtur esse novellum Clericorum privilegium, datum ex occasione appellantis Apiarii: Quo tolleretur omnis ansa invocandi Romanam Ecclesiam. Quarta ratio est, quod Dominus Deus non sit credendus unicuilibet potiùs inspirare examinis ac judicii Justitiam, quàm innumerabilibus Synodaliter congregatis Episcopis. Est contumeliosa ratio. Appellatas causas Romanus Pontifex etiam tunc judicabat cum solo suo Cardinalium Episcoporum ac Presbyterorum Consistorio. Et ejus solius judicium isthic prævalebat omnium suffragiis. At verò Afrorum Provinciæ, ac Synodi habebant numerosissimos Episcopos: Præsertim plena Diœcesios Synodus. Hinc adducta ratio affirmat credendum, quod Dominus Deus tanto potiùs numero inspiret veritatem, quam uni Episcopo Romano. Quinta ratio est, quod Transmarinum, seu Romanum Judicium nequeat esse ratum, ac firmum: Quoniam ad ipsum adduci non valent testes, aliæque personæ necessariæ. Reponi poterat appellatæ causæ retractationem posse per Pontificem delegari in partibus, & isti Synodali judicio posse præfici ac præsidere Romanum è Papali Latere Legatum, coram quo omnes necessariæ sistantur personæ, & qui ex ipsarum testimoniis, aut professionibus causam judicet, aut certè instruat Pontifici referendam. Et istam potestatem in Pontifice agnovit, & confirmavit Sardicensis Synodus. Ad hoc igitur argumentum epistola occurrit, ac respondet: *Nam ut aliqui tanquàm à tuæ Sanctitatis Latere mittantur, nulla invenimus Patrum Synodo constitutum, quia illud, quod pridem tamquàm ex parte Nicæni Concilii exinde transmisistis, in Conciliis verioribus non potuimus reperire.*

Hæc sunt fundamenta, ex quibus ista Africana Synodus censuit non solis Clericis, sed etiam Episcopis Romanas appellationes interdici per Nicænos Canones, & pariter omnes committi suis Metropolitanis. Hoc est inconcussis, ac inappellabilibus Metropolitarum Synodis. Per Metropolitas intelligit non solos Provinciarum Præfectos, sed etiam Diœcesion Primates, Exarchos, ac Patriarchas. Fuit horrenda audacia. Africani namque Episcopi usque tunc Romam semper appellaverant, ac posteà etiam perrexerunt appellare: Et ecce ista Synodus, dum de Apiarii facta per Zozimum reparatione se vindicare studet, tentat evertere ista omnia.

omnia. Et Canones Nicænos intellexit pessimè. Quod enim hi Romanas appellationes non circumscribant, est nimis exploratum. Etiam semetipsam evertit ista Synodus. Africana namque Ecclesia est Romani Patriarchatus Diœcesis, ideoque Romanus Pontifex est ejus Patriarcha, ac supremus Metropolitanus. Proindè ad ipsum appellatio ex nullo colore potuit Episcopis interdici.

Præfata epistola affirmat Nicænos Canones fuisse in Africam transmissos à solo Cyrillo Alexandrino, soloque Attico Episcopo Constantinopolitano. Antiocheni nullam facit memoriam. Rationem adduxi superiùs. Aurelius Primas in sexta Carthaginensi Synodo, & ejusdem Synodi ad Sanctum Bonifacium Pontificem relatio Antiochenam Ecclesiam præponunt Alexandrinæ. Possit evenisse casu. Possint etiam attendisse Antiochiam fuisse primam Sancti Petri Apostoli, non per Vicarium discipulum, sed in propria persona Cathedram. Insuper Afrorum isto tempore Episcopi habuerunt modicam similium rerum notitiam. Infelix epistola addit, quod Innocentius Presbyter, ac Marcellus Sub-Diaconus Nicænos Canones, quos ex Oriente detulerant in Africam, etiam detulerint Romam ad Papam Bonifacium. Ex quo colligitur, quod Sanctus Bonifacius ipsos noluerit postulare è Græcia. Porrò Atticus Constantinopolitanus Episcopus obiit quinti sæculi anno vigesimo quinto, sexto Idus Octobris. Erat annus secundus Cælestini Pontificis. Infelix ista epistola videtur junior. Etenim illa, quæ circa Apiarium, & omnem hanc litem Cælestinus egit, videntur exegisse moras longioris temporis. Quod ipsum firmant sequentia epistolæ verba: *Nam de Fratre nostro Faustino, amoto jam pro suis nefandis nequitiis de Ecclesia Christi dolendo Apiario, securi sumus, quod tum, probitate ac moderatione tuæ Sanctitati, salva fraterna charitate, ulteriùs Africa minimè sustinere patiatur*. Affirmant Apiarii degradationem fuisse tandem probatam, & confirmatam à Sancto Cælestino, & Faustinum Legatum aut rediisse Romam, aut fuisse revocatum. Et Afri supplicant deinceps non inquietari ejus disputationibus de privilegiis Romanæ Ecclesiæ. Manifestum est hæc omnia non potuisse peragi modico tempore.

Hæc epistola etiam memorat Legatos à Latere. Eosdem laudat in litteris ad Faustum, Martinum, & alios Regiæ civitatis Archi-Mandritas Magnus Epist. 28. Leo Pontifex: *Propter causam fidei, quam Eutyches perturbare tentavit, de Latere meo misi, qui defensioni veritatis adsisterent*. Laudat Julium Puteolanum Episcopum, Renatum Sancti Clementis Cardinalem Presbyterum, ac Hilarum Cardinalem Diaconum, suos ad secundum Ephesinum Concilium Legatos. Eos exprimit, & laudat in litteris ad Julianum Coensem Episcopum, atque Epist. 31. adjungit: *Quos è Latere meo vice mea misi*. Tituli origo est à Concilio Sardicensi, sanciente varios modos, quibus Romanus Pontifex appellatas causas possit retractare: *A proprio Latere Presbyteros mittat*. Est titulus mutuatus è Romano Imperio, & cum multis aliis ejusdem formulis translatus in Ecclesiam. Hinc de pœnalium in Donatistas legum executione scribit in Sancti Augustini vita Beatus Possidius: *Propter quod perficiendum Honorius è Latere suo Tribunum, & Notarium Marcellinum ad Africam Judicem miserat*. Et in Cap. 13. Francorum historia Sanctus Gregorius Episcopus Turonensis: *Misit Rex Innacharium & Scaptarium, primos de Latere suo*. Et Marculfus Monachus in L.4. C.13. formulis: *Præsente Misso nostro, Illustri viro illo, quem ex nostro Latere illuc pro hoc direximus*. Plura L.1. C.40. istiusmodi testimonia adducit in suis Scholiis Hieronymus Bignonius. Phrasis ab Imperio, uti ad Ecclesiam, ità quoquè devenit ad Regna. Ejus virtutem exponit in quadragesimi septimi Psalmi enarratione Sanctus Augustinus: *Quicumquè alicui cohærent, Latera ipsius dicuntur. Nam & de aliquibus hominibus solemus ità loqui: Bonus homo est, sed mala Latera habet. Id est, ipse quidem bonitate præstat, sed maligni sunt, qui ei sunt conjuncti. Eumdem in sensum secunda Matisconensis Synodus reprehendit quosdam, qui Lateri Regis adhærent*. Joannes Morinus de Papalibus è Latere Legatis scribit: *E Latere mitti est velut è familia Pontificis, ex Officialibus & Procuratoribus Domesticis in opus aliquod eligi, & deputari*. Non benè. Etenim Julius Puteolanus Episcopus nequiit fuisse è Sancti Leonis familia, nec ejus Domesticus Procurator, aut Officialis. Paschasius Quesnellus scribit: *Mysterio, mea quidem sententia, vacant hæc verba, saltem quod ad præsentem locum attinet, nec aliud significant, quam, Hinc: Id est, ex hac urbe, ex his partibus*. Et probat ex Græca epistolarum translatione, verosimiliter facta per Julianum Coensem Episcopum, qui istius phrasios Romanum mysterium non possit ignorasse. Pro istis vocibus ille dumtaxat posuit, *Hinc*: Respondeo voces nec apud Romanum Imperium, nec item apud lacerata ex ipso Regna vacasse mysterio, ideoque nec apud Ecclesiam. Et istud mysterium Sanctus Augustinus abundè exposuit. Quapropter esse inter Pontificis Romani Latera est esse inter ejus in Romanæ Provinciæ Synodo, aut Romanæ Ecclesiæ Consistorio Adsessores. Et hi erant ejus Comprovinciales Episcopi, & Cardinales Presbyteri. Item Romanæ Ecclesiæ Archi-Diaconus. Quam dignitatem Hilarus gessit sub Sancto Leone. Hinc Dulcitius Notarius non mittebatur è Latere. Nec item Cardinales Diaconi. Quia Pontifici in sacro Tribunali, Consistorio, aut Synodo tunc non assidebant. Hodie adsident: Et quidem ante Episcopos. Item hodiè Romanus Pontifex vix adunat Synodum suæ Provinciæ: Pleraque agit in Consistorio. Et istlùc ei adsident omnes, & soli Cardinales. Hinc hodie illi omnes & soli possint esse Legati à Latere. Proindè Papale Latus hodiè est ejus adsessio in Consistorio. Eodem modo exponi debent Latera Laicorum Principum.

CAPUT

CAPUT XXX.

An hæc omnia per & circa Apiarium Gesta sint authentica?

MArcus Antonius Capellus edidit insigniter eruditum de Romanis Afrorum appellationibus opusculum, in quo rectè docet, ac lucidè demonstrat Africanis Episcopis semper, Africanis autem Clericis numquàm licuisse provocare ad Sedem Apostolicam, ideòque sextam Carthaginensem Synodum, Synodales ad Sanctum Bonifacium, & Cælestinum litteras, omniaque circa Apiarium Acta esse spuria figmenta. Fateor ipsum non loqui sine fundamentis. Ego tamen non ausim ista probare. Etenim istam Synodum, istas epistolas, ista Gesta, tanquàm legitima, & authentica, laudant Dionysius Exiguus, antiquus Africanæ Ecclesiæ Codex, alia antiqua Africanorum Canonum Collectio, plures Gallicanæ Synodi, Trullana Synodus, Synodus octava. Hincmarus Rhemensium Metropolita, aliique plures Collectores Canonum. Attamen eruditi istius viri argumenta non sunt frivola, ideòque audienda. Primum est: *Baronius de hac controversia scribens, dicere coactus est Acta sextæ Synodi non exstare, hoc argumento. Quod in Concilio inducuntur Legati cum Commonitorio Pontificis Zozimi, à Patribus petentes, ut decernerent quod Presbyteri, & cæteri inferiores Clerici, damnati ab Ordinariis suis, provocare possent ad Episcopos vicinos, antequàm adirent Concilia Provincialia, Patresque id facere detrectasse, nisi sub conditione; tamen constat quod Milevi ante aliquot annos, & Carthagine anno superiori omninò ità fieri ipsimet constituerant.* Adducit istos Canones, & prosequitur: *Et nihilominùs sextæ Synodi Acta inducunt Patres ità loquentes, ac si Canonem istum neque constituissent, neque constitui vellent, nequè de eo ulla unquam mentio facta fuisset. Mihi certè hoc argumentum magni ponderis est, & plus probat, quàm putavit Baronius. Neque enim scio componere Acta ista cum Canone, sed ut fert mea opinio, vel Canon Acta, vel Acta Canonem tollunt.* Respondeo hæc facilè conciliari. Etenim Canon non ante aliquot annos à Milevitana, sed priori dumtaxat anno prodiit à Carthaginensi Synodo. Idque ob reverentiam Apostolici Commonitorii. Prodiit ab illa Synodo, quæ celebrata est post adductam Zozimi Tractoriam contra errores ac personas Pelagii atque Cælestii. Tum Pontifici placere satagentes Africani Episcopi, Tractoriam confirmarunt per plura Decreta de Divinæ gratiæ auxiliis: Ac item in Commonitorii gratiam ediderunt Canonem, permittentem Clero provocare ad vicinos Episcopos. Eundem confirmarunt anno sequenti in sexta Synodo. Verùm tunc addiderunt aliquod temperamentum, seu aliquod Interim. Res infra elucidabitur. Eruditus vir labitur in communem errorem, qui jam laudatos Carthaginensis Concilii Canones transcribit in nescio quod Milevitanum.

Secundum ejusdem Doctoris argumentum est hoc: *Dicebamus inter hæreticorum objectiones ex Actis & epistolis de hac controversia isthæc haberi. Primò, Legatos à Zozimo cum Canonibus Sardicensibus nomine Nicænorum missos in Africam. Secundò, errore à Patribus detecto, illos scripsisse ad Zozimum, placere quidem sibi, ut ex Africa Romana Sedes appellaretur, quousque authentica Canonum Nicænorum reperirentur. Ea tamen se perquirere velle, quia in exemplaribus Nicænis, quæ erant in Africa, Canones illi desiderabantur. Tertiò, anno sequenti, octavo kalendas Junii, causa repetita, ex Originali Cæciliani Episcopi Carthaginensis Commonitorium Zozimi fuisse falsi convictum, sed Legatis pro eo pugnantibus, communi consensu decretam Legationem ad Ecclesias Alexandriæ, Antiochiæ, & Constantinopolis, quæsitum vera exemplaria Nicæna. Quartò, ea directa ad Bonifacium Zozimi Successorem hoc anno, qui fuit post Consulatum Honorii duodecimum, & Theodosii octavum, sexto kalendas Decembris, cum litteris Cyrilli Alexandrini, & Attici Episcopi Constantinopolitani, quæ illic referuntur.*

Notandi hic sunt aliqui lapsus. Primus est, quod Africani Patres post detectum errorem Zozimo scripserint sibi placere, ut usquè ad reperta, ac sibi demonstrata Nicænorum Canonum exemplaria Romanæ Afrorum appellationes procederent. Etenim ista scripserunt non post detectum errorem, sed post obortum circa Canones dubium. Verba sextæ Synodi sunt clara: *Frater noster Alipius dicere dignatus est dubios esse Canones. Cum jam in dubium Canones venerint.* Post detectum errorem Episcopi isti, vel potiùs istorum Episcoporum aliqui Romanas etiam Episcoporum appellationes penitùs excusserunt. Secundus lapsus est, quod Zozimi Commonitorium fuerit ex originali Cæciliani Codice falsi convictum. Fuit dumtaxat vocatum in dubium. Si fuisset convictum, molestissima Legatio erat supervacanea. Tertius lapsus est, quod Legati pro Commonitorii veritate pugnaverint. Etenim Faustinus Episcopus palam admisit ipsum esse dubium. Et omninò noverat Canones istos esse Sardicenses, non Nicænos. Quartus lapsus est, quod ista Legatio fuerit decreta communi consensu. Etenim Faustinus Legatus censebat rem referendam Sedi Apostolicæ, & sine ejus beneplacito nihil esse tentandum. Quintus lapsus est, quod ista exemplaria fuerint ad Sanctum Bonifacium transmissa post duodecimum Honorii, & & octavum Consulatum Theodosii. Etenim isto tempore Africani Antistites istos Canones nondùm viderant, ideòque nec miserant ad Pontificem. Sanctus Cyrillus eos non misit in Africam, nisi anno vigesimo tertio quinti sæculi.

Audiamus nunc reliquum argumenti: *Verùm totam hanc narrationem esse commentitiam & fabulosam, multa convincunt. Primùm in Codice Africano, qui lectus fuit in hoc postremo Carthaginensi Concilio, relata fuerè omnia Concilia plenaria, quæ sub Aurelio Episcopo ejus urbis habita fuerant à Consulatu Theodosii tertio, & Abundantii, qui incidit in annum Christi trecentesimum nonagesimum tertium, usque ad diem octavum kalendas Junii,*

anni quadringentesimi decimi noni. In eo tamen non
istius Concilii sub Zozimo celebrati, non Legationis
ab eo ad Africanos decretæ, non controversiæ de ap-
pellationibus agitatæ, non litterarum quæ inde ad
Zozimum scriptæ fuerant, apparet vestigium ullum.
Hæc tamen in primis & scribenda, & legenda erant,
si facta fuissent, maximè cum minima quæque suo tem-
pore, & loco ibi recensita videantur. Respondeo in
isto Codice, licèt non habeatur sexta Carthagi-
nensis Synodus, haberi tamen ejus Synodales ad
Sanctum Bonifacium litteras, in quibus est to-
tius Synodi compendium. Habetur & posterio-
ris Synodi ad Cælestinum epistola. Quis fuerit
Codicis author, infra disquiretur. Quisquis fue-
rit, ad Canonem centesimum septimum habet
hanc subnotationem: *Gesta bujus Concilii ideò non*
descripsi, quoniam Provinciale, non universale cele-
bratum est. Eadem de causa prætermisit inserere
sextam Synodum, Etiam Acta Synodi, quæ ad
Cælestinum dedit devias litteras. Has solas, unà
cum aliis ad Bonifacium; censuit sufficere ad
instructionem, immò ad destructionem Africa-
næ Ecclesiæ. Quare hìc Codex nequaquam fuit
lectus ad sexram Synodum. Est enim ipsa mani-
festè posterior. Res suo loco discutietur.
Marcus Antonius pergit in isto argumento:
Deindè cum Concilium plenarium contra Pelagianos
habitum fuerit anno quadringentesimo decimo octavo,
mense Majo, & in eo actum non sit de hac controver-
sia, si ejus gratia Zozimus aliud plenarium anno illo
celebrari voluit, ante autumnum facere id non po-
tuit. Neque post. Enim verò Patres Africani de re-
bus à se Carthagine decretis scribere ad eum non po-
tuissent, quia anno illo exeunte è vivis excessit, Scri-
psisse tamen ad eum adhuc viventem, testatur episto-
la, quę ad Bonifacium ejus Successorem data asseri-
tur anno sequenti. Tantùm verò abest, ut autumno
illo Zozimus Tractoriis suis Patres Africanos ad Con-
cilium plenarium Carthaginem convocarit, ut eo ipso
tempore plerosque illorum aliò abire compulerit, que-
madmodùm Augustinus fidem facit epistola ad Opta-
tum. Adducit hujus epistolæ, necnon & Sancti
Possidii testimonium, ex quibus constat Sanctum
Augustinum unà cum Sancto Alipio, & laudato
Possidio fuisse tunc à Sancto Zozimo Legatum in
Cæsaræensem Mauritaniam. In ista Legatione
Sanctus Augustinus Cæsaræ disputavit cum
Emerito Donatistarum isthìc Episcopo, & Acta
affirmant isto anno id contigisse duodecimo Ka-
lendas Octobris. Hinc vir eruditus prosequitur:
Quomodò ergò Concilium plenarium Carthaginem au-
tumno illo Zozimus contraxit, si Episcopos Maurita-
nos, & Numidas mensibus illis Cęsaręam ablega-
vit? Et inter cęteros Alipium, Augustinum, &
Possidium, quos in causa appellationum Legatos Pro-
vincię Numidię Carthagine Acta illa constituunt.
Respondeo hæc fuisse acta in Synodo adunata con-
tra Pelagianos. Isthic enim tractatum fuit de
Romana appellatione Cęlestii, atque ex ea oc-
casione de cunctis ad Apostolicam Sedem appel-
lationibus. Et circa Clericorum appellationem
prodierunt duo Canones, quos communis error
adscribit Synodo Milevitanæ. Porrò eruditus ille
vir labitur hic in duobus. Primò, quod dicat
non solos Numidas, sed etiam Mauritanos Epi-
scopos tunc à Zozimo fuisse Legatos Cæsaræam.
Legati enim fuerunt soli tres laudati Numidæ.
Alter lapsus est, quod supponat plenarias Afro-
rum Synodos tunc fuisse convocatas per Tracto-
riam Romani Pontificis. Nullum est istiusmodi
exemplum. Convocatæ semper fuerunt per Tra-
ctoriam Carthaginensis Archi-Episcopi.

Audiamus & tertium argumentum: *Gravius*
est, quod tam Actorum, quàm epistolarum doctrina
pugnet cum doctrina Africæ Catholica, quæ tum om-
nium Catholicorum ore contra Donatistas prædicaba-
tur. Immò aufert Pontifici Romano eam potestatem,
quam illo tempore Donatistæ ipsi ut legitimam, &
Canonicam agnoscebant, sacrilegium arbitrantes eam
vel Facto, vel Dicto violatum ire. Epistolæ enim ad
utrumque Pontificem scriptæ, & Acta illa sumere vi-
dentur eos aliam potestatem non habere, nisi quæ illis
in Concilio Nicæno concessa fuisset, maximè in ap-
pellationibus Episcoporum. Quare Patres illi eas
tantùm se admissuros esse dicunt, quousquè authenti-
ca Nicæna reperiantur, ad quorum amussim totam
potestatem Papæ collimari volunt. Catholici tamen
non à Concilio Nicæno, sed ante Concilium Nicæ-
num Africam subjectam fuisse Romanæ Sedi profite-
bantur, & appellationes Episcoporum ad Transma-
rina longè antiquiores decantabant. Hunc fuisse &
Catholicorum & Donatistarum perpetuum sen-
sum demonstrat ex Sancto Augustino, & prose-
quitur: *Adeò temerarium & sacrilegum putavit Au-*
gustinus negare Apostolicæ Sedi jus cognoscendi de ju-
diciis Ecclesiæ Africanæ etiam ante Nicænum Conci-
lium, ut ne Donatistas quidem id ausuros, compér-
tum haberet. Et ipse tunc, datis hujusmodi litteris,
cum universa Africa hoc crimine se obstrinxerit? Do-
natistæ autem, veriti negare potestatem Romani Pon-
tificis in Africana Judicia, ad calumnias conversi
aliquid aliud causari cœperunt, ut constat ex collatio-
ne tertiæ diei contra Donatistas. Tunc Donatistæ,
inquit Augustinus, ipsum Melchiadem cœperunt
crimine traditionis arguere, & dicere Majores
suos propterea illius Judicium refugisse, quod
Traditor fuisset. *Si verò adeò planum fuisset, quod*
Africa tunc Jurisdictioni Papæ subjecta non esset, ut
nunc dicunt hæretici, quis sibi persuadeat Donatistas
non potiùs hoc in pulvere gradum fixuros, quam in
lubrico illo, unde è vestigio turpiter dejecti fuere?
Respondeo his argumentis firmè concludi, ac
demonstrari, quod Romanæ Episcoporum appel-
lationes semper viguerint in Africa: Quod ipsas
professi sint etiam Donatistæ. Ac proindè Scripta
ad Cælestinum epistola palàm evertit perpetuam,
& constantem Africanæ Ecclesiæ consuetudinem.
Non tamen fidem Catholicam: Aurelius enim
per iracundiam turbato mentis oculo putavit se
videre in Nicænis Canonibus, quod minimè vi-
debat. Alia est ratio epistolæ ad Bonifacium.
Hæc enim manifestè agit non de Episcopalium
appellationum substantia, sed de sola forma Sar-
dicensi. Agit de substantia solarum appellatio-
num Clericalium,

Ad formandum quartum argumentum Marcus
Antonius Capellus adducit Sancti Augustini ver-
ba ex laudata superiùs ad quosdam Donatistarum
Antistites epistola, & concludit: *Augustinus,*
& ore Augustini Africa tota, vitio vertebat Secundo

Epi-

Episcopo Digistano, quod adhortatus non fuisset Episcopos Synodi suæ, ut Romam Cæcilianum, & alios Catholicos accusatum irent. Quod passus esset eos excommunicatos declarari, antequàm judicio Ecclesiæ Transmarinæ à corpore Ecclesiæ universalis abscinderentur. Exprobrabat Donatistis, quod innocentiæ Catholicorum conscii, ausi non fuerint adire Romanum Tribunal, uti debebant. Et hæc omnia sunt longè verissima; per Petrum de Marca, Paschasium Quesnellum, & Scriptorem Anonymum nunquam subvertenda. Eruditus vir pergit ad infelicem epistolam: *Et erit qui credat homines ista dicentes, ista scribentes, detrectasse tunc subire Romana Judicia? Ad sola Decreta Nicæna omnem potestatem Romani Pontificis retulisse? Illi vitio vertisse, quod excommunicatos in Africa Romæ ad communionem restituerit? Quod causas finiri non pateretur in Provinciis, in quibus ortæ essent? Non erat Africa tunc, & si fuisset Africa, non erat Augustinus tam versatilis, & adeò vel prodigus verecundiæ, vel inops prudentiæ, ut eadem hinc arguere, hinc laudare, hinc asserere, inde evertere posset, & fidem Christi antiqua Pœnorum fide tractare.* Adducit laudatas Sancti Augustini ad Sanctum Cælestinum de Fussalensi Antonio litteras, urget scriptas isto ipso tempore, & ex ipsis concludit esse impossibile, ut Augustinus tunc scripserit aut subscripserit præsentes infelicissimas litteras ad eundem Pontificem. Respondeo hæc esse verissima, & ex isto argumento, ut ipse has, ità Petri de Marca Sectatores student istas litteras proscribere ad spuria, ac straminea figmenta. At certum est ambas esset authenticas. Nempè Augustinus, Alipius, Possidius, ac alii meliores Afrorum Episcopi retraxerunt manus ex istius litigii tabula, & infelicissimis litteris noluerunt subscribere.

Eruditus interim vir nervosè demonstrat istam Aurelii epistolam esse infelicissimam, & scatere erroribus. Primus est in his verbis de quinto Nicæno Canone: *Nam etsi de inferioribus Clericis, vel Laicis videtur præcaveri, quantò magis hoc de Episcopis voluit observari?* Est argumentum à minori ad majus. Marcus Antonius Capellus rectè respondet esse *vanissimum, quod ex diametro pugnet cum primis principiis Patrum Africanorum.* Et demonstrat ex laudata Sancti Augustini epistola ad quosdam Donatistarum Episcopos: *Neque enim de Presbyteris, aut Diaconis, aut inferioris ordinis Clericis, sed de Collegis agebatur, qui possent aliorum Collegarum, & præsertim Apostolicarum Ecclesiarum Judicio causam suam integram reservare.* Et commentatur: *Quare Patrum Africanorum Asserta erant, de Judiciis Transmarinis licere Episcopis, quod non licebat Presbyteris; prohiberi Presbyteris, quod non prohibebatur Episcopis. Author verò epistolarum hoc illis argumentum appingit: Si non licet Presbyteris, quantò minùs Episcopis? Si prohibetur Presbyteris, quantò magis Episcopis?* Est reverà ineptissimum argumentum. Nempè ira viri, uti Dei Justitiam, ità & veritatem non operatur.

Secundus epistolæ error est in his verbis: *Quia & nulla Patrum definitione hoc Ecclesiæ derogatum est Africanæ, & Decreta Nicæna sive inferioris gradus Clericos, sive ipsos Episcopos suis Metropolitanis apertissimè commiserunt.* Marcus Antonius Capellus rectè scribit: *Epistolarum Author paulò ante non apertissimè, sed per consequentiam inferebat, quod Episcoporum Judicia ex Decretis Nicænis in suis quibusquè Provinciis finiri deberent, quia scilicèt de Presbyterorum & Laicorum causis Nicææ ita decretum erat. Nunc autem oblitus sui non ampliùs per consequentiam, sed apertissimè id ibi decretum dicit. Ego autem dico: Neque apertissimè, nequè per consequentiam.* Adducit quintum Nicænum Canonem & prosequitur: *Hic est Canon ille de Judiciis, in cujus visceribus Author iste apertissimè vidit potestatem Metropolitanorum in judicandis Episcopis. At ego video quidem in illo potestatem, quam habent Episcopi, excommunicandi Clericos, & Laicos suæ curæ subjectos. Video Clericos & Laicos excommunicatos in una Provincia, in alia ad communionem admitti non debere. Video Clericorum & Laicorum causas subsidiaria per appellationem actione subjectas esse Judiciis Synodorum Provincialium. Video sic excommunicatos post confirmatam Episcopi sententiam à Synodo Provinciali, ut verè excommunicatos ab omnibus debuisse vitari, usquèquo restituerentur, vel ab Ordinario, vel à Synodo Provinciali. Et video demùm Concilia Provincialia bis quotannis ob hujusmodi causas convocari debuisse. At quod Episcoporum causæ, & eorum Judicia Metropolitanis deferantur, hic nullo modo video.* Longè minùs in isto canone ego video, quod Episcopi Metropolitarum, aut etiam Provincialium Synodorum judiciis debeant acquiescere, neque valeant ulteriùs provocare. Quod tamen epistolæ author fuerit sui oblitus, non ausim dicere. Circumflexit se in omne latus, ut errori reperiret adjutoria, & fomenta.

Eruditus ille vir etiam Zozimi Pontificis ad Afros Legationem, & omnem Apiarii Presbyteri seriem censet esse fabulam. Audi rationem: *Nihil esse solet tam absurdum & incredibile, quod non aliqua verisimilitudine possit suaderi. Hoc tamen quod fingitur de Canone Sardicensi à Zozimo in Africam misso est adeò absurdum, ut quidquid huic stabiliendo excogitari & confingi potest, id omne ad primum mentis obtutum quasi fumus diffluat & evanescat. Si enim, ut vidimus, Africa tota pacificè admittebat appellationes suas ad Romanam Sedem, ut semper admiserat, si ipsamet hanc potestatem Papæ, tanquam rem omnino certam, & sanctam, Donatistarum defectioni publicè tunc objectabat, certè non erat unde Zozimus moveretur ad mittendum Canonem in Africam ut ibi Romanam Potestatem assertum iret.* Respondeo nullum apud Afros usque ad Aurelii lapsum fuisse dubium de Romanis Episcoporum appellationibus. Et usque ad Zozimum Pontificem nulla fuit dubitatio de provocationibus Clericorum. Has lites excitavit audacia Apiarii Presbyteri. Et hac occasione Zozimus etiam Episcoporum appellationes voluit formare ad normam Sardicensem. Porrò hæc omnia ad fabulas proscribere est non tentanda audacia. Superiùs adduxi rationes.

Quæstio est, Quo fundamento Sanctus Augustinus dicatur non concurrisse ad istam infelicem epistolam? Etenim etiam ipsa continetur in Africano Codice, ipsamque suo Codici item inseruit Dionysius Exiguus. At verò Africanus Codex est

eſt Synodale opus, ad quod Sanctus Auguſtinus
non poſſit non concurriſſe. Reſpondeo non eſſe
Synodale opus. Uti Dionyſius Exiguus, Theo-
doretus, Joannes Scholaſticus, Ferrandus Dia-
conus, Creſconius Epiſcopus, aliique plures pri-
vato ſtudio compilarunt ſuos Codices, ita etiam
prodiit Codex Africanus. Lucet ex ſuperiùs ad-
ducta ſubnotatione ad Canonem centeſimum ſep-
timum: *Geſta hujus Concilii ideò non deſcripſi, quo-*
niam Provinciale, non univerſale celebratum eſt.
Quis non videat hujuſmodi ſubnotationem non
proceſſiſſe à Synodali dignitate? Collector vide-
tur fuiſſe quis Aurelii adversùm Romanas etiam
Epiſcoporum appellationes Aſſecla. Hinc Syno-
dalia ſub Zozimo Pontifice de his verbis Acta,
quæ ſuo loco & ordine poni expediebat, poſuit
in capite: Et in Codicis fine infelicem epiſtolam
ad Cæleſtinum Pontificem. Quo infelix hæc con-
tentio eſſet Codicis alpha,& omega. An hic Com-
pilator ſit idem cum Compilatore alterius iſtius
Collectionis, ignoro. Interim ambo habuerunt
eundem ſcopum, quem poſterior exponit ad ſe-
xageſimum Canonem: *Hujus Concilii Geſta ideò*
non ex integro deſcripſi, quoniàm magis ea, quæ in
tempore neceſſaria fuerunt quàm generalia conſtituta
ſunt. Sed ad inſtructionem Studioſorum ejuſdem
Concilii Brevem digeſſi. Diſertè profitetur ſe com-
pilaſſe ad ſolam utilitatem Studentium. Verus
Africanæ Eccleſiæ Codex ſuo loco oſtendetur.
Porrò Sanctum Auguſtinum iſti infelici epiſto-
læ non adſenſiſſe, eſt ſupra oſtenſum. Et hoc
ipſum evincit epiſtolæ inſcriptio: *Cæleſtino Aure-*
lius, Palatinus, Antonius, Tutus, &c. Pala-
tinus eſt omninò ille Boſetenſis, vel cujuſvis al-
terius Sedis Epiſcopus, qui adſuit Carthaginenſi
Proconſularis Provinciæ Synodo adversùm Pela-
gianos. Nec legendum eſt, *Valentinus*. Quod
enim tantæ graſſationis fundamentum? Hæc ſub-
ſcriptio demonſtrat Valentinum, Vajanenſem
Epiſcopum, Numidiæ Primatem, ſi fuerit adhuc
ſuperſtes, hiſcè Aurelii auſibus non adfuiſſe.
Quod ipſum patet ex adductis Sancti Auguſti-
ni ad Cæleſtinum Pontificem litteris. Iſthìc
Valentinus Primas Romanam Antonii Fuſ-
ſalenſis Epiſcopi appellationem adjuvat apud Bo-
nifacium Pontificem, ideoque certum eſt ipſum
ſub Cæleſtino Succeſſore non recantaſſe. Et pla-
nè apparens eſt omnem Numidiæ Synodum fuiſſe
ejuſdem mentis. Omnis enim Antonii appellatio-
nem fuit venerata. Et Auguſtinus erat illi mens,
os, & lingua. Quarè plerique Epiſcopi fuerint
ſecuti ejus judicium. Proindè præſens Antonius
non eſt ille, qui adſuit laudatæ Carthaginenſi
Synodo. Eſt aut Fuſſalenſis, aut ille neſcio cu-
jus Sedis alius, qui adſuit Milevitanæ Numida-
rum Synodo contra Pelagianos. Quiſquis fuerit,
Alipius, Auguſtinus, & Poſſidius erant ſenio-
res, & debebant utrumquè præcedere, ideoque
certum eſt ipſos non adfuiſſe. Uterque Antonius
erat ex Junioribus Afrorum Epiſcopis, atquè in-
de dicimus ſolos Juvenes Aurelio adhæſiſſe. San-
ctus Papa Innocentius ſolebat Aurelio familiari-
ter, ac frequenter ſcribere: At verò nec Zozi-
mus id fecit, nec Bonifacius, nec Cæleſtinus.
Inſuper Aurelius, licèt laudatiſſimus, quoad
cætera Epiſcopus, non apparet in Romanis San-
ctorum tabulis. Nempè ob hunc finalem lap-
ſum. Si ad ipſum Auguſtinus, Alipius, & Poſ-
ſidius fuiſſent cooperati, etiam ipſi eſſent excluſi.
Nequaquàm ad Gallicanos Epiſcopos ſcripſiſſet
Cæleſtinus Pontifex: *Auguſtinum, ſanctæ recor-*
dationis virum pro vita ſua atque meritis in noſtra
communione ſemper habuimus, nec unquàm hunc
ſiniſtræ ſuſpicionis ſaltem rumor adſperſit, quem tan-
tæ ſcientiæ olim fuiſſe meminimus, ut inter Magiſtros
optimos etiam ante à meis Deceſſoribus haberetur.
Benè ergò de eo omnes in commune ſenſerunt: Utpotè
qui cunctis & amori fuerit, & honori. Non ſolum-
modò ob rectam de Divinis auxiliis doctrinam,
ſed etiam propter ſanctam, & ab omni etiam
ſuſpicione immaculatam vitam, aliaque merita:
Utique circa Romanas appellationes. Propter
hæc cunctis Romanis Pontificibus fuit & amori,
& honori.

CAPUT XXXI.

An inferior Africanæ Eccleſiæ Clerus in nullo unquam caſu potuerit Romam appellare.

Reſpondeo potuiſſe. Etenim de hæreſiarcha
Celeſtio ſcribit in ſuo ſuper ipſius nomen
Commonitorio Marius Mercator: *Celeſtius qui-*
dam, Eunuchus matris utero editus, diſcipulus &
auditor Pelagii, ante viginti plùs minùs annos egreſ-
ſus ex Urbe Romana, Carthaginem Africæ totius
Metropolim venit, ibique de infra ſcriptis Capitulis
apud Aurelium Epiſcopum memoratæ urbis per libel-
lum à quodam Paulino, Diacono ſanctæ memoriæ
Ambroſii Mediolanenſis Epiſcopi, eſt accuſatus, ſicut
Geſtorum confectio ſe habet, quibus idem libellus in-
ſertus eſt, tanquàm ipſe hoc non ſolùm doceret, ſed
& per Provincias conſpirantes ſibi diverſos, qui hęc
per Populos diſſeminarent, miſiſſet. Enumerat hæ-
reticos Celeſtii articulos, & pergit: *De quibus*
omnibus Capitulis Patres, & Epiſcopi Regionis
illius reſtiterunt Celeſtio, & juſſerunt ut eadem con-
demnaret, quia eſſent hęretici ſenſus. Sed Celeſtius
nullo modo acquieſcens, quin immò reſiſtens Actis
eiſdem, Eccleſiaſtica communione privatus eſt. A
qua ſententia ad Romani Epiſcopi examen credidit
appellandum. Qui mox idem, appellatione negle-
cta, Epheſum Aſię urbem contendit, ibique auſus
eſt per obreptionem locum Presbyterii petere.

Ejuſdem appellationis meminit Zozimus Pon-
tifex in litteris ad Aurelium Primatem, ac alios
Afrorum Epiſcopos: *Pariter vobiſcum voluimus*
habere Tractatum de illo, qui apud vos, ſicut ipſi
per litteras dicitis, fuerat accuſatus, & ad noſtram,
qui ſe aſſereret innocentem, non refugiens Judicium
ex appellatione priſtina, venerit Sedem, accuſato-
res ſuos ultrò depoſcens, & quę in ſe crimina per ru-
morem falsò dicebat illata condemnans. Et Celeſtii
accuſator Paulinus in directo ad Zozimum Pon-
tificem

tificem libello: *Apud Sedem Apostolicam nihil agere potuit, quia is, qui ad eam provocaverat, defuit, quem oportuerat utique suę appellationis merita prosequi, maximè cum nihil agente appellatore, secundùm etiam humanas leges, superior sit semper ille, qui vicit.* Et Facundus Hermianensis in Byzacena apud Afros Provincia Episcopus: *Inveniunt Beatum Zozimum, Apostolicę Sedis Antistitem, contra Sancti Innocentii Decessoris sui sententiam, qui primus Pelagianam heresim condemnavit, fidem ipsius Pelagii, ejusque complicis Celestii, quem in Ecclesia Carthaginensi convictum, atque appellantem Apostolicam Sedem, & ipse Gestis discusserat, tanquàm veram & Catholicam laudantem, insuper etiam Africanos culpantem Episcopos, quod ab illis heretici crederentur, cum needum ipsi Africanis Episcopis dolos eorum multò manifestiùs detegentibus memoratos Pelagium & Celestium putaret Orthodoxos.*

L. 3. C. 7.

Laudata Carthaginensis Synodus fuit habita anno duodecimo quinti sæculi. Marius Mercator affirmat adfuisse Patres & Episcopos istius regionis. Videtur intelligere solam Proconsularem Provinciam. Etenim Sanctus Augustinus, ordinarius Numidiæ ad generales Synodos Legatus, in libro de Gestis Pelagii disertè scribit de hac Synodo: *Ubi quidem ipse non fui.* Eodem in libello scribit: *Celestius ad Judicium Carthaginensis Ecclesię perductus, Episcoporum sententia condemnatus est.* Appellat Carthaginensis Ecclesiæ Judicium, atque ita indicat fuisse solum Presbyterium istius Ecclesiæ, habens tamen adjunctos quosdam Episcopos. Nam & talem Conventum Sanctus Augustinus pro electione sui Successoris Eradii, & pro Pelagii causa celebravit Joannes Episcopus Hierosolymæ. Attamen in Apologetico Paulus Orosius scribit Celestium isthìc *plurimis judicantibus Episcopis* fuisse proditum, auditum, convictum, atque confessum, & ab Ecclesia detestatum aufugisse ex Africa. Si tamen opus istud sit verè Pauli Orosii. Interim præfatum Hierosolymæ Conventum fuisse solius Presbyterii, disertè scribit Sanctus Augustinus in laudato libro de Gestis Pelagii. Verùm an liber iste sit Pauli Orosii, est alia quæstio. Et plura, suo tempore adducenda, suadent atque persuadent non esse. Attamen non abnuo, quin ista fuerit Provincialis Synodus. Quidquid sit, Celestius non ad generalem istius gentis Synodum, sed proximè appellavit ad Sedem Apostolicam. Et neque Aurelius, neque quis alius Episcopus, licèt tunc Apiarii appellatio acerrimè disceptaretur; intercessit.

Cap. 11.

De Venerabili Paulino Diacono scribit imperitus Jacobi Sirmondi Prædestinatus: *Dum Celestius apud Carthaginem doceret posse homines sine peccato esse, sibi natura sufficiente sola humana, restitit ei quidam Paulinus Diaconus, Defensor & Procurator Ecclesiæ Mediolanensis.* Eundem errorem fuisse apud Carthaginem à Celestio defensum scribit iste libellus Pauli Orosii. At verò Marius Mercator affirmat contrarium. Adducit omnes Celestii isthìc discussos articulos: Omnes sunt de solo originis peccato, nullus de natura, aut gratia. Quod ipsum in libro de originali peccato confirmat Sanctus Augustinus. Et hoc est unum ex argumentis, quæ suadent istum libellum non esse Pauli Orosii. An Paulinus Diaconus aliquandò fuerit Mediolanensis Ecclesiæ Defensor & Procurator, est incertum. Possit fuisse. Etenim Marius Mercator affirmat fuisse Diaconum Sancti Ambrosii. Ex quo discimus esse illum ipsum, qui ad Sancti Augustini preces scripsit vitam laudati Patris. Præsentis Synodi tempore erat Diaconus, & forsitan Archi-Diaconus Carthaginensis Ecclesiæ: Propter Clericorum inopiam eò missus à Sancto Simpliciano, aut Sancto Venerio. Sanctus Isidorus Hispalensis Episcopus in Ecclesiasticorum Scriptorum catalogo scripsit fuisse Presbyterum. Nec est facilè reprehendendus, aut emendandus. Potest enim ille posteà in Presbyterum profecisse.

Laudata Zozimi verba affirmant desertam appellationem fuisse à Celestio resumptam & ipsum ejusdem causa ad Urbem rediisse. Virtute *pristinæ appellationis*. Pontifex addit in alia ad eosdem Africanos Antistites epistola: *Postquàm nobis Celestius Presbyter auditus est, & quid de fide sentiret, evidenter expressit, eademque, quæ in libello contulerat, repetitis crebrò professionibus roboravit, de ejus nomine pleniùs ad Dilectionem vestram Scripta direximus.* Titulum, *Presbyter*, demonstrat Eunuchum ab Ephesina Ecclesia non solummodò postulasse Presbyteratum, sed etiam impetrasse. Marius Mercator omnia hæc exponit: *Indè, ex Ephesina civitate, Celestius sub sanctæ memoriæ Attico Episcopo urbem Constantinopolitanam petiit, ubi in similibus detectus, magno studio sancti illius viri ex prædicta Alma urbe detrusus est, litteris super ejus nomine & in Asiam, & Thessalonicam, & Carthaginem ad Episcopos missis.* Atticus suam super Celestii nomine Tractoriam misit in Asiam, quod istius Diœcesios à Sancto Joanne Chrysostomo inchoatam invasionem ipse continuaret. Thessalonicam misit, quod isti invasioni adjecisset rapinam Orientalis Illyrici, adjutus per diploma Imperatoris Theodosii. Romana Ecclesia mox impetravit circumduci. Transmisit & Carthaginem, quò Africanis Episcopis gratificaretur.

Marius Mercator prosequitur: *Prædictus tamen Celestius, etiam hinc ejectus, ad Urbem Romanam sub sanctæ memoriæ Zozimo Episcopo tota festinatione perrexit. Ubi Actis, quorum exemplaria habemus interrogatus, cum ab illo Cognitore aliquatenùs terreretur, crebris responsionibus & prosecutionibus suis spem præseminavit, condemnare se illa Capitula, de quibus apud Carthaginem fuerat accusatus, promittens. Id enim & instantiùs jubebatur, atque ob hoc ipsum nonnulla illius sancti Sacerdotis humanitate dignus est habitus: Et sic epistolam benignitatis plenam ad Afros Episcopos meruit, qua ille abusus est, vel adhuc abutitur ad multorum ignorantium deceptionem.* Quod fuerit Epheso ejectus, testatur etiam Sanctus Prosper in carmine de Ingratis. Et confirmat hìc Marius Mercator, dicens fuisse ejectum etiam Constantinopoli. Vox, *Etiam*, supponit priorem ejectionem. Carthaginensis Synodus facta est istius sæculi anno duodecimo. Et Celestius Romam rediit anno deci-

mo

mo septimo. Tunc enim Zozimus adscendit Thronum Sancti Petri. Medio tempore vagatus Ephesi, Constantinopoli, & alibi, suis ubique disputationibus commovit omnia, & ubique damnatus est tanquam hæreticus, atque ejectus. Et desperatus rediit Romam. Haud dubiè Innocentii Pontificis mors, & nativa Zozimi clementia hominem animarunt ad resumendam appellationem.

Rediit Romam, se innocentem asserens, Apostolicæ Sedis Judicium ex pristina appellatione
non refugiens, seriò protestans se nec refugere,
nec unquàm refugisse, ideoque nec unquàm re-
nunciasse appellationi: Sparsa de se crimina, uti-
que hæreticos errores condemnavit, ultrò depo-
scens suos accusatores evocari ad causæ retracta-
tionem. Pontifex hæc largiùs scribit in alia epi-
stola ad Episcopos Africanos: *Celestius Presbyter*
noster se ingessit examini, expetens ea, quæ de se
Apostolicæ Sedi aliter quàm oportuit essent inculcata,
purgari. Et licèt multæ occupationes majoribus vin-
culis Ecclesiasticorum negotiorum curam nostram, sol-
licitudinemque distraherent, tamen ne Fraternitatis
vestræ de adventu, & discussione prædicti diutiùs
penderet exspectatio, postbabitis omnibus, die cogni-
tionis resedimus in Sancti Clementis Basilica: Scili-
cet ut ad salutiferam castigationem tanti Sacerdotis
authoritas præsenti cognitioni esset exemplo. Omnia
igitur, quæ priùs fuerant acta, discussimus. Intro-
misso Celestio, libellum ejus, quem dederat, fecimus
recitari. Nec hoc contenti, utrùm hæc, quæ scripsis-
set, corde loqueretur, an labiis, sæpenumero explo-
ravimus. Pontifex affirmat varia. Primò, quod
resumptam Celestii appellationem admiserit. Se-
cundò, quod ejus accusatorem, aliosque Adver-
sarios noluerit ex Africa evocare, nisi priùs co-
gnovisset esse verisimile viri corrigendi funda-
mentum. Tertiò, quod ad hoc investigandum
indixisset Conventum in Ecclesia Sancti Clemen-
tis. Quartò, quod in hoc Conventu ante omnia
discusserit Carthaginensia Acta adversùs Cele-
stium. Quintò, quod tunc intromiserit Cele-
stium, & multifariè examinaverit. Sextò, quod
ex maturo examine judicaverit ipsum esse Catho-
licum, & ex obreptione condemnatum. Cele-
stium mirè adjuvit Praylii, qui isto ipso anno
ante paucas hebdomadas Joanni successerat in
Hierosolymæ Cathedram, epistola ad Pontifi-
cem, qua causæ Pelagii enixiùs adstipulabatur.
Haud dubiè fuerit Synodica Epistola, qua Pray-
lius suam consecrationem referebat, & supplica-
bat ejus firmitatem: Exinde enim Hierosolymi-
tani Episcopi cœperant cristas erigere, & se osten-
tare Patriarchas. Nec minùs adjuvit Pelagii ad
Innocentium epistola, qua Orthodoxam profes-
sus fidem, protestabatur se per omnia Orthodo-
xum. Epistola invenit defunctum Innocentium,
ideòque tradita fuit Zozimo Successori. His om-
nibus ille circumscriptus & permotus aliquot pro
Celestio & Pelagio ad Africanos Antistites scri-
psit epistolas, illos pronuncians Orthodoxos, &
hos arguens de præcipitatis Judiciis. Et adjunxit:
Unde in præsenti causa nihil præcox, immaturumque
censuimus, sed voluimus innotescere Sanctitati ve-
stræ super absoluta Celestii fide nostrum examen, cui
etiam prior libellus, ab eo intra Africam datus, te-
stimonio apud vos esse debuisset, ne inexplicatis, fa-
maque jactatis tam facilè crederetur. Quare intra
secundum mensem aut veniant qui redarguant aliter
sentire, quàm libellis & confessione contexuit, aut
nihil post hæc tam aperta & manifesta, quæ protu-
lit, dubii Sanctitas vestra resedisse cognoscat. Hæc
sunt Zozimi circa Celestium Acta & Scripta, ex
quibus Facundus Hermianensis Episcopus rectè
scripsit ipsum fuisse deceptum. Nempe circa per-
sonam, non circa dogma. Ex iisdem Sanctus
Possidius in Sancti Augustini vita scribit Pelagia-
nos fuisse dolosos, & vafros, omnibusque ner-
vis incubuisse, ut Sedem Apostolicam circumscri-
berent in suos errores.

Certè Zozimus non temerè processit. Etenim
Celestius ipsi exhibuit suæ fidei libellum, quem
ex variis per Sancti Augustini opera sparsis parti-
bus eruditè congessit, & nobis integrum exhibuit
Joannes Garnerius. De originali peccato pessimè
loquitur. Attamen versipellis Eunuchus adjunxit
se existimare, quod ista spectarent ad Ecclesiasti-
cas quæstiones: Quod essent quæstiones recen-
ter natæ, se non esse ipsarum authorem, se
nihil de ipsis definire, & paratum parere ju-
dicio Sedis Apostolicæ. Hæc professio Zozimo
placuit. Hinc Celestium, & omnem etiam
Synodum obtestatus est, ut grassantibus tunc
quæstionum tendiculis, & ineptis certamini-
bus abstinerent, quoniàm in ipsis magni et-
iam viri fuerint periclitati & lapsi. Et hoc li-
bello non contentus, in examinando Celestio
adjunxit quæ in suo ad ipsum libello scripsit pro
gratiarum actione Paulinus Diaconus: *Beatitudo*
tua Celestio, eum à Sede Apostolica audiretur, inter
cætera præcepit his verbis; Damnas ergò illa om-
nia, quæ in libello Paulini continentur, hoc est,
de quæstionibus? Et in alio loco: Cognovisti,
quales litteras dederit Sedes Apostolica ad Fratres
& Co-Episcopos Africanæ Provinciæ? Et adje-
ctum: Damnas illa omnia, quæ damnavimus,
& tenes quæ tenemus? *Et iterùm*: Illa omnia
damnas, quæ jactata sunt de nomine tuo? *Et*
iterùm: Vel ea quæ in libello suo exposuit Pauli-
nus? *Et cum me diceret posse ex his, quæ illi obje-*
cta sunt, hæreticum approbari, Sancto repletus Spi-
ritu, Apostolica authoritate restituisti insanientis &
calumniantis verba, hujusmodi proferendo senten-
tiam, qua ipse Catholicus approbaretur, illum, si sa-
nari vellet, curares. Quæ hujusmodi est: Nolo
nos circuitu ducas. Damnas ea omnia, quæ tibi
objecta à Paulino, sive per famam jactata sunt?
Cui non sufficit ista sententia? Quis hanc tam saluta-
rem, tam amplectibilem, tam piam respuerit alius,
nisi qui à fide devius est? Et ille qui superius
professus fuerat se quæcumquè illi objecta fuerant, si
contra fidem vindicares, esse damnaturum audit:
Damna. Et non *solùm non damnat, sed ad inju-*
riam tantæ Sedis contendit. Unde non ignorat jam
Romana Ecclesia reum suum, qui tam audaci spiritu
ausus est contradicere, & non damnare quæ Beati-
tudo tua damnari decrevit.

Notanda sunt verba: *Damnas illa omnia, quæ in libello Paulini continentur, hoc est de quæstionibus.* Clarè affirmant, quod Pontifex noluerit peccati

origi-

originalis fidem inter Ecclesiasticas computari quæstiones, & Celestium jusserit ab isto errore recedere. Idque ex libello, & juxta libellum Paulini. Utiquè accusatorium Celestii libellum. In ipso Paulinus Celestii articulos non solummodò enumeraverat & accusarat, sed insuper ex firmis Catholicæ fidei fundamentis demonstraverat hæreticos. Præsertim demonstrarat peccati originalis fidem esse immobile Evangelii dogma, non agitabilem quæstionem. Quod ipsum in libro de peccato originali demonstrat Sanctus Augustinus. Dolendum est istum Paulini libellum periisse. Celestius igitur est assensus istis omnibus, & quæcumque damnanda censeret Pontifex, promisit damnare. Ejus contumacia, quam Paulinus adjungit, contigit postmodò, dum ille fugit ex Urbe.

His ejus promissis animatus Pontifex scripsit ad Africanos Episcopos: *Nihil præcox, immaturumque censuimus*. Affirmat Celestii fidem in hoc examine apparuisse absolutam, & adjunxit: *Cum etiam prior libellus, ab eo intra Africam datus; testimonio apud vos esse debuisset*. Ex quo discimus similem fidei libellum fuisse à Celestio exhibitum etiam Carthaginensi Synodo, & ipsum ab illo, quem Romæ exhibuit, si non sententia, tamen verbis fuisse diversum. An ille, quem produxit Joannes Garnerius, sit purus Romanus, an ex utroque mixtus, est inquisitu dignum. Interim Romanum Celestii libellum Papa misit ad Afros. Et post paucos menses, Praylii litteris animatus, etiam Pelagii libellum misit, atquè adjunxit: *Ecce Pelagius, Celestiusque in suis litteris & confessionibus Apostolicæ Sedi præsto sunt*. Pelagius per litteras, Celestius per personalem præsentiam: Ambo per confessiones, seu libellos fidei. His omnibus Pontifex adjunxit citationem Paulini accusatoris. Et transmisit per Basilicum, Romanæ Ecclesiæ Sub-Diaconum: Citatoriæ epistolæ Data est in manuscriptis codicibus exesa à tempore. Haud dubiè fuit data in exordio Pontificatus, quod contigit die decima nona Augusti. Nam sequens Epistola, qua Zozimus Pelagii transmisit libellum, fuit data undedimo Kalendas Octobris. Et Basiliscus citationem Paulino apud Carthaginem insinuavit secunda Novembris. Notanda sunt hæc Paulini verba: *Basiliscus me convenit, ut adessem ad Apostolicam Sedem, & tuæ Judicio Sanctitatis, ad quam, me fugisse, suggestum est, nec defuturum fore promitterem, si adversùm me, vel pro me fuisset lata sententia*. Celestius, ut Paulinum redderet suspectum, & suam causam fucaret, mentitus est & Romæ sparsit ipsum adeò metuere suam hanc Romanam appellationem, ut Carthagine aufugisset. Hinc Pontifex illum duxit ista promissione adstringendum.

Marius Mercator prosequitur: *Episcopis verò ex Africa rescribentibus, omnemque causam; quæ apud eos facta fuerat, exponentibus, missis etiam Gestis ex inde, quæ fuerant tunc cum illo, vel de illo confecta, vocatus ad audientiam pleniorem, ut quæ promiserat, festinaret implere, id est, ut damnatis prædictis Capitulis, sententia Afrorum Pontificum, qua fuerat communione privatus, absolveretur, non solùm non adfuit, sed etiam ex memorata Urbe profugit, atquè ob hoc à beatæ memoriæ prædicto Zozimo Episcopo Scriptis amplissimis, vel longissimis perdamnatus est. In quibus & ipsa Capitula, de quibus accusatus fuerat, continentur, & omnis causa, tam de Celestio supradicto, quam de Pelagio Magistro ejus praviori, videtur esse narrata, quorum Scriptorum & nos hic habemus exemplaria, & ad Orientales Ecclesias, Ægypti Diœcesim, & Constantinopolim, & Thessalonicam, & Hierosolymam, similia eademque Scripta ad Episcopos esse transmissa suggerimus*.

Hæc omnia largiùs exponit Sanctus Augustinus in secundo libro ad Zozimi Successorem Sanctum Bonifacium. Totum tertium caput est describendum. *Quin etiam Romanos Clericos arguunt, scribentes* eos jussionis terrore perculsos non erubuisse prævaricationis crimen admittere, ut contra priorem sententiam suam, qua Gestis catholico dogmati adsuerant, posteà pronunciarent malam hominum esse naturam. *Immò verò Pelagiani spe falsa putaverant novum, & execrabile dogma Pelagianum, vel Celestianum persuaderi quorumdam Romanorum catholicis mentibus posse, quando illa ingenia, quamvis nefando errore perversa, non tamen contemptibilia, cum studiosè corrigenda potius, quam facilè damnanda viderentur, aliquantò lenius, quàm severior postulabat Ecclesiæ disciplina, tractata sunt. Tot enim & tantis inter Apostolicam Sedem & Afros Episcopos currentibus & recurrentibus Scriptis Ecclesiasticis, etiam Gestis de hac causa apud illam Sedem, Celestio præsente, & respondente, confectis, quænam tandem epistola venerandæ memoriæ Papæ Zozimi, quæ interlocutio reperitur, ubi præceperit credi oportere sine ullo vitio peccati originalis hominem nasci? Nusquàm prorsùs hoc dixit, nusquàm omninò conscripsit. Sed cum hoc Celestius in suo libello posuisset inter illa dumtaxat, de quibus se adhuc dubitare, & instrui velle confessus est, in homine acerrimi ingenii, qui profectò, si corrigeretur, plurimis profuisset, voluntas emendationis, non falsitas dogmatis approbata est. Et propterea libellus ejus catholicus dictus est, quia & hoc Catholicæ mentis est, si qua fortè aliter sapit, quam veritas exigit, non ea certissimè definire, sed detecta ac demonstrata respuere. Non enim hæreticis, sed Catholicis Apostolus loquebatur, ubi ait:* Quotquot ergò perfecti, hoc sapiamus, & si quid aliter sapitis, id quoquè Deus vobis revelabit. *Hoc in illo factum esse putabatur, quando se litteris Beatæ memoriæ Papæ Innocentii, quibus de hac re dubitatio tota sublata est, consentire respondit. Et hoc ut pleniùs & manifestiùs in illo fieret, exspectabatur venturis ex Africa litteris, in qua Provincia ejus aliquando calliditas evidentiùs innotuerat. Quæ Romam litteræ posteaquàm venerunt, id continentes non sufficere hominibus tardioribus & sollicitioribus, quod se generaliter Innocentii Episcopi litteris consentire fatebatur, sed apertè eum debere anathematizare, quæ in suo libello prava posuerat, ne si id non fecisset, multi parùm intelligentes magis in libello ejus illa fidei venena à Sede Apostolica credederent approbata, propterea quod ab illa dictum erat eum libellum esse catholicum, quam emendata propter illud, quod se Papæ Innocentii litteris consentire ipse responderat. Tunc ergò cum ejus præsentia poscere-*

tur,

tur, ut certis ac dilucidis responsionibus vel astutia hominis vel correctio dilucesceret, se subtraxit & negavit examini. Nec differendum jam fuerat, sicut factum fuit, quod aliis prodesset, si nimirùm perversorum pertinaciæ demen-tiæque non posset. Sed si, quod absit, ità tunc fuisset de Celestio vel Pelagio in Romana Ecclesia judicatum, ut illa eorum dogmata, quæ in ipsis & cum ipsis Papa Innocentius damnaverat, approbanda & tenenda pronunciarentur, ex hoc potiùs esset prævaricationis nota Romanis Clericis inurenda. Nunc verò cum primitùs Beatissimi Papæ Innocentii litteræ, Episcoporum litteris respondentes Afrorum, pariter hunc errorem, quem conantur isti persuadere, damnaverint, Successor quoque ejus Papa Zozimus hoc tenendum esse, quod isti de Parvulis sentiunt, nunquàm dixerit, nunquam scripserit, insuper etiam Celestium, se purgare molientem, ad consentiendum supradictis Sedis Apostolicæ litteris crebra interlocutione constrinxerit, profectò quidquid intereà leniùs actum est cum Celestio, servata dumtaxat antiquissimæ & robustissimæ fidei firmitate, correctionis fuit clementissima suasio, non approbatio exitiosissimæ pravitatis. Et quod ab eodem Sacerdote posteà Celestius & Pelagius repetita authoritate damnati sunt, paululùm intermissæ, jam necessariò proferendæ ratio severitatis fuit, non prævaricatio prius cognitæ, vel nova cognitio veritatis.

Sanctus Augustinus agit adversùs Julianum Eclanensem Episcopum, calumniosè scribentem de Clericis Romanæ Ecclesiæ. *Eos jussionis terrore perculsos non erubuisse prævaricationis crimen admittere, ut contra priorem sententiam suam, qua Gestis catholico dogmati adfuerant, postea pronunciarent malam hominum esse naturam.* Post damnatum, qui ex Urbe fugerat, Celestium Zozimus edidit illam celeberrimam ad omnes sub cœlo Ecclesias Tractoriam, qua non solum Celestium denuò, ac ipsum item Pelagium, eorumque damnavit dogmata, sed insuper singulos, quos isti impugnaverant, de originali peccato, ac Divinæ gratiæ auxiliis articulos Apostolicè confirmavit. Et omnes sub cœlo Episcopos jussit his litteris subscribere. Quisquis recusasset, futurus erat non dumtaxat suspectus, sed professus Pelagianus. Et quo plenam obtineret obedientiam, suum & Constitutum & Mandatum curavit muniri Augusta lege Imperatoris Honorii, scripta ad Palladium, Præfectum Prætorio. Ea est prima contra Pelagianos Divalis Constitutio, primùm vulgata per Magdeburgenses Centuriatores. Porrò Zozimus & suis Decretis, & laudatæ legi primos obedire jussit suos Clericos. Tunc Sixtus, Romanæ Ecclesiæ Presbyter, postmodò summus Pontifex, qui Pelagio, & Celestio videbatur non nihil favisse, atquè ita multos contristaverat, fecit quod ad ipsum cum pleno gratulationis gaudio scripsit Sanctus Augustinus: *Ut tristitia de nostris cordibus tergeretur, te priorem Anathema eis, Pelagio, & Celestio, in Populo frequentissimo pronunciasse, fama non tacuit.* Porrò Eclanensis Julianus, qui usque ad Innocentii Pontificis mortem catholicus manserat, aut manere simulaverat, laudatis Zozimi Decretis subscribere jussus se aperuit: Detrectavit pertinacissimè. Cum aliquot aliis Episcopis edidit solemnem fidei libellum ad Romanam Ecclesiam, & à Zozimi Decretis appellavit ad generale Concilium. Et quo hæc omnia fucaret ac stabiliret, latravit Zozimum esse prævaricatorem: Utpotè qui Celestii de originali peccato dogma approbasset primùm, deinde damnasset. Latravit Apostolicæ Sedis Judicium non esse irrefragabile. Eadem de re scripsit ad Thessalonicensem ac alias Ecclesias, plenis maledicentiæ buccis clamans Zozimum non dumtaxat semetipsum, sed præcipitasse suos etiam Clericos per terrores Regiæ jussionis. Ipsos insuper Clericos arguit, quod isto terrore perculsi non erubuerint prævaricationis crimen admittere: Contra priorem suam sententiam, qua Gestis catholico dogmati adfuerant, pronunciare malam hominum esse naturam. Hoc est, originale peccatum, quod antea etiam per Gesta proscripserant, posteà stabilire, ac propter Regios terrores solemniter profiteri. Ista enim calumniosa phrasi Julianus exprimere consuevit originale peccatum. Adjunxit in istius prævaricationis pœnam, defuncto Zozimo successisse schisma Eulalianum.

Epist. 106. (margin note to the passage of Augustine's letter above)

Per adductum sui libri caput Sanctus Augustinus respondit hisce contumeliosis furibundi Turbinis clamoribus. Et docet varia, alioquin ignoranda. Primò, quod Zozimus Pontifex, & omnis Romana Ecclesia naturales Celestii dotes fuerint commiserati, ideoque ipsum corrigere sperantes noluerint Africanæ damnationis statim confirmare sententiam, & mitius tractaverint, quam postularet severior Ecclesiæ disciplina. Secundò, quod super Celestii appellatione & causa cucurrerint plura Scripta ac Rescripta inter Romanam & Africanam Ecclesiam: Et quod plura apud Apostolicam Sedem, præsente ac respondente Celestio, confecta fuerint Gesta. Tertiò, quod inter tot Zozimi epistolas ac interlocutiones nec verbum reperiatur, quod inficietur originale peccatum. Quartò, quod Celestius in suo, quem Zozimo exhibuit, fidei libello posuerit verba originale peccatum evertentia. Nempè hæc: *In remissionem autem peccatorum baptizandos Infantes non idcircò dicimus, ut peccatum ex traduce firmare videamur, quod longè à catholico sensu alienum est. Quia peccatum non cum homine nascitur, quod postmodò exercetur ab homine: Quia non naturæ delictum est, sed voluntatis esse demonstratur.* Quintò, quod Celestius errorem hunc non penitùs assertivè scripserit, sed uti rem dubiam, de qua vellet instrui. Etenim libello dederat hunc finem: *Si quæ verò præter fidem quæstiones natæ sunt, de quibus inter plerosquè esset contentio, non ego quasi auctor alicujus dogmatis definita hoc authoritate statui, sed ea, quæ de Prophetarum & Apostolorum fonte suscepi, vestri Apostolatus offerimus probanda Judicio, ut si fortè ut hominibus quispiam ignorantiæ error obrepserit, vestra sententia corrigatur.* Sextò, quod erronea ista libelli verba Zozimus præclarum Celestii ingenium miseratus, noluerit statim ex abrupto damnare. Septimò, quod idcircò ipsa non probaverit. Etenim non falsitatem dogmatis, sed solam emendationis voluntatem probavit, ideòque ad tempus, hominem devium

ad

ad rectas studens reducere vias, dispensatoria pietate dissimulavit. Octavò, quod istum, licèt fœdo errore scabiosum, libellum Zozimus rectè dixerit catholicum. Quia nempè non corrigi paratus error, sed sola pertinacia facit hæreticum. Nonò, quod Apostolicis Innocentii ad Carthaginensem ac Milevitanam Synodos Rescriptis Celestius se assentiri responderit in suo examine, ac promiserit ipsa solemniter profiteri. Decimò, quod ex hac responsione creditus fuerit esse plenè conversus. Ista namque Rescripta manifestissimè profitentur originale peccatum. Undecimò, quod Zozimus à Celestio circumscribi ac deludi timens, istam ejus solemnem fidei professionem noluerit præcipitare. Primò de ejus moribus instrui per Africanos Episcopos voluit, & adesse Paulinum Accusatorem. Duodecimò, quod Africani Episcopi vafrum hominis ingenium exposuerint Pontifici, ideoque ad ipsi credendum suggesserint non suffecturam qualemcumquè professionem, qua profiteatur se consentire laudatis Rescriptis, sed quod insuper præfata sui libelli verba debeat diserte anathematizare, atque ita auferre omnem ansam suspicionis, aut scandali. Decimo tertiò, quod ista Afrorum postulatio fuerit fundata, ac justa. Etenim nisi istud fieret, erroneum Celestii libellum, quem Apostolica Sedes esse catholicum scripserat in Africam, simplex Populus crederet approbatum potiùs, quàm emendatum, aut reprobatum. Decimo quartò, quod Zozimus sanis Africanæ Ecclesiæ consiliis acquieverit, atque ità constituerit certum diem, in quo exactè examinatus Celestius cogeretur ad lucidas responsiones, ad disertè ejuranda sui erroris verba, ac rectam fidem lucidè
Can. 4. profitendam. Debebat *secundum Africana Rescripta, ipsa omninò de hac quæstione verba commemorare, & anathematizare quæ in libello posuit*. Decimo quintò, quod adveniente isto die Celestius non comparuerit. Aufugerat enim ex alma urbe, nolens talia profiteri, aut anathematizare. Delusit Pontificem, atquè ità ejus vafrities & hæresis omnibus manifestò apparuerunt. Decimosextò, quod hæc videns Zozimus censuerit procedendum ad definitivam sententiam. Et rectè. Etenim abundè tunc patebat dolosa hominum perversitas ac pertinacia, ideoque non amplius ipsorum infirmitati & correctioni, sed orthodoxæ veritati & fidelibus Christi. Domini Populis erat prospiciendum. Tunc ergò Zozimus condidit, ac edidit solemnem istam, ac veraciter Apostolicam Tractoriam, qua Pelagii & Celestii damnavit errores, atque personas: Quam confirmari curavit Imperiali lege, quam subscribi solemniter jussit, primùm à suo Clero, deinde ab omnibus sub cœlo Episcopis. Grandi Christianæ eruditionis damno latet, aut periit ista epistola: Habemus tamen quædam istius hinc inde fragmenta. Decimo septimò Augustinus docet, quod in cunctis his circa Celestium Gestis & Scriptis Zozimus nec Antecessoris sui Constituta, nec proprias interlocutiones, aut Acta, nec Apostolicam veritatem fuerit prævaricatus. Et insigniter ista demonstrat. Decimo octavò docet eandem

esse rationem Romani Cleri: Utpotè qui se Episcopo per omnia conformaverit, ideòque sit plenè purus à prævaricatione. Ità adversùm Juliani calumnias demonstrat Apostolicam Sedem non fuisse lapsam in Zozimo, sed circà fidem esse infallibilem ac insuperabilem. Hinc adversùs Julianum concludit: *Adhuc insuper flagitant audientiam, cum damnati debeant agere pœnitentiam*. Cum L. 1. C. 24.
sarcasmo affirmat Juliani appellationem esse frivolam, & ab omnibus contemnendam. Etiam in aliis locis constantissimè ac lucidissimè docet istam Apostolicæ Sedis insallibilitatem. Hinc admirandum est, quod quidam se ejus profiteantur fideles discipulos, & non vereantur adversùs istam Romanæ Ecclesiæ dignitatem vana disputare.

Marius Mercator non sine causa scribit, quod Zozimus suam Tractoriam, unaque Imperialem legem miserit etiam ad Orientales Ecclesias, hoc est, ad Orientalem Diœcesim, seu Patriarchatum Antiochenum, & nominatim ad Ecclesiam Hierosolymitanam. Nempè propter Praylium, qui sui Antecessoris Joannis vestigia sequens, totus savebat Pelagio. Favebant & plures alii. Porrò Pontificis cura non caruit fructu. Ejus Tractoria & Praylio, & Theodoto Patriarchæ Antiocheno ostendit, ac persuasit, quod Sanctus Hieronymus non sine rationibus scripsisset Synodum Diospolitanam fuisse miserabilem. Ambo fecerunt, quod in tertio sui Commonitorii capite scribit Marius Mercator: *Pelagius postmodùm evidenter deprehensus, insistentibus accusatoribus, à posteriori Synodo, cui sanctæ memoriæ Theodotus Antiochiæ præsedit Episcopus, atque detectus, à sanctis quoquè & venerabilibus Hierosolymorum locis est deturbatus. Quod ejusdem Sancti Theodoti ad Reverendissimum Urbis Romæ Episcopum, & sanctæ recordationis Praylii Hierosolymorum Episcopi missa Scripta testantur, quorum exemplaria ad documentum habemus in manibus*. Dolendum est, quod Marius Mercator cuncta ista exemplaria non adjunxerit suis Commonitoriis. Sic illa magno damno non fuissent perdita. Isto tempore Theodoretus Cyrensis Episcopus frequenter agebat, & concionabatur Antiochiæ. Hinc certum fit istos hæreticos etiam ab ipso fuisse damnatos. Hinc illi desperati perrexerunt Constantinopolim ad fidum sui Magistri Theodori Mopsuestiensis Episcopi discipulum, Patriarcham Nestorium. Et invenerunt suo patello aptissimum coopertorium.

Africani Episcopi Zozimo rescripserunt non pauca. Lucet ex Papali ad ipsos Rescripto: *Missæ per Marcellinum Sub-Diaconum vestrum epistolæ omne volumen volvimus, quo aliquandò perlecto, &c.* Marcellinum hunc fuisse Carthaginensis Ecclesiæ Sub-Diaconum, testatur in suo ad Pontificem libello Paulinus Diaconus. Addit se Papale Romanæ evocationis Mandatum accepisse quarto Nonas, id est, secunda die Novembris; & concludit: *Hunc autem libellum direxi Beatitudini tuæ per Marcellinum Ecclesiæ Carthaginensis Sub-Diaconum. Datum sexto Idus Novembris*. Hoc est, die octava. Quare aut ista ipsa die, aut paulò post Marcellinus cum Basilisco navigavit. Notandum

A a

dum est, quod Paulinus in eodem libello exprimat & diem factæ sibi insinuationis, & diem sui Responsi. Eodem modo Papale ad Africanos Episcopos Rescriptum habet hanc subnotationem: *Datum duodecimo kalendas Apriles, Honorio Augusto duodecies Consule. Acceptum tertio kalendas Majas*. Hanc posteriorem partem omninò adjecerunt Afrorum Episcopi, atquè ita subnotatam epistolam remiserunt Romam. Nempè agebatur de retractatorio appellatæ causæ Judicio, & de Papali Afrorum ad ipsum evocatione. De negotio tunc acerrimè controverso inter utramque Ecclesiam. Hinc Zozimus istos Judiciales apices voluit per omnia observari. Ità insuper os clausit Scriptori Anonymo.

Afrorum litteræ perierunt, aut latent. Eorum aliquod Contentum colligi possit ex Rescripto Pontificis: *Quamvis Patrum traditio Apostolicæ Sedi authoritatem tantam tribuerit, ut de ejus judicio disceptare nullus auderet, idque per Canones semper regulasque servaverit, & currens adhuc suis legibus Ecclesiastica disciplina Petri nomini, à quo ipsa quoque descendit, reverentiam exsolvat, tantam enim huic Apostolo Canonica antiquitas super sententias omnium voluit esse potentiam, & ipsa quoque Christi Dei nostri promissio, ut & ligata solveret, & soluta vinciret, par potestatis data conditio in eos, qui Sedis hæreditatem ipso annuente meruissent. Habet enim eum omnium Ecclesiarum, tum hujus maximè, ubi sedit, curam, nec patitur aliquid amittere privilegii, aut aliqua titubare aura sententiæ, cui vi ipsa sui nominis firma, & nullis hactenùs acta motibus constituit fundamenta, & quæ sine suo periculo temerè nullus incesset. Cum ergò tantæ authoritatis Petrus caput sit, & sequentia omnium Majorum studia servaverint, ut tam humanis, Divinisque legibus, & disciplinis omnibus firmetur Romana Ecclesia, cujus locum nos regere, & potestatem nominis obtinere, non latet vos, sed nostis Fratres charissimi, & quemadmodùm Sacerdotes scire debetis. Tamen cum tantum nobis esset authoritatis, ut nullus de nostra possit retractare sententia, nihil egimus quod non ad vestram notitiam nostris ultrò litteris referremus, dantes hæc Fraternitati, ut in commune consulentes, non quia quid deberet fieri nesciremus, aut faceremus aliquid quod contra utilitatem Ecclesiæ veniens displiceret, sed pariter vobiscum voluimus habere Tractatum de illo, qui apud nos, sicut ipsi per litteras dicitis, fuerit accusatus, & ad nostram, qui se assereret innocentem, non refugiens Judicium ex appellatione pristina, venerit Sedem, Accusatores suos ultrò deposcens, & quæ in se crimina per rumorem, falsò dicebat illata, condemnans*. Affirmat sibi ex Africa transmissum fuisse integrum litterarum volumen, & pergit: *Quo perlecto, ita totum litterarum comprehendistis textum, quasi nos Celestio commodaverimus in omnibus fidem, verbisque ejus non discussis ad omnem, ut ita dicam, syllabam præbuerimus assensum. Nunquàm temerè, quæ sunt diù tractanda, finiuntur: Nec sine magna deliberatione statuendum est, quod summo debet disceptari judicio. Idcircò noverit vestra Fraternitas nihil nos post illas, quas vel superiùs, vel nunc accepimus, litteras vestras immutasse, sed in eodem cuncta reliquisse statu, in quo dudùm fuerant, cum hoc nostris litteris vestræ indicavimus Sanctitati, ut illa, quæ à vobis ad nos missa erat, obtestatio remaneret*. Docet plura, spectantia ad præsentem materiam. Primò, quod nullus Apostolicæ Sedis Judicium possit sine temerario ausu retractare, immò nec de ipso disceptare. Authoritatem hanc affirmat stabiliri per Canones, per Patrum traditionem, per perpetuam consuetudinem, inchoatam à primo Romanorum Episcopo, Sancto Petro Apostolo, qui ipsam à Christo Domino accepit. Addit hanc dignitatem sciri, aut certè sciri debere ab Africanis: Utpotè qui sunt Episcopi, ideoque non permittantur talia ignorare. Nempè Africani Episcopi post, & propter Zozimi circa Celestium Acta & Scripta coegerant Synodum, & licèt non retractassent, tamen disceptarant. Suspicati fuerant Pontificem, uti in Apiarii causa, ità in hoc longè majoris ponderis negotio limites excedere. Et istam fiduciam Zozimus in ipsis notat ac arguit. Secundò affirmat tantam Sancto Petro, ideòque & ejus Successoribus esse non solummodò per Canonicam antiquitatem, sed insuper à Christo Domino super omnium gentium Synodales sententias potentiam; ut omnium ligata solvere, omnium soluta valeat vincire. Quorumcumque ad Apostolicam Sedem appellationes asseverat esse Divini Juris. Addit Sanctum Petrum omnium suorum privilegiorum esse adeò strenuum Zelatorem, ut ipsorum nihil patiatur amitti, nihil titubare, nihil temere incessi. Et ipsis esse firma, multisque hactenùs impetita motibus, & tamen inconcussa semper, fundamenta. Porrò adversùs hanc Celestii appellationem, quod in Dogmatica esset materia, nemo Afrorum obstrepuit. Nullum exstat vel minimæ intercessionis vestigium. Quin immò Paulinus Diaconus, qui tunc non ex Italicis, sed ex Africanis vivebat regulis, in suo ad Papam libello appellationem Celestii est omni modo veneratus. Proindè Pontifex studio hæc intertexuit adversùs Afrorum contentionem de causa Apiarii. Tertiò affirmat nullam Afris fuisse causam disceptandi de suis Actis circà Celestium: Quoniàm peritus sit sui Papalis Officii, ideòque nihil egerit contra utilitatem Ecclesiæ, aut quod possit alicui displicere. Nempè Afri talia scripserant, aut certè apud suos mussitarant. Quartò affirmat, quod Celestius potuerit dormientem appellationem resumere, & suos Accusatores ad retractatorium in alma urbe Judicium postulare. Quintò, quod hac in re voluerit Afris deferre singularem reverentiam. Quod ipsos non ut Reos, aut Accusatores audire voluerit, sed simul cum ipsis causam retractare. Ipsos in retractatorio Judicio admittere ad omnem Synodalem honorem. Sextò, quod ipsos dignatus sit & alia gratia, nempè quod post elapsos duos citationis menses non processerit in causa, sed usquè huc omnia in priori statu reliquerit, gratiosè deferens ipsorum obtestationi. Insinuatio fuerat facta anno decimo septimo istius sæculi, die secunda Novembris; at verò hæc epistola anno sequenti fuit data die vigesima prima Martii, tradita die vigesima

sima nona Aprilis. Afri adesse debuerant secunda die Januarii.

Notanda est ista Afrorum obtestatio. Etenim Romanam Celestii appellationem omninò comprobavit, aliud non postulans, quàm ut Pontifex non nisi post plenam instructionem dignaretur ad definitionem procedere. Eandem appellationem confirmavit Paulinus Diaconus, Celestium deferens de novo crimine: Nempè quod ab Africana Synodo de hæresi damnatus ante purgationem ac reparationem præsumpsisset consecrari in Presbyterum. A Romano tamen accessu se excusavit: *Ubi tunc nihil agere potui, quia is, qui ad Sedem Apostolicam provocaverat, defuit, quem oportuerat utiquè merita suæ appellationis adstruere, maximè cum nihil agente appellatore, secundùm etiam humanas leges, superior est semper ille qui vicit.* Affirmat se perfunctum omni accusatoris officio, ideoque causam deinceps ad se non spectare. Fuisse perfunctum, & solutum, dum Celestius appellationem deseruit. Interim Pontificem de peccati originalis fide, ac de dolosis Celestii artibus abundè instruxit. Quod ipsum Synodaliter fecerunt Africani Antistites. Coegerunt ducentorum & quatuordecim Episcoporum Synodum, & ex ipsa ad Zozimum scripsere: *Constituimus in Pelagium atquè Celestium per Venerabilem Episcopum Innocentium de Beatissimi Apostoli Petri Sede prolatam manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur gratia Dei per Dominum nostrum JESUM-CHRISTUM, non solùm ad cognoscendam, verùm etiam ad faciendam Justitiam nos per actus singulos adjuvari, ita ut sine illa nihil veræ, sanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus.* Hac in Synodo fuisse tot Episcopos, & istud Zozimo fuisse Rescriptum, testatur Sanctus Prosper in libro contra Collatorem. Et istud consilium probans Zozimus perrexit ad causam finiendam: At Celestius aufugit. Hinc prodiit solemnissima Pelagianæ damnationis Tractoria. Et ipsam promulgaturi celebrarunt famosam denuò Synodum ducentorum septemdecim Episcoporum, in qua ediderunt insignes istos Canones de originis peccato, & de adjutorio Divinæ gratiæ. Vulgata Conciliorum editio ipsos adscribit Milevitanæ Synodo. At certum est ipsos esse à Carthaginensi. Et esse approbatos, & confirmatos per Sedem Apostolicam. Disertè utrumque asseverat septimus articulus istorum, qui passim subnectuntur post Sancti Cælestini Pontificis Apostolicam epistolam pro doctrina Sancti Augustini. Eadem à Synodo prodiit Canon Romanam appellationem interdicens soli inferiori Clero. Nempè suprema Africanæ Ecclesiæ in suum inferiorem Clerum potestas usquè tunc constabat sola consuetudine. Et ipsam Romana Ecclesia per Zozimum Pontificem potenter arietabat. Hinc ista numerosa Synodus statuit stabiliendam Canone, atquè ità perpetuò contra alios forsitan insultus armandam. Ediderunt Canonem adversùs nuperam epistolam, qua Zozimus scripserat: *Tantam Petro Apostolo Canonica antiquitas super sententias omnium voluit esse potentiam, & ipsa quoque Christi Dei nostri promissio, ut & ligata solveret, & soluta vinciret.* Affirmarunt etiam à se intelligi Evangelium. Ipsum Africanæ consuetudini non contrarie. Nec jota, aut apicem protulerunt de Episcoporum appellationibus. Quod nempè illæ liberis semper ambulassent passibus, & salva Ecclesiæ unitate non possent tangi. Sola item hæc Synodus aliquid sanxit de fide. Nempè Africani Episcopi norant regulam, quam postmodò ad Faustinum Magistrum scripsit Gelasius Pontifex: *Quantùm ad Religionem pertinet, non nisi Apostolicæ Sedi, juxtà Canones, debetur totius Summa Judicii.* Hinc ista Synodus aliud non fecit, quam confirmare Decreta Zozimi. Eadem de causa Afri semper permiserunt inferiorem etiam Clerum in fidei materia Romam provocare.

Cap. 10. (margin, beside "in libro contra Collatorem")

CAPUT XXXII.

Exponitur Africana controversia circa Sardicenses Canones.

PRima quæstio est, Ex quo factum sit, quod Afrorum Antistites ignoraverint Canones Sardicenses? Quod ipsos harum quæstionum tempore penitùs ignoraverint, ex supradictis est manifestum. Quod ipsum patet ex litteris Sancti Augustini ad Eleusium & Glorium, Episcopos Donatistas: *Fortunius*, Tubursicensis Donatistarum Episcopus, *protulit quoddam volumen, ubi volebat ostendere. Sardicense Concilium ad Episcopos Afros, qui erant communionis Donati, dedisse litteras. Quod cum legeretur, audivimus Donati nomen inter cæteros Episcopos, quibus illi scripserant. Itaque flagitare cœpimus, ut doceretur, utrùm ipse esset Donatus, de cujus parte illi cognominantur: Fieri enim potuisse, ut alicui Donato alterius hæresis Episcopo scripserint, cum maximè in illis nominibus nec Africæ mentio facta fuerit. Quomodò ergo posset probare Donatum patris Donati Episcopum nomine illo accipiendum esse, quando ne id quidem probare posset, utrùm ad Africanarum specialiter Ecclesiarum Episcopos illæ litteræ missæ fuerint. Quamquàm enim Donati nomen Afrum esse soleat, non tamen repugnaret à vero, ut vel partium illarum aliquis vocaretur nomine Afro, vel aliquis Afer in illis partibus constitueretur Episcopus. Neque enim in eis vel diem, vel Consulem invenimus, ut saltem consideratis temporibus certi aliquid eluceret. Sanè quoniàm nescio quando audieramus Arianos, cum à communione Catholica discrepassent, Donatistas in Africa sibi sociare tentasse, ad aurem mihi hoc ipsum Frater Alipius subsuggessit. Tunc accepto ipso volumine, ejusdem Concilii Statuta considerans, legi Athanasium Episcopum Alexandrinum Catholicum, cujus maximè adversùm Arianos acerrimarum disputationum conflictus* Epist. 163.

flictus eminuit, & Julium Romanæ Ecclesiæ Episcopum, nihilominùs Catholicum, illo Concilio Sardicensi fuisse improbatos. Unde apud nos constitit Arianorum fuisse Concilium, quibus isti Episcopi Catholici vehementissimè resistebant. Itaque ad diligentiorem etiam temporum discussionem volumus ipsum volumen accipere, atque auferre nobiscum. Qui noluit dare, dicens ibi nos habere illud, quandò aliquid in eo considerare vellemus. Rogavi etiam, ut manu mea notari permitteret, fateor, timens ne mihi fortè causa exigente, cum petendum esset, pro illo aliud proferretur. Neque hoc voluit.

Istud Sardicense Concilium erat manifestè Synodalis Epistola Philippo-Politani Conventiculi. Et ex istis Sancti Augustini, qui suam, & Collegæ Alipii cum præfato Fortunio disputationem describit, verbis discimus plura. Primò, quod iste Fortunii Codex fuerit mutilus. Etenim non habebat Episcoporum, ad quos epistola dirigebatur, adscriptas civitates. At verò nos hodie habemus: *Gregorio Alexandriæ Episcopo, Amphioni Nicomediæ Episcopo, Donato Carthaginis Episcopo, &c.* Secundò, quod ista epistola videatur nunquam habuisse adscriptum diem, & Consulem. Etenim uti Fortunii Codex istis caruit, ita carent & omnes nostri. Tertiò, quod *Donatus* esset nomen Afris familiare, & proprium. Existimo processisse ex Sancto Donato, proximo Antecessore Sancti Cypriani. Quartò, quod Sanctus Augustinus nullam tunc haberet notitiam aut Sardicensis Concilii, aut etiam Philippo-Politani Conventiculi. His de rebus nihil noverat, nisi quod incerto rumore aliquandò audisset, quod Ariani, cum à Catholica communione se palàm segregassent, tentassent suæ Factioni adjungere Donatistas. Et rectè audierat. Etenim usque ad istud Philippo-Politanum schisma Eusebiana Factio Episcopis Catholicis communicaverat, & ambo fuerant utcumque unum. Ista secessio ipsos discrevit in adversas communiones. Quintò discimus, quod S. item Alipius circa istas Synodos nihil tunc novisset, nisi istam eandem ex auditu memoriam. Porrò istud Eusebianæ Factionis tentamen non caruit omni effectu. Etenim de ipso Sanctus Augustinus scribit ad Comitem Bonifacium: *Ut breviter insinuem Dilectioni Tuæ, inter Arianorum & Donatistarum quid intersit errorem,* Epist. 50. *Ariani Patris, & Filii, & Spiritus Sancti diversas substantias esse dicunt; Donatistæ autem hoc non dicunt, sed unam Trinitatis substantiam confitentur. Etsi aliqui ipsorum minorem Filium esse dixerint, quam Pater est, ejusdem tamen substantiæ non negarunt.* Loquitur de antiquis temporibus. Nempe de tempore Philippo-Politani Conventiculi. Affirmat quosdam Donatistas cum Arianis quidem fuisse locutos, non tamen sensisse. Et nonnisi aliquos. Nempè sunt artes hæreticorum. Et Augustinus non ampliùs dubitanter; sed definitè loquitur. Quia nempè hæc epistola est ista alia longè posterior, atquè ità Augustinus erat tunc instructior.

Eadem de re Sanctus Augustinus scribit in tertio libro contra Cresconium Donatistam: *Sed Orientales, quos modò nostros esse concedis non latuisse hoc facinus dicis. Atquè ut hoc probes, inseris principium epistolæ Concilii Sardicensis, ubi Donati* Cap. 34. *Carthaginis Episcopi vestri nomen invenitur adscriptum. Quod ideò factum putas, & affirmas, quod videlicèt Orientalibus, qui de Concilio suo hæc scripta miserunt, facinus displicuerit Traditorum, & ab eorum se communione retraxerint, & ab nato vestro communicabant. Disce ergò quod nescis: Sardicense Concilium Arianorum fuit, quod notum est jam diu, ut habemus in manibus, contractum maximè contra Athanasium, Episcopum Alexandrinum Catholicum, qui eorum errorem, ex ipsa civitate ortum, præ cæteris acriter arguebat & refellebat. Non igitur mirum, si illi hæretici Donatum sibi adsciscere tentaverint, quos per totum Orbem Catholica damnabat Ecclesia. Quamquam nos sine civitatum nominibus Episcopos, ad quos hæ litteræ datæ sunt habeamus. Aut ergò aliquis Donatus fuit non in Africa Episcopus, cujus nomini Carthago à vestris est addita, aut, ut dixi, Africanam hæresim Orientalis hæresis sibi tentavit adjungere. Quod hinc maximè credibile est, quod ad Carthaginis Episcopum, Romano prætermisso, nunquàm Orientalis Catholica scriberet.* Et in quarto libro: *Inseris principium Sardicensis Concilii, unde probare conaris, quod* Cap. 35. *Orientales Episcopi, cognito crimine Traditorum, parti Donati communicaverint, hoc uno, magno scilicet documento, quod inter Episcopos quibus scribunt, Donati nomen inventum est. Nec tamen ibi legitur aliquid eos de Afris Traditoribus cognovisse. Quod quidem Concilium, ne te lateat, Arianorum est, quos jam tu inter alios hæreticos nominasti. Nec additis civitatum nominibus legi solet. Quia nec ipse mos est Ecclesiasticus, quando Episcopi Episcopis scribunt epistolam. Unde nescio quis ille Donatus, miror si non in vestris litteris Carthaginensis factus est. Omitto enim dicere, quod fortassè Orientales hæreticis aliquo modo se sociare tentaverint.*

Hinc iterùm discimus varia. Primò, quod etiam Cresconius habuerit exemplar Philippo-Politani Conventiculi. Secundò, quod ejus exemplar à Fortunii exemplari fuerit non modicè diversum. Etenim ad Episcoporum nomina unum habebat, aliud non habebat adscripta nomina civitatum. Quæ diversitas refundi debet in varios Descriptores. Quidam civitatum nomina aut spernebant nosse, aut ipsorum adscriptionem censebant adversam consuetudini Ecclesiasticæ. Quia nempè talis consuetudo non vigebat in Africa. Passim omnes laboramus ista philautia Patriarum consuetudinum. Hinc & Sanctus Augustinus Fortunii Codicem censebat fideliorem. Et haud dubiè ipsum sibi curaverat describi. Ex eodem principio non ampliùs dubitanter, sed definitè asserit Sardicensem Synodum fuisse Arianorum. Tertiò discimus, quod isto adhuc tempore Sanctus Augustinus, adeoque & cæteri Afrorum Episcopi ignoraverint discrimen inter Sardicensem Synodum, & Conventum Philippo-Politanum. Discimus, quod sola istius Conventus Acta, immò sola Synodalis epistola esset in Africa apud Donatistas, veræ autem Sardicensis Synodi Acta aut perierant apud omnes Africanas Ecclesias, aut latebant in alta oblivione. Et ex ista ignorantia Sanctus Augustinus sibi persuadere non

non poterat, quod Philippo-Politanus Conventus scripsisset ad Donatum: Fuit magis propensus, ut crederet esse Donatum alium, à Donatistarum vafritie transmutatum in Carthaginensem. Quartò discimus, quod Donatistæ istius Conventiculi litteras, solius Eusebianæ Factionis facinus, transcripserint in totam Orientalem Ecclesiam. Quod ipsum hoc nostro sæculo fecit Petrus de Marca. Isti, ut suam Factionem per totius istius Ecclesiæ communionem & authoritatem firmarent; hic ut Romanæ Ecclesiæ dignitates per eandem authoritatem mutilaret. Quintò discimus, quod Catholica Orientis Ecclesia olim ad Carthaginensem, aut alios Occidentis Episcopos nunquàm scriberet prætermisso Romano. Nempè Synodales litteras. Est regula benè notanda. Ex eadem, dum ad Papam scriberent, passim addebant ejus Synodum, omnes Italiæ Episcopos, aut etiam totius Occidentis. Quod nempè Papa esset isthic omnia. Quod Papæ Judicium non posset non esse omnium. Eadem de causa Orientales Episcopi, dum ad Papam appellabant, quandoquè addebant eosdem Episcopos.

Secunda quæstio est, Quomodò in Africam pervenerit ista ignorantia Canonum, & Actorum Sardicensium? Est res admiranda. Etenim non solus Africanæ Ecclesiæ Archi-Episcopus Gratus, sed insuper plures istius gentis Episcopi adfuerant, & subscripserant Sardicensi Concilio. Nec est dubitandum, quin cuncta Synodalia Acta, nominatim Canones, secum deportarint. Quin immò idem Gratus ad suam, cui etiam Numidiæ ac Byzacii aderant Episcopi, Carthaginensem Synodum dixit: *Hæc observantia pacem custodit. Nam & memini à Sanctissimo Sardicensi Concilio similiter statutum, &c.* Deinde Hosius Cordubensis Episcopus, Sardicensis Concilii Præses, fuit Afris insigniter familiaris, ideoque non est dubitandum, quin istam ipsis Synodum commendaverit. Respondeo hæc omnia esse verissima. Interim certum etiam est hanc Synodum postmodò fuisse isthic penitùs ignotam. Immò nullum penitùs exemplar fuit inventum in omni Africa. Etenim Episcopi, dum cum Zozimo Pontifice contendebant, lustrarunt omnes Bibliothecas, omniaque Ecclesiarum scrinia: Et nullos reperere nt Sardicenses Canones, sed solos viginti Nicænos. Quare Gratus, & alii Episcopi videntur istos secum non detulisse. Hinc forsan ille dixit: *Memini à Concilio Sardicensi statutum.* Insinuat Codicem non fuisse ad manum, sed se loqui ex sola memoria. Accessit Donatistarum in Africanam Ecclesiam rabies. Etenim etiam tunc non destiterunt Episcopis, Presbyteris, ac Diaconis Catholicis violenter injicere manus pœnitentiæ, atquè ità reddere irreparabiliter irregulares. Hinc isthic nata est summa Clericorum inopia ac ignorantia. Præsertim ignorantia sacrorum Canonum. Nam & Sanctus Valerius, dum Sanctum Augustinum promovit sibi in Collegam, ignorabat Nicænos Canones, vetantes eidem civitati esse duos simul Episcopos. Et ad vitium curandum postmodò prodiit hic Canon: *Ordinatis Episcopis, vel Clericis priùs ab Ordinatoribus suis Placita Conciliorum auribus eorum inculcentur, ne se aliquid contra Statuta Concilii fecisse pœniteat.* Canonis Author fuit Sanctus Augustinus, qui in aliis fieri noluit, quod in se factum doluit.

Cap. 5.

Quæstio tertia est, Qua ratione Zozimus Canones Sardicenses scripserit esse Nicænos? An studuerit Africanos Episcopos circumscribere? Hoc enim censent non hæretici soli, sed & quidam hodiè Catholici. Respondeo Zozimum rectissimè & simplicissimè scripsisse ex more suorum Antecessorum. Scripsit ex Codice Romanæ Ecclesiæ, in quo primum caput habet hunc titulum: *Canones Nicæni Concilii sub titulis quadraginta sex.* Et continet Nicænos & Sardicenses Canones: Sub eadem consequentia. Et ipsos distribuit in quadraginta sex numeros. Proindè Codicis Author utriusquè Synodi Canones appellavit Nicænos. Nec sine fundamento. Etenim Constantinopolitanum Symbolum Ecclesia semper dixit Nicænum. Etiam ejus auctrix Constantinopolitana Synodus dedit ipsi hunc titulum in primo suo Canone: *Trecentorum decem & octo Patrum, qui Nicææ convenerunt, fidem non abrogari, sed firmam ac stabilem manere oportere, &c.* Ipsam confirmavit & auxit quibusdam vocibus, quibus grassantes tunc hæreses evertebantur. Hinc edixit suum ità adauctum Symbolum esse ac permanere Nicænum. Rectissimè. Eodem modo Sardicenses Canones non sunt aliud, quàm Nicænorum expositio & confirmatio adversùm schismaticas novitates Eusebianæ Factionis. Non sunt aliud, quàm quædam ad Nicænos additamenta. Hinc ipsos pro Nicænis semper habuit Romana Ecclesia. Et istud judicium secutus est auctor Codicis. Auctor insigniter antiquus. Etenim Codex à modico incepit, & paulatim per assidua incrementa pervenit ad plenitudinem. Itaque Zozimus ex ipso scripsit, ideoque ab omni dolo aut arte est purissimus. Nemo hæc meliùs novit, quàm Reverendus Pater Paschasius Quesnellus, qui Codicem, magnum Ecclesiasticæ eruditionis thesaurum, è tenebris produxit in lucem.

Quæstio quarta est, An Zozimus Pontifex sit primus author istius tituli aut phrasios? Hoc enim ipsi passim imponitur à novis Dogmatistis. Respondeo non esse. Etenim in libello, quem adversùs Hincmarum Laudunensem Duziacensi Synodo exhibuit, Hincmarus Remensis Episcopus, laudat verba Innocentii primi Pontificis in litteris ad Sanctum Victricium Episcopum Rothomagensem: *Si majores causæ in medio fuerint devolutæ, sicut Synodus statuit, post Episcopale Judicium referantur.* Et subjungit: *De quibus Canonibus Innocentius hoc dicat, manifestissimè claret, scilicet de Sardicensibus.* Certum est, quod Innocentius laudet Nicænam Synodum, & tamen adducit Sardicensem Canonem: Quod nempe utraque Synodus haberetur pro eadem, & indifferenter appellaretur Nicæna. Idem Hincmarus alio in loco scriptum istud Victricio Capitulum affirmat esse partim ex Nicænis, partim haustum ex Sardicensibus Canonibus, & tamen ab ipso appellari Nicænum. Utiquè ex eodem principio. Hæc ma-

nifesta veritas olim fuit professio constantissima totius Gallicanæ Ecclesiæ. Quod eandem in prima sui operis parte profiteatur Petrus de Marca, est ostensum in superioribus. Unde igitur nunc docet aliud, & se præbet Ducem inconditæ novitatis? Idem Innocentius in litteris ad Ecclesiæ Constantinopolitanæ Clerum ac Populum gravissimè damnat Theophili Alexandrini Synodum, quod Sancto Joanni Chrysostomo appellanti superordinasset alium Episcopum, & adjungit causam: *Nunquàm sanè Patres nostros talia ausos fuisse, sed potiùs vetuisse cognovimus, ne cui in locum viventis alium per consecrationem subsituendi sit potestas. Hæc contra Canonum observationem sunt. Canonibus porrò obsequendum scribimus, qui Nicææ sunt decreti. Quos solos consectari decet Ecclesiam Catholicam, & juxta eos judicare.* At verò quis Canon appellanti Episcopo vetat superordinari alium? Certè nullus, nisi Sardicensis. Et ecce ipsum Innocentius disertè inscribit Nicænum. Et statim infrà appellat etiam Sardicensem. Ejusdem Synodi Canones manifestè laudat in litteris, quibus Theophilum, redditurum sui Judicii rationes, mandat proficisci ad Synodum Thessalonicensem, & disertè affirmat esse Nicænos. Eadem phrasi utitur Palladius Helenopolitanus Episcopus in Dialogo, quem de Sancti Joannis Chrysostomi persecutionibus habuit cum Theodoro Diacono Romanæ Ecclesiæ. Quin & plena Constantinopolitana Synodus scribit de suo secundo Canone: *De administrationibus singularum Ecclesiarum tum vetus lex obtineat, tum sanctorum Patrum in Concilio Nicæno decisio, ut videlicet singularum Provinciarum Antistites unà cum finitimis, modò ipsis ità visum fuerit, Episcopis ad Ecclesiarum commodum habeant Ordinationes.* Laudat quartum & sextum Nicænum Canonem. Verùm nec hic nec iste permittit aut mandat ullo in casu invitari Episcopos vicinæ Provinciæ. Facit id quintus Sardicensis. Proinde laudata Synodus suam ex utriusque Concilii Canonibus mixturam affirmat esse conflamen Nicænum. Nempe in relatione ad Romanam Ecclesiam loquitur Romano more, atque ita constat istam loquendi speciem non esse inchoatam à Zozimo, sed apud omnes Ecclesias fuisse multò antiquiorem. Ex quibus lucet insigniter exorbitare hæc verba Petri de Marca: *Nondùm recepti erant Canones Sardicenses tempore Innocentii primi.*

Epist. 25.

L.7. C. 12.

Longè pejùs exorbitant hæc: *Primus omnium Zozimus Papa Canones Sardicenses protulit, contenditque ut in Occidente vim legis obtinerent. Arbitror autem eum id consilium cepisse, quod Honorius & Arcadius Imperatores paulò ante abjecissent jus concedendi Rescripta pro retractando judicio Episcoporum depositorum, quemadmodùm suprà ostendi Capite secundo, adductis verbis legis. Existimavit itaque Zozimus gratum Episcopis futurum, si revisiones non omninò abolerentur, sed contrà decernerentur authoritate Sedis Apostolicę. Tentatum id in Africanis ingeniis voluit Pontifex.* Laudatæ legis, in secundo Capite adductæ, verba sunt hæc: *Quicumque residentibus Sacerdotibus fuerit Episcopali loco detrusus & nomine, si aliquid vel contra sententiam, vel contra quietem moliri fuerit deprehensus, rursusque Sacerdotium petere, à quo videtur exclusus, procul ab omni urbe, quam indignus infecit, secundùm legem Divæ memoriæ Gratiani, centum millibus vitam agat.* Et infrà: *Sit hujusmodi personis tenore præsentis legis illicitum sacra nostra adire Secreta, & impetrare Rescripta. Omnia dejectis per culpam Sacerdotio personis, quæ impetrata sunt, infecta permaneant.*

Error, quo Petrus de Marca affirmat Sardicenses Canones à Zozimo fuisse primùm prolatos, est abundè revictus. In adductis verbis sunt & alii. Primus est, quod Romani Imperatores aliquandò habuerint jus dandi Rescripta ad retractanda judicia degradatorum Episcoporum. Etenim erat mera, per Donatistas intrusa in Mundum, Regia usurpatio, quam juxta Canones agentem tolerabat, ab ipsis autem deviantem constanter repudiabat Ecclesia. De hiscè ad Bonifacium Diaconum, suum Apocrisarium apud Imperatorem Phocam, scripsit Magnus Gregorius: *Dilectio tua pietati Clementissimi Domini Imperatoris cuncta diligenter insinuet, atque constanter adstruat hoc omninò illicitum, omninò pravum, omninò injustum, & sacris esse Canonibus valdè inimicum. Et ideò hujusmodi peccatum temporibus suis introduci in Ecclesiæ præjudicium non permittat.* Antiquum de cunctis istis sacris Rescriptis, Delegationibus, ac jussionibus Ecclesiæ sensum exponit idem Gregorius in litteris ad Anatolium, Diaconum Constantinopolitanæ Ecclesiæ: *Quod Imperator fecerit, si Canonicum est, sequimur*, hoc est, patienter obedimus; *si verò Canonicum non est, quantum sine peccato nostro valemus, portamus.* Plurima sunt istiusmodi testimonia, & ejusdem Gregorii, & aliorum Patrum, Latinorum, & Græcorum. Proindè nullum fuit Principi jus: Fuit mera conniventia.

L.12.ep.3.

L.8.ep.41.

Secundus error est, quod Arcadius & Honorius istam consuetudinem abjecerint. Etenim contrarium lucet ex adductis Sancti Gregorii testimoniis. Consuetudo hæc sub istis Imperatoribus adeò invaluit, ut Africana Ecclesia ipsorum tempore emiserit hunc Canonem: *Quicumquè ab Imperatore cognitionem judiciorum publicorum petierit, honore proprio privetur; si autem Episcopale Judicium ab Imperatore postularit, non ei obsit.* Duravit usque ad finem, & lapsum Romani Imperii. Quin immò Petrus Archi-Episcopus contendit istud sacrum Jus ab Imperio transiisse ad Reges Christianissimos. Unde plurimùm miror, quomodò hic sui oblitus scribat fuisse abjectum ab Arcadio & Honorio? Quandò igitur, & quomodò mos iste exoleverit, docet Anastasius, Romanæ Ecclesiæ Bibliothecarius, in præfatione ad octavum Concilium: *Græcorum Imperatores, Occidentis amisso Imperio, Romanis Pontificibus, quibus jubere nequeunt, suadere nituntur.* Et Leo tertius Carolum Magnum, dum Occidentis donavit Imperio, compulit ad cunctis istiusmodi violentiis renunciandum. Porrò Arcadius & Honorius per memoratam legem, qua similem Gratiani Imperatoris adversùm solos Ursicini Antipapæ schismaticos Fautores, eorundemque Degradatorum

torum turbulentias datam constitutionem extendunt ad omnes legitimè Degradatos, ac adversùs istud judicium tumultuantes Episcopos, nequaquàm abjiciunt istam consuetudinem, sed solummodò cogunt ad meliorem usum, ac sacris Canonibus viciniores terminos. Sanciunt ut ista sacrarum Delegationum Rescripta deinceps non dentur istiusmodi turbinibus. Et omnia jam data circumducunt. Sanciunt turbines relegandos ad centum millia ab ista civitate, quam malè gesto Episcopatu fœdaverant.

Tertius error est, quod istas ab Arcadio & Honorio in compita projectas sordes Zozimus, uti dilectas gemmas, collectas levarit, & ipsis studuerit ornare Sedem Apostolicam. O miserabilem Sancti Petri Cathedram, quæ indiguit fucari fœdis istiusmodi pigmentis. Petrus Archi-Episcopus in superioribus docuit, quod ante Sardicensem Synodum Romana Sedes in Canonica Provincialium Synodorum Judicia nihil potuerit per appellationem, aut retractationem, coacta esse contenta solis relationibus. Docuit quod tunc iniquè damnati Episcopi nequiverint perfugere ad Romanos Antistites, sed ab Imperatore supplicare Judices Episcopos, qui causam retractarent. Docuit, quod primus in Sardicensi Synodo Hosius studuerit honorare memoriam Sancti Petri Apostoli, atque ita Imperialem delegandi retractaturos Judices authoritatem communicaverit Romanis Pontificibus. Nempè pauper Sanctus Petrus supra Provinciarum Synodos nihil potestatis acceperat à Christo Domino, atque ità per Hosii industriam debuit aliquid mendicare ab Imperatoribus. Hic verò Petrus Parisiensium Archi-Episcopus docet, quod Arcadius, & Honorius istud suum jus projecerint, atquè ità rebus suis attentus Zozimus ipsum collegerit, *existimans gratum Episcopis futurum, si revisiones non omninò abolerentur, sed contrà decernerentur authoritate Sedis Apostolicæ*. Nempè nisi Zozimus istas fæces collegisset, miserandi Episcopi, dum iniquè à suis Synodis degradabantur, nec ad Principem, nec ad Papam potuissent confugere. Quare Zozimus credidit à se agi non suam rem, sed Episcoporum. An hæc Dogmata sapiant Evangelium, judicent alii Sapientiores. Certè Zozimus in superiùs adducta ad Africanam Ecclesiam epistola affirmat Romanam suscipiendarum appellationum authoritatem, & supremam super quascumquè Synodos potentiam esse à Canonica antiquitate, à traditione Patrum, à Sancto Petro Apostolo, ac ab ipso Christo Domino, qui Petro dedit potestatem ligandi, ac solvendi omnia.

Quartus error est, quod primum hujus suæ novæ potestatis experimentum Zozimus tentare voluerit apud ingenia Afrorum. O imprudentem Pontificem, qui istud tentamen non inchoaverit apud Gallos. Certè ipsorum aures & mentes reperisset longè faciliores ad credendas istiusmodi fabellas. Saniora sunt hæc ejusdem Archi-Episcopi verba: *Quæri potest, quamnam ob causam Zozimus protulerit Canones Sardicenses sub nomine Concilii Nicæni? Quæstio hæc acriter, & animosè tractatur à Novatoribus, qui Zozimum arguunt falsitatis,* Cap. 16.
& imposturæ. Contra nostri id ex eo profectum ajunt, quod ea tempestate Canones Nicæni & Sardicenses in eodem volumine descripti essent, nullo discrimine adhibito, sub titulo Canonum Nicænorum. Probabilis quidem conjectura, si vetusti Codicis authoritate niteretur, qui nondum emersit è tenebris. At verò jam emersit. Ipsum cum summo Ecclesiasticæ eruditionis fructu & gaudio produxit Reverendus Pater Paschasius Quesnellus. Proindè jam cesset omnis ista contentio. Adhæreamus Romanæ Ecclesiæ, quæ istam nomenclaturam etiam post Africanas lites constanter retinuit. Etenim Magnus Leo, dum ab Imperatore Theodosio ad Sancti Flaviani Constantinopolitani Episcopi, qui ab Ephesini Latrocinii Judicio appellarat, retractandam causam postulavit novam Synodum, suis litteris adjecit: *Quam autem post appellationem* Epist. 40.
interpositam hoc necessariè postuletur, Canonum Nicææ habitorum Decreta testantur, quæ subter adnexa sunt. Et adnexuit Canonem Sardicensem. Quod c. 3.
etiam Gelasius, Gregorius, aliiquè Pontifices istam phrasim usitaverint, variis in locis demonstrat Hincmarus Remensis.

CAPUT XXXIII.

An hæ Africanæ quæstiones inter Romanam & Africanam Ecclesiam causaverint schisma durans usque ad Pontificatum Bonifacii secundi?

AFfirmat famosa Bonifacii secundi Pontificis ad Eulalium Alexandriæ Patriarcham Epistola: *Aurelius Carthaginensis Ecclesiæ olim Episcopus, cum Collegis suis, instigante Diabolo, superbire temporibus Antecessorum nostrorum Bonifacii atque Cælestini contra Romanam Ecclesiam cœpit, sed videns se modò peccatis Aurelii Eulalius à Romanæ Ecclesiæ communione segregatum, humilians recognovit se peccasse, pacem & communionem Romanæ Ecclesiæ petens, subscribendo cum Collegis suis damnavit Apostolica authoritate omnes scripturas, quæ adversùs Romanæ Ecclesiæ privilegia quoquo ingenio factæ fuerant.* Et confirmare videtur liber Pontificalis in vita ejusdem Pontificis Bonifacii: *Eodem tempore venit relatio ab Episcopis Afris de Constitutione, & ut cum Consulto Sedis Apostolicæ omnia Carthaginensis Episcopus faceret.*

Respondeo epistolam esse imperitam, ac manifestè spuriam. Etenim nec Alexandrina, nec Carthaginensis Ecclesia inter suos Episcopos unquàm habuit aliquem Eulalium. Isto tempore apud Carthaginem sedebat Reparatus. Et quod ob

ob memoratas Aurelii lites nulla unquàm inter Romanam ac Africanam Ecclesiam fuerit communionis dissociatio, est exploratissimum. Etenim proximus Aurelii Successor fuit Capreolus, de quo Liberatus, Carthaginensis Ecclesiæ Archi-Diaconus: *Capreolus Archi-Episcopus, propter impetus VVandalorum Africanas Regiones obsidentium, universale non valens congregare Concilium, Bessulam Diaconum suum misit Ephesum ad Concilium Legatum.* Erat non solius Capreoli, sed etiam totius Africanæ Synodi Legatus: Attamen non per expressum, sed per implicitum, ac præsumptum Mandatum. Nam & eo tempore, quo Tyrones tumultuabantur in Africa, atquè ità impediebant Legatos electuram Numidiæ Synodum, taliter plenarium Carthaginis Concilium accesserant Alipius, Augustinus, ac Possidius. Et uti tunc ipsos Aurelius, ità Bessulam Ephesi admisit Præses Cyrillus. Ei Capreolus addiderat insignes litteras, continentes suum, ac suæ Synodi suffragium. Et de ipsis ad Ephesinam Synodum dixit Petrus, Alexandrinæ Ecclesiæ Presbyter, ac Synodalium Notariorum Primicerius: *Reverendissimus, ac piissimus Metropolitanus, & Episcopus Carthaginis Capreolus per Bessulam Diaconum ad sacram hanc Synodum epistolam scripsit. Si vestra Pietas jusserit, recitabo.* Et post recitatam dixit Synodi Præses Sanctus Cyrillus: *Hæc Reverendissimi, ac piissimi Carthaginis Episcopi Capreoli quæ lecta est epistola, cum dilucidam sententiam in se contineat, fidei Gestorum inseratur. Vult enim antiqua fidei Dogmata confirmari; nova verò, & absurdè excogitata, & impiè divulgata reprobari, ac proscribi.* Et omnes Episcopi simul exclamarunt: *Hæ omnium voces, hæc omnes asserimus, hoc omnium est votum.* Quæ omnia altissimè clamant Capreolum fuisse integerrimum Catholicæ communionis, & magnæ apud omnem Ecclesiam authoritatis Episcopum. Hinc ista omnia suo secundo Commonitorio inseruit Vincentius Lerinensis. Et certè Capreolus ab Imperatore Theodosio, tanquàm magnus Orthodoxæ fidei Doctor, ac Defensor, fuerat ad Synodum invitatus.

De ejus Successore Quod-vult-Deus scribit in primo libro de VVandalica persecutione Victor Vitensis Episcopus: *Geizericus Carthaginis Episcopum, Deo & hominibus manifestum, nomine Quod-vult-Deus, & maximam turbam Clericorum, navibus fractis impositam, nudos atquè exspoliatos expelli præcepit. Quos Deus miseratione bonitatis suæ, prospera navigatione Neapolim Campaniæ perducere dignatus est civitatem.* Victor Vitensis omninò fuit Orthodoxus Episcopus. Creditur enim esse ille Byzacenæ Provinciæ Primas, ad cujus Mandatum Ferrandus Diaconus scribit Sanctum Fulgentium fuisse consecratum in Episcopum Ruspensem. Et ejus testimonium in suis Sanctorum tabulis confirmat Romana Ecclesia: *Quod-vult-Deus Episcopus Carthaginensis, unà cum Clero à Geizerico Rege Ariano in navibus fractis, absque remigiis & velis impositus, præter spem Neapolim appulit, ibique in exilio positus, Confessor occubuit.* Et istorum Clericorum unus creditur fuisse Sanctus Gelasius, qui Romanæ Ecclesiæ Clero incardinatus, per assidua virtutum incrementa profecit in summum Pontificem, & grande lumen totius Ecclesiæ. In eodem Sanctissimorum Confessorum consortio fuit Sanctus Gaudiosus Abitunensis Episcopus, de quo ad Nicolaum secundum Pontificem scripsit Sanctus Petrus Damiani: *Gaudiosus Abitunensis Episcopus, VVandalis Africam devastantibus, cum Sancto Quod vult-Deus, & cæteris Præsulibus fugit, & in Parthenope civitate Monasterium condidit.* Non fugit, sed fuit ejectus. Et ista sunt prima Augustiniani Ordinis extra Africam exordia. Quod-vult-Deus Episcopo Sanctus Deo-gratias, huic Sanctus Thomas, Thomæ Sanctus Eugenius, Eugenio Bonifacius, Bonifacio successit Reparatus, quos omnes constat fuisse insigniter Sanctos, & Romanæ Ecclesiæ cum plena obedientia communicasse.

Quod-vult-Deus, ac Deo-gratias, dum Carthaginensis Ecclesiæ adhuc erant Diaconi, erant viri doctissimi, & familiarissimè uniti cum Sancto Augustino. Lucet ex epistolis & libris, quos ipsorum rogatu scripsit, & ipsorum nomini Sanctus Augustinus inscripsit. Eadem est ratio Capreoli. Duas ejus habemus adversùs Nestorium epistolas: Alteram ad Ephesinum Concilium, alteram ad Vitalem, & Constantinum, Hispaniæ Monachos, scriptam post laudatam Synodum. Ambas sanctissimas, ac eruditissimas. Prior insuper Sanctum Augustinum, nuperrimè tunc defunctum, eximiè laudat, atquè ità demonstrat Capreolum fuisse insignem illius veneratorem. Et omnes isti tres Episcopi optimè noverant avitas Africanæ Ecclesiæ consuetudines. Hinc defuncti Aurelii lapsum, ac temeritatem improbarunt, Romanas Episcoporum appellationes permiserunt ambulare per antiquas vias, atquè ità non redierunt, sed semper sine interpolatione permanserunt in consueta gratia ac benevolentia Sedis Apostolicæ. Ista ex causa Lupicinus Episcopus è Cæsaraænsi Mauritania appellavit ad Sanctum Leonem: Et nemo intercessit. Et de Sanctis Monachis Martiniano ac Saturiano, qui Gentilem ac Barbaram Provinciam converterant ad Christum Dominum, scribit laudatus Victor Vitensis: *Tunc deinde cogitatur quid fieret, ut ager jam cultus, & ingraminatus vomere prædicationis, Evangelicum susciperet semen, & imbre sacri Baptismatis rigaretur.* Etenim ambo isti Prædicatores erant Laici, ideoque non poterant solemniter baptizare. *Mittunt Legatos per itinera distenta Deserti. Pervenitur tandem ad civitatem Romanam. Rogatur Episcopus, ut Presbyterum ac Ministros credenti Populo destinaret. Explet cum gaudio quod petebatur Pontifex Dei. Construitur Ecclesia, baptizatur multitudo maxima Barbarorum, & de lupis grex fœcundus multiplicatur agnorum.* Tanta tunc erat Afrorum cum Romana Sede communio, ut suis Neophytis maluerint ab ipsa, quàm à suis Episcopis postulare ministros. Tanta illic erat istius Sedis authoritas, ut etiam contra istud ipsius opus nemo præsumpserit intercedere.

Eodem tempore in Africa floruit Fulgentius Ferrandus, Archi-Diaconus Carthaginensis Ecclesiæ.

clesiæ. Ipse est qui Sancto Fulgentio retulit quæstiones de Æthiopis Baptismo, & ad cujus instructionem Sanctus Fulgentius scripsit istum eruditissimum libellum. Ipse item scripsit vitam Sancti Fulgentii. Creditur esse author Breviarii Canonum, in quo habet sequentia: *Ut adjudicatus Episcopus ad Apostolicam Sedem, si voluerit, appellet. Ut si appellaverit, alius in Cathedra ipsius non ordinetur*. Et disertè adjungit hos esse Canones Sardicenses. Laudat & adducit plures Canones istius Synodi. Et istud Breviarium haud dubiè scripsit ad instructionem Africanæ Ecclesiæ. Forsitan ad abolendum & proscribendum priorem istius Ecclesiæ Codicem, in quo litigiosa ac devia Acta erant alpha & omega. Quidquid sit ex Breviario lucet & Romanas Episcoporum appellationes, ac item Sardicenses de ipsis Canones fuisse tunc in Africa notissimos ac firmissimos. Eorum unus est ille ipse, quem suorum Legatorum Commonitorio Zozimus Pontifex inseruerat. Nempe venerabilis Capreolus ac ejus Successores non solam Aurelii circa Romanas Episcoporum appellationes temeritatem circumduxerant, sed insuper probaverant, ac in Africanæ Ecclesiæ usum admiserant Canones Sardicenses. Attamen Ferrandus de Romanis Clericorum appellationibus non loquitur: Nec pro ipsis, nec contra ipsas adducit ullum Canonem! Nempè Capreolus, omnem istam litem cupiens evulsam, supra adductos de ista re Carthaginenses Canones circumduxerat, & vigere jusserat solam antiquam consuetudinem. Ita quidam opinantur. Verùm ipsis obsistit Cresconius Episcopus, qui Carthaginensem contra istas appellationes Canonem inseruit suo Codici. Quare verius est, quod venerandus Capreolus non solam avitam consuetudinem, sed retentos voluerit istos etiam Canones. Interim idem Cresconius suo Codici præter alios plures Sardicenses Canones inseruit etiam illos, qui firmant Romanas appellationes Episcoporum. Quod nempè laudatum Capreoli Decretum, aut Mandatum esset solemne per omnem Africam. Et istum contra Romanas inferioris Cleri appellationes Canonem affirmat esse non Milevitanum, sed Carthaginensem. Nempè quinti sæculi anno decimo octavo editum in superius laudata Synodo.

cap. 59. 60.

Hæc omnia palam colliguntur etiam ex relatione ac Legatione, quam post ejectos ab Imperatore Justiniano Wandalos, atquè ità avitæ libertati redditam Africanam Ecclesiam, ad Joannem secundum Pontificem misit Reparatus Archi-Episcopus Carthaginensis. Ad restaurandam Africanæ Ecclesiæ disciplinam coegit ducentorum ac septemdecim Episcoporum Synodum, & Romam ex ipsa legavit Cajum ac Petrum Episcopos, ac Liberatum Ecclesiæ suæ Archi-Diaconum. Retulit tria. Primò, An ad Ecclesiam redeuntes Arianorum Episcopi possent admitti in suo honore? Secundò, An apud ipsos in infantia baptizati possent evehi ad Clerum? Tertia relatio fuit hæc: *Petimus ut quicumquè forsitan Episcopus, aut Presbyter, sive Diaconus, aut cujuslibet inferioris Ordinis Clericus, sine nostra epistola venerit, & non approbaverit se pro utilitate sanctarum Ecclesiarum fuisse directum, similis hæretico judicetur. Nequè vestra communione dignus existat. Ut in omnibus & per omnia Beatitudinis vestræ disciplina laudetur*. Est secundus præfati Commonitorii articulus. De primo & tertio, nempe de Romanis Episcoporum, aut Clericorum appellationibus Reparatus nec verbum fecit: Quod nempè isti articuli altissima in pace conquiescerent. At ecce dum Legatio procedit & ob longiorem istius anni hyemem hæret in portu, exspectans navigandi opportunitatem, Joannes Pontifex obiit, ac ejus in locum consecratur Agapetus. Hinc novas litteras Reparatus adjecit, quibus novo Pontifici ex more gratulatus est, & supplicavit confirmari omnia suæ Sedis, & Gentis privilegia, lapsa aut læsa à barbaris temporibus, & calamitatibus. Et Agapetus ad tertium relationis articulum respondit: *Illud quod Catholicos, qui præsunt aut militant Ecclesiæ, sine Sacerdotum suorum litteris suscipi à nobis minimè debere mandatis, & Canonibus est congruum, & disciplinæ prodesse judicamus*. Notanda sunt verba: *Est congruum Canonibus*. Edicunt nihil, quod non sit congruum, à Romana Ecclesia permittendum. Possit Pontifex Romanas inferioris Cleri appellationes respicere. Etiam respondit ad Reparati preces: *Universa, quæ inimicorum perversitas invaserat, Charitati Tuæ Metropolitana Jura reparantes hortamur, ut ea quæ tuo, vel aliorum nomine rescripsimus, universis debeas innotescere*. Innovat, & confirmat non quæcumque, sed illa sola Carthaginensis Ecclesiæ Privilegia, quæ Barbarorum perversitas mutilarat: inter quæ non est inferioris Cleri prohibitio à Romanis appellationibus. Etiam Bonifacius Primas in suis Synodis innovavit solos Aurelii Canones contra appellationes Clericales: Episcopales permisit liberè ambulare.

CAPUT XXXIV.

Demonstratur quod Magni Gregorii tempore non soli Afrorum Episcopi, sed etiam inferior Clerus Romam liberè appellaverit.

QUod Afrorum Episcopi tunc Romam liberrimè appellaverint, demonstrant plura exempla. Primum Sanctus Gregorius exponit in litteris ad Columbum Numidiæ Episcopum: *Judicamus Sanctitati vestræ, venisse ad nos quemdam hominem, Petrum nomine, qui se asserit fuisse Episcopum, atque causæ suæ à nobis remedium postulasse. Et priùs quidem retulit quæ digna esse miseratione potuissent: Sed requirentes, postea* Lib. 5. Epist. 36.

steà multò aliter, quam indicavit, invenimus, & vehementer nos ejus actio contristavit. Sed quia causæ ipsius interna subtiliter nequaquàm addiscere tam longo itineris intervallo disjuncti potuimus, eam, incerti quippè, definire nequivimus. Nunc verò quoniam remeans Rogatianus Diaconus secum eum relaxari poposcit; & ipse ad vos se petiit debere transmitti, scientes Sanctitatem vestram zelum, sicut decet, fidei, & amorem habere Justitiæ, nobis gratum fuit, & ea quæ petiverunt concessimus. Quia ergo præsentes causam subtiliùs potestis scire, hortamur ut eidem Petro ità servare quidquid justum, Canonicumque fuerit debeatis, quatenùs & rectitudinis vigor à vobis in omnibus impleatur, & causa ipsius secundùm Dei timorem, & Ecclesiæ videatur regulas judicata. Si quis verò conscius, vel particeps præfato Petro in his, quibus accusatur, dicitur exstitisse, subtiliter requirendum est, & veritate cognita similiter Canonicè judicandum. Res est lucida, nec indiget commentario.

Secundum exemplum est Paulus Episcopus,
Lib. 5. Ep. 62. 63. quem Gregorius evocavit, & per Gennadium
L. 6. Ep. 2. Africæ Patritium jussit transmitti. De ipso scripsit ad præfatum Episcopum Columbum: *Epistolam Fraternitatis vestræ suscepimus, in qua nobis de persona Pauli Episcopi, quæ apud vos acta sunt, indicastis. Quod tam serò factum est, ut persona ipsa hic jam valuisset minime reperiri. Nam & vir excellentissimus filius noster Gennadius Patritius suum ad nos pro eadem causa Cancellarium destinavit. Sed dum fecissemus inquiri, utrum cum eo nobis coram positis vellet inire conflictum, respondit ad hæc se minimè fuisse transmissum, sed solummodò tres quosdam huc de ejus Ecclesia deduxisse, qui contra eum plurima dicere debuissent. Dum ergò neque illum ad inferendas actiones paratum invenimus, neque personarum illarum nos qualitas movit, quod in accusatione Episcopi valuissent idonei reperiri, Paulo Episcopo ad urbem se Regiam relaxari debuisse precibus speranti, non potuimus contradictionis moras afferre, sed mox eum secundùm petitionem suam cùm aliis duobus secum deductis Episcopis ambulare permisimus. Si quæ ergò fuere, quæ contra eum dici rationabiliter poterant, mox eo huc veniente vestra debuit, quod nunc fecit, Fraternitas cuncta fideliter indicare.*

Causæ fundum Gregorius aperit in litteris ad
L. 5. ep. 63. Imperatorem Mauricium: *Qualiter Pietatis vestræ Serenitas, contra Donatistarum flagitiosissimam pravitatem consideratione Justitiæ, & sincerissimæ Religionis zelo commota sit, directarum lucidissimè tenor insinuat Jussionum. Sed venientes viri Reverendissimi ex Africana Provincia Episcopi asserunt ita esse incauta dissimulatione postpositas, ut nec Dei illic judicium haberetur in metu, nec principales hactenùs Jussiones sortirentur effectum. Hoc etiam subjungentes, quod in præfata Provincia, Donatistarum præmiis prævalentibus, fides Catholica publicè venundetur. At contra gloriosus vir Gennadius de uno eorum similia questus est, qui talia querebatur. Cui etiam duo alii certi in eadem re testimonium ferebant. Sed quia causa ipsa sæcularis Judicis intererat; eosdem Episcopos ad Pietatis vestræ existimavi esse vestigia dirigendos, ut per semetipsos Serenissimis auribus suggerant, quæ fatentur pro fide Catholica pertulisse.*

Paulus Episcopus, & duo cum ipso alii Collegæ Gennadium Patritium, ac ejus præsertim Cancellarium accusarunt, quod Donatistarum auro corrupti pœnales Mauricii leges suspenderent, omnem istis permitterent libertatem, atquè ità venderent Catholicam fidem. Et è contrario Gennadius ejusdem criminis accusavit Paulum Episcopum, & in testes adduxit duos nescio quos ex ejus Ecclesia. Actio inchoata fuit in Numidiæ Synodo: At Gennadium ista metuens non administravit justitiam. Immò videtur afflixisse Paulum, aut certè ejus afflictionem permisisse. Hinc ille provocavit ad Romanam Ecclesiam. Sed ecce Gennadius obstitit, & ipsum non permisit Africa excedere. Hinc Gregorius severè jussit Romanum permitti accessum, & impetravit. Quare Gennadius contra Paulum transmisit suum Cancellarium, & cum ipso tres testes ex Pauli Parochia. Columbus Episcopus transmisit etiam Synodalia Afrorum Acta, sed serò. Nihilominùs Gregorius perrexit in causa. At eccè Cancellarius noluit Accusatorem agere, & adducti in testes non habebant qualitates idoneas ad accusandum Episcopum. Nempè Cancellarius premebatur à conscientia, ideoque metuebat tribunal Gregorii. Hinc Paulus, & cum ipso præfati duo Episcopi postularunt Principem accedere, isthic acturi non solummodò contra Cancellarium, sed etiam contra Patritium. Et propter adductas rationes Gregorius permisit. Gregoriana ad Columbum epistola debebat præcedere epistolam ad Mauricium. Etiam alia evincunt in aliis similiter epistolis non servari ordinem temporis, ideoque opus esse revisione & correctione.

Eadem de re Gregorius scripsit in alia ad præfa- Lib. 7.
tum Columbum epistola: *Frater & Co-Episcopus noster Paulus, præsentium portitor, quantis illic fluctibus, quantisque adversitatibus quatiatur, Sanctitatem vestram memorat non latere. Qui quoniam querelas, quas de eo ad vos pervenisse signastis, non veras esse, sed instigatione adversantium contra se asserit excitari, & omnia se fidit, patrocinante veritate, vobis cognoscentibus, Authore posse Domino superare, hortamur, dilectissime Frater, ut ei, in quibus fuerit Justitiæ ratio manifesta, manum decenter præbere solatii, atque Sacerdotali eum debeas compassione adjuvare. Nulla ergò vos res ab æquitatis studio, nulla suspendat potentia personarum, sed Præceptis Dominicis innitens, omnia, quæ sunt rectitudini adversa, contemne. In defendendis partibus Justitiæ constanter insiste. Odia pro veritate, si qua sint, sustinere non renuas; Ut tantò majorem in adventu Redemptoris nostri fructum mercedis invenias, quantò ejus Mandata non negligens, in favorem Justitiæ, & defensionem impenderis.*

Hæc epistola deberet omnium circa hanc materiam esse prima. Est enim scripta statim post factam à Gennadio accusationem, ante Africanam Synodum. Et docet plura. Primò, quod Paulus fuerit quassatus multis adversitatum fluctibus. Utique ob accusationem Gennadii Patritii, activam & passivam. Secundò, quod Adversarii

rii Paulum accusaverint apud Columbum, quem tunc quidam credunt fuisse Primatem Numidiæ. Verùm ipsos falli, infrà docebimur. Videtur igitur à Gregorio habuisse aliquid vicis Apostolicæ. Hinc epistola docet tertiò, quod Paulus, Columbo cognoscente, & veritate patrocinante, speraverit superare omnes calumnias. Hinc Pontifex Columbum hortatur ad constantem in judicio Justitiam: Ad nullius personæ metuendam potentiam. Quod nempe Pauli Accusator esset ipse Præfectus Prætorio Africæ. Hinc Papa scripsit etiam ad Adeo-Datum & Maurentium, Episcopos Numidiæ: *Paulum Fratrem, & Co-Episcopum nostrum Fraternitati vestræ commendantes hortamur, ut idoneè charitatem vestram debeat experiri, quam prædicat*. Nempe Paulus etiam istis Episcopis rogarat per Pontificem commendari pro justitia constantiam. Verùm hæc virtus non fuit reperta apud omnem Synodum, ideoque Paulus ante judicii finem fuit compulsus Romam provocare.

Epist.14.

Tertium exemplum est in litteris ad Victorem & Columbum, Numidiæ Episcopos: *Præsentium Portitoris Cresconii Fratris & Co-Episcopi nostri querela ad nos insinuante pervenit, quod nulla exigente culpa, vel Concilii definiente sententia, Ecclesiæ ejus Parochiæ antiquitùs deputatæ à Valentione Fratre & Co Episcopo nostro ante quindecim ferè annos sint irrationabiliter occupatæ, atquè eum insuper res Decessoris ipsius ad suum, quod dici grave est, arbitrium abstulisse. Quod si ita veritas se habet, quam perversum, quamque execrandum sit, præsertim Religioso Præposito, dicere non valemus. Hac igitur in re quia nec lenitas, nec aliqua debet esse dilatio, Fraternitatem vestram præsenti epistola commonemus, ut sollicitiùs requiratis. Et si querela ejus manifesta esse constiterit, ablatarum rerum, & occupatarum Parochiarum restitutione Dilectio vestra sine mora succurri provideat, & ità omnia, vobis solatiantibus, cessante excusatione, Justitia favente recipiat, ut nec hunc labor observationis affligat, nec de ejus damno aliquid lucri invasor acquirat*. Valentio quasdam Cresconii Parochias affirmabat ad suam spectare Diœcesim, ideòque vacante Sede ipsas invasit. Etiam res defuncti Episcopi. Quas nempè acquisierat, vel habuerat in istis Parochiis. Etenim defuncti Episcopi supellex per antiquos Canones spectat ad Successorem. Valentio ista violenter ex arbitrio, sine authoritate Synodi fecerat, ideòque manifestè impegerat in centesimum vigesimum Canonem Africani Codicis. Hinc Cresconius confugit ad Gregorium, & obtinuit Justitiam. Confugit in prima instantia. Proindè potiori jure poterat appellare. Notanda sunt verba: *Nulla exigente culpa*. Demonstrant Afris fuisse morem, ut Episcopi ob culpam suis Parochiis truncarentur. Nam & ita truncatus fuit Antonius Fussalensis.

Epist.15.

Quartum exemplum est Clementius Byzacenæ Provinciæ Primas, de quo Gregorius in litteris ad Joannem Syracusæ Episcopum: *In quodam crimine Byzacenus Primas fuerat accusatus, & piissimus Imperator eum juxta Statuta Canonica per nos voluit judicari. Sed acceptis decem auri libris tunc Theodorus Magister militum obstitit, ut minimè fieret. Tamen piissimus Imperator admonuit ut transmitteretur, & quidquid esset Canonicum faceremus. Sed videntes contrarietates hominum, eandem causam inire noluimus. Nunc autem idem Primas aliqua de Concilio suo loquitur, & valdè dubium est, utrùm purè, an certè quia à Co-Episcopis suis impetitur, modò talia loquatur. Nam quod se dicit Sedi Apostolicæ subjici, si qua culpa in Episcopis invenitur, nescio quis ei Episcopus subjectus non sit. Cum verò culpa non exigit, omnes secundùm humilitatis rationem æquales sunt*. Eadem de re Gregorius scripsit ad omnes Episcopos Byzacenæ Provinciæ: *Ante multum temporis quædam ad nos de Fratre nostro Clementio, Primate vestro, perlata sunt, quæ cor nostrum non modico mœrore transfigerent. Sed prementibus diversis tribulationibus, & maximè circumsævientibus hostibus, ea nobis non fuit spatium requirendi. Et quoniàm ità sunt gravia, ut transire indiscussa nullo modo debeant, Fraternitatem vestram his hortamur affatibus, ut cum omni sollicitudine ac vivacitate veritatis indagare substantiam debeatis, ut aut, si ità sint, ut audita sunt, ultione Canonica resecentur; aut si falsa, Fratris nostri innocentia diu sub nefandæ opinionis dilaceratione non jaceat*.

Lib.7. Indict. 2. Epist.65.

Lib. 10. Epist 36.

Clementius apud suæ Synodi Episcopos laboravit mala fama, ideòque ab ipsis deferri timuit ad Primatem Carthaginensem. Hinc juxtà Africanos Canones ab Imperatore Mauricio supplicavit alios Ecclesiasticos Judices. Et Princeps ipsum juxtà Canones universales transmisit ad Gregorium. Africani enim Primates erant veri Metropolitæ, ideòque juxtà Imperatoris Gratiani legem, & confirmatum ab ipsa Apostolicum Canonem, illorum prima instantia spectabat ad Papam. Sed nec istud Tribunal Clementio placuit: Quare ad ipsum evadendum seduxit, & auro corrupit Theodorum, Magistrum Africanæ militiæ. Verùm Mauricius perstitit, & jussit Clementium transmitti ad urbem. Hinc ille quæsivit aliud effugium. Protestatus est se subjectum Sedi Apostolicæ, at prætexuit alias contrarietates. Opinor prætexuisse primam de Africanis Primatibus instantiam spectare ad Carthaginensem Archi-Episcopum, ideòque non debere usurpari à Papa. Longobardi tunc grassabantur, & sæviebant circumcircà urbem, & ipsam affligebant multis tribulationibus, atquè ità Gregorium distraxerunt ad alia: Hinc ille noluit inire causam. Verùm Clementius non se correxit: Et sinistra ejus fama non decrevit. Hinc Gregorius resumpsit causam, curavit se instrui à Byzacenis Episcopis, & haud dubiè definivit.

Circà hoc exemplum scribit Petrus de Marca: *Id unum ad conservandam authoritatem suam contendit Gregorius, ut Clementius Primas Provinciæ Byzacenæ Romam veniret, responsurus de quodam crimine ei objecto. Quoniàm verò ejus Imperium detrectabat Clementius, Gregorius Rescriptum impetravit à Principe. Sed quoniam Theodorus Magister militum, id est, Gubernator Africæ, acceptis decem auri libris, executioni hujus Rescripti supersederi jusserat, aliud dein impetravit Gregorius. Posteà*

Primas

Primas ille Pontifici significat velle se subjici Sedi Apostolicæ, adeoque illum permulsit, ut tandem obtinuerit causam suam judicari à Concilio Provinciali, juxtà Præceptum Pontificis. Horum plura non sunt firma. Primum est, quod Papalis evocationis Præceptum Clementius detrectarit, ideoque Pontifex impetraverit Rescriptum. Etenim in Papalibus litteris nullus est apex, qui insinuet Clementium fuisse Romæ accusatum aut delatum. Et nullatenùs apparet, quod primam instantiam, de qua palàm agitur, Gregorius suo motu inchoasset. Quare mea assertio est longè verisimilior.

Secundum est, quod Gregorius contra sordidam Theodori Magistri violentiam impetraverit secundum Rescriptum. Etenim ad se transmissi & præsentis Clementii contrarietatibus, seu intercessionibus permotus noluit inire causam, nequaquàm ità actutus, si ipsam per duo Rescripta ambiisset. Tertium est, quod Clementii blandimentis permulsus Pontifex noluerit causam inire. Ex ipsius Pontificis verbis jam audivimus longè aliud. Etenim & ista subjectionis professio non in primo est facta congressu, sed in secundo. Quartum est, quod permulsus Gregorius causam Synodo delegaverit. Etenim contrarium disertè aiunt ejus verba ad Episcopos Byzacii: Eis delegat solam veritatis inquisitionem, & causæ instructionem, nullatenùs definitionem. Quidquid sit, Clementius Romæ comparuerat, secundum Statuta Canonica. Et Gregorius poterat denuò evocare. Si non fecerit, fuit dispensatoria commiseratio.

Quod Romanæ etiam Clericorum appellationes tunc apud Afros liberè ambularint, similiter docent plura exempla. Primum est in litteris ad
Lib. 1. Ep. 32. Hilarum Monachum: *Felicissimus atque Vincentius, Diacones Ecclesiæ Lamigbensis, suggesserunt ab Argentio ejusdem civitatis Episcopo gravem se injuriam pertulisse, & accepto præmio Donatistas in Ecclesiis fuisse præpositos, cumque inter alia non leve aliud facinus, quod dici nefas est, commisisse commemorant. Propterea Experientiæ tuæ præsentis paginæ Præcepto duximus injungendum, quatenùs præfatum Episcopum idoneę satisfactioni committere non omittas, tuaque instantia in illis locis fiat ex more Concilium, & omnia secundùm oblatę petitionis textum Canonicè coram positis partibus subtili indagatione perquirantur. Et quęcumquè eorum Judicio fuerint terminata, te exequente modis omnibus compleantur*.

Petrus de Marca vult ab Episcopi judicio semper fuisse Clericis appellandum, non ad Pontificem, sed ad Synodum Provinciæ: At ecce hìc aliud exemplum. Argentius Episcopus Donatistarum Clericos admiserat in suo honore, & pretio corruptus dederat locum ante seniores, & semper Orthodoxos Clericos: Contra Apostolicum Canonem. Hinc illi detulerunt ad Gregorium. Quare videtur fuisse prima instantia. Etenim Argentius videtur sine sententia patrasse istam injuriam. Etiam accusatio de nescio quo nefando crimine fuit prima actio. Et tamen Gregorius admisit, ac delegavit Synodo. Non qualicumquè, sed indicendæ, celebrandæ, ac exequendæ per Legatum Hilarium. Et nemo intercessit.

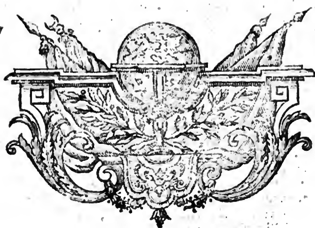
Secundum exemplum est in litteris ad Columbum Episcopum: *Porrecta petitione insinuaverunt nobis præsentium latores, Constantius & Mustellus, Ecclesię Pudentianę Diacones, in Numidia Provincia constitutę, Maximianum ejusdem Ecclesię Antistitem in loco, quo degit, corruptum pręmio Donatistarum Episcopum nova licentia fieri permisisse, cum etsi hoc anterior usus permitteret, manere atquè persistere fides Catholica prohiberet. Ob hoc ergò Fraternitatem tuam scriptis præsentibus necessariò duximus adhortandam, ut veniente ad te Hilario Carthulario nostro, adjuncto Episcoporum universali Concilio, habito prę oculis terrore venturi Judicis, causa eadem subtili ac solerti debeat indagatione perquiri. Et si capitulum hoc à prǽsentium Latoribus prędicto Episcopo fuerit documentis idoneis approbatum, à dignitate officioque, quo fungitur, omnimodis degradetur*. Plures Afrorum Ecclesiæ etiam tunc habebant duos Episcopos: Orthodoxum & Donatistam. Et hocce apud Pudentianam Ecclesiam defuncto Maximianus pecunia corruptus permiserat ordinari Successorem. Hujus criminis primam sibi delatam cognitionem Gregorius delegavit simili Concilio. Et rursùs nemo intercessit. Lib. 2. Ep. 33.

Tertium exemplum est in litteris ad eundem Columbum: *Qualiter Fratrem nostrum Paulinum, Regensis civitatis Episcopum, Clerus suus, vel hi qui in sacro sunt Ordine constituti, in se perhibeant corporaliter excessisse, audire non indiges. Quippè quia priusquàm hæc ad nos querela pertingeret, tibi jam factum est sicut eis asserentibus didicimus, manifestum. Et quoniàm Præpositos in subjectorum pœnam fas esse non debet sæviendi, Victori Fratri & Co-Episcopo nostro, qui Primatis inter vos locum tenet, curavimus scribendum, ut unà cum tua Fraternitate, vel cum aliis Fratribus & Co-Episcopis nostris, quos adhibere prospexeritis, inter memoratum Fratrem nostrum & Clerum ipsius causa subtili debeat investigatione cognosci. Et ideò Dilectio tua immineat, atquè sollicitudinem gerat, ut ea quę ad nos perlata sunt inaudita non transeant, ne discordia in Ecclesia, undè magnoperè pellenda, nutriatur, & si quidem contra eum Clericorum suorum querela est vera, culpam suam, quam emendare despexit, in Ecclesiastici vigoris definitione cognoscat, ut & de præsenti sentiat, quàm sit grave quod fecit, & discat de futuro nihil se plus agere posse, quàm licet*. Eadem Gregorius scribit ad Victorem Primatem, atquè adjungit: *Nec loci tui, sicut dicitur, à Paulino postponi ordinem patiaris, ne illi despectus tuus ad periculum & tibi fiat ad culpam. Nam ad personam in priori loco positam respicit, quidquid à minori committitur, nisi sollicitè corrigatur*. Ex his litteris discimus non Columbum, sed Victorem tunc fuisse Primatem Numidiæ. Quare mendosa est posterioris epistolæ epigraphe, Victorem appellans Episcopum Panormitanum. Et hæc quidem tria sunt exempla primæ Clericalis instantiæ. Evincunt etiam Clericales appellationes licuisse. Lib. 10. Ep. 32. Epist. 33.

Et non caremus talis appellationis exemplo. Exstat

Exstat in alia ad eundem Columbum epistola: *Quàm gravis & auditu ipso intolerabilis Dona-Dei Latoris praesentium, qui se asserit fuisse Diaconum, sit querela, ab eo data petitio, quae tenetur in subditis, Fraternitati vestrae faciet manifestum. Sed quia pervenit ad nos, quod pro corporali peccato fuisset depositus, Dilectio vestra subtili hoc inquisitione perquirat. Et si ità est, in poenitentia retrudatur, ut commissi flagitii vinculum lacbrymis possit absolvere. Si verò insons ab hujusmodi perpetratione claruerit, unà cum Primate Concilii, vel aliis Fratribus Co-Episcopisque nostris omnia, quae petitio ejus continet, diligenti à vobis examinatione quaerenda sunt. Et si querela ejus veritate fulcitur, & in Episcopo ejus Victore, qui contra Deum & Sacerdotale Propositum committere tantum nefas non metuit, Canonici vigoris ità districtio teneatur, ut ex definitione vestra, quam sit iniquum quod fecit, intelligat, & hic suo Ordini reformetur: Quià satis perversum, & contra Ecclesiasticam probatur esse censuram, ut frustrà pro quorumdam voluntatibus quis privetur, quem sua culpa vel facinus ab officii, quo fungitur, gradu non dejicit.*

Dona-Dei ab Episcopali in se Judicio non ad Provinciae Synodum, sed immediatè provocavit ad Papam. Et nemo intercessit. Et videtur non dubitandum, quin isto tempore fuerint insuper alia Clericalium appellationum exempla. Porrò tantae mutationis originem, tempus, causam ignoro. Forsitan coeperit sub Bonifacio secundo, ad quem ex Africa venit relatio, ut deinceps Carthaginensis Episcopus omnia ageret cum beneplacito Sedis Apostolicae. Quidquid sit, Africanam Ecclesiam, dum per Divinam clementiam reparari contigerit, isto jure oportebit vivere. Ista olim gloriosa, nunc miseranda Ecclesia summos & plurimos protulit Doctores, Martyres, plurima omnis sanctimoniae exempla ac ornamenta: Omnes pro ejus reparatione altis animae gemitibus clamemus ad Dominum. Ex his interim abundè liquet, quam infeliciter quorumdam hodie imperitia aut malitia abutatur antiquis istius Ecclesiae moribus.

DISSERTATIO TERTIA
DE
ROMANA HÆRESIARCHÆ EUTYCHETIS *APPELLATIONE.*

CAPUT PRIMUM.

An Eutyches appellaverit ad Sanctum Leonem Pontificem?

Ei series est compendio exponenda. Sanctus Flavianus Constantinopolitanus Episcopus, sectatus vestigia Sancti Joannis Chrysostomi, retinuit & exercuit Patriarchalem potestatem in Asiaticam, immò in tres olim Autocephalas Diœceses. Hinc ad judicandam causam inter Florentium Sardensem Episcopum, Lydiæ Metropolitam, & ejus Com-Provinciales Suffraganeos indixit Synodum ex advenis Episcopis. Erant numero triginta duo, & plures Archi-Mandritæ. Quidam Episcopi magnarum virtutum. Aderant enim Sanctus Seleucus, Amasenus Episcopus, Heleno-Ponti Metropolita, Basilius Seleuciensis Episcopus, Metropolita Isauriæ, & alii non dispares. Eodem tempore in Regia civitate erat venerabilis Eusebius, Dorylæi in salutari Phrygia Episcopus, zelosissimus vindex Catholicæ fidei. Etenim ipse primus, dum omnes ob metum conticescerent, revelata facie accusavit Patriarcham Nestorium. Et ex ista forsitan occasione inverat cum Eutychete amicitiam. Et quidem Eutyches erat vir ætate, & Religiosa vita famosus, ac apud omnes in magna reverentia. Erat enim opulenti, ac numerosi Cœnobii Archi-Mandrita, & Chrysaphium Eunuchum, qui in Aula poterat & agebat omnia, ex sacro Fonte susceperat. Interim horum nihil timens Eusebius ipsum accusavit apud præfatam Synodum, exhibuit accusatorios libellos, inscripsit se ad talionem, demonstravit ab ipso resumi Apollinarii, aut Valentini, vel nescio quam similem Hæresim, atquè ità impetravit hanc Synodalem sententiam: *Lachrymantes, & gementes perfectam Eutychetis perditionem, decrevimus per Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, ab eo blasphematum, extraneum eum esse ab omni officio Sacerdotali, & à nostra communione, & à Primatu Monasterii.* Et ab ista sententia Eutyches appellavit.

Attamen appellandi modus non fuit per omnia legitimus. Hinc circa ipsam in subsecuta Synodalium Actorum revisione est inter Patres orta non modica contentio. Etenim Constantinus, Eutychetis Monachus, Diaconus, ac Legatus, constanter dixit ad plenam Synodum: *Eutyches, dum legeretur damnatio, appellavit sanctum Concilium sanctissimi Episcopi Romani, & Alexandrini, & Hierosolymitani, & Thessalonicensis.* Et dum omnes ad hæc stuperent, Magnificentissimus Patritius Florentius, qui ex Imperatoris Theodosii jussu interfuerat Synodo, respondit: *Turba facta, & dissoluto Conventu, Eutyches dixit ad me silenter, appellans Romanum, & Ægyptium, & Hierosolymitanum Concilium. Et ego arbitratus indecens esse, latere hoc Sanctissimum & Reverendissimum Archi-Episcopum Flavianum, abscedens dixi ei.* Et Sanctus Flavianus est ipsum confessus: *Non audivi ego ab illo*, Eutychete, *sed à viro Magnificentissimo & gloriosissimo Ex-Consule & Patritio, adscendente me in superiora domus, post solutam Synodum.* Hinc Magnificentissimus Florentius adjunxit: *Si cognoverint appellantem virum Religiosum Monachum cæteri Sanctissimi Episcopi, dicant.* Et Julianus Coensis Episcopus statim respondit: *Coram Deo dico, nihil tale ab Eutychete Monacho audivi in consessu.* Et Sanctus Seleucus, Amasenus Episcopus, Heleno-Ponti Metropolita: *Dum esset Concilium, & inquisitio proveniret, nihil tale cognovimus dictum ab Archi-Mandrita Eutychete de appellatione.* Et reliqui omnes Episcopi confirmarunt: *Et nos eadem confitemur.* Basilius Seleuciensis Episcopus, Isauriæ Metropolita, addidit: *Jam in veritate dico, adhuc ipso in Conventu sedente, & proponente hoc sancta Synodo, ut diceret iste duas naturas inseparabiles, & inconfusas*

In uno Domino, & post adunationem, scio quia dixit Religiosus Archi-Mandrita Eutyches; Si præceperint mihi Patres, Romanus, & Alexandrinus, dico ipsum. *Hoc autem non quasi appellans dixit, sed dicens: Non sum ausus dicere propter Patres.*

Hac contentione non obstante, Eutyches est suam appellationem generosè prosecutus. Non Thessalonicæ apud Anastasium, nec Hierosolymis apud Juvenalem, nec Alexandriæ apud Dioscorum Patriarcham, sed Romæ apud Sanctum Pontificem Leonem. Lucet ex Papalibus litteris
Epist. 20. ad Sanctum Flavianum: *Cum Christianissimus, & Clementissimus Imperator, sancta & laudabili fide pro Ecclesiæ Catholicæ pace sollicitus, ad nos scripta transmiserit de his, quæ apud vos perturbationis strepitum commoverunt, miramur Fraternitatem tuam, quid illud scandali fuit, nobis silere potuisse, & non potiùs procurasse, ut primitùs nos insinuatio tuæ relationis instrueret, ne de rerum gestarum fide possemus ambigere. Accepimus enim libellum Eutychetis Presbyteri, qui se queritur, accusante Eusebio, immeritò communione privatum: Maximè cum se vocatum adfuisse testetur, nec suam præsentiam denegasse, adeò ut in ipso judicio libellum appellationis suæ se asserat obtulisse, nec tamen fuisse susceptum. Qua ratione compulsus sit, ut contestatorios libellos in Constantinopolitana urbe proponeret. Quibus rebus intercedentibus, necdum agnoscimus, qua Justitia fuerit à communione separatus. Sed respicientes ad causam, Facti tui nosse volumus rationem, & usquè ad nostram notitiam cuncta deferri. Quoniàm nos, qui Sacerdotum Domini matura volumus esse Judicia, nihil possumus incognitis rebus, in cujusquàm Partis præjudicium definire, priusquàm universa, quæ gesta sunt, veraciter audiamus. Et ideò Fraternitas tua per idoneam maximè, aptamque personam plenissima nobis relatione significet, quid contra antiquam fidem novitatis emerserit, quod severiori sententia dignum fuerit vindicari. Nam & Ecclesiastica moderatio, & Religiosi Principis fides multam nobis sollicitudinem Christianæ pacis indicunt: Ut amputatis dissensionibus fides Catholica inviolata servetur, & his, qui prava defendunt, ab errore revocatis, nostra authoritate, quorum fides probata fuerit, muniantur. Nec aliqua potuit ex hac parte difficultas adferri, cum memoratus Presbyter libello proprio sit professus se paratum esse ad corrigendum, si quid in se inventum fuerit, quod reprehensione sit dignum. Decet enim in talibus causis hoc maximè provideri, ut sine strepitu concertationum & charitas custodiatur, & veritas defendatur. Et ideò quia Dilectio tua de tanta causa nos videt necessariò esse sollicitos, quàm plenissimè & lucidè nobis universa, quod ante facere debuit, indicare festinet, ne inter assertiones Partium aliquà ambiguitate fallamur, & dissensio, quæ in suis initiis abolenda est, nutriatur: Cùm in corde nostro ea observantia, Deo inspirante, permaneat, ne Constitutiones venerabilium Patrum Divinitùs roboratæ, & ad soliditatem fidei pertinentes, prava cujusquàm interpretatione violentur.*

Eadem de re Pontifex rescripsit ad Imperato-
Epist. 21. rem Theodosium: *Quantum præsidii Dominus Ecclesiæ suæ in fide Clementiæ vestræ præpararit, his etiam litteris, quas ad me misistis, ostenditur, ut vobis non solùm Regium, sed etiam Sacerdotalem animum inesse gaudeamus. Siquidem præter Imperiales & publicas curas, piissimam sollicitudinem Christianæ Religionis habetis, ne scilicèt in Populo Dei aut schismata, aut hæreses, aut ulla scandala convalescant. Quid autem in Constantinopolitana Ecclesia perturbationis acciderit, quod ità Fratrem & Co-Episcopum nostrum Flavianum potuerit commovere, ut Eutychen Presbyterum communione privaret, nondùm potuimus evidenter cognoscere. Quamvis enim prædictus Presbyter ad Sedem Apostolicam per libellum doloris sui querimoniam miserit, breviter tamen aliqua prælibavit, asserens se Nicænæ Synodi Constituta servantem, frustrà in fidei diversitate culpatum. Eusebii autem Episcopi, accusatoris ejus, libellus, cujus exemplaria ad nos prædictus Presbyter misit, de objectionum evidentia nihil habebat. Et eum Presbytero Hæresios crimen intenderet, quem tamen in eo sensum argueret, non evidenter expressit: Quamvis & ipse Episcopus Nicænę fidei profiteatur se inhærere Decretis. Propter quod non habuimus, unde aliquid diceremus. Et quia causę meritum, fidei ratio, & laudabilis sollicitudo vestrę Pietatis exigit, necesse est jam locum subreptionibus non patere, sed priùs de quibus eum æstimat arguendum, instrui nos oportet, ut possit de benè cognitis judicari. Ad prędictum autem Episcopum litteras dedi, quibus mihi displicere cognosceret, quod ea, quę in tanta causa gesta fuerant, etiam nunc silentio detineret, cum studere debuerit primitùs nobis cuncta reserare. Quem credimus vel post admonitionem omnia ad nostram notitiam relaturum, ut in lucem ductis his, quę adhuc videntur occulta, id quod Evangelicę & Apostolicę doctrinę convenit, judicetur.*

Ex his discimus varia. Primò, quod Eutyches Magno Leoni in suis litteris imposuerit duo splendida mendacia. Nempè scribens, quod vocatus adfuisset Sancti Flaviani Judicio, & suam non denegasset præsentiam: Et quod in ipso Judicio obtulisset libellum appellationis. Secundò discimus, quod è Judicibus Episcopis quidam videantur appellationem, quam ille Florentii Patricii auribus statim post Judicium secretò insusurravit, licèt improbarent, tamen fuisse reveriti, & censuisse ipsi deferendum. Etenim dum ipsam urgeret Constantinus Monachus, & Sanctus Seleucus, & Basilius Seleuciensis, & ipse Magnificentissimus Florentius Eutychen cœperunt appellare *Religiosum Archi-Mandritam, Religiosum virum, Archi-Mandritam*. Tractarunt ut Abbatem, non ut degradatum. Tertiò discimus, quod istud ipsum prætenderit Eutyches. Etenim permansit in Præfectura sui Monasterii. Nempè clamans se appellasse, ideòque per Sardicenses Canones in suspenso manere omnia. Quartò discimus, quod Sanctus Flavianus ista omnia contempserit, volueritque ad executionem procedere. De sui Judicii justitia fuit adeò securus, ut nec Romam statim retulerit. Quintò discimus, quod à Sancti Flaviani constantia executionem timens Eutyches proposuerit libellos contestatorios. Per propositos publicè libellos solemniter ad omnem Regiam civitatem protestatus est se & appellasse, & adhuc appellare. Romam, appel-

appellationi suæ deberi suspensivum effectum, ideòque se adhuc esse Presbyterum atquè Archi-Mandritam, & Flavianum violenter in se agere contra regulas. Sextò discimus, quod Eutyches inter hæc innovaverit suam Romanam appellationem, & ejus libellum seu instrumentum transmiserit ad Pontificem. Unà transmisit accusatorium Eusebii libellum, aliaque omnia necessaria ad retractatorium Judicium. Et in suo appellationis libello adjunxit *se paratum ad corrigendum, si quid in se inventum fuerit, quod reprehensione sit dignum*. Suas etiam litteras adjunxit Imperator Theodosius, querens per hæc litigia turbatam esse omnem Regiam civitatem, & culpam manifestè referens in Sanctum Flavianum. Eunuchus enim Chrysaphius plenè, & palàm studebat Eutycheti. E contrario Sanctus Flavianus tacuit, & non retulit. Hinc anxius Pontifex hæsitavit, & egit sequentia. Primò, Flaviani negligentiam graviter arguit, & jussit quàm-primùm plenissimè ac lucidè referri. Secundò, usquè ad factam relationem jussit suspendi omnia, admisit appellationem, & cuncta disposuit ad retractatorium Judicium. Lucet ex his verbis: *Respicientes ad causam, Facti tui nosse volumus rationem, & usquè ad nostram notitiam cuncta deferri. Quoniàm nos, qui Sacerdotum Domini matura volumus esse judicia, nihil possumus, incognitis rebus, in cujusquàm partis præjudicium definire, priusquàm universa, quæ gesta sunt, veraciter audiamus*. Hinc tertiò jussit sibi transmitti non Synodalia dumtaxat Acta, sed insuper idoneam, ac aptam personam, quæ in retractatorio Judicio sustineret Flaviani personam.

Proindè Magnus Leo usquè tunc propendebat in Eutycheten. Erat enim vir senex, honorabilis, *humilitatis Proposito*, id est, regulari vita laudabilis, utporè Archi-Mandrita trecentorum Monachorum. Et anno elapso Pontificem monuerat, quod Nestoriana *hæresis quorundam rursùm studiis, in Regia etiam civitate pullularet*. Hæc Pontifex timuit. Nec sine fundamento. Etenim Antiochena Ecclesia, ex quo per Paulum Samosatensem fuerat infecta, ista pessima scabie nunquàm caruit. A Paulo in Lucianum, à Luciano in Diodorum, à Diodoro in Theodorum, à Theodoro descendit in Nestorium. Nestorius Antiochia scabiem traduxerat Constantinopolim: Hinc ejus propaginem Leo timuit. Et quia non solus Nestorius Sanctum Cyrillum, sed etiam Diodorus ac Theodorus veritatis Sectatores de Apollinario accusaverant, Papa hæsitavit, an istud ipsum forsitan cecidisset in Flavianum. Imperatoris Theodosii litteræ plurimùm auxerunt suspicionem. Hinc Leo scripsit ad Flavianum: *Decet in talibus causis hoc maximè provideri, ut sine strepitu concertationis, & charitas custodiatur, & veritas defendatur*. Timebat ne fortè fuisset amara concertatio, ideoque suasit pacificè componi per charitatem.

At Flavianus Apostolicis litteris statim respondit, ac retulit. Omnem Eutychetis errorem, omniaque suæ Synodi Acta exposuit, atquè adjunxit: *Eutyches passus justam & Canonicam damnationem, cùm debuisset secundis salvare priora, & per pœnitentiam placare Deum, non solùm hoc non fecit, sed etiam per omnia conturbare sanctam, quæ apud nos est, Ecclesiam festinavit, propositiones injuriarum publicè ponens, & maledictionibus plenas. Super hæc & preces offerens piissimo, & Christi amantissimo nostro Imperatori, & easdem arrogantia & petulantia plenas, per omnia Divinas regulas conculcare conatus. Sed his ità gestis, litteræ nobis datæ sunt vestræ Sanctitatis per admirabilem Comitem Pansophium, per quas sumus edocti, quia idem Eutyches libellos direxit nobis plenos omni fallacia atque calliditate, dicens judicii tempore libellos se dedisse appellationis, & nobis & hic convenienti Sancto Concilio, & appellasse vestram Sanctitatem: Quod nequaquàm ab eo factum est. Sed etiam in hac parte mentitus est, tanquàm per fallaciam mendacii subrepere se sanctis vestris auribus putans. Commotus itaque, Sanctissime Pater, in his omnibus, quæ ab eo præsumpta sunt, & ob ea quæ in nos & Sanctissimam Ecclesiam facta sunt atquè fiunt, pro consueta fiducia fiducialiter age, secundum quod Sacerdotia competit, propriamque faciens communem causam, & Sanctam Ecclesiarum disciplinam, simul decernere damnationem adversùs eum regulariter factam, & per propria Scripta dignare, confortare autem & piissimi, & Christi amantissimi nostri Imperatoris fidem. Causa eget solummodò vestro solatio, atquè defensione, qua debeatis consensu proprio ad tranquillitatem & pacem cuncta perducere. Sic enim hæresis quæ surrexit, & turbæ quæ propter eam facta sunt, facillimè destruentur, Deo cooperante, per vestras sacratissimas litteras. Removebitur autem & Concilium, quod fieri divulgatur: Quatenus nequaquam Sanctissimæ ubique turbentur Ecclesiæ.*

Etiam hæc epistola nos docet varia. Primò, quod Contestatorius Eutychetis libellus fuerit plenus injuriis, ac maledictionibus. Utique in Sanctum Flavianum. Hoc enim edicunt hæc verba: *Quæ in nos facta sunt atque fiunt*. Non est dubitandum, quin ipsum proclamaverit Nestorianum. Secundò docemur, quod Eutyches suum Contestatorium libellum, suamque Romanam appellationem adjuverit amico sibi brachio Principis: Nempè Divali Jussione, quæ mandabat ejus appellationi deferri effectum suspensivum. Et hoc ipsum Theodosius haud dubiè scripsit ad Pontificem. Tertiò discimus, quod Leo suas ad Sanctum Flavianum litteras non proximè ad ipsum, sed direxerit ad Imperatorem Theodosium, qui ipsas per Comitem Pansophium curavit tradi in manus proprias. Haud dubiè ex præfata suspicione, quam & ipse Eutyches, ac præsertim Princeps Pontifici contra Flavianum impresserant. Quartò discimus profundam Sancti Flaviani reverentiam in Apostolicam Sedem. Etenim Sanctum Leonem non Fratrem appellat ex more istius temporis, sed Sanctissimum Patrem, Ab ejus nutu profitetur pendere hæc omnia. Etiam voluntatem Principis. Aureis litteris merentur scribi hæc verba: *Causa eget solummodò vestro solatio atquè defensione, quà debeatis consensu proprio ad tranquillitatem & pacem cuncta perducere. Sic enim hæresis quæ surrexit, & turbæ quæ propter eam factæ sunt, facillimè destruentur, Deo cooperante, per vestras sacratissimas litteras*. Profitetur

omnem

omnem hanc controversiam solius Apostolicæ Sedis Judicio posse ac debere finiri: Nempè per sacratissimas litteras, quæ dignentur decernere factam ab ipso Synodaliter Eutychetis damnationem esse factam regulariter. Hoc est, quæ dignentur ejus Synodale Judicium confirmare. Hanc confirmationem humillimè supplicat. Et adjungit rem maximi ponderis. *Removebitur autem & Concilium, quod fieri divulgatur.* Nempè Chrysaphii Eunuchi favore, & ejusdem in Sanctum Flavianum odio accensus & tumidus Eutyches palàm jactabat à se, si Flaviani judicium non circumduceretur à Romana Ecclesia, postulandam generalem Synodum, & à Principe omninò concedendam. Quin immò jam dicebatur concessa. Hinc in Synodalium sub Sancto Flaviano Actorum revisione Meliphtongus, Julio-Politanus in Arabia Episcopus, dixit: *Quia Imperator universalem præcepit fieri Synodum, necesse est majores causas in illud reservare Concilium.* Et Eusebius Dorylæensis Episcopus: *Conjuro vos per Sanctam Trinitatem, futuro Concilio universali, secundùm sanctionem Christi amicorum Principum, hoc negotium reservari.* An Regia Sanctio ex tunc emanasset, non possim affirmare. Quidquid sit, ista fama volitabat per omnem Constantinopolim, immò per omnem Orientem. Et Flavianus affirmat etiam ipsam per sacratissimas Apostolicæ confirmationis litteras esse penitùs suffocandam. Profitetur ad Eutychianæ hæresis plenam damnationem sufficere Apostolicam Sedem, nec esse opus Generali Concilio. Tanta tunc apud Orientales Ecclesias erat authoritas istius Sedis.

Sanctus Flavianus rectè scripsit ad Pontificem: *Quę in nos facta sunt, atquè fiunt.* Etenim Eutyches optimum Episcopum apud Imperatoris Theodosii à callidissimo Eunucho circumobsessam simplicitatem reddidit adeò suspectùm de Nestoriana lue, ut sacra Jussione compulsus fuerit ad solemnem in Scripris fidei professionem, & quasi ad Contestatorios etiam libellos. In isto fidei libello profitetur se esse verum Nicænæ fidei, & omnium in Ephesina Synodo Decretorum custodem ac veneratorem, atquè adjungit: *Et unam quidem Verbi Dei naturam, incarnatam tamen & inhumanatam, dicere non negamus, eo quod ex ambabus unus sit atquè idem Dominus noster JESUS-CHRISTUS. Eos verò, qui aut duos filios, aut duas hypostases, aut duas personas annunciant, & non unum & eundem Dominum JESUM-CHRISTUM Filium Dei vivi prædicant, anathematizamus, & alienos esse ab Ecclesia judicamus. Et ante omnes Nestorium.* Nempè Eutyches sanctissimum Episcopum de his omnibus apud Principem reddiderat suspectissimum. Hinc ille fuerat jussus libellum propria manu subscribere. Et Sanctissimus Antistes subscripsit hoc modo: *Domine Christe adjuva nos Deus.* Et infrà: *Hæc scripsi meà manu ad satisfactionem vestræ Pietatis, & ut confundantur calumniam facientes nostræ bonæ & simplici in Christo conversationi.* Quæ omnia evincunt, quod Theodosius Romanæ Eutychetis appellationi jusserit adscribi suspensivum effectum. Hinc enim in Chalcedonensi Concilio Orientales Episcopi clamaverunt: *Flavianus ut damnatus ingressus est.* Hoc est, tanquàm Reus ad dandas rationes de suo in Eutychetem Judicio. Ità ingredi compulsus fuit in Ephesino Latrocinio. Nihilominùs constans Flavianus, sciens Episcopalis Judicii suspensionem non ad Laicum Principem, sed ad solum spectare Pontificem, intrepidè stetit pro authoritate suæ Synodi. Etenim in laudatis suis ad Papam litteris scripsit: *Ab Eutychete Monacho. Iste Eutyches. Idem Eutyches.* Et in alia ad Papam epistola: *Eutyches quondam Presbyter & Archi-Mandrita.* Hæresiarcham constanter tractavit ut legitimè degradatum. Et ut sua hac quasi contumacia Principem non offenderet, suo fidei ad ipsum libello indidit laudem etiam Constantinopolitanæ Synodi, scribens non solam Nicænam, ac Ephesinam, sed insuper istam, id est, istius ad Nicænum Symbolum additamenta religiosè à se servari. Rationem in Chalcedonensi Synodo adduxit Diogenes, Cyzici Episcopus, Helles-Ponti Metropolita: *Eutyches dolosè præposuit Synodum sanctorum Patrum, quæ in Nicæa facta est. Accepit enim additamenta à sanctis Patribus, propter perversum intellectum Apollinaris, & Valentini, & Macedonii, & qui eis similes sunt. Hæc prætermisit Eutyches, sicut Apollinarista. Nam etiam Apollinaris suscipit sanctam Synodum, quæ in Nicæa facta est, secundùm propriam perversitatem intelligens verba.* Hoc ipsum compendio allegavit in suo libello Sanctus Flavianus. Allegavit non sufficere ad rectam fidem, quod Eutyches Nicænam & Ephesinam Synodos, & Sancti Cyrilli Capitula jactaret, sed insuper necessum esse, ut profiteatur etiam Constantinopolitana ad Nicænum Symbolum additamenta. Hoc enim semper refutavit Eutyches, ideoque se demonstravit scabiosum ex Apollinario.

Interim tota Hæresiarchæ spes erat in Romana Ecclesia: In sua ad ipsam provocatione. Ipsam speravit authoritate Principis inclinandam ad sua desideria. Devium hominem animabant etiam benignæ litteræ, quas nuperrimè nescio quos, haud dubiè etiam Sanctum Flavianum, de resuscitata Nestorii lepra accusans, à Sancto Leone acceperat: *Non ambigimus Authorem Catholicæ fidei Dominum tibi in omnibus adfuturum. Nos autem cum pleniùs, quorum hoc improbitate fiat, potuerimus agnoscere, necesse est auxiliante Domino providere quatenùs nefandum virus, dudùmque damnatum, radicitùs possit extingui. Deus te custodiat incolumem, Dilectissime Fili.* Non est dubitandum, quin hascè litteras ubiquè buccinaverit, & forsan annexuerit suis libellis Contestatoriis. Item dubitandum non est quin Flavianum violentiùs accusaverit apud Pontificem, quàm apud Principem. Litteræ omnes, si exstarent, nos plura docerent. Ravennatem Ecclesiam, immò omnem Christianitatem tunc illustrabat Sanctus Petrus Chrysologus, apud Leonem Pontificem potens opere & sermone. Quarè & hunc Eutyches est aggressus. Etiam isthìc Sanctum Flavianum diffamavit de Origene, de Nestorio, de neglecto judicio, de pravè intellecto symbolo Nicæno. Haud dubiè rogarit suam causam per ipsum adjuvari apud Sedem Apostolicam. Verùm prudentissimus Antistes hominem remisit ad Pontificem, & adjunxit:

xit: *Hæc breviter respondi, Frater, litteris tuis, plura rescripturus, si ad me Frater, & Co-Episcopus meus Flavianus aliqua de hac causa scripta misisset.*

Sanctus Flavianus insuper aliam relationem fecit ad Pontificem, scribens inter cætera: *Sunt quidam veste sua oves significantes interiùs autem lupi rapaces, quos ex fructibus eorum debemus agnoscere.* Notat Monasticam Eutychetis professionem, cujus reverà primum fundamentum est simplicitas atquè integritas orthodoxæ fidei. Et prosequitur: *Talis inter nos Eutyches, quondam Presbyter, & Archi-Mandrites, qui quasi nostræ Religionis Sectam sapiebat, & hanc præferebat, Nestorii autem impietatem confirmabat, & succingebatur pro Nestorio militare in pugna, quæ contra Nestorium parabatur. Trecentorum autem decem, & octo Patrum de fide Expositionem factam, & sanctæ memoriæ Cyrilli epistolam scriptam ad Nestorium, ejusdemque pariter ad Orientales, quibus omnes assenserunt, tentavit evellere, antiquam impii Valentini & Apollinaris reparans Sectam.* Enumerat omnia capita, de quibus ab Eutychete accusabatur. Primò, de Nestoriana hæresi. Secundò, de inflicta damnatione in Professorem Nicænæ fidei. Tertiò, de refutatis duodecim Capitulis Sancti Cyrilli. Quartò, de abjecta item epistola, qua Sanctus Cyrillus pacem iniit cum Orientalibus Ecclesiis. Et certè accusatio non carebat fuco, & colore. Reverà enim Sanctus Flavianus aversabatur Sancti Cyrilli Capitula. Hinc enim non de istis, sed de sola Cyrilli secunda ad Nestorium, & de pacificatoria ad Orientales epistola dicit: *Quibus omnes assenserunt.* Et hasce solas, non verò duodecim Capitulorum epistolam fecerat legi ad suam Synodum. Contra istas igitur Eutychetis calumnias Flavianus Pontificem instruit, exponit ejus manifestas hæreses, repetit suæ Synodi de ipso sententiam, & supplicat confirmari, & publicari. Nempè post confirmatam istam sententiam, & damnatum etiam à Pontifice Eutychetem, est facta isthæc relatio.

Sola igitùr prior relatio, & adjuncta ipsi alia documenta Pontificem instruxerunt, ideòque ab ipso metuerunt hoc Rescriptum: *Lectis Dilectionis tuæ litteris, quas miramur fuisse tam seras, & Gestorum Episcopalium ordine recensito, tandem quid apud vos scandali contra integritatem fidei exortum fuisset, agnovimus. Et quæ primò videbantur occulta, nunc nobis reserata patuerunt. Quibus Eutyches, qui Presbyterii nomine honorabilis videbatur, multùm imprudens, & nimis imperitus ostenditur, ut etiam de ipso dictum sit à Propheta:* Noluit intelligere, ut benè ageret. Iniquitatem meditatus est in cubili suo. *Quid autem iniquius, quàm impia sapere, & sapientioribus doctioribusque non credere? Sed in hanc insipientiam cadunt, qui cum ad cognoscendam veritatem aliquo impediuntur obscuro, non ad Propheticas voces, non ad Apostolicas litteras, nec ad Evangelicas authoritates, sed ad semetipsos recurrunt: Et ideò Magistri erroris existunt, quia veritatis discipuli non fuere. Quam enim eruditionem de sacris novi & veteris Testamenti paginis acquisivit, qui ne ipsius quidem Symboli initia comprehendit? Et quod per totum Mundum omnium*

Regen[...] non fe[...]
cordè licet [...]
ne, quod [...]
ipsum, capi Symbo[...]
licum semper. bucci[...]
quod sacras litteras. Bu[...]
minus sacras [...], cerebrosum [...]
imperitum, [...] de ipsius
nem Sancti Flaviani [...]
sententiam confirmavit.

Hæc de re eleganter in Chronico [...]ctor Episcopus Tonnonensis: *Eutyches P[...] & Archi-Mandrita cujusdam Monasterii Constantinopolitani apparuit, qui sui nominis hæresim condidit. Hic enim Dominum nostrum JESUM CHRISTUM sic asserebat natum ex Maria semper Virgine Matre, ut nihil in eo confiteretur humanæ naturæ. Qui Synodali invitatus colloquio Constantinopoli congregato, cui Sanctus præfuit Flavianus, ejusdem civitatis Episcopus, dum nollet Christum in duabus confiteri naturis post nativitatem ex Virgine, & nobis secundùm carnem esse consubstantialem, damnationem cum errore proprio suscepit, quam Sanctus Leo Romanus Antistes Apostolica authoritate firmavit.* Proindè Eutyches & appellavit & non appellavit ad solum Sanctum Papam Leonem. Non appellavit in ipso Synodali Judicio, nec item post ipsum ad aures Magnificentissimi Patritii. Appellavit autem postmodò per litteras. Et quidem per formales libellos. De hiscè scribit in Chronico Idatius Lemicensis Episcopus: *De Galliis epistolæ deferuntur Flaviani Episcopi ad Leonem Episcopum, missæ cum scriptis Cyrilli Episcopi Alexandrini ad Nestorium Constantinopolitanum, de Eutychete Ebionita hæretico, & Leonis Episcopi ad eundem Responsa. Quæ cum aliorum Episcoporum & Gestis & Scriptis per Ecclesias diriguntur.* Quæ hæc Gesta & Scripta? Certè non alia, quàm de causa & Romana appellatione, Romanaque damnatione Eutychetis. Tantæ tunc certitudinis & authoritatis erant hæc in omni Gallia, ut per Ecclesias dirigerentur. Existimo hæc facta ex Magni Leonis Mandato post Ephesinum Latrocinium: Ut nempè Gallicana Ecclesia in antiqua fide contra istius Latrocinii authoritatem armaretur.

Compendio hæc omnia refert in Nestorianæ ac Eutychianæ hæresis Breviario Liberatus, Carthaginensis Ecclesiæ Archi-Diaconus. Exponit Constantinopolitanam Sancti Flaviani Synodum, ac pergit: *Quibus Gestis jungens epistolam suam venerabilis Flavianus Leoni Papæ direxit, & quid in Concilio gestum fuerat, allegavit fideliter. Et Eutyches de sua damnatione Papæ Leoni scribens, posuit Edicta apud Constantinopolim, & injustitiam se fuisse passum, Populum contestatus est. Leo verò direxit Flaviano Tomum, sanam Incarnationis Christi doctrinam continentem, & mirificè perimentem Eutychetis assertiones. Eutyches verò obtulit preces Imperatori, questus de falsitate Gestorum, quasi aliqua à Notariis superaddita fuissent, aliqua verò dicta, nec Gestis inserta. Et postulavit, ut sub præsentia Thalassii,* Cæsareensis in Cappadocia *Episcopi, & Florentii Patritii rursùs in Palatio, Flaviano occurrente, ipsum congregaretur Concilium, & ex interrogatione personarum veritas panderetur.* Cap. 12.

Expo-

Exponit hoc examen, & pergit: *Posteà expetivit Imperator à Flaviano fidei ejus confessionem, manu ejus scriptam & subscriptam. Scripsit ergò Flavianus fidem suam manu propria, & Imperatori in hoc themate direxit.* Adducit Flaviani libellum, & adjungit: *Postquàm ergò nihil probatum est Notariis de falsitate Gestorum, Eutyches petit Dioscorum Alexandrinum Episcopum, ut quæreret quæ de illo acta sunt, & causam examinaret. Agebat apud Principem universalem fieri Synodum, ut probaretur judicium Flaviani. Scripsit ergò Dioscorus Theodosio Imperatori, quia aliam fieri Synodum generalem oportet. Et ut fieret, persuasit Eutyches. Annuit Imperator. Et dirigens Sacram Dioscoro in Alexandriam, præcepit ut cum decem Metropolitanis Episcopis, quos voluisset ipse eligere, veniret Ephesum, & congregato universali Concilio, Eutychetis causam discuteret.*

Non servat rerum ordinem. Etenim post Sancti Flaviani Synodum Eutyches ipsam ante omnia falsare studuit, ideòque postulavit, ac impetravit memoratam revisionem. Et quonjàm res non succedebat ad votum, se appellasse est protestatus, atquè ità conatus est suspendere judicium. Ast probare non potuit, ideoque nec invenit fidem. Hinc novam formavit appellationem, non ad omnes Patriarchas, sed ad solum Papam Leonem. Et mox transmisit appellationis libellum, accusatorium libellum Eusebii Dorylæensis Episcopi, & plura instrumenta. Et Imperator Theodosius ipsum potenter adjuvit suis ad Papam litteris. Verùm nec huic appellationi Flavianus detulit, asserens sententiam transiisse in rem judicatam, & plura alia. Hinc Eutyches proposuit libellos Contestatorios. Et denuò cum litteris transmisit ad Pontificem. Et à Theodosio obtinuit suæ appellationi suspensivum effectum. His motus, & anxius Pontifex solatus est Eutychetem per ambigua & ad ipsum, & ad Principem Rescripta, & S Flavianum arguit de neglectu relationis. Hinc Flavianus statim retulit. Et hujus rei conscius Eutyches non quievit. Flavianum apud Principem traduxit de Nestorio, & adeò impressit, ut optimus Antistes sacra Jussione compulsus fuerit propria manu scribere libellum fidei, atquè ità se de Nestorio purgare. Dubitandum non est, quin hæc omnia retulerit ad Sedem Apostolicam. Quæ cœpit rem capere, & novum hæresiarcham aversari. Quod ipsum rescivit Eutyches. Hinc statuit etiam à Papa appellandum ad Generale Concilium. Et de hoc momentoso negotio consulturus abiit Alexandriam ad sibi fidelissimum Dioscorum. Quod ipsum apud Franciscum Combefis scribit antiqua narratio de rebus Armeniæ: *Eutyches à Sancto Flaviano damnatus, adit Dioscorum, rogans ut petat ab Imperatore Synodum celebrari Ephesi, qua Flavianus condemnetur, ipse autem Eutyches Judicio absolvatur. Dioscorus autem atquè Eutyches immani odio occupantur, haud secùs atquè corvus in nemore, & nycticorax in petrinis ac ruderibus.* Duæ hæ pessimæ viperæ ibi conceperunt etiam Leonem Papam accusandum de Nestorio, ab ipso appellandum ad Generalem Synodum, sistendum ab ipso jam cœptum impetum, ejus agendis capistrum injiciendum à Principe, ipsum excludendum à Præsidentia futuræ Synodi, & hanc devolvendam in Dioscorum. Et omnia per Chrysaphium Eunuchum à simplici Theodosio obtinuerunt.

De Romana Eutychetis appellatione dixit in Synodalium sub Sancto Flaviano Actorum revisione Sanctus Seleucus, Amasenus Episcopus, Heleno-Ponti Metropolita: *Anticipans Reverendus Diaconus Eleusinius dixit libellum obtulisse sancto Conventui Reverendissimum Archi-Mandritam, in quo dicebat Expositionem fidei contineri. Quoniam verò ante paucos dies litteræ sanctissimi Archi-Episcopi Romanorum insinuatæ sunt nobis, continentes quia questus est Reverendissimus Archi-Mandrita Eutyches, & appellavit in tempore examinationis nostram audientiam per dationem libelli. Et ideò post damnationem eum Archi-Mandritam renominaverunt. Quomodò nunc instans, & dicens de fide esse libellum, apud sanctissimum Episcopum Romanorum recusationem in Synodo appellationem nominavit? Et hinc doceri debetis, quoniam non in eisdem permanet Reverendissimus Archi-Mandrita. Et postulo epistolam prolatam relegi.*

Discimus hinc varia. Primò, quod ante inchoatam hanc revisionem Eutyches Romam appellarit; affirmans se in ipsa etiam Synodo appellasse. Et quidem per datos libellos. Se appellasse audientiam Romani Pontificis. Secundò, quod questus fuerit istum libellum fuisse rejectum à Sancto Flaviano, ideoque ipsum graviter accusarit. Tertiò, quod Sanctus Leo hac de re scripserit non ad solum Flavianum, sed etiam ad omnem ejus Synodum. Hæ litteræ perierunt. Quartò; quod Pontifex videatur appellationem admisisse, & ipsi adscripsisse suspensivum effectum. Hoc innuunt ista verba; *Et ideò post damnationem eum Archi-Mandritam renominaverunt*. Utique Romani. Quintò addiscimus, quod istum ipsum libellum, quem Eleusinius, Eutychetis Monachus & Legatus, jàm dicebat fuisse fidei, continentem Nicænum ac Ephesinum de fide Decretum, ipse Eutyches in litteris ad Sanctum Leonem scripserit fuisse appellationis. Libelli hujus, quoniam à Sancto Flaviano nec admissus nec lectus fuerat, nesciebantur contenta: Hinc Eutyches apud Pontificem potuerat securè mentiri. At ecce ejus Monachus in revisione per imprudentem loquacitatem prodidit mendacium. Quarè Sanctus Seleucus meritò dixit ad omnem hunc Conventum: *Hinc doceri debetis, quoniam non in eisdem permanet Reverendissimus Archi-Mandrita Eutyches*. Et postulavit proferri epistolam, ac legi. An Eutychetis ad Leonem, an Leonis epistolam ad Synodum, est ambiguum. Forsitan utramque. Utraque est perdita. Hinc plura ignoramus. Interim sextò discimus fundamentum, ex quo Eutyches Pontifici scripserit se ad ipsum in ipsa Synodo per libellum appellasse. Etenim sine fuco mentiri fuisset in tanto Archi-Mandrita nimis impudens. Septimò discimus, quod hæc Romana appellatio aliquem temporis tractum habuerit, & varias ultrò citroque transmiserit litteras: Harum carentia facit, ut istius originem & decursum distinctè ac plenè non sciamus.

Certè oportet Eutychetem fuisse hominem insigniter impudentem. Etenim in suæ, ad Ephesinum

num Latrocinium factae, appellationis libello hoc posuit: *Ego timens praevaricari prolatam defi-nitionem à sancta Synodo, quae hic Dei voluntate priùs congregata est, & ea quae definita erant de fide à Sanctis Patribus, qui in Nicaea convenerunt, ro-gabam innotescere Sancto vestro Concilio, ut his quae à vobis approbarentur, acquiescerem, paratus in his permanere. Et hoc dicenti, subitò contra me, longè ante scripta, damnatio legebatur, nullum verbum faciente de appellatione mea ad vestram Sanctitatem Reverendissimo Episcopo Flaviano, neque meos eru-bescente canones, &c.* Eam ipsam appellationem, quam ad & contra sententiae prolationem Sancti Leoni scripserat à se factam ad Sedem Apostoli-cam, hic dicit factam ad futurum generale Concilium. Utrobiquè impudenter mentitus. Audacia stupenda. At magis stupenda Episco-porum ignavia. Etenim libellum hunc legi audierunt omnes illi Episcopi, qui in nupera Synodalium sub Sancto Flaviano Actorum revi-sione fuerant uno ore contestati se istius appella-tionis nihil prorsùs audivisse: Et in Ephesino Latrocinio nullus ad tanta mendacia vel verbulo intercessit. Eutyches in suo ad Latrocinium li-bello addidit adversùs Sanctum Flavianum: *In diversis Oratoriis, memoriisque Sanctorum, post ap-pellationem fecit in me prolatam legi sententiam. Et anathematizabat me, & eos qui conveniebant ad me, & colloquebantur mecum.* Credo ita fuisse. Et-enim Sanctus Flavianus noverat appellationem esse mendacem, ac manifestè frivolam, ideòque & spernebat. Praesertim post acceptam, quam à Victore Tononensi Episcopo laudari audivimus, Apostolicae Sedis confirmationem.

CAPUT II.

Expediuntur aliquot quaestiones circa Romanam Eutychetis appellationem.

PRima quaestio est, an Eutyches ad Genera-lem Synodum appellaverit adversùs & post confirmatorium Sancti Leonis Judicium, an an-te illud? Respondeo provocasse ante ipsum. Et-enim famosus, quem Leontius Scholasticus By-zantinus in libro de Sectis rectè affirmat esse istud confirmatorium Judicium, Magni Leonis To-mus est datus quinti saeculi anno quadragesimo nono, Idibus junii, id est, die decima tertia; at verò ejusdem Pontificis, eodem anno die vige-sima quinta Maii scripta ad Imperatorem Theo-dosium, epistola habet inter caetera: *Quod à me, atquè ab omnibus Catholicis Sacerdotibus Evangelicae fidei pietas defendatur, satis plenè ac lucidè litteris meis, quas ad Clementiam vestram jam dudùm per famulum vestrum Epiphanium Tribunum, qui pro hac causa missus est, arbitror accepisse, reseratum est. Nec ambigi potest, hoc nos purissimè credere, hoc constanter asserere, quod etiam venerandi Patres, quandam cre[illegible] symboli sanxerunt [illegible] ritate sicut Nestorii, ita [illegible] tor, [illegible] matizavimus, [illegible] qui veritatem carnis esse [illegible] CHRISTO susceptam vestra sugg[illegible] me. Unde si Pietas [illegible] ni nostrae dignetur annuere, [illegible] jubeatis Episcopale Concilium, quod in [illegible] mino poterunt omnia scandala, [illegible] nem totius Ecclesiae sunt commota, resecari, universum Regnum vestrum Catholicae fidei integri[illegible] te servata, & pacem Christi manere, & vestram apud Deum gloriam crescere gaudeamus.* Facinoro-sus Eutyches statim à sua ad Magnum Leonem interjecta appellatione jactavit generalem Syno-dum: Eam, si Pontifex Flaviani judicium non circumduceret, est comminatus. Nec ignora-bat Flaviani ad Leonem verba: *Causa eget solùm-modò vestro solatio atquè defensione, qua debeatis consensu proprio ad tranquillitatem, & pacem cun-cta perducere. Removebitur & Concilium, quod fieri divulgatur.* Noverat verba niti firmis anchoris. Hinc ubi audivit Leonis animum aversum à suo dogmate, etiam adversùs ipsum interjecit appel-lationem, sperans isto obice sententiam sistere. Sperans illi istud ipsum suspensivi effectus capi-strum per Principis authoritatem injicere, quod violenter injecerat Sancto Flaviano. Quin im-mò speravit ipsum ab apppellatae Synodi Praesi-dentia excludere, atquè ità ipsam devolvere in Dioscorum. Et obtinuit. Etenim Apostolici Le-gati in Ephesino Latrocinio sunt passi istam in-juriam, atquè Dioscorus isthìc egit omnia. Illae ipsae artes, quae adversùs Flavianum, haec obti-nuerunt adversùs Leonem. Facinorosus Turbo etiam Pontificem accusavit de Nestorio, & de nescio quo adversùs fidem Nicaenam. Notanda sunt Pontificis verba: *Venerandi Patres secundùm fidem symboli sanxerunt.* Utique Apostolici Sym-boli. Ipsum adversùs delirum hunc senem scri-bens Pontifex frequenter laudat. Orientalis Ec-clesia post Nicaenam Synodum desiit suis Com-petentibus Apostolicum, & coepit tradere Sym-bolum Nicaenum. At verò Romana Ecclesia ex causis permansit firma in sua priori consuetudine. Hoc videtur notasse Eutyches: Simplici Theo-dosio impressisse, quod Romana Ecclesia non veneraretur Nicaenum Symbolum, ideoque ejus dogma aversaretur. Hinc Magnus Leo ad eun-dem Principem scribit, quod Nicaena Synodus credendum sanxerit juxtà Apostolicum Symbo-lum: Quod suum ex Apostolico formarit. Quid-quid sit, & semetipsum, & Romanam Eccle-siam purgare debuit de Nestorio, & scribere: *Nos, venerabilis Imperator, Nestorii dogma per-versum meritò anathematizavimus.* Utiquè non ab heri, aut biduo, sed ab exordio semper. Et supplicat jam addictam Eutycheti Synodum fieri in Italia. Non supplicat non fieri, sed fieri intra Italiam. Quod nempè addictio esset firmissima. Supplicat in Italia fieri ex variis causis. Ipsarum una fuit, quod isthìc à praesidendi authoritate non posset excludi. Leo enim ex tunc noverat

artes Dioscori, atquè hujus Veteratoris. Et nullatenùs fuit exauditus. Hinc in data idibus Juniis epistola, qua Sancti Flaviani Synodum pleEp.24.c.6. nè confirmavit, ad finem hæc ponit: *Ad omnem causam piè & fideliter exequendam Fratres nostros, Julium Episcopum, & Renatum Presbyterum Tituli Sancti Clementis, sed & filium meum Hilarum Diaconum, vice nostra direximus.* Ad Ephesinam Synodum.

Quæstio secunda est, Quomodò Sanctus Leo post interjectam ab Eutychete, & generalis Synodi indictione stabilitam à Principe appellationem potuerit, vel ausus fuerit procedere ad confirmandam Sancti Flaviani Synodum, & ad damnandum Eutychetem? Ad damnandam non solummodò doctrinam, sed & personam? Respondeo Romani Pontificis authoritatem per interjectas ad generale Concilium appellationes nullatenùs suspendi. Causa dumtaxat devolvitur. Immò nec devolvitur, nisi ex beneplacito Pontificis. Quarè in ista Synodo ipsi permanent jus præsidendi, relatio, suffragii Prærogativa, aliaque omnia. Etenim Arelatensi Synodo, quæ datum à Melchiade Pontifice in Donatistas judicium retractabat, pleno jure præsedit Legatio Sancti Sylvestri. Et Sardicensi Concilio, quod retractabat Sancti Athanasii, & aliorum Orientalium Episcoporum factas à Julio Pontifice revestiones, præsedit Hosius Episcopus, Legatus ejusdem Julii. Etiam Ephesina Synodus fuit retractatoria datæ à Cælestino Pontifice in Nestorium damnationis: Etenim & ipse ab isto judicio appellaverat. Et tamen præsedit per ejusdem Pontificis vices Sanctus Cyrillus Patriarcha Alexandrinus. Et primus articulus, quem discussit & castigavit Chalcedonensis Synodus, fuit Ephesina Dioscori audacia in Legatos Sancti Leonis. Et ipsi præsederunt magno huic Concilio, & illum ex invaso Judicis Throno dejecerunt ad reos. Porrò Magnus Leo, dum Eutychetis appellationem & sacras Imperatoris Theodosii jussiones nihil moratus, constanter processit in ejus dogma ac personam, secutus est regulam, ex qua postmodò Magnus Gregorius, de Maximi Archi-Episcopi Salonitani causa agens, scripsit ad Imperatricem
L.4.ep.34. Constantinam: *Priusquàm hæc cognoscantur, Serenissimus Dominus discurrente jussione præcepit, ut Maximum venientem cum honore suscipiam. Valdè grave est, ut vir, de quo tanta & talia nunciantur, cùm ante requiri ac discuti debeat, honoretur. Et si Episcoporum causæ mihi commissorum apud piissimos Dominos aliorum patrociniis disponuntur, infelix ego in Ecclesia ista quid facio? Sed ut Episcopi mei despiciant, & contra me refugium ad sæculares Judices habeant; omnipotenti Deo gratias ago, peccatis meis deputo. Hoc tamen breviter suggero, quia aliquantùm exspecto, & si ad me venire diu distulerit, in eo exercere districtionem Canonicam nullo modo cessabo. In omnipotenti autem Domino confido, quia longam Piissimis Dominis vitam tribuet, & nobis sub manu vestra non secundum peccata nostra, sed secundùm gratiæ suæ dona disponet.* Magnus Leo censuit non crastinandum, sed Canonicam districtionem statim exercuit. Et ejus Factum Chalcedonensis Synodus plenè comprobavit.

Quæstio tertia est, Quomodò Sanctus Flavianus in secunda ad Sanctum Leonem epistola scribat Eutychetem in sua contra Nestorium pugna militasse pro Nestorio, ac ejus impietatem confirmasse? Etenim Nestorius & Eutyches adversantur non minùs capitaliter, quàm Sabellius & Arius. Respondeo Sanctum Flavianum scripsisse rectissima. Etenim palmare Eutychetis fundamentum fuit, quod natura & hypostasis essent unum & idem. Subjunxit Dominum nostrum JESUM CHRISTUM esse unicam hypostasim, ac inde conclusit esse similiter unicam naturam. At verò istud ipsum fuit palmare fundamentum Nestorii. Etenim hic subjunxit Christum Dominum esse duas naturas, ac inde conclusit esse duas, sola authoritatis ac dignitatis communione conjunctas, hypostases seu personas. Quapropter Eutyches contra Nestorium malè pugnando fortissimè pro ipso militavit. Quod ipsum Nestorius malè contra Apollinarium pugnando fecit pro Apollinario, ideoque & pro Eutychete. Eodem in luto hæsit Paulus Samosatensis, etiam Sabellius, atquè Arius. Ex isto devio principio alter in Divina Majestate finxit tres naturas, alter abnegavit tres personas. Unde etiam ipsi & invicem hostilissimè invadunt, & invicem fortissimè stabiliunt. Proindè unicum devium principium nobis peperit quatuor pessimas hæreses, invicem pugnantes, & invicem adjuvantes. Videantur Sanctus Anastasius Sinaita in erudito opere contra Nestorianos & Eutychianos, Rusticus Romanæ Ecclesiæ Diaconus; Leontius Scholasticus Byzantinus, & alii antiqui istarum hæresion Impugnatores.

Quæstio quarta est, Cur Eutyches in sua, quam ad Florentii Patritii aures fecit, appellatione, exprimens Thessalonicensem Episcopum, omiserit Patriarcham Antiochenum? Etenim Thessalonicensis Episcopus non erat Patriarcha. Immò nec Exarchus. Respondeo istius omissionis causas rectè exponi à R. Patre Paschasio Quesnello. Palmarem rationem addiscimus à Facundo Hermianensi Episcopo: *Venerabilis Domnus Antiochenus, sui Decessoris Joannis, aliorumque præcedentium Collegarum sententiam tenens, Eutychio Apollinaris Hæresiarchæ impietatem renovare tentanti, & ob hoc Diodorum atquè Theodorum anathematizare præsumenti, primus restitit, ad Imperatorem Theodosium scribens.* Domnus id fecit L.12.C.5.
Synodaliter. Synodalem epistolam nobis custodivit idem Facundus: *Vestram docere cogimur Pietatem, quoniàm Apollinaris Hæresiarchæ impietatem Eutyches Presbyter renovare pertentat, & Apostolicas labefactare doctrinas, Mysterii Incarnationis dogma corrumpens, & Divinitatem Unigeniti ac humanitatem vocans unam naturam, commixtionemque & confusionem asserens factam, & salutarem passionem ipsi incommutabili Deitati adnectens, & hos qui columnę veritatis, & propugnatores pietatis fuerunt, & adversùs omnem hæresim clarè virtutem exercuerunt, Diodorum & Theodorum anathematizare præsumit, & in hoc Apollinaris similis vanitati.* L.8.C.5.

Discordia videtur exordium duxisse ex Theodoreto Cyrensi Episcopo, qui Antiochiæ sub Joanne

Joanne Patriarcha, ac ejus nepote & Successore Domno egit omnia. Etiam Sancto Cyrillo post initam Ecclesiarum pacem, immò & post ejus mortem est hostiliter adversatus. Præsertim postquàm apparere cœperunt prima Eutychianæ blasphemiæ exordia. Apparuerunt ex perperàm intellectis Sancti Cyrilli Capitulis. Præsertim ex malè intellecta famosa ejus propositione: *Christus Dominus est una natura Dei verbi incarnata*. Porrò Orientales Episcopi, dum cum Sancto Cyrillo ac ejus Diœcesi pacem inierunt; nullatenùs probarunt ejus Capitula, quin immò sunt semper aversati. Præsertim Theodoretus perpetuum ac apertum etiam tunc indixit illis bellum, & pertinaciter accusavit de hæresi. Quidam existimant, quod suos Dialogos adversùm illa scripserit, & quod per Eraniften intelligat Sanctum Cyrillum. Quidquid sit, illa damnarit, ac insuper Domnum Patriarcham permovit ad eadem Synodaliter damnanda. Eundem, uti & ejus avunculum ac Præcessorem Joannem, induxit ad celebrandas assiduè Synodos, & in ipsis comprobanda opera Diodori Tarsensis in prima Cilicia Archi-Episcopi, ac Theodori in secunda Cilicia Episcopi Mopsuestiensis. Quæ omnia acerbissimè momorderunt non solùm Eutychetem, sed etiam Dioscorum Alexandriæ Patriarcham, & omnes ipsorum asseclas. Hi enim Sancti Cyrilli Capitula venerabantur ut Spiritus Sancti Dictamina; & Diodorum ac Theodorum aversabantur ut Nestorianæ hæresis fontes. Et certè Diodorus Theodorum, Theodorus docuerat Nestorium.

Hæ igitur discordiæ excitarunt tragœdiam, de qua Theodoretus scribit ad Eusebium Ancyræ Episcopum, Metropolitam primæ Galatiæ: *Sperabam me crebras hoc tempore Sanctitatis tuæ litteras accepturum. Manifestissimam quippè calumniam cum passi essemus, Fraterna egebamus consolatione. Etenim qui Marcionis, & Valentini, & Manetis, aliorumque Docitarum hæresin hac nostra tempestate renovant, ægrè ferentes hæresim à me suam apertè confutari, Imperatoris aures circumvenire conati sunt, hæreticos nos appellantes, & unicum Dominum nostrum JESUM-CHRISTUM, Incarnatum Deum Verbum, in duos filios dividere calumniantes*. Et infra: *Isti & Alexandriam contra nos concitarunt, omnium auribus per dignos ipsis ministros ingerentes, nos pro uno duos filios prædicare*. Palàm agit in Factionem Eutychetis. Hæc omnes Orientales Episcopos, præsertim Theodoretum, oderat, ideoque & Constantinopoli apud Imperatorem Theodosium, & Alexandriæ apud Dioscorum Patriarcham clamabat illos Nestorianos. Et quidem apud Principem *verbis suis, ut sperabant, non* statim *persuaserant*. Nihilominùs Theodoretum censuerunt quovis modò separandum à suo Patriarcha Domno. Hinc ipsum accusarunt turbulentiæ: *Eum Synodos frequenter apud Antiochiam convocare, & ea re offendi nonnullos*. Eum impetrarunt circumscripto intra suam Cyrensem civitatem exilio ligari. Ante damnationem Eutychetis. Hinc ille pergit: *Omnium Moderator non obscurè ostendit, quantam oppressorum etiam in hac vita curam gerat. Nam cum quieti ageremus Patriæ finibus circumscri-*

Epist. 82.

pul, atque ... acerbo. Jussu Domni ... gerentur, Authorum pastifi... miniæ mentem intelligit Eut... illorum ... omninò intimè fuisse decl... illum nuperrimè ... scopo, & à Sancto Flaviano ac C... dè Eutyches per Dioscorum in Theo... nuchum fuit author istius tragœdiæ.

Eutyches non fuit solus. Etenim Theo... tus scripsit etiam ad Patriarcham Dioscorum: *Hæc ut scriberem, coactus sum, cum Sanctitatis Tuæ litteras legissem ad Dei amantissimum, Sanctissimumque Archi-Episcopum Dominum Domnum scriptas. Hoc in illis enim continebatur inter cætera, quosdam ad maximam urbem, quæ à Sanctitate Tua regitur, cum venissent, accusasse nos quasi in duos filios divideremus unum Dominum Nostrum JESUM-CHRISTUM. Idquè cum apud Antiochiam dissereremus, ubi multæ myriades Auditorum ad concionem conveniunt*. Dioscorus asseruit Theodoretum fecisse istud ipsum coram Domno, quod Dorotheus Martiano-Politanus Episcopus Constantinopoli fecerat coram Nestorio. Et quidem in solemni adeò Populi Conventu, ut adessent multæ myriades Auditorum. Quarè rogavit compesci, alioquin passurum quod passus fuerat Dorotheus. Etenim Dorotheus fuerat exclusus à pace inita inter Patriarchas Cyrillum ac Joannem. Dioscorus minatus est etiam Theodoretum ab ipsa jam facta, uti ejus prævaricatorem, extrudendum. Hinc Theodoretus fuit compulsus facere, quod scribit ad Sanctum Flavianum Epist. 86.
Episcopum Constantinopolitanum: *Rati nos adjutorem & socium ad ea, quæ contra fidem Apostolicam moventur, habituros Deo carissimum Alexandriæ Episcopum Dominum Dioscorum, misimus unum ex Religiosissimis Presbyteris, prudentia insignem, cum litteris Synodicis, Pietati ejus suggerentes, nos in fœdere, quod sub beatæ memoriæ Cyrillo initum est, permanere, scriptamque ab eo epistolam amplecti*. Notanda sunt verba: *Cum litteris Synodicis*. Demonstrant non solum Theodoretum, nec solum Patriarcham Domnum, sed omnem Orientalem Synodum legasse, & ista scripsisse ad Dioscorum. Theodoretus pergit ad Flavianum: *Verùm abiens hinc quidam illorum, qui contraria sentiunt, & tumultus istos cient, cum aliquos ibi decepisset, & sexcentas contrà nos calumnias texuisset, nefandas contra nos vociferationes suscitavit. Deo autem carissimus Episcopus Dioscorus epistolam ad nos scripsit quam ab eo scriptam non decuit, qui ab universorum Deo didicerat mendacii vocem non suscipere. Fidem enim iis habens, quæ contra nos dicta fuerant, quasi accuratè singula examinasset, ac veritatem per tormenta expressisset, ità nos condemnavit. Sed nos calumniam forti animo pertulimus, eique blandis litteris rescripsimus, & Pietati ejus ostendimus falsa esse hæc omnia, nullumque Deo carissimorum Orientis Episcoporum ab Apostolicis dogmatibus dissentire. Quod & Religiosissimis, qui ab eo venerant, Clericis ipsa rerum experientia demonstratum est. At ille omnibus valere jussis, & calumnian-*

mulantibus aures tradens, rem aggressus est, quæ credi nullatenus queat, nisi testem haberet Ecclesiam. Tulit enim illos, qui nobis anathema dicebant, surgensque & acclamans eorum voces confirmavit. Prima mali radix fuit Diodori ac Theodori causa. Eam Domnus, sui Antecessoris judicium secutus, cum Theodoreto ac omni sua Diœcesi defendebat, Dioscorus verò ac Eutyches, non dumtaxat Rabbulæ Edesseni & Melitinensis Acacii, sed etiam Sancti Cyrilli ac Sancti Procli tenentes vestigia, atrociter anathematizabant. Cunctos eorum Patronos proclamabant Nestorianos. Dioscorus eò usquè suæ iræ laxavit habenas, ut per nescio quos Orientis transfugas jusserit in plena sua Synaxi cunctis istius Diœcesios Episcopis inclamari anathema, & ipse acclamans confirmaverit. Eadem de re Theodoretus in suo Romanæ appellationis libello scripsit ad Magnum Leonem: *Alexandrinus Antistes anno etiam superiore, cum eò profecti essent duo viri Apollinaris morbo infecti, & calumnias in nos texuissent, consurgens in Ecclesia nos anathemate confixit.* Dioscorus eos accusavit, quod violassent Sancti Cyrilli pacem, ac resuscitassent Nestorium. Utiquè ex tunc habebat clandestina Pacta cum Eutychete. Et conjuncti hi Turbines Domnum ac omnem ejus Patriarchatum fecerunt adeò fœtere etiam apud Principem, ut ad Antiochum Præfectum scribat Theodoretus: *Magnos in Ecclesiis fluctus excitarunt, qui contra nos calumnias commenti sunt. Qua de causa & Deo carissimi Episcopi, & itinerum longitudine, & virium infirmitate, & senili ætate contempta, Gregibusque suis sine Pastore destitutis, longam istam peregrinationem susceperunt, conflatum in nos mendacium refellere properantes.* In litteris ad Celerinam Diaconam addit, quod etiam *hyemis asperitatem contempserint*. Nempè à Domno Patriarcha Legati Constantinopolim. Verùm dolosus Eutyches omnes illis obseravit non solùm portas Palatii, sed & rimas. Hæc Dioscori in Domnum, Theodoretum, ac alios Orientis Episcopos inimicitia continet plura spectantia ad Ecclesiasticam eruditionem, ideòque digna est suo tempore & loco enucleari. Hæc pauca demonstrant causam, ex qua Eutyches noluit ad Domnum ac ejus Concilium provocare.

Epist. 113.

Epist. 95.

Epist. 101.

In laudata ad Sanctum Flavianum epistola Theodoretus adducit & aliam amaram radicem, quæ Dioscorum momordit, ac impulit adversùs Domnum: *In Regia urbe congregati Beati Patres, cum eis qui apud Nicæam convenerant conspirantes, Diœceses distinxerunt, & sua unicuiquè Diœcesi adsignarunt, apertè interdicentes ex altera quemquam Diœcesi alteram invadere, sed Alexandriæ Episcopum tantummodò res administrare Ægypti, & suas singulas Diœceses. Dioscorus verò legibus istis non vult acquiescere, sed sursùm ac deorsùm Beati Marci Sedem obtendit. Idque cum manifesto intelligat Megalopolim Antiochiam B. Petri Sedem habere, qui B. Marci Magister erat, ac Apostolorum Chori Princeps & Coryphæus. Verùm nos Sedis sublimitatem novimus, nos verò ipsos agnoscimus & metimur. Humilitatem enim Apostolicam à principio didicimus. Tuam porrò Sanctitatem obsecramus, ut neque sanctos Canones proculcatos despiciat, & sanctæ fidei defensionem alacri animo suscipiat. In hac namque positam habemus spem salutis, & per eam nos veniam adepturos confidimus. Ut autem hoc quoque Sanctitas tua non ignoret, scito Domine, hanc illum adversùm nos pusillanimitatem gerere, ex quo Synodicis vestris sub beatæ memoriæ Proclo factis, sanctorum Patrum regulis inhærentes, adhæsimus. Ac de hoc nos semel atquè iterùm increpasse, quasi & Antiochenorum, ut ait, & Alexandrinorum jura prodiderimus. Horum memor, tempusque, ut ei visum est, nactus, inimicitias patefacit.*

Constantinopolitana Synodus per suum secundum Canonem Episcopo Constantinopolitano dedit secundum in Ecclesia locum. Verùm nulla fuit facta executio: Nec sub Nectario, nec sub Sancto Joanne Chrysostomo, nec sub aliis usquè ad Sanctum Proclum Successoribus. Hic ergò executionem obtinuit ab Imperatore Theodosio, atquè ità Synodicam suam misit & Alexandriam & Antiochiam, mandans admitti Canonem & observari. Sanctus Flavianus fuerat Sancti Procli Presbyter, ideòque omninò cooperatus. Et Domnus Antiochenus, sub quibusdam tamen conditionibus & Pactis, admisit. Ejusque Synodus comprobavit. Theodoretus jam dedit causam: *Sedis sublimitatem novimus, nos verò ipsos cognoscimus & metimur. Humilitatem enim Apostolicam à principio didicimus.* At verò Dioscorus constantissimè noluit acquiescere, sed *sursùm ac deorsùm Beati Marci Sedem obtendit.* Clamans ipsam nec per Constantinopolitanam Synodum, nec per sacram Principis jussionem potuisse, aut posse humiliari. Et Domnum semel atquè iterùm increpuit, quod non solius Antiochenæ, sed etiam Alexandrinæ Cathedræ jura prodidisset. Hinc in ipsum ac item Sanctum Flavianum concepit odium, dicens apud semetipsum: *Cum accepero tempus, ego justitias judicabo.* Hoc autem tempus advenit, dum Domnus cœpit Sancti Cyrilli damnare Capitula, & Diodori ac Theodori dogmata & Scripta synodaliter commendare. Omninò ante Eutychetis damnationem. Tunc ergò Dioscorus Domnum, ac omnes ejus Episcopos damnavit de Nestorio, ac solemniter anathematizavit.

Hinc intelliges Acta Chalcedonensis Concilii. Dioscorus in Ephesino Latrocinio primum invasit locum, secundum Juliano Coensi Episcopo, Sancti Leonis Papæ Legato, tertium Juvenali Hierosolymæ Episcopo, quartum Domno Antiocheno, quintum detulit Sancto Flaviano. Dum ergò hæc Chalcedone legerentur, Orientales Episcopi intercesserunt, & clamarunt: *Flavianus in proprio loco quarè non sedit? Constantinopolitanum Episcopum quarè quintum posuerunt?* Nempè Dioscorus & Constantinopolitanum Canonem, & Principis jussionem, & Procli cum Domno Pacta sprevit: Obtinere voluit antiquam Ecclesiæ Hierarchiam. Et adversùs istam ejus fiduciam Orientales Episcopi, quoniam Pacta ista probaverant, consurrexerunt. Et Sanctus Paschasinus, Lilybeti Episcopus, Chalcedonensis Synodi Apostolicus Præses, illis favit: *Ecce nos, Deo volente, Dominum Anatolium primum habemus,*

Et quintum posuerunt Beatum Flavianum: Est admiranda interlocutio. Quoniam certum est Paschasinum à Sancto Leone habuisse alia Mandata. Etiam Theodoretus non scripsit ex fide. Etenim Constantinopolitani Canonis non secundam, quam solam abjecit Dioscorus, sed primam tantummodò adduxit partem, Dioscorum accusans, quasi se non contineret intra limites Ægyptiacæ Diœcesios. Deindè scripsit Canonem, quem impugnabat Dioscorus, fuisse conformem Nicæno. Quæ omnia sunt manifestò devia. Unde & Magnus Leo ista Domni ac Procli Pacta, licèt per Chalcedonensem Synodum confirmata, circumduxit potentissimè ac penitùs abolevit. Et ejus judicium Romana Ecclesia defendit, & custodivit per multa sæcula.

Porrò Sanctum Flavianum Dioscorus & Eutyches oderant etiam ex alia causa, quam edicit in Ecclesiastica historia Cardinalis Anastasius, Romanæ Ecclesiæ Bibliothecarius: *Penès Alexandriam promotus ad Episcopatum Dioscorus confestim Cyrilli cognatos in primordiis suis devastat, & horum patrimonia deprædatur, filium autem fratris ejus Athanasium Presbyterum sine culpa deposuit. Hæc autem faciebat rectæ Cyrilli fidei adversatus, cum esset hæreticus, & ex mollibus ungulis ea quæ sunt Origenis sentiret. Irascebatur autem & Flaviano, eò quod modicum quid opis Beati conferret Cyrilli cognatis. Cum autem Chrysaphius, Theodosii Imperatoris Eunuchus, esset impius, videre non ferens Ecclesiarum concordiam, operam dabat ut conturbaret eas, & diversis modis agebat, ut Flavianum ab Episcopatu depelleret, volens Eutychem quemdam, sui sensus Archi-Mandritam, ad Episcopatum ejus provehere.* Porrò Flavianum oderat, quod ei ob delatum, cui apud Principem cooperatus fuerat, Episcopatum Xenia postulanti noluisset impartiri pecuniam. Hæ igitur hominum inimicitiæ pepererunt Ecclesiæ fœdissimam hæresim, devastatricem totius Orientalis Ecclesiæ. Propter ipsas Eutyches, Dioscorus, Domnus, & plures alii sese mutuò accusarunt de hæresi, & hæresis tandem erupit. Hac igitur de causa Eutyches nunquàm voluit ad Domnum provocare.

Quæstio quinta est, Quare Eutyches in Sancti Flaviani Synodo, dum circa fidem discuteretur, dixerit: *Si præceperint mihi Patres, Romanus & Alexandrinus, dico hoc ipsum?* Cur Dioscorum invocaverit pro suo dogmate, est manifestum ex jam dictis. Quæstio est, cur etiam invocaverit Sanctum Leonem? Deinde cur in sua, quam Florentio Patritio ad aures dixit, appellatione adjunxerit Hierosolymitanum Episcopum, ac Thessalonicensem? Respondeo Romanum fuisse invocatum, quod Hæresiarcha sciret circa Christianam fidem nihil posse stabiliri sine Episcopo Romanorum. Hominem insuper animabant humanissimæ, ac nuperrimæ Pontificis ad ipsum litteræ. Hierosolymitanum credo invocatum ex arte. Etenim Juvenalis, tunc Episcopus, in Ephesina Synodo, dum suam aliquot Provinciarum, Antiocheno Patriarchatui ablatarum, rapinam firmare studuit, graviter offenderat Antiochenam Ecclesiam: Et licèt isthic fuisset se...
tyches ejus...
ideòque sibi...
Thessalonicens...
Etiam in hoc arti...
chum fuisse mentitum. N...
ducta superiùs verba...
tii: *Turba facta, & dissolu...*
dixit ad me silenter, appellans R...
pium, & Hierosolymitanum Concilii...
Eutyches non adjunxit Thessalonic...
Florentius ista verba non audivit. Certè
non tacuisset.

CAPUT III.

Discutiuntur Asserta Petri de Marca circa Romanam Eutychetis appellationem.

PEtrus de Marca in septimo libro, licèt Romanas appellationes circà disciplinæ quæstiones tentet auferre, volens talia Provincialium Synodorum Judicia esse suprema, attamen ipsas admitit circa dogmaticas fidei quæstiones, & adjungit causam: *Quoniam conservatio veræ Religionis spectabat ad Sedem Apostolicam Romæ, hinc factum, ut quotiès Orientales Episcopi litteras Episcopi Romani in Orientem deferrent, in quibus contineretur eos in communionem fuisse receptos, Sedibus suis restituerentur ab Episcopis Catholicis, cujus rei exstant exempla valdè illustria. Non loquor de Athanasio, aliisque Orientis Episcopis, quorum supra mentionem feci, quoniàm causa eorum examinata fuit tantùm ad disciplinam pertineret, tametsi fatendum est habitam quoquè fuisse ab Occidentalibus rationem oppressionis, quam Episcopi illi patiebantur ob causam fidei. De Eustatio Sebasteno Episcopo loquor, Flaviano, & Theodoreto.* Hos profitetur ad Apostolicam appellasse Sedem, & secundùm Canones potuisse appellare. Certè Theodoretus affirmat etiam Julium Pontificem, dum Sancti Athanasii & aliorum Orientalium Episcoporum appellationem admisit & executus est, egisse secundùm Canones. Cap. 6.

Interim præfatus Archi-Episcopus pergit: *Locum inter appellationes ad Episcopum Romanum non tribuo ei, quæ sub nomine Eutychetis circumfertur post damnationem ejus à Flaviano Episcopo Constantinopolitano peractam, tametsi ea vulgò obtrudatur, quoties controversiæ de causa Religionis agitantur. Nolim tamen negare, quin Pontificem Romanum appellaverit, sed tamen contendo non ad solum Romanum Pontificem provocasse. Exemplum hoc variis in locis Replicæ suæ laudat Illustrissimus Cardinalis Perronius, & appellationem illam Eutychetis probare se putat authoritate epistolæ Sancti Leonis ad Flavianum.* Adducit epistolæ verba, & prosequitur: *Verùm quia appellatio illa non dicitur facta esse ad Apostolicam Sedem, ut probationem impleat Perronius,*

venius, addit authoritatem Flaviani, Leoni respondentis. Adducit superiùs item laudata Sancti Flaviani verba, & pergit: *Sed ex verbis illis colligi non potest appellatas non fuisse reliquas Sedes. Sanè dissimulanda non est veritas. Appellavit enim Eutyches Synodos, Romanam, Alexandrinam, Hierosolymitanam, & Thessalonicensem, sed clanculùm, & in aurem Patritii Florentii, post Judicium factum, & post solutam Synodum. Unde colliguntur duæ egregiæ regulæ. Prima, causam fidei, cum communis sit & generalis, judicandam esse à Synodis Ecclesiæ universæ, præcipuè verò à Romana, quæ omnium prima est. Tum depositionem haeretici, quæ sequitur ex decisione fidei, definitivo Decreto judicandam esse ab omnibus, si nova sit hæresis, nequè hactenùs damnata fuerit ab Ecclesia. Secunda verò regula hæc est, appellationes factas ad Patriarchas censeri etiam factas ad eorum Synodos, ut constat ex formula appellationis Eutychetis. Non appellavit autem ad Synodos Orientis, quod Patriarcha Antiochenus subscripsisset sententiæ Flaviani: Et quod plures Metropolitani Diœceseon, Asianæ, Ponticæ, & Thracicæ, adessent in Concilio Constantinopolitano*.

An Eutyches ad solum Leonem Pontificem appellaverit, aut non appellaverit, nihil facit ad dignitatem Sedis Apostolicæ. Satis est quod Petrus Archi-Episcopus confiteatur ipsum secundùm Canones potuisse appellare. Attamen quædam intermiscet, quæ prætermitti non possint sine examine. Intermiscet errores. Primus est, quod Illustrissimus Cardinalis Perronius Romanam Eutychetis appellationem non rectè probet ex Magni Leonis epistola ad Sanctum Flavianum. Etenim Leonis verba sunt lucidissima: *Accepimus libellum Eutychetis Presbyteri, qui se queritur immeritò communione privatum*. Quem libellum, nisi appellatorium? Et per ipsum Eutyches omninò postulabat retractatorium Judicium, ideòque & sibi restitui sui gradus communionem. Hinc Pontifici misit etiam libellum Eusebii accusatoris, aliaque documenta ad retractationem necessaria. Eadem de causa Sancto Flaviano mandavit Pontifex, ut Synodalia Acta referret, unaque transmitteret aptam & idoneam personam.

Secundus error est, quod laudatus Cardinalis istam appellationem non rectè etiam probet ex Sancti Flaviani relatione, & Rescripto ad Pontificem. Etenim Sanctus Flavianus per ea ipsa verba, quibus Eutychetem appellasse negat, appellasse confirmat. Quæstio erat de duplici appellatione. Eutyches se, & quidem per libellum, affirmabat appellasse tempore Constantinopolitani Concilii, statim à data sententia, & jam denuò appellabat. Et denuò mittebat libellum, aliaque necessaria. Primus articulus erat splendidum mendacium: Secundus autem erat clara veritas, patens ad oculos. Proinde hanc posteriorem appellationem nequaquàm negavit Flavianus, sed studuit evertere. Per tria principia. Primò per suæ sententiæ transitum in rem judicatam. Secundò per caducum ipsius appellationis fundamentum. Eutyches enim non quasi novam inchoabat appellationem, sed asserebat se facere prosecutionem & introductionem illius, quam in ipsa Flaviani Synodo præsens per libellum fecerat, atquè ità mendacio destruebat semetipsum. Tertiò per evidentem caducitatem causæ. Flavianus asserebat dogma Eutychetis esse manifestam Apollinarii aut Valentini, in ipso etiam Ephesino Concilio nuperrimè damnatam hæresim, ideòque ipsi pœnitendum esse, non appellandum.

Ex quibus lucet, quod Sanctus Flavianus, licèt contra Factum meritò contenderit, omninò tamen agnoverit Jus Romanæ appellationis. Nec enim scripsit istam refugii portam nemini patere, sed dumtaxàt quod eam sibi ipsi clausisset Eutyches. Evangelicam istam portam est adeò veneratus, ut etiam ipse postmodò in Ephesino Latrocinio fuerit ingressus, à Dioscori, & omnis istius Factionis violentia appellans ad Romanam Ecclesiam. Porrò Eutyches ad Florentii Patritii aures fecit istud ipsum adversùs justissimam sententiam, quod adversùs Theophili Alexandrini violentias fecit Sanctus Joannes Chrysostomus, *contestans paratum se ad diluenda crimina, & ad innocentiam declarandam coràm centum, vel mille Episcopis*. Ità ipse scripsit ad Sanctum Innocentium Pontificem. Omni homini familiare est, dum manifestam accipit injuriam, provocare ad totum Mundum, vel ad totam Ecclesiam. Ità igitur & Eutyches, Sancti Flaviani, cui se æmulum noverat, ideòque & ipsum sibi talem suspicabatur, sententia percussus, per subitum impetum appellavit ad generalem totius Ecclesiæ Synodum, excludens tamen Patriarcham Domnum. Isthæc appellandi forma operabatur illum ipsum effectum, quem hodiè operatur appellatio ad quemvis competentem Judicem. Faciebat potestatem eligendi quodvis Tribunal competens. At verò mille Episcopos, aut quamvis generalem Synodum impetrare aut adunare fuit semper summi moliminis: Porrò Romanæ Ecclesiæ portus omnibus semper patuit. Hinc Sanctus Joannes Chrysostomus suam appellationem coràm ista sola Sede introduxit, & apud ipsam solam est prosecutus. Istud ipsum fecit Eutyches, atquè ità manifestum est, quod Romam appellaverit. Et forsan ex imitatione Sancti Joannis. Nam omnem istam tragædiam propriis oculis conspexerat.

Tertius Petri de Marca error est, quod causa fidei, dum nova est hæresis, judicanda ac definienda sit à Synodis universæ Ecclesiæ. Et quod ab eisdem decernenda sit depositio novi hæretici. Etenim Pauli Samosatensis, Montani, Novatiani, Apollinaris, Joviniani, Heluidii, Priscilliani, Pelagii, & plurium aliorum novos errores ac personas damnavit sola Romana Ecclesia, & omnis Christianitas usquè hodiè omni cum veneratione acquievit. Quartus error est, quod Eutychetis hæresis fuerit nova. Etenim Sanctus Flavianus disertè scripsit ab ipso resuscitari Apollinaris hæresim, aut Valentini. Alii crediderunt innovari errorem Manichæi. Delirus enim senex nesciebat quid diceret. Pertinaciter negabat duas naturas, ideòque cogebatur labi in aliquam vetustam hæresim. Ejus Sensa inquirere non est hujus loci. Quintus error est, quod

quod ad Patriarcham facta appellatio censeatur facta ad ejusdem Synodum. Etenim cuncti Patriarchæ plurimas appellatas causas retractarunt ac definierunt in Synodo solius suæ Provinciæ. Sunt plurima exempla. Nam & ad retractandam Eutychetis appellationem Magnus Leo ne vel cogitavit convocare omnem Occidentis Ecclesiam. Quis unquàm Pontifex ad talem causam evocavit Africanos Episcopos, aut Illyricianos? Quin & tales causas quandòque deciderunt in suo Presbyterio. Sextus error est, quod duæ istæ regulæ rectè statuantur ex Facto Eutychetis. Etenim Eutyches fuit imperitus Monachus, obnoxius parœmiæ: *Imperitia est mater audaciæ*. Hinc ejus Facta fuerunt inepta ad statuendas regulas. Septimus error est, quod Eutyches non appellaverit ad Orientales Synodos, quoniàm Patriarcha Antiochenus subscripsisset sententiæ Flaviani, Etenim Domnus isti sententiæ nunquàm subscripsit. Nescio quis codex possit circumscripsisse Parisiensem Archi-Episcopum. Octavus error est, quod Asiatica, Pontica, ac Thracica Diœceses tunc spectarent, aut unquàm spectaverint ad Synodos Orientis. Olim fuerunt Autocephalæ. Porrò ad ipsas non provocavit Eutyches, quod eas tunc subjugasset Constantinopolitanus Episcopus, & compulisset ad suam Synodum.

CAPUT IV.

Discutiuntur quædam Asserta Reverendi Patris Paschasii Quesnelli.

PAschasius Quesnellus in Dissertatione de causa Eutychetis ad vigesimam & vigesimam primam Sancti Leonis epistolam agit Apologum sui dilectissimi Petri de Marca adversùs Joannem David. Profitetur Romanas Orientalium Episcoporum & Clericorum appellationes esse excellentem Apostolicæ Sedis Prærogativam, & adjungit: *Absit ut ego invideam, cujus potiùs Authoritatem, Eminentiamquè, sacrosanctis firmatam Canonibus, toto animo tueri ac propugnare velim. Verùm ut immota & inconcussa manent fundamenta vera, quibus Apostolici Primatus moles incumbit, sic per se ruere necesse est infirma illa & fucata argumenta, quibus præpostero quorundam studio fulciri solet, quorum inanitatem quisquis retegere satagit, is profectò non minimam à Sede Apostolica gratiam inierit.* Zelosus Apostolicæ Sedis Dilector per Galliam, per Hispaniam, per Africam, per omnem Orientem quærit Romanæ appellationis, adeoque & Romani Primatus exempla, ac fundamenta, & non invenit, nisi infirma, & fucata: Præpostera quorundam studia, inania fulcimenta. Permittar uti verbis SanctiCyrilli ad Patriarcham Nestorium: *Eequid nunc, obsecro, consilii capiam? Namque à tua Pietate consilium petere compellor.* Certè opinabor, quod Reverendus Pater Paschasius Quesnellus istum Primatum non credat.

Hinc enim pergit: *Hoc igitur censeo nihil ex hac utraquè Leonis epistola haberi, quo validè comprobetur Romanum Pontificem seorsim, ac separatim ab aliis Patriarchis, Majorumque Diœcesion Episcopis, ab Eutychete fuisse appellatum.* Istud probat ex supra adductis Juliani Coensis, & aliorum Episcoporum testimoniis, atque adjungit: *Etsi autem falsum sit Eutychetem appellasse, dum legeretur damnatio, veri tamen aliquid ex ejus mendacio elicimus. Dum enim suggerit Constantino Monacho verba, quæ appellationis suæ formulam contineret, non alia suggessisse credendus est vir sagacissimus, quam quibus appellatio concipi solita erat.* Confirmat Petrum de Marca, qui ex clandestina, ac præcipitata Eutychetis appellatione vult colligi duas egregias totius Ecclesiæ directivas regulas. Insuper ut Romanam Ecclesiam spoliet, Eutychetem transformat in virum sagacissimum. Verùm longè aliis coloribus hominem exhibet Sanctus Leo. In dogmaticis ad Sanctum Flavianum litteris scribit esse *multùm imprudentem, nimis imperitum*, lapsum in insipientiam. In litteris ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum appellat *imperitissimum senem*. In litteris ad Sanctum Paschasinum Lilybeti Episcopum scribit esse *dementem & hominem stultissimum*. Et ecce, ut Romanæ Ecclesiæ Primatum arietare adjuvet, fucatur in virum sagacissimum. Porrò Eutychetis appellatio fuit duplex, aut certè iterata. Quidquid fuerit, imperitus senex omnem & hæresi & mendacio reddidit frivolam atquè inutilem.

Ep. 14 c. 1.

Ep. 43. c. 1.

Epist. 68. Cap. 1. 2.

De ipsa, post variè percussum Joannem David, Paschasius Quesnellus pergit: *Jam verò quod ad Sancti Flaviani verba attinet, & quæ verbis Constantini opponuntur, & in quibus præter unum Leonem nullus alius nominatur, ad quem Eutyches appellarit, non est operosum respondere. Id enim non aliam ob causam factum est, quàm quod solum Leonem tunc alloqueretur eundemque solum nominaret Hæresiarcha cum ad eum scriberet*, tanquam per falsitatem mendacii subrepere se Sanctis Leonis auribus putans, *ut scribit ipse Flavianus ad Sanctum Leonem. Et quia inter Patriarchas ac Metropolitanos, ad quorum Concilium appellatum esse prædicabat, eminebat sine controversia, idque jure multiplici, Sanctus Leo: Ut qui & Primatum in Ecclesia tenebat, & totius, ad quam appellabatur, Synodi caput erat.*

Respondeo dandam esse rationem, ex qua Eutyches appellationem suam, quam ad tres Patriarchas interjecerat, introduxerit coram solo Papa Leone. Nec enim tunc postulavit generalem Synodum, sed cum omnibus suæ appellationis Solemnibus processit ad solum Papam. Etiam Sanctus Flavianus nec de generalis Synodi necessitate, nec de invocatis pluribus Patriarchis, sed intercessit, & excepit de Eutychetis, qui se in ipsa Synodo per libellum provocasse allegarat, dumtaxat mendacio, & manifesta hæresi. Ex his solis principiis prætendit suum Synodale Judicium esse firmum, & non posse concuti. Similiter ipse Magnus Leo, post interjectam à suo etiam Tribunali appellationem, assiduè ad Imperatorem Theodosium, ad Dominam Pulcheriam, & ad alios Imperii Primates clamavit huic

quæ-

quæstioni non esse necessariam Œcumenicam Synodum, ideóque suam Sedem sufficere. Et ante istam appellationem Sanctus Flavianus ad ipsum scripserat: *Sanctissime Pater, pro consueta fiducia fiducialiter age, secundùm quod Sacerdotio competit. Decernere damnationem adversùs eum regulariter factam per propria Scripta dignare. Et confortare nostri Imperatoris fidem. Causa eget solummodò vestro solatio, atque defensione, qua debeatis consensu proprio ad tranquillitatem, & pacem cuncta perducere. Sic hæresis, & turbæ facillimè destruentur per vestras sacratissimas litteras. Removebitur & Concilium, quod fieri divulgatur*. Adeò Flavianus credebat Leoni ad istius causæ retractationem non esse opus Œcumenica Synodo. Profitetur sufficere solum Leonis Sacerdotium. Ab illo supplicabat decerni suum judicium fuisse regulariter factum. Hoc est, confirmari. Certè talia ad ullum Patriarcham nec scripsit, nec scribere potuit. Proindè hæc omnia fundantur non in Eutychetis ad solum Leonem alloquio, sed in Leonis Sacerdotio: In ejus Romano Primatu.

Redeo ad Eutychetem. Cur ipse appellationem, quam ad tres Patriarchas interjecerat, coram solo Leone studuit introducere? Cur, dum Alexandriam accessit, non postulavit causam suam retractari à Dioscoro, ac sibi per ipsum reddi communionem? Quare Dioscorus istud non attentavit? Quia noverat Acta sui Decessoris Cyrilli, qui grassante Nestorio, & per Dorotheum Martiano-Politanum Episcopum, coram se in plena Synaxi dicentem, *Si quis Mariam Deiparam dixerit, anathema sit*, anathematizante omnem Ecclesiam, Constantinopolim scripserat ad nescio quem Amicum: *Quid vetabat & nos quoquè vocibus illius contraria scribere, & dicere anathema, Si quis Mariam Deiparam esse negaverit? Verùm id hactenùs propter illum facere nolui, ne sint qui Episcopum Alexandrinum, Ægyptiamvè Synodum anathematis sententiam in Nestorium tulisse dicant*. Quod nempè Alexandrinus Patriarcha nihil potestatis habeat in Thracicam Diœcesim. Cap. 13. Exstat epistola in prima parte Ephesini Concilii. Dioscorus item noverat Acta sui Prædecessoris Theophili, qui ad Sanctum Joannem Chrysostomum, suæ causæ cognoscendæ delegatum ab Imperatore Arcadio, scripsit: *Arbitror te non ignorare, quid præcipiant Nicæni Canones, sancientes Episcopum non judicare causam citrà terminos suos. Si autem ignoras, disce: Et libellos contra me suscipere desine*. Et Sanctus Joannes acquievit. Et eadem exceptione postmodò usus fuit adversùs Theophili Attentata in Synodo ad Quercum. Ista epistola exstat in Dialogo Palladii Helenopolitani Episcopi cum Theodoro Diacono Romanæ Ecclesiæ. Similiter Eutyches noverat, & suis oculis viderat, quod laudatus Joannes suam ad mille Episcopos interjectam appellationem postmodò introduxerit coram solo Papa Innocentio. Etiam noverat, & viderat Patriarcham Nestorium fuisse damnatum à solo Papa Cælestino. Et damnatos ab ipso Clericos ad hunc solum provocasse, & fuisse solemniter, ac plenè reparatos. Noverat Primatum Romanæ Ecclesiæ. Noverat & aversissimum Leonis à Nestorio animum. Ad ejus enim, Archi-Diaconi tunc Romanæ Ecclesiæ, jussum Joannes Cassianus, Constantinopolitanæ olim Ecclesiæ sub Sancto Joanne Chrysostomo Presbyter, composuerat septem eruditissimos libros contra Nestorium: Et propter ipsos Leo illum, à Semi-Pelagianis avulsum, reddiderat plenæ gratiæ Romanorum Pontificum. Eutyches item non dubitabat de Sancti Leonis in se benevolentia. Propter nuperas ad se litteras. Etiam noverat generalem Synodum esse rem magni moliminis: Faciliorem invocari, quàm impetrari. Hæ igitur sunt rationes, ob quas Eutyches debuit, ac maluit suam appellationem introducere ad Tribunal solius Leonis. Sperabat & se, & Flavianum ab ipso tractandos, quomodò & Nestorium, & damnatos ab ipso Clericos tractari viderat à Sancto Cælestino. Porrò Romanum Primatum profiteri oportet non verbo & lingua, sed opere & veritate. Quid sibi volunt hæc verba? *Leo eminebat sine controversia. Idque jure multiplici. Tenebat Primatum Ecclesiæ. Erat caput totius Synodi*. Etenim si à Synodis ad Papam appellari non possit, & ipse super eas non habeat potentiam, est Primas & Caput sine auctoritate: Primas & Caput solo loco & honore. Et hoc est Dogma Eusebianæ Factionis, Photiani schismatis, & Marci Antonii de Dominis.

Paschasius Quesnellus prosequitur: *Licet idem Pontifex totam ad se causam pertraxisse videatur, cum & de singulis instrui postulat, & de Flaviani silentio conqueritur, non ità tamen est re ipsa. Similiter enim aliorum Episcoporum quilibet, ad cujus sententiam per appellationis libellum provocaretur, & de negotio instrui postularet, & de silentio querelas moveret. Meritò ergò & potiori jure totius Facti rationem ac notitiam volebat sibi Leo deferri. Et quidem primitùs: Utpotè Primati, cui de eo cum cæteris, ac præ cæteris decernendum erat, si appellationi locus dabatur*. Quoniàm, *inquit ipse Pontifex ad Flavianum*, nos qui Sacerdotum Domini matura volumus esse judicia, nihil possumus, incognitis rebus, in cujusquàm partis præjudicium definire, priusquàm universa, quæ gesta sunt, veraciter audiamus. *Hæc verba sunt hominis non sibi uni jus ferendæ sententiæ arrogantis, sed prudentis, oculati, æquissimique Judicis, qui suum, causa incognita, temerè nolit conferre suffragium. Sed quid solvendis hujusmodi argumentis ex ipso Leone petitis tempus terimus? Non quærimus in hac præsenti causa, an Leo sibi Prærogativam illam vindicarit, sed utrum de Facto Eutyches appellarit? Et utrum ad solum Romanum Pontificem? Quod quidem si egisset, ut actum esse ab eo existimavit Sanctus Leo ex ejus callido mendacique libello, non esset quod miraremur Eutychetem Romanam Sedem appellantem à Romano Pontifice ultrò esse susceptum: Præsertim cum de Nicæna fide agi videretur, cui tam Eutyches ipse, quàm ejus Accusator, se indivulsè profitebatur inhærere. Romani enim Præsulis, tanquàm Capitis Episcopalis Coronæ, hæ sunt præcipuæ partes, ut è prima Cathedra, tanquàm è specula, confirmationi Canonum invigilet, fideique Catholicæ custodem agat*.

Errores varii. Primus est, quod Sanctus Leo to-

totam causam ad se non pertraxerit. Etenim appellatorio Eutychetis, & accusatorio Eusebii libello, aliisque per Eutychetem adjunctis causæ documentis non contextus Flavianum arguit de non facta relatione, ipsamque jussit mox fieri, & simul transmitti idoneam personam. Utiquè Responsalem in retractatorio judicio. Secundus error est, quod etiam alii Episcopi potuerint ab Eutychete per appellationis libellum invocari. Etenim doceri velim exemplum, in quo damnatus à sua Synodo Episcopus provocarit non ad Papam, sed ad alium Metropolitam, aut Patriarcham. Exemplum, in quo quis Patriarcha alieni Diœcesani appellationem admiserit, retractarit, definiverit. Tertius error est, quo aliorum Episcoporum quilibet, dum per appellationem invocatur, possit postulare instructionem causæ, ac de relationis silentio movere querelas. Palam hoc demonstrat ipse Hæresiarcha Nestorius, quem Julianus Eclanensis, aliiquè istius fæcis per Romanam Ecclesiam degradati, ac extra Italiam proscripti Episcopi invocabant assiduis gemitibus ac fletibus, jurantes se temporibus Christianis pati persecutionem, atquè injuriam. Erat Regiæ civitatis Episcopus, ideòque ex officio debebat omnem advenam Episcopum introducere ad Principem, & ante introductionem discutere personam & causam. Proindè habebat aliquid juris, ex quo postularet de Juliano, & asseclis instrui. Et tamen litteris, per quas à Cælestino Pontifice doceri supplicabat, adjunxit: *Rebus ostendimus, quia Fraterno amore negotium eorum nosse cupimus, non desiderio curiositatis importunæ.* Et in alia epistola: *Considera quid pati necesse sit* Regiæ civitatis Episcopum, *si negotium prædictorum virorum nesciat, timeatque nimis, ne additamentum hæreticorum per ignorantiam faciat. Unde rogo, ut undiquè studiosum sit sanctæ animæ tuæ donare notitiam prædictorum virorum, maximè cum litterarum sequester Valerius Cubicularius possit Beatitudini tuæ per se exponere eorum molestias.* Non jubet, non expostulat, sed humillimè supplicat, altèque clamat nullam sibi posse de relationis silentio esse querelam. Insuper studiosè se purgat de curiositate. Quæ omnia longè fortiori jure cadunt in aliarum, etiam Patriarchalium, Ecclesiarum Episcopos. Etenim Apostolica traditio ad nullam Ecclesiam ab omnibus sub cœlo aliis referri jussit, nisi ad solam Romanam. Aliam Hierarchiam in Christi Ecclesia usquè huc non vidimus. Isthæc fabella, nisi mea peccata faciant me mente cœcum, omnes Episcopos palam facit æquales, & nos cogit ad Marcum Antonium de Dominis.

Quartus error est, quod Sanctus Leo non solus, sed cum cæteris Patriarchis, ac Episcopis debuerit hanc causam retractare, ac definire. Etenim hesterna tunc, quæ omnis sub cœlo comprobavit Ecclesia, Sancti Cælestini Pontificis adversùs Nestorium Acta demonstrant, & clamant oppositum. Post acceptas Hæresiarchæ Exegeses, ejusdemque ac item Sancti Cyrilli de ipso litteras, laudatus Pontifex Cyrillo rescripsit: *Quamobrèm nostræ Sedis authoritate adscita, nostraque vice, & loco cum potestate usus, ejusmodi non absquè requisita severitate sententiam exequeris. Nempè ut nisi decem dierum intervallo, ab hujus nostræ admonitionis die numerandorum, nefariam doctrinam suam conceptis verbis anathematizet, illicò Sanctitas tua illi Ecclesiæ prospiciat.* Utique procedendo ad creationem novi Episcopi. Notanda sunt verba: *Nostræ Sedis authoritate. Nostra vice & loco cum potestate.* Cælestinus ista fecit ad has Synodales preces Sancti Cyrilli: *Non priùs Nestorii communionem palàm apertèque deseruimus, quàm hæc ipsa Pietati tuæ indicaremus. Digneris proinde quid hinc sentias perscribere. Quò liquidò nobis constet, an communicare nos cum illo oporteat, an verò ei denunciare, neminem cum eo communicare, qui ejusmodi erroneam doctrinam fovet, ac prædicat. Porrò tuæ Integritatis mens, & super hac re sententia piissimis, ac Deo devotissimis Macedoniæ Episcopis, necnon totius Orientis Antistitibus perspicuè per litteras exponi debet. Ut omnes uno animo in una sententia persistant, rectæque fidei, quæ jam impugnatur, opem ferant.* Non agit de judiciali damnatione, sed de sola desertione communionis: Et tam ipse, quàm ejus Synodus tantam Apostolicæ Sedi deferunt reverentiam, ut nec hanc inchoare præsumpserint, aut præsumant, nisi ex ejus Judicio. Et spondent non solùm sese, sed insuper Macedoniæ Episcopos, ac omnem Orientis Patriarchatum isti Judicio promptè parituros. Hinc suis litteris Papa subjunxit: *Eadem hæc ad Sanctos quoque Fratres, & Co-Episcopos nostros, Joannem Antiochenum, Rufum Thessalonicensem, Juvenalem Hierosolymitanum, & Flavianum Philippensem, perscripsimus, quo nostra, immò Domini nostri JESU-CHRISTI sententia pluribus de eo sit manifesta.* Epistola insuper habet hanc subnotationem: *Hæc epistola in Synodo Ephesina lecta est post depositiones contra epistolam Nestorii factas. Quæ & relata est in Commentarios.* Utpotè probata per omnem Synodum. Ex quibus patentissimè lucet, quod omnis tunc sub cœlo Ecclesia firmissimè crediderit, ac docuerit Apostolicæ Sedi esse plenam authoritatem, ex qua possit sola sine generali Synodo damnare novas hæreses, & ipsarum Authores, licèt Patriarchas, degradare. Etiam in prima instantia. Quantò magis in retractatorio Judicio? Quarè notanda sunt hæc Paschasii Quesnelli verba: *Si appellationi locus dabatur.* Videntur edicere, quod Magnus Leo ne quidem appellationis merita solus discutere, & ipsam admittere potuerit, longè minùs retractare, ac definire. Verùm longè aliud sensit Magnus Leo. Discussit, ac definivit omnia per suum Dogmaticum Tomum, quem veneratur omnis sub cœlo Ecclesia. Et quis dicat laudata ejus ad Flavianum verba esse hominis sibi soli non adscribentis jus ferendæ sententiæ? Certè oporteret de istiusmodi nugamentis pudefieri. Porrò libenter fateor parùm referre, an Eutyches Romam appellaverit. Paschasius Quesnellus candidè profiteatur istam Romanæ Ecclesiæ dignitatem, & libens tacuero de Eutychete.

Non libet inania verba describere. Adducam sola detegendis erroribus necessaria. Paschasius itàque Quesnellus de facta tandem per Sanctum Flavianum ad Pontificem relatione, & transmissis Synodalibus circa Eutychetem Actis plurima loqui-

quitur, & quærit: *Sed quo fine, quo consilio? An ut relationis necessariæ debitum persolveret? Hoc ex ejus verbis non elucet. Et quidem etsi hoc in majoribus causis, qualis est causa Hæresiarchæ, novum errorem per Ecclesiam spargentis, præstari solitum esset ab Episcopis, necesse tamen non erat, cum de aliquo, seu Laico, seu Clerico, non novæ hæresis Authore, sed antiquæ, jamque proscriptæ Propagatore agebatur, qualis tunc existimabatur Eutyches, & postmodùm etiam à Leone appellatus est.* Affirmat Flavianum non debuisse referre, ideoque immeritò fuisse à Pontifice reprehensum de negligentia. Eò quod Eutychetis hæresis esset, aut certè tunc crederetur esse antiqua, per Constantinopolitanam Synodum damnata in Apollinario.

Respondeo Apostolicam, à Sardicensi Synodo stabilitam, Romanæ Relationis consuetudinem fuisse semper longè aliter intellectam ob omni Ecclesia. Etenim de Sancto Theodoto, Patriarcha Antiocheno, Pelagianam hæresim jam sæpiùs damnatam denuò damnante, scribit in Commonitorio super Celestii nomine Marius Mercator: *Pelagius postmodùm evidenter deprehensus, insistentibus Accusatoribus, à posteriori Synodo, cui sanctæ memoriæ Theodotus Antiochiæ præsedit Episcopus, atquè detectus, à sanctis quoque & Venerabilibus Hierosolymorum locis est deturbatus. Quod ejusdem Sancti Theodoti ad Reverendissimum Urbis Romæ Episcopum, & sanctæ recordationis Praylii Hierosolymitani Episcopi missa Scripta testantur, quorum exemplaria ad documentum habemus in manibus.* De eodem Pelagio, ac ejus præsertim discipulo Celestio, ad Nestorium Patriarcham Constantinopolitanum, qui de ipsorum causa rogaverat instrui, rescripsit Sanctus Papa Cœlestinus: *Cur ea, quæ in hos tunc sunt acta, quæruntur, cum certum sit illinc ad nos à Catholico tunc Antistite Attico Gesta directa?* Pelagiana hæresis erat tunc omninò damnata. Exstat epistola in prima parte Ephesini Concilii. In litteris ad Orientales Episcopos Sanctus Papa Gelasius multis demonstrat omnes Episcoporum, etiam ob antiquam, ac damnatam hæresim damnationes debere, ac semper debuisse referri Romam, & adjungit: *Quos si à fide integra, communioneque Catholica putaretis errare, ad Apostolicam Sedem, secundùm Scita Majorum, & sicut semper factum est, referre debuistis, sicut de Petro Alexandrino, vel de Antiocheno Petro, de Joanne, & Paulo, fecisse monstratur Acacius.* Constantinopolitanus Episcopus, qui adhuc Orthodoxus Petri Mogi, & Petri Cnaphei, aliorumque ob jam pridem à Chalcedonensi Synodo damnatam hæresim Episcoporum damnationem retulerat ad Sedem Apostolicam. Secundum Scita Majorum. Et sicut semper fuerat factum. Et in litteris ad Dardaniæ Episcopos laudat, quod idem Catholicus adhuc Acacius omnia Imperatoris Basilisci pro Eutychiana Hæresi tentamina Sedi Apostolicæ retulisset. Et affirmat sic oportuisse. In prioribus litteris adjungit rationem: *Cum novæ causæ, & nova rerum facies apparerent.* Prior post Theodosiani Codicis appendicem, posterior epistola exstat in antiquo Canonum Codice Romanæ Ecclesiæ.

At verò quis nesciat, quod Eutyches Apollinarii erroribus dederit novam faciem? Quin immò eructavit nova additamenta, quæ vicinam quidem, diversam tamen fecerunt hæresim ab erroribus Apollinarii. Homo imperitus nescivit quid garriret. Non ipse, sed ejus Sectatores quid simile fecerunt circà Apollinarium, quale quid fecit Nestorius circa Paulum Samosatenum. Eusebius Scholasticus, qui postmodò fuit Dorylæi Episcopus, adversùs Nestorium, aperta jam facie insanientem, Constantinopoli posuit Contestatorium libellum, in quo asseruit, ac demonstrare studuit ipsum per omnia errare cùm præfato Paulo. Quod ipsum senserunt plures alii. At verò de Romana Sancti Cælestini adversùs Nestorium Synodo scribit ad Joannem Antiochiæ Patriarcham Sanctus Cyrillus Patriarcha Alexandrinus: *Synodus palàm asseruit Nestorium novam, eamque perversissimam, & à nullo veterum hæreticorum anteà unquàm excogitatam hæresim esse molitum.* Epistola exstat in prima parte Ephesini Concilii: Cap. 21. At verò longè major est distantia inter Apollinarium & Eutychetem, quàm sit inter Paulum & Nestorium.

Quidquid sit non soli novarum hæresion Authores, sed etiam vetustarum, jam exstinctarum, Resuscitatores sunt omninò, etiam secundùm istam Paschasii Quesnelli caducam regulam, referendi ad Sedem Apostolicam. Porrò de Apollinarii Secta scribit in Ecclesiastica Historia Theodoretus: *Antiochiæ Domino Alexandro*, qui L.5.C.36. Eustarianum, id est ex Ariana contra Sanctum Patriarcham Eustatium rebellione natum schisma extinxerat, *vita defuncto, Theodotus, continentiæ velut margarita, Ecclesiæ Præsulatum obtinuit. Vir mansuetudine insignis & accurata vitæ institutione egregiè exornatus. Qui Sectam Apollinarem, oratam ut se eum reliquo Christi grege jungeret, cæteris Ecclesiæ Ovibus aggregavit.* Entyches igitur, licèt novam forsitan non excitarit, tamen antiquam, plenè sepultam, ac redactam in cineres, resuscitavit ac reformavit hæresim, ideòque ipsum omnis semper Ecclesia numeravit inter Hæresiarchas. Et vix ulla hæresis ita turbavit & maculavit Ecclesias. Sanctus Anastasius Sinaita rectè affirmat fuisse bestiam decicornem, cujus unumquodquè caput fuit venenosissima hydra.

Quid opus multis? Licèt Imperator Theodosius fuerit scientia modicus, ejus tamen Secretarii, & publicarum rerum Gestores fuerunt peritissimi. Non solarum legum, sed etiam sacrorum Canonum. Et hi judicarunt Eutychetis causam referendam Sedi Apostolicæ: Et Dominum suum permoverunt ad referendum. Et ipse Sanctus Leo Flaviano non supplicavit, nec se excusavit de curiositate, uti de Pelagianorum Actis instructionem postulans fecit apud Cælestinum Nestorius, sed ex Sancti Petri Apostoli privilegio, ac sui Primatus authoritate scripsit: *Facti tui nosse volumus rationem, & usquè ad nostram notitiam cuncta deferri.* Et iterùm: *Fraternitas tua per idoneam maximè, aptamque personam nobis Relatione significet, quid contrà antiquam fidem novitatis emerserit, quod severiori sententia dignum fuerit vindicari.* Et rursùs: *Quia Dilectio tua de tanta causa nos vides necessario esse sollicitos,*

citos, quam pleniſſimè, & lucidè univerſa nobis, quod anteà facere debuit, indicare feſtines. Et in litteris ad Imperatorem Theodoſium: *Ad Fratrem Flavianum Epiſcopum litteras dedi, quibus mihi diſplicere cognoſceret, quod ea quæ in tanta cauſa geſta fuerant, etiam nunc ſilentio reticeret, cum ſtudiosè debuerit primitùs nobis cuncta reſerare.* Primitùs: Statim poſt Epiſcopale Judicium. Non dumtaxat ante Principem, ſed etiam ante appellantem Eutychetem. Juxtà Canones Sardicenſes. Quis non videat hæc eſſe verba Exarchi ad Subditum? Quis dubitare poſſit ab eis urgeri Relationis debitum, ac rigidiſſimam obligationem? Audi cauſam: *Quoniam nos, qui Sacerdotum Domini matura volumus eſſe judicia, nihil poſſumus, incognitis rebus, in cujuſquam partis præjudicium definire, priuſquàm univerſa, quæ geſta ſunt, audiamus.* Paſchaſius Queſnellus commentatur: *Hæc verba ſunt hominis non ſibi uni jus omne ferendæ ſententiæ arrogantis, ſed prudentis, oculati, æquiſſimique Judicis, qui ſuum, cauſa incognita, temerè nolit conferre ſuffragium.* Nugamenta, Pontifex palàm dicit ſe ſolum velle audire, judicare, ac definire. Nec enim ad generalem Synodum, in qua Relationem cum ſuffragii Prærogativa Pontifex habet, ſed ad ſolam Apoſtolicam Sedem Eutyches tunc appellabat, ideoque Pontifex in ſolo ſuo Presbyterio, aut certè in ſola ſuæ Provinciæ Synodo poterat cauſam audire, & definire.

Pater Queſnellus pergit: *Fortè ſcripſit ad Leonem Flavianus eique Acta adversùs Eutychen tranſmiſit, ut ab eo confirmationis robur acciperent? At de hoc ne apex quidem conſpicitur.* Et ſupra: *Cenſuitnè Flavianus Concilii ſui de Eutyche ſententiam ad Leonem mittendam, neceſſumvè eſſe, ut ſi ab eo comprobaretur, maneret; ſi reprobaretur, evaneſceret? Nihil certè tale apparet in utraque ejus epiſtola. Nihil ab eodem actum legitur, quod huic opinioni vel minimùm ſuffragetur.* Et probat hæc ex Sancti Flaviani epiſtola: *Geſta, quæ dudùm de Eutyche confecta ſunt, miſimus ad veſtram Beatitudinem, in quibus eum de talibus convictum, & à Presbyterio, & à Monaſterii adminiſtratione, & à communione noſtra abjecimus, ut Sanctitas veſtra cognoſcens quæ circà illum acta ſunt, omnibus Epiſcopis ſub Beatitudine veſtra degentibus manifeſtare dignetur illius impietatem. Ne neſcientes aliqui quid ille ſenſerit, & de quibus convictus, quaſi cum conſorte fidei, vel per litteras, vel per aliquod aliud commercium agere videantur.* Et concludit: *Res plana eſt, nec Interprete indigens. Decretoriam quippe noverat Concilii Conſtantinopolitani, cui præfuerat, ſententiam, nec operoſa inquiſitione opùs eſſe, cùm declarandum tantum eſſet, homuncionem iſtum, impia Apollinaris & Valentini dogmata, & in Œcumenica jam dudùm Synodo damnata renovantem, à communione Eccleſiæ, & miniſterio eſſe ſegregatum.*

Reſpondeo dolendum eſſe, quod Reverendus Pater Paſchaſius Queſnellus in tanti momenti articulo non agat ex fide, ſed Lectoris ſimplicitatem ſtudeat circumſcribere. Niſi tamen ipſe ſit circumſcriptus. Etenim habemus duas Sancti Flaviani ad Magnum Leonem epiſtolas: Et utraquè eſt ſuo tempori aſſignanda. Poſterior, cujus hic verba laudantur, ſcripta eſt poſt retractatum, & confirmatum Sancti Flaviani à Pontifice judicium, ideòque confirmationem non ſupplicat, ſed executionem. Supplicat ſuper Eutychetis nomine, & ſuper ſuo circà ipſum jam confirmato judicio fieri Tractoriam, & dirigi ad omnes Eccleſias Romani Patriarchatus. Prior epiſtola ſeu Relatio omninò ſupplicavit confirmationem. Verba ſunt plana, & non indigentia Interprete: *Commotus itàque, Sanctiſſime Pater, in his omnibus, quæ ab Eutyche præſumpta ſunt, & ob ea quæ in nos, & ſanctiſſimam Eccleſiam facta ſunt atquè fiunt, pro conſueta fiducia age fiducialiter, ſecundùm quod Sacerdotio competit, propriamque faciens communem cauſam, & ſanctarum Eccleſiarum diſciplinam, ſimul decernere damnationem adversùs eum regulariter factam & per propria Scripta dignare. Confortare autem & piiſſimi noſtri Imperatoris fidem. Cauſa enim indiget ſolummodò veſtro ſolatio atquè defenſione, qua debeatis conſenſu proprio ad tranquillitatem & pacem cuncta perducere. Sic enim hæreſis quæ ſurrexit, & turbæ quæ propter eam factæ ſunt, facillimè deſtruentur, Deo cooperante, per veſtras ſacratiſſimas litteras. Removebitur autem & Concilium, quod fieri divulgatur.* Quid eſt communem cauſam facere propriam, & per propria Scripta decernere Eutychetis damnationem eſſe factam regulariter? Certè non eſt aliud, quàm Flaviani Synodum confirmare. Hoc eſt ex conſueta fiducia agere, ſecundùm quod competit Romano Sacerdotio. Hoc eſt Apoſtolicæ Sedis ſolatium atquè defenſio. Iſtas ſacratiſſimas Apoſtolicæ confirmationis litteras Flavianus ſpondet fore tantæ authoritatis, ut Imperatoris, Eutycheti palàm faventis, fidem confortent, & ab Hæreſiarcha divertant; ut Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ reddant priorem tranquillitatem & pacem; ut hæreſim & ejus turbas deſtruant; ut removeant Generale Concilium, quod Hæreſiarchæ ferebatur à Principe eſſe promiſſum. Et quod Sanctus Leo poſtulatam confirmationem dederit, demonſtrant dogmaticus ejus Tomus, & authenticum teſtimonium Victoris Epiſcopi Tonnonenſis. Accedit authenticum teſtimonium Leontii Scholaſtici Byzantini in libro de Sectis: *Eutyche ab officio remoto, Flavianus ad Leonem Romanum Epiſcopum de hujus depoſitione perſcribit. Reſpondet Leo ritè depoſitionem illam eſſe factam. Quæ quidem epiſtola Tomus Leonis appellari ſolet.* Act. 4.

Imperitus Eutyches per mendacem ſuam Romanam appellationem ſperaverit Sanctum Flavianum, & ſe ab ipſo degradatum, tractandos à Sancto Leone, quomodò Neſtorium, ac damnatos ab ipſo, ac civitate ejectos Clericos, tractari viderat à Sancto Pontifice Cæleſtino, adeoque ſperaverat reſcribi ad Flavianum, quod ad Neſtorium Cæleſtinus reſcripſerat: *Audio vim maximam ſuſtinere Clericos Catholicè ſentientes, quibus nos communicamus. Lætamur eos præmium confeſſionis acquirere, ſed dolemus quod Epiſcopo perſequente.* At ejus ſpes lapſa eſt in contrarium latus. Hinc & ipſe vela vertit, Neſtorium imitatus provocavit ad Generale Concilium, & ſuo Dioſcoro impetrare ſtuduit iſtud ipſum, de quo etiam per Neſtorium tentato ſcripſit ad ſuos in Regia civitate diverſantes Clericos Sanctus Cyrillus:

lus: *Neque tamen miser ille, licèt complures & graves viri ejus opera nos accusaturi essent, rerum nostrarum Judicem fore se speret, quamvìs Jure Amphictyonum hoc sibi demandari faciat. Nos enim istuc venientes ab ejus judicio provocabimus, & si Deo placuerit, ipse de suis blasphemiis in judicio respondere cogetur.* Facinorosus Eutyches non solummodò Sanctum Flavianum, sed etiam Pontificem Leonem per complures & graves viros apud Imperatoris Theodosii ignaviam curavit accusari, atquè ità per Amphictyonum artes extorsit tantum Pontificem excludi à futuræ Synodi Præsidentia, ac ipsam devolvi in suum Dioscorum. Quæ omnia videns Leo, pro sua consueta fiducia, secundùm quod competebat Romanæ Sedis Sacerdotio, fiducialiter egit, & non obstante hæretici appellatione, Flaviani judicium confirmavit. Et hac fiducia animatus Flavianus expostulavit aliam: Nempè ut Pontifex pro communi jam judicio formaret Tractoriam, & transmitteret per omnem suum Patriarchatum. Verùm hæc consilia non placuere Pontifici. Haud dubiè ob reverentiam Principis. Ne pravi ministri ipsum arietarent ad sæviendum in Flavianum, sicut anteà pro Nestorio circumscriptus sævierat in Sanctum Cyrillum. Leo itaque Flaviano rescripsit rem esse lucidam, ipsum animavit ad aliquid

Epist. 34. patientiæ, & conclusit: *Si hi, qui in senectute carnis suæ sunt mente parvuli, deposita imperitiæ suæ vanitate resipiscunt, omnique errore damnato fidem veram singularemque suscipiunt, misericordiæ eisdem benevolentia non negetur, mansuro judicio, quod præcessit, si impietas meritò condemnata in sua pravitate perstiterit.* Postulatam à Flaviano executionem censuit suspendendam usquè ad eventum Synodi. Notanda sunt verba: *Mansuro judicio quod præcessit. Impietas meritò condemnata.* Palàm laudant Flaviani judicium, & ipsum denuò confirmant. Hic est verus causæ decursus, vera Sensa Leonis ac Flaviani.

Paschasii Quesnelli fabula sibi ipsi non cohæret. Lucet ex his ejus verbis: *Jam verò monitus à Leone Flavianus quid extrema epistolæ suæ parte responderit, operæ pretium est contemplari. Intellexit ex ejus verbis ipsum, Eutychetis appellatione cognita, novo se examini, judicioque accingere. Quod omninò superfluum cum agnosceret, hoc ipsum & persuadere satagit Romano Pontifici.* Disertè profitetur, quod Magnus Leo ad retractatorium appellationis examen ac Judicium se accinxerit. Aut igitùr istud ex suæ Sedis privilegio potuit, aut non potuit. Si potuerit, Sanctus Petrus obtinuit causam; si non potuerit, necesse est ut Paschasius Quesnellus cum Marco Antonio de Dominis denuò scribat tantum Pontificem fuisse alieni juris pervasorem. Certè Sancto Flaviano nihil tale cecidit in cogitatum. Et ipse Eutyches, iterùm repeto, ea ipsa spe invocavit Magnum Leonem, ex qua degradati per Nestorium Clerici nuperrimè invocaverant Sanctum Cælestinum. Ex spe obtinendi à Sancti Petri privilegio solutionem injectorum vinculorum.

Paschasius Quesnellus prosequitur: *Flavianus ergò Leonem monet primò, ne se hominis callidissimi technis, & fraudibus circumveniri sinat. Tum innuit non minùs ardenti zelo adlaborandum esse Romano Pontifici, ut sententia Orientalium Episcoporum plenum sortiatur effectum, quàm si eam ipse tulisset. Cum enim Ecclesiæ, quæ una est, Episcopatus quoquè sit unus, qui uni quoquè fidei ubiquè invigilet, omnium longè latèque positarum judicia Ecclesiarum sua facere quemquè Episcopum debere, probè intelligebat, si nimirùm nihil contrà regulam, receptosque Canones perpetratum est. Tertiò postulat, ut damnationem Eutychetis omnibus notam faciat suarum partium Sacerdotibus. Quartò, cum ea regulariter & canonicè facta sit, retractationi seu iterato examini locum non esse, causamque egere non nova disceptatione, novoque judicio, sed Pontificis solummodò apud Imperatorem sollicitudine & cohortatione, ne Ecclesiarum pax turbaretur, aut aliquod crearetur ab eo contrà fidem præjudicium, si Eutychis patrocinium, Aulicorum quorundam impulsu, incautus susciperet.* Adducit superiùs à me laudata è prioribus Sancti Flaviani litteris verba, & commentatur: *Postulat ergò Flavianus Leonis non judicium, sed solatium; non sententiam, sed litteras; defensionem, non confirmationem; propria Scripta, non Synodalia Decreta. Quia intorto semel in Eutychem anathemate per Episcopale Judicium, finita causa erat, nisi universale Concilium hujus cognitionem ad se vellet pertrahere, vel ad Occidentale ultrò deferretur: Quod removendum in hac occasione rectissimè censebat Constantinopolitanus Antistes.*

Errores varii. Primus est, quod Sanctus Flavianus affirmet Orientalium Episcoporum judiciis debere eundem effectum, qui debetur judiciis Romani Pontificis. Etenim supplicat, ut Leo hanc communem Ecclesiæ ac fidei causam faciat suam, decernendo Eutychetis damnationem esse factam regulariter, hoc est, ipsam confirmando. Hac enim via Synodales aliorum sententias Romana Ecclesia facit suas. Secundus est, quod per omnem, quæ una est, Ecclesiam Episcopatus sit unus, ideòque quisquè Episcopus omnium Synodorum judicia debeat facere sua, si nimirùm nihil contrà Ecclesiasticam Regulam, receptosque Canones sit perpetratum. Est dolosus articulus. Et possit esse verus. In sensu, quem magnus Gregorius tradit in litteris ad Joannem Syracusæ Episcopum: *Quod Clementius, Byzacenæ Provinciæ Primas, se dicit Sedi Apostolicæ subjici, si qua culpa in Episcopis invenitur, nescio quis ei Episcopus subjectus non sit; cum verò culpa non exigit, omnes secundùm humilitatis rationem æquales sunt.* Eadem est ratio Synodorum. Dum nihil contrà Ecclesiasticam regulam perpetrant, sunt inconcussæ; dum autem de vero aut dubio accusantur excessu, opus est retractatorio examine, quod per Divinas ac humanas leges ipsa natura dictat non faciendum, nisi à superiori authoritate. Hanc Christus Dominus non in sola Generali Synodo posuit, sed præsertim in Ecclesia Romana. Apostoli posuerunt etiam in Patriarchis. Quoad proprias ipsorum Diœceses. Quarè Paschasius Quesnellus, dum Provinciarum Synodos vult esse supremas, non solam Papalem, sed invadit Patriarchalem etiam potestatem. Excedit Eusebium Nicomediensem; ac

Lib. 7. Indict. 2. Epist. 65.

ac facinorosum Photium, & se transfert ad Marcum Antonium de Dominis.

Ad ravim inclamat, ac inculcat Sanctum Cyprianum, scribentem in libro de unitate Ecclesię, *Beatus Apostolus Paulus Sacramentum unitatis ostendit dicens;* Unum corpus, & unus Spiritus, una spes vocationis nostræ, unus Dominus, una fides, unum Baptisma, unus Deus. *Quam unitatem firmiter tenere, & vindicare debemus, maximè Episcopi, qui in Ecclesia præsidemus, ut Episcopatum quoquè ipsum unum atquè indivisum probemus. Nemo Fraternitatem mendacio fallat, nemo fidei veritatem perfida prævaricatione corrumpat. Episcopatus unus est, cujus à singulis in solidum pars tenetur.* Audienda sunt verba: *Nemo Fraternitatem mendacio fallat,* Utiquè mendacio pravæ interpretationis. Etenim Cyprianus adjungit. *Loquitur Dominus ad Petrum,* Ego tibi dico quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. *Et iterùm eidem post resurrectionem dicit:* Pasce oves meas. *Super illum unum ædificat Ecclesiam, & illi pascendas mandat oves suas. Et quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam tribuat parem potestatem, & dicat,* Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, *tamen ut unitatem manifestaret, unicam Cathedram constituit, & unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua authoritate disposuit. Hoc erant utiquè & cæteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi & honoris & potestatis, sed exordium ab unitate proficiscitur. Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia, & Cathedra una monstretur. Et Pastores sunt omnes, sed grex unus ostenditur, qui ab Apostolis omnibus unanimi consensione pascatur.* Et infrà: *Episcopatus unus est, cujus à singulis in solidum pars tenetur. Ecclesia quoquè una est, quæ in multitudinem latiùs incremento fœcunditatis extenditur. Quomodò Solis multi radii, sed lumen unum. Et rami arboris multi, sed robur unum tenaci radice fundatum. Et cum de fonte uno rivi plurimi defluunt, numerositas licèt diffusa videatur exundantis copiæ largitate, unitas tamen servatur in origine. Avelle radium Solis à corpore, divisionem lucis unitas non capit. Ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit. A fonte præcide rivum, præcisus arescit. Sic & Ecclesia Domini luce perfusa per Orbem totum radios suos porrigit, unum tamen lumen est, quod ubiquè diffunditur, nec unitas corporis separatur. Ramos suos in universam terram copia ubertatis extendit, profluentes largiter rivos expandit, unum tamen caput est, & origo una, & una mater, fœcunditatis successibus copiosa.* Omnes Episcopatus, omnes Episcopales Cathedras, omnesque Ecclesias affirmat esse unum unitate originis ac radicis: Ad modum radiorum, ramorum, ac rivorum. Et istam originem atquè radicem esse Episcopatum, Cathedram, atquè Ecclesiam Sancti Apostoli Petri. Ipsam profitetur in omnes Episcopatus, Cathedras, atquè Ecclesias influere ad istum modum, quo Sol in radios, radix in ramos, fons influit in rivos. Tradit regulam, quam in funebri Fratris sui Satyri encomio laudat Sanctus Ambrosius: *Qui Romanæ Ecclesiæ non communicat, non est Catholicus.* Eandem regulam Sanctus Gregorius septimus inseruit suo Dictatui. Hanc doctrinam Sanctus Cyprianus tradit in pluribus locis.

Tertius error est, quod Sanctus Flavianus statim à Sancto Leone postulaverit, ut damnationem Eutychetis notam faceret omnibus suarum partium Sacerdotibus. Etenim istud non postulavit, nisi post factam damnationis retractationem, & datam confirmationem. Omnia confundere non est levis error. Quartus est, quod Sanctus Flavianus Sancti Leoni scripserit suum de Eutyche judicium fuisse regulariter factum, ideòque locum non esse retractationi, novæ disceptationi, aut novo judicio. Etenim Flavianus rogavit Pontificem, ut factam à se damnationem dignaretur per propria Scripta & sacratissimas litteras decernere factam esse regulariter, quod Leo præstare non poterat sine retractatione, novaque disceptatione, ac novo judicio. Quintus est, quod per Pontificem Princeps esset hortandus, ne Eutychetis Patrocinium incautus susciperet. Etenim Princeps jam istud susceperat, & scriptis ad Pontificem litteris jam adjuverat mendacem Hæresiarchæ appellationem. Longè igitur aliud Flavianus scribit. Rogat confirmari suum Synodale Judicium, & spondet fore, ut ista confirmatio Principem ab Hæresiarcha divertat ac separet. Sextus est, quod laudata Flaviani verba pessimè interpretetur, scribens illum postulasse non Judicium, sed solatium; non sententiam, sed litteras; defensionem, non confirmationem; propria Scripta; non Synodalia Decreta. Etenim Flavianus postulabat non suæ personæ, sed Ecclesiasticæ causæ solatium ac defensionem, qua Pontifex omnia per suæ Sedis authoritatem perduceret ad tranquillitatem ac pacem. Postulabat sacratissimas litteras, quarum authoritas & novam hæresim, & factas ob eam turbas destrueret. Postulabat Scripta, quibus Pontifex dignaretur decernere Eutychetis damnationem esse factam regulariter. Scripta, quorum pondere removeretur etiam jactatum Concilium. Et impetravit Dogmaticum Magni Leonis Tomum. Dixi satis. Quis non videat ista omnia esse factæ Synodi confirmationem?

Septimus error est, quod quodvis Episcopale Judicium finiat controversam fidei causam, nisi universale Concilium velit illius cognitionem ad se pertrahere. Etenim Carthaginensis sub Sancto Cypriano, Iconiensis sub Sancto Firmiliano, & plurium aliarum de hæreticorum Baptismo Synodorum cognitionem nulla ad se retraxit generalis Synodus, & tamen illæ non finierunt causam: Propter intercessionem solius Sedis Apostolicæ. Eadem est ratio Ephesinæ Synodi, quam circa Paschalis festivitatis diem celebravit Asiaticæ Ecclesiæ Exarchus Polycrates. Quin immò Carthaginensem Primatis Agrippini Synodum nec Apostolica Sedes cognoscendam voluit, sed transiit sine quovis obice. Et tamen absit, ut causam finierit. Plurima sunt istiusmodi exempla. Et ad tales Synodorum excessus frænandos Apostolicus Canon sanxit omnia quorumvis Conciliorum Sancità referri ad Sedem Apostolicam. Quocirca hic error evertit fundamentalem Ecclesiæ disciplinam, quæ etiam Patriarchales Synodos

dos vetat sine tali relatione circa fidem definire. Ex ipsa ad Eutychetem rescripsit Sanctus Petrus Chrysologus, Metropolita Ravennæ: *In omnibus hortamur te, Frater honorabilis, ut his, quæ à Beatissimo Papa Romanæ civitatis scripta sunt, obedienter attendas, quoniàm Beatus Petrus, qui in propria Sede & vivit, & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem. Nos enim pro studio fidei & pacis, extra consensum Romanæ civitatis Episcopi, causas fidei audire non possumus.* Non Flavianum, aut ejus Synodum, sed solum mandat audiri Leonem. Nempè quod Flaviani, Romana Eutychetis appellatione excussum, judicium confirmasset Sanctus Leo, & suum fecisset. Petrus Chrysologus fuerat Sancto Flaviano responsurus eadem, si is in Paschasii Quesnelli vias declinasset.

Octavus error est in his verbis: *Vel ad Occidentale ultrò deferretur.* Affirmat Provincialia, ut quævis alia Orientalium, Synodorum Judicia potuisse per ultroneam submissionem deferri ad Romanum Tribunal, sed per Canones non debuisse. Ne quidem ad judicium totius Occidentis. Est ipsissima Eusebianæ Factionis schismatica contumacia. Etenim apud Philippo-Politanum Conventiculum hæc fuit Sancti Julii Pontificis, & Occidentalium cum ipso Episcoporum prævaricatio: *Novam legem introducere putaverunt, ut Orientales Episcopi ab Occidentalibus judicarentur.* At longè aliud sensit Sanctus Cyrillus Patriarcha Alexandrinus. Etenim de Sancti Cælestini Pontificis, qui Hæresiarcham Nestorium, nisi intra decem dies solemnem in pleno Ecclesiæ Conventu cantaret erroris palinodiam, communione & gradu privaverat, Synodali ex solis advenis Episcopis judicio scripsit ad Joannem Patriarcham Antiochenum: *Sancta Romana Synodus disertam in illum sententiam tulit. Qua de re & ad tuam quoque Pietatem perscripsit. Horum proinde Decreto modis omnibus parendum est illis, qui à totius Occidentis communione excidere noluerint. Scripserunt namque expositæ sententiæ exempla, cum ad Rufum piissimum Thessalonicæ Episcopum, tum ad alios quoquè nonnullos Religiosissimos Macedoniæ Episcopos, qui ab illius,* Romani Pontificis, *sententia nunquàm discedere solent. Scripserunt nihilò seciùs & ad Juvenalem quoquè piissimum Hierosolymorum Episcopum. Jam tuæ Pietatis fuerit, quid in rem futurum sit, diligenter expendere. Nos enim sequemur, quæ illi judicaverunt. Veremur namque, ne à tantorum communione excidamus.* Nestorius fuerat Joannis Presbyter ac dilectus filius, ex ejus Ecclesia evocatus ad Cathedram Constantinopolitanam. Hinc sinistri aliquid Cyrillus ab ipso metuebat. At sine eventu. Etenim Joannes Romanæ sententiæ promptissimus obedivit, & Nestorium potenter ursit ad obediendum. Etiam Juvenalis Hierosolymæ Episcopus, omnisque ejusque Patriarchatus. Hæc est antiqua & Apostolica circà Romanæ Cathedræ Primatum fides à nemine unquam excussa, nisi à damnatis Erronibus.

CAPUT V.

Discutiuntur alia Asserta Paschasii Quesnelli.

PAschasius Quesnellus pertinaciter persistit Eutychetem nunquàm ad Sanctum Leonem, sed provocasse ad plenam Generalem Synodum, & conatur evincere: *De congreganda tamen bujusmodi Synodo jam tunc cogitabatur. Unde certissimè evincitur Orientales de Occidentalium ore tunc temporis non pependisse. Vel enim ante monitum, consultumque Leonem de Eutychis damnatione istud consilii fuit initum: Et sic perspicuum est ad ejus sententiam revocatum non fuisse Flaviani Judicium, cum omisso illius Tribunali, aliud superius pararetur. Vel post datas ad eum litteras, receptumque ejus consensum conceptum est universalis Synodi consilium: Quod evidentiùs adhuc ostendit etiam post Leonis consensum necessariam Synodum existimatam esse, ut priorum Judiciorum sententia recenseretur, ac, si opus esset, reformaretur. Vel denique decernendæ Synodo ex solius appellationis Eutychis libello, seu vero, seu mendaci, color quæsitus est: Quod evincit certum apud Orientales fuisse, Eutychis appellationem non ad unum Romæ Episcopum esse devolutam, sed ad cæteros quoquè Patriarchas, eorumque Synodos in universale Concilium convocandas.*

Respondeo verum esse, quod Eutyches statim à sua Romana appellatione cogitaverit de generali Synodo. Et forsitan ante ipsam. Etenim ante inchoatam Synodalium sub Sancto Flaviano Actorum revisionem jam impetraverat talem à Principe Synodum. Superbus ac delirus senex fuit imitatus Nestorium, de quo Sanctus Cyrillus ad præfatum Patriarcham Joannem: *Consulueram Nestorio per litteras ut pravis illis, perversisque quæstionibus dimissis, sanctorum Patrum fidem sectaretur. Verùm ratus hæc me ex odio scripsisse, tantùm abfuit, ut ullam omninò illius rationem habuerit, qui hæc ex charitate ad pietatem ejus perscripserat, ut ità sentiens, & ità dicens, in Romanorum quoque aures insinuare se posse, easque præoccupare speraret. Etenim prolixa epistola quædam absurda dogmata complexus, eaque ad Dominum meum Cælestinum, piissimum Romanæ Ecclesiæ Episcopum missa, inter cætera adversùm illos, qui ab eo dissentiunt, hæc quoquè adjecit, &c.* Statim ac audiit Cyrillum in sua dogmata agere, suas Exegeses cum epistolis misit ad Sedem Apostolicam, quasi certus ea placitura, & conquerens Cyrillum adversùs ea ex odio agere. Rei series habetur in exordio Ephesini Concilii. Eodem modo Eutyches clamavit Flavianum moveri ex odio, & ad S. Leonem appellando, & Sanctissimum suum Episcopum accusando, speravit Apostolicas aures præoccupare. Insuper tamen minatus est, si Romanum tentamen non succederet, provocare ad Generalem Synodum, & ipsam ab amico sibi Principe postulare. Immò videtur utrumquè simul egisse. Ità non obscurè colligitur ex præfata revisione Constantinopolitanæ contra

tra ipsum Synodi. Hinc statim post appellationem abiit Alexandriam, consultaturus cum suo fideli Dioscoro. Hinc item Sanctus Flavianus in prima sua ad Sanctum Leonem relatione scripsit jam divulgatam esse famam de futuro Concilio.

Huic veritati Paschasius Quesnellus admiscet varios errores. Primus est, quod ex sparsa futuri Concilii fama certissimè evincatur Orientales tunc non pependisse ab ore Occidentalium. Etenim contrarium certissimè evincit totius Orientis plenissima reverentia erga sententiam, quam Sanctus Cœlestinus Pontifex ex sola suæ Sedis authoritate pronunciavit, & per omnes Orientis Ecclesias publicari jussit in Hæresiarcham Nestorium. Aliam sententiam insuper, quam pro damnatis à Nestorio, & civitate ejectis, ac suam Sedem appellantibus, Clericis & Episcopis tulerat, ipse Pontifex laudat in litteris ad Clerum & Populum Constantinopolitanum: *Ne tamen ad tempus Nestorii videatur valere sententia, qui in se jam Divinam sententiam provocarat, apertè Sedis nostræ sanxit authoritas nullum, sive Episcopum, sive Clericum, sive professione aliqua Christianum, qui à Nestorio vel ejus similibus, ex quo talia prædicare cœperunt, vel loco suo, vel communione dejecti sunt, vel dejectum, vel excommunicatum videri, sed hi omnes in nostra communione & fuerunt, & huc usquè perdurant. Quia neminem vel dejicere, vel removere poterat, qui prædicans talia titubabat*. Et suprà: *Habetis vos, quicumquè Ecclesia estis ejecti, penè nostrorum temporum Beatæ recordationis Athanasii, Alexandrinæ Ecclesiæ prudentissimi Sacerdotis, exemplum*. Compendio enumerat Sancti Athanasii calamitates, & pergit: *Fugatus illinc & in nostris partibus roboratus est. Denìquè hic et redintegratus est status, & in hac Sede quietem communionis invenit, à qua semper Catholicis subvenitur*. Et hanc etiam Cœlestini sententiam totus Oriens est cum summa obedientia veneratus. Quare Paschasius Quesnellus certissimè non solùm errat, sed etiam Orientalem Ecclesiam horrendè calumniatur. Ei Eusebianum schisma calumniosè affricat, sperans ipsum ità intrudere etiam in Gallicanam Ecclesiam. Non ista dumtaxat omnia, sed etiam validos Romanæ Ecclesiæ pro Thessalonicensi Œcumenica Synodo ad Sanctum Joannem Chrysostomum reparandum conatus & motus, nec non ejus jam defuncti plenissimam à Sede Apostolica peractam reparationem Eutyches viderat propriis oculis, ideòque noverat Sancti Petri Apostoli dignitates, & privilegium Romanæ Ecclesiæ. Viderat & noverat Orientales pendere ab ore Occidentalium. Hinc istud privilegium ante omnia censuit appellatione tentandum.

Tertius error est in his verbis: *Vel enim ante monitum, consultumque Leonem, &c.* Etenim bicorne enthymema non habet adæquata membra, & ex ipsorum neutro sequitur intentum. Eutychetis ad generalem Synodum provocatio nec ante monitum & consultum de illius damnatione Pontificem fuit acta, nec post datas ad eum litteras, & receptum ejus consensum: Facta fuit statim post Romanam ejusdem Hæresiarchæ appellationem, dum impius senex audivit aut timuit nutare Pontificem, & propendere in stabilitam à Flaviani Synodo veritatem. Duxit non exspectandam Romanam suæ damnationis confirmationem, sed ulteriori potiùs appellatione præveniendam. Et hoc nequaquam *ostendit etiam post Leonis consensum fuisse existimatam necessariam Synodum*. Etenim consensus Papæ semper quidem ostendit Synodum esse utilem, non tamen semper necessariam. Quin immò in Synodum, quam nequè necessariam, neque utilem judicat, possit Pontifex ex causis consentire. Non cogor extranea exempla quærere: Magnus Leo in Ephesinam Synodum, quam Imperator Theodosius ad Eutychetis gratiam fieri jubebat, consensit invitus, proclamans nec necessariam esse, nec profuturam. Et eventus demonstravit protestationis veritatem. Attamen non nego generalium Synodorum necessitatem. Profiteor quibusdam casibus non solummodò expedire, sed insuper necessarias. Dumtaxat affirmo per ipsarum necessitatem non everti aut mutilari dignitatem Sedis Apostolicæ. Porrò si ante Sanctum Leonem monitum & invocatum Eutyches invocasset Generalem Synodum, perspicuum est quod causa ad ipsum non fuisset devoluta. Potuisset tamen Eutyches ab ista appellatione recedere, & converti ad solam Romanam Ecclesiam. Et quidem si ad Florentii Patritii aures Generalem Synodum invocarit, ità omninò fecit. Et à Pontifice rursùs se convertit ad Synodum. Arista omni vento agitata.

Quartus error est in his verbis: *Vel deniquè decernendæ Synodo ex solius appellationis Eutychis libello, &c.* Etenim factam ad Florentii Patritii aures appellationem Eutyches non coràm Generali Synodo, sed coràm solo Papa Leone studuit introducere, ideòque hujus virtute non potuit Generalem Synodum prætendere. Proinde Ephesini Latrocinii originem supra audivimus à Liberato Diacono. Exponit Romanam Eutychetis appellationem, ejusdem libellos Contestatorios, Sancti Flaviani à Principe compulsionem ad se purgandum de Nestorio, atquè prosequitur: *Eutyches petit Dioscorum Alexandrinum Episcopum, ut quærat quæ de illo acta sunt, & causam examinaret. Agebat apud Principem universalem Synodum fieri, ut probaretur*, id est, discuteretur, *judicium Flaviani. Scripsit ergò Dioscorus Theodosio Imperatori, quia aliam fieri Synodum Generalem oportet. Et ut fieret, persuasit Eutyches*. Confirmat Prosper Tyro: *Eutyches, fidens amicitia Regia, & Aulicorum favore, ab universali Synodo se poposcit audiri, annuente Imperatore Theodosio, qui ob hujus causæ retractationem omnes Episcopos jussit Ephesum convenire*. Eadem scribunt Sanctus Theophanes, ac Anastasius Bibliothecarius. Leontius Scholasticus Byzantinus in libro de Sectis loquitur lucidiùs: *Eutyche ab officio remoto, Flavianus ad Leonem Romanum Episcopum de hominis depositione perscribit. Respondet Leo ritè depositionem illam esse factam. Quæ quidem epistola Tomus Leonis appellari solet. Eutyches autem ab officio remotus Imperatorem adire crebrò, sibique factam à Flaviano injuriam dicere. Quapropter Imperator Theodosius Generale Concilium Ephesi coire jubet*,

Cap. 12.

Act. 4.

bet, in quo cognosceretur, rectène Flavianus Eutychetem deposuisset, an non. Universam verò causæ cognitionem Dioscoro Episcopo Alexandrino mandat. Itaque Eutyches, videns Romanam appellationem non succedere, sed Leonem in adversa inclinari, ad Dioscorum abiit, & communi isthic consilio conclusum est deseri appellationem istam, & urgeri aliam ad Generale Concilium.

Nec ibi stetit istorum, qui jam pridem cornua conjunxerant, taurorum iniquitas. Etiam Magnum Leonem sanxerunt infamandum de Nestorianæ Hæresis Patrocinio, atque ita excludendum à postulandæ Synodi Præsidentia, quæ tunc suo jure cadebat in Patriarcham Alexandriæ. Et ipsorum rationes cogebant ad istam temeritatem. Etenim adversùm Romani Episcopi judicia, aut sanctiones interjecta appellatio devolvit solummodò, nec ipsum excludit à retractatorii examinis Præsidentia: Hinc quò excluderetur, omninò erat accusandus de hæresi. Et consilium successit. Omnia Postulata fuerunt impetrata. Leontius videtur asserere, quod Eutyches non nisi post Sancti Flaviani confirmatam à Sancto Leone Synodum appellaverit ad Generale Concilium. Compendio loquitur, ideòque est benignè intelligendus. Etenim Magnus Leo in ipso suo Dogmatico Tomo, quo istam confirmat Synodum, laudat suos ad Ephesinum Concilium Legatos, & affirmat jam directos. Proinde clarum est Eutychem ante datam, & adversùs dandam confirmationem appellasse, At Magni Leonis constantia sprevit ista terriculamenta. Hæc est radix & modus Eutychianæ provocationis ad Generale Concilium.

Quintus error est in his verbis: *Quod evincit certum apud Orientales fuisse, &c.* Continent duplicem errorem. Primus est, quod Orientales Episcopi Ephesinum Latrocinium crediderint provenisse ex clandestina Eutychetis appellatione ad aures Patritii Florentii. Etenim istud Hæresiarchæ tentamen omnes habuerunt pro fuco nullius ponderis. Istorum Patrum de hoc articulo sensum suprà exposui. Alter in adductis verbis error est, quod Orientales Episcopi ad finiendas Eutychetis lites crediderint necessariam Generalem Synodum. Etenim de hac Ephesina Synodo ad Irençum Tyri Archi-Episcopum scripsit Theo-

Epist. 16. doretus Episcopus Cyrensis: *Non est, ut apparet, quod boni quidquam exspectemus. Non modò enim non sedatur Ecclesiæ procella, sed fastigiatur, ut ità dicam, & in cacumen attollitur. Venerunt autem & qui Synodum convocarunt, & evocatorias litteras tum aliis quibusdam Metropolitanis, tum nostro reddiderunt. Litterarum porrò exemplar ad te misi, ut cognoscas malum malo, quod ait Poeta, confirmatum esse, solaquè nobis opus esse Divina bonitate, ut sedet tempestatem. Facile namque hoc illi est, sed nos tranquillitate sumus indigni.* Eadem de Synodo Theodoretus scripsit ad Domnum An-

Epist. 112. tiochiæ Patriarcham: *Cessasse tristia speravimus, cum indicassent nobis quidam extinctam esse victoris Imperatoris pusillanimitatem, factamque inter ipsum & Deo carissimum Episcopum reconciliationem, ac Synodi quidem convocationem desiisse; Ecclesiarum verò pacem rediisse. Sed quæ modò à sanctitate Tua scripta sunt, graviter nos contristarunt. Nihil enim boni ex jactata Synodo exspectare licet, nisi misericors Dominus, solita utens providentia, turbulentorum Dæmonum machinas destruat.* Per turbulentos Dæmones omninò intelligit Dioscorum & Eutychetem, qui Sanctum Flavianum de variis, præsertim de Nestoriana hæresi, accusando, Imperatoris Theodosii animum ab ipso divulserant, atquè ità impetraverant Ephesinam Synodum, quæ gravissima vulnera toti Ecclesiæ minabatur. Et non ex sui solius, sed etiam ex Domni sui Patriarchæ, ac omnium Orientalium Collegarum judicio Theodoretus ista scripsit. Ad damnandam, ac sepeliendam Eutychetis impietatem cuncti censebant sufficere Sancti Flaviani Synodum, confirmatam à Romana Ecclesia. Sufficere Tomum Sancti Leonis. Hoc postmodò omnes non solius Orientis, sed totius Ecclesiæ Episcopi solemnissimè fuerunt professi in Chalcedonensi Synodo, ad lectum Tomum una voce exclamantes: *Hæc Patrum fides, hæc Apostolorum fides. Omnes ità credimus, Orthodoxi ità credunt. Anathema ei, qui non ità credit. Petrus per Leonem ità locutus est. Apostoli ità docuerunt. Piè & verè Leo docuit. Cyrillus ità docuit. Leo & Cyrillus similiter docuerunt. Anathema ei, qui sic non credit. Hæc vera fides. Catholici ità sapimus. Hæc Patrum fides. Hæc in Epheso cur lecta non sunt? Hæc Dioscorus occultavit.* Lucidè professi sunt ad damnandas Eutychetis blasphemias nec Ephesinum Latrocinium, nec Chalcedonense Concilium fuisse necessarium, sed solum Leonis Tomum per omnia suffecisse. Quod ipsum omnis Oriens nuperrimè adversùs Nestorium senserat circa litteras, & Decreta Sancti Pontificis Cælestini.

Paschasius Quesnellus prosequitur: *Ex consensu autem Leonis requisito ne quis cavillandi ansam arripiat, nemo est qui nesciat à summo etiam Pontifice aliorum Episcoporum consensum requiri solitum fuisse similibus in causis. Sicut ab ipso Leone factum est post Ephesinum Latrocinium, litteris ob eam rationem in universum penè Orbem directis.* Est obscurus sermo. Videtur persistere in errore, qui Eutychianæ blasphemiæ quæstiones censet non à solo Pontifice potuisse, sed debuisse definiri à Generali Synodo. Videtur ipsum stabilire ex quorundam Romanorum Pontificum exemplo, qui ad similes definitiones postularunt consensum ac instructionem ab aliis Episcopis. Affirmat istud ipsum factum à Magno Leone in Eutychetis causa, ideòque etiam ipsum fuisse confessum suæ Sedi non esse istam authoritatem.

Est manifestus error. Etenim Pontifices isti non definiendi consensum, aut facultatem petierunt, sed fecerunt quod à Sancto Bonifacio Pontifice circà Pelagianas controversias fuisse factum scribit in libro contra Collatorem Sanctus Prosper: *Sanctæ memoriæ Papa Bonifacius, cum esset* Cap. 41. *doctissimus, adversùm libros tamen Pelagianorum Beati Augustini Episcopi Responsa poscebat.* Romanus Pontifex, uti hodiè suos Theologos adhibet & Qualificatores, ità olim dogmaticas quæstiones decisurus consulebat doctiores Synodos, aut clariores Episcopos. Attamen Bonifacius non ad definiendum, sed ad factas à suis Antecessoribus

tibus definitiones contra nova Pelagianorum machinamenta & argumenta defendendas postulavit Responsa Sancti Augustini. Hoc ipsum fecit Magnus Leo. Dogmaticum suum Tomum, quo Sancti Flaviani Synodum, ac ejus de Eutychete judicium confirmavit, miserat Ephesum, ipsum isthic esse volens Prærogativam sui suffragii. At ipsum nec audiri vel legi sustinuit Dioscorus, & omnis Eutychiana Factio non desiit ipsum de Nestorio infamare. Leo interim firmus erat se in ipso non recessisse à confessione sanctorum Patrum. Hinc ipsum denuò voluit in Chalcedonensi Synodo esse suum suffragium. Porrò suam Patriarchalem Synodum congregare non permittebat ratio temporum. Quare consulendas duxit principales sui Patriarchatus Synodos: Præsertim viciniores, Mediolanensem, & Gallicanam. Eis transmisit suum Tomum, & jussit examinari. Tunc etiam ab ipso factum putatur, quod in Prato spirituali scribit Sanctus Sophro-
Cap. 147. nius Patriarcha Hierosolymitanus: *Habetur scriptum in Ecclesia Romana de Sanctissimo ac Beatissimo Leone Pontifice, quod cum scripsisset epistolam ad Sanctum Flavianum Constantinopolitanum Episcopum contra impios Eutychen ac Nestorium, posuerit eam super tumulum Principis Apostolorum Petri, & orationibus, ac vigiliis, & jejuniis vacans, oraverit ipsum summum Apostolum dicens; Si quid ut homo vel minùs cautè posui, vel etiam omisi, tu cui à Domino Deo Salvatore nostro Jesu-Christo & Sedes hæc, & Ecclesia commissa est, emenda. Post quadraginta verò dies apparuit ei Apostolus oranti, & dixit ei: Legi, & emendavi. Sumensque epistolam de sepulchro Beati Petri aperuit eam, & invenit Apostolica manu emendatam.* Alii tamen malunt factum, antequàm ipsam Leo publicaret, & transmitteret Sancto Flaviano. Quidquid sit, Magnus Leo per hæc nequaquam fassus est suæ Sedi non esse definiendi potestatem, sed exercuit, & suos Successores docuit avitum ac legitimum procedendi modum in formandis ac emittendis fidei definitionibus.

Et hanc Apostolicæ Sedis dignitatem amplissimè tunc professa est omnis Gallicana Ecclesia. Etenim venerabilis Ravennius, Metropolita Arelatensis, adunavit quadraginta quatuor Episcoporum Synodum cum ipsa discussit laudatum Tomum, & Pontifici rescripsit: *Exultavimus, Christo propitio, lectis Beatitudinis tuæ litteris, & omni instructione patefacta, omnes intra Gallias constitutos exultare mox fecimus, dolentes pariter pro his vobiscum, qui fidei lumine derelicto, errorum tenebras inciderunt. Quæ Apostolatus vestri scripta, ità ut Symbolum fidei, quisquis redemptionis Sacramenta non negligit, de tabulis cordis adscribit, & tenaci, quò ad confundendos hæreticorum errores paratior fit, memoriæ commendavit. Multi itaque in ea gaudentes pariter & exultantes recognoverunt fidei suæ sensum, & ità se semper ex Traditione Patrum tenuisse ut vester Apostolatus exposuit, jure lætantur. Nonnulli sollicitiores facti Beatitudinis vestræ admonitione percepta, modis omnibus se gratulantur instructos, datamque sibi occasionem gaudent, qua liberè ac fiducialiter, suffragante etiam Sedis Apostolicæ authoritate, eloquatur & asserat unusquisquè quod credit. Quis autem Apostolatui vestro pro hoc tanto munere, quod non solùm Gallias, sed totum Mundum velut quibusdam pretiosissimis gemmis ornavit, dignas æstimet gratias posse persolvi? Doctrinæ post Deum vestræ debet quisquè fidelis, ut constanter teneat quod credebat: Debet etiam infidelis, ut à perfidia sua, agnita veritate, decedat, & Apostolicæ Institutionis luce perfusus erroris sui tenebras derelinquat, magisque sequatur & credat, quod per os vestrum Dominus noster JESUS-CHRISTUS de Sacramento Incarnationis suæ docet, quam id teneat, quod Diabolus humanæ salutis ac veritatis inimicus instillat.* Leonis Tomum in eodem authoritatis gradu locant, quo & Apostolicum Symbolum. Affirmant dictatum à Christo Domino. Palam profitentur infallibilem Apostolicæ Sedis in dirimendis fidei quæstionibus firmitatem.

Ejusdem pietatis ac sententiæ fuerunt Ceretius, Salonius, ac Veranus, Gallicani Episcopi: *Beatissime Pater, & Apostolica Sede dignissime Papa, magna prætereà, & ineffabili quadam nos peculiares tui gratulatione succrescimus, quod illa specialis doctrinæ vestræ pagina ità per omnium Ecclesiarum Conventicula celebratur, ut verè consona omnium sententia declaretur, meritò illic Principatum Sedis Apostolicæ constitutum, unde adhuc Apostolici Spiritus Oracula referentur. Idcircò, si dignanter admittitis, deprecamur, ut opus & præsentibus & futuris temporibus profuturum, quod nos adservandi studio foliis mandare curavimus, Sanctitas vestra percurrere, & si quid Librarii errore defuerit, emendare dignetur, vel si salutarem lecturis omnibus paginam aliquo studii vestri accumulastis augmento, id ipsum addi libello huic sollicita pietate jubeatis: Ut non solùm plures Sancti Episcopi Fratres nostri per Gallias, verùm etiam multi ex Laicis Filii vestri, qui epistolam istam magnoperè pro veritatis manifestatione desiderant, remissam ad nos, & sancta manu vestra emendatam transcribere, legere, & tenere mereantur.* Hæ haud dubiè sunt epistolæ, quas unà cum Sancti Leonis & Sancti Flaviani Scriptis è Gallia in Hispaniam fuisse missas, & omnibus in Ecclesiis celebratas, scribit Idatius Episcopus Lemicensis.

Eandem veritatem disertissimè docet in laudato contra Collatorem libro vir Gallus, Sanctus Prosper: *Venerabilis memoriæ Pontifex Cælestinus, cui* Cap. 41. *ad Ecclesiæ Catholicæ præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est, sciens damnatis non examen Judicii, sed solum pœnitentiæ remedium esse præstandum, Celestium, quasi non discusso negotio audientiam postulantem, totius Italiæ finibus jussit extrudi. Adeò & Prædecessorum suorum Statuta & Decreta Synodalia inviolabilitèr servanda censebat, ut quod semel meruerat abscindi, nequaquàm admitteret retractari.* Cælestinus tantam reverentiam atque authoritatem esse voluit Rescriptis, quibus Innocentius Synodalia Africanorum Antistitum contrà Pelagianos Decreta confirmaverat, & solemnissimæ Zozimi contra eosdem Tractoriæ. Porrò laudata verba habet in litteris ad Hæresiarcham Nestorium, qui Pelagianos suam appellationem ad Generalem Synodum Constantinopoli prosequentes apud Imperatorem Theodosium, commendaverat Pontifici, & omni fomento adjuva-

juvabat: *Defleant infelices se spe hominum fuisse deceptos, quibus jam potuit propter communionem sola pœnitentia subvenire*. Ipsa mutuatus est à Sancto Augustino, scribente ad Pontificem Bonifacium, quod isti ipsi Pelagiani præsumerent adhuc postulare audientiam, cum damnati deberent agere pœnitentiam. Nestorius Cælestino commendaverat solos Ex-Episcopos, Julianum, Florum, Orontium, & Fabium: Adductum Sancti Prosperi testimonium demonstrat adfuisse etiam Celestium. Demonstrat Apostolicæ Sedis de dogmaticis quæstionibus judicium tunc apud omnes fuisse infallibile ac definitivum, & adversùs ipsum interjectas ad Generalem Synodum appellationes fuisse frivolas, spernendas ab omnibus, & cogendas ad pœnitentiam. Et huic suæ Sedis authoritati non detraxerunt ipse Cælestinus aut noster Magnus Leo, dum ille in Nestorii, hic in talem Eutychetis audaciam condescendit. Fuit res dispensatoria: Ob Regiam violentiam circumscripti Theodosii. Ista sunt antiqua & recta Sensa Gallicanæ Ecclesiæ. Oranda est Divina Clementia: ut corda Patrum reducat in filios.

L.1.C.24.

Sancti Cælestini memoria persuadet redire ad Nestorii causam, penitùs evertit fabellas Paschasii Quesnelli. Igitur in suæ hæresis exordio Patriarcha Nestorius per Comitem Antiochum scripsit ad Sanctum Cælestinum: *Et nos non modicam corruptionem Orthodoxiæ apud quosdam hic reperientes, & ira & lenitate circà ægros quotidiè angimur. Est enim ægritudo non parva, sed affinis putredini Apollinaris & Arii*. Eadem scripsit per Valerium Cubicularium. Agit in suos Orthodoxos Clericos & Laicos, quos ob Dominicæ Incarnationis mysterium rectè creditum atquè prædicatum, Diodorum ac Theodorum æmulatus, arguebat de Apollinario atque Ario, & quos eadem causa degradatos civitate ejecerat. Degradationis causam distinctè exponit in suis ad Imperatorem Theodosium precibus Archi-Mandrita Dalmatius: *Hoc ipso tempore*, quo Nestorius palàm in Ecclesia cœpit insanire, *quidam è Reverendissimorum Sacerdotum numero illum in publico consessu coram non infrequenter corripuerunt, & ab ejusdem communione desciverunt, & in hodiernum diem usquè desciscunt. Nonnulli clanculùm ab illius consortio se subduxerunt. Alii ex Religiosissimis Presbyteris, quoniam in hac sancta Ecclesia Irenæ maritima contra repullulans parvum dogma invehebantur, dicendi facultate privati sunt*. Suum ergò de ipsis Synodale Judicium Nestorius retulit Sedi Apostolicæ. Hujus Relationis etiam in scripta ad ipsum duodecim Capitulorum epistola meminit Sanctus Cyrillus. Nestorius, licet ab istis Presbyteris non novam procudi, sed solummodò vetustam, & jam damnatam hæresim judicaret resumi, suum tamen de ipsis judicium censuit Apostolicæ Sedi omninò referendum. Quare Paschasius Quesnellus, dum Sancti Flaviani negligentiam affirmat non deviasse ab Ecclesiastico Canone, palàm errat.

Sanctus Cyrillus in eadem epistola adjungit: *Itaque cum omnibus, tum Clericis tum Laicis quoque, quos tu propter fidem excommunicasti, vel Ordine movisti, omnes communicavimus. Haud enim par erat eos, qui rectam fidem tenere maluerunt, ob iniquam tuam sententiam pati aliquod detrimentum*. Eis omnes communicaverunt, quod Sanctus Cælestinus per suæ Sedis authoritatem cassasset Synodale Nestorii Judicium, & istos communioni & gradui reddidisset. Non erat opus Generali Synodo: Quod nempè Sanctus Petrus plenissimam authoritatem, qua ejus Successores qualiacumque Synodorum Judicia firmare vel infirmare possint, in sua Romana Cathedra reliquisset. Et istud sciens, qui hæc omnia propriis oculis viderat, Eutyches appellavit ad Sanctum Leonem. Sanctus Cyrillus prosequitur: *Ad epistolas porrò quod attinet, quas Alexandrina Ecclesia ad te misit, eas cum à sacra Romana Synodo, tum à nobis omnibus quoque, ab omni errore & vitio immunes judicatas esse scias. Hisce autem litteris nostris utraque subjunximus: Et ea quæ te oportet sapere & docere; & ea rursùm, à quibus te convenit abstinere. Hæc enim est Catholicæ ac Apostolicæ Ecclesiæ fides, in qua universi Occidentis & Orientis Orthodoxi Episcopi consentiunt*. Propter authoritatem Romanæ Ecclesiæ, quæ istas epistolas confirmaverat. Proinde totus Oriens, totusque Occidens tunc credebat ad definitivè dirimendas Evangelici dogmatis controversias nequaquàm esse opus generali Synodo, sed sufficere Judicium Romanæ Sedis.

Audiamus quid de ejusdem Sedis authoritate in Synodalibus ad eundem Nestorium litteris censuerit Joannes Patriarcha Antiochenus. Sanctus Cælestinus Nestorii Exegeses atque epistolas, & tradita in ipsis dogmata definitivè damnarat, & ipsum, nisi intra decem dies solemniter recantaret, degradandum jusserat, & degradationem novi Episcopi inthronizatione confirmandam. His Decretis ut pareat, ipsum acriter urget præfatus Joannes, & prosequitur: *Nam Occidens, & Ægyptus, & ipsa forsitan Macedonia, ab ea omninò unione se abrumpere decreverunt, quam singularis Dei beneficentia per multos SS. Patrum, celebriumque Episcoporum, & præcipuè per Sanctissimi magnique Patris Acacii sudores atque molestias communi Ecclesiæ utilitati impartivit*. Respicit lamentabilem communionis dissociationem, qua Antiochenam Ecclesiam, ac omnem ejus Patriarchatum Romana Ecclesia afflixerat propter Schisma Eustatianum, præsertim post perjuram promotionem Patriarchæ Flaviani. Fuerat res reverà lamentabilis. Remedium dederant profectò magni magnorum Episcoporum labores, præsertim Acacii Berrhæensis Episcopi, qui ætate & authoritate gravis isto tempore per omnem Orientem erat quasi Pater omnium Episcoporum. Eandem calamitatem nuperrimè propter iniquam Sancti Joannis Chrysostomi degradationem sustinuerant Alexandrina, atque Constantinopolitana Ecclesia. Et liberari non potuerant, nisi per præstitam Romanis Mandatis plenam obedientiam. Excommunicatio, quam Sanctus Papa Victor Polycrati Ephesiorum Exarcho, & omni Asiaticæ Diœcesi ob contumaciam circa Paschalem festivitatem inflixerat, non rectè cessit. Hinc ab isto supremo in totas Gentes, præsertim in totum Orientem, fulmine Romana Ecclesia meri-

meritò censuit deinceps abstinendum. Futuros Patriarcharum aut magnarum Ecclesiarum excessus censuit simplici communionis dissociatione frangendos. Et istam pœnam Cælestinus Pontifex omnibus Orientalibus Ecclesiis, quæ sua contra Nestorii errorem & personam Decreta non venerarentur atque exequerentur, fuit comminatus. Suprà audivimus Sanctum Cyrillum de sua Ægyptiaca Diœcesi scribentem ad Joannem Antiochiæ Patriarcham: *Nos sequemur quæ illi judicaverunt. Veremur namquè, ne à tantorum communione excidamus.* Et adjunxit causam: *Qui non ob aliud, neque ob parvi momenti res commoti sunt, eamquè sententiam tulerunt, sed propter ipsam fidem, universasquè Orbis terrarum turbatas Ecclesias, & communem Populi ædificationem.* Loquitur de Cælestino Pontifice, & ejus Provinciali Synodo. Affirmat ipsius sententiam esse fundatissimam. Quarè hæc omnia cum sua Synodo maturè perpendens Joannes Patriarcha, revelata facie Nestorium ursit ad promptè obediendum, edicens alioquin fore, ut ipsum deserat, & salvet suam Ecclesiam. Nolebat esse contumax Apostolicæ Sedi, & sua contumacia omnem suum Patriarchatum præcipitare in antiquas miserias, in antiqua pericula, immò in ruinam animarum. Quæ omnia lucidissimè demonstrant Orientalem Ecclesiam tunc promptissimam pependisse ab ore Occidentalis. Demonstrant novorum hodie Dogmatistarum fabulas eò tendere, ut Eusebianum schisma suscitetur ex Inferno, & plantetur in latina Ecclesia.

Isto tempore nullus Orientalis Episcopus vel somniavit de Nestorio adversùs Cælestini Sancita adjuvando per appellationem ad Generale Concilium. Audaciam istam præsumpsit, à Juliano Eclanensi Episcopo, aliisque Pelagianis inductus ac seductus, unicus ipse Hæresiarcha. Per ejus artes circumscriptus Imperator Theodosius scripsit ad Sanctum Cyrillum: *Oportet Sacerdotes certò secùm statuere, uniuscujusquè rei naturam, præsertim verò incorruptæ pietatis doctrinam, disquisitione potiùs, quam pertinaci animorum contentione inveniri. Etenim jam inde à primis usquè temporibus non imperantis cujusquàm, aut certè Imperium usurpantis interminationes aut protervìæ, sed sanctorum Patrum & sacræ Synodi Decreta eam nobis constituerunt. Nam Religionem intelligentia magis, quam jussione firmari, nulli, opinor, dubium esse potest. Nunc igitùr tua Pietas exponat, quid ità nobis, quibus Religionem tantoperè curæ esse non ignorabas, & Sacerdotibus, quotquot circumquaquè degunt, quos utiquè in unum locum congregatos natam de religione controversiam discutere, ac dirimere par erat, despectis hasce turbas ac discordias inter Ecclesias, quantum in te est concitaris. Quasi verò impetus temerarii pietatis doctrinam magis, quàm sedula ac diligens veritatis inquisitio decere videantur: Plus apud nos valeat audacia, quàm adhibita industria; aut perplexa nos magis hujusmodi rerum tractatio, quam simplicitas oblectet.*

Affirmat varia. Primò, quod Orthodoxa Christianæ fidei veritas non contentione, sed disquisitione inveniatur. Secundò, quod ista disquisitio non per unius imperantis, aut Imperium usurpantis interminationes aut protervìam, sed per Generalem Ecclesiæ Synodum sit facienda. Quod ista sit perpetua forma, & consuetudo Catholicæ Ecclesiæ. Cælestinum Pontificem, qui hascè quæstiones solus definiverat, & Nestorium ad sibi obediendum per severas degradationis interminationes compulerat, de imperioso in Ecclesiam dominatu, ac invasa Generalis Synodi authoritate; Sanctum Cyrillum, qui ista Decreta generosè publicaverat, arguit de protervia. Tertiò, eundem Cyrillum, ac etiam Cælestinum arguit de contemptu sui Imperii, de temerario impetu, de varia turbulentia. Hæc ipsa, quæ hodie Paschasius Quesnellus suadet toti Ecclesiæ, turbida dogmata facinorosus Nestorius impressit simplici Theodosio. Verùm sine fructu. Et cum suo rubore. Etenim de ista Synodo statim scripsit ad Pontificem: *Placuit piissimis Imperatoribus, Domino adjuvante, etiam Synodum inexcusabiliter totius Orbis terrarum indicere propter inquisitionem aliarum rerum Ecclesiasticarum. Nam dubitationem verborum non æstimo habituram inquisitionem difficilem, nec impedimento esse futuram ad Tractatum Divinitatis Domini Jesu.* Erubescit de sua appellatione, & Synodum mentitur indictam ad alias causas. Eam tamen censuit intimandam Pontifici, quo ejus in se Sancita sisteret, & ob Principis reverentiam obtineret suspendi.

Sed nihil penitùs obtinuit. Etenim evenit quod ad ipsum nupertimè scripserat Joannes Patriarcha Antiochenus: *Cogita, si priusquàm ullæ omninò litteræ missæ forent, multi contra nos exstitere infrænes, penèque intolerabiles, tanta ex allatis litteris subministrata fiducia, quales futuri sint, qualiquè in posterùm adversùs nos audacia sint usuri.* Joannes est vera vaticinatus. Etenim Papalibus litteris animatus Populus non solummodò in ipsum Nestorium, sed insuper in Imperatorem declamare cœpit: *Regem habemus, non habemus Episcopum.* Hoc est, habemus Regem, sed qui non faciat esse nobis Episcopum. Populus solemniter comminatus est Nestorium præcipitare in mare. Et vice versa ipse cœpit in Populum & Clerum tyrannicè, ac hostiliter sævire. Hæc omnia in suis ad Principem precibus amplè exponit Archi-Mandrita Dalmatius, & adjungit: *Vestra proindè Majestas efficiet, ut sacra & Œcumenica Synodus primo quoquè tempore hic coeat, quò hac præsente Christus Ecclesiam uniat, Populumque in unum reducat, ac Sacerdotes sinceræ fidei Prædicatores, priusquàm impia illa doctrina latiùs serpat, loco suo restituat. Illud etiam obnixè precamur ac petimus, quandoquidem Nestorius comminationibus, insectationibus, exiliis, callidis & pravis machinationibus perterrefacere molitur; & quò suam insaniam, suamque impietatem confirmatiorem reddat, quæcumquè excogitari possunt, sine discrimine aggreditur; non Deum timet, nullum hominem veretur, nullum Episcopum veneratur, nullum Sacerdotem aut Clericum, aut sanctum Monachum, aut Religiosum Laicum honorat; nullam pœnam iniquis decretam formidat, nullam deniquè legem Ministrorum iræ Divinæ in ejus Provocatores; sed superbia, qua omnes parvi pendit, elatus, pecuniisque, & quorundàm corruptorum hominum potentia fretus, & ut liberè*

quod

quod res est dicamus, vestra quoque Dominatione fretus hæc facit: Petimus, inquàm, ne quidquàm deinceps illi liceat, nisi primùm Orthodoxæ fidei veritas enucleetur, ne quod enixiùs studet, hac penitùs dissipata, ac eversa, suam paulatim introducat.

Hæc verba, *Vestra Dominatione fretus* palàm evincunt hunc libellum, ac in ipso expressam Nestorii tyrannidem prodiisse post ejus appellationem. Ipsa, & ei per Theodosium violenter impartito suspensivo effectu fretus Nestorius nullum curavit Episcopum: Nequidem Romanum. Hinc errores revocare noluit, sed majori cum impetu perrexit prædicare. Degradatos à se Presbyteros, quos Pontifex repararat, loco suo noluit reponere. Hinc Dalmatius supplicat duo. Primò, ut ipsi promissa Synodus quàm primùm fiat. Deindè, ut usquè ad ipsam non sola Romana in Nestorium Decreta, sed etiam ipsius in Clerum & Populum tyrannica Attentata sint suspensa: Et præsertim, ut à suæ hæresios prædicatione cogatur cessare. Et conclusit: *Nos de Œcumenica Synodo cogenda vos rogamus, quæ aptissimè possit constabilire & erigere titubantia, sive etiam confracta. Quamquàm per Dei gratiam, ejusdemque tutelam, quæ in vobis operatur, inferorum portæ, quæ sunt hæreticorum ora, adversùs fidem nunquàm prævalebunt, aut evertere illam poterunt.* Expostulat jam addictam Synodum non solummodò pro Nestorio fieri, sed & contra ipsum. Non admitti Hæresiarchæ fastum, quo sperabat & minabatur Synodo adversùs Sanctum Cyrillum, ideòque & adversùs Cælestinum Pontificem præsidere. Et istud Theodosius non potuit non admittere. Adductis per Dalmatium rationibus permotus Pontifex etiam consensit in Synodum. Etenim dum Hæresiarchæ furor sustinetur ac fovetur, ideòque nec Deum reveretur aut homines, Generalis Synodus est non solummodò utilis, sed & necessaria. Easdem ob causas Synodi Postulator Nestorius ipsam adeò extimuit, ut de ipso post peractam Synodum Pontifex scripserit ad Constantinopolitanam Ecclesiam: *Quis Petitorem Synodi crederet Synodo absuturum? Campum ad certamen exposcit; Sacerdotale postulat, cui non erat adfuturus, examen.* Et Synodus nihil egit, nisi Cælestini in ipsum Sancita probare, stabilire, confirmare. Demonstravit se non ad definiendam fidem, sed dumtaxat ad superandas Hæresiarchæ violencias fuisse necessariam. Et hinc ejus Acta, tandem meliora edoctus, Imperator Theodosius amplissimè confirmavit. Et huc omninò alludit in datis ad ipsum, dum similem Hæresiarchæ Eutychetis appellationem denuò circumscriptus admisit, litteris Magnus Leo: *Nos* (Epist. 23.) *venerabilis Imperator, sicut Nestorii dogma perversum meritò anathematizavimus, ita justè horum impietatem, qui veritatem carnis nostræ negant à Domino nostro Jesu Christo susceptam esse, damnamus.* Hoc est, sicut nuper Cælestinus rectè damnavit Nestorium, ità & ego rectè nunc damno Eutychetem, ideòque sicut tunc non fuit, ità neque nunc Generalis Synodus est necessaria. Sicut tunc non fuit Nestorius, ità neque nunc Eutyches est contra Apostolicam Sedem defendendus.

Hæc breviter dicta sint, quod Paschasius Quesnellus demonstretur circà Sancti Petri privilegia plurimùm deviare.

CAPUT VI.

Discutiuntur Reverendi Patris Paschasii Quesnelli Asserta contra nescio quem eximiæ eruditionis Virum.

HÆc sunt Paschasii Quesnelli verba: *Quod autem ab eximiæ eruditionis viro suggeritur, lectis scilicet Constantinopolitanæ Synodi Gestis adversùs Eutychen, omnia sic à Sancto Leone fuisse probata & confirmata, ut ab indicenda Synodo Generali abstineri debere censuerit tam Sanctus Flavianus, quam Sanctus Leo, pace optimi viri dixerim, longissimè à vero abest. Removendum quidem existimavit Flavianus Concilium, quod fieri divulgabatur, ut scribit ad Leonem, sed quam ob causam? An quia, ut jam laudato Viro videtur, accepta Pontificis Romani confirmatione finita erat causa? At tantùm abest, ut Sanctum Leonem approbantem aut confirmantem tunc haberet Flavianus, ut potius, penè iratum experiretur, propterea quod Eutychen severiori sententia, ut putabat perculerat, qui Statutis Nicænæ Synodi inhærere videbatur. Cum enim hæc scribebat de Concilio Constantinopolitanus Antistes, Gestorum contrà Eutychen exemplaria nondum acceperat Sanctus Leo, aut saltem nondum esse à se accepta & approbata, vel reprobata rescripserat, sed sola Eutychis litteræ ei fuerant redditæ.*

Hic eximiæ eruditionis vir rectè affirmat Eutychetis causam accepta Romani Pontificis ad Sancti Flaviani Synodum confirmatione fuisse finitam. Etenim loquitur cum Sancto Augustino, qui post Carthaginensem ac Milevitanam contra Pelagiana dogmata celebratas, & ab Innocentio primo Pontifice confirmatas Synodos in Sermone secundo de verbis Apostoli declamavit ad suum Populum: *Roma Rescripta venerunt, causa finita est.* Propter eadem Rescripta, simulque propter famosam Zozimi Pontificis Tractoriam, in primo ad Sanctum Papam Bonifacium libro scripsit eisdem Pelagianis non esse sperandam aut postulandam Generalis Synodi audientiam, sed solam restare pœnitentiam. Porrò an eximius ille vir asserat, quod Sanctus Flavianus, dum Sancto Leoni priorem relationem fecit, habuerit approbantem aut confirmantem Pontificem, ignoro. Si asserat, est lapsus. Interim etiam Reverendi Patris Paschasii Quesnelli Asserta non carent erroribus. Primus est, quod Sanctus Flavianus non censuerit per Papalem suæ Synodi confirmationem posse aut debere abstineri à Generali Synodo. Etenim verba ejus sunt lucida: *Causa eget solummodò vestro solatio, atquè defensione. Sic removebitur & Concilium, quod fieri divulgatur.* Sanctus Flavianus viderat omnem Nestorii tragœdiam.

diam. Et fortè fuerat unus Presbyterorum, quos ille ob rectam in maritima Sanctæ Irenes Ecclesia prædicationem degradatos civitate ejecerat. Sperabat Imperatorem Theodosium, qui tunc in admittenda adversùs Romanam definitionem appellatione doluerat se deceptum, non permissurum, ut etiam à simili Eutychetis audacia circumscriberetur. Hinc cum fiducia scripsit ad Sanctum Leonem: *Sic removebitur & Concilium*. Secundus error est, quod etiam Sanctus Leo istud ipsum censuerit. Etenim aliud demonstrant frequentes ejus ad Theodosium litteræ, quibus assiduè scripsit nullam esse necessitatem futuræ Synodi, immò nec utilitatem. Et quod nuperum in Nestorii causa Lapsum ipsi ad nares cum reverentia & constantia fricuerit, est suprà ostensum. Tertius error est, quod Magnus Leo Synodale Sancti Flaviani Judicium non confirmaverit. Etenim confirmatio est lucida. Et licèt non pateret ad oculum, esset potiùs Leontio apud Byzantinos Scholastico, & Victori Tonnonensi Episcopo credendum, quàm Reverendo Patri Paschasio Quesnello.

Interim ille prosequitur: *De confirmatione igitùr Gestorum à se habitorum adversùs Eutychen ne per somnium quidem cogitabat Flavianus, dum de removendo Concilio, quod parabatur, sermonem ad Leonem habebat. Hoc unum pro Sacerdotali sollicitudine verebatur, ne evocatis ad Œcumenicam Synodum Episcopis*, Sanctissimæ ubiquè turbarentur Ecclesiæ. *Ipsissima enim ejus verba sunt in prima epistolarum, quas ad Leonem scripsit. Et illam quidem minimè necessariam Synodum existimabat, quia quidquid impii dogmatis Eutyches evomuerat, in antiquis hæreticis, Apollinari, Valentino, & aliis jam pridem damnatum fuerat atquè proscriptum præcedentium Conciliorum vel Episcoporum sententiis: Et ea etiam proferebat, quæ sancti & universalis Concilii Ephesini doctrinæ adversabantur. Ac proinde ejusdem anathemati, sententiæque obnoxium se faciebat. Cui pœnæ declarandæ quid opus erat, ut universi Christiani Orbis Episcopi suis Sedibus moverentur in Synodum coituri*. Probat hæc authoritate Sancti Papæ Felicis tertii: *Facta semel Synodus abjecti cujuslibet erroris cunctos sequaces consequenter involvit*. Subsumit ex Sancti Gelasii epistola ad Faustum Magistrum: *Non solùm Præsuli Apostolico hoc facere licet, sed cuicumquè Pontifici, ut quoslibet, & quemlibet secundum Regulam ipsius hæresios ante damnatæ à Catholica communione discernant*. Hinc concludit etiam contrà Eutychetem non fuisse necessariam Synodum.

Errores varii. Primus est, quod ad Magnum Leonem scribens Flavianus de Apostolica suorum Synodalium Gestorum confirmatione nec per somnium cogitaverit. Etenim licèt non cogitarit de confirmatione data, plurimùm tamen cogitavit de danda. Ipsam expostulavit omnibus suæ eloquentiæ viribus. Secundus est, quod ad removendum Generale Concilium adduxerit hanc unicam rationem: *Ne sanctissimæ ubiquè turbentur Ecclesiæ*. Etenim adduxit duas rationes. Unam, liceat cum Philosopho loqui, à priori, alteram à posteriori. *A posteriori est jam dicta*. Etenim omnium Ecclesiarum turbatio est sequela Generalis Concilii, ideòque istud sine gravissima totius Ecclesiæ necessitate non est postulandum aut concedendum. Rationem à priori Flavianus expressit his sæpè laudatis verbis: *Per propria Scripta dignare decernere damnationem regulariter factam. Causa enim eget solummodò vestro solatio, atquè defensione. Sic per vestras sacratissimas litteras hæresis, & turbæ destruentur. Removebitur & Concilium*. Tertius error est, quod Sanctus Flavianus scripserit Synodum non esse necessariam, eò quod Eutyches jam damnatam Valentini aut Apollinaris hæresim resumeret, ac palàm impingeret in Sancita Ephesina. Etenim licèt sint verissima, non tamen ità fuerunt adducta à Flaviano. Flavianus ea adduxit, quò demonstraret suum Synodale Judicium fuisse regulariter factum, ideoque omninò esse Apostolica authoritate confirmandum. Et ut Papam fortiùs impelleret, addidit ista ejus confirmatione etiam removendum Generale Concilium, quod fieri jactabatur.

Gaudeo, & gratulor Reverendum Patrem Paschasium Quesnellum firmare sua Asserta per Sancti Gelasii Pontificis epistolam ad Faustum Magistrum. Hinc enim mihi spem facio, quod omnem veneretur epistolam, ac profiteatur. Confido ipsum non impingere in regulam, ex qua adversùm Manichæos scripsit Sanctus Augustinus: *Manichæi, qui in Evangelio quod vultis creditis, quod vultis non creditis, non Evangelio, sed vobis creditis*. At verò Sanctus Gelasius in laudata epistola scribit adversùm Sectatores Acaciani schismatis: *Nobis opponunt Canones, dum nesciunt, quid loquantur. Contra quos hoc ipso venire se produnt, quod primæ Sedi, sana, rectaque suadenti, parere fugiunt. Ipsi enim sunt Canones, qui appellationes totius Ecclesiæ ad hujus Sedis examen voluere deferri; ab ipsa verò numquàm appellari debere sanxerunt: Ac per hoc illam de tota Ecclesia judicare, ipsam ad nullius commeare judicium, nec de ejus unquam præceperunt judicio judicari, sententiamque illius constituerunt non oportere dissolvi, cujus potiùs Decreta sequenda mandarunt*. Hæc Reverendus Pater Paschasius ex animo profiteatur, & nos ipsum ex animo reverebimur.

Audiamus sequentia: *Hæc erat genuina ratio, quæ Flaviani animum à cogenda Synodo deterrebat. Cui planè annuit Sanctus Leo, cum litteris, Gestisque Flaviani acceptis, de qua re ageretur intellexit*, Et infrà: *Ità sensit Pontifex abstinendum à celebranda Synodo, cum totius negotii seriem benè perspectam habuit. Superfluam enim Synodum arguit, ut liquidò apparet, non ex approbatione aut confirmatione Sedis Apostolicæ, sed ex inutilitate, ex causæ, quæ ventilanda erat, certitudine, ex quæstionis ipsius evidentia, quam in dubium revocare nefas ducebat*. Respondeo fabulam sibi ipsi iterùm non cohærere. Etenim hæc verba, *Ità sensit Pontifex abstinendum à celebranda Synodo, cum totius negotii seriem benè perspectam habuit*, profitentur Flaviani Synodale Judicium fuisse omninò à Pontifice examinandum ac retractandum, & ex perspecta ejus legitimitate procedendum ac recusandam Generalem Synodum. Profitentur Flaviani judicium fuisse à Pontifice examinatum,

ac retractatum, & ex perspecta ejus legitimitate recusatam Generalem Synodum. At verò per examen & retractationem perspecta legitimitas, & propter ipsam facta Generalis Synodi recusatio, quid est nisi confirmatio? Est istud ipsum, quod laudat quintus Nicænus Canon: *Inquiratur autem, ne simultate, aut contentione, aut aliqua alia molestia Episcopi sint excommunicati. Et si qui manifeste offenderint Episcopum, justè excommunicati* ab omnibus esse videantur. Id est, hæc excommunicatio, quoniam justa, ab omnibus confirmetur. Hæc enim confirmatio est scopus & fructus examinis ac retractationis. Proindè R. Pater Paschasius Quesnellus, licèt Apostolicæ confirmationis rem abjicere non possit, delectatur tamen consueta abjicere vocabula, atquè ità suæ ergà Sanctum Petrum pusillanimitati istud saltem solatium impartiri. Datam à se fuisse confirmationem Pontifex disertè affirmat etiam in litteris ad Faustum, Martinum, & alios Constantinopolitanæ Ecclesiæ Archi-Mandritas: *Sensum Eutychis, qui sicut Gestorum lectione cognovimus, meritò reprobatus est, etiam nos detestandum esse decernimus, ità ut si Assertor insipiens in sua pravitate voluerit permanere, habeat cum his consortium, quorum est secutus errorem*. Sanctus Flavianus Pontifici supplicarat, ut dignaretur per propria Scripta decernere Eutychetis damnationem esse factam regulariter. Et Leo hic disertè scribit se decrevisse. Ex Gestorum Synodalium lectione. Hoc est, ex retractatione confirmasse.

Adducenda sunt & sequentia verba: *Sed antequam ea omnia nota essent Pontifici, & postquàm etiam de rei totius serie à Flaviano instructus esset, non modò è rei Catholicæ utilitate Synodalem Conventum esse existimavit, sed & pro eo impetrando supplices ad Imperatorem dedit litteras*. Adducit vigesimam tertiam Magni Leonis epistolam, & concludit: *Ex quibus, & ex sequentium aliquot epistolarum verbis elucet Leonem persuasum tunc babuisse, maximam utilitatem allaturam esse Synodum, idque multiplices ob causas*. Ut evincat Romanæ Ecclesiæ non esse authoritatem definiendi dogmaticas controversias, affirmat Generalem contra Eutychianos errores Synodum etiam per Magnum Leonem fuisse à Principe postulatam. Respondeo virum denuò circumscribi, aut velle circumscribere. Etenim omnes per ipsum hìc laudatæ Leonis epistolæ, si vel leviter inspiciantur, demonstrant illius animum fuisse à Synodo penitùs aversum. At quoniam per Dioscorum & Eutychetem seductus Princeps persistebat, institit ut Synodus saltem in Italia fieret. Ex momentosissimis rationibus. At neque istud obtinuit. Quarè errorem continent etiam hæc verba: *Verùm dum hæc Sanctus Leo in ancipiti positus meditatur, modò ad congregandam Synodum propensior, modò ad removendam, Theodosius Augustus eam apud Ephesum convocandam indixit inscio Romano Pontifice*. Etenim clarum est Leonem à Synodo semper & constanter fuisse aversum. Ad damnandam hanc hæresim censebat suum Tomum sufficere.

Reverendus Pater Paschasius Quesnellus post varia, quæ ad rem non faciunt, concludit: *Quatuor hujusmodi libelli in primis distinguendi sunt, ne cujusquè vis & energia alteri tribuatur, unde & totum hoc negotium consequenter obscuretur. Fuit igitur primus libellus appellatorius ad Concilium. Secundus Contestatorius ad Constantinopolitanum Populum. Tertius Querimonialis, seu querelæ ad Sanctum Leonem. Quartus libellus supplex ad Imperatorem. Primus commentitius erat, nec reverà datus, alii tres verè oblati. Quorum omnium libellorum mentionem facit Sanctus Flavianus in epistola prima ad Sanctum Leonem*. Querimonialem libellum exponit per verba Juris-Consulti: *De Paternis injuriis conquerentem filium audiri justum est, & usitatum; eum ipsum accusantem vix quisquàm ferat*. Respondeo fabulam denuò non cohærere. Etenim Eutyches de Flaviano non dumtaxat conquestus est, sed insuper accusavit. Etiam de Nestoriana Hæresi. Nec apud solum Pontificem, sed etiam Principem. Accusavit adeò crudeliter, ut Theodosius Sanctissimum virum coegerit ad solemnem, propria manu scriptam & subscriptam, fidei professionem. Nec his contentus Eutyches suis Contestatoriis libellis indidit gravissimas in optimum Antistitem contumelias. Quæ certè non sunt filialia. Et ad Leonem Papam transmisit libellum, quo Synodale Flaviani Judicium postulabat retractari & circumduci. Addidit eundem aut similem libellum à se exhibitum in ipsa Synodo: Et asseruit fuisse libellum appellationis. Proindè Paschasius Quesnellus denuò, quia rem abnegare non valet, ludit in voculis, atque ita devias suas cogitationes studet consolari.

Etiam mei dignatus est facere memoriam: *Nibil igitur contra antiquum Canonem & morem agebat Flavianus, qui eo nomine arguitur à CHRISTIANO LUPO, cum Synodi suæ Acta Romam non retulit*. Quod eum Magnus Leo arguerit, est manifestum. Et spero me non delinquere, si tanto potiùs Pontifici credam, quam hodiernis Commentis. Esse Commenta, est supra demonstratum, & in Scholiis ad Dictatum Sancti Gregorii septimi. Fateor plures Provinciarum Synodos quandoque non retulisse. At non quid fecerint, sed quid ab ipsis fieri oportuerit, est attendendum. Quid Gallicana olim Ecclesia actitarit, demonstrat Sancti Innocentii primi Pontificis Rescriptum ad Sanctum Victricium Metropolitam Rothomagensem. Et ad Viennensis Provinciæ Episcopos scripsit Magnus noster Leo: *Nobiscum vestra Fraternitas recognoscat Apostolicam Sedem, pro sui reverentia, à vestræ etiam Provinciæ Sacerdotibus, innumeris relationibus esse consultam*. Loquitur non de universa Gallia, sed de sola Narbonensi Provincia. Ex ipsa sola affirmat in Romanis scriniis reperiri exemplaria innumerarum relationum. De tantis Pontificis fide Gallicana olim Ecclesia non dubitavit. Cap. 2.

DISSERTATIO QUARTA
DE
ROMANA APPELLATIONE
SANCTI FLAVIANI EPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI,
Degradati per Ephesinum Latrocinium.

CAPUT PRIMUM.
An Sanctus Flavianus appellaverit ad aliud Generale Concilium, an verò ad solam Romanam Ecclesiam?

E hac re scribit Reverendus Pater Paschasius Quesnellus: *Appellationum, quæ ad Sedem Apostolicam delatæ dicuntur primis Ecclesiæ sæculis, omnium celeberrima ea est, quæ data est à Sancto Flaviano Constantinopolitano Episcopo post latam adversùm se à Dioscoro sententiam. Non enim tunc, inquiunt, à Provinciali, vel Diœcesana Synodo, sed ab ea, quæ Œcumenicæ Synodi nomine gaudebat, ex omnibus videlicèt Episcopis collecta, & cui tres præcipui Ecclesiæ Primates & Patriarchæ, Occidentales per Legatos, Orientales per se ipsi interErant.* Non malè. Proinde hoc exemplo magnificè demonstratur etiam à Generali Synodo posse provocari ad solum Romanorum Episcopum, adeòque ipsum ista Synodo esse omninò superiorem. Quoniàm ab ipso non solummodò supplicatur Synodalis judicii revisio, sed propriissimè ad ipsum appellatur. Etenim non solus Dioscorus Alexandrinus, sed etiam Juvenalis Hierosolymitanus, Thalassius Cæsaræensis in Cappadocia, Basilius Seleuciensis, & cæteri Primates, immò omnes Latrocinali Judicio cooperati Episcopi, in retractatoria apud Chalcedonem Synodo fuerunt demutati in reos, compulsi ad suorum operum rationes, & solemnem pœnitentiam. Excipe solos illos, qui per humilem pœnitentiam anteà à Magno Leone supplicaverant veniam, ac impetraverant. Quorundam hodiernæ in Apostolicam Sedem contumeliæ interim nos cogunt in res lucidas tempus expendere. Quarè nolim per easdem assiduè lineas serram ducere: Discutere volo sola necessaria aut utilia. Rei series est compendio exponenda.

Dum Dioscorus Patriarcha Alexandrinus, ac Synodalis Præsidentiæ apud Ephesum invasor, in Sanctum Flavianum pronunciavit Latrocinalem sententiam, optimus Episcopus reposuit: *Appello à te.* Et Hilarus Romanæ Ecclesiæ Archi-Diaconus, ac Sancti Leonis Pontificis Legatus, adjunxit. *Contradicitur.* Ita habent Acta Synodalia. Eadem de re scribit Eutychianæ hæresis Breviculus, seu Acta super nomine Acacii Episcopi Constantinopolitani: *Flavianus dejicitur, contradicentibus Vicariis Romanis.* Reverà enim non solus Hilarus contradixit, sed etiam ejus in Legatione Collega, Renatus Romanæ Ecclesiæ ad Sancti Clementis titulum Cardinalis Presbyter. Lucet ex datis postmodò ad ipsum litteris Theo-

Theodoreti Cirensis Episcopi: *Cognovimus ardentem, justumque zelum Pietatis tuæ, & justissimam ac legitimam libertatem, qua usus es, cum ea, quæ apud Ephesum temerè, ac licenter acta sunt, reprehenderes. Nec soli nos ista didicimus, sed in omnem terram rectæ mentis tuæ sonus exivit, & omnes justitiam, zelum, libertatem, & adversùs iniquitatem injectas à te minas decantant. Et hæc quidem egit Pietas tua, cum unicam cædem conspexisset.* Nempè cædem Sancti Flaviani, quem sceleratus, & Episcopi nomine indignus Dioscorus coram se genuflexum invasit calcibus in conspectu totius Synodi, & inflixit lethalia vulnera, ex quibus paucos post dies novus iste Abel migravit ad Dominum. Renatus igitur non dumtaxat Latrocinali Judicio contradixit, sed insuper est minatus Dioscoro: Et quidem cum zelo, ac libertate. Haud dubiè protestatus est ista omnia, quoniàm sine Apostolicæ Sedis authoritate, immò contra ejus sacrosanctas Jussiones, & per invasum ejus privilegium acta, esse Latrocinalia Attentata: Et Dioscoro minatus est talionem. Quarè mendosa sunt hæc laudati Breviculi de Romanis Legatis Ephesum proficiscentibus verba: *Presbyter Renatus in Delo Insula morte præventus est.* Julius Puteolanus Episcopus, Legatorum Primas, quoniàm nec in Synodo, nec post ipsam reperitur ulla ejus memoria, videtur isthic obiisse. Quidquid sit, non unum, sed plures Romanæ Ecclesiæ Legatos isti judicio contradixisse, testatur Victor Episcopus Tonnonensis. Ejusdem contradictionis meminit in Chronico Prosper Tyro: *In Ephesino Concilio Dioscorus Alexandrinus Episcopus, Primatum sibi vindicans, absoluto Eutyche, in Flavianum Episcopum Constantinopolitanum damnationis sententiam tulit, reclamante Hilaro, Diacono Ecclesiæ Romanæ, qui vice Sanctis Leonis Papæ cum Julio Episcopo Puteolano à Sede Apostolica fuerat destinatus. Nam cum omnes Episcopi in Concilio constituti, vi & metu Comitum, vel militum quos Dioscoro Alexandrinæ urbis Episcopo attribuerat Imperator, compellerentur huic hæresi accommodare consensum, memoratus Diaconus, inter tot vitæ pericula constitutus, voce contradictionis emissa, cum in ejus propterea perniciem sæviretur, relictis illic omnibus suis, latenter abscessit, ut præfato Papæ, vel cæteris Italiæ Sacerdotibus, qualiter ibi Catholica fides fuerat violata, sua delatione promeret.* Omnes suos Legatos
Ep.40.41. contradixisse scribit in litteris ad Imperatorem Theodosium, ac ad ejus sororem Pulcheriam etiam Magnus Leo, singulariter tamen laudans Hilarum Diaconum. Porrò appellans Flavianus non expressit invocatum à se Judicem. Hinc quæstio est, an ad solum Pontificem appellaverit, an verò ad aliam Generalem Synodum? Hoc enim placet Reverendo Patri Paschasio Quesnello. Petrus de Marca hìc deseritur à suis Symmistis.

Respondeo Sanctum Flavianum appellasse ad solum Pontificem Leonem. Lucet ex ejusdem Magni Leonis testimonio in litteris ad Imperatorem Theodosium: *Quia Dominicæ Incarnationis Sacramento impiè nunc à paucis imprudentibus obviatur, omnes partium nostrarum Ecclesiæ, omnes Mansuetudini vestræ cum gemitibus & lacbrymis supplicant Sacerdotes, ut quia & nostri fideliter reclamarunt, & eisdem libellum appellationis Flavianus Episcopus dedit, Generalem Synodum jubeatis intra Italiam celebrari, quæ omnes offensiones ità aut repellat aut mitiget, ne ultra aliquid sit, vel in fide dubium, vel in charitate divisum. Quam autem post appellationem interpositam hoc necessario postuletur, Canonum Nicææ habitorum Decreta testantur.* Eadem verba Leo repetit in alia ad eundem Principem epistola, & adjungit de Nicænis Canonibus: *Quæ subter adnexa sunt.* Et subter adnexuit Ep. 40. C. 3.
Sardicensem Canonem de Romanis appellationibus damnatorum Episcoporum. Per quam adnexionem altè clamavit Sanctum Flavianum appellasse ad suam Sedem. Affirmavit enim ipsum appellasse ista appellatione, quam laudant & stabiliunt, & cujus prosequendæ ac exequendæ modum præscribunt isti Canones. At verò istorum fundamentalis vox est: *Sancti Petri memoriam honoremus.* Palam laudant ac stabiliunt appellationes Romanas. Alia ipsorum palmaris vox est de invocato per appellantem Romano Episcopo: *Faciet quod sapientissimo consilio judicaverit.* Leo permansit constans in suo, quod ante Ephesinum Latrocinium placuerat, consilio. Uti tunc censuerat retractatorium Eutychianæ appellationis Judicium debere fieri in Generali intra Italiam Synodo, ità nunc istud ipsum censet de appellata causa Sancti Flaviani. Addit has suas preces esse fundatas in Nicænis, seu Sardicensibus Canonibus, ideoque sibi non posse denegari. Quod nempe ad se esset facta appellatio, ideoque in suo, quod isti Canones sapientissimum prædicant Beneplacito haberet omnia. Sanè non ad ejus Sedem, sed ad Generalem Synodum interjecta appellatio ei non faciebat istam expostulandi fiduciam.

Assertio lucet etiam ex his verbis: *Eisdem libellum appellationis Flavianus Episcopus dedit.* Proinde non sola voce appellavit Flavianus, sed etiam per libellum. Utiquè post Latrocinale Judicium, antequàm conjiceretur in carcerem, vel certè antequam in exilium propelleretur. In ipso judicio appellavit voce, postmodò appellationem redegit in libellum, & tradidit Legatis Apostolicis. Nempè portandum & tradendum Pontifici, & ab ipso discutiendum in retractatorio Judicio. Quin Leo Pontifex, & Apostolica Sancti Petri Sedes fuerint in ipso expressa, non est dubitandum: Attamen quia sacrum istud instrumentum est à nobis perditum, per ipsum non possumus obstruere os loquentium iniqua. Ipsum obstruit Magnus Leo in litteris ad Imperatricem Pulcheriam: *Scripsimus de hac re,* Actis Ephesini Latrocinii, & appellatione Sancti Flaviani, *ad gloriosissimum Principem, ut fidem, in qua renatus per* Epist. 41.
Dei gratiam regnat, nulla sinat novitate corrumpi, quoniàm Flavianus Episcopus in nostra omnium communione persistit, atque hoc, quod factum est sine consideratione justitiæ, & contra omnem Canonum disciplinam, ratum haberi ratio nulla permittit. Et quia dissensionis scandalum non abstulisset Ephesina Synodus, sed auxisset, habendo intra Italiam Concilio & locus constitueretur & tempus, omnibus que-

querelis & præjudiciis partis utriusquè suspensis, quò diligentius universa, quæ offensionem generaverunt, retractentur. Admittit Sancti Flaviani appellationem, ipsum revestit Episcopatu, firmat in Episcopali, ad omnes Ecclesias communione, ejus appellationi dat effectum suspensivum, ad retractatorium sine Latrocinali violentia peragendum examen postulat concedi Synodum in Italia, ei præfigi tempus & locum, & hæc omnia per Theodosium ratificari. Hæc omnia postulat virtute Canonum Sardicensium. Omnia sunt vana & frivola, immò & violenta Attentata, si Romana Sedes à Flaviano non fuit invocata.

Epist. 45. Hæc eadem lucent ex litteris ad Clerum & Populum Constantinopolitanum. Affirmat Flavianum fuisse à Dioscoro & ejus Latrocinio iniquè damnatum & prosequitur: *Sed hos ausus confidimus Christianissimo Principi minimè placituros. Nunc quia Ecclesiam vestram hac ratione cognovimus dissipatam, consolandos & hortandos vos esse credidimus nostris epistolis, ut pro Catholicæ fidei defensione perfidorum nequitiæ resistatis. Nolumus enim Dilectionem vestram hoc mærore percelli, cum major gloria vestram sit subsecutura constantiam, si à probabili Sacerdote vestro nullæ vos minæ, nulla formido divulserit. Quisquis enim incolumi atquè superstite Flaviano Episcopo vestro fuerit ausus Sacerdotium invadere, nunquàm in communione nostra habebitur, nec inter Episcopos poterit numerari. Nos enim sicut Nestorium in sua perversitate anathematizavimus, ità eos qui veritatem carnis nostræ in Domino JESU-CHRISTO denegant, pari execratione damnamus*. Epistola videtur scripta ante confirmatum ab Imperatore Theodosio Latrocinium. Ante Ecclesię Constantinopolitanæ ordinatum Anatolium. Saltem scripta est, antequam Leo ista sciret. Interim noverat machinas Dioscori, qui degradato Flaviano studebat statim superintrudere suum Archi-Diaconum Anatolium, in Regia civitate suum nuperrimè Apocrisarium. Tentabat agere adversùs Flavianum, quomodò ejus Prædecessor Theophilus egerat adversùs Sanctum Joannem Chrysostomum: Qui ejecto statim superordinaverat Arsacium. Contra has machinas Magnus Leo potentissimè intercedit: Clerum & Populum ex pectore animat ad constantiam, qua neminem vivo Flaviano permittant superordinari, addens ipsum, qui se intrudi permiserit, à se irreparabiliter degradandum, & habendum indispensabiliter irregularem. Et perstitit firmus in suo verbo. Etenim Anatolium, licèt nonnisi post Flaviani mortem videatur ordinatus, agnoscere non voluit, nisi post multam pœnitentiam ad instantissimas preces optimi Imperatoris Martiani. Leo hæc omnia egit juxta Sardicenses Canones. Et omnia sunt vana, si Flavianus ad ipsum non provocaverit.

Epist. 42. Eadem veritas liquet ex Pontificis Rescripto ad Sanctum Flavianum: *Quæ & quanta Dilectio tua pro Catholicæ fidei defensione patiatur, per Diaconum, qui ab Ephesso furtim est elapsus, agnovimus. Et licèt magnificemus Deum, qui te gratiæ suæ virtute confortat, necesse est tamen nos dolere eorum ruinas, per quos veritas impugnatur, & ipsa totius Ecclesiæ fundamenta quatiuntur. Quia verò Providentia Dei semper suis necessarium præstat auxilium, scire debet Fraternitas Tua nos à communi causa nihil eorum, quæ agenda sunt, præterire: Ut primitùs ad ea, quæ universitati Fidelium prosint, pervenire mereamur. Superest ut fortiter interim Dilectio tua toleret, quæ sibi ad æternam gloriam non dubitet profutura. Perlator sanè brevis hujus epistolæ fideli sermone poterit enarrare, quidquid illud est, ad quod, adjuvante Domino, studio fidei & charitatis intendimus*. Brevis hæc epistola est omninò Papale Rescriptum ad appellationis Instrumentum, quod Flavianus destinaverat per Hilarum Romanæ Ecclesiæ Archi-Diaconum. Affirmat varia. Primò, quod Pontifex omnem tragœdiam abundè intellexerit ex laudato suo Diacono. Secundò, quod Sancti Flaviani calamitatibus ex animo compatiatur. Tertiò, quod Catholicæ fidei, quæ est causa totius Ecclesiæ, debeat ante omnia providere. Quartò, quod exinde statim intendet rebus singularibus Flaviani. Ei promittit seriam causæ retractationem, interim admittens ejus appellationem, ipsum revestiens, & omnia suspendens. Hæc sunt quæ epistolæ Perlator ei debebat fideli enarrare Sermone. Etenim & brevis hæc epistola, & epistola ad Imperatorem Theodosium, & epistola ad Imperatricem Pulcheriam, per quas Papa Flavianum revestit, & ad retractandam ejus causam postulat in Italia Synodum, datæ sunt eodem die, tertiò Idus Octobris. Hinc pluribus ad Principes, paucis ad Flavianum scripsit, plura illi exponi mandans per Tabellarium. Eadem die scripsit ad Julianum Coensem, & ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum: Forsan & ad alios. Hinc breviter ad Flavianum. Interim hæc omnia simul juncta lucidè demonstrant Sanctum Flavianum appellasse ad solum Pontificem.

Quid opus multis? Valentiniani III Imperatoris ad Collegam Theodosium epistola est lucidissima: *Cum advenissem in Urbem Romam ad Divinitatem placandam, sequenti die ad Basilicam Apostoli Petri processi, & illic post venerabilem noctem diei Apostoli, & à Romano Episcopo, & ab aliis cum eo ex diversis Provinciis congregatis, rogatus sum scribere vestræ Mansuetudini de fide, quæ cum sit conservatrix omnium fidelium animarum, dicitur perturbata, quam nos à nostris Majoribus traditam debemus cum omni competenti devotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis Beato Apostolo Petro intemeratam & in nostris temporibus conservare: Quatenùs Beatissimus Romanæ civitatis Episcopus, cui Principatum Sacerdotii super omnes Antiquitas contulit, locum habeat ac facultatem de fide & Sacerdotibus judicare, Domine sanctissime Pater, & Venerabilis Imperator. Hujus enim rei gratia, secundùm solemnitatem Conciliorum, & Constantinopolitanus Episcopus eum per libellos appellavit, propter contentionem, quæ orta est de fide. Huic itaque postulanti & conjuranti salutem nostram communem, annuere non negavi, quatenùs ad tuam Mansuetudinem meam petitionem ingerem, ut prædictus Sacerdos, congregatis ex omni Orbe etiam reliquis Sacerdotibus intra Italiam, omni præjudicio submoto, à principio omnem causam, quæ vertitur, sollicita probatione cognoscens, sen-*

tcn-

tentiam ferat, quam fides & ratio veræ Divinitatis exposcit.

Affirmat varia. Primò, quod Romanæ civitatis Episcopo Sacerdotii super omnes Principatum Antiquitas contulerit. Secundò, quod ex hujus Principatus causa ad ipsum spectet de fide & omnibus Episcopis judicare. Tertiò, quod hæc non dumtaxat in antiquitate, seu antiqua consuetudine fundentur, sed etiam in solemnitate Canonum. Quartò, quod ex istis fundamentis Constantinopolitanus Antistes, utiquè Sanctus Flavianus, ad ipsum per libellos appellaverit. Non sola voce in ipso Latrocinali Judicio, sed etiam post ipsum per libellos. Non ad totius Ecclesiæ, aut totius Occidentis Synodum, sed ad solum Episcopum Romanorum. Quintò, quod totius Mundi Episcopos in Generalem Synodum congregare spectet ad eundem Pontificem. Sextò, quod in ista Synodo etiam ad ipsum spectet omnem causam à principio retractare, & definitivam ferre sententiam. A pravis Ministris circumscriptus Theodosius in litteris, quibus palam favit Nestorio, & Sanctum Cyrillum per duras minas coegit ad Ephesinam Synodum, Sanctum Cælestinum Pontificem tacito nomine reprehendit, quod istas quæstiones definiisset solus, adjungens istas ex Majorum more spectare ad Œcumenicam Synodum. Haud dubiè similia scripserat etiam pro Eutychete. Hunc ejus errorem notat Valentinianus, asseverans omne de fide ac Episcopis, etiam in Generali Synodo, judicium spectare ad Episcopum civitatis Romanæ.

Eadem omnia confirmat in litteris ad eundem Theodosium Galla Placidia Augusta, Constantii Imperatoris vidua, Mater Valentiniani: *Non enim modicum detrimentum est ex his quæ gesta sunt, ut fides, quæ tantis temporibus regulariter custodita est à sacratissimo Patre nostro Constantino, qui primus Imperio splenduit Christianus, perturbata sit ad arbitrium unius hominis, qui in Synodo Ephesinæ civitatis odium & contentiones potiùs exercuisse narratur, militum præsentia & metu impetens Constantinopolitanę civitatis Episcopum Flavianum, eò quod libellum ad Apostolicam Sedem miserit, & ad omnes Episcopos harum partium, per eos qui directi fuerant ad Concilium à Reverendissimo Episcopo Romę, qui secundùm definitiones Nicęni Concilii sunt consueti interesse, Domine Sacratissime Fili, venerabilis Imperator. Hac itaque gratia tua Mansuetudo, tantis turbis resistens, veritatem fidei Catholicę Religionis immaculatam servari pręcipiat, ut secundùm formam & definitionem Apostolicę Sedis, quam & nos tanquàm pręcellentem similiter veneramur, in statu Sacerdotii illęso manente per omnia Flaviano, ad Concilium Apostolicæ Sedis Judicium transmittatur, in qua primus ille, qui cœlestes Claves fuit dignus accipere, Principatum Episcopatus ordinavit, quando scilicet decet nos huic maximæ civitati, quæ Domina omnium est civitatum, in omnibus reverentiam conservare.* Disertè affirmat Flavianum appellasse ad Leonem. Et ejus appellationi rogat donari suspensivum effectum: Secundùm Canones. Insuper postulat retractatorium Judicium transmitti ad Concilium Sedis Apostolicæ. Non ad Œcumenicam Synodum; sed ad Synodum solius Romanæ Provinciæ. Hanc judicat sufficere, Quod nempè ista Synodus essent Episcopi harum partium, ad quos Flavianus appellaverat. Si tamen appellaverit. Etenim penitùs existimo, quod ipsis potiùs exposuerit suam causam, commendandam Sancto Leoni. Interim res cadit in idem. Quidquid fuerit, Galla Placidia istud ipsum postulavit à Sancta Imperatrice Pulcheria: *Clementia tua secundùm Catholicam fidem conspirare dignetur, ut quidquid illo tumultuoso, miserrimoque Concilio constitutum est, omni virtute removeatur, ut omnibus integris permanentibus, ad Apostolicæ Sedis Judicium, in qua primus Apostolorum Beatus Petrus Sacerdotii Principatum tenuit, Episcoporum causa mittatur.*

Eadem omnia in litteris ad Pulcheriam Augustam insigniter exponit Hilarus Romanæ Ecclesiæ Archi-Diaconus. Exponit Latrocinale Dioscori de Flaviano Judicium, suam contra illud generosam protestationem, suumque per multa pericula reditum ad Romanam civitatem, & prosequitur: *Vestra itaque veneranda Clementia cognoscat à Sancto Leone Papa cum omni Occidentali Concilio reprobari omnia, quæ in Ephesò contra Canones per tumultus & odia sæcularia à Dioscoro Episcopo gesta sunt, & nulla ratione hæc in his partibus suscipi posse, quæ per potentiam prædicti, non fine læsione fidei, & præjudicio sanctissimi viri, innoxiique Flaviani commissa sunt. Quæ verò constanti ac forti authoritate pro fide à me nunciata sunt, superfluum credo narrare. Nam hæc ex litteris BB. Papæ poteritis agnoscere.* Per reducem Hilarum de appellatione instructus Leo mox coegit suæ ac vicinarum Provinciarum Synodum, & decrevit omnia superiora. Latrocinalem Synodum cassavit & circumduxit; admisit Sancti Flaviani appellationem; ipsum revestivit, & firmavit in plena Episcopali apud omnes Ecclesias communione; ipsius appellationi adscripsit effectum suspensivum; ipsi quemcumquè superordinari rigidissimè vetuit; retractatorium Judicium voluit fieri in celebranda intra Italiam Synodo: Et hæc omnia per varias litteras scripsit ad Theodosium, ad Pulcheriam, ad Julianum Coensem Episcopum, ad Sanctum Flavianum, & ad alios. Omnis Occidens admisit promptissimè: Etiam ante datum auxilium ab Imperatore Valentiniano. Etenim omnes istæ litteræ sunt scriptæ tertio Idus Octobres, & Valentinianus Romam non venit, nisi ad sequens Festum Principis Apostolorum At circumscriptus in Eutychetis patrocinium, ac in Sancti Flaviani odium Theodosius obedire non permittebat Orientalem Ecclesiam: Hinc ipsi per varios modos ac mediatores supplicavit Pontifex. Et licèt non exaudiretur, uti non desiit Principatu sui Romani Sacerdotii.

Etenim omnes Orientales Episcopos, qui Latrocinali in Sanctum Flavianum judicio adfuerant & consenserant, suspendit à suæ Sedis ac totius Occidentalis Ecclesiæ communione. Romana Ecclesia Orientales Episcopos, dum ob Regiam præsentis Imperatoris violentiam aliter non poterat, sic olim fuit consueta punire & frænare. Lucent ista ex Sancti Leonis litteris ad Anatolium, propter Regias Martiani & Pulcheriæ preces

preces jam confirmatum in Episcopatu Constantinopolitano: *De Fratribus verò, quos & epistolis tuis, & Legatorum nostrorum relatione, communionis nostræ cupidos esse cognovimus, eò quod doleant se contra potentiam, contraque terrores non tenuisse constantiam, sed alieno sceleri præbuisse consensum, cum eos ità formido turbasset, ut in damnationem Catholici atque Innocentis Antistitis, & in receptionem detestabilis pravitatis trepido famularentur obsequio, illud quidem quod præsentibus & agentibus nostris constitutum est approbamus, ut suarum interim Ecclesiarum essent communione contenti, sed cum Legatis nostris, quos misimus, participata tecum sollicitudine volumus disponatur, quatenùs hi, qui plenis satisfactionibus malè gesta condemnant, & accusare se magis eligunt quàm tueri, pacis & communionis nostræ unitate lætentur, ità ut digno priùs anathemate, quæ contra fidem Catholicam sunt recepta, damnentur.* Epist. 60.

Affirmat & docet varia. Primò, quod omnes Latrocinali Judicio cooperatos Orientis Episcopos removerit à sua communione. Nempè in ista post Hilari Diaconi reditum Synodo, qua Flaviani appellationem admisit, ac ipsum revestivit. Processit ex antiqua Ecclesiæ regula, laudata ac stabilita per Africanum Canonem: *Placuit ut à quibuscumquè Judicibus Ecclesiasticis ad alios Judices Ecclesiasticos, ubi est major authoritas, fuerit provocatum, non eis obsit, quorum fuerit soluta sententia, si convinci non potuerint vel inimico animo judicasse, vel aliqua cupiditate, vel gratia depravati.* Isti Episcopi, licèt non inimico animo, tamen cupiditate & gratia depravati judicaverant, ideòque Magnus Leo ipsos meritò castigavit. Secundò discimus, quod isti Episcopi, dum vixit Imperator Theodosius, in patientia ac pœnitentia siluerint. Etenim ille confirmarat Ephesinum Latrocinium, & adversùs ipsum nec preces nec instructiones dignabatur admittere. At verò post ejus mortem Imperio admotus Martianus exaudivit Magnum Leonem, omniaque ejus Decreta ac Postulata veneratus est, & confirmavit. Tunc igitur istorum Episcoporum plurimi agnoverunt errorem, & primò ad Julianum Coensem Episcopum, Leonis isthìc Legatum, deinde recurrerunt ad ipsum Pontificem, & suæ infirmitati ac lapsui indulgentiam supplicarunt, recipere communionem cum Romana, adeoque & cum omni Orthodoxa Ecclesia. Et Leo per gradus processit. Primò ratam habuit factam eis à suis Legatis gratiam: Apostolicam communionem intra solam cujusquè Ecclesiam. Deindè ipsis, dummodò Eutychianæ perfidiæ solemniter dicerent anathema, restituit plenam communionem.

Pontifex pergit in sua epistola: *De nominibus autem Dioscori* Patriarchæ Alexandrini, *Juvenalis* Hierosolymitani, *& Eustatii* Berytensis in prima Phœnicia Episcopi, *ad Sacrum Altare non recitandis Dilectionem tuam hoc decet custodire, quod nostri ibidem constitui faciendum esse duxerint, quodque honorandæ Sancti Flaviani memoriæ non repugnet, & à gratia tua Christianæ Plebis animos non avertat. Nam iniquum nimis est atquè incongruum, eos qui innocentes & Catholicos sua persecutione vexarunt, Sanctorum nominibus sine discretione misceri, cum damnatam impietatem non deserentes, ipsi se sua pravitate condemnent: Quos convenit aut percelli pro perfidia, aut laborare pro venia.* Dioscorus palam ex inimico animo in Sanctum Flavianum processerat, Juvenalis autem & Eustatius, qui ex officio debuerant compescere, singulariter adjuverant: Hinc ipsos Pontifex censuit singulariter castigandos. Eos nec communione, nec gradu privàvit. Etenim omnes tres Chalcedone comparuerunt ut Episcopi: Et in prima Actione Dioscorus assedit ut Patriarcha. Discedere & exire compulsus fuit, non quia degradatus aut excommunicatus, sed quia ex Judice demutatus in Reum. Per Sancti Flaviani appellationem. Hanc igitur pœnam Pontifex in istos tres valere voluit: Et insuper ipsorum nomina non recitari ad Sacrificium. Ipsos suspendit à celebratione Missarum, immò ab omni perceptione Sacrosanctæ Eucharistiæ. Nam quorum nomina recitari, seu Domino Deo ad Altare offerri non poterant, communicabant sine Oblatione. Erant Consistentes, exclusi à Perfectione.

Et ex his addiscimus plura. Primò, quod Orientalis Ecclesia tunc plenè dependeret ab Occidentali. Etiam à sola Romana. Secundò, quod Sancti Flaviani appellationem, & omnes ejus appendices solus Leo administraverit, citrà omnem dependentiam à Generali Concilio. Hinc enim lapsi apud Ephesum Episcopi suam reparationem non distulerunt usque ad futuram Synodum, sed ipsam à solo Leone supplicarunt ac impetrarunt. Et istam reparationem probavit omnis Ecclesia. Omnes enim isti Episcopi fuerunt tanquàm integri admissi ad Synodum Chalcedonensem. Tertio addiscimus, quod Magnus Leo, Sancti Flaviani appellationem in alia Generali Synodo retractatam volens, non ex Canonum necessitate, sed ex spontaneo juxta Canones Beneplacito voluerit. Ob rationes. Potuerat solus retractare ac definire. Sardicenses enim Canones sapientissimo ejus Beneplacito permittunt & credunt omnia. Nempe super Sancti Petri Cathedram nihil ausi constituere, scientes illi omnia concessa à Domino. Quartò discimus, quod hæc omnia sciverit, & professa fuerit Galla Placidia, Theodosium rogans ut omnem Flaviani causam transmitteret *ad Concilium Sedis Apostolicæ*. Ejus Secretarii erant peritissimi legum & Canonum. Quintò, quod Pontifex possit sibi reservare varia, & Patriarcharum etiam manus constringere. Etenim lapsos apud Ephesum Episcopos à se solo voluit reparari. Sextò, quod istam reservationem ac reparationem possit ante ipsos Patriarcharum oculos per suos etiam Legatos exercere. Septimò, quod Magnus Leo ista in re noluerit Patriarchas ex integro mutilare. Hinc addidit: *Participata tecum sollicitudine*. Octavò, quod Pontifex sit manifestè superior Generali Concilio. Etenim appellatio non fit, nisi ad Superiorem.

Quod Sanctus Flavianus non ad Generalem Synodum, sed solam Apostolicam Sedem appellaverit, disertè etiam testatur in Nestorianæ ac Eu-

Eutychianæ hæresis Breviario Liberatus, Carthaginensis Ecclesiæ Archi-Diaconus: *Hæc ergò secunda Ephesina Synodo decernente, & restituente Eutychi Presbyterii dignitatem ac Ministerii Præsulatum, Flavianus quidem & Eusebius*, Dorylæensis
Cap. 12. Episcopus, *carceri mancipantur. Porrò locum obtinentes Papæ Leonis omnibus, quæ gesta* sunt, contradixerunt: Flavianus autem, contra se *prolatâ sententia, per ejus Legatos Sedem Apostolicam appellavit libello*. Apostolicam Sedem in suis Legatis veneratus est, ideoque ipsis tradidit suæ appellationis libellum. Liberatus disertè scribit non solum Hilarum, sed Apostolicos Legatos Latrocinali Judicio contradixisse. Eidem debemus gratias, quod nos doceat Flavianum ac Eusebium fuisse apud Ephesum à Dioscoro carceratos. Comes Marcellinus addit Sanctum Flavianum fuisse relegatum Hypepam Asiæ. Et Prosper Tyro: *Sanctus Flavianus inter manus eorum, à quibus in exilium ducebatur, glorioso ad Christum fine transivit*. Etenim à Dioscoro fuerat impetitus calcibus, & graviter læsus. *Cæsus Flavianus, & multis injuriis affectus, dolore plagarum migravit ad Dominum*. Sunt verba Liberati. Hæc est causa, cur Magnus Leo Sanctissimum Episcopum non reposuerit in suam Sedem. Prosper subjungit: *Martiani Augusti Edictis, Apostolicæ Sedis authoritatem secutis, Synodus Ephesina damnatur*. Non per aliam Synodum, sed per solam authoritatem Magni Leonis.

CAPUT II.

Discutiuntur quædam Commenta Reverendi Patris Paschasii Quesnelli.

PAschasius Quesnellus laudat Magni Leonis ad Imperatorem Theodosium litteras, & com-
Epist. 40. mentatur: *Ex descriptis epistolę verbis aliud nobis validissimum adest argumentum, quo à Flaviano Synodum appellatam esse constat, ac deinde Leonem, quasi Synodi Caput. Cum enim Leo ex appellatione illius Episcopi congregandę Synodi Œcumenicę necessitatem arcessat, Sole clarius est appellatam esse Synodum, nec alterius authoritatem pulsatam esse appellationis libello, ut de Ephesini Latrocinii sententia judicium fieret*. Quam autem, *inquit*, post appellationem interpositam hoc necessariò postuletur, Canonum Nicæa habitorum Decreta testantur. *Si enim ad unum ex Occidentalibus Episcopum cum Provinciali vel Diœcesana Synodo provocatum est, quidni solus cum suis Com-Provincialibus judicium adornat? Ut quid omnium Ecclesiarum Sacerdotes è suis Sedibus demoventur, si unius judicio possit causa finiri? Cur necessariò postulata Synodus Œcumenica, quando non Œcumenica Synodus appellata est? Si Sedes Primaria libello adita est, Sedi suę Pontifex litigantes sistat, rem discutiat, Co-Episcoporum sententiam postulet, judicium decernat: Et causa finita est. Sed ideò* necessariò *postulari Generalem Synodum* post appellationem interpositam *censuit Leo, quia illam à Flaviano postulatam esse ex ipsius libello, atquè ex consuetudine Ecclesiastica intellexit. Nec suę providentię, judicioque existimavit esse permissum, an Synodo cogendę super sederetur, an instaretur, sed ex necessitate & officii sui debito esse duxit pro ea impetranda etiam* cum gemitibus ac lachrymis, *ut ipse ait*, & genibus provolutum deprecari, *ut scribit Liberatus*.

Errores varii. Primus est, quod Flavianus non solam Apostolicam Sedem, sed Generalem Synodum invocaverit. Etenim disertè contrarium jam audivimus ab Imperatore Valentiniano, ab ejus Augusta Matre Galla Placidia, & à Liberato, doctissimo Carthaginensium Archi-Diacono. Secundus est, quod Sanctus Leo ex Sancti Flaviani appellatione arcessat necessitatem convocandæ Generalis Synodi. Etenim Pontifex ex ista appellatione arcessit necessitatem, non qua ipse istam Synodum obligetur postulare & celebrare, sed qua Theodosius ipsam à Pontifice postulatam obligetur concedere. Affirmat omnem hujus appellationis administrationem ad se ac suam Sedem spectare per Nicænos, aut Sardicenses Canones. Subsumit se judicare Œcumenicam Synodum huic plenè auferendo scandalo esse necessariam, aut sanè expedientissimam: Hinc concludit Theodosio esse necessitatem, seu obligationem illius concedendæ. Hunc esse Papalium verborum sensum est omni luce clarius. Tertius error est, quod solus cum suæ Provinciæ Synodo Pontifex non potuerit hoc judicium adornare. Etenim ipsum ad hoc faciendum adhortata fuit Galla Placidia, ac istud ipsum suadens Imperatori Theodosio disertissimis verbis supplicavit omne judicium transmitti ad solum *Concilium Sedis Apostolicę*. Istud ipsum professus est Imperator Valentinianus: *Prędictus Sacerdos*, Magnus Leo; *congregatis ex omni Orbe etiam reliquis Sacerdotibus intra Italiam, à principio omnem causam sollicita probatione cognoscens, sententiam ferat*. Verba sunt altiùs consideranda. Magno Leoni non solam suffragii Prærogativam, sed ipsi soli adscribunt omne istud judicium. Ipsi soli decisivum suffragium. Non quod in omni Œcumenica Synodo sit Romano Episcopo ista potestas: Nullo modo. Sed quod ipsa illi sit in Œcumenicis Synodis, quas ejus arbitratu convocari contigerit ad retractandas Romanas appellationes. Hæc appellatio recusato aut improbato Judici ligat omnes manus, & causam pleno jure devolvit ad solum Pontificem. Canones Sardicenses ipsi tradunt, aut potiùs declarant ac stabiliunt traditam ipsi à Christo Domino facultatem, qua retractatorium Judicium possit vel per semetipsum solus agitare ac definire, vel etiam delegare eidem Synodo, vicinæ Provinciæ, toti Diœcesi, vel etiam toti Ecclesiæ in Œcumenico Concilio. Prout sapientissimo suo arbitrio judicaverit expedire. Quicumquè autem aut qualiscumquè Delegatus judicat ex sola authoritate Delegantis, atquè ità in ipso solo est, & ex ipso solo procedit omnis authoritas decidendi. Hic est sensus Imperatoris Valentiniani.

Quod

Quod sine generali Synodo solus Magnus Leo ad Sancti Flaviani appellationem retractandam ac definiendam suffecerit, evidenter censuit universa Chalcedonensis Synodus. Etenim ad ipsam omnes quatuor Apostolicæ Sedis Legati uno ore dixerunt: *Synodus*, Latrocinalis Ephesina, *proferri non potest, in qua illa nefaria delicta relecta sunt. Si ergò & à Beatissimo & Apostolico Romanæ Urbis Episcopo omnia, quæ ibi gesta sunt, vana sunt habita, claret quia & Beatissimus Episcopus Antiochenæ civitatis extra hæc est, quem post hæc Beatissimus Episcopus in propria communione suscepit*. Et Anatolius Constantinopolitanus Episcopus confirmavit. *Definimus nihil horum valere, quæ in illa, quæ dicitur Synodus, sunt confecta, nisi illud circa Sanctissimum Maximum, magnæ Antiochenæ civitatis Episcopum. Quoniam & Sanctissimus Leo, Romanus Archi-Episcopus, eum in communionem recipiens, præesse Antiochensium judicavit Ecclesiæ. Quam formam sequens & approbavi, & præsens sanctum Concilium*. Et omnes Episcopi illud ipsum unanimi suffragio comprobarunt. Stephanus Ephesiorum Exarchus adjunxit: *Et ego judico, ut quæ contra Canones in Ephesina Metropoli facta sunt, infringantur, exceptis his, quæ gesta sunt adversùs Domnum Antiochenæ civitatis Episcopum ob hoc quia Ordinatio Dei amantissimi Episcopi Maximi, facta pro eo Canonicè in Antiochena Metropoli, à Sanctissimo Archi-Episcopo Leone, & hoc præsente sancto & universali Concilio est suscepta*. Actio. 10.

Quod Dioscorus Patriarcha Alexandrinus Domnum Antiochiæ Patriarcham semper oderit, est demonstratum in superioribus. Interim in Ephesino Latrocinio simulavit cum ipso redire in gratiam, atque ità circumscripsit & seduxit ad cooperandum & suffragandum in damnationem Sancti Flaviani. Infelix Domnus, ut suam pellem à Dioscori furore redimeret, condemnavit non solummodo innocentissimum, sed insuper sibi amicissimum Antistitem. Manifestè contra conscientiam. Divina atque humana prævaricatus. Isto obtento, Dioscorus larvam deposuit, resumpsit odia, & ipsum etiam Domnum, quod duodecim Sancti Cyrilli Capitula nuperrimè damnasset, degradavit. Et ejus in Sedem intrusit, aut intrudi curavit Maximum, Diaconum & Archi-Mandritam, fidelem amicum Sancti Cyrilli. Quare Domnus, ut potè ex vana causa, & contrà omnem Canonum consequentiam degradatus, cum aliis eandem injuriam passis Episcopis invocavit Magnum Leonem. Verùm justus ille Pontifex Ephesina Acta cassavit omnia, omnes degradatos ac ipsum invocantes Episcopos revestivit, excepto unico Domno: Ejus damnationem stabilivit, & tandem etiam Maximi creationem confirmavit. Domni damnationem nequaquàm propter damnata Cyrilli Capitula, sed propter adjutam Sancti Flaviani damnationem stabilivit, atquè ita hominem quasi de novo damnavit. Solus hanc causam retractavit ac definivit. Et omnis Orientalis Ecclesia comprobavit. Eodem igitur suæ Sedis Privilegio solus poterat retractare ac definire causam Sancti Flaviani.

Ejusdem rei meminit quinta Synodus: *Chalcedonensis sancta Synodus Domnum Antiochiæ Episcopum, eò quod scripsit debere taceri duodecim Capitula sanctæ memoriæ Cyrilli, & post mortem condemnavit, cum confirmasset condemnationem ejus, & suscepisset Maximi Ordinationem*. Miscet vera falsis. Etenim falsum est, quod Chalcedonensis Synodus Domni damnationem confirmaverit propter damnata Capitula. Ipsam confirmavit propter authoritatem Magni Leonis. Et certum est, quod Magnus Leo ad solam Flaviani damnationem, non ad damnata Capitula reflexerit oculos, atquè ideò Domni damnationem confirmaverit. Notanda sunt verba: *Et post mortem condemnavit*. Firmant Paschasii Quesnelli opinionem, quæ censet Domnum Chalcedonensis Synodi tempore fuisse defunctum, ideòque habitam isthìc de illo Actionem esse spurium additamentum. Græcus textus non reperitur, ideoque videtur esse additamentum Latini hominis. Ex quibus iterùm discimus Apostolicæ Sedis authoritatem in Generales Synodos. Tanta est, ut possit, quæ voluerit ex rationibus, & infirmare & confirmare. Confirmare etiam perperam Gesta. Supplendo causas & defectus. Quis enim dubitet Domni damnationem, prout à Dioscoro acta est, fuisse iniquam atquè invalidam? Videatur Sancti Gelasii Pontificis Tomus de Anathematismo. Collat. 6.

Laudata Apostolicæ Sedis circà Flaviani causam authoritas lucet etiam ex Magni Leonis epistola ad Clerum & Populum Constantinopolitanum: *De vestræ devotionis pietate gaudemus, & in sanctæ Plebis acclamationibus, quarum ad nos exempla delata sunt, omnium vestrorum probamus affectum, quià vivit ac permanet apud bonos filios optimi Patris justa dilectio*. Magni Leonis Decretum, quo appellantem ad se Flavianum revestiverat, Constantinopoli lectum & publicatum, omnis Regia civitas fuit adeò venerata, ut uno ore Pontifici fausta acclamaverit. Acclamavit Flavianum semper à se ut Episcopum habendum & honorandum. Ex eadem reverentia Imperator Martianus fecit, quod Augusta Pulcheria scripsit ad Pontificem: *Sciat tua Sanctitas, quoniàm Præcepto nostri Domini, & tranquillissimi Principis mei Conjugis, in gloriosam civitatem Constantinopolim sanctæ memoriæ Episcopi Flaviani corpus allatum est, & in Basilica Apostolorum, in qua consueverunt Prædecessores Episcopi sepeliri, competenter est positum*. Imperator Martianus revestitum à Magno Leone Flavianum habuit pro integro & Canonico Episcopo: Ejus interlocutionem habuit pro definitione. Flavianum honoravit ut plenè reparatum. Imitatus est Theodosium, qui Parentum peccata cognoscens, eodem modo honoravit & Sanctum Joannem Chrysostomum, & Sanctum Pontificem Innocentium. Ab hoc factam illius revestitionem habuit pro plena reparatione: Sancti Joannis cadaver, antequàm humaretur, Episcopali Throno imposuit, & uti integrum Episcopum jussit ab omnibus adorari. Ep 46.c.1

Quartus error est in his Paschasii Quesnelli verbis: *Ut quid omnium Ecclesiarum Sacerdotes è suis Sedibus dimoventur, si unius judicio possit causa finiri? Cur necessariò postulata Œcumenica Synodus, quando non Œcumenica est appellata?* Censet Œcumeni-

menicæ Synodi necessitatem, cum Sancti Flaviani ad solam Romanam Sedem appellatione, itemque cum istius Sedis sufficienti in istam appellationem authoritate non cohærere. Errat dupliciter. Primò, quod affirmet istam Synodi necessitatem à Magno Leone asseri. Etenim jam ostendi Pontificem velle longè aliud. Secundò errat, quod à Synodi necessitate censeat everti supremam ac sufficientem authoritatem Sedis Apostolicæ. Etenim Generalium Synodorum necessitas non ab istius authoritatis insufficientia oritur, sed ex difficultate executionis ob grassantis erroris potentiam & contumaciam. Eadem de causa factas ad se appellationes Apostolica Sedes quandoquè censuit retractandas in Œcumenica Synodo. Nempe ob partis violentas vires ex patrocinio circumscripti Principis. Ità Innocentius primus Sancti Joannis Chrysostomi causam retractari voluit in Synodo Thessalonicensi. Juxtà Sardicenses Canones, submittentes hæc omnia sapientissimo Beneplacito Episcopi Romani. Hic manifestè est sensus laudati Innocentii, de retractanda Joannis causa scribentis ad Clerum & Populum Regiæ civitatis: *Sed quodnam remedium hisce rebus in præsenti adferemus? Necessaria erit Synodalis cognitio. Ea quippè sola est, quæ hujusmodi procellarum impetus retundere potest*. Non ob Apostolicæ authoritatis, quæ defunctum Joannem sola reparavit, & cujus judicium omnis etiam Oriens est veneratus, insufficientiam, sed ob violentas refragationes circumscriptorum Principum. At verò post S. viri mortem cessavit invidia, & violenta contradictio. Innocentius addit se ab Imperatore postulasse Synodum, & disertè profitetur se agere secundùm Canones Sardicenses. Proindè istam epistolam vanè pro se adducit Paschasius Quesnellus.

Adducit etiam hæc Sancti Leonis verba ad
Ep.40.c.3. Imperatorem Theodosium: *Omnes partium nostrarum Ecclesiæ, omnes supplicant Sacerdotes, ut quia & nostri fideliter reclamarunt, & eisdem libellum appellationis Flavianus Episcopus dedit, Generalem Synodum jubeatis intra Italiam celebrari*. Et commentatur: *Ex quo consequi necessariò mihi videntur duo maximi momenti. Alterum quidem, quod superiùs discussimus, non ad unum Pontificem aliquem, sed ad omnes Occidentis saltem Episcopos devolutam esse Flaviani appellationem. Alterum, Legatos Sedis Apostolicæ non Romani solummodò Pontificis nomine Ephesinæ Synodo secundæ interfuisse, nec aliàs interesse consuevisse Œcumenicis Conciliis in Oriente congregatis, sed & omnium totius Occidentis Episcoporum vice, quorum procurationem gerebant, cum per se interesse eidem non poterant. Hoc enim solemne erat Romano Episcopo, ut cum primùm Synodus universalis indicta erat, omnes sui Patriarchatus Episcopos ea de re admoneret, cogeretque ipse Romæ Synodum, ad quam invitati Occidentales confluerent, ut in commune de negotio illic tractando differerent, deligerentque Legatos absentium vicem impleturos. Nimirùm qui ex illa Romana Synodo Legati mittebantur, non solius Pontificis Legati erant, nec ab ipso solo mitti dicebantur, sed ab universa Synodo missi erant. Ejusdem agebant vicem, tametsi Legatorum Sedis Apostolicæ nomen semper retinerent: Quia Occidentalium omnium Coryphæus erat Pontifex. Hoc clarissimum evadit ex tertia Synodo Œcumenica Ephesina, ubi Cyrillus Legatorum Apostolicæ Sedis sententiam resumens, sic loquitur:* Deposuerunt supplentes locum Sedis Apostolicæ, totiusque Synodi sanctissimorum, Deoque dilectissimorum Occidentalium Episcoporum. *Idem manifestum est ex Concilii sexti Actis, ubi Episcopi, Portuensis, Paternensis, & Regitanus, locum tenere dicuntur Concilii antiquæ Romæ*.

Plures denuò errores. Primus est, quod laudatæ omnium Occidentalium Episcoporum ad Theodosium preces affirment aut evincant Sancti Flaviani appellationem non ad solum Leonem fuisse devolutam, sed ad omnes saltem Occidentis Episcopos. Etenim Imperator Valentinianus, Galla Placidia Augusta, ac Liberatus Diaconus disertè scribunt ipsum provocasse ad solum Leonem. Certè non video, quomodò tantæ authoritatis testimonia per istas plurium Episcoporum preces evertantur. Earum scopus fuit non Flaviani appellationem huc aut istuc devolvere, sed Theodosii animum, à Flaviano durè aversum, ad justitiam per multiplicatos Intercessores reducere. Et per verba, *Omnes partium nostrarum Ecclesiæ*, Leo videtur non omnes Occidentales, sed solas Italiæ Ecclesias intelligere. Cur Paschasius Quesnellus, qui tanto anteà impetu asseveravit Flavianum ad Œcumenicam appellasse Synodum, jam ista vela contrahit ad solum Occidentem? Error non stat in firmo fundo.

Secundus error est, quod Romani Legati Ephesino Latrocinio adfuerint non solius Pontificis, sed insuper nomine & vice totius Occidentalis Concilii. Etenim Magnus Leo disertè ac frequenter testatur oppositum. In Dogmatico ad Sanctum Flavianum scripto, & ad ipsum Latrocinium directo Tomo: *Julium Episcopum, & Renatum Presbyterum, & Hilarum Diaconum vice nostra direximus*. In litteris ad Imperatorem Theodosium: *Julium Episcopum, Renatum Presbyterum, & Hilarum Diaconum misi, qui ad vicem præsentiæ meæ sufficerent*. Et in litteris ad ipsam Ephesinam Synodum: *Julium Episcopum, Renatum Presbyterum, & Hilarum Diaconum misi, qui vice mea intersint*. Consonat Prosper Tyro: *Hilarus Diaconus Romanæ Ecclesiæ, qui vice Sancti Leonis Papæ cum Julio Puteolano Episcopo à Sede Apostolica fuerat destinatus*. Eosdem Legatos laudat Liberatus Diaconus, & adjungit: *Locum obtinentes Papæ Leonis*. Etiam de Juliano Coensi Episcopo habent Acta Synodalia: *Julianus Episcopus, tenens locum Leonis Sancti Episcopi Romanæ Ecclesiæ*. Videtur fuisse suffectus in locum defuncti Julii. Et certè ante Ephesinum Concilium Magnus Leo nullam celebravit Synodum, nisi solius suæ Provinciæ, ideòque certum & manifestum est laudatos Legatos fuisse ipsius solius Vicarios. Ità evanescit omnis ansa, ex qua Paschasius Quesnellus suadet Sanctum Flavianum non ad solum Leonem, sed ad omnes Occidentales Episcopos provocasse.

Ep.24.c.6. Epist.26. Ep.29.c.2.

Tertius error est, quod indicto Œcumenico Concilio Romanus Pontifex olim consueverit suam Patriarchalem Synodum congregare, &

illic Legatos ad istud deligere. Etenim talis Synodus, talisque electio nec ad Nicænam, nec ad Ephesinam, primam aut secundam, nec ad septimam fuit facta, nec ad octavam, nec ad quintam, nec ad Chalcedonensem. Cælestinus Pontifex ista fecit durante Ephesina Synodo, ob natum isthic scandalum horrendi schismatis. Et videtur convocasse Episcopos solius Italiæ. Etenim Africani propter Barbaros non poterant Romam accedere, & Ephesi habebant suum singularem Legatum. Etiam Hispani, & Gallorum plures tenebantur à Barbaris. Ante Chalcedonensem Synodum Leo facere ista voluit, sed per causas fuit impeditus. Facta non sunt, nisi à Sancto Agathone ante sextum Concilium. Quare gravis error est scribere istum fuisse solemnem morem Romanæ Ecclesiæ.

Quartus error est, quod Sedis Apostolicæ Legati Œcumenicis in Oriente Conciliis interesse consueverint non solius Romani Pontificis nomine, sed Episcoporum totius Occidentis. Etenim nulli Concilio adfuit talis Legatio, ne quidem Ephesino. Adfuit sexto Concilio, sed divisa in alias & alias personas. Et dum in personis uniretur, nihilominùs discerneretur authoritate atquè officio. Primus locus, Relatio, & suffragii Prærogativa communibus Legatis non competerent, nisi ex Privilegio ac Delegatione solius Pontificis. Libenter tamen admiserim hæc Paschasii Quesnelli verba: *Ejusdem* totius Occidentalis Synodi, *agebant vicem, tametsi Legatorum Sedis Apostolicæ nomen semper retinerent. Quia Occidentalium omnium Coryphæus erat Pontifex.* Reverà Coryphæus. Etenim ad suam Romanam Synodum dixit Felix tertius: *Quotiès intra Italiam propter Ecclesiasticas causas, præcipuè fidei, colliguntur Domini Sacerdotes, consuetudo retinetur, ut Successor Præsulum Sedis Apostolicæ ex persona cunctorum totius Italiæ Sacerdotum, juxta sollicitudinem sibi Ecclesiarum omnium competentem, cuncta constituat, qui Caput est omnium.* Papa isthic solus decidit. Alii non possunt, nisi solo consilio suffragari. Eandem authoritatem habet non in sola Primatiali Italiæ, sed etiam in Patriarchali Synodo totius Occidentis. Hoc sensu admitti possit Romanos ad Generalia intra Orientem Concilia Legatos esse Vicarios totius Occidentalis Ecclesiæ. Reliqua per Paschasium Quesnellum adducta sunt aut refutata, aut ad rem non faciunt, ideòque non expedit in ipsa tempus expendere.

CAPUT III.

Avita Romanarum appellationum authoritas demonstratur ex Orientalium Episcoporum ad Xixtum III. Pontificem appellatione adversùs sacrosanctum Ephesinum Concilium.

SAncti Flaviani appellationem confessus & professus sum esse sublime ac eximium Romanæ appellationis exemplum. Etenim non adversùs alicujus Orientalis Provinciæ, immò nec adversùs cujuspiam Patriarchalis Diœcesios Judicium, sed adversùs generalem totius Ecclesiæ Synodum fuit interjecta, atquè ita Sanctus Flavianus professus est etiam Œcumenicas Synodos esse sub Romano Pontifice, & posse per ipsum retractari, judicari, circumduci. Quod ipsum professa est omnis Chalcedonensis Synodus, probans & firmans omnia Magni Leonis Acta & Judicata, & pro Sancto Flaviano, & adversùs istud Latrocinium. Ista, inquam, appellatio fuit interjecta adversùs Synodum, quæ juxta Convocantium intentionem debebat esse Œcumenica, & quam Dioscori Patriarchæ Alexandrini rabida violentia transmutavit in particulare Latrocinium. Petrus de Marca istam metamorphosim vult per prævaricatoriam ac apostaticam Eusebianæ Factionis fugam evenisse etiam Sardicensi Concilio, atquè ità ipsum, necnon ab ipso firmatam Romanarum appellationum authoritatem esse modici ponderis. Malè. Sine fundamento. Istam tamen eclypsim passa est secunda Ephesina Synodus. Isthic enim violenta ac lucida Dioscori turbulentia pro arbitrio non solum exclusit, vel ad iniqua coegit Episcopos, sed etiam fecit istud usquè tunc sub cœlo inauditum facinus, de quo ad Chalcedonensem Synodum dixit venerabilis Lucentius, Esculanus in Apulia Episcopus, Legatus ac Vicarius Magni Leonis: *Dioscorus, cum judicandi personam non haberet, præsumpsit, & Synodum ausus est facere sine authoritate Sedis Apostolicæ, quod nunquàm licuit, nunquàm factum est.* A Synodi Præsidentia violenter extrusit Apostolicæ Sedis Legatos, & ipsam in se transtulit. Istiusmodi facinora inducunt eclypsim, & Synodum ex Œcumenica transvertunt in particulare, immò & in Latrocinale Conventiculum. Nihilominùs hoccè Conventiculum fuit grande & numerosum: Quin & per Imperatorem Theodosium fuit donatum authoritate Synodi. Et licet Theodosii Decretum fuerit ab Imperatore Martiano, Magno Leone, ac Chalcedonensi Synodo circumductum, nihilominus in Cōstantinopolitana cum Severianis Episcopis Collatione Hypatius, Orthodoxus Ephesiorum Metropolita, istum qualemcumquè Conventum appellavit universale Concilium. Hinc Sancti Flaviani appellatio demonstrat magnam

gnam & sublimem authoritatem Romanæ Ecclesiæ.

Christus Dominus noster est fidelissimus Adimpletor & executor sui Promissi: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Romana hodie Ecclesia violentos patitur insultus. Romanas appellationes, palmarem Sedis Apostolicæ Dignitatem, quidam machinantur evertere. Clamant antiquæ Ecclesiæ Episcopos non ad Romanum Antistitem provocasse, sed ad generales dumtaxat Synodos. Nec sunt hæretici aut homunculi, sed sublimia nomina: *Pastores & Doctores*. Deo laus, Catholicæ Matris Archiva habent authentica documenta, quibus redarguantur, & ex quibus dicamus: *Tace & obmutesce*. Et talia huc usque studui adducere. Christus Dominus, sui Promissi memor, subministravit & alia. Eminentissimus ac Reverendissimus Dominus Hieronymus Casanate, S. R. Ecclesiæ Cardinalis, Ecclesiasticæ Antiquitatis ac totius Christiani Dogmatis peritissimus, mihi benignissimè communicavit antiquum Cassinensis Monasterii Codicem, in quo reperi ultra ducentas Orientalium Episcoporum litteras, plurimùm illustrantes Acta Ephesini Concilii, & Chalcedonensis. Præsertim contentiones & pacem, quæ post Ephesinum Concilium intercessèrunt inter Ecclesias ac Episcopos Ægypti ac Orientis. Istas cum suis Scholiis epistolas suo tempore publica lux videbit. Hic interim do Helladii Tharsensis Episcopi, per primam Ciliciam Metropolitæ, & Eutherii Thyanensis Episcopi, Metropolitæ per secundam Cappadociam, litteras ad Xixtum tertium Pontificem, Magni Leonis proximum Antecessorem, quibus illi suo & multorum Collegarum nomine ad hunc appellant adversùs omnia Acta Ephesini Concilii, tunc ab ipsis improbati adhuc, & impugnati. Hæc epistola, licèt circa materiam devia, est pro Divino Romanæ Sedis privilegio sermo longè firmior omni appellatione Sancti Flaviani. Clara & alta voce clamat non ad generale Concilium, sed adversùs ipsum ad solum Papam Xixtum, atque ità demonstrat nobis duo: Orientales olim Episcopos provocasse ad solum Romanum Pontificem, & provocasse etiam adversùm Acta generalium Conciliorum. Cassinensis itaque Codex habet sequentia.

Epistola Deo Amicissimi Eutherii Thyanensis Episcopi, & Helladii Tharsensis, scripta ad magni nominis Romæ Episcopum Xixtum.

MUltam providentiam per singula tempora faciens Dominus Christus, alio tempore alia Luminaria præparavit ad eorum Ducatum, qui bonæ sunt voluntatis, convictionemque contrariorum. Et mendacii quidem destructionem, veritatis autem confirmationem. Sicut etiam sub illo majori Pharaone Beatum Moysen contrà Jamnes & Mambre, & sicut super Simonem Magum Petrum bene vincentem, sic & contra eos, qui nunc insurrexerunt, inimicos tuam protulit Sanctitatem, per quam bonæ spei sumus & nos, quod Orbis terrarum ab Ægyptio liberetur errore, qui Moyses novus existens omnem quidem Ægyptium Hæreticum percuties, salvabis verò omnem Israelitam Orthodoxum. Igitur contra veritatem multis millibus gestis, & mundissima Orthodoxiæ Margarita multas excipiente inimicitias, & quantas nulla unquàm tradit historia, ab his qui harum vocum novitatem contra Paternam fidem Apostolicam pepererunt, nostrum quidem est, qui triplices multiplicesque patimur tempestates, & penè in Pyratas incidimus, ad eum clamare, qui à Deo productus est Gubernator, eumque pro amore veritatis quanta possibile est edocere; tuæ autem Gratiæ, Sapientiæque est non despicere, neque otiosè transcurrere hujusmodi quæstionem,

nem, tantamque causam. Sed & perscrutari cum dilectione boni laboris, & imponere emendationem cum tota constantia, & Deo dilecta fiducia.

Et olim siquidem sæpius jam ex Alexandria hujusmodi hæreticis Zizaniis insurgentibus, suffecit vestra Apostolica Sedes per universum tempus illud ad mendacium convincendum, impietatemque reprimendam, & corrigenda quæ necessarium fuit, muniendumque Orbem terrarum ad gloriam Christi, tam sub illo ter Beato, & inter Sanctos habendo Episcopo Damaso, quàm sub pluribus aliis, gloriosis atque admirabilibus. Cujus rei gratia, & nos præsumimus has supplicationes offerre, ut adjuvetis Orbem terrarum: Et in illa parte quæ errat, & in illa quæ Tyrannidem sustinet. Quæque ad hoc impugnatur, ut ad ea, quæ non conveniunt, assensum præbeat: Eò quod nec velit, nec expedire judicet, ut Ægyptiorum Capitulorum varias vocum novitates excipiat.

Scribens enim Cyrillus Alexandrinus blasphemam vocum novitatem per bis-sena Capitula, universæ Divinitùs inspiratæ Scripturæ contrariam, & anathematizantem legitimas & antiquas sanctorum Patrum Traditiones, & maximè illorum, qui excelsa quidem Christi Divinitati adscribunt, humilia verò humanitati ejusdem, nusquàm unitione ejus intercidenda, proposuit ei qui tunc sanctam Sedem regebat magni nominis urbis, qui fuit à principio probatus, & notus circa fidem, circa vitam, circa doctrinam verbi, & circa universa, Nestorio, ut aut consentiret Capitulis ejus, atquè subscriberet ea, & permaneret Episcopus, aut certè periclitaretur in gradu, & à sancta Ecclesia pelleretur. Ille autem propositioni nequam Dei timore prælato, elegit potiùs multis millibus periculis sibi injustè inferendis tradere semetipsum, quàm dolis hæreticis præbere consensum, & confirmare totius Orbis errorem. Ad hæc Synodus convenit in Epheso: Et in nullo correptus, neque rationem reddere expetitus, antequàm convenirent, qui sustinebantur universi, exactus est ultionem, dum illorum Capitulorum blasphemiæ obviaverit, & omni crudelitate ei quæ dicitur damnationi, & aliis aliquibus subjectus est. Dum certè Cyrillus authoritatem Judicis non haberet, sed ejus qui judicandus est ordinem, eò quod contra invicem moverint quæstiones. Et erat præsidens reus: Et sententiat Princeps, qui sustinebatur multis sententiis supponendus.

His gestis, aliis quidem cuncta, quæ acta sunt, lachrymis digna, aliis verò ridicula videbantur, ità ut & ille, qui Antiochenam tenebat Ecclesiam Dei, post hæc veniens Cyrillum quidem & Memnonem damnationi subjiceret, communi Decreto Deo Amicissimorum, Sanctissimorumque Episcoporum usque ad viginti duorum Metropolitanorum, cæterorumque qui pariter aderant, qui illos hæresios ac seditionis Principes judicarunt, & Ecclesiasticarum Æmulos sanctionum. Cæteros verò, qui eis ad omnia incongrua complices exstiterant, alienos à communione fecerunt. Sed illi egregii contra veritatem

simul

simul & regulas sibimetipsis indulgentiam relaxantes, terribilium Mysteriorum communionem irreverenter sibi continuò præsumpserunt. Alios verò communicare sibi periculosè fecerunt. Ita ut omnes Divinæ Regulæ Decreto subjaceant, quæ eos qui ita regunt, omninò perdamnat. Hæc addiscens Deo Amicissimus & bonus Victor Princeps continuò definivit vacare, quæ sic inordinatè, inconsequenterque sunt gesta contra eum, qui in nullo convictus est, abruptè verò & furiosè addictus: Denuò autem de Dogmate cum veritatis amore fieri quæstionem, per interrogationem & responsionem, & demonstrationem, quæ omnibus suaderet, non quæ authoritate Tyrannica imperaret.

Illi verò ad solutionem Canonum id quoquè adjecerunt, ut nec his piis litteris obedirent. Et nihil de fide dicere vel audire acquiescentes ulteriùs, se ad solam universi pertinaciam contulerunt. Ad consensum cœperunt trahere iniqui judicii, alios quidem fraude, alios violentia, alios prœmiis. Constudentes super his nos per multum tempus rogabamus, obtestabamur cum omni fiducia, provocabamus, ut nihil irrationabiliter fieret aut teneretur, sed de quæstione quidem Dogmatum, & de Cyrilli Capitulis communis proponeretur Tractatus atquè Concilium: Et quod omnibus placuisset, una sententia firmaretur. De eo verò, qui Tyrannidem sic apertè pertulerat, judicium verax fieret atquè legitimum, ut convictus quidem de corruptione veritatis adjudicationem consonè sustineret ab omnibus; si verò ex toto innoxius probaretur, in Scripto abdicaret illa nobiscum, quæcumquè incongrua quidam, vel ex ejus persona, vel ex aliorum nomine, ex suspicione aut accusatione jactaverant.

Sed ista quidem displicebant his, qui ex sola authoritate devincere, non autem vel suadere, vel suaderi volebant. Præcipiebant verò universis, ut abruptè anathematizarent, & damnationi subscriberent. Quicumquè autem se integriori deliberationi servasset, damnabatur, ordinabatur ab eis, subjiciebatur calumniis, malæ doctrinæ vocabatur. Ordinabantur pro talibus alteri, quia consentire nolebant: Laudare quidem damnatione digna Capitula, damnare verò eum, qui, quantùm nos conscii sumus, nihil aliud dixit, nisi ea, quæ à Sanctis Prophetis, & Evangelistis, & Apostolis per Spiritum Sanctum manifestè sunt tradita. Volebant enim & Apostolos criminari, dum supervacuè adjudicant illum, qui ea quæ ipsorum sunt, prædicabat. Talem namque & eorum, quæ dicuntur, Gestorum fecerunt actionem, ut inconsona & incerta adversùs illum virum proferrent, & plerumquè irreprehensibilia reprehenderet. Cur, inquiunt, *Nestorius dixit, quod passio non Deitatem, sed humanitatem Christi attigerit?* Interdùm verò falsa scriberent, ponendo quod ab ipso dicta fuissent verba, quæ nec quicumque infidelium, immò nec agrestium Dœmonum dicere præsumpsisset. Id est, quod Christus esset Christi Dominus, sicut Saul, sicut David, sicut infidelis Cyrus. In quibus facilè est convincere volenti calumniam.

Ea verò, quæ de Antiocheno Joanne sunt, si esset possibile, ta-

cere velimus . Sic irrationabilis apud nos ejus mutabilitas facta est, & manifesta transgressio, & proditio veritatis, quæ ex improviso completa est, sive peracta. Ille enim, quia antequàm veniremus ad Ephesum, hæreticam Capitulorum reperit fraudem, plurimis per litteras indicavit. Per primam Cappadociam, secundamque, & per diversos locos, ut ab eis se observarent, admonuit, quasi Eunomio, & Ario, & Apollinario consonarent. Et qui acutè ac fervidè in Cyrilli damnationem prosilivit, & ad hoc omnes hortatus est: Quippe adiit & ipsam Regiam civitatem, ut huic impietati resisteret. Et idem nobis scripsit adhuc Ephesi constitutis, priùs quidem dicens. Quia illum, id est, Nestorium dimissum cognoscentes ab Epheso, valdè doluerunt animæ nostræ: Eò quod illa, quæ sine judicio & iniquè sunt gesta, videantur interim roborari. Deinde, quia etsi illa blasphema Capitula Cyrillus abjecerit, eum ne tunc quidem suscipere per sacramenta promisimus: Eò quod Princeps ipse sit factus iniquæ hæresis. Unde alterum cor accipiens ignoramus, omnibus motibus suis est adversatus, & Cyrilli communicator effectus, non repellentis quæ malè conscripserat, qui eum nunquàm suscepturum, vel si ea refutasset in Scripto, juraverat. Et solus vinculum solvit, quod cum tantis Cyrillo & Memnoni noxiis consequenter intulerat. Et nullam securitatem his, qui pro pietate fuerant offensi, procurans, ipse quidem reconciliatus est ei, quem quidem sic amarè notaverat. Permisit verò Ecclesias perturbari, & Præsules quosdam quidem manere depulsos, alios autem adhuc multipliciter exturbari. Sed etiam litteras mirabiles fecit, in quibus ait damnatum se habere Nestorium, & anathematizare quidquid impiè dixit aut sapuit. Sic & accusatione ac demonstratione defecit, ut nec diceret: *Illam vel illam, sive illam anathematizo sententiam*. Sed ait: *Quidquid ab eo impiè dictum est*. Dum certè apertè dicere debuisset, ut ab eo sensu quisque cautior redderetur: Sicut clarè abominamur nos Cyrilli Capitula, & quæsumus universos, ut se ab insita illius malignitate custodiant, præconvincentes eas, quæ in ipsis sunt, blasphemias, & eas clarè omnibus publicantes.

Hæc pauca de plurimis cum multa abbreviatione conscripsimus, scientes quod horum malorum nimietas non solùm Hieremiæ lamentationibus digna sit, sed & universam Tragædiam superaverit. Rogamus verò, & sanctis tuæ Religiositatis provolvimur pedibus, ut manum porrigas salutarem, & auferas Mundi naufragium, omniumque horum inquisitionem jubeas fieri, & his illicitis cœlestem superduci correctionem: Ut revocentur quidem Sancti Pastores, qui injustè sunt à suis Ovibus effugati, & reddatur Gregibus pristinus ordo, & antiqua concordia. Et ut non ultra lamentatus & mugitus pro votis offerantur & Psalmis: Dum multi dispersi sunt. Et ne quiquàm periclitentur circa ea, quæ præcipua sunt, dum vitant ab hæreticis vel Lavacrum Regenerationis, vel Mysticam Communionem accipere, quæ ab Orthodoxis sumere ad salutem minimè permittuntur.

Quæ

Quæ ex parte quidem videntes, ex parte verò audientes olim cucurrissemus ad Sanctitatem tuam nos, qui è diversis Regionibus sumus. Id est, ex Euphratesia, ex utraque Cilicia, secunda Cappadocia, Bithynia, Thessalia, & Mœsia. Ut & fontes effunderemus lachrymarum, & publicè defleremus peregrina & insueta hujus vitæ mala, nisi detineret nos Luporum terror, insidiantium Gregibus ad rapinam, & ad errorem, omnemque adversitatem. Unde coacti sumus nostra vice dirigere Religiosissimos Clericos & Monachos, qui impleant locum nostrum. Quæsumus igitur, ut absque dilatione exsurgatis, & fervido zelo magnum victoriæ Trophæum contra Æmulorum cuneos erigatis, ante oculos habentes boni Pastoris diligentiam, simul & studium circa Ovem, quæ erraverat. Et non absque periculo deputetis, si quid fastidiosè circa tot Pastores & Oves agatur: Dum illæ quidem errent, illi verò Tyrannicam sustineant violentiam.

Imitamini potiùs & magnum pietatis Præconem Paulum, oculum Mundi, quem nos ut pignus familiaritatis nostræ habere erga vestram credimus Sanctitatem. Civis enim noster existens, errore totius Orbis extincto, illius Apostolicæ Sedis factus est ornamentum, & à Beato Petro dexteram societatis accepit, ut appareret ab utrisque æquam subtilitatem dogmatum custodiri. Etiam quæsumus, ne despiciamur à vobis nos, quos tot mala circumdant; Non enim de pecuniis, vel gloria, aut quolibet alio temporalium decertamus, sed pro pietatis possessione communi, pro Paterno fidei thesauro, pro spe communi fidelium, pro bona confessione Apostolorum, pro immortali certamine Martyrum, & maximè pro adventu, clementiaque Dominica, cujus virtutem invincibilem invocantes sine cessatione clamamus: *Parce Domine Populo tuo, & ne dederis hæreditatem tuam in opprobrium.*

Eutherius Episcopus Metropolis Thyanensium subscripsi. Et quæso ut me ores incolumem, Deo Amicissime & Sanctissime Pater.

Helladius Episcopus Metropolis Tharsi subscripsi. Et rogo, ut me ores incolumem, Deo Amicissime & Sanctissime Pater.

Ista est authentica ad Xixtum tertium Pontificem epistola. Ducit exordium à Patriarcha ac Propheta Moyse, & ipsi Xixtum Pontificem comparat, quod agatur adversùs Sanctum Cyrillum, Egyptiacæ Diœcesis Patriarcham. Hunc Eutherius & Helladius, ipsisque consentiens Orientalium Episcoporum Factio, censebat non solummodò hæreticum, sed & Hæresiarcham, ideoque secundum ac minorem Pharaonem. Codex manuscriptus habet: *Sub illo Amore Pharaone*. Correxi, & posui: *Sub illo majore Pharaone.* Quod nempe Factio Cyrillum blateraret esse Pharaonem Juniorem ac minorem. Forsitan oporteat legi: *Sub illo Acbori Pharaone*. Ita enim juxta quosdam appellabatur Pharao persecutor Hebraici Populi. Quidquid sit, Factio Cyrillum comparat cum Jamnes & Mambre, & cum Simone Mago, Sixtum autem cum Moyse & Petro Apostolo. Non per novam Synodum, sed per hunc solum profitetur ac asseverat omnia posse ac debere discuti, judicari, puniri, reparari, componi. Joannes Patriarcha Antiochenus cum Sancto Cyrillo ac ejus Episcopis pacem composuerat, atque ita studuerat pacificare Ecclesiam. Quàm atrox discordia fuerit, vel sola docet famosa epistola Ibæ, Edesseni Metropolitæ ad Marim Episcopum Persidis. Longè plura te docebunt hæ Cassinensis Codicis litteræ, dum prodierint in publicum. Pax habuit tres præsertim conditiones: Admittere Ephesinæ fidei Decretum, & anathematizare dogma Nestorii; probare ac firmare ejus ab eadem Synodo factam degradationem; & admittere factam ab ejusdem Synodi Episcopis Ordinationem Successoris Maximiani. Has omnes conditiones Sanctus Cyrillus petiit ac impetravit. Vice versa Joannes inter cætera postulavit, ut Cyrillus damnaret sua duodecim Capitula, aut certè ipsis valediceret. At non obtinuit, Capitula permanserunt Capitula. Nec Joannes ipsa probare, nec Cyrillus voluit abolere,

immò

immò nec circumscribere. Etiam omnes, qui Joanni adhæserant, Episcopi fuerunt soluti ab Ephesini Concilii sententiis, & admissi ad pacem. Ad plenam sui Episcopalis gradus communionem. Exceptis quatuor: Dorotheo Martianopolitano, Himerio Nicomediensi, Eutherio Thyanensi, ac Helladio Metropolita Tharsensi. Ita habes in litteris Sancti Cyrilli ad Donatum Nicopolitanum Episcopum, Metropolitam veteris Epyri.

Hæc omnia isti quatuor summa cum indignatione fuerunt admirati. Præsertim digerere nequierunt versatile sui Patriarchæ Joannis ingenium, qui omnia sua adversùs Cyrilli Capitula, & adversùs Ephesinam Synodum, & pro Nestorio pertinacissima Acta & Scripta recantaverat. Clamarunt Prævaricatorem, & se separarunt ab ejus communione. Et provocarunt ad Xixtum Pontificem: Non solummodò adversùs pacem, sed etiam adversùs Acta Ephesini Concilii. Omnia rogarunt exsufflari, omnes apud Ephesum degradatos ac proscriptos Episcopos revestiri, & omnem causam Romæ apud solum Sedis Apostolicæ Tribunal retractari. Repetenda est ipsorum conclusio: *Rogamus verò, & sanctis tuæ Religiositatis provolvimur pedibus, ut manum porrigas salutarem, & auferas Mundi naufragium, omniumque horum inquisitionem jubeas fieri, & his illicitis cœlestem superduci correctionem. Ut revocentur quidem sancti Pastores, qui injustè sunt à suis Ovibus effugati, & reddatur Gregibus pristinus ordo, & antiqua concordia.*

Repetendum quoque epistolæ exordium: *Nostrum quidem est, qui triplices multiplicesque patimur tempestates, & penè in Pyratas incidimus, ad eum clamare, qui à Deo productus est Gubernator, eumque pro amore veritatis quanta possibile est edocere, &c.* Notanda sunt & verba: *Adjuvetis Orbem terrarum.* Omnis epistola est emphatica: Et lucida. Et se fundat in exemplo Sancti Damasi Pontificis, qui etiam exsurgentia ex Ægypto Zizania correxit atquè evulsit. Laudat Romanam Sancti Petri Alexandrini Episcopi appellationem, quem ab Arianis ejectum reparavit Damasus. Laudare possit & Maximi Cynici, etiam ex Ægypto enati turbinis, Romanam appellationem, quem primò quidem audivit & adjuvit, postmodò tamen compescuit idem Damasus. Et epistola adjungit: *Sub pluribus aliis, gloriosis atque admirabilibus.* Respicit Sanctum Papam Julium, qui ab Eusebiana Factione ejectos, & ad se appellantes plures Orientalium Episcopos revestivit, & per Sardicensem Synodum jussit plenè reparari. Notanda item sunt hæc verba: *Suffecit vestra Apostolica Sedes.* Disertè profitentur ad hæc omnia retractanda & finienda, ad adjuvandum totum Orbem non requiri generalem Synodum, sed sufficere ac sufficisse Apostolicam Sedem. Hanc esse perpetuam consuetudinem ac fiduciam Ecclesiarum. Scio epistolam decertare pro mala causa: Ipsa tamen nos docet, quid circa Apostolicæ Sedis authoritatem, & circa Romanæ apppellationis morem olim senserit ac egerit Orientalis Ecclesia. Et omninò juxta ipsum ad proximum Sixti tertii Successorem, Magnum Papam Leonem, appellavit etiam Sanctus Flavianus.

Porrò ista appellatio non fuit solius Helladii ac Eutherii. Ei se adjunxerunt Alexander Hierapolitanus Episcopus, Euphratesiæ Provinciæ Metropolita, Theodoretus ibidem Cyrensis Episcopus, & omnes ipsorum Com-Provinciales. Plures item aliæ Provinciæ. Et quia ob gravia impedimenta non poterant Romam accedere, legaverunt Clericos & Monachos, ad retractatorium judicium instructos suis vicibus. Juxta Sardicenses Canones. Ex quo lucet ipsos tunc fuisse in plena observantia Orientalis Ecclesiæ. Item lucet appellationem, quam adversùs suam ab Ephesino Latrocinio factam degradationem idem Theodoretus fecit ad Magnum Papam Leonem, non fuisse ejus primam: Interim etiam hanc fecit juxta Sardicensem disciplinam. Porrò præsens appellatio non fuit sine fructu. Etenim Xixtus III. licèt nec Ephesinam Synodum, nec factam Ecclesiarum pacem circumducere voluerit, hanc tamen non modicè circumscripsit. Ejus Rescriptum latet aut periit, interim illius substantiam compendio habemus in Papalibus litteris ad Sanctum Cyrillum: *Non est, sicut Fratri & Co-Episcopo nostro Maximiano sæpè jam scripsimus, etiam ipse*, utiquè Joannes Patriarcha Antiochenus, *redeuntibus difficilis aperire januam, ut verè nisi perditionis filius sit perditus, sitque et major causa lugendi, quod meruit solus excludi.*

Maximianus Constantinopolitanus Episcopus præfatos quatuor Metropolitas, Orientalis Factionis Coryphæos, in sua Synodo singulariter damnaverat, Ephesinæ ipsorum damnationi addiderat novum robur, & eamdem validè studuerat in executionem mittere. Et ipsam Sanctus Cyrillus confirmaverat, eosdem quatuor constanter excludens ab omni pacis beneficio. Hinc Romanam illorum appellationem audiens Maximianus Xixto Pontifici frequenter supplicavit non solvi aut circumduci suum ac Sancti Cyrilli judicium. At non fuit exauditus. Pontifex ipsum solvit, & à pace nullum pœnitentem excludi voluit, nisi solum perditionis filium, hoc est, Hæresiarcham Nestorium. Et adjunxit: *Sit et major causa lugendi, quod solus meruit excludi.* Eos ad pacem admitti, & in suo Episcopali gradu ac Throno stabiliri aut reparari voluit per solam rectæ fidei ac pacis professionem, citra omne vulnus boni nominis. Et fuit planè obeditum. Etenim Helladius valedixit schismati, admisit pacem, redivit in Joannis Patriarchæ communionem & gratiam, & permansit Episcopus. Quæ omnia amplissimè patebunt ex Cassinensis Codicis epistolis, quæ brevi apparebunt in publico.

Simile exordium Joannes VI. Patriarcha Constantinopolitanus dedit suis ad Constantinum Pontificem in simili negotio litteris. Imperator Philippicus, antiquus Monothelita, utpote Pseudo-Monachi Stephani, qui Macarium Antiochiæ Patriarcham seduxerat, pertinax discipulus, ejecto Patriarcha Cyro intrusit istum Joannem, compulit ad damnandam sextam Synodum, ac denuò turbandam omnem Orientalem Ecclesiam. Joannes ex violentia contra conscientiam

tiam egerat, ideoque ejecto per Orthodoxum Imperatorem Anastasium Philippico rediit ad mentem, egit pœnitentiam per litteras apud Constantinum Papam, supplicavit per dispensatoriam gratiam permanere Episcopus. In harum igitur litterarum exordio demonstravit caput in homine esse Principem ac Rectorem totius corporis, atque adjunxit: *His Apostolicam vestram Præsidentiam ac Pontificium comparare habemus, vosque Sacerdotii Christi canonicè Caput reputantes, per vos quærimus ut solatium aliquod à mæstitia ac animi languore, qui nostro huic Ecclesiæ corpori ex pestifera ac animabus exitiosa tyrannica potestate accidit, reportemus. Planè siquidem vos quoque ea Capitis proprietate inconsultò ac nihil volentes, laborantes nos haud quaquàm despexeritis, aut à vestra mansuetudine repuleritis.* Supplicat, sibi fieri istam gratiam, quam lapsis in Ephesino Latrocinio Episcopis fecit per Chalcedonensem Synodum Magnus Leo: Et alia istusmodi. Profitetur Romanum Episcopum esse supremum ac universalem Medicum totius Ecclesiæ, & omnia, quæ Orientalis etiam Ecclesia in Synodalibus judiciis, vel aliis actibus peccaverit, per Romanum esse Pontificem circumducenda, circumscribenda, restauranda. Profitetur hæc non per generalem debere Synodum, sed omninò posse fieri per solum Pontificem. Addit Generalem Synodum hæc non nisi per Pontificis auctoritatem agere, & tandem concludit: *Vos itaque, ò sacrum Caput, perspicaci illa in vobis virtute Spiritus, blandæ in nos inclinationis extendentes manum, levi contactu reciprocæ per litteras gratiæ, juxta Ecclesiæ legem, id est, missis vicissim Synodicis, dilectionis remedium adhibentes, quod in nobis dolorem facit, ac subtus pulsat, festinate curare. Nulla siquidem animæ remissio est, nec somnus oculis, aut requies temporibus, vel palpebris dormitatio aliqua insederit, donec iterum universam Dei Ecclesiam videre liceat servantem unitatem Spiritus in vinculo pacis.* Donandam per auctoritatem ac Mandata Apostolicæ Sedis. Plurima sunt similia Græcorum Patrum testimonia. Et ecce quidam hodie Latini declamant ista omnia olim non fuisse facta, nec fieri posse, nisi per generalem Synodum. Res lamentanda,

Quod duplices Romanæ Ecclesiæ Legatos, alios solius Cælestini Pontificis ac Apostolicæ Sedis, alios totius Occidentalis Concilii Vicarios, Ephesina Synodus habuerit, uno verbo sum supra inficiatus: Et rectè. Oppositum est penitùs à vero devium. Uti Sanctus Cyrillus, ita etiam Arcadius ac Projectus Episcopi, necnon & Philippus ad SS. Apostolos Cardinalis Presbyter fuerunt Vicarii ac Legati solius Papalis Personæ & Cathedræ. Acta Synodalia hoc demonstrant lucidè & variè. Secundæ Actionis exordium habet: *Ingressis & considentibus, qui ex Occidente venerant, Arcadio & Projecto, piissimis Episcopis & Legatis, necnon Dei amantissimo Philippo, Apostolicæ Sedis Presbytero & Legato.* Et statim post: *Philippus Apostolicæ Sedis Presbyter & Legatus. Arcadius Episcopus, Projectus Episcopus, & Romanæ Ecclesiæ Legatus.* Et in litteris, quas uti Apostolicam sui suffragii Prærogativam transmisit per ipsos Cælestinus ad Synodum: *Probatissimos viros, Arcadium & Projectum Episcopos, & Philippum Presbyterum nostrum, qui eis, quæ aguntur, intersint, & quæ à nobis antea statuta sunt, exsequantur.* Non quæ ab omni Occidentis Synodo, sed quæ à solis nobis, seu à sola Apostolica Sede sunt statuta. Actio III. habet: *Philippus Presbyter & Legatus Apostolicæ Sedis, Arcadius Episcopus, & Legatus Apostolicæ Sedis.* Et Memnon Ephesiorum Episcopus adjunxit: *Nihil prohibet, quò minùs ex Postulatis Sanctissimorum Episcoporum Arcadii & Projecti, & Deo amabilissimi Presbyteri Philippi, Legatorum Apostolicæ Sedis magnæ Romæ, iterùm legantur Acta in depositione Nestorii.* Et rursùm Acta: *Arcadius Episcopus, & Apostolicæ Sedis Legatus dixit.* Et iterùm: *Philippus Presbyter, & Apostolicæ Sedis Legatus. Arcadius Episcopus, & Apostolicæ Sedis Legatus. Projectus Episcopus, & Apostolicæ Sedis Legatus.* Et istius Actionis ad Principes Relatio: *Cælestinus misit litteras per Arcadium & Projectum Episcopos, & Philippum Presbyterum magnæ Romæ, qui Cęlestini sanctissimi Episcopi presentiam supplent.* Et ad quintam Actionem dixit Sanctus Cyrillus: *Presentibus Legatis à magna Roma missis, videlicet Sanctissimi Episcopi Cęlestini locum tenentibus.* Et ejusdem Actionis ad eundem Pontificem Relatio: *Fuerunt in Consessu nostro & illi quoque, qui à Sanctitate tua missi sunt, piissimi Episcopi Arcadius & Projectus, & cum ipsis Reverendissimus Presbyter Philippus, qui sua presentia tuam nobis exhibuerunt, Apostolicęque Sedis locum suppleverunt.* Et Mandatum, quod plena Synodus suis apud Constantinopolim adversùs Joannis Patriarchæ Antiocheni Factionem Legatis dedit, habet hanc Epigraphen: *Philippo Presbytero Cęlestini Episcopi Apostolicę Sedis maximę Romę locum tenenti.* Quod ipsum Synodus repetit in missis per istos Legatos litteris ad Augustum Theodosium.

Attamen quædam ejusdem Synodi Acta videntur affirmare aliud. Etenim ad tertiam Actionem dixit Sanctus Cyrillus: *Arcadius & Projectus Episcopi, nec non Philippus Romanæ Ecclesiæ Presbyter supplentes locum Sedis Apostolicæ, totiusque Synodi Sanctissimorum Occidentalium Episcoporum.* Et quintæ Actionis ad Principes Relatio affirmat Synodo adfuisse ducentos ac decem Episcopos, & adjungit: *Quibus & universa Occidentalium Episcoporum multitudo, & per ipsos reliquus terrarum Orbis consentit.* Certè ista multitudo non adfuit, nisi per hos suos Legatos. Et plena Synodus in laudatis, quas per suos contra Joannis Antiocheni Factionem Legatos misit, litteris scripsit ad Principem Theodosium: *Sanctæ Synodi Consessui adest & Cælestinus sanctissimus magnæ vestræ Romæ Archi-Episcopus, & universa Occidentalis Synodus per Sanctissimos Episcopos, quos ad nos misit totaque Africa ac Illyricum:* Respondeo hæc non concludere. Et insigniter exponi à tertiæ Actionis Relatione ad Principes: *Vestrum ergà pietatem studium Deus gratum habens, etiam sanctorum Occidentalium Episcoporum animos zelo excitavit. Nam licet maximi itineris spatium universam illam Sanctissimorum Episcoporum multitudinem ad nos pervenire prohibuerit, attamen illic simul con-*

gregati, Cælestino Sanctissimo Episcopo etiam præsente, & nunc nostram de fide sententiam magno consensu prædicarunt, eosque qui diversa sentiunt ab omni prorsùs Sacerdotii sorte alienos esse definierunt. Et hæc quidem etiam antequam Sanctissima hæc Synodus conveniret, Cælestinus Episcopus per litteras suas judicaverat, & Cyrillo Episcopo, ut suas vices subiret commiserat. Sed & nunc denuò aliis etiam litteris sanctæ Synodo hæc significavit. Misit autem has litteras per Arcadium & Projectum Episcopos, & Philippum Presbyterum, qui Cælestini Episcopi præsentiam supplent. Relatio affirmat duo. Primò, quod data in Nestorium sententia non fit solorum Synodo præsentium Orientalium Episcoporum, sed etiam omnium Occidentalium. Licèt enim horum multitudo ad Synodum non venerit, attamen ejus judicium omninò prædicavit ac præformavit. Et quidem Synodaliter. Et nequaquàm in Ephesinæ Synodi gratiam: Quia ante ipsam. Nempè in ista Romana Synodo, in qua Cælestinus Nestorium, nisi intra decem dies suas Exegeses & alia recantaret, damnavit ac degradavit, & istius judicii executionem delegavit Sancto Cyrillo. Acta hæc sunt antequàm quis vel cogitaret de Ephesina, aut alia generali Synodo, ideoque nulla isthic facta est Synodalium Legatorum deputatio. Hinc Relatio secundò dicit, quod Cælestinus istud suum Synodale Judicium, uti antea Sancto Cyrillo, ità nunc Ephesinæ Synodo significaverit, ac demandaverit exequendum, idque per Arcadium & Projectum Episcopos, ac Philippum Presbyterum, qui ejus præsentiam supplebant Ephesi. Non istius Romanæ Synodi, sed solius Cælestini præsentiam. Synodus enim, quoniam futuri Ephesini Conventus ignara, nullos Legatos creaverat. Proinde hi Legati istius quidem Synodi deferebant judicium, & ipsius firmandi ac exequendi habebant Apostolicum Mandatum, attamen solius Cælestini gerebant vices, ac supplebant præsentiam. Hinc quinta Actio rectè dixit, quod universa Occidentalium Episcoporum multitudo consentiret Synodo. Unica Sancti Cyrilli interlocutio videtur in speciem favere Paschasio Quesnello. Est aliis testimoniis, à quibus certum est non discedere, conquadranda. Est res parùm conferens præsenti quæstioni. Censui tamen elucidandam. Ad plenè exsufflanda superiora Commenta ejusdem Paschasii.

CAPUT IV.

Sancti Damasi circa Romanas appellationes Acta elucidantur.

ISTorum pleraque Damasus pergit in collecta ex vicinis & advenis Episcopis Synodo, de qua Hermias Sozomenus; *Apollinarii hæresim ad multos serpere Damasus Episcopus Romanus, & Petrus Alexandrinus Episcopus certiores facti, primi omnium Concilio Romæ convocato eam alienam ab Ecclesia Catholica pronunciarunt.* L.6.c.25. Famosa & efficax fuit ista Synodus. De ipsa etiam ipse Joannes Patriarcha Antiochenus cum præfato Himerio, Theodoreto Cyrensi,& reliquis suæ Factionis Episcopis scripsit ad Rufum Archi-Episcopum Thessalonicensem: *Beatissimus Damasus Apollinarium, Vitalem, ac Timotheum Hæreticos gradu movit.* Epistola extat in tertia parte Ephesini Concilii. Vitalis Antiochenus, Apollinarius Laodicensis, Timotheus in ista Factione erat Berytensis Episcopus. Hoc in quarto contra Nestorianos ac Eutychianos libro scribit Leontius Scholasticus Byzantinus. In tertio libro addit rem memorabilem. Adducit Apollinarii, de sua familiari cum Magno Athanasio litteraria communione gloriantis, litteras ad nescio quos apud Dio-Cæsaream congregatos Episcopos, affirmat quosdam ejus Discipulos adeò blasphemasse, ut Domini carnem crederent Deo Verbo consubstantialem, & concludit: *Videtur quidem Timotheus esse, cui magis quam aliis, & fidentiùs Arcana illius impietatis & fraudulentiæ committerentur. Hac enim de causa potuit à Beato Athanasio litteras accipere commendatitias ad Occidentales, tanquàm contra Arii impietatem pugnans, & ab illis rursùm litteras tanquàm ad Episcopum missas adferre. Sed non perpetuò latuit hæc illius insidiosa simulatio. Iterùm enim post Athanasii obitum missus Romam depositus est ipse, & qui eum miserat Apollinarius.* Leontius nos docet plura. Primò, quod Apollinarius, quoniam Arianos impugnabat, Sancto Athanasio placuerit, fueritque ei familiaris etiam per litterarium commercium. Secundò, quod insuper ab illo commendatitias litteras acceperit ad Occidentis Episcopos, præsertim ad Romanos Pontifices, nempè Julium ac Liberium. Tertiò, quod cum hiscè Commendatitiis fidelem suum Discipulum Timotheum legaverit Romam, furaturus communionem Sedis Apostolicæ. Quartò, quod fraus successerit, ac Timotheus communicatorias Apostolicæ Sedis litteras ad Magistrum retulerit, uti ad Orthodoxum Episcopum. Quintò, quod fraus radices non egerit. Etenim post Athanasii mortem rediens Romam Timotheus fuit detectus, & unà cum Apollinario damnatus atque depositus. Nempè per Sanctum Damasum in laudata Synodo.

Apol-

Apollinaristarum, quorum author in exordio non fuit Episcopus, Episcoporum originem ac traducem exponit in litteris ad Illustrem virum Olympium Sanctus Gregorius Nazianzenus: *Pręter alia omnia eò etiam audaciæ proruperunt mali homines, ut Episcopos etiam quosdam, quibus dignitas ab Universali Orientalium & Occidentalium Concilio abrogata fuerat, accersentes, aut transeuntibus abutentes, cuidam impio sui gregis Episcopi nomen imposuerint*. De damnante ipsos Damaso idem Gregorius scribit in secunda epistola ad Cledonium, Presbyterum Iconiensis Ecclesiæ: *Ne autem nos hoc nomine accusent, quod Vitalis, viri nobis charissimi, fidem, quam ita postulante Damaso, Romæ Episcopo, litteris consignatam edidit, prius quidem probaverimus, nunc verò repudiemus, de hac quoque re pauca disseram*. Demonstrat Apollinaristas fuisse versutos in ovina lana lupos, qui ambidextris usi vocibus aliud apud suos, aliud apud nostros intelligerent, & prosequitur: *Quoniam igitur eædem voces, si rectè intelligantur, cum pietate conjunctæ sunt, si perperam exponantur, impietate non carent, quid mirum si Vitalis quoque verba nos quidem, ita suadente voluntate, in pium sensum accepimus, alii autem ad eorum quæ scripta sunt mentem exasperantur & inflammantur? Quod etiam in causa fuisse reor, cur ipse quoque Damasus, cum posteà rectius fuisset edoctus, simulque in pristinis eos expositionibus perstare audiisset, eos ab Ecclesiæ Cœtu abdicarit, fideique libellum cum anathematismo deleverit: Tum etiam quod fraudem, in quam per simplicitatem inciderat, permolestè ferret*. Eadem de re scribit ipse Damasus ad Paulinum Antiochiæ Patriarcham, communicantem Romanę Ecclesiæ: *Per filium meum Vitalem ad te Rescripta direxeram, tuæ voluntati & tuo judicio omnia derelinquens, & per Petronium Presbyterum breviter indicaveram me in articulo jam profectionis ejus aliqua ex parte commotum. Unde ne aut tibi scrupulus resideret, & volentes forsitan Ecclesiæ copulari tua cautio probanda differret, fidem nostram misimus, non tam tibi, qui nobis fidei communione sociaris, quàm his, qui in ea subscribentes tibi, id est, nobis per te voluerint sociari*.

Epist. 77.

Vitalis, licèt à nulla damnatus Synodo, tamen à multis desamatus & accusatus de hæresi, accessit Damasum, & suos Adversarios provocavit ad Tribunal Apostolicæ Sedis. Obtulit fidei libellum, ipsum Romæ est solemniter professus, & supplicavit ab infamia solvi, ac in Episcopatu & Romana Communione stabiliri. Supplicavit non quidem absolvi ab aliquo Synodali Judicio, sed adversùm illam, quæ metuebat, Romana authoritate muniri. Eum Gregorius Nazianzenus appellat Virum sibi olim charissimum, quem fide crediderit Orthodoxum, ideoque dedisse possit Romæ invocandæ consilium. Forsitan & commendatitias ac testimoniales litteras. Uti Apollinarius Athanasium, ita Vitalis decepit Gregorium, & circumscripsit in ista sibi adjutoria. Hinc Damasus admisit causam, & judicavit tria. Primò, Vitalem Antiocheno Episcopatu exuit, aut sanè induxit ad deponendum. Etenim erat Paulino & Meletio superordinatus tertius, ideòque Episcopi fucus, non verus Episcopus. Hinc ipsum Pontifex appellat Filium, non Fratrem. Secundò, ejus libellum judicavit Catholicum, ideòque ipsum absolvit ab omni infamia. Tertiò, ipsum tamen Catholicæ Communioni noluit reddere, sed delegavit Patriarchæ Paulino, ejus voluntati ac judicio permittens omnia. Ob duas præsertim causas. Primò, quod Paulinus isthìc præsens omnia Vitalis nosset penitiùs, ideòque esset à circumscriptione securior. Secundò, quod cum suis Sequacibus Vitalem nollet in Meletii, sed in solius Paulini communionem adjungi, ideòque per hunc voluit admitti & reconciliari. Et hæc omnia peregit solus Damasus. Et contrà istud judicium nemo unquàm Græcus excepit ob defectum authoritatis.

Interim Damasus fuit circumscriptus. Nequè mirum. Etenim per Vitalem oblatus fidei libellus in proprio verborum sensu erat plenè Orthodoxus. Adeò Orthodoxus, ut ipsum, licèt tunc plenè detectum, Sanctus Cyrillus in libro ad Reginas adduxerit inter authentica sanctorum Patrum testimonia, destruentia Nestorianas blasphemias. Ei dedit hunc titulum: *Vitalis Episcopi, ex sermone de fide*. Cyrillo debemus gratias, quod libellum nobis custodiverit. Ex ipso Nestorius sumpsit materiam & ansam calumniæ. Etenim mox post degradationem suam, adhuc existens Ephesi, ad Regii Cubiculi Præfectum Eunuchum scripsit prolixam querimoniam, Cyrillum accusans quod ad confirmanda sua dogmata adduxerit Basilii Ancyrani, Ariani hominis testimonia, tanquàm verba Magni Basilii, & Vitalis Hæretici Scripta pro verbis Catholici Vitalis; Abusus æquivoca similitudine nominum. Exstat epistola in Cassinensi Codice. Porrò Damasus non fuit circumscriptus ex integro. Etenim sub ipsum Vitalis ex urbe Regressum concepit scrupulos: Et propter ipsos voluit ab ejus in Ecclesiam redituris Sequacibus exigi non solius ab ipso oblati libelli professionem, sed aliorum insuper articulorum, quos habes in laudatis ad Paulinum litteris. Fraus paulatim se plenè aperuit.

Et tunc Damasus explevit quod jam audivimus à Nazianzeno Gregorio, & quod ipse Pontifex scribit ad Orientales Episcopos: *Sciatis velim nos Timotheum illum prophanum Apollinarii Discipulum cum impio suo dogmate jam pridem abdicasse*. Et exinde contentus non fuit doloso Vitalis libello, nec factis ad ipsum additamentis, sed singularem, in qua omnes & singuli ipsorum errores damnarentur, professionem ipse composuit, & Paulino transmisit, mandans sine ipsa nullum deinceps admitti in Ecclesiam. Similem ex ejus Imperio libellum confecit etiam Sanctus Hieronymus. An sit ille ipse, est quæstio alterius loci. Quidquid sit, de hac re scribit antiquus Synodorum Catalogus: *Petrus* Alexandriæ *Patriarcha*, ejectus ab Arianis, *Romam contendit. Eoque recepto Damasus Romę Divinam & Sanctam Synodum convocavit, quę amentem illum Apollinarium, Stephanumque ejus Discipulum, & Latronem Lucium*, Alexandrinæ Sedis Arianum invasorem, *anathemate notavit*. Est tertia Romana Damasi Synodus, celebrata anno sexagesimo no-

no quarti sæculi. Et non solum Vitalem ac Timotheum, ipsumque etiam Apollinarium, sed & Lucium damnavit, contra cujus violentias Petrus provocaverat. Non damnatus ab aliqua Synodo, sed per Arianos violenter ejectus. Ex quo vides ipsos etiam tunc Patriarchas non solummodò adversùm Synodalia judicia, sed insuper adversùm quasvis violentias atque calumnias Sanctum Petrum invocasse. Hinc Dorotheus Thessalonicensium Archi-Episcopus ad Hormisdam Pontificem scripsit Romanam Cathedram esse *firmum omnium ad ipsam festinantium Portum*. Sanctus Gelasius dixit *Portum omnium fluctuantium*. Est phrasis desumpta ex Sancto Hieronymo.

Quod ipsum cum omni sua Pontica Diœcesi, immò cum omni Orientali Ecclesia disertè professus fuit Magnus Basilius. Etenim de Eustatio Sebasteno Episcopo, primæ intra suam Diœcesim Armeniæ Metropolita, viro hetroclyto & vertumno, ac damnato per plures Synodos, ideoque provocante ad Papam Liberium, ac per ipsum revestito, scripsit ad Occidentales Episcopos: *Eustatius Episcopatu ejectus propterea quod in Melitinensi Synodo depositus esset, viam sibi ipse, per quam restitueretur, excogitavit, eam videlicet ut ad vos proficisceretur. Quę verò sint illi à Beatissimo Episcopo Liberio proposita, & ad quę consenserit, nobis clam est, nisi quod epistolam attulit, per quam restitueretur. Eam ubi Thyanensi Synodo exhibuit, in suum locum restitutus est. Iste itaque jam fidem eam, in quam receptus est, depopulatur, cumque illis facit, qui* Homousion *anathemate percellunt. Deinde & hæresi patrocinatur eorum, qui Spiritum Sanctum Divinitate spoliant. Quoniàm igitur istinc vires accepit lædendi Ecclesias, ac publicandæ impietatis suæ fiducia, quam vos vidistis, ad subversionem multorum usus est, necesse est ut istinc quoquè veniat malorum istorum correctio, scribaturque Ecclesiis, quibus quidem conditionibus sit ad communionem susceptus. Simul verò adjiciatur, quomodò jam mutata sententia gratiam à Patribus, qui tunc erat, acceptam reddat irritam.*

Affirmat varia. Primò, quod à Melitinensi Synodo damnatus Eustatius non ad Cæsaræensem suæ Diœcesis Exarchum, sed proximè Romam ad Liberium Papam appellaverit atquè accesserit. Secundò, quod non per generalem totius Ecclesiæ, aut etiam totius Occidentis Synodum, sed per solum Pontificem fuerit restitutus. Tertiò, quod non temerè sit assecutus hanc sententiam, sed ad professionem Orthodoxæ fidei, variarumque insuper conditionum. Quartò, quod Liberius Eustatio dederit restitutionis litteras, & ipsum cum eis securum remiserit ad propria. Quintò, quod Eustatius hascè litteras exhibuerit Thyanensi intra Cappadociam Synodo, & per ipsas postularit agnosci in integrum Episcopum, ac reponi in suum Thronum. Sextò, quod Synodus, Apostolicas litteras reverita, ipsum reposuerit. Certè fuit non modica reverentia. Etenim Basilius Liberium arguit, quod Eustatio solas restitutionis litteras tradiderit, non adjungens fidei libellum, aliasque ab ipso professas conditiones. Et non sine fundamento. Cæsaræensis namquè Exarchus, cujus erat Eustatium Throno ac Populo reddere, poterat ista omnia expostulare, cogniturus an versatilis Vertumnus per obreptiones & circumscriptiones non esset furatus gratiosam sententiam. Basilius exhibuit plenam fidem Papalibus de sola restitutione litteris, supposuit omnia ritè exacta, & sine causæ cognitione est executus Apostolicum Judicium. Ast dignitati redditus homo rediit ad ingenium ac vomitum, & fidelium multos subvertit. Et ecce hic majorem Basilii reverentiam in Apostolicam Sedem. Nòn præsumpsit ejus, licèt jam patenter emortuum, Judicium, immò nec relapsum hæreticum attingere, sed omnia retulit atquè remisit ad suum principium. Propter apposiram Apostolicam manum: Adeò antiquum est istud vinculum.

Avitum Gallicanæ Ecclesiæ de hac Apostolici Throni authoritate testimonium nobis tradit Sanctus Alcimus Avitus Viennensis Archi-Episcopus in litteris, per quas ab Hormisda Pontifice rogavit nosse successum primæ Legationis, pro extinguendo Acaciano schismate transmissæ ad Imperatorem Anastasium ac omnem Orientalem Ecclesiam: *Eutychetem & Nestorium jam dudum per Beatissimos Prædecessores vestræ Sedis damnavit authoritas.* Et Nestorius & Eutyches à Romanæ Sedis Judicio ad generalem Synodum appellaverant, & hunc Chalcedonensis, istum damnaverat Ephesina Synodus: Et tamen Sanctus Avitus constanter affirmat utrumque fuisse damnatum per authoritatem Sedis Apostolicæ. Damnatum ab illa ipsa Sede, & ab isto illius Sedis Pontifice, adversùs quem uterquè provocaverat. Eutychem per Leonem, à Cælestino Nestorium. Nempè Chalcedonensis non tam ad Eutychetis adversùs Leonem, quàm ad Sancti Flaviani ad ipsum factam appellationem retractandam fuit indicta: Etiam Ephesina Synodus non ad solam Nestorii, sed præsertim ad degradatorum ab ipso Clericorum provocationem discutiendam convenit. Porrò Sardicenses Canones istarum retractationum formam ac modum credunt sapientissimo Judicio Romani Episcopi: Et laudati Pontifices eas delegarunt præfatis Synodis. Hinc hæ egerunt ex illorum authoritate, atque ita ipsorum authoritas prostravit utrumquè Hæresiarcham. Potuerant & ipsi vel in suo Presbyterio, vel retractare in suæ Provinciæ Synodo, atque ita generales istæ Synodi ad ista retractandi munia fuerunt ex sapientissimo eorum Beneplacito assumptæ, non necessariæ. Hæc est antiqua fides Gallicanæ Ecclesiæ.

CAPUT

CAPUT V.

Eadem Romanæ Ecclesiæ Authoritas demonstratur ex Romana appellatione Joannis Patriarchæ Alexandrini.

L.7.C.10. HAc de re scribit Petrus de Marca: *Magni etiam momenti est appellatio Joannis Patriarchæ Alexandrini, quem Petrus Mogus Hæreticus, jubente Imperatore Zenone, & consentiente Acacio Constantinopolitano, Episcopatu deturbavit. Imploravit dejectus ille Calendionis Patriarchæ Antiocheni auxilium, ex cujus & Synodi Orientis sententia Papam Simplicium appellavit, ut scribit Liberatus Archi-Diaconus Ecclesiæ Carthaginensis in capite decimo octavo Breviarii*: Joannes ingressus est ad Calendionem Patriarcham, & sumptis ab eo intercessionis Synodicis litteris Romanum Pontificem appellavit, sicut fecit & Beatus Athanasius. Et suasit scribere pro se Acacio Constantinopolitano. *Non solùm autem summi Pontifices cognoscebant de appellationibus Episcoporum & Patriarcharum Orientis, quando agebatur de fide, sed etiam primam causæ cognitionem ad se trahebant, si fortè in hæresim incidissent. Nam quia materia fidei est causa communis & generalis, quæ ad universam Ecclesiam pertinet, necesse est ut hæresis ab omnibus Episcopis damnetur, præcipuè verò à Romano, qui caput est unitatis, & qui cum primam Sedem obtineat, ferre debet primam sententiam*: Cujus debet esse prima sententia, *ut loquitur Facundus Hermianensis. At si jam hæresis in Synodo damnata fuisset, quemadmodùm Eutychiana in Concilio Chalcedonensi, tum Patriarchæ, si communionem hæreticorum amplectebantur, deponi poterant à summo Pontifice, & Synodo Romana, nequè necessaria erat Synodus Œcumenica. Eo enim casu Papa se tantùm præstat executorem sententiæ latæ adversùs authores hæreseos, & eorum Complices. Ei fundamento innixus Gelasius Papa Acacii Patriarchæ Constantinopolitani, qui à Felice Papa dejectus fuerat in Synodo Romana, depositionem tuetur adversùs exceptionem Euphemii Patriarchæ Constantinopolitani, qui ajebat Decessorem suum non potuisse damnari ab uno, id est, à summo Pontifice, absque congregatione Synodali.*

Affirmat varia. Primò, Orientales Episcopos, ipsosque Patriarchas in causa fidei potuisse vocari ad Tribunal Apostolicæ Sedis, non dumtaxat in retractatorio judicio, sed etiam in prima instantia. Proinde censet primam istiusmodi instantiam extra fidei materiam non licuisse. Et quidem quoad Episcopos, etiam Metropolitas, habet aliquid fundamenti; quoad Patriarchas autem manifestè labitur. Quod eorum circa quamcumquè materiam prima accusatio semper spectaverit ad Romanam Sedem, est supra demonstratum. Secundò affirmat eosdem Episcopos & Patriarchas etiam in fidei materia non potuisse à solo Romano Pontifice damnari, nisi dum ipsorum scabies fuisset ante damnata per aliquam generalem Synodum. Tunc enim necessaria est sola executio: Et hanc solam permittit Sedi Apostolicæ. Proinde ipsi nihil permittit, nisi quod quadret omnibus generatim Episcopis. Etenim ipsis omnibus istam denunciandi, & exequendi authoritatem competere, disertè asseverat laudatus à Petro de Marca Gelasius. Suæ Sedi adscribit, ac demonstrat longè subliminiora. Plenam authoritatem, qua Pontifex possit, etiam sine Synodo solus, damnare ac dejicere Patriarchas.

Hæc omnia sunt alterius loci. Et ipsa omnia non faciunt ad rem Joannis Alexandrini. Etenim ut facerent, Joannes debebat fuisse accusatus de Hæresi, ac de lapsu in articulum jam damnatum ab aliqua generali Synodo. Aut certè debebat Petrum Mogum, per Chalcedonensem Synodum damnatæ Eutychianæ perfidiæ Sectatorem appellasse ad Sedem Apostolicam. At horum nihil subsistit. Joannes ne quidem de Ecclesiastico, sed de solo civili crimine accusatus fuit, & non adversùs aliquam Synodum, sed adversùs solam Augusti Zenonis violentiam provocavit: Et quidem ad solam Sedem Apostolicam. Et ibidem Acacium Constantinopolitanum Episcopum nequaquàm de præfatæ damnatæ hæresis communione accusavit, sed solummodò de incensa & adjuta Augusti Principis violentia. Quare hoc exemplum, uti & Liberati Archi-Diaconi testimonium, penitùs evertit cogitationes Petri de Marca. Utrumquè demonstrat Orientales olim Episcopos etiam ob causas Canonicas provocasse ad Sedem Apostolicam. Etenim Liberatus disertè affirmat Joannem appellasse Romam, *Sicut fecit & Beatus Athanasius*. At verò exploratum est Athanasium & à Tyria, & ab Antiochena Synodo fuisse damnatum ob solas causas Canonicas. Affirmat Joannem appellasse ad solum Romanum Pontificem, ideòque & ad ipsum solum provocasse Beatum Athanasium. Affirmat Joannem provocasse ex consilio Calendionis Antiocheni Patriarchæ, ac ejus Patriarchalis Synodi: *Sumptis ab eo intercessionis Synodicis litteris*. Affirmat hujusmodi Romanas appellationes tunc fuisse constantem sensum totius Orientalis Ecclesiæ.

Quod Joannes ob causam Canonicam appellaverit, est demonstrandum. Veram & ejectionis & appellationis causam exponit Liberatus Diaconus: *Joannes Thalaja de Ordinatione sua neglexit suas Synodicas litteras Acacio Constantinopolitano Episcopo destinare. Habens enim amicum Ellum Magistrum, ei quidem de sua Ordinatione scripsit: Scribens etiam Principi, quatenùs per Ellum Magistrum omnis ejus causa disponeretur, putans eum Constantinopoli manere. Mandavit ergò Magistriano litteras Synodicas, delegans ei omnia cum illius facere voluntate. Contigit autem tunc Ellum Magistrum ab Imperatore Zenone mitti Antiochiam, ut teneret Leontium, qui illic ab Exercitu cum voto Verinæ Augustæ fuerat ordinatus. Cumque Magistrianus, qui fuerat à Joanne missus, non invenisset Ellum Magistrum,* Cap. 17.

strum, neque Acacio, neque Imperatori litteras obtulit, sed perrexit Antiochiam. Post hæc Acacius audiens de Ordinatione Joannis, & contristatus quia Synodicas epistolas non direxisset, & unà faciens cum Gennadio, majoris Hermopolis Episcopo, *Parente Beati Timothei* Salophacioli, ac Joannis Adversario, *volentes ei nocere, detrahebant apud Zenonem, & accusabant eum, habentes adjutores Patronos Petri Mogi, quasi opportunus Episcopatui non esset Joannes*. Hæc invidiæ scintilla impulit Acacium ad ejiciendum Joannem, ad intrudendum Petrum Mogum, ad suscitandam flammam, quæ horrendo schismate dudum afflixit Ecclesiam.

Verùm ratio ista erat fœda, ideòque allegari non poterat apud Sedem Apostolicam. Hinc allegatæ sunt præsertim duæ aliæ. Primam adducit in Commonitorio, quod Fausto Officiorum Ma-
Epist. 4. gistro dedit Sanctus Papa Gelasius: *An qui homini mentitus dicitur Imperatori, & qui Imperatorem læsisse perhibetur, depelli debuerunt, & in Deum, qui summus & verus est Imperator, Acacium delinquentem, sinceramquè communionem Divini Sacramenti studentem miscere cum perfidis, secundùm Synodum, qua hæc est damnata perfidia, non oportebat excludi?* Mendacium Joannem, læsa Principis Majestas Calendionem Antiochenum damnatum à priori Chalcedonensi Synodo crimen tangit Acacium, ideoque Gelasius palam affirmat Joannem fuisse immunem à tali crimine. Acacianam Factionem, quæ damnatum ex tali crimine Acacium clamitabat non debuisse damnari sine Synodo, & Joannem ob novum crimen, immò ob novi criminis calumniam sola ejecerat,
Epist. 13. affirmat sibi ipsi non cohærere. Unicum præfati mendacii crimen fuisse Joanni impositum, idem Pontifex scribit in litteris ad Dardaniæ Episcopos, & in litteris ad Episcopos Orientales. Criminis seriem exponit Evagrius Epiphaniensis: *Joannes*
Epist. 15. *Presbyter quorumdam impulsus consilio Constantinopolim venit Imperatorem precaturus, ut si fortè Episcopus Alexandriæ migraret è vita, sibi liceret Anti-*
L. 3. C. 12. *stitem, quem vellet, civibus illius civitatis nominare. Qui quidem, ut Zacharias memorat, Episcopatum pro se ambire ab Imperatore deprehensus est. Et cum se jurejurando obstrinxisset se nunquàm Sedem Episcopalem Alexandrinam petiturum, domum revertitur. Quapropter Zeno eum post mortem Timothei decrevit creandum Episcopum, quem Clerus & Laicorum multitudo deligerent. Non longo tempore post mortuo Timotheo, Joannes data pecuniæ Summa, quemadmodùm ab eodem Zacharia traditum est, & jurejurando, quod Imperatori dederat, neglecto Alexandrinorum deligitur Episcopus. Qua re cognita Imperator illum Alexandria exigendum mandat*. Eum accusat de ambitu, perjurio, ac Simonia. Sunt profani Zachariæ mendacia, quæ Evagrius nimia temeritate sequitur. Quod enim Joannes non quorundam impulsus consilio, sed à Timotheo suo Episcopo jussus Constantinopolim accesserit; quod non à se nominandi, sed Canonicè eligendi Catholici Episcopi facultatem postulaverit; & quod tale juramentum non præstiterit, exploratum est, & possit facilè demonstrari. Nam & ipsa accusatrix Factio de ambitu & Simonia plenè tacuit apud Sedem Apostolicam, & declamavit solum mendacium.

Aliud Joanni impactum crimen adducit Liberatus: *Quod vivente Timotheo Catholico Joannes tractasset exire de Ecclesia, & ab ipso suasus fuisset idem Timotheus suscipere Dioscorum in Dyptichis*. Et reverà Timotheus Salophaciolus fuerat nimiùm indulgens ac flaccidus: Et ex Eutychianorum metu rasum damnati Dioscori nomen rescripserat in sacras tabulas. Liberatus pergit: *Imperator putans quod Joannes Episcopus non rectè saperet de Chalcedonensi Concilio, sed omnia simulatè ageret, consilio Acacii scripsit litteras Pergamio Duci, & Apollonio Augustali, ut pellerent quidem Joannem Thalajam, Petrum autem Mogum inthronizarent*. Hoc crimen tangit fidem: Spectat ad Eutychianam perfidiam, damnatam à Chalcedonensi Synodo. Etiam de ipso Acaciana Factio studuit Joannem infamare. At erat manifesta calumnia, ideoque per semetipsam defecit & evanuit. Nec in Papalibus litteris, nec in Acacianorum Actis aut Scriptis reperitur ulla ejus memoria. Etiam Zacharias erubuit ipsam producere. Accusatio perstitit ad solum mendacium ac perjurium. Proinde Romana Joannis appellatio non processit ob Catholicam fidem aut hæresim, sed ob solam causam Canonicam, immò civilem.

Omnem rei seriem accuratissimè exponit antiquus Eutychianæ historiæ Breviculus. Exponit contumax ac triennale Acacii contra Simplicii Pontificis Apostolica Mandata silentium, & prosequitur: *Post omnia Joannem Presbyterum, Œconomum suum, Timotheus* Salophaciolus, Orthodoxus Alexandrinæ Ecclesiæ Patriarcha, *ad Principem misit, rogans ut si quid humanitùs sibi fortè contingeret, juberet Pietas ejus Catholicum à Catholicis ordinari. Ad cujus petita responsum est, & tam ipsi quàm Clericis scriptum. Atque in eisdem Sacris Joannes Œconomus multis laudibus prædicatur, ut jam penè omnibus Alexandrinis Episcopalis putaretur Officii Candidatus. Defuncto isto Timotheo Episcopo, Joannes Œconomus Catholicus à Catholicis ordinatur Episcopus. Qui cum de consuetudine Majorum ad Apostolicam Sedem Synodica per Isidorum Presbyterum & Petrum Diaconum Scripta misisset, superveniente Uranio Sub-Adjuva, & contra Joannem jam Episcopum Sacra Principis deferente, ab Episcopatus illius confirmatione Papa suspensus est. Et quia in eisdem Sacris de restituendo Petro* Mogo, *quem ipse damnavit, fecerat mentionem, hæc pars omninò est abnegata. Unde videtur Clementissimus Imperator offensus. Cum ergo Sanctæ memoriæ Papæ Simplicii nihil toties ad Acacium directa propter Alexandrinæ Ecclesiæ quietem & Catholicæ fidei integritatem Scripta proficerent, supervenit idem Sanctus Joannes Episcopus, qui sicut decebat, ab Apostolica Sede susceptus est. Nam & Priores ejus similiter Romanæ Ecclesiæ suffugium tempore persecutionis poposcerant*. Breviculus exponit Acacii facinora, & prosequitur: *Postquàm ergò non solùm nihil profecisse litteras Decessoris sui Sanctus Felix Papa cognovit, & ludibria quædam in eversionem totius Ecclesiasticæ Disciplinæ ab Acacio fieri, electis Vitale Episcopo Troentinate ex Picena Regione, & Miseno Cumanæ Ecclesiæ Episcopo ex Regione Campaniæ, sub hac instru-*

instructione direxit, ut Petrus de Alexandrina pelleretur Ecclesia, & ut libello Sancti Joannis Episcopi Alexandrini responderet Acacius, utque ipsi denunciaretur Acacio, ut anathema diceret Petro. Qui quamvis, hostili more detrusi in custodiam, chartas amiserint, tamen perfidis hæreticis atquè damnatis accomodare non debuerunt, quæ sola negari potuit, voluntatem. Non solùm ergò non egerunt quæ jussa sunt, aut quæ expedire poterant, sed etiam hæreticis communicaverunt, confirmationemque Petri Episcopatus, ad quem pellendum missi fuerant, deferentes, atquè contumelias in Episcopum Joannem Acacio dirigente portantes. Quibus rebus, habita Synodo, commotus Beatissimus Papa, Vitalem & Misenum ab officio & communione suspendit, Acaciumque damnavit.

Discimus omnem causæ seriem, ac insuper varia spectantia ad dignitatem Sedis Apostolicæ. Primò, quod Imperator Zeno Joannem Thalaja, adhuc Presbyterum, & ad se Legatum, dum cum suis sacris ad Timotheum Episcopum, & Alexandriæ Clerum Responsis remisit, in istis ipsis litteris adeò prædicaverit ut redux, post eas lectas, ab omnibus haberetur Episcopalis Dignitatis jam Candidatus. Proinde suprà memoratum perjurium est manifesta calumnia. Secundò discimus, quod Alexandrini Patriarchæ suam consecrationem debuerunt statim referre Romano Pontifici, ejus confirmationem postulare, ac obtinere. Et hoc ex more Majorum. Nempè ex Apostolico Canone, confirmato per sextum Nicænum. Hinc Imperator Zeno Joannis exsufflari, Petri autem Mogi consecrationem supplicavit à Simplicio Papa confirmari. At hujus constantia neutrum concessit. Petrum, utpotè sceleratum Monachum, qui in ipso etiam Ephesino Latrocinio turbas cum Eutychete egerat, penitùs abjecit, Joannis verò confirmationem suspendit in plenius examen, vel in gratiam Principis. Et his offensus Zeno Pergamio Duci & Apollonio Augustali scripsit, ut Joannem eiicerent, & Petrum inthronizarent. Et ita ejectus Joannes abiit Antiochiam, & ex Calendionis consilio inde Romam appellavit ac venit. Et de ejus, dum in urbem pervenit, revestitione Liberatus tacet. Quia nempè Joannes ob pendentem confirmationem necdum ex integro vestitus fuerat, ideòque nec ex integro spoliari potuerat nec poterat revestiri. Nec per Synodalem, aut Episcopalem, sed per solam Laicam violentiam erat exutus, ideoque nec per Apostolicam authoritatem videbatur revestiendus.

Simplicius circa ipsum videtur nihil egisse judicialiter. Studuit eum sine strepitu reponere in Principis & Acacii gratiam. Hinc Felix Pontifex in litteris, quibus per Vitalem & Misenum evocavit Acacium ad suum Tribunal, habet inter cætera: *Superveniens Frater & Co-Episcopus noster Joannes, fugatus ab hæreticis Pervasoribus Sedis Alexandrinæ, libellum nobis, quem Sanctæ memoriæ Prædecessori meo paraverat porrigendum, ingessit. Quem morem Majoris sui Beatæ memoriæ Athanasii exemplo & Priorum nostrorum non potuimus refutare.* Primus igitur Felix judicii postulatorium libellum suscepit à Joanne, atque ita est exorsus judicium. An ipsum cum Acacio certaturum solemniter revestiverit juxta Sardicenses Canones, ignoro. Certè non fuit necessarium. Judicii Processus fuit longus & multifarius. Ejus finis fuit, quod Felix Vitalem & Misenum Episcopali gradu, Acacium autem insuper communione exuerit, ac ipso etiam Christiano nomine. Quid circa Joannem egerit, exponit Liberatus: *Joannes Thalaja babens Episcopi dignitatem remansit Romæ, cui Papa Nolanam dedit Ecclesiam, quæ est in Regione Campaniæ, in qua plurimos residens annos in pace defunctus est.* Liber Pontificalis in Sancti Gelasii vita adjungit: *Eodem tempore fugiens Joannes Alexandrinus Episcopus Catholicus venit Romam ad Sedem Apostolicam. Quem Beatus Gelasius suscepit cum gloria. Cui etiam & secundam Sedem præbuit.* Potsit errare in persona: Et Felicis opus transcribere in Gelasium. Proinde Felix Joannem plenè reddidit Alexandrino Episcopatui, & uti verum Alexandriæ Patriarcham gloriosè tractavit in omnibus: Ei in sua Romana Synodo dedit secundam Sedem. At quoniam schismatica Principis violentia ipsum non permittebat reponi in Thronum, ei Felix dedit Nolensem Ecclesiam; videtur dumtaxàt commendasse. Quidquid sit, Joannes semper retinuit Patriarchæ dignitatem & titulum, & honorem secundæ Sedis. Etiam Felix addit hæc omnia à Joanne ad Sancti Athanasii, à se agi ad exempla suorum Antecessorum. Et ejus opus constanter approbavit omnis semper Orthodoxus Oriens. Et ipsa etiam Acaciana Factio tandem acquievit, Acacium legitimè damnatum profitens, & ejus nomen radens è sacris tabulis. Etiam nomen Zenonis Imperatoris.

Hanc appellationem strenuè laudat, & ejus occasione antiquas Ecclesiæ Regulas ac mores exponit Sanctus Gelasius in Commonitorio ad Faustum, sub Theodorico Italiæ Rege Magistrum Officiorum, ac ejusdem Principis Legatum ad Imperatorem Anastasium: *Græci nobis opponunt Canones, dum nesciunt quid loquantur. Contra quos hoc ipso venire se produnt, quod primæ Sedi, sana rectaque suadenti, parere fugiunt. Ipsi sunt Canones, qui appellationes totius Ecclesiæ ad hujus Sedis examen voluere deferri. Ab ipsa verò nusquàm appellari debere sanxerunt, ac per hoc illam de tota Ecclesia judicare, ipsam ad nullius commeare judicium, nec de ejus unquàm præceperunt judicio judicari, sententiamque illius constituerunt non oportere dissolvi, cujus potiùs Decreta sequenda mandarunt.* Et infrà: *Nobis ausi sunt facere Canonum mentionem, contra quos semper ambitionibus illicitis fecisse monstrantur. Qua ipsi Synodo, vel secundùm cujus Synodi formam Alexandrinum Joannem de Ecclesia, cui ordinatus fuerat, expulerunt? Qui nullis evidentibus nec ante convinci, nec posteà provocans etiam in judicio competenti potuit accusari.* Et tandem: *Qua traditione Majorum Sedem Apostolicam in judicium vocant?* Acacianæ Factionis Sectatores, authoris sui jam defuncti nomen detrectantes radere è sacris tabulis, blaterabant ipsum à Felice tertio non rectè damnatum: Quod Regiæ civitatis Episcopus non à solo Papa, sed à Generali Synodo fuisset damnandus. Et provocabant ad

ad Canones, nec non ad mores Majorum. Et Gelasius reponit illos garrire inania, & nescire quid loquantur. Nullos esse authenticos istiusmodi Canones, nullam talem Majorum consuetudinem. Notat Canones Antiochenos, Eusebianæ commenta, & Acacianæ Factionis fundamenta: Et eis opponit Canones Sardicenses. Juxta hosce, adeòque & juxta confirmatam ab illis Majorum consuetudinem affirmat egisse Felicem. Hi enim Canones omnium ex toto Mundo appellationum retractatorium Judicium deferunt Romano Pontifici.

Eadem omnia amplissimè repetit ac illustrat Gelasius in litteris ad Dardaniæ Episcopos, & post plura adjungit: *Sed nec ista præterimus, quod Apostolica Sedes frequenter more Majorum, etiam sine ulla Synodo præcedente, & absolvendi quos Synodus iniquè damnaverat, & damnandi nulla existente Synodo, quos oportuit, habuerit facultatem. Sanctę memoriæ quippè Athanasium Synodus Orientalis addixerat, quem tamen exceptum Sedes Apostolica, quia damnationi Græcorum non consensit, absolvit. Sanctę memoriæ nihilominùs Joannem Constantinopolitanum Synodus etiam Catholicorum Præsulum certè damnarat, quem simili modo Sedes Apostolica, etiam sola, quia non consensit, absolvit. Itemque Sanctę memoriæ Flavianum, Pontificum Congregatione damnatum, pari tenore, quoniàm sola Sedes Apostolica non consensit, absolvit, potiusque qui illic receptus fuerat, Dioscorum secundæ Sedis Præsulem sua authoritate damnavit, & impiam Synodum non consentiendo sola submovit, ac pro veritate ut Chalcedonensis Synodus fieret, sola decrevit, in qua Pontificibus innumeris, qui Latrocinio corruerant Ephesino, veniam poscentibus sola concessit, & in sua perfidia permanentes nihilominùs sua authoritate prostravit, quam Congregatio, quæ illic pro reparanda veritate congregata fuerat, est secuta: Quoniàm sicut id, quod prima Sedes non probaverat, constare non potuit, sic quod illa censuit judicandum, Ecclesia suscepit.*

Petrus de Marca, aliique Simmystæ nobis suadent Sanctum Athanasium, Sanctum Joannem Chrysostomum, ac Sanctum Flavianum non ad Romanum Pontificem aut ejus Sedem, sed provocasse ad totius Ecclesiæ, aut certè ad Synodum totius Occidentis: Et ita oportuisse. Per Canones non licuisse aliud. At verò Sanctus Gelasius constanter hoc loco scribit ipsos appellasse ad Sedem Apostolicam. Et non de uno, sed de omnibus tribus disertè adjungit: *Sola Sedes Apostolica*. Videtur in istos Novatores præscripsisse. Cui credendum? Certè Gallicana olim Ecclesia credidit Sancto Gelasio. Et Sancti Athanasii, itemque Sancti Joannis Chrysostomi appellatio hærebat in solis causis Canonicis. Scio Dioscorum, ac in ejus perfidia aut Factione permanentes Episcopos fuisse damnatos à Chalcedonensi Synodo: Item Sanctum Flavianum, & plures cum ipso ab Ephesino Latrocinio damnatos Antistites fuisse reparatos à laudata Synodo. Cur igitur Gelasius scribit: *Sola Sedes Apostolica absolvit, sola sua authoritate prostravit*? Ob duas rationes. Primam edicit ipse Pontifex: *Quam Congregatio secuta est*. Hoc est, quia omnis Synodus aliud non fecit, quàm sequi & firmare Prærogativam Apostolici suffragii. Altera ratio est in his verbis ejusdem Pontificis: *Ut Chalcedonensis Synodus fieret, sola decrevit*. Hoc est, ad diffinitive retractandum Ephesini Latrocinii Judicium sola Apostolica Sedes suo sapientissimo arbitrio juxta Sardicenses Canones fieri jussit Chalcedonensem Synodum, ideòque quidquid isthic circa præfatas appellationes actum est, processit ex authoritate ac delegatione laudatæ Sedis. Et hunc loquendi modum usitavit etiam Sanctus Avitus Archi-Episcopus Viennensis. Ex sensu Gallicanæ Ecclesiæ. Nec mirum. Etenim Gelasius rectè affirmat omnia hæc fuisse acta, & à se scribi juxta Canones, & juxta perpetuam consuetudinem Majorum.

Hoc ipsum lucidè testatur in litteris ad Rufum Thessalonicensem Episcopum, & cunctos ejus in Illyrico Collegas Sanctus Bonifacius primus Pontifex. Alexandrinæ, Antiochenæ, aliisque per Orientem Primatialibus Cathedris profitetur ac firmat suas dignitates, & adjungit: *Sed quia res postulat, approbandum documentis est, maximas Orientalium Ecclesias in magnis negotiis, in quibus opùs esset disceptatione majori, Sedem semper consuluisse Romanam, & quoties usus exegit, ejus auxilium postulasse. Sanctę memoriæ Athanasius & Petrus Alexandrinæ Sacerdotes Ecclesiæ, hujus Sedis auxilium postularunt. Cum Antiochena Ecclesia per multum temporis laboraret, ita ut fierent illinc propter hoc ipsum sæpe discursus, primò sub Meletio, postea sub Flaviano, Apostolicam Sedem manifestum est esse consultam: Ad cujus authoritatem post multa, quæ ab Ecclesia nostra gesta sunt, nemini dubium est Flavianum communionis gratiam recepisse, qua in perpetuum caruerat, nisi hinc super hoc Scripta manassent. Clementissimæ recordationis Princeps Theodosius Nectarii Ordinationem, propterea quia in nostra notione non esset, habere non existimans firmitatem, missis è Latere suo Aulicis cum Episcopis, Formatam huic à Sede Romana dirigi regulariter depoposcit, quæ ejus Sacerdotium roboraret. Ante breve tempus, id est, sub Prædecessore meo Beatę recordationis Innocentio, Orientalium Ecclesiarum Pontifices, dolentes se à Beati Petri communione sejunctos, per Legatos pacem poposcerunt. Quo tempore Apostolica Sedes non difficulter omnia indulsit.* Affirmat Sanctum Athanasium ac ejus Successorem Petrum, Alexandrinos Patriarchas, Sanctum Meletium ac ejus Competitorem Flavianum, Patriarchas Antiochenos, Nectarium ac ejus Successorem Sanctum Joannem Chrysostomum, Episcopos Constantinopolitanos, non ad Generalem Synodum, sed provocasse ad solam Apostolicam Sedem, & ab ipsa sola fuisse per causæ definitionem adjutos. Nectarii causa omninò spectabat ad Romanam appellationem Maximi Cynici. Epistola exstat in Romana Synodo Bonifacii secundi Pontificis. Epist. 10.

Consonat in litteris ad Clerum ac Populum Constantinopolitanum Sanctus Cælestinus Pontifex, agens de Clericis per Patriarcham Nestorium degradatis ac relegatis: *Habetis vos, quicumquè Ecclesia estis ejecti, penè nostrorum temporum Beati recordationis Athanasii., Alexandrinæ*

Eccle-

Ecclesiæ prudentissimi Sacerdotis, exemplum. Fugatus illinc, & in nostris partibus roboratus est. Denique hic ei redintegratus est status, & in hac Sede quietem communionis invenit, à qua semper Catholicis subvenitur. Epistola exstat in prima parte

Cap. 9. Ephesini Concilii. Hoc ipsum in suo Constituto constantissimè affirmat Vigilius Pontifex: *Hanc regulam & in sanctorum, Joannis Constantinopolitani Episcopi, quem Chrysostomum vocant, atque Flaviani, ejusdem civitatis Episcopi, veneranda memoria constat esse servatum, qui licet violenter exclusi essent, non tamen pro damnatis sunt habiti, eò quod semper inviolatam eorum communionem Romani Pontifices servaverunt. Nec abscindi ab Ecclesia dici potuerunt vel poterunt, quos sibi inconvulsè unitos Apostolica judicavit authoritas.* Constitutum istud est scriptum ad Imperatorem Justinianum, & ad omnes Orientales Episcopos: Et ipsorum nullus unquam vel somniavit huic articulo contradicere. Quin immò præfatus Imperator in suo adversùm tria Capitula Edicto illum lucidè confirmat: *Quantum ad insipientiam dicentium, non oportere anathematizari post mortem eos, qui in sua impietate mortui sunt, oportebat nec eos, qui injustè condemnati sunt, Patres post mortem revocari, quale contigit in Joanne S. recordationis Episcopo Constantinopolitanæ civitatis, ab universali Ecclesia post mortem revocato, ac in Flaviano S. memoriæ, & ipso Episcopo Constantinopolitanæ civitatis, injustè quidem in vita condemnato, justè autem post mortem revocato, tam à S. memoriæ Papa Leone, quam à S. Chalcedonensi Concilio.* Nempè Sanctus Leo revestiti à se Flaviani retractatorium judicium juxta Sardicenses Canones delegarat Chalcedonensi Synodo, atque ita etiam hæc Flavianum revocavit. Consonat & Liberatus Diaconus: *Flavianus, contra se prolata sententia, per Legatos ejus Sedem Apostolicam appellavit libello.* Nulla Novatorum turma hanc lucidissimam veritatem, tot ac tantis stipatam testibus, possit obnubilare.

CAPUT VI.

Adducitur Instrumentum Appellationis, quod Hæresiarcha Eutyches misit ad Sanctum Papam Leonem.

QUod Eutyches ad Sanctum Leonem ac ejus Apostolicam Sedem appellaverit, & appellationis libellos transmiserit, est supra ex laudati Pontificis epistolis, aliisque authenticis documentis abundè demonstratum. Epistolæ libellos disertè memorant. Huc usquè credidimus perditos, & non potuimus producere. Deo laus, eos nobis custodivit præfatus Codex Cassinensis. Appellationis libellus habet hunc titulum:

Epistola Eutychetis Hæretici, ubi scribens ad Papam urbis Romæ Leonem negat in Christo duas esse naturas, id est, Divinitatis & humanitatis.

Est Titulus appositus à Compilatore aut Descriptore. Hic est Contextus:

DE mea in Dominum & Deum omnium Christum spe confidens ante omnia quidem, Testis Deus Verbum est, in sensibus hujusmodi dignoscens veritatis probationem, invoco autem vestram Sanctitatem in testimonio cordis mei; & rationes sensuum meorum atque verborum. Sed pessimus Diabolus fascinavit tale studium nostrum & Propositum, à quibus vires ejus destrui oportuit. His stimulans omnem Domesticam sibi vim, contra me movens Eusebium Episcopum Oppidi Doryleensis, libellum dantem Sancto Episcopo Constantinopolitanæ Ecclesiæ Flaviano, & quibusdam aliis inventis in eadem urbe, qui propter diversas causas suasc venerant, quomodò hæreticum compellavit, non veritate accusationem mihi, sed perniciem mihi machinans, & perturbationem Ecclesiis Dei. Vocabar ad responsionem accusationis ab ipsorum Sanctitate, sed gravi ægritudine super ipsam senectutem retentus; Occurri ad purgationem, non ignorans compositam factionem contra salutem meam. Et quidem libellis statim, subscriptione mea his addita, obtuli Scripta, ostendens de Sancta Fide professionem meam. Sancto autem Flaviano Archi-Episcopo neque libellum suscipiente,

neque ut legeretur jubente, audiente tamen, & respondente me ipsis verbis eam fidem, quæ Nicææ exposita est à Sancta Synodo, confirmata verò apud Ephesum, expetebar duas naturas fateri, & anathematizare eos, qui hoc negant. Ego autem metuens definitionem à Synodo, nec adimere nec addere verbum contra expositam fidem à sancta Synodo Nicæna, sciens verò Sanctos & Beatos Patres nostros, Julium, Felicem, Athanasium, Gregorium, SS. Episcopos, refutantes duarum naturarum vocabulum, & non audens tractare de natura Dei Verbi, qui in Carnem venit ultimis diebus in Uterum Sanctissimæ Virginis MARIÆ immutabiliter, quomodò voluit & scit, in veritate, non in phantasmate homo factus, aut anathematizare supradictos Patres nostros, rogabam ut innotescerent ista Sanctitati vestræ, & quod vobis videretur judicaretis, omnibus modis me secuturum quæ probassetis: Sed nullo eorum quæ à me dicebantur audito, abrupta Synodo publicaverunt dejectionis sententiam, quam adversùs me calumniæ factione instruebant, ut & salutis meæ discrimen incumberet, nisi citò opera Dei, orationibus Sanctitatis tuæ, militaris manus me ab incursione rapuisset. Tunc Duces aliorum Monasteriorum cogere cœperunt in dejectionem meam subscribere, quod nunquam nec in eos qui se hæreticos professi sunt, vel adversùs ipsum Nestorium factum est. In tantum cum ad satisfaciendum plebi proponerem fidei meæ confessiones, non solùm & arcerent eas audiri, verùm & arriperent hi, qui contra me supradictam Factionem meditabantur, ut exinde tanquam hæreticus apud omnes haberer. Ad vos igitur Religionis Defensores, & hujusmodi Factiones execrantes confugio, nihil & nunc novum inducens contra fidem jam indè nobis ab initio traditam, sed anathematizans Apollinarium, Valentinum, Manem, & Nestorium, & eos qui dicunt Carnem Domini Nostri JESU CHRISTI Salvatoris è cœlo descendisse, & non è Spiritu Sancto & Sancta Virgine MARIA: Et omnes hæreses usque ad Magum Simonem. Et nihilominus tanquàm Hæreticus de vita periclitor. Et obsecro, nullo mihi præjudicio facto ex his, quæ per insidias contra me gesta sunt, quæ visa vobis fuerit super fidem proferre sententiam, & nullam deinceps permittere à Factiosis contra me calumniam procedere, & non excuti & eximi de numero Orthodoxorum eum, qui in continentia et omni castitate septuaginta annos vitam peregit, ita ut in ipso exitu vitæ naufragium patiatur. Subjunxi autem his litteris meis utrumque libellum: Et eum qui ab Accusatore meo oblatus est Synodo, et qui à me gestus quidem est, non tamen susceptus. Et editionem fidei meæ. Necnon et ea, quæ de duabus naturis à sanctis Patribus nostris decreta sunt.

Notanda sunt verba: *Invoco vestram Sanctitatem. Rogabam ut innotescerent ista Sanctitati vestrę, & quod vobis videretur judicaretis, omnibus modis me secuturum quę probassetis. Ad vos igitur Religionis Defensores, & hujusmodi Factiones execrantes confugio. Et obsecro, nullo mihi prejudicio facto ex his, quę per insidias contra me gesta sunt, quę visa vobis fuerit super fidem proferre sententiam, & nullam*

& nullam deinceps permittere à Factiosis contra me calumniam procedere, & non excuti & eximi de numero Orthodoxorum eum, qui in continentia & omni castitate septuaginta annos vitam peregit. Sunt manifesta appellantis verba. Insuper disertè affirmant Eutychetem in ipso Sancti Flaviani Judicio ad Papam provocasse. Possint tamen esse mendacia. Rationes suo loco exposui. Præfata verba etiam conqueruntur appellationi non datum effectum suspensivum, ideòque violatos fuisse Sardicenses Canones. Omnis libellus nihil penitùs habet, quod per omnia non consonet Synodalibus Actis Sancti Flaviani. Proinde hic est omninò libellus, de quo Magnus Leo scripsit ad laudatum Flavianum : *Accepimus libellum Eutychis*
Epist. 10. Cap. 1. *Presbyteri, qui se queritur, accusante Eusebio Episcopo, immeritò communione privatum. Maximè cum vocatum se adfuisse testetur, nec suam præsentiam denegasse, adeò ut in ipso Judicio libellum appellationis suę se asserat obtulisse, nec tamen fuisse susceptum. Qua ratione compulsus sit, ut contestatorios libellos in Constantinopolitana urbe proponeret.* Et infra : *Nec aliqua poterit ex hac parte difficultas*
Cap. 2. *afferri, cum memoratus Presbyter libello proprio sit professus paratum se esse ad corrigendum, si quid in se inventum fuerit, quod reprehensione sit dignum.* Et in litteris ad Imperatorem Theodosium : *Quid* Epist. 21.
in Constantinopolitana Ecclesia perturbationis accide- Cap. 1.
rit, quod ita Fratrem & Co-Episcopum nostrum & 2.
Flavianum potuerit commovere, ut Eutychen Presbyterum communione privaret, nondùm potuimus evidenter cognoscere. Quamvis enim prædictus Presbyter ad Sedem Apostolicam per libellum doloris sui querimoniam miserit, breviter tamen aliqua prælibavit, asserens se Nicanæ Synodi Constituta servantem frustrà in fidei diversitate culpatum. Eusebii autem Episcopi Accusatoris ejus libellus, cujus exemplaria ad nos prædictus Presbyter misit, de objectionum evidentia nihil habebat. Hæc Leo rescripsit Principi, qui Eutychetis libellum laudaverat, & fuerat comitatus suis sacris litteris.

Cassinensis Codex nobis custodivit & aliud Eutychetis instrumentum, quod existimo esse Contestatorium illius libellum, transmissum etiam Leoni Pontifici. Codex dat ei hunc titulum: *Item verba Eutychetis*. Contextus ejus est hic :

TEstor vos coram Deo, qui cuncta vivificat, & CHRISTO JESU, qui sub Pontio Pilato testificatus est optimam illam Confessionem : ne quid ad gratiam faciatis. Ego enim jam à Majoribus meis ita sensi, & à pueritia mea ita illuminatus sum, quemadmodùm sancta & ex universo Orbe terrarum apud Nicæam habita Synodus trecentorum decem & octo Beatissimorum Episcoporum fidem constituit, & quam conservavit ac definivit denuò obtinere solam Sancta Synodus Ephesi collecta. Et nunquam aliter sensi, quàm quemadmodùm præcepit recta & sola vera fides Orthodoxa. Et cunctis, quæcumque sunt circa eandem fidem à Sancta eadem Synodo constituta Ephesi, adsentior. Cujus Synodi Dux & Princeps fuit Beatæ ac Sanctæ recordationis Episcopus Cyrillus Alexandrinorum, & prædicationis ac fidei Sanctissimorum & Electorum Dei, Gregorii majoris, & item Gregorii, Basilii, Athanasii, Attici, Procli socius & particeps. Eum & omnes eos Orthodoxos & fideles habui, & honoravi tanquàm sanctos, et Magistros meos existimavi. Anathema autem dico Nestorio, et Apollinari, et omnibus Hæreticis usque ad Simonem, et qui dicunt carnem Domini nostri JESU-CHRISTI de cœlo descendisse. Ipse enim, qui est Verbum Dei, descendit de cœlo sine Carne, et factus est Caro in Utero Sanctissimæ Virginis, ex ipsa Carne Virginis, incommutabiliter et inconvertibiliter, sicut ipse novit et voluit. Et factus est, qui est semper Deus perfectus ante sæcula, idem et homo perfectus in extremo dierum propter nos et nostram salutem. Hanc igitur meam plenam professionem Sanctitas vestra, etc. Eutyches Presbyter et Archi-Mandrites huic libello subscripsi manu mea.

Etiam hic libellus per omnia consonat Actis laudatæ Synodi.

Præfatus Codex adjungit & fragmentum ex nescio quibus Sancti Pontificis Julii litteris, & ipsis

ipsis præfigit hunc titulum: *Exemplar Julii Episcopi urbis Romæ, ut asserunt Eutychis Scripta, ad Dionysium Episcopum, cujus sensu ductus ipse Eutyches decidit in errorem.* Hæc Eutychis Scripta omninò sunt adductus appellationis libellus, in quo habetur: *Sciens verò sanctos & Beatos Patres nostros, Julium, Felicem, Athanasium, Gregorium, SS. Episcopos, refutantes duarum naturarum vocabulum, &c.* Hoc igitur fragmentum Eutyches unà cum suæ appellationis libello transmisit Leoni Pontifici, quo se demonstraret non recedere à fide & doctrina Romanæ Ecclesiæ. Fragmenti contextus est:

MIror audiens quosdam confitentes quidem in Carne Dominum nostrum, incurrentes verò divisionem malè à Paulianistis introductam. Illi enim Paulum Samosatenum sequentes, alium quidem intelligunt eum, qui ex cœlo descendit, Deum confitentes; alium verò terrenum hominem esse dicunt. Et illum quidem infabricabilem. Hunc Dominum, alium servum. Impium, seu venerentur eum, quem servum appellant et fabricatum, seu non colant eum, qui nos Sanguine suo redemit. Hi verò, qui Deum descendisse de cœlo confitentur, et Carnem factum ex Virgine, et unum esse cum Carne, frustra conturbantur, excedentes in verba impietatis illorum. Dicunt enim et ipsi, sicut audio, *duas naturas*. Ad quod Sanctus Joannes evidenter probat unum Dominum nostrum, cum dicat: *Verbum Caro factum est*. Et Paulus Apostolus, cum dicat: *Unus Dominus JESUS-CHRISTUS, per quem omnia*. Si enim natus ex Virgine JESUS nominatur, et ipse est per quem universa facta sunt, una scilicet natura facta est, quoniàm et una Persona, non in duo divisa, cum nec propria natura corporis est, & propria natura Deitas sit secundùm Carnem. Sed sicut homo una natura est, ita & is, qui ad similitudinem hominis est factus CHRISTUS. Quod si non agnoscunt id, quod per adunationem unum est, possunt & unum in plura partire, & plurimas dicere naturas: Quoniàm multiplex corpus, quod ex ossibus, nervis, & venis, carne & cute, sanguine & spiritu constet, quæ omnia diversa quidem inter se sunt, una tamen est eorum natura. Unde & Deitatis natura cum corpore unum est. Et hæc in duas naturas dividitur? Nec enim poterat totum filius hominis appellari, qui descendisset de cœlis, & rursùm Filius Dei, qui natus ex fœmina est, si duarum naturarum caperet divisionem, sed id quidem quod descendisset de cœlis vocaretur Filius hominis, non Filius Dei. Et hoc Paulianæ divisionis est. Nos autem Divinæ Scripturæ docent tanquàm de uno Domino nostro sentire, & cum descendisset de cœlis, & cum in terra natus est. Qui igitur sic sentiunt, non excedunt ab inconsona contraria sentientibus, ut cum mente Divinis Præceptis consentiant, sermonibus discrepent. Necesse est enim eos, cum duas naturas intelligant, alteram colere, alteram non adorare: Et in Divinam quidem baptizari, in humanam verò non baptizari. Si autem in mortem baptizamur Domini, unam profitemur naturam, & impassionabilis Deitatis, & passionabilis Carnis, ut per hoc sit Baptisma nostrum & in Deum, & in mortem Domini perceptum. Nec enim veremur Calumniatores, qui dividunt in duas Personas

Dominum.

Dominum. Nec cum nos unitatem Evangelicam atque Apostolicam prædicemus, lacerent nos tamquàm dicentes Carnem esse cœlestem: Cum nos è contra Divinas Scripturas legamus dicentes Filium esse non ex cœlo. Nec enim cum dicimus Filium Dei creatum ex muliere, possumus reprehendi tanquàm Verbum ex terra dicentes, & non ex cœlo. Dicimus enim utrumque: Et ex cœlo totum propter Deitatem, & ex muliere totum propter Carnem, ignorantes divisionem unius Personæ.

An hæc sit integra epistola, ignoro. Interim grande hoc fragmentum huc usquè latuit. Apud Leontium Byzantinum habuimus dumtaxat pauca ipsius verba.

Palmare Eutychetis Dogma volebat Christum Dominum esse non unicam solummodò Personam, sed & unicam compositam naturam. Et ipsam in adducta Julii epistola censebat esse fundatissimam. Et in hoc sui authoris sensu Eutychiani omnes dudùm pertinacissimè naufragarunt. Porrò de hac epistola Gennadius, Massiliensis Ecclesiæ Presbyter, ab isto errore plenè immunis, in illustrium virorum Catalogo scri-
Cap. 2. psit: *Julius urbis Romæ Episcopus scripsit ad Dionysium quemdam de Incarnatione Domini epistolam unam, quæ illo quidem tempore utilis visa est adversùm eos, qui ità duas per incarnationem asserebant in Christo personas, sicut & naturas; nunc autem perniciosa probatur. Fomentum enim est Eutychianæ ac Timotheanæ impietatis*. Affirmat epistolam esse reverà Julii Pontificis. Quod ejus Judicium à quibusdam gravissimè reprehenditur. Aliis tamen videtur scripsisse ex sensu plurium tunc in Gallicana Ecclesia. Quidquid sit, certum est labi ac deviare.

Etenim in primo ad Imperatorem Justinianum libro Facundus Hermianensis Episcopus duas in Christo Domino fuisse naturas, & ipsas in unam non coiisse, nec coire potuisse, sed duas semper permansisse, vario Sanctorum Patrum testimo-
Cap. 5. nio demonstrat, & rectè prosequitur: *Quid autem Eutychianos contra hæc evidentissima Patrum testimonia juvare poterit, quod in vanissimi sui assertionem erroris dicunt Julium Romanum Episcopum nescio ubi rescripsisse, quod una sit Christi natura? Cum in Sancta Ephesina Synodo hoc solùm ipsius Beati Julii contra Nestorium recitatum fuerit ex epistola ad Prosdocium*. Adducit laudatum ab Ephesina Synodo testimonium, & pergit: *Non aliud præter hanc ad Prosdocium epistolam ex Dictis Julii in illa Synodo prolatum est, si qua forsitan alia scripsit, neque ex hac epistola aliquid ampliùs. Cur igitur non illud potiùs, quod de una Christi natura isti circumferunt tanquàm ab ipso Beato Julio scriptum, vel quæquè similia, quæ scripsisse autumant alios venerabiles Patres, in Synodo recitata sunt contra Nestorium? Nam ipsa magis ejus dogmati contraria viderentur. Quid enim jam controversiæ remansisset, quod una esset illius Dei-Hominis subsistentia sive Persona, si probarentur Patres, quod etiam unam prædicaverint ejus esse naturam? Igitur ut omnis auferatur quæstio, si non posteà epistola illa confecta est, aut Beati Julii eam non esse, sicut magis credendum est, Synodus judicavit, aut etiam si ejus esse credidit, quod ego non dico, ut alia magis, quàm ipsam ejusdem Sancti Julii contra Nestorium proferret, non ex eo quod incautè dictum est, contrarium errorem judicavit esse vincendum*.

Eutycheti ac omnibus Eutychianistis familiarissimum & constantissimum fuit proclamare ad Nicænum Symbolum, & Acta Ephesini Concilii. Porrò hoc Concilium inter alia Patrum testimonia, ex quibus Nestorianam revicit perfidiam, adduxit Julii Romani Pontificis epistolam ad Docimum, sive Prosdocium: Exinde Errones isti concluserunt omnia ejusdem Pontificis Scripta esse probata per istam Synodum, ideòque & ejus epistolam ad nescio quem Dionysium. Et ipsam plenis buccis & buccinis ubiquè prædicarunt. Magnus Leo ad sibi transmissum ipsius ab Eutychete fragmentum videtur tacuisse. In ejus epistolis nulla est ipsius memoria. Et hinc apud Errones increvit epistolæ fides atque authoritas. Quare eorum clamoribus fatigati Doctores Orthodoxi cœperunt rem disquirere. Et Facundus dicit varia. Primò dubitat, an epistola non sit conficta post Ephesinum Concilium. Censet ipsam, utpotè validissimè peremptoriam Nestoriani dogmatis, si anteà exstitisset, & reverà fuisset Julii, à Synodo non fuisse prætermittendam. Secundò asserit ipsam, licèt forsitan sit Julii, non sine rationibus fuisse prætermissam à Synodo, & productam solam epistolam ad Docimum. Quia nempe non expediit per verbum à Julio incautè prolatum impugnari ac everti Nestorianam blasphemiam. Pelagianis quædam Sancti Joannis Chrysostomi verba adversùs originale peccatum objectantibus Sanctus Augustinus reposuit: *Vobis necdùm litigantibus Patres securiùs loquebantur*. Hoc ipsum Facundus affirmat de Julio Pontifice, scribente ante lites Eutychianas. Rectè adjungit incautum Pontificis verbum non fuisse congruum fundamentum, cui Œcumenica Synodus suam definitionem superstrueret. Tertiò asserit magis credendum, quod epistola non sit Julii, sed nescio cujus sub ejus nomine figmentum. Etiam se ignorare fatetur, quid Ephesina Synodus de ipsa censuerit. Ad hæc verba, *Si ejus esse credidit*, adjungit: *Quod ego non dico*. Igitur Facundus epistolam credidit esse fictam, aut sanè incautam.

Ejusdem ferè sententiæ in suis apud Photii Bibliothecam libris fuit Sanctus Eulogius Patriarcha Alexandrinus: *Sed enim testimonium, quod* Lib. 230.

Be-

Eutychiana hæresis adfert ex epistola Julii Romani ad Dionysium, haud dubiè non est genuinum. Etenim Sanctus Cyrillus in Synodo Ephesina epistola ad Docimum adducens, ejus usum non dignatus est in memoriam hujus venire. Infra tamen suam assertionem modificat: *Si verò quis contendat Julium in Christo unicam naturam dicere, primùm quidem nunquàm clarum, si genuinus hic sermo. Secundò par est cognoscere, ut posterius Julio apud Romanos nomen naturæ & Hypostasios studiosè indicavit, & frusta heretica zizania semen ibidem student suffocare. Injudicatis enim vocibus manentibus, non obviam ivit impietas, potiùs valdè consequens pro hypostasios voce naturę uti. Sed illud de Julio licet dicere.* Est obscura translatio. Eulogius affirmat duo. Primò, quod epistola sit ambiguorum natalium, proindeque ex ipsa nihil possit definiri. Secundò, si legitima sit, quod Julio evenerit istud ipsum, quod postmodò evenit aliis Latinis circa quæstionem de vocibus *Usia* & *Hypostasis*. Et Latini & Græci concordabant in sensu, verùm Latini propter suæ linguæ inopiam cespitabant circa syllabas. Rei seriem exponit in funebri Elogio Magni Athanasii Sanctus Gregorius Nazianzenus, & in variis litteris Sanctus Hieronymus. Istud emplastrum Græci apposuerunt multis vulneribus. Nam Acacius Berrheensis Episcopus ipso studuit purgare & sanare etiam Nestorium. Ita habes in ejus ad Sanctum Cyrillum litteris, exstantibus in prima parte Ephesini Concilii. Ipsum ergò Eulogius apponere conatur etiam prætensæ epistolæ Sancti Julii. Censet ipsam, si verè sit Julii, recta sensisse, sed non fuisse usam aptis vocabulis. Ejusdem mentis in sua ad Eutychianos Orientis Monachos oratione fuit Sanctus Ephremius Patriarcha Antiochenus. Affirmat Julium, dum unam naturam scripsit,
Lib. 229. scripsisse contra Paulum Samosatensem, ex aliis ejus Scriptis demonstrat recta sensisse, & concludit: *Quibus perspicuè patet, quomodò Sanctus Julius duas naturas fateatur. Nam naturam prædictis verbis pro hypostasi accepit.* Orationis compendium exstat in præfata Bibliotheca Photii. Verùm infrà ex Leontio Byzantino audiemus originalem epistolæ textum non esse Latinum, sed Græcum, ideoque nequaquam à Julio. Etenim Romani olim Pontifices ad Græcos nunquàm scripserunt Græcè, sed semper Latinè. Immò suas Latinas litteras nec Romæ permiserunt transferri in Græcum: Constanter voluerunt id fieri ab ipsis Græcis. Hinc Sanctus Ephremius, affirmans Julium vocem *Natura* accepisse pro hypostasi, caret fundamento. Hoc enim fecerunt quidam Græcorum Patres, nemo unquàm Latinus.

Hinc plura in Constantinopolitana Orthodoxorum & Eutychianorum Episcoporum coram Imperatore Justiniano habita collatione dixit Hypatius Ephesiorum Episcopus, de quo omnes isthic Catholici Collegæ: *Reverendissimus Archi-Episcopus Hypatius os nostrum factus est.* Eutychianis igitur inter unius naturæ Assertores etiam Julium Pontificem in præfata epistola adducentibus Hypatius respondit: *In tantum falsę sunt epistolę sive testificationes illæ quas dicitis, ut neque unam ex illis Beatus Cyrillus voluerit recordari.* Affirmat quod Sanctus Cyrillus ad probandos & firmandos hos suos articulos, *Sacra Virgo est Deipara, Deus est carnepassus*, Julii ad Docimum litteras adduxerit in Ephesina Synodo, & adjungit: *Si ergò Cyrillus sciebat de una natura quemquàm ex his dixisse, illic maximè proferre habuit, ubi tantum erat & tale universale Concilium. Si autem illic non sunt prolatæ, quemadmodùm nunc à vobis proferantur, satis admiror.* Affirmat unicas Julii ad Docimum datas, & apud Ephesum lectas ac probatas litteras esse veras, quasvis alias esse spurias: Confictas aut falsatas ab Apollinaristis.

Leontius Scholasticus Byzantinus scripsit singularem librum *in eos, qui proferunt nobis quædam Apollinarii, falso inscripta nomine Sanctorum Patrum*, & ipsi dat hoc exordium: *Quidam ex Heresi Apollinarii, vel Eutychis, vel Dioscori, cum vellent suam hæresim confirmare, quasdam Apollinarii orationes Gregorio Thaumaturgo, aut Athanasio, aut Julio inscripserunt, ut simpliciores fallerent; quod quidem perfecerunt. Authoritate enim hujusmodi Personarum fide digna multos Ecclesiæ Catholicæ capere potuerunt. Et apud multos ex rectè credentibus reperire poteris librum Apollinarii, cui titulus*, Fides particularis, *inscriptum Gregorio, & quasdam ejus epistolas inscriptas Julio, & alias ejus de Incarnatione orationes vel expositiones Athanasio inscriptas.* Adducit varia similia, in quibus sunt & hæc: *Domini Apollinarii ex epistola ad Dionysium, cujus principium est*, Mihi argumentum amicitiæ, &c. *Ex alia epistola ad eundem, cujus principium*: Admiror, &c. *Et rursùs ex eadem epistola.* Hæc posterior est ista, cujus fragmentum Eutyches transmisit Magno Leoni. Et post plura Leontius pergit: *Sufficiunt hæc eis, qui non sunt nimiùm rudes & tardi, ad ostendendum Apollinarii esse epistolas, quæ nomine Julii feruntur, præter eas epistolas Apollinarii, de quibus Athanasius. Discipuli enim Apollinarii antiquiores sunt omnibus, qui his usi sunt, quas, ut verisimile est, qui à Julio per schisma discesserunt, inscripsere. Neque solum hoc, sed sunt ex Orthodoxis, qui inscriptione decepti rectas eas esse intelligere & dicere perseverabant, propter Personæ authoritatem fide dignam. Alioquin magis omnium Orthodoxorum est agnoscere illos sermones esse proprii Doctoris. Ne autem ex solo testimonio Discipulorum sermones ipsius Apollinarii agnoscamus, quamvis aliqui eos Julio, quamvis Gregorio, quamvis falsò inscribant Athanasio, sed etiam ex eodem genere sermonis & stylo, age præter authoritates, quas Discipuli ejus protulerunt, integros & totos ejus sermones in medium producamus, ut qui studio veritatis cognoscendæ legerint, certissimum habeant hęc & illa falsò inscripta esse eadem.* Assertionem suam firmat tribus argumentis. Primum est, quod licèt ex Apollinarii Discipulis aliqui epistolas istas adscribant Julio, alii tamen profiteantur esse Apollinarii. Et adducit horum Discipulorum testimonia. Secundum argumentum est idem istarum epistolarum stylus cum reliquis Scriptis Apollinarii. Tertium est Codex continens omnia Apollinarii Scripta, in quo & istæ epistolæ.

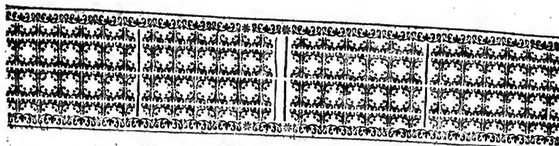
Et

Et tandem concludit: *Arbitror eum, qui non fuerit nimis contentiosus, non posse bis cum ratione adversari & contradicere, quin potiùs futurum esse, ut continuò, & ut ita dicam, non violenter veritati assentiatur, & omnibus suffragiis fateatur Apollinarii esse epistolas vel sermones de Incarnatione, quæ Julii, & Gregorii, & Athanasii falsò esse feruntur.*

Eadem Leontius, & quidem cum aliquo augmento, tradit in libro de Sectis: *Eutychiani adferunt aliud quoque Dictum, velut à Beato Julio profectum, quod existat in epistola scripta ad Dionysium Corinthi Episcopum: cujus initium est;* Miror de quibusdam audiens. *Est quid dictum hujusmodi:* Necesse est eos, cum duas naturas dicunt, unam adorare, alteram non adorare. Ac in Divinam quidem baptizari, at in humanam non baptizari. *Aliaque plura isthæc epistola continet. Sed nos argumentis pluribus convincimus non illam epistolam esse Beati illius Julii, sed Apollinaris. Primùm ex eo quod si quis eam subtiliter consideret, nihil Juliano dignum nomine habeat. Quin & septem illæ epistolæ, quas ejus esse dicunt, Apollinaris sunt.* Probat hæc pluribus argumentis & prosequitur: *Præterea de hoc quoquè epistola non Beati Julii, sed Apollinaris esse redarguitur, quod Nyssenus ille Gregorius in opere contrà Apollinarim apertè multa recitet, quæ hac epistola continentur, eaque tanquam prava refutet.* Quod argumentum est penitùs irrefragabile ac peremptorium. Leontius concludit: *Potest & aliundè convinci quod epistola Beati Julii non sit.* Est longè verissimum.

DIS-

DISSERTATIO QUINTA
DE
ROMANA APPELLATIONE
THEODORETI,
CYRENSIS
EPISCOPI.

CAPUT PRIMUM.

An Theodoretus ad solum Papam Leonem, an ad aliam Generalem Synodum appellaverit?

Nter degradatos ab Ephesino Latrocinio Episcopos fuit etiam Theodoretus. Degradatus est absens, ac inauditus. Ab Imperatore Theodosio erat ligatus circumscripto intrà suam civitatem exilio, ac vetitus Ephesum accedere. Hinc & ipse statim provocavit ab ista Latrocinali sententia. Et certum ac exploratum est appellasse ad solum Leonem. Extat ipsum appellationis instrumentum, lucidum ac manifestum. Laudat Romanæ Sedis Primatum super omnes Ecclesias, prædicat Dogmaticum Sanctis Leonis Tomum, demonstrat se esse ac semper fuisse Orthodoxum, lamentatur se ab Ephesino Latrocinio absentem ac inauditum esse degradatum, & prosequitur ad Pontificem. *Nolite obsecro supplices meas preces respuere, nec miseram meam canitiem, post multos labores contumeliosè tractatam, despicere. Ante omnia ut à vobis docear oro, an me oporteat in hac injusta depositione acquiescere, an non? Vestram enim sententiam exspecto. Quod si in judicatis manere me jusseritis, manebo: Neque ulli hominum deinceps molestus ero, sed rectum Dei & Salvatoris nostri judicium exspectabo. Me quidem, testis est Dominus Deus, honoris & gloriæ cura non tangit, sed scandali, quod injectum est. Quia multi è simplicioribus, atquè ii maximè, qui ex diversis hæresibus emerserunt, Sedem illorum, qui condemnarunt, attendentes, hæreticos nos esse fortasse existimabunt cum dogmatis perfectionem perspicere non possint. Hæc per Reverendissimos ac Deo Carissimos Presbyteros, Hypatium,* Epist. 113.

Abraha-

Abrahamium, ac Alipium, Sanctitati vestræ suggessi, quandoquidem ne ad vos contenderem, Regiarum litterarum vincula retinuerunt: Utiquè vincula, quibus eum Theodosius circumscripserat intra Cyrensem civitatem. Hinc Romam accedere non poterat, propositurus suam appellationem, ac prosecuturus.

Eadem de re scribit ad Renatum Romanæ Ecclesiæ in Sancti Clementis titulo Presbyterum Cardinalem, ac Magni Leonis in Ephesino Latrocinio Legatum: *Oro Sanctitatem tuam, Sanctissimo ac Beatissimo Archi-Episcopo persuadeat, ut Apostolica authoritate utatur, & ad Concilium vestrum advolare præcipiat*. Non obstante violento Mandato Imperatoris Theodosii. Ad quod Concilium? Non ad Generale totius Ecclesiæ, nequè ad totius Occidentis Patriarchale, sed ad Synodum solius Romanæ Provinciæ. Hinc Theodoretus prosequitur: *Habet enim Sanctissima illa Sedes Ecclesiarum, quæ in toto Orbe sunt, Principatum multis nominibus, atquè hoc ante omnia, quod ab hæretica tabe immunis mansit, nec ullus contraria sentiens in illa sedit, sed Apostolicam gratiam integram conservavit. Quæ à vobis fuerint judicata, in his, qualiacumquè ea erunt, judicii vestri æquitati confidentes, acquiescemus. Et rogamus, ut judicium ex Scriptis constituatur. Suscipite, quæso, preces meas, & injuria oppressum ne despicite*. Verba sunt lucida: Lucidiora omni Commentario.

Eadem omnia Theodoretus allegat in litteris ad Anatolium Patricium, & adjungit: *Magnitudinem tuam obtestor, hanc à Victore Augusto gratiam petat, ut in Occidentem veniam, ibiquè à Deo charissimis ac Sanctissimis Episcopi judicer. Et si vel minimùm à fidei regula deflectere videar, dejiciar in medium profundum maris. Quod si his precibus vestris non cedat, habitare me saltem jubeat in Monasterio nostro, quod quidem à Cyrensi civitate abest millibus centum & viginti*. Supplicat unum è duobus: Aut solvi circumscriptum exilium, licèt non plenè, saltem quoad Romanum accessum, & Romanæ appellationis prosecutionem; aut certè juxtà Imperatoris Gratiani, ab ipso Theodosio confirmatam, de degradatis Episcopis legem, relegari à Cyro ad centum millia: Habitare ac latitare in suæ professionis Monasterio. Supplicat hanc saltem sibi fieri gratiam.

Et non aliqua Synodus, sed solus suæ Sedis authoritate Magnus Leo appellantem Theodoretum exaudivit, ac revestivit. Lucet ex Actis Chalcedonensis Synodi. Etenim in prima statim ejus Actione gloriosissimi Judices edixerunt: *Ingrediatur & Reverendissimus Episcopus Theodoretus, ut fit particeps Synodi, quia & restituit ei Episcopatum SS. Archi-Episcopus Leo*. Ad quod Edictum, & præsertim ad ejus vigore subsecutum Theodoreti ingressum facta est inter Episcopos dura contentio. Etenim Ægyptii, Illyriciani, ac Palæstini clamaverunt: *Miseremini, fides perit. Istum Canones ejiciunt. Hunc foras mittite. Magistrum Nestorii foras mittite*. At verò Orientales, Pontici, Asiatici, & Thraces clamarunt in contrarium: *Nos in pura charta subscripsimus. Cæsi sumus, & ità subscripsimus. Manichæos foras mittite, inimicos Flaviani foras mittite. Adversarios fidei foras mittite*. Clamarunt se in Theodoreti, ac aliorum Episcoporum damnationem non consensisse, sed fustibus ad pura in charta subscribendum fuisse compulsos, ideòque damnationem fuisse nullius ponderis. Postularunt non Theodoretum, sed ejici Eutychianos, utpotè novos Manichæos. Contentionis radicem aperit in Breviario Liberatus: *Soluto Ephesino Concilio, & ad suas Sedes reversis Episcopis, scissio facta est inter eos, qualis anteà nunquàm contigerat. Ægyptii, Thraces, & Palæstini Episcopi Dioscorum sequebantur; Orientales, Pontici, & Asiani, Sanctæ memoriæ Flavianum*. Post multam igitur contentionem gloriosi Judices perstiterunt in suo Edicto: *Theodoretus Reverendissimus Episcopus, proprium recipiens locum à SS. Episcopo inclytæ urbis Romæ, in locum nunc Accusatoris ingressus est. Unde patiamini ea, quæ inchoata sunt, finiri, ne aliqua confusio Auditorio fiat. Præjudicium enim ex persona Reverendissimi Episcopi Theodoreti nulli generabitur: Reservata videlicèt post hæc omni accusatione, & vobis & illi, & quæ invicem exercere volueritis, quia rectam tenet fidem*. Affirmant illum non ex plena causæ retractatione fuisse à Magno Leone integrè reparatum, sed summaria cognitione dumtaxàt revestitum: Retractatorium examen ac definitivum judicium esse à Pontifice remissa ad Synodum, & suo loco ac tempore explenda. Omnes audiendos. Interim verò parendum esse Decretis Romani Episcopi. Et fuit obeditum. Theodoretus fuit admissus ad Consessum. Et Orientales ejus Collegæ ex cordis abundantia iterùm exclamarunt: *Dignus, Dignus*. Quæ voces excitarunt invidiam, novasque contentiones, vel exclamationes in invicem. Quarè gloriosissimi Judices iterùm edixerunt: *Acclamationes istæ Populares nequè Episcopos decent, nequè Partes juvant. Patiamini ergò fieri lectionem*. Et rursùm: *Magis acquiescite secundùm Deum audientiam fieri, & permittite omnia secundùm ordinem recenseri*. Et tunc tandem Romano Judicio omnes plenè acquieverunt. (Cap. 12.)

Hoc revestitorium judicium an Leo in suo Presbyterio fecerit, an in aliqua suæ Provinciæ Synodo non possim demonstrare. Certè fecit in alterutro. Forsitan in Synodo, qua circumduxit Latrocinii Acta, & qua revestivit Sanctum Flavianum. Quidquid sit judicium Rescripto transmisit ad Theodoretum. Et licèt Rescriptum perierit, sui tamen judicii Pontifex meminit in aliis ad Theodoretum litteris, jam plenè reparatum per Synodum Chalcedonensem: *Benedictus Deus noster, cujus invincibilis veritas ab omni hæresios macula mundum te secundùm Sedis Apostolicæ judicium, demonstravit. Cui dignam retribues pro tot laboribus gratiam, si talem te, qualem probavimus & probamus, pro universalis Ecclesiæ defensione servaveris. Nam quod Deus omnium calumniosorum fallacias solvit, maximam Beatissimi Petri curam pro cunctis nobis agnoscimus, qui postquàm suæ* (Epist 93. Cap. 5.)

Sedis judicium in fidei definitione firmavit, nec circà cujusquàm vestrum, qui nobiscum pro Catholica fide laborastis, personam quidquàm reprobum videri permisit. Quia nec poterat, Spiritu Sancto judicante, quisquàm ex eis non victor exire, quorum jam vicerat fides. Docet plura. Primò, quod Apostolica Sedes Theodoretum probarit ac judicarit mundum ab omni macula hæresios. Nempè per interlocutoriam sententiam, qua spoliatum restituit, ac de Episcopatu revestivit. Secundò, quod Apostolica Sedes ipsum omninò revestiverit. Et quidem per magnos labores. Nempè ob contradicentium potentiam & contumaciam. Tertiò, quod istud fecerit per judicium. Nempè per interlocutoriam sententiam admittendo ejus appellationem, illi dando suspensivum effectum, ac appellantem, quo armatus in retractatorio judicio congredi posset, in Episcopalis dignitatis locum restituendo. Quartò, quod Chalcedonensis Synodus appellatam Theodoreti causam plenè retractaverit, ac interlocutorium Apostolicæ Sedis judicium confirmaverit, ac traduxerit in definitivum. Quintò, quod laudata Synodus istud fecerit non circa solum Theodoretum, sed etiam circa alios.

Diffinitivam Chalcedonensis Synodi sententiam conceperunt Paschasinus Lilybetanus, Lucentius Esculanus, ac Julianus Coensis Episcopus, nec non Bonifacius Romanæ Ecclesiæ Presbyter, Legati Magni Leonis, & pronunciarunt hoc tenore: Sanctissimum ac venerabilem Episcopum *Theodoretum Sanctissimus ac Beatissimus universæ Ecclesiæ Episcopus urbis Romæ Leo dudùm in communionem suscepit ità, sicut litteræ ab eo ad nostram Humilitatem directæ testantur. Si igitur fidem Catholicam, sicut promittit, & secundùm prædictum B. Episcopum subscriptionem in proprio libello direxit, & nostræ insuper Humilitati alio dato libello monstravit, quoniàm & Nestorium & Eutychen non solùm Scripto, sed & sub præsentia totius Consessus ore proprio anathematizavit, hoc judicio Sanctissima ac Venerandissima Synodus, insuper verò & nostra Humilitas reddi ei Ecclesiam propriam definivit.* Maximus Antiochiæ Patriarcha suo suffragio addidit: *Dudùm & à principio Reverendissimum Episcopum Theodoretum novi Catholicum, audiens doctrinam ejus in SS. Ecclesia.* Antiochena. Illic enim Theodoretus sub tribus successivè Patriarchis, Theodoto, Joanne, ac Domno, frequentissimè fuerat concionatus, & à Maximo, tunc Abbate aut Monacho, auditus. Et Maximi testimonium erat summi ponderis: Semper enim ille fuerat acerrimus Adversarius Nestorianorum. Theodoretus nunquàm dixerat duos filios. Erant consutæ in ipsum calumniæ per Factionem Dioscori ac Eutychetis. Hinc istud Apostolicorum Legatorum judicium singulari suffragio confirmarunt omnes Synodi Primates, & omnes tandem Episcopi exclamarunt: *Hoc justum judicium, hæc justa sententia, hoc Christi judicium. His & nos consentimus. Hæc omnes dicimus.* Et gloriosissimi Judices miserunt in executionem: *Theodoretus SS. Episcopus Ecclesiam civitatis Cyri recipiat.* Compendio hæc illustrat in Breviario Liberatus Diaconus: *Celebrata est Actio, in qua Theodoretus Episcopus Cyri, quem Dioscorus expulerat, Orthodoxus judicatus est, & dignus Sede sua.*

Apostolicæ Legationis suffragium docet nos varia. Primò, quod Sanctus Leo Theodoretum dudùm ante Chalcedonensem Synodum recepisset in sui gradus communionem, seu de Episcopatu revestiisset. Forsitan in prima sua post Legatorum ex Ephesino Latrocinio reditum celebrata Synodo. Secundò, quod Leo Chalcedonem ad suos Legatos transmiserit Mandatum ac instructionem, juxtà quæ volebat fieri retractatorium, Theodoreti judicium. Tertiò, quod Chalcedonesis Synodus hanc causam non retractaverit, nisi ex Delegatione & Mandato Leonis. Tota enim causæ administratio privativè spectabat ad ipsum. Et ipse eam suo sapientissimo Beneplacito duxit delegandam Chalcedonensi, quod tunc instabat, Concilio. Juxtà Canones Sardicenses. Quartò, quod Theodoretus per omnia obediens processerit secundùm prædictum Beatum Episcopum. Secundùm Beneplacita & Mandata Magni Leonis. Quintò, quod Sanctus Leo, adeòquè & omnis Pontifex sit non solius Romæ Episcopus, sed universæ insuper Ecclesiæ. In antiquis Synodorum Actis Pontifex passim inscribitur *Episcopus Catholicæ Ecclesiæ urbis Romæ.* Quidam censent intelligi solam urbis Ecclesiam. Et suo intellectu abutuntur. Quidquid sit, Leo hic inscribitur & Romanæ urbis Episcopus, & universæ Ecclesiæ. Eadem in Synodo appellatur *Episcopus universalis.* Verùm quod recusaverit invidiæ obnoxium vocabulum, testatur Magnus Gregorius.

Porrò inter alios ab Ephesino Latrocinio degradatos Episcopos, quos ad se appellasse, à se revestitos, ac à Chalcedonensi Synodo fuisse ex integro reparatos scripsit ad Theodoretum Magnus Leo, fuit Eutychetis Accusator Eusebius Dorylæensis. De ipso idem Pontifex scripsit ad Sanctam Imperatricem Pulcheriam: *Quià novimus, quantum piæ sollicitudinis Catholicis Sacerdotibus Mansuetudo vestra dignetur impendere indicandum esse curavimus Fratrem & Co-Episcopum meum Eusebium nobiscum degere, & nostræ communionis esse consortem, cujus commendamus Ecclesiam, quam dicitur vastare, qui illi injustè asseritur subrogatus.* De eodem scripsit ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum: *Illud quoquè Dilectionem tuam nosse volumus, Fratrem & Co Episcopum nostrum Eusebium, qui causa fidei multa discrimina, laboresque toleravit, nobiscum interim demorari, & in nostra nunc communione persistere, cujus Ecclesiam tua sollicitudine volumus esse defensam, ut nihil eo absente depereat, nullus ei in aliquo præjudicare præsumat, donec cum litterarum nostrarum ad vos prosecutione perveniat.* Ep.60 c.4. Affirmat primò, quod Eusebius Romanam Ecclesiam non solummodò appellaverit, sed etiam personaliter accesserit. Et quidem per multa pericula ac labores. Utpotè elapsus ex carcere. Secundò, quod Leo ipsum

ipsum revestierit, & revestitum apud se detinuerit. Tertiò, quod ipsius causam voluerit per semetipsum retractare, atquè ità gloriosum cum suis reparatoriis litteris remittere in Orientem. Et Leo istud omninò fecit. Etenim Eusebius Chalcedonensi Synodo adfuit ut plenè Canonicus Episcopus, & de retractanda ejus causa nullus factus est sermo, nulla memoria. Quod nempè Pontifex ipsam plenè retractasset, ac definisset. Quarè hoc ipsum ille potuerat facere circa Theodoretum & Flavianum. Rationes sapientissimo ejus arbitrio aliud persuaserunt. Notanda sunt verba: *Qui illi injustè asseritur subrogatus*. Etenim de degradatis ab Ephesino Latrocinio Episcopis scribit Liberatus Diaconus:
Cap. 12. *Ordinatus est pro Flaviano Anatholius Diaconus, pro Domno Maximus, pro Iba* Edesseno *Nonnus, pro Sabiniano* Parrhensi *Athanasius, pro Theodoreto autem & Eusebio nullus ordinatus est*. Eusebius istud nesciens videtur aliud Leoni ex metu suggessisse. Hinc Leo scripsit: *Asseritur*.

CAPUT II.

Discutiuntur Commenta Reverendi Patris Paschasii Quesnelli.

PAschasius Quesnellus adducit superiùs laudata Sancti Leonis ad Theodoretum à Chalcedonensi Synodo plenè restitutum verba, & commentatur: *Quale fuerit illud* Apostolicæ Sedis judicium, *à multis id quæsitum hactenùs, inquè varias itum est sententias. Nonnulli aliquod vel in Synodo, vel extrà Synodum à Sancto Leone de restitutione Theodoreti Decretum conditum fuisse autumant, postquàm ad eum causam suam per libellum appellationis detulisset. Verùm cum de hujusmodi Decreto ne apex quidem ullus appareat, sive in Actis Chalcedonensibus, sive in aliis rerum tunc gestarum monimentis, tam facilè refellitur, quàm profertur. Alii eadem Synodali ac judiciali sententia Theodoretum restitutum ajunt, qua Pseudo-Synodus Ephesina in irritum missa fuerat: In illo videlicet Episcoporum Conventu, quorum cinctus agmine Romanus Pontifex apud Sanctum Petrum venisse in occursum Valentiniani Augusti, Augustarumque legitur in epistolis ea de re scriptis ad Theodosium Imperatorem de Actorum hujus Conciliabuli rescissione. Apud me verò certum est de Theodoreti causa nullam intercessisse sententiam, sive quæ à solo Leone, sive quæ à Synodo sit missa, sed illud solummodò judicium à Leone commemorari, quod communionis litteris continebatur. Dum enim querelas Theodoreti ultrò suscepit Pontifex, eidemque suam communionem impartivit, consequens fuit, ut eundem ab omni hæresios macula mundum judicaverit, deputaveritquè inter Adversariorum calumnias, quidquid obtruserant, ut eum velut suspectum de fide à Synodo arcerent, vel etiam quasi de hæresi convictum deponerent in Synodo.*

Errores iterùm varii. Primus est, quod de isto revestitorio Theodoreti Decreto nulla sit mentio in Actis Chalcedonensibus. Etenim gloriosissimorum Judicum ad plenam istam Synodum verba sunt lucida: *Ingrediatur Reverendissimus Episcopus Theodoretus, ut sit particeps Synodi, quia ei restituit Episcopatum SS. Archi-Episcopus Leo*. Et iterùm: *Theodoretus Reverendissimus Episcopus proprium recepit locum à SS. Episcopo urbis Romæ*. Reverendus Pater Paschasius Quesnellus omninò legit Acta Chalcedonensia: Quarè oportet ipsum, dum superiora scripsit, esse lapsum memoria. Ægyptii, Illyriciani, ac Palæstini Episcopi, qui Dioscoro apud Ephesum faverant, Chalcedone adversùs Theodoretum urserunt istud ipsum, quod Sardicæ adversùs Sanctum Athanasium, aliosque Orientales per Julium Pontificem revestitos Episcopos prætendit Eusebiana Factio: Noluerunt ipsum ante expletam totius causæ retractationem ac definitionem esse Synodi participem. Verùm uti isthic Hosius Cordubensis Episcopus, & Apostolicus Synodi Præses, ità hic gloriosissimi Judices, haud dubiè moti per Legatos Apostolicos, voluerunt deferri plenam reverentiam atque obedientiam revestitoriis Decretis Romani Pontificis. Et utrobiquè obtinuerunt. Et istud Apostolicum Romanæ appellationis & Romani Pontificis Jus Sardicenses Canones stabilierunt. Porrò an Sanctus Leo Theodoretum in sua, qua Ephesini Latrocinii Acta circumduxit, Romana Synodo, an per singulare Decretum revestiverit, est digna inquisitu quæstio. Ejus resolutio rei præsenti non est necessaria. Quidquid sit, certum ac manifestum est ipsum fuisse revestitum, ideòque Chalcedone admissum ad Synodi participium. Quarè secundus & insignis error est in his verbis: *Apud me certum est de Theodoreti causa nullam intercessisse sententiam, sive quæ à solo Leone, sive quæ à Synodo sit emissa*.

Tertius error est in his verbis: *Sed illud solummodò judicium à Leone commemorari, quod communionis litteris continebatur*. Iterùm rem profitetur Reverendus ille Pater, & voces negat. Etenim communionis litteræ non sunt aliud, quàm litteræ Revestitionis, quæ fieri non potest sine examine & Judicio. Lucet ex Apostolicorum Legatorum suffragio, quo Theodoreti causam Chalcedone definierunt, ac ipsum plenè repararunt: *SS. Episcopum Theodoretum Beatissimus Episcopus Leo in communionem suscepit*. Dicunt istud ipsum, quod in prima Actione dixerant gloriosi Judices: *Ei restituit*

stituit Episcopatum. Etenim Magnus Leo non Laicam aut Clericalem, sed Episcopalem ei communionem restituit, quæ est Episcopatus. Loquor rem exploratam apud omnes vel leviter imbutos Ecclesiasticæ Antiquitatis peritia. Videri possint antiquæ observationes Gabrielis Alba-Spinæi, Episcopi Aurelianensis. Notanda sunt & hæc Romanorum Legatorum verba: *Sicut litteræ ab eo ad nostram Humilitatem directæ testantur*. Laudant litteras, quas de Theodoreti revestitione ac reparatione, Magnus Leo ad suos Legatos scripserat, ideòque hæ litteræ non sunt ex illis, de quibus possit dici: *Tàm facilè refellitur, quàm profertur*. Et fabula iterùm sibi ipsi non cohæret. Lucet ex his verbis: Consequens fuit, *ut eundem ab omni hæresios macula mundum judicaverit*. Certè Pontifex judicare non potuit, nisi per judicium.

Paschasius Quesnellus compendio exponit Theodoreti adversitates, ejusque ab Ephesino Latrocinio degradationem, & prosequitur: *Hoc ubi rescivit Theodoretus, doluit ipse vicem suam, quidque caperet consilii in tanta rerum perturbatione apud se cogitans, circumspiciensque omnes Orientalis Ecclesiæ Episcopos, aut etiam sæculi Potestates, neminem invenit quem adire, vel cui suas querelas deferre posset. Chrysaphius enim, cujus consilio agebatur Imperator, Eutychis Patrocinium palàm & publicè susceperat. Augustus ipse hæreticorum arte delusus Pseudo-Synodi sententiam authoritate sua tuebatur. Dioscorus totius illius tempestatis erat author, & artifex præcipuus. Domnus similem cum Theodoreto depositionis sententiam exceperat. Constantinopolitanus Episcopus per Eutychianorum scelus & immanitatem supremum diem obierat. Quid restabat Theodoreto agendum, Orientalibus penè omnibus vel furentibus, vel oppressis, vel ne hiscere quidem audentibus, nisi ut ad Occidentales sese converteret, eorumque fidem ac Religionem sollicitaret? Dedit igitur litteras ad Leonem, tanquàm Occidentalium Patriarcham, omnium Episcoporum Caput, ac communem totius Ecclesiæ Patrem, ejus, omniumque pariter Occidentis Episcoporum opem implorans*. Et adjungit verba Liberati Diaconi: *Theodoretus Episcopus Papæ suggessit, quanta mala pertulerit ex insidiis Dioscori, rogans ut celeriùs tali causæ subveniretur per alium Conventum Episcoporum*. Ex ipsis, quoniàm Romanæ appellationis non meminerunt, concludit Theodoretum non ad solum Pontificem, sed ad Generalem Synodum provocasse.

Respondeo Theodoretum ab inflicta degradationis injuria nec per Dioscorum, nec per Domnum, nec per Flavianum, nec per ullum Orientalem Episcopum, nec item per imperii Potestates, sed juvari potuisse per solam Romanam Ecclesiam. Quis unquàm Patriarcha damnatum à Generali Synodo Episcopum revestivit, aut reparavit? Adducatur authenticum exemplum. Et ista omnia Theodoretus optimè noverat. Etenim de Sancto Pontifice Julio, Sancti Athanasii appellationem admittente, ac ipsum revestiente, scripsit in Ecclesiastica Historia: *Julius Ecclesiasticam sequens regulam, & ipsos Romam venire jussit, & Divino Athanasio ad judicium diem dixit*. Ex eadem Regula Theodoretus, dum solo circumscripto per Principem exilio ligabatur, perfugium fecit ad omnes Imperii Ministros, & notos & ignotos; at verò ubi accepit Synodale degradationis vinculum, ad solam confugit Romanam Ecclesiam. Quidquid ad alios scripsit, scripsit eo fine, ut Romam permitteretur accedere. Nempè claves, quibus Synodalia possint solvi vincula, Christus Dominus posuit in ista sola Cathedra. Porrò Liberatus Diaconus adductis per Paschasium Quesnellum verbis adjungit: *Ne hæretica Eutychetis dogmata permanerent à Dioscoro confirmata*. Horum nihil Theodoretus habet in illa, quæ nobis superest, ad Leonem epistola. Proinde plures scripsit ad Pontificem litteras. Per alias suam appellationem ab ipso solo, per alias supplicavit fidei causam retractari ab alia Synodo. Dedit prudentissimum consilium. Hinc Liberatus prosequitur: *Fortissimus Leo, audiens Legatorum suorum suggestionem, & Theodoreti querelas suscipiens, litteris suis Theodosium Imperatorem & Pulcheriam Augustam petit, ut fieret intra Italiam Generale Concilium, & aboleretur error fidei per violentiam Dioscori factus. Valentinianum autem Imperatorem, & Eudoxiam uxorem deprecatus est, ut Imperatorem Theodosium hortarentur aliam fieri Synodum ad retractanda illa, quæ à Dioscoro malè acta & perpetrata fuerant in damnatione Flaviani Episcopi, & Orthodoxorum depositione*. Rogavit fieri Synodum non ad Flavianum ac alios degradatos Episcopos revestiendos, sed ad ipsorum causam retractandam, & præsertim ad abolendum errorem fidei. Rogavit motus à Legatorum suggestione, & Theodoreti querimoniis. At verò Legatorum suggestionem audivit in sua Romana Synodo: Proinde isthìc audivisse videtur etiam Theodoreti querimonias, ac ipsum revestisse.

Paschasius Quesnellus pergit: *Sed ipsum Theodoretum audiamus, ità Leonem nostrum pro se alloquentem*. Ego autem, *inquit*, Apostolicæ vestræ Sedis exspecto sententiam, & supplico & obsecro vestram Sanctitatem, ut mihi invocanti justum vestrum & rectum judicium opem ferat, & jubeat ad vos venire, & ostendere meam doctrinam vestigia Apostolica sequentem. *Quibus verbis duo mihi postulare videtur Theodoretus. Primùm quidem ex Sancti Leonis sententia & consilio, tanquàm Prudentissimi, Pissimique Præsulis, doceri cupit, an judicio Dioscori ipsum stare satius sit pro Ecclesiæ pace, quàm aliarum Synodorum Tribunal pulsare, quod quidem novarum fortè turbarum occasio esse poterat. Et hic quidem est primorum verborum sensus*: Apostolicæ vestræ Sedis exspecto sententiam. *Quam interpretationem non ex nostro, sed ex ipsius*

Theo-

Theodoreti natam ingenio verba sequentia comprobant. Nempè hæc verba: *Ante omnia autem rogo, ut sciam à vobis, an in injusta hac depositione me oporteat acquiescere, an non. Vestram enim exspecto sententiam. Et si judicatis me stare jusseritis, stabo; nec ulli deinceps homini molestiam exhibebo, sed quod flecti non potest, Dei & Salvatoris nostri judicium exspectabo*. Respondeo hæc verba, *Apostolicæ vestræ Sedis exspecto sententiam*, exponi ab immediatè sequentibus: *Supplico & obsecro vestram Sanctitatem, ut mihi invocanti justum vestrum & rectum Judicium opem ferat*. Palàm expostulat non consiliarem, sed Judicialem sententiam. Hinc adjungit: *Et jubeat ad vos venire, & ostendere meam doctrinam vestigia Apostolica sequentem*. Ostendere in retractatorio Judicio. Proinde Theodoretus toto contextu supplicat è duobus unum: Aut causam suam judicialiter retractari, aut certè se, si aliud videatur, paternè doceri, quò possit se recipere ad suæ Professionis Monasterium, atquè illic in silentio exspectare sententiam supremi Judicis. Hiscè etiam paternis Monitis spondet acquiescere, & deinceps non cogitare de humano auxilio. Quod ad suæ Professionis Cœnobium redire cogitarit, demonstrant ejus litteræ ad Anatolium Patritium. Hic est verus litterarum sensus.

Paschasius Quesnellus pergit in suo istius epistolæ Commentario: *Alterum quod sciscitatur Theodoretus, hoc est, ut si judicaret Sanctus Leo standum non esse Dioscori sententiæ, aliud Concilium in Occidente Apostolica authoritate haberetur, ad quod ipse convolare posset, ab injusta sententia absolvendus. Is est superiùs descriptorum verborum sensus*. Nempè horum verborum: *Obsecro vestram Sanctitatem, ut mihi invocanti justum vestrum & rectum Judicium opem ferat, & jubeat ad vos accurrere*. Hunc sensum affirmat perspicuè elici ex litteris ad Renatum Presbyterum Romanæ Ecclesiæ: *Tuam oro Sanctitatem, ut persuadeas SS. Archi-Episcopo, ut Apostolica utatur authoritate, & præcipiat ad vestrum convolare Concilium*. Et ex epistola ad Anatolium Patritium: *Hanc gratiam ab Imperatore obtineas, ut ad Occidentem accedam, & ab illis SS. Episcopis judicer*. Respondeo in datis ad Pontificem litteris nullam penitùs fieri memoriam Synodi. Theodoretus invocat justum & rectum Judium solius Leonis. Utiquè suæ appellationis retractatorium. Et ad ipsum subeundum supplicat evocari ad urbem. Supplicat solvi à Regio circumscripti exilii vinculo. Et ut ad istam solutionem Pontifex utatur Apostolica authoritate. Ex quo palam discimus Papalem authoritatem etiam tunc omnibus istiusmodi Regiis in Episcoporum personas & causas violentiis prævaluisse. Attamen fateor has Theodoreti litteras cum aliis ad Renatum Presbyterum & Anatolium Patritium datis nullatenùs pugnare. Etenim non qualecumquè, sed Romano Presbytero scribens laudat *Vestrum Concilium*. Et in litteris ad Anatolium rogat ab illius Episcopis judicari. Palàm laudat Concilium Romanæ Provinciæ, in quo Pontifex consuevit istiusmodi causas retractare.

Pontifex isthìc est omnia. Hinc ad Chalcedonensem Synodum & gloriosissimi Judices, & Apostolici Legati dixerunt Theodoreto esse à solo Leone redditum Episcopatum, ac Episcopalem communionem.

Paschasius Quesnellus pergit in suo Commentario: *Sive autem Concilium istud, quod adire optat Theodoretus, ex solis Italici Tractus Episcopis componi velit, sive ex omnibus Occidentalium partium Præsulibus, perinde est mihi. Et si enim illorum solummodò Episcoporum Concilium postulatum esse concesserim, quibus ex proximis Provinciis ad Romanum Pontificem concurrere solemne erat, non esset sententiæ nostræ adversum. Quoniàm manifestum est tale Concilium à Theodoreto non ex juris necessitate esse postulatum, sed ex ipsius litigantis arbitrio, cui liberum fuit juxtà Ecclesiæ Africanæ morem, & Carthaginensis Concilii Decretum, judicium sibi deligere apud Occidentalium Episcoporum Synodum, ea lege ut quæcumquè à delectis sponte propria Judicibus emitteretur sententia, ei sese irretractabiliter submitteret. Ex spontaneo igitur delectu, non ex necessitate Romani Pontificis Synodum convenisse dicendus erit Theodoretus, si ad eam solam provocavit. Si enim ad hoc Jure teneretur, ut quid verebatur, ne preces suæ à Pontifice non admitterentur, nec suum effectum recursus sortiretur? Cur Renati Presbyteri gratiam captat, ut ipso agente, ac suadente ad Concilium Occidentis convolare ipsi permitteretur? Cur hortatur Romanæ Ecclesiæ Archi-Diaconum, ut Sancti Leonis zelum accendat? Quam deniquè ob causam se ipsius judicio, qualecumquè esset, assensurum atquè adhæsurum spondet? Talem enim sponsionem nemo est, qui non rideat, si de Judice agatur, quem adire, & cui obtemperare necessitas fuerit. Tunc enim, velit nolit is qui appellat, nec licet ei judicium declinare, nec sententiæ obedientiam detrectare. Non incongruè autem talis sponsio permittitur, cum judicium à delectis ipsius litigantis arbitrio Judicibus postulatur, ne isti judicandi onus à se removerent. Quamquàm hæc dicimus de Romana Synodo, probabilius tamen existimamus, de universaliori Occidentis Concilio cogitasse Theodoretum, cum absolutè ad Occidentem accedere, & ab Occidentis Episcopis judicari exoptet*.

Reverendus ille Pater renovat & confirmat suam doctrinam, qua suprà dixit Orientalem Ecclesiam isto tempore non pependisse ab ore Occidentalis, ideòque illius judicia ad hujus retractatorium Tribunal non potuisse devocari, nisi dum *ultrò deferrentur*. Cum Eusebiana Factione & ejus Philippo-Politano Conventiculo palàm lacerat unitatem Catholicæ Ecclesiæ. Etenim membra ab invicem independentia non possint unum corpus componere. Requiritur unum caput, quod communi influxu omnia membra uniat. Et ut errori fucum addat, fingit Orientalem Ecclesiam vixisse juxtà Canones Africanos. Quin & ipsis abusus evertit sua nugamenta. Etenim Africani Episcopi nequibant suarum causarum Judices deligere extra Diœcesim, & forsitan nec extra Provinciam. Præterea electio debebat ex mutuo consensu fieri. At verò Theodoretus nec

nec intra Orientalem Diœcesim, immò nec intra omnem Orientalem Ecclesiam, nec item de Ephesini, cum quo contendebat, Latrocinii consensu elegit, ideoque nulla hic est species electi Judicii. Eligendi Leonis fundamentum non est quærendum per conjecturas. Ipsum lucidissimis verbis Theodoretus edicit in suis ad Leonem litteris, quæ videntur esse ipsum appellationis instrumentum: *Si Paulus Præco veritatis, tuba Spiritus Sancti, ad Magnum Petrum se contulit, ut iis qui Antiochiæ de legali conversatione ambigebant, explicationem ab illo referret, multò magis nos humiles & pusilli ad Apostolicam Sedem vestram accurrimus, ut Ecclesiarum remedia à vobis accipiamus. Vobis enim Primas in omnibus tenere convenit. Multis si quidem prærogativis ornatur Sedes vestra. Etenim alias urbes ornat vel magnitudo, vel pulchritudo, vel habitatorum frequentia. Nonnullas etiam quæ his carent spiritualia quædam dona illustrant. Vestræ verò bonorum affluentiam omnium largitor dedit.* Loquitur cum Sancto Bonifacio Pontifice, scribente Nicænam Synodum nihil fuisse ausam constituere supra Sancti Petri Cathedram, quoniam sciebat ipsi à Domino concessa esse omnia. An Theodoretus epistolam viderit, ignoro: Interim eodem modo loquitur. Hunc Primatum variis encomiis illustrat, & disertis verbis exprimit in epistola ad Renatum Presbyterum: *Habet SS. illa Sedes Ecclesiarum, quæ in toto Orbe sunt, Principatum multis nominibus. Atquè hoc ante omnia, quod ab hæretica tabe immunis mansit, nec ullus contraria sentiens in illa sedit, sed Apostolicam gratiam integram conservavit.* Affirmat nobiliorem Romani Primatus portionem esse plenam ac perpetuam in dirimendis fidei controversiis infallibilitatem. Proindè appellandi Leonis fundamentum non fuit libera Theodoreti electio, sed suprema Romanæ Ecclesiæ authoritas, in qua semper viguit Apostolicæ Sedis Principatus. Sensa sua abundè exposuit in Ecclesiastica Historia, enarrans Romanam appellationem Sancti Athanasii, & aliorum Orientalium Episcoporum.

Epist. 116.

Quæ Paschasius Quesnellus adducit pro suis commentis, sunt nugamenta. Primum est in his verbis: *Si ad hoc Jure teneretur ut quid verebatur, ne preces suæ à Pontifice non admitterentur? &c.* Respondeo Theodoretum Jure non fuisse obligatum ad appellandum: Poterat enim juri suo cedere, & dare locum Latrocinalibus furoribus Dioscori. Attamen dum appellare voluit, non potuit nisi ad Apostolicam Sedem, aut ad Generalem Synodum. Verùm hæc erat remotissima. Etenim Latrocinalia Acta Imperator Theodosius pleno impetu sustinebat, & forsitan tunc confirmaverat. Nullis precibus aut rationibus se permittebat ab ista iniquitate dimoveri. Lucet ex ejus Rescriptis ad Imperatorem Valentinianum, ad Gallam Placidiam, & ad alios. Hinc prudentissimè Theodoretus se convertit ad Sedem Apostolicam. Et quo ejus appellatio admitteretur, rectissimè adjunxit preces apud Pontificem, & varios Intercessores. Quod nempè ejus causa esset suspecta atquè difficilis. Erat non solummodò degradatus ab Ephesino Latrocinio, sed insuper per severa, & Latrocinio anteriora Imperatoris Decreta ligatus intra propriam civitatem: Suspectus & de Nestoriana hæresi,& de multa turbulentia. Et suspicio non erat temeraria. Ei Theodoretus fundamenta ac fomenta dederat per variam petulantiam in Sancti Cyrilli non sola Capitula, sed insuper personam. Etiam post initam Ecclesiarum pacem, & post Sancti Cyrilli mortem. Accedebant ejus impetus pro libris Diodori ac Theodori, quos constabat Nestorio fuisse fontes perfidiæ. Quarè meritò timebat sibi evenire, quod evenit ejus Patriarchæ Domno. Ne Magnus Leo degradationem duceret ratam, atquè ità ejus appellationem abiiceret. Hinc non sine rationibus preces admovit ac Intercessores. Notanda sunt precum verba: *Apostolicæ vestræ Sedis exspecto sententiam. Justum vestrum judicium invocanti opem ferat. Jubeat ad vos venire, ne ad vos contenderem, Regiarum litterarum vincula retinuerunt. Apostolica Potestate utatur. Ad Concilium vestrum advolare præcipiat.* Ista omnia nullatenus cadunt in electum Judicem. Hic quippe non ex suæ Sedis authoritate, sed operatur ex solo consensu partium. Et quomodò hic consensus, qui tamen hìc non adfuit, poterat Leoni dare potestatem solvendi vinculi, quo Princeps Theodoretum ligaverat? Privativè id spectat ad Sancti Petri privilegium.

Alterum nugamentum est in his verbis: *Quam deniquè ob causam se ipsius judicio, qualecumquè esset, assensurum atquè adhæsurum spondet, &c.* Respondeo id spopondisse ob præfatam suspicionem de inquietudine ac turbulentia. Etenim in prima apud Ephesum Synodo Theodoretus in famosa Joannis Patriarchæ Antiocheni adversùs S. Cyrillum & Synodalia Acta rebellione fuerat omnia. Joannes erat tunc novellus Episcopus, ideòque eminentem scientia Theodoretum audiebat & sequebatur in omnibus. Theodoretus igitur apud Ephesum nullius judicio acquiescere voluerat: Nec Synodi, nec Principis, nec Pontificis. Et factam postmodò Ecclesiarum pacem quomodò observaverit, docet ipsi inflictum à Principe exilium. Idem demonstrant ejus Scripta ac Declamata in defunctum Sanctum Cyrillum. Quarè apud Romanam Ecclesiam poterat meritò esse suspectus, ne suum Nestorium imitatus sperneret ejus judicium, & ab ipso provocaret ad Generalem Synodum. Hinc in litteris ad Renatum Romanæ Ecclesiæ Presbyterum seriò spondet, se qualicumquè Leonis sententiæ acquieturum, ac deinceps non cogitaturum de aliis humanis Judiciis. Hæc Paschasii Quesnelli nugamenta Romanum Pontificem palàm redigunt in ordinem. Ejus Primatum contrahunt ad solum honorem nominis & loci. Etiam intra proprium Patriarchatum. Sunt non dumtaxat adversùs Papale, sed etiam adversùs Patriarchale Privilegium Attentata manifestò schismatica, ideòque per Romanam Ecclesiam non solis Apostolicis, sed etiam Regiis Edictis damnanda ac opprimenda.

Redea-

Redeamus ad præfatum Reverendum Patrem: *Acceptis porrò Theodoreti, & aliorum litteris, auditaque Hilari Relatione, quid Theodoreto rescripserit Sanctus Leo ignoramus; quid egerit, inquirimus. Intellexit statim Pontifex post Ephesinum Latrocinium opus esse Concilio, eoque Generali, ut ex ejus litteris ea de re ad Augustum scriptis clarum est. Verùm pro restituendo Theodoreto neque Provincialem, nequè Generalem Synodum necessariam esse duxit: Quoniàm pro deposito habendus ille non erat, in quem non Concilium, sed Latrocinium, non Episcopus, sed Prædo improbus depositionis sententiam ferre conatus fuerat. Quod ità apud omnes certum erat, ut quidquid in illo miserando Ephesi Conventu factum erat pro infecto ab omnibus passim Catholicis haberetur. Unde Leo monet Constantinopolitanos, ne à Sacerdote suo, qui similem cum Theodoreto exceperat depositionis sententiam, ulla eos formido divellat. Hoc ipsum quod ab Imperatore Theodosio poscebat Leo noster, cum rogabat eum, ut omnia in eo statu esse juberet, in quo fuerant ante omne Judicium, donec major ex toto Orbe Sacerdotum numerus congregaretur. Cui postulationi annuit pro Theodosio Martianus, cum in ejus mortui locum suffectus est: Qui & majorem revera ex toto Orbe Episcoporum Synodum congregavit, & eidem jussit interesse Theodoretum.*

Errores varii. Primus est, quod Magnus Leo pro restituendo Theodoreto nequè Provincialem, nequè Generalem Synodum duxerit esse necessariam. Quod nullam duxerit necessariam, & ego profiteor: Verùm ex alia radice. Ego enim profiteor Romani Episcopi potestatem, qua appellantes ad se Episcopos possit etiam in suo Presbyterio revestire, ac ex integro reparare; at verò Paschasius Quesnellus censet Theodoretum tali revestimento non indiguisse, ideòque nec ejus appellationem in ulla Leonis Synodo fuisse auditam aut admissam. Est manifestus error. Etenim Hilarus Romanorum Archi-Diaconus disertè scripsit ad Sanctam Imperatricem Pulcheriam: *Vestra veneranda Clementia cognoscat à Reverendissimo Papa Leone cum omni Occidentali Concilio reprobari omnia, quæ in Epheso contra Canones per tumultus & odia sæcularia à Dioscoro Episcopo gesta sunt, & nulla ratione hæc in his partibus posse suscipi.* Disertè affirmat Latrocinalium Actorum Apostolicam reprobationem esse decretam in Occidentis Concilio. Uti Domni damnationem Leo Synodaliter confirmavit, ita aliorum Episcoporum damnationem exsufflavit, aut potiùs suspendit. Juxtà Sardicenses Canones. Et hujus sui Synodalis Judicii executionem postulavit ab Imperatore Theodosio, sed impetrare non potuit.

Hinc secundus error est, quod Theodoretus & alii ab Ephesino Latrocinio damnati Episcopi essent citrà omne Romanæ Ecclesiæ judicium habendi pro non damnatis. Etenim longè aliud in prima apud Ephesum Synodo censuit Sanctus Cyrillus. Eum facinorosa Joannis Antiocheni Patriarchæ Factio degradaverat. Et cum ipso Memnonem Exarchum Ephesiorum. Erat manifestè attentata sententia. Etenim Cyrillus erat non solummodò secundæ Sedis Episcopus, in quem tertia Sedes nihil omninò poterat, sed insuper erat primæ Sedis Legatus, ac Præses Synodi. Et hinc Acacius Melitinensis Episcopus, secundæ Armeniæ doctissimus Metropolita, censuit sententiam illam esse non Episcopale Judicium, sed hostile convitium, ideòque spernendum ab omnibus, ac exsufflandum. Ejusdem opinionis fuit tota Synodus. Etenim omnes ejus Episcopi inflictam sibi ab eadem Factione excommunicationem constanter spreverunt: Perrexerunt & sibi mutuò, & Sancto Cyrillo in omnibus Divinis atquè humanis communicare. Ità lucet ex præfati Joannis litteris ad istos Episcopos. At verò Sanctus Cyrillus nec ad Synodi Præsidentiam, nec ad Episcopi Ministerium resumenda induci potuit, nisi causa retractata ac judicata per novos Legatos Pontificis Cælestini. Ista omnia Theodoretus viderat: Utpotè Patriarchæ Joannis non solummodò adjutor ad istas turbas, sed & incentor, & forsitan primus author. Hinc postmodò in eandem, in quam Sanctum Cyrillum iniquissimè conjecerat, injuriæ & calamitatis foveam à Dioscoro conjectus agnovit nullum esse emergendi auxilium, nisi ab Ecclesia Romana. Noverat vetustam totius Ecclesiæ Regulam, quæ sancit iniqua etiam anathemata esse metuenda ac veneranda. Et ipse singulares causas habuit istius timoris. Etenim propter multam in Sancti Cyrilli Capitula petulantiam hærebat in eodem luto cum suo Patriarcha Domno. Immò in fœdiori. Quoniàm Author fuerat omnis istius petulantiæ. Hinc non vanè metuebat, ne & sua damnatio à Magno Leone confirmaretur. Sanè solum Domni exemplum abundè evincit Latrocinale Dioscori Judicium non potuisse sperni sinè Romana authoritate.

Tertius error est, quod istud Latrocinale Judicium ab omnibus passim Catholicis haberetur pro infecto. Etenim Imperator Theodosius ipsum pro infecto adeò non habuit, ut suis legibus confirmaverit, & jusserit sanctissimè observandum. Antiochenam, Edessenam, Parrhensem, ac Dorylæensem Ecclesias quis dubitet fuisse Catholicas? Et tamen pro suis apud Ephesum degradatis Episcopis alios ordinarunt. Antiochena pro Domno Maximum, Edessena pro Iba Nonnum, Parrhensis pro Sabiniano Athanasium. Fama volabat, quod etiam Dorylæensis superordinasset. Et quidem Nonnus ac Athanasius usquè ad Chalcedonensem Synodum pacificè sederunt. Quod nempè Ibas & Sabinianus non invocassent Sedem Apostolicam. Et Nonnus à Chalcedonensi Synodo non fuit tractatus uti intrusus. Etenim Edessena Ecclesia, ac in ipsam restitutus Ibas fuerunt obligati ad ei præstandas pensiones. Quod nempè, Iba non appellante, ejus consecratio

non

non impegisset in Sardicenses Canones. Et in Chalcedonensi Concilio plures Episcopi Romanam Theodoreti revestitionem censuerunt obreptitiam, ideòque adversùs ipsam potentissimè intercesserunt. Proindè ejus degradationem non habuerunt pro infecta. Hinc Hilarus Romanorum Archi-Diaconus scripsit ad Sanctam Imperatricem Pulcheriam: *Nulla ratione hæc*, utiquè Ephesina Acta, *in his partibus suscipi possunt*, Quod nempè illa apud Orientem susciperentur. Occidens suscipere non voluit propter Magni Leonis Synodum, quæ omnia cassaverat. Omnia ad ipsam delata. Quare non cassavit damnationem præfatorum Ibæ ac Sabiniani. Quod nempè non invocassent Sedem Apostolicam. Quin immò Domni degradatio fuit isthic confirmata.

Quartus error est, quod Imperator Martianus Theodoretum sua authoritate citrà prævium Magni Leonis Judicium jusserit adesse Chalcedonensi Concilio. Etenim Gloriosissimi Judices disertè ad plenissimam Synodum dixerunt contrarium: *Ingrediatur & Reverendissimus Episcopus Theodoretus, ut sit particeps Synodi, quia & restituit ei Episcopatum SS. Leo, & sacratissimus Imperator sanxit eum adesse Sanctæ Synodo*. Sanxit exequens judicium Magni Leonis. Non definitivum, sed revestitorium. Et hinc discimus rationem, ex qua nec Ibas, nec Sabinianus, nec alii apud Ephesum degradati Episcopi fuerint participes Chalcedonensis Synodi. Quin immò Nonnus & Athanasius habuerunt illic consessum & suffragium. Nempè quod isti non invocassent Sedem Apostolicam, ideòque per Magnum Leonem non fuissent revestiti. Eadem ratione idem Pontifex Constantinopolitanæ civitatis Clerum ac Populum obtestatus est, ne Flaviani communionem desererent, aut ipsi vivo permitterent superordinari: Quod nempè appellantem Flavianum revestiisset. Et omnes ante Theodosii oculos obedierunt. Plus absenti Pontifici detulerunt, quàm præsenti Imperatori. Quid opus multis? Gloriosissimi Judices post plenè retractatam Theodoreti causam denuò dixerunt ad Synodum: *Omnis jam dubitatio de Theodoreto, Reverendissimo Episcopo, est soluta. Quippè & Nestorium coram nobis anathematizavit, & à SS. Archi-Episcopo senioris Romæ Leone susceptus est, & definitionem fidei à Religiositate vestra prolatam libenter suscepit, & insuper Epistolæ memorati Sanctissimi Archi-Episcopi Leonis subscripsit. Deest igitur, ut sententia proferatur à Reverentia vestra, ut Ecclesiam suam recipiat, sicut & Sanctissimus Leo Archi-Episcopus judicavit*. Omnia in revestitorio Leonis Decreto fundant, nihil in Edicto Martiani.

Paschasius Quesnellus verba multiplicat, & prosequitur: *Ex dictis manifestum est Leonem nostrum nullum habuisse judicium ad causam Theodoreti ventilandam, sed eidem communione non interrupta fuisse conjunctum, ejusque litteris rescripsisse nec standum esse judicatis, nec exspectandum ei esse aliud judicium, ut Ecclesiam suam solito more gubernaret. Quoniàm quæ gesta erant Ephesi* per unius hominis impudentiam, nulla Catholicæ fidei ratio rata esse permittebat. *Eo libentiùs autem sententiam adversùs Theodoretum latam pro nulla habuit, quod de ejusdem fidei integritate novum ex Oriente testimonium ad ipsum fuit delatum. Ex litteris enim Anatolii Constantinopolitani Episcopi resciverat Theodoretum Encyclicæ ad Flavianum epistolæ ultrò subscripsisse, nec Nestoriana, Eutychianaque solùm dogmata damnasse, sed ipsis etiam Nestorio & Eutychi anathema dixisse. Illud enim præstitum esse ab omnibus Episcopis, qui Antiocheno suberant, quorum unus erat Theodoretus, discimus ex epistola Leonis nostri ad Paschasinum Lilybetanum, quam nunc primùm in lucem emittimus. Ex hujusmodi subscriptione, vel etiam ex epistola, quam ad Leonem scripserat Theodoretus, intellexit Romanus Pontifex, judicavitque ipsum ab omni hæresis macula immunem, nihilque hac ex parte obstare, quominùs suam ei communionem more solito impartiret, & ille suam Ecclesiam cum pace Ecclesiastica retineret. Tale est* Sedis Apostolicæ judicium, *ut ego quidem reor, de quo in hac epistola, quam commentamur, mentio facta est, quod quidem non demonstrat restitutam esse Judiciali Pontificis sententia suam Theodoreto Sedem, sed amotam solùm nonnullam erroris suspicionem, quæ ei fortè vel ex antiquis cum Cyrillo concertationibus inhæserat*.

Iterùm errores varii. Primus est, quod Magnus Leo nullo habito Judicio Theodoretum reparaverit, ac jusserit solito more gubernare Ecclesiam. Eruditissimum ac Sanctissimum Pontificem infamat de horrenda prævaricatione. Etenim de Ebbonis Remensis Ex-Episcopi causa ad tertiam Suessionensem Synodum rectè scripsit Nicolaus primus Pontifex: *Porrò si quispiàm Sedem Apostolicam, per Sergium S. memoriæ Papam, Ebbonem quondàm Archi Episcopum indignum Clericali communione sanxisse perhibet, noverit quoniàm talem Sedes Apostolica debuit Ebbonem, donec Synodali ejus examine causa discuteretur, habere, qualem ab aliis habitum non ignorabat. Statutum quippè in magna & veneranda Nicæna Synodo legerat*: Ut de his qui communione privantur, seu ex Clero, seu ex Laico ordine, Episcoporum per unamquamquè Provinciam sententia Regularis obtineat, ut hi qui abjiciuntur, ab aliis non recipiantur. Requiratur autem, ne pusillanimitate, aut contentione, aut alio quolibet Episcopi vitio videatur à Congregatione seclusus. *Donec igitur authoritate sua de hujusmodi pusillanimitate, aut contentione, aut alio quolibet vitio examinatio vel dijudicatio proveniret, Sedes Apostolica nihil agere debuit, nisi quod egit. Videlicèt ut ab aliis abjectum ipsa nequaquàm indiscussè susciperet. Præcipuè cum prædictus Ebbo non quasi pro depositione queritans, & restitui legitimè volens examine præcedente, Sedem Apostolicam appellaverit, sed à contumacibus suasus, & his junctus,* repen-

repentè & reconciliari ab ea, & Pallio decorari quærens, & quasi Episcopus inter Episcopos, nulla sua causæ discussione præveniente, poscens, ad eandem summam Sedem accesserit, à qua reprobatus ab aliis meritò debuit reprobari, donec supplex ab ea Sede posceret Canonicè adjuvari. Hunc turbidum ac facinorosum procedendi modum Paschasius Quesnellus impingit Magno Leoni. Sanè si tali via Theodoretus fuisset in Episcopalem communionem ac revestitionem intrusus, in Chalcedonensi Synodo Ægyptii ac alii Episcopi, qui ipsum pessimè aversabantur, istud vitium in suis iteratis intercessionibus nequaquàm tacuissent. Profectò Theodoretus non violenter, quomodò Ebbo, revestiri voluit, sed invocavit justum & rectum Leonis Tribunal, exspectavit Sedis Apostolicæ sententiam, rogavit judicium ex scriptis ab ipso libris constitui: Et Magnus Leo taliter omninò fecit. Lucet ex Gloriosissimorum judicum ad Chalcedonensem Synodum interlocutione, qua postularunt definitivam pro Theodoreto sententiam: *Sententia proferatur, ut Ecclesiam suam recipiat, sicut & Sanctissimus Leo Archi-Episcopus judicavit.* Nisi forsan Paschasius Quesnellus censeat judicium istud fuisset non Synodale aut Episcopale, sed Doctorale: Quale hodie faciunt Magistri nostri, dum de alicujus excommunicationis valore consulti respondent. Et hunc esse ipsius sensum, qui Apostolicæ Sedis dignitatem manifestè evertit, multa suadent.

Secundus error est, quod Magnus Leo ex Anatolii Constantinopolitani litteris, Maximi Patriarchæ Antiocheni Tractoriam laudantibus, fuerit permotus ad Theodoretum revestiendum. Etenim Anatolius non fuit à Magno Leone in Regiæ civitatis Episcopum confirmatus, ideòque nec ipsi per litteras communicavit, nisi post Theodosii mortem, & Imperio admotum Martianum. At vero Theodoretus palàm appellavit, ac revestitus fuit vivente Theodosio. Lucet ex ejus verbis: *Quandoquidem ne ad vos contenderem, Regiarum litterarum vincula retinuerunt, quemadmodùm & alios.* Istud vinculum Martianus nec ad unam horam continuavit. Lucet ex Sanctæ Imperatricis Pulcheriæ ad Magnum Leonem litteris, scriptis statim post suum cum Martiano Virginale Conjugium: *Super hæc autem sciat tua Sanctitas, quoniàm Præcepto nostri Domini, & tranquillissimi Principis mei Conjugis, in gloriosam civitatem Constantinopolim S. memoriæ Episcopi Flaviani corpus allatum est, & in Basilica Apostolorum, in qua consueverunt Prædecessores Episcopi sepeliri, competenter est positum. Et hos similiter Episcopos, qui propter eandem causam, quoniàm cum Sanctissimo Flaviano ad concordiam Catholicæ fidei concurrerant, exilio deputati sunt, reverti debere, robore Pragmatici sui præcepit, quatenùs per approbationem Synodi, atque sententiam omnium Episcoporum convenientium, Episcopatum & Ecclesias proprias recipere mereantur.* Hoc Martiani Pragmaticum laudarunt in Chalcedonensi Synodo Gloriosissimi Judices: *Ingrediatur & Reverendissimus Episcopus Theodoretus, ut sit particeps Synodi, quia & restituit ei Episcopatum SS. Archi-Episcopus Leo, & Sacratissimus Imperator sanxit eum adesse S. Synodo.* Et infrà: *Præjudicium ex persona Reverendissimi Theodoreti Episcopi non generabitur, reservata videlicèt post hæc omni accusatione, & vobis & illi, & quæ invicem exercere volueritis.* Nempè Magnus Leo Theodoretum non plenè reparaverat, sed dumtaxat revestiverat, retractatorium definiendæ causæ judicium reservans ac transmittens ad futuram Synodum. Et hoc ejus judicium Martianus plenè confirmaverat per Pragmaticum. Hinc Gloriosi Judices utuntur verbo; *Sanxit:* Est correspondens Pragmatico. Etiam Maximus Antiochenus non emisit laudatam Tractoriam, nisi jam per Leonem in Episcopatu confirmatus. Proindè ista omnia sunt Theodoreti revestitione posteriora, ideòque Magnum nostrum Pontificem non potuerunt permovere ad illum revestiendum. Insuper Maximi Tractoria dirigi non potuit ad Sanctum Flavianum. Etenim Maximus fuit consecratus ab Anatolio, quem Paschasius Quesnellus rectè scribit non fuisse ordinatum, nisi post mortem Sancti Flaviani. Et hic est tertius, ad rem tamen præsentem non pertinens, istius viri error.

Interim pergit nos fatigare multis verbis: *Enim verò si eam ob rem restitutum à Sede Apostolica Theodoretum contendas, quia eum communionis suæ sinu complexus est, quidni à cæteris quoquè Episcopis restitutum eum pronuncies, cum & Maximus Antiochenus, ejus Primas, & Anatolius Constantinopolitanus, & alii plurimi Antistites Orientalium partium, communionis cum eo nexum vel abruperint nunquàm, vel mox religaverint. Quamquàm Romani Pontificis votum, ejusque communionis suffragium præ cæteris habitum esse quis velit diffiteri, utpotè Primariæ omnium Sedis Episcopi, viri insuper Sanctissimi, Doctissimique, & in hac præsertim causa Catholicæ fidei strenui Defensoris? Rem tamen totam ex Leonis Facto finitam esse asserere non possumus, cum eam rursùs ad incudem vocatam à Patribus Chalcedonensibus, notum sit cuilibet hujus Synodi Acta recensenti. Idque factum est ex ipsius Sancti Leonis mente. Cum enim post Ephesinam Pseudo-Synodum poposcisset Sanctus Leo, ut omnibus à Dioscoro Decretis supersederetur,* & omnia in eodem statu essent, in quo fuerant ante omne judicium, donec major ex toto Orbe Sacerdotum numerus congregaretur, *hoc procul dubio Pontificis erat consilium, ut majoris hujusmodi Episcoporum numeri judicio & examini omnia de novo quasi injudicata subjicerentur, ubi primùm congregatus esset. Nec est quod quis Theodoreti causam ab ista lege eximendam existimet, cum potiùs hæc præ cæteris una Synodi examen postularet. Alii enim plerìquè Episcopi, quos Pseudo-Synodus Ephesina Sedibus suis dejecerat, ante Latrocinium in suspicio-*

nem

tem erroris non venerant , *ac propterea rescissis Pseudo-Synodi Actis* , *res illis sua integra erat* : *Theodoretus autem longè ante Ephesinum Conventum suspectæ fidei notatus fuerat à Catholicæ sententiæ propugnatoribus*, *Nestorio visus erat patrocinari*, *& ex erroris suspicione ansam arripuerat Imperator eum à Synodo removendi*. *Quarè etsi & à Leone in communionem receptus*, *& ad Chalcedonense Concilium accersitus esset Imperatoris Edicto*, *non hoc tamen uno diluebantur antiquæ suspiciones* , *sed futuro judicio via parabatur* , *cui & ejus fides discutienda* , *& Adversariorum accusationes examinandæ servabantur* . *Inde est*, *quod Judicibus Laicis introduci eundem in Synodum postulantibus juxta Imperatoris Edictum*, *non pauci aliqui Episcopi* , *ut videtur nonnullis*, *sed longè plurimi* , *Ægyptii videlicet* , *Palæstini* , *& Illyriciani* , *clamaverunt* . *Hos inter Episcopos Illyriciani Ducem habebant Thessalonicensem Episcopum* , *qui cum vices Romani Episcopi gereret in Illyrico*, *ab ejus nutu pendebat*, *nec tamen Apostolicæ Sedis judicium* , *quo Theodoretus ab omni hæresis macula mundus pronunciatus fuerat*, *obstare credidit* , *quominùs ille à Synodo tanquàm de fide ex antiquo suspectus removeretur* . *Rursùm verò instantibus Judicibus eum recipi*, *vix tandem acquieverunt dicti Episcopi* , *quasi ex indulgentia ac dispensatione* : *Non priùs tamen quàm Maximi*, *Antiocheni Primatis sui testimonio nulla hæretici sensus peste esse infectus Theodoretus probaretur* , *& insuper pollicerentur Judices nullum ex præsentia illius præjudicium creandum esse*, *causamque integram futuro examini esse reservandam*. *His impositis conditionibus tandem admissus est Theodoretus*.

Commenta varia. Primum est, quod Theodoretum dicamus à Sede Apostolica restitutum, quia ipsum Leo suæ communionis sinu fuit amplexus. Etenim aliquem sua communione amplecti est ambiguum: Cadit & in integrum Episcopum , & in degradatum . Proinde Theodoretum dicimus à Sede Apostolica restitutum, quia Magnus Leo suæ Sedis authoritate ei reddidit Episcopatum , Episcopalem locum , seu Episcopalem communionem. Secundum est in his verbis: *Quidni à cæteris quoquè Episcopis restitutum eum pronuncies?* Videntur asserere, quod pari Jure Theodoretus potuerit ab ipsis restitui. Pessimè. Etenim quo Jure Orientalis Diœcesis Episcopus potuerit restitui à Constantinopolitano ? Sed neque ab Antiocheno potuit. Quod neque iste aliquid virium haberet in Sancita Generalis Concilii.

Tertium est , quod Anatolius , Maximus , aliique plurimi Orientalium Episcopi communionis cum Theodoreto nexum vel nunquàm abruperint, vel mox religaverint. Etenim Anatolius & Maximus , licet in Ephesino Latrocinio consecrati non fuerint, videntur tamen in ipso fuisse electi. Quidquid sit, Anatolius Dioscori Diaconus & Apocrisarius, Maximus erat fidelis amicus: Uterquè per Latrocinii authoritatem fuit & electus & consecratus. Hinc certum est , quod suam à Theodoreto communionem abruperint . Istud ipsum fecerunt & plurimi alii Orientalium Episcopi . Etenim ipsum degradaverant , & non statim egerunt pœnitentiam sui facinoris. Dissociatio permansit , donec Anatolius & Maximus sui vitiosi Episcopatus sanationem & firmitatem ; reliqui verò Episcopi à Magno Leone obtinuerunt sui Lapsus veniam, & communionem Romanæ Ecclesiæ . Hanc Theodoretus ante omnes istos obtinuerat, atquè ità isti sanati statim cœperunt Theodoreto communicare. Omnia per authoritatem Romanæ Cathedræ.

Quartum Commentum est in his verbis: *Quamquàm Romani Pontificis votum*, *&c.* Quod votum , quod suffragium ? Nec enim hæc in Chalcedonensi Synodo , sed ante ipsam facta sunt per solam *Primariæ Sedis* authoritatem. Gloriosissimorum Judicum ad laudatam Synodum verba sunt lucida : *Leo ei restituit Episcopatum* . Verùm Reverendus Pater Paschasius Quesnellus Romanam Sedem non plena super omnes authoritate , sed solius loci dignitate vult esse primariam, ideòque Leonem sine aliis Patriarchis atquè Episcopis nihil aut parùm circa Theodoretum valuisse . Et hic Primatus est apud ipsum parvi ponderis . Etenim Leonis suffragium censet fuisse præ cæteris æstimandum , quod esset vir Sanctissimus , doctissimus , & strenuus Defensor Catholicæ fidei ; Potiùs propter personæ merita , quàm propter privilegia Sedis.

Quintum commentum est in his verbis: *Rem tamen totam ex Leonis Facto finitam esse*, *&c.* Theodoreti revestitionem appellat Leonis non Judicium , sed Factum . Quod nempè istam Judicialem potestatem non agnoscat in Romana Cathedra. Interim & nos Orthodoxi profitemur ex isto Leonis Judicio causam non fuisse finitam. Erat enim dumtaxat revestitorium, non retractatæ ex integro causæ diffinitivum. Etiam Sanctus Julius revestiti à se Athanasii causam in Sardicensi, Sanctus Damasus revestiti à se Maximi Cynici Actionem in futura plenaria , Sanctus Innocentius revestiti à se Joannis Chrysostomi appellationem retractari ac definiri voluit in Synodo Thessalonicensi . Et postmodò Adrianus secundus Sancti Patriarchæ Ignatii quæstiones examinari ab exordio , & definiri permisit in octavo Concilio . Eadem igitur ratione Magnus Leo Theodoreti causam non definivit, sed ipsum solummodò revestivit in Episcopum , totius causæ retractationem ac definitionem delegans Chalcedonensi Synodo. Hinc enim ad Synodi Patres dixerunt Gloriosissimi Judices: *Præjudicium ex persona Reverendissimi Theodoreti Episcopi nulli generabitur* , *reservata videlicèt post hæc omni accusatione* , *& vobis & illi* , *& quæ invicem exercere volueritis*. Et hæc omnia sunt omninò facta ex mente Sancti Leonis . Hinc enim post retractatam Theodoreti causam Apostolici Legati dixerunt ad Synodum : *Theodoretum Leo in communionem*

vionem suscepit ità, *&c.* Hoc est, ea lege ut se purgaret de variis. Et hujus purgationis examen ac definitionem Pontifex delegavit Synodo.

Sextum Commentum est, quod Illyriciani Episcopi suæ contra Theodoretum refragationis Ducem habuerint suum Apostolicæ Sedis Vicarium, Anastasium Episcopum Thessalonicensem. Etenim Anastasius non adfuit Synodo, sed ejus vices egit Quintillus Heracleensis in Macedonia Episcopus. Etiam Ephesino Latrocinio non adfuit, eaque de absentia gratulatus est ei Pontifex, rogans ut revestiti à se Flaviani communionem non desereret. Certum est, quod omnia Leonis contra Latrocinium Decreta, adeoque & Theodoreti revestitionem fuerit plenissimè veneratus. Etenim ad Joannem Antiochiæ Patriarcham de Sancti Cælestini in Nestorium Decreto scripsit Sanctus Cyrillus: *Macedoniæ Episcopi à Romani Pontificis sententia nunquàm decedere solent*. Exstat epistola in prima parte Ephesini Concilii. At cur igitur quidam Illyriciani Antistites Chalcedone noluerunt Theodoretum admittere? Quod ipsum crederent non dumtaxat revestitum, sed integrè reparatum. Credebant ipsum Pontifici per circumscriptiones obrepsisse. Hinc ipsum voluerunt discuti, & causam retractari. Lucet ex laudata Gloriosissimorum Judicum interlocutione: *Reservata post hæc omni accusatione*. Dixerunt ipsum solummodò revestitum à Pontifice, plenam retractationem esse transmissam ad Synodum. Et tunc Episcopi isti acquieverunt.

Septimum commentum est in his verbis: *Inde est quod Judicibus Laicis introduci eundem*, *&c.* Nullam faciunt Apostolicæ revestitionis memoriam. Quod nempè ipsam censeant parvi aut nullius ponderis. Lucet ex verbis inferioribus, quæ affirmant Theodoretum *quasi ex indulgentia ac Dispensatione* fuisse admissum. Et fabula iterum sibi non cohæret. Etenim adjungit hæc verba: *Nec tamen Apostolicæ Sedis Judicium, quo Theodoretus ab omni hæresis macula mundus pronunciatus fuerat*, *&c.* Omnipotens veritas etiam ab invitis extorquet sui professionem. Reverendus Pater Paschasius Quesnellus quædam adjungit de suprema Synodorum authoritate, de Episcoporum in ipsis decisivo suffragio, ac de Papali omnium Chalcedonensium Actorum confirmatione. Non spectant ad præsentem materiam, ideoque sunt alibi discurienda. Eruditus vir dignetur his acquiescere. Etenim existimo me in ipsis à Sanctorum Patrum confessione, ac perpetuo Ecclesiæ sensu non recessisse.

Quod Magnus Leo retractatorium revestiti à se Theodoreti judicium Chalcedonensi Synodo delegaverit, etiam Vigilius Pontifex disertè testatur in suo Constituto de tribus Capitulis: *Ne quis forsitan arbitretur ambiguum, quod Legatis atque Vicariis Sedis Apostolicæ à Beatissimo Papa Leone tantùm fidei causa, & non etiam de depositorum incompetenter Episcoporum fuerit revocatione mandatum, noverit Beatissimum Papam Leonem sanctæ Chalcedonensi Synodo hæc inter cætera scripsisse dicendo: Quia verò non ignoramus per pravas æmulationes Statum multarum Ecclesiarum fuisse turbatum, plurimosque Episcopos, qui hæresim non reciperent, Sedibus suis pulsos, & in exilia deportatos, atque in locum superstitum alios substitutos, his primitùs vulneribus adhibenda est medicina justitiæ, ne quisquam careat propriis, vel alter utatur alienis.* Quæ omnia & per Pontificem, & per Synodum sunt manifestò facta juxtà disciplinam Sardicensem. Iterùm repeto hanc Romanam Appellationem non fuisse Theodoreto primam. Etenim non dumtaxat adversùs Sancti Cyrilli Alexandrini & sui Antiocheni Patriarchæ Joannis pacificatoria Acta, sed etiam adversùs omnia Sacro-Sancti Ephesini Concilii Gesta appellaverat ad Sixtum tertium. Nec solus, sed unà cum suo Metropolita Alexandro, cum Helladio Tharsensi, cum Eutherio Thyanensi, cum pluribus aliis Episcoporum Provinciis. Nec ad totius Ecclesiæ, aut totius Occidentis Synodum, sed ad solum Pontificem, ad solam Apostolicam Sedem. Nec sine fructu. Eadem igitur ratione nunc adversùs Ephesinum Latrocinium invocavit solum Papam Leonem. Insuper Chalcedonensis Synodus cuncta sua de Theodoreto Acta ad Leonem retulit, & Leo confirmavit. Ita testatur idem Vigilius. Nempè Synodus ex Vicaria dumtaxat delegatione ista egerat, ideoque firmari non poterant, nisi per delegantis Pontificis authoritatem. Generales Synodi, quas juxtà Sardicenses Canones Papa convocat, omninò tantam ab ipso habent dependentiam. Quarumcumque Generalium Synodorum non est eadem natura, species, authoritas.

Quod periculosa novissimorum dierum tempora immineant, plura vix sinunt nos dubitare. Eorum characterem nobis jam pridem prædixit Apostolus: *Erunt homines se ipsos amantes, cupidi, elati, superbi, Parentibus non obedientes*. Illi præsertim Parenti, quem omnis sub cœlo Ecclesia semper appellavit Patrem Patrum. De Diabolo verissimè scripsit in libris de Civitate Dei Sanctus Augustinus: *Videns Diabolus templa Dæmonum deseri, & in nomen liberantis Mediatoris currere genus humanum, Hæreticos movit, qui sub vocabulo Christiano doctrinæ resisterent Christianæ, quasi possent indifferenter sinè ulla correptione haberi in Civitate Dei, sicut civitas confusionis indifferenter habuit Philosophos, inter se diversa & adversa sentientes.* L.18.c.51 Etenim Divinæ Majestatis essentiam per sceleratissimos Gnosticos, Divinarum personarum proprietates per Praxeam ac Sabellium, Divinæ Naturæ unitatem per Arium ac Macedonium, Sacro-Sanctam Dominicæ Incarnationis integritatem per Apollinarium ac Eutychetem, ejus Hypostaticam unitatem per Paulum Samosatensem ac Nestorium, sacras

JESU

JESU CHRISTI Imagines per Leonem Isaurum, ejus benedicta Sacramenta per Joannem Wicleffum, humanæ Justificationis Arcanum per Martinum Lutherum ac Joannem Calvinum, alia nostræ salutis dogmata variis temporibus arietavit per alios. Ubique victus, ac vincendus. Hinc postremus ejus insultus erit in illam Romanæ Cathedræ Petram, suprà quàm Christus Dominus fundavit Ecclesiam. Tentabit Anarchiam inducere, ideoque Arcis, in qua sola salvamur, fundamentum suffodere. Apparere nunc videntur prima hujus moliminis exordia. Absit ut circa eminentes in Ecclesia viros indulgeam istiusmodi judiciis aut suspicionibus. Absit à me tanta temeritas. Attamen anxia Evangelici Depositi custodia cunctos jubet formidare ac vigilare. Nequaquam per meas, utpote nullas, sed per tuas, Gloriosissime Apostolorum Princeps Petre, vires ego nitor occurrere. Per validissimas vires, quas tibi dederunt sublimia Dei-Hominis verba: *Confirma Fratres tuos*.

FINIS TOMI OCTAVI.

IN-

INDEX
RERUM, ET VERBORUM.

A

B

C

Cano-

F

Idem

G

H

I

lud

L

Lupi-

N

O

P

Q

R

Roma-

S

T

V

X

Z

Repa-

FINIS.

